406.

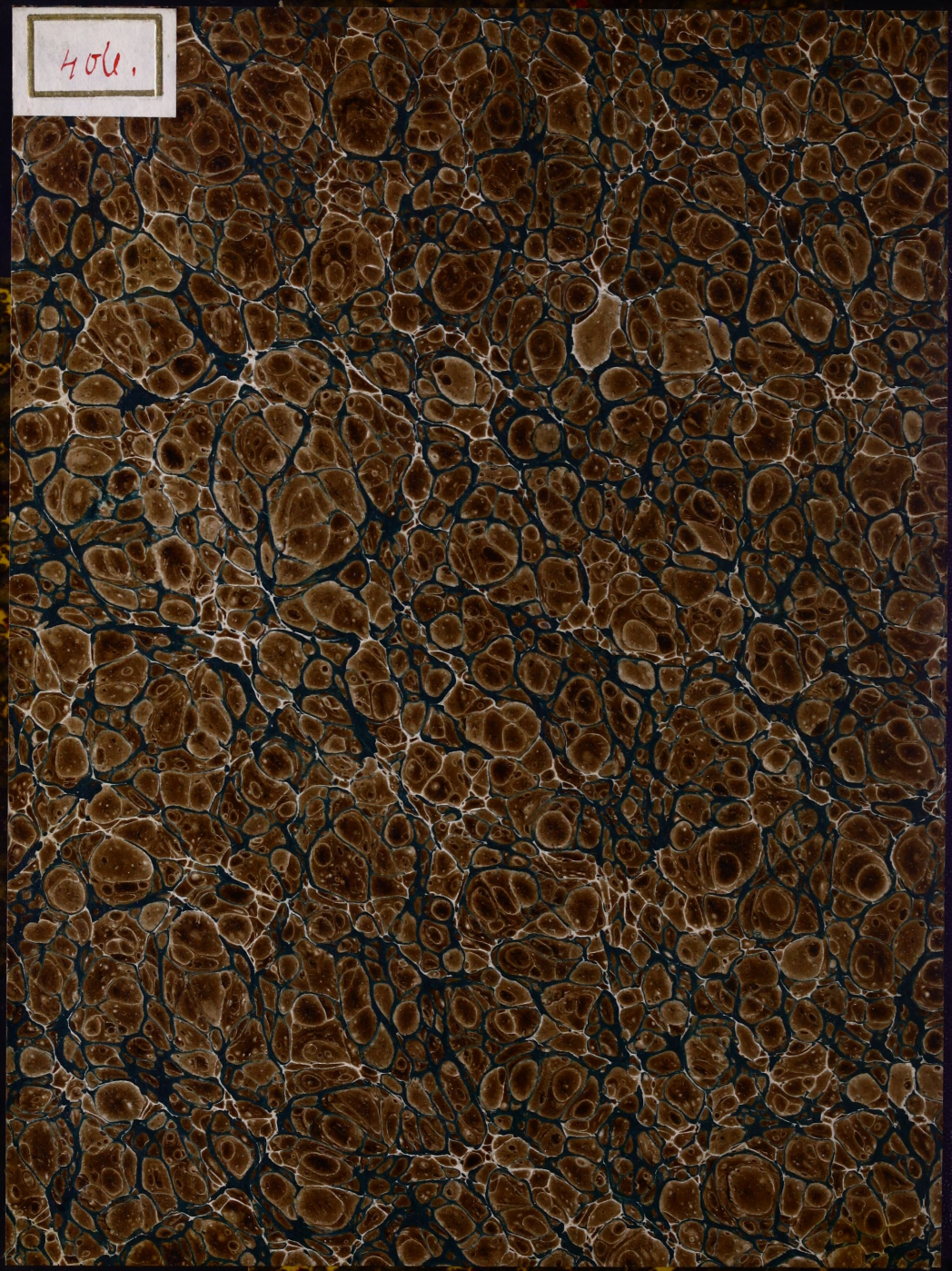

Rath 406.

Inches
1 2 3 4 5 6 7 8
Centimetres
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19
TIFFEN® Color Control Patches
© The Tiffen Company, 2007
Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black

NOVUS SUCCURSVS,

AZ AZ

UJ SEGÉTSÉG,

MELLYET

A' Magyar Nemzeten könyörülö Istennek szemlátomást segitö keze által killyebb terjesztett Országunknak határiba a' lélek ellenségi ellen, a' bűnnek, és ördögnek ereje ellen, azon hatalmas Istennek igéje fegyverével, hadakozó lelki Gondviselöknek könnyebitésére, az egész esztendöbéli Vasárnapokra rendelt Prédikációkkal nyujtott,

E's A'

MELTOSAGOS GROFF GENERAL

CZOBOR ADAM

Urnak ö Nagyságának, Istenes költségével két Részben, élö nyelven ki bocsátott.

A'

JESUS alatt vitézkedö Társaságbéli

P. LANDOVICS ISTVAN.

Elsö Része.

Nagy-Szombatban az Academiaj Betükkel, Háuck András által. 1689. esztend.

R
2002-2003

NOVUS SUCCURSVS,

AZ AZ

UJ SEGÉTSÉG,

MELLYET

A' Magyar Nemzeten könyörülö Istennek szemlátomást segitö keze által killyebb terjesztett Országunknak határiba a' lélek ellenségi ellen, a' bűnnek, és ördögnek ereje ellen, azon hatalmas Istennek igéje fegyverével, hadakozó lelki Gondviselöknek könnyebitésére, az egész esztendöbéli Vasárnapokra rendelt Prédikációkkal nyujtott,

ES A'

MELTOSAGOS GROFF GENERAL

CZOBOR ADAM

Urnak ö Nagyságának, Istenes költségével két Részben, élö nyelven ki bocsátott.

A'

JESUS alatt vitézkedö Társaságbéli

P. LANDOVICS ISTVAN.

Elsö Része.

Nagy-Szombatban az Academiaj Betükkel, Háuck András által. 1689. esztend.

FACULTAS REVERENDI PATRIS PROVINCIALIS.

EGo Adamus Abœdt Societatis JESU per Provinciam Auſtriæ Præpoſitus Provincialis, poteſtate mihi factâ à Patre noſtro Thyrſo Gonzalez Præpoſito Generale, facultatem concedo, ut Novus Succurſus, ſeu Conciones hyemales P. Stephani Landovics è Societate JESU, à tribus memoratæ Societatis Patribus de more reviſæ, & approbatæ, typis mandentur. In quorum fidem manu meâ ſubſcripſi, & conſvetum Officij ſigillum appreſſi.

Styræ 23. Octobris. 1687.

Idem qui ſupra.

RÁTH GYÖRGY KÖNYVTÁRA

L. S.

M. T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Ajánlo Levél,

A MELTOSAGOS GROFF

CZOBOR ADAM URHOZ,

ö Felsége Magyar Vitézinek Generálissához, Tanácsához, Komornikjához ô Nagyságához.

Minden testi, és lelki jokkal áldgya meg Isten Nagyságodat.

VAlaki ennek a' Kőnyvnek elején, Nagyságodnak ajánlo levelemet olvassa, egyben vetvén, mit foglal magában a' kőnyv, és kicsoda légyen Nagyságod, álmélkodik rajta, mi okbul forditotta kőltségét annak ki nyomtatására: mert a' kőnyv, prédikácziokat, az az a' bűnőket feddő beszédeket, és a' joszágos cselekedeteknek dicséretét, s'azoknak jovallását, papi hivatalnak munkáját foglallya magában, semmi *politikát*, vagy hadi mesterségeket nem tanitván; Nagyságod pedig ifiuságátul fogvást, sok változó forgásu üdőkben, fegyverben nevelkedett, udvarnál forgott, tanács adásokban fáradott, országos dolgokban munkálkodott, világi gondokban a' közönséges jonak előmenetelére forgatta elméjét, Ugy hogy, a' hirtelenkedő itélet, majd arra fakadgyon ki a' sentenczíára, *Etiam Saul inter Prophetas:*

imé a' világi Ur-is, lelki dolgokat kedvellet-meg. De valakinek ez iránt sikosſabb a' nyelve, és eſzénél előbb já' beſzéde, tartokozzék egy keveſsé: nem vonnya ki a' penna élét a' kardnak, régi tudománya a' Magyarnak, nem felejteti el, a' bölcs tanács adáſokat a' jonak és a' gonoſznak, az igaſzságnak és hamiſságnak meg-visgáláſa, nem marad hátrább a' világi gondokban, a' ki Iſtenével mulatozva tanácskozik; nem ſzunyátább azzal a' hadi Márs, hogy ſiſakjában vér féſzket a' Pállás madara; ott rettenetesſebb a' Márs, a' hol Pálláſtul véſzi a' dárdát, ott erősſebb Hercules, a' hol a' Junót becsülli: a' lélekkel kellemetes a' teſt, a' fegyver-is éſzſzel, a' világi gondviſelés, a' jövendő dolgoknak elmélkedésével rendes.

Mind egy határa vagyon a' prédikálláſnak, és a' hadviſeléſnek, egy tárgya vagyon a' papnak, és a' vitéznek: mind a' ketten harczolnak; harczol a' vitéz fegyverével, harczol a' prédikállo nyelvével, amaz a' teſti, ez a' lelki ellenséget rontya. A' mezei vitéz kardgyának villámáſa, az egyházi kalauznak illik menydörgésehez, amaz otkin, ez ithon indit rémüléſt az ellenség ſzivében. Sőt ha mi tulajdona a' mezei Generálnak, az az ő dolga, hogy Iſtennel bátoritſa, és azzal-is rettentſe vitézit, annak ſegitségével bátorittya, büntetésével rettenti, mind a' kettővel hivatallyokban őket meg-tartván.

Mire nézve magamnak-is mingyárt a' jutott eſzembe, hogy uj hadi ſegitségnek nevezzem harczolo beſzédimet, mert valamint az ujjonnan érkezett ſegitség, ſzivet ád a' vitéznek, ugy a' jonak jovalláſa, és a' gonoſznak ocsáláſa, üdvöſséges diadalmát ſzerzi a' léleknek.

Mind ketten ki ſzállottunk, Nagyságod fegyverrel, én nyelvel, csak azért-is bátorságom lévén Nagyságod árnyékában, hogy midőn Nagyságod veſzti a' pogánt, vagy más ellenséget, akkor rontom én-is a' bűnt. Ki-

Kinek midőn a' mezőben fegyverrel vitéz ki szállását emlitem, annyi érdemes cselekedetit tűnteti az előmben, hogy a' régi űdőkben, Méltoságos elejének dicsőségekhez ne-is kinszeritteſſem viszsza térnem, azokbul Nagyságod dicséretét kolduini.

Azok fitogalsák elejeknek fűstős czimereit, és el avasodott pőcsétyek viaszit, a' kiknek az egy eredeteknél magokban tőbb jót nem mutathatnak, a' mint Juvenalis Poëta jol vetette szemére egy ollyan űres kaponyának, a' mely csák elejét hánta, de maga joságát nem mutathatta.

Stemmata quid faciunt ? quid prodeſt Pontice longo
Sangvine cenſeri ? pictos oſtendere vultus
Majorum ? & ſtantes in curribus Æmilianos ?
Tota licet veteres exornent undique ceræ
Atria, Nobilitas ſola eſt, atque unica virtus.

Toább.

Pontice, noluerim ſic, ut nihil ipſe futuræ
Laudis agas, miſerum eſt alienæ incumbere famæ.
Malo, Pater tibi ſit Therſites, dummodo tu ſis
Æacidæ ſimilis vulcaniaque arma capeſſas
Quàm te Therſitæ ſimilem producat Achilles.

Juvenalis. Satyr. 8.

Mellyet magyarul talán igy mondhatnánk ki.

Mit haſznál Nemedet rendel mutogatni.
Vagy régi eleid képeit iratni,
Pompás szekereken bálványit vitetni,
Erkőlcsőddel pedig tőlők meſze eſni.
Nem a' fűstős viasz nemeſiti embert,
Hanem a' ki kapja markoſſan a' fegyvert,
Es a' tág mezőben ellenséget meg vert,
Ez a' ki magának nagy dicséretet nyert.

Ősiddel ne szakazd félben jó nevedet,
Magad joságával nevellyed hiredet,
Mert nem támaszthatod azokra éltedet,
Kik régen meg-holtak; te keresd becsűdet.
Jobb Therſites légyen Atyád szegénységben,
Csak Æacidáshoz hasonlits erkőlcsben,
Es Vulcanus kardgyát forgassad kezedben,
Hogy sem Achilleſtűl, jus elvetetségben.

Mert ugyan is arany szâju Szent János okoskodása szerint *Nobilitas, vel bonitas Cognatorum non valet, nisi fuerimus & ipsi boni. hom. 5. in Matt.* Semmire kellő bennűnk, a' régi eleinknek nemesége, és joság, ha magunkban is, azon nemesi joság nem találtatik.

Chryſoſt. hom. 5. in Matt.

A' honnan azt hozom ki, akár ki mint itéllye azt a' régi Czobor Gáspárnét mértékletlen haragjáért, ki Nagyságod régi eleinek Actáit bujában hamuvá égette, de én azt tartom felőle, jövendő űdőkben Nagyságodat látra lélekben, a' kiben minden nemzetsége, és Uri vérsége, mint a' *Phœnix* madár hamujából is meg elevenittetik, s' inkáb akarta Nagyságod vitéz cselekedetiben, mint mo lyos kőnyvekben olvastassék, ismértessék.

Es jol-is jövendőlte, mert előtte viselvén Nagyságod, azoknak becsületit, kik vagy nagy követségekben jártanak, s' azoknak alkalmatosságával egész Jerusalemig, a' széles tengereknek veszedelmes által evezésével hazájok javáért sokáig bujdostanak, vagy a' gyakrabban támadott hadaknak, országunkban le csillapitására, közben járók voltanak: mindgyárt iffiantan, alkalmatosá tette arra Nagyságod magát, hogy ellenségére fordittathatnék, mikor maga költségén egyben gyűjtött hadaival űldőzte a' Keresztyénségnek halálos ellenségét.

Mi-

Mikor ama' Vitézek csillagával, néhaj Méltoságos Groff Zréni Miklóssal, és az Imperiumbéli Fő Generallal, Hohenlo nevű Urral meg-eggyezvén, téli ůdőben, tűrhetetlen fagyban, az Eszéki hidakat gyujtogatta, és égette.

Akkor forrott Nagyságodban a' vitéz vér, mikor másokban sokakban meg-fagyott, akkor vólt gyorsabb, mikor mások késedelmesebbek el-is hanyatlottanak, ott ment előre, a' hol mások maradoztanak, és a' mi őrők dicséretet érdemlett, a' volt példás vitézség, hogy lovárul le szálván, maga gyönge iffiuságának vállain vitte a' kőtés nádakat annak a' nevezetes hidnak ki veszténére, mind arra a' végre, hogy távullyabb ki rekesztvén a' Pogányság, a' közőttünk lakóknak ne jőhetne segitségére, és igy meg-szakadott erejét inkáb ronthatná!

A' mint hogy mi helyet Kanisának hallotta Nagyságod meg-szállását, négy száz gyalogjával, mindgyárt oda sietett, az ott vitézkedő hadaknak szaporitására: s' nem-is lett volna heába oda valo sietsége, sem haszontalan jelen léte, csak mindenekben maga lelkét és vidámságát önthette volna.

De valamint a' lánczban egyik szem utánna vonnya a' masikát, ugy országunknak-is bóldogtalansága, egyik a' másikat vonnya utánna. Félben hagyatott Kanisa meg-szállása: Ujvárnak el állatta úttyát; sőt meg-is szállotta a' Pogányság, s' mikor csak nem gyertyánál keresnénk vitézeket, a' menyivel lehetett ott-is azonnal jelen volt Nagyságod, és két izben dicsőségesen meg-is harczolt a' Pogánnyal. Valoban tulajdon Fia Országának, a' ki minden felé ugy fordult, mint maga őrőkének oltalmára.

Kinek kőszőnhették jo italokat a' fel földiek hanem Nagyságodnak, mikor Szerencsnél, és Onadnál vigyázván,

ván, a' tiszántul valo indulatoknak le csillapitásáig, sok szép igéretek mellett, maga költségen tartoztatott vitézivel, meg-oltalmazta a' Tokaj szőlőket, egy felől véres itallal itatván ellenséget, más felől vereséel vidámitván a' hiveket, hogy a' kikben meg-alutt volna a' vér, a' megtartott szűrettel elevenitené a' hivségben valo állandoságra.

Azonban mint ama' Szent János titkos látásában meg-jelentett mennyei sárkány, mely harmad részét utánna le vonta a' csillagoknak iszonyu zurzavar förgeteget támasztván, egy nyughatatlan, és nagyra vágyodo elme a' Pogánnak baromi erejével, és számlálhatatlan sokaságával az egész országot uj vizözön gyanánt el boritotta, melynek hértelen el áradása előtt, a' volt boldogabb, a' ki szaladással, bátorságosabb szárazra juthatott ki, a' kit pedig hirtelen el lepett kételen-is uszni kellett annak. Mindenütt sivás rivás, és irgalmatlan vér ontás lattatott, és a' holt testek széllyel el hányva az útakon, irtozásokra az által menőknek.

De nem tarthatott sokáig az illyen ördögi fergeteg, kevés üdő mulván, fel derült az ég, fel támadott a' hivek verőfénye, el apadott a' viz özön, meg tolláttatott a' baromi erő, és nem csak hátra czáfoltatta a' Pogánt Felséges Urunk fegyvere, hanem Esztergamnál (a' hova Bécs alól érkezett volt) szinét-is a' Pogány fegyvernek a' Dunában buktatta, meritette, bé ölte: azután Vég-hellyeibül ki szoritotta, és a' mint láttyuk, minden határinkbul ki rekesztette.

Minek utánna azért csudálatos, és nem-is reménlett változással nyakára ült a' Keresztyénség a' Pogánnak, fel keltenek a' földhöz verettettek, s'nem külömben, mint a' földnek fia Antheus nagyobb erővel fel kelvén, maradékját-is üldözték diadalmassan. Kik

Kik kőzzűl eggyik kiváltképpen Nagyságod, mind-gyárt ezer lovaſſal és annyi gyaloggal, bé zárta kapuját Újvárnak, mind addig kőrős kőrűl vigyázván, és elédelét el fogván, mig a' ſok ágyuk menydőrgő lővéſiel meg-alázott báſtyái fölőtt ki nem ugratná a' meg-általkodott Tőrők őket, vagy lábig le nem vágná, ugy hogy a' mint a' Poëta irt, egy meg-botlott, de ſerényebben fel kőlt vitéz képe alá, azt irhaſſam Nagyságod vitéz ſorgolódáſa alá.

Si non errâſſet, fecerat ille minùs.

Nagyobbat ugrott, minek utánna meg-botlott.

S' bizony nagyot-is ugrott, mert Buda alá annyi oroſzlányival a' mennyi vitézivel érkezvén, nem cſak nyelvet fogott Nagyságod, hanem a' kővetkezett győzedelmeknek nagy okát, ſzeméllye ſzerint a' Séráskiért, el ejtette, és minden rendit és ſzámát a' Pogány tábornak, a' nála talált levelekben bé hozta a' Kereſztyén táborba, a' Felséges Lotharingus és Bavarus Herczegek álmélkodáſára, őrőmére, magának pedig dicsőſségére. Mely vitéz probáját nézte a' pogány tábor és keſergette, nézte a' Kereſztyén tábor és őrvendezte, ama' meg-rémülésére, ez meg-bátorodáſára. Mindenek előtt azzal vitéz nevet ſzerezvén Nagyságod magának.

Melynek nagyobb bizonyságára, mint probált vitézét, nem cſak a' Pogány ellen, de az álhatatlan és practicus Franczia ellen-is, méltonak itéllette lenni Főlséges Urunk, Koronás Királyunk a' Romai Csáſzár, hogy Generál tiſztel meg-becsűlvén, fel bocsátaná az Imperiumba, tudván azt, hogy elől el érkezett hire, űdején rettentené az idegen nemzetséget. s' ugy-is lett volna, ha kőzellyebb ſzűkségeſſebnek nem láttatott vala lenni ſzolgálattya.

Ugyan-is ember kell a' gátra, nemes vérrel tartós a' hit, nagy eredettûl származzék szûkség az, a' kire nagyot bizhassunk. Igy mikor a' meg-igér áldott földnek meg-láttására, szava hihetô embereket kereſtek volna, kik bizonyságot tehetnének felôle, hogy merô téjjel és mézzel folyo föld, nem akár kit az erôſſek, vagy vitézek, vagy bölcſek közzûl válaſztottanak, hanem ollyakat, a' kik nagy vérbûl folytának le. *Viros ex Principibus. Num. 13.* Ezt pedig az Iſtennek rendelésébûl cſelekette Moyſes. Mert a' mint *Abulenſis hic. q. 14.* okoskodik, oly nagy és bizontalan dolgot cſak egyedûl fejedelmi emberekre bizhatott. *Iſti exploratores aggrediebantur aliquid dubium, quod non auderet quilibet, ideo mitti debuerunt tales, qui auderent, & hoc magis credebatur de Principibus, quàm de alijs.* Ezeknek a' kémeknek bizontalanra kellett menni, és veſzedelmeſre, idegen fegyveres pogány nép közibe, a' mellyet nem mert volna fel vállalni akár mely más köz ember, azért ollyanokat kellett küldeni, a' kiknek meg-volna bátorságok, és méréſzségek, kik jobbak nem találtattak, mint a' Fejedelmi ſzemélyek, vagy a' kik nagy eredetûek volnának. Mert ugyan-is a' nagy nemû és eredetû férfiak nagyokra kiſztetnek és bátorittatnak nemes vérektûl.

Ki merte volna le kérni a' Kereſztrûl Kriſtus Urunkat mikor még dühös tajtékokat el nem tôrlötték ajakokrul a' Zſidók, mikor a' kinzo vitézek még fegyvereket ſem tették le oldalokrul, mikor még minnyájan egyenlô fel zendûlésben volnának, ki merte volna akkor Pilátuſt buſitani, mikor talán ſzerével meg nem nyugodott házában, cſak akkor térvén viſzſza a' végben vitt executiorul? más nem: hanem a' nemes Joſef *Audacter introivit ad Pilatum. Marc. 15.* méréſzen bé ment a' Pilá-

Marc. 15. v. 45.

tus-

tushoz, hogy le kérné Szent testét JESUSnak a' Keresztről, méréſzen ment bé, mert fő Tanácsbéli Ur volt, *Victor Antiochenus* bizonságábul: *Præclarum facinus auſus est, neq; enim ignotus, aut obſcurus erat, ſed unus è Senatoribus.* Derék dolgot méréſzlett, mivel nem volt iſméretlen, ſem pedig köz ember, hanem egy a' nemes Tanácsbul. Haſonlo képpen Nagyságodat-is bizontalan ki menetelű hadba rendelte ő Fölsége méréſz és Vitéz nép ellen, mert el hitette azt magával, hogy többet méréſzel máſoknál, és cſorbát nem ejt hires nevében, annál inkáb mocſokkal nem pecsétli bé régi nagy elejének dicsőſségeket.

Mig azért tőlünk távullyabb eſik Nagyságod, és meſze földekre terjeſzti vitézségét, engedgye-meg azonban, hogy ithon-is jo emlékezetben maradgyon, mely jobban végbe nem mehet, mint ha ezen uj ſegitségű hadakozo könyv ki terjedvén, Nagyságod árnyéka alatt méréſzen meg-útkőzik a' kőzönséges ellenséggel, a' bűnnel és ördöggel. Mellyet cſak azért-is bizodalmaſſabban ajánlok Nagyságodnak, mert tudom menyire kedvelli, a' roſznak ki irtását, és a' hellett a' jónak bé helyheztetését, veſzen el a' bűn közzülünk, gyárapodgyék a' jó, s' minden némű fegyvernek békeſséges nyugodalma kőveti országunkat. Ugy hogy el végezett diadalmi után cſendeſséget lellyen házájában, házánál Iſteni áldáſt, kőrös kőrül kivánt békeſséget találllyon, melyben ſzámos eſztendőkig ſzérencséſſen élvén, oda közelitſen, a' hol örők jutalmok le vagyon téve az igaz Kereſztyén vitézeknek. Tartſa és élteſſe Iſten Nagyságodat el kezdett dicsőſségében végezetig, engemet pedig a' több ſzolgaj közőtt leg kiſſebbet Uri gratiájával táplállyon.

NAGYSAGODNAK

Alázatos ſzolgálo Káplánya.

Landovics Iſtván. S. J.

A' kegyes Olvasóhoz.

Apaſztalátott igaz mondáſa az a' Bölcſnek, Quot capita, tot ſenſus : *a' mennyi a' fő, annyi az értelem : Igy csak csekély munkám körül-is változo itéleteket kelletik hallanom ; Némely deákul kivánná, vagy azért, hogy ha érdemes olvasáſra, többekkel közöltetnék, mint csak egy nemzettel, vagy ha arra érdemetlen, többektül venné meg-vető itéletét. De én fenn tartván ama' köz beſzédet*, De guſtibus non eſt diſputandum, *nem kell a' ſzáj izekrül vetekedni, én nékem ugy tetzett, hogy Magyar nyelven bocsáſſam ki, mert a' mint ezen dicsőſséges Nemzet nem vándorol idegen Orſágokba, hogy maga hazájának ſzükvoltáért, azokban maradando lakáſt kereſſen, ugy ſoha azon nem buſult, hogy az ő nyelve máſokkal nem közös. Nem ſzükség nékünk, határinkkal idegeneket nyelvünken kinálnunk, meſſze földekrül-is hozzánk holdittya tartományinknak hires bővsége, köntősöket jo kedvel el változtattyák, és a' ki elméjével fel éri, addig kapdoz nyelvünken, mig éppen Magyarnak lenni nem láttatik. Mivel pedig öſzve ſzoritott határin Orſzágunknak, annyira tágitott a' ſeregeknek Ura, és Iſtene, Kegyelmes Urunknak fölséges Királyunknak győzedelmes fegyvere által, hogy majd nemzetünk, ottan-is bátran le telepedgyék, a' hol az eleje-is félve lappangott, hamarébb voltáért, a' lelki fegyver nyujtásának, talán nem vétettem véle, ha azoknak Uj Segitséget adok két réſzbe, kik a' lelkek vezérlésére rendeltetvén, kevés munkával élő nyelven ſzolgálhatnak, a' ki ſzélledett nemzetnek. Annak okáért a' kinek kedves a' haza, kedvellye nyelvét-is. En a' mint olvaſod kedves olvasóm, ugy adtam fel, ha munkám nem tetzik, teſsék jo ſzándékom, és olvasd ſokaknak üdvőſségekre, jo egéſségben.*

A' VA-

A' VASARNAPOKRA RENDELT PREDIKACZIOKNAK

REOVID SUMMAJA, ES LAJSTROMA.

Advent Elsö Vasárnap, Elsö Prédikáczio.

His autem fieri incipientibus, reſpicite, & levate capita veſtra. Lucæ cap. 21. v. 25.

Ezek pedig meg-kezdvén lenni, fel tekéntsetek, és emellyétek fel a' fejeteket.

Summája.

Az igazaknak nem iëſztéſekre, hanem vigaſztaláſokra leſznek az utolſo itéletnek rettentéſi, mert ezek által bizonyoſſabbakká tétetnek a' régen kivánt üdvöſségnek el közelitéſe felöl, kik mivel itten ugy ſzerették a' Kriſtuſt mint Bárányt, ottan tőle nem félnek mint oroſzlánytul, az az itélö Birotul.

Azon Elsö Vasárnap, Máſodik Prédikáczio.

His autem fieri incipientibus, reſpicite, & levate capita veſtra. Lucæ cap. 21.

Ezek pedig meg-kezdvén lenni, fel tekéntsetek, és emellyétek fel a' fejeteket.

Summája.

Jók az Iſtennek rettentéſi akár az égből, akár a' földrül ſzármazzanak, mert a' mi haſznunkra vannak.

Azon Elsö Vasárnap, Harmadik Prédikáczio.

Areſcentibus hominibus præ timore, & expectatione, quæ ſupervenient univerſo orbi. Lucæ cap. 21.

El ſzáradván az emberek azoknak félelme, és várakozáſa miatt, a' mellyek az egéſz világra kôvetkeznek.

Summája.

Az utolsó itéletnek emlékezete, a' bûnt távoztattya, és az aëtatoſságot kôzeliti, és meg-tartya.

Advent Máſodik Vasárnap, Elsô Prédikaczio.

Renunciate Joanni, quæ audiviſtis, & vidiſtis. Matt. c. 11. v. 4.
Jelencsétek Jánoſnak, a' miket hallottátok, és láttatok.

Summája.

Csák azért is nagy kedvel kell kapni a' tiſzteſséges életen, mert vagy akarjuk, vagy ſem, ki nyilatkozik cſelekedetinkbûl, életûnknek titkos mivólta.

Advent Máſodik Vasárnap, Máſod. Prédikáczio.

Illis autem abeuntibus, cepit Jeſus dicere ad turbas de Joanne. Matt. cap. 11. v. 7.
Azok pedig el menvén, kezde Jeſus mondani a' ſeregeknek Jánoſrul.

Summája.

Leg illendôbb hozzánk, felebarátinknak távul létekben felôlôk, dicséretes dolgokat beſzélleni, magunkat pedig nem dicsérni.

Advent Máſodik Vásárnap, Harm. Prédikáczio.

Quid exiiſtis in deſertum videre? arundinem vento agitatam? Matt. cap. 11. v. 7.
Mit mentetek ki a' puſztában látni? a' ſzéltûl hányattatott nádat-é?

Summája.

Az el kezdett jóban, ſzûkség az álhatatoſság.

Advent Harmadik Vasárnap, Elsö Prédikáczio.

Vox clamantis in deſerto. Joan. cap. 1. v. 23.
En a' puſztában kiáltonak ſzava vagyok.

Summája.

A' leg nagyobb dicsöſsége Szent Jánoſnak, hogy ſzava a' kiáltonak.

Advent Harmadik Vasárnap, Másod. Prédikácio.

Non ſum ego Chriſtus, Elias es tu? & dixit non ſum, Prophéta es tu? & reſpondit, non. Joan. cap. 1. v. 22.
Nem vagyok én a' Kriſtus, Illyés vagy te? és monda nem vagyok, Proféta vagy te? és felele, nem.

Summája.

Kedveſſebb Iſten elött, jovainknak, mellyekkel megadott el rejtéſe, mint dicſekedeſsél ki nyilatkoztatáſa, mely cſak a' fel fualkodtaké, kiknek bûntetéſe az, hogy abbul-is ki forgattatnak, a' miben dicſekedtenek.

Advent Harmadik Vasárnap, Harm. Prédikaczio.

Non ſum ego Chriſtus, & interrogaverunt, quid ergo? Elias es tu? & dixit non ſum, Propheta es tu? & reſpondit non. Joan. cap. 1. v, 22.
Nem vagyok én a' Kriſtus, és kérdék ötet micſoda tehát? Illyés vagy te? és monda nem vagyok, Proféta vagy te? és felele, nem.

Summája.

Mivel álhatatlan a' világnak minden tiſztelete, és becsülete, nem kell azon kapnunk, hanem magát kell kivánnunk az Iſtent, mint változhatatlan igazságot, és jót.

Advent Negyedik Vásárnap, Elsö Prédikáczio.

Parate viam Domini, rectas facite ſemitas ejus. Lucæ c. 3. v. 5.

Ké-

Készitsétek el az Urnak útát, egyeneſsé tegyétek az ő ösvényit.

Summája.

Széles és bizontalan a' bűnnek útа, kesken pedig, és bizonyos a' jo cselekedeteknek ösvénye, amaz örök veszedelemre, és üdvösségre vezető, és azért ennek el készitése, mind haszнos, mind pedig szükséges.

Advent Negyedik Vasárnap, Más. Prédikáczio.

Venit in omnem Regionem Jordanis, prædicans Baptiſmum pœnitentiæ. Lucæ cap. 3. v. 3.

Jöve a' Jordánnak minden tartományiba, prédikálván a' penitentiának Kereſztséget.

Summája.

A' bűn tétel ſoha meg nem szűnik, tehát a' penitentia tartás-is szükség, hogy ſoha meg ne szűnnyék, mely ha meg-szűnik, jele az, hogy bűnét ember meg nem bánta, hanem akkor-is kedvelli, mikor bánattyát mutattya.

Advent Negyedik Vasárnap, Harm. Prédikáczio.

Parate viam Domini, rectas facite ſemitas ejus. Lucæ cap. 3.

Készitsétek el az Ur útát, igyeneſſekké tegyétek az ő ösvényit.

Summája.

A' ki Kereſztyén névre méltonak akar láttatni, lelki házának ki tiſztitásával várja az Urat, egyéb aránt arra a' névre méltatlan.

Karácſon Napján, Első Prédikáczio.

Videamus hoc Verbum quod factum eſt, quod Dominus oſtendit nobis. Lucæ cap. 2. v. 15. & 16.

Lássuk-meg a' lett dolgot, mellyet az Ur meg-jelentett nékünk.

Sum-

Summája.

Az Iſtállóban Jáſzolban adatott fel a' mennyej eledel a' ſzűletett JESUS, hogy minnyájan hozzá férhetvén belőle vendégeskedhesſenek.

Karácſon Napján, Máſodik Prédikáczio.

Subitò facta eſt cum Angelo multitudo militiæ cæleſtis. Lucæ 2. Mingyárt lőn az Angyallal mennyej ſeregeknek ſokaſága.

Summája.

Le ſzállanak az Angyalok mint pártfogóink, és vigaſztalóink velünk eggyűtt akarván dicsérni a' ſzűletett Jeſuſt, a' kinek kedvéért pártfogóink.

Karácſon Napján, Harmadik Prédikáczio.

Reclinavit eum in Præſepio. Lucæ 2. A' Jáſzolban fekteté őtet.

Summája.

A' mi győzedelmünknek jelére le ſzállott a' mennyej harmat, a' Jeſus.

Karácſon Napján, Negyedik Prédikáczio.

Invenietis infantem. Lucæ cap. 2. Találtok egy gyermecskét.

Summája.

Az Atya Iſtennek képe a' Jeſus, annak bennünk megromlott képét jőtt ſzűletésével meg-ujitani.

Sz. Iſtván Első Mártyr Napján Prédikáczio.

Ecce ego mitto ad vos Prophetas, & Sapientes, & Scribas, & ex illis occidetis. Matt. 23.

Imé én küldők hozzátok Profétákat, és bőlcſeket, és irástudókat, és azok közzűl meg-őltek.

Summája.

Békeſséges tűrésével többeket győzött-meg Sent Iſtván, mint máſok harczal, és viaskodáſſal, mert erős volt; erős volt pedig, mert jo volt.

Sz. János Evangeliſtá Napján, Elsö Prédikaczio.

Quem diligebat Jeſus. Joan. c. 22. A' kit ſzeret vala Jeſus.

Summája.

Szerette Jeſus Szent Jánoſt, mert János ſzerette Jeſuſt.

Sz. János Evangeliſta Napján, Máſ. Prédikáczio.

Converſus Petrus vidit diſcipulum illum quem diligebat Jeſus ſequentem, qui & recubuit in cœna ſuper pectus ejus. Joan. 21.

Fordulván Péter, látta azt a' tanitványt, a' kit ſzeret vala Jeſus utánna jönni, a' ki a' vacſorán az ö mellyén fekütt.

Summája.

Szerette Jeſus Jánoſt, mind nyakban függö drága ſmaragd kövét.

Sz. János Evangeliſta Napján, Harm. Prédikáczio.

Vidit diſcipulum, quem diligebat Jeſus. Joan. cap. 21.

Látta a' tanitványt, a' kit ſzeret vala Jeſus.

Summája.

Minden Szentek életének Summája Szent János.

Apro Szentek Napián, Prédikáczio.

Accipe puerum, & matrem ejus, & fuge in Ægyptum. Matt. cap. 2.

Vedd a' gyermeket, és az ö Annyát, és Ægyptusba fuſs.

Summája.

Haſznos a' Jeſusért valo ſzenvedés.

Karácſon Octávája alatt lévö Vasárnap, Elsö Prédikáczio.

Erant Pater ejus, & Mater, mirantes ſuper his, quæ dicebantur de illo. Lucæ cap. 2. v. 33.

Joſef, és Mária a' Jeſus Annya, cſudálkoznak vala azokon, mellyek mondatnak vala ô felôle.

Summája.

Kinek kinek, maga jo, vagy gonoſz akarattya ſzerint, meg-rontására, vagy üdvôzitésére jô a' Kriſtus, azért méltó azokat, nem cſak fülünkbe, de ſzivünkbe-is bé bocsátani, a' mik felôle mondatnak.

Karácſon Octávája alatt lévô Vasárnap, Máſodik Prédikáczio.

Ecce poſitus eſt hic in ruinam, & in reſurrectionem multorum. Lucæ cap. 2.

Imé tétetett ez, ſokaknak romlására, és fel támadására.

Summája.

A' kik magokban rontyák a' bûnt, azoknak fel kelésére jô az Ur, a' kik pedig rontyák a' jót, azoknak romláſokra.

Karácſon Octávája alatt lévô Vasárnap, Harmadik Prédikáczio.

Puer autem creſcebat, & confortabatur plenus ſapientiâ. Luc. 2.

A' Gyermek pedig nevelkedik vala, és erôſsödik vala tellyes bölcſeſséggel.

Summája.

A' jóban valo elômenetel, a' Kriſtus tanitványának tulajdon jele.

Kis Karácſon Napián, Elsô Prédikáczio.

Nomen ejus Jeſus. Lucæ 2. Az ô Neve Jeſus.

Valakik a' Jeſus záſzloja alá bé irattatnak, győzedelmeſſek leſznek.

Kis Karácſon Napián, Máſodik Prédikáczio.

Vocatum eſt nomen ejus Jeſus. Lucæ 2.

Hivattaték az ő neve Jesusnak.

Summája.

A' Jesus Neve világosság, orvosság, és táplálás.

Kis Karácson Napián, Harmadik Prédikáczió.

Vocatum est nomen ejus Jesus. Lucæ cap. 2.

Az ő neve Jesusnak hivattaték.

Summája.

Mind békességet, s' mind bőv esztendőt, jővendől a' Jesus vére, neve pedig hadi jel, vagy paróla, gyanánt mindenűtt bátorságossá tészen.

Karácson után valo Első Vasárnap,

Első Prédikáczio.

Mortui sunt, qui quærebant animam pueri. Matthæi cap. 2.

Meg-holtak, a' kik keresik vala a' gyermeket.

Summája.

A' hol békével el tűrjűk a' boszuságot, ott vagy magoktul el vesznek, vagy Istentűl el vesztetnek a' boszontók.

Karácson után, Első Vasárnap, Mas. Prédikáczio.

Surge, & accipe puerum, & matrem ejus, & vade in terram Israël. Matt. cap. 2.

Kelly fel, és vedd fel a' gyermeket, és az ő Annyát, és meny az Israël földére.

Summája.

A' hol nem látzik semmi segitség, ott vagyon az Istennek gondviselése.

Karácson után Első Vasárnap, Harm. Prédikáczio.

Audiens autem quòd Archelaus regnaret in Judæa pro patre suo, timuit illò ire. Matt. cap. 2.

Hal-

Halván pedig hogy Archélaus uralkodnék Judæában az ő Attyáért, féle oda menni.

Summája.

A' gonoſzokkal valo jo tételének Iſtennek azoknak győtrelme.

Viz kereſzt Napián, Elsŏ Prédikáczio.

Vidimus ſtellam ejus in oriente, & venimus adorare eum. Matt. cap. 2.

Láttuk az ő cſillagát nap keletben, és imádni jöttünk ŏtet.

Summája.

Nem éri el ſenki üdvŏſségét cſak hitinek látásával, hanem az-is kivántatik, hogy jo cſelekedetekkel-is mennyen urának imádására.

Viz kereſzt Napián, Máſodik Prédikáczio.

Vidimus ſtellam ejus in oriente, & venimus adorare eum. Matt. cap. 2.

Láttuk az ő cſillagát nap keletben, és imádni jöttünk ŏtet.

Summája.

Az Iſtennek malaſztyának ſegitségéhez, a' magunk ſegitsége-is kivántatik.

Viz kereſzt Napián, Harmadik Prédikáczio.

Ite, & interrogate diligenter de puero, & cùm inveneritis renunciate mihi, ut & ego veniens adorem eum. Matt. c. 2.

Mennyetek el, és kérdezkedgyetek ſzorgalmatoſſan a' gyermekrŭl és mikor meg-talályátok, üzenyétek-meg énnékem, hogy én-is el menvén imádgyam ŏtet.

Summája.

Illetlen az emberi ſzŏvetségben, a' kép mutatás, mellyet noha nehéz el kerŭlni, de mégis leg kŏnnyebb mógya adatik.

Summája.

A' gyakorta valo kérés, nem untattya az Urat, hanem kedvét találllya, és adományát vészi.

Viz kereszt Nap után Harmadik Vasárnap,
Második Prédikáczio.

Domine si vis, potes me mundare : volo. Matt. cap. 8.
Uram ha akarod, meg-tisztithatz engem : akarom.

Summája.

Leg hasznossabb nékünk az Isten akarattyán járnunk, leg károssabb a' magunkén.

Viz kereszt Nap után Harmadik Vasárnap,
Harmadik Prédikáczio.

Vide nemini dixeris, sed vade & ostende te Sacerdoti. Matt. c. 8.
Meg-lásd senkinek ne mond, hanem eregy mutasd-meg magadat a' Papnak.

Summája.

Az alatt a' szin alatt, hogy nem kell jo cselekedetinket fitogatnunk, nem kell a' jót el hagynunk.

Viz kereszt Nap után Negyedik Vasárnap,
Első Prédikáczio.

Quid timidi estis modicæ fidei ? Matt. 8.
Mit féltek kicsin hitűek ?

Summája.

A' világ háboru tengeriben, az Istenben helyheszteteti reménségünknek vas-macskája tarthat-meg az el merűléstűl.

Viz kereszt Nap után Negyedik Vasárnap,
Második Prédikáczio.

Quid timidi estis modicæ fidei ? Matt. cap. 8.
Mit féltek kicsin hitűek ? *Sum-*

Summája.

A' ki Iſtennel tart, ſemmi gonoſztul nem tart.

Viz kereſzt Nap után Negyedik Vasárnap,

Harmadik Prédikáczio.

Aſcendente eo in naviculam, ſecuti ſunt eum diſcipuli ejus, & ecce motus magnus factus eſt in mari, ita ut navicula operiretur fluctibus. Matt. cap. 8.

Bé menvén Jeſus a' hajocskába, követék ötet az ő tanitványi, és imé nagy indulat lőn a' tengeren, ugy, hogy a' hajocska el borittatnék a' haboktul.

Summája.

A' ki a' nyomoruságok, és ſanyaruságok között mint oskolában a' ſzélvészben nem tanul, veſztére indult.

Viz kereſzt Nap után ötödik Vasárnap,

Első Prédikáczio.

Superſeminavit zizania in medio tritici. Matt. cap. 13,

Fellyül konkolt vete a' búza köziben.

Summája.

Mennél ártatlannyabb életű az ember, annál inkáb késérti az ördög, de vagyon modgya benne a' meg-menekedésben.

Viz kereſzt Nap után ötödik Vasárnap,

Második Prédikáczio.

Inimicus homo hoc fecit. Matthæi cap. 13.

Az ellenséges ember cselekedte azt.

Summája.

Valaki bűnre vészen máſt, eszközе az ördögnek.

Viz kereſzt Nap után ötödik Vasárnap,

Harmadik Prédikáczio.

Vis imus, & colligimus ea? & ait non. Matt. cap. 13.
Akarod hogy mennyünk, és egybe szedgyük a' konkolt? és monda, nem.

Summája.

Jubilæum lévén, annak Alkalmatosságával, az Isteni irgalmassággal bátorittatnak a' hivek, és meg-mutatatik hogy a' ki azt nem becsülli, arra méltatlan légyen.

Viz kereszt Nap után Hatodik Vasárnap, Első Prédikáczio.

Simile est Regnum cælorum grano sinapis. Matt. cap. 13.
Hasonló a' menyeknek országa a' mustár maghoz.

Summája.

A' kinek szája izi meg-veszett a' lelki dolgoknak kostolásában, rágodgyék a' Kristus Kinszenvedésének, és az örök életnek mustáran, s' meg-tériti.

Viz kereszt Nap után Hatodik Vasárnap, Második Prédikáczio.

Cum autem excreverit, majus est omnibus oleribus, & fit arbor. Matt. cap. 13.
Mikor pedig fel nevelkedik, nagyobb minden füveknél, és fává lészen.

Summája.

Meg csalatkozunk a' mi itéletünkben, azért azzal, ne hirtelenkedgyünk, mert a' kiket alább valóknak itéllettünk másoknál, gyakorta mindenre méltobbak.

Viz kereszt Nap utan Hatodik Vasarnap, Harmadik Prédikáczio.

Simile est Regnum cælorum grano sinapis. Matt. cap. 13.
Hasonló a' menyeknek országa a' mustár maghoz.

Sum-

Summája.

Leg kőnnyebb a' mennyei jót, és boldogságot megnyerni.

Septuageſima Vasárnap, Elsŏ Prédikáczio.

Conventione autem factâ cum operarijs, ex denario diurno, mittit eos in vineam ſuam. Matt. cap. 20.

Meg-ſzegődvén pedig a' miveſekkel egy napi pénzben, el küldé őket az ő ſzőllejébe.

Summája.

Nem illik tiſzteletes ſzemélyhez, az ődeig valo joért valamit mivelni, de mindenekhez illik, sőt ſzükséges menyorſzágért munkálkodni.

Septuageſima Vasárnap, Második Prédikáczio.

Quid hic ſtatis totâ die otioſi? Matt. cap. 20.

Mit állatok itt egéſz nap henyélve?

Summája.

Boldog az, a' ki Iſtenért fárod, nyomorult a' ki a' világért.

Septuageſima Vasárnap, Harmad. Prédikáczio.

Tolle, quod tuum eſt. Matt. cap. 20. Vedd el a' mi tied.

Summája.

A' mi munkánknak bére a' léſzen, a' mi tulajdon képpen a' miénk.

Sexageſima Vasarnap, Elsŏ Prédikaczio.

Exijt, qui ſeminat, ſeminare ſemen ſuum, & dum ſeminat, aliud cecidit ſecus viam, & conculcatum eſt, & aliud ſuper petram. Lucæ cap. 8.

Ki ment a' mag vető el vetni az ő magvát és midőn vetné, némely az út felre esék, és el tapottaték, és némely a' kőſziklára esék.

Summája.

Maga ſzerzi magának kárát a' bűnös.

Sexageſima Vasárnap, Második Prédikáczio.

Verbum retinent & fructum afferunt in patientia. Lucæ cap. 8.

Az igét meg-tartyák, és gyümölcsöt hoznak békeſséges tűrésben.

Summája.

A' meg-foganodott jo, csak békeſséges tűréſſel érik.

Sexageſima Vasárnap, Harmadik Prédikáczio.

Hi ſunt qui corde bono, & optimo audientes verbum retinent, & fructum afferunt in patientia. Lucæ cap. 8.

Azok a' kik jo és jeles ſzivel halván az igét, meg-tartyák, és gyümölcſet hoznak békeſségben.

Summája.

A' békeſséges tűrés, alkalmatos földé téſzi az emberi ſzivet az Iſtennek igéje alá, mert gyümölcsöſsé.

Quinquageſima Vasárnap, Elsö Prédikáczio.

Qui præibant increpabant eum, ut taceret, ille verò multo magis clamabat. Lucæ cap. 18.

A' kik elöl ménnek vala feddig vala ötet, hogy halgatna, ö pedig ſokkal inkáb kiált vala.

Summája.

Hogy ki meg-áldoſsék Iſtentül minden ellenközö dolgokban, alkalmatoſságával mutaſſa hivséget.

Quinquageſima Vasárnap, Második Prédikáczio.

Interrogabat quid hoc eſſet? dixerunt autem ei, quòd Jeſus Nazarenus tranſiret, & clamavit dicens, Jeſu fili David miſerere mei. Lucæ cap. 18. v. 36.

Summája.

Nem

Nem kell az üdvösségnek alkalmatosságat el mulatni, avagy el veſztégleni

Quinquageſima Vasárnap, Harm. Prédikáczio.

Conſumabuntur omnia quæ ſcripta ſunt per Prophetas de Filio hominis. Tradetur enim in manus &c. Lucæ cap. 18.

Bé tellyeſednek mindenek, mellyek meg-irattattanak a' Proféták által az ember Fiárul, mert a' pogányok kezébe adatik.

Summája.

A' Jeſus, és minden ember, házi ellenségtül árultatik el.

Böjt Elsö Vasárnap, Elsö Prédikáczio.

Hæc omnia tibi dabo, ſi cadens adoraveris me. Matt. cap, 4.

Ezeket mind néked adom, ha le esvén imádaſz engem.

Summája.

Eſztelen ember az, a' ki urává téſzi az ördögöt, mert nehezebb ſzolgálatra áll, mint ha Iſtennek ſzolgálna.

Böjt Elsö Vasárnap, Második Prédikáczio.

Mitte te deorſum. Matthæi cap. 4.

Bocsásd le magadat.

Summája.

A' ki győzedelmet akar venni ellenségen, fel ſieſſen a' puſztában.

Böjt Elsö Vasárnap, Harmad. Prédikáczio.

Dic ut lapides iſti panes fiant. Matt. cap. 4.

Mongyad, hogy e' kövek kenyérekké legyenek.

Summája.

Edeſſen adgya az ördög az ö mérgét, kevéſen kezdi de ſokon végeſzteti gonosz jovallását.

Böjt Második Vasárnap, Első Prédikáczio.

Apparuerunt illis Moyses & Elias, cum eo loquentes Matt. cap. 17.

Meg-jelenének nékik Moyses és Illyés szolván vele.

Summája.

Az Attya Istennek kedves az ő Szent Fiának kinszenvedéséről valo emlekezetünk, nékünk pedig üdvösséges, és hasznos.

Böjt Második Vasárnap, Második Prédikáczio.

Faciamus hic tria tabernacula, tibi unum, Moysi unum, & Eliæ unum. Matt. cap. 17.

Csinállyunk itt három hajlékot, néked egyet, Moysesnek egyet, és Illyésnek egyet.

Summája.

Maga hátrább maradásával-is illik, hogy másoknak kereſſe becsületét az ember.

Böjt Második Vasárnap, Harmad. Prédikáczio.

Faciamus hic tria tabernacula. Matt. cap. 17.

Csinállyunk itt három hajlékot.

Summája.

Kiki maga határában maradgyon, egyéb aránt megesik.

Böjt Második Vasárnap, Negyedik Prédikáczio.

Transfiguratus est ante eos. Matthæi cap. 17.

Szinében el változék előttök.

Summája.

A' jóknak szenvedésekben-is meg-vagyon boldogságok.

Böjt Harmadik Vasárnap, Első Prédikáczio.

Inve-

Invenit eam ſcopis mundatam, & ornatam, tunc vadit, & accipit ſeptem alios ſpiritus nequiores ſe, & ingreſſi habitant ibi.

Meg-tiſztitva találllya azt sôprűvel, és fel ékeſitve; akkor el megyen, és melléje véſzen más hét magánál gonoſzabb lelkeket, és bé menvén ott laknak.

Summája.

Hogy ki az ôrdôgtűl tellyeſséggel meg-menekedgyék, ſzűkség az, hogy annyi jót férkeſzteſſen bé lelkében, a' mennyi gonoſzságnak adott volt helyt: mert a' mennyi jók vannak benne, annyi vitéz ôrzôj oltalmazzák.

Bôjt Harmadik Vasárnap, Máſodik Prédikáczio.

Omne regnum in ſe diviſum deſolabitur. Lucæ cap. 11.

Minden magában meg-haſonlott orſzág el puſztul.

Summája.

Egéſz orſzágnak meg-tartására valo, és haſznos a' jóban valo egyeſség.

Bôjt Harmadik Vasarnap, Harmad. Prédikaczio.

Omne regnum in ſe diviſum deſolabitur. Lucæ cap. 11.

Minden magában meg-haſonlott orſzág el puſztul.

Summája.

Az egyeſség, és egyenlô hit meg-tartya az orſzágokat, a' tévelygés, és eretnekség el veſzti.

Bôjt Negyedik Vasárnap, Elsô Prédikáczio.

Cùm ergo ſublevâſſet oculos Jeſus, & vidiſſet. Joan. cap. 6.

Mikor azért fel emelte volna ſzemeit Jeſus, és látta volna.

Summája.

Ugy fordityuk Iſtenűnknek ſzemeit reánk, a' mint mi vigyázunk a' ſzegényekre.

Bôjt

Bőjt Negyedik Vasárnap, Máſodik Prédikáczio.

Accepit ergo Jeſus panes, & cùm gratias egiſſet, diſtribuit diſcumbentibus. Joan. cap. 6.

Vévé azért Jeſus a' kenyereket, és mikor hálákat adott volna, el oſztá a' le telepedeteknek.

Summája.

Senki cſak ugy ne támaſzkodgyék Iſtenre, hogy cſúda tételét várja ſzűkségében, hanem a' mint lehet maga. is magát ſegétſe.

Bőjt Negyedik Vasárnap, Harmad. Prédikáczio.

Ut autem impleti ſunt. Joan. cap. 6.

Hogy pedig bé telének.

Summája.

Nem hadgya azt ſzűkölködni a' Kriſtus, a' ki őtet halgattya és követi, mert ő adhat mindeneknek, mindent leg bővebben.

Bőjt ötödik Vasárnap, Első Prédikáczio.

Ego honorifico Patrem meum. Joan. cap. 8.

En tiſztelem az Atyámat.

Summája.

Az el tűrt gyalázot sötétségében fénylik, az ártatlanság jo cſelekedetiben.

Bőjt ötödik Vasárnap, Máſodik Prédikáczio.

Quis ex vobis arguet me de peccato? Joan. cap. 8.

Ki fedd-meg közűlletek engemet a' bűnrűl.

Summája.

A' jo lelki iſméret mindenűtt bátor, ellenben a' gonoſz mindenűtt félénk.

Bőjt

Bőjt ötődik Vasárnap, Harmadik Prédikáczio.

Quis ex vobis arguet me de peccato? Joann. 8.

Ki fedd-meg közzűlletek engemet a' bűnről?

Summája.

Akár mint tetteſſe magát jónak a' gonoſz, de ellene kiált gonoſzsága, mert kiálto nyelve vagyon a' gonoſzságnak, a' jónak pedig nem árthat.

Virág Vasárnap, Első Prédikáczio.

Dominus his opus habet. Matt. cap. 21.

Az Urnak ezekre ſzűkſége vagyon.

Summája.

Ez után csak egy Urnak ſzolgálunk, a' kinek ha ki nem örvendez, jele az el veſztének.

Virág Vasárnap, Második Prédikáczio.

Plurima autem turba ſternebat veſtimenta ſua in via. Matt. cap. 21.

A' ſok ſereg pedig, le terité az ő ruháit az úton.

Summája.

Mindenben álhatatlan, és csalárd lévén a' világ, ſenki magát reá ne bizza.

Virág Vasárnap, Harmadik Prédikáczio.

Ecce Rex tuus venit tibi manſvetus. Matt. cap. 21.

Imé a' te Királyod jő néked ſzeliden.

Summája.

Szeliden jő a' Kriſtus mint a' bárány, de abba való biztában ſenki bátran ne vétſen, mert végre orozlánnyá válik néki.

Huſvét Napián, Első Prédikáczio.

Surrexit. Marci cap. 16. Fel támadott.

Summája.

A' meg-győzőtnek győzedelme mutatik-meg.

Huſvét Napián, Máſodik Prédikáczio.

Surrexit. Marci cap. 16.

Fel támadott.

Summája.

Vig ki keletünk a' Kriſtus fel támadáſa napia, mert azon cſirázott ki a' mi üdvőſségünk.

Huſvét Napián, Harmadik Prédikáczio.

Surrexit, non eſt hic. Marci cap. 16.

Fel támadott, nincs itt.

Summája.

Mélto annak örvendeznünk, a' ki két erős ellenségünket meg-jádzottatta, és erejekből ki forgatta.

Huſvét Napián, Negyedik Prédikáczio.

Surrexit. Marci cap. 16.

Fel támadott.

Summája.

Fő generáliſſágra mélto a' halottajbul maga erejébül fel támadott Kriſtus, azért arra-is mélto, hogy záſzloja alá bé irattaſſunk.

ADVENT ELSŐ VASARNAP,

ELSŐ PREDIKACZIO.

Az igazaknak nem ieſztéſekre, hanem vigaſztaláſokra leſznek az utólſo itéletnek rettentéſi, mert ezek által, bizonyoſſabbakká tétetnek a' régen kivánt üdvöſſégeknek el közelitéſe felől, kik mivel itten ugy ſzerették a' Kriſtuſt, mint baránt, ottan tőle nem félnek mint oroſzlánytul, az az itélő birotul.

His autem fieri incipientibus reſpicite, & levate capita veſtra. Lucæ c. 21. v. 25.

Ezek pedig meg-kezdvén lenni, fel tekéntsetek, és emellyétek fel a' fejeteket.

REttenetes ki menetelű végén a' világnak, valamint hogy ſzemeiket be hunyák, és fejeket le sűtik a' földre, a' gonoſságban tapaſztaltatott emberek, hogy azokat az égi csudákat ne láſsák, mellyek a' napban és hóldban, és csillagokban történnek, sőt még a' hegyeket is magok fölibe kivánnyák boritatni, azt kiáltván reájok, *Cadite ſuper nos*, oh! nagy magaſságu hegyek! mire valo a' ti *Luc. 23. v. 30.*

A magaſ-

magaſságtok? ha reánk nem ſzakattok? eſſetek le, és boritſatok el! ugy ellenkezô képpen, a' jó lelki iſméretûek fejeket fôl emelik, ſzemeiket az égre ſzegezik, nézik a' villámáſokat, hallyák a' cſattagáſokat, ôrvendeznek, az Angyali trombitának harſagására, és a' fôlséges Urnak közelitését, kivánnyák, régen elméjekbe lévên az, a' mit mondott ûdvôzitônk, mikor ezek meg-lenni kezdenek, fel tekéncsetek, és emellyétek fel a' fejeteket.

Malachiæ c. 3. v. 2. Cſak hogy *quis ſtabit ad videndum eum?* minden felé tekénta' Próféta, és cſak nem lámpáſſal kereſi délben-is azt, a' ki egy hellyben merjen állani, és ſzemébe tekénteni annak az Urnak, a' ki nagy fôlséggel jô el a' fôllyhôkben: ki marad (ugymond) meg, hogy ôtet láſſa? tudom én azt, hogy az Apoſtolok, magával eggyûtt mentenek fel Kriſtuſſal, a' Tábor hegyére, s' még-is, hogy ſzinébe kezde változni, orczája ollyanná lévén mint a' nap fénny, ruhája mint a' hó, ugy meg-rettentenek, hogy a' fôldre borulván, ſzemeiket ſe kivánnák fel vetni, nóha pedig, mikor *Matt. c. 17.* fel kôltenek *neminem viderunt viſi ſolum Jeſum*, ſenkit máſt nem láttanak, hanem cſak magát Jeſuſt, az az, azt, a' kivel élni, és halni kivántak áz Apoſtolok, ha tehát cſak magánoſſan-is olly rettentéſekre vólt tanitványinak, mi lêſzen akkor, mikor *in poteſtate magna & majeſtate multa* nagy hatalommal, és ſok rend-béli ſeregekkel jô el! ki állhat meg hellyében annak látására? de meg felel erre a' Bôlcs: *Sap. c. 5.* *ſtabunt Juſti in magna conſtantia.* Ah! meg-állanak, az igazak, és meg-mozdithatlanul állanak, mert a' mint ſzent Gergely Pápa ſzóll, *qui de ſua ſpe, & operatione ſecurus eſt, lætus Judicem ſuſtinet, & cùm tempus propinquæ mortis advenerit, de gloriæ retributionis hilareſcit.* *Greg. hom. 13. in Evang.* a' ki az ô reménségében, és cſelekedetében bátor, vigan várja a' Birót, és mikor halála, s' az után itélete közelget, meg-fûzetésének dûcsôségéért, nagy ôrômmel vidámul.

Iga

Igaz ugyan, hogy rettenetes léſzen az itélet, de a' mint itten Lyranus ſzóll, *reprobis erit terribilis, electis autem conſolabilis, quia tunc transferentur ad gloriam.* rettenetes léſzen az el vettetteknek, az el válaſzttattoknak pedig örvendetes, mert akkor által vitetnek a' dücsőségre.

Ne fellyen tehát ſenki közületek Kereſztyének, hanem a' mint ſzent Pál bátorit, és indit, *adeamus cum magna fiducia, ad thronum gratiæ ut miſericordiam conſequamur.* mennyünk nagy bátorsággal és bizodalommal a' kegyelemnek ſzékéhez hogy irgalmaſságát nyerjük, mert noha ugyan igaz az, a' mit ſzent János látot, *de throno procedebant fulmina, & tonitrua.* abból az itélő ſzékből, villamáſok, és menydörgéſek, és menykövek ſzakadoztanak, de nem máſra, hanem azokra, a' kik moſtani tekélletes élettel nem akartak arra a' bátorságra kéſzülni, mivel *ſzent Thomas de villa nova* ſzova ſzerént: *Judex in ſe unus, varius apparebit, probis agnus, improbis leo.* a' ki magában egyetlen egy biró, külömbkülömbnek láttatik, a' gonoſzaknak oroſzlány, á' jóknak bárány, a' kik bárány ſzelidséggél való ſzenvedéſekben kedvellették, ezeknek bárány léſzen, a' kik meg vetették azoknak oroſzlány.

Hebr. c. 4.

Apoc. c. 4.

S. Thom. de villanova. conc. 1.

Hogy azért moſt tugyunk jövendőre válaſztani, hallyuk külömbözéſet itéletének, és örvendezve emellyük fel a' fejünket mert nem minket illet az a' rettenetes, félelem, hanem ha minket illet, cſak arra valo, hogy közélitéſet értsük üdvöſségünknek; legyenek figyelmeteſſek.

Propoſitio.

Gondolkodáſra mélto dolog az, hogy ſzent Péter, a' jó életü hiveket, békeſséges türéſre, és más jó cſelekedetnek miveléſsére intvén, azzal izgattya, és bátoritya, hogy bóldogok leſznek s' nagy jutalmokat veſzik, ha magok vétke nélkül, egyedül az Iſtennek kedvéért, s' azért

ſzenvednek hogy Kriſtustúl halgatnak, mert az ô kedvekért, ô rajtok kezdetik el az itélet, *tempus eſt ut incipiat judicium à domo Dei*, ûdeje vagyon, hogy az itélet az Iſtennek házától kezdôdgyék el, a' mi annyit teſzen, az ô kedves népétûl. Micſoda bátoritás az ? a' mitûl mindenek félnek, a' legyen vigaſztaláſok a' jóknak ? s' még utánna veti pedig azt-is : *Juſtus vix ſalvabitur.* az Igaz-is alig ûdvôzûl ? ha ſzent *Ambrus* helyes magyarázatyát nem hallanám, inkáb rettentéſnek, hogy ſem mint bátoritáſnak mondanám, de okát adgya ô, és igy beſzél, *ut non diutiùs afficiantur expectatione futuri judicij*, ô rajtok kezdi el, mert tudgya kivánságokat, hogy látni akarják, és kivánnyák azt, a' kinek kedvéért ſokat tûrtének ártatlanul, s' nem hogy ſzomoruán kerûlték vólna ûldôzôjôket hanem inkáb *ibant gaudentes* ôrômmel mentenek az ôket gyûlôlôjôk kôziben, azon ôrûlvén hogy méltók lehettenek az Ur nevéért gyalázatot ſzenvedni, s' azért kezdôdik el ô rajtok, hogy ne ſanyargattaſſanak, a' jôvendô itéletnek várakozáſával, hanem ki, ki, leg hamaréb vegye jutalmát tekélletes életének, békeséges tûrésének, és dicséretet érdemlô joságának.

1. Petr. 4. v. 16.

v. 18.

Ambr. ſer. 21. in Pſal. 118.

Es erre nézve kiáltotta Sz. Job azt, *Quis mihi tribuat ut inveniam illum & veniam uſque ad ſolium ejus*, Oh ! ki adgya azt nékem érnem, hogy fel talállyam azt, a' kinek ſzolgáltam, és éppen itélô ſzékeig juſſak ! de mi végre kivánod ezt ſzámlálhatatlan búkat látó Iſten ſzolgája ? mi gônyôrûséget várhatz abbúl, a' mitûl mindenek máſok rettenetes félelemmel félnek ? *ponam coram eo judicium* eleibe viſzem itéletemet, az az, reá hagyom, hogy meg-itéllyen, mert bizonyos vagyok benne hogy irgalmaſsága ſzerént reám teként, és igaſságom ſzerént jutalmaz.

Job. c. 23.

Haſonlo képpen Sz. David Király, alig várta hogy el érheſſe

érhesse ezen itéletet, azért sürgetve kiált Istenére, *judica judicium meum, & redime me*, mások olvassák *libera me* siess én Istenem itéleteddel, itély-meg és szabadits-meg, mint ha azt mondaná, nem gyözöm várni testemtül valo föl szabadulásamat, hogy itéleteden által mehessek, hogy boszu állásodat láthassam a' gonoszokon, hogy hatalmasságodat láthassam fölségedben, hogy itélö széked eleiben vitettessem: mert ugyán is valamint a' sasok, és ölyvök sietnek, az ö eledelekre, ugy sietnek az igazak, az Istennek itéletére, bizonyitván ezt Üdvözitönk, midön az itéletrül beszélgetvén, azt a' hasonlatosságot mondá, *ubicunque fuerit corpus, illuc congregabuntur & aquilæ*, valahol lészen a' test, oda gyülekeznek a' sasok-is. *Psal. 118. v. 154.*

De az Apostoloknak-is, nem vólt utólsó szomoruságokban, nagyobb vigasztalások, mint az, hogy viszontag, el jö Üdvözitönk, a' mint hogy midön menyben fel menetelekor látván árvaságokbán valo busulásokat, két elejekbe tünt Angyal fejér ruhában, azzal biztatta, *Hic Jesus, qui assumptus est à vobis sic veniet.* Ne busúllyatok, mert ez a' Jesus, a' ki ti töletek fel vétettett az égben, ugy jö el, a' mint láttáttok ötet az égben menni. *Actor. 1.*

Oh gyónyörüséges bátoritás! ô kedves biztatás! igy jö el? miképpen igy? igy a' mint el ment. Ah! nem ment iesztésünkel, és elvesztésünkel el, hanem vigasztaló szovai között, mikor sziveket szeretetével meg-töltötte vólna, akkor ment el, igy szintén mikor el jö, nem jö iesztésünkre, büntetésünkre, hanem vigasztalásunkra, mert az állando hivekrül mondatik az, az Apostolok képében, *vos estis qui permansistis mecum in tentationibus meis*, ti vattok azok, a' kik meg-maradtatok én velem az én késértetimben. Tehát valakik meg-maradtak a' jóban, a' leszen vigasztalásokra, hogy el jö itélni Jesus, és kedvesitül kezdi el itéletét.

Mire nézve Szent Pál, hogy foganatos lenne tanitása, a' Teſſalonica bélieknek azt irja: *Quoniam ipſe Dominus injuſſu, & voce Archangeli, & in tuba Dei, deſcendet de cælo, & mortui qui in Chriſto ſunt, reſurgent primi, deinde nos, qui vivimus, qui relinquimur ſimul rapiemur cum illis, in nubibus obviam Chriſto, in aëra, & ſic ſemper cum Domino erimus. Itaque conſolamini invicem in verbis iſtis.* Ah! meg ne unalkodgyék ſenki a' jó cſelekedetekben, az ártatlan igaz életben, mert ö maga az Ur, parancſolattal, és az Arkangyalnak ſzóval, és az Iſtennek trombitájával, le ſzáll az égből, és a' halottak a' kik, Kriſtusban vannak, fel támadnak elöſzör; azután mi a' kik élünk, a' kik meg-hagyattattunk, eggyütt ragattatunk el azokkal, a' fölyhökben, a' Kriſtus eleiben, a' levegö égben, és igy mindenkor az Urral leſzünk. Az okáért, vigaſztallyátok egy máſt ez igékkel. A' hól (kérlek) vegyetek eſzetekbe azt a' ſzót *rapiemur* el ragattatunk, nem vitetünk: és imé magatok meg-itéllitek, minémü kivánsággal, mennek Kriſtus eleibe, az ö itéletére, a' kik ötet kedvellették életekben, tudni illik, a' hól a' gonoſzak el halnak, el ſzáradnak, mi ottan éleſztetünk, elevenedünk, a' hól ök rettegnek, mi bátorságoſſan állunk, mert akár minémü jelek legyenek az égen és a' földön, cſak azt értyük belölök, hogy el jö, az, a' kivánatos itélet, el jö az az óra, a' mellyben Kriſtuſſal eggyesülünk.

1. ad Theſſal. c. 4.

Mellyet elmélkedéſre vévén Szent Efrem azt mondgya: *Exiſtimo quòd in illa hora contremiſcat omnis ſpiritus, ſed gratia Dei Salvatoris corroborabit, & latificabit corda juſtorum, rapienturque in nubibus obviam ei. Venite igitur fratres mei, præparemus nos expectantes Dominum noſtrum. Ecce enim jam fulget, jam oritur, ecce jam venit, filij lucis, feſtinate ad lucem, exite in occurſum Dei noſtri cum gaudio.* A' mi magyarul azt tê-

Ephrem. de ſecundo. advent. Domini.

ſzi;

ſzi: En azt vélem, hogy abban az órában, minden lélek meg-rémûl. De a' mi Üdvözitô Iſtenünk kegyelme, és malaſztya, meg-erôſiti, és meg-vigaſztallya az igazak ſzivét, és azontúl eleiben ragattatnak a' fölyhôkben. Jertek tehát édes atyámfiai kéſzûllyünk el, az Urra várakozván; mert ímé immár fénylik, immár fel kél; immár-is jô, tehát a' világoſságnak fiai, ſiefſetek a' világoſsághoz, mennyetek ki eleibe a' mi Urunknak vigaſsággal; a' mi annyit téſzen. Ah! ne hagyátok az utólsó napra kéſzületeteket, hanem óránként, ſzempillantáſonként kéſzûllyetek, mert minden órába, közellyebb, közellyebb vagyon: s' azért má, ugy járj el, akár ki légy az igaſságban, hogy mingyárt kéſz lehes eleibe menni, ugy tiſztúly ki, vétkeidbûl, hogy mingyárt vigan adhaſſ ſzámot, ugy jobbúly, hogy mingyárt alkalmatos légy a' fölyhôkbe való el ragattatásra, ugy ragaſzkodgyál a' bárányhoz, az az Kriſtus kin ſzenvedéséhez, és annak gyakorta való elmélkedéséhez, hogy oroſzlányá elôtted ſoha ne vállyék.

Oh! mely bóldog az, a' ki moſtan ugy bánik a' Jeſuſſal, mint a' báránnyal, az az érette ſzenvedô ſzelid meg-váltojával, minden gondolatyát annak vérében meritvén! mert mikor a' gonoſzak késôre ſzánokodnak, és ſiránkoznak rajta, ama' Urunk mondáſa ſzerént: *tunc plangent omnes tribus terræ.* ſiránkozni, és jajgatni fognak minden népei a' földnek, akkor ô néki, meg-jegyezve lévén homloka, cſapás nélkûl marad, s' ottan ôrvendez, a' hol máſok jajgatnak. *Mat c. 24. v. 30.*

Tudgyátoke? hogy régenten azok a' házok megmenekettenek, a' bûntetô angyaltúl, a' mellyek a' báránynak vérével meg-voltanak kenyve. Szintén ugy e' mái napig-is, nem éri azt ſemmi bántás a' kinek homloka, meg-vagyon kenyve Kriſtus vérével, az az, gondolatya, *Exod. c. 12.*

latya, annak mulatoz elmélkedésében, mert ha Szent *Rupertus* Apáturt hallom. *Sangvinem Christi, in superliminaribus domorum ponimus, cùm Crucem Passionis illius, in fronte portamus.* akkor teszük vérét házaink kűszöbire, mikor Kinszenvedésének Keresztét homlokunkon hordozzuk: Nincsen annak mitűl félni, a' ki ennek óltalma alá űdején éltében follyamodik, mert meg-vagyon irva: *scapulis suis obumbrabit, & sub pennis ejus sperabis*, vállaival meg-árnyékoz téged, és az ő tollai alat bizol, és bátorságod lészen.

S. Rupertus lib. 2. in Exod.

Psal. 90.

Int erre a' Jesus Syrak fia, s' azt mondgya, *vide arcum & benedic eum, qui fecit illum, valde spectosus est in splendore suo, oculis justorum, & accelerat corruscationes emittere judicij sui, in condemnationem iniquorum.* Tekénts meg a' Zivárvánt, és áldgyad azt, a' ki azt teremtette, mert igen szép az ő fényessségében, ugy mint az igazaknak szemei előtt, és siet ki bocsátani, az ő itéletinek villámáit, ugymint a' gonoszoknak, el kárhoztatására.

Ecclesiast. c. 43.

Zivárván a' Krisztusnak véres Keresztje, avagy kinszenvedése, mert ez, a' mi velűnk szerzett békessségűnkre emeltetett, és tétetett fel, s' e' lészen az, a' melyről szóll az Irás, *tunc apparebit signum filij hominis*, akkor tetzik fel az ember fiának jele, a' mellyet valamint hogy, a' ki nem kedvellett, retteg előtte, és fél tőle, ugy a' ki gyakorta elméjében forgatta őrvendez alatta.

Ezt látta elméjében, a' ki azt kiáltotta, *ubi me abscondam ubi fugiam? nisi ad te Deus meus?* Ah! én Istenem, mikor szalad a' bűnös, és el nem szaladhat előtted, hová rejtsem én el akkor magamat? hová szaladgyak? hanem te hozzád a' te szárnyad alá, ki terjesztett karjaid alá, a' mellyeknek éltem árnyékában.

Nyitva lesznek akkor sebei, mindenek láttára, s' azért

ért jóvallya *Isaiás* Proféta, *abscondere in fossa humo, à facie furoris Domini*, valaki gyakorta forgottál elméddel a' Kristus éretted fel válolt Szenvedésében, ne félj, hanem rejtsd el magadat, a' meg-áfott földben, az Urnak haragja elôtt, az az, az ô Sebeiben, mert nem terjed, és nem térhet oda haragja, a' honnan áradott fzeretete, a' kinek valaki kegyes fzemei tekéntetire nem hajlott, ebben az életben, akkor vefzedelmére kénfzeritettik le hajlani. mert a' mint Szent János látta, *oculi ejus tanquam flamma ignis.* az ô fzemei ollyanok lefznek mint a' tûznek lángja. A' mellyet Szent *Richardus* hogy meg-magyarázzon, azt tefzi fel. *Flamma ignis lucem, & calorem tribuit, terrorem incutit, & exurit, oculi igitur velut flamma ignis sunt, quia electos respiciens, illustrat luce sapientiæ, calefacit amore justitiæ, reprobos autem respiciens terret ferocitate comminationis, & exurit incendio damnationis.* a' tûznek lángja, világofságot, és meleget ád, rettent, és éget, azért a' Kriftufnak fzemei ollyanok, mint a' tûznek lángja, mert az el válafztattokat meg-tekéntvén, a' bôlcfeségnek világofságával meg-világofitya, az igafságnak fzeretetével meg-melegiti; az el kárhazondókat pedig, meg-tekéntvén, fenyegetésének kegyetlenségével rettenti, és a' kárhozatnak tûzével égeti.

Isaiæ c. 2. v. 10.

Apoc. 1.

Richardus hic.

Oh nyomorult lelkek! nem kivánnyák ennek tekéntetét, a' kik itten reá nem tekéntettenek fzelid fzenvedésében, mert bizonyoffak abba, hogy nem álhatnak elôtte. De bizváft nézik azok, a' kik kedvellették, a' a' kik gyakorta mondották Szent Dáviddal, *respice in me, & miserere mei!* Ah! én fzerelmes Iftenem! édes Meg-váltóm, tekéncs reám, és kônyôrûly rajtam! sôtt ezeknek minden vigaságok a' léfzen, hogy láthattyák, és láttatnak tôle, mert abba ôrvendeztenek Szent *Jóbbal*, *quem visurus sum ego ipse*, az az oh! édes Meg-váltóm, a' kit én magam

Psalm. 24.

Job. c. 19.

meg, nem mint ellenségemet, hanem védelmezőmet kőnyörűly most rajtam!

Szintén ollyan léfzen Kriſtus Urunk, az itéletkor az emberekhez, mint régenten a' fölyhő vólt az Ægyptiuſokhoz; melyről, az irás azt jedzi fel, *Et erat nubes tenebroſa, & illuminans noctem*, sőtétes vala a' fölyhő, és megvilágoſitya vala az éijet: Csudálatos fölyhő! ha sőtét vólt? miképpen világoſithatta-meg az éijet? *Abulenſis* azt mondgya, hogy a' felől, a' mely felől, az Ægyptiuſok táborra vólt, sőtét vólt, és rettentő, az Iſraël népe felől pedig, világos, és vidámito vólt, nem kűlőmben, mint Ægyptumba, a' hól oly sőtét vólt, hogy egyike a' máſikát nem láthatná, de az Iſraël fiai, mindenűt láttak, mert *ubicunque habitabant filij Iſraël lux erat*, valahól ezek laktak világoſság vólt ottan.

Exod. c. 14.

Exod. 10.

Igy mondám illyen léfzen a' Kriſtus, mert azokat, a' kik éltekben nem tartottak tőle, nem ſzerették, a' felőle tett emlekezetet, rettenti őket, azokat pedig vigaſztalya, a' kik kedve ſzerént jártak, és azért ugy mond Sz. *Gergely* titkos vólt az az oſzlop, a' mely nappal fölyhős vólt, és éijel tűzzel égo, mert el jővetelét jelentette annak, *qui veniens in judicio, per lenitatis manſvetudinem juſtos demulcebit, peccatores autem, per juſtitiæ diſtrictionem terrebit*: a' ki itélleni el jő, kegyeſségének ſzelidségével ápolgatva fogadgya az igazakat, a' gonoſzokat pedig igaſságának keménységével rettenti: tűzet mutat ezeknek, mert jelét adgya kárhozatyoknak (oh! fölőttéb-is rémitő gondolat!) a' jóknak pedig világos fölyhőt hordoz előttők, őrökkévaló bóldogságoknak bizonyitására. Oh áldot oſzlop! oh! áldot jel! áldot világoſság! mikor láthatlak?

S. Gregor. hom. 21. in Evang.

Akár minémű jelek legyenek tehát az égen, sőtétedgyék el a' nap, enyéſzek el a' hóld világ, ſzakadozzanak le

nak le a' csillagok &c. valaki mostan kedvelli Jesussát mint szelid báránt, nincsen min rettegjen tôle, mint oroszlyántul, mint rettenetes birátúl, bizvást fôl emelheti a' fejét, szemeit fôl nithatya, *respicite & levate capita vestra.*

Mely bóldog állapott ha minnyájotoknak tetzik, a' mint hogy tetzik-is, Ah! most keressétek kedvét oly formán, oly móddal, hogy mindenkor szivetekbe légyen annak emlékezete, a' ki érettetek ugy vitettetett, meg-motzanás nélkûl a' halálra mint a' bárány, azt beszéllyétek a' mit a' jó lélek mondott, *fasciculus myrhæ dilectus meus mihi, inter ubera commorabitur,* soha kebelembûl ki nem bocsátom, igy ezzel azt valosztottátok, hogy csak ôrômôtôkre legyen az itélet, és azt igérhetem a' mit igért *Isaiás* ha szintén a' hegyeket ôszve rontya-is, a' halmokat, mint a' port el széleszti-is, *Tu exultabis, in Domino in sancto Israël lætaberis,* ti ugyan ôrvendeztek az Urban, es az Israël szentében vigadoztok, mert akkor-is szelidségét láttyátok, világosítását tapasztallyátok, és igéretét el vészitek, az ôrôk életet, és bóldogságot. Amen! Amen! ugy adgya Isten! az az Angyali trombitának szova, *surgite mortui, venite ad judicium,* kellyetek fel halottak, és jôjetek az itéletre. Mert ha errûl gondolkottok, el romlik bennetek, a' bûn mely az ôrdôgnek erôs bástyája, és kapút nyittok fel a' jónak, és az által az Istennek, ugy hogy e' bennetek lakozván jôvendôben-is magâinak ismerjen, s' nagy vigaságtokra azt mondgya. *Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi,* jôjetek elôl én Atyámnak áldottai, és birjatok azt az országot, mely a' világ kezdetetûl fogva néktek készitettet. Amen.

Cant. 1.

Isaiæ c. 41.

Matt. 25. v. 34.

ADVENT ELSÖ VASARNAP,

MASODIK PREDIKACZIO.

Jók az Iſtennek rettentéſi, akár az égbűl, akár a' földrűl ſzármazzanak, mert a' mi haſznunkra vannak.

His autem fieri incipientibus, reſpicite, & levate capita veſtra. Lucæ c. 21. v. 25.

Ezek pedig meg-kezdvén lenni, fel tekéntsetek, és emellyétek fel a' fejeteket.

AZ Gyakorta való ieſztéſekkel ſzerzet rettegés fél halál, sőtt a' ſokára hallaſztott kinoknak várokodáſa nagyobb gyötrelmére vagyon, az okos elmének mint a' kinok fajdalmára vólnának a' teſtnek. s' mi dolog tehát? ha minden gyermekét ſziveſſen ſzerető Anyánál kegyeſſebb a' mi Iſtenünk, hogy miuta, üdvözitönk prédikállott a' földön, ſoha ſzünete nincſen a' ſok fenyegetéſeknek? hanem minden eſztendőben azzal ieſztett az Evangelium hirdetéſe által, hogy jelek leſznek a' napban, és hóldban, és a' cſillagokban, ſzorongatáſa a' népeknek a' földön, zugáſa a' tengernek, az egeknek erei meg indúlnak egy ſzóval minden háboruság éri a' nyomorult embereket. Iſaiás azt kiáltya: *Ecce dies Domini veniet crudelis, & indignationis plenus, & iræ, furoriſque!* Imé az Ur napja el jő, kegyetlen, és boſzonkodáſſal tele haraggal, és búsúláſſal, hogy a' földet el puſztitſa, és a' bűnősöket arrúl el tapodgya.

Iſaiæ c. 13.

Oh! én

Oh! én Istenem ! nem elég kin-e ? azokat hallani, hogy szemeink elől el vészed a' világosságot ! hogy a' sötétségben a' rettenetes zugások, dörgések, és csattagások fűleinket meg-töltik ? miben lészen még-is a' te napodnak kegyetlensége ? Ah ! ne kinozz annyi félelemmel!

Maga szoll erre az Ur, *visitabo super orbis mala, quiescere faciam superbiam infidelium, & arrogantiam fortium humiliabo : super hoc, cælum turbabo, & movebitur terra de loco suo, propter indignationem Domini exercituum.* Meg-látogatom a' világ gonoságit, meg-szűntetem, a' hitetlenek kevélységet, és az erősek fel fualkodását meg-alázom. Ennek fölötte, az eget meg-háboritom, és meg-indúl a' föld, az ő helyéből, a' seregeknek Urának boszonkodásáért. Oh! rettenetes ieztések ! s' annál retteneteſsebbek, mennél nehezebben esnek annyi ůdőtől fogva, miuta rettentetünk ! mert hiszem, ezer esztendők múltanak, miuta mind ezekkel fenyeget Prophétája által a' mi Istenünk. *Isaiæ c. 13. v. 11.*

Bizony, a' ki ezeket hallya, és elmélkedésével jobban ki nem rázogattya, csak ugyan egy általyába kegyetlenségnek tulajdonitya. De ha én, nem csak az utolsó, hanem az eddig való, és mindennapi hasonló sanyargatásokat tekéntem, és Szent Agoston bölcs beszédét-is e' felől jól meg-fontolom, nem kegyetlenségnek, hanem a' könyörülő Isten jó téteményének lenni tapasztalom; mert ha nem kedvellene, soha nem ieszgetne, s' nem-is suitálna háborúságokkal, hadakkal, és más inségekkel, de mivel ezekkel nagyobb lelki károkat, akar el távosztatni, attyai, és barátságos módon bánik velünk, mert bölcsen mondotta Szent Agoston, *qui vult ferire non dicit cave*, a' ki valakit meg-akar sérteni vágni, vagy lőni, nem mondgya azt ályi félre. Ő ugyan mind iezt, mind naponként suitál, de azt-is hozzá tészi *his fieri incipientibus* *Augustinus*

bus levate capita veſtra, mikor illyen dolgokat láttok, vagy értek, emellyétek fel a' fejeteket, az az elméteket, gondolkodván felőlők, miért vannak ezek? vallyon én Iſtenem! miért ůtőtt a' menykő amannak a' házában, miért vagyon a' pogányságnak annyi ereje rajtunk, hogy majd minnyájan ſem vagyunk elegendők ellene állani a' dűhős pogánynak? miért eſett ez, vagy amaz olly nagy kárvallásban, hogy a' ki az előtt kényén kedvén élt, csak a' ſzélnek gyönge fuáſatúl-is óltalmazkodot, 's moſtan alig fődőzheti mezitelenséget, alig kaphattya ſzájába való falattyát? miért engeded a' ſok ezer ártatlanakat, vagy pogány fegyverre hányattatni, vagy őrők fogságra vitetettni? és többek a' félek miért történnek? *Levate capita veſtra*, viſgállyátok ſzerével, rea akadtok okaira, s' magatok meg-vallyátok, hogy ezek mindenek, az égen, és a' földőn valamenyi rettentéſek vannak a' ti jóvatokra és haſznotokra vannak. Mellyet mig bővebben megfejtek, ſzokot figyelmezéſt kivánok.

Propoſitio.

Azt veſzem én eſzemben, a' mái rettentéſekből: hogy nem csak azok ſzenvednek, és ſanyargattatnak az utólsó ůdőkben, a' kik őrőkké való kinokra érdemeſek, hanem mind egy aránt valakik élnek, eggyűtt láttyák a' világnak háborúságát, de azzal a' kűlőmbséggel hogy azoknak győtrelmek ſzaporitására, ezeknek pedig ugy mint az ůdvőzűlendőknek ůdvőſséges rémitéſekre. A' mint hogy mind a' mái napig is mind haſznokra vagyon a' jóknak, a' gonoſzaknak bűntetéſe, mert a' jók és igazak, a' háboruságok kőzzűl fejeket fel emelvén, oda fohászkodnak, a' hól ſoha ſemmi háborúság nem léſzen, ſzűnetlen Szent Dáviddal magokban igy gondolkodván: *Quando veniam, & apparebo ante faciem Domini, fuerunt mihi lachrymæ panes, noctu diuque dum dicitur mihi ubi eſt Deus*

Iſai. 41.

Deus tuus? Oh! mikor állok elő, mikor jelenek-meg az Ur szine előtt! éjjel és nappal kenyerim vóltanak, az, én könyuhúllatásim, mikor a' mondatnék nékem, hól a te Istened? mely gondolatok között, ha mi fogyatkozást találnak magokban, meg-igazittyák, és minden ellenkező dolgaikban-is, a' mit mások haragnak, azt leg nagyob kegyességnek ismérik az Isteni sanyargatásokban, mert által értik, hogy nem veszteкre, hanem megjobbitások által üdvösségekre történnek.

Bizonyitani láttatik ezt Szent Pál Apostol: *dum judicamur autem, à Domino corripimur, ut non cum hoc mundo damnemur.* midőn itéltetünk pedig, az Urtúl feddettetünk, hogy e' világgal el ne kárhoztatassunk. Valami tehát rajtunk esik, éltünkben, csak arra való, hogy az itélet üdejekor el kerülhessük a' rettenetes vég nélkül következendő kinokat, a' mint jól mondgya egy elmés Doctor, *Divinæ profecto bonitatis est, specie fulminantis amantissimum abscondere Salvatorem.* bizony Isteni jóság az, hogy a' menykövet forgató Urnak szine alat, szerelmes Megváltónk födöztetik. 1. Cor. 11.

Bóldog ember az! a' kit az Urnak keze, nem boszu állással, hanem szeretettel tele suitál! mert azért suitállya, hogy gyógyitsa; betegség éri az Istennek barátyát, a' jó lelkü isméretü embert, üldöztetik az igasságért, szegénységgel tölti életét, hogy a' földiektül el szakasztván, mennyei jókat ohajtson, sanyargattatik ugyan, de azért, hogy gyógyüllyon, és, azért én nem gyötrelemnek, hanem jó tételnek, tartom az illyen sanyargatást, mert nem heába való szók azok, *ego percutiam, & ego sanabo*, én meg-verem, és én meg-is gyógyitom. A' mely szókra *Origenes* azt irta: *Vide misericordiam, & patientiam boni Dei, quando vult misereri, indignari se dicit, & irasci, sicut per Jere-* Deutor. c. 32. *Origenes homil. 8. sup. Exod.*

Jeremiæ c. 6. *Jeremiam ait: dolore & flagello castigaberis Jerusalem. Hæc si intelligis, miserantis Dei via est, ubi iracscitur, & zelatur, ibi adhibet dolores, & verbera*, láthatza irgalmaſságát, és békével való tűréſet a' jó Iſtennek, mikor irgalmazni akar, akkor azt mondgya, hogy ő boſzonkodik, és haragſzik, a' mint Jeremiás által mondotta, fájdalommal, és oſtoral ſanyargattatól Jerusálem. Ezeket ha érted, nem máſok, hanem a' kőnyőrűlő Iſtennek ſzovai, a' hól haragſzik ott ſzeret, ott veſzi eſzközűl a' fajdalmakat, és ſuitáſokat.

Kicſoda mondgya kegyetlennek a' barbélyt! hogy meg-vágja az eret, és vért bocsát? hogy metélli a' megrothadot teſtet? hogy kőtőzi a' ſebeſſett? hogy véſi a' be tőrőt fejet? hogy a' fogat ki vonnya? hogy sűtegeti, a' meg-veſzet tagot? valaki tudgya mi végre cſelekeſzi, ugymint meg-gyógyúlására a' ſebeſnek, minden kegyetlen cſelekedetit ſzeretetre magyarázza, s' annál inkáb eltűri kezét, mennél bizonyoſſabb benne, hogy az ő egéſséget kereſi kegyetlennyebb metéléſivel. Es illyen az Iſtennek ſuitaláſa, ſanyargatáſa, magában ſullyos, de ha véget tekénted kőnnyű és ſzerelmet érdemlő.

Mellyet ha ki meg nem foghat, miképpen légyen jó tétemény a' ſanyargatásban? juſſon eſzében az, a' mit Szent Lukács beſzéll, micſoda oltárt emeltenek az Athenás béliek, A' melyre a' vólt irva, *Ignoto Deo*, Iſméretlen Iſtennek, és meg-láttya mely igaz az én mondáſom.

Actorum c. 17.

Tudnotok kell pedig mi formán kezdették azt az oltárt, és mi okkal? ugymint ugy, hogy nagy dőg halál lévén kőzőttők Athenásban, Jupiter Iſtenhez folyamodtanak, annak áldoztanak. Oh temérdek sőtétségben ülő pogányság! mit ſegithette őket lelketlen bálvány ok? ſemmit ſem; ki ment azért tanácsbúl, hogy Apollónak kereſ-

kereſnék kedvét, de ettűl-is csak annyit nyertenek mint Jupitertúl, ſemmit; follyamodtanak Junóhoz, gondolván hogy ez a' levegő égnek Iſten Aſzonya lévén, könyörűl rajtok, de *meditati ſunt inania immolaverunt damonijs, & non Deo, dijs quos ignorabant*, hiuságos dolgokat gondoltak, az ördőgöknek áldoztanak, és nem az Iſtennek; olly iſteneknek, a' kiket nem iſmértenek, ſe cſelekedetekbűl, ſe állatyokbul; máſt, máſt, kereſſetek eſztelen Gőrőgők, a' ki ſegitheſſen! el hagyván azért Junót, más idegen Iſtenekhez follyamodtanak, de mivel ſem egyik, ſem máſik nem ſegithetné, addig tanácskoztanak mig egytűl a' vének kőzűl, azt nem hállak: Nem ezek dolga a' rajtunk lévő dőgleletes betegség, és ſzőrnyű halál, hanem más Iſtené, ugymint az-é, a' kit mi nem iſmérűnk, ſe nevét nem tudgyuk, ezt kell kéllelnűnk, a' ki a' mint bűntet moſt, ugy meg-vigaſztal, ha hozzá follyamodunk. Tetzet a' vén bőlcſnek tanácſa, s' mingyárt ſzovára, egy uy oltárt emelének, azt jirván eleire *Ignoto Deo*, Iſméretlen Iſtennek: s' bizony reá-is akadtanak, és a' mint hozzá follyamodtanak, ugy el-is forditotta rólok ſanyargató oſtorát, a' dőg halált, s' nem csak teſtben, hanem lélekben-is gyogyulni kezdettenek, mert űdő járta̋val oda be térvén Sz. Pál, látta és olvaſta az iráſt, és alkalmatoſságot vévén az igaz Iſtennek hirdetésére meg-tanitotta őket, ki vólna az, a' kitűl ſzármoznának minden nyavalyák, betegségek, hadak, és rettenetes hálálok, s' ugy meg-tanitotta őket, hogy még magok lennének ezen igaz Iſtennek valloi, és hirdetői, mert hirtelen meg-óltott tűzők, el nyomott mérgek, és el teritetet halálok eleikben adta, kinek tulajdonithatnák nyavalyájokat, ugymint annak, a' ki ezeket-is ajándéki kőzőt adgya. *Deutor. 32. v. 17.*

Űdején példába adatta ezt Joſeph általa, a' mint Szent

hom. 21. in Ezech. Gergely Pápa vette eszében: mikor Joseph egy arany pohárt, leg kedvesebb ôcsének zsákjában rejtetett el. Lopó nevét kôlti az ártatlannak, visza vonattya, mint bûnôsset, és minden tekéntetet félre tévén, tômlôczözi, s' vallyon miért! tudta ártatlanságát, ismérte mint attyafiát, Ah! eppén ezek okozták szenvedését, hogy mind ôtet, s' mind atyafiait visza vonyhassa, és magánál tartoztathassa, a' leg kedvesebbet kinzotta: a' mint hogy végbe-is ment szándéka, visza tértek attyafiai, s' még azután szerelmes attyát-is el hozták, és a' mikor mások éhel holtanak, ôk mindennel bôvelkedtenek. Oh *tormenta misericordiæ! cruciat, & amat*, fôl kiált Szent Gergely: Oh irgalmasságnak csudálatos gyôtrelmi, és kinaj! kinoz, és szeret, nem Joseph, hanem szerelmes, és nagy irgalmasságu Istenünk! kôzônséges dolga az ennek, hogy az ártatlanokat sanyargattya, mert szereti, s' mit mondgyunk tehát mi bûnôsôk, ha bûneink szerént rajtunk vagyon ostora? bizony ebbûl, nem gyûlôlséget hanem szeretetét kell ismérnünk, a' mint *Lactantius Justinianus* szóll: *Ex hoc intelligimus nos esse Deo curæ, quibus quoniam peccavimus irascitur*, ebbûl érthettyûk hogy gondgya vagyon reánk Istennek, a' ki mivelhogy mi vétettünk haragszik.

Lactantius Justin. l. 5. div. Inst. c. 23.

Etiam vindicans propitius fuisti, tudom én ugymond Szent Ágoston, akkor-is kegyelmeztél, mikor boszut állottál én Istenem! s' mingyárt azt tanittya, *Magna misericordia est, nequitiæ impunitatem non relinquere, & ne cogatur in extremo gehennæ damnare, modò flagello dignatur castigare.* Nagy irgalmasságnak jele az, mikor bûneinket, bûntetés nélkûl nem hagya, a' ki hogy végtére ne kénszeritessék el kárhoztatni mostan mêltoztatik ostorral suitálni. Jobb! jobb! hogy most indûllyon a' fôld, és ellenünk támodgyon minden nemzetség, és fegyver, most sôtétegyék el a' nap, és hôld, az az, a' be-

Augustinus serm. 37. de verbis Domini.

a' betegségek, el homályosítsák szemeinket, most rettentsen testi halállal, hogy hozzá térjünk, mint hogy ezeket el hallasztván, üdő jártával el veszessen, mert mikor velünk igy bánik, *amat, & cruciat*, kinoz, de szeret.

Vegyétek ezt az Apostolok cselekedetéből, *Act.* 8. *&* *c.* 13. ott két ördöngőst emlit az irás, egyiket Simont, a' másikat Elimást; mind a' kettő rosz szándéku, az első ugy mint a' Simon, pénzen akarta meg-venni a' Sz. Lelket, hogy ő-is csudákat tehetne, s' mingyárt meg-átkozá Sz. Péter mondván: *pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniam donum Dei existimásti pecuniá possideri.* A' te pénzed veszted-re, és kárhozatodra legyen, mert azt itélletted, hogy pénz által birattatik az Istennek ajándéka: Elimás pedig azon vólt, hogy Sergiust a' tisztartót el téritse Szent Pál szavai halgatásától, kire meg-haraguán Szent Pál, nem csak meg nem átkozta, hanem vakságot-is bocsátot reá, mondván: *O plene omni dolo, & fallaciâ fili diaboli! inimice omnis justitiæ, non desinis subvertere Domini vias rectas. Et nunc ecce manus Domini super te, & eris cæcus, non videns solem usque ad tempus. Et cecidit super eum caligo, & tenebræ, & circumiens quærebat, qui ei manum daret.* Oh! álnoksággal, és csalárdsággal tele ördögnek fia! minden igasságnak ellensége, meddig nem szünel-meg, föl forgatni az Urnak igaz útait? imé az Ur keze rajtad és vak lészesz, és üdeig nem látod a' napot: és azonnan sötétség, és hállyog fogá el, az ő szemeit ki környül járván, kereśi vala, ki nyujtaná néki kezét. *Actor. 8. & c. 13.*

Csudálatos külömbözés, a' büntetésben! Simont az ördöngőst, csak szóval bünteti, Elymást hasonlo ördöngőst, mind szóval, s' mind vaksággal! s' ki vétet nagyobbat? mind a' ketten egyenlő gonoszoknak láttatnak lenni! de az Istennek visgálhatatlan itélete, kedvellette Elymást, és meg-vakitotta, hogy vakságában kezét nyujtaná

taná Szent Pálnak, és oktatásra adná magát, a' ki megismérvén bűnét Istenhez tért, Simon pedig el veszet, mert amaʼ meg-ismérte kegyességet Istennek büntetésében, a' mellyet Simon nem tudot bőcsülleni. *O tormenta misericordiæ! cruciat, & amat*; azt vélned, nem annyira haragudot Simonra, mint Elymásra, de meg-tetzett abból, kit kedvellett, hogy egyikét üdvösségére büntette, a' másikának engedet veszténe, s' azért jól mondotta egy okos elme, *Malo cum Elyma cæcutire, ut corporis, animæque salutem obtineam, quàm cum Simone perspicacibus oculis incolumique corpore perdi, ac perimi.* Inkáb akarom hogy el vakúllyak Elymással, hogy testemben, és lelkemben gyogyúllyak, mint Simonnal, világosan látó szemekkel el veszteteni, és el kárhoztatni. Sokkal hasznosabb ugymond Arany száju Szent János, a' meg-haragudott, mint az engedő Isten. *Utilior est homini Deus iratus.*

Chrysost. Hom. 14. in Matt.

Igen jól értette ezt Szent David, a'ki csudálatos dolgot kér az Istentől: *Ne declines in ira à servo tuo.* Ne téry el Uram szolgádtúl haragodban! O egyűgyű Propheta! nem jobb vólna-e! ha azt kivánnád, hogy mikor megbúsúlt, térjen el tőled? mert ki nem tudgya mely rettenetes az ő haragja, a' mint Szent Jób szavaibúl érthetyűk, a' ki inkáb akart pokolban addig el rejtetni mig haragja el mulik mint eleiben állani, *Quis mihi det ut in inferno protegas me donec pertranseat furor tuus.* Oh! ki adgya azt nékem, hogy addig őrizz-meg, mig által mégyen, és el múlik a' te haragod! s' még-is Szent David ellenkőzőt kér? Meg-felel erre Szent Agoston, és azt mondgya, bóldogjabb az, a' kit ér haragja itten éltében, mert az után el kerűlj, s' azért Szent David inkáb kivánta, hogy itten sanyargassa, mint büntetését hallasza. Nagyobb szeretetének jelensége itt való haragja, mint el halgatása.

Psal. 26.

Job. c. 14.

Vala-

Valaki tehát maga gonoſságát iſméri, és ſemmi ſanyargatáſát Iſtennek nem érzi. Ah! azzal magát el ne bizza, mert hátra vagyon még az a' nap, a' melyben ſullyoſſab kezét érzi, és nagyobb átkát hallya.

Kérkûdgyél bár gonoſz lélek, mondván: *peccavi & quid mihi accidit triſte?* imé vétettem, s' micſoda ſzomoruság kövétet? ſemmi. hidd el, *Altiſſimus eſt patiens redditor.* ſokáig várokozik a' magaſságbéli, de meg-fûzet, akkor tudni illik, mikor vége leſzen a' kônyörûléſnek, bizzál csak vakmerôen joságában, el jô ûdeje, hogy meg-bátoronitathatlanul, rémit-meg, mert *miſericordia, & ira ab illo cito proximant, & in peccatores reſpicit ira illius.* a' mint az irgalmaſság, ugy a' harag hamar közelit ô tôle, es az ô haragja a' bûnôsôkre figyelmez. Es azért mondgya Salomon: *Lætare juvenis in adoleſcentia tua, in diebus juventutis tuæ, & ambula in vijs cordis tui, & intuitu oculorum tuorum, & ſcito, quòd pro omnibus his adducet te Dominus Deus in judicium.* Vigadgy, vigadgy iffiu, a' te iffiuságodban, a' te iffiiuságod napjaiban, és járya' te ſzivednek útain, és a' te ſzemeidnek tekéntetiben, és tudgyad, hogy ezekért mindenekért itéletre vony az Iſten.

Eccleſiaſt. c. 5. v. 4.

Eccleſiaſt. c. 11. v. 9.

Egy titkos látáſſal fejezem be mondáſomat, *Exiverunt ſeptem Angeli habentes ſeptem plagas de templo veſtiti lino mundo, & candido, præcincti circa pectora zonis aureis, & unum de quatuor animalibus, dedit ſeptem Angelis ſeptem phialas aureas plenas iracundiæ Dei viventis in ſæcula ſæculorum.* Ki menének a' templombúl hét Angyal, lévén nálok hét csapás, fejér gyolcsba ôltôzve, és a' mellyek iránt fôl ôvedzve arany ſinorral, és egy a' négy allott közûl, ada a' hét Angyalnak, hét arany cséſzét, tele az ôrôkké élô Iſtennek haragjával. Csudálatos látás! s' mit jelent ez a' csudálatos látás? a' fejér ôltôzet vigaſágnak jele, az arany edény,

Apoc. c. 15.

a' szeretetnek képzője, tudni illik, ezzel akarja jelenteni, hogy az ő haragja szeretettel tele, és vigaságra inditó, tehát ha ezeket láttyátok. *Levate capita vestra, &c.* kőszönyétek-meg, hogy bűntetlenül nem hágy, mert bizonyos jele az, hogy itélet napjára nem akarta hallasztani, hanem üdejében sanyargat, mind arra a' végre hogy üdvözitsen. Annak okáért, mikor a' Zivárvánt láttyatok az égen *levate capita vestra*, emellyétek föl a' fejeteket, s' jusson eszetekben, a' királyi Profeta mondása, *dedisti metuentibus te significationem, ut fugiant à facie arcus.* Ah! nem panaszolkodhatik senki, hogy nem tudta vólna, a' következendő háboruságokat, mert föl vólt téve Uram a' te jelenséged, gyakorta láttatot kéz iyad, az égen, mellyel minnyájan rettenttetenek hogy az iy előtt szaladgyanak, mert ugyanis késő akkor szaladni, mikor immár rajta a' nyil, és föl vagyon vonva, mig a' tegezben a' nyil, mig üres a' kéz iy, addig szaladhatz, Ah! szaladgy! valaki bűntető kezében nem akarsz akadni, szaladgy, bűneidnek tőrődelmes meg-bánsával, szaladgy, félben hagyván gonosz szokásidat, szaladgy, bűneidet tellyességgel el hagyván, mert ha most tudtz félni, nem leszen itélet napján mitül felned, hanem nagy bátorsággal föl emeled fejedet, és annak gyönyörködől látásában, a' kinek szine előt rejtekeket keresnek a' gonoszak. Ha pedig életed napjaiban sok féle sanyargatások nyilaival sebesit, Ah! örvendezz rajta, mert bizonyos jeled vagyon szeretete felől, a' ki ugy sanyargat most, hogy jövendőben üdvözitsen, és minden bóldogságban részesitsen. Mellyet engedgyen minnyájunknak, az Attya, Fiu, és Szent Lélek Isten, Amen.

Isaiæ. 59.

AD.

ADVENT ELSŐ VASARNAP,

HARMADIK PREDIKACZIO.

Az utólſo itéletnek emlékezete a' bűnt távoztatya, és az aétatosſságot közeliti, s' megtartya.

Areſcentibus hominibus præ timore, & expectatione, quæ ſupervenient univerſo orbi. Lucæ c. 21.

El ſzárodván az emberek azoknak félelme, és várakodáſa miát a' mellyek az egéſz világra következnek.

MIkor az egéſz Romai Anyaſzentegyházba, körőskörűl a' Kereſztyén világon minden prédikállo ſzékből képzem magamnak, hogy hallom a' máj Evangeliomot, ugy tetzik ennékem, hogy annyi trombitát ahallok, a' mennyi prédikállo Pap, hirdeti azt az itéletet, a' melynek elején, iſzonyu változáſára az égnek, a' kőſziklákaak omladozáſára el fáradnak az emberek, azoknak félelme, és várakodáſa miatt, mellyek az egéſz világra következnek.

De mire való az a' ſok trombita harſagás? tolán ama' régi ůdők forganak elő, a' mellyekben, a' Papok trombitálására a' városok falai le omlottanak, a' mint Joſue ůdejében történt, *Tulerunt Sacerdotes Arcam Domini, & ſeptem ex eis ſeptem buccinas, quarum in Jubilæo uſus eſt, &c.* Vévék a' Papok az Ur ſzekrényét, és heten kőzűlők, a' hét trombitát, mellyekkel az őrvendetes eſztendőben élnek, &c. és a' trombiták harſaguán, minek utánna a' ſoka-

Joſue c. 6. v. 12.

ság

ság fûleiben hatot vólna a' ſzozat, és a' zôngés, a' falok le omlának. Oh! hatalmas zengés! nagy erejû trombita ſzó! a' melyre az erôs kô falak le omlanak, és egyben dûlnek, s' a' keritett váras el romlik! de még ennél-is hatalmaſſabb, és erôſſebb a' máí Papok kiáltáſa, mert nem egy városnak dûlnek le falai, hanem ezereknek romlik el gonoſsága, mert halván iſzonyuságat az itélet napjának, mellyet ſenki el nem kerûlhet, ſzivek meg-tôredezik, és gonoſz vétkek, mely bennek annyi, mint az ôrdôgnek erôs báſtyája, el rontatik, és a' joságnak s' az aétatoſságnak úta nyittatik fel a' lélekben.

S. Auguſtinus ſer. 6. de temp.

Szent Agoſton elmélkedéſe ez, a' hól lelki értelemmel igy magyarázza. *Septem diebus, ſicut ſcriptura dicit muri Jericho, Sacerdotalibus tubis circumdati ceciderunt, unde nos ſpiritualia comparantes, dicimus, quòd ſeptenario, nunc per Sacerdotes Dei, non tam una civitas deſtruitur, quàm totius mundi iniquitas diſſipatur.* A' mint az irás beſzélli, a' Papok trombitaja által, hét nap, kôrûl vétetvén, a' Jeriko falai le omlottanak, mellyet lelki értelemre vévén, azt mondgyuk, hogy moſt az Iſtennek Papjai ſzovára, nem egy váras romlik el, hanem az egéſz világnak gonoſsága oſzol el. Okát adgya mondásának Szent Agoſton: *Nam ſicut in ſingularis Urbis nuncupatione, univerſi mundi habitus figuratur, ita ſeptem dierum circulo, totius mundi ſpatia diſtingvuntur, per quæ Sacerdotalium prædicationum tubæ, ipſi ſæculo excidium annuntiant, & judicium comminantur, ſicut ſcriptum eſt, quia mundus peribit, & omnia quæ in mundo ſunt.* Mert ugy mond, valamint egy váras neve alatt, az egéſz világ értetik, ugy a' hét napi kerûlés az egéſz világnak minden réſzeit jelenti, a' mellyekben a' Papi prêdikálláſnak trombitája, a' világnak veſztét hirdeti, és az itélettel fenyôgetôdik, a' mint meg-vagyon irva, hogy a' világ el vész, és minden, a' mi a' világban va-

vagyon. Nem kellett több a' Jérikó városa falainak lerontására a' papi trombita harsagásának hallásánál, mivel csak addig állottak, míg a' sokaság nem hallotta, de mihefel hallották, le-omlottak. Igy szóllok ên-is ma, nem kell több fenyegetés, több erő, és hatalom, a' bűnnek el-rontására az egy itéletnek hirdetésénél; hassa-meg csak jól füleiteket, és ezek által sziveteket annak rettenetesége, és leg gyakrabban emlekezzetek-meg felőle, fogadom, őszve romlik, a'mit épitet vólt az ördög, s' a' bűn, mert ha mi vagyon ollyan a' mi el-rontsa, és el-távoztassa a' bűnt, és az aétatosságot közelicse, és meg-tarcsa, az itéletnek emlékezete, az mellyet meg-mutatok: csendes halgatást kivánok. *Propositio*

Magának az Istennek bölcs tanácsa vólt eleitől fogva, hogy a' ki bűneitől meg akar menekedni, és ki-tiszta lenni, az ő itéletérül emlekezzék meg, mert mikor igy szóllott vólna *auferte malum cogitationum vestrarum, ab oculis meis quiescite perversè agere, discite bene facere!* Vegyétek el gondolatitoknak gonoságát, szemem elől, szűnnyetek-meg gonoszúl cselekedni, módgyát-is adta, mi formán szűnnyenek-meg gonoságoktúl. *Quærite* (úgy mond) *judicium* keressétek az itéletet, az az, elmélkedéstekkél, mennyetek vagy életeteknek vagy a' világnak végére, s' gondollyátok-el, mik történnek akkor, micsoda formában jő előtökben az a' Biró, a' kit számtalanszor meg-bántottatok, hallyátok-meg érdemlett sententiátokat, fontollyátok-meg, vég nélkül való bűntetésteket, s' ha jól eszetekben vészitek ezeket, hidgyétek-el más kűlömb élethez fogtok, meg-útállyátok a' bűnt. Oh! fölöttébb foganatos emlékezete az itéletnek, mely az úndok életben meg regzett bűnöst-is meg-tudgya változtatni! *Isai. c. 1. v. 17.*

De ugyan hihetőé? hogy a' meg szokott gonoságot

el-hadgya a' bűnös illyen gondolkodására? oly igaz, hogy
v. 18. ibid. maga bizonyittya az igasság, a' felséges Isten. *Venite, & arguite me dicit dominus, si fuerint peccata vestra ut coccinum, quasi nix dealbabuntur.* Jöjjetek elő, és fegyetek-meg engem úgymond az Ur, ha a' ti bűnötök leéndnek, mint a' vereſ feſték, mint a' hó, meg-fejérülnek: s' bizony úgy-is vagyon; mert kicsoda olly el vetett kedvű, hogy magán ne ſzánakodgyék, s' meg ne jobbúllyon, mikor által érti, hogy az el-kerülhetetlen itéletkor, ſzemére kél az egéſz világ előtt titkos gonoſsága, s' ha addig meg nem jobbúl, minden irgalmaſság nélkül, örök kárhozatra, tűzre, és ördögi kinokra kárhoztatik? *exquirite judicium* int azért Sz. Baſilius *in hunc locum Iſaiæ id eſt Chriſti, qui de nobis feret ſententiam. Attenta enim cogitatio arcanorum, de nobis & formidabilium quæ in tremendo judicio nobis ſe offerunt, pædagogus nobis eſt ad exercendam pietatem.* Kereſsétek ki az itéletet, úgymint a' Kriſtus itéletét, a' ki meg-ſententiáz minket, mert azok felől való gondolatink a' mik retteneteſſek léſznek az itéletben meſterink léſznek a' kik meg-tanitanak a' bűnnek meg-útálására és a' jóságnak gyakorlására.

S. Baſilius in Iſaiam.

Ugy: de hiſzem, még meſze vagyon az itélet, ki rettennék meg oly hamar tűle? s' micsoda abban olly rette-
Sophon. 1. v. 14. netes, és iſzonyú? meg felel erre Sofóniás Próféta mind a' kettőre. A' mi a' távúl létet illeti, a' felől kűlömbet mond: *Juxta eſt dies Domini, magnus, juxta eſt, & velox nimis, vox Domini amara, tribulabitur ibi fortis.* Közel vagyon az Urnak napja, közel vagyon, és igen gonoſz, az Urnak ſzava keſerű, meg-háborodik ott az erős. Micsoda keſerűsége vagyon? kétség nélkül az, hogy a' bűnben tapaſztalt gonoſzokra ki mongya ſententiáját. *ite in ignem æternum* mennyetek-el átkozottak az örök tűzre, nem keſerű e ez? *dies iræ, dies illa, dies tribulationis, & angustiæ, dies calamitatis, & miseriæ,*

miseriæ, dies tenebrarum, & caliginis, dies nebulæ, & turbinis, dies tubæ, & clangoris. Haragnak napja (úgy mond a' Próféta) az a' nap, a' háborúságnak, ês szorongatásnak napja, nyomorúságoknak, és nyavalyáknak napja, sötétségnek, és homályosságnak napja, kődnek és forgó szélnek napja, trombitának, és haragnak napja. A' melly Prophéta szavait, eleiben vévén Damianus Sz. Péter lib 4. ep. 5. igy szóll. *pensa dilectissime, extremum diem judicij super corde reproborum, quâ asperitate vidit Propheta amarescere, quem tot appellationibus non valuit explicare.* Kérlek szerelmessem, jól elmélkedgyél az itélet napjárúl, s' hallyad micsoda keserűséggel beszélli a' Próféta, a' gonosznak szivén, a' mellyet annyi féle nével nem túd ki-magyarázni. *Tunc sangvineas lachrymas effundentes incipient dicere montibus, cadite super nos, & collibus, operite nos. Tunc non est quoquam fugere, non est latibulum ubi possit se quisquam occultare.* Akkor vêres kőnyhullatások kőzőt, a' bűnősők azt fogják kiáltani, a' hegyekre. Ah! essetek szakadgyatok reánk magas hegyek! ti halmok boritsatok-el. Akkor nem lészen hely, a' hová szaladhass, nem lészen oly réjtek, a' hová magadat el-rőjthessed. Nem rettentő emlekezete ez? nem tanitó mestere az illyen gondolat? ha az ellenség jő, egyik erős városbúl, a' másikban szaladhatunk, és meg-menekedűnk, de ottan haszontalan lészen a' szaladás, mindenőnnén ki kerget a' trombita harsagás ki hi az itélő Biró.

Petrus Damianus l. 4. ep. 5.

Azon nap, azt beszélli Jeremiás. *Gladius Domini devorabit ab extremo terræ, usq; ad extremum ejus, non est pax universæ carni.* Az Ur fegyvere meg-emészti a' főldet, végtűl fogva végig, nincsen békessége semmi testnek. Tehát az igazak-is szenvednek? Ah! nem szenvednek azok, hanem a' gonosz testek, azok, a' kik a' testnek kedvéért lelkeket meg-vetették. Igy magyarázza ezt *Damianus* Sz. Péter.

Jer. c. 12. v. 12.

S. Petrus Damica, opusc. 5. c. 12. n. 12.

opusc. 5. c. 12 n. 12. gladius terram devorare dicitur, & pax universæ carni deesse perhibetur, quia quisquis nunc carnaliter conversatur, vel terrena immoderatius ambire convincitur, ultima districtionis necesse est studio perimatur. A' fegyver mondatik meg-eméfzteni a' földet, és hogy a' teſtnek ſemmi békeſsége nincsen, mert valakik moſt teſt ſzerént élnek, vagy a' földieket rendetlenûl kivánnyák, ſzûkséges-képpen az utólsó itéletnek fegyverétûl meg-ôlettetnek.

Ezech. c. 21. Es ezt kiáltatta az Ur Ezéchiel által c. 21. *Egredietur gladius meus de vagina ſua, ad omnem carnem ab auſtro, uſq; ad aquilonem, ut ſciat omnis caro, quia ego Dominus, eduxi gladium meum de vagina ſua irrevocabilem.* Ki megyen az én kardom, az ô hûvelyébûl, minden teſtre déltûl fogva eſzakáig, hogy meg-tudgya minden teſt hogy én Ur vontam-ki, a' viſza nem hiható kardomat, az ô hûvelyébûl. Hidgyétek-el nem comédiáskodik, nem tréfal ez a' hatalmas Ur az ô fegyverével, hanem ſzerével éri azokat a' dôgleletes teſteket a' mellyekrûl a' Próphéta azt mondotta, *ut jumenta computruerunt in ſtercore ſuo.* Mint a' barmok, meg-rothattanak az ô ganajokban: az az fôrtelmes bûneikben.

Biztaſd bár magadat távúl létével az itéletnek, hiteſd el magaddal, hogy csak Papi rettentéſek a' miket hallaſz fejedre kövétkezni, ſoha eſzedben ſe juſſon a' féle, megſzomoritó gondolat, de féltelek tôle, hogy fejeden ne tellyeſedgyék, a' mit azokra kiált *Amos* Próphéta által, a' kik ezekrûl ſoha nem akarnak meg-emlekezni. *In gladio morientur omnes peccatores populi mei, qui dicunt, non appropinquabit, & non veniet ſuper nos malum.* Fegyverrel halnak meg az én népemnek minden bûnôſi, kik azt mondgyák nem közelget, és nem jô mi reánk a' veſzedelem.

Amoſ. c. 9. v. 10.

Nem ſirnának bizony a' földnek Királyi (a' mint Sz. Jánoſnak meg-jelentetett) ha el jôni nem látnák, a' megmondot

mondot veſzedelmet, kik noha máſon látták, de ők-is meg-ſzomorodtanak, és meg-félemlettek miatta. A' bűnös képét Babylont, ezt adta az Angyál Sz. János eleibe, a' mellyet mivel itéletre vont az Ur, és onnan kinokra vetette, a' jövendő időrűl-is, igy ſzóllott, *flebunt, & plangent ſuper illam Reges terræ: longè ſtantes propter timorem tormentorum ejus dicentes, væ, væ, civitas illa magna Babylon, civitas illa fortis, quoniam una hora venit judicium tuum.* Apoc. c. 18. ſirnak és jajgatnak rajta, a' földnek Királyi, távúl álván, az ő gyötrelminek félelme miatt, mondván, jaj, jaj, ama nagy város Babylon, amaz erős város, mert egy órában jött el a' te itéleted. *Apoc. c. 18. v. 9. & 10.*

A' melly Sz. irás hellyére Rupertus Apátúr igy ſzóllott. *Hoc mirum, & miſerrimum erit videre, qui tantopere amant hoc miſerandum ſæculum, quia tot dierum, vel temporum mala judicabuntur, & gaudia peribunt, ſuccedente interminabili quantitate tormentorum unâ horâ judicis, unâ horâ deſtructionis, una hora deſolationis.* A' léſzen csudálatos, és csak látni-is nyomorúság, hogy a' kik főlöttébb ſzerették ezt a' nyomorúlt világot, azoknak ſok űdőbéli gonoſz cselekedetek meg-ítéltetnek, és az ő örömök helyet véghetetlen kinok következnek, a' Birónak egy órája alatt, a' meg-rontáſnak egy órájában. *Rupertus hic ut à Sylveira.*

Jól lehet ugyan hogy hallad az itélet, és nem ér hirtelen mindeneket egy-aránt, de azzal ne bátorittaſſatok úgy, hogy ſoha felőle meg ne emlekezzetek, mert hiteſſe el magával minden ember, hogy ő néki vagyon úgy dolga a' mint magárúl láttatott beſzélleni nagy ſiralommal Jérémiás threnorum 3 *tetendit arcum ſuum, & poſuit me quaſi ſignum ad ſagittam.* Meg-vonta az ő kéz ijját, és tött engem, mint a' nyilra való czélt: a' hol vegyétek eſzetekben, miért haſonlittatik az Iſten a' nyilas emberhez? Nem azérte? *Thronor. c. 3. v. 12.*

hogy valamint a' nyílas fel-vonnya az ô ijját, és sokáig irányozza a' czélt, de egy szempillantásban, minden fel-tett nyilait el-lôvi, úgy a' meg-haragudot Isten-is sokáig hallasztya itéletét, és bûntetését, de egyszers-mind, mikor nem-is vélnéd, minden nyomorúságókat reád bocsát.

Szent Hyeronymus okoskodása ez: *In arcu, quantò longiùs trahitur chorda, tanto districtior erit sagitta, sic extremi dies judicij quanto longiùs differtur ut veniat, tanto cùm venerit, de illo districtior sententia procedit.* A' kéz-ijjon mennél meszebb vonattatik-fel az in, annál sebesslebben lôvellik-ki a' nyil, úgy az itélet napja-is, mennél meszebb hallad annál sulyosabb bûntetést vét fejére a' bûnôsnek, s' leg kiváltképpen annak, a' ki felôle nem-is akart emlékezni.

Annak-okáért valaki vakmerôn szaporittya bûneit azért, hogy bûntetése hallad, Ah! jusson eszében az, a' mit
Rom. c. 2. mond néki Sz. Pál Apostol. Rom. 2. *secundum duritiem tuam, & impœnitens cor tuum thesaurizas tibi iram, in die iræ!* Tudodé mit nyersz véle vak-merô bátorságoddal? azt, hogy a' te keménységed szerént, és pœnitentiátlã szived szerént, gyûjtesz magadnak haragot, a' haragnak, és az igaz Isten meg-jelenése napján, a' ki meg-fizet, kinek, kinek, az ô cselekedete szerént, az az, szaporitod és ôregbited bûntetésedet, s' boszú állását kénszerited a' Birónak.

Oh! én Istenem! ha ezek forgánának elmêjekben azoknak, a' kik naprúl napra, csak úgy élnek mint az oktalan barmok, esznek, és isznak, s' testi kivánságoknak szolgálnak, mintha csak a' végre teremptettenek vólna, elhittem, s' bizonyos vagyok benne, hogy magok megrántanák rendetlen kivánságoknak zabolájat, de mivel ezekrûl nem emlekeznek, addig vétenek, mig az ôrök halálra ki nem vitetnek.

Psal. 10. v. 6. Bizonyságom ebben Sz. Dávid Király. *Inquinatæ sunt*

ſunt viæ illius omni tempore. Még-fôrtôztettek az ô útai minden ûdôben úgy mond, de miért tôrténik ez? mert *auferunt judicia tua à facie ejus*, el-vétetnek a' te itéletid az ô orczája elôl: a' mi annyit tészen, mert ſoha nem emlekezik-meg utólsó ki-meneteléről, rettenetes itéletéről. A' melly ſzókra Sz. Chryſoſthomus. *Omnes enim manifeſtari oportet ante tribunal Chriſti, ut referat unuſquiſq; prout geſſit ſive bonum ſive malum. Hoc judicium ſemper præ oculis habeamus, ita ſemper virtuti vacare poterimus, nam ſicut qui dies illius obliviſcitur, tanquam fræno abjecto in præcipium defertur. Inquinatæ enim ſunt viæ inquit illius in omni tempore: quia auferentur judicia à facie ejus. Nam quem continuo ille percellit timor, modeſtè vivendi diem ingreditur, recordare inquit noviſſima tua, & in æternum non peccabis.* Mindeneknek meg kell jelenni a' Kriſtus itélô ſzéke elôtt, hogy jutalmát végye ki-ki érdeme ſzerént. Ez az itélet légyen mindenkor ſzemünk elôtt, és mindenkor jót mivelünk, mert valamint a' ki errûl el-feletkezik zablátalanúl nyakra fôre vettetik, mivel az ô útai meg fôrtôztettek minden ûdôben, el-vétetvén orczája elôl a' te itéleted. Ugy a' ki ſzûnetlen fél tôle jól él, ama mondás ſzerént emlekezzél-meg utólsó dolgaidrúl, és ſoha ôrôkké nem-véteſz. *Chriſoſthomus hom. 38. in c. 5. Ioan.*

Mellyekbûl meg-értvén valóságát mondáſomnak, hogy az itéletnek gyakor emlekezete ſzükséges a' bûnnek el-távoztatására, és a' jónak bé-avatására, még-is arra kérlek, moſt fellyetek, hogy akkor el ne ſzáradgyatok félelmetekben, moſt harſagjon fûleitekben az a' trombita' a' mely rémiti a' gonoſzokat; mert kárhozattyokra ſzóllittya elô, de vigaſztallya a' jókat, mert ôrôk bóldogságokra való fel-kelésre harſag a' fûlekben, mikor a' porbúl, és hamubúl fel-ſerkentvén, a' bôven fizetô Urnak, ſzine eleibe állittya ôket, és jutalmoknak el-vételére vezeti,

vezeti, órvendetes, és gyönyörkôttetô harsagáſſal. Amen.

ADVENT MASODIK VASARNAP,

ELSÔ PREDIKACZIO.

Csak azért-is nagy kedvel kell kapni a' tiſzteſséges életen, mert vagy akarjuk, vagy ſem, ki-nyilatkozik cselekedetinkbûl életünknek titkos mivólta.

Renunciate Joanni, quæ audiviſtis & vidiſtis
Jelencsétek-meg Jánoſnak, a' miket hallottatok.
Matt. c. 11.

MInden okoſsággal biró emberben, benne vagyon az a' terméſzet, hogy a' mit magában titoknak tart, azt idegen elôtt nem hirdeti, avagy ha valakinek tudni kell, ollyanra bizza, a' kinek mindenkor lakat vagyon a' ſzáján, ajaki bé-vannak pecsételve, és ſzántſzándékkal néma, a' ki túd ûdejében halgatni, a' mint hogy a' tôbb példa béſzédi kôzôtt erre-is oktatott a' bôlcs Salamon *Prov. c. 25. cauſam tuam tracta cum amico tuo, & ſecretum extraneo ne reveles*: a' te dolgodat barátoddal kôzôlyed, de ſoha idegennek, és kûlsônek titkodat ki ne nyilatkoztaſd. *Prov. c. 25.*

Innen vólt az, hogy Nagy Sándornak kevés meghitt baráttya vólt, és annak-is, a' kivel titkát kôzlôtte, mihelet ollyat mondot, a' mellyet nem akart ki-túdódni, maga pecsétes gyûrejét nyomta ſzájára, akarván azzal annyit mondani, ezt nem ſzabad ki-fakaſztani, nem ſzabad csácsogô nyelvel hirdetni! s' okoſſan-is cselekette, mert noha

noha találkoznak olly titok, tartók, a' kik kèſzebbek rettenetes kinokat el-ſzenvedni, mint a' reájok bizott titkot ki-fakaſztani, mint Pompejus Magnus Gentius Királynak fogságában eſvèn, inkább égettette az újját, az égô gyertyán, hogy ſem mint a' Római titkokbúl valamellyet ki-jelentene, úgy mond *Valerius* maximus. *Valer. Max.*

Igy Anaxarchus tartván tôle, hogy a' kinok kôzôtt ki vallya titkát, két felé harapta nyelvét, és Nicocreonnak, a' Cypruſok Fejedelmének orczájára pôkte. Haſonlót beſzél *Philo* Zeno Philósóphuſrúl. *Hic ſublimis pendens, & diſtentus, ut arcanum quoddam proderet, ignis ferriq; vim ſuperavit, præciſaq; mordicitus lingvà, in tortorem ſuum eam expuit, ne ulla vox invito extorqueretur*: Ez (úgy mond) fel-fûggeſztetett, és cſigára vonattatott, a' végre, hogy bizonyos titkot ki mondana, de ô, mind a' vaſnak, s' mind a' tûznek erejét meg-gyôzte, két felé harapván maga nyelvét, és a' kinzó hóhérnak ſzemében pôkvén, ne talántán a' kinok kôzôtt, akarattya ellen-is valamit vallana. *Philo. lib. quod omnis probus liber*

Illyenek mondám, noha találkoznak, de ugyan tôbben vannak ollyanok, mint az abroncstalan hordók, mellyeket, ha meg-tôlteſz, minden felôl folynak: annak-okáért *ſecretum meum mihi* ki ki magában tarcsa titkát úgymond a' Philósóphus.

Csak hogy, tudgyátoke mit mondot Üdvezitônk? *nihil eſt opertum, quod non revelabitur, & occultum quod non ſcietur*? Matt. 10. Nincsen ſemmi úgy el-fôdôzve, hogy ki ne nyilatkozzék, és olly titok, a' mely ki ne túdódgyék. Annakokáért bizváſt mongyátok ki, (úgy mond Kriſtus Urunk) a' mit tôlem vagy hallottatok, vagy láttatok. *Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine, & quod in aure auditiſtis prædicate ſuper tecta.* v. 27. Oh! mindê bôcsûletre méltó bátorság! nem fél az, a' titoknak ki-nyilatkozásától, a' kinek mind beſzéde, s' *Matt. 10. 10.*

mind élete ollyan, hogy ſoha, ſem a' nap fénytûl, ſem a' világoſságtúl nem féltheti; csak haſzontalan pedig azt titokban tartani, a' mit a' kûlsô cselekedet ki-mutat; ki-látczik a' vas ſzeg a' zságbúl, úgy mond a' magyar beſzéd: az az, mind a' jó, s' mind gonoſz cselekedetébûl meg-iſmértetik.

Es erre nézve, nem vólt ſzûkség, hogy Ûdvôzitônk azt izenné Jánoſnak, én vagyok a' meg-igért Meſſiás, a' világnak világoſságára jôtt Iſtennek Fia, hanem csak cselekedetire mutatott, és tanitására, ha tudni akarjátok ki vagyok? *renunciate quæ auditis, & viditis, cæci vident, claudi ambulant* &c. Jelencsétek-meg, a' miket láttatok, és hallottatok, a' vakok látnak, a' sánták járnak &c. a' melly ſzókra Sz. Bernárd azt mondja, ſe rôvidebb, ſe világoſſabb feleletet nem adhatott, mert *audita, viſa, confirmant, ut duorum, teſtimonium (auris loquor, & oculi) ratum ſit; haud dubius aſſero, quod auribus, & oculis percepi. Intonat tuba ſalutis, coruſcant miracula, & mundus credit, citò enim perſuadetur, quod dicitur, dum quod ſtupetur oſtenditur*: a' hallás, és látás bizonyságot téſznek, hogy a' két tanú bizonyságnak úgy mint a' fûlnek, és ſzemnek bizonyitáſa hellyes légyen. Minden kételkedés nélkûl beſzélhetem azt, a' mit hallottam, és láttam. Harſag az ûdvôſſégnek trombitája, tûndôklenek a' csudák, hiſzen a' világ, mert kônnyû azt el-hinni, és el hitetni, a' mi mondatik, mikor reá muttatik arra, a' mi csudáltatik. A' honnan azt tanitom ma, leg jobb, ha tôkélleteſſen élûnk Iſten elôtt, mert vagy akarjuk? vagy ſem, cselekedetinkbûl ki-nyilatkozik titkos mi-vólta életûnknek. Legyenek figyelmeteſſek. &c.

Matt. c. 11.

S. Bernar. ſer. 59. in cantica.

Propoſitio.

A' fok hamis tanitók kôzôtt, az igazat miben kelleſsék meg-iſmérni, arra tanit Ûdvezitônk, hogy ne nevekre, hanem cselekedetekre vigyázzunk. *Multi venient in nomine meo*

Luc. c. 21. v. 8.

ne meo dicentes quia ego sum, ſokan jönnek az én nevemben, mondván, én vagyok a' Kriſtus, én vagyok, a' ki igazat tanitok: Oh! én Iſtenem! éppen az, a' mi nehezzé teſzi a' meg-válaſztáſt, ſokan jönnek, mindenik magát jónak, igaznak mongya, mindenik biztat, az üdvöſſéggel, bátorit a' hittel, táplál reménséggel, s' mellyiknek kell hinnem? meg-felel Origenes hom. 27. in Matt. *Conſidera illud, quod multi veniunt in nullo alio, niſi, in nomine meo, ſolum enim nomen Chriſti, anti-Chriſtus ſuſcipit, nec opera facit, nec veritatem docet, nec ſapientiam ejus oſtendit in ſe:* Arra vigyázz, hogy ſokan jönnek, csupán csak az én nevemben, mert ugyan-is az ánti-Kriſtus, az az, a' Kriſtus ellen tuſakodó, csak a' Kriſtus nevét vészi-fel, de ſe cselekedetit nem cselekeſzi, ſe igaſságát nem tanittya, ſe pedig bölcseségét nem mutattya magában lenni; e' felék a' ſanyargatás, és pœnitentia által a' bűnt el-törleni nem jovallyák, hanem csak a' hit által, noha pedig Sz. János teſti ſanyargatáſt hirdetett, és ſanyarú pœnitentiát tanitott, de maga-is Üdvözitönk, az üdvöſſégnek el-nyerését, ſem igérte, hanem az erő ſzak által. *Regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.* Menyeknek orſzága úgymond erőſzakot ſzenved, és az erőſzaktévők ragagyák azt el, mely Urunk mondáſa, igaz nem vólna, ha csak a' hit által-is el-ragadhatnánk, mert mi könnyebb mint azt hinni, és magával el hitetni? meg-engette Iſten az én bűneimet csak higyem? ez még nem vólna igen nagy erőſzak, de erőſzak az, ha én az én kivánságomat meg-zabolázom, böjtöléſſel, teſti ſanyargatáſokkal. Haſonló-képpen, azokat nem cselekeſzik, ſoha nem-is cselekedhették a' csudákat a' mellyeket Kriſtus Urunk cselekedet, noha pedig az igaz tudománynak bizonyitáſa, és jele a' csuda-tétel, mert azt tanitotta, *ſigna autem eos qui crediderunt, hæc ſequentur.* &c. a' léſzen jelensége az igazán hivők-

Origen. hom. 27. in Matt.

Matt. c. 11. v. 12.

Marci. c. 16. v. 17.

nek, hogy ezeket cselekeszik, ördögöket ûznek, betegeket gyógyitanak, kûlömb kûlömb nyelveken szóllanak; a' mellyeket nem láttunk még egy tévelygésben-is.

De a' Kristus bölcsesége nincsen bennek, mert annyi száz tévelygő, és hitető tanitók közûl még soha, csak egy sem találtatott, a' ki a' Sz. Háromságnak titka felől irt vólna egy könyvet, vagy az Istennek meg-testesûlése felől, tehát egyedûl, csak a' nevét vészik föl Kristusnak, és azért akár mint titkollyák magokat, meg-ismértetnek üres tudományokból, és gyûmölcstelen életekbûl.

Ezek mongyák azt Kristusnak, a' mit két Aszony felől beszéll Isaiás, *tantummodo invocetur nomen tuum super nos aufer opprobrium nostrum.* Nem kell minékünk, se öltözeted, az az jóságos cselekedeted, se kenyered, az az, az óltári szentségben, szent tested, hanem csak a' neved, hadd légyẽ érajtunk, vedd-el gyalázatunkat, ne mondattassunk Isten tagadóknak, pogányoknak, Tôrökôknek, csak keresztyéneknek nevezteslûnk, ne irtózzanak tôlûnk az ártatlanok. Oh! álnok farkasok! ki ismérûnk a' bárány bôr alól-is; jól tugyuk kereszty énségteket, a' kik az egy néven kivûl, semmivel nem birtok a' Kristusébûl! De a' mit a' tévelygők felől hallotok, azt hidgyétek, az igaz kôrôsztyének közôtis, sokak felől, mert nem felelnek-meg neveknek, és azért mikor jóknak akarnak láttatni, által láttatik gonoságok.

Isaia c. 4.

Mellyet hogy el távoztatnánk minnyájan, Sz. Cyrillus arra kérte régenten amazokat, *Christianus vocatus es, parce huic nomini, ne propter te blasphemetur Dominus Christus Jesus filius Dei, sed luceant bona opera tua.* Hallâde gonosz életû ember! keresztyénnek hivattatol? hagy békét annak a' névnek, hogy te miattad, ne káromkottassék a' Kristus Jésus, Istennek Fia, hanem tûndôkellyenek a' te jó cselekedetid! mi haszna, hogy másnak tettetted magadat lenni, s' más

Cyrillus cat. 10.

vagy

vagy? hidd el, ki iſmértetel cselekedetedből. Ha Kriſtusé vagy, mind nevében, s' mind cselekedetében kövеſſed, a' kinek nevével mindenkor egyez cselekedete, a' mint Sz. Dávid Pſ. 47. bizonyittya *ſecundum nomen tuum, ita & laus tua.* A' te neved ſzerént vagyon a' te dicséreted-is, a' mellyet magyarázván Cellenſis Apátúr azt kérdi. *Quæ illa laus? ſalvavit Dominus populum ſuum, à peccatis eorum: reverà hic Jeſus, hic virtutem non inferiorem nomini ſuo implet. Virtus hæc ab æterno, nomen hoc ab æterno.* Mellyik az a' dicséret? meg-ſzabaditotta az Ur az ő népét, az ő bűneibűl: bizonnyal ez a' Jéſus, e' tőlti bé erejét nevének, az az meg-felel nevének, ez az erő őrőktűl fogva vólt, nem kűlőmben, mint az ő neve őrőktűl: tehát a' ki kereſztyénnek akar iſmértetni, tőlcse bé ő is nevét, cselekedetével, az az, felellyen-meg nevének. *Pſal. 47.* *Ab. Cellen. Epiſt. 4.*

A' kereſztyén a' kereſztes Kriſtuſrúl mondatik: micsoda a' Kriſtus? ſzent Pál meg-felel. 1. Cor. 1. *Dei virtus, ex Deo ſapientia,* az Iſtennek ereje, az Iſtentűl ſzármazot bőlcseſség: tehát úgymond Nyſſenus. *Qui nomen habet à Chriſto virtus, & ſapientia eſt.* A' kinek neve a' Kriſtuſtúl ſzármazik, az erő, és bőlcseség. De mi formán? hogy; és miképpen lehet a' nyomorúlt ember, erő, és bőlcseség? megfelel, ő: *Virtus quidem dum adverſus peccatum ſtrenuè, ac fortiter pugnat, dum verò id quod melius eſt, eligit, in ſe ipſo ſapientiam oſtendit.* Erő a' kereſztyén ember, mikor a' bűn ellen erőſſen harczol, ésmikor azt válaſztya a'mi jobb, azzal azt mutattya akkor, hogy benne vagyon a' bőlcseség. Akár ſzóllyon azért s' akár halgaſſon, de cselekedetébűl ki-tetzik, kicsoda kereſztyén, s' kicsoda nem, kicsoda Kriſtusé, és kicsoda az ellen tuſakodó. *1. Cor. 1.* *Nyſſenus de perfectione Chriſtiã.*

Nem a' kűlső őltőzet, hanem az erkőlcs meg-tanit reá, ki micsoda nemzetség: melynek bizonyitására Auguſtus Csáſzár a' mint *Svetonius* irja Auguſtus életében: Ez *Sveton. c. 98. in vita Auguſti.*

ſullyos betegségben eſvén, vagy azért, hogy ſzokáſa ſzerént tréfalódván kőnnyebitené nyavalyáját, vagy hogy utólsó oktatását hagyná, úij,úij, őltőzeteket oſztatott-ki, de oly rendel, hogy a' Rómaiaknak gőrőg őltőzeteket, a' Gőrőgőknek pedig Római őltőzeteket adatna; tréfát inditot ugyan ő, ezzel, de véle ſokat tanitott, mert akármint tettetnék magokat Rómaiaknak a' Gőrőgők, de ugyan erkőlcsőkből, és magok-viſelésébűl, ki ki meg iſmérte őket, mellyik Gőrőg, és mellyik vólna Római. Igy ſzintén akár ki mint paláſtollya kűlső-képpen életét, de cselekedetibűl meg iſmértetik, ki, kicsoda.

Nyilván vagyon ez, Jeroboám felesége példájában, a' ki a' Királynak parancsolattyából Ahiás Próphétához ment, tudakozni Abia felől,értekezni Silóban. ki, hogy bizonyoſſabbat érthetne, ſzemellyét más idegen őltőzettel fődőzte, de haſzontalan minden meſtersége, mert alig érte az ajtót immár-is reá kiáltot a' próféta, *cumq; illa intraret, & diſſimularet ſe eſſe, quæ erat, audivit Ahias ſonitum pedum ejus introeuntis per oſtium, & ait. Ingredere uxor Roboam quare aliam te eſſe ſimulas?* Mikor úgymond bé menne, és titkolná hogy ő vólna, hallá Ahiás az ő lábai zőrgését, az ajtón bé menetelekor, és monda; jő-bé Jeroboámnak felesége, miért tetteted magadat máſnak? haſzontalan tudni-illik más ſzint felvenni, és más erkőlcsőt viſelni, akár mint nyirjed a' párduczot, mindenkor tarka, akár mint fődőzzed, vagy moſsad a' Szerecsent, mindenkor fekete, igy akár ki, mint tetteſſe magát jónak, ha roſz, ki-nyilatkozik roſzasága.

1. Reg. c. 14. v. 6.

Ki mondotta-meg Salómonnak, mellyik ſzántó főld, vagy ſzőllő kié? ezé? vagy amazé? jó gazdáé e'? vagy tűnyájé? okosé-e? vagy oktalané? s' még-is reá talált ő, mellyik ki-é? vólna, a' mint maga beſzélli. Prov. 24. *per agrum hominis pigri tranſivi, & per vineam viri ſtulti, & ecce totum reple-*

Prov 24.

repleverant urticæ, & operuerant ſuperficiem ejus ſpinæ, & maceria lapidum deſtructa erat. A' rőſt embernek ſzantó főldén által mentem, és a' bolond ferfiúnak ſzőllején, és imé mind elfogta vala a' csollyán, és a' tővis, el borította a' főlét, és a' kővek rakáſa el-romlott vala. Oh! Salómon! ne itéld hirtelen rőſtnek, ne mond bolondnak azoknak gazdáit! talán a' vadak rontották-el? talán az erdei kanok puſztitották-el, a' mint régenten panaſz vólt errűl, hogy az Iſtennek ſzőlejét a' kanok, és erdeijek puſztitották-el? de nem emlét ő, e' felét ſemmit, hanem látván, hogy munkálotlan a' ſzőllő, ſzántatlan a' ſzántó főld, reá akadot, hogy egyik bolondé, s' a' máſik rőſté. Kérkődhetet egyik az ő ſerénségével a' városban, a' máſik okoſságával azok előtt, a' kik nem látták ſzőllejét, de Salómon nem beſzédekre, hanem munkájokra vigyázott, mind egyiket, s' mind máſikát meg-iſmérte, hogy egyik rőſt, és a' máſik bolond.

A' melly dolgot lelki tudományra forditván Sz. Bernárd igy beſzéll. *Non eſt vinea ſtulto: quomodo vinea! ubi nihil laboratum uſpiam apparet, tota vita ſpinis ſilveſcit ſtulti, & vinea eſt? & ſi fuit jam non eſt, redacta in ſolitudinem. Ubi vitis virtutis? ubi botrus boni operis? audis ſapientem irridentem ſtultum, quod bona naturæ, bona gratiæ, primam ſuam vineam, in non vineam pigritando redegit.* Nincsen a' bolondnak ſzőlleje, mert ugyanis hogy vólna ott ſzőllő? a' hol ſemmi munka nem látzik, a' bolondnak egéſz élete tőviſſel vadúl-el, s' hogy mondhatom ſzőllőnek? és ha, a' vólt-is, de nem az immár, minek utánna el-puſztúlt. Hol a' jóſzágos cselekedetnek ſzőllőtőve? a' hol nincsen a' jó-cselekedetnek ſzőllő gerezde! hallode a' bőlcset, mint csúfollya a' bolondot? hogy a' terméſzet jovait a' malaſztnak ajándékit, első ſzőllejét reſtségével, tétte nem ſzőllővé. *S. Bern. ſer. 83. in cant.*

Csak hadd-el a' jó cselekedetet, bár más gonoſzat ne mively,

mively, meg-iſmértetel ki légy. Mely ha úgy vagyon, mit mondotok azok felől, a' kik nem csak a' jó-cselekedetet el nem hagyák, hanem azon főllyűl gonoſzat-is mivelnek? Oh! rőſtők! Oh bolondok! akár mint kérkegyetek gazdagságtokban, okoſságtokban, tudománytokban, meg iſmértettek kik legyetek cselekedetekbűl, elevenek-nek tartyátok magatokat, de nincsen élet bennetek.

Iſai. 77. Mert, mit téſzẽ az Pſ. 77. ℣. 47. *occidit in grandine vineas eorum* kő eſſővel őlte-meg az ő ſzőllejeket? soha a' kő eſſő nem őli-meg a' ſzőllőt, hanem ha mit árt, árt abban, hogy a' ſzőllő veſzőtt el-tőrdeli, hanem hogy, a' ſzőllő gerezdeket le-veri, de a' ſzőllő-tő meg-marâd. Tudni-illik mikor a' gyűmőlcs el-véſz, a' ſzőllő ſem mondatik elevennek, hanem el-veſzetnek. A' mint Sz. Bernárd ſerm. 63. in cantica iſmég igy ſzóll. *Quomodo vinea cum ſterilitate? occidit inquit in grandine vineas eorum, monſtrans, vitâ privatas, quæ ſterilitate damnatæ ſunt.* Miképpen áll a' ſzőllő a' puſztasággal? meg-őlte úgy mond kő-eſſővel az ő ſzőllejeket; mit akar ezzel máſt mondani? hanem, hogy nincsen azoknak élete a' ſzőllőknek, a' mellyek el-puſztúltak.

S. Bernard. ſerm. 63. in cant.

Emeld-fől itten elmédet, nyiſd-fel fűleidet, valaki puſztán tartod lelkedet, az az halva, a' ſok vétkek kő-eſſője miatt, s' láſſad ha nem iſmértetel e? meg, ki vagy? eleven-e? avagy hólt? Régi panaſza vólt felőled az Iſtennek, *poſui te in vineam electam, & qnomodo converſa es mihi in pravum.* Jer. 2. én tégedet válaſztott ſzőlőmmé tettelek vólt, s' miképpen változtál gonoſzá? azt mondod, hogy tiſzta vagy? Ah! látom úndokságodat, látom puſztaságodat! én-is meg-iſmértetlek mi légy, *erit in direptionem, erit in conculcationem.* Iſaiæ. c. 5. el-hadlak, és el-ragadoznak, el-jő az őrdőg a' vad kan, és néki engedlek, meg-tapodtatlak, csúfijává léſzeſz ellenségednek. Oh! rettenetes

Jeremiæ. c. 2.

Iſaiæ. c. 5.

tes fenyegetés! miért akad belé, ſzinte ebben a' válaſztot ſzőllejében? az az, a' kereſztyén emberben? azért, mert gyümölcstelenségébül, ki iſmértette magát a' többi közül.

Bizony kereſztyén lélek, akár mint gyakorollyad, az Iſtennek házát, a' több hivekkel, akár mint tetteſſed magadat jónak, de ha nincſen joságod, ki iſmertetél a' többi közül, és máſt nem várhatz hanem érdemlett büntetéſedet. Hogy tehát jónak iſmérteſsél, a' mint azt kivánod, tarcsd-meg Urunk tanitását, *Sic luceat lux veſtra coram hominibus, ut videant opera veſtra bona.* Matt. 5. mert a' mint Philo, *de Abel, & Cain.* ſzollot, *Opera bona ex ſe ipſis naturaliter vocem emittunt, etiam ſi ſileant. Nam nec ſol, nec luna opus habent interprete, qui nos doceat ab altero interdiu, & ab altera nocte, univerſum mundum illuſtrari, ſed ipſo ſplendore fidem, vel abſque teſte faciunt, oculis certioribus, quàm ſunt aures, rerum judicibus.* A' jó cſelekedetek terméſzet ſzerént ki adgyák magokbul a' ſzozatot, ha ſzintén halgatnak-is. Igy, ſem a' nap fény, ſem a' hóld világ nem ſzükölködnek magyarázo nélkül, a' ki arra tanicſon, hogy eggyik nappal, és a' máſik éjjel, az egéſz világot világoſitya fényes lámpáſával, hanem magok fényeſségével hitet ſzereznek nálunk, job bizonságok lévén felölök a' mi ſzemeink, mint fületnk. *Matt. 5. Philo de Abel & Cain.*

Titkolta Jéſus, ki volna, de ugyan cſelekedetibül ki tudodot. *Marci* 7. *Ingreſſus domum, neminem voluit ſcire, & non potuit latere;* Bé menvén a' házban, nem akarta hogy tudatnék, de nem lehetet titokban. Valamint, hogy ha ki kezében venné a' napot, el nem reithetné annak világoſságát, ugy a' ki jót mivel, jónak iſmértetik. viſellye ki ki magát jól, legyen tiſzta, és jozan életü, légyen adakozo, ſenkiét ne ragadozza, &c. és imé maga-is az Iſten ki *Marci 7.*

Psal. 36. nyilatkoztattya, *Educet quasi lumen justitiam tuam. Psal. 36.* mint a' vérő fénynek sugárit ugy ki terjeszti a' te igasságodat. ugy mond a' királyoknak dúcsősége Sz. David.

Errűl ismertette-meg Kristus magát Jánossal, errűl annak tanitványival, és ebbűl ismértetnek-meg, minden igaz hivei Kristusnak. Valaki pedig Kristusé, ő véle leszen, és él őrökké. Amen.

ADVENT MASODIK VASARNAP,

MASODIK PREDIKACZIO.

Leg illendőbb hozzánk, felebarátinknak távul létekben, felőlők, dicséretes dolgokat beszélleni, magunkat pedig nem dicsérni.

Illis autem abeuntibus, cepit Jesus dicere ad turbas de Joanne. Matt. cap. 11.

Azok pedig el menvén, kezde Jesus mondani a' seregeknek Jánosrul.

Minden mesterséges alkotmányának tulajdonyabb tekélletteséget, avagy tetettőbb joságat az emberben foglalván, a' ki mindeneket kedve szerént alkotot Istenűnk, mihelet eggyik munkáját el végeszte, reá forditván szemeit meg-dicsérte, hogy jó :kész vólt *Gen. c. 1. v. 4.* a' világosság, *Vidit Deus lucem quòd esset bona, Gen. c. 1. v. 4.* reá tekéntett s' látta, hogy jó, kész vólt a' főld, és a' rajta termő fák, fűvek, virágok, azt-is látta, s' jónak mondotta, látta az eget, és azon a' verő fényt a' hóldat, és csilla-

csillagokat, s' azt adta dicséretül, hogy jó; az embert pedig, a' ki mind ezeknek joságat magában foglalya, jónak nem mondotta, noha pedig csak azért-is, hogy maga lehelletével éleszstette, s' hasonlatosságára alkotta, többet érdemlett vólna, mint azok mindenek, a' miket alkotott; de akár minémű szép, és mesterséges légyen-is az ég, és a' rajta fénylő lámpások, csak egy madarka, sőtt akár minémű élő állatacska-is, abban meg-halladgya, hogy amazok mint a' tőke lelketlennek lévén, magoktul meg nem indulhatnak, de a' miben lélek vagyon magától indul, egyik helyrül a' másikra. Mennél inkább tehát megérdemli vala az ember azt a' dicséretet, hogy jó? a' ki nem csak lelkes, hanem az Isteni hasonlatosságra formált értelmes lélekkel lelkes;

Erre Szent Ambrus azt feleli, hogy azokat jónak mondotta, mert mindenikének az ő természetének tulajdonsága szerént, oly joságot adott, a' melynél jobbat nem kívánhat, nagyobb fényességre, és jobra nem terjedhet a' verő fény, mint a' minémüvel alkottatott, a' fák, fűvek, halak, madarak, vadak el értek utolsó joságokat, nem kell a' tygrisnek és oroszlannak több erő mint vagyon, meg-elégeszik sebes futásával a' szarvas, szépségével a' páva, hangos szovával a' filemile, de az embernek akarattyára hatta, hogy annál a' mi teremtetett jobb, és jobb lehessen: s' nincsen-is ez fondamentom nélkül, mert maga-is a' Sz. Lélek ezt jelenti *Eccles. c.* 15. mikor azt mondgya, *Deus ab initio constituit hominem, & reliquit illum, in manu consilij sui; v.* 14. *Apposuit tibi aquam, & ignem ad quod volueris porrige manum tuam. Ante hominem vita, & mors, bonum, & malum, quod placuerit dabitur illi. v.* 17. Az Isten eleintül fogva teremtette az embert, és az ő tanácsának kezében hatta őtet, Elődben tette a' vizet, és a' tüzet, a'

S. Ambrosius lib. 6. Exam. c. 1. tom. 4.

Ecclesiast. c. 15. v. 14.

ibid. v. 17.

melyre akarod nyujtsd ki kezedet. Az ember előtt, az élet, és a' halál, a' jó, és a' gonoſz, a' mellyik tetzik, az adatik néki, mind arra a' végre, hogy ne cſak jónak, hanem jobnak és jobnak mondathaſsék. *Qui ſanctus eſt ſanctificetur adhuc*, a' ki ſzent, annál-is ſzentebb légyen.

Apoc. c. 22. v. 12.

Cſak hogy még egyet kérdek én; de miért hatta Iſten igy az emberre maga joságának, nagyob joságra ſzabad neveléſet? nem de? nem jobbé? leg alább nem bátorságoſſabb lett vólnae? oly joságban teremtetni, a' mennél alább való ne lehetne ugymint roſzá, s' kövétkezendő képpen ne lenne a' kárhozatnak veſzedelmében? Ugy vagyon; jó lett vólna ez, de ellenben oly dűcsőség, Iſtentűl dicséretet érdemleni, hogy kiſſebnek láttaſsék, a' gonoſsággal ſzerzet veſzedelem, mint nem dicsértethetni az Urtul. Szent *Ephrem* itélete ez, a' ki igy ſzóll, ki lehet irgalmaſſabb atya mint az Iſten? a' ki magát irgalmaſságával nékűnk adta, mindeneket ſzolgálatunkra hajtot, de azon főllyűl, a' mi jó igyekezetűnket, magátul akarja dicsértetni. *Poterat quidem ille cuncta animarum noſtrarum ſanare vulnera, oósque etiam invitos ad bonitatem trahere, ſed id facere non vult, ne voluntas noſtra, arbitrijque libertas divinis ipſius laudibus privetur.* Meg-lehetet vólna ugyan tőle, hogy minden ſebeit lelkűnknek meg-gyogyitaná, és erővel-is a' jora hajtana, de nem akarta ezt cſelekedni, hogy a' mi ſzabad akaratunk, az ő dicséréſe nélkűl ne lenne.

S. Ephrem, in ſerm. aſcetico de vita relig.

Mire nézve nagyobb dűcsőségére vólt Szent Jánoſnak Kriſtus Urunktul vett dicsérete, ſzentségéért, mint ha cſak egy bizonyos joságban teremtetvén, nagyobb joságra nem léphetet vólna ſzabadon. A' mint azért, nagy dűcsőség, magát arrá érdemeſsé tenni, hogy Iſtentűl dicsérteſsék, ugy leg illendőbb, hogy mi-is Urunk példájára, a' ki, ma Szent Jánoſt kiváltképpen dicsérte, ollyakat

lyakat viſgálván felebarátinkban a' minémûek dic séretet érdemlenek, minden alkalmatoſsággal dicsérjûk, leg fő képpen távúl létekben, mert Urunk-is *Illis abeuntibus cepit dicere de Joanne*, akkor dicsérte Jánoſt, mikor azok-is el mentenek vólt tőle, a' kik Jánoshoz vóltanak tartozandók. *Propoſitio.*

A' mint a' kőzőnséges példa beſzéd ſzerént: *Propria laus in ore ſordet*, a' ki magát dicséri, immár-is meg-veſzet ſzájában a' dicséret, s' oly nehéz azt hallani, mint a' dőgőt ſzagolni, ugy ellenkőzőképpen, a' ki dicséretes dolgokat mivel, azok felől nem kérkûdvén, nem csak az emberi, de az Iſteni dicséréſt-is meg-érdemli.

Igy tőrtént azzal a' nemes, és fel ékeſitett városſſal, mellyet Szent János, az égből le ſzállani látot, ollyan ékeſſen, mint a' meny aſzony fel ſzokot öltőzni lakodalmákor, a' mely maga cſinoſságárul ſemmit nem ſzólván, magátul dicsértetik az Iſtentől, mert a' mint *Apoc.* c. 21. ſzóll, midőn rajta cſudálkoznék, ſzozatot halla, *Audivi vocem magnam de throno dicentem, Ecce tabernaculum Dei cum hominibus.* Illyen ſzozatot hallék a' királyi ſzékből: Imé az Iſtennek hajléka az emberekkel. Mivel azért, a' mit maga nem mert vólna mondani maga felől, az Iſten kiáltya ki, hogy az ő hajléka. *Verè magna & delectabilis vox iſta, quâ ſanctam civitatem, & ſponſam ſuam ipſe qui ſedet in throno, dignam commendat, & demonſtrat, néque enim illa commendavit unquam ſe ipſam, idcóque dignum eſt, ut vir ſuus commendet illam.* bizony nagy és győnyőrkőttető ſzó ez, a' mellyel a' ſzent várost maga jegyeſsét, a' dicséri, a' ki a' királyi ſzékben úll, mert ugyan-is ſoha ő magát nem ajánlotta, s' nem dicsérte, és azért mélto, hogy az ő Ura dicsérje. *Apoc.* 21. v. 3. *S. Rupert.*

De nem várja azt, az eſztelen és ſzemtelen ember, hanem

hanem minden beszéde, csak maga dicséretében fogy el, hasonlo az undok, és utálatos Babylonhoz, a' kivel az egész földnek királyi vétkeztenek, az az bolond kevélységében részesültenek: ez azt kiáltotta maga felől, *Sedeo regina, vidua non sum, & luctum non videbo. Apoc. c. 18.* En királyi székemben ülök, özvegy nem vagyok, és gyázt nem látok. a' mire, Aranyszáju Szent János *hom. 5. de laudibus S. Pauli* azt kiáltya, *Grande malum est, de se ipso aliquid dicere, extremæque omnino dementiæ, nullâ imminente necessitate rerum proprijs velle laudibus decorari, non enim est hoc, secundùm Deum loqui, sed est indicium insaniæ.* Oh! mely nagy gonoság maga felől, nagyokat hirdetni szükség nélkül, sőt végső bolondság, maga dicséretibül ékesíttetni, az illyen szollás nincsen Isten szerént, hanem bizonyos jele meg-veszett eszének.

Apoc. c. 18. v. 7.

Chrysostomus de laudibus S. Pauli homil. 5.

Mellyet, hogy mindenek szivébül ki venne Krisztus Urunk maga felől is, azt mondotta. *Si ego testimonium perhibeo de me, testimonium meum non est verum. Joan.* 5. ha én magam teszek bizonyságot magam felől, az én bizonságom nem igaz; Bóldog Isten? Hogy mondhattya ezt Üdvözitönk? nem de nem maga az igasság ő? *Admirationis præbet materiam quod dicitur, nam sicut de se Dominus infra ait, cap. 14. v. 6. Ego sum veritas, quomodo ergo testimonium ejus non est verum? si veritas est? vel cui creditur? si veritati non creditur?* csudálkozásra való dolgot ád ez a' mondás, mert maga az Ur, Szent János Evangéliumjának 14. részében azt mongya, én vagyok az igasság, s' miképpen lehet tehát az, hogy az ő bizonsága ne legyen igaz, ha igasság? avagy kinek hihetni? Meg-felelnek erre Sz. *Chrysostomus Eutymius*, és Sz. *Thomas*, s' azt mondgyák, hogy itten nem ugy szolott Urunk az ő bizonsága felől, a' mint magában vagyon, mert igy leg igazabb

Joan. c. 5. v. 31.

S. Thomas de Aquin.

Chrysost. hom. 89. Eutymius, & S. Thomas.

hanem

hanem az emberek vélekedése képpen, a' kik csak azért sem hisznek valakinek, hogy magát dicséri, mivel az illyenek igen szeretik magokat, s' azértszeretetek el fogja elmêjeket, s' gyakorta ollyat-is mondanak igaznak a' mi világos hamisság. Szent *Cyrillus*-is igy magyarázza. *Aliquid hominum consuetudini concessit, quà minùs ea probantur, quæ de se ipso à quopiam dicuntur.* Ezzel a' mondással, az emberek szokásának engedet valamit, s' ahoz alkalmaztatta beszédet, mert ezek nem hagyák hellyén azt, a' mit ki maga felől mondot dicséretül. *Cyrillus his*

De még az Istentelen zsidók-is, olly gyalázatos dolognak tartották a' maga felől tett dicséretet, hogy mikor immár mindeneket el követtek Krisztus Urunkon, bé vádolták, hamissan sokat költöttek reá, sőtt meg-is feszitették, s' még-is nem hitethették el mindenekkel, hogy hamis ember vólna: Annak okáért azt tolalták fel, hogy királyságát maga szájából fogják reá, mintha ő hirdette vólna, hogy királya a' zsidóknak. *Noli scribere Rex Judæorum, sed quia ipse dixit Rex sum Judæorum*, Ne ird (ugy mond) a' zsidók királya, hanem hogy maga mondotta a' zsidók király avagyok, bizonyossák lévén benne, hogy ha azt el hitethetik a' néppel, hogy maga mondotta maga felől, senki nem hiszen néki, se benne nem hiszen. Annyira el vetet dolog a' maga felől tett dicséret. De maga-is Urunk meg akarván velünk ismértetni a' képmutatókat, és hitegetőket azt mongya. *Multi venient in nomine meo, dicentes ego sum Christus, & multos seducent. Matt.* 24. sokan jönnek el, a' kik azt mongyák, én vagyok a' Krisztus, és sokakat el-is hitetnek, de vigyázatok reájok, valaki maga felől azt mondgya, ne higyetek néki. A' hól *Origenes* igy szóll. *Hoc autem sufficit ad cognoscendam seductionem Antichristorum qui dicunt, ego sum Christus,* *Joan. 19. v. 21.*

Matt. c. 24. v. 5.

Origenes Tract. 27. in Matt.

ſtus, quod nunquam legitur Chriſtus dixiſſe: elegendő az, az antikriſtuſoknak meg-iſmérésére hogy ők azt mongyák magok felől, én vagyok a' Kriſtus, a' mit ſoha nem olvaſſunk, hogy maga felől mondot vólna a' Kriſtus. Ugy, de (azt veted elömben) cſak éppen el temeteſsék-é mi nyájunk dicsérete? érdemlő jó cſelekedete? Meg-felel erre a' Szent Lélek Salamon által, *Prov.* 27. *Laudet te alienus, & non os tuum.* Ah! nem kell el temettetni dicséretettednek, hanem a' kivántatik, hogy alkalmatoſſá, és érdemeſsé tegyed magadat a' dicséretre, hogy más ſzája dicsérjen, dicsérheſſen az Iſten, dicsérheſſenek az emberek. Nem halgattya el (higyétek) az Iſten, a' jóknak dicséretét, hanem ki kiáltya, s' ha más nem találkozik az ördögöt-is reá fogja, s' azzal bizonyitattya a' jót abban, a' miben tolaltatik.

Prov. c. 27. v. 2.

Igy, nem ſzollott maga dicséretére ſemmit Szent Jób, de az Iſten elő hita a' ſzenteket s' előttők megdicsérte, elő állott az ördög, s' attul-is azt kérdé. *Nunquid conſideráſti ſervum meum Job, quòd non ſit ei ſimilis in terra? homo ſimplex, & rectus. c.* 1. Nem de nem viſgáltade-meg, az én ſzolgámat Jóbot? nem találtade fel benne azt a' jót, a' melyben hozzá toghato, és haſonlo nincſen a' földön, a' ki egyűgyű, és tekélletes ember? tetzet tudni illik Iſtennek, az, Szent Jóbban, hogy ő noha mindenben tekélletes vólna, még ſem kérkűdőt vele, s' azért maga lett hirdetője: a' mely Iſtennek bizonsága többet tett, mintha mind az egéſz világ dicsérte vólna: és azért mongya Szent *Chryſoſtomus*: *Quomodo tandem non fuerit Job cunctorum mortalium excellentiſſimus, Deo ipſi teſtimonium dante?* ki kételkedhetik immár felőle, hogy minden embernél főllyebb való, és érdemeſsebb nem lett vólna Jób, a' ki felől maga téſzen bizonságot az Iſten? Nem hagya el az

Job c. 1. v. 8.

Chryſoſtomus in catena græca.

el az Isten azoknak méltóságokat el temettetni, a' kik jók, de joságokat fődőzik, hanem világosságra terjeszti ki, s' ki nyilatkoztatya. ki hitte vólna Sz. Pál felől meg-térésekor, hogy valami dicséretet érdemelyen? a' ki nem régen üldözi vala, az Istennek nyájat? de mivel nagy alázatossággal fődőzte buzgo szeretetét, magát üldőzőnek, Krisztus ellenségének mondván. Ah! nem halgathatot erre az Isten, hanem ki kiáltotta méltoságát, *Vas electionis est iste mihi.* az én választot edényem, ez, az az, oly kedves Apostolom, a' kiben sűrűen vagyon a' Szent Lélek malasztya. Ki tudta vólna Keresztelő Szent János felől Herodesnek rabja felől, hogy a' Prófétákat meg hallagya? hogy az Angyali méltoságot el érte, hogy követe Istennek! ha távul létében, ugymint akkor, mikor a' tömlőcznek sötétségben ült, ki nem nyilatkoztatta vólna üdvőzitőnk? *Quid existis videre?* Mit mentetek ki, látni Jánosban? mit véltek micsoda ember? nem ingadozo nád ő; nem udvari hizelkedő, de mit véltek felőle tolán azt, hogy Próféta? bizony mondom, Prófétánál-is nagyobb, sőt Angyal, az az, követe az Istennek, mert e' felől irattatott-meg, el küldőm előtted az én Angyalomat. *Ecce mitto Angelum meum & præparabit viam ante faciem meam. Malach.* 3. *v.* 1. *Idem Lucæ* 7. *v.* 27. imé el küldőm az én Angyalomat, és el készíti az útat, az én orczám előtt.

Act. 9. *v.* 15.

Malach. 3. *v.* 1. *Idem Lucæ* 7. *v.* 27.

Igaz ugyan hogy Szent János-is, meg-dicsérte vólt az előt a' Krisztust, de sokkal nagyobb dicséretet tett, Jánosrul a' Krisztus, mint János Krisztusrul, a' mint Aranyszáju Szent János beszélli, *Joannes quidem testificatus erat de Christo; Ecce Agnus Dei, sed amplius recepit à Christo, quàm præstitit. Joannes enim Christum glorificans, humanam illi contulit laudem Christus autem Joanni, divinam contulit gloriam. Nam iste agnum illum ostendit, ille autem Angelum istum prædicavit. Iste min-*

Chrysostomus homil. 27. in Mat.

nùs laudavit in Christo, quàm erat, nam non solùm peccata mundi abstulit, sed etiam vitam æternam mundo contulit. Ille istum super quàm videbatur erexit, ut qui homo erat, Angelus diceretur. Szent János bizonságot tett Kristusrul. Imé az Istennek báránya, de többet vett Kristustul visza, mint néki adot a' bőcsületbůl, mert János, emberi dicséretet tett Kristusrul, Kristus pedig Isteni dűcsőséggel magasztalta Jánost, mert ez báránnak mondotta, ő pedig ezt, Angyalnak hirdette lenni. János kevessebbet mondot Kristusrul, mint vólt, mert nem csak bűneit vette el a' világnak, hanem őrők életet-is adott, sőt annyira fel magasztalta Jánost, hogy annál nagyobnak mondaná, mint lenni láttatot, embernek láttatott lenni, ő Angyalnak mondotta.

S' mit véltek immár kereszтyének mire czélozot Meg váltónk illyen dicsèretével? hanem arra, hogy mis, a' mit jót látunk felebarátunkban, el ne halgassuk alkalmatossággal, hanem dicsérjük, s' nevellyük hirét, nevét. Azzal-is a' mi jónkat keresvén, mert a' mint *Enodius* szoll *lib. 7. ep. 14. Fit Sanctis proximus, qui in illis sine fuco prædicat sanctitatem*, mingyárt közelit az, a' Szentekhez, a' ki csalárdság nélkůl hirdeti szentségeket, mert ha, mit jót dicsér, bennek joságokért dicséri, s' kövétkezendő képpen magában-is kiványa azt a' jót, a' mellyet másban meg-ismért.

Enodius lib. 7. ep. 14.

Valamikor másokban visgállyuk azt, a' mi jó, magunk elő menetelét keressük. Vegyetek ebben tanuságot, ama nagy elmétůl Origenestůl, a' ki fel vévén, azt az Irás czikelét *Joan.* 20. *Maria autem stabat ad monumentum foris.* Maria pedig kivůl álla, a' koporso mellet, mit véltek mi végre állott oda ki? kétségnélkůl arra a' végre mongyátok, hogy mivel benn nem tolálta Jesust, a' koporsóban, kivůl nézet két felé, ha tolán ollyat valakit találhatna,

Joan. 20. 11. Origenes Supra Joannē 6. 29.

hatna, a' kitûl oda vezettetnêk a' hol Kriſtus vólna; a' hol *Origenes* igy ſzoll. *Si in corde tuo inveneris Jeſum, ſta foris, & plora, permane in fide, & reſpice foris ad alios, ſi forte in aliquo videris illum, & plangendo ora Jeſum, ut dignetur intrare in te, & habitet ibi.* Ah! ály oda ki, és ſíry, maragy-meg a' hitben, és nêzz két felé, a' kit magadban fel nem találtál, talán máſokban fel találod, és ha reá akatz, kérjed, hogy te hozzád-is térjen bé, és lakozzék benned.

Nincſen ſzebb dolog, és haſznoſſabb, mint máſokban dicséretre való dolgot kereſni, mert a' mit magunkban nem találunk, máſokban lenni tapaſztallyuk, és ha igaſsággal dicsérjûk, magunknak-is meg-ſzerezzûk.

Juſſon eſzetekben, mit mondot Szent David, *Pſ.26. Circuivi, & immolavi in tabernaculo Dei, hoſtiam jubilationis*: kôrûl jártam, és âldoztam az ô hajlékában az Iſtennek, éneknek âldozattyât, miért kellett kivûl kôrôs kôrûl járni? hogy dicsérhetnê Iſtenét? nem de inkáb, nem veſzedelmeſe kivûl az emberek kôzôt járni? a' kik kôzzé ritkán mêgyen ki ember, hogy mocſokkal ne térne viſza hàzában? Ugy vagyon: a' ki felebarátyának fogyatkozáſi nézésére mêgyen ki, meg-mocskoltatik, mert onnan ſzármazik az ember ſzollás, rágalmazás, és tôbb vétkek, de a' ki arra a' vêgre ſzemléli felebaráttyát, hogy dicséretre való jót találljon benne s' dicsérheſſe. Ah! nem cſak meg nem mocskoltatik, de magában-is megſzerzi azt a' jót, a' mellyet másban látot. *Pſalm.26. v. 6.*

Igy magyarázza ezt Szent Gergely *Hom. 17. in Ezech. Ecce ut immolaret jubilationis hoſtiam, circuibat, quia niſi animam, huc, illúcque ad bonorum vitam exquirendam mitteret, ipſe uſque ad jubilationis hoſtiam, non perveniret.* Imê hogy énekkel, és dicsêrettel âldozhatna az Urnak, kôrnyôs kôrûl járt Sz. David, mert ugyan-is, ha lelkét ide, s' toua ki nem bo- *Greg. hom. 17. in Ezechiel.*

csátotta vólna a' jóknak dicséretes életek, fel keresésére, az Isteni dicséretnek áldozatyáig nem érkezet vólna. A' mellyel annyit mondot, a' ki dicsérni akarja az Urat, hogy dicsérete kedves légyen felebarátyában lássa azt, a' mi dicséretes, és dicsérje, mert *Quod uni ex minimis meis feciſtis, mihi feciſtis.* *Matt. c. 25. v. 40.* valamit az én leg kisſebb szolgámmal cselekettetek (ugymond) én velem cselekettétek, az az, dicséritek felebarátotokat, engemet dicsértek, s' nékem áldoztok akkor a' dicséretnek áldozattyával. *Matt. c. 25. v. 40.*

Oh! mely szép dicséret vólt az, a' mennyei vólegénytűl, a' mellyel szerelmesét dicsérte, *Oculi tui, ſicut oculi columbarum.* *Cant. 4. v. 1.* szép vagy te, mert a' szemeid ollyanok, mint a' galambok szemei! Mit véltek miben dicséretes a' galambok szeme? ha fényes szem kell, fényesſebb a' sasnak szeme, de nem ártatlannyabb, mert a' mire szemét veti a' sas, prædájáva akarja azt tenni, azért néz a' csirkére hogy meg-ôllye: nem ugy a' galamb, mert ô senkinek halálával nem él, s' azért mongya Szent *Ambrus*, *Columba à laniatu innocens eſt, nam corvi, & aquilæ de morte paſcuntur.* *S. Ambroſ.* ártatlan a' galamb, semmit el nem szaggat, fel nem mészárol, de a' varju, hollo, és sas, más halálával élnek, szép azért az Istenes lélseknek szeme, a' mely nem dôgôt, hanem életre és dicséretre valót nêz másokban.

Csak hogy, mit mongyak én itten? nem szálka-e? sôt nem gerenda-e szemünkben a' másokban látot joság? nem nehêz-e dicséretét hallani? keveset találunk olyat, a' ki szemen szeggye a' jót felebarátyában, hanem a' mit gyalázatra valót talál, azt torok tátva kiáltya.

De veszedelmes ennek állapottya, mert halálat kôzelgetteti, nem kûlômben, mint Loth felesége; Régen tugyá-

tugyátok azt, hogy ez, viſza tekéntvén ſodomára, ſobálványá vált, és ſzörnyű halállal holt-meg *Gen.* 19. de mit vétet többet, mint Eva vétet? Ennek Iſten azt parancſolta, hogy ne egyék a' tiltot fának gyümölcsébül, mert meg-hal, amannak ne nézzen viſza, mert el véſz, mind a' kettő vétet Iſten parancſolatya ellen, s' még-is Eva nem hólt-meg mingyárt, de a' Loth felesége megholt, micſoda ennek az oka? hanem az, hogy ſodomában más nem láttatott, hanem éges, és bűntetés, halál és veſzedelem, s' még-is arra nézett a' mi máſok gyalázatya. Méltán hal-meg, a' ki más gonoſzát viſgállya, és benne gyönyörködik annak látásában: azért *Prudentius* azt mongya, *Nemo memor ſodomæ, ut ſemel è muris greſſum promovit, ore poſt tergum verſo reſpectet funera rerum.* Ah! ne nézzen ſenki viſza, felebarátyának halálos gonoſságára, ne nézze azt, a' mi benne roſz, ne gyönyörkődgyék abban, hogy gonoſzat láthat benne, hanem azt kereſse, a' mi jó, és dicséretes, s' azt dicsérje távul létében, egyébaránt, halállal hal-meg. *Gen.* 19. *v.* 26. *Prudentius.*

Tanullyátok-meg tehát ma azt, kereſztyének, Kriſtus Urunktul, hogy a' mi jót láttok felebarátokban, dicsérjétek, leg főképpen mikor jelen nincſen, és azt érdemlitek, hogy titeket-is Angyali előtt, meg-dicsérjen az Iſten, és örökké tarto angyali dicsérettel bőcsülljön, dűcsőségében, mert a' ki felebarátyát dicséri, bővebben dicsértetik, az örökké élő Iſtentül, az Atyától, Fiutul, és Szent Lélektül, az egéſz Szent Háromságtul, és egy igaz Iſtentül, ki él, és dűcsőitetik mind örökkön örökké. Amen.

ADVENT MASODIK VASARNAP,

HARMADIK PREDIKACZIO.

Az el kezdett jóban szűkség az álhatatosság.

Quid exijstis in desertum videre? arundinem vento agitatam? Matt. 11. *v.* 7.

Mit mentetek ki a' pusztában látni? a' széltűl hányattatott nádot-e?

AMely képmutato Fariſæusok, ſoha ſemmiben kedvek és kivánságok ſzerént beſzédében meg nem foghatták Urunkat, ma mint egy kételkedő kérdeſzkedésére Szent Jánoſnak, midőn követei által azt kérdette, Te vagy-e a' ki el jövendő vagy? avagy máſt várunk? csak azért-is ki siettek a' pusztában, hogy halhatnák mit mond ellenne, gondolván, hogy álhatatlanságát forgattya elől Jánoſnak, ugymint a' ki az előtt uijal mutatott reá, mig ſzabadon volt, *Ecce Agnus Dei qui tollit peccata mundi.* Imé az Istennek báránya, ki el veſzi e' világ bűneit: s' moſtan pedig, azt kérdeti nyomoruságában a' Herodes tömlőczéből, *Tu es, qui venturus es?* te vagy-e, a' ki el jövendő vagy? de a' mint Szent János, nem ugy tudakozta, mint ha ő nem tudná, ki légyen a' Kriſtus? hanem ugy, hogy tanitványi-is és máſok-is minnyájan látot cſelekedetiből, és hallott beſzédéből magok megismérnék. *Non fide, ſed pietate dubitavit juxta illud: tamquam parvulis in Chriſto lac vobis potum dedi, non eſcam.* 1. *Cor.* 3.

1. Cor. 3. v. 2.

Nem

Nem hitében (ugymond Szent *Ambrus*) kételkedet, hanem aétatos kegyeſségével azokon kőnyőrűlvén, a' kik nem iſmérték kérdezkedett, hogy igy hozzájok alkalmaztatván kérdéſet, alkalmatos eledelt adna elejekben tudományában, Szent Pál ſzerént, a' ki a' Korintus bélieknek azt mondotta mint kisdedeknek a' Kriſtusban tejet adtam néktek italul, nem eledelt, az az tudományomat, ugy alkalmaſztattam, a' mint ti vehettétek; a' mint azért Szent Iános, ſanyaru fogságában is, nagy hittel vezette tanitványit Urunkhoz, ugy ő-is, Szent János felől, dűcsőségeſſen kezdet beſzélleni, és azt kérdezni, *Quid exijſtis videre in deſertum? arundinem vento agitatam?* mit mentetek ki nézni a' puſztában? ingo nádot látni? a' mely a' ſzéltűl fől s'alá, majd erre, majd amarra hányattatik? Ah! nem akadtatok illyenre! *hic plus quàm Propheta eſt*, profétánál is nagyob ez, az az, a' mint a' Profétak tudván beſzédeknek igaſságát, őrőmeſt meg-holtak igaz mondáſokért, ugy Sz. János-is nem ingadoz mint a' nád ſzál, nem változik Szent életében, mondáſát meg nem máſollya, nem rettenti-meg őtet a' sőtét tőmlőcz, ſe pedig a' gyilkos királynak feje vételére kűldőtt palloſſa, hanem élete fogytáig hirdeti az igaſságot, a' világ Meg-váltojának iſmér, és hirdet engem.

Igaz ugymond *Paulus à Palatio*, *Omnes mortales, qui ex Adam naſcimur, arundines ſumus, & ut Dei verbis utar, ſumus calamus quaſſatus. quænam enim arundo, tam facilè movetur, ut Adam motus eſt?* minnyájan, a' kik Adámtul ſzármazunk ingo nádok vagyunk, sőt hogy az Iſten ſzovával ſzollyak, tőrőtt nád ſzál; mert mellyik nád ſzál indul oly hamar meg? mint Adam? mint mi minnyájan indulunk, és hajladozunk? de Szent János még Annya méhében, Iſtennek malaſztyától meg-erősítetvén, *exultavit infans*, *Pauhus à palatio loc.*

ans, mingyárt órvendezet Urának meg-ismérésében, és
S. Gregorius azért ugy mond Szent Gergely, *Non erat arundo, quem à statûs sui rectitudine, nulla rerum varietas inflectebat*, nem vólt nádszál, Szent János, a' kit meg állapodott igasságában a' sanyaruságnak szele hajtogathatot vólna, de mi vagyunk azok, a' kik a' jóban ingadozo nádszálok, a' gonoszban pedig meg-mozditathatlan cserfák vagyunk, de a' mint ez végtére el tórik, ugy a' gonosz, gonosságában el vész, s' ha pedig a' jóban ingadozo, ugy-is kellemetlen: hogy azért dicséretet érdemellyünk, Urunktul,
Propositio. szükség az, hogy álhatatossák legyünk az el kezdet jóban.

Az emberek közönséges fogyatkozása, és forgando
Job. c. 14. v. 2. állapotya az, a' mit Szent Jób mondot, *Nunquam in eodem statu permanet*, soha egy állapotban nem marad, a' ki ma szomoru, holnap vig, a' ki ma szerencsétlen, holnap mindenek álmélkodására szerencsés, és minden tiszteken által mégyen, a' ki az ûdén jókorban vagyon, esztendóre vénebb, és erótlenyebb, ma beteg, holnap egéséges; e' pedig mivel a' természetnek fogyatkozása, ugy túrhetóbb nyomoruság, de a' mit szántszándékkal vészen fel az ember, az erkólcsben, a' valóban gonosz, és pirongatáss érdemlő dolog: Nem igen változunk a' bűnben, avagy ha változunk-is, ugy változunk (oh! gyalázatos állapot!) hogy roszrul roszabra változzunk, ama' Evangeliumbéli nyomorult és az órdógtúl meg-szállott iffiu gya-
Marci c. 9. v. 21. nánt, á' ki felól az Irás azt mongya, *Ab infantia & frequenter eum in ignem, & in aquas misit ut perderet. Marci c. 9. v. 21.* ezt ugy mond a' nyomorut iffiat, gyermekségétúl fogva,
S. Hieronymus. gyakorta az órdóg a' tűzben vetette, gyakorta a' vizben hogy el veszesse; az az Szent Hieronymus magyarázása ként, gyakorta az égtelen szeretetnek langjában gyakorta,

korta, a' gyönyörűségek, és kivánságok vizében, és a' szabad életnek follytában vetette. s' kicsoda ez ? megfelel, azon szent, lelki értelemre vévén, a' kűlső képpen történt dólgot, *Mihi videtur lunaticus esse, qui per horarum momenta mutatur ad vitia, & nunc quidem in ignem fertur, quo adulterantium corda succensa sunt, nunc in aquas, scilicet voluptatem & cupiditatem.* egy vólt az, a' kit vólta képpen ugy győtrőtt az ördög, de ma többen vannak, a' kik én nékem, a' hóldhoz szábott elméjűeknek látzanak, kiket, majd a' feslett életűek tűzével gyujt fel az ördög, majd minden rendetlen kivánságokra vészen.

A' vétek vétekkel változik, ugy hogy igazán be tellyesegyék a' mit a' Szent Lélek mondot, *prov.* 12. *Putredo in ossibus ejus*, rothadás vagyon csontyaiban, mert soha egy állapotban meg nem marad, a' mely bűnt ma kedvellett, holnap meg-unnya, s' mást kiván, *Cedrorum altitudo ejus, Amos c.* 2. a' mint a' cedrus fa, más fákat meghallad magasságával, ugy ő-is bűneivel másokat, megigyekezik előzni, hogy igazán azt mondhassuk, a' mit a' bölcs *Senecca* mondot, *de beneficijs c.* 10. *Idem semper de nobis pronunciare debebimus, malos esse nos, malos fuisse (invitus adjiciam), & malos futuros esse.* Mi mindenben ingadozo nádok vagyunk, csak abban mozdulhatatlan cserfák, hogy roszak vagyunk, és a' mit kéntelen mondok, roszak-is leszűnk. O gyalázatos, de igen igaz jövendölés!

Prov. 12. v. 4.

Amos c. 2. v. 9.

Senecca de beneficijs. c. 10.

A' Jordán vizén, midőn által ment a' nép sietet, *Festinavitque populus, & transijt, Josue c.* 3. mert noha az Istennek parancsolatyában kételkedések nem lehetet, de ugyan félhettek a' viznek álhatatlanságától, ne tolántan, a' mi most falok gyanánt áll, toábra őszve omollyék, és őket el boritsa, mert a' mint *Arias Montanus* szóll, *Hactenus aqua, partim consistens, & refluens, obsecundabat, quàm primum*

Josue c. 3. v. 10.

Arias Montanus.

mùm defluxa erat : egy ůdeig engedet a' viz meg-állapodván, de nem ſokáig egyben folyt. Melynek magyarázatyát, azt adgya *Naxera in Joſue, Si vitio inſerviret ſuſpenſus liquor, moroſis greſſibus tranſire quirent, aſt dum virtuti obſequitur, celeriore pede opus erat, quia creaturis nec in virtute, conſtantia, nec inconſtantia in vitio eſt* : ha vêtekre ſzolgálna a' viz, kêſedelmeſſebben mehetnênek által, de midôn jobb életre, és jobb erkôlcſre ſzolgál, gyorſabban kell menniek, hogy meg-mutaſſa, mêg az elementum-is, hogy a' teremtet állatokban, ſemmi nem bizonyoſſabb, mint az álhatatlanság a' jóban, ês ſemmi nincſen álhatatoſſabb mint a' gonoſzban való meg-maradás. Alhatatlan az akarat, a' mit jót akart ma, holnap roſzul akarja azt el vêgezni.

Naxera in Joſue.

Exod. c. 12 v. 31.

Exodi c. 12. A' ſok cſapáſok után mellyeket Farao ſzenvedet, egéſz orſzágával el tekellé magát, hogy a' nêpet el ereſzti. *Vocatísque Pharao Moyſe, & Aaron, nocte, ait ſurgite & egredimini à populo meo, vos, & filij Iſraël.* Eijel elô hivatván Moyſeſt, és Aâront, Farao, meg-hagyá, mondván, kellyetek fel, és mennyetek ki az én nêpemtůl, ti, és az Iſraël fiai. Oh! Iſtenes ſzândék! dicséretes engedelmeſſég! de meddig tart? hány nap mulik el? hány óra? mig jó ſzándékat meg nem változtatya? kevés ůdô mulván, az az, mihent meg-ſzůnt az Iſten oſtora rajta, *Immutatum eſt cor Pharaonis, & ſervorum ejus ſuper populos. Exod. c.* 14. *v.* 5. meg-változot Faraonak, és minden ſzolgainak ſzivek a' nêpeken.

Exod. c. 14. v. 5.

Oh! álhatatlan ingadozo nâd ſzál! meg-változot ſzived, de hidd el, a' tengernek-is habjai meg-változnak, és a mellyek erôs fal gyánânt állottak, nyákadra borulnak. Nem elômenetelét hanem veſztét kereſi, valaki az el kezdet jóban álhatatlan. Nincſen annak meg-

jobbu-

jobbulásárul reménsége, valaki változtattya jó ſzándékát.

Oh! mely ſzép emlékezetére és őrők dicséretére vált vólna Faraonak, az, hogy az Iſtennek intésére népét el ereſztette! engedet Urának! ha mondását meg-tartotta, s' meg-állotta vólna! de mivel meg-változot ſzive, midőn kergetné az Iſraël fiait, és nyomában vólna, ſzintén kőzepéig a' két felé állott tengernek, *Reverſæ ſunt aquæ.* magok a' vizek boſzut állották, és viſza térvén hellyekre el boritották; Méltó kétségnélkűl a' tengernek álhatatlan habjai kőzé valo temetéſre, a' ki jó ſzándékát, végben nem vitte, és ſzavának embere nem volt.

Lippomanus ſzoll ehez: *Pharao tot miraculis, beneficijs, ac flagellis emendari noluit, ad horam tantum emendationem finxerat, nec ſervavit, nam & perſecutus eſt, inquit filios Iſraël.* Az álhatatlan Faraonak, nem haſználtanak ſe cſudáj, ſe jó téteményi, ſe cſapáſi az Iſtennek, mert mind ezekre ſem jobbult, egy óráig mutatta bánatyát, és pænitentiáját de kevés vártotva, utánna indult a' népnek, kergette a' kit el bocsátot, s' mint járt? utánna veſzet, a' habok el boritották, temető hele lett, a' tengernek mélysége. *Lippomanus.*

Ez ugyan-is mindenkor jővedelme és haſzna, az álhatatlanságnak, a' nád ſzál formán ingadozo ſzivnek a' jóban.

Sokſzor meg-iédvén az ember, vagy a' hirtelen reá eſett nyavalyátul, vagy kárvalláſtul, vagy gyalázattul jobnál jobb fogadáſokat téſzen, de mihent félelme el mulik; meg ſzűnik nyavalyája, gyalázatya nem hireſedik. Oh! erőtlen álhatatlanság! viſza têr előbbi gonoſságára, és a' mely undokságot ki vetet volt, viſza fallya.

1. Reg. c. 4. Igy 1. *Reg. c.* 4. halván a' Filisteusok hogy a' zsidók a' szent Szekrényt hoztâk vólna a' táborokban, nagy félelmekben azt kiálták, *Venit Deus in castra, & ingemuerunt dicentes, væ nobis.* Ah! hová legyûnk? mit tegyûnk? mert imê az Isten a' táborban jött, és kiáltâssal sopánkodának mondván, jaj nékûnk! a' hol jól szollottak félelmekben az egy Istent nevezvén, de mihent egy keveset szivek dobogása meg-állott, és hirtelen csapását nem érzették, meg-vidámulvân, mingyárt a' bálványokhoz szokot hazugságokra tértenek azt beszélvén egymás kôzôt, *Hi sunt dij tui, qui percusserunt Ægyptum omni plaga. Ibid. v.* 8. Ezek azok az Istenek a' kik Ægyptust minden csapással meg-vertêk. Istentelen nemzetség! alig mondot egyett igazat, az egy Isten felôl, és annak egyetsségérûl s' mingyárt hazugsággal boronállya be mondását. Ezek (ugy mond) az Istenek, a' kik az Ægyptus fôldét bûntették. A' hol *Strabo* igy szóll, *Impij semel Deum dixerunt, & veritatem semel, & statim in mendacia prolabuntur, semel Deum dicunt, & bis deos:* a' mint a' hazugsághoz szoktanak, ugy hazudnak az istentelenek, egyszer mondanak igazat, egy Istent emlitvén, s' mingyárt kétszer hazudnak, két izben nevezvén tôbb Isteneket. *Gentes more suo loquuntur*, de nem csûda, mert ez a' nemzetségek és pogányok szokása nem maradnak meg az igasságban, hanem álhatatlanul el állonak tôle.

Ibid. v. 8.

Strabo.

Nem ez az Istennek akarattya, hanem az, hogy állando légyen ember a' jóban, s' abbul ismérteti meg, kicsoda ôvé, és ki nem, azért mondotta Josuének, *Ne declines ad dextram, néque ad sinistram.* Ha tanácsomon akarsz járni, és a' meg-igért bóldog fôldre be jutni, állando légy parancsolatim meg-tartásában, ne téry se balra, se jobb kézre, mert valamint, a' ki az útbul ki tér, és

Josue c. 1. v. 7.

félre

félre mégyen útat veszt, ugy, a' ki törvényem után nem jár, el tévelyedik az üdvösségtül, s' azért kiáltatott az, *Arcta via est quæ ducit ad vitam. Matt. 7. v. 14.* igen kesken út az, a' mellyen az életre juthatz, ki térsz ebbül? immár veszтedre léptél, kárhozatod felé indultál, pokolban érkezel. *Matt. 7. v. 14.*

Hallyátok mint fejti, és micsoda hasonlatossággal magyarázza-meg Nazianzi Szent Gergely azt a' kesken útat. *Quemadmodum è sublimi, & pendulo fune gradientibus, huc, vel illuc deflectere, minimè tutum est, & qualibet parva inclinatio, magnum periculum affert, ita in utramvis partem quispiam, sive ob imperitiam propendeat, sive ob vitium, haud leve periculum est illi.* Valamint, a' magassan függö kötélrül, veszedelmes, akár mely felé dülédezni, és hajlani, ugy a' jórul akár a' tudatlanság miát, akár a' szántszándékkal valo gonosság miát, hajladozni a' jóban, álhatatlanság, vétek, és nyilván valo veszedelem. *Gregor. Nazianz. Orat. 1.*

A' véteknek határa mingyárt a' joság úta után vagyon, ki lépsz a' jóbul, Ah! a' gonosság határában állattál, veszedelmedet várhatod, mert ott akatsz azokra a' tolvajokra, a' kik minden lelki jovaidbul ki forgatnak, nem külömben, mint az a' szarándok, a' ki Jerusálembül Jérikóba ment volt alá, ki mivel Jerusálemet el hatta, a' tolvajok kezében esvén, mindenébül ki forgattatott, s' még azon föllyül meg-sebesítetvén holt elevenen hagyattatot, a' mi anyit tészen lelki értelemben, valaki az álhatatos joságot, (a' minémüt jegyez Jerusálem) el hagya és Jérikóban, az az, az álhatatlanságra indul, mert Jérikó annyit tészen mint Hold, e' pedig az álhatatlanságnak képe, ugy mint, a' mely majd tele vagyon, majd fogytában, soha egy állandoságban nem találtatik,

e' mondám veſzedelemben eſik, a' ki erre indul, és minden előbbi lelki jovaitul meg-foſztatik.

Annak okáért valaki károdat, és veſzedelmedet el akarod távoztatni, ah! tarcs hozzá álhatatoſſan az Iſtenhez Urunk tanitáſa ſzerént, a' ki *Lucæ* 11. imigy imádkoztat, *Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie.* a' mi mindennapi kenyerünket add-meg Uram ma, nem a' tegnapit, avagy a' máit, hanem mindennapit. A' mely helyre *Septimius* igy ſzoll, *Petendo panem quotidianum, perpetuitatem poſtulamus in Chriſto, & individuationem à corpore ejus*, ezzel a' kéréſſel őrökſéget, és ſzűnetlen valo állandoſágot kérünk, és a' Kriſtuſtul, el válaſztathatatlanſágot, az az, állandoſágot a' jóban, és azért ebből iſméri magaénak az embert az Iſten, ha álhatatos.

Lucæ 11. v. 3.

Septimius l. de orat. c. 6.

Oh! mely ſzép dicséret a' tőle, a' mellyel az illyen lelket dicsèri! mondván, *Statura tua aſſimilata eſt palmæ. Cant.* 7. a' te magaſságod a' pálma fához haſonlo. A' mely ſzókat magyarázván Szent Ambrus, abban veſzi eſzében dicséretét, hogy valamint a' pálma fa, leveleit ſoha nem változtattya, mint a' fenyő, vagy az olaj fa, a' mellyek, noha mindenkor zőldek, de ugyan változtattyák leveleket, s' azért mélto arra, hogy jegyeſſe legyen álhatatoſságért a' mennyei vőlegénnek, magának az Iſtennek.

Cant. c. 7. v. 7.

Nem találta volt fel magában ezt Ezekias király, és azért igy ſiratya fogyatkozását, *Generatio mea ablata eſt, & convoluta eſt à me tanquam tabernaculum paſtorum. Iſaiæ.* 38. Oh! mely nyomorult ember vagyok én! el vétetett én tőlem, az én nemzetem, és az én életem ugy hajtogattatott egyben, mint a' páſztorok sátora; csudálatos haſonlatoſság! miért mongya, mint a' páſztorok sátora? nem de nem talált vólna-e más haſonlatoſságot, mondván,

Iſaiæ c. 38. v. 12.

ván, mint a' vég váſzon, a' mely-is haſonlo képpen egyben tűretik? meg-felel *Fererius*, és *Sanctius*, s' azt mongyák, abban vagyon a' haſonlatoſság, az ő élete, és a' páſztorok sátora kőzőtt, hogy valamint azok sátora, majd hegyen terjeſztetik ki, és iſmêg, egyben vonyattatik, s' a' vőlgyekben állitatik fel, ugy az ő élete, majd a' jóra, majd a' gonoſzra terjed ki; csák azért-is mélto ſiratâſra, mert álhatatlan. Mely keſergéſre, hogy oka ne lenne valamikor Szent Jób Patriárkának, azt kiáltya, és baráti előtt fogagya, *Juſtificationem meam quam cepi tenere, non deſeram: néque enim reprehendit me cor meum, in vita mea*: *Job.* 27. az én meg-igazuláſomat, és el tekéllet josâgomat, melyhez kezdettem, ſoha nem hagyom el, mert eddig-is, ſoha nem vádolt engem az én ſzivem, a' mint jol kezdettem, jól végezem életemet. Oh dicséretes ſzent fogadás! Adná Iſten, minyájan ezt fogadnánk, nem éſnénk ſoha gyűlőlségében Iſtennek, hanem inkáb, mint ſzerelmeſiben győnyőrkődnék. *Job. c. 27. v. 6.*

Ha tehât kedvét akarjátok találni annak az Urnak, a' ki jutalmát bővőn meg-adgya az álhatatos jóknak, hallyátok és fogagyátok ſzavát Szent Pálnak, 1. *Cor.* 15. *Stabiles eſtote, & immobiles, abundantes in omni opere ſemper.* álhatatoſſak legyetek, és meg-mozdulhatatlanok, bővelkedvén, minden jó cſelekedetben: avagy a' mint a' Filipiekhez irt, *c.* 4. *Fratres mei chariſſimi, & deſideratiſſimi, gaudium meum, & corona mea, ſic ſtate in Domino.* ſzerelmes atyámſiai, én őrőmőm, én koronám, álhatatoſſak legyetek az Urban, avagy a' mint a' Koloſſabélieket intette, *cap.* 2. *Sicut accepiſtis Jeſum Chriſtum, dominum, in ipſo ambulate, radicati, & ſuperædificati in ipſo, & conſummati.* A' mint bé vettétek az Ur Kriſtus Jéſuſt, ugy az iránt járjatók, meggyőkerezvén ő benne, és ő benne fel épűlvén, tekélleteſſek, *1. Cor. 15. v. 58.* *Ad Philip. c. 4. v. 1.* *Coloſ. c. 2. v. 6.*

Chryſoſtomus. teſſek. A' hól Arany ſzáju Szent János azt jedzi fel, *Quod radices egit, non poteſt tranſmoveri.* A' mi meg-gyökerezet, nem indithatni azt majd ide, majd tova, hanem egy helyben áll, ugy állyatok azért a' jóban, hogy ſemmi erő belőle ki ne mozdithaſſon, s' minden bizonyoſſán valamint Szent János meg-dicsértetett, ugy ti-is örökké meg-dicsértettek az Angyaloktul, s' magátul-is az örök élő Iſtentűl. Amen.

ADVENT HARMADIK VASARNAP.

ELSŐ PREDIKACZIO.

A leg nagyobb dűcsősége Szent Jánoſnak, hogy ſzova, a' kiáltónak.

Vox clamantis in deſerto. Joan. 1. verſ. 23.
En a' puſztában kiáltónak ſzáva vagyok.

Eccleſ. 7. HOgy ha mi meg-járja, és el tűrhetetlen fájdalommal kinozza ſzivét a' bőcsőletes embereknek, a' ſzemben való gyalázás az, a' mint Salamon *Eccleſ.* 7. meg-mondotta, *Calumnia conturbat ſapientem, & perdet robur cordis illius.* A' hamis vádolás, vagy gyalázás meg-háboritya a' bőlcſet, és el veſzi az ő ſzivének erejét; okát adgya azon bőlcs, *Melius eſt enim bonum nomen, quàm unguenta pretioſa.* mert jobb, a' jó név, hogy ſem a' drága kenetek: a' drága kenetnek nagy hathatos illatya vagyon, ugy annyira hogy, ha az az edény fel nittatik, a'

melyben

melyben tartatik, az egéſz házat, jó illatyával, és ſzagával bé tölti, a' mint akkor történt, mikor Magdolna Urunk fejére töltötte volt, a' drága kenetet, ugyan morgolodására, az irigy Judáſnak; *Matt. 26.* haſonlo képpen, a' gyalázás hamar el terjed és meg-bűſzhiti nevét annak, a' ki gyaláztatik: de az-is bizonyos, hogy a' ſzemben valo dicsérés, leg inkáb akkor, mikor, a' hizelkőktűl, vagy hamis ſzándékuaktul ſzármazik, meg-háborityа a' bölcſet, és az igaz embert, s' azért mondotta Sz. Gergely, *Juſtus dum laudatur, in facie, flagellatur in mente.* Az igaz ember, mikor ſzemben dicsértetik, oſtoroztatik elméjében; és innen vagyon az, hogy Kereſztelő Szent János, mikor a' késértő Fariſeuſoktul ſzemben dicsértetnêk, Meſſiáſnak, Proſétának, Illéſnek mondatván, alig várta, hogy magát mentheſſe. *Non ſum, non ſum, non ſum.* En ſe Kriſtus nem vagyok, ſe Proſéta nem vagyok, ſe Illés nem vagyok, haſzontalanul késértetek, mert én annak magamat nem mondhatom, a' mi nem vagyok; tudta tudni illik Szent János, hogy álhatatlan az embereknek dicsérete, azért abban magát ſenkinek el nem kell hinni, hanem jobb alázatoſságában meg-maradni, mert a' bolondok dolga a' változáſt kedvelleni, a' bölcſeké az állandoságot meg-tartani.

Matt. 26. v. 8.

S. Gregorius.

A' mirűl Szent Bernárd ſzépen oktatot, *Serm. in nativ. Joan. Baptiſtæ. Audi quid dicat ſcriptura, ſapiens permanet, ut ſol, ſtultus autem ut luna mutatur, mutuatum ſiquidem lumen, nunquam in eodem ſtatu permanet, ſed creſcit, deficit, extenuatur, annihilatur, & penitùs non comparet, ſic qui conſcientias ſuas, in alienis labijs poſuerunt, modò magni, modò parvi ſunt, modò nulli ſecundùm quod laudantium lingvis vel laudare placuerit, vel vituperare.* Hallyad mit mond az irás! a' bölcs álhatatoſſan egyben marad, mint a' nap, a' bolond, mint a' hold

S. Bernardus ſerm. in nativ. Joan. Bapt.

a' hold változik, mert a' kölcsön vett világoſság egy aránt meg nem marad, hanem majd nevelkedik, majd fogy, majd el vékonyodik, el ſemmiſittetik, és tellyeſséggel nem látzik; igy á' kik az ő bőcsületeket, és lelki iſméreteket máſok ajakira hatták, majd nagyok, majd kicſinek, majd ſemmik, a' mint a' hizelkődők nyelvének tetzik, majd dicsérni, majd gyalázni,

Az igaz joság meg-adgya dicséretét embernek, bár ſenki ne dicsérje, és a' mint a' magyar példa beſzéd tartya. Nem kell a' jó bornak czégér: ugy nem ſzűkelkedik az igaz ember ſzemben valo dicséret nélkűl.

Oh! minden dicséretre mélto Szent János! te ugyan leg alacſonyabb helyre bocsátkozol le, de, tudod-e hogy maga is fel magaſztal téged a' Kriſtus? *Non ſurrexit major Joanne Baptiſtâ.* *Matt.* 11. nem ſzűletet, nem támodot nagyob Kereſztelő Szent Jánoſnál? mit mondhat ki nagyobbat felőled? mit mondaſz erre? *Non ſum*: a' ſem vagyok! tehát kicſoda vagy? oh nagy alázatoſság! *Vox clamantis.* cſak a' kialtónak ſzava vagyok: bizony jól értette ő azt, a' mit mondot a' Sirák fia: *Eccleſ.* 3. *Quantò magnus es, humilia te in omnibus, & coram Deo invenies gratiam.* mennél nagyobb vagy, annál inkáb alázd-meg magadat, és kedvét találod az Urnak. A' légy tehát őrökké, a' minek vallod magadat lenni, *Vox clamantis*, ſzintén bé éred vele, hogy ſzava vagy, az igének, ez leg nagyobb dűcsőſéged: miért légyen pedig e' leg nagyobb dűcsőſége meg-mondom, arra a' végre, hogy mi-is azt halván, és halgatván, vèle egyűtt dűcsőiteſsűnk. Legyenek figyelmeteſſek.

Matt c. 11. v. 11.

Eccleſiaſt. c. 3.

Propoſitio.

Tulajdonsága az a' ſzónak, hogy nem kűlőmben iſmérteti-meg azt, a' kiê a' ſzo, mint az abrázat: meg-iſmérjűk azt, a' kit látunk ábrázatyárul, de a' kinek

ſzava

ſzava hangját egyſzer fel vettük, bátor ne láſſuk-is, mingyárt azt mongyuk, ez ennek, vagy amannak ſzava; A' melyről *Plinius* azt irta, *Vox in homine magnam habet vultûs partem, agnoſcimus ea priùs quàm cernamus, non aliter, quàm oculis. Totidémque ſunt eæ, quot in rerum natura mortales, & ſua cuique vox, ſicut facies.* Az emberben a' ſzo, nagy réſze az ábrázatnak, errűl, előbb meg-iſmérjük az embert, hogy ſem mint ſzemeinkel láttyuk, nem kűlőmben, mint ha ſzemélyét, és orczáját látnánk; és annyi kűlőmbőzésű a' ſzo, a' mennyi ember vagyon a' világon, kinek kinek, a' mint orczája és ábrázattya, ugy ſzova-is tulajdon. *Plinius c. 51. l. 11. circa finẽ.*

Senki közűlünk nem látta Szent Jánoſt, de hallyátok őtet, és meg-iſmériték, ő nem magát, hanem Kriſtus Urunkat dicséri, a' ki felől *Albertus magnus* igy ſzollott: *Vox verbum præcedit, quia in voce formatur verbum, & ſic Joannes præcurſor eſt verbi. Vox verbum declarat, ſicut Joannes declarabat Chriſtum, Ecce Agnus Dei, vox deficit, & Verbum auditum proficit* Joan. 3. *me oportet minui, illum autem creſcere.* Joan 3. A' ſzo előbb jár az igénél, mert az ige a' ſzoban formáltatik és igy János-is elől járója volt az Igének. A' ſzo meg-magyarázza az igét, Szent János-is, ki nyilatkoztatya a' Kriſtuſt, Imé Iſtennek Báránnya. A' ſzo el fogy, de a' hallott ige nevelkedik, azért mondotta ő, én nékem meg-kell kiſſebbednem, ő néki pedig nevelkedni kell. Mindenűtt maga felől leg keveſſebbet, Kriſtuſrul leg többet mondván, és leg nagyobbakat. A' melybűl én leg elsőbben is igaz mondó embernek iſmérem Szent Jánoſt, mert valaki magát dicséri kőzőnségeſſen, nem igaz mondó. *Albertus Magnus.* *Joan. 3. v. 30.*

Es azért Üdvőzitőnk tanitványinak azt adta oktatáful, *Lucæ* 17. hogy ſoha ſemmiben ne kérkűgyenek, *Lucæ c. 17. v. 10.*

magokat ne dicsérjék, ha szintén minden némű csudákat tesznek-is, ha szintén minden cselekedetekben leg dicsérendőbbek leszsnek-is, ne tolantán beszédekben csorbát láttassanak ejteni, hanem minek utánna, mások dicsérik-is, magokat semmire kőllőknek, haszontalanoknak mongyák. A' mit pedig azoknak mondot minnyájan tanulhatunk abbul, és okát adgya Arany szájú Sz. János, *Si te laudandum dixeris, reprobus factus es, etiamsi fueris ante laudabilis: si verò te inutilem esse fatearis, factus es utilis, etiamsi fueris antea culpabilis.* Mert ugymond ha te dicsérendőnek mondod magadat lenni, el vettettê lettél, ha szintén az előtt dicsérendő voltál-is, ha pedig haszontalannak mondod magadat, haszznosá lettél, ha szintên az előtt dorgálando voltál-is.

Chryſoſt. hom. 3. in Matt.

Nem jo szo az, a' mellyel magát hirdeti az ember, mert gyakrabban másnak találtatik lenni mint a' kinek mondotta: igy ugymond Szent Pál, *ad Rom.* 1. Sokan hirdették bőlcseségeket s' bolondoknak láttattanak lenni. *Dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt*, halgattak volna, senki nem visgálta volna kicsodák, de mivel bőlcseknek mondották magokat lenni, bolondokká lettek, a' mint jól mondotta egy kérkedő embernek néha a' Filosophus, *Tacuisses Philosophus mansisses*, halgattál vólna, és fön maradot vólna felőled az a' jó vélekedés hogy bőlcs vagy, és Filosophus.

Ad Rom. c. 1. v. 22.

Példa beszédében-is előnkben adta ezt Üdvőzitőnk, *Lucæ* 18. a' hol azt beszélli, *Duo homines ascendebant ad templum, ut orarent, unus pharisæus, alter publicanus, pharisæus stans, hæc apud se orabat, Deus gratias ago tibi, quia non sum sicut cæteri homines, raptores, injusti, &c. & publicanus à longè stans nolebat, nec oculos ad cælum levare, sed percutiebat pectus suum dicens, Deus propitius esto mihi peccatori.* két ember méne fel a' tem-

Lucæ c. 18. v. 10.

a' templomban, hogy imádkoznának, egyik farisæus, a' másik publicanus. A' farisæus meg-álván, azt mondá, magában imádkozván, Uram hálákat adok néked, mert nem vagyok ollyan, mint más emberek, húzók, vonyók, hamisſak, &c. a' publicanus pedig meg-álván, azt mondá magában imádkozván, és mellyét vervén, én Istenem légy irgalmas nékem bûnôsnek: amaz igasságát, és bûnôs voltát, s' mit nyertek? igaz itéletet: mert azt mondá felôlôk Urunk, *Descendit hic justificatus ab illo.* Ez amannál inkáb meg-igazittatván téremeg házában, a' hol a' kérkedô hamisnak szava, gyalázatot vallott, s' ki nyilatkoztatta ki volna magában a' farisæus. A' mely szent Irás hellyére Szent Basilius igy szollot, *Expendit oratione justum, de se magnificè sentientem, & peccatorem abjectè, ut inopinatè versæ victoriæ spes, fugam superbiæ annuntiet.* Megfontolta Urunk, mind a' kettôt, amazt mint maga felôl sokat alitót, ezt mint magát bûnôsnek vallót, hogy a' hirtelen meg-változot gyôzedelemnek reménsége, megfutamitaná a' kevélységet: az az, hogy meg-aláztatnék a' kérkûdô, és meg-bôcsültetnék a' magát meg-vetô. Mert gyakrabban kûlômbôz dolga, a' kérkûdô embernek szavátul, s' a' ki magát jónak, és tudósnak hirdeti, gonosz, és tudatlan. *Basilius seleuc. oratione 35.*

Ah! tehát igen jónak kellett lenni Jánosnak, mert igen alázatos maga felôl valo beszéde. Nem vagyok (ugymond) méltó hogy csak saruja kôtelét-is meg-oldozzam Krisztusnak. Oh! bóldog szo! csak azért-is méltó, a' kinek keze, fejet êrje a' Krisztusnak: a' ki azért Jánost nem ismérte személyében ábrázatyárul, ismérje szavábul, mert a' mint alázatos ugy mindeneknél nagyobb, és kellemetesebb Isten elôtt.

Nagy dicséretet mondot *Silvius Italicus* Cicero felôl, mikor

mikor nem arrul dicsérte, hogy királyi nemzet volt, hogy a' hadakat jól és szerencséssen viselte, hogy Romát megtartotta, hanem, hogy hangos szava volt. *Ille super Gangem, super exauditus & indos. Implebit terras voce. l. 8. Cicero,* a' Ganges vizén túl hallatik, az Indiaiakon túl, minden földeket bé tölt szavával: ez nagy dicséretnek láttatot lenni, de nagyob dicséretet érdemel az a' szo, a' mely az egész világot által hattya. Pœnitentiát kiált Szent János, Kristust magasztalya, és imé minnyájan hallyuk, hallyuk tengeren innen, hallyák a' tengeren túl, minden részeire e' világnak ki terjedet hangja.

Silvius Italic. l. 8.

Nem hangos szo volt-e az? a' mely a' musika kőzzé, a' királyi palotában, Herodes királynak hatot fel a' fülében? a' kit mikor fenyitet, és meg-dorgált, örömest hallotta, noha pedig természet szerént, senki maga gyalázatyát nem örömest hallya. *Herodes enim metuebat Joannem, sciens eum virum justum, & sanctum, & custodiebat eum, & audito eo, multa faciebat, & libenter eum audiebat. Marci 6.* Herodes pedig ugymond Szent Márk, féli vala Jánost, tudván hogy igaz, és szent ember, és őrzi vala ötet, és ötet halván, sokakat cselekedék, és örömest hallya vala ötet. Oh! fölöttéb hathato hangos szo Szent János! merte volna valaki azt más meg-probálni, hogy szemére vetette volna a' királynak tisztátalan parázna életét, merte volna valaki, azt néki mondani, *Non licet tibi habere uxorem fratris tui,* Nem szabad néked bátyád felességet tartanod, merte volna nyilván pirongatni, és el hittem, ki verettetet volna első szavára is az udvarbul; De szollott Szent János, hangot ez a' szo, és örömest hallya vala Herodes. Mert a' mint Szent Hieronymus mongya, nagy ereje vagyon az élő szonak. *Habet quid nescio latentis energiæ viva vox. Unde, & Eschines cum Rhodi exularet,*

Marc. c. 6. v. 20.

Hieronymus Ep. ad Paulinum.

laret, & legeretur illa Demosthenis oratio, quam adversùs eum habuerat, mirantibus, & laudantibus cunctis ait. Quid si audijssetis bestiam verba resonantem? Nem tudom micsóda nagy ereje, és foganatosága vagyon az eleven szonak: Innen mikor Eschines Rhodusban számkivetet volna, és olvasnák azon beszédét Demosteneshez, a' mellyet mondot vala ő ellene, s' minnyájan dicsérnék, és csudálnák, azt mondá Eschines, ellensége ellen haragjában. Csudálkoztok irott beszéden? mit mondanátok? ha hallottátok volna a' fenevadnak pöngő, és zöngő hangos szavát? fenevadnak mondván, mert nehéz volt a' békának a' dér, ő néki; igaz mondása Demosthenesnek. Oly hathato volt Demosthenes szava, hogy arra hajtaná, a' merre akarná halgatoit.

De csak árnyék annak szava, a' mái szohoz, Szent Jánoshoz, kit a' mennyen hallottak annyán csudálták, annyan dicsérték, és engettenek intésének, ugy hogy, seregestül vennék fel tőle a' kereszteket, s' bűneiket nyilván vallanák-meg. Hangos szo volt tudni illik az, a' ki az Istennek örök Igéjét, az egész világra ki kiáltotta, a' ki a' sűket bűnösöknek füleit meg-hatotta, és megtéritette.

Es azért elméssen magyarázta valaki magyarázta Sz. David Zoltárának huszonnyolczadik részét, a' melyben Szent David sok féle képpen dicséri a' szót, mondván: *Psalm.* 28. *Vox Domini super aquas, vox Domini in virtute, vox Domini in magnificentia, vox Domini confringentis cedros, vox Domini concutientis desertum.* Az Urnak szava a' vizeken föllyül, az Urnak szava erőben, az Urnak szava dücsőségben, az Ur szava, a' Cedrusok rontója, az Ur szava a' pusztának meg-renditője, az erdőknek ki nyilatkoztatója. *Psalm. 28, v. 3. 4.*

Az Ur

Az Ur ſzava a' vizeken, mert ha a' vizeken, a' nêpeket érti a' Szent Lélek? ama' mondáſa ként, a' vizek a' népeket jelentik, *Apoc.* 17. *Aquæ quas vidiſti populi ſunt, & gentes, & linguæ.* Nem-keveſſebbeket igazitot ô, a' Kriſtushoz, mint a' fôld ſzinén vizek folynak a' tengerben.

Apoc. 17. v. 15.

Az Ur ſzava erôben, és a' Cedruſokat meg-ronto, mert a' kevély fariſæuſok elméjet meg-alázta, és le nyomta. Az Ur ſzava ſzarvaſokat kéſzitô, mert hiſzem, Szent János ſzavára indult-meg András, és más Apoſtolok Urunknak kövétésére, a' kik nagyobb gyorſasággal ſzéledtenek ki a' világon, mint a' ſzarvaſok bé járják a' hegyeket. *In omnem terram exivit ſonus eorum, Pſalm.* 18. mivel az egéſz fôldôn ki terjedet az ô hangjok.

Pſ. 18. v. 5.

Ô kéſzitette a' ſzarvaſokat, mert a' ſzarvaſok, nem tartanak ſemmit a' fôldôn cſuſzo, máſzo mérges állatoktul, Az Apoſtolok, ugyan tapodták a' kigyókat, és ſcorpiókat, ôk jártak a' baſiliskuſokon, és nékik nem árthattanak, bé tellyeſedvén felôlôk az, a' mit mondot Sz. David Zoltárában a Szent Lélek: *Super aſpidem & baſiliſcum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem. Pſal.* 90. az aſpis kigyón, és a' baſiliskuſon járſz, és meg tapodod az oroſzlánt, és a' ſárkánt.

Pſalm. 90. v. 13.

Ez a' ſzo nyitotta fel az erdôket, és a' puſztákat megrenditette, mert a' vad pogányokat, ki kergette, és a' Kriſtus hálojában meg-akaſztotta, és a' hol, az elôtt puſztaság volt ott azután, a' Kriſtus nyája legeltetett, ſzaporodot, a' hivek gyûlekezete, nevelkedet, és gyarapittatot az Anyaſzentegyház.

Hieron. in cap. 65. Iſaiæ. Matt. 3. v. 10. Lucæ 3. v. 9.

A' melyrûl Szent Hieronymus *in cap.* 65. *Iſaiæ.* igy ſzollott: *Iſta vox Domini perficiens cervos, & revelans condenſa ſylvarum, per Joannem clamat in eremo; jam ſecuris ad radicem eſt poſita, omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem*

in ignem mittetur. Matt. 3. *Luca* 3. Ez az Ur szava, a' mely a' szarvasokat el készíti, és az erdők sűrűségét ki nyittya, kiált a' pusztában János által, s' mit kiált? oh üdvösséges kiáltás! vigyázzatok bűnösök, mert immár a' fejsze, a' fáknak gyökerére tétettett, vigyázzatok gyümölcstelen fák, mert valamely fa, gyümölcsöt nem hoz, ki vágattatik és a' tűzre vettetik! Nem hangos szo-é ez? nem járja-e meg fületeket oh bűnösök!

Ah nyomorult emberek! kiált Szent Hieronymus, *Excutiat tanta sonitus vocis, tuam in pariendo bona opera, seu in parendo Deo tarditatem, atque incultam malorum desideriorum sylvam revelet Domino, ut Joannis gloriam cum tua utilitate revelet.* Verje ki tehát, illy nagy szónak a' hangja, a' te késedelmességedet, mind a' jónak mivelésében, mind az Istennek valo engedelmességedben, és téged, mint egy el sűrűdött gonosz kivánságoknak érdejét nyilatkoztasson ki az Urnak, hogy mind Szent Jánosnak dűcsőségét, mind a' te hasznodat ki mutassa. *Hieronym. loco cit.*

Hangos szo a' mi Jánosunk, és fölöttéb dűcsőséges! ugy annyira, hogy valamit mások mondhatnak felőle, mind alább valo légyen, mint mikor én azt mondom, csupán csak szo volt Szent János. szo volt, de ollyan, a' mely nem maga, hanem más dűcsőségét kiáltotta, hogy mi-is meg-tanulnánk tőle, mely illendő légyen, más bőcsűletét el nem halgatni, és mely illetlen légyen magát dicsérni, mivel a' deákok-is azt mondották, *Propria laus sordet.* bűdős az embernek szájában maga dicsérete.

Szo volt Szent Jânos, és ollyan szo, a' mely megmerte mondani az igasságot, mikor annak üdeje volt, azzal arra oktatván, hogy a' kinek tisztében jár az igasságnak ki mondása, el ne némulyon.

Szo volt, és ollyan ſzo volt Szent János, a' mely ki kiáltotta az erdőkbůl a' vadakat, arra a' végre, hogy mikor te hallod bůnős ember, az ő kiáltásât, mellyel a' pœnitentiára ki kiált, ne rejtegeſſed bůneid vadait, titkos ſzivednek sůrůségében, hanem add elő a' tőredelmes gyónásban, és változtasd puſzta lelkedet a' Kriſtuſnak legeltető pázſityáva, a' melyben gyönyörködve mulaſſon a' Jéſus.

Egy ſzoval, ſzo volt Szent János, alázatos, igaz mondó, és felebarátyát ůdvősségére indito ſzo, mellyet ha ki hall, és ért, kétségnélkůl követi, és véle egyůtt őrökké dicsértetik, důcsőitetik. Mellyet engedgyen minnyájunknak, az Atya, Fiu, és Szent Lélek Iſten. Amen.

ADVENT HARMADIK VASARNAP.

MASODIK PREDIKACZIO.

Kedveſſebb Iſten előtt jovainknak, mellyekkel meg-áldott el rejtéſe, mint důcſekedéſſel ki nyilatkoztatáſa, mely csak a' fel fualkodók-é, kiknek bůntetéſe az, hogy abbul-is ki forgattatnak a' miben dicſekedtek.

Non ſum ego Chriſtus; Elias es tu? & dixit non ſum, Prophetа es tu? & reſpondit, non. Joan. 1. v. 21.

Nem vagyok ên a' Kriſtus, Illés vagy te? és mondá nem vagyok, Profeta vagy te? és felele; nem.

Mind an-

Mind annyi szentei közül-is Istennek, a' menyen kedve szerént jártanak, és soha törvényinek utaibul ki nem léptek, nem látom, kinek nyilatkoztatta volna ki anyira a' földen dicséretét, és dücsőséget, mint Keresztelő Szent Jánosnak, Üdvözitőnk, mert minek előtte szűletet vólna, és fényét látná a' napnak el választatott, és dücsőséges méltoságat Prophétája által eképpen hirdettette. *Audite insulæ, & attendite populi de longè, Dominus ab utero vocavit me, de ventre matris meæ, recordatus est nominis mei, posuit me sicut sagittam electam, in pharetra sua abscondit me. Et dixit mihi, servus meus es tu Israël, quia in te gloriabor.* Isaiæ 49. hallyátok ugymond Szent János képében szólván, figyelmezzetek távul lévő népek: Az Ur, az anyám méhétül fogva hivot engem, mikor az anyám méhében volnék, meg-emlékezet az én nevemrül, és tett engem, mint a' választott nyilat, az ő tegzében rejtet el engem, és monda nékem, az én szolgám vagy te Israël, mert benned dücsekedem. Mikor fogantatása üdeje el közelgetet, az Angyal által hirdettette nagyságat, *Erit magnus coram Domino.* nagy lészen az Ur előtt; szűletése után, immár emberni ember korában, hol Angyalnak nevezte Üdvözitőnk, hol Prophétának, Szent Mátenak, 11. részében, *Hic est de quo scriptum est, Ecce ego mitto Angelum meum.* Ez az, a' kirül meg-vagyon irva, Imé el küldöm előtted az én Angyalomat. Szent Mátenak *c.* 11. pedig, *Si vultis recipere ipse est Elias.* ha bé fogadni s' tudni akarjátok kicsoda János? ő maga az Illés. Többet mondok, oly bőcsülete volt az egész nép előtt, hogy minnyájan Krisztusnak vélnék. *Cogitantibus omnibus de Joanne ne fortè ipse esset Christus. Lucæ* 3. minnyájan abban voltak a' gondolatban, ha nem Krisztus-e? s'

Isaiæ c. 49. v. 1.

Matt. c. 11. v. 10.

Matt. c. 11. v. 14.

Lucæ 3. v. 15.

Joan. 10. v. 41. mind azon által mind ennyi ſzentségével-is ſemmi cſudát nem cſelekedet ugymond az Evángeliſta, *Joannes quidem ſignum fecit nullum.* Joan. 10. ſemmi jelt nem tett János.

Bóldog Iſten! nem Urunk mondáſa volt-e? bizony mondom néktek a' ki én bennem hiſzen, a' mely cſelekedeteket cſelekeſzem ő-is azokat cſelekeſzi, és nagyobbakat-is cſelekeſzik azoknál. *Joan.* 1. Szent János pedig nem cſak hitt a' Kriſtusban, hanem maga tanitványit-is hozzá igazitotta, hogy hinnének benne, s' még-is ſemmi cſudát nem cſelekeſzik: hanem ha azt mondom, a' mit némely elmék mondanak; Nem kellett több cſudát cſelekedni, mint maga volt: mert ha meg-viſgállyuk, éppen cſudája volt a' terméſzetnek.

Joan. 1. v. 34.

Mert nem nagy cſuda volt-e? annya méhében megſzollalni? de miképpen ſzollalt-meg? Arany ſzáju Szent János meg-mongya; *Nondum naſcitur, & ſaltibus loquitur,* még nem-is ſzületet volt, és immár-is rópózesével, ugrálásával ſzollot az annya méhében. *Exultavit infans in utero meo. Lucæ* 1.

Chryſoſtomus.

Lucæ 1. v. 41.

Ha étel, és ital nélkül élni cſuda, nem nagy cſuda-e János? mikor ſem evet, ſem ivot, *Venit non manducans néque bibens. Matt.* 11. El jött János ſem évén, ſem iván.

Matt. 11. v. 18.

Ha ki emberi teſtben Angyalnak láttatnék, minnyájan cſudának kiáltanánk, e' pedig maga bizonságábul az Iſtennek, Angyal. De leg nagyob cſuda az, hogy cſupán cſak ember lévén János, Kriſtuſnak vélettetik, *Cogitantibus omnibus de Joanne ne fortè eſſet Chriſtus.* De mind nagyobb cſudának tartom én azt benne, hogy az emberi terméſzet ellen, a' mely eleintül fogva kapot a' bócsületen, és méltoságon, alkalmatoſsága lévén reá, hogy a' népektül imádtotnék, a' királyoktul meg-bócsültetnék,

nék, nem cſak, Kriſtuſnak nem mongya magát, hanem azt-is titkollya maga felől a' mi valóságoſſan volt magában. *Non ſum Chriſtus, non ſum Eliæs, non ſum Propheta.* Ah! ne kereſsetek én bennem illyen tituluſokat, nagy neveket, ſe Kriſtus nem vagyok, ſem Illés, ſem Proféta, hanem ha mi vagyok, a' puſztában kiáltónak ſzava vagyok, az az, az, a' mi egy kevés ûdeig tart, és mingyárt el enyéſzik, ſemmivé lêſzen. Tudta el hittem Szent János, mely veſzedelmes légyen magát máſoknál nagyobra kivánni álitatni: mert ez által a' kivánság által azt nyeri ember, hogy mêg azt-is el veſzeſſe, a' miben vagyon, nem hogy nagyobb bőcsûletet, vagy méltoságot nyerhetne, mivel kedveſſebb Iſtennek a' vett jovainknak el rejtéſe, mint dûcſekedéſſel ki nyilatkoztatáſa. Mellyet mig meg-mutatok, cſendes halgatáſt kivánok. *Propoſitio.*

Mindenek itélete ſzerént a' ki magánál nagyobbakhoz, vagy jobbakhoz haſonlitya magát, vagy mégazoknál-is főllyebb akar héjázni, fel fualkodot elmével bir, s' akár kinek, s' minek tartſa magát, de máſok cſak azért a' dagályáért-is kiſſebre bőcsûllik; mert a' mint Szent Agoſton *ſer.* 22. ſzóll, *Eſt enim ſuperbia, non magnitudo, ſed tumor, quod autem tumet, videtur magnum, ſed non eſt ſanum*, az illyen fel fualkodot kévélység nem nagyság, hanem dagadás, és fel pufadás, a' mi pedig fel pufadot, és megdagadot, nagynak látzik, de nem egéſséges, haſonlatoſságot vévén a' vizi betegségrûl, mert a' kinn ez, hatalmat véſzen, fel pufaſztya ugyan, de egéſségének rontáſával, akarván ezzel azt mondani, hogy a' ki mód nélkûl maga itélete ſzerént, máſoknál nagyobnak akar láttatni, meg-bomlott annak eſze, és elméjének egéſsége. *Auguſtin 9 ſer.* 22.

A' kiknek ſokaságat látván a' világon Szent David, s' neheztelvén bûnekre, *Pſal.* 67. azt kivánnya Iſtentûl *Pſalm.* 67. *v.* 8.

nékik, hogy el fogyanak ? *Sicut deficit fumus deficiant.* Ne szenved Uram ôket, hanem mint a' fûst, fogyanak el. A' hol Szent Agoston kérdést támozt, *quare fumo comparati sunt?* miért hasonlittatnak a' fûsthöz? ézek a' kevélyek ? azért, mert hogy valamint a' fûst sötét, ugy ezek, magok elméjének sötétségével el homályositttatnak; avagy azért, hogy valamint a' fûst természet szerént az alatta valo tûznek ismeretségére vezérel, ugy ezeknek is kevélysége más titkos vétkeiknek czégére. Maga meg felel erre; *Quia fumus erigit se, extollit se, quasi in cælum, sed quantò fit superior, tantò facilius evanescit, & disperit.* azért hasonlittatnak a' fûsthöz, mert a' fûst-is felemelkedik, s' ugy fel mégyen, mintha az eget akarná érni, de azonban mennél magassabban emelkedik, annál könnyebben el oszol, és el vész; igy járnak, a' kik másokon föllyûl akarnak bôcsûltetni, mindeneket magok alat kivánnak látni, de mennél nagyobra emelödnek, annál bizonyossabb veszteket szerzik, s' azért mondatik, ugy fogyanak el, mint a' fûst, az az enyészenek el, s' magok fel emelése légyen nyakok szakadása; nem csak (tudni illik) nagyobbak nem leszsnek, de még azok sem maradnak a' kik voltanak.

Magán bizonyithatná ezt az elsö szûlénk, és Atyánk Adam, a' ki kapván azon a' hamis igéretén az ördögnek, *Eritis sicut Dij*, ollyanok lesztek mint az Istenek, arra jutot, hogy abban se maradna-meg a' méltoságban, a' melyben volt, nem hogy hasonlo lehetet volna az Istenhez, éppen ellenkezö ki menetelü Szent Jánossal, mert ez aláb bôcsûlvén magát mint volna, azt érdemlette, hogy az egész Aszony állatok fiai között leg nagyobb lenne: igy kûlömbözteti ôket Szent Agoston, *serm.* 4. *de nativ Joan. Adam lapsus, perdidit quod erat, quia quod non erat*

Augustinus serm 4. de nat. Joan.

erat usurpavit. Meg-elvén Adam, azt-is el veſztette, a' mi volt, mert a' mi nem volt azt kivánta. Szent János pedig halván a' népek vélekedéſet, hogy Kriſtuſnak itéllenék, *Reſpondit ille, quod non erat, ut maneret quod erat.* azt felelte a' mi nem volt, hogy meg-maradhatna abban a' miben volt.

Mi nem volt Szent János? nem volt méltatlan a' Kriſtus ſzolgálatyára, sőtt leg méltóbb, s' meg-is azt kiáltotta, Nem vagyok mélto, hogy csak a' ſarujának kőteleit-is meg-oldozzam, és azért azt nyerte, hogy meg-maradna abban, a' miben volt; Mi volt Szent János? *Non ſurrexit major Joanne Baptiſtâ.* leg nagyobb volt az emberek fiai kőzőt, abban maradot a' nagyságban, ugy hogy, ſe előtte ſe utánna, ſenki meg nem halladná.

Haſonlo képpen elmélkedik Szent *Ambrus. lib. de Elia, & jejunio in illa gen. 3. Ecce Adam quaſi unus è nobis factus eſt. Irridens utique Deus, non approbans, dicit. Hoc eſt, putabas te ſimilem fieri noſtri, ſed quia voluiſti eſſe quod non eras, deſiiſti eſſe, quod eras; intra te eras ſed dum ſupra te eſſe affectas, infra te eſſe cepiſti.* Minek utánna meg-esett Adam, azt mondá az Iſten, Imé ollyanná lett Adam, mint egyiké kőzűlünk; mit véltek? mi módon ſzollott igy az Iſten? csak meg-nevetvén ſzollott igy, és annyit tett, mint ha azt mondaná, azt véled vala, hogy hozzánk haſonlo léſzeſz, de mivel az akartál lenni, a' mi nem voltál: te magadban voltál, és imé mikor főlőtted akartál lenni, magadnál-is aláb eſtél. De miképpen kell ezt értenünk? hogy lehetet magánál aláb valo. *Ambroſius lib. de Elia, & Jejunio.*

Ennek felelete 48. Zoltárban vagyon. *Et homo cùm in honore eſſet, non intellexit, comparatus eſt jumentis, & ſimilis factus eſt illis.* Mikor bőcsületben volna az ember, nem értette, azért a' barmokhoz haſonlittatott, hozzájok haſonlová látt, magánál alább valo lett tehát, mert a' barmok *Pſalm. 48. v. 13.*

mok Uráva tétettet volt, de azután hozzájok hasonlová lett; Még többet hallyatok; vétke után a' fügefának öltözőt leveleiben, és igy fának láttatott, talán, ezzel el akarván palástolni hogy nem barom, azonban, nem tetzék ez Istennek, hanem ezt-is le rántotta rola, és a' barmok bőrét adta reá, *Gen.* 3, *Fecit Dominus Deus tunicas pelliceas, Adam, & induit eos*, csinála az Ur Adamnak, és az ő feleségének, bőr öltözeteket, és fel öltözteté őket, hogy igy meg-ismérné, miképpen vesztette azt-is el, a' mi volt, mikor a' kivánkozot lenni, a' mi nem volt.

Gen. 3. *v.* 21.

Oh! veszedelmes fel fualkodás! esztelen vélekedés! magát másoknál nagyobnak alitani, vagy alittatni kivánni! De még ennél-is gyalázatossabban járt, az Angyalok fejedelme Lucifer, a' kinek esete, noha minnyájunknak tudtára vagyon, de talán annak elmélkedése nem közönséges. Azt mongya vala magában. *In calum conscendam super astra Dei exaltabo solium meum, & sedebo in monte testamenti, in lateribus aquilonis. Ascendam super altitudinem nubium, similis ero altissimo.* Isaiæ 14. Fel megyek az égben, az Isten csillagi fóliben fel magasztzlom az én királyi szêkemet, a' szövetség hegyén ülök, az éyszak óldalain. A' fölyhők magasága fóliben hágok, hasonlo lészek a' Fölségeshez. Oh bolond gondolat! ollyan, a' minémút csak egy értetlen ember sem gondolna-meg! mert ki nem tugya, hogy ő a' leg magassabb égben alkottatott a' boldogok égében, s' hová kivánkozik tehát föllyebb? mivel azon föllyül több ég nincsen; vagy azt kivánta, a' miben volt, vagy mást? ha azt, a' miben volt, bolondul kivánta, mert a' meg-volt, ha mást, alább valot kivánt, mert föllyebb valo nem volt, még annál-is nagyob bolondság! a' csillagok alább valók, a' bóldogok égénél,

Isaiæ c. 14. *v.* 13.

AKADÉMIA KÖNYV-TÁRA

nél, s' hová kivánkozik tehát föllyebb? a' szövetség hegye még ezeknél-is alább valo, a' fölyhök, csak a' föld fölöt kerengenek, az éyszaki szelek, a' levegö égben, tehát nem fel, hanem alá kivánkozot Lucifer, mert ugyan-is, a' fel fualkodás, el vette eszét, és elméjét, s' annyira el bolonditotta, mert fel fuyta az éjszaki szél, hogy azt kivánván, a' mi ötet nem illette, azt-is el veszténé, a' miben volt.

A' hol, meg-szollitya Szent Bernárd *de grad. humilitatis in primo gradu* §. 9. s' azt mongya. *O Lucifer! qui manè oriebaris, imò non lucifer, sed noctifer, aut etiam mortifer, rectus tuus cursus erat, ab oriente ad meridiem, & tu præpostero ordine tendis ad aquilonem? quantò magis ad alta festinas, tantò celeriùs ad occasum declinas!* O nyomorult Lucifer! nem világosság, hanem sötétség hordozo! a' te igyenes útad, nap kelletrül délre volt, de te, ellenközö képpen éyszakra sietz! mennél inkáb sietz a' magasságra, annál hamarább hajtasz nap nyugotra, az az, tartozol vala te azzal a' malasztal, a' mellyet vettél volt, érdemidnek délére menned, de te meg-forditottad útadat, és a' kevélységnek szelei felé térvén, nyugotra, az az, dücsöséged le szállására siettél, azt-is el veszténvén, a' miben voltál. Az elött fényes, most sötét vagy, az elött Angyal, most ördög, annyit haszn áltál magad fel magasztalása kivánságával. Mely veszedelmes esetén, mind az Angyalnak, s' mind más a' féle fel fualkottaknak, meg-rettent Szent David, és azt kiáltya *Psalm.* 35. *Non veniat mihi pes superbiæ!* Ah én Istenem! ne enged azt, hogy reám jöjön a' kevélységnek lába! csudálatos kivánság! de ha meg-fontollyuk rendes, az én beszédemhez, mert annyit tészen, távosztasd el Uram tölem, a' kevélyeknek nyakok szakadását! mert ki nem tugya, hogy a' ki egy lábon akar meg-indulni, nyakra fö-

S. Bernard. de grad. humilit. de 1. grad. § 9.

Psalm. 35. v. 12.

re akar esni, a' kevélységnek pedig csak egy lába vagyon, és azért bizonyos, az el eséſe, ne jöjön, tehát a' kevélységnek lába, az az, oltalmaz-meg, azoknak bolond indulatyoktul, mert ez nem fel, hanem alá indit, s' kövétkezendő képpen veſzedelemre indit.

De talán azt mongya valaki énnékem. Nem csuda ha alább ſzállott állapottyok ezeknek, mert mind Adam, s' mind az Angyal, az Iſtennel vetekettenek, de hogy hozzám haſonlonál alább bőcsűllyem magamat, vagy nálom alább valonál főllyebb ne tartſam, Ah! az, lehetetlen dolog! ugyan kűlőmb érdeme vagyon az arannak, mint az onnak. Ez ugy vagyon; csak hogy máſtul kell ennek is várni bőcsűjét.

Ez a' maga bőcsűléſe veſzti őſzve a' Fejedelmeket, fel háboritya az orſzágokat, egyenetlenné téſzi a' városokat, és mindenűt a' közönséges jónak előmenetelét meg-gátolya. Ez mind a' világi, mind az egyházi rendekét fel forgattya; Mellyel hogy a' mi űdőnkre ne láttaſſam czélozni, noha moſtan-is a' főlségektűl, az Iſpitáli ſzegényekhez ki terjed, a' hol mindenik magát jobnak akarja máſnál alitatni: emlekezzetek-meg a' régi űdőkrűl, s' mongyátok-meg, ha nem azért nyomattatot-e el a' gőrög birodalom, hogy mindének erejét meg-vetettek? nem ez vitte-e ki? az akaſztofara Amánt, hogy Mardokeuſnál előbb kelőnek akarta magát iſmértetni? s' midőn előtte fel nem kelne Mardokeus, addig járt veſztére, mig maga nem akadott a' kőtélben. *Eſther c.* 7. Achitophel, nem azért veſztette-e el magát? hogy tanácſa hátrább hagyattatnék? *Porro Achitophel videns quod non fuiſſet factum conſilium ſuum, ſtravit aſinum ſuum, ſurrexitque & abijt in domum ſuam, & in civitatem ſuam, & diſpoſita domo ſua, ſuſpendio interijt.* Oh kárhozatra ragado kevélység! nem várta

Eſther c. 7. *v.* 10.

2. *Reg.* 17. *v.* 23.

várta más kezét, hanem maga vetette magának a' kötelet nyakában, maga lett maga hohéra fel akaſztotta magát magoſra, és leg alább ragattatot lelke pokolnak a' fenekére.

De még az Apoſtolokat-is, nem e' veſztette-e őſzve! hogy mindenike az elsőségre vágyodnék? *Facta eſt inter eos contentio quisnam eorum videretur eſſe major?* lőn pedig vetekedés kőzőttők, ki láttatnék kőzűlők nagyobnak lenni? *Lucæ c. 22. v. 24.*

Mire nézve azt mondom én, nem csak jónál, magát jobnak nem kell álitani, de nálánal sokkal alább valonál sem, mert ámbár jobb légy, de csak azért-is, hogy magad bőcsűllőd magadat, immár mások itéletében, alább szállottál. Bizonságom ebben Arany száju Szent János, a' ki a' fariseus dolgával bizonyit. *Chryſoſtomus hom. 12. in ep. ad Timot.*

Ez jobnak hirdette magát lenni a' publicanusnál. *Non ſum ſicut hic publicanus, Lucæ* 18. nem vagyok ollyan mint ez a' publikanus és erre igy szol. *Quid oro publicano deterius? At cum eſſet innumeris peccatis obnoxius, phariſæusque id ſolum diceret non ſum ſicut iſte publicanus, omnia perdidit.* Mi lehetet kérlek alább valo, mint a' publikanus? a' ki minden vétkekkel tele volt, s' még-is hogy a' Fariseus azt mondotta, hogy ő nem ollyan, mint a' publicanus, mindeneket el veſztet, minden érdeme fűstben ment, noha pedig sem a' csillagok főlibe, sem az Istenségre magát nem emelte. *Lucæ c. 18. v. 12.*

Annak okáért inteni akarván minket Szent Bernárd, igy szoll: *Propterea non mediocrem, non penultimum, non ipſum ſaltem inter noviſſimos locum, nos eligere voluit Dominus ſed recumbe, inquit, in noviſſimo loco, ut ſolus videlicet noviſſimus ſedeat, teque nemini, non dico præponas, ſed neque comparare præſumas.* Nem heában jovallotta Urunk, hogy nem csak kőzép helyt, nem az utolso előtt valot, nem-is az utolsók *S. Bernard. ſer. 87. in Cant.*

kőzőt elsőt, váloſzunk, hanem úly ugymond az utolſo helyre, hogy magad légy leg utolſo, és magadat, nem mondom hogy valaki eleiben tegyed, de azt mondom, hogy ſenkihez ciak ne-is haſonliciad magadat, mert igy el jő ůdeje, a' melyben más meg-bőcsůll, és fel ůltet, de ha magad bőcsůllőd magadat annál keveſſebbet érſz máſoknál.

Athanaſiq Exhort. ad Monach.

Haſonlo képpën tanit Szent *Athanaſius*, *Singulis vobis poteſtis omnium bonorum ſummam præſumere, ſi nullus, incipiat in eo quo alios præcellit efferre.* Minden jónak ſummáját igérhetitek magatoknak, de ugy ha ſenki kőzůletek, abban, a' miben máſokat meg hallad, főllyeb nem bőcsůlli. Még az ártatlan Joſefnek-is ártot álmodot elsősége. A' kirůl Szent Ambrus igy ſzollott, *Prælatio armavit fratres, humilitas conciliavit extraneos, prælatio concitavit germanos, humilitas, regem fecit, ut verè, quaſi ex perſona Joſeph dictum putemus, humiliatus ſum, & ſalvum me fecit.* Az elsőség fel fegyverezte az atyafiakat, de a' maga meg-alázáſa, az idegeneket-is ſzeretetére gerjeſztette: az elsőség fel inditotta a' vér ſzerént valo atyafiakat, de az alázatoſság, a' királyt is alá valojáva tette, ugy hogy, Joſef ſzavainak véllyůk azokat, Meg-aláztattam és engemet meg-ſzabaditott.

S. Ambroſius ſer. 14. in Pſ. 118.

Ki volt nagyob Jánoſnál? *Non ſurrexit major*, nem támodot nálánál nagyob, de hogy a' mi meg-alázáſunkra tanitana, fejét-is el hatta. Szent *Iſidorus* mondáſa ez. *Quoniam igitur major omnibus, qui ex mulieribus nati fuerant erat Joannes, caput ipſi, ante donatum regnum cælorum præciſum fuit.* Előbb hogyſem mint, menyorſzágba be menne, fejét le tette, ha pedig a' fejét le tette, ki nem látya, hogy inkáb le kell nékůnk, fel dagadot gondolatinkat tennůnk, hogy bé férjůnk.

Iſidorus lib. 1. ep. 68.

Vagyon talán kereſztyén ember jobb, elméd? tőbb

értel-

értelmed? több jó cselekedeted? mint másnak; Ah rejtsd el, és az egész menyejeknek csudája lészesz.

Hallottatok valamit arrul az Aszonyrul, a' mellyet kőrnyűl vett a' nap, de vettétek-e eszetekben, hogy annak kezei nem láttattanak? s' mi ennek az oka? meg-felel *Cornelius à lapide Theodoretussal*, s'azt mongyák hogy annak kezei a' nap alat voltanak, nem kűlőmben mint Ezechiel Prophéta látásában, az Isten állatinak kezei voltanak, *Manus hominis sub pennis eorum, quia in consideratione solis Christi, digna non sunt, quæ producantur, id est opera, quæ significantur per manus; apparent autem manus Christi cum stellis, quia præmia suis humilibus ostentat.* Mert ugyan-is az embernek cselekedeti az igaz vérőfény előtt Kristus előtt, nem méltók, hogy láttassanak, az az a' jó cselekedetek, láttatnak pedig a' Kristus kezei, tizenkét csillaggal, mert ő az ő alázatosinak jutalmát mutogattya. *Cornelius à lap. Theodoretus & alij. hîc.*

Igy palástyában kettős malasztyát adta Illés Elizeusnak mikor azt kérte tőle, *Obsecro ut fiat in me spiritus tuus duplex.* 4. *Reg.* 2. meg-adta néki, de palástyával egyűt, hogy azzal dupla malasztyát fődőgetné, micsoda dupla malasztyát? csuda tévő malasztyát, mert Illés tizenkét csudát tett; Elizæus pedig, huszon négyet, annak okáért nem kellett ezzel kérkűdni, hanem inkáb fődőzni. *4. Reg. 2. v. 9.*

Igy ha Moyses el volt volna jól rejtve, nem vettetett volna a' vizben, a' honnan *Origenes* azt tanitya, *Nisi in occulto fuerit opus, diripietur ab Ægyptijs, in flumen jactabitur, & fluctibus submergetur*: hogy ha nem palástaltatik a' jó cselekedet az Ægyptiusoktul el raggattatik, és a' vizben őlettetik. Ha tehát ollyan gondolatod érkezik, a' mely meg-vetteti felebarátodat, mongyad azt, nem vagyok, és ugy lészesz állando állapotodban, ugy lészesz csudája a' menyeieknek, és azoknál az emberek fiainál *Origenes hom. 2. in Exodum.*

nagyobb, a' kik másokon föllyûl akarnak héjazni, egy szoval, szova lészesz Istennek, a' mellyel annak örökkê dicséred kegyeſséget, és véled tett jó tétemény iért örökkê áldod, a' magok meg alázásáért, magaſſan fel magaſztalt ſzentekkel. Amen.

Lege Sylveiram in Apoc. c. 12. *q.* 27. *fol.* 34.

ADVENT HARMADIK VASARNAP.

HARMADIK PREDIKACZIO.

Mivel álhatatlan a' világnak minden tiſztelete, és bôcsûlléſe, nem kell azon kapnunk, hanem magát kell kivánnunk az Istent, mint változhatatlan igaſságot, és jót.

Non ſum ego Chriſtus, & interrogabant eum, quid ergò? Elias es tu? & dixit non ſum, Propheta es tu, & reſpondit non. Joan. 1. *cap.*

Nem vagyok én a' Kriſtus, és kérdék ôtét, micſoda tehát? Illés vagy-ê te? és monda, nem vagyok, Proféta vagy-e te? és felele, Nem.

SOkan magyarázzák, de hogy ha valaki jól értette kôzûlôk titokkal tele kônyörgéſet Szent David Királynak, a' mellyel *Pſal.* 140. azt kérte buzgo ſzivel, ſok fohászkodáſok kôzött, *Oleum peccatoris non impinguet caput meum.* Ah! én Uram, én Istenem! halgasd-meg kônyörgéſemet, a' bûnôs olaija ne zſiroſicſa az én fejemet, az az, ne teſsék én nékem, az ô dicséréſe, a' mel-

Pſalm. 140. *v.* 5.

mellyel engemet hizelkedve dicsér, a' mint (*Dionyſius Carthuſianus* magyarázza) Kereſztelő Szent János, leg jobban értette; mert a' hamis és álnok zſidók kővetéinek hizelkedő kérdeſzkedéſit halván, a' mellyekben Kriſtuſnak, Illéſnek, és Profétának nevezték, minden tehetségével azon volt, hogy fejérűl a' féle hizelkedő zſirt el forditſon, és azért mindenikére, csak azt felelé, *Non ſum, non ſum, non ſum*, nem vagyok, nem vagyok, nem vagyok. Tudván jól, hogy ha enged, csak egyikének-is bőcstelenségére fordul kedvellett dicsérete. A' mint hogy ugy is történt volna, mivel nem azért tudakozták, hogy ha Kriſtus-e? hogy ők nem tudnák, mert azt a' három jelt a' melybűl a' Kriſtuſt meg-iſmérhették, benne, fel nem találták.

Mich. c. 5. A' Kriſtuſtuſnak *Michaas* profétáláſa ſzerént Betlehemben kőllőtt ſzűletni, János pedig a' Hebron hegyéin ſzűletettet, A' Kriſtuſnak, Juda nemzetségébűl kőllőtt lenni, János Levi nemzetségébűl volt; a' Kriſtuſnak ſok csudákat kőllőtt tenni, *Iſaiás* ként *c. 35.* János pedig egyett ſem tett, a' mint az Evangeliſta beſzéli, *Joannes quidem fecit ſignum nullum. Joan.* 10. ſemmi jelt nem tett János: tehát azért kéſértették hizelkedve, hogy meg-gyalázhatnák, a' mint hogy mingyárt arra fakatták ki, *Si tu non es Chriſtus, quare baptizas?* ha te Kriſtus nem vagy, miért kereſztelſz?

Mich. c. 5.

Iſaiæ c. 35. v. 5.

Joan. c. 10. v. 41.

Oh! rővid űdeig tárto dicséret! nem egyez ez a' beſzéd, avagy feddés, az első kérdéſſel; de ha ſzintén Kriſtus nem volt-is, nem volt-e Illés, buzgoságával? nem volt-e Proféta jővendőlésével? tehát méltan kereſzielhetet: de nem tart ſokáig, a' világnak hamis dicséréſe, és hizelkedéſe.

Mire nézve Szent Agoſton azon Zoltárt magyarázván,

ván, azt mongya, *Laus adulatoris, hæc eſt oleum peccatoris,* *propterea & homines, cùm falsâ laude, aliquem irriſerint, hoc etiam de illo dicunt, unxi caput.* A' hizelkôdônek dicséréſe, az a' bûnôſnek ôlaija, és azért mikor hamis dicséréſſel valakit általa ereſztenek, azt mongyák felôle, meg-kenénk a' fejét.

Auguſt. in Pſalm. 140.

Nincſen miben kérkûgyék az ember, ha ſzintén egy ûdeig bôcsûlli is, és tiſzteli a' világ, a' mennyi bôcsûletet ád, annyi gyalázottál illeti. Mellyet igen igaz dolognak ítélvén lenni *Seneca* e' képpen ſzóllitya meg azt, a' ki, e' világnak álnok tiſzteletiben ôrvendez, *Quid exultas? iſta quibus eveheris in ſummum, neſcis ubi te relictura ſint, habent ſuum, non tuum finem. l. 3. naturalium quæſtionum.* Aly-meg; miben vigadoſz annyira? hogy fel magaſztaltattál? ne ôrvendez azon fôlôttébb, azok, a' mellyek által fel magaſztaltattál, ott hagynak el, a' hol nem-is gondolnád magokat, nem téged tekéntenek.

Seneca lib. 3. natural. quæſt.

Propoſitio.

A' melybûl azt hozom ki, tehát nincſen, miért kapjunk ennek a' világnak álnok tiſzteletén, és bôcsûlletén, nincſen miért ragaſzkogyunk hozzá, hanem az illendô, és ûdvôſséges, hogy magát kiványuk a' meg-változhatatlan igaſságot az Iſtent. Mellyet mig elôtôkben adok, legyetek figyelmeteſſek.

A' ki cſak felsô ſzinét veſzi az Iráſnak, és nem velejét, elejét vehetné beſzédemnek, s' azt mondhatná, mit gyûlôlteted te velûnk a' világot, és annak jovait, tiſzteit, és bôcsûlletit, mikor maga-is kedvellette azt az Iſten, és annyira kedvellette, hogy egyetlen egy fiát adná érette. *Sic Deas dilexit mundum, ut filium ſuum unigenitum daret. Joan. 3.* ugy ſzerette Iſten a' világot, hogy egyetlen egy fiát adná érette. Ugy vagyon: de nem a' Szent Lélek ſzava-e az-is? a' mellyet mond Szent János,

Joan. 3. v. 16.

Nolit

Nolite diligere mundum, neque ea, quæ in mundo ſunt. 1. *Joan.* 2. ne ſzereſsétek a' világot, ſe azokat, a' mik benne vannak? tehát hogy egyik ſzova, ne ellenkezzék a' máſikkal, a' minthogy nem-is ellenkezik, velejét és igaz értelmét kell vennünk. Annak okáért *Richardus à S. Victore*, igy kűlömbőzteti a' világot a' világtul: *Tribus modis intelligitur mundus, Aliter intelligitur cùm dicitur creator mundi, aliter cùm dicitur diabolus princeps hujus mundi*, más képpen értetik az a' ſzo, *világ*, mikor a' mondatik felőle, hogy az Iſten a' világnak teremtője, más képpen mikor a' mondatik, a' világnak meg-váltoja, s' más képpen, mikor az ördög a' világ fejedelmének neveſztetik. Mikor az Iſten a' világ teremtőjének mondatik, akkor a' kűlső ſzemeink előtt valo alkotmányok értetnek, az ég, és a' föld, s' valami rajta vagyon, mikor az Iſten, a' világ meg-váltojának hivattatik, a' világ neve által, az Iſtennek kőzönséges Anyaſzentegyháza, avagy az emberek gyűlekezete értetik, s' e' felől mondatik, hogy ugy ſzerette az Iſten a' világot &c. Mikor pedig az ördög a' világ fejedelmének mondatik a' világnak kőzönséges illetlen, és égtelen kivansága értetik, s' errűl mondatik az, *Nolite diligere mundum.* 1. *Joan.* 2. ne ſzereſsétek a' világot, *id eſt mutabilitatem converſationis humanæ in hoc mundo, Richardus cit. loc.* az az, ne ſzereſsétek az it valo emberi ſzővetségnek változását; *Neque ea quæ in mundo ſunt, id eſt bona, quoque temporalia, & ea quæ mundani reputant magna, ut ſunt temporaliter proſperari, carnaliter deliciari, laudari, honorari, & ſublimari.* Azokat ſe ſzereſsétek (ugymond Szent János) a' mik a' világon vannak, az az, az űdeig valo jókra, ne ſzegezzétek ſziveteket, ſe azokon fölőtteb igen ne kapjatok, a' miket a' világ fiai igen bőcsűllenek, ugymint űdeig mindenben ſzerencsétetni teſti kivánságokban

1. Joan. 2.

Richar. à S. vict. p. 2. l. 3. in Apoc. c. 8.

1. Joan. 2. v. 15.

Richardus citato loco.

ſzabadon élni, dicsértetni, tiſzteltetni, és fel magaſztaltatni, ezek azok a' világnak jovai, a' mellyeket tilt az Apoſtol, a' mellyeket ſoha Iſten nem ſzeret.

Ugy de miért kell annyira gyûlölni? miért nem kell inkáb két kézzel kapni, kereſni a' tiſzteletet, és dicséretet, a' mely nagyá téſzi az embert? magában megvagyon felelete, mert a' bölcs *Seneca* ſzerént, nagyá láttatnak tenni, de nem teſznek nagyá; álhatatlan, a' hizelködö, és álnok emberek böcsûlete, a' kik ma böcsûllettek, holnap gyaláznak, a' mely tiſztecskét nyakunkban vetet. a' világ ma, holnap le vonnya, mert igaz az, a' mit mondot Szent János, *Totus mundus in maligno eſt poſitus.* 1. *Joan.* 5. az egéſz világ gonoſságban, és álhatatlanságban vagyon helyheztetve.

1. Joan. 5. v. 19.

Valamint nem örûlhet ſenki igazán annak az épületnek, avagy joſzágrul adot levélnek, a' mely a' jégen irattatottt, ugy ſenki okoſſan nem örvendezhet annak, a' kevés böcsûletnek, a' mellyet a' hizelködök adnak, mert valamint el olvad a' jég, és oda vagyon, a' rajta helyheztetet épület, vagy irás, ſzintén ugy el mulik barátsága, a' hizelködö világ fiainak, s'mingyárt oda vagyon minden böcsûleted.

De ámbár csak a' volna vége a' világ hamiſságának, talán még valamit érdemlene, de az ö benne roſz, a' mi ötet, az igazakkal gyûlölteti, hogy mindeneſtûl el veſzteni igyekezik. Vigyáz reá ugymond Szent *Cyprianus ad Donatum*, hogy hizelkedésével, nem elö mentedet, hanem romláſodat, és veſztedet kereſi. *Arridet mundus, ut ſæviat, blanditur, ut fallat, illicit, ut occidat, extollit, ut deprimat, fænore quodam nocendi, cùm fuerit amplior ſumma dignitatis, & honorum, tum major exigitur, & uſura panarum.* Reá l

Cyprianus ad Donat.

neve:

nevet a' világ, hogy kegyetlenkedhessék, hizelkedik hogy meg-csállyon, magához hiteget, hogy meg-öllyön, fel emel, hogy le nyomjon, annál többet akarván ártani, mennél nagyobb volt a' te méltoságod, tiszted, és bőcsületed; a' leg nagyob usorája hizelkedésének, hogy többet győtőrhet. Oh! átkozot világ!

Nem nagy bőcsülete volt-e Uriásnak akkor, mikor a' világhoz hajlott David Királynak, abban vette hozzá mutatott kegyelmét, és kedvét, hogy a' királyi étkek kővették, *Secutus est eum cibus regius* 2. *Reg.* 11. de gonosz oskolában akadot volt akkor Szent David, el volt csabitva a' világtul: és azért ennek regulája szerént bánt Uriással, étkeivel bőcsüllette, de nem más képpen, mint a' halálra ki vivendő embert bócsüllik; ennek is utolso napjain, minden felől kedveskednek, mert más nap megkell halni, ugy azon királyi étkek, szines bőcsületnek voltanak jelei, mert más felől meg-volt hagyva, hogy Uriás el vesztessék. Oh! álnok bőcsület! gyilkos szeretet! mérges édesség! tisztel a' világ, az az, annak hamis fiai, szemben dicsérnek, tisztelnek, s' hátunk meget meggunyolnak: s' még is nem tudom, mi veszen reá bennünket, hogy noha tugyuk álhatatlanságat a' világnak, mégis annyira kapjuk bőcsületét, hogy ugyan nyughatatlanul keressük benne azt, a' ki dicsérjen?

2. *Reg.* c. 11. v. 8.

Tudni illik (ugy mond) *Ambros. lib.* 5. *in Lucam c.* 15. *Arundines sumus nullâ validioris naturæ radice fundati, & si levis aspiraverit prosperioris auræ successus, vago motu, proximos verberamus, inopes ad suffragandum, faciles ad nocendum.* az annak az oka, hogy magunk-is ingadozo nádok vagyunk, semmi álhatatos fondamentoma nem lévén természetünknek, és azért, ha egy kicsin elő menetelünknek szele fuy, mingyárt nyughatatlan indulattal másokat paskolunk, mint a' meg-in-

Ambrosius lib. 5. *in Luca c.* 17.

dult nád, a' nádot, és noha ugyan alkalmaſok nem vagyunk a' ſegitségre, de kéſzek az ártáſra, ugy mond Sz. *Ambrus Doctor:* s' erre nézve mondotta Urunk, Kereſztelő Szent Jánoſrul, *Quid existis videre? arundinem vento agitatam?* mit mentetek ki látni? meg-indult nádat? Ah? nem ollyan Szent Jânos, ſem maga nem indul-meg a' ti álnok hizelkedéstekre, ſe máſokat nem ſuitál, mert *Non eſt de hoc mundo.* nem ennek a' világnak fiai kőzzűl valo.

De ugyan nem tanulunk mi más képpen, hanem cſak magunk kárával, mint régenten a' Jerusálembéliek; Hányſzor cſalták-meg őket ellenségi? s' még-is mi helet jó ſzót adtanak nékik, és hizelkedtenek, hittek az ellenség édes ſzavainak és el veſztenek.

Igy bánt vélek ama' tekélletlen Antiochus, tiſzt viſelője által, a' ki noha gyakorta meg-ejtette őket, mégis kőzikben bocsátatták hadaſtul, hogy nékik hizelkedet, de mit nyertenek véle? azt, hogy a' ſzép ſzo adás után fegyverrel rontotta őket: a' mint ezt, az irás igy jedzette fel. 1. *Mach.* 1. *Miſit principem tributorum in civitates Juda, & venit Jeruſalem cum turba magna, & locutus eſt ad eos verba pacifica in dolo, & crediderunt ei.* El kűldé a' király az ado ſzedek fejedelmét, a' Juda városiban, és Jerusálembe jőve, nagy ſereggel. Es ſzolla nékik, békeſséges igéket, álnokſággal, és hivének néki. Oh! eſztelen nép! annak hiſztek, a' kinek hamiſságat immár iſméritek? valoban igaz az, *Qui citò credit levis eſt corde. Eccleſ. c.* 19. a' ki hamar hiſzen kőnyű, és álhatatlan ſzivű, hittek néki, s' mint jártak? *Irruit ſuper civitatem repentè, & percuſſit eam plagâ magnâ, & perdidit populum multum ex Iſraël, & accepit ſpolia civitatis, & ſuccendit eam igni.* A' városra rohana hirtelen és meg-veré azt, nagy cſapáſſal, és ſok népet veſzte el Iſraëlbűl; és azután prédára vetette a' váraſt, s' tűzzel emészteté. E' volt haſzna gyors hiteknek. Es

1. Machab. c. 1. v. 30.

Eccl. c. 19. v. 4.

1. Machab. 6. 1. v. 32.

Es ez, a' mái napig azoknak-is haſzna, a' kik hiſznek, a' világnak hizelkedve dicsérő, s' bőcsűllő fiainak, a' kik a' világnak bőcsűllik ůdeig tarto bőcsűletit, a' kik a' jelen valo életre támaſzdodnak.

Nem tűrheti ezt el, Szent *Antoninus*, hanem Szent Agoſton ſzovaival fel kiált, s' azt mongya. *O miſera! quantos decepiſti? quantos ſeduxiſti? quæ dum vidéris, umbra es, dum exaltaris fumus, dum extolleris nihil es? dulcis es ſtultis, amara ſapientibus!* O nyomorult élet! hányot csaltál immár meg? hánnyat ejtettél meg? a' mely, mikor láttatol, árnyék vagy, mikor fel emélkedel fűſt, mikor fel magaſztatol ſemmi ſem, a' bolondoknak édes, keſerű vagy a' bőlcſeknek. Bizony ugymond az Angyal Szent Sebeſtyénnek, *Hæc vita fugitiva eſt, hæc ab initio mundi, in ſe credentes, fefellit ſe expectantes decepit, de ſe præſumentes deriſit, & ut omnibus probetur eſſe mentita, nullum omnino ſecurum reddit.* Ah! ne bőcsűld az itt válo életet, mely el mulando, ez a' világ, kezdetitűl fogva, valakik néki hittenek meg-ejtette őket, valakik tőle vártak, meg-csalta, a' kik benne biztak, meg-nevette, és hogy mindenkori hazugságát ki ki tapaſztallya, még moſtan, ſem téſzen ſenkit bátorságoſsá. *S. Antoninus p. 2. tit. 5. c. 14.*

Meg-bőcsűllette ůdeig Coſroáſt, a' Perſiák királyát, minden gazdagsággal bővitette, de mikor nem-is vélte, akkor adta ellensége kezében, fogságban vitte őtet Heraclius Csáſzár, meg-őlte, és a' ganaiba temetette. Es azért mindeneknek egyaránt kiáltya fűlében Szent Pál. *Præterit figura hujus mundi.* 1. *Cor.* 7. ſenki, ſenki ne ragaſzkogyék e' világhoz, mert el mulik annak a' ſzine, az az, hamis áll orczája le vonyattatik, s' jővendőben is ki tetzik hamiſsága, avagy a' mint Szent Anſelmus ſzoll, *Converſatio hujus mundi, quaſi nubes præterit*: a' világ fiainak álnok ſzővetsége, és baráţsága, mint a' főlyhő által megyen 1. *Cor.* 7. v. 31. *S. Anſelm.*

megyen ês el mulik. *Omnis potentatus brevis vita. Eccles. c.* 10. Nem csak az a' kevés bôcsûleted, a' mellyen kapsz, el nem mulik, de még, a' nagy hatalmasságok-is, rôvid ûdeig tartanak. Minden igérete a' világnak hazugság: s' tudod-e mint jár a' ki a' hazugságokban bizik? megmongya Salamon. *Qui nititur mendacijs hic pascit ventos. Proverb.* 10. A' ki a' hazugságra támaszkodik, szeleket legeltet. A' szelek leg hamarébb változnak, a' mely szél, egy órával ez elôtt, nap keletrûl gyôngén fuyt, majd éjszakra fordul, s' oly kegyetlenûl fuy, hogy minden éleszto meleget belôled ki fujjon.

Eccles. c. 10. *v.* 11.

Prov. c. 10. *v.* 4.

Szintén illyen az emberi szôvetség, majd az égig magasztal, majd a' fôldig le csôpûl; és erre nézve mondotta az Isten Jeremiás Prophéta által, *Maledictus homo, qui confidit in homine. Jeremias c.* 17. átkozot az, az ember, a' ki emberben bizik: a' honnan azt hozza ki Szent Agoston, *si maledictus, qui spem suam ponit in homine, quantò magis, qui spem suam ponit, in falsitate opinionis humanæ, ut in illud aliud incidat, quod scriptum est, qui fidit in falsis, hic pascit ventos, id est fit esca spiritibus malignis*: hogy ha tehát átkozot ember az, a' ki emberben teszi reménséget? mennél inkáb átkozot az, a' ki az emberi vélekedésnek hamisságában bizik, ez arra jut, a' mi meg-vagyon irva, a' ki a' hamisaknak hiszen, szeleket legeltet, micsoda szeleket? az ôrdôgôket, mert magát azoknak teszi eledelévé, mivel a' világ hizelkedésében, magát el bizván, a' világgal tart, s' az ô Istenét nem-is kivánnya.

Jer. c. 17. *v.* 5.

Augustinus l. 3. *c.* 9. *contra Cresc.*

Nem ez forgattya-e? egyik oldalárul a' másikra, a' halando embert? nem ez busittya-e? elméjet, mikor közel létét érzi a' halálnak? nem ez verj-e ki homlokán a' verejtéket? mikor láttya, hogy el allott tôle, a' hamis világ? s' valamivel kedveskedet, egy szem pillantásban el ve-

el veſzi tőle? *Oh mors! quàm amara eſt memoria tui! homini pacem habenti in ſubſtantijs ſuis! Eccleſ.* 41. O mely keſerű annak az embernek, a' halál emlékezete, a' ki el hitte, hogy állando az ő bőcsűlete, állando az ő tiſzti, állando méltoſága, mivel hazugságban tapaſztallya mind a' világot, s' mind magát, a' ki ezeknek el hitte állandoſágat. *Eccleſ. c. 41. v. 1.*

Valoban meg-fontolta volt ezt Szent *Cyprianus*, a' ki a' világ hamis hizelkedéſiben gyűlőlséget tapaſztalván azt mongya, *Cùm mundus oderit Chriſtianum, quid amas eum? qui te odit? & non magis ſequeris Chriſtum, qui te redemit, & dilexit? Mundus, ecce nutat, & labitur, & ruinam ſui, non ſenectute ſed fine teſtatur.* Mit cſelekſzel kereſztyén lélek? miért ſzereted a' világot? a' mely gyűlőli, a' kereſztyén embert, miért nem kőveted inkáb? miért nem kivánkozol a' Kriſtus Jeſushoz, a' ki tëged ſzeretet, és meg-váltot? Nem látod-e? hogy a' világ ingadoz, és el mulik s' maga romlását, nem vénségével, hanem vége ſzakaſztásával bizonyittya! *Cyprianus*

De (ugymond Szent Agoſton) bár ſzintén ſzeretneis a' világ, nem kellene ſzeretned, nem hogy kedvellened, mikor tudod gyűlőlségét, micſoda gyűlőlséget? azt, hogy tiſztel, és hizelkedve bőcsűll, cſak azért, hogy Iſtenedtűl el vonyhaſſon: mindenkor árulo volt, s' moſtan is az, s' jővendőben is a' leſzen a' világ.

Tanullyunk azért Szent Jánoſtul, és ne higyűnk a' világ hamiſságának, ne ragazkodgyunk ahoz, a' mi el mulando, hanem inkáb azt ohajtſuk, a' mi álhatatos, és meg-maradando jó, a' mi irgalmas Iſtenűnket; fogagyuk ſzavát Arany ſzáju Szent Jánoſnak, a' ki igy kér bennűnket. *Obſecro, his rebus incumbamus, in quibus nihil eſt inane, ſed vera omnia, certa, & ſtabilia ſunt, & cuncta ſuper lapide conſtructa. In quibus nihil ſeneſcit, nihil præterit, quin virent omnia, & florent,* *Chryſoſtomus ſerm. de vanit. præſentis vitæ.*

florent, nec quidem vetuſtate confectum ad interitum tendit. Concupiſcamus ex animo Deum. Oh! kérlek benneteket, azokat kereſsük, a' mikben nincsen hamiſság, hanem minden igaz, bizonyos, és állando, nem jégen, hanem meg-mozditathatlan kővön épitettek. A' mellyekben semmi vénség nincsen, és el nem mulnak, sőt őrökké virágoznak, gyümölcsöznek, soha el nem veszsznek, az örökké valo jókat, magát ohajtsuk az irgalmas Istent, mert a' kit ez bőcsülll, álhatatossan bőcsülli, magát ohajtsuk az Istent, a' ki ebből az el mulando életből örökké valo életre, láttatik minnyájunkat hini; magát ohajtsuk az Istent, mert azzal minden igaz, és állando jót, és dücsőséget meg nyerünk. Mellyet engegyen az Atya, Fiu, és Szent Lélek Isten. Amen.

ADVENT NEGYEDIK VASARNAP.

ELSŐ PREDIKACZIO.

Széles és bizontalan a' bűnnek úta, kesken pedig és bizonyos a' jó cselekedetnek ösvénye, amaz örök veszedelemre, ez üdvösségre vezet; és azért ennek el készitése mind haszsnos, s' mind szükséges.

Parate viam Domini, rectas facite semitas ejus. Lucæ c. 3.

Készitsétek el, az Urnak útát, igyenesse tegyétek az ő ösvényit.

Keserves

KEserves panaszára Istennek, mellyel panaszolkodik Jeremiás Próféta által, hogy el távoztak tőle az emberek, midőn azt kérdi. *Quid invenerunt Patres vestri in me iniquitatis, quia elongaverunt à me, & ambulaverunt, post vanitatem?* *Jerem. c. 2.* Micsoda hamisságot találtak én bennem, a' ti atyáitok, hogy el távoztak tőlem, és a' hiuság után jártak? meg-vigasztalhatatlan búsúlást kellenne én nékem, minyájunk szivében inditanom. Mert ugyan-is minémű boldogtalansága lehet nagyobb a' világnak, mint az, hogy el távozot Istenétűl? mivel ettűl semmi segitséget nem vehetvén, ugymint távul létében, szűkséges képpen el kell veszni. Annyira búsúlt ezen Szent David, hogy azt mondaná, *Defecit caro mea, & cor meum, quia ecce, qui elongant se à te peribunt. Psalm. 72.* el fogyatkozot a' testem, és az én szivem, mert imé a' kik el távoznak tőled el vesznek, mintha távul létekben, se igyeket, se szűkségeket nem láthatná. Tudni illik, távullyabb ejti az Istentűl, ez az el távozás, az embert, az égnél, s' pokolnál, meszebb a' tenger szélinél, és minden végső határinál a' földnek; mert mind ezekén szeme vagyon Istennek, és jobb keze el éri, Szent David szova szerént: *Si ascendero in cælum, tu illic es, si descendero in infernum ades, si habitavero in extremis maris etenim illuc deducet me, manus tua, & tenebit dextera tua Psalm. 138.* Ha fel megyek az égben, ott vagy, ha pokolra le szállok, jelen vagy, ha a' tenger szélin lakozom, oda-is a' te kezed vezet engem, de a' ki idegen határokra, messze tartományban el távozik, oly messze esik, mintha nem láthatná az Isten.

Jerem. c. 2. v. 5.

Psalm. 72. v. 26. & 27.

Psalm. 138. v. 8.

Habakuk Prófétától tanulom én ezt, a' ki azt mongya: *Mundi sunt oculi tui, ne videas malum, & respicere ad iniqui-*

Habacuc. c. 1. v. 13.

quitatem non poteris. Habacuc c. 1. Tiſzták a' te ſzemeid, hogy ne láſſad a' gonoſzt és nem nézhetz a' hamiſságra. Mint ha azt mondaná, noha tiſzták, és vigyázok a' te ſzemeid, s' mindent látnak, de ugyan a' hová el távozik a' gonoſz ember, oly meſze vagyon, mintha látáſod oda nem érne, és azért kövétkezendő képpen, el kell veſzni.

S. Bernard. ſerm. S. de diviniſ affectionibus animæ.

Micſoda legyen pedig az a' meſze lévő tartomány a' hová el távozik? Szent Bernárd azt mongya, hogy a' vétek. *Poſtquàm declinat in peccatum, tunc jam in longinquam proficiſcitur regionem, quoniam ab eo, qui ſummè & ſingulariter eſt, nihil longiùs eo, quod nullo modo eſt, nihilque remotum, magis ab eo, à quo, & per quem omnia, & in quo ſunt omnia, quàm peccatum, quod nihil eſt, inter omnia.* Mihent a' vétekre hajul az ember, mingyárt meſze tartományban indult, mert attul, a' ki leg inkáb, és kiváltképpen vagyon, ſemmi meſzebb nincſen, mint az a' mi ſemmi némű képpen nincſen, nincſen-is távullyabb attul, a' kitűl, a' ki áltál, és a' kiben minden vagyon, mint a' bűn, a' mely mindenek kőzőtt ſemmi. Az az, ſemmi bőcsűje nincſen, és azért, oly meſze lévő tartományban tőrtént el távozáſáért, mindeneknek búsúláſra kellene inditatni; de máſt hallok én, a' mi meg-vigaſztal: Egyik Profetának a' hagyatik, *Clama ne ceſſes, & quaſi tuba exalta vocem tuam.* Ah! kiálts Profeta! mint a' trombita, ugy magaſztald a' ſzodat. Mi végre? mert meſze tartományban vannak a' bűnősők, hogy ha nem láthatnak, hallhaſsák kiáltáſodat, de mit kiáltſák? *Parate viam Domini, & rectas facite ſemitas ejus.* Azt kiáltſad, kéſzitsétek el az Urnak útát, igyenesſé tegyétek az ő ősvényit, mert bizonyoſſan, *Veniet Dominus, & propè eſt*, maga jő el az Ur, sőtt kőzel-is vagyon Oh őrvendetes hir! oh! Iſtennek nagy irgalma! sőtt immár el-is érkezet elől járója, *Venit in omnem regionem*

Jor-

Jordanis, immár Jordánnak, minden tartományiba ki ment Szent János, útat igazitat, biztat az Istennek közelitésével de micsoda útat készitsünk? meg-mongya Szent David. *Psalm.* 36. *Declina à malo, & fac bonum.* Jö ki a' széles pusztaságbul a' hol bizonyos út nélkül csavargottál, készics bizonyos keskeny és igyenes útat, az az térj ki a' gonosságbul, és cselekedgyél jót, mert ez az Urnak úta, a' mellyen hozzád jö: *Via Dei virtus est.* (ugymond *Didacus Stella*,) az Urnak úta, a' jó cselekedet; valamenyi útai vannak a' bünnek, mind tágossak, csavargok, és azért veszedelemre vezetök, de az Urnak úta keskeny, és igyenes, s' azért üdvösségre vivö. Mellyet hogy ugy el készitsetek, a' mint kivántatik, mind okát, s' mind hasznát meg-mutatom, csak egy kevessé legyetek figyelmezö halgatással.

Psalm. 36. *v.* 27.

Didacus Stella.

Propositio.

Oka annak miért intett az Isten, hogy bizonyos útat készitsünk az, mert a' bünnek tágos pusztaságában, és tartományába járván, mennél több az út, annál bizontalanyabb, sött semmi út nincsen ott, a' hol sok vagyon. Veszi Szent Bernárd ezt az igasságot száz hatodik Zoltárábul Sz. Davidnak, a' hol a' Proféta igy szoll, *Effusa est contemptio super Principes, & errare fecit eos in invio, & non via.* gyalázot és meg-vetés ontaték a' fejedelmekre, és el tévelité öket, a' járatlan, és út nélkül valo hellyen; a' mely Proféta mondása, noha bötü szerént *Dátan*, *Core*, és *Abiron*, fejedelmekre eset, ugymint a' kik szavát nem fogadván Moysesnek, mind addig vándorlottak a' pusztaságba mig el nem vesztenek, de lelki értelemben azokat érinti, a' kik az Anyaszentegyháznak fejétül el szakadván magok találmányin bujdostak, mind addig mig kárhozatokra nem jutottak, ugy mint az eretnekségeknek fejei.

Psalm. 106. *v.* 40.

De jó erkölcsre hajto tudomány szerént, azokat érti a' hiveket, a' kik minden felé indulnak, majd jóra, majd gonoszra, a' mint hozza az alkalmatosság, s' azért ugymond, ha ezek útat vesztenek, nem az úton vesztik el, hanem a' járatlan, és út nélkül valo hellyen. *S. Bernardus serm. 1. de diversis. Nulla enim ibi est via, ubi totum est via, sic est via exposita, vitijs latissimos habens, hinc inde terminos, quia nullos terminos habet.* Mert semmi út nincsen ott, a' hol mindenestül út vagyon, igy a' mely út, a' vétkekre vagyon, leg széleslebb határa vagyon annak, mert semmi határa nincsen; ott járnak a' hol tetzik, s' nem ott, a' merre kellene menni, mongyuk világosabban Krisztus Urunkal, *Est via spatiosa, quæ ducit ad perditionem. Matt. 7. v. 13.* A' széles út, az, a' mely veszedelemre vezet. kik járják pedig ezt, a' járatlan útat kérded? talán, egy kettő, s' az-is eszében meg-bomlott? Ah! adná Isten többen ne volnának! keveslebbet siratna-meg az Anyaszentegyház, de a' mi ennek siralmas keserüségére vagyon az, hogy számát se tudhassa azoknak, a' kik veszteke indultak, a' mint Szent *Hilarius* kesergi, *Plurimus est tale iter frequentantium comitatus*, leg többb az illyen úton járóknak sokasága.

S. Bernardus serm. 1. de diversis.

Matt. 7. v. 13.

S. Hilarius.

Ezen járnak azok, a' kik ollyanok, mint a' tekenyőben öntött viz, minden felé haboznak, dülédeznek, sem nem éppen istentelenek, sem pedig Istenesek: Ezen járnak, a' kik nyilván gonoszak, és hanyathomlok omlanak kárhozatyokra.

Az elsők felől Szent *Zeno* azt mongya, *Ambigui Christiani, & lubrici, qui inter pios, impiosque sunt medij, nullam partem tenentes ad plenum, cum utramque tenere non desinunt; Fideles non sunt, quia habent aliquid infidelitatis insertum. Infideles non sunt, quia habent imaginem fidei, professione Deo, factis sæculo servientes. Volunt nôsse legem, nolunt ejus præcepta servare. Impij non*

Zeno.

pij non manent, quia his nomen Dei eſt in honore; Pij non ſunt, quia patrem venerandum impijs moribus ladunt; Orant quia timent, peccant quia volunt. A' kik tántorogva járnak, azon a' ſzéles, és járotlan úton, a' kétséges és ſikoſon járo, avagy cſuſzo kőrőſztyének, a' kik az Iſtenes, és Iſtentelenek kőzőtt kőzéppen járnak, egyik úton ſem akarván magánoſſan járni, de azonba mind a' kettőtt tartyák. Nem hivek, mert vagyon valami hitetlenség bennek; Nem-is hitetlenek, mert vagyon valami képe a' hitnek rajtok, valáſſal Iſtennek, cſelekedettel pedig a' világnak ſzolgálván; A' tőrvént tudni akarják, de nem meg-tartani parancſolatyát. Nem-is Iſtentelenek, mert az Iſtennek neve nálok bőcsőletben vagyon; De nem-is Iſteneſek, mert a' tiſztelendő Atyát iſtentelen cſelekedetekkel és erkőlcsőkkel sértegetik. Imádkoznak mert félnek, vétenek, mert azt akarják. Egy ſzoval, hol a' joságnak határához kőzelgetnek, hol a' gonoſzaknak kőzepén mennek. Valoban ſzéles útra valók, a' kiknek minden felé tántorodáſok bizonyos, és keskeny ősvényre nem férhet.

A' más rendbéliek pedig a' kik járják azok, a' kik vakmerőn élnek, és halnak, Ezek ugymond *Author operis imperfecti: ambulant in ea gaudentes, & ridentes, non ſolùm manducantes, & bibentes, ſed etiam devorantes, & inebriantes. Ambulant in ea, mentientes, pejerantes, aliena tollentes, ſe divites facientes.* Rajta járnak a' ſzéles úton, őrvendezvén, és nevetvén, nem cſak évén, és iván, hanem zabálván, és részegeskedvén; rajta járnak hazudván, hamiſſan eskűvén, máſokét el ragadozván, magokat gazdagitván. De hová mennek? Oh! veſzedelmes járotbéliek! od a, a' hová vezeti kalauzok. *Lata hac via, & prono curſu declivis, habet decipientem damonem malum, qui per voluptatem, ſe ſequentes, ad perditionem trahit.* Ennek a' ſzéles útnak kalauzza, a' gonoſz

Author operis imperfecti.

Idem

nosz ördög, a' ki azokat, a' kik ötet gyönyörűségek által követik, veszedelemre huzza.

Hól vélitek kereszttyének, hol vesztenek el többen? nem a' széles, és tér úton-e? nem az út nélkül való pusztaságon-e? Tekéncsétek-meg az iráſt, és fel talályátok az első királyok könyvének negyedik részében, hogy Heli alatt, a' szánto földeken ölettettek-meg az Israëliták, *Cæsa sunt in illo certamine passim per agros quasi quatuor millia virorum*, a' szánto földeken azon a' harczon, meg-ölettetett, mint egy négy ezer férfi. A' mely helyre Szent Gergely igy szoll, *In agris mori perhibentur, quia in errorum suorum latitudine immorantur.* a' szánto földeken halnak-meg, mert az ő tévelygéseknek szélességén mulatoznak.

1. Reg. 4. v. 2.

S. Gregorius.

Gen. 4. v. 8.

Hól vélitek? hól ölte-meg Abelt a' Káin? nem a' mezőn-e? *Gen.* 4. *Egrediamur foras*, mennyünk ki (ugymond Cáin Abelnek) a' 70. Tolmács olvasſa, *Transeamus in campum.* mennyünk által a' mezőre. Nem viszi házban, nem vezeti kertben, hanem tér helyre, mert ott vagyon a' veszedelem, a' mint Szent Agoston magyarázza, *Campus est lata via, quæ ducit ad interitum, & in campo Abel occiditur.* Micsoda a' mező? hanem széles út, a' mely veszedeemre vezérel, és azért a' mezőn ölettettett-meg Abel-is.

S. Augustinus.

Valameddig Jonatás kesken úton járt, mind maga s' mind népe életét meg-oltalmazta, de mihelet, tágos helyre fordult, mézre akadván, halálának okára, a' kiáltatott néki, *Morte morieris Jonatha.* 1. *Reg.* 4. halállal halszmeg Jonatás. *Quo enim nisi in mortem rueret, qui per viam latam, tendentem ad interitum vagaretur*: mert ugyan-is hová szakadhatná ki, hanem halálára, a' ki a' veszedelemre vezérlő széles úton kezdet csavargani ugy mond Szent Agoston.

1. Reg. 14. v. 44.

S. Augustinus.

Kér-

Kérdyétek-meg Jeremiáſt hol veſztenek el, a' kisdedek? s' meg mongya ö: *Mors aſcendit per feneſtras noſtras, ingreſſa eſt, domos noſtras, diſperdere parvulos de foris, juvenes de plateis.* Jerem. c. 9. A' halál az ablakinkon hágot fel, be jött házainkban, de ottan nem árthatot, hanem oda ki veſztette el a' kisdedeket, az utzákon az iffiakat, A' hol Szent Hieronymus igy ſzoll: *Pereunt parvuli, qui foris ſunt, qui egrediuntur de Jeruſalem, & juvenes, qui non egrediuntur per viam anguſtam, quæ ducit ad vitam, ſed ambulant per plateas, de quibus ſcriptum eſt. Quàm lata, & ſpatioſa via, quæ ducit ad interitum, ad mortem.* Imé azok a' kisdedek veſznek el, a' kik oda ki vannak, a' kik Jerusálembül ki mennek, és azok az iffiak, a' kik nem mennek a' kesken útra, a' mely az életre vezet, hanem az utzákon járnak, a' mellyekrül meg-vagyon irva; Oh mely ſzéles, és tágos út, a' mely halálra vezet.

Jerem. c 9. v. 21.

S. Hieron.

Kérdyétek meg a' Moabitákat, mi az ö keſergéſek? és meg-felel helyettek Iſaiás: *In plateis ejus omnis ululatus, deſcendit in fletum.* Iſaiæ c. 15. Az utzákon, a' ſzéles útakon az ö jajgatáſok, és ſiráſok miért? mert *dies iræ, tribulationis, & anguſtiæ, calamitatis, & miſeriæ, caliginis, & nebulæ, ſuper angulos excelſos.* (ugymond) *Sophoniæ c.* 1. Mert ezeket, a' nyomorgatáſnak, és ſzorongatáſnak napja éri, a' sötétség, és ködd, a' magas ſzegleteken: az az, a' ſzéles úton avagy a' mint Szent Hieronymus magyarázza, *Super opera perverſa, & à via recta Domini declinantes*, ezek a' nyavalyák érik a' ſzéles úton járokat, a' gonoſz cſelekedetüeket, a' kik az Urnak igyenes útárul el tértek.

Iſaiæ c. 15. v. 3.

Sophoniæ. c. 1. v. 16.

S. Hieron.

Ez az oka, a' mi Iſtenünknek, miért akar bizonyos útat, és ösvént készitetni, mert valakik ſzéles úton, ſzabad életen járnak mind el veſznek.

Az utzákon, az az, a' ſzéles úton vagyon a' hamiſ-

ság,

ság, a' csalárdság és usura: igy panaszolkodik Isaias, *c.* 59. *Corruit in platea veritas.* az utzákon nyaka szakadot az igasságnak. *Interlinealis* azt adgya hozzá. *Non manſit veritas in eis, qui mundi latitudinem, & voluptatem ſequuntur* : soha nem marad-meg azokban az igasság a' kik a' világnak szélességet, és gyönyörüségét követik. *In plateis non deficit uſura, & dolus.* (ugymond Szent David *Psal.* 54.) az utzákon nem fogyott el az usura, és csalárdság. Annak okáért az utzákra küldött ki, a' mi királyunk, hogy onnan hijják felre, a' sántákat, inaszakkattakat, és minden némü nyavalyásokat, mivel csak ottan találtatnak. *Exi citò in plateas, & vicos civitatis, & pauperes, ac debiles, cæcos, & claudos introduc huc Lucæ c.* 14. hamar meny ki (szolgájának szoll az Ur) az utzákra, és hid bé, ide a' szegényeket, vakokat, és sántákat, a' mely helyre Szent Ambrus igy szoll, *Miſit ad plateas, quia miſit ad peccatores ut de latioribus vijs, ad anguſtam viam venirent, quæ ducit ad vitam.* Oh! Istennek nagy irgalma! az utzákra küldi a' szolgait, az az, a' bünösökhöz, hogy a' széles útakrul, keskenyekre jönnének, a' mely életre vezeti öket.

Isaiæ c. 59. v. 14.

Psalm. 54. v. 12.

Lucæ c. 14. v. 21.

S. Ambroſius. hic.

Isaiæ c. 65. v. 2.

Annyi irgalma vagyon pedig ennek az Urnak, hogy nem csak szolgait küldi, de maga-is kezét ki nyujtvan hija öket, mert tudgyá veszedelmeket, és szánya. s' azért mongya, *Expandi manus meas totâ die, ad populum incredulum, qui graditur viâ non bonâ, poſt cogitationes ſuas. Isaiæ c.* 65. En magam ki terjesztettem kezeimet napestig, a' hitetlen néphez, a' mely nem jó úton jár, maga gondolati után. O kegyelmes Istenem! csak heában ne lenne hivatalod, csak heába ne faroſztanád kezeidet! de alig hihetem, hogy heába ne légyen: Jól hallya kiáltásodat a' fösvény, és usurás ember, tugya jól, hogy tágos úton jár, de el hagya-e usurásságát? nem fujtogattya-e? a' szükölködöket

dôket az után? nem tudom: alig hiſzem, hogy a' ki eddig tizet vett, hattal az után meg-elégegyék: alig hiſzem, hogy a' ki eddig titkos fajtalanságba élt, azután pœnitentiát tartſon vagy Szent Daviddal, vagy Szent Agoſtonnal, alig hiſzem hogy a' ki hamis eskûéſſel bizonyitotta hazugságát azután igazat mongyon: s' mégis azt kiáltya, *Parate viam*, kéſzitſetek útat, leg nagyob oka lévén az, hogy a' nélkûl el veſznek.

Ha azért okát értettétek hivatalyának, hallyátok magatok haſznát-is, a' mely kövétkezik, ha az ô ôſvényére tértek.

Elsô haſzna az, hogy ezen az ôſvényen, ſôtétségben nem jártok, mert ennek kalauzza a' világoſság, a' melyrûl mondotta Szent János *c. 3. Lux venit in mundum.* világoſság jôtt a' világra, mellyet nem látnak a' sôtétség fiai, mert *Tenebræ non comprehenderunt eam.* csák ſzemekben ſem tûnt a' sôtétség fiainak: ezt Salamon igy dicséri. *Juſtorum ſemita quaſi lux ſplendens, procedit, & creſcit uſque ad perfectam diem. Prov.* 4. Az igazaknak ôſvénye ollyan, mint a' fénylô világoſság, a' mely mind nagyobra térjed, és nevelkedik a' napnak tellyes voltáig, az az bátran járhatnak azon, mert láttyák hová lépnek, s' mennél toáb járnak, annál bátrabban mennek rajta, mert mind világoſságok nevelkedik, mind ſegitségek; éppen ellenkezô képpen a' gonoſzok útával, mert ezen ſe világoſságok nincſen, ſe bátran nem léphetnek, mivel azon Szent Lélek bizonságábul, *Via impiorum tenebroſa, neſciunt ubi currunt. Prov.* 4. az iſtenteleneknek úta sôtétes, és nem tugyák hol eſnek el, hol ſzakad nyakok, mert az itt valo gyônyôrûségektûl el vakulván, oda találnak lépni, a' hol utólſo veſztekre akadnak, és ugyan azért ſziveſſen int a' Szent Lélek mindeneket, *Nec placeat malorum via, fuge ab illa,*

Joan. c. 3. v. 19.

Prov. 4. v. 18.

Prov. 4. ibidem.

illa, nec transeas per illam, declina, & defere eam ? csak ne-is teſsék a' gonoſzok úta, fuſs el tőle, által ne meny rajta, kerűld el, és tellyeſséggel hadd el, az az, fuſs el tőle, hogy raita ne érjenek, által rajta ne meny, hogy azoknak gonoſsága, a' kik rajta járnak, reád ne ragagyon, mint a' peſtis, kerűld el, mint veſzedelmedet és hadd el, mint ellenségedet.

Prov. c. 4. v. 16. Ugy, de, oh! bőlcſeség lelke! micſoda mégis azoknak a' gonoſsága a' kik rajta járnak? *Non enim dormiunt, niſi malè fecerint. Comedunt panes iniquitatis, & bibunt vinum iniquitatis. Prov.* 4. *v.* 16. az, mert noha sőtétségben vannak, de ugyan addig el nem aluſznak, mig gonoſzat nem mivelnek: nem nyukſzik addig a' főſvény, mig uſurájat meg nem tekéntette őrőmével, nem nyugſzik addig a' hamis ember, mig valakit meg nem cſalt, nem nyugſzik addig a' gonoſz ſzándéku, mig azt végbe nem vitte, A' ha miſságnak kenyerét eſzik, és annak a' borát iſzák, az az, minden kereſmények hamis, és abban győnyőrkődnek, s'azt hozza magával az ő útoknak sőtétsége. Tehát a'ki ettűl meg-menekedel, s' világoſságra akadtál, nyilván valo haſznát érzed az Iſteni őſvényre valo téréſednek.

Máſodik haſzna az, hogy keskeny kapuja lévén az üdvőſségnek, kővetkezendő képpen, kesken úton kőnnyen be mehetz a' hová amazok be nem férnek.

Joan. c. 10. v. 9. Ennek kapuja maga a' Kriſtus, *Ego ſum oſtium, per me ſi quis introíerit ſalvabitur. Joan.* 10. En vagyok az ajto, a' ki én általam mégyen be, üdvőzűl: s' tugyátok-e? mely keskeny és ſzűk ajto ez? meg-mongya Szent Pál *ad Rom.* 9. *Verbum breviatum faciet Dominus ſuper terram.* Az Ur meg-rőviditet igét cſelekſzik a' földőn, az az alázatos, alacſon leſzen a' meg-teſtesült ige, a' ki kapuja, vagy ajtája az

ad Rom. 9. v. 28.

üdvőſ-

üdvösségnek, tehát a' ki ezen által akar menni, hagya el terhét, tegye le bugyorát, mert egyéb aránt be nem fér: a' mint erre *Imperfectus hom. 18. in Matt.* szoll. *Christus non recipit in se, nisi qui se omnibus peccatis exuerint, & deposuerint omnem sarcinam mundi, & facti fuerint subtiles, & spirituales, ut quales intrant in mundum tales exeant.* Nem fogad be a' Krisztus másokat, hanem azokat, a' kik minden vétekből ki vetkőznek, és a' világnak minden terhét le tészik; csak azok mennek azon által, a' kik meg-vékonyodnak, és lelkiekké válnak, hogy a' minémüen jöttek be a' világra, úgy mennyenek ki belőle. *Imperfect. hom. 18. in Matt.*

Melyről emélkedvén Arany szájú Szent János, azt mongya a' telhetetlen embernek. Micsoda hasznod vagyon ember benne, hogy meg-töltöztél? egy hideg lelés, ki vészi lelkedet, és mezitelenen hágy, sőtt inkáb *Nudatum virtute, vestitum autem injustitiâ, rapinis, avaritiâ, gemitibus, ejulatibus lachrymis orphanorum. Quomodo poteris grandes pramentesque sarcinas peccati ferens per angustam hanc portam intrare?* minden jótul meg-foszta, hamisságal be födve, ragadományokkal, fösvénységgel, és az árvák zokogásával, és könyuhullatásival meg-terhelve vagy, s' hogy mégy bé? Igy járnak azok. De mást gondolok én, ti felőletek, s' azt gondolom örvendezzetek! mert mikor azok ki rekednek, akkor ti örömmel mentek bé, a' ki üdején az Isten ösvényére indultatok: s' nem nagy haszon-e? ott bátran járni, a' hol máshok félve akadoznak? tehát *Parate viam, &c.* készitsétek el, az Urnak útát, igyenesse tegyétek az ő ösvényit. Mellyet ha el készitetek magatok reá menetelével, Algyátok az Urát, és mongyátok, *Notas feciſti mihi vias vitæ, adimplebis me lætitiâ cum vultu tuo, delectationes in dextera tua. Pſalm. 15.* Ah! örökké áldotassál Uram, mert meg-ismértetted, a' te útaidat én velem, meg- *Chryſoſtomus.* *Pſalm. 15. v. 10.*

vigaſztalſz, és őrvendeztetz, a' te tekénteteddel és győnyőrűséges ſzineddel, minden igaz győnyőrűségek a' te jobb kezedben vannak, a' mellyeknek ſoha vége nem léſzen. Ezeket ohajtyuk mi tőled, ezeket kereſsük, utánnad mentűnkben. Téged ohajtunk, légy miénk őrőkké! Amen.

ADVENT NEGYEDIK VASARNAP.

MASODIK PREDIKACZIO.

A' bűn tétel ſoha meg nem ſzűnik, tehát a' penitentia tartás-is ſzűkseg, hogy ſoha meg ne ſzűnyék. mely ha meg-ſzűnik, jele az, hogy bűnét ember meg nem bánta, hanem akkor-is kedvelli, mikor bánatyát mutatya.

Venit in omnem regionem Jordanis, prædicans Baptiſmum pœnitentiæ. Lucæ cap. 3.

Jőve a' Jordánnak minden tartományiba, predikálván a' penitentiának Kereſztséget.

Oſeæ c. 13. v. 4.

MInden ſzava a' nagy igaſságu Iſtennek ſzent, és igaz, de a' mellyet mi, csak nem kézzel tapaſztallunk az, a' mit mondott *Oſeas* Prophétának 13. réſzében két féle képpen-is; elsőben, *Salvator non eſt præter me, v.* 4. nincſen én kivűllem más Szabaditod; másodſzor viſzontag, *Perditio tua Iſraël, tantummodo in me auxilium tuum.* Ha veſzeſz, csak magadnak, tulajdonitſad veſztedet, én tőllem egye-

egyedûl csak segitséged vagyon; ez mondám, az Istennek szava, oly nyilván valo igaz mondás, minden eszes ember elôtt, hogy csak a' kételkedhessék benne, a' ki délben-is esztelenûl sôtétnek meri mondani a' verô fényt. Mert ugyan is, eleintôl fogva, miuta veszténe indult az emberi nemzet, bûne által, ugyan utánna járt, ugy kereste kedvét, csak meg-térithetné: magát daykájáva tette, és ôlében hordozta. *Ego quasi Nutritius Ephraim portabam eos in brachijs meis & nesciverunt, quòd curarem eos.* Oseæ 11. En mint egy daykája voltam Efraimnak, káraimon hordoztam, és ôk nem tudták hogy gyogyitom ôket. ugy mond az Ur Oseas által, s' miért cselekedted ezt én Istenem? micsoda nyavalya fogta el ôket, hogy káraidon kellene hordoznod? *Baalim immolabant & simulacris sacrificabant.* Nem testi betegség ártot nékik, hanem lelki, ugy mint a' bûn, mert Báalimnak aldosztanak vala, és a' bálványoknak áldoztanak s' mégis meg-szántam ôket mert szerettem.

Oseæ c. 11. v. 3.

ibid. v. 2.

Ha pedig ez a' daykálkodás nem volt elég, anyai kegyeségben ôltôzött, mert azzal biztatta a' bûnôsôket a' Sion neve alatt, *Nunquid obliviscì potest mulier in infantem suum, ut non misereatur filio uteri sui? & si illa oblita fuerit, ego tamen non obliviscar tui.* Isaiæ 49. *v.* 15. Vallyon el feletkezhetik-e az aszony az ô magzattyárol, hogy ne kônyôrûllyôn az ô méhe fián? és hogy ha az el feletkeznék-is, de én el nem feletkezem rolad. Mind ezeken fôllyûl gondviselésének szárnyait ugy terjesztette ki, mint a' tik, az ô csirkéire hogy magához holdithatná a' gonoszakat, a' mint maga siralommal mondá ezt Ûdvôzitônk Jérusálem városa elôtt, *Jerusalem Jerusalem, quæ occidis Prophetas, qui ad te missi sunt, quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas & noluisti.* Matt. 23. Jerusálem

Isaiæ 49. v. 15.

Matt. 23. v. 37.

sálem Jerusálem, a' ki meg-ölöd a' Prófétákat, kik te hozzád küldettek, hányszor akartam egybe gyüjteni a' te fiaidat, mint a' tik egyben gyüjti csirkéit az ő szárnyai alá? és te nem akartad.

Annyi jóval volt az Isten az emberhez; de ezekkel sem elégedett-meg, hanem utolsó üdökben előbb hogy sem mint magát ki nyilatkoztatta volna Krisztus Urunk, Keresztelő Szent Jánost küldötte ki, a' penitentiát hirdetni, *Factum est verbum Domini super Joannem & venit in omnem regionem Jordanis, prædicans baptismum pœnitentiæ. Luc. 3.* Lőn az Urnak igéje Jánoshoz, és ez el jöve a' Jordánnak minden tartományiban prédikálván a' penitentiának kőrősztségét, a' bünök bocsánattyára. Oh nagy kegyesség! nagy szeretet! nagy gondviselés! kiáltatott Jánossal a' Jordán mellett, de a' máj napig-is minden hellyeken, ezt kiáltattya a' mi Istenünk.

Luc. 3. v. 2. & 3.

Ugy de miért a' Jordán mellett? *Janzenius* meg-felel: *Jordanis interpretatur juxta multos, Fluvius judicij, quid est autem aliud Baptismus pœnitentiæ, quàm Fluvius judicij, quo scilicet, quis seipsum condemnat, judicat, ne judicetur à Domino.* Jordán vize annyit tészen mint ítélet folyo vize, s' micsoda más a' penitentia tartás? hanem az ítéletnek folyo vize, a' mellyel ki magát ítéli-meg, magát kárhoztattya, hogy az Urtul ne ítéltessék, ne kárhoztassék. Hogy azért Sz. János prédikálása el ne enyésszék, én is azt kiáltom ma a' penitentia tartást; csak hogy unalmas annyiszor hallani, Ah! unalmassab a' véteknek szaporodása, állapodgyék-meg a' gonoság, meg-szünik a' penitentiának kiáltása, de mivel az, meg nem szünik, én-is ugy hirdetem ennek szükségét, hogy senkinél valaki vetett élete fogytáig meg ne szünnyék, egyéb aránt, alig hihető, hogy valamikor bünét meg-bánta. mellyet meg-is mutatok. &c.

Janzē. hic.

Propositio.

Ritka

Ritka dolog az, hogy egy ſokaságban minnyájan ártatlanok találtaſſanak, s' ne legyen kőzűllők ſenki, a' ki valamikor valamely vétekben nem eſett volna: azért mondotta *Eliphas* egy a' Szent Jób baráti kőzűl: *Quid eſt homo ut immaculatus ſit? & ut juſtus appareat natus de mulière? ecce inter Sanctos ejus, nemo immutabilis, & cœli non ſunt mundi in conſpectu ejus. Quantò magis abominabilis & inutilis homo, qui bibit quaſi aquam iniquitatem. Job.* 15. Micſoda az ember, hogy makula nélkűl legyen? és hogy igaznak láttaſsék az aſzonytul ſzűletett? imé az ő ſzentei kőzűl ſenki nincs változhatatlan, és az egek nem tiſztták az ő ſzine előtt, menyivel inkáb az utálatos, és haſzontalan ember, ki mint a' vizet iſza a' hamiſságot. a' mi annyit téſzen, még ama' régi Szent Patriarkákban, Abrahamban, Jákobban, Moyſesben, és a' többiben-is talált az Iſten fogyatkozáſt, mivel a' mely égi lámpáſok nékűnk leg tiſztabbaknak láttatnak lenni, ő előtte homályoſságokat el nem rejthetik; minél inkáb tehát a' nyomorult ember, ki mindenkor a' bűnre valo alkalmatoſságok kőzőtt forog nem tiſzta a' bűntűl. De ha egykor tiſzta-is, hányſzor történt hogy meg-mocskoltatott. *Job. 15. v. 14. & 15.*

Mely ha ugy vagyon, ki nem láttya, hogy ſzűkſéges a' moſodás, a' mely a' penitentia kereſztsége által történik? hanem ha azzal akar ki meg-elégedni, hogy egyſzer immár penitentiát tartott, meg-gyont vétkeért; teſtét nyomorgatta térdepléſſel, bőjtőléſſel, és más a' féle ſanyargatáſſal. De ha a' tudoſokat kérdezzűk nem penitentia az, a' mely hirtelen egy cſelekedettel el mulik, mert ez a' ſzo *pœnitentia*, deák ſzo, és annyit foglal magában, mint *pœna tenax* tarto bűntetés.

Stephanus Canthuar. in allegor. Gottfrid. in cap. 5. Joſue. Ha ſonlo a' bűn a' ſebhez, a' ſeb meg-gyogyul, meg-hártyázik, *Steph. Canthuar. in allegor. Gottfrid. in c. 5. Joſue.*

zik, de ha az orvoslo flaſtromát hamar félre veti, a' ſebis viſzontag fel ſakad, és meg-uyul.

Magán tapaſztalta azt ama' hoſzu penitentiát tarto Szent David, a' ki azt vallya: *Putruerunt & corruptæ ſunt cicatrices meæ à facie inſipientiæ meæ. Pſalm.* 37. Meg-rothattak és meg-ſenyvettek a' ſebeim hellyei, az én balgatagságom ſzine miatt; Mellyet *Lyranus* két előbbi vétkére magyaráz, ugymint a' házaſság tőréſre, és gyilkoſságra, ez a' két ſeb meg-gyogyult volt, de mivel hamar el feletkezett ſebeirűl uijabb fakadott ki rajta, ugymint: a' maga el bizáſa, mert az Iſten akarattya ellen megſzámláltatta a' népet, abban hatalmát mutogatván. Mellyet Szent Gergely Pápa minnyájunkra forditt, és megmagyarázza mit tegyen az, hogy meg-rothadnak a' ſebnek hellyei illyen tudománnyal. *Cicatrices computreſcere eſt, ex peccatorum ſuggeſtionibus poſt ſuperductam eutem pœnitentiæ, dolorem iterum culpæ in occulto cordis, per putridas cogitationes perpeti, & tandem per opus miſerum quaſi effuſo fœtore corrumpi.* Micſoda más a' ſeb helynek rothadáſa? hanem az előbbi bűnöknek ſugalláſibol, a' penitentiának főllyűl be vont bőre után belől a' ſzivnek titkában, avagy belső réſzeiben viſzontag a' bűnöknek fájdalmát, a' meg poshadott gondolatok által érzeni, és végtére az ocſmány cſelekedet által, mint egy ki fakadott bűdőſséggel és gennyetséggel meg-rothadni.

Pſalm. 37. v. 6.

Az el oltott tűz után meg-marad annak bűze, a' meg-gyogyitott ſeb után, annak kellye, a' meg-gyogyitott betegség után a' lankadozás, igy haſonlo képpen a' meg-vallott bűn után a' penitentia rővid tartáſa után-is meg marad a' hajlandoság emberben, az előbbi vagy uijabb vétkekre, és azért ha ki hamar félben hadgya penitentia tartását, teſti ſanyargatását &c. felő ne viſzontag,

tag, bűne fől ne fakadgyon. E' pedig az esztelenségnek avagy balgatagságnak szine miatt, úgymond a' királyi Próféta.

A' hol ismég igy szol: *Sicut summa prudentia est aliquem post acceptam pœnitentiam sollicitæ sibi circumspectionis studio providere impositorum, ita miserabilis insipientiæ est, in istius vitæ ambiguo, quasi acceptâ securitate dormire.* Valamint leg nagyob okosság a' penitentiának fől vévése után szorgalmatosan két felé tekénteni s' magára vigyázni, ugy nyomorult balgatagság ennek az életnek kétséges állapottyában, mintha bizonyos batorságot vettél volna, alunnod. *Greg. Mag. hic.*

Es utánna veti azt Szent Gergely: *Per insipientiam ergo, negligentiæ vulnus jam sanatum computruit, quia dum per studium vigilantiæ mens ingrata sibi impositorum providere noluerit, miserabilius ea, quæ prius abdicaverat mala committit.* Annak okáért lássad hogy a' tunyaságnak balgatagsága miatt a' meggyogyitott seb, meg-rothadott, mert mikor a' vigyázás által a' háláadatlan lélek magára nem akar vigyázni, és gondot viselni, azon gonoszakat, a' mellyeket el hagyott volt, nyomorultabban meg-cselekszi, és undokab vétekben-is esik. Ah! tehát senki ne véllye azt, meg-bántam egyszer vétkemet, penitentiámat végben vittem, megérem vele, mert ha tovább nem vigyáz, viszontag megesik. s' jelét adgya hogy előbbi penitentia tartása nem volt szerével valo penitentia tartás. *S. Gregor. ibid.*

Meg-bánta volt bizony, és fölöttéb-is meg-bánta volt az illyen vigyáztalanságat, azon penitentia tartásnak tűkőre Szent David, mert eszében vévén kárát a' penitentia tartásnak meg-szűnése miatt, azt kiáltá és fogadá: *Lavabo per singulas noctes lectum meum: lacrymis meis stratum meum rigabo. Psalm. 6.* Meg-mosom minden éjjel az ágyamat: meg-ázztatom az ágyamat könyhullatásim mal. Ugy *Psal. 6. v. 7.*

de min buſullz tőrődelmes ſzivű fejedelem? hiſzem megbántad, és meg-vallottad bűnedet, és annak bocsánatyát hallottad *Nathan* Profetától? mire valo léſzen az a' mod nélkűl valo minden napi ſiráſod? ſzapora könyveid hullatáſa? sőt ágyadnak könyveiddel áſztatáſa? Meg-felel képében Sz. *Baſilius*, és azt mongya: Azért nem ſzűnem-meg buſulásomtul, mert nem bátorságos a' meg-gyogyult ſebről mingyárt el vetni a' falaſtromot. Az az, nem jó félben hagyni az el kezdett penitentiát, mert hamar meg-ujitya a' bűnt annak elfelejtéſe. *Convenit cum culpæ confeſſione, pœnæ abſolutio. Sic doctus Devid & acceptâ per confeſſionem gratiâ, non quievit, ſed quod pœnæ ſtudium capeſſiverat mordicus tenuit. Medicamentum ne quidem poſt curationem abjecit, & flens per omnem vitam clamabat. Lavabo per ſingulas noctes lectum meum &c. S. Baſil. ſeleuc. orat.* 17. Egyűtt jár, a' bűnnek meg-vallásával a' bűntetéſnek bocsánatya.

S. Baſilius Seleucen. orat. 17.

Ez azért igy lévén oktatva Szent David, noha malaſztyát és kegyelmét vette Iſtennek, bűnének meg-vallásával de azon nem nyugodott-meg, hanem a' mely penitentia tartáſt kezdett, nem hatta azt el; nem akarván gyogyuláſa után-is el vetni az orvoſságot, azért ſirva kiáltotta egéſz életében, minden éijel könyveimmel áſztatom ágyámat. Ezt cſelekedte Sz. David, három eſetéért, s' mit mondaſz ehez puha lélek? a' mely nem háromſzor, hanem hárō ſzaſzor-is gorombábbul vétettél, veled-e? hogy elég léſzen meg-tiſztuláſodra? egy kezednek meg-mosáſa? mint Pilátuſnak, a' ki halálra itélte hamiſſan az ártatlan Jéſuſt, s' még-is meg-iſmérvén vétkét azt vélte, elég léſzen ha kezét meg-moſſa? Tőb kivántatik a' nagy vétkeknek el tőrlésére mint egy mellynek veréſe, a' mely teſted vétett ſzűkség hogy a' ſanyargattaſsék.

Tugyátok-e mit mondott Szent János 1. *cap.* 5. Kri-

1. Joan. c. 5. v. 9.

ſtuſ-

ſtusrul: *Hic eſt qui venit per aquam & ſangvinem Jeſus Chriſtus, neque in aqua ſolum, ſed in aqua & ſangvine.* Ez az, a' ki a' viz által és a' vér által jött Jeſus Kriſtus, nem csak vizben, de vérben-is. A' hol Szent Rupertus fordittya ſzemeit a' Kereſztfára, a' hol Urunk oldalábul viz s' vér folyt, s' azt mongya: *Quæ de latere Jeſu fluxit aqua, lavit nos, ſed de ſocio ſangvine, hanc virtutem obtinuit, ut poſſet lavare nos, nam ſine ſangvine aqua prodeſſe non poterat.* A' mely viz Urunk Jeſus oldalábul folyt, meg-moſott minket, de hol vette azt az erőt? hanem a' társától a' ki folyt vértől, mert e' nélkül nem haſznált volna a' viz: Az az a' ſzűnetlen ſanyargatás nélkül nem tart ſokaig-meg, az egykori bánatunk az Iſten kegyelmében, hogy az haſznállyon, vér-is kivántatik, az az, toább valo ſanyargatás. *Rupertus hic.*

Hidgyétek el, igen nagyot botlik, valaki azt véli, hogy kevés bánattal minden bűneibül ki tiſztul, és minden bűntetéſt, el kerül.

Igy ebben csalatkozott-meg, az el kárhozott Dus Gazdag, hogy ſok temérdek vétkeivel érdemlett bűntetését egy csőpp vizzel vélte hogy el oltya. *Lucæ 16. v. 24.*

Egett immár ő, a' ſebes tűznek lángjában, s' csak azt kiáltotta: *Pater Abraham mitte Lazarum ut intingat extremum digiti ſui in aquam, ut refrigeret lingvam meam. Lucæ* 16. Atyám Abraham küld el a' Lázárt, hadd márcſa az ő ujának végét a' vizben, és enyhitſe melegemet, hiveſitſe-meg nyelvemet. Oh oſtoba ember! mely kevés orvoſságot kérſz, oly nagy nyavalyádnak! mindeneſtül körül fogott a' láng, és azt véled, egy csőpp elég léſzen meg-hiveſitéſedre? többet kért az a' gonoſz lélek a' mely azt mondotta, hogy kéſz itélet napjáig tűzes és éles laytorján az égig föl s' meg alá hurczoltatni, égettetni, meteltetni, csak pokolbul menekegyék ki, s' te egy csőpp *Abb. Cel. à depanibus c. 15.*

vizet kivánſz? *Parum petijt, & ideo fortè non impetravit parum inquam petijt, quia non in aqua, ſed in ſangvine flamma infernalis extingvitur. Non enim levi, & momentanea Compunctione, gravis culpa detergitur, ſed eò uſque penetrare debet vis doloris, quouſque penetravit iniquitas. Abbas Celenſis l. de panibus c. 15.* Keveſet kivánt (ugy mond ez a' Doctor.) keveſet kivánt az el kárhozott gazdag, s' talán azért nem nyert ſemmit, mert a' nagy bűn nem tőrőltetik el kevés bánattal, hanem addig kőll ſzivét embernek meg-járni a' fájdalomnak, a' meddig hatott a' gonoſság. *Plenam itaque manum ſangvine Redemptoris non extremum digitum in aqua tinctum expoſcat conſcientia de gravibus confitentis.* Annak okáért nem a' kiſſebbik uyát, hanem egéſz kezét Üdvőzitőnknek kivánnya a' penitentiát tarto embernek lelki iſmérete. De maga ſe maragyon meſze, hanem *Intingat digitum, in locum clavorum, & mittat manum ſuam, in latus Salvatoris, ut ſicut animam ſuam pro nobis poſuit moriendo ipſe Dominus, ſic iſte conſcientiam ſuam pro ſe exponat confitendo, jugiter pœnitendo.* Márcſa bé maga uyát, a' ſzegek hellyeire bocſáſſa be egéſz kezét, ſzerelmét Meg-váltonk oldalában, hogy valamint ez, lőlkét adta érettünk meg-halván, ugy a' penitentia tartonak lelki iſméreti-is tételſék ki minden ſanyargatáſra. Hétſzer kellett Námannak meg-moſodni a' Jordán vizében hogy teſte fekélye meg-tiſztullyon, 4. *Reg. 5. v. 10.* mi végre? hanem hogy mi is (ugy mond Szent Gergely) egéſz életünkben (a' mellyet jelent a' hetedik ſzám.) az itélet vizében a' penitentiában tiſztullyunk.

4. Reg. 5. v. 10.

Cſak hogy: oh nyomorult állapottya a' világnak! vétkét ſzaporittya, és hoſzabbittya gonoſságát, de nem hoſzabbittya bánattyát.

Kérkűdgyél bár véle kényes ember, hamarjában el vége-

végezett penitentiáddal, de hidd el: *Adducet te Dominus in judicium*, hátra vagyon még dereka az itéletnek, és meglátod mely igaz az, a' mit mondott Szent Pál: *Quod si nosmetipsos dijudicaremus, non utique judicaremur.* 1. *Cor.* 11. Ha magunk magunkat meg-itéllenénk, nem itéltetnénk-meg az Urtul. Ha magunk sanyargatnánk magunkat nem sanyargattatnánk az Urtul. Most, most vagyon annak ûdeje, hogy mi állitsûk magunkat igaz itéletûnk eleibe, és a' mint magunk ismérjûk gonosz cselekedetûnket, a' szerént itéllyûk és bûntessûk magunkat, mert jay annak, a' ki arra az ûdôre hagya magát, a' melyben minden teremtet állat ellenne áll a' bûnôsnek, mivel akkor *Pugnabit cum eo omnis creatura contra insensatos. Sap.* 5. Minden alkotmány az Urral hadakozik az esztelenek ellen, micsoda esztelenek ellen? azok ellen a' kik ûdejekkel nem akartak élni, oh! mint kiáltanak ellenek a' pogányok, menyit kiáltanak a' le szakatt angyalok, és nagyob réfze az el kárhozattaknak, mondván, ha nékûnk annyi ûdôt adtál volna Isten! akkor hallatik ama' régi Urunk fenyegetése: *Va tibi Corozain va tibi Bethsajda, quia si in Tyro & Sidone factæ fuissent virtutes, quæ factæ sunt in vobis olim in cilicio & cinere sedentes pœniterent. Luæ* 10. Jay néked Corozaim, jay néked Béthzajda, mert ha Tyrusban, és Sidonban lôttek volna a' csudák mellyek bennetek lôttek, régen szôr zsákban, és hamuban ûlvén, penitentiát tartottak volna. &c. Ezeknek volt s' nem éltek vele, ah! ály boszut igaz itéletû Isten!

1. Cor. 11. v. 32.

Sap. 5.

Luc. 10. v. 13.

Mig azért hallyuk az intést, hallyuk Szent János kiáltását &c. Addig éllyûnk a' szivbéli bánattal, tôredelmes gyonással, testûnk sanyargatásával, hogy itten bûneink bocsánattyát nyervén, ottan ôrôkké vigadgyunk az Urral. Ámen.

ADVENT NEGYEDIK VASARNAP.

HARMADIK PREDIKACZIO.

A' ki Keresztyén névre méltonak akar láttatni, Lelki házának ki tisztitásával várja az Urat egyéb aránt arra a' névre méltatlan.

Parate viam Domini, rectas facite semitas ejus. Luca 3.

Készitsétek el az Ur útát, igyenessékké tegyétek az ő ösvényit.

A' Mit eleinten példákban és árnyékokban adott az Izraël fiai eleiben az Isten, azt az után nyilván valo tanitással hirdette, a' Próféták ûdejében Isaiás Próféta által; minek utánna pedig, Urunk el érkezett, hozzánk hasonlo természetben, Keresztelő Szent János által; és azt kiáltatta: *Parate viam Domini.* készitsétek el az Urnak útat; micsoda útat? *Quis poterit scrutari vias ejus?* *Jób.* 36. Ki visgálhattya az ő útait? hiszem a' mint Szent *Jób. 36. v. 23.*

Psalm. 103. Dávid beszélli: *Ambulat super pennas ventorum Psalm.* 103. Ő a' szelek szárnyain szokot járni.

Azt az útat-e? a' mellyen a' Sodomabéliek kőzibe ment, mikor azt mondá: *Descendam & videbo utrum clamorem qui venit ad me opere compleverint? Gen.* 18. Le mégyek és meg-látom ha azt a' kiáltást a' mely hozzám föl hatott cselekedettel be tellyesitették-e? Ah rettenetes út az! a' mellyen nem más, hanem haragja, kénkőve, és tüze jár

Gen. 18. v. 21.

az

az Istennek! noha ugyan illyen úton-is jár ő, mert két fele úton szokott hozzánk jöni, az igasságnak, és az irgalmasságnak útain, de jay annak, a' kihez igasága után mégyen, mert bűntetést hoz fejére, a' kihez pedig az irgalmasság után jő, áldást hoz annak, és minden jovait: avagy talán azt az útat kell készitenünk, a' mellyen mi megyünk az Ur eleiben, s' ez-is kettős, egyik a' penitentia tartás, másik az ártatlan élet, és ez a' két út, az Istennek két útára tér, a' penitentia tartás, az Isteni igasság eleibe megyen, hogy kéllellye: az ártatlanság, irgalmasága és kegyesége jovaira tér, hogy azokbul tőltőzzék. és a' mint értem *Cajetanus* elméjébűl éppen ezt kell el készitenünk, *Parate proculdubio, actibus virtutum, parate non corporeis ornatibus, sed rectitudine semitarum Dei.* Készitsétek el ezt az útat, de miképpen? kétség nélkűl nem kűlső ékesittéssel, nem le vagdalt ágakkal, mint a' két szinű Zsidók, nem le vetett ruhákkal mint az egyűgyű Apostolok, hanem szivbéli tőredelmességgel, és a' jo cselekedetek ékességével, mert a' mi az előtt árnyék volt most az, hogy valoság légyen, szűkséges. *Cajetanus in ærario Manssij.*

Az előtt *Levit.* 14. hogy a' poklos házban be mehetne a' fő Pap ki kellett azt előbb tisztitani, most hogy a' bűnős lélekben bé szálhasson a' Jesus, ki kell azt tisztitani: mert micsoda fő Papot képzett akkor Aaron? hanem azt a' ki felől Sz. David azt mondá: *Tu es Sacerdos in æternum secundùm ordinem Melchisedech. Psalm.* 109. Te a' Melchisedech rende szerént Pap vagy őrőkké, ugy mint a' mi szerelmes Meg-váltonkat, a' ki felől azt kiáltya a' Profeta: *Hodie scietis quia veniet Dominus.* Ma tudgyátok-meg, hogy el jő az Ur. A' kit lélekben látván Szent David azt kiáltá: *Utinam dirigantur viæ meæ ad custodiendas justificationes tuas. Psalm.* 118. *Levit. 14. v. 36.* *Psalm. 109. v. 4.* *Psalm. 108. v. 5.*

Oh

Oh vayha én lennék oly boldog ember, a' kinek útai a' te igazitásodnak meg-tartására igazitanának! De a' mit ő nem ért, üdővel mi láttuk. El érkezet a' mi kegyelmes Urunk, a' kinek szűletése emlékezetin, hogy ő minnyájunkhoz bé térjen csak a' kivántatik, hogy szeretetétül viseltetvén lelki házunkat ki tisztitsuk, és ugy várjuk; egyéb aránt Kőrőztyén névre sem lészünk méltok, mellyet rővideden meg-mutatok. &c.

Propositio.

Minnyájan a' Keresztyének készülnek Karácson ünnepe üllésére, de csak külső képpen, ki öltözeti ujitásával, ki háza csinositásával, de az Anyaszentegyház, azt kivánnya, hogy elmélkedéssel és lelkünk meg-ujitásával készüllyünk, elmélkedéssel, hogy annak szeretetét meg-ismérvén, a' ki érettünk a' mennyei dicsőségbül a' jászolyban le bocsátkozott, szivünket tisztitsuk, és életünket uyitsuk, azért azt kiáltya: *Adjuro vos per capreas, cervosque camporum Cant. 3.* Kérlek és kénszeritlek bennetteket a' vad kecskékre, és a' mezei szarvasokra. Csudálatos kénszerités! micsoda hasonlatosság vagyon ezekben az állatokban? hogy ezek által kénszeritesünk, az Isten útának el készitésére? *Guilibertus Apátur* azt a' tulajdonságot vészi eszében bennek; hogy a' vad kecskéknek kiváltképpen valo fényes és messze látó szemek vagyon, a' szarvasoknak pedig az a' természete, hogy mihelet mérget éznek vagy isznak, mingyárt a' kut forrásokra sietnek, és életeket azokkal uyittyák, és igy annyit akar mondani: kérlek, jol meg-visgállyátok, minémű nagy szeretete lőtt legyen az Isten Fiának, a' ki az Uri méltoságbul szolgai nyomoruságra, a' bővségről szükségre, az Isteni dicsőségbül emberi nyomoruságra jött érettetek; hogy vendégetek lehetne, és ha ezt meg-ismériték tudván felségét, Ah! ki, ki, a' gyonásra mint előbbi

Cant. 3. v. 5.

Guilibertus

mér-

mérgét, az az vétkét meg-gyogyito kutra folyamogyék, és életét uyitsa, hogy semmi makula, se fekély benne ne legyen, hanem leg tisztább, a' kisded Jesus szállására. *Quasi capreæ spirituales intelliguntur, qui revelatos habent oculos in agnitione Dei, & Christi Jesu. Cervi verò sunt in eo, quod veterem deponentes hominem per pœnitentiam novum induunt in justitia & sanctitate veritatis. Serm. 14. in cant.* Némű némű képpen lelki vad kecskéknek mondatnak azok, a' kik az Isteni ismeretségre szemeket fel nittyák, és megismérik Krisztus Jésust. Szarvasok pedig azok, a' kik az ó emberbűl ki öltözvén a' penitentia tartás által, uyobban öltöznek az igasságnak szentségében és igasságában. és ezek által, az az ezeknek adott jó példájára kénszerit az Anyaszentegyház. *Serm. 14. in Cant.*

Hogy pedig ezt az uyitást kivánnya tőllünk magais Üdvözitönk, Szent Pál tanittya, a' ki igy szol *ad Tit. 3. Apparuit benignitas & humanitas Salvatoris Dei.* Ki tetzet kegyesség és emberség az Üdvözitő Istennek: annyit akar mondani: lássad polában kötözve, a' ki mindenek szabaditoja; szegénységében, a' ki osztya a' gazdagságot, lássad kisded gyermeki formában, a' ki *Magnus Deus, & magnitudinis ejus non est finis.* Leg nagyob Ur, és nagyságának vége nincsen; lássad siránkozva, a' ki az Angyalok vigasága, és ha ezekben kegyességét nem látod, el tompult szemed világa, meg-homályosodott látásod. Ha pedig ezeket látod mit vélsz? mire valók? *An ignoras quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? ad Rom. 2.* Talán nem tudod hogy ezen kegyesége Istennek, nem másra valo, hanem hogy téged penitentiára vezessen. Sir ó mint gyermek, hogy te veled gonoszságodat meg-siratassa. Sanyargattatik ó, hogy téged magad sanyargatására vehessen, és azért Szent Bernárd azt mon-

ad Tit. 3. v. 4.

ad Rom. 2, v. 4.

S. Bernard. ſerm. 3. de nat.

gya: *Certè fratres, lacrymæ Chriſti Jeſu nobis dolorem pariunt, & pudorem. Et quomodò ſic inſani & mentis impotes erimus, ut adhuc deludamus lacrymas ejus, & cum lugente non lugeamus. Serm. 3. de nativ.* Bizony Atyámfiai, a' Kriſtus Jeſus kőnyhullatáſi, lelki fajdalmat, buſuláſt, és ſzemérmet ſzerzenek bennűnk; s' mi képpen lehet tehát az? hogy meg-véſsük az ő ſirását? hogy bodultunk ugy el? hogy a' ſzomorkodoval ne ſzomorkogyunk? ő mi érettűnk ſzomoru, s' mi magunkért ne tugyunk meg-ſzomorodni? Ah bizony! hogy ha ki láttya, ennek ő rajta ſzánakodo ſirását, jobban el ſzomorodik? inkáb illik az, hogy mi ſzivbéli tőredelmeſséggel, bűneinkért meg-ſzomorogyunk, mert ő a' mi rajtunk valo ſzánakodásáért keſereg. A' mely keſergéſſel, ugyan mind csak arra tanitt, hogy bűneinket meg-bánnyuk, mert ha Szent Bernárdal kérded: *Ad quid venisti bone Jeſu?* Mond-meg édes Jeſuſom miért jőttél? tehát meg-hallod feleletét, *Quærere quod perierat, vocare peccatores.* Azért jőttem hogy fől találnám a' mi el veſzet volt, azért jőttem, hogy űdvőſségekre hijam a' bűnősőket. Csak hogy talán azt mongya valaki, hiſzem huſvétra-is köteles vagyok a' gyonáſra, mit gyonom annyiſzor? oh balgatag okoskodás! tudod-e azt? a' mit mondott *Zach.* 11. *Aſſumpſi mihi duas virgas, alteram vocavi funiculum, alteram vocavi decorem, & pavi gregem.* Két veſzőt vettem kezemben, egyiket kőtélnek avagy oſtornak neveztem, a' máſikát ékeſségnek, és ezzel legeltettem az én nyájamat. az az félelemmel és ſzeretettel legeltetem én az én népemet, huſvét űdején oſtorral, bűn alatt kénſzeritem a' hiveket a' penitentia tartáſra, de moſtan csak egyedűl ſzeretettel, és ez ékeſsége a' léleknek, ez által kéſziti el, és ékeſſiti fel az útat

Zach. 11. v. 7.

ember

ember az ő szívében, ha szeretetémtűl viseltetvén bűneiből ki tisztul.

Oly illetlen dolognak itéllette régentén a' Szent Atyák gyülekezete Toletumban azt a' tunyaságot, a' mely miatt sokan gyonásokat el hallasztyák Karácson ůdejérűl, hogy azt mondaná: *Sæculares qui in natali Domini non communicaverint Catholici non credantur, nec inter Catholicos habeantur. Concilium Toletanum primum c.* 13. A' világiak valakik Karácson ůdején meg nem gyonnak és áldoznak, igaz Catholikusoknak ne ismértessenek mert a' hol oly nagy szeretete látzik Jesusnak, méltatlan ember az, a' ki ottan nem jobbul, és Istenét nem kedvelli. *Concilium Toletan. c.* 13.

Jó ugyan, és eleget tészen a' parancsolatnak a' ki egyszer gyonik esztendőben Husvétkor; de oly veszedelmes, hogy csak nem nyilván várhattya veszttét az illyen tunya ember. Mert ki nem tugya azt, hogy nem egyszer vétűnk esztendőben, tehát nem egyszer kell penitentiát tartanunk, hanem annyiszor kell fel kelnűnk a' menyiszer el esűnk. Szép kis okosság volna az, ha ki a' sikos fagyon el esnék, többé fel nem akarna kelni, mondván: nem kelek most fel, mert ismég el esem. ugy de ottan fagysz, ott géberedel-meg, ottan végezed életedet: szintén igy vagyon a' lelki fel kelés, ha csak azért nem akarsz fel kelni vétkedből, mert ismég félsz az el eséstűl, meg-hűl azonban lelked, el hágy a' Szent Lélek malasztya, és éppenséggel el veszesz?

Tugyátok-e mint járt ama' kényes Absolon? 2. *Regum* 14. a' ki csak egyszer beretváltatta esztendőben a' haját; azt-is csak akkor mikor igen terhelte. *Semel autem in anno tondebatur, quia gravabat eum Cæsaries.* Egyszer beretváltatik vala esztendőben, mert terheli vala őtet a' haja. mint járt ezért? ugy járt, hogy kergettetvén ellen- 2. *Reg.* 14. *v.* 26.

ségétûl fel emelte a' ſzél nagy hajját, és kötele lett, a' mely fel akaſztanâ, mert réá tekeredvén a' fára, a' mely által menendô volt, fenn akadott, és Joábtol három dárdával verettetett által, és örökké valo halálra jutott. *Illo ſuſpenſo inter cœlum & terram, mulus cui inſederat tranſivit.* 2. *Reg.* 18. *v.* 9. ô az ég és föld között fûgvén, az öſzvér, mellyen ûll vala, el méne alóla. *Sanctus Chryſoſtomus hom. in Pſalm. Poterat ergo Abſolon videri ſuſpenſus in medio cœli & terræ. Cœlum enim non admittebat, ſi enim primum inſurrectorem ejecit diabolum, quomodo ipſum inſurrectorem ſecundum admiſiſſet? Terra eum averſabatur, non ferens pollui pedibus parricidæ. Si enim Dathan devoravit, qui contra Moyſen erat locutus, & os ſuum aperuit adversùs eum, qui os non impunè aperuerat, quomodo potuiſſet ferre pedes currentes adversùs Genitorem?* Arany ſzáju Szent János *hom. in Pſalm.* tehát láthatta a' ki kiványa látni Abſolont, az ég és föld között, mert a' menyég, bé nem bocsáttya vala, mivel ha az elsô párt-ûtôt ki vetette az ördögöt, miképpen bocsáttotta volna bé a' második pártoſt? A' föld gyûlölte és irtozott tôle, nem ſzenvedhetvén annak lábai tapodását, és attul meg-fertôztetését. Mivel ha Dathánt el nyelte, a' ki Moyſes ellen zugolodott, és ellenne morgott, bûntetlenûl nem hagyván, miképpen ſzenvedhette volna azokat a' lábakat, mellyek az ô Szûléje ellen ſiettenek? s' ki példája ez? hanem azoké, a' kik el hallogattyák gyonáſokat. Oh eſztelen Abſolon követôi! menyén menyén akadtak ez ûdén fenn? a' kik ſoha többé Huſvétet nem érnek? hányan akadtak az Iſtennek itéletén fenn? a' kik gyakrabban gonoſz gondolattyokat nem nyirték. Valamint Joáb leg jobb baráttya volt Abſolonnak, ugy mint a' ki Attyával meg-is békéltette: mind azon által mégis ô verte által. Szintén igy a' jáſzolban moſt leg jobb baráttya az

2. Reg. 18. v. 9.

Chryſoſtomus ſerm. in Pſalm.

ember-

embernek, a' Kriſtus Jeſus, de ha ſzeretetétûl nem viſeltetik, és bûnei meg-bánásával útat néki nem kéſzit, a' ki egyſzer meg-kélelte az Atya Iſtent, a' léſzen vádolója, a' léſzen kárhoztatója.

Ah! tehát *expergiſcimini* kiált a' Próféta, kiált Szent Pál: *Hora eſt nos de ſomno ſurgere.* Sôrkennyetek fel, ûdeje hogy el hadd álmodat, mert *Benignitas Dei te ad pœnitentiam adducit.* Az ô moſtani kegyeſsége penitentiára sûrget; de ha meg-veted kegyes hivatalát. *Secundùm duritiam tuam tuam & impœnitens cor theſaurizas tibi iram in die iræ.* *ad Rom. 2. v. 5.* *ad Rom.* 2. A' te keménységed ſzerént, és penitentiát tartatlan ſzived ſzerént haragot gyûjteſz magadnak a' haragnak ûdején, ugy mond Szent Pál. A' mely helyre Sz. Gergely igy ſzoll: *De benignitate Omnipotentis Dei, iram ſibi improbus theſaurizat, qui dum ad pœnitendum tempus non accipit, & ad peccandum exhibet ipſum remedium gratiæ, vertit in augmentum culpæ. hom.* 11. *in Ezech.* *Greg. hom. 11. in Eze. chiel.* A' gonoſz ember az Iſtennek kegyeſségébûl haragot gyûjt magának, midôn a' meg-téréſre ûdôt nem véſzen, hanem csak minden ûdôt vétkezéſre fordit, midôn a' malaſztnak és kegyelemnek orvoſságát a' bûnnek ſzaporitására fordittya.

Oh balgatag ember! hallazd bár penitentia tartâſodat és gyonâſodat mondván: *Miſeratio Domini magna eſt, multitudinis peccatorum noſtrorum miſerebitur.* *Eccleſiaſt.* 5. *Eccleſ. 5. v. 6.* Nagy az Urnak irgalmaſsága, és a' mi bûneink ſokaságának irgalmaz. Hidd el *Subitò veniet ira illius & diſperdet te.* *v. 9. ibid.* Hirtelen jô el az ô haragja, és el veſzt téged. mert igaz a' Szent Lélek ſzava: *Miſericordia enim & ira ab illo citò proximant, & in peccatores reſpicit ira illius.* *v. 9. ibid.* A' mint az Irgalmaſság ugy a' harag hamar érkezik ô tôle, és az ô haragja a' bûnôsôket nézi. Oh mely keſerves állapot éri azokat, a' kik ûdejekkel nem tudtanak élni! *Erit in die illa dicit* *Sophon. 1. v. 12.*

Dominus. Vox clamoris à porta piscium, & ululatus à secunda. Sophoniæ c. 1. Léſzen azon a' napon ugy mond az Ur mi léſzen? a' kiáltáſnak ſzava léſzen, a' halak kapujától, és a' máſiktul ûvöltés: mit téſzen ez? ki érti kőzûlletek? meg-magyarázza Szent *Hieronymus.* A' halak kapuja a' viz, és ez által a' kőrőſztség értetik, a' máſik a' penitentia tartás, ezekrûl léſzen a' ſivás rivás, mert azt fogják jajgatni; oh mely rntul, mely eſztenûl veſztettûk el, azt a' kegyelmet, a' mellyet vettûnk volt kereſztségûnkben! oh mely bolondul hallaſztottuk gyonáſunkat penitentia tartâſunkat, azért ûvöltenek, *Quia dignam pro peccatis & in tempore oportuno non egerunt pœnitentiam.* hogy alkalmatos ûdőben bûneiket meg nem bánták. (ugy mond Szent Hieronymus) *Ibi erit fletus & ſtridor dentium.* ott léſzen akkor a' ſirás, és fogak cſikorgatáſa. *Fletus ex ſtridore, ſtridor ex furore. Quia peccator* (*ut ait David Pſ.* 111.) *videbit, & iraſcetur, fremet & tabeſcet, deſiderium peccatorum peribit. Sanctus Bernardus ſerm.* 8. Sirás léſzen a' fájdalom miatt, fogak cſikorgatáſa a' harag miatt, mert a' mint Szent David mongya: láttya a' bûnős el mult ûdejét, és haragſzik, fogaival agyarkodik, és meg eped, el véſz a' bûnősők kivánsága, az az haſzontalan léſzen az el mult ûdőnek meg-bánáſa, azért *Ne tardes converti ad Dominum. & ne differas de die in diem. Eccleſ. c.* 5.

Hieronym.

Pſalm. 111. *v.* 10.

S. Bernard. ſerm. 8.

Eccleſ. c. 5. *v.* 8.

Hanem ha abban hiſzed el magadat, hogy ſullyos vétked nincſen. Nem vagy jobb Iſaiáſnál, a' ki azt kiáltá *c.* 6. *Væ mihi quia tacui, quia vir labijs pollutus ſum ego.* Jay nékem! Jay, mert halgattam, mert meg-ſőrtőztetett ajaku vagyok én.

Iſaiæ c. 6. *v.* 5.

Leg alább voltanak ſok haſzontalân, talân illetlen ſzavaid-is? Mint járt Iſaiás: *Volavit unus ad me de Seraphin, & in manu ejus calculus, quem forcipe tulerat de altari, & tetigit*

ôs

os meum. Hozzám repûle egy a' Serafinok kôzûl, és az ô kezében egy eleven ſzén, a' mellyet fogoval vett vala az oltárrul, és illeté az én ſzámat: tûzzel kelletett ajakát sûtôgetni, noha nagy vétke nem volt. A' hol *Deaponte in Sap. tom. 2. hom. 91.* igy ſzoll: *Si ad levia quidem & venialia delenda fuit ignis neceſſarius, quid erit, quando grandiora, & multa ſunt peccata?* Ha a' bocsánando vétkeknek el tôrlésére, ſzûkséges volt a' tûz, mi kivántatik a' nagy és ſulyos vétkeknek ki veſztésére? Nem vagy jobb, mint a' mennyei Vôlegénynek kegyeſſe, a' ki felôl a' mondatik: *Hortus conclusus ſoror mea. Cant.* 4. Az én hugom bé keritett kert. *Deaponte in Sap. tom. 2. hom. 91.* *Cant. 4.*

Nincſen abban erdô, ſe bokros sûrûség, a' mellyekben lappanganának a' mérges állatok és vadak, az az a' halálos vétkek, hanem virágos és gyûmôlcsôs kert, de ugyan kell benne az irtás, kell benne a' kapa vágás, a' gereblye-vonyitáſa, mert a' virág alatt-is fôl nô, a' cſipô cſollyán, fôl nô a' gaz, a' fogyatkozáſoknak ſokasága. azért mindenkor kell a' vigyázás, a' munka, kell a' gyonás, és penitentia tartás; ki tugya mely ſzempillantásban érkezik el ſzerelmes Iſtene? Tehát *Parate viam Domini*, mert ſzép útat ſzeret a' ſzép Jeſus. Kéſzitsétek el; kegyeſség az, és irgalmaſság, a' mellyen hozzátok ſzándékozik, tehát ti-is ſziveteket tiſztitsátok ki, mert az emberek kôzûl leg ſzebb fiu a' Jeſus, nem ſzáll bé a' ſzemetes és undok lélekben. Kéſzitsétek el ſziveteket égô ſzeretettel, mert ha az ô ſzeretetének (tehetségtek ſzerént) meg nem feleltek, neveteknek ſem feleltek-meg; de ha kedve ſzerént el kéſzültek, *Videbit omnis caro ſalutare Dei*, minden teſt meg-láttya az Iſtennek ûdvôzitôjét, s' magában tapaſztallya minden Iſteni malaſztyával. Amen.

KA-

KARACSON NAPIAN,

ELSŐ PREDIKACZIO.

Az Istálloban, Jászolban adatott fel a' mennyei eledel, a' szűletett Jesus, hogy minnyájan hozzá férhetvén, belőle vendégeskedhessenek.

Videamus hoc Verbum quod factum est, quod Dominus ostendit nobis. Luca 2.

Luca 2. Lássuk-meg a' lett dolgot, mellyet az Ur meg-jelentet nékünk.

EL gondolván a' mái nap történt csudálatos dolgokat, semmit mást nem itélletem belőlök következni, hanem egy derekas és rettenetes hadat, mert ha el tekéntem, látom a' nagy készületet Bethlehemben, (mely annyit tészen: kenyérnek háza) oda vitetik az élés, és ollyan élés, a' mely az egész emberi nemzetnek táplálására elegendő, Augustus Császár mustrát láttatik inditani, mivel parancsolatot adott ki, hogy be irattatnék az egész világ. A' külső Fejedelmekkel szövetség vettetik, mert a' mint hallom immár-is útban vannak a' napkeleti Királyok, más felől pedig posta gyanánt egy Angyal siet az ébren lévő Pásztorokhoz, Bethlehemben parancsollya óket; onnan fellyül soha még nem látott roppant seregek érkeznek, *Facta est cum Angelo multitudo militia cælestis.* Lón ugy mond Szent Lukács az Angyallal mennyei seregeknek sokasága környös körül, nagy zendülés

dűlés hallatik, villámlások, és a' sötét éynek homályát világosító fényességek láttatnak, s' ki gondolhatna mást, hanem bizonyos hadat, és vér ontást? de a' mint, a' pásztoroktul értem, ezzel a' szoval vigasztallya őket a' hir mondo: *Nolite timere, ecce enim evangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo.* Ne féllyetek, mert imé nagy örömet hirdetek néktek, mely lészen minden népnek. Oh én Istenem! mi lészen ebből? micsoda hir lehet ez? a' mellyen minden nép örvendez? talán az Angyalok fogják pártunkat, nem kűlömben mint Manasses Király üdejében a' Senákerib hadát egy Angyal verte-meg, 185000. ezeret ölvén-meg egy éijel közűlök? talán azonban mig mi készűlgetűnk meg-is lett a' békeség? oh áldott és örvendetes hir! csak gyalázatos békeség ne lenne! ne maradnának jovaink az ellenség kezénél! Ne féllyetek; nagy örömet hirdetek, micsodást? ollyant, *Pax hominibus bonæ voluntatis.* Meg-vagyon a' békeség, a' jó akaratu embereknek békeségek lészen, meg-verettetett az ellenség más ereje altal, viszza adatik örökségűnk, és a' honnan ki verettettek volt Atyáink, oda szabádon viszza térhetűnk, miénk viszontag a' paradicsom, minden gyönyörűségével egyűtt, szélled immár a' mennyei vitézek serege, s' azért szállanak le a' földre, mert el végezödett az a' rettenetes és győzedelmes harcz, a' melyben gyalázatot vallot, a' ki ellenűnk támadott volt, le verettetett, és örök fogságban vitetett pokolnak fenekére, az ördög: e' volt az, a' ki az egész világot, el tűrhetetlen szolgálattyára akarta haytani, e' volt az, a' ki nagy csalárdsággal ki szoritott volt örökségűnkből. De kicsoda az, a' ki hirűnk nélkül érettűnk boszut állott? meg-mongya Salamon *Prov.* 21. *Civitatem fortium ascendit sapiens, destruxitque locum fiduciæ ejus.* Az erősek városában fel ment a' bölcs, *Prov. 21. v. 22.*

és el rontotta bizodalmának erejét. A' mellyet magyarázván *Salonius* azt mondgya: a' város a' világot tészi, az erős, az ördögöt, a' bölcs a' Szűznek fiát. E' rontotta-meg őtet. *Quis est igitur ille sapiens, qui hanc civitatem fortium a-*
Salonius. *scendit? Ille Filius Virginis, Dei virtus, & Dei Sapientia, qui tunc civitatem hanc ascendit, quando natus in carne, visibilis mundo apparuit. Ipse nimirum destruxit robur fiduciæ ejus, quia subvertit, & abstulit de mundo cultum deorum, in quibus confidebant gentiles.* Kicsoda tehát az a' bölcs a' ki az erősek városában fel ment? A' Szűznek Fia, az Istennek ereje, és bölcsesége. A' ki akkor ment fel ebben a' városban, mikor testben szűletvén láthato képpen jelent-meg a' világnak. E' rontotta el birodalmának erejét, mert ki veszтette a' világbul a' bálvány Isteneknek tiszteletét, a' mellyekben biztanak a' pogányok. Hasonlót mond *Isaiás c. 9.* *Jugum*
Isaiæ c. 9. v. 4. *oneris ejus, & virgam humeri ejus, & sceptrum exactoris ejus, superâsti, sicut in die Madian.* Az ő terhének igáját, a' vállának veszejét, és a' kénszeritőjének pálczáját meg-győzted, mint a' Madián napján. A' mely Szent irás hellyére Szent *Hieronymus* igy szoll: *Tu Domine Salvator, jugum*
Hieronym. *oneris ejus, id est diaboli, qui prius exultabat in mundo, qui cunctis gentibus imperabat, qui gravissimo servitutis jugo omnium colla deprimebat, & virgam, quâ percutiebat universos, & peccata sibi quasi quoddam tributum reddere compellebat, detraxisti.* Te én meg-válto Uram, az ő terhének igáját, az az, az ördög igáját, a' ki vigadozott előbb a' világon, és az ő veszejét, a' mellyel mindeneket vert, és a' bűnöket mint egy adot ugy szedte, le vontad. De mikor? Isaiás meg-mongya: *Parvulus enim natus est nobis.* Mikor kisded szűletett mi nékünk, es fiu ádatott nékünk, és annak fejedelemsége az ő vállán, a' ki erősnék és békeséges fejedelemnek mondatik, és az ő békeségének vége nem leszen. Eddig Isaiás.

Mi

Mi léſzen tehát immár oly nagy kéſzületbûl? örvendetes vendégség; mellyet mindeneknek, gazdagnak és ſzegénynek egy aránt abott eleiben az Atya Iſten; teſtben adván elônkben Szent Fiát, a' kit az Annya a' Jáſzolban fektetett, és helyheztetett, hogy minnyájan hozzá férnének. Jertek azért elmétekkel, és láſſuk, mi lett Bethlehemben? mert bizonyoſſan *Verbum caro factum eſt*; az Ige teſté lett. *Propoſitio.*

Mivel gyôzedelmes harczra, teſtben ôltôzôtt az Iſten, és oly kegyelmeſſen kôzlôtte minnyájunkal magát, hogy mingyárt eleintén eledelûnkre rendelné Szent teſtét, abban vigaſztalt, elsôbben, hogy meg-teſtesûléſe által mind ellenségûnket meg-gyalázta, mind pedig a' jóknak kiváltképpen vigaſságot ſzerzett, a' mely ûdôt nem ért ugyan Szent David, de lélekben ôrômére meg-mutattatott, azért *Pſalm.* 67. alig várván annak ûdejét azt kiáltá ôrômében. *Exurgat Deus, & diſſipentur inimici ejus.* Ah! kellyen fel az Iſten, ſzûletteſsék a' fôldôn, és ſzélyedgyenek el az ô ellenségi. *Sicut deficit fumus, deficiant, ſicut fluit cera à facie ignis, ſic pereant peccatores à facie Dei.* Valamint el-enyéſzik, el fogy a' fûſt, ugy enyéſzenek el, és mint a' viaſz el foly a' tûz elôtt, ugy veſzenek el a' bûnôsek az Iſtennek ſzine elôl, az az, a' bûnnek okái az ôrdôgôk romollyanak-meg. Azonban pedig *Juſti epulentur in conſpectu Dei, & delectentur in lætitia.* Az igazak vendégeskegyenek, vigan lakozzanak, és vigadgyanak az Iſten ſzine elôtt, és gyônyôrkôdgyenek ôrômmel. *Pſalm. 67. v. 1.* *Ibidē v. 4.*

Moſt mondhattya azt a' meg-alázott ôrdôg, a' mit Adonibezek, a' Cananæuſok királlya, mondort nagy keſerûséggel, mikor meg-gyôzettetvén Judátul, kezeinek és lábainak el metéltetett vêgei nélkûl az aſztal alatt fôtrôngôtt. *Septuaginta Reges amputatis manuum ac pedum ſummitatibus* *Judicum 1. v. 7.*

tatibus colligebant ſub menſa mea ciborum reliquias, ſicut feci, ita reddidit mihi Deus. Jud. 1. Hetven királyok, kezek, és lábok végei el vágattatván, ſzedegetik vala aſztalom alatt, az étek hulladékit, a' mint cſelekedtem, ugy fizetett az Iſten nékem. mert ugyan-is a' mint Lyranus magyarázza, hetven nemzetséget (mert annyi nyelvre oſzlott volt ki Bábel tornyában az emberi nemzet) az az mindeneket, kezek, és lábok nélkûl, hogy az ôrdôgi késértetek ellen, ne álhaſſanak maga alá holditott volt. De reá akadott arra, a' ki ôtet meg-tudta alázni, mikor Kriſtus Urunk teſtben ôltôzvén magából nagy vendégséget ſzerzett, akkor aſztala alá vetette ôtet, nem a' mi azt illeti, hogy annak az eledelnek hulladékából ehetnék, hanem hogy a' vigadozo vendégeket látván; nagyob éhséggel kinoztatnék, mert ugyan-is Urunk mondáſa ként nem adatik a' fiak kenyere az ebeknek. *Nobis natus, nobis datus.* Cſak egyedûl minékünk ſzûletett, és minékünk tétetett fel eledelûl: hogy pedig a' Jáſzolban a' barmok eleiben adatott, ne cſudállyátok azt, mert azok a' barmok-is az embereket példázták, ugymint azokat, a' kik bûnök miatt a' barmokhoz haſonlittattának volt, Szent David mondáſa ſzerént: *Homo comparatus eſt jumentis, & ſimilis factus eſt illis.* Az ember a' barmokhoz haſonlittatott, és hozzájok haſonlová lett, de minek utánna teſtben látta Iſtenét, és meg-iſmérte, azt mondhattya immár, a' mit a' baromi ábrázatbul, az elôbbi emberi ábrázatra viſza téritett Nabugodonozor mondott: *Senſus meus redditus eſt mihi, & altiſſimo benedixi, & viventem in ſempiternum laudavi.* *Danielis* 4. viſza adatott énnékem az én értelmem, és eſzem, és a' magoſságbélit áldottam, és az ôrôkké élôt dicsértem. de miképpen? a' mint Szent David dicsérte *Pſalm.* 22. *Parâſti in conſpectu meo menſam adversùs eos, qui tribulant*

Danielis 4. v. 32.

Pſ. 22. v. 5.

bulant me. Ah! áldot légy édes Meg-váltóm, a' ki én elmében aſztalt, vendégséget kéſzitettél azok ellen, á' kik engem háborgatnak.

Ennek az Iſteni vendégségnek példája volt az a' vendégség, a' mellyet Abraham az ő ſzérelmes fiának Isáknak a' ſzoptatáſtul el válaſztáſakor ſzerzett, arra a' végre kétségnélkül ugy mond: *Cajetanus. Vt initium comedendi primogeniti celebraretur communi lætitiâ magni convivij. Gen.* 21. Hogy évésének kezdeti nagy vendégségnek örömével illetetnék, mint ha illetlen volna, hogy az, az ételhez kezdene máſok vendégsége nélkül, a' ki annak volt képe, a' ki minnyájunk táplálására jött, hogy ő általa, és ő belőle élnénk. De a' mint az árnyék, külömbőz attul, a' minek árnyéka, ugy külömbőzett az a' vendégség, a' mi vendégségünktül, mert a' mi Jeſuſunk nem várta a' ſzoptatáſtúl el válaſztáſa napiát, hanem mihent ſzületet, mingyárt fel tétetett, *Et reclinavit eum in præſepio*, mingyárt a' jáſzolban elönkben adta Szent Annya. mert *Verbum caro factum eſt.* Az ige teſté lött, az az: az ige mely által mindenek lőttenek, a' mi eledelünké vált. Oh drága eledel! gazdag vendégség! immár egy kenyéren egy ételen vagyunk az Angyalokkal, s' hogy ne vigagyunk? Csak hogy még ſem feleythetem el a' dücsőséges Szűznek dolgát, miért helyheztetted oh csudálatos Szűz Anya ezt a' te méhednek gyümölcsét minnyájunk eledelét a' jáſzolban? nem kétlem én, ha hiréve eſett volna Auguſtus Csáſzárnak nem kémellette volna tőlle ezüſt és arany credentiáját, fel nyitotta volna Herodes Király tárházát, és ha drága amathyſtus, avagy, carbunculus edénye volt, abban fogta volna, avagy ha ezek fel nem értek emberségekkel, volt még a' tengernek annyi kincſe, hogy gyöngy házait egyben gyüjtvén drága gyön-

in Gen. 21.

gyök kőzibẽ foglalta volna, mert eleintől fogva tudot néki engedni a' tenger, hanem ha, mind alább valo edények voltanak ezek, mint a' te méhed volt, a' hol kilencz holnapig tartatott, de hiszem alább valo azoknál a' jászol, miért helyhezteted oda? el hittem én a' szeretet vitte arra, mert a' királyi tárházakhoz nem fér a' szegény ember, de az istálloban senki be menni nem tiltya ötet. Csak nem illyen okát adgya *Theodotus*; *hom. de nativ. ad tom. 6. Concilij Ephesini*: *In præsepio ideo positus est, quia nunciabat, quod etiam irrationalibus notus fieret, Dei namque Filius ad semetipsum trahit, & divites, & pauperes, & eloquentes, & tardiloquos jacens in præsepio.* Azért helyheztetett a' jászolban, hogy az oktalan állatoknak-is ismeretségekben esnék, mert az Istennek igéje, és Szent Fia, mindeneket magához vony, mind gazdagot, mind szegényt, mind ékesszen szollot, mind rőbögőt, a' jászolban fekűvén. oh meg-foghatatlan szeretet!

Theodotus de nativ. ad tom. 6. concilij Ephes.

Kűlőmb becsűletre jutottunk most mi, mint a' mi Atyáink jutottanak, a' kiknek hogy eledele lenne, a' földnek és fáknak kellett termeni: *Germinet terra herbam virentem, & facientem semen, & lignum pomiferum.* Teremjen (ugy mond) a' föld zőld fűvet, teremjen gyűmőlcsős fával, hogy eledele lehessen az embernek, mostan pedig maga adgya magát eledelűl.

Gen. 1. v. 11.

Az előtt semmi némű állatnak élete veszte alatt nem volt szabad, csak hozzá-is közeliteni a' hoz a' hegyhez, a' mellyen törvényét ki adta Moysesnek, nem hogy enni szabad lett volna abbul, a' mi a' körűl termet, mostan pedig magát sem tiltya, azért leg alább valo helyben szállott. Szent Basilius értelme ez, a' ki azt mongya: *Nunc omisso terrore, Dominus formam servi induit, in humanitatis natura demonstrans humanitatem. Olim audiebat terra germinet herbam viren-*

S. Basilius orat. 33.

virentem, nunc autem continentis mensa, fructificantem Dominum excipit, selectarum orat. 33. Most el-hagyván az iëlztést az Ur szolgája formájában ôltôzôtt, a' mi emberségünk terméſzetiben mutatván maga emberségét. Az elôtt a' földnek kellett termeni, most maga tétetik fel a' gyümôlcsôzô Ur.

Bár nagyot vétſek én, ha ama' pogány bôlcs, e' felôl valamit nem ſajditott, mikor ôrômének okát ezt adgya. *Neque enim neceſſitatibus noſtris tantùm proviſum eſt, uſque in delicias amamur. l.* 4. *de benef. c.* 5. hogy ne ôrûlnénk minnyájan, midôn ſzem látomáſt láttyuk, hogy nem csak ſzükségünkre valót ſzerzet az Ur, hanem ugyan gyönyôrûségig ſzerettettünk, az az, a' mi leg gyönyôrûségeſſebb, azzal fog ez után táplálni. *Senec. l.* 4. *de benef. c.* 5.

Oh menyire boldogabbak vagyunk a' régi Szent Profétáknál és Patriarcháknál! azok azt ohajtották, *Utinam diſrumperes cœlos & deſcenderes.* Oh mit kéſel ſzerelmes Iſtenünk? ha az egek tartoztatnak, ſzakaſzd által, és ſzaly le. Szent David pedig: *Sicut deſiderat cervus ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea ad te Deus.* Mint a' ſzarvas kivánkozik a' forráshoz, ugy kivánkozik az én lelkem te hozzád én Iſtenem. mert ugyan-is csak elmélkedni-is felôle vigaság és boldogság, minél inkább tehát véle és belôle élni? által látta ezt elméjével *Seneca*, és azért igy ſzollott: *Cùm homo Divina contemplatur; alitur, creſcit, & habet argumentum Divinitatis ſuæ, quod illum Divina delectant, nec ut alienis intereſt, ſed ut ſuis. l.* 4. *naturalium.* Csak mikor elmélkedik is ember az illyen mély Iſteni dolgokrul, ugyan tapláltatik, nô, és maga Iſtenségének okát és jelét abbul veheti ki, hogy ôtet az Iſteni dolgok gyönyôrkettetik, és az illyen ôrômben nem ugy vagyon mint máséban, hanem mint magáéban. Mellyet ſoha jobban nem mond- *Pſalm.* 41. *v.* 2. *Senec. l.* 34. *natural.*

hatot

hatot volna. *Seneca*, ha szintén magát hallotta volna-is Urunkat, a' ki azt mondotta: *Qui manducat me, & ipse vivet propter me.* A' ki engemet eszen, belőllem vendégeskedik, ő is él én érettem.

Joan. c. 16. v. 58.

Mind a' szeretetnek találmánya volt ez, hogy tapasztalhato testben adná magát elönkben mivel még a' régiek-is a' pogányok közül, azzal mutatták szeretetiket, hogy szerelmeseket porrá égetvén, ételekben és italokban azt a' port be vennék, mint ha ugy, holtok után-is egyesülhetnének, de csak haszontalan az illyen emberi igyekezet, valóságos az Istené. mert Szent Pál szava szerént: *In ipso habitat omnis plenitudo Divinitatis corporaliter. & estis illo repleti. ad Colos.* 2. Ebben lakozik, a' Kristusban minden tellyesége az Istenségnek, test szerént, és ezzel meg-töltetek. Tehát, a' ki ezzel az eledellel a' mi nékünk szűletett Jesussal él, Istenséggel telik. Nem nagy vendégsége? Bizony (ugy mond Szent Bernárd) ehez képest mindennémű másunnan szerzet gyönyörűség gyötrelem, minden édesség keserűség. s' mi dolog tehát hogy más haszontalan gyönyörűségeket keresz? kiált *Jeremias: quousque delicijs dissolveris filia vaga, quia creavit Dominus novum super terram. c.* 31. Meddig meddig olvadsz el a' gyönyörűségekben buydoso leányom? mert az Ur uy dolgot cselekedet a' földen? bizony valoban uy dolgot, testben öltözött az Isten, és a' te eledeledre elödben tétetett. *Audite audientes me, & comedite bonum, & delectabitur in crassitudine anima vestra. Isaiæ c.* 55. Ah! tehát halgatván halgassatok engem, és egyétek a' jót, és gyönyörködik lelketek a' kövérségben, a' mely tudni illik nem testet hizlal, hanem lelket kövérit, ez az áldot eledel és vendégség. Ugy de hogy juthatunk hozzá? *Venite emite absque argento.* Ah! ne mentcse itten senki magát, ha szegény vagy,

Jeremiæ c. 31.

Isai. c. 55. v. 2.

vagy, jô el, és vegyed ezûſt nélkûl, ha bûnôs vagy? itten a' bûnnek bocsánattya, ha ſzennyes? itten a' tiſztaſágnak kúttya, kinek kinek annyit âd malaſztyábul, a' menyit kiván. Maga kiáltatta ezt Szent Daviddal *Pſalm.* 80. *Dilata os tuum, & implebo illud.* tátsd fel a' ſzádat, és bé tôltem azt. Az az, kivánſágodat nyisd fel, és annyit véſzeſz a' menyit kérſz. Melyrûl elmélkedvén Szent Hieronymus igy ſzollitt-meg: *Dilatate ergo ora veſtra, ipſe eſt; & Dominus, & panis, ipſe hortatur ut comedamus, & ipſe noſter cibus eſt. In tua poteſtate eſt, ſi vis accipere, totum potes.* Tátcsátok fel tehât a' ſzátokat, mert ô maga az Ur, ô maga a' kenyér, maga int hogy egyûk, és ô a' mi életûnk. A' te hatalmadban vagyon, ha kivánod, és akarod, egéſzen veſzed mindeneſtûl, az az: minden malaſztyával, s' ajándékával. Oh drága eledel! drága vendégség, a' melyben az édes Jeſus vétetik! az Angyalokkal egy kenyéren, egy aſztalon vagyunk.

Pſalm. 80. *v.* 11.

S. Hieronymus.

Nem méltó-e hogy ki mennyûnk Bethlehemben, s' láſſûk az igét a' mely lett? Ah! mennyûnk: de nem meſze, cſak az oltárig: a' hol moſtan-is a' te eledeled tartatik kereſztyén ember. *Guſtate & vivete, quàm ſuavis eſt Dominus. Pſalm.* 33. koſtollyátok-meg, és láſsátok mely édes az Ur; a' ki a' jáſzolban fektetetett, koſtollyátok ûdejen, vegyétek és egyétek gyakran. mert a' kiben moſt gyônyôrkôttek, jôvendôben-is a' léſzen gyônyôrûſégtek A' kinek a' mint a' jáſzolban ôrvendeznek, és ſzolgálnak az Angyalok, ugy fognak ôrôkké mennyégben-is udvarlani, ô néki magáért, néktek pedig ô érette, mellyet engedgyen azon ſzûletet ſzép Jeſus.

Pſalm. 33. *v.* 9.

Amen.

KARACSON NAPIAN,

MASODIK PREDIKACZIO.

Le ſzállanak az Angyalok mint párt-fogoink, és vigaſztaloink, velünk együtt akarván dicsérni a' ſzületett Jeſuſt, a' kinek kedvéért pártfogoink.

Subito facta eſt cum Angelo multitudo militiæ cæleſtis. Lucæ 2.

Lucæ 2. Mingyárt lön az Angyallal mennyei ſeregeknek ſokasága.

SOha nincſen ezen a' világon oly hirtelen érkezett vigaság, a' mely minden félelem nélkül volna. Micſoda vigaság lehetet nagyob annál, a' mellyet ez előtt 1686. eſztendővel egy magános Angyal hirdete az együgyü páſztorok között; s' mégis bátoritani kellet

Lucæ 2. őket hogy ne féllyenek. *Nolite timere, ecce enim evangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo, quia natus eſt vobis hodie Salvator.* Lucæ 2. Ne féllyetek, mert imé nagy örömet hirdetek néktek, mely léſzen minden népnek, mert ſzületet ma néktek Üdvözitő. E' volt az, a' melly-ért ſokat ſirtanak, fohászkodtanak, és zokogtanak a' régi Szent Atyák, immár el jött, végét ſzakaſztya az előbbi háboruságoknak. Kétség néikül nagy vigaságra indito hir volt ez; de mit jelent az a' nagy fényeſség, a' mely környül vette a' páſztorokat? Az előtt-is meg-jelentenek az Angyalok az embereknek, de ſoha illy fé-

nyeſség-

nyeſséggel nem jöttenek, hanem a' mint tudom, mindenkor világoſság nélkûl, égetô tûzzel tellyeſek ezek a' mennyei követek, Szent David bizonyságábul. *Pſalm.* 103. *Qui facit Angelos ſuos Spiritus, & miniſtros ſuos ignem urentem.* Az Iſten (ugymond) az ô ſzolgálo Angyalit égetô tûzzé téſzi s' ki ne féllyen tôlök? *Stramothæus-is* beſzél felôlök: *Viri igniti Angelos ſignificant, qui aſſumptos injuſtos puniunt, hoc Angelis inſitum eſt, ut peccatores rebelles exurant, ulciſcantur, adeò ut & miſerenti Deo, populi ſui apud Babylones captivi, fortiter reſtiterit Angelus.* A' tûzes férfiak az Angyalokat képzik, a' kik a' réájok bizott gonoſzakat bûntetik, mert beléjek alkotott terméſzet az, hogy a' párt ûtô bûnôsôkön boſzut állyanak, és ôket ki égeſsék (a' mint ſzollana errûl ha csák egy maradékja fenn volna-is Sodoma városának. Az ô tiſztek az, hogy ne ſzenvegyék bûntetlenûl az Iſtenteleneket, ugy annyira, hogy mikor maga kônyôrûlt az Iſten a' Babyloniai fogságban lévô népén-is, erôſſen ellent tartana benne az Angyal, a' mint Danielnek *c.* 10. meg vagyon irva: *Reſtitit Princeps Perſarum.* a' Persák fejedelme ellennem állott, az az, Szent Hieronymus értelme ſzerént, *Angelus faciens pro creditа ſibi provincia, ne captivorum populus dimitteretur, enumerans peccata hebræorum, quod juſtè tenerentur captivi, nec dimitti deberent.* Hivatallyának eleget akarván tenni az Angyal, általotta fel ſzabaditását a' fogoly zſidoknak, elô beſzélvén azoknak ſzámtalan bûneit, a' mellyekért ſzabadulâſt nem érdemlenének. Illyenek az Angyalok; hogy ne félyenek a' páſztorok? hogy ne remûllyen-meg minden bûnôs ember, ſzemtûl ſzemben lévén az Angyallal? Mongya ugyan ô, hogy *pax, pax*, békeſség, békeſség az embereknek, de ki tugya, ha nem ugy érti-e? békeſség lé-

Pſalm. 103. v. 4.

Stramothæus.

Daniel. c. 10. v. 13.

Hieronymus hic.

szen minek utánna ki tórli a' gonoszokat? oh felettébb bizontalan, és félelemmel tele vigaság.

Neveli az-is az én gyanoságomat, hogy mihelet az első, egyedûl egy Angyal, el végezé kövétségét, imê hirtelen *Facta est cum Angelo multitudo militiæ cœlestis.* lón az Angyallal mennyei seregeknek sokasága, mint ha lesbûl ûtött volna ki, az el reytett Angyaloknak dondárja. Oh hatalmas seregek! állapodgyatok-meg egy keveſsé, mig egyet kérdek Szent Daviddal: *Si pacificè veniſtis ad me? cor meum jungatur vobiſcum. Si autem inſidiamini mihi pro adverſarijs meis, videat Deus Patrum noſtrorum, & judicet.* 1. Paralip. 12. Békeségesſen jötttetek-e? ha békeségesſen, hogy megsegétsetek, foglaltasék hozzátok a' mi szivûnk-is, ha pedig incselkedtek mint ellenségink; lássa az Atyáink Istene, és itéllye-meg. Ah! *nolite* (ugy mond) *timere*, ne féllyetek, hanem velûnk egyûtt órvendezzetek, mert szûletet néktek Üdvözitő. Oh órvendetes hir! s' bizony el-is hittem, mert a' mint látom senkinél fegyver kézûlők nincsen; hanem vigasságra indito musika ezkezek. *Facta est multitudo militiæ cœlestis laudantium Deum, & dicentium: Gloria in altiſſimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Lón az Angyalal mennyei seregeknek sokasága dicsérvén az Istent, és mondván: dicsőség az Istennek a' magosságban, és a' földön békesség a' jo akaratu embereknek. Vigagyunk azért mert párt-fogoink, barátink, és mindenben vigasztaloink lésznek az Angyalok. Csak azért, hogy az ôUrok a' seregeknek Ura, közöttünk szûlettetett, s' azért jönnek közünkben, hogy velûnk egyûtt áldgyák, és dicsérjék a' meg-testesült Istent. Legyenek figyelmetesek &c.

1. Paralip. v. 12.

Propositio.

Mihélyet gondolkodásomban jobban bátoritattam az Angyaloktul, nem anyira féltettem immár ugy a' pásztoro-

torokat, vagy másokát, mint azon tőrődtem mi végre jőnnek vitézlő seregek sokáságában az Angyalok? ha nem jőttek a' mi ártalmunkra? talán gondolám a' kisded gyermeknek oltalmára küldettenek az Atya Istentől? de hiszem, vagyon arra gongya a' Romai diadalmas Augustus Császárnak, a' ki akkor lett tutorává mikor bé iratta, sőt nem csak Augustus, de az egész Romai birodalom maga gondviselése alá vette akkor Jesust, mikor nevét bé vette. Nem-is volt az illetlen, noha akkor-is mindeneknek Ura volt a' kisded gyermek, mert a' mint Sz. Pál mondotta: *Quantò tempore hæres parvulus est, nihil differt à servo, cùm sit Dominus omnium, sed sub tutoribus & actoribus est. ad Galat.* 4. Valameddig az őrőkős, kisded, semmit nem különbőz a' szolgától, noha akkor-is mindeneknek Ura, hanem a' tutorok, és gondviselők alatt vagyon. A' melyről ugyan törvénye volt a' Romaiaknak 12. *tabula. Tutores liberis in potestate testamento parentes dant.* hogy bántás nélkül től nevelkedhessenek a' kisdedek, tehát az Atyák tutorokat hagyanak fiaiknak. Es azért (ugymond Szent *Athanasius*) *serm. in hanc descriptionem. Rectè ordinationis hujus causa instituta est prima Augusto Cæsare descriptio, nisi enim hæc lex lata fuisset, nunquam Domini Jesu Christi Corpus integrum sepulturæ fuisset mandatum.* Jol történt ez a' rendelés, hogy Augustus által lenne a' bé iratás, mert ha törvény nem lett volna felőle, soha a' Krisztusnak teste, éppen nem temettetett volna el. Oka az. *Nam si Hieremiam non sic exosum, in lacum cœni plenum conjecerunt, quid in Christi corpore magnopere sibi exosi facturi fuissent hebræi, nisi Romanæ legis pœnam timuissent.* Mert soha Jéremiást ugy nem gyűlölték, mint űdő jártával Krisztus Urunkat, ha azért Jéremiást egy sáros dögleletes tőmleczben vetették, mit cselekedtenek volna Krisztussal, ha a' Romai törvénytől nem féltenek volna.

ad Galat. 4. v. 1.

Tabula 12.

Athanasius in hanc descriptionem serm.

Oroſius haſonlot mond felőle, hogy kiváltképpen valo dolog volt ez, hogy az emberek és a' Romajak kőzé irattatnék bé mint ember, az, a' ki minden embert alkotott. *Hoc nunquam penitus ab orbe condito, atque ab exordio humani generis in hunc modum, ne Babylonico quidem, vel Macedonico, ut non dicam cuiquam minori regno conceſſum eſt. Venit utique dicendus civis Romanus, cenſûs profeſſione Romani.* Ez a' bé iratás ſoha nem engedtetett ſemmi orſzágnak világ kezdetétől fogva, és az emberi nemzetnek eleitől fogva; ſe a' Babyloniai, ſe a' Macedoniai, nem hogy alább valo orſzágoknak. Ugy jőtt azért, hogy ezen be iratás alkalmatoſságával, a' Kriſtus-is Romai polgár lenne.

Oroſius.

Nem volt tehát annyi Angyali ſeregekre ſzűkſége, a' kik meg-oltalmaznák, mikor illy hatalmas tutori voltanak. Mi voltunk ennek inditoi az Angyali ſokaſágnak, mert Urok kedvéért a' mi ſegétségűnkre jőttenek.

Bizonyittya ezt *Origenes hom. in Ezechielem. Obſequuntur ſaluti noſtræ, dicunt enim inter ſe, ſi ille deſcendit in corpus, ſi mortali indutus eſt carne, quid nos quieſcimus? ergo omnes Angeli deſcendamus de cælo, ideo & multitudo militiæ cæleſtis erat laudantium Deum, quando Chriſtus natus eſt.* A' mi űdvőſségűnk kedvéért jottenek, mert azt mondák egy más kőzőtt, ha a' mi Urunk le ſzállott emberi teſtben, mit nyugoſzunk mi? mit késűnk? mennyűnk le minnyájan menyekből, és azért a' menyei ſeregeknek ſokaſága jőve dicsérvén az Iſtent, mikor ſzűletet a' Kriſtus. Seregekkel jőttenek pedig, mert igy nyilatkozott ki annak hatalma, a' ki felől Iſaiás azt hirdette: *Dominus Deus exercituum*, kisded képében fekſzik a' jáſzolban, kezei lábai be polálva, de oh! mely hatalmas Ur, ő, a' ſeregeknek Ura! s' azért ugy mond Szent *Ambrus*: a' mint az elől járo hadi fejedelmet, ugy kővették őtet a' mennyei seregek.

Origenes hom. in Ezech.

Ő

Ó most az istálloban találtatik, de tugyátok-e micsoda formán látta ezt Szent János? *Apoc.* 19. *Ecce equus albus, & qui sedebat super eum, vocabatur fidelis, & verax, & postea exercitus qui sunt in cœlo sequebantur eum.* Imé egy fejér lo, és a' ki rajta ûl vala, neve annak hiv és igaz, és ôtet kôvetik a' mennyei seregek. Az az: a' mint Szent Bernárd, Anselmus, Albertus Magnus magyarázzák, a' makula és bûnnélkûl valo emberség a' fejér lo, mert oly ártatlan emberséget vett fel a' testben, a' minémûben volt Adám, vétke elôtt; ezen ûlt az Istenség, és azért utánna voltak seregi minden parancsolatira készek. Loón ûlni mondatik pedig, hogy gyorsasága ki tessék, mely serényen jôtt legyen, a' mi segitségünkre, e' pedig hiv, és igaz; hiv, mert állando, igaz, mert soha meg nem csal senkit. *Apoc. 19. v. 11.*

Mire nézve nem tudom hová fordítsam szemeimet a' Szûletet Jésusra-e? avagy az Angyalok seregére? az Angyalok serege ugyan gyönyörkôdtet musikájával és énneklésével, de inkáb gyönyörkôdtet az Isteni gyermeknek szép tekéntete, a' mellyet hogy e' fôlden láthattanak az Angyalok, leg kevessebb volt a' mennyei lakâsokat el hagyni, és le szállani az istálloban. Nem-is csuda, mert ha forgattyátok az Irást, kérditek a' Szent Atyákat, kicsoda az a' gyermecske? azt hallyátok, és értitek, hogy az Atyának abrázattya, és orczája, az az, éppen hozzá hasonlo; az Atya Istenhez, s' azért mondotta talán ûdôvel: *Qui videt me, videt & Patrem meum.* Joan. 8. Mind egy, akár engemet, s' akár Atyámat lássátok, a' ki engem lát, láttya az Atyámat-is, mert én eleven szine és orczája vagyok. Oh áldot tekéntet! a' mely mivel emberi testben vagyon el rejtve, az alatt az abrázat alatt fôdôztetnek a' bûnôsôk, oly szerencséssen, hogy ennek kedvê- *Joan. 8. v. 9.*

kedvéért azok ſe bántathaſſanak, Szent David Zsoltára ſzerént: *Pſalm.* 30. *Abſcondes eos in abſcondito faciei tuæ.* El rejted őket édes Jeſuſom a' te Iſtenségednek el rejtett tekéntete, és orczája alatt. *Pſalm. 30. v. 21.*

Sokat nyerhet a' ſzép tekéntetű orcza és ábrázat. Igy Ráchelnek ſzép tekéntete, arra vitte Jákobot, hogy minden erejét meg-vetné, és a' mely kővet ſok páſztorok el nem fordithatnának a' kut ſzájárul, ő egyedül el forditotta, és meg-itatta azoknak juhait. *Ecce Rachel veniebat cum ovibus, quam cùm vidiſſet Jacob, amovit lapidem, quo puteus claudebatur, & adaquato grege &c. Geneſ.* 29, Látván Jákob Ráchelt, hogy Lábán juhait legeltetné, járula a' kuthoz, és annak ſzájárul el hengeritė a' kővet, és meg-itatá a' juhokat. A' hol *Joſephus* azt mongya: *Non tam cognatione, aut hujus affectu, quàm inſigni puellæ formâ captus.* Jol lehet ugyan, hogy Attyafia volt Lábán, de nem annyira inditatott arra a' fáradságra az atyafiuságtul, vagy annak ſezretetétűl; mint a' meg-kedvellett Rachelnek ſzép tekéntetétűl. *Geneſ. 29. v. 10.* *Joſephus.*

Ebbűl pedig azt hozza ki: *Sic vident Angeli centeſimam ovem humanam naturam, Divinis humeris reportari, & totam Dei pulchritudinem ſuccurrere, manu, ſenſu, opere conſilio, ſapientiâ, providentiâ, affectu, quid mirum ſi & illi accurrant?* Igy láttak a' ſzázadik juhot, az Iſteni vállakon hordoztatni, ugy mint az emberi terméſzetet, és láttak az egéſz Iſteni ſzépséget, mi modon jőtt ſegiteni az embert, kézzel, értelemmel, cſelekedettel, tanácſal bőlcſeséggel, gondviſeléſſel, és ſzeretettel, s' mi cſuda benne, ha ők-is ſiettek annak ſzolgálattyára? Annak a' gyermeknek ſzépsége, a' mi ſzolgálatunkra hajtotta az Angyalok ſeregét. Igaz dolog, hogy volt annyi rokonságunk és Atyafiuságunk az Angyalokkal, hogy egyeztűnk réſz ſzerént a' terméſzet-

ſzetben, mert a' mint ők, ugy mi-is az Iſtennek haſonlatoſságára alkottattunk. mind a' kettőben az okos elmét tekéntvén. De nem ez inditotta őket, a' le jövéſre; hanem a' ſzép Jeſuſnak, a' meg-teſtesült Iſtennek, az Atyának képe tekéntete, a' kiről őrökké igaz léſzen az, a' mit Szent Péter mondott: *In quem deſiderant Angeli proſpicere.* 1. *Petri c.* 1. A' kit az Angyalok látni kivánnak. Csudálatos mondás! mert a' kivánság jövendő jónak reménsége, nem eleget látták-e Iſténi fölségében? s' mit kivánhatnak többet látni benne? avagy ha eddig nem látták, tehát boldogtalanok voltanak, mert a' boldogság az Iſtennek látásában áll. Ah! látták, és moſtan-is ſzűnetlen láttyák, de hogy unalomnélkül valo gyönyörűségeket jelentſe Szent Péter, azért mongya hogy kivánnyák látni. Igy magyarázza ezt *Cajetanus*, *deſiderant proſpicere, non quod careant viſione, ſed eò quod ſine faſtidio perſeverant videndo.* Minden világi gyönyörűség végtére unalmas, de a' ſzép Jeſuſnak ſoha nem unnyák meg nézését, ſoha untig nem elégednek meg ſzépségével. Avagy a' mint Szent *Bonaventura* ſzol: *Non ſolùm immortalem Dei magnificentiam, ſed & aſſumptæ ejus humanitatis claritatem ſemper aſpicere gaudent.* Nem csak Iſteni nagyságát, hanem a' fel vett emberségnek fényeſséget-is kivánnyák látni, és azon örvendeznek hogy minékünk nagy bőcsületet ſzerzett haſonlatoſságával.

1. *Petri c.* 1.

Cajetanus.

S. Bonaventura.

Ki mondhatná-meg? ki irhatná-le? annak a' gyönyörű gyermeknek ſzépségét, a' mellyet valaki láthatot, mingyárt kész volt annak tekéntetéért ſzolgálni az embereknek. *Qui videt faciem Patris in carne, ſive homo ſit, ſive Angelus properat inſervire homini.* (ugy mond Szent Agoſton) A' ki az Atyának láttya képét és orczáját teſtben, akár ember légyen, akár Angyal, mingyárt ſiet az ember ſzolgálattyára. Igy Moy-

S. Auguſtinus.

ſes nehezen váloltá fel az Izraël népe gondgyát, de hogy nagyobb örömmel viſelhetné gondgyokat, azt kivánta. *Exod.* 33. *Oſtende mihi faciem tuam, ut ſciam te, reſpice populum tuum, gentem tuam.* Edes Iſtenem mutasd meg orczádat, az az a' Kriſtuſt, hadd iſmérjelek téged, tekéncs reá népedre erre a' nemzetségre. Mert ugyan-is *utiliſſimum credebat populo, ſi Dei vidiſſet faciem, quia qui hanc videt faciem, inhiabit ſaluti populi.* (ugy mond Szent Agoſton:) Leg haſznoſſabnak itélte lenni a' nép ſzámára, ha az Iſtennek látná orczáját, mivel a' ki ezt láttya azonnan ſiet a' népnek üdvöſségére, és ſzabaditására.

Exod. 33. *v.* 13.

S. Auguſtinus.

Igy ſzabadult-meg a' zſido nép a' Pharao rabságából, mert ha gondolkodtok felőle, négy ſzáz eſztendő tőlt annak fogságában, s' miért nem ſzabadultak előbb? nem másért, hanem hogy ſenki az Angyalok közül nem látta volt a' meg-teſtesült Iſtent, de látta volna egy közülök, egy nap, egy éijel ki vezette volna; a' mint Iſaiás meg-jövendőlte. *Angelus faciei ejus ſalvabit eos. Iſaiæ c.* 63. Az ő orczájának Angyala ſzabadittya meg őket; az az; a' ki annak orczáját láttya. Ugy-is történt, mert egy éijel annyi ezer ember egy lábig, egy körömig mind ki vezettetett. s' ki cſelekedte, s' miért cſelekedte? Sz. Agoſton meg-felel: *Viderat Angelus in hebræa carne Deum futurum, ideo properavit, & unâ nocte eduxit.* Egy Angyal vezette ki, mert meg-jelentette néki az Ur, hogy a' zſido népnek teſtében jönne el a' Kriſtus, azért mingyárt ſietett vélek, és egy éijel ki ſzabaditotta őket. Oh ſzép tekéntetű! oh! ſzeretetre mélto kis Jéſuſom! ki ne kedvellyen? ki ne olvagyon el ſzeretetedben?

Iſaiæ c. 63. *v.* 9.

S. Auguſtinus.

Azt véſzem én eſzemben hogy valoban udvariak voltanak az Angyalok, mert a' földen-is ſzokáſa az, az udvariaknak, hogy urokhoz alkalmaztattyák magokat. Nagy

Sán-

Sándor egy felé haytott nyaku volt, és az egész udvariak gôrbe nyakuaknak mutatták magokat, *Dionysius Syracusanus* kevesét látott, minden udvariak sandalokká tették magokat. Asverus Király becsûllette Amánt és minnyájan imádták. *Servi Regis flectebant genua, & adorabant Aman. Esther* 3. minden szolgai térdet haytanak vala, és imádák Amánt, Meg fordult kedve Asverusnak, és Amán helyet, Mardochæust szerette, és minnyájan Mardochæushoz fordultak egyenlô szoval azt beszélvén, a' mit Amán kiáltot. *Sic honorabitur, quemcunque Rex voluerit honorare. Esther* 6. Igy tiszteltetik, valakit a' Király megakar tiszteltetni, és bôcsûltetni. Igy az Angyalok is látták Urokat, hogy szereti az embert, hogy formájában ôltôzött, ôk is seregessen jôttenek a' földre oltalmazni és vigasztalni az emberi nemzetet. A' kik mihelet le jôttek, musikát inditottak. Fabula volt Orpheusrul, hogy énekléssével meg-szeliditette az erdôkben lévô fene-vadakat, hogy Arion a' tengernek halait lantyával magához vonta. Csak emlekezetbe se légyen az a' Rácz, a' ki a' tygriseket énekléssével haragjokban le csendesitette, tôrûltessék ki neveket Ismaronnak, és Strymonnak, a' kik musikájokkal ugy meg-szeliditették a' farkasokat, hogy azokkal ôriztetnek bárányokat. Ma ezek a' mennyei Musikások tôbbet cselekedtenek, mert énekléssekkel a' pokolbéli tygriseket meg remittették, el vették erejeket, ma a' kôsziklánál keményebb sziveket az Istennek szeretetére olvasztották. *Esther* 3. v. 2. *Esther* 8.

Samius Philosophust irja *Macrobius* hogy az ô tanitványi cytharájokkal aluttatták, musikájokkal ebreztették fel, de mi volna ezek musikája, a' mái Angyalok musikájokhoz képest, a' kik a' nagy hidegben is álmot hoznak szemére a' kisded Jesusnak, musikával aluttattyák

Theopompus. muſikával ébreſztik- A' Géták felől irja *Theopompus* hogy követségben muſikáſok nélkül nem mennek remélvén, hogy ha békeſséget akarnak ſzerzeni, előbb muſikájokat hallattyák, és meg-nyerik.

Mit látok én ma máſt? hanem hogy a' menyei követek addig énekelnek, addig dicsérik az Urát, mig végben nem viſzik a' békeséget, mert ugyan-is iſtentelen hadat támaſztottunk volt Iſten ellen, azonban ki fogytunk minden erőnkből, meg-csált a' hamis őrdög, ſemmiben nem ſegithet, a' kihez állottunk volt, s' ki nyeri-meg a' békeſséget? hanem azok a' ſeregek, a' kik azt éneklik: Dicsőség a' magoſságban az Iſtennek, és a' földön békeſség a' jó akaratu embereknek? sőt végben-is vitték, s' azért az egéſz világot őrvendeztetik.

Nem külömb állapotot látok én ma mint *Theodoſius* Csáſzár ůdejében történt, a' mint *Soſomenus* irja: mivel bizonyos ſadot vetett volt Theodoſius Csáſzár az Antiochiabéliekre, ezek meg-haraguttak a' Csáſzár ellen, és boſzuságokban annak képét valahol találták, le rántották, meg-tapották és gyalázattal illették, mellyet megtudván a' Csáſzár ki mondhatatlan képpen meg-haragudott, és lábig el akarta őket veſzteni. Erette volt Flavianus, hogy meg-engeſztellye a' Csáſzárt, ſok keſerves ſupplicatiokat nyuytott bé, ſiráſſal, riváſſal eleiben küldötte a' kisdedeket, de ſemmi haſzna nem volt, mit cſelekedgyék Flavianus? el kell veſzni Antiochénának? jut eſzében, hogy a' Csáſzár kedvelli aſztala felett a' muſikát, annak okáért válogatott ſzavu iffiakat állit elő, a' kik azoknak keſerűſégeket énekben foglalván, előtte éneklénék, s' okos tanács-is volt, mert halván azt a' Csáſzár könyben borult ſzemmel, csak fel kiálta: meg-en-

Igy

gedtem nékik. Oh hatalmas muſika! a' mit a' ſok ſivás, rivás meg nem nyert, meg-nyerte az ének ſzo.

Igy volt a' mi dolgunk, meg-haragitottuk volt, az Iſteni igaſságot, bûneinkkel ellenne támadtunk, képét meg-mocskoltuk, s' ki nyerhetne gratiát? hanem a' mennyei muſikáſok, ezek kezdettek énekelni, s' ugy meglágyitották ſzivét az Iſtennek, hogy mikor az Angyalok énekelnének a' levegô égen, ô ſirna a' jáſzolban. Ah! tehát légyen ôrôkké dicsôség a' magaſságban, és békeſség a' fôlden a' jó akaratuaknak. *Facta eſt multitudo militiæ cæleſtis exercitus laudantium Deum.* Mert tudgyuk már, miért jôttének a' mennyei ſeregek, ugy mint: bennûnket ſegiteni, békeſséget ſzerzeni, és dicsérni a' meg-teſtesûlt Iſtent, a' mellyet meg-akartam mutatni. Hanem, mivel tartozunk a' ſzép tekéntetû Jeſuſnak? mivel az Angyali ſeregeknek? egy adót vetett ô réánk, ſokat kér, de jobb helyre nem adhattyuk, ô azt kéri. *Præbe mihi fili mi cor tuum.* *Prov.* 23. Láttad ſzeretetemet, kedvedért meg-vontam magamat, atyafiuságodban bocsátkoztam. Ah! add nékem ſzivedet, ezt kéri az édes Jeſus, s' kicſoda tagadgya-meg? bizony valaki ellenne mond, mélto, hogy átok alá eſsék. *Qui non amat Dominum Jeſum anathema ſit.* 1. *Cor.* 12. *v.* 3. (Szent Pál mongya) a' ki nem ſzereti a' Jeſuſt, átok legyen, és az emberek kôzôtt ſoha ne ſzámláltaſsék.

Prov. 23. *v.* 26.

1. *Cor.* 12. *v.* 3.

Szivûnket kéri, de ez az ado, nékûnk-is haſznos, mert noha mi adozunk, de annak haſzna mi réánk fordul, nem kûlômben, mint annak, a' ki ſzivet ajándékozván ki formált képben Socrateſnek, azt halla tôlle: *Reddam te meliorem tibi.* Jol tôrtént hogy ſzivedet adtad, és azzal magadat, de azon léſzek hogy viſza adgyam ajándékodat, magadat jobb állapotban, jobb erkôlcsben a-

Seneca l. 1. de benefic. dom viſza néked magadnak. *Reddam te meliorem tibi. Seneca de beneficijs lib.* 1.

Az Angyaloknak pedig illendő tiſzteletet fogadgyunk, hogy ſoha többé gonoſságunkkal ſzemeket meg nem sértyük, méltók ők erre a' tiſzteletre, mert a' mint Szent Ambrus ſzoll: ez előtt ſem nékünk nem volt becsületünk a' mennyejek előtt, ſe a' földön békeſségünk, de ők meg-adták becsületünket, s' mi-is azért becsüllyük, s' ugy meg-tarcſuk a' ſzerzett békeſséget, hogy ſoha többé fel ne bomőllyék gonoſságunk által, hanem mind mi tőlünk, mind ezektől őrőkké dicsőitteſsék az Atya, a' ki fiát küldötte, a' Fiu, a' ki le ſzállott, a' Szent Lélek, a' kinek munkálkodáſa által formáltatott Szent teſte a' Született ſzép Jeſuſnak. Amen.

KARACSON NAPIAN,

HARMADIK PREDIKACZIO.

A' győzedelemnek jelére, le ſzállott a' mennyei harmat, a' Jeſus.

Lucæ 2. *Reclinavit eum in Præſepio. Lucæ* 2.
A' Jáſzolban fektette őtet.

EL gondolván annak az el mult boldog ejſzakának őrőkké valo, őrőmmel emlitendő cſendes folyáſát, a' melyben hirtelen oda fel, ſoha nem hallatott énekléſekkel vigaságokat jelentették az Angyalok, itt alatt a' földön őrvendeztek a' páſztorok, kik az éjjeli vigyázáſokat őrizték az ő nyájoknál, kűlőmbőző gondolatok

tok fáraſztották elmémet, arra sórkengetvén, hogy végére mennék mi történt? mivel két felé kellett tekéntenem, egyik felé az égre, máſik felé a' földre, s' mint ha álmomba láttam volna, ugy tűnék ſzemem eleiben, a' mit régenten lélekben látott Szent David Próféta, hogy *Miſericordia & veritas obviaverunt ſibi, juſtitia & pax oſculatæ ſunt. Pſalm.* 84. Az igaz mondás, és az irgalmaſság elől találák egy máſt, az igaſság, és a' békeſség meg-csokolák egy máſt. Mellyet látván, azt az ítéletett tettem magamban: e' bizony a' követeknek változtatáſa, egyik fel mégyen mennyegben, s' a' máſik alá ſzáll a' földre, s' innen vagyon az Angyalok vigasága, az igaſság fel megyen, és le ſzáll az irgalmaſság, innen támad az a' nagy kiáltás: *Pax in terra hominibus bonæ voluntatis.* békeſség a' földön a' jó akaratu embereknek, s' nem-is csalatkoztam-meg ítéletemben, mert ha Szent David Királyt kérdem, hol járt eddig az igaſság? hol volt? meg-felel, s' azt mongya mindenűtt a' földön, mint egy fogdozo, s' elől járo rablo, ugy járt a' földön, fogta, ſanyargatta, bűntette az embereket. *Juſtitia ante eum ambulavit. Pſalm.* 84. *Pſalm. 84. v. 11.* *Pſalm. 84. v. 14.*

Mindenűtt a' meg-haragudott Iſten előtt járt. Moſt pedig ennek fel kellett menni, és az irgalmaſságnak alá ſzállani a' mint hogy meg-is lett. *Miſericordia Dei plena eſt terra. Pſalm.* 32. Az Iſteni irgalmaſsággal tele a' föld, ugy hogy ha ki nem hinné, tekéntſen fel az égre és ott láttya immár az igaſságot. *Juſtitia de cælo proſpexit. Pſalm.* 84. Az igaſság menyből a' földre tekénte. Bizony elegendő oka az Angyali örömnek! *Pſalm. 32. v. 5.* *Pſalm. 84. v. 12.*

Ugy, de mi oka a' páſztorok örömének? az; hogy a' régi páſztoroknak ſzomjuságok meg-oltására elegendő harmatott találtak a' gyapjun: e' volt az, a' miért annyit eſedeztek a' jámbor Patriárchák: *Rorate cæli deſuper,* *Iſaiæ c. 45. v. 8.*

per, & nubes pluant juſtum. Iſaia 45. Oh! egek harmatozzatok, és a' fölhők csöpögjék az igazat, e' volt az a' harmat, a' melyet annyira ſzomjuhozott Szent David : *Sitivit in te anima mea.* Pſalm. 62. Szomjuhozott téged az én lelkem én Iſtenem, mert ugyan-is valamint a' harmat, a' nap kelet előtt éjel eſik, ugy ſzállott le az Atya Iſtennek meg-teſtesült igéje a' földre. *Cùm enim quietum ſilentium contineret omnia, & nox in ſuo curſu medium iter haberet, omnipotens ſermo tuus de cœlo à regalibus ſedibus proſilijt.* Sap. 18. Mikor a' cſendes halgatás mindeneket el foglalt volna, és az éj az ő járásában fél útban volna, a' te mindenhato beſzéded menyből a' Királyi ſzékekből, le ſzállott, el érkezett. Hugo. Hogy tudni illik ugy mond Hugo: *Sedaret ſitim antiquorum Patrum.* A' régi Atyáknak ſzomjuságát meg-oltaná. Oh haſznos várakozás! ſokáig várták ezt a' harmatot, de nem volt haſzontalan, mert a' mit egy elme ir a' harmat alá, *Toleratæ præmia noctis.* meg lett adománnya az el tűrt éjnek, ugy hogy minden kereſztyén lélek azt mondhaſſa Szent Daviddal *Pſalm.* 93. *Secundùm multitudinem dolorum meorum in corde meo conſolationes tuæ lætificaverunt animam meam.* A' ſzivemben valo fajdalmim ſokaſága ſzerént a' te vigaſztaláſid örvendeztették az én lelkemet. Csak hogy még egyet ád hozzá a' bölcs ahoz a' mit mondot az el érkezett Iſtennek igéjéről, *Debellator in medio exterminij terram proſilijt. Sapient.* 18. kemény hadakozo a' veſzedelemnek földére ki ugrék, a' hol Szent Bernárd: *En quantum ſaltum dedit à ſummo cœlo ad terras. Serm.* 53. *in cant.* Oh valoban nagy ugrás! a' magas menyből az alacſon földre ugrott, mert az a' hadakozonak egyik nyeresége, ha gyors, könnyű, és hamar fordulo : illyen a' mái nap alá ugrott hadakozo. *Chaldæus* olvaſſa: *Dominus victor bellorum.* A' hadakat meg-győző Ur. De mi köze va-

Pſalm. 62. v. 2.

Sapien. 18. v. 14.

Hugo.

Pſalm. 93. v. 19.

Sapien. 18. v. 14. & 15.

S. Bernard. ſerm. 53.

vagyon a' hadakozonak a' harmathoz? elôbb harmatnak, mosst hadakozonak mondom? Igen is vagyon: mert a' harmat bizonyos jelensége volt a' gyôzedelemnek régenten. Nem csak fegyverrel, hanem elmês találmánnyal-is meg-gyôzetik az ellenség: kûlômbôzteti a' hadi fejedelem ôltôzetét, szinét változtattya, s' ugy ejti kézben ellenségit. Mellyet hogy el hidgyetek, mennyetek bé az istálloban, ott talállyátok harmat formában, a' ki az elôtt. *Dominus exercituum*, seregek Ura képében mutatta magát, s' csak engemet halgassatok és kôvessetek, majd réá mutatok, mert *Reclinavit eum in Præsepio*, a' jászolban helyheztette ôtet, a' ki szûlte. Bizonyos gyôzedelemnek, s' az után békeségnek jelére. *Propositio.*

Esztendôvel ez elôtt ha kinek kôzûlletek jut eszében, ezen az ôrvendetes napon, az el érkezett Angyali seregek sokaságát, a' mi segitségûnkre jônni mondottam volt, s' nem-is csalatkoztam-meg, mert kivûl nyilván vagyon, hogy a' láthato ellenség meg-rontatott, s' belôl-is el hittem sokakban, meg-romlott a' bûn, és igy lelki békeségeket meg-nyerték.

Ma pedig viszontag bizonyos jelére, a' kôvetkezendô gyôzedelemnek, harmatra vezetlek, s' abbul hozom ki gyôzedelmes nyerességûnket, és végtére békeségûnket; mert hogy fundamentoma légyen jôvendôlésemnek, annak jelére kell mutatnom.

Annak okáért tekéntsetek bé a' szent Irâsban, s' olvassátok a' birák kônyvének hatodik részét, fel talállyátok ott mit kért Gedeon jelûl Istentûl, hogy bátorsâgossabban menne a' hadban, és bizonyossabb lenne véendô gyôzedelmérûl. *Dixítque Gedeon ad Deum, si salvum facis Israël per manum meam, sicut locutus es; ponam hoc vellus lanæ in area, si ros in toto vellere fuerit, & in omni terra siccitas, sciam* *Judicum 6. v. 37.*

quod per manum meam, ſicut locutus es, liberabis Iſraël. Factúmque eſt ita, & de nocte ſurgens expreſſo vellere concham rore implevit. Mondá Gedeon az Iſtennek. Ha Iſraëlt kezem által meg-ſzabaditod, a' mint ſzollottál, le téſzem a' gyapjat a' ſzérőre, ha a' harmat csak a' gyapjun léſzen, és az egéſz földön ſzárazság, tudom hogy kezem által, a' mint ſzollottál; meg ſzabaditod Iſraëlt. És ugy lőn, és éjjel fel kelvén, ki facſarván a' gyapjat, egy cséſzét tőltőttmeg harmattal.

Deut. 32. v. 2.

Mellyet kőzőnségeſſen a' Szent Atyák a' Szűletett Jeſuſra magyarázták, mert ezen meg-teſtesült ige felől mondatott *Deut.* 32. *Fluat ut ros eloquium meum*, ugy tollyon, mint a' harmat az én igém. az az: cſendeſſen, zőrgés nélkül, Iſteni titokkal ſzállyon le a' tiſzta gyapjura a' makula nélkül valo Szűznek méhében. Igy ſzoll *Cornelius à lapide* mindenek értelme ként: *Sicut roris ortus latens eſt, & occultus, ita arcana fuit generatio Chriſti.* Valamint a' harmatnak titkos az ő eredete, ugy a' Kriſtuſnak nemzéſe, és Szűletéſe titkos, mert ſenki nem értheti azt mi modon lett légyen, hogy a' Szűz ſzűzen maradván; ſzűllyőn. Haſonlo képpen *Hadarſan citatus ibidem. Ros deſignat generationem cœleſtem ex Virgine, quia ſicut ros naſcitur ex aurora virtute cœleſti, ita Chriſtus ex Virgine.* A' harmat menybéli nemzéſt és ſzűletéſt jelent, mert valamint a' harmat a' haynalbul léſzen mennyei erővel, ugy a' Kriſtus Szűztűl ſzűletett a' Szent Lélek munkálkodásábul.

Cornelius à lapide hic.

Hadarſan cit. ibidem.

Maga-is meg-ſzollitván Fiát az Atya Iſten, *Pſalm.* 109. azt mongya: *Ex utero ante Luciferum genui te.* Méhembűl a' haynali cſillag előtt ſzűltelek téged. A' zſido olvaſſa: *Ex utero auroræ, ros juventutis meæ.* Szerelmes fiam a' haynalnak méhébűl ſzármaztál, az az: a' dicsőséges Szűztűl. Haſonlot mond *Chriſologus* Szent Péter *ſerm. de annuntiatio-*

Pſalm. 109. v. 3.

tiatione Virginis. Cœleſtis ros, Virgineum in velus placido ſe fudit illapſu, & tota Divinitatis unda bibulo, ſe carnis noſtræ celavit in vellere, donec per patibulum crucis expreſſum terris omnibus in pluviam ſalutis ſe funderet. A' mennyei harmat a' Szűznek tiſzta gyapjára, cſendes jővettelével le ſzállott, és az egéſz Iſtenségnek vize, a' mi teſtünkben mint egy itato papyrosban, magát el reytette, mind addig, mig a' Kereſztnek préſſe alatt ki ſaytoltatván mindenek üdvőſségére elsŏ formán ki nem öntetnék. Oh titkos és üdvőſséges harmat!

Chriſologus ſerm. 3. de annuntiat. Virginis.

Valamint azért Gedeon üdejében cſak példája volt az igaz győzedelemnek az a' harmat, ugy valoságos bizonyitáſa a' mi üdvőſséges győzedelmünknek a' Szűznek méhében leſzállott Jéſus, az Iſtennek Fia. Ez ugyan egyik jele volt a' győzedelemnek, s' nem-is kételkedhetet Gedeon maga ſzemélyérül. de tőbb vagyon még hátra, mit haſznál dicsőségére Gedeonnak ha cſak önnön maga jár nyerteſſen? A' jó hadi Fejedelemhez az illik, hogy az egéſz népet-is meg-ſzabaditſa. Es ugyan azért máſodſzor ſzoll az Urral, és arra kéri, immár a' földet-is környős körül födgye be harmattal, s' ugy el hiſzi, hogy a' nép-is meg-ſzabadul. *Oro ut ſolùm vellus ſuccum ſit, & omnis terra madens rore. Fecítque Dominus nocte illâ ut poſtulaverat.* Még egyet kérek tőled én Iſtenem ugymond Gedeon, ne haragugyál meg réám, máſodſzor is mutasd bizonyos jeledet, a' gyapju maradgyon ſzárazon, és az egéſz föld körűle azzék-meg harmattal. S' meg-is cſelekedé az Ur azon éijel, a' mit kivánt tőle Gedeon.

loco citat.

Igy ſzintén, hogy nem cſak a' Szent Atyák lennének győzedelmeſek, hanem minket-is minnyájunkat győzedelmeſsekké tenne, azon kivül hogy méhében fogantatott a' drága gyöngy-háznak a' tiſzta Szűznek, killyebis ki

is ki óntődet a' Kriſtus. Hova? a' jáſzolban lévő fűre, avagy ſzénára. *Invenietis infantem, reclinavit eum in præſepio.* réá találtok a' gyermecskére, a' jáſzolban helyheztetve, mert nem cſak a' gyapjun, hanem a' ſzénán-is tapaſztaltatott az az égi harmat. Melynek bőségét látván Szent David lélekben, ugyan eſsőnek vélte lenni. *Pſalm.* 71. *Deſcendit ſicut pluvia in vellus.* Mint az eſső ugy ſzállott le a' gyapjura, az az: nem ritka csőppőnként, hanem sűrű eséſſel adta minden Iſteni ajándékit az emberi nemzetnek, mikor magát Iſtenségével s' emberségével egyűtt adta teſtben a' világnak. A' mint a' Szent Atyák *Lorinus* iráſiban *ſuper Pſalm.* 71. a' zſido bőtűbűl fordittyák azon Szent David ſzavait. *Deſcendit ſicut pluvia in herbam reſectam, & ſicut ſtillicidia ſtillantia ſuper terram, orietur in diebus ejus juſtitia & abundantia pacis.* Mint az eſső, ugy jőtt le a' le vágott fűre, és mind a' főldre csőppőgő csőppők, az ő napjaiban ki kél az igaſság, és a' békeſség bővelkedéſe. Ah! elég én Iſtenem! elég jel immár ez! el fogta a' harmat a' tiſzta gyapjut, tiſzta méhét a' Szűznek el fogta, el boritotta a' Szénát a' jáſzolban, ugy véſzem eſzemben, minnyájunk javára, *Nobis natus, nobis datus ex intacta Virgine.* mi nékűnk ſzűletet, mi nékűnk adatott a' tiſzta Szűzbűl.

Iſalm. 71. v. 6.

Lorinus ſuper Pſ. 71.

Hymnus Eccleſiæ.

Nem kell immár félned nyomorult ember ellenségedtűl, mert cſak bátran induly, fegyvert fogy elenne, bizonyos jelét látod a' harmatban győzedelmednek, s' moſt énekelheted azt a' verſet, a' mellyet néha vigan irt a' poëta:

Calphurnio Ecclog. 3.

Frigida nocturno tinguntur paſcua rore
Et matutinæ lucent in gramine guttæ.
Eijeli harmattal friſsűlnek a' rétek
S' reggeli cſeppekkel fénylenek a' győpek.
Oh áldott! oh boldog éij! *Orietur abundantia pacis.*

A' győ-

A' győzedelem után bősége leſzen ugy mond a' békeſ-
ségnek. de meddig? *Donec auferatur luna.* *Pſalm.* 71. Ah! *Pſalm. 71. v. 7.*
éppen elegendő! Mind addig, mig el nem vétetik a'
hold, kűlső ellenségre magyarázván, mig a' holdnak fiai
a' tőrőkők éppen el nem veſznek. belsőre értvén pe-
dig, valameddig az álhatatlanság, gonoſság, és bűn tel-
lyeſséggel el nem rontatik. Nem elége ez első ajándék-
ban? Mehetz-e bé kereſztyén lélek az iſtálloban, láſſad
a' jáſzolban, s' kérdezkedgyél tőlle mi állapotban vagyon,
a' ſzéna és koro tetejen? s' meg-hallod tőle. *Caput meum* *Cant. 5. v. 2.*
plenum eſt rore, & cincinni mei mei guttis noctium. *Cant.* 5. Az
én fejem tele harmattal, és az én hayſzálaim éijeli csőp-
pekkel, s' vallyon mi végre édes Jeſuſom? arra hogy
harczra indullyak, hogy elő jároban martalékul én men-
nyek, én vijak-meg az ellenséggel. Ki hallott illyen har-
matos vitézt? Ne csúdálkozzatok azon, mert a' mint
Nonius irja régenten az elől járo vitézek, harmatos vité- *Nonius in mundo ſymbolico citatus tit. ros.*
zeknek mondattanak lenni. *Apud Romanos rorarij milites*
præibant exercitum, & fundis præludebant pugnæ. A' Romajak-
nál harmatos vitézek mentenek a' ſereg előtt, és előbb
hogy ſem mint az űtkőzet lenne, ezek boſzontották,
parittyákkal az ellenséget. s' talán ebben-is képe volt,
a' harmatos Jeſuſnak Szent David, a' ki előbb hogy ſem
mint a' két tábor meg-űtkőznék, parittyával ment ki
Goliath ellen, s' ugy haytá homlokban, hogy holt ele-
venen fekűnnék, le dűlve a' főldőn, mely Goliath min-
denkor az őrdőgőt jelentette, ez ellen indult az én har-
matos vitézem, s' reméllem meg-is rontya, sőtt meg-is
rontotta immár, mert a' mit meg-mondott: *Ejicietur* *Joan. 12. v. 10.*
princeps hujus mundi, tenebrarum harum. *Joan.* 12. Szintén jol
jőtt éijel elő sőtétben, mert ki vettetik ettűl a' sőté-
ségnek fejedelme a' világbul, sőt ki-is vettetett gyalá-
zattyával.

Iſai. 45. Nem héában kiáltották (ugy mond egy elme) a' régiek azt: *Rorate cæli deſuper. Iſai.* 45. Harmatozzatok egek onnan fellyûl, mert annyit tett kivánságok, *Deſcendat rorarius miles, & illabatur Dux, qui bellum tartareis poteſtatibus indicat, & præcedentem ſequitur omnis militia cæleſtis exercitus. Facta eſt cum Angelo multitudo cæleſtis exercitus. Luc.* 2. *Vega hic.* Jöjön le a' harmatos vitéz, ſzállyon le az erôs vezér, a' ki a' pokol bêli hatalmakat hadakozáſra hija ki, és mingyárt utánna léſznek a' mennyei ſeregek. A' mint ugyis lett, mihelet ſzûletett, mingyárt lôn az Angyallal a' menyei ſeregeknek ſokasága.

Vega ſuper Iſaiæ textum in Judices. Luca 2.

S. Bernardus ſerm. 1. *in Ramis.* Bizonyittya beſzédemet Szent Bérnárd Apátur *ſerm.* 1. *in Ramis. Qui parvulus natus eſt, primam parvulorum elegit aciem. Dux igitur Chriſtus infans, tentoria figit in præſepio, ac caſtra metatur, qui dimicaturus mundum ingreditur.* A' ki (ugy mond kisded ſzûletett a' kisdedek ſeregének eleit válaſztotta, az elsô ſzárnyára állott, sátorát a' jáſzolba vonta ki, ottan táboroz ez a' vezér, a' ki arra a' végre jött a' világra hogy meg-vijon.

Idem ſerm. 2. *in nat. Domini.* Nézhetze (ugy mond Szent Bernârd) *ſerm.* 2. *in natali Domini. Jam adverſus hoſtes tuos in natali dimicat, jam ſuperborum & ſublimium colla tanquam Dei virtus, & ſapientia calcat, duo ſunt hoſtes tui, peccatum & mors, utrumque debellaturus venit.* Immâr-is ſzûletéſe napján harczol, moſt a' kevélyeknek fejeket, és nyakokat mint az Iſtennek ereje és bölcſesége, tapodgya: kettô a' te ellenséged, a' bûn, és a' halál, mind a' kettôt hogy meg-gyözze, azért jött.

Ugy de hol a' fegyver? hol vannak a' nyilak? hol a' tûzes ſzerſzám? én ſem kardot az oldalán nem látok, ſem tûzes golyobiſokat kezében, mint véſzen gyözedelmet? Igaz hogy nagy dicséret ezekkel meg-rontani az ellenséget, de nagyobb dicséretre mélto az a' gyözedelem,

delem, a' mely ezek nélkûl alattomban rendelt leſekedéſekkel tôrténik. Es azért Szent Bernárd igy zoll: *Accedit blandus ac mitis puellus, decidit ut ros lucis, ſub hac manſvetudine Divinam virtutem oſtentans, ut hoc ſtratagemate bellico, hoſtem caperet, non fugaret.* Vagyon ennek elméje, s' azért fegyverét nem mutogattya, azzal nem rettenti az ellenséget, ne talantan el ſzaladgyon, azért kedves moſolygo orczával kôzelget, ugy ſzáll le mint a' kônnyû harmat, és az alatt a' ſzilidség alatt mutattya-meg Iſteni erejét, és bôlcſeségét, hogy ezzel a' hadi elmés incſelkedéſſel megfoghatná, és meg-ronthatná az ellenséget, s' el ne ſzalaſztaná. *S. Bernardg cit. loco.*

Ugyan-is nem vészi eſzében azt ſenki, mikor harmatozik az ég, s' azért a' mit a' harmat alá irt a' poëta: *Strepitu ſine ullo.* azt irom én ennek záſzlojára, minden zôrgés nélkûl, mert cſendeſſen, ſzilid, gyermeki ábrázatban jô kôzinkben.

Hanem ha valakinek az okozna kételkedô gondolátokat gyôzedelme felôl, hogy jáſzolban fekſzik? Ah! inkább ez bátoritſon, e' lehet bizonyos jele vitézségének, mert ezen jáſzol nem annyira jáſzol mint páis. *Locatur in præſepio ut clypeo, ex tentorio virginalis uteri à bellatrice Amazona. S. Auguſtinus hom.* 14. *in natali Domini.* A' jáſzolban helyheztetik, mint egy paisban a' Szûznek méhébûl, mint vitézkedô Amazon Anyátul. *S. Auguſtinus hom. 14. in natali Domini.*

Mert ha tudgyátok a' Lacedæmoniak ſzokáſa volt az, mihelet ſzûletett, a' gyermek, a' paisban tették, s' nem a' bôcsôben azzal azt akarván jelenteni, hogy nem henyélésre, hanem viaskodáſra, hadakozáſra ſzûletett az a' gyermek. Igy Herculeſt, és Ifikleſt, mihelet ſzûlte Alemena nevô annyok mingyárt a' paisban fektette. *Pineda c.* 14. *de Salamone.* kik felôl *Theocritus* azt irja: *Lacte imple-* *Pineda c. 14. Theocritus*

implevit utrumque, rato poſuit in clepeo. Meg-ſzoptatta mind a' kettôt, és a' paisban fektette.

Claudianus de Honorio.

De *Honorius* Csáſzárt-is mikor *Claudianus* dicsérni akarta vitézségérûl azon kezdette el dicséretét, hogy még kisded-korában-is a' paiſokon máſzkált. *Reptáſti per ſcuta puer.* Hogy ne volnál vitéz Csáſzár, a' ki még kisded-korodban-is a' paiſokon máſzkáltál.

Mely ha azoknál dûcsôséges volt, s' jele vitézségeknek. Ah! nagyobb vitézségének jele a' mi harmatos Jeſuskánknak, hogy nem puha párnákra, hanem jáſzolban ſzénára fektettetett. De, oh édes Jeſuſom! ne válald mind magadra a' harczot! ám bár menny elôre, mint a'

Cant. 1. v. 4.

Romajak harmatos vitézi, de *Curremus in odorem ſuavitatis tuæ.* bizony mi ſem maradunk el, hanem utánna léſzûnk jo illatodnak, mert tudgyuk azt, hogy a' harmat gyenge illattyával élteti az élô állatokat, csak tudgyuk jeledet, mely felê mennyûnk, hadd láſſuk jeledet, el mégyûnk. *Hoc erit vobis ſignum invenietis infantem parnis involutum.* Bátor (ugy mond az Evangeliſta) léſzen, vagyonis zâſzloja, a' léſzen a' ti jeletek, avagy záſzlotok, bê polálva talályátok a' gyermeket ruhákban, avagy poſztocskákban, avagy ha más tetzik kévében talályátok ſzénáját. A' Romajaknál záſzlo helet kévéket emeltenek fel. Ugy-e? rongyos poſztocskái, kôtôzôtt ſzénácskája;

Matt. c. 16. v. 24.

ezek léſznek záſzloi? Igen-is: mert *Qui vult venire poſt me, &c. abneget ſemetipſum, &c. Matt.* 16. A' ki ên utánnam akar jônni ſzûkség az, (ugy mond) hogy engem kôveſſen maga meg-vetésében, és ſzeliden jôjen utannam: kônnyen gyôzedelmet vêſzen az, a' ki az elôl jâro Kriſtuſt kôveti. Ugy mond Szent *Cyprianus. In parvuli hujus nomine cum hoſte antiquo congredimur, in ſtadio hujus vitæ, hujus ſe exercet militia Chriſtiana præeunte Chriſti vexillo, quem par-*

S. Cyprianus.

parvulum vidimus. Ennek a' kisdednek nevében ûtközûnk-meg ama' régi ellenségûnkkel, ebben az életben, és a' kereſztyének vitézsége itt probállya magát az ô záſzloja alatt, a' kit kisdedségében láttunk: kisded ô, és merô gyônge harmati csôp de hatalmas erejében, mert a' mint *Tertullianus* ſzoll: *Non tuba ſed crepitacillo hoſtem deſignat.* Nem kell ô néki trombita, csak csôrgetôcskéjével-is megiëſzti az ellenséget. Melly ha ugy vagyon, a' mint más képpen ſincſen, el hittem ki ki ſegitségûl hija, a' mint a' ki magától nem elegendô, máſok fegyverét kéri, de el jô-e? mindenek kérésére? igen-is; de nem minden helyre, mert a' mit *Petrus Dam. c.* 8. *quaſt.* 14. ſzoll: *Impacatæ mentis hoſpitium non requirit.* békeſségtelen elmében nem ſzáll? mellyik az, kétségnélkûl az, a' ki Iſtennel békeségben nem él, &c. *Petr. Dam. c. 8. quæſtion. 14.*

Harmatos vitéz ô, sôt éijeli titkoſſan, egy tiſzta gyapjura le ſzállott harmat, boldog méhben, s' onnan a' világra ki terjedett eſsô, de mit mondok? akár mint hiják a' gonoſz életûek, ſem beléjek nem ſzáll, ſem ôket utánna nem bocsáttya, mert a' harmatnak csak tiſzta gyapju volt a' helye, Gedeonnál. Nem ſzereti a' kutyák ſzálkás ſzôrét, az az, az iregyeket. Nem csôppenik a' ſertére, mert utállya a' tiſztátalanságot. Nem kedvelli az oroſzlány haragos ſerényét, ſem a' medvék gubás ſzôrét, az az: a' mérges haraguakat, ſem a' mord kedvûeket, a' kik mindenkor mint a' medvék bômbôlnek, haraguſznak. Nem ſzereti az álnok róka tarka bôrét, mert a' két ſzinûeket társaságából éppen ki rekeſzti. De a' kevély páva tollára ſem ſzáll, ſem a' csácſogo ſzayko, vagy ſzarka tollaira, mert mind a' kevéllyeket, mind az ember ſzollokat kerûli. Egy ſzoval társaságában csak azokat kedvelli, a' kik egyûgyûek, mint a' bárányok, s' tiſz-

 ták

ták mint a' meg-moſott fejér harmatos gyapju. Ebben öltőzzék ki ki a' gyapjuban, és a' harmatos vitéz Jéſuſt magában találllya, minden ellenségen vett győzedelemmel. Amen.

KARACSON NAPIAN,

NEGYEDIK PREDIKACZIO.

Az Atya Iſtennek képe, annak bennünk meg-romlott ábrázatyát, jőtt ſzűletésével megujitani.

Lucæ 2. *Invenietis Infantem. Lucæ 2.*
Találtok egy gyermecskét.

VGyan azt, a' mit ama' mély titku Salamon, énekében a' Synagoga, avagy a' régi Szent Patriárkák gyülekezete, tiſzta ſzeretettel fel lobant ſzivből, Iſtenétől ohaytott, ama' kivánságával. *Quis det te Fratrem meum ſugentem ubera matris meæ, ut inveniam te foris, & deoſculer te, & jam nemo me deſpiciat. Cant.* 8. oh! ki adgya nékem azt, hogy te, az én atyámfia légy, az anyám emlőjét ſzopván, hogy kinn találllyalak, és meg-csokollyalak téged, és már engem ſenki meg ne utállyon! e' mái nap az Anyaſzentegyház a' mennyei vőlegénnek kegyeſſe, megérvén azt az ődőt, a' melyben a' fölség magát meg-vonta, a' gazdagság meg-ſzegénkedet, a' nagy Iſten gyermekké, s' erőtlen csőcsőmő gyermekké lett Bethlhem városa kivül, egy ſzakadozott, s' minden ſzeleknek fel nyilt iſtálloba, a' jáſzolba, meg-nyerte. Mert a' mint lá-

Cant. 8.

tom,

tom, az Angyalok mutatnak réá, azok kiáltyák, hol találhattyuk, ne talántan haſzontalanul bujdoſván, városokrul városokba, avagy erős várakba, királyi nyoſzolyában ſetét éijel kereſsük, a' hol nincſen. *Invenietis infantem pannis involutum, & poſitum in præſepio.* találtok egy gyermecskét polában bé takarva, és a' jáſzolban helyheztetve. Oh bizony hellyes, és jeles mondáſa az Angyalnak! *Gaudium magnum evangelizo, quod erit omni populo.* nagy örömet hirdetek, a' mellyel, örvend minden nép. vallyon micſoda az? *Natus eſt vobis hodie Salvator, qui eſt Chriſtus Dominus.* Má ſzületett néktek Üdvözitő, a' ki az Ur Kriſtus. Cſufollyon tehát ha mér, ez után a' bálványozo pogányság, neveſſen a' zſidoság, utállyanak a' nemzetségek, hogy ha kézben nem kaptuk, ha nem ſzopja emlőjét Anyánknak ha ölben nem vettük, ha nem cſokolgattuk a' jáſzolban. A' hová ha minnyájan nem érkezhetünk-is, eleget tett minnyájunk képében érettünk az a' cſudálatos Anya, a' kinek ölében imádgyák a' páſztorok, dicsérik az Angyalok, gyönyörködve nézi az egeknek Ura, sőt még a' sötétség-is, hogy őtet láthaſſa fényeſséggel telik. *Claritas Dei circumfulſit eos.* Az Iſteni fényeſség környül fogta őket. Nem vethet immár ſenki meg bennünket, mert az Iſtennek meg tetzett terméſzetünk, haſonlatoſságunkban öltözött, emberré lött. *Quis poterit homines deſpicere, in Deo homine facto?* kicſoda léſzen az, ugy mond *Gulielmus*, a' ki meg-merje vetni az embereket az emberré lett Iſtenben? De hol vagyon? *Foris*, oda ki vagyon. *Foris factus eſt, qui erat intus. Vide illum intus, quando legis, quòd in ſinu eſt Patris; cognoſce illum foris, quando nos quærit, ut redimat, foris factus eſt tibi, ut mihi intus eſſet, medicus noſter. S. Ambroſius de inſtit. Virg. c. 1.*

Luca 2.

Gulielmus.

S. Ambroſius de inſtit. virg. c. 1.

Oh mely meſze ment! oda ki lett, a' ki benn volt.

Benn láſſad, mikor azt olvaſod, hogy az Atyának kebelében volt. Kinn iſmérjed, mikor minket keres, hogy meg-váltſon. Kinn lett néked, hogy nékem benn lenne, és minnyájunknak orvoſa. Mellyet *Philo* elméje ſzerént mégis világoſſabban akarván magyarázni igy ſzoll: *Tunc foris inventus eſt Sponſus, & oſculata eum Sponſa, cum humanitate veſtitus, per ineffabilem charitatem, ſoluto omni debito, ſibimet amantiſſimè reconciliavit, & Patri.* Ah! akkor találta fel Attyafiât, a' mennyei vőlegényt Jegyeſſe, és akkor cſokolta-meg, mikor emberségben őltőzvén, ki mondhatatlan ſzeretete által, minden adoſságot meg-fizetvén, magával, és az Atyával ſzerelmeſſen meg békéltetett. Ugy de miért kellett emberi ábrázatban őltőzni? ha cſak a' megbékéllés kellett? hiſzem más módot-is találhatott volna fel ebben? En ugy itélem, és meg-is mutatom, mert képünk és ábrázatunk igen meg-romlott volt, ugy hogy a' kik haſonlatoſságára teremtettünk volt, cſak jele ſem volna, hogy emberek vegyunk. Ő azért *ad Colloſ.* 1. *Imago inviſibilis Dei.* igaz képe lévén a' láthatatlan Iſtennek az Attyának, meg-ujitani jőtt bennünk azon ábrázatot. Mellyet meg-mutatok, legyetek figyelmeteſſek.

Phylo.

Ad Colloſ. 1. v. 15.

Propoſitio.

A' Romai ékeſſen ſzolláſnak meſtere, nagyon panaſzolkodott Homerus ellen, hogy valamit dicsért verſeiben, vagy a' királyokban a' méltoságot, és birodalmat, vagy a' fejedelmekben a' bőv kőlcségű lakozáſt, vagy az őltőzetben, és udvari ſeregben a' pompát, kőzőnségeſſen a' főlyhőkőn főllyűl emelté, noha pedig mindenekben jobb lett volna és haſznoſſabb a' mennyeijeket le vonni, hogy ſem mint a' főldieket haſzontalanul fel magaſztalni. *Humana ad Divina transferebat, Divina mallem ad nos. Cic. Tuſc.* 1. ő ugy mond a' főldi dolgokat, és méltoságokat a' mennyekbe emelte fel, inkáb akartam volna a'

Cic. Tuſc. 1.

na a' mennyejeket vonta volna le: az az inkább illett volna, hogy azokat dicsérte, és kivánta volna kőzinkben a' főldre, hogy ſem mint hizelkedve a' főldieket az Iſtenig fel emelte. A' mely mondásábul Cicero meg-mutatta, hogy volt immár nála valami árnyékban az a' boldogság, a' mellyet ſzerzett Iſten e' főlden, midőn az Iſtenségét egéſz a' főldig le ſzállitotta, mert ugyan-is ennek velünk kőzlésében mit nyerhetet ember jobbat? mint hogy magát az Iſteni erkőlcſre foghatta. A' mint ugyan ezt Plato ſzükségeſnek itéllette lenni mondván: *Mortalem hanc naturam, & inferorum locum, malum neceſſario circumſtat, & adhæret, quare, contendendum eſt, quàm celerrimè, hinc illuc fugere. Fuga autem eſt, aſſimilatio Dei, in quantum poteſt.* Ezt a' mi halando terméſzetünket kőrnyül fogja a' gonoſság, és ugyan hozzánk ragad, azért azon kell igyekeznünk, hogy innen oda ſzaladgyunk. tudni illik a' mennyejekre. Az a' ſzaladás pedig nem egyéb, hanem az Iſtennek hozzánk, avagy nékünk hozzá valo haſonlitáſunk a' mennyire lehet. Pogány bőlcstül Szent Lélek világa nélkül mély mondás! mert ugyan-is ha terméſzetünket meg-Iſteneſithettyük ki menekedtünk a' terméſzet nyavalyáibul, uralkodunk a' halálon, őrőkőſi vagyunk a' boldog véghetetlenségnek. De talán nem bátorságos azt kivánni, hogy haſonlo legyen az ember Iſtenhez? a' mint azt kivánta volt a' kevély Luciper: *Similis ero altiſſimo. Iſaiæ* 14. Haſonlo léſzek a' magoſságbélihez. s' annyira eſett tőle, hogy a' pokol fenekén találná magát, mind a' mái napig-is. Erre vágyodot első Atyánk Adám, és Eva, halván a' kigyo beſzédet: *Eritis ſicut Dij.* ollyanok léſztek, mint az Iſtenek. *Geneſ.* 3. s' azt nyerték véle, hogy *Comparatus eſt jumentis, & ſimilis factus eſt illis Pſalm.* 48. nem cſak ollyan nem lenne, mint az

Plato.

Iſaiæ 14. v. 14.

Geneſ. 3. v. 5.

Pſalm. 48. v. 13.

az Iſten, hanem emberségébűl is ki forgattatván a' barmokhoz haſonlittatnék. A' hol mingyárt bomlani kezdett az elsŏ ábrázattya, és képe embernek. Noha ez-is boldog vétek volt, nem magában, hanem a' kŏvetkezendŏ jóért, a' mint Szent Agoſton ſzoll: *Felix culpa, quæ talem meruit habere Salvatorem.* ſzerencsés vétek, a' mely illyen Meg-váltót érdemlett; mert midŏn haſzontalanul emelkedett ember áz Iſtenségre, akkor magában elsŏ diſzét el rontotta. De oh ki mondhatatlan ſzerencsénk! a' mit a' pogányok kivántak, mi nyertűk meg, az Iſtenség ſzállott le oly formán, hogy hozzánk haſonlová lévén, mi-is haſonlók lehetnénk az Iſtenhez, minden gonoſság nélkűl. Ugy hogy immár Szent Pál-is arra intſen: *Hoc ſentite in vobis, quod & in chriſto Jeſu, qui cùm in forma Dei eſſet, ſemetipſum exinanivit formam ſervi accipiens, in ſimilitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo. Phil.* 2. Azt érezzétek magatokban, a' mit Kriſtus Jeſusban, ki mikor az Iſten formájában volna, nem álitotta ragadommannak magát, az Iſtennel egyenlŏnek lenni, hanem ŏ magát ki űreſitette, ſzolgai formát vévén fel az emberekhez haſonlová lett, és kűlsŏ ábrázattyában ugy találtatott mint ember. Kétségnélkűl arra a' végre, hogy immár, a' kihez az előtt haſonlok nem lehettűnk, minek utánna ŏ hozzánk haſonlo lett, mi-is hozzá kaſonlittathatnánk.

S. Auguſtinus.

Phil. 2. *v.* 8.

Tudgyátok-e micſoda tanácſa volt Iſtennek eleintén, mikor teremtet? *Faciamus hominem ad imaginem & ſimilitudinem noſtram. Geneſ.* 1. Teremtsűnk embert a' mi haſonlatoſságunkra? s' végben-is vitte volt, maga lelkét lehelvén orczánkra, ábrázatunkra, belénk, de mivel állapotunkat nem értettűk, avagy érteni nem akartuk, annyira el haſonlottunk tŏle, hogy immár ſemmi ábrá-

Geneſ. 1. *v.* 26.

zattyá

zattya majd rajtunk ne maradna. Annak okáért ő magunk ábrázattyában öltözött, emberré, és gyermekké lett, sőt féreggé. *Ego autem abjectio plebis, vermis, & non homo.* En (ugy mond) féreggé lettem, a' kosség csufia, és féreg. *Psalm.* 21. s' a' végre lettem, hogy ezután megtanullyad, ha Isténedhez hasonlo kivánsz lenni, ne kevélységben, hanem alázatosságban öltözzél: mert *Vir humilis, Deo est similis, & in templo pectoris gestat eum. Superbus autem cùm sit odibilis Deo, diabolo similis est. Basilius in exhort. ad filium spiritualem.* Az alázatos ember Istenhez hasonlo, és az ő mellye templomában viseli ötet, á' kevély pedig mivel gyülöltetik az Istentül, az ördöghez hasonlo. s' ebben vétettünk volt mi, ebben rontottuk meg magunkat, de viszontag, helyre hozattatunk, mert a' mi bennünk el veszett volt, meg-tért Üdvözitönkben. *Apparuit humanitas Salxatoris nostri Dei. ad Tit.* 3. Meg-jelent a' mi Üdvözitő Istenünknek embersége. Mi végre? *Nyssenus* meg-felel s' azt mongya: *Ea fuit negociatio Filij Dei, ut propriâ formâ, quam sumpsit effectus homo, se rursus ad exemplaris pulchritudinis figuram effingeret, ut esset id, quod initio fuerat.* Minden igyekezete, és kereskedése abban volt az Isten Fiának, hogy tulajdon formáját fel vévén embernek, az ember, uijobban elsö képe hasonlatosságára formálná magát, és a' lenne, a' mi kezdetin volt.

Psalm. 21. v. 7.

Basilius in Exhort. ad filium Spiritualem.

Ad Tit. 3.

Nyssenus.

Mert ugyan-is mi lehetett nagyobb kár, mint az? ha Istennek keze munkája el veszne? búsul ember rajta, ha kedves gyermeke meg-romlik, a' kiben lelket nem adott, s' ne búsullyon rajta az, a' ki maga formálta, maga ábrázattyára mindenestül az embert? *Pœnitet me fecisse eos. Genes 6.* Bánom én, hogy öket alkottam, micsodát? bánnya-e Isten hogy jót mivelt? nem; távul légyen! nem azt bánnya ő, hogy teremtette, hanem azt bán-

Gen. 6. v. 7.

bánnya, hogy el kellene veſzni, és azért a' mint Szent Bernárd magyarázza annyit téſzen az a' ſzo, *Pœnitet me eos feciſſe*, mint, *Pœna me tenet, mihi incumbit ſuſtinere pœnam, pœnitentiam agere pro homine, quem creavi.* Az az engemet fogott el a' bűntetés, és ſzomoruság, az én dolgom az emberért, a' mellyet teremtettem, eleget tennem érette, az az: helyre hozzam el romlott haſonlatoſságomat benne. Igy ſzoll Szent *Athanaſius*-is *lib. de Incarnatione*: *Non decebat homines Divinæ ſemel imaginis conſortes, in exitium abire. Quid igitur Deo conveniebat? aut quod par erat ut fieret. Niſi ut exemplar imaginis renovaret. Ut per id denuò homines ipſum cognoſcere poſſent. Id autem confici quomodo potuit? niſi, ipſa imago Dei, Salvator Chriſtus ſuperveniret.* Nem volt illendő, hogy az ember, mely az Iſten képéhez haſonlo volt, egyſzer éppen el veſzne, mi kivántatott tehát egyéb annak meg-ujitására más? hanem hogy, az ő képének haſonlóját meg-ujitaná, hogy az által az emberek őtet iſmég meg-iſmérnék. A' pedig jobban nem lehetet, mint ha maga, az Iſten képe, az Atyának Fia, alá ſzállana; s' haſonlatoſságot ád ehez, azért ugy mond, ha kit le irt a' kép iro táblára, mikor ůdő jártával el tőrlődet, avagy bé mocskoſodot, ſzűksék, ha meg-akarják ujitani, hogy az állyon elő, a' kinek képe volt, s' uijobban hozzá valo haſonlatoſságra ujittaſsék-meg, ugy, mivel bennünk az Atya Iſten képe haſonlatoſsága meg-bomlott, ſzűkség volt, hogy áz Atyának igaz képe, a' Fiu állána elő, és ez jobbitaná-meg,

S. Bernardus.

S. Athanaſius lib. de Incarnatione.

A' mint eleget-is fáradott benne mingyárt, leg elsőben-is az alázatoſsághoz fogván, a' jáſzolban valo fekűvésével, és utolljára a' zſidoság botránkozására a' nemzetségek cſufságára alázatos életét nagy tűréſſel el végezvén.

A' mi-

A' mibûl immár, azt hozzák ki Szent Pállal a' ſzent Atyák, tehát a' ki eddig a' fôldi embernek hordoztad képet, ez után a' mennyei ember képet oltalmazzad magadon. *Si portavimus* ugy mond Szent Pál 1. *Cor.* 15. *Imaginem terreni hominis, portemus imaginem cæleſtis.* Ha eddig a' fôldi ember Atyáddal, kevély voltál? Ah! alázd-meg magadat, s' meg-aláztatáſodat tûrjed a' mennyei emberrel Kriſtus Jeſuſſal. A' hol *Tertullianus* ekképpen int: *Portavimus imaginem terreni per collegium tranſgreſſionis, per conſortium mortis, per exilium paradiſi. Nam etſi in carne, ita portatur imago Adæ, ſed non carnem ponere jubemur. Si non carnem; ergo converſationem, ut perinde & cæleſtis imaginem geſtemus in nobis, non jam Dei, nec in cælo exiſtentis. Sed ſecundùm lineamenta Chriſti incedentis in ſanctitate, & juſtitia, & veritate. lib. de reſur. car. c.* 49. viſeltûk eddig a' fôldi ember képét a' parancſolatok egyenlô meg-ſzegésében, az halálnak réſzesûlésében, a' paradicſombul valo ſzámkivetésben, de ugyan noha teſtben viſeltûk ezt az Adam képét, ugyan a' nem kivántatik, hogy teſtben változzunk. Ha pedig e' nem kivántatik, tehát a' kivántatik, hogy magunk viſelésében viſellyûk a' mennyei ember képét, nem az Iſtenét magánoſſan, nem-is, ugy a' mint mennyekben vagyon, hanem formájára a' Kriſtuſnak, a' mint a' fôlden járt, az ô ábrázattya ſzerént, az élet ſzentségében, az igaſságban, tôkéleteſségben és alázatoſságban.

1. Cor. 15. v. 49.

Tertullianus l. de reſur. carnis c. 49.

Meg-fordult immár az emberi tôrvény, és jobra változott. Az elôtt *l.* 38. *de injurijs Scævolæ*: Tôrvénnyel volt meg tiltva, hogy ſenki a' Csáſzár képét más irigyſégére ne hordozza. *Senatus conſulto cavetur, ne quis imaginem Imperatoris in invidiam alteriùs portaret, & qui contra fecerit, in vincula publica mittitur.* A' Romai tanácſnak parancſolattyátul hagyatik, hogy ſenki máſnak mint ellenségének.

Scævola l. 38. de injurijs.

irigységére, a' Császár képét ne hordozza, ha ki ez ellen vét, vasban vereteſsék, tömleczben tételsék.

Meg-fordult immár ez a' parancsolat, s' a' kiáltatik: *Portemus imaginem cæleſtis.* 1. *Cor.* 15. ki ki bizváſt viſellye meg-váltója képét, és a' mint *Nazianzenus* oratione 4. ſzoll: *Simus ſicut Chriſtus, quoniam ipſe ſicut nos; efficiamur Dij propter ipſum, quoniam ipſe propter nos factus eſt homo.* Legyünk ollyanok, mint Kriſtus volt, mivel ő-is ollyanná lett, mint mi voltunk. Legyünk mi iſtenek, ő érette, mivel ő-is érettünk emberré lett, az az: a' mint ő mi érettünk fel vette nyavalyáinkat, vegyük fel mi-is az ő életét, és ſzentségét, ugy viſelvén mindenekben magunkat, hogy ábrázattya rajtunk láttaſsék.

1. Cor. 15. v. 49.

Nazianz. oration. 4.

Meg-cſelekedték azt, a' Nagy Sándor udvarbéljei, hogy kedvéért, a' mint ő hajtott nyakkal, és fel s' alá pillogato ſzemmel járt, ugy járnának ők. Ah! ſzégyen volna, ha mi-is Üdvözitőnk kedvéért ugy nem járnánk, a' mint ő járt, ſzégyen volna, ha mi ottan kerülnénk az alázatoſságot, a' hol ő azt érettünk kereſi, ſzégyen volna, és éppen illetlen állapot, ha mi akkor biznánk el magunkat fel fuvalkodván, midőn ſemmivel ſem birunk, mivel ő akkor alázta-meg magát, akkor lett ſzegénnyé midőn mindennel birt. s' bizonnyal ugy mond Szent Leo: *Fruſtra apellamur Chriſtiani, ſi imitatores Chriſti non ſumus, qui ideo ſe viam dixit, ut illius converſatio Magiſtri, forma eſſet diſcipuli. Et illam humilitatem eligeret ſervus, quam ſecutus eſt Dominus hom. 6. de nativit.* Cſak haſzontalanul mondatunk kereſztyéneknek, ha Kriſtuſt nem követtyük, a' ki azért mondotta magát útnak, ſzelidnek, alázatoſnak, hogy az ő maga viſeléſe formája volna tanitványának, és azt az alázatoſságot követné a' ſzolga, a' mellyet magának válaſztott az Ur.

S. Leo.

Hom. 6. de nativitate.

Cſak

Csak lélekben látta ezt Dávid, s' még-is azt kiáltya: *Proba me Deus, & tenta me, ure renes meos, & cor meum Psalm.* 25. Probálly meg engem Uram, késércs-meg, égesd az én vesémet, és az én szivemet, az az: lássad, nem járok-e nyomdokában, nem viselem-e képét annak, a' ki képemet magáéval ujittya? Mert ugyan-is *Nihil est, quod debeat tantum ad amorem accendere, quàm humilitas Incarnationis. Steph. canthuar.* Nincsen semmi, a' mi ugy fel ébreszhessen, s' fel gyujthasson az én Jésusom szerelmére, és követésére, mint az ő meg-testesülése, *Nemo est qui se abscondat à calore ejus. Psalm.* 18. Ha kinek szivét e' meg-hadta, nem rejtheti el magát előtte, hanem szereti, ölelgeti, és csokollya. ölelgeti életét kapván, csokolgattya gyönyörkedvén meg-testesülésében, és emberségében. Mellyet mivel minnyájan kivántok, és miben kövessetek kérditek? Eregyetek ki elmetekkel az hideg jászolban. *Invenietis infantem*, ottan réá akadtok szegénységére, réá akadtok alázatosságára, réá szeretetére, réá Istenségére, réá emberségére, réá képetek ujitojára, réá minnyájunk szerelmére, a' kisded Jésusra üdvösségünk megszerzőjére. Amen.

Psalm. 25. v. 2.

Steph. Canthuar.

Psalm. 18. v. 7.

SZENT ISTVAN ELSŐ MARTYR NAPIAN.

ELSŐ PREDIKACZIO.

Békeséges türésével, többeket győzött-meg Szent István, mint mások harczal, és viaskodással, mert erős volt, erős volt pedig, mert jó volt.

Ecce ego mitto ad vos Prophetas, & Sapientes, & Scribas, &
Matt. 23. *ex illis occidetis. Matt. 23.*
Imé én küldök hozzátok Profétákat, és Bölcseket, és Irástudókat, és azok közül meg-ôltek.

Eleintûl fogva szorgalmatos gondot viselvén maga népére az Isten, soha nem hagyta ollyan erôs, és bátor szivû emberek nélkûl, a' kik meg nem mernék ôket gonoszságokrul feddeni, és az el hagyott jóra visza téríteni, csak hogy, azt találom fôl bennek, hogy oly móddal és erôsséggel küldötte ôket, hogy ellenek nem álhatnának a' gonoszak.

Igy mikor mint egy busulva kérdezkednék az Ur: *Quem mittam & quis ibit. Isaiæ 6.* kit küldgyek? és ki mégyen ezek közíben a' nyakas, és vér szopo nép közíben? Ajánlotta ugyan magát *Isaias, Ecce ego, mitte me.* Imé én, küldgy el engem, de elôbb a' Seraphin Angyal, tüzes izénnel illetvén az ajakât, retteneteisé tette, a' nép elôtt; az után Ezechiel Profétát ugy küldette, hogy leg erôsebb fegyverben ôltöztetné, mert mint a' gyémántot, és mint a' kemény kövecset, ugy meg-keményitette homlokát, hogy semmit nem tarthatna dühösségektûl. *Omnis*
Ezech. 3. *domus Israël attritâ fronte est, & duro corde; Ecce dedi faciem*
v. 9. *tuam valentiorem faciebus eorum, & frontem tuam duriorem frontibus eorum, ut adamantem, & ut silicem dedi faciem tuam, ne timeas eos. Ezech. 3.* Az Israëlnek egész háza erôs homloku és kemény szivû de imé erôsb orczát adtam néked az ô orczájoknál, és keményebb homlokot az ô homlokoknál mint a' gyémánt, és mint a' tüz ütô kô, ollyanná tettem a' te orczádat, ne fély tôlök. Igy bátoritotta, igy fegyverezte fel Profétáit régentén; de a' máj E-

van-

vangeliomban sokkal kűlőmbet hallok én, mert oly puszta kézzel, és lágy homlokkal kűldi Profetáit, hogy azok kőzűl meg-is őllyenek, az Istentelenek, a' mint hogy meg-is történt ez, a' máj dicsőségrs Szent István Martyromon; s' mi okbul hirdette tehát? mire nézve dicséri annyira Szent Lukács, hogy az Apostolok cselekedetinek hatodik részében felőle azt mongya: *Stephanus autem plenus gratiâ & fortitudine*; István pedig tellyes malasztal? hol s' ki előtt kedves érette? ha erővel tele? kit rontott? ki rettent-meg tőle? Szent Dávid hogy malasztal tellyes, kedves volt Saul Király elott, leg nagyobb győtrelmében-is tudta segiteni, egy hárfajának penditésével meg-csillapitotta benne a' gonosz lelket, és eszére hozta Sault. Jonathas hogy kedves volt a' nép előtt, minnyájan meg-motdultak ő érette, s' erővel-is ki vették Attya kezébűl, hogy meg ne ölhetné. *Ergone* (ugy mond) *morietur Jonathas, hoc nefas est vivit Dominus si ecciderit capillus de capite ejus in terram. Liberavit ergò populus Jonatham ut non moreretur.* 1. *Regum* 14. Tehát meg-hal Jonathas? méltatlan dolog ez: él az Ur, hogy csak egy haj szála sem esik le az ő fejérűl. Meg-szabaditá azért a' nép Jonatást hogy meg ne halna. Kedves volt tudni illik előttők és azért nem engedték.

Actor. c. 6. v. 8.

1. Reg. 14. v. 45.

De ki tud valamit Szent István ereje felől-is? Dávid, és Samson méltán erősek, mert az oroszlányokkal meg-vittak, és meg-ölték azokat, a' Philistæusokat mind a' ketten rontották, de Szent István annyira távul volt tőle, hogy rontaná ellenségét, hogy inkább ő rajta esnék minden veszedelem, mert a' mint az Irás szoll; *Ejicientes eum extra civitatem lapidabant. Actor.* 7. ki vetvén a' városbul kővezik vala őtet? s' hol tehát az ő erőssége? igaz; nem rontott ő senkit, kedvét sem találta a' zsidoságnak,

Actor. c. 7. v. 57.

de ugyan mégis mind malasztal tele volt, mind pedig erősséggel, ugy annyira, hogy sokkal többet győzne tűrésével, mint mások viaskodásokkal. Mellyet hogy én meg-mutathassak azt kérem, a' mint Szent Agoston kért: *Donet mihi Dominus pauca dicere salubriter, qui donavit Stephano tanta dicere fortiter.* Oh engedgye énnékem azt az Ur, hogy valami keveset szolhassak üdvösségessen, a' ki azt adta Szent Istvánnak, hogy sokat szollana erőssen. Azonban legyetek figyelmetesek.

S. Augustinus in festo S. Stephani. Propositio.

Kiváltképpen valo erősségét Szent Istvánnak leg könnyebb én nékem meg-mutatnom abbul az egy bizonyságbul, *Plenus Spiritu Sancto. Actor. 7. Plenus gratiâ.* Tele volt Szent Lélekkel, tele malasztal, mert hogy ha Dávidnak vagy Sámsonnak csak akkor volt leg nagyobb erejek, mikor a' Szent Lélek őket meg-szállotta, a' mint az Irás *Judic. 14.* azzal él a' szoval: *Irruit autem Spiritus Domini in Samson.* Az Urnak lelke pedig réá rohána Sámsonra ki ki, nyilván ki hozhattya belőle, hogy leg erősebb volt Szent István, a' ki tele volt Szent Lélekkel, a' kinek hatalma miatt *Non poterant resistere.* Ellenne nem álhattának ellenségi. tele volt a' mellet malasztal, ki tetzet kedves volta, és azért ellenségi előtt-is akár mint bánt az után véle dühősségek, de ugyan kedves volt.

Actor. 7. v. 55.

Judic. 14. v. 19.

Minek okáért mikor erős feddésére fogok csikorgana, szivek mérgekben szakadozna, *Dissecabantur in cordibus suis.* mások olvasák *disserrabantur* annyira haraguttak, hogy szűvek nem kűlőmben győtrődnék; mint ha fűrészel fűrészeltetnék. Ugyan mégis szemeket rola el nem vehették, mert Angyali szépséget láttak orczáján. *Viderunt faciem ejus tanquam faciem Angeli. Actor. 6.* Mint az Angyal orczáját, ugy látták orczáját. Tudni illik a' mely Szent Lélek éget szivében, ki útet orczájan, és bizonságot tett felőle, hogy leg erősebb.

Actor. 6.

Vette

Vette ezt eſzében Szent *Hilarius Arelatenſis* és igy ſzoll felőle: *Tranſiêrat quippe abundantia cordis, in decus corporis, & in faciei pulchritudinem candor, ſplendorque animi exundabat, & abſcondita pectoris ornamenta, ſpeculum frontis irradiabant, atque cùm in ſe haberet Spiritum Sanctum, os præ ſe geſtabat Angelicum.* Az ő ſzivének bővelkedéſe ki tetzet teſte ſzépségén, az ő orczája ſzépitéſére az ő lelkének belső fényeſsége ki áradot, és mint a' tükőrben ugy láttattak orczáján belső ékeſitéſi, és mivel Szent Lélekkel tele volt, Angyali orczát mutatott: mind bizonyitására erőſségének, mert valamint az Angyal egéſz emberi ſeregeknél erőſſebb, ugy Szent Iſtván-is az egéſz zſidók gyülekezeténél mind erőſſebb. *S. Hilarius Arelatenſis in feſto S. Stephan.*

Nehéz volt ennek rettenetes dorgálását hallani a' zſidók gyülekezetének, ugy mint, a' kiknek ſzemekre hánta gyilkoſságokat. Ti ugy mond mindenkor ellenne állotok a' Szent Léleknek; kicſodát nem üldőztek a' ti Atyátok a' Proféták közül? ti az Iſten Fiát meg-öltétek, ti gyilkoſok, ti az Iſten igéjére meg-sűketült gonoſzok, ti környül metéletlen ſzivűek, s' mind ennyi feddéſére-is cſak réá bámultak, vagy ſzépségét cſudálván orczájának, vagy Angyali erejétül tartván: *Inſenſiſſimos* (ugy mond ſzent *Chryſoſtomus*) *licet haberet inimicos, permiſerunt tamen diutiùs concionari, ut tanto decore illius paſcerentur.* Noha ugyan ellene dühedett ellenségi volnának, de ugyan mégis ſok üdeig el ſzenvedték feddését, hogy tovább láthatnák ſzépségét. Cſak azért is nyilván *plenus gratiâ*, tele malaſztal, mert dühöſségekben is kedvellették ellenségi. *S. Chryſoſtomus.*

Együtt jár az Iſteni malaſztal az erőſség, együtt a' joság, ugy annyira hogy a' hol a' joság nincſen, ſe Iſtennek malaſztya, ſe erőſsége ne találtaſsék. Visgálták ezt az Irás magyarázzok, és ugyan azért a' Syrus nyelvben

réá

réá akattak arra, hogy az a' ſzo *gratia* malaſzt, annyit tégyen mint joság. mert a' hol mi olvaſſuk *gratia*, a' Syrus azt téſzi *tabutah* az az *bonitas* joság, és annyit tégyen *plenus gratiâ* tele malaſztal, mint *plenus bonitate*, tele josággal, és kövétkezendô képpen tele erôvel.

De hogy az erôt meg tugyátok válaſztani, tudnotok kell, hogy kétféle az erô, egyik abban áll, hogy máſokat erôſſen rontſon, mindeneken gyözedelmet vegyen, a' máſik abban áll, hogy magát meg-győzze ember. Az elsô közönséges a' világ fiai erôſségével, de a' máſik csak azoké, a' kik tele vannak Szent Lélekkel, igaz Kereſztyének, noha ſem egyike, ſem máſika nem lehet a' joság nélkül.

Valaki maſokon erôt akar venni, és győzedelmet, ſzükséges az, hogy benne légyen a' joság. Tanullyanak itten a' vitézek, s' hallyák hogy kell erôt venni az ellenségen. *Exod.* 17. Moyſes meg-akarván verettni Amaleket, ollyan hadi fejedelmet válaſztott, a' ki tele volna josággal, Joſuét hija, és azt hagya néki. *Elige tibi viros, & egreſſus pugna contra Amalec, cras ego ſtabo in vertice montis, habens virgam Dei in manu mea.* válaſz ki magadnak férfiakat, és ki menvén harczoly Amalek ellen, én holnap a' hegynek tetején állok, kezemben lévén az Iſtennek veſzeje. Miért kell Joſuét válaſztani, miért kell Joſuének máſokat el válaſztani? hanem hogy ollyanok hivattattak az ellenség meg-verésére, a' kikben joság volna. a' mint ezt bizonyittya *Joſephus l. 3. hiſtor. c. 12. Quia vir manu & conſilio promptus, & pietate inſignis, & à Moyſe præceptore non fuit degenerans.* Azért válaſztotta Joſuét annyi erôs férfiu közül, mert azon kivül hogy kézzel és tanácſal gyors volt, a' joság kivált képpen meg-volt benne, és jo taniţo Meſterétûl Moyſestûl el nem fajzott.

Exod. c. 17. v. 9.

Joſephus l. 3. hiſtor. c. 12.

Vala-

Valakik győzedelmet vettek régentén, minnyájokban meg-volt a' joság, s' azért voltanak bátrak, azért féltenek tőlek az ő ellenségek.

Kérgyétek-meg eziránt Szent Pált, és meg-mongya rővideden : *Deficiet me tempus enarrantem, de Gedeon, Barac, Samſon, Joſeph, David, Samuel & Prophetis, qui per fidem vicerunt regna, operati ſunt juſtitiam, adepti ſunt repromiſſiones. Hebr.* 11. Ah! ne kénſzeritsetek arra, hogy mind elő ſzámlállyam, azokat, a' kik joságokkal verték-meg ellenségeket, mert el fogyna előbb údőm, hogy ſem mint elő ſzámlálhatnám, Gedeont, Bárákot, Sámſont, Dávidot, Sámuelt, és a' Profétákat, a' kik a' hit által győzték-meg az orſzágokat, a' kik joságot miveltek, és az igéreteket el nyerték : minden győzedelmeknek első oka a' volt, hogy jók voltak. Ki kiáltotta azt Szent Dávid, a' ki okát adván győzedelmes vitézségének azt mongya: *Deus qui præcinxit me virtute, & poſuit immaculatam viam meam, qui perfecit pedes meos, tanquam cervorum, & ſuper excelſa ſtatuens me. Qui docet manus meas ad prælium, & poſuit ut arcum æreum brachia mea. Pſalm.* 17. Ha meg-menekedtem ellenségemtűl annak tulajdonitom, hogy erőſséggel, máſok olvaſák josággal ővedzett engem az Ur, és makula nélkűl valo életet adott, ez adott a' ſzaladáſra gyors lábat mint a' ſzarvaſnak, ha meg-vertem ellenségemet, az Iſten ſegitet jó életre, s' azért kezeimet ő tanitotta az harczoláſra, ő tette karjaimat olyanná, mint a' réz kéz ijat. Oh meg-győzhetetlen erőſség! áldot joság! a' mely nyertesé téſzed a' veled birokat. Adná Iſten! e' volna minden kereſztyén vitézben! több győzedelmet olvaſnánk de mivel, ki, ki, csak teſti erejében és ſzive bátorságában, s' elméje ſerénységében bizik, nem csuda, ha tőbſzer veſztűnk, mint nyerűnk. A' ki nyerni akar, jó légyen ſzükség.

Hebr. 11. *v.* 32.

Pſalm. 17. *v.* 40.

Pſalm. 17. *v.* 33. & 34.

Es ez az egyik erő, a' mellyet ád a' jóság. de sokkal kűlömb a' másik, a' mely egyedűl a' jó kereszтyént illeti. Ezt-is Szent Agoston igy irja le: *Fortitudo est amor, facile tolerans, propter id, quod amatur. lib. de moribus Ecclesiæ.* Az erősség nem egyéb, hanem szeretet, a' mellyel mindent kőnnyen el szenved ember, azért, a' mit szeret; és azért abban kűlőmbőzik, az hivek erősége a' vitézek erősségétűl, hogy ezek ellenségekre rohannak, amazok tőlők erőssen szenvednek. *Sustinere id est, in periculis immobiliter sistere, principalior est virtus fortitudinis, quàm aggredi pericula.* A' veszedelmekben álhatatossan meg-maradván szenvedni, nagyobb erő sokkal, és dicséretesb dolog, mint a' veszedelmekre űtni, ugy mond Szent Tamás. 22. *q.* 123. *a.* 6.

S. August. lib. de moribus Ecclesiæ.

S. Thomas 22. q. 123. a. 6.

Mely ha ugy vagyon: lássátok a' kőveket ragado zsidókat, hallyátok kiáltásokat, nézzétek az ártatlan ifiat Szent Istvánt a' kővek zápora alatt, és hogy ha mind annyi szenvedésében-is érettek valo imádságát hallyátok, mellyel azt kéri, hogy meg ne bűntetessenek. Ah! vallyátok-meg leg nagyobb erősségét, leg dicséretesb győzedelmét! mert ha dicséretes, ellenségét megverni a' vitéznek, várakat, városokat meg-venni? sokkal nagyobb dicséret abban, magát meg-győzni, hogy békével tűrjőn.

Ne hidgyétek ezt én nékem, hanem magát hallyátok a' Szent Lelket, a' ki *Prov.* 16. azt mongya: *Melior est patiens, viro forti & qui dominatur animo suo, expugnatore urbium.* Jobb jobb a' békével tűrő ember az erős férfiunal, jobb a, ki magán uralkodik, hogy sem mint a' ki városokat vészen-meg. Látta a' dicsőséges Szent István, hogy fel nyiltak előtte az egek, és immár űlő székébűl fel kőlt Jesus. *Video cœlos apertos & Jesum stantem.* Látom (ugymond) látom

Prov. 16. v. 32.

látom az egeket nyitva, és álva látom Jesust, s' mit véltek mi végre állott fel Jesus? hanem hogy ha kivánná segitségére jönne vitézének, nem volt nehezebb akkor Istennek a' kövezô zsidókat el veszteni, mint régentén Illyés Próféta ûdejében Okosiás Király vitézit, a' kik midôn meg-akarnák ragadni Illyês Prófétát csak azt mondá. *Descendat ignis de cælo, & devoret te, & quinquaginta tuos.* 4. *Reg.* 1. Ha én az Isten embere vagyok, jôjôn tûz az égbûl, és égessen-meg tégedet, és a' te ôtven vitézidet, s' mingvárt meg-is emésztettenek; de nem igy szollott Szent István, hanem inkáb. *Domine ne statuas hoc illis peccatum.* Ah! én Uram, meg ne bûntesd, ne tulajdonicsad vétkeknek ezen cselekedeteket, sokkal erôsebb Illyés Prófétánál, mert nem másokon, hanem magán vett gyôzedelmet, inkáb el tûrvén a' meg-kövezést, hogy sem mint azoknak bûntetésit. 4. *Reg.* 1. *v.* 10.

Nem hallott soha ember szilidebb beszédet embertûl kinnyaiban mint Szent Istvántul hallottak ellenségi, mert a' kikre minden átkot kellett volna vetni, a' világ itélete szerént, dûhôs vadaknak nevezni, azokat Atyáinak, Attyafiainak nevezte.

Actor. 6. *Viri Patres, & fratres audite.* Atyáim és édes Atyámfiai hallyátok. Oh Isteni szerettttel égô, csupán csak a' joságbul álló erôsséggel dicsôséges vitéz! hogy nevezed azokat atyáidnak, a' kik hohérid, hogy hihatod atyádfiainak, a' kik véredet ontyák? Nem atyádfiai azok, a' kik kôveznek, hanem gyilkosid, nem atyádfiai, hanem a' viperák fajzati, de hogy erôsséget mutassa: *Iræ lenitatem, minis verò, despicientiam, mortis terrori, vitæ contemptum, odio dilectionem, malevolentiæ benevolentiam, calumniæ, veritatis prædicationem opponit. Gregorius Nyssenus.* A' harag ellen szelid beszédét állittya, a' fenyegetések eleikben, *Act.* 6. *Gregorius Nyssenus.*

azoknak meg-vetését, a' halál félelmének, a' meg-vetett életet veti eleiben, gyűlölségekért szeretetét adgya vissza, rosz akaratyokat jó akarattal, gyalázásokat az Igasságnak hirdetésével fordittya meg.

Csak hogy el sűketűltek volt immár dűhősségekben, s' azért *Exclamantes continuerunt aures suas.* Senki szelid beszédit nem akarta hallani, hanem fel kiáltván fűleket be dugták, hogy sziveket meg ne lágyitsa, egyik kő, a' masikát érte, a' lévén kőzőttők bőcsűletesebb, a' ki sebessebben hajthatta. de meg-csallyák magokat, mert midőn győzedelmet akarnak venni rajta, kezében adgyák a' győzedelmet, mert *Lapides quidem lapidem percutiunt, sed lapidem molliorem, de quo fluit oleum charitatis, & tinnitus redditur pietatis, clamat voce magnâ, utiquè charitate. Petrus Dam.* A' kővek, követ vernek, de lágyabb követ, ugy mint: a' melyből a' szeretetnek olaja foly, ha mi zengés hallatik, a' kegyességnek zengése hallatik; nagy fel szoval kiált, mert nagy szeretettel. Akár mint agyarkodgyanak ő réá ellenségi, de ugyan ő *Tanquam fratres aspiciebat, & tanquam patres salutabat.* csak ugy nézi őket mint attyafiait, csak ugy kőszőnti, mint attyait, ugy mond *Gregorius Nyssenus.* Oh bizony mélto arra, a' kinek erős harczáért jutalma mutattasék! mélto a' ki előtt tovább ne légyen be zárva az ég. s' azért nitva látta ő az egeket, s' mi végre? meg-mongya Szent Ambrus: *Migratus è terra, cœlos vidit apertos, ut qui teneram vitam pro Christo contempsit mereatur hæreditatem cœli lib. 1. offic.* El kőltőzvén ebből a' világbul; nyitva látta az egeket, hogy a' ki Krisztusért maga életét meg-vetette, mennyei őrőkséget érdemellyen. Nem Abinádáb-e azután a' dicsőség, a' ki hogy első volt az, a' ki bé merne menni a' két felé vált veres tengerben, azt érdemlette, hogy első lenne mások kő-

Petrus Damian.

S. Ambrosius lib. 1. offic.

kőzőtt nemzetsége, nem az ő dicsősége többé az, hanem Szent István Mártyr-é, a' ki első ment a' vérnek tengerén által, ugy mond Lyranus, mivel Urunk szenvedése után hét holnappal, első volt ő, a' ki nem kémélette életét szerelmes Jésusáért, mélto arra, hogy minden Mártyrok kőzőtt első nevezteſsék, és első légyen.

Ugy tetzik én nékem hogy az égből szavát hallom Jésusnak, ugy tetzik, hogy azon áldást hallom, a' mellyel Jákob fiát Rubent áldotta. *Ruben primogenitus meus, tu fortitudo mea, & principium doloris mei, prior in donis, major in imperio. Geneſ.* 49. Ruben te én első szűlőttem, te vagy az én erősségem, te vagy kezdője fajdalmamnak, te te vagy elsőbb az ajándékokban, te nagyobb vagy a' birodalomban. *Ruben* annyit tészen mint *videns filium* a' fiat láto. s' kicsoda ez? hanem te dicsőséges Szent István Mártyr, te látod és álva látod az Istennek fiát, te mutatod-meg erősségedet, álhatatos türéſedben, te vagy kezdője a' Jésus fajdalmának, mert te vagy első, a' ki kezekben akadtál az istenteleneknek, te vagy első az ajándékokban, mert még senki kedvéért nem nyiltak fel az egek; te nagyobb vagy a' birodalomban, mert eleje vagy a' Mártyromoknak. Annak okáért kelly fel te-is ülésedből, tekéncs réánk, és ha látod erőtlenségünket, esedezzél érettünk annál, a' ki tégedet erősitet Krisztus Jésusnál, hogy minket-is meg-erősitvén nyavalyáink el türésében, nissa fel előnkben a' mennyei boldogságot, a' hol örökké dicsérhessük. Amen. *Geneſ.* 49. v. 3.

* * * * * * * * * * * * *
* * * * * * * * * * * * *
* * * * * * * *
* * * * * * *

SZENT ISTVAN ELSŐ MARTYR NAPIAN.

MASODIK PREDIKACZIO.

Eleven kőfziklábul hi metzett kő oſzlop volt Szent Iſtván Mártyr, azért, tűzzel ſzikrázott, mikor kőveſztetett, mert a' Kriſtus ſzeretetével langallott.

Viderunt faciem ejus tanquam Angeli. Actor. 6.

Actor. 6. Láttak az ő orczáját, mint az Angyal orczáját.

Kivált keppen valo lelki vigaságot indito napot űllettűnk tegnapi nap, mikor arrul a' boldog éjrűl emlékeztűnk a' melyben, a' páſztorokkal barátkoztanak az Angyalok, fényeſség láttatott a' sőtét éjnek közepén, mennyei dicséretek, és énekléſek hallattatanak a' levegő égben, a' főlden emberi formában, láthato teſtben, imádtatott az élő Iſtennek Fia. De, mi okbul terjedhet toákb a'] mi előbbi vigaságunk? mikor, az ártatlannak vérét ki ontve láttyuk a' főld ſzinén? mikor az igaz mondásért, agyba főbe verettetik, sőt éppen meg-kőveſztetik Szent Iſtván, a' ki tellyes lévén a' Szent Lélek malaſztyával, ki mutatott bőlcſeségen kivűl, Angyali ſzépséggel tűndőklett orczájan? hanem ha azt mondom, a' mit mondott Szent Fulgentius. *Heri exivit Dominus de utero Virginis, hodie miles egreſſus eſt, de ergaſtulo carnis, heri Chriſtus pro nobis pannis eſt involutus, hodie Sanctus Stephanus ab eo, ſtolâ*

Fulgentius ſerm. hujus diei.

ſtolâ immortalitatis eſt indutus; heri præſepij anguſtia Chriſtum portavit infantem, hodie immenſitas cœli Sanctum Stephanum ſuſcepit triumphantem. Tegnap a' Szűznek méhébűl jőt ki a' Kriſtus, ma a' teſtnek tűmlőczébűl, vitéz Szent Iſtván: tegnap mi érettűnk, poſztocskákkal poláltatott bé a' Kriſtus, ma ettűl, Szent Iſtván, a' halhatatlanságnak őltőzetével őltőztetett fel; tegnap a' jáſzolnak ſzűkvolta és keskensége hordozta a' kisded gyermeket, ma az égnek véghetetlensége fogatta bé, a' győzedelmes Szent Iſtvánt.

Mert ugyan-is, a' mint méltán őrvendeztűnk tegnap a' kőzinkken jőtt Iſtenért, emberi formában, ugy ma-is méltán őrvendezűnk az ember eleiben fel nyilt mennyei dűcsőségért; a' melybűl azt a' haſznát értyűk az Iſteni meg-teſtesűléſnek, hogy ez után az embereknek-is nitva léſzen előttek a' menyorſzág; a' mi tegnap lőtt, ma annak bizonságát űllyűk Szent Iſtvánban, a' ki vérével pecsételte bé, felőle tett bizony tanuságat, s' hogy ne vigagyunk?

De mi dolog az? tegnap az igaz verőfény tűnt eleiben a' világnak, és ezt a' világ nem iſmérte-meg, *Mundus eum non cognovit, lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt.* A' világoſság a' sőtétben világoskodik, és a' sőtétség meg nem foghatta. *Joan. 1. v. 10. ibid. v. 5.*

Ma pedig, egy kevés világoságot ſajditottanak-meg, a' világ fiai Szent Iſtván orczájan, s'vagy akarják, vagy ſem, kénſzeritetnek ki hirdetni a' mit láttanak, *Vidérunt faciem ejus tanquam Angeli.* mint az Angyalnak orczájat, ugy láttak Szent Iſtván orczájat. *Actor. 6. v. 15.*

Talán a' cſillag fényeſſebb a' verőfénynél? a' fáklya a' cſillagnál? talán nagyobb tekéntetű a' ſzolga az ő Uránál? az ember, az Iſtennél? az Iſtennek, hellye nincſen a' vendégfogadoban, s' az embernek, a' tanácsban, a' bőlcſ-

a' bölcsek közepén, hellye, és üléſe. Nem tudnék én erre meg-felelni, ha a' Poëta nem tanitana, ama' mondásával, *Solémque ſuum, ſua ſydera nórunt.* 6. *Æneidos.* A' verőfényt iſmérik, az ő cſillagi, mint ha azt mondaná, nem a' sötétség, hanem a' világoſság iſméri a' napot, nem láttyák az éijeliek, hanem cſak a' cſillagokat, s' azért nem annyi cſuda, ha egyikét láttyák, és nem a' máſikát. Iſmérték Szent Istvánt, mint a' sötét elméjű zſidoság között fénylő cſillagot, de nem iſmérték a' Kriſtuſt, mint az igazaknak verőfényét, kit cſak a' láthat, és iſmérhet, a' ki az igaſságnak és napnak fia. Mellyet hogy ki ki ſzűnetlen láthaſſon, azt a' tanácſot adta Szent Agoſton. *Noli cadere in peccatum, & non tibi occidet hic ſol, ſi tu feceris caſum, faciet ille tibi occaſum.* kivánod látni ezt a' napot? Ah! arra vigyáz hogy bűnben ne eſsél, igy ő ſem nyugſzik le elótted, de ha te bűnre ſzakatz le, ő-is le ſzáll nyugotra.

Æneidos 6.

Auguſtinus

Ebben eſtek volt hitetlenségekkel a' zſidok, és azért nem látták az igaz napot, hanem Szent Istvánnak cſillag gyanánt, sőt Angyali ábrázot formán tündöklő orczáját látták.

Kinek ſzép tekéntetét, és fényes orczáját, mikor magatoknak képzitek, mit láttok? el hittem némellyek egy nagy világoſságot, látnak Iſaiáſſal, *Habitantibus in regione umbræ mortis lux orta eſt eis.* Oly világoſságot láttunk, (ugy mond) a' mely a' halálnak árnyékában ülőknek támodot eléjekben. Máſok ollyan forma, tüzes, és világos oſzlopot látnak, a' minémű ki vezette az Iſraël fiait az Ægyptus sötétségéből, egy általyában valaki réá teként Szent Istvánra, Angyali orczát lát rajta. Dé én ha jól réá ſzegezem ſzemeimet, és tovább nézem, ugy tetzik, egy fényes és tüzzel ſzikrázo oſzlopot látok, a' mely

Iſaiæ c. 9. v. 2.

az

az eleven kősziklából lévén ki metzve, mennél inkáb haygállyák, annál inkáb szikrázik (ugymint) Isteni szeretettel, mellyet meg-is mutatok, csak szemeiteket ő rola, és, az én beszédemtűl fűleiteket el ne fordicsátok. *Propositio.*

Eleintűl fogva, mihelyet, a' kemény agyu zsido nemzetség Istene ellen agyaskodni, és tusakodni, nagy vakmerőséggel kezdet, mingyárt, volt az Istennek-is réá gongya, hogy ellene kemény, és kő oszlop gyanánt meg-mozditathatlan erős Profétákat, kik őtet gonoszságáért méreszen, meg-fedhesék támoszon.

Igy a' Királyi kronika második könyvének huszon negyedik részében a' vagyon fel téve, Zakáriás méresz feddéséről. *Spiritus itaque Domini induit Zachariam filium Jojadæ sacerdotem, & stetit in conspectu populi, & dixit eis, Hæc dicit Dominus Deus, quare transgredimini præceptum Domini, quod vobis non proderit. & dereliquistis Dominum, ut derelinqueret vos? Qui congregati adversus eum, miserunt lapides, juxta Regis imperium, in atrio domus Domini.* Az Ur lelke, meg-környékezé Zakariás papot, a' Jojada fiát, és fel álla, a' nép szine előtt, és monda nékik; Ezeket mongya az Ur Isten; Miért hágjátok által, az Urnak parancsolatyát, mely nem fog néktek használni, és el hattátok az Urat, hogy el hagyna titeket. Kik egyben gyűlvén ellene, meg-kővezék őtet, a' Király parancsolatya szerént, az Ur háza pitvarában. Ez ugyan a' gyilkosság, annyira meg ieszlette volt a' Profétákat, hogy majd alig találna Isten, oly bátor szivűt, a' ki ellenek állani méreszelne, és azért kérdezkedék Isaiás könyvének hatodik részében. *Quem mittam? & quis ibit nobis?* kit kűlgyék, és kicsoda mégyen el? hogy szemtűl szembe meg-fegye, a' kemény nyaku népet? s' talán nem-is talált volna, arra valót, hogy ha, *2. paralip. c. 24. v. 20.* *Isaiæ 6. v. 8.*

Angyala által, eleven tűzzel Isaiás Prosétának ajakait meg nem sűtögette, és meg nem tisztitotta volna.

De mihent az Ige testé lőn, mingyárt találtatot, a' ki magát bizváſt ajánlaná, és azt mondaná: *Ecce ego,* *Isaiæ 6. v. 8.* *mitte me.* Imé Uram ihol én, kűlgy el engem, meg-feddem, és ellenek állok, se haragjok se dűhősségek engem meg nem rettent, a' mint hogy, ugy-is történt. Mert ha az Apostolok cselekedetit olvasátok, réá akadtok, mely bátran pirongatta, és feddette őket, a' máj dicsőséges Szent István, ugy annyira, hogy senki ellene nem mondhatna, és beszédet meg nem gátolhatná. *Non poterant resistere sapientiæ, & spiritui, qui loquebatur:* *Actor. 6. v. 10.* *Actor.* 6. senki, oly bátor nem volt, a' ki ellene álhatna, a' ki ennek bölcseségét és buzgoságat meg-győzné, mert oly buzgo lélekkel, és fel gyuladot szivel szollot, hogy minnyájan beszédekben el fogynának előtte. Mert a' mennyi szo ment ki, Szent István szájából, anyi szikrának látatatott, mivel az a' lélek, a' ki benne szollott, nem emberé hanem Istené volt, a' kinek minden szava hathatossabb a' két élű pallosnál, hathatossab a' tűznek sebes gyulyasztásánál, a' mint hiv szolgainak, és bátor követeinek meg-is mondotta egykor Üdvözitőnk. *Non enim* *Matt. 10. v. 20.* *vos estis, qui loquimini, sed spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis. Matt.* 10. mikor ti szollotok, nem ti vattok, a' kik szollotok, hanem a' ti Atyátok lelke, a' ki bennetek szoll. Hogy ha pedig még erre-is némellyek irtoznának elő állani, azzal bátoritotta őket. *Ego dabo vobis os, & sapien-* *Lucæ 21. v. 15.* *tiam, cui non poterunt & contradicere omnes adversarij vestri. Lucæ* 21, Ne fellyetek, én adok szájat, és bölcseséget, melynek ellene nem álhatnak, se nem mondhatnak, minden ti ellenkezőitek.

Melyben bizván, ez az első dicsőséges Szent Mártyr,

tyr, vetekedésre, és disputálásban indula, az egész sinagogával, Cyrénéusokkal, Alexandria béliekkel, és valakik Ciciliából, Asiából jöttek volt, ezekkel ugy megvít, hogy egyig mint meg-győzettetnének, szemekre hánta gonosságokat; Ti ugymond kemény agyuak, környûl metéltetlen szivûek, ti mindenkor ellene állatok a' Sz. Léleknek. Kicsodát nem ûldöztenek a' ti Atyáitok a' Próféták közûl? kit nem öltek meg? leg fő képpen a' kik az el érkezet Messiásrul jóvendeltenek a' kinek ti aruloi, és gyilkosi voltatok. O felettébb méész beszéd? bizony aczélyokra akadot volt Szent István, de ô is meg állott kô keménségében, és ha egyben kellett vélek útközni, mást senki belôle nem várhatot, hanem szikrázást, mint mikor az aczél veri a' tûz követ.

Ki ellen, hogy semmit sem tehettenek, a' bûnösök szokása szerént, busulni kezdettenek, fogokat csikorgatni, és magokban el szárodni. mert igaz az, a' mit monda a' királyi Próféta: *Peccator dentibus suis fremet, & tabescet Psalm.* 111. A' bûnös haragszik, fogaival agyarkodik és meg-eped, de mi kövétkezik? *Desiderium peccatorum peribit.* el vész a' bûnösök kivánsága, meg-marad az igaz, az ô beszédében. Es ugyan azért *Dissecabantur cordibus suis. Actorum 7.* dul fulnak vala szivekben, és ugyan hasadoztanak. *Psalm. 111. v. 20.* *Actor. 7. v. 54.*

Ez tudni illik a' mérges scorpio természete, hogy midôn a' környûl lévô tûznek, nem árthat, maga öllye meg magát. Jutot mind azon által tanács eszekben, és a' mint a' Poëta mongya, *Furor arma ministrat.* a' harag talál mingyárt magának fegyvert, ök-is öszve gyûltenek, s' miért? *ut eum dolo tenerent.*, hogy ötet, a' kit igassággal meg nem elözhettenek csalárdsággal, és hamis tanu bizonsággal el nyomnák, és el veszténék.

O dicsőséges Szent István! hagy alább buzgóságodban, ne fedd toább, ne pirongasd, mert a' mint hamisſák, ugy hamis tanácsokkal fejedre járnak, jol jutt énnékem eſzemben, Szent János ſzava, a' ki őket viperák és mérges kigyok fajainak neveſzte, s' mit vélſz? mire gyűltek egyben, máſra? hanem hogy mint a' kigyók kőveket fujanak, mert a' mint beſzéllik, ſoha egyébre a' kigyók máſra egyben nem gyűlnek, hanem hogy, kővet fuijanak.

De mit gondol azzal Szent István? hamiſſat kőltenek ellene? a' ſinagoga ellen valo vétéſérűl vádollyák. Ah! *Verba volant, ſed lapidem non offendunt.* Akár mit mongyanak, akar minémű hamis tanút ſzollyanak ellene, nem árt, a' ſzo a' kőnek, és inkáb keveſſebbet illyen tűzes kőnek, tűzzel égő oſzlopnak; a' ſzo a' levegő égben peng, és ugyan ott el enyéſzik, de a' kővet meg nem sérti. Es ugyan azért, nem fél ő, a' zſidok kővei fuásátul, mert maga-is kő, és ki meczett oſzlop, abbul a' kőſziklábul, a' mely, maga a' Kriſtus, *Petra autem erat Chriſtus.* a' kőſzikla pedig, vala a' Kriſtus. (ugy mond) az Apoſtol. 1. *Cor.* 10.

1. *Cor.* 10. *v.* 4.

Errűl mondaná ma, ha élne Ariſtoteles, a' mit az erős férfiurul mondott, *Vir virtute, & ſapientiâ præſtanti, animum tenet immobilem, nec florenti rerum ſtatu, nec adverſarum procellâ, propoſitum mutat, & à virtute detorquet, nec eſt quisquam, qui illum de fortitudinis, & conſtantiæ gradu dejiciat. lib.* 3. *ethicorum.* Ez az, az erős férfiu a' kinek meg-mozditathatlan ſzive, és akarattya, ſe ſzerencsés, ſe ſzerencsétlen állapottul, el nem tévelyedhetik, a' mit egyſzer, el kezdett, végben-is viſzi, s' nincſen ſenki, a' ki álhatatoſságat, és erőſséget meg-változtaſſa, meg-erőtlenicſe.

Ariſtoteles lib. 3. *æth.*

Le taſzitanák ma, ha jelen volnának a' régi Romai pogá-

pogányok Mercurius Bálványát, a' mellyet az álhatatosságnak jelenségére emeltenek volt fel, és Szent Istvánt helyheztetnék helyébe, a' ki nem csak álhatatos nem volt, el kezdett feddésében, de ugyan hellyére ment a' gonoszaknak, hogy helyben bűntethesse, és dorgálhassa, szavát fogadván annak, a' ki Szent Pállal, azt tanitotta, *Ne simus fluctuantes*, ne hányatassunk mint a' habok, hanem mint a' kő oszlop, állandok legyünk, az el kezdett jóban, és igaz mondásban. *Ephes. 4. v. 24.*

Es ugyan ezért, ennek illett volna erősségének, ki képzésére ama' nem tudom ki czimere, a' melyben egy kőszikla a' tenger kőzepén ugy volt le irva, mint ha, a' fel háborodott tengernek habjaitul verettetnék, ezen alá irással. *Conantes frangere frangit*: a' mely habok azon erőkődnek, hogy ezt a' követ el roncsák, magok romlanak, magok tőrettetnek-meg, mert e' felől mondatott, *Non poterant resistere*, nem álhatnak vala ellene, *plenus gratiâ & fortitudine* tele volt malasztal, tele erővel.

Mire nézve, biznám immár, hogy el kerűli hamis szándékokat, és tőlők meg-menekedik, de attul féltem, más felől, hogy kőzikben mérészen mégyen, a' vér szopo gyilkosoknak, sőtt ugyan ragattatik, *Concurrentes rapuerunt eum & adduxerunt in concilium.* őszve futván, és gyűlekezvén ragadák őket, (ugy mond Szent Lukács) a' gyűlésben. O leg erősebb szivű Mártyr! csak mostan halgass, meg menekedel a' ki mondott sententiátul! de nem halgat Szent István, a' mint Szent Agoston szoll felőle. *Non tacuit Stephanus quem vidit, ut perveniret ad eum, quem vidit, quia festinabat mori pro illo, ut viveret cum illo. ser. 94. de diversis.* Nem halgattya ő azt el, a' kit látot, hogy hamarább hozzá érkeznék, a' kit látot, és véle élhetne, a' kiért kivánt meg-halni, annak okáért, mint a' szikrá- *Actor. 6. v. 22.* *S. August. serm. 94. de diversis.*

zo kő minden felé hánya szikráit, ugy ő mindenikét feddette, és pirongatta hitetlenségekért. De mit cselekesznek a' mérges, és kővet fujo kigyok? *Furor illis secundùm similitudinem serpentis, sicut aspidis surdæ, & obsceuraverunt aures suas, quæ non exaudiet vocem incantantium, & venefici incantantis sapienter.* Psalm. 57. az ő dühősségek, hasonlo a' kigyoéhoz, mint a' siket, és fűleit bé dugo áspisé. Mely nem hallya, a' bűvesek szavát, és a' bölcsen bűvölő varászloét; mikor azt vélnéd, hogy fog rajtok a' feddés, akkor ők meg-keménkedtenek, és annál dühősebb tanácsot kaptanak, hogy kővel vernék ágyon. *O duri, & indurati filij!* kiált reájok Szent Bernárd, O kemény, és meg-keménykedet fiak! meddig? meddig, nem engettek az igasságnak? de maga-is az Isten azt kiáltya réájok, a' mit régenten mondott, *Scivi quia durus es tu, nervus ferreus cervix tua, & frons tua area.* Isaiæ c. 48. jol tudtam én azt; hogy kemény nép vagy te, vas a' te nyakad, és a' te homlokod réz. Csak hogy, mind ennyi keménységekkel sem tőrhették-meg állando beszédet Szent Istvánnak, azért egyenlő akarattal *Impetum fecerunt in eum.* réá rohánának. Ugyan-is igaz az ő felőlők, *Veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem.* Psalm. 129. készek, sőtt gyorsak az ő lábaik, a' vér ontásra.

Psalm. 57. v. 5. & 6.

Isaiæ c. 48. v. 4.

Psal. 129.

Ki taszigállyák azért, a' várasbűl, de miért? én azt vélem, hogy az ő szándékokon kivűl, a' mennyei Jerusálemben állitassék fel ez a' kő oszlop, mert ha jut eszetekben, csak a' földi Jerusálemben sem hallatott a' templom körűl semmi, zörgés, gyalulás, vagy verések, hanem oda ki alkalmaztatatták, oda ki pallérozták az oszlopokat és csak készen vitték bé, a' fel állitásra, a' templom ékessségére: arrul az irás igy emlekezik. *Domus autem, cùm ædificaretur, de lapidibus dolatis atque perfectis ædificata est,*

3. Reg. 6. v. 7.

est, & malleus, & securis, & omne ferramentum, non sunt audita in domo cùm ædificaretur. 3. *Reg.* 6. A' ház pedig mikor épiteték. faragot, és kész kövekbül épiteték, és verő, és fejsze, és semmi vas szerszám nem hallatott a' házban, midőn épittetett. Hogy ha azért, a' földi épületnek, nagyob pompájára, oda ki kellett el készülni, minden kő oszlopnak? mennél inkáb illendőbb, hogy a' mennyei Jérusálem ékességére, ez az oszlop is oda ki készitessék el? ki, ki, azért a' várasbul, oda ki kell hozzá alkalmasztatni. A' mint hogy meg-is cselekették, *Ejicientes eum extra civitatem lapidabant eum.* *Actor.* 7. ki vetvén a' várasbul kövezik vala ötet. *Actor. 7. v. 57.*

Igy a' kő keménységü nyakas zsidok, kövel pallérozták a' követ, az erős oszlopot Szent Istvánt, mivel a' kemény marvány követ-is nem vassal, hanem kövel szokták simitani, hagygállák ők, de akaratok ellen, az Isten templomára alkalmaztattyák. A' hol Szent Agoston igy szoll: *Petris lapidabatur, qui pro petra, quæ Christus est, moriebatur.* kövekkel kóveztetik, ki a' kősziklaért, mely a' Kristus, halálat keresi. *S. August. in die sancti hujus.*

E' felől értem én azt, és erre alkalmaztatom a' mit Ezekiel Prófeta mondott. *Tu signaculum simil-tudinis plenus sapientiâ, perfectus decore. c.* 28. Te, te vagy, a' hasonlatosságnak pecséttye, tele bölcseséggel, tellyes ékességgel. A' pecsétben, avagy czimerben, a' nemzetnek eredete tulajdonságát szokták ki formálni, s' mit mivelnek ezek a' zsidok mást? midőn kövezik ezt az oszlopot, hanem hogy nemét és eredetit, a' kősziklát, mely a' Kristus, formállyák benne? kiványatok tudni, micsoda a' Kristus? meg-tanit Szent Pál, *ad Coloss.* 2. *Christus Dei fortitudo, & sapientia.* 1. *Cor.* 1. *v.* 24. ő az Istennek ereje, és bölcsesége. *Ezechiel. c. 28. v. 12.* *1. Cor. 1. v. 24.*

Ki mu-

Ki mutatta ezt a' Kereſztfán Üdvözitőnk, és ennek haſonlatoſságára ki mutatta Szent Iſtván-is a' kővezésben, ugy hogy, a' mint ő az Atya dicsőségének haſonlatoſsága volt, ugy Szent Iſtván formája volna ennek a' haſonlatoſságnak, békeséges tűrésében, és ſzenvedéſe között, mondott, ſzeretettel tellyes ſzavaiban; s' ki tagadhattya immár, hogy nem tellyes az ő ékeſsége, hogy nem ki meczett oſzlop, az igaz eleven kőſziklából Kriſtus Jéſusbul? ki, hogy ſemmi hijával ne lenne, *Exclamantes continuerunt aures ſuas.* bé dugott fűllel, fel kiáltottak nagy űvöltesél. Oh én Iſtenem! moſt mutasd fényes orczáját a' te tagodnak, mert, ha Moyſes ékes tekéntetiért ki emeltetett a' vizből, s' meg-mentetett a' haláltul, inkáb meg-menekedik ſzépségéért Szent Iſtván, a' kővezéſtűl! de, mind késő, az én kivánságom, *lapidabant* ugyan csak meg-kővezék, mert ha meg vallyák, azt kell mondani nékik, meg-kővezzük, mert noha ſzép, de *Gravis eſt nobis ad videndum, quoniam diſſimilis eſt alijs, vita illius.* *Sapient.* 2. csak réá néznünk-is nehéz, mert az ő élete, nem haſonlit máſok életéhez. *Sapient.* 2. *v.* 15. *Improperat nobis peccata legis*, a' törvény ellen valo bűneinket ſzemünkre hánnya.

O kegyetlen hohérok! kemény nyaku zſidok! ám menyetek ki, kővezzétek, de nem vért, hanem ſzikrákat vertek ki belőle, mellyet mivel hinni nem láttatnak, kőrnyűl fogják, ruhájokat le vetik, fel tűrődzenek, ſzemeikkel villognak, fogaikkal csikorganak verten verik agyon, sűrűen réá hagytot kövekkel. Es imé oh csudálatos látás! a' mennyi ſzot hallanak ſzájából, annyi ſzikrát látnak, mert mi lehetet tűzeſſebb ſzikra, mint az a' mondás, *Domine ne ſtatuas illis hoc peccatum!* Uram ne tulajdonicſad nékik vétkül, ezen gyilkoſságokat, meg-

volt

volt tudni illik, az ő kőziklájának a' Kriſtuſnak benne tulajdonsága, a' ki akkor-is könyörgett ellenségiért, mikor meg ölettetnék.

De, mit mondok? oly hévségű volt ennek ſzikrázáſa, ſzeretettel tellyes könyörgéſe, hogy az egek is olvadni láttatnának előtte, mert azt kiáltá, *Video cælos apertos, & Jeſum ſtantem.* Nyitva látom az egeket, és állani Jéſuſt. Moſt igaz az, a' mit mondott *Sylvius Italicus, Ruptóque polo micat igneus æther.* és *Statius, Attritus ſubitâ face, rumpitur æther.* ennek melegségére meg-haſadot az ég, és hirtelen melegére fel nyilt, a' hol álva láttya a' Kriſtuſt, mert őtet várja, hogy előtte fel állicſa őtet-is az Iſteni palotában. Akkor jutot eſzében az, a' mire intet Jeremiás, *Recordamini procul Domini, & Jeruſalem aſcendat ſuper cor veſtrum. c.* 51. Ah! mikor az igaſságért ſzenvedtek, még meſzőnnen-is juſſon eſzetekben az Ur, és a' Jérusálem, haſſon fel ſzivetekben, az az, tűrjetek békével, mert békeſséges tűréſteknek előttetek áll jutalma, az őrők dicsőség, jutot ez akkor ő néki eſzében, s' a' mint felőle emlékezett, ugy ttſti ſzemeivel-is látta. *Vidit Jeſum datorem præmij, vidit cælos patriam ſuam, vidit gloriam Dei ad poſſidendum ſibi paratam. Paulus Wan hoc feſto.* látta Jéſuſt, mint jutalmának meg-adoját, látta az egeket fel nyitva, mint maga hazáját, látta az Iſtennek dicsőséget, mint ő néki birodalmul el kéſzitet őrőkségét.

Jeremiæ c. 51. v. 50.

Pauhus Wan. hoc feſto.

Oh bóldog Mártyr! áldot tagja Kriſtuſnak! igaz ki metzett oſzlop, az eleven kőſziklábul! te mutattad ki, ſzivbéli ſzereteted tűzes ſzikráit, te nyitottad fel, menyeknek kapuit, te lettél arra érdemes, hogy az Urnak házában, őrőkké fel állitatnál, azért ély, és dicsőiteſsél vég nélkül, de arra kérűnk, hogy a' kihez közelitettél, annál mi érettűnk-is eſedezzél, hogy mi ſe ingadozzunk

ellenkező dolgaink kőzőt, hanem álhatatoſſan kő oſzlop gyanánt, állyunk, és tűrjűnk, és ha meg-jaidit a' fájdalom, ne legyen a' más, hanem ſzikrája, az Iſteni ſzeretetnek, hogy mi is, langallo ſzivel, és buzgo lélekkel az Urnak pitvarában, fel állittaſſunk, és veled egyűt dicsérjűk a' meg-dicsőűlt Jéſuſt. Amen.

SZENT JANOS EVANGELISTA NAPIAN.

ELSŐ PREDIKACZIO.

Szerette Jéſus Szent Jánoſt, mert János-is ſzerette Jéſuſt.

Joan. c. 21. *Quem diligebat Jeſus. Joannis cap.* 21.
A' kit ſzeret vala Jéſus.

SOkat bizott mind Putifár Joſephre, mind Balthaſár és Darius Danielre, mikor a' tőllők latott álomnak meg-fejtéséért, népeik elejben, országoknak gondviſeléſére emelték, a' mint *Gen.* 21. és *Danielis* 6. fel jedzette a' Szent Irás, a' kiknek ſzeretete annál nyilvábban iſmértetett, mennél többet vett mind Joſef Putifártul, s' mind Daniel Dariuſtul. Az elsőrűl Joſef igy dicſekedett: *Dominus meus omnibus mihi traditis, ignorat, quid habeat in domo ſua, quod non in mea ſit poteſtate.* *Gen.* 39. Az én Uram mindeneket kezemben adván, nem tudgya mie vagyon házában, és nincſen ſemmi a' mi hatalmamban ne legyen; Danielrűl pedig és annak hatalmárul a' Darius udvarában azt mongya az Irás: *Daniel ſuperabat omnes prin-*

Gen. c. 29. v. 4.
Danielis 6. v. 2.
Geneſ. 39. v. 8. & 9.
Danielis 6. v. 3.

cipes

cipes & ſatrapas. Danielis 6. Daniel pedig fellyůl haladgya vala mind a' fejedelmeket és tiſztartokat. Valoban ſzerencsés előmenetel! s' nem másért hanem egy két álomnak meg-fejtéséért. Mellyekre ha érdemes volt vagy Joſef., vagy Daniel, mit véltek? mire volt az érdemes, a' ki nem álmokat fejtett, hanem az Iſten kebelében el rejtett titkot ki nyilatkoztatotta a' világ előtt, és azt mondotta: *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Joan.* 1. kezdetben vala az ige, és az ige az Iſtennél, és az Iſten vala az Ige. Nem hallottak volt még e' felől ſemmit a' világ bőlcſei, ſenki elméje fel nem érte, mert a' mint Szent Bernárd ſzoll: *ſerm. 8. in Cantica. Hauſit Joannes de ſinu Unigeniti, quod de Paterno hauſerat ille.* a' mit az Attya kebelébůl vett a' fiu, azt vette ő, az Iſtennek egyetlen egy Fia kebelébůl; Az az: a' mit az Iſten Fia terméſzet ſzerént vett Attyátul, annak iſméretséget kebelébůl vette Jéſuſnak, Szent János.

Joan. 1.

S. Bernard. ſerm. 8. in Cantica.

S' mire vélitek tehát hogy érdemes illyen nagy bőlcſeségéért? ki ki ugy látom azt mongya, mélto arra, hogy ſzeretteſsék a' menynek és földnek Urától, mélto hogy kezében bizza minden kincsét, jol-is itéllitek, mert annyira, ſzeretetében volt Meg-válto Urunknak, hogy a' mit máſok felől el halgatott, e' felol nyilván ki hirdettetnê: *Quem diligebat Jeſus.* A' kit ſzeret vala Jéſus. Mélto arra, hogy leg drágább kincsét réá bizná. a' mint hogy réá-is bizta volt, mikor halála előtt Szent Annyát teſtamentomban ezen ſzokkal hagytā néki. *Ecce mater tua.* Imé a' te Anyád. A' melyrůl elmélkedvén Szent Tamás *de villa nova* azt mongya: *Pendebat Chriſtus in cruce moriturus, & diſpoſuit teſtamentum; Patri Spiritum, Eccleſiæ Corpus, peccatoribus Sanguinem, latroni regnum, militibus veſtes, Petro Eccleſiam, Apoſtolis Paraclitum, electis chariſmata liberaliter diſtribuit.*

S. Thomas de villa nova.

Aderat ibi dilectus, quid ſibi legaretur expectans. Quid tibi ô dilecte legabo! Ecce Mater tua, hæc omnium, quæ poſſideo chariſſima & pretioſiſſima gemma, hanc trado, hanc dono. A' Kereſztfán fûgvén Kriſtus, halála elôtt teſtamentomot tett. Szent Attyának lelkét, az Anyaſzentegyháznak teſtét, a'bûnôsöknek vérét, a' tolvajnak orſzágát, a' vitézeknek ruháját, Péternek az Anyaſzentegyházat, az Apoſtoloknak *a'* vigaſztalo Szent Lelket, a' válaſztottaknak lelki ajándékit hagyta. Azonban ottan állot ſzerelmes Jánoſa-is várván mi jutna néki. Mit hagyak ugy mond, nêked ſzerelmes Jánoſom? imé a' te Anyád a' ki enyim volt, néked hagyom, ez az én leg drágább kincſem, leg drágább yyémántom, ezt adom, ezt ajándékozom.

Oh felettébb fel magaſztaltatott Apoſtol! hogy ſzollyak én ennek êrdemérûl? dicsérésére êrdemetlen? igaznak vallom, és iſmérem én azt lenni, a' mit *Petrus Damianus* mondott felôle: *Qui Divinæ laudis præconia meruit, ad ejus dignè collaudanda merita humanæ linguæ fragilitas non aſſurgit. ſerm: 64. de hoc Apoſtolo.* A' ki Iſteni dicséretet érdemlett, annak érdemi dicsérésére nem ér az emberi nyelv. Melyre nézve hogy haſzontalanul ſzot ne ſzaporitſak, meg-adom abban becsûletét, ha meg-mondom, kiváltképpen mi okbul ſzerette ôtet Üdvôzitônk, hogy mi-is azt fel vévén, ſzeretetét érdemellyük Jéſuſnak.

Petrus Damian. ſer. 64. de hoc Apoſtolo.

Propoſitio.

Minden okát annak a' ſzeretetnek, mellyel Urunk ſzerette Szent Jánoſt a' Szent Âtyák, azt adgyák, hogy ô-is ſzerette Urunkat. Ugy, de hiſzem Szent Péter-is ſzerette, mert midôn kérdené tôle Urunk: *Petre amas me? Joannis* 21. Péter ſzeretz-e engem? három izben felelt-meg, és magával bizonyitott végtére: *Domine tu ſcis, quia amo te.* Uram te tudod, hogy ſzeretlek, sôt a' tôbbinél jobban ſzerette Kriſtus Urunkat, még-is Szent Já-

Joan. 21. v. 17.

noſt

noſt inkább ſzerette a' tôbbinél Kriſtus ; hogy ezért erre felellyen Szent Tamás Doctor. 1. *p. q.* 20. *a.* 4. azt mongya: *Petrus dilexit plus Chriſtum in membris & ſic etiam à Chriſto plus fuit dilectus, unde ei Eccleſiam commendavit. Joannes verò plus dilexit Chriſtum in ſeipſo, & ſic etiam plus ab eo fuit dilectus.* Szent Péter ſzerette, és tôbbet ſzerette Kriſtuſt tagjaiban, azért tôbbet-is, és inkább ſzerette a' tôbbinél, s' azért ajánlotta néki az Anyaſzentegyházat, de Szent János inkább ſzerette, s' tôbbet ſzerette Kriſtuſt maga ſzemélyében, s' azért ſzemélyében ô-is tôbbet ſzerettetett Kriſtuſtul; s' azért Szent Annyát ajánlotta néki. s' bizony meg is tetzett Kriſtus ſzemélyéhez valo ſzeretete, mert a' mit más Apoſtolok nem cſelekedtenek, azt mivelte ô az utolſo vacſorán. a' hol midôn el árultatását, és kôvetkezendô kinnyait beſzéllené Urunk, mingyárt el ájult Szent János, és fájdalmában nem ſzolhatván fejét ôlében hajtotta Jéſuſnak. *Erat recumbens unus ex diſcipulis in ſinu Jeſu, quem diligebat Jeſus. Joan.* 13. vala pedig egy az ô tanitványi kôzûl, ki a' Jéſus mellyén fekſzik vala, kit ſzeret vala Jéſus. Mely cſelekedetet fontolván Szent Tamás *de villa nova* fel kiált: *O miram audaciam! non audet Baptiſta ſacrum Domini verticem contingere. Magdalena cum timore & tremore tangit pedes. Thomas niſi juſſus, manum ſuam non mittit ad latus. Joannes dilectus non juſſus, non petitâ veniâ confidenter recumbit ſuper pectus Domini.* oh cſudálatos méréſzség! nem meri Kereſztelô Szent János ſzent fejét érinteni az Urnak. Magdolna reſzketéſſel és félelemmel érinti lábait, Szent Tamás Apoſtol ha parancſolatot nem venne, nem merné kezét oldalában bocsátani. Szent János pedig, ki ſzerettetett Kriſtuſtul ſe parancſolatot nem véſzen ſe ſzabadságot: hanem nagy bizodalommal mellyére fekſzik, kebelében hajtya fejét ſzerelmes Me-

S Thomas 1. p. q. 20. a. 4.

Joan. 13. v. 23.

S. Thomas de villa nova.

ſterének. s' mi ennek az oka? *Amor fecit, ſuper modum, enim audax eſt dilectio.* A' ſzeretet cſelekedte ezt, mert felettébb méréſz a' ſzeretet. De minémű ſzeretet? az-é a' mely hirtelen fel lobbanik, és leg hamarébb el oltatik? Az-é? a' mely ma langal, s' holnap hamujában ſincſen? Nem ugy mond Szent Tamás, és *Theophilactus*: hanem a' ſzeretet méréſzlette ezt, a' mellyel iffiuságától fogva ſzerette halálaig ſzerelmes Meg-váltóját, mert ha a' ſzeretet cſelekedetből iſmértetik, abból tetzik ki ſzeretete, hogy iffiuságától fogva ſzent, és ártatlan életű volt Szent János. *Fuit innocentiſſimus, ſimpliciſſimus, & manſuetiſſimus.* Eleintől fogva tiſzta életében, leg ártatlanyabb volt, leg egyűgyűebb, leg ſzilidebb.

Es, hogy ne volna az kedves, a' ki a' mint iffiuságában kezdette követni, ugy halálaig el nem hagyta. Követték a' több Apoſtolok-is, de meg ért ůdejekben követték, halála ůdején pedig mind el hagyták. egyedůl Sz. János abban ae ůdőben követte, a' mely az iffiuságnak hallandosága miatt, leg nagyobb veſzedelmében vagyon a' cſalogato világnak. és nem cſak addig tartott véle Urunkkal, mig cſudákat tett, mig a' fejedelmek, eleiben borultak, mig a' népek kéſértek, hanem addig éppen, mig a' gyalázatos fán Szent Lelkét fel nem adta.

Mellyet midőn emlitek, jut eſzemben az, hogy noha mindenůt utánna volna Kriſtus Urunknak, egyik helybůl a' máſikban menvén, a' hová hurczolták Üdvözitőnket, s' még-is ſenki nem kérdezkedett tőle mint Szent Pétertůl, ſenki akadályt nem tett benne, hogy utánna ne mehetne. s' minek tulajdonithattyuk ezt, hanem az egymás között valo hiv, és ſzivbéli ſzeretetnek. Mert a' mint Szent Agoſton ſzoll: *Si amor eſt, vincit omnia.* Ha igaz ſzeretet vagyon valakiben, által eſik az, min-

minden nehéz dolgokon; alája állat a' Kriſtus Kereſztének, el hittem ſzánt ſzándékbul okot kereſvén réá, hogy belé akadnának a' zſidok, és ſzerelmes Ura mellé ſzegeznék, de a' ki ôtet ſzerette, nem engette-meg, hogy ellene támadnának; inkább gyônyôrkôdvén állando bátorságában, mint vére ontásában. inkább kedvelvén annak jelenlétébûl vett vigaſztalását mint magával egyûtt valo ſzenvedését, minden paiſa és oltalma Szent Jánoſnak cſak a' volt, hogy ôtet ſzereti vala Jéſus. *quem diligebat Jeſus.*

Egyet ért ez iránt velem Szent Tamás *de villa nova*, s' azt kiáltya: *Mira utique amoris fuit diſpenſatio, ut terribilibus Domini ſui cruciatibus dilectus adeſſet, & calicem paſſionis ad pedem crucis cum dilecto potaret. Chriſto Domino ſic diſponente, ut nemo illi obſiſteret, nemo contradiceret, ut vel ex hoc Joannes agnoſceret, quia cùm in vita dilexiſſet illum, in morte amplius dilexit illum.* A' mi annyit téſzen magyarul. Oh mely cſudálatos engedéſe volt az a' ſzeretetnek! hogy az Urnak rettenetes kinnyain jelen lenni meg-engedné ſzerelmeſsét, és a' kinſzenvedéſnek poharát a' kereſzt lábánál egyûtt inná kedveſsével, ugy rendelvén mindeneket az Ur, hogy ſenki ellene ne mondana, ſenki ne háborgathatná, és cſak abbul is Meg-válto Urának inkább iſmérné-meg Szent János ſzeretetét, mert a' ki életében ſzerette, halálakor inkább ſzerette ôtet. *S. Thomas de villa nova.*

Tudni illik a' mint nehéz a' hármas madzagbul ôſzve font kôtelet el ſzakaſztani, ollyan nehéz a' régi ſzeretetet meg változtatni. cſak azért-is minden más ſzentek becsûlete felett nagyobra mélto Szent János, mert régtûl fogva, és álhatatoſſan végig ſzerette Urát, Megváltó Kriſtusát, és ſenki tôlle el nem ſzakaſzthatta.

Nem cſudálom tehát ha azt hallom felôle: *Sic eum volo*

Joan. 6. 21. v. 22.

volo manere. igy akarom ôtet maradni, az az: a' mint én magyarázom : ſoha meg nem engedem én, hogy az én ſzeretetemtûl el válhaſsék. Oh boldog áldás ! felettébb nagy ajándék ! ſoha Iſtennek ſzeretetétûl el nem válhatni.

Mire nézve akár ki mit mongyon *Plato* mondáſa felôl, de én igaznak tartom, midôn azt mongya. *Sanctus eſt, qui eſt Deo dilectus.* bizony Szent az, a' kit ſzeret az Iſten. a' mellyet hogy jol meg értſetek tudnotok kell az emberi, és Iſteni ſzeretet kôzôtt a' kûlômbséget. az emberi ſzeretet el hiteti ô azt magával, hogy jo az, a' mit ô ſzeret, és elôbre benne kell találni a' jót, hogy ſzerethеſſe. Az Iſteni ſzeretet pedig jová téſzi azt, a' kit ſzeret, és azért mennél ki jobban ſzerettetik Iſtentûl, bôvebben telik Iſtennek ajándékival, és malaſztyával. Az Angyali Doctor ſzava ez. 1. *p. q.* 23. *a.* 4. *Amor Divinus ponit, amor humanus ſupponit.* Az Iſteni ſzeretet bé ontya abban a' jot, a' kit ſzeret, az emberi ſzeretet pedig csak el hiteti magával, hogy benne vagyon a' jo abban, a' kit, vagy a' mit ſzeret.

S. Thomas 1. p. q. 23. a. 4.

Nincſen tehát abban kétség, hogy ſzent volt, és jo volt, s' máſoknál ſokkal jobb Szent János, mert jobban ſzerettetett a' meg-teſtesûlt Iſtentûl. Hanem a' mi Ûdvôſségûnkre a' támad immár a' kérdés, ha ſzerete minket Jéſus? mit felellyek erre? elébb hogy ſem meg-felellyek, azt kell meg-magyaráznom, a' mit az Evangeliſta mondott Urunkrul. *Qui cùm dilexiſſet ſuos, qui erant in mundo in finem dilexit eos.* Joannis 13. A' ki ugy mond, midôn ſzerette volna az ôveit, végig ſzerette ôket. Mit téſzen ez? hanem hogy nem másét, hanem magáét ſzereti. a' ki nem Kriſtusé nem ſzereti azt Jéſus. nem Jéſusé pedig az, a' ki ôtet nem ſzereti.

Joan. 13. v. 1.

Be-

Belénk avott az a' tulajdonság, hogy alig kezdünk élni, s' mingyárt ſzeretünk valamit. *Nulli viventium dii contigit vivere ſine amore. Ariſtoteles l. 8. eth. c. 2.* Senki az élők közül ſokáig nem élhet ſzeretet nélkül. vagy mennyeit, vagy földit ſzeretünk. Ha ki földieket ſzeret, nem kellenek annak a' mennyejek. mihelet pedig ezeknek ſzeretetét meg-vettyük, oh jai nékünk! mert mi ſem ſzerettetünk a' mennyejektül nem ſzerettetünk az Iſtentül, nem mondathatik felölünk, hogy övéi vagyunk, tudni illik Jéſusé. *Ariſtoteles l. 8. ethic. c. 2.*

Mely átkozott legyen pedig az, a' ki Iſtene ſzeretetétül el fordulván, azokhoz kapcſollya ſzivét, a' mik jövendöben is kárhozatra taſzittyák. Vegyétek Cain példájából. *Egreſſus à facie Domini, habitavit profugus in terra ad orientalem plagam Edon, (Tygurina legit,) deliciarum. Geneſ. 4.* Ki menvén Cain az Ur ſzine elöl. oh átkozot ki menetel! el fordult Cain Iſtenétül, s' bujdoſoul lakék e' földen, Edonnak nap keletre valo réſzében, az az: a' gyönyörüségeknek réſzében, meg bánad jövendöben is iſtentelen Cain, bolond ſzeretetedet, mert el mulik az a' gyönyörüſéged, a' mellyet kedvelleſz, és gyötrelmed érkezik helette, a' mint hogy ki-is mondotta ſententiáját az Iſten: *Maledictus eris.* átkozott léſzeſz. Eregy immár, el mehetz a' gyönyörüségek ſzeretetével, mikor átkát vetted Iſtenednek. *Geneſ. 4.*

Mindenkor bizonyos az, hogy ha Iſtenét meg-unnya ſzeretni az ember, más poshat johoz fog, a' mely leg utolſo gonoſságra, s' onnan veſzedelmére ejti. Szent Chryſologus ſzava az erre: *Reprobi de loco voluptatis ejecti, in orientali ſe plaga deliciarum conſtituunt, tranſitoria proſperitate decepti.* Az el vettettek, és kárhozattyokra ſietö emberek, mihelet az igaz gyönyörüségnek hellyérül, az Iſten *S. Chryſologus.*

ſzeretetébůl ki vettetnek, nap keletre a' teſti gyönyörűségek földére ſietnek, meg-cſalattatván az el mulando jóktul.

De mongyátok-meg nékem mit nyert ? valaki az Iſteni ſzeretetet a' dögök ſzeretetével el cſerélte? azt tudom, a' tékozlo fiu korpát és vállut nyert, s' még abbul ſem tehetet eleget kivánságának. *Cupiebat ſaturari de ſiliquis.* A' moslékkal kivánta éhségét el verni, de nem elégittetik-meg, valaki Iſtenén kivůl más ſzeretetének adgya ſzivét. Mert a' mint Szent Agoſton ſzoll : *Irrequietum feciſti Domine cor noſtrum ad te.* A' te dolgod az Uram, hogy ſoha kivůled ſzivůnk meg ne elégittetheſsék.

S. Auguſtinus.

Mit nyertek azok, a' kik minden bujaságban réſzeſek akartak lenni ? máſt nem, hanem fáratságot, nyughatatlanságot, gyalázatot ? *Laſſati ſumus in via iniquitatis.* El fáradtunk, el lankadtunk az iſtentelenségnek úttyán. s' hol a' nyugodalom ? pokolban. Oh átkozott nyugodalom ! a' hol a' fogok cſikorgatásának, s' ſzůntelen gyötrelmeknek ſoha vége nem léſzen.

Ki mehetz kereſztyén lélek az Iſten ſzine elől, el hagyhatod ſzeretetét, de gyůlőlségében ejted magadat.

Annak okáért mindeneknek ſzollok, és azt mondom, ſzereſsétek Jéſuſt, hogy ő is ſzereſſen, iffiak, koroſok, vének, ne talantán ma holnap ázt hallyátok, a' mit *Clemens Alexandrinus oratione ad gentes* kiáltott a' pogányokra. *Non erubeſcitis, quòd per tot annos obſtricti eſtis per impietatem, fuiſtis infantes, deinde pueri, deinde viri, boni autem nunquam, ſenectutem ſaltem veneremi, vel in fine vitæ Deum agnoſcite, ut vobis vitæ finis ſuſcipiat initium ſalutis.* O ſzemtelen nemzetségek ! nem pirultok-é el, nem ſzegyenlitek-é, hogy ennyi eſztendőktůl fogva meg-romoltatok az iſtentelenségben ? csőcsőmő gyermekek voltatok, az után koros

Clemens Alexandrinus oratione ad gentes.

koros ûdôbéliek, de ſoha jók nem voltatok. Ah! tehát leg alább vénségteket becsûllyetek meg, leg alább életeteknek végén, iſmérjétek-meg az Iſtent, hogy életetek vége elejét vegye ûdvôſségteknek. Szereſsétek álhatatoſſan Jéſuſt, hogy felôletek bé tellyeſedgyék az, mindenikérûl halála orájan. E' volt az, a' ki ſzerette Jéſuſt. és a' kit ſzetetet Jéſus. *Quem diligebat Jeſus.* Mert ugy ſzeretésének haſzna a' léſzen, hogy ôrôkké álhatatos legyen boldog ſzeretetében mind ôrôkkôn ôrôkké. Amen.

SZENT JANOS EVANGELISTA NAPIAN, MASODIK PREDIKACZIO.

Szerette Jéſus Jánoſt, mint nyakban fûggô drága ſmaragd kôvét.

Converſus Petrus vidit diſcipulum illum quem diligebat Jeſus ſequentem, qui & recubuit in cœna ſuper pectus ejus. Joann. 21. Joann. 21.

Fordulván Péter látá azt a' tanitvánt, a' kit ſzeret vala Jéſus utánna jônni, a' ki a' vacſorán az ô mellyén fekût.

MEnnyei Királlya érkezvén a' vilâgnak a' fôldre, noha ugyan eleinten iſméretlen, csak oly formában jelent-meg, a' melyben erôtelenségénél, és ſzegénységénél máſt, egyebet, benne nem láttak, a' kik a' jâſzolban látogatták, de ugyan ſzarándoksâgát el végez-

vén, mind menyben menetelekor, mind azután pompás dicsőségébűl ki mutatta ki volna, ugy mint, a' kinek felséges királyi ſzékében űltekor, ezerni ezeren ſzolgáltanak néki, és az elsö Fejedelmek koronájokat lába alá rakogatták, de azoknak-is iſméretségére, a' kik távullyabb állottak, ruháján és ágyékán irva mutogatta nevét, Szent János bizonságábul: *Habet in femore ſuo ſcriptum: Rex Regum & Dominus dominantium.* Apoc. 19. Ruháján, és ágyékán irva vagyon: Királyok Királya, és az uralkodoknak Ura. Ezt ázért a' felséges Urat ezekben a' napokban-is inkább iſmértetni akarván velünk az Anyaſzentegyház, oly dicsőséges fejedelmek kéſérésébűl mutattya, a' kiknek öltözeti drága kövekkel ékeſſek, mert ugyan-is ha csak a' földi királyoknak-is elöttök udvarlo fejedelmek meg cſelekſzik azt, hogy mennél ékeſſebben öltözhetnek, ugy öltöznek azoknak dicsőſé, gére, a' mint az el mult napokban teſti ſzemeimmel láttam, oly ragyogásában a' gyémánt ſokaságát, hogy majd a' cſillagos eget láttatnám magamnak a' földen látni. Mennél inkább illendő volt, hogy illyen köves fejedelmeknek kéſérjék a' mi mennyei királyunkat! utánna volt tegnapi nap Szent Iſtván elsö Mártyr, azaz: elől járo fejedelme a' több Mártyromoknak, a' kinek köves öltözete piros rubinokbul állott, ugy mint: annyibul, a' ményi kővel kövéztetett, mellyeket maga ártatlan vérével, ſokkal ſzebben ſzineſített, mint a' rubintot a' terméſzet. Ma Szent János Evángeliſta zöld ſmaragdál fényes, követi, mert a' mint a' ſmaragdban a' zöldség eleveniti a' ſzemet, és reménségre bátorittya a' ſzivet, sőt minden méregtül oltalmazza, és a' jövendő dolgoknak-is elöbb meg-érzésére ſegiti, ha *Pliniusnak* hiſzünk, ugy Szent János Evángeliſtát tiſzta Angyali éle-

Apoc. 19. v. 16.

te

te világoſitotta elméjében, s' nem cſak magának volt ékeſségére; de királyának-is örömére, a' kinek annyira benn volt kedvében, hogy mellyén hordozná. *Recubuit ſuper pectus ejus.* vagy arra a' végre, hogy illy drága clenodium, avagy násfa magát az Iſten fiát illette, avagy hogy a' halálra valo kéſzületekor ſzivét ezzel bátoritotta, vagy egy általlyába, hogy hozzá valo kiváltképpen valo ſzeretetét meg bizonitaná. mert régen meg mondotta azt Salamon *Prov.* 22. *Qui diligit corde mundititiam propter gratiam labiorum ſuorum habebit amicum Regem.* A' ki ſzereti a' ſzivnek tiſztaságát, az ő ajakinak kedves voltáért baráttya léſzen annak a' király. Oh dicsőséges Szent Apoſtol! bizony ha valaki felől bé tellyeſedet ez a' Salamon mondáſa, te felőled tellyeſédet bé, a' ki oly baráttya voltál a' mi mennyei királyunknak, hogy leg drágább kincsét réád bizná, réád ſzivét, réád Szent Annyát. A' honnan toább valo kedves voltát is ha meg-mutatom, meg értitek okát miért fekűtt mellyére. *Prov. c. 22. v. 11.* *Propoſitio.*

Sokan ſok féle dicséretét Szent Jánoſnak annyira terjeſztik, hogy ki egyet, ki máſt mondván felőle érdeme ſzerént, minden Szenteken fellyűl fellyebb magaſztallyák, ugymint a' kiben egyben mind fel találtatott az, a' mi más Szentekben magánoſſan tűndeklett, mert ő Evángeliſta volt, Apoſtol, Mártyr, Doctor, Confeſſor, Szűz, az Evángeliumot irta, az Apoſtolokkal hivattatott, forro olajban bocsáttatott; ki noha ártalma nélkűl onnan egéſségeſſen jőtt ki, de ugyan kéſz volta lévén az halálnak el ſzenvedésére, a' Mártyrok koronáját jo akarattyával el nyerte, nemzetségeket tanitott, Pathmos ſzigetében teſte ſanyargatásával ſzentűl élt, ſzűzesége oly épp, és egéſz volt holtáig, hogy ſzűzesége tiſztaságáért ſoha melőlle Urunk el nem bocsátaná. egy ſzoval

a' Szenteknek ſummája volt Szent János, a' kit előbb hogy ſem mint dicséretre, elő végyen *Damianus* Szent Péter, ůdején magát azzal menti, hogy annak dicsérésére elégtelen az emberi nyelv, a' ki magától dicsértetett Iſtentůl. *Qui divinæ laudis præconia meruit ad ejus dignè collaudanda merita humanæ lingvæ fragilitas non aſſurgit. Ipſe quippe ejus laus eſt, qui & illi pretium, & nunc factus eſt præmium. ſerm. 64. de hoc Apoſtolo.* A' ki az Iſtentůl érdemlette dicséretét, annak érdemit méltán nem dicsérheti az emberi nyelvnek gyarlosága. mert annak dicsérete ãz, a' ki előbb kincſe volt, moſt pedig jutalma; Kriſtus Jéſus.

S. Damian. ſerm. 64. de hoc Apoſtolo.

Mire nézve, csak abban mutatom én dicsőséget, hogy mint a' drága clenodiumot mellyére tette Üdvőzitőnk. s' bizony nagy ékeſségének-is kellett lenni, mikor még az Angyalok-is magokhoz haſonlitották. Meg jelent egykor néki az Angyal, kővetségben jővén hozzá, hogy az Iſtennek parancſolattya ſzerént fel irná azokat, a' mellyeket néki fog mutatni. s' midőn Szent János ſzemeit fel emelvén ki mondhatatlan fényes öltőzetben látná az Angyalt, félelmében el ájulván lába eleiben borult, ſemmit máſt nem gondolván, hanem hogy maga volna az Iſten, a' ki véle ſzoll, de mikor le hajlot volna, azt kiáltá réá az Angyal: *Vide ne feceris, conſervus enim tuus ſum. Apoc.* 19. Kely fel fényes öltőzetű, tiſzta lelkű Apoſtol, láſſad, hogy ezt ne cſelekedd, engemet annyira ne tiſztely, mert én-is cſak ſzolga társad vagyok. Mint ha azt mondaná: te álmélkodol az én fényeſségemen, de én haſonlot látok benned, sőt a' hová én fejemet nem mertem hajtani ott nyugottál te nagy bátorsággal, azért ugy látom, ſemmiben nem kűlőmbőzők én fényes öltőzetemben, és hozzád haſonlo ſzolgája vagyok annak a' Királynak, a' kinek minnyájan félelemmel udvarlunk. tűndeklett tudni

Apoc. 19.

dni illik Szent Jánoſon, a' tiſzta ſmaragd, ugy annyira, hogy Angyalnak, s' nem embernek láttatnék lenni.

A' ſmaragd felől irják, hogy oly gyűlőlője a' tiſztátalanságnak, hogy a' tiſztátalanok, avagy fajtalanok kezén, még a' gyűrűben-is meg-repedgyen, el romollyon. A' tiſzta életűek kezén pedig mint ha órvendezne vidámul; és fényeſſebben veti zőld ſzikráját. Mivel tehát éppen tiſzta Szűz volt Szent János, annyira fénylett az Angyal előtt, hogy az emberi teſtben-is Angyalnak iſmérné. Mely ha ugy vagyon a' mint hogy másképpen ſincſen, nem csudálom én immár, hogy mellyén fekſzik a' Kriſtuſnak. mert ha jut eſzetekben menyegzője volt akkor az Iſten Fiának, mikor az utolſo vacſorán, azt a' titkos ſzentséget rendelte, a' melyben magát hatta eledelűl a' világnak, és azért illendő ékeſséget akarván kivűl venni magára, jobbat és ſzebbet nem talált mint Szent Jánoſt. *In cœna recubuit ſuper pectus ejus.* A' vacſorán (ugymond az Evángelium) az ő mellyén fekűtt. oh kedves tanitvány! be közél jutottál az Iſteni titkoknak Szekrényéhez, éppen ſzivéhez Jéſuſnak, a' kiben tellyes tellyeſséggel volt minden bőlcſesége és tudománya az Iſtenségnek; ki nem láttya? honnan ſzitad azt a' bőlcſeséget, a' mellyet e' világnak eleiben terjeſztettél Evángeliumod elein: *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum.* Kezdetben vala az ige, és az ige az Iſtennél vala, és az Iſten vala az ige. A' mint ſenki mellyéhez nem férkezett a' meg teſtesűlt igének, ugy ſenki más az őrők Igének fejtéséhez nem mert kezdeni. *Neque alius quisquam incarnati Verbi & Dei auſus attingere illud formidabile pectus, ſuper quo hic Joannes, velut pater ſuper filium diffuſus recubuit, unde de verbo verbum hauſit. S. Cæſarius dialogo* 3. Senki (ugy mond) más nem mert hozzá nyulni; *S. Cæſarius dialogo 3.*

ni, ahoz a' rettenetes melyhez, a' mellyen fekůtt Szent János, és azért azon Igébůl ſzopta az igét.

A' melybůl nyilván ki tetzett ſzeretete Kriſtus Urunknak, a' mellyel ſzerette Szent Jánoſt, mert nagyobb jelét nem adhatta ſzeretetének, mint azt, hogy ôlében, mellyén tartotta. A' mint Szent Agoſton *tract.* 14. *in Joannem* azt mongya: *Et quale majus dare potuit ſuæ dilectionis indicium, quàm ut ſolus Joannes inter cæteros Apoſtolos diſcubuerit ſuper pectus Salvatoris?* Ki mondhattya-meg, micſoda nagyobb ſzeretetének jelét adhatta, mint, hogy egyedůl Jánoſt hagyta a' tőbb tanitványok kőzůl kebelében, ôlében nyugodni? Meg-engedte némelynek, hogy lábaihoz borulhatna, mint Magdolnának, meg-engedte, hogy oldalát érné, mint Szent Tamás, meg engedte, hogy menyben ragadtatnék, mint Szent Pál, de hogy mellyére hajtſa fejét, cſak egyedůl Jánoſnak engette-meg.

S. Auguſt. tract. 14. in Joann.

Certum eſt enim (igy ſzoll Szent Bernárd) *quòd Joannes in principali cordis ceu Jeſu pectoris loco, inque internis ſenſibus requieviſſe dicitur in Evangelio.* Mert bizonyos ez, hogy Szent János a' Jéſuſnak leg főebb tagján ſzive felett, és ez által belső érzékenségin nyugodott-meg. Ugy hogy, ő mondhatná azt valósággal, a' mit árnyékban mondott az Iſten ſzerető Lélek. *Introduxit me Rex in cellaria ſua. Cantic.* 1. A' Király belső kamaráiban vitt, ugy mint: ſzivének, és mellyének titkaiban.

S. Bernard.

Cantic. 1. v. 4.

Cſak hogy meg nem szűnnek, a' Sz. Atyák azon cſudálkozni, hogy méréſzlette Szent János fejét Kriſtus mellyére hajtani, s' egyedůl azzal mentik, hogy a' ſzeretetnek nagysága, mellyel Urunkat ſzerette, félre tette a' felséget, és bátorságoſſabban bánt véle, mint barátyával. De jobban tetzik Szent Ambrus, a' ki felőle igy ſzoll. *Ut in eo accumberet libenter Dominus elegit.* Nem annyirá Szent

S. Ambroſ.

Szent János méréſzsége volt, mint maga akarattya Kriſtuſnak, ki a' tôbb tanitványi kôzûl Jánoſt válaſztotta, és kedvellette, hogy ô rajta nyugodnék. Ugy hogy a' mint ô ôrôktûl fogva, az Atya kebelében, és az után emberi formában ôltôzvén, Szent Annyának nyugodott ôlében, ugy Szent János is elôbb hogy ſem e' világbul ki kôltôznék, az ô ôlében venné nyugodalmát. *Ibi enim ſinus Chriſti eſt, ubi habitaculum eſt virtutis.* Mert ott vagyon ugy mond Szent Ambrus: ôle, és kebele Kriſtuſnak, a' hol lako hellye vagyon a' joſzágos cſelekedeteknek. és azért bizodalmaſſan mondhatta: *Dilectus meus mihi, & ego illi.* En nékem ſzerelmeſem az én Kriſtuſom, és én ô néki. *Idem.*

Szép gondolat az is, a' mellyet egy elme forgat felôle, a' ſmaragd haſonlatoſságábul; a' ſmaragdot, ha a' bus ember, ſzivére téſzi, és nyakán hordozza, meg-vigaſztaltatik: emlekezzetek immár Urunk ſzomoruſágárul, s' mongyatok-meg én nékem, ki lehetett ſzomoruabb Kriſtuſnál? mikor elôtte látta arulóját, a' Judáſt, elôtte iſzonyu kinnyait, és halálát, ugy hogy nyilván mongya felôle, a' Szent Lélek *Joan.* 13. *Turbatus eſt ſpiritu, & proteſtatus eſt, & dixit: Amen amen dico vobis, quia unus ex vobis tradet me.* Meg-háborodék lelkében és tudománt tôn, és monda: Bizony, bizony, mondom tinéktek, hogy egyik kôzûlletek el árul engem. O rettenetes buſulás! s' ki vigaſztalhattya-meg? Ah? tudok én az ellen orvoſságot, kivûl kell ſzivedre oly falaſtromot tenni, a' mely meg-vigaſztallyon! s' micſoda falaſtromot? ſmaragdot: ezzel ékes Szent János ez hajtſa fejét mellyedre, s' meg-jô elôbbi kedved, édes Meg-váltóm. a' mint hogy meg-is cſelekedte: *Recubuit ſuper pectus ejus.* Mellyére hajtotta fejét, mert maga-is tudta azt, a' mit régen meg-irt a' Syrák fia. *Amicus fidelis, protectio fortis: & medicamentum* *Joan. 13. v. 21.*

Eccl. c. 6. v. 14. v. 16.

vitæ, & immortalitatis. A' hiv barátod az életnek és halhatatlanságnak orvoſsága, és erős oltalma. s' vallyon haſznált-e valamit? meg-vigaſztaltott-e a' ſzomoru Jéſus? Ah! fölöttéb is meg-vidámult, s' mint ha ſemmi ſzomoruságra valo oka nem volna, énekelni kezdet, és ének ſzoval menni ki, az olajfák kertében. *Hymno dicto exivit in montem olivarum. Matt* 26. Mihelet mellyén fekűtt feje Szent Jánoſnak, vig ének ſzohoz kezdett, s' azzal ment ki ellenségi eleiben. De mit éneklett? Szent *Hieronymus* azt tartya felőle: *Cantabat, ſcilicet Patri gratias agens.* Enekeldegelt, és énekével hálát adott Szent Attyának, hogy illyen tanitványával vigaſztalta. mert bizonyos az, a' hol kettő kőzőtt egyenlő az erkőlcs, nem lehet azok kőzőtt ſzomoruság; tiſzta Szűz volt Szent János, maga pedig Urunk a' tiſztaságnak kutteje, tehát mellyéhez ſzoritván, vigadott ſzerelmes tanitványán, mert tudta, hogy egyedűl a' léſzen az, a' ki haláláig el nem hagya. ſak azért is mélto, hogy erős oſzlopa legyen az Anyaſzentegyháznak mert állando. s' nem-is kétlem én, hogy ezt értette a' Szent Lélek mikor *Apoc.* 21. Elő ſzámlálván az Anyaſzentegyház fundamentomit, a' negyedikét ſmaragd kőnek nevezi. *Fundamentum quartum ſmaragdus.* A' negyedik fundamentomá ſmaragd kő, mert mindeneſtűl ennek tulajdonságit magában foglalván Szent János maga is mindeneſtűl tiſzta ſmaragdnak láttatott lenni.

Matt. c. 26. v. 30.

Apoc. 21. v. 20.

A' mellyekbűl azt hozom én ki, ha vigaſztaláſra alkalmatos Szent János, ha alkalmatos arra, hogy támogaſſa az Anyaſzentegyházat; Ah! tehát, a' kit el nyomoritott, és el ſzomoritott a' bűnnek halála, ő hozzá folyamodgyék, mert azon kivűl is leg kedveſebb baráttya lévén ſzerelmes Meg-váltonknak lehetetlen dolog, hogy meg ne vigaſztallya, lehetetlen dolog, hogy tétoázásában ne támogaſſa. Min-

Mindenkor kedves Féjedelmi által szokták a' Királyok gratiájokat ki adni, és jo akarattyokat; ha barátttya volt Jésusnak János, a' mint leg nagyobb volt, ki kételkedik benne, hogy ő általla ki adgya irgalmasságát és vigasztalo gratiáját.

Egyet ért ebben velem *Areta* nevű *Doctor smaragdum venustatem Joannis, non sinistrè arbitramur, quo Divina misericordia exhilarat in nobis ortam in peccatis tristitiam.* En(ugy mond azt vélem, az a' smaragd, a' mellyet annyiszor emlit az irás, Szent János ékességét jelenti, a' mely által az Isteni irgalmasság meg-vigasztallya bennünk, azt a' szomoruságot, a' mellyet inditott bennünk, a' bűnnek undoksága. de ha maga szavait hallom-is, azzal bátorit. *Ego Joannes frater vester. Apoc.* 1. En a' ti Atyátok fia János. Nem-is cselekedhetik tudni illik kevesebbet, mint hogy minket-is szeressen, mikor láttya hogy a' szeretett bennünket, a' kit ő szeretett, és kedvellett; utolso csöppig vérét adta érettünk az ő szerelmesé, hidgyétek el, hogy Szent János-is végezetig fen tartya Atyafiuságát és kinek, kinek, meg-adgya áldását, csak hozzá folyamodgyék, a' mint hogy mindenkor illyen áldást tett: *Gratia Domini nostri Jesu Christi cum omnibus vobis. Amen.* Az Ur Jésus Kristusnak áldása, és kegyelme legyen minnyájotokkal Amen, Amen ugy legyen, dicsőitesél örökké, nyerd-meg nékünk-is azt, hogy a' mint téged kedvelvén kebelében, s' ölében fektetett Jésus, kedvellyen minket-is, és utolso nyugodalmunkat adgya örökkön, örökké. Amen.

Areta apud dicastillo, de ornatu Aaron.

Apoc. 1. v. 9.

SZENT JANOS EVANGELISTA NAPIAN.

HARMADIK PREDIKACZIO.

Minden Szentek életének ſummája Szent János.

Joan. c. 21. *Vidit diſcipulum, quem diligebat Jeſus. Joannis c.* 21.
Látta a' tanitványt, a' kit ſzerett vala Jéſus.

HOgy ha valamiben fáradott a' Szent Doctorok elmeje, ebben munkálkodott, hogy kűlőmbséget talállyanak benne Szent Péter ſzeretetében, mellyel Urunkat ſzerette, és Kriſtus Urunkban, mellyel Szent Jánoſt ſzerette, mert noha mind a' kettőben nyilván volt Urunk ſzeretete, mivel egyikét fejedelméve tette az Anyaſzentegyháznak, máſik felől pedig nyilván megiratta hogy ſzerette, mert mellyére fejét le hajtotta, és azt is nyilván fel iratta: *Quem diligebat Jeſus.* A' kit ſzeret vala Jéſus. Szent Péter ſzeretete pedig oly bizonyos, hogy magával bizonyitſon az Iſten Fiával: *Tu ſcis quia amo te.* Uram te tudod, más bizonságot nem véſzek, a' ki belső réſzeit látod ſzivemnek, tudod hogy ſzretlek, mivel azért *Prov.* 8. Iſten mondáſa az, *Ego diligentes me, diligo.* En azokat ſzeretem, a' kik engemet ſzeretnek. Ugy tetzik, hogy Szent Péterre hárul az a' ſententia, hogy őtet ſzerette a' többinél jobban Üdvőzitőnk, de más felől, az is bizonyos, hogy a' mint Szent Péter ſzeretete fel jegyeſztetett Urunkhoz, ugy csak Jánoshoz valo

Prov. 8.

ſzere-

ſzeretete irattatott-meg: *Quem diligebat Jeſus.* A' kit ſzerett vala Jéſus. Szent Tamás 1. *p. q.* 20. *a.* 4. hogy valamit mondgyon arra a' kérdéſre: *An Deus ſemper meliora diligat.* Ha mindenkor jobbakat ſzeret Iſten? e' képpen ſzoll hozzá: *Petrus dilexit plus Chriſtum in membris, & ſic etiam à Chriſto plus fuit dilectus. Unde ei Eccleſiam commendavit. Joannes vero plus dilexit Chriſtum in ſeipſo, & ſic etiam plus ab eo fuit dilectus, unde ei commendavit Matrem.* Szent Péter jobban ſzerette Jéſuſt tagjaiban, és azért Kriſtuſtul-is jobban ſzerettetett a' többinél, s' azért az Anyaſzentegyházat néki ajánlotta, réá bizta. De Szent János többet ſzerette Kriſtuſt ſzemélyében máſoknál és azért többet-is ſzerettetett ſzemélyében mert maga Szentséges Annyát néki hadta gondviſelésére. A' honnan azt hozta ki a' Theologuſokkal, tehát jobban ſzerettetett Szent János a' többinél ſzemélye ſzerént, mert ſzemélye ſzerént jobban ſzerette Jéſuſt a' tobbinél, a' mint ezt meg bizonyitotta a' vacſorán valo el ájulásával. Halván Urunk beſzédet halálárul, és ugyan ôlében dûlvén néki: meg-is bizonyitotta egéſz a' Kereſztfáig kéſérvén a' Kriſtuſt, mikor más tanitványok mind el ſzaladtak. és noha ô is távul kéſérte, de ugyan halálaig el nem hagyta, s' azért, ha azért véghetetlen gonoſságu a' vétek, mert mingyárt Iſten ellen vagyon, azért léſzen mindenek fellyûl inkább ſzeretetre mélto Szent János, mert mingyárt Iſtene ſzemélyét ſzerette. *S. Thomas 1 p. q. 20. a. 4.*

Mit mongyak én tehát felôled? miben dicsérjelek oh dûcsôséges Szent János! hogy ha illy nyilván valo bizonságokkal nagyobb kedvében vagy Iſtennek? ha ſzûzeségedet dicsérem; kihez haſonlitſalak, egyedûl a' Szûz Anyával te hagyatol egyenlô a' tiſztaságban, midôn ô te réád bizatot. Ha bôlcſeségedet véſzem elô?

mint a' Sas, fellyûl halladod máſok bôlcſeſégét, mert azokat irâd. a' mellyeket máſok nem-is értenek. ha a' jóban valo álhatatoſságodat akarom terjeſzteni ? eleget mondok, azzal, ha azt mondom: *Sic eum volo manere.* A' mint el kezdetted a' jót, ugy el-is végezed, mert ſzerelmes Jéſuſod akarattya az, hogy holtig ugy legyen. A' hol nem-is munkálkodom én abban, hogy ha meg-kellette halni, vagy ſem Szent Jánoſnak ? ne talán azt hallyam ? *Quid ad te?* Mi gondod réá ? elmédnél fellyeb valo dolgot ne viſgály, a' mint az irás int: *Altiora te ne quæſiveris, & fortiora te, ne ſcrutatus fueris. Eccleſ.* 3. magasb dolgokat nálodnál ne kereſs, és erôſſebbeket ne viſgály. Azt tudom forralt olajban fôrôdött, tûzzel probáltatott, más inségeket ſzenvedett, ha ki mult é immár, vagy ki mulando még a' világbul, arra hagyom, a' ki el titkolta, noha én el hittem hogy meg holt : hanem cſak ſummában azt mondom: ugy volt minden tekélleteſség, és joſságos cſelekedet Szent Jánosban, hogy minden némû Szentek élete benne találtatnék ; mélto hogy Jéſustul kiváltképpen ſzerettetnék : mellyet mig meg-mutatok, a' Kereſztyénektûl figyelmetes halgatáſt kivánok.

Eccl. c. 3. v. 22.

Propoſitio.

Szent *Dionyſius Areopagita*, a' ki egy ûdôben élt véle Urunk menyben menetele után, levelet irván egykor Szent Jánoſnak, nagy méltoságát és ſzentséget megiſmérvén, nem tudhatta jobban el kezdeni, mint ezen ſzokkal: *Saluto te ſanctiſſimam animam.* Üdvôzlek, avagy kôſzôntlek tégedet leg ſzentebb lelket. alitván magában, ha ſzûznek mongya keveſſebbet ſzoll, és ir, mint érdeme hozza, mert ugyan is ha miben dicsérendôk a' ſzûzek tiſztaságokért, ugy hogy társai legyenek jôvendôben-is az ártatlan baránynak, oly vigaſsággal, hogy ſenki más énekeket nem-is értheſſe a' ſzûzek kivûl : a'

mint

mint *Apoc.* 14. *Sequuntur Agnum quocunque iverit, & nemo potérit dicere canticum, niſi illa centum quadraginta quatuor millia qui empti ſunt de terra, virgines enim ſunt.* Ezek kővetik a' bárányt, és ſenki nem énekelheti azt az éneket, a' mellyet ők énekelnek, a' ſzáz negyven négy ezernél többb. mert ezek a' földiekből vétettek ki, és ſzűzek. *Apoc. 14, v. 4.*

Ebben dicsérendő ő, és ha csak mondom ezek ſzentségével tiſzteli, keveſſebbet mond, mint érdemel, mert nem csak ſzűz, hanem a' ſzűzeségnek leg tiſztább lilioma. a' ki mélto volt, hogy a' ſzűzek ſzűzeségét gondviſelésére bizná az Ur: Ha a' Doctorok nevével kőſzönti, tartott tűle, ne talántan vétſen, mert minden elmêket fellyűl haladott, ő leg magoſſabban kezdvén el Evángeliumát: *In principio erat Verbum.* Kezdetben vala az ige. Ha a' Mártyrok álhatatoſságát tulajdonittya néki, ugy is vélte, ſemmi uijat nem ir, mert ezekkel ſzenvedett, s' ſzenvedéſin fellyűl többekre hagyatott, Tehát leg illendőbb, hogy leg ſzentebnek, az, az, Szentek Szentének irja, avagy azok élete ſummájának. Mert a' mint a' lélek a' teſtben, és minden réſzeiben, *Tota in toto, & tota in qualibet parte.* Mindeneſtűl az egéſz teſtben, és minden réſzeiben mindeneſtűl vagyon, ugy ő benne, minden Szentek cſelekedete találtatik. és az ő cſelekedete az egéſz Szentekben.

Ugy is vagyon, mert a' mint Sz. Cypriannus Mártyr ſzoll: *Spiritus ſanctus omnium virtutum anima eſt.* A' Sz. Lélek minden jóknak lelke, nem ugy, hogy éleſzſze kűlső élettel, hanem Lélekben. *Id eſt de plenitudine diſtributor magnificus.* Az ő tellyeſségébűl mindeneknek oſzto. némellyekneknek nyelvek kűlőmbségét, némellyeknek tiſztaſágot, máſoknak erőſſen valo tűréſt ajándékozván. ugy ezen Szent Lélek, ezekben mind réſzeſsé tette Szent Jánőſt,

noſt, mert mind Doctor, mind ſzűz, mind Martyr volt. Doctor volt, a' vagy tanito, mert nemzetségeket tanitott, hirdette az évangeliomot, sőt ők is irta. Szűz volt, mert a' ſzuzek Fejdelme mellyébűl, oly tisztaságot ſzopott, a'mely ſoha meg ne mocskoltatnék. Mártyr volt, mert az igaſságért a' pogányok dűhőſségét el ſzenvedte. Hogy immár a' mit minden Szentekrűl mondott Iſaiás *c.* 40. Ő benne tellyeſedgyék. *Aſſumant pennas ſicut aquilæ, & non deficient.* Mint a' ſaſnak tollait ollyant véſznek fel a' Szentek, repűlnek, és el nem faradnak. Ugy hogy ő felőle mondhaſſam, ő fog oly magoſſan, oly ſebeſſen repűlni mint a' ſaſ, és el nem fárad, az az: mindeneket fellyűl hallad Szentségével, tiſztaságának erőſségével. A' mint *Laurentius Juſtinianus* ſzoll: *Hic geminæ puritatis ſuffragio fultus, tanquam ſpiritualis aquila, ſpiritualiter figurata, univerſa tranſcendens, atque ad æternum verbi ſolium pertingens, inquit: In principio erat Verbum, &c.* Ez (ugy mond,) meg kettőztetett tiſztaságnak ſegitségével lelki ſas, lelki értelemben jegyeztetett, mert mindeneket fellyűl hatt egéſz az őrőkké valo igének ſzékéig, és uraságáig, midőn azt beſzélli vala: kezdetben vala az ige, az ige Iſtennél, &c. Es ez, az (ugy mond) az a' ſas, a' mely a' Lybanus hegyérűl a' Cedrus velejét hozta; Az az: a' Szent Háromságnak kőzepső ſzemélyét a' világnak iſméretségében, nyilván ſzolván felőle: *Unigenitus, qui eſt in ſinu Patris.* Az egyetlen egy Fiu, a' ki az Attyának kebelében vagyon. *Joan.* 1. *Verbum caro factum eſt.* Ez az ige teſté lett, ezt tette és helyheztette az idegen főlden, Bethlehem városán kívűl. Az Attya, a' kit ſenki az előtt nem iſmért, és még moſt ſem tud a' világ. *Mundus eum non cognovit.* A' világ (ugy mond) őtet meg nem iſmérte.

Iſaiæ. c. 40.

Laurentius Juſtinianus.

Joan. 1.

Akár mely más Szentet mondgy tehát ſaſnak, de

én

én ezt leg nagyobb ſaſnak, leg tőbb kűlőmbőző tollu ſaſnak mondom, mert minden más Szenteknek kűlőmb kűlőmb fele tollaival, jovaival tollas, és tellyes. Dicsérje valaki Szent Tamás hitét és áldgya: *Beatus es Thoma quia credidiſti.* Boldog vagy Tamás hogy hittél. En minden dicséretet erre forditok, mert ő nem cſak hitt, hanem tanu bizonságot-is tett, ő adott okot és bizonságot a' hitre. *Hic venit ut teſtimonium perhiberet de lumine.* Ez (ugy mond) azért jőtt, hogy bizonságot tenne a' világoſság felől. *Vita manifeſta eſt, & vidimus, & teſtamur, & annunciamus vobis.* 1. *Joan.* 1. Az élet ki nyilatkoztatott, és láttuk, és bizonyittyuk, és hirdettyűk, igy, a' mi másban hitt volt, ő benne a' hitnek eredete, és kut-feje volt. 1. Joan. 1. v. 2.

Dicsérje más Szent Péterben a' Kriſtus ſzeretetét, a' ki háromſzor-is meg.vallotta: *Quia amo te.* ſzeretlek Uram, de ha módgyát hallya Urunk kérdésének; el hiteti magával, hogy a' ſzeretetet Jánoſtul vehette mindenik. Urunk igy ſzoll: *Joan.* 2. *Simon Joannis diligis me?* Simon Jánosé ſzeretz-e engem? cſudálatos kérdés? nem elég volt-e hogy Simonnak mondotta őnnőn nevén nevezvén Szent Pétert? mi végre kellett azt a' nevét mondani? Jánosé. Más nem ide valo fejtéſeket máſzorrá hagyok, hanem egy elmével azt hiſzem, azért nevezte Jánoſt, hogy Péter eſzében vegye Szent János ſzeretetét oly nagynak lenni, hogy ſohul Kriſtus ſzeretete nem neveſztetik, a' hol János nem találtatnék. és ſohul nem lehetne János, a' hol Kriſtus ſzeretete benne nem volna. Egy ſzoval egy János annyi mint ezer, sőt mint minden más Szentek, s' azért *Pelbortus* hoſzſzan probállya, hogy a' mennyei Vőlegénynek ſzavai. *Hortus concluſus ſoror mea Cant.* 4. Bé keritett kert az én hugom. Szent János lelkéről mondatik, a' mint hogy előbb mondott ſza- Joan. 2. Pelbortus. Cantic. 4. v. 12.

Cantic. 1. v. 16. vai: *Dilectus meus mihi, & ego illi.* Válaſztott, és kiváltképpen valom én nékem. Az az: kegyeſem, és én ő néki. mert minden némű virág, és gyümölcs ő benne találtatik. *Emiſſiones tuæ malorum punicorum, cum pomorum fructibus, Cypri cum nardo, nardus & crocus, fiſtula & Cynnamomum, cum* *Cantic. 4. v. 13,* *univerſis libani, myrrha & aloë, cum omnibus primis unguentis.* *Cant.* 4. A' te cſelekedetid a' pomagránátok paradicſoma. az alma gyümölcsökkel, Cypruſok nárduſſal, nárdus és sáffrány, fahéy és Cinnamomum, a' Libanuſnak minden faival, myrrha és Aloës, minden fő kenetekkel. Az az: minden joſzágos cſelekedeteknek gyümölcſei te benned vannak, te benned a' ſzüzeség, te benned az alázatoſság, te benned a' mértékletelség, te benned az igaſság, te benned a' ſzeretet. Mert ugyan-is ha mind ezek benne nem volnának, hogy mondathatnék kertnek? *Ubi tantum flos unus, quis ibi hortum definiat?* *Guilbertus ſerm. 37. in Cant.* A' hol cſak egy virág vagyon, ki mongya hogy ottan, egy kert legyen? *Sic nec una caſtitatis plantatio, nec unus juſtitiæ flos horti poteſt integritatem explere.* Igy ugymond ſe egy tiſztaságnak bé ültetéſe, ſe egy igaſságnak virága, kertet egéſzet nem téſzen, hogy kert légyen, ſzükséges, mind fákkal, mind virágokkal, mind füvekkel tele légyen.

Guilbertus ſerm. 37. in Cantic.

Illyen volt Szent János, benne volt a' tiſztaságnak virága, benne maga viſelésének illatos füve, benne a' jo cſelekedeteknek gyümölcsös fája, oly bőséggel, hogy mindeneknek máſoknak magános joságit ebben az egyben együt találhasd.

Ezt vette elmélkedéſre Szent Bonaventura: a' ki el tekéntvén a' ſok külömbözö joſzágos cſelekedeteknek ſokaságát; ezen Szentnek ſummájában Sz. Jánosban, midön nem tudta máſnak mondani, *Microcoſmum ſanctitatis*, a' Szent-

Szentségnek egyben foglalt világának nevezte. Az az: a' mint a' világon minden némű dolgoknak kűlömbsége találtatik, ugy ő benne minden jók vannak. mert ha az ember azért mondatik görögűl *microcoſmus*nak, hogy mindenek élete benne vagyon, ama' Urunk ſzava után: *Prædicate omni creaturæ. Marci* 16. minden állatoknak prédikállyatok, kétségnélkűl nem a' hegyeknek, vőlgyeknek, kőſziklaknak, erdőknek, tengereknek, vizeknek, és akár mely cſuſzo máſzo oktalan állatoknak értette: hanem, az embernek, a' ki minden alkotmánynak mondatik. mert benne a' valoság, mint a' kőſziklákban, benne az elevenség, mint az erdők fáiban, benne a' nedveſség, mint a' tengerben, és vizekben, benne a' cſuſzo máſzo, és egyéb oktalan állatok mozduláſa. benne az érzékenség, mint az állatokban, benne az értelem mint az Angyalokban. A' mikért méltán *microcoſmus*nak mondhatom, ugy mint: minden alkotmánynak. mert a' Confeſſorokkal, a' kik magokat ſanyargatván, ſzentűl élnek, Confeſſor, a' Mártyrokkal a' kik az igaſságért ſzenvedtek, Mártyr. Az Evángeliſtákkal Evángeliſta, a' Profétákkal Proféta, az Angyalokkal Angyal, és tiſzta. Ugy hogy, ha mégis nyilvábban akarok ſzollani, Mennyei manna. *Omne delectamentum in ſe habentem. Sap.* 16. minden győnyőrkőtetés ő benne.

Marci c. 16. v. 14.

Sap. 16. v. 20.

E' felől az irás azt irja, hogy valami némű izt ki kivánt benne, érzette; ha ki madaraknak, vadaknak izit &c. abban volt, igy ő benne-is. s' azért történt az a' cſuda, a' mint ſokan irják; hogy koporſojábul manna termett: minden némű betegségek ellen, mert minden vétkek ellen benne volt az orvoſság. *Jam verò quis illud dignè miretur, quòd in ſepulchro ejus manna reperitur, non ſemel, ſed quotidie naſcitur manna, quippe ſalvo altiori myſterio ſumptum eſt; Panem de cælo præſtitiſti*

Laurent. Juſtinian.

eis, habentem omne delectamentum. ki csudállya ezeket méltán, ha koporsójából manna foly? mivel meg-vagyon irva: az égből kenyeret adtál nékik, minden gyönyörködtetést magában foglalo eledelt. Mind arra a' végre, hogy ki tessék, mi modon szopta az egek Urának mellyéből minden Szentségének izét. Többet mondok, az emberi maga viseléſt fellyül halatta. *Humanam transcendebat conversationem, mortalúmque consvetudinem. D. Laur. Justinianus serm. de Evangelio.* Ugy annyira, hogy a' balgatag pogányok Istennek vélnék, gyakorta mondván néki, hogy te bizony fedezett Isten vagy, nem-is mese ez, mert a' Szent Lélek bizonyittya. *Actor.* 14. Midőn az Apostolok cselekedetét látnak a' népek, fel kiáltottak: *Dij similes facti hominibus ad nos descenderunt.* Az Istenek hasonlokká lettek az emberekhez, és hozzánk szállottak le. ezt egy csudára, egy sántának (a' mint *Lorinus* irja) meggyogyitására kiáltották; Hogy ne kiáltották volna tehát, ha Szentségé csudáját látták? de mind ezekkel-is ne mondgya senki, tehát mint Istent ugy becsüllyed? távul légyen; még az Isten Annyát-is csak embernek mondom, de Istenes, és szent embernek, de alkotmánynak, Atyátul, és Anyátul, mint más ember, noha szentebtül. hanem csak azt mondom, jobb volt másoknál, nagyobb becsületre méltobb.

D Laurentius Justinian. de Evangelio.

Actor. 14.

A' mely szent dicséretébül, a' mi tanuságunkra azt hozom ki; Tehát te is, a' ki szerettetni kivánsz Istentül, azt cselekedd: olcs beléd a' tisztaságot, szerezd-meg az erősséget, tulajdonoddá tegyed a' mértékleteséget, égjen benned az Isteni szeretet &c. és minden más joság, s' leg főképpen egy tanitását Szent Jánosnak tanuld-meg: *Debemus nos alterutrum diligere.* 1. *Joan. c.* 4. fiiacskáim, szeretnünk kell egymást. mert Üdvözitönk szava: *In hoc cogno-*

1. Joan. c. 4. v. 11.

cognoſcent vos, quia diſcipuli mei eſtis, ſi dilectionem ad invicem habebitis. Abbul iſmérnek-meg titeket, hogy az én tanitványim vagytok, ha egymáshoz ſzeretetetek léſzen. *Joan. 13 v. 35.*

Ne várd ſullyos intését Iſtennek, hanem ha látod hunyitását, kövéſſed, a' mint a' nép. *Exodi 19. Reſpondítque omnis populus, cuncta, quæ locutus eſt Dominus faciemus,* Es meg-felele az egéſz nép, mindeneket, a' mellyeket ſzollott az Ur, meg-cſelekeſzünk. *S. Auguſtinus poſt ſeptuaginta Interpretes. Faciemus & audiemus.* Meg-cſelekeſzük és meg-halgattyuk. Mert az a' ſzo hallyuk avagy halgattyuk, annyit téſzen, mint hogy értyük, előbb kell a' ſzoknak engednünk, hogy azoknak meg-értésére, mellyeket ő parancſol, a' mi ajtatoſságunk érdemére, (mivel meg nem vetettük, hanem végben vittük) vezeſſen. *Exodi 19. v. 8.* *S. Auguſtinus poſt 70. Interpretes S. Auguſt. l. 2. in Exodum. q. 6.*

A' mint az Angyalok cſelekedtenek, a' lévén parancſolattyok, hogy áldanák az Urat áldották ama' Szent Dávid Zſoltára ſzerént: *Benedicite Domino omnes Angeli ejus, ad audiendam vocem ſermonum ejus. Pſalm.* 102. Aldgyátok az Urat Angyalok, erővel hatalmaſok, a' kik az ő ſzavát, avagy igéjét cſelekeditek az ő beſzédének ſzava hallására. Igy János hallotta ſzavát és igéjét, és meg-cſelekedte, hivattatott Jéſuſtul, és követte; egy ſzava Jéſuſnak ezer parancſolattya volt előtte. Péter ollyan volt mint a' holt ſzén, és azért őtet éleſzteni kellett ama' Urunk ſzavával, *Petre amas me.* Péter ſzeretz-e engem? &c. De kűlőmbőzőtt attul Szent János, mert ő ollyan volt, mint a' tűznek lángja; A' ki nem cſak maga égett, hanem máſokat is gyulaſztott, Urunk parancſolattyának elejekben adásával. *Pſalm. 102. v. 20.*

Innen mondotta *Raulinus ſerm. 1. de S. Joanne. Et quis fidelior Joanne? qui eum comitatus eſt uſque ad mortem. Petro negante & cæteris abeuntibus?* kicſoda volt hivebb Jánoſnál, a' ki *Raulinus ſerm. 1. de S. Joanne.*

ki ôtet akkor késérte haláláig, mikor Péter meg-tagadta, és máſok el hagyták. *Denique quicunque reſpexerit Joannem ſemper videbit ſequentem.* Válaki réá teként Jánoſra, mindenûtt Jéſus után lenni láttya. mert nem kénſzeritettésbûl, hanem ſzeretetének indûlattyábul kôvette mindenekben, más egyéb Szenteknek ſummája Szent János. Hogy igy valamit magánoſſan máſok érdemlettek, a' tulajdona lenne mindeneſtûl az egy Jánoſnak, és igy a' mint ôtet, mindenek felett meg-áldotta, ugy ô általa minnyájunkra egy aránt ſzállana az Iſtennek áldáſa, mellyet bôſégeſſen adgyon mindeneknek, az Atya, Fiu, és Szent Lélek Iſten. Amen.

APRO SZENTEK NAPIAN,

PREDIKACZIO.

Haſznos nyereség a' Jéſusért valo ſzenvedés.

Matt. 2. *Accipe Puerum & Matrem ejus, & fuge in Ægyptum. Matt. 2.*

Vedd a' Gyermeket, és az ô Annyát, és Ægyptomban fuſs.

MEg nem foghatta ſem emberi, ſem Angyali elme, a' mi romlando terméſzetünkben ôltôzôtt Iſtennek végben vitt ſzándékát, láthatando teſtben ſzûletését, fel válalt ſzegénységben nyomoruságát, paránnyi teſtecskében tétetett erôtelenségét, de kôvetkezendô ſzenvedéſinek okáit, elsô ſzeretetének nyomdokában járván, laſſan laſſan fel találllya az igaznak viſgáláſa, mert noha ugyan álmélkodáſra mélto dolog az, hogy az Iſten ember

ember előtt, áz alkoto, alkotmánnya előtt, az erőſség az erőtelenség előtt, Kriſtus, Herodes előtt ſzaládd, mind azon által ki menetelét látván ſzántſzándékkal fel válalt ſzaladasának, ſzaladáſa ůdején úttyának alkalmatlanságárul, Attyának, és Annyának buſulását, a' gyermek el rejtésében ſzorgalmatoſságokat, hozzá mér ſzollani Szent *Chryſologus ſerm.* 151. és elegendő képpen abban fejti-meg titkát, hogy maga akart abban példánk lenni Üdvözitőnk, és maga ſzűléit Szűz Szent Máriát, és Szent Joſefet vêle Attyát és Dajkáját társul venni, a' mire jövendőben minnyájunkat volt tanitando. *Quod fugit Chriſtus, fuit myſterij, non timoris, fuit liberatio, non periculum Creatoris: Divinæ virtutis fuit, non fragilitatis humanæ. Non fugit propter authoris mortem, ſed propter ſæculi vitam. Nam qui mori venerat, quare fugeret mortem?* Hogy Kriſtus ſzaladott, nem félelmét jelenti, hanem titkát, a' teremtőnek ſzabaditáſa volt, nem veſzedelme. Iſteni erő volt, nem emberi gyarloság. *Chriſtus venerat, ut quos docuerat præceptis, firmaret exemplis, & ipſe faceret, quæ facienda mandaverat.* Azért jótt Kriſtus, hogy a' mit tanitott parancſolatival, példáiban maga járna elől, és maga cſelekednê azt, a' miket kivánt hogy máſok cſelekedgyenek.

Chryſolog. ſerm. 151.

Ibidem.

Ki hitte volna, hogy az üldözés, réá bocsátott ellensége, avagy egyéb teſti cſapáſok, sőt lelki ſzomoruságok Iſtennek ajándéki? ki hitte volna, hogy ezek által kéſziti az embert ſzerelmére, ha maga magára nem valolta volna? ki hitte volna, hogy dicsőségeſſebb ſzenvedni, mint boſzut állani, ha maga ſzerelmes Annyára, a' leg első bút, és buſuláſt nem bocsátotta volna? de mivel ezeken kezdette, és magán végeſzte. Nincſen immár ſenki, a' ki kedvéért valamit fel nem válolna.

Buſulhatot Szent Joſef, buſulhat a' Szent Szűz, illy

ûdétlen bujdosásán, éijeli fel kelésén, az orſzágbul ki kóltözéſen, de mivel hallották hogy a' gyermekért vagyon, az az: a' Kriſtus Jéſusért. Ah! nem volt oly kedves rokonságok, a' mellyet el nem hagytak volna, nem volt oly édes álmok, a' mellyet félben nem ſzakaſztottak volnã, nem volt oly alkalmatlan ûdô, a' mely alkalmatos nem lett volna! ſem útnak, ſem ûdônek nem tartoztatta alkalmatlansága: hanem mihelet hallák az Angyaltul: *Accipe puerum*: Vedd a' gyermeket, ſies Ægyptomban, oda ſzalagy, ott maradgy, a' meddig más parancſolatod nem jô. Minden hallogatás nélkûl, minden mentség nélkûl, fel vévén a' gyermeket menten mentek Ægyptom felé. Mert ebben látzik-meg kicſoda igaz ſzeretôje Jéſuſnak, kicſodá válaſztotta, hogy ha tudni illik az ô kedvéért, ſokat tud tûrni, s' maga vétke nélkûl ſzenvedni. Mivel, ô érette ſzenvedni nyereséges haſzon, melyet rôvideden meg-mutatok. &c.

Propoſitio.

A' ki mit ſzeret, azért tud ſzenvedni, a' ki a' gazdagságot ohajttya, nem kémelli faratságát, éijeli álma meg-ſzakaſztását, ſe meleg ſe hideg, ſe esô, ſe jég, ſe ho, meg nem tartoztattya, hanem a' hol véli, hogy nevelheti jovát, oda ſiet. A' mint a' gonoſzban. A' ki a' bornak eſett, egéſz hetedſzaki munkáját be iſzſza, és kémeletlen el kólti, Igy ellenben a' ki Iſtenét, Jéſusát ſzéreti, nem retteg érette valamit el tûrni, sôt ſemmitûl nem fél. Mert a' mint *Chryſologus ſerm.* 40. ſzoll: *Amor impenetrabilis eſt lorica, reſpuit jacula, gladios excutit, periculis inſultat, mortem ridet, ſi amor eſt, vincit omnia.* A' ſzeretet vas derék, a' nyil meg nem járja, a' palloſt el veti, s' félre ûti, a' veſzedelmeket meg veti, a' halált neveti, ha ſzeretet, mindent meg-győz. Mely ſzeretet mivel Szent Pálban tellyes volt, aval kérkedik, hogy Kriſtusért győnyör-

Chryſologus ſerm. 40.

nyôrkôdik ſzenvedni. *Placeo mihi in infirmitatibus meis, in contumelijs, in neceſſitatibus, in perſecutionibus, in anguſtijs pro Chriſto.* 2. *ad Cor.* 12. Tetzem magamnak az én erôtelenségimben, gyalázatimban, ſzûkségimben, ûldôzéſimben, ſzorongatáſimban a' Kriſtusért. Mint ha azt mondaná: noha meg ſzomoritanának nyavalyáim, mivel nem bûnômért, hanem igaz mondáſomért, jó példáimért ſzenvedek, s' a' hol ſegitségét várhatnám Iſtennek, ottan hagyattatom el, ſe erôm, ſe hatalmam nincſen ellenségim elôtt, de mivel tudom, hogy Kriſtusért vagyon, a' kit meg-ſzerettem gyônyôrkedem benne. avagy a' mint *Theophilactus* magyarázza. *Glorior planè & mihi placeo, hoc eſt incredibili jucunditate afficior, & in ipſis infirmitatibus ipſis oblectior & malis.* Nem tûrhetem-meg, hogy ne dicſekedném véle, mert ki mondhatatlan gyônyôrûségeket érzek erôtelenségimben, és minden ſzenvedéſimben. 2. *ad Cor.* 12. *Theophilactus.*

Mely Szent Pál ſzavait viſgálván Szent Bernárd *ſerm.* 61. *in Cant.* azt mongya: Ha tehát illyen erôs a' Kriſtus ſzeretete, nem cſudálom, hogy a' Mártyromok oly bátrán mennek a' kinokra: *Stat Martyr tripudians, & triumphans, toto licèt lacero corpore, & latera rimante ferro. Nec facit hoc ſtupor, ſed amor, ſubmittitur enim ſenſus, non amittitur, nec deeſt dolor, ſed ſuperatur, ſed contemnitur.* Imé ugy mond: a' kinok elôtt vigadozva áll a' Mártyr, és ha ſzintén egéſz teſtét meg-ſzaggatta-is a' hohér, a' vas oldalát megjárja, ôrvendez, de ne véld azt, hogy félelmében, es ſibbatsága miatt nem érzi, nem a' ſibbatság, hanem a' ſzeretet cſelekedi. Az érzékenség le nyomatik, de el nem véſz, nincſen fájdalom nélkûl, fáratság nélkûl, ſe Joſefnek, ſe a' Szûznek hoſzu úta, ſe a' Mártyrok kinnya, de meg-vettetik, meg-gyôzettetik. *S. Bernard. ſerm.* 61. *in Cant.*

A' fájdalom, ellenében vagyon a' ſzeretetnek: a' mit

egyik végben nem vihet, végben viſzi a' máſik. A' fenevad tygriſt, nem ſimogathatni előſzőr, az éleſántot ſzép ſzoval nehéz madzagon vezetni, nem enged az oroſzlány a' jo ſzonak, cſak az ökrőt-is hitegetéſſel nem fogod bé a' járomban. De ha vas tőmleczben bé rekeſztik a' tygriſt, koplaltattyák az éleſántot, ſanyargattyák az oroſzlányt, ſujtyák az ökrőt, mindenik meg-ſzelidűl kebelében fekſzik embernek a' tygris, egy kis ſzerecſen gyermecske (ugy mond *Seneca*) oda vezeti a' nagy éleſántot, a' hova akarja: enged az oroſzlány, ſzot fogad az ökőr, mert mindenik érzi a' fajdalmat; annyira erős a' fájdalom, de ez cſak a' barmokat illeti; a' hol a' fajdalom ſemmit nem végezne, ottan a' ſzeretet mindent végben viſzen az emberek kőzőtt. A' ki a' Kriſtuſt ſzereti, ollyan, mint a' tenger. e' felől *Seneca* haſonlatoſságot tévén; az erős emberhez igy ſzoll: *Nihil accidere mali bono viro poteſt. Non miſcentur contraria; quemadmodum tot amnes tantum ſupernè dejectorum imbrium non mutant ſaporem maris, nec remittunt quidem, ita adverſarum rerum impetus non avertit viri fortis animum, manet in ſtatu, & quidquid evenit in ſuum colorem trahit. l. de providentia. c. 2.* Nem tőrténhetik az erős férfiún ſemmi gonoſz, az ellenkező dolgok nem elegyitethetnék egyben, hanem ollyan az erős lélek, mint a' tenger, ebben ſzámlálhatatlan vizek folynak, fellyűl ſok esők és harmatok eſnek, s' még is ſemmiben izit meg nem változtattyák, hanem inkább maga izire, és ſzinére fordittya; ugy az erőſſen ſzenvedő ember, valami rajta tőrténik maga ſzinére, az az: akarattyára fordittya, bátor erőtelen légyen teſtében, elméjében, tudományában ember; de ha a' Kriſtus ſzeretéért válol fel érette valamely nehéz dolgot, erőſségére fordittya.

Seneca l. de providentia c. 2.

A' mint Szent Pál maga felől meg-vallya: *Cùm infir-*

infirmor, tunc potens sum. 2. *ad Cor.* 22. Midőn meg-erőtelenedem, akkor vagyok hatalmas. Az az: mikor mindenek rajtam boszut állanak, űldőznek, akkor több jót vihetek végben, mert (ugy mond *Primasius*) *Maximæ est potentiæ infirmari pro Christo.* Nincsen nagyobb erő és hatalom, mint Kristusért meg erőtelenedni, avagy mindeneknek engedni. *Quia tunc vincit Christianus, cùm perdere putatur, & tunc perdit perfidia, cùm se vicisse gratulatur. Plaudit igitur, cùm illi insultatur, & surgit cùm premitur. S. Ambrosius.* Mert akkor vészen győzedelmet a' Keresztyén, midőn azt velik, hogy veszte, és akkor veszt a' hitetlenség, mikor győzedelmét véli. Tapsol azért, mikor csúfoltatik, fel kél, mikor le nyomatik.

2. *Cor.* 12. *v.* 10.

Primasius

S. Ambros.

Mely Szent Pál szavaira Szent Gergely ekképpen kiált fel: *O quàm fortis inest huic viro infirmitas! O quàm victrix pœna! O quàm dominatrix patientia! ad arguendum, repulsione provocatur, ad prædicandum salutem, plagis erigitur, ad propellendum laboris lassitudinem, pœnâ refovetur. Quæ ergo hunc adversitas superat, quem pœna fovet?* Oh mely erős erőtelenség vagyon ebben a' férfiuban! oh mely győzedelmes kinnya! o mely uralkodo tűrés! a' feddésre ki kergettetésével huzatik visza, az üdvősség prédikállására veréssel emeltetik fel, a' fáratságnak könyebbitésére büntetéssel enyhittetik: Micsoda ellenkező sanyaruság győzheti tehát még azt, a' kit a' kin táplál? De nem csak Szent Pálban, hanem benned-is könnyen találhatni ezt Keresztyén lélek, csak akarjad, ha szintén ollyakat nem szenvedtz-is, mint ő, de ugyan vagyon mit tűrned.

S. Gregorig.

Hallod ellenkező Atyádfiának csufolását a' szabott ünepnek meg-üllésében, annyi tudományod nincsen, hogy mindenekre felelhess, erőtelen vagy. Ah! ne szegd-meg hitedet ugatásáért, inkább tűrd el Kristusért

gunyolását, és meg-erőſſittettél rajta, zugolodik házas társad adakozásodért a' szegényeknek, avagy félben hagyot munkádért, a' templomért, Kriſtusért, ah! halgasd el, ne morduly viſza, ugy meg-győzed, s' végtéreis álhatatoſságodat látván állandonak lenni, réá áll, maga-is. Szomſzédod meg-ítél, s' minden cſelekedetedet roſzra magyarázza, tűrd el Kriſtuſodért; s' bizonyoſſan meggyőzed, s' még azon fellyűl dűcsőséget nyerſz Iſtened előtt.

Nem de, nem volt-e meg, minden dűcsősége Kriſtuſnak az ő Attyánál, és az Angyalok előtt, előbb hogy ſem mint Herodes előtt ſzaladna? engedne néki? avagy az után ſzenvedne? s' mind azonáltal mégis hogy megmutatná mely dicsőséges Iſtenért ſzenvedni, maga akart elől menni, és másokat-is benne réſzeſiteni ſzenvedéſiben és tűrésében. Szent Pál *ad Hebr.* 2. igy ſzoll: *Videmus Jeſum propter paſſionem mortis, gloriâ & honore coronatum.* Látyuk a' Jéſuſt ſzenvedéséért, és haláláért, dicsőséggel, és tiſztelteſséggel koronaztatva.

Ad Hebr. 2. v. 9.

A' mely ſzokbul *Chryſoſtomus hom. in ep. ad Hebr.* azt hozza ki: *Si ergo Deus hunc primum, quem honoravit, quòd per paſſiones deduxerit carnem ſuſcepiſſe, eáque ſuſcepta paſſum eſſe, eſt revera majus, quàm mundum feciſſe, & ex nihilo produxiſſe.* Ha tehát az Iſten ezt, ugy mint elsőt, ugy akart dicsőiteni, hogy ſzenvedéſen menne által, teſtet venne fel magára, és abban kinokat, bizonyára többet cselekedett, mint ha uy világot teremtptet volna ſemmibűl; azaz, nem annyira becsűlli a' világ teremtését, mint az érette valo ſzenvedéſt.

Chryſoſtomus in ep. ad Hebr.

Az ő ſzokáſa az, Kriſtuſnak, hogy a' kit becsűll magának váloſzt áldozatul a' tűrésben. *Sapientia immolavit victimas ſuas. Prov.* 9. A' bőlcſeség (ugy mond Salamon)

Prov. 9. v. 2.

fel

fel áldozta az ő áldozatit. A' hetven tolmács igy fordittya: *Sapientia jugulavit filios ſuos.* A' bölcſeség meg ölte, avagy torkokat metzette-meg fiainak. Ahol *Tertullianus: O bonam matrem! opto & ipſe in filios redigi, ut ab ea occidar.* Oh! jo annya! vajha én is azok közöt lehetnék az ő fiai között, a' mellyeket meg-öl. az az, kivánom, hogy inkább ſanyargaſſon e' világon, hogy ſem mint ápolgaſſon. *Tertullianus.*

Mert igy tudom bizonyoſſan, hogy válaſztott fiai közül lévén, az ő útán járok, s'a' ki Annyának, Attyának abban ſzerzette érdemek nevelését, hogy magáért ſzenvedtette, én nékem-is neveli érdememet, ha érette ſzenvedek.

A' válaſztottak ſzava ez, *Threnor. 3. Tetendit arcum ſuum, & poſuit me, quaſi ſignum ad ſagittam.* Meg-huſzta az ő kéziját, és mint egy jelt, ugy tett fel engemet nyilára, a' melyre czélozhatna, s' ott sérthetne. A' mely ſzokat magyarázván *Paſchaſius* azt mongya: máſokat sért, hogy vétkeket meg-öllye, máſokat sért, hogy ſzerelmére ingerellye, és üdvöſségeket nyerjék, Szent Pál mondáſa ſzerént: 1. *ad Theſſ. 3. Nemo moveatur in tribulationibus iſtis, ipſi enim ſcitis, quod in hoc poſiti ſumus.* Senki meg ne indullyon ſzorongattatáſiban, mert magunk tudgyuk, hogy erre tétettünk. az az: a' ki ſzeretett embere Jéſuſnak, s' a' ki ötet ſzereti, ez az ő elsö probája rajta, hogy ſzenvedgyen, hiſzem maga-is Üdvözitönk ebben probáltameg ſzeretetét: *Ut cognoſcat mundus, quia diligo Patrem, & ſicut mandatum dedit mihi Pater, ita facio, ſurgite, eamus hinc.* Joan. 14. Hogy (ugy mónd) meg-iſmérje a' világ, hogy ſzeretem az Atyámat, és a' mint pranczolatot adott, ugy czelekedem, kellyetek fel, mennyünk el innen. Hova? ah! édes Jéſuſom! ott vár, avagy oda Siet a' Judás, oda mégy? oda. *Ut cognoſcat mundus quia diligo Patrem.* hogy *Threnor. 3 v. 12.* *Paſchaſius* *1. Theſſ. 3 v. 3.* *Joan. 14 v. 13.*

meg-iſmérje a' világ, hogy ſzeretem az Atyámat; tehát ebben áll az Atya Iſtennek ſzeretete, hogy Fia ſzenvedgyen. Nem cſudálom immár hogy kegyeſſe bé vitelére azzal kéſzűlt hogy meg-láſſa dio fáit: *Deſcendi in locum nucum, ut videam poma convallium. Canticorum. 6.* a' hol *Rabbi Salamon* azt mongya: azt kereſi a' mi, benn vagyon, de héja tőrésével. az az: teſtének meg rontásával, vérének ontásával, lelke fel adásával, és egéſz életében ſzűntelen ſzenvedéſinek békeſséges el tűrésével. Kivánnya azt a' mi Kriſtuſunk, hogy érintheſſen ſanyargatáſival, és tudhaſſa, ha fiai vagyunk-é vagy ſem? hogy ha hozzá tartozandók vagyunk-é vagy ſem? hogy ha az ő nyomdokában járunk-é vagy ſem? hogy ha tanitványi? sőt rokoni kőzűl valok vagyunk-é vagy ſem?

Cant. 6. v. 10.

A' mint példában *Gen.* 27. Isák Patriarka ſzavaibul ki tetzik: *Accede* (ugy mond) *ut tangam te fili mi, & probem utrum tu ſis filius meus Eſau an non? Geneſ.* 27. járúly ide, hogy tapogaſſalak-meg téged fiam, és probállyalak-meg ha te vagy-é az én fiam Eſau? avagy nem? A' hol Filep Apátur igy ſzoll: *Figura eſt eorum, quos vult experiri (ſuper illud Job: Manus Dei tetigit me) tangere enim eſt affligere, ergo hinc colligite, quibus vult benedicere ſic experitur.* Isák Jákobot eleiben hiván azt mondá: *Accede &c.* járuly ide hogy tapogaſſalak-meg téged fiam, és probállyam-meg, ha te vagyjé az én fiam Eſau, avagy nem?

Geneſ. 27. v, 21.

Philippus Abbas ſuper illud, Manus Dei &c.

A' mely dolog azoknak példája, a' kiket a' ſanyargatáſok által kiván meg-probálni, mert érinteni, tapogatni, illetni, annyi mint: ſanyargatni. tehát ebbűl azt hozzátok ki, a' kiket meg akar áldani, igy probálgattya. s' bizony régi igérete-is ez: *In funiculis Adam traham eos, in vinculis charitatis. Oſeæ* 11. Az Adám kőtelecskéjével vonſzom őket, a' ſzeretetnek kőteleivel. A' zlido bőtű olvaſſa:

Oſeæ 11. v. 4.

vassa: Az emberek kőteleivel. *Novarinus in adagijs: In funiculis traham eos, nempe doloribus, afflictionibus traham, quæ sunt, mei erga eos amoris pignora, propterea addit in vinculis charitatis.* Novarinus fordittya példa beszédiben, kőtelecskékkel vonszom, ugy mint fajdalmakkal, és szanyargatásokkal vonszom őket, mert ezek az én szeretetemnek zálagi, s' azért teszi hozzá azt a' szot: a' szeretetnek kőteleivel. *Novarinus in adagijs.*

Ha tehát Jésusé vagy, az az: hiv keresztyén? Attya és Annya vagy á' Krisztusnak, mert ugyan-is nem csak az az Annya, a' ki szülte, hanem az-is a' ki akaratyán jár, ama' Urunk mondása szerént: *Qui fecerit voluntatem Patris mei, ille & Pater meus & mater mea est. Matt.* 12. A' ki az én hivem, és következendő képpen az én akaratomon jár, az, az én Atyám, és Anyám. Ah! tehát tűrd el békével, ellenséged üldözését, házas társodnak morgolodását, irigyidnek nyelveskedését, és akár mi érjen, tűrd el. *Matt. 12. v. 50.*

Kövessed ebben az Istennek nagy türését, mellyel ellenségit el türi. és imé nem csak rokonságába nem jutottál a' Krisztusnak, hanem ugyan Attya, és Annya lettél. O meg-foghatatlan jutalma az Isten kedvéért valo türésnek! ne kéméld azért én Istenem tőlem tűzedet, hanem probály-meg, ne vond visza, fel emelt kezeidet, hanem sujtály, lássad állandoságomat, dorgály, és fegy, egy aránt szeretlek, mert tiéd akarok örökké lenni, az az, tégedet örökké dicsérő méltatlan alkotmányod, dicsőséges országodban. Mellyet engedd, a' mint igérted. Amen.

KA-

KARACSON OCTAVAJA ALATT VALO VASARNAP, ELSŐ PREDIKACZIO.

Kinek kinek maga jo, vagy gonoſz akarattya ſzerént meg-rontására, vagy üdvözitésére jő, a' Kriſtus, azért mélto azokat nem csak fülünkben de ſzivünkben-is bé bocsáttani, a' mik ő felőle mondatnak.

Erant Pater ejus & Mater, mirantes, ſuper his quæ dicebantur de illo. Lucæ 2. *Lucæ 2. v. 33.*

Joſef és Mária a' Jéſus Annya csudálkoznak vala azokon, mellyek mondatnak vala ő felőle.

Almélkodáſra mélto dolgokat beſzéllett Sz. Simeon Szent Joſefnek, és a' dicsőséges Szűz Anyának hallására, a' kisded Jéſus felől, leg főképpen mikor azt jövendelte felőle, hogy e' tétetik ſokaknak romlására, ſokaknak fel támadására, de még-is kérdéſt támaſztanak itten a' Sz. Atyák, mi formán mondatik az a' boldog Anyárul, hogy ő csudálkozott beſzédin. mert a' bölcs *Ariſtoteles* elméje ſzerént, 1. *Metaph.* 2. A' csudálkozás abbul ſzármazik, hogy látunk, vagy hallunk oly dolgot, a' melynek okát nem tudgyuk, hanem csak kimenetelét láttyuk, de modgyát mi képpen lehetet, meg nem foghattyuk. Illyen tudatlanság pedig, nem volt a' Szűz Anyának elméjében, mert kőzönséges tudomán-

Ariſtoteles 1. Metaphyſ. 2.

nya

nya a' bôlcs *Theologus*oknak, hogy a' Boldogságos Szûz elméjében, Iſtennek ereje által, bé ôntött tudomány és értelem volt, sôt azokat, a' miket Simeon beſzéllett az Angyalnak, egyetlen egy beſzédébûl, mind ki tanulta, a' ki meg-mondotta néki, hogy az ô Fia, a' világnak Meg-váltoja léſzen, az Atya Iſtennek ôrôktûl valo Fia. tehát onnan jol tudta, hogy némelyeken kônyôrûl, s' némellyeket bûntet. ugy mint azokat a' kik az ô hivatalyának, és intésének nem engednek. Miképpen cſudálkozott tehát beſzédén? *Toletus* meg-felel. *Non ſemper admiratio eſt eorum, quæ ignorantur, ſed etiam eorum, quæ captum & virtutem noſtram ſuperant; etiamſi jam nobis notificata ſint. Sancti enim viri ſæpiùs admirantur Divina myſteria, immenſitatem bonitatis Dei, multáque alia hujusmodi, etiamſi jam ante ſint ab eis fide percepta, nam admiratio ex fide ſæpè procedit, ut non aliud ſit admirari, quàm magnificare.* Nem mindenkor azt cſudállyuk a' mit nem tudunk, hanem azokat-is, a' mik a' mi elménket és erônket fellyûl haladgyák, noha az elôtt immár msg-iſmértûk. Igy a' Szentek gyakorta cſudállyák az Iſteni titkokat, ugy mint az ô joságának végtelenségét, és tôbbeket a' féléket, noha immár az elôtt a' hit által jol tudták, mert az álmélkodás gyakorta a' hitbûl-is ſzármazik, hogy igy valamit cſudálni, annyit tégyen, mint magaſztalni. Es igy cſudálkozott a' Szent Szûz, el gondolván, minémû nagy méltoságra, emelte ôtet az Iſten, mikor Annyává tette annak, a' ki felôl oly cſudálatos dolgok mondatnak. De akár mint, s' hogy cſudálkozott ô, azt véſzem én eſzemben, hogy nem cſak cſudálta ô azokat, hanem a' mint Szent Lukács ſzoll. *Conſervabat hæc omnia in corde ſuo. Lucæ* 2. Mind ſzivébe tartotta ô ezeket, az az: toább valo elmélkedéſre tette ſzivében; elegendô oktatáſunkra, mert, ki nem tud-

Toletus hic, cit. à Joſepho Mannio in ærario evangelico.

Lucæ 2.

gya, hogy az iſtentelen emberek is eleget cſudállyák az Iſteni titkokat, az ő irgalmaſságát, és rettenetes igazságát, de nem rekeſztik ſzívekben, mert ugyan-is ha magokban gondolkodnának arrul, mit téſzen az, hogy a' ki üdvőziteni jött a' bűnősöket, a' tétetik ſokaknak romlására. Oh! mennyen kérülnék el kárhozattyokat! de mivel fülekbül ſzivekben alá nem ſzáll, cſak cſudálkoznak, és ſemmit nem jobbulnak. Cſudálkozott Saul, a' fel támadott Samuelen, cſudálkozott Balthaſár, a' falon iro kezén, cſudálkozott Ochozias, Illyés Próféta ſzentségén, és erején, a' ki egynéhány izben parancſolt az égnek, s' mingyárt tűz ſzálván le, ötven, s' még ötven emberit meg-emészteté; cſudálkoztak a' zſidok méréſz dorgálásán Urunknak, igaz tudományán dé a' mint Sz. Agoſton mondotta *Tom.* 9. *Admirabantur, ſed non corrigegebantur.* cſak cſudálkoztak de nem jobbultak, és azért el-is veſztenek. Melyre nézve, hogy mi haſonlo veſzedelembe ne eſsünk, vegyük elmélkedéſre, és tegyük ſzivünkre azt a' többi kőzőtt, hogy Kriſtus Urunk ſokaknak jött romlására, mikeppen, s' kicſoda annak a' romláſnak oka, hogy ezt meg-értvén, ugy éllyünk hogy romláſunkat ne láſſuk.

S. Auguſt. tom. 9.

Propoſitio.

Minek előtte meg mondgyam miképpen mondatik romláſokra jönni ſokaknak Üdvőzitőnk, tudnunk kell, hogy magában mindenkor benne vagyon az irgalmaſság, és az igazság. Ugy hogy a' ki irgalmaſságához folyamodik, kéſzen találja azt, ha pedig, vagy meg-veti azt az ember, vagy pedig vakmerőn benne bizván, méréſzen vét, réá akadgyon bűntető igazságára, és azért ezt nem cſak álmélkodáſra, hanem ſzives gondolkodáſra-is eleiben adta régenten Szent Jobnak, mikor igy ſzollott: *Nunquid ingreſſus es theſauros nivis, aut theſauros grandinis aſpexiſti? Jobi* 38. Mentelé? a' honak kincſeiben avagy a' kő eſsőnek kin-

Job. 38. v. 72.

kincseit láttad-é? oh én Istenem, micsoda kincs a' kő eső? a' mely a' földnek gyümölcsét el rontya? a' ho, mégis kincsnek mondathatik, mert az, a' téli fagy előtt meg-tartya a' vetéseket, bőségét szerez, de a' kő eső, ennek éppen ellensége.

Hugo Cardinál a' ho által, Istennek irgalmasságát, a' kő eső által, annak rettenetes igazságát érti, a' mely, mind a' kettő, benne vagyon, egyik sokaknak fel támadására; mint a' ho, a' veteménynek, a' másik sokaknak romlására mint a' kő eső. *Nix est ubi promittit, quasi grando est, ubi comminatur.* valamikor kegyesſen jovait igéri, ho akkor, valamikor pedig fenyeget, kő eső akkor az Isten; Mind a' kettő pedig benne azért vagyon, hogy a' jók kőzett, és gonoszak kőzett válaſztáſt tégyen. A' mint Szent Ambrus szollott: *Ut scilicet justorum iniquorúmque merita discernat, & pro nostrorum qualitate factorum, aut supplicia decernat, ut sit in ruinam multorum, aut præmia in resurrectionem.* Azért vagyon egyűtt irgalmasság és igazság, hogy a' jóknak és gonoszoknak érdemit meg-válaszsza, hogy kinek kinek cselekedete szerént, vagy bűntetést rendellyen, sokaknak romlására, vagy jutalmat sokaknak fel támadására.

Hugo.

S. Ambrosius.

Előbb pedig, hogy sem mint ezt Simeon meg-mondotta, szűletése hellyével-is jelenti, mert Bethlehem, a' hol szűletet, annyit tészen mint *Domus panis*: kenyérnek háza. *Ephrata* pedig helység kőrnyéke, annyit tett, mint *Domus furorem videntis.* A' boszuságot látonak háza (ugy mond Szent Ambrus) az az: azért szűlettetett Bethlehemben, hogy az ő hiveinek az őrők boldogságnak kenyerét oszsza. *Ephratában* pedig hogy az istenteleneken boszut állyon. *Ecce ubi pietas, ibi est crudelitas, ubi universorum redemptio, ibi pœna nocentium.* Es igy a' hol kegyesſége, ott vagyon

Idem.

gyon kegyetlensége-is, a' hol mindeneknek váltsága ott a' bűnőseknek bűntetése is.

Origenes. Bőlcsen elmélkedett errűl *Origenes*, a' ki Keresztelő Szent János szavait *Matt.* 3. ezen értelemre magyarázza. *Matt. 3. v. 11.* Szent János azt kiáltotta: *Ego quidem baptizo vos in aqua, in pœnitentiam, qui autem post me venturus est, ipse vos baptizabit in Spiritu Sancto & igne.* En ugyan vizben keresztellek titeket pœnitentiára, de a' ki én utánnam jövendő, ő keresztel meg titeket, lélekben, és tűzben. az az: a' ki bűneit meg bánván hozzá folyamodik irgalmasságát nyujtya annak, a' ki pedig meg-keményiti szivét gonoszságiban, igazságára akad. *Hom. 26. in Lucam.* *Si tu Sanctus fueris, Spiritu Sancto baptizaberis, si verò peccator, in ignem mergéris, & unum atque idem baptisma indignis ac peccatoribus in condemnationem & ignem vertetur. hom. 26. in Lucam.* Ha te szent lészesz, Szent Lélekkel kereszteltetel, ha pedig bűnős, tűzben merittetel, és igy, egy lészen, áz a' keresztelés, a' bűnősöknek kárhozattyára, és örök tűzére. *Deuteronom. 32. v, 22.* És azt jelentette *Deutor.* 32. *Ignis succensus est in furore meo, & ardebit usque ad inferni novissima.* Az én boszuságomban és haragomban tűz gyuladott fel, és utollyáig, végeig ég pokolnak, az az: soha vége nem lészen.

Oh csudálatos változások! majd csak világosság, majd csak égető tűz az Isten! s' kicsoda annak oka, hogy illyen kűlömbözéssel bánik az emberekkel? ő ugyan *1. Timot. 2.* nem. Mert Szent Pál szerént *Vult omnes homines salvos fieri.* 1. *Timot.* 2. Ő azért jött, hogy mindeneket üdvözicsen, tehát maga a' bűnős ember az oka, ez forgattya annyi formára az Istent, nem a' mi azt illeti magában, hanem cselekedetében; az ember ő maga szerencséjének, vagy szerencsétlenségének koholoja; ha ki akarja azt hallani: *Venite benedicti* azt hallya: Jőyjetek Atyámnak áldottai,

s' a'

s' a' ki celekedetével az ellenben valót kereſi: *Ite maledicti*, azt hallya: Mennyetek el átkozottak.

Oh eſztelen ember! valaki ezt ſzivedben nem viſgálod! mi haſzna ha cſudálod, hogy ha nem kérődel rajta, nem az értelem, hanem az akarat viſzen veſzedelmedre.

Nem cſak az embereket, de még az ördögöket is el tűrte volna ůdeig Ůdvözitőnk e' világon, és a' kietlenségnek fenekére nem kůldötte volna, de magok kivánták, ugy bocsáttotta Szent Lukacſnak 8. réſzében: egy nyomorult meg-ſzállott emberre akadván; kérdi az ördöget Urunk, kinek hiják, és azt felelé: *Legio eſt nomen meum.* Az én nevem ſereg, mert ſokan vagyunk, kik vévén eſzekbe, hogy ki ůzettetnek, azt kiálták, hogy ne kůldené a' kietlenségre, avagy mélységre: *Rogabant illum ne imperaret illis ut in abyſſum irent.* Kérik vala őtet hogy ne kůldené őket, a' mélységre. Meg-engedé nékik, s' mind azon által magok mentenek belé, mert ott lévén egy ſereg ſertés marha, abban kivánkoztak, mellyet mihelet meg nyertek, meg-ſzállák őket, és a' tengerben nyakra főre vitték, és ott veſztették. o gonoſz lélek! miért nem éltek a' gratiával! még a' föld ſzinén maradhattok; de még ezeknél gonoſzabbak, vagy eſztelenebbek azok az emberek, a' kik el kerůlhetnék a' pokolbéli mélységet, s' mégis mikor, minden engedelmet nyernek, akkor meritik el magokat a' pokolnak mélységében, és azért Szent Ambrus *l. 6. in Lucam* ennek viſgálására int: *Clementiam Domini debemus advertere, quòd nullum ipſe condemnat, ſed unusquisque ſibi auctor eſt pœnæ. Non mittuntur in porcos dæmones ſed ſibi petunt, quia cæleſtis luminis claritatem ſuſtinere non poterant.* Ah! viſgállyuk-meg, és ne cſak cſudállyuk az Urnak kegyeſséget, a' ki ſenkit el nem

Luc. 8. v. 30.

S. Ambroſius l. 6. in Lucam.

kárhóztat elébb, mint maga ſzerez magának bűntetéſt az ember. Nem küldettenek a' sörtéſekben, hanem magok kívánkoztanak, mert a' mennyei világnak fényeſségét, nem ſzenvedhették el.

Szintén igy vagyon dolga a' gonoſznak, nem bűntetné őtet a' kegyes Iſten, de maga kívánnya, mikor ollyan életet él, a' mely őrők bűntetéſt érdemel. Nem küldene téged őrdögi bűnös lélek, az én Jéſuſom a' diſznokban, a' ganéjban, a' fertelmeſségben, a' mellyet ſoha másképpen ki nem tiſztithatni, hanem vagy tűzzel, vagy véghetetlen melységű pokol tengerével, de te kívánkozol oda, te ölöd oda magadat, te kereſed az álkalmatoſságot, te fáratz érette, te merülſz el a' gonoſzságban, azért nem Jéſus a' te romláſod, hanem te magad, avagy ha ő romláſod, igazsága ſzerént valo romláſod, mert a' mint kívántad, ugy meg-nyered kárhozatodat. Ezt, ezt, ne cſudallyad, hanem vedd bé ſzivedben, gondolkodgyál felőle, és jobbuly. Mert valamit ſzenvedtz, magad vagy meſtere, magad oktatoja, és eredete.

Szép példában adta ezt az igazságot előnkben régentén az Iſten, *Numerorum* 22. mikor egy jövendő mondo embernek Bálaamnak meg-tiltotta, hogy ne menne a' Moabiták Királlyának Báláknak kérésére az Iſraël népének meg-átkozására. *Dixit Deus ad Balaam, noli ire cum eis neque maledicas populo: Num.* 22. Vélek el ne meny, és meg ne átkozd a' népet. Oh én Iſtenem! mit félted a' te népedet, a' kinek te viſeled gondgyát? mit árt a' holdnak az ébek cſaholáſa? mit árt annak az őrdög, a' kit te oltalmaſz? valamit Bálaam cſelekſzik, az őrdög ereivel cſelekſzi, te pedig meg-tudod ennek erejét kötni, hadd vallyon gyalázatot! Ah! (ugy mond) ne mennyén, mert azután valami bűntetéſem eſnék rajtok, mind

Numeror. 22. v. 12.

a'

a' Bálaám átkának tulajdonitanák, s' nem iſmérnék meg hogy magok gonoſzságival okoſztak, magok vétke vonta fejekre bûntetô kezemet. Igy elmélkedett errûl Szent *Anaſtaſius Nicenus q.* 32. *Quam vim habebat vatis execratio? cui Deus prohibuerat ne execraretur! nullam quidem vim habebat, falsâ enim tenebatur opinione, ſed quoniam populus continuò iniquè agens, ſuſtinebat à Deo plagas immiſſas, ad eorum imbecillitatem hæc diſpenſavit. Nam ne à Deo caſtigati exiſtimarent ſe, per vatis execrationem incidiſſe in calamitates, non ſinit vatem uti execratione.* Micſoda ereje volt a' hamis Proféta átkának? a' kinek meg-tiltotta az Ur, hogy meg ne átkozná a' népet, kétségnélkûl ſemmi nem volt, hanem cſalárd vélekedéſe volt a' gonoſz embernek. De mivel ſzûnetlen bûntettetik maga gonoſzságáért, az ô erôtelenségére nézve, nem engedte, hogy ne vélné, az ollyan bûntetéſeket a' Bálaám átkára történni, hanem magoknak tulajdonitanák, azért nem engedi, hogy meg átkozza. Ugyan-is, ha dög halál, ha betegségek, ha a' fegyver érte volna ôket, cſak azt mondották volna a' Bálaám átka ezeknek oka. Ne meñyen tehát Bálaam, meg-átkozáſokra, hogy vegyék eſzekben magokat, és iſmérjék meg, hogy mâgok okai nyomoruságoknak.

S. Anaſtaſius, Nicenus q. 32.

Valamit ſzenvedûnk e' mái napig-is: nem a' *Rebellio*, avagy pártûtés, nem a' tôrôk, nem az ûdônek változáſa, hanem a' mi vétkeink okozták, s' jaj annak az embernek *per quem ſcandalum venit*, a' kinek gonoſzságért minnyájan ſzenvedûnk. Ki tudgya kicſoda kôzûllûnk, a' ki miatt ſzenvedûnk? egy Achán miatt ezereken veſztenek. Ah! tehát mégis kérlek kereſztyének, ne cſudállyátok azt, miért hagya az Iſten a' pogányokat rajtunk uralkodni? miért nem veſzti el? miért háborgatnak a' tolvajlo ellenségek? hanem elmélkedgyetek arrul ſzivetekben, ki ki magában. nem de, nem az én fajtalanságom-é?

gom-é? nem az én hamiſságom-é? nem az én kevélységem-é ezeknek oka? hogy én miattam máſok-is ſzenvedgyenek, és ha ugy tapaſztallyátok tegyétek a' fejſzét gyökerére vétketeknek és vagdallyátok ki, mert a' mint
Jeremiæ 4. v. 18. én hallom az Urat, *Jeremiæ 4. Viæ tuæ & cogitationes tuæ fecerunt hæc tibi.* A' te útaid, a' te gondolatid ezek, ezek, cſelekedték ezeket, a' miket te, és többen is ſzenvedtetek. Ezt ugyan (ugy mond Szent Hieronymus) Jérusálemre kiáltátta az Ur, de minden bűnőſre érti, s' azért mig ezeknél ſullyoſabbak nem érnek, ki ki tegye ſzivében bé, és ugy elmélkedgyék felőle, hogy mélto bűntetését Iſtennek, mellyet igazsága ſzerént cſelekſzik változtaſſa kőnőrűléſre, mely az ő irgalmaſságának dolga.

Ne legyen nem cſak ſokaknak, de éppen ſenkinek ne legyen romlására, hanem fel támadására. *Timeamus Fratres juſtitiam ejus, cujus miſericordiam deſideramus.* Féllyük
S. Auguſt. ſerm. 45. (ugy mond Szent Agoſton *ſerm.* 45.) annak igazságát, a' kinek kivánnyuk irgalmaſságát. De tégedet-is kérlek édes Jéſuſunk! ne bűnteſs minket a' mi bűneink ſzerént, hanem inkább áldgy-meg, a' te irgalmaſságod ſzerént, mert nem azok dicsérnek téged, a' kik pokolra vettetnek, hanem a' kiket üdvőziteſz. Légy mi nékünk fel támadáſunkra, nem romláſunkra, hogy ellenségink-is meg-iſmérjék, kinek jóttél üdvőſségekre, ugy mint a' téged hivő, és reménlő hiveid üdvőſségére, érezzék pedig azok igazságodat, a' kik hozzád nem térnek. Amen.

KARA-

KARACSON OCTAVAJA ALATT VALO VASARNAP, MASODIK PREDIKACZIO.

A' kik magokban rontyák a' bűnt, azoknak fel kelésére, jő az Ur, a' kik pedig rontyák a' jót, azoknak romláſokra.

Ecce poſitus eſt hic, in ruinam, & in reſurrectiouem multorum. Lucæ 2. *Lucæ 2.*

Imé tétetett ez ſokaknak romlására, és fel támadására.

FŐlőttéb rettentő jővendőléſe Simeonnak, kétség kivűl be tellyeſedéſre volt mondva, s'annál igazabb, mennél igazabb lélektűl, ugy mint a' Szent Lélektűl volt ſugálva, mert noha azok-is mind igazak, a' mellyeket bátoritáſunkra hallottuuk Űdvőzitőnk felől, hogy mindenek jovára jőtt e' világra. Igaz, a' mit az Anyaſzentegyház mond felőle a' Proféták ſzájábul: *Zach. c. 9. Rex tuus venit juſtus & Salvator.* A' te Királyod ugy jőtt, mint Szent, és a' te ſzabaditod. Igaz, a' mit verſel énekel: *Beatus author ſæculi, ſervile corpus induit, ut carne carnem liberans, non perderet quos condidit.* A' világnak boldog alkotoja teſtben őltezett, hogy teſtel teſtet ſzabaditván, azokat el ne veſztené a' kiket alkotot. Igaz az, a' mit mondott maga Szent Jánoſnak. *c. 3. v. 17. Non enim miſit Deus filium ſuum in mundum ut judicet mundum, ſed ut ſalve-* *Zach. c. 9. v. 9.* *Joan. c. 3. v. 17.*

tur mundus per ipſum. Nem azért küldötte Fiát az Iſten e' világra, hogy e' világot meg-itéllye, hanem hogy ő általa meg-ſzabaditaſsék e' világ. Igaz, *Poſitus eſt in reſurrectionem multorum*, ſokaknak fel támadására tétetett. Az is igaz *Poſitus eſt in ruinam multorum.* Sokaknak romlására tétetett. De ugyan mind a' kettő között, mind rontáſa, s' mind fel támadáſa között, az az: mind kegyeſsége, s' mind büntető igaſsága között válaſztáſt kell tennünk, úgy hogy annyit tegyen Simeon mondáſa, és több a' féle jövendöléſek, hogy romlására léſzen a' gonoſzoknak, fel támadására a' joknak, avagy romlására a' hitetleneknek, üdvözitésére a' hiveknek. Avagy a' mint Szent Ambrus tanit; arra valok ezek, hogy ſenki magának ſokat ne hizelkedgyék a' Kriſtus kegyeſségével, hanem igazságátul is mint birójának féllyen, és rettegjen, ne találtán abban felettébb bizván; méréſzen vétſen, és vétke miatt hamarébb el veſzen, mint vélné. Avagy mondgyuk világoſſabban, ſokaknak romlására tétetett, *occaſionaliter*, mert magok adnak okot meg-rontáſokra, ſokaknak pedig fel támadására vagyon *cauſaliter & directè* mert az Iſtennek tiſzta igaz ſzándéká cſupán csak az, hogy üdvözitſen mindeneket, es azért ha ki el vész, maga kereſi veſztét.

De mégis más magyarázattyára akadtam én, a' mely arra magyarázza, hogy ſokaknak romlására tétetett Üdvözitőnk ſzántſzándékkal. Oh! én Iſtenem! bár leg hamarább rontanád el azokat! nem volna többé mitül félnünk! veſztenéd ki a' világbul, és ſoha örökké ſenki nem nyomorogna. Valameddig azok élnek nem léſzen mind addig ſenkinek bátorsága, el kell ezeknek rontatni, hogy máſok fel támadhaſſanak. kicſodák ezek? Hiſzem nem ſzabad ſenkinek veſztét vagy halálát, annál inkább örök romlását kivánnom. Ah!

Ah! mégis azt kivánom, légy édes Jéſuſom ſokaknak romlására, ne hadd tobbé kőzőttünk őket! kiket? meg-mondgya az irás kőzőnséges magyarázáſa *Gloſſa*: a' vétkeket: ezeket rontſa el az Iſten, mert ezeknek ſzántſzándékkal jőtt ő meg rontására. Fel támadására pedig a' joſzágos cſelekedeteknek, mellyek mind addig, ſem támadhatnak fel bennünk, mig el nem rontatnak a' vétkek.

Hellyén hadgya eſzt *Theophylactus: In ruinam eſt Dominus poſitus malorum, quæ ſunt in animabus noſtris, in reſurrectionem verò bonorum, cadit fornicatio, ſurgit continentia.* Az Ur azoknak a' gonoſzaknak jőtt romlására, a' mellyek a' mi lelkeinkben laknak, és a' joknak fel támadására, mert el eſik, meg-rontatik a' fajtalanság, és a' tiſzta ſzűz élet támad fel bennünk. el rontatik a' főſvénség, és a' helet fel támad az adakozás, el rontatik a' kevélység, és fel támad az alázatoſság. A' honnan azt hozom ki, valahol meg-romol emberben a' joság, ott vagyon annak romlására a' Szűletett Iſten, valahol pedig él, az el kezdett joság, álhatatoſſan ott vagyon a' Kriſtuſnak áldáſa is. Amazok magok okozzák bűntetéſeket, ezek áldáſokat. Méllyet mig bővebben meg-mutatok, addig legyenek figyelmeteſek. *Theophylactus hic.* *Propoſitio.*

Juthat eſzetekben egykorbéli adott haſonlatoſsága Üdvőzitőnknek, a' mellyel magát ahoz az Aſzonyhoz haſonlitotta, a' mely garaſsát el veſztvén; nagy ſzorgalmatoſsággal házát ki ſeprette, minden gaſzt fel ſzedett, mindeneket rendben rakogatott, a' mi a' pad alá eſett, azt fel vette, s' a' polczra tette, a' mi oda fel volt; nem oda valo lévén; le vette, és illendő helyre alkalmaſztatta. Igy cſelekedett Kriſtus Urunk e' világra bé jővetele után, mint maga házában két felé tekéntett, s' látván a'

ſok rendetlenséget, más rendet kezdett. a' mi fen volt a' polczon, le vette, és a' mi a' pad alatt volt, fel vette, s' fel magaſztalta. Látta hogy az alázatoſſak láb alatt vannak, és a' kevélyek fen a' méltoságokon; ezeket a' pad alá vetette, amazokat fel tette a' becsületre, látta hogy az igaz tudomány, és bölcſeség, mint egy égő világoſság, nem az aſztalon, a' gyertya tartón, hanem a' véka alatt, a' pad alatt ég, és a' ſeprő az aſztalon. Az égő világot fel tette, és a' ſeprőt le vetette. Az az: az igaz hitet fel emelte, s' ki nyilatkoztatta, az emberi balgatag tudományt le vetette. A' Fariſæuſok és Irástudók találmányit hivságnak mutatta lenni, mert a' ſzegény Apoſtolokat válaſztotta, az Iſteni titkoknak hirdetésére, s' amazokat vakságokban hagyta. Ki tetzik maga mondásábul: *Veſtrum eſt nôſſe myſteria regni cælorum, illis autem non eſt datum. Matt.* 13. Néktek adattatott tudni titkait a' menyországnak, amazoknak pedig nem adattatott. *Ut videntes videant, & non videant, & audientes audiant, & non intelligant. Marci* 4. Hogy látván láſſanak, és ne láſſanak, és halván hallyanak, és ne értſenek. Oh én Iſtenem! miért kell ſzemekre illyen nagy hályogot vonni? miért kell füleket el sûketiteni? *Ne quando convertantur, & dimittantur eis peccata. Ibidem.* Hogy valamikor meg ne térjenek, és nékik az ő bûnök meg-bocsáttaſſanak. oh bizony valoban nagy romlás ez! hogy meg ne térjenek: nem engettetik nékik a' látás és hallás, az igazságnak értelme; ki ne mondgya azt, hogy ſokaknak romlására ſzülettetett.

Matt. 13. v. 11.

Marci 4. v. 11.

Ibidem.

De ne ſieſſetek, nem fogta bé ſzemeket előſzer az Iſten, hanem magok hunták bé, magok dugták bé füleket, s' azért az Iſten-is bé hunva hagyta ſzemeket, és bé dugva füleket. Bizonyittya ezt Iſaiás. *Incraſſatum eſt cor populi hujus, & auribus gravitèr audiêrunt, & oculos ſuos clauſerunt,*

Iſaiæ c. 6. v. 19.

runt, ne quando videant oculis, & auribus audiant, & corde intelligant, & convertantur, & sanem eos Isaiæ c. 6. Meg-temérdekedett e' népnek szive, és a' fülekkel nehezen hallottak, és a' szemeket bé hunták, hogy valaha ne lássanak szemekkel, és fülekkel ne hallyanak, és szivekkel ne értsenek, és meg-térjenek, és meg-gyogyitsam őket. Megromlott volt tudni illik bennek az igazságnak és joságnak szeretete, azért az Isten-is toábbb rontotta, és hellettek azokat áldotta, a' kik kivánták a' jot, szerették az igazságot.

Amazok, a' véka alá tették volt világos elméjeket, és az Isten éppen el oltotta, az egyűgyű Jámboroknak pedig, pad alatt volt meg-vetve bőlcseségek, mert esztelleneknek tartattanak lenni, de fel tétettek a' gyertya tartora, s' az egész világnak világoskodtanak fényességekkel, tudományokkal, tanitásokkal. Akkor tellyesedett bé, a' mit a' Próféta által mondott *Isaiæ* 32. *Cor stultorum intelligit scientiam.* A' bolondoknak szive érti a' tudományt, az az: a' kiket a' kevélyek, s' minden gonoszságban el merült zsidók bolondoknak tartottak, azok értették, az igaz tudományt, és magát az Istennek igejét Krisztus Jésust. Mert igaz az, a' mit mondott Szent Pál. *Quæ stulta sunt mundi, elegit Deus ut confundat sapientes.* 1. *Cor.* 1. A' világ bolondit válaszotta az Isten, hogy meg-szégyenitse a' bőlcseket s' nagy dolog ha nem ennek jelenségére, nyittotta fel szemét a' templomon kivül a' vaknak, és a' templomban mind el vakitotta a' zsidókat, mert őtet nem láthatták meg akarván kővezni igaz mondásáért. *Ille autem abscondit se.* Jésus pedig el rejté magát, az az, el vakitotta őket, hogy ne láthatnák Jésust. Oh rettenetes romlás! mi lehet annál nagyobb, mint nem látni az Istennek Fiát? mint annak szavát nem hallani?

Isaiæ 32. 1. *Cor.* 1. v. 27.

látták ők, de nem látták, hallották, de nem hallották, mert a' mint kellet nem értették, és vakságokban, és sűketségekben veſztenek el. A' mint meg-mondotta nékik Urunk. *Vos in peccato veſtro moriemini.* Ti a' ti bűnetekben haltok-meg, az az: őrökké meg-romoltok, mert magatok rontottátok el elmétekben az igaz értelmet, és az igazságnak ſzeretetét gyűlöltétek.

Könnyű az Iſtennek mindeneket fel forgatni, és viſzontag helyben tenni. Könnyű a' napot meg-ſötétiteni, és viſzontag világoskodtatni, azért ha kinek az Iſten annyi értelmet adott, hogy értſe a' gonoſzat. Ah! ne fődgye bé elméje ſzemeit, mert félő, ne talántán, éppen meg-vakitaſsék, s' mikor őrömeſt látna, akkor ne láthaſſon, akkor ne értſe üdvöſségére valo dolgait! *Elius* mondáſa volt az, *In manibus abſcondit lucem, & præcipit ei, ut rurſus adveniat.* Job. 36. El rejti kezében a' világoſságot, és meg-parancſollya viſzontag néki, hogy elő jőjön. Szintén ugy bánik az emberekkel az Iſten, mint némely Ur, ſzolgaival, kinek fényes kövei lévén ujaiban, mikor akarja mutattya, mikor akarja el rejti, és nem láttattya.

Job. 36. v. 32.

A' hol Szent Gergely azt a' ſzot: *In manibus* igy olvaſſa: *Immanibus id eſt grandibus* a' nagyok előtt rejti el, kik legyenek pedig ezek igy ſzoll: *Immanes ſunt, qui ſe elatis cogitationibus extollunt, quibus lux abſconditur, quia ſuperuenientibus veritatis cognitio denegatur. S. Gregorius lib. 27. mor. cap. 4.* Nagyok azok, a' kik kevély gondolatokban fel fualkodnak, és azért ezek előtt a' világoſság el rejtetik, mert az igazságnak meg-iſmérésé nékik nem engedtetik. s' kicſoda ezeknek meg-rontoja? az Iſten. de miért? mert magokban el rontották az alázatoſságot, mihelet magában valaki meg-rontya a' jot, mindgyárt rontya őtet az Iſten, és igy romlására láttatik hogy ſzűlettetett.

S. Gregor. l. 27. mor. c. 4.

Oly

Oly kônyû Istennek üdvözíteni, mint el veszteni, de ha valaki inkább keresi veszétét, mint üdvösségét, megengedi néki hogy veszszen, és sokszor a' hol áldást akart adni, átkot vét fejére az Isten, egy üdőben egyik megáldatik, a' másik meg-átkoztatik.

Szép példa ebben ama Sirus Naamán, és Giezi Elisæus szolgája. Naaman (a' mint tudgyátok) poklos volt, és poklosságátul a' Profeta meg-szabaditotta, Giezire réá vetette, amazt meg-áldotta, ezt meg átkozta, egyiknek rontására volt a' Próféta, a' másiknak gyogyulására. Miért? mert egyik ugy mint Giezi meg-rontotta magában a' jót, ugy mint: az ingyen vett jonak, igyen valo kőzlését, fősvénnyé lett, és inkább kapott Naamán gazdag ajándékin, mint a' Profétának hatalmasságán, mely kétségnélkül ô véle is kőzöltetett volna; mivel szolgája volt Elisæusnak, mint az Illyésnek, de mivel ô el vette az ajándékot a' pokol vár-is réá akadott. Szent Agoston elmélkedése ez *de tempore serm.* 204. *de Naaman & Giezi. Uno tempore duplex varius ostenditur, & gemina potestas, Sanctissimi Prophetæ demonstratur, curatur Naaman Syrus, & leprâ Giezi perfunditur, servo Syro fidei gloriam attulit, & servo perfido intulit pœnam: Alius suis redditur sanus, alius cunctis ostenditur.* Egy üdőben (ugy mond Szent Agoston,) és kettős hatalma mutattatik a' Profétának; meg gyogyittatik Naamán és Giezi meg-poklosodik, a' Syrus szolgának hiti dicsőségére lett, a' hitetlen szolgának bűntetésére: amaz egésségesen ment cseléde kőziben, ez mindeneknek láttára undok varral meg-pőttegettetett, mocskoltatott. Egyenlő hatalma vagyon az Istennek mind arra, hogy valakit dicsőitsen, s' mind arra hogy meg-szégyenitsen, de a' ki magában meg-rontya azt, a' mi illendő és tiszteséges, mindgyárt ôtet-is rontya szégyen vallással.

4. *Reg.* 5. *v.* 27.

S. *Augustin. Serm.* 204. *de Naamã & Giezi.*

Ide

Ide halgaſſon, valaki meg-vetette az alázatoſságot, s' hallya mint bânik a' kevélyekkel az hatalmas Ur. *Scient omnia ligna regionis, quia ego Dominus humiliavi lignum ſublime, & elevavi lignum humile; & ſiccavi lignum viride, & frondere feci lignum aridum: Ego Dominus locutus ſum & feci. Ezech.* 17. Tudgyák a' tartománynak minden fáj, hogy én az Ur meg-aláztam minden magos fát, és fel magaſztaltam minden alacſon fát, meg-ſzáraztottam minden nyers fát és minden ſzáraz fát meg-zöldittetem; én az Ur, én ſzollottam, s' meg-is cſelekedttem.

Ezech. 17. *v.* 24.

Minden napi igazság az közöttünk, egyiknek látnyuk elő menetelét, s' mindeneknél kedves voltát, a' máſiknak, meg-vettetéſét, s' mindeneknél meg-gyűlöléſét, mert meg-mondotta az Ur, hogy meg-rontya azokat, a' kik magokban meg-rontyák a' jót. Mennyetek ki Gelboe hegyére, s' láſſátok, mely kopárok ſemmi zöldség nincſen rajtok, ſemmi bokor, ſemmi fü, ſemminek terméſe nincſen, de miért? nem oly jo föld-é mint a' több más hegyek? sőt ha *Abulenſiſt in l.* 2. *reg. c.* 20. hallom, leg zſiroſſabb földü volt, ugy hogy Isákar azt válaſztaná magának. *Iſachar aſinus fortis, accubans inter terminos, vidit requiem, quòd eſſet bona, & terram quòd optima, ſuppoſuit humerum ſuum. Geneſ.* 49. Iſachar erős ſzamár a' határok között le telepedvén láta nyugodalmat, hogy jo volna, és a' földet hogy jeles jo, és meg-hajtá vállát a' hordáſra. s' mégis ezeken ſemmi nem termett. miért? mert meg-átkozta Szent Dávid: *Montes Gelboë nec ros, nec pluvia veniant ſuper vos, ne ſint agni primitiarum.* 2. *Reg.* 1. *omnes montes in circuitu ejus viſitet Dominus, à Gelboë autem tranſeat.* Gelboë hegyei ſe harmat ſe eső ne jőjenek réátok, ſe ne legyenek ſengés földek. Környős körül minden hegyeket látogaſſon meg az Ur, Gelboëtul pedig

Abulenſis in l. 2. *Regum c.* 20. *Geneſ.* 49.

2. *Reg.* 1. *v.* 4.

tá-

távozzék el, rettenetes átok! de miért átkoztatott igy meg? *Quia ibi eſt abjectus clypeus fortium. Ibidem v.* 21. Mert ott vettetett el az erőſſek pajſa. De mit tehetnek az ellen a' hegyek, hogy ő rajtok veſztenek el az erőſſek? oh! nem annyira gondolkodgyatok a' hegyek felől, mint a' kevélyek felől, a' kikben, volt zöldség, termés gyümölcsözés &c. de el bizván magokat fel fuvalkodtanak, s' ő rajtok eſett el az erőſſek pajſa, micſoda pajſa? a' joság, az alázatoſság, mert Gelboë annyit téſzen mint *Decurſus* le folyás, minden jovai Iſtennek réájok folytanak, de mivel ott vettetett el az erő, ott eſett el a' joság, ott tapottatott el az alázatoſság, azért átkoztatnak-meg: maradtak volna némellyek magok állapottyokban, nem érte volna a' gyalázat, a' romlás, s' végtére talán éppen őrők kárhozatok. *ibidem v.* 21.

Ezeknek kiált Szent Ambrus fülekben, nem a' Gelboë hegyének *lib.* 3. *officior. Montes, qui eſtis in Gelboë, veſtram ego infelicem deploro perditionem, omni námque cœleſti rore cogitationis, Divinæque gratiæ privabimini, ac proinde reſpectu Dei eritis omni fructu infœcundi.* Oh magos hegyek, a' kik Gelboë hegyén vagytok, az az: a' kik magatokat el hittétek, a' ti boldogtalan állapotokat ſajnálóm, azt ſiratom én, mert nem ſzáll ti réátok ſemmi harmattya az Iſtenes gondolatoknak, ſem az Iſteni malaſztnak, és azért kopárok maradtok, parlagok, ſemmi jonak terméſe rajtatok nem léſzen, s' félek attul, hogy belőletek Æthna hegye ne támadgyon, a' melybűl magábul ered és gyulad a' tűz, s' őtet eméſzti. Félek attul, hogy ti rajtatok ne történnyék az, a' mit Ezechiel által mondott fenyegetve az Ur. *Producam ignem de medio tui, qui comedet te. Ezech.* 78. Tűzet támaſztok te kőzepedbűl, a' mely téged meg-eméſzen. Az az: a' te kevélységedbűl, tiſztá- *S. Ambroſius l.* 3. *officior.* *Ezech.* 78. *v.* 18.

talanságodbul, fősvénységedbűl, torkosságodbul, és tőbb bűneidbűl.

El veszтek, hidgyétek el, valakik magatokban el veszтitek a' jot, magatok rakjátok a' tűznek rakását mint a' Phœnix madár &c. *Ecce vos omnes accendentes ignem, accincti flammis estis, in flammis, quas accendistis, Isaiæ* 50. Imé ti minnyájan fel gyujtván a' tűzet, a' lángtul kőrnyűl vétettettetek, a' kit fel gyujtottatok. *Salvianus: Nos censuram Dei inardescere facimus, & peccatis nostris jugiter commovemus. Nos cælestis iræ ignem accendimus, & excitamus incendia, quibus ardeamus. Salvianus*: Mi az Istennek sententiáját fel gyulasztyuk, és a' mi vétkeinkkel szűnetlen fel gerjesztyűk. Mi a' mennyei haragnak tűzét fel gyujtyuk, és égetést támasztunk, a' mellyel égjűnk. Hogy azért a' ne legyen, ne rontsuk-meg magunkban a' jót, és az Isten sem lészen romlásunkra, hanem boldog fel támadásunkra. Ámen.

Isaiæ 50.

Salvianus.

KARACSON OCTAVAJA ALATT VALO VASARNAP, HARMADIK PREDIKACZIO.

A' joban valo elő menetel, a' Krisztus tanitványának tulajdon jele.

Puer autem crescebat & confortabatur plenus sapientiâ. Lucæ 2.

Lucæ 2.

A' gyermek pedig nevelkedik vala, és erősedik vala tellyes bőlcseséggel.

Két

KEt féle mondását Szent Lukács könyvének második részében, összve vetvén a' Szent Atyák és Irás-magyarázok, a' hol egyik helyen azt mongya: *Puer crescebat plenus sapientiâ.* nevelkedik vala a' gyermek bölcseséggel, s' azután pedig Jésus *proficiebat sapientiâ.* Jésus nevelkedik vala bölcseségben. előbb hogy sem értelmét meg fejtsék azt kérdik, hogy nevelkedet a' bölcseségben? ha bölcseséggel tellyes volt? avagy ha tellyes nem volt, mit nevelkedett bölcseségében? és azon kivül hogy üdejében valo nevelkedését érthétni, ugyan bölcseségében valo nevelkedésére fejtik. *Servator noster quemadmodum proficiebat ætate, sic & sapientiâ.* *S. Gregorius Nazianzenus.* A' mi Urunk és Meg-váltónk a' mint üdejében, ugy bölcseségében nevelkedet, csak hogy aval a' külömbséggel hogy *Non secundùm quod erat, sed secundùm quod apparebat.* *S. Bernardus.* Nem a' szerént, a' mint magában volt, hanem a' mint külső képpen tetzett. *Non assumens sapientiam, sed paulatim illam denudans.* *Theophilactus.* Nem ugy nevelkedett, mint ha többet tett, és szerzett volna hozzá, hanem naprul napra nyilvábban ki mutatván; mert ugyan-is a' mint tulajdon három féle bölcsesége volt *Divina, infusa & experimentalis.* Isteni, bé öntött, s' naprul napra több tapasztalt dolgoknak értelme, ugy mindenik oly tellyes volt ő benne, hogy hozzá, semmit nem kellett adni, hanem ha nevelkedett; csak ugy nevelkedett mint a' napnak világa, mely oly tellyes világosságu eredetében, és fel kelésében mint le nyugottában, de mivel jobban, jobban láttatik a' magas délre fel sietvén, ugy a' mi Jésusunknak-is bölcsesége és tekélletes élete meszszebb terjedett az egész világra, üdeje nevelkedésével, ugy annyira, hogy azok a' népek-is, a' kik hitetlenségek sé-

S. Gregor. Nazianz.

S Bernardus hic.

Theophilactus.

tétségében éppen el vakultak volt világoſságára fel ſerkennének, ſzemeik meg-nyilnának. *Populus qui ambulabat in tenebris vidit lucem magnam.* Iſaiæ 9. Iſaiás bizonyságábul: a' mely nép ſetétségben járt, nagy világoſságot láta.

Iſaiæ 9. v. 2.

Mert ugyan is, ez az, a' nevelkedett világoſság a' melynek fényeſségére a' pogányok ki ſiettek, a' királyok meſzſze útra indultak, mi minnyájan üdvöſségünk útára réá akadtunk; ki tudta volna kőzülünk, hogy az el kezdett joban előbb, előbb, kell mennünk, ha ennek világoſsága és bőlcſesége nevelkedését nem hallottuk volna? de mivel addig nevelkedett, mig minnyájunk ſzemei a' jora tűle fel nem nyittattak, tudgyuk immár miben áll az igazak tőkélleteſsége, ugy mint a' nevelkedésben, és a' napnak fényeſségéhez valo haſonlatoſságban, ama' Szent Lélek mondáſaként *Prov.* 4. *Juſtorum ſemita. quaſi lux ſplendens, procedit, & creſcit, uſque ad perfectum diem, id eſt meridiem.* Az igazak ősvénye, mint a' fényeſkedő világoſság, ugy nevelkedik a' nap tellyeſségéig, az az délig. hogy igy tanitványi lévén, a' ki mindeneket a' mi oktatáſunkra cſelekedett, s' nem hagyván meggyőzetni magunkat a' világ fiaitul, kik haſzontalan munkájoktul ſoha meg nem ſzűnnek; azon legyünk immár minden tehetségünkkel, hogy Szent Pál intéséhez tarcſunk *In omni opere bono fructificantes & creſcentes ad Coloſſ.* 1. Minden jo cſelekedetben gyümőlcsőzzünk és nevelkedgyünk. Mert egyéb aránt valamint a' meſternek dicsőségére vagyon bőlcs tanitványa, ugy mond Szent Bernárd) *In ſchola Chriſti qui non proficit, ejus indignus eſt magiſterio.* A' ki nem tanul Kriſtus oskolájában, bőlcſeségében nevelkedni, az az a' joban előbb, előbb, menni, nem mélto arra, hogy tanitványi kőzött ſzámláltaſsék. Ki ki azért hogy tanitványa leheſſen, rővideden a' joban valo

Proverb. 4.

Ad Coll. 1. *v.* 10.

S. Bernard.

Propoſitio.

nevel-

nevelkedéſnek haſznát meg-mutatom, mi legyen, mivel ez annak jele, hogy tanitványa Urunknak, a' ki nevelkedik.

A' mit leg elsô parancſolattyában Iſten eleiben adott nyilván embernek, ugy azt az után, mind az ó, s' mind az uj teſtamentumban példákban és haſonlatoſságokban meg-ujitotta. Elôſzôr nyilván azt parancſolá *Creſcite.* Hallod-é Adám és Eva, elsô parancſolatom ez, hogy nevelkedgyetek, a' mely parancſolatnak bé tôltését emberi erôtûl lehetetlennek látván Szent *Baſilius* azt kérdi: mely modon nevelkedgyenek, ha te magad nem neveled? nem de Urunk mondáſa-é? *Quis autem veſtrum cogitans, poteſt adjicere ad ſtaturam ſuam cubitum*: *Matt.* 6. Kicſoda oly hatalmas kôzûllûnk, hogy maga, magát nevellye? avagy cſak egy arazt-is hozzá, adhaſſon magaſságához? mindazonáltal mégis parancſolatodat meg-kell tartani, teſtûnket nem nevelhettyûk, a' mely nevendék, s' lelkûnket nevellyûk? a' mely elsô teremtéſekor akkora, mint azután mindenkor? nem kiſſebb a' kisdedben mint a' nagyban, s' miként ôregbitsûk? de meg felel maga magának, s' azt mondgya: Nem teſtben, hanem lélekben kell nevelkednûnk, és a' jo cſelekedeteknek ſzaporitáſával. *Anima creſcit, dum quotidianâ progreſſione ſe ad perfectionem promovet.* Mert a' lélek akkor nevelkedik, midôn minden napi elô menetelével a' tôkélleteſséghez kôzelyebb kôzelyebb kôzelget. Hellyeſen-is ſzoll, mert ha nem nevelkednék a' lélek, az Iſtennek ſzemei elôtt; mely modon mondhatná a' Szent Lélek a' tekélletes ifiacskákrul, és ſzûzecskékrûl a' kik kevés életek eſztendejében ſok eſztendôket mondatnak el tôlteni *In brevi complevit tempora multa. Sapient.* 4. *&* 5. az az, az iffiu, a' mely rôvid életében jo cſelekedetit ſzaporitotta, ſok ûdôket tôltett bé,

S. Baſilius hic cit. a Marſio in rario evangelico. Matt. 6. *v.* 27.

Sap. 4. *&* 5.

bé, avagy a' vén ember, mely vagy jót nem tett, vagy az el kezdett joban elébb nem ment, mi okra nézvén mondatnék gyermeknek, bátor ſzáz eſztendőt élt-is? ha abban nem értetik gyermeknek, mert nem nevelkedett ſzántſzándékábul a' joban? *Puer centum annorum morietur.* A' ſzáz eſztendős gyermek meg-hal, ugy mond Iſaiás Proféta *c.* 65. Az az, a' mint *Philo l.* 2. *Meliſſæ c.* 18. magyarázza: *Qui multum ævi in vita corporis fuit, ſine ulla virtute vixit.* A' ki ſokat élt ugyan ődejére nézve, de mivel ſemmi jóban elébb nem ment, mintha ſemmit nem élt volna annyira becsültetik, idétlen gyermeknek mondatik. *creſcite.* nevelkedgyetek, tehát, annyit téſzen ſzaporitsátok jó cſelekedeteket. Melyre nézve Sz. Agoſton *in Pſalm.* 67. Szépen int bennünket, hogy ſenki el ne hiteſſe elegendőségét jó életének, hanem mennél több jot tett, annál többre igyekezzék. *Quantumcunque hic profecerimus, nemo dicat ſufficit, juſtus ſum, qui dixit ſufficit, ibi hæſit.* akár mennyire mennyünk elő, ſenki ne mongya azt elég, igaz vagyok, mert a' ki azt mondotta elég, ott akadott-meg. A' cſerfa ſzáz eſztendeig nő, s' toább nem; a' ſzarvas minden eſztendőben ágát ſzaporittya ſzarvának, de ugyan nem ſokáig utolſo ődejét el éri, s' toább nem ſzaporittya. Az ember huſzon őt eſztendeig nevelkedik, mindennek vagyon határa, az ember nem nő, a' tornyok magaſságáig, az egér ſem, az Elefánt nagyságáig, de a' lélek a' jóban, ſoha annyit nem nőhet, hogy toább ne terjedheſſen. s' azért akár mennyit mennyünk elő dolgainkban, ſenki ne mondgya elég, igaz tekélletes vagyok, a' ki azt mondgya hátra maradott életében, ahol azt mondotta elég, ottan ragadott, ott akadott-meg.

Iſaiæ 65. v. 20.

Philo l. 2. Meliſſæ c. 18.

S. Auguſt. in pſal. 67.

Juſtus nunquam arbitratur ſe comprehendiſſe. Az igazak ſoha annyi jót nem cſelekeſznek, hogy azt mondanák, immár el értem határát igazságomnak. s' azérr mondgya

Exod. 24. v. 12.

az

az Isten Moysesnek: *Accede ad me in montem. Exod.* 24. Jer fel hozzám a' hegyre, a' hol ha veszitek eszetekben, nem mondgya, menny fel a' hegyre, s' toább, nem: hanem hozzám, az az, ha én hozzám akarsz érkezni; ne véllyed, hogy a' hegy tetején engemet el érsz, fellyebb, fellyebb, mind addig menny, mig a' jó cselekedetnek tetejérûl magamhoz minnyájotokat nem veszlek, s' toább menvén engemet el nem érsz. *Ut videatur Deus Deorum in Sion.* hogy igy láthassad az Isteneknek Istenét Sionban. Kit noha ugy tetzik, hogy távulrul-is a' jó szem meglátható. *Beati mundo corde quoniam ipsi Deum videbunt.* Boldogok a' tiszta szivûek, mert ôk láttyák az Istent.

De még is hallyad mi akadályt tészen benne a' toább valo menésre valo resztelkedés. Látván Moyses egykor a' csipke bokort égni, és meg nem emésztetni, azt monda: *Vadam & videbo visionem hanc magnam quare non comburatur rubus. Exodi* 3. El megyek és meg-látom ezt a' csudálatos látást, s' végére megyek, mi dolog, hogy ég, s' meg nem emésztetik a' csipke bokor; oh jó kivánságu Moyses! több kell még ahoz: a' mint el indultál, ugy el nem éred, el kell vetned ázt, a' mi járásodban tartoztat, megszolitá azért az Isten: *Moyses Moyses*, ki felele mondván: *Adsum.* Imé itt vagyok, s' monda néki *Solve calceamenta de pedibus tuis.* Ne siess, vesd le a' lábad belit, vesd le a' csipelôsôdet. boldog Isten micsoda az? Moyses azt mondgya *videbo* majd meg-látom, s' az Isten; vesd le a' lábad belit, nem de annyit láthat é csipelôsiben, sarjában, mint mezit láb? mi akadált tészen a' lába-beli sarja, a' látásának? Tészen; s' igen-is akadályt tészen, mert lába-beli tartoztatván, meg-állott volna Moyses valahol a' hegyen, s' csak távulrul nészte volna, hogy azért láthassa, éppen melléje mennyen, mert *Non est Deus longè ab unoquóque nostrum.*

Exod. 3.

Actor. 17. *v.* 27.

ſtrum. Actor. 17. nem meſzſzérûl, hanem közélrûl akar Iſten láttatni, ha ki útában meg-akar állani, nem láttya a' csudálatos látáſt, Iſtennel ſzemben nem lehet, s' azért

S. Ambrus. de fuga ſæculi c. 5.

Szent Ambrus *de fuga ſæculi c. 5. Tranſi ſicut Moyſes, ut videas Deum Abraham, Iſaac, & Jacob, cum ſi vis videre depone calceamenta, ſolve vincula ſæculi, relinque calceamentum, quod terrenum eſt.* Meny által mindeneken mint Moyſes, hogy láthaſſad Abrahám, Iſaak, és Jákob Iſtenét, s' ha látni akarod, tedd le, vesd le azt, a' mi tartoztat, a' földiek kivánságát; mint ha azt mondaná, jo ſzándékod lévén, a' joban való elő menetelre, fogadod ugyan, emennek, amannak az alkalmatoſságnak békét hadtz, de tartván az emberi tekéntettûl, meg-győzetel. Ah! *Depone, quod terrenum eſt*, vesd le a' mi földi, vesd le terhedet, hadd láthasd Iſtenedet, tetzik a' ſzelidség, de gonoſz társodnak ingerlésére mindenekkel őſzve háborodol. Ah! *Depone calceamentum.* ted le, vesd le a' roſz tanácſot, a' mellyen járván, magadat el veſzted. Tetzik a' mértékleteſség, tetzik a' tiſztaság, de félſz a' cſufságtul, félſz emennek amannak idegenségétûl, Ah! *Depone calceamentum.* Foſzd meg magadat az illetlen társaságtul, mert egyébaránt cſak héában való jó igyekezeted, ha cſelekedeted nem éri.

A' meg-kőtött ſas, cſak egy körmén-is meg-tartatik, emeli ugyan ſzárnyát, tollát rázza, de toább nem repûl, mint kőtele ereſzti: ugy bátor jó ſzándékod légyen, de ha meg vagy kőtve; toább a' földnél nem mégy, a' Sionban lévő Iſtennek látására ſoha nem jutſz. El hitte ezt, Szent Dávid, s' azért hol a' ſzarvaſnak futásában, hol a' galambnak ſebeſségét repülésében kívánta. *Quis mihi dabit pennas, ſicut columbæ & volabo & requieſcam. Pſalm.* 54. Oh ki ád énnékem galamb ſzárnyat, avagy tollat, hogy repûlheſſek, és meg-nyugodgyam. az

Pſalm 54. v. 7.

az

az a' mit Szent Ambrus ſzoll: hogy toább repůlheſſek, mert a' madarak midőn repůlnek repůlve nyugodnak, hogy toább repůlheſſenek. *Ubi enim volatus, ibi requies*, mert valamint a' hol a' repůlés, ott a' nyugodalom; ugy a' hol a' jóban valo elő menetel vagyon, ott vagyon az igazak nyugodalma-is, mivel: *Inquietum eſt cor noſtrum, donec requieſcat in te.* Mind addig nyughatatlan a' mi ſzivůnk, mig Iſtenben meg nem nyugſzik. Azt jelentette ama' Szent Dávid máſik kivánsága: *Quemadmodum deſiderat cervus ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea ad te Deus.* *Pſalm.* 51. Valamint kivánkozik a' ſzarvas a' kut fejekre, ugy kivánkozik te hozzád az én lelkem. az az, valamint leg ſebeſſebben fut az állatok kőzőtt a' ſzarvas, midőn ſzomjusaga enyhitésére a' vizekre ſiet, ugy ſiet az én lelkem egyik jón által, a' máſikra, és onnan te hozzád, én Iſtenem. *Pſalm. 41. v. 2.*

Mely ſietés, avagy által menés a' jokon, arra vitte Szent Dávidot, hogy teſtét annyira még-kőnnyebbitené' mint ha maga is lélek volna. kétség nélkůl arra a' végre, hogy útában ne tartoztatná. mert *Corpus, quod corrumpitur aggravat animam.* *Sap.* 9. A' mely teſt meg-rothad, (mondom én) meg-ferteztetik, meg-neheziti a' lelket. Akár mint mentsůk mi teſtůnket, de ugyan ha néki ſzárnyat nem ſzerzůnk, vagy lélekkel meg nem kónnyebittyůk nehezen jár el a' jóban, s' a' lelket-is le nyomja. s' azért mondgya Szent Dávid: *Hæc recordatus ſum, & effudi in me animam meam quoniam tranſibo in locum tabernaculi admirabilis, uſque in domum Dei.* Juta eſzemben, hogy által kell mennem, által ſietnem az Ur eleiben. Ah! azontul ki őntőttem lelkemet teſtemre, az az: (ugy mond Szent Ambrus;) *de fuga ſæculi c.* 9. Sanyargatáſra vettem, s' minden jóra fogtam a' jó cſelekedetnek útára inditot- *Sapient. 9. v. 15.* *Pſ. 41. v. 5.*

tam, és noha belől, minden réſzében volt teſtemnek lelkem, de ugyan még is hogy meg-kőnnyebbiteném; kivűl, lelkemet réá ki öntöttem, nem kűlömben, mint ha vizzel buritottam volna el. *Effundat ſuper ſe animam ſuam, ut nihil poſſeſſionum carnis relinquat, ſed ubique anima ſuperfluat.* Tanullyon ettűl tehát a' kereſztyén lélek, öntſe ki teſtére lelkét, hogy a' teſti hatalomnak és birodalomnak ſemmi réſze ne láttaſsék benne. hanem mindenűtt fellyűl follyon el a' lélek.

S. Ambroſius de fuga ſæculi c. 9.

Engedné Iſten! hogy minnyájunknak ſzűntelen előtte volna, az az Iſtennek lákáſa, a' hova tartozunk, nem tartoztatnánk magunkat a' gonozságon, hanem mennél jobb útra akadnánk, azon mendegelnénk, mig utolſo nyugodalmunk helyét el nem érnénk, de mivel nem jut eſzűnkben, hogy *Non habemus hic permanentem civitatem, & peregrinamur à Domino.* meg-maradando városunk ne legyen, ugy mint; a' kik ſzarándokságban vagyunk, nem cſúda, ha mindenútt akadozunk, mulatunk, és ſzúnyadozunk.

El felejtyűk a' nevelkedéſt, nem halván ſe Iſten parancſolattyát Adámnak, ſe Urunknak az Evángeliumban intését: *Conſiderate lilia agri quomodo creſcunt. Lucæ* 12. Láſsátok miként nevelkednek a' liliomok; sűrűen leveleznek, azután sűrűen virágoznak; mind addig uj, uj virággal nyilván, mig Urok kezétűl le nem ſzakaſztatnak. Ki állunk oskolájából Urunknak, a' ki arra válaſztott volt, hogy nevelkedgyűnk, és menten mennyűnk útainkban. *Ego vos elegi, ut eatis & fructum afferatis.* Nem ugy valaſztottalak, hogy egy helyben maragyatok, hauem hogy mennyetek, és gyűmolcsőzzetek.

Lucæ 12. v. 27.

A' ki ſzunyad útában, nem kivánkozik az haza ſietni, ugy a' ki meg-állapodik a' jóban, nem kivánnya az,

Iſte-

Iſtene ſzinét látni. Még a' zſidók is meg-iſmérték azt, a' kik ſzándékok kivûl beſzéllették az igazságot. Midôn fel támadott a' Kriſtus azt mondák. *Dicite, diſcipuli ejus venerunt, & nobis dormientibus furati ſunt. Matt.* 28. Mongyátok, az ô tanitványi el jóttek, és midôn mi alunánk el lopták. A' hol Szent Ambrus: *Rapitur Chriſtus à vigilantibus diſcipulis, perditur à dormientibus Phariſæis. Unde ſpiritualiter intelligimus quia Chriſtum omnes dormientes perdunt, & vigilantes inveniunt. ſerm.* 15. A' vigyázóktul el ragadtatik a' Kriſtus, s' az aluoktul el veſztetik. A' honnan lelki értelemben azt értyûk, tehát, valakik ſzunyadnak a' jóban, s' nem vigyáznak toábra, el veſztik a' Kriſtuſt. Nem jutnak látására Iſtennek. Ah! kereſztyének ne ſzomoritſuk meg a' mi édes Meſterûnket a' Jéſuſt, a' ki abban dicſekedik, hogy tanitványi vagyunk. *In hoc clarificatus eſt Pater meus, ut fructum afferatis, & efficiamini mei diſcipuli. Joan.* 15. Abban dicsôittetik az én Atyám, hogy gyûmôlcſezzetek, és az én tanitványim legyetek. Ha pedig tanitványi vagyunk, hallyuk tanitását, kôveſsûk példáját, nevelkedgyûnk. mert *Indignus eſt illius magiſterio, qui non proficit.* nem mélto hogy tanitványi kôzôtt ſzámláltaſsék, a' ki elô nem megyen a' jóban.

Matt. 28.

S. Ambroſ. ſerm. 15.

Joan. 15.

Legyûnk ollyanok mint a' fûge fa, a' mely leg elsôben-is gyûmôlcsét mutatya ki, s' azután leveleivel fogja árnyékban, mind addig nevelkedvén, mig mind árnyékot nem tart urának, s' mind gyûmôlcsével néki nem kedveskedhetik gyônyôrûségére

Gyônyôrkôtteſsûk mi is Urunkat, jó Meſterûnket mutatott jó példánkal, mindenkor ugyan, de leg fô képpen ezekben az áldott ûnnepekben, á' mellyekben minden cſelekedetiben ugy láttyuk, és hallyuk, mint tanito Doctor ſzékébûl: lépten lépjûnk nyomdokában,

mind addig, mig kőzel létét meg-ſajditván lelkűnknek, azzal dicsérje az ő Angyali előtt. *Quàm pulchri ſunt greſſus tui, filia principis; in calceamentis!* Oh! mely ſzépek a' te lépéſid fejedelem leánya kereſztyén lélek, a' te teſtedben, *Veni coronaberis.* ſieſſ előre, mert meg-koronáſztatol; jol meg-tanult tudományodnak vedd el dicsőséges jutalmát, az őrők boldogságnak, (melynek ſoha vége nem léſzen,) hervadhatatlan laurus zőldelő koſzorúját. Amen.

KIS KARACSON NAPIAN,

ELSŐ PREDIKACZIO.

Valakik a' Jéſus záſzloja alá bé irattatnak győzedelmeſek léſznek.

Lucæ 2. *Nomen ejus Jéſus. Lucæ 2.* Az ő neve Jéſus.

A' Régiektűl fogváſt a' moſtaniakig, eſztendőkrűl, eſztendőkre fen maradott az a' bűbájoſság, és babonás jővendő mondás, a' mellyel ezen első napiárul az eſztendőnek, annak kővetkezendő vagy ſzerencsés, vagy ſzerencsétlen napiait meg-ſzokták jővendelni. a' melynek, mennél többen hiſznek, annál többen cſalatkoznak-meg. Mert meg-vagyon irva Urunk igaz mondáſa: *Non eſt veſtrum nőſſe tempora, vel momenta, quæ Pater poſuit in ſua poteſtate. Actor.* 1. Nem ti dolgotok tudni az űdőket, vagy az alkalmatoſságokat, mellyeket az Atya, az őnnőn maga hatalmában helyheztetett.

Actor. 1. v. 7.

A' mi el mult, azt tudhattyuk, a' mi kővetkezendő

abban

abban kizonyoſſak nem lehetünk. Mindazonáltal a' miket ſzemünk előtt látunk, azokbul azt hozhattyuk ki, ha ezek jövendőben-is igy leſznek, azok következnek, avagy haſonlo dolgok, a' minémüek az előtt ſzoktanak történni. Fenyegetődik az ellenség, és eleiben ſenki nem áll, tehát a' mint az előtt meg-rontott, ugy jövendőben is meg-ront. Valamikor az oroſzlányoknak elől jároja félénk ſzarvas volt, haſzontalan volt az oroſzlányoknak ereje, de ha a' félénk ſzarvaſoknak oroſzlány volt fejek, és elől járo fejedelmek, nyerteſek lettenek a' ſzarvaſok.

Mire nézve, noha vér ontáſt látok én ma, de ugyan győzedelmes eſztendőt jövendölők, mert a' kinek vére ontatik, győzhetetlen fejedelem; tele hatalommal, felséggel első, Ura a' világnak, Fia az élő Iſtennek, minnyájunknak meg ſzabaditoja; egy ſzoval, neve néki Jéſus. Oh áldott nevű fejedelmünk! csak neved is rettenetes azok előtt, a' kik ellenünk törnek, s' kitül tartunk? csak meſzünnen láttak a' gonoſz lelkek a' meg-ſzállott emberbül, s' immár-is orditva kiáltottak réád *Jeſu Nazarene veniſti perdere nos. ſcio, quis ſis, ſanctus Dei. Marci.* 1. Názaretbéli Jéſus, minket el veſzteni jöttél te, tudgyuk ki vagy, az Iſtennek Szente. te vagy az, a' kinek csak neve hallására-is, minden térd reſzketve hajul-meg, te vagy az, a' kinek ſzolgálattyára tiſzerte valo ſzáz ezeren állanak, mindenkor kéſzen, az hadakozo Angyalok, te vagy az emberi nemzetnek párt fogoja, elől járo fejedelme. s' bizony ugy-is vagyon, de miért ſebeſſittetik meg, ha illy hatalmas? azért, mert ſzolgai formában öltezett. *Mundus eum non cognovit. Joan.* 1. Nem iſmérte-meg a' világ, ő-is ſzántſzándékkal engedett, mert igy magán ejtetvén a' ſebet, minnyájunkat meg-mentet, mind attul

Marci 1. v. 24.

Joan. 1. v. 10.

a' tűrhetetlén véteknek bélyegétűl, mely a' kőrnyűl meteltetés volt, mind pedig az ördögnek hatalmátul, a' mely annyira el nyomta volt az emberi nemzetet, hogy immár, igája alol, csak fel sem emelhetné szemeit a' menyejekre. Más az, hogy jele volt a' kövétkezendő hadakozásnak. Kinek mikor vére ontatik, ugy tetzik immár-is ki ki készűl a' harczra.

Job. 7. v. 1. Mert *Militia est vita hominis super terram. Job.* 7. Vitézkedés az embernak élete a' földen, és annál sullyosabb és nehezebb vitézkedés, mennél erősebb ellenséggel kell meg-ütköznünk. De jól vegyétek eszetekben, hogy nem testi, hanem lelki ellenség ellen lészen hadakozásunk. A' *ad Ephes. c. 6. v. 12.* mint Sz. Pál beszélli: *Non est vobis colluctatio adversus carnem, & sanguinem, sed adversus potestates tenebrarum harum. ad Ephes. c. 6.* Nincsen néktek viáskodástok test, és vér ellen, hanem á' sötétségnek hatalmi ellen.

Propositio. Minek okáért, hogy győzedelmesek legyünk, ezt állitom én ma előtekben, ennek állyatok zászloja alá, ennek neve alatt vitézkedgyetek, és bátorsággal fogadom, hogy nem csak a' láthatatlan és lelki ellenségen, de a' látható és pogány ellenségen is győzedelmet vésztek a' mi az uj esztendőben leg kedvesebb ajándékunk légyen.

A Jove principium én azt mondom: *Dimidium facti, qui bene cepit habet.* A' ki okossan és rendessen kezdett valamely dologhoz, ha nem mindenestűl-is, de felét végben vitte. Micsoda a' hadakozásnak jo kezdete? én azt itelem, nevezetes és probált vitéz Fő alatt kadakozni. Igy Moyses *Exod.* 17. Amalec ellen hadat akarván bocsáttani, annyi ezer ember kőzűl Josuét válaszlotta, azt *Exod. 17. v. 9.* mondván néki: *Elige viros, & egressus pugna contra Amalec.* Válasz magadnak erős férfiakat, és harczoly Amalec ellen.

len. A' hol *Josephus l. 3. c. 2.* igy ſzoll : *Selectis è reliqua multitudine ad pugnam idoneis, Jesum præfecit Navæ filium, virum manu, & consilio promptum, & fortitudine insignem.* ki válogatván a' ſokaságbul a' harczra alkalmatos vitézeket, Joſuét, avagy Jéſuſt a' Náve fiát tette elejekben fejûl, ugy mint: a' ki mind tanácsával, mind fegyverével gyors, mind erôſségével nevezetes volt. *Josephus l. 3. c. 2.*

Ugy de miért válaſztotta ſzintén Joſuét, mikor Joſuén kivûl-is voltanak más hadnagyok, és probált vitézek? talán réá találok én: egyikért azért, mert Amalec, a' mint a' neve hozza magával, hizelkedô, és nyalakodo nép volt. Oh veſzedelmes nemzetség! ugyan is többeket rontott a' féle hizelkedô, és ſokakat igérô álnok ellenség, mint a' mely nyilván ki mutattya gonoſz ſzándékát. 2. *Reg. v.* 9. Ne ôlelgette volna csak Joább Amaſat, hadviſelô vitéz generált, nem félt volna ez annak fegyverétûl, de mikor a' barátságnak ſzine alatt, egy Király ſzolgai lévén mind ketten, álnokul meg-ôlelte, akkor verte által, oly kegyetlenûl, hogy a' béle-is ki omlanék. Hamis az Amalek, hizelkedô: vigyázo fejedelem legyen, a' kit ez meg ne ejtſen; s' kicſoda arra alkalmatoſſabb? mint Joſué; a' ki annyit téſzen, mint Jéſus. Ez az, a' vigyázo fejedelem, a' ki által láttya a' hizelkedônek igyekezetit, mert a' mint a' Szent Lélek bizonyságot téſzen felôle: *Oculi Domini multò plus lucidiores ſunt ſuper ſolem, circumſpicientes omnes vias hominum, & profundum abyſſi, & hominum corda intuentes, in abſconditas partes. Eccleſiaſtici* 23. Ennek az Urnak ſzemei világoſſabbak a' verô fénynél, minden útait az embereknek környôs körûl látván, és a' kietlenſégnek melységét, és az embereknek ſzivekben el rejtett, gondolatit által látván. Nincſen méllyebb mélység mint az ördögnek el rejtett cſalárdsági, de ezeket-is mind

2. *Regum v.* 9.

Eccleſiaſt. c 23. *v.* 28.

mind által láttya, ez a' fejedelem, s' azért ûdején elejét tudgya venni, meg-tudgya győzni, és gyalázni. A'mint hogy mikor a' pûſztában rajta ſzánakodván hizelkedett, mint ha eledelére volna leg nagyobb gondgya néki, mikor a' magos hegyrûl minden kincſeit e' világnak megmutatván, azokkal kinálta, hogy ô néki holdulna, de réá talált volt az igaz Joſuéra, mert ſzemére vetvén hamis álnokságát, el verte, el kergette, meg-gyalázta, s' ki ne válaſztaná ezt maga fejedelmének?

Ez alatt valaki vitézkedett, győzedelmet vett ellenségén, és nagy nevet ſzerzett a' világon magának. Kérdgyétek-meg Szent Dávidot ki alatt vitézkedett? ki gondviſeléſe, és rendeléſe alatt verte-meg annyi izben a' Philyſtæuſokat? s' meg-hallyátok hogy arra mutat, a' kit mi teſtben s' ôcſak lélekben látott. *Deus qui præcinxit me virtute, & poſuit immaculatam vitam meam, qui perfecit greſſus meos tanquam cervorum, qui docet manus meas ad prælium.* *Pſalm.* 17. Az Iſten volt éz, a' ki kôrnyûl vett engem erôſséggel, és makulanélkûl valová tette útámat, ki ollyanná tette lábaimat, mint a' ſzarvaſokét. Ki harczra tanittya kezeimet. Tudni illik a' meg-teſtesûlt Iſtennek *commendája* alatt, meg-tanulta a' gyorſaságot, meg-tanulta a' harczoláſt, és azért minden nyereségét annak tulajdonittya, mint ha azt mondaná: bátor volt volna elmém, erôſségem, tanácſom, fegyverem, és ahoz való bátor ſzivem, de ha ennek rendeléſe ſzerént, nem vitézkettem volna cnſjáva lettem volna ellenségemnek, moſt pedig mivel ennek záſzloja alatt, és igazgatáſa ſzerént, kéſedelem nélkûl harczoltam, nyerteſsé lettem, és kezemben eſtenek ellenségim.

Pſalm. 17. *v.* 33.

Szent Dávidon kivûl pedig máſokrul, a' kik ez alatt vitézkedvén győzedelmeſſekké lettenek Szent Pál

téſzen

téſzen bizonyságot illyen ſzokkal. *Deficiet me tempus enarrantem de Gedeon, Barac, Samſon, Jephte, Samuel & Prophetis, qui per fidem vicerunt regna, operati ſunt juſtitiam, adepti ſunt repromiſſiones, obturaverunt ora leonum, extinxerunt impetum ignis, effugerunt aciem gladij, convaluerunt de infirmitate, fortes facti ſunt in bello, caſtra verterunt exterorum. Hebr.* 11. El fogy (ugy mond) az ůdő, ha beſzéllek Gedeonrul, Bárákrul, Sámſonrul, és Jeftérůl, Sámuelrůl, és a' Protétákrul, kik a' hit által (az az: hogy hittenek ezen hadi fejedelmekben.) országokat győztenek-meg, igéreteket el vették, az oroſzlányoknak ſzájokat bé dugták, a' tűznek ſebes erejét meg-oltották, a' kard élitől meg-menekedtek, a' betegségbůl meg-gyogyultak, a' hadban erőſsekké lettenek, az idegeneknek táborit meg-futamtatták. *ad Heb. 11. v. 33.*

Ennek félnek nevétůl, az ellenségek, mert tudgyák micſoda hatalom adatott néki, mind az égen, s' mind a' földen. *Data eſt mihi omnis poteſtas, in cœlo, & in terra.* Valaki az én nevem alatt harczol, ne féllyen, mert hatalom adatott én nékem (ugy mond) mennyekben, és a' földen. Oda fel, hogy hatalma volt eleintůl fogva, tekéntsd el a' meg-rontott ellenségnek táborit, s' meglátod menyi ezeren nyomorganak a' mái napig a' föld alatt lévő tőmleczben pokolban, a' hová tőbben vettettenek le, mint mi ſzámlálhatunk, mert ennek neve alatt vitézkedvén Szent Mihály, csak azt kiáltotta: *Quis ut Deus?* kicſoda ollyan mint a' mi fejůnk és Iſtenůnk? a' ki emberi teſtben ſzándékozik a' földre le ſzállani? s' ugy meg-rémůlt Lucifer, alatta valoival egyůtt, hogy el ſzédůlt fejek kerengésével nyakra főre ſzakadnának le mennyekbůl.

A' földen pedig, mennyi hatalma lőtt légyen, Szent Dávid Király, abbul mutattya-meg, hogy nagy bizoda-

Pſalm. 43. v. 6. lommal azt kiáltya. *In te inimicos noſtros ventilabimus cornu, & in nomine tuo ſpernemus inſurgentes in nobis. Pſ.* 43. Te általad ellenséginket ide, s' tova hánnyuk, és a' te neved által megutállyuk a' réánk támadokat. Mikor pedig illyen győzedelmet véſzek, nem az én elmémnek, nem karomnak, nem fegyveremnek, hanem te néked tulajdonitom, az én fejedelmemnek. *Non enim in arcu meo ſperabo, & gladius meus non ſalvabit me. Ibid. v.*7. Mert tudom jol, haſzontalan az én kéz ijamban biznom, az én kardom, nem ſzabadit-meg engem, hanem egyedûl te. *Tu es ipſe Rex meus, & Deus meus, qui mandas ſalutes Jacob. Ibid. v.*5. Mert te vagy az én Királyom, és én Iſtenem, ki Jákobnak ſegitséget küldeſz. Miért bizom pedig, az az oka, mert probált dolog nálunk a' te ſegitséged. *Salvâſti enim nos, de affligentibus nos, & odientes nos confudiſti.* Meg-ſzabaditottál minket, a' mi ſanyargatoinktul, és a' mi gyûlölőinket meg-ſzégyenitetted. Annak okáért *In Deo laudabimur totâ die. v.* 9. Az Iſtenben dicſekedûnk egéſz nap. *Et in nomine tuo confitebimur in ſæculum.* és a' te nevednek hálát adunk örökké. Mely ſzokat noha Szent David mondott, de ugy tetzik én nékem, hogy a' mi nemzetünknek vette ki ſzájából, mert ha jol emlékezûnk, hányſzor támadott ellenûnk, majd egy, majd más, bennünket gyûlölő ellenség? s' ugyan mégis mindenkor talált modot benne, a' mi ſzerelmes Jéſuſunk, miképpen ſzabaditſon meg, talált ő modot benne, miképpen vájjon ki keze kőzûl a' réánk fegyverkezett pogányságnak. Ugy hogy, ha igazat akarunk mondani, cſak azt mondhattyuk: *Non nobis Domine, non nobis, ſed nomini tuo da gloriam. Pſalm.* 113. Nem magunknak, nem a' mi erőnknek, hanem a' te nevednek tulajdonittyuk eddig valo meg-maradáſunkat-is, te oktattál, te vezettél, te rendeltél mindeneket.

Pſalm. 113.

Ibid. v. 7.

Ibid. v. 5.

Ibid. v. 8.

v. 9.

Ennek

Ennek nevében, annyit bizott Szent Márton, hazánk egyik dicsőséges fia (hogy kűlső és távul lévő példákat ne adgyak) hogy mikor Julianus zászloja alol a' Jésus zászloja alá akarna által menni, s' némellyek azzal tartoztatnák, hogy a' hadakozástul, es a' fegyvertűl fél, azért akarja el hadni, azt mondaná: *Si hoc ignaviæ non fidei adscribitur, craſtinâ die ante aciem inermis ſtabo, & in nomine Domini Jeſu, non clypeo protectus, aut galea, hoſtium cuneos penetrabo ſecurus.* Ha csak azért nem bocsáttatom el, hogy a' félelem miatt vélitek el kivánkozásomat, holnapi napon, az ellenség tábora eleiben állok fegyvertelenűl, és a' Jésus nevében se paizsal, se sisakkal magamat bé nem fődvén, által verekedem az ellenség tábora közepén. O! igaz kereszтyénhez illendő bizodalom! mint ha Szent Dávidot hallotta volna, Goliáth előtt, ugy szollott, a' ki látván Goliáthnak otromba nagyságát, testét talpig rézzel bé fedve, oldalán rettenetes pallosát, kezében goromba nagy kopiáját, nagy bátorsággal azt mondá: *Tu venis ad me cum gladio, & haſta, & clypeo, ego autem venio ad te in nomine Domini exercituum.* 1. *Regum* 17. Te én ellenem kardal, vagy pallossal, dárdával és sisakkal jősz, én pedig egyedűl a' seregek Ura nevében, s' alig mondá ezt a' szot, vévén táskájábul egy kővet ki, a' melyre (a' mint az Irás magyarázo Doctorok vélik) a' Jésusnak nevét kráczolta volt, és parittyájában tévén, ugy hagyitotta homlokban, hogy mint egy testi torony nagy rohánással szakadna le a' földre; A' hol maga kardgyával-is fejét vette. O hatalmas és győzedelmes nevű Jésus! minnyájunknak hadi fő Generalissa! mit késől? előttűnk ellenségűnk, utánnunk szűntelen, az incselkedő erős Goliáth az ördeg, ha te oltalmad alá nem vészesz vesznűnk kell. Ah! meg-felel erre hellyette *Eccleſiaſt. c.* 37. *Depre-*

In vita S. Martini.

1. *Reg.* 17. *v.* 45.

Eccl. c. 37. *v.* 19.

care Altissimum, ut dirigat in veritate viam tuam. Kövesd-meg elöszer kereszтyén lélek a' gyakorta meg-bántott Jésusodat, válaszd idején elöl járodnak s' leg elsöbben-is arra kérjed, hogy a' te útadat, az igazságra igazgassa, s' mihelet erre kapsz az útra, gondodat viseli, oltalma alá vészen és meg-oltalmaz.

Ha pedig némellyek, alkalmatlanabbak a' kivül valo harczolásra, Ah! vagyon ennek erösége-is, mivel két féle az ö vitéze, egyik mezei, a' másik végbéli *præsidiarius*, a' ki az erösséget oltalmazza. és ötet az erös-

Prov. 18. v. 10. ség, mert ha hallottátok Salamontul: *Turris fortissima nomen Domini, ad ipsam currit justus, & exaltabitur Proverb.* 18. Az Urnak neve leg erösebb torony, ahoz folyamodik az igaz, és fel magasztaltatik, e' felöl Szent David, azt tartotta: *Turris fortitudinis à facie inimici.* Az ellenség ellen erösségnek tornya. Ebben vette volt magát Szent Agoston Doctor, és erössen vitt, a' ki igy szoll: *Dia-*

S. August. *bolo quidem per tot loca, & tempora, & occasiones insidiante adversus me, hic est mihi turris fortitudinis, quo cum fugero, non solùm vitabo tela inimici, sed etiam in illum, quem voluero, securus ipse tela jaculabor. Cave ne feriaris à diabolo, fuge ad turrim,*

Augustin. cit. à Baëza in evangelia de nomine Jesu. *nunquam te ad illam turrim tela diaboli secutura sunt, ibi stabis munitus, ante te est turris, recordare Jesum, & intra in turrim.* Innen löveldezz, de micsoda nyillal? *Verbo Dei, fide tuâ, & bonis operibus.* Örizzed ezt a' tornyot, és ö is megtart téged, te örizzed az ö neve dicsöségét az ö ellenségi ellen, és imé téged ö-is meg oltalmaz. Igy mind kivül, mind belöl mindenütt gyözedelmesek lészünk; ha Jésust követtyük, mint elöl járo fejedelmünket. Ez oltalmaz téged Jésus társasága, mert abban dicsekedel, *Ab initio nomen tuum super nos*, Eleintül fogva rajtunk vagyon a' te neved. Tehát csak azt mondgyad, a' mit *Procopius*:

Nostri

Noſtri igitur miſerere, quos nomen tuum exornat. Hæreditas enim tuâ nuncupamur. Id ergo nomini tuo largire, ut apud gentes, nomen tuum non blaſphemetur. Tehát kőnyőrűly te mi rajtunk, a' kiket a' te neved fel ékeſit, mert a' te őrőkſéged vagyunk. engedd azt, a' te ſzent nevednek, hogy a' pogányoktul ne káromkottaſsék. Mellyet meg-cſelekedvén, éppen kedvűnk ſzerént valo uj eſztendővel ajándékoztattunk-meg minnyájan.

Amen.

KIS KARACSON NAPIAN,

MASODIK PREDIKACZIO.

A' Jéſus neve világoſság, orvoſság, és táplálás.

Vocatum eſt nomen ejus Jeſus Lucæ 2. *Lucæ 2.*

Hivattatik az ő neve Jéſuſnak.

ANnak ártatlan vére ontásán, tűrhetetlen kőrnyűl-metéltetéſe által, cſudálkozván a' Szent Atyák, a' ki, fényes dicsőſégébűl ki vetkőzvén, emberi homályos természetben, kisded gyermeki ſzemélyben őltőzett, és ez előtt cſak nyolczad nappal, gyenge ſzűztűl ſzűlettetett, kűlőmb kűlőmb féle okokat találnak fel, a' mellyekért ennek ugy kellett lenni. A' tiſztelendő Beda, engedelmeſségének tulajdonittya; hogy noha bűntelen, arra kőteles nem volna, de mégis a' régi tőrvénynek engedvén; minket tanitana ſzofogadáſra. *Circumciſus eſt, ut nobis exemplo obedientiam commendaret. hom. 1. ſuper miſſus eſt.* Kőrnyűl metéltetett, hogy nékűnk példájával az *Ven. Beda hom. 1. ſuper miſſus eſt.*

engedelmeſséget ajánlaná. Szent Agoſton pedig, azt véli, hogy az igaz Abrahám fiának mutatná magát, s' jövendőben-is a' zſidoság magát ne menthetné, hogy Meſſiáſnak nem iſméri, mint ha attul nem-is eredett volna, és annak törvényén nem jött volna bé a' világban a' kitűl ſzármazando volt a' világ Meg-váltoja. *Origenes* igy ſzoll: *Caput pro membris accepit curationem.* Mi mint tagjai; mi sértődtünk-meg, és a' fejünknek kellett hellyettünk gyogyittatni. *Dionyſius Carthuſian.* azt itéli, hogy azért ſzenvedett gyönge teſtecskéjében, hogy ſzenvedésének erejével, és érdemével, minket az illyen nagy terhtűl meg-mentene. *Circumciditur Chriſtus, ut virtute ſuæ circumciſionis, & merito, fideles ſuos, à duritia præcepti illius exoneraret.* Szent Ambrus Doctor pedig, ugy ſzoll hozzá, hogy én többet felőle ne is mondhaſſak. *Voluit legem cum honore ſepelire, daturus ſalutem crucis.* Ezzel a' maga ſanyaru fajdalmával, utolſo becsületét adta meg a' régi törvénynek, és azzal akarta el temetni, az után üdvőſségünket a' kereſzten meg-adando.

S. Auguſt. in quæſtionibus novi & vet. teſt. q. 2. c. 22.

Origenes hom. 4. in Lucam.

Dionyſius hic.

S. Ambroſ. epiſt. 74.

Mire nézve, nem bontogatom tehát temetésében, mert akár mire magyarázzák máſok, de igaz az, a' mit Szent Bernárd mondott, s' közelyeb is jár a' mi vigaſztaltatáſunkhoz. *Propter hoc circumciſus eſt, propter quod natus & paſſus eſt, nihil propter ſe, ſed omnia propter electos. Serm. 1. de circumciſion.* A' miért ſzületett, ugyan azért ſzenvedett, ſemmit magáért nem, hanem mindent a' válaſztotakért, környül metéltetett a' gyermek, hogy a' mely neven neveſztetett az Angyaltul: előbb hogy ſem fogantatott volna, azon neven Jéſuſnak neveſzteſsék.

S. Bernard. ſerm. 1. de circumciſ.

Oh édes nevű Jéſuſom! oncſad, oncſad, véredet! hogy feſtheſſed nevedet, s' mi véredben olvashaſſuk azt, az édes nevet, a' melynél ſemmi kedveſſebb nem énekeltethetik, ſemmi gyönyörűſégeſſebb nem hallatik, ſemmi

édeſ-

édesſebb nem gondoltatik, ez a, név, a' nyelven édes, a' fülben gyönyörű, a' ſzivben vigaſztalo. csak hallom azt a' nevet Jésus, Ah! mingyárt jut eſzemben, a' mivel biztatott az Angyal: *Ipſe enim ſalvum faciet populum ſuum à peccatis eorum. Matt. c.* 1. E' leſzen az, a' ki az ő népet bűneibűl ki menti. Csak tekéntem vére ontáſakor ezt a' nevet, *Jeſus.* Ah! mingyárt azt olvaſom benne, a' mit az Apoſtol mondott: *Nec enim aliud nomen datum eſt ſub cœlo, in quo nos oporteat ſalvos fieri. Actor.* 4. Nincſen, nincſen az ég alatt máſſa ennek a' nevnek, a' melyben mi nékünk embereknek üdvözülnünk kellene. Csak el gondolom ezt a' nagy nevet Jésus. Ah! mingyárt valami jót ki gondolhatok; benne fel találom. ebben a' ſzemek világoſsága, ebben a' betegségnek orvoſsága, Ebben az erőtlenségnek ſegitsége. Minnyájunk jovára ſiető üdvöſſégünk. Es ùgyan azért, hogy minnyájunké, minnyájotoknak ugy adom, uj eſztendőbéli ajándékul, hogy eſztendő által tudgyátok becsülleni, mit vehettek benne, az egy Jésus hatalmas, és minden néven fellyül becsüllendő nevében? ugy mint világoſságot, orvoſságot, és táplálaſt.

Matt c. 1. *v.* 21.

Actor. 4.

Propoſitio.

Senki édesdedebben errűl a' ſzentséges névrűl a' mint nem emlekezett, ugy világoſſabban ſem adta okát annak, mint Szent Bernárd, miért mondgya a' mennyei Vőlegénynek jegyeſſe, hogy az ő neve ki öntett olaj. *Oleum effuſum nomen tuum. Cant. c.* 1. ki öntett olaj a' te neved. Micſoda haſonlatoſsága vagyon a' Jésus nevének az olajjal? ő hármat talál fel benne: *Oleum lucet, ungit, & paſcit.* Az (ugy mond) a' haſonlatoſság, hogy valamint három haſzna vagyon az olajnak, és azzal minden haſzna az embernek: ugy, ez a' ſzentséges név, mindenre leg haſznoſſabb. Az olaj világoskodik, és vezeti az em-

Cant. c. 1. *v.* 2.

embert a' sötétségben, az olaj kenésre jó, úgy, hogy a' meg-sérült, vagy sebessittetett testet, azzal leg hasznossabb kenni. az olaj, táplálo, és az étkeknek izi, egy szóval a' szemnek világosság, a' testnek orvosság, étel, az éhezőnek. Szintén igy, ez az édes név, világosittya a' sötét elmét, gyogyittya a' meg-sérült lelki ismeretet táplállya az ötet éhező, és szomjuzo lelket. A' mi a' világoskodását illeti Szent Bernárd igy szolt felőle: *Prædicatum lucet.* valamint az olaj gyujtva ég, szintén ugy ez a' dicsőséges név, ha hirdettetik, világoskodik, és azt veti utánna: *Unde putas toto orbe tanta & subita fidei lux? nisi de prædicato nomine Jesu?* Honnan véled, hogy az egész világon oly hamar ki terjedett az igaz hitnek világossága, hanem a' hirdetett Jésus nevébül? Kivel egyet értvén Szent *Chrysostomus in Psalm.* 110. azt mondgya: *Per hoc nomen Jesus, conversus est orbis, tyrannis devicta, diabolus conculcatus, cœli aperti, & nos regenerati sumus. Illud nomen si habuerimus, splendidi erimus: Istud Martyres facit, & Confessores.* Ez által, a' Jésus neve által, meg tért a' világ, a' kegyetlenség meg-győzettetett, az ördeg meg-tapodtatott, az egek fel nyiltak, és mi ujonnan születtünk. Az a' név, ha nálunk lészen, fényeskedünk: az a' név mind Martyromokat, mind Szent Confessorokat alkotott; nyilván is vagyon fényessége, mert ha kérded, mi oka annak, hogy a' Pásztorok halván születését, az Angyaltul, el mentek ugyan látni mondván: *Videamus Verbum, quod factum est.* Lássuk az igét a' mely lett, a' mint hogy látták is, és meg-értették a' dolgot: de ugyan nem olvassuk, hogy imádták és ajándékozták volna. De mikor a' három Szent Király el érkezett, *Intrantes domum, invenerunt Puerum cum Maria, Matre ejus, & procidentes adoraverunt eum, & obtulerunt ei munera.* Bé menvén a' házban, fel találj.

S. Bernardus.

S. Chrysostomus. in Ps. 110.

láltak a' gyermeket, Mariával az Annyával, és le borulván imádták ôtet, és ajándékokat adtanak néki.

Honnan ez a' nagy kûlômbség? mind a' pásztorok, s' mind a' Királyok réá találtak, s' még-is a' pásztorok, semmit sem, a' Királyok pedig ajándékokat adtanak? tudni illik mikor a' pásztorok látogatták még nem ment volt által a' kôrnyûl-metéléſen, még nem hallották azt a' nevet *Jeſus*. De mikor a' Királyok el érkeztek, akkor immár ki volt mondva a' neve, és azért azok sôtétben, ezek világoſságban találtak réá. Szent Bernárd elméje ez, a' ki igy ſzoll: *Ipſo clamante nomine Jeſu, procidentes adoraverunt, & oblatis tandem muneribus venerabantur ut Deum, & ſimul Regem agnoverunt ex nomine.* A' Jéſus ki hirdettetett neve kiáltására; le borulván imádták, és az után ajándékokat bé mutatván mint Iſtent ugy tiſztelték, és egyûtt Királynak iſmérték nevérûl. Ugy hogy azt mondhatnák: *Nomen Jeſu habuimus, & ideo ſplendidi facti ſumus, quia prædicatum lucet.* Nálunk volt a' Jéſus neve, és azért megvilágoſitattunk, mert ez az el hirdettetett nev, világoſſan fénylik. *S. Bernárdus.*

A' mellet pedig, hogy világoſſan fénylik, oly haſznos órvoſság, hogy mind vakokat, s' mind sántákat gyogyitſon. Juſſon eſzetekben minémû vérben fordult ſzemmel, tajtékozo ſzájal, fel forrott ſzivel, haraggal fel lobbant elmével indult volt *Saulus* a' Damaſcus városa felé, leveleket vett, és parancſolatokat a' zſidók Fejedelmétûl, melléje kapcſolta a' tudákos Fariſæuſokat, vitézeket gyûjtött, fegyveres kézzel, ugy ment; hogy tellyes ki irtását várhatná a' kereſztyénség. De a' kinek hatalma rettenetes, vigyázott az égbûl, indulását várta, fenyegetését halgatta, s' cſudálatos dolog! alig érkezett a' mezôre, immár is villamlani kezde az ég, cſattagni a'

menydörgések, szive rettegni Sauluſnak, szeme homályosodni, sőt éppen el vakulni.

Mert halván azt a' szozatot mennyekből: *Saule Saule quid me persequeris.* Saule mit üldözz engemet? hirtelen fel tekintvén, szikrája esett a' fényes Jésus nevének, szemében, és meg-vakitá Sauluſt. Igy beszélli ezt Szent Lukács *Actor. 9. Apertis oculis nihil videbat.* fel nyilt szemmél semmit sem látott. De vallyon hogy történt ez? micsoda égő szikra vakitotta-meg? a' mint hallom, abbul az égő és fényes olajbul, mely a' Jésus neve, a' csöppent volt szemében, s' azért vakult-meg. Mert ugyanis mikor a' hallott szozat után kérdezkednék, *Quis es tu Domine?* Uram ki vagy te? alig hallá azt a' szot. *Ego sum Jesus.* mint ha égve csöppent volna szemében, szeme látását el veszteste. Felettébb jo szemnek kell annak lenni, a' mely a' fényességben nézhessen, és meg ne tompullyon.. *Subito circumfulsit eum lux de cælo. Actor. 9.* hirtelen, (ugy mond az Irás,) környül vette a' világosság az égbül, mert neve hallatott Jésusnak, erre tekéntett Saulus, és meg vakult. Oh meg nyomorult világtalan Saulus! últél volna te Jerusálemben, nem ért volna a' vakság! vagy talán inkább soha világosságot nem látott volna; s' ki gyogyithattya tehát meg, ily hirtelen történt nyavalyáját? bizony nem más, hanem azon drága ólaj gyanánt orvoslo Jésus neve. Nem hit barbélyokat, vagy orvosokát, Ananias semmivel mással nem kente, hanem az egy Jésus nevével. s' valamint hogy annak fényességétül meg vakult, ugy annak üdvösséges szikrájátul meg is gyogyittatott. Mert hozzá menvén Ananias csak azt mondá: *Saule frater, Dominus misit me Jesus ut videas.* Saule Atyámfia, az Ur küldett engemet, hogy láss. Oh csudálatos erejü Jésus neve! alig mondá ezt

Actor. 9. v. 8.

Actor. 9. v. 3.

ezt, és mingyárt mint ha kűlsőképpen kente volna ſzemeit. *Ceciderunt ab oculis ejus, tanquam ſquamma, & viſum recepit. ibid. v.* 8 Le esének az ő ſzemeirűl, mint valami hal héjak, és meg-jőve ſzeme világa. Szent *Chryſoſtomus* beſzédébűl vettem én ezt a' tudományt *hom.* 20. *in acta Apoſtolorum. Hoc admirabilius erat, nam apertis oculis nihil videbat Saulus, donec nomen appoſitum eſt Jeſu.* Leg cſudálatoſſabb volt az, hogy fel nyilt ſzemmel nem láthatna Saulus; mind addig; mig a' Jéſus neve réá nem tétetett. *Ibid. v. 8.* *S. Chryſoſt. hom. 20. in acta Apoſt.*

Oly bizonyos az, hogy mind világoſito, mind gyogyito olaj a' Jéſus neve. Meg-világoſitatott azért Saulus, ugy annyira, hogy nem cſak maga, látna, de máſoknak-is világoſitaná ſzemeket, mert Urunk mondáſa vala az, *Poſui te in lucem gentium, ut ſis in ſalutem uſque ad extremum terræ. Actor.* 13. A' pogányok világoſságává tettelek téged, hogy űdvőſségre légy a' főld végéig. Azaz: nem cſak magad láſs, hanem máſokat-is űdvőſségekre világoſits. Ezzel a' nével járt Szent Pál, ezt hordozta véle a' világon, ſzegényeket, gazdagokat egyaránt gyogyitván és világoſitván ezzel. A' mint Szent Bernárd ſzoll: *Portabat Apoſtolus nomen Jeſu tanquam lumen, & illuminabat mundum, & clamabat ubique. Nox præceſſit, dies autem appropinquavit, abjiciamus ergo opera tenebrarum, & induamur arma lucis, & monſtrabat omnibus lucernam ſuper candelabrum annuncians, omni loco nomen Jeſu.* Mint az égő lámpáſt, avagy gyertyát, ugy hordozza vala az Apoſtol, a' Jéſus nevét, és meg-világoſitá a' világot, azt kiáltván útzákrul, utzákra, városokrul városokra, el mult az éj, a' világoſság el közelgetett. Ah! tehát, veſsük el a' sötétségnek cſelekedetit, és a' világoſságnak fegyverében öltőzzünk: és igy mindeneknek mutattya, az égő gyer- *Actor. 13. v. 47.* *S. Bernard. hic.*

tyat, vagy lámpást; a' gyertya tarton, minden hellyen hirdetvén, azt, az orvos nevet, Jésust.

Ezt a' nevet, hordozták a' több Apostolok-is, a'kik közül Szent Pétert, látván a' templomban bé menni, a' Jerusálem temploma előtt ülő, sánta koldus, el hitetê magával, hopy pénzesnek kell annak lenni, a' kinek minden betegségek ellen valo orvossága vagyon, és városonként gyogyittya a' betegeket, annak okáért alamisnát kére Szent Pétertül, de mivel nem értette a' titkot, nem tudta erejét az orvos Jésusnak, mig meg nem tanitotta réá, az Apostol, s' azzal sántaságát ki nem gyogyitotta mondván: *Argentum & aurum non est mihi, quod autem habeo, hoc tibi do. In nomine Jesu Christi Nazareni surge, & ambula. Actor.* 3. Nékem sem aranyom, sem ezüstöm nincsen, hanem a' mim vagyon, azt adom neked. A' Názáretbéli Krisztus Jésus nevében, kely fel, és járy. Oh leg bizonyossabb! leg hasznossabb falastrom! vette Sz. Péter szájából azt a' nevet a' sánta, és azontúl meg gyogyult. Tudni illik se arannyal, se ezüstel nem szerezhetett volna ollyan orvosságot, a' mely természet szerént valo santaságát meg-gyogyitotta volna; de az a' szentséges név, mindgyárt használt. Mert a' mint Szent Chrysostomus szoll, itten: *Magis fructuosum est, etiam ad sanandas infirmitates corporeas nomen Jesu, quàm omne aurum, & argentum.* Még a' testi betegségeknek gyogyitására-is hasznossabb, a' Jésus neve, mint az arany, vagy az ezüst.

Actor. 3. v. 6.

S. Chrysostomus.

Tehát, mind világosito, mind orvoslo, a' Jésus neve. Hogy pedig táplálo-is, nem szükség sokkal probálnom, mert, ha dicsekedik a' zsido, a' mannában, a' kősziklából ki folyo italával, azok csak árnyéka voltak ennek, e' pedig valóság.

Bizonyittya Szent Dávid: *Jacta super Dominum, (legunt) alij,*

alij, ſuper Jeſum, curam tuam, & ipſe te enutriet. Ne buſuly ſemminémű ſzükségedben, hanem minden gondodat, és ſzorgalmatoſságodat hadd az Ur Jéſuſra, és ő fel nevel tégedet, éltet, és táplál. Ezzel élt Szent Tereſia, ezzel Szent Clara, gyenge Szűzek, s' nem érzették az éhségeget, de jövendőben-is, minden vendégségek, és megelégitéſek a' léſzen a' dicsőült Szenteknek. Szent Dávid 16. Zſoltáraként: *Satiabor cùm apparuerit gloria tua.* Mikor a' te dicsőséged meg-jelenik, és réſzeſsé téſzeſz az őrökké valo boldogságbul. Ah! akkor-is, te léſzeſz az én vendégségem, ételem, és italom, őrökké táplálo Jéſuſom, *mert oleum effuſum nomen tuum.* Minden felé ki öntetett olaj, a'te dicsőséges Szent neved. Melynek hordozását, mivel nem csak az első Apoſtolokra, hanem ti réátok is, réátok bizta tiſztelendő és ſzerelmes társaim az Ur, vallyon mit véltek, micſoda becsületetek léſzen érette, mind azok előtt, a' kik előtt hordoztátok, nap kelettűl, nyugottig? a' kereſztyének, és a' pogányok előtt? a' hivek, és az hitetlen eretnekek előtt? A' kőzség, és fejedelmek előtt? azt tudom, aranyot érdemel a' gyémánt, ékes edényt, a' Carbunculus, násſát a' ſmaragd, becsületet a' Jéſus neve hordozoja. De ti ſem vagytok jobbak Szent Pálnál, az ugyan az Urtul volt válaſztott edénye ennek a' nagy névnek, s' mit vett érette? *Oſtendam illi, quanta oporteat eum pro nomine meo pati. Actor. 9. Non margaritis, ſed vulneribus ornatur vas illud, non auro, ſed ſanguine conficitur. Didacus Baëza hic.* Meg-mutatom ugy mond néki (micſoda kincſet mutacz Uram néki?) azt mutatom, mennyit kelleſsék az én nevemért ſzenvedni, nem győngyel, hanem ſebekkel ékeſitetik a' Jéſus nevét viſelő edény, nem aranyban, hanem vérben foglaltatik. Tehát mindén becsőleteknek feje

Pſalm. 16. v. 15.

Act 9. v. 16. Didacus Baëza hic.

ſzenvedéſtek léſzen. Ezt jövendölem a' máj nap, a' melyben vérrel feſtetik a' Jéſus neve,. De *Omne gaudium exiſtimate fratres mei, cùm in tentationes varias inciderittis. Jacob.* 1. Örvendezzetek s' leg nagyobb vigaſságnak tartsátok, ha ſzenvedhettek: gyaláznak a' nyelvek, üldöznek az eretnekek, kergetnek az irigyek, vádolnak az ellenségek, Ah! juſſon eſzetekben az, hogy valakik hordozták ezt a' Jéſus nevét, máſſal nem jutalmaztattak e' világon. *Ibant gaudentes à conſpectu concilij, quoniam digni habiti ſunt pro nomine Jeſu contumeliam pati. Actor.* 5. örvendezve mennek vala ki a' gyülekezet elöl, az Apoſtolok, mert méltoknak itéltettek lenni, a' kik gyalázatot ſzenvedheſſenek az Urnak nevéért. Néktek azért ezen nagy névben faratságot és ſzenvedéſeket mutatok, máſoknak pedig nyugodalmas jót. Ugy hogy, ha kinek lelki ſzemei el homályoſodnak? ezzel éllyen a' Jéſus nevével, és meg-világoſittatnak, ha ki lelke iſméretében meg-sérül? ezzel kennye, és meg-gyogyul, ha ki vagy üres lelkében, vagy éhezi, és ſzomjuhozza az igazságot? ezzel éllyen, és meg-elégittetik. Egy ſzoval, éllyetek minnyájan az édes Jéſus nevével, s' eſztendö által, házatoknál léſzen, minden orvoſságtok, minden jótok, mindenkor azzal áldván az Urat: *Sit nomen Domini benedictum.* Aldott légyen az Urnak neve, a' mellyel Jéſuſnak hivattaték. Amen.

Iacob. 1. *v.* 2.

Actor. 5. *v.* 41.

KIS

KIS KARACSON NAPIAN,

HARMADIK PREDIKACZIO.

Mind békeſséget, s' mind bőv eſztendőt jövendől a' Jéſus vére, neve pedig hadi jel, vagy *parola* gyanánt mindenűtt bátorságoſsá téſzen.

Vocatum eſt nomen ejus Jeſus. Lucæ 2. *Luce 2.*
Az ő neve Jéſuſnak hivattaték.

A' jövendő dolgoknak ki menetelét tudni kiváno elmék, az uj eſztendőnek első napián, utolſo napiaig ſietséggel által ſzokták forgatni a' kalendáriomot, s' leg elsőbben-is azt kereſni benne, hogy ha békeſséges léſzen-é, vagynem, az uj eſztendő. A' jó gazdák pedig a' mellett azt-is kivánnyák tudni, bőv és gyűmőlcses léſzen-é, avagy ſovány és gyűmőlcstelen eſztendő, a' kik kivánságának hogy eleget tegyenek a' kalendáriſták, és jövendőben hazug jövendőlőknek ne mondattaſſanak, oly bé fedezett és változo értelmű ſzokkal kedveskednek, hogy akár egyik, akár máſik történnyék mindenikét magok jövendőléſe ſzerént mondgyák, hogy történt, mert ha nem egy helett, más helett ugy történik a' mint ők meg-irták, de ez csák hábozo tudomány. En a' mint az Angyaloktul hallám: *In terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Békeſség léſzen a' főlden, de csák a' jo akaratu emberek közőtt: ugy-is vagyon, mert akár mint forogjanak az egek, fel, s' alá, bujdoſſanak a' csillagok, ugyan a' gonoſz akaratuaknak békeſsége nem lehet, mert igaz

mondá-

Isaiæ 57. v. 21. mondása az Istennek, *Non est pax impijs dicit Dominus. Isai. 57.* Soha nincsen békeségek a' gonoszaknak, és istenteleneknek. A' bőségről pedig Szent Dávid *Psalm. 64.* igy biztat: *Benedices coronæ anni benignitatis tuæ, & campi tui repleb-*
Psalm. 64. v. 22. & 13. *buntur ubertate, pingvescent speciosa deserti, & exultatione colles accingentur, valles abundabunt frumento. Psalm. 64.* Meg áldod a' te kegyeséged esztendőjének koszorujját, és a' te mezeid meg-telnek bőséggel, meg-kövérednek a' pusztának szép hellyei, és a' halmok környűl vétetnek vigassággal, és a' völgyek bővelkednek gabonával.

Csak hogy ne gondollya azt senki, hogy én a' külső békeséget jövendelem, vagy a' külső mezőknek, völgyeknek és hegyeknek termését, mert mi hasznunk bennek, ha kivül békeség vagyon, s' belől szivünkben táborozása, hadakozása a' gonoságnak, mit használ a' földnek bőv terméše, ha fonnyatt, száraz, sovány, magtalan, és tövissel el fujtott a' mi szivünk, ugy hogy az illyen tövises földi szív felől panaszszal mondgya az Ur, *Per*
Prov. 24. v. 30. *agrum pigri hominis transivi, & ecce totum repleverant urticæ, & operuerunt superficiem ejus spinæ. Prov. 24.* A' rest embernek által mentem szánto földén, és imé meg-töltötték a' csollyánok, és a' föld szinét el boritotta a' tövis. Tudni illik kinek kinek maga munkálkodásán áll, hogy termő légyen esztendeje, kinek, kinek, akarattyán áll, hogy békeségben élhessen.

El jött a' békeség szerző, *Princeps pacis*; Isaiás igérete szerént, s' meg-is szerzi minnyájunknak, de ugy, hogy a' fel tett conditiot meg-tartsuk, s' annak nevérül el ne feletkezzünk, a' ki szerzője a' békeségnek, mert ha őtet jol meg tudgyuk nevezni, minden istrásain által mehetünk ellenségünknek, és soha azzal nem panaszolko-
Cantic. 5. v. 7. dunk: *Invenerunt me custodes, qui circumeunt civitatem, percusserunt*

cuſſerunt me, & vulneraverunt me. Cant. 5. Réám találtak a' város őrzői, és meg-vertenek, és meg-ſebeſſítettenek engem. Mellyeket mig üdvőſséges tanuſsággal meg-mutatok, azonban mindeneknek boldog, és üdvőſséges uj eſztendőt kivánok, s' azzal együtt, halgatáſt. *Propoſitio.*

A' békeſség még ſzerzéſekor le tétetik a' fegyver, meg-ſzűnik a' vér ontás, mi modon léſzen tehát moſt jo békeſség? ha azon nap-is vér ontodik, a' mellyen a' meg békéléshez kezdűnk, sőt a' mi rettent; nagyobb az, hogy a' kőzben járón, eſik a' ſeb, és első kőſzőntéſe-is kin, és fajdalom. Olvaſom ugyan, hogy a' régieknél mikor ſzővetséget vetettek, és békeſséget ſzerzettek, bizonyos ſzámu marhákat őltenek, és azok vére volt jele a' meg-cſinált békeſségnek. Igy beſzélli Livius, hogy a' Romajak az Albanumbéliekkel, mikor meg-békéllettek, bőven őntőzték minden felé, a' barmok vérét. De az ó tőrvényben-is, mind Abrahámnak, mind pedig azután Moyſeſnek barmokat kellett meg-ölni, annak jelére, hogy a' nép tudná, hogy meg engeſzteltetett az Iſten, s' meg-békéllett az emberekkel. Cſak hogy, nagy kűlőmbőzés vagyon az ártatlan Jéſus vére kőzőtt, és a' barmok vére kőzőtt, hanem ha arra magyarázzuk, a' mit mondott Szent Dávid Proféta által: *Pſalm.* 72. *Ut jumentum factus ſum apud te.* En Atyám! én ollyanná lettem előtted, mint a' barom, és én mindenkor veled, a' mi annyit téſzen, én Iſtenségben veled egyenlő, sőt egy vagyok őrőktűl fogva, de mivel látom, hogy ſenki más meg nem békélterhet, imé emberré léſzek, sőt azt is fel váloltam, hogy a' barmok vére hellyet magamét őntőm, cſak legyen vége haragodnak: mert ugyan-is tudta jol Ű Ivőzitőnk, mely erőtelen az ember, a' ki párt űtett Ura ellen, s' mely hatalmas az Ur, a' kinek ſzavára az e- *Pſalm.* 72. *v.* 23.

gész alkotmányok mindgyárt fegyverben vannak boszu állára; mivel vagy bántották eleinten meg, vagy sem, az emberek, de ûdô jártával annyira ellene támadtak, hogy panaszszal mondaná a' Próféta: *Non est qui faciat bonum, non est usque ad unum. Psalm.* 12. Nincsen senki a' ki jót mivelne, nincsen egyig. hanem *Corrupti sunt, & abominabiles facti.* Meg-vesztenek erkölcsekben, és utálatossokká lettenek, s' ki találja kedvét? azonban kin volt parancsolattya, és nagy készûlettel, az egész alkotmányokat fegyverben parancsolta, a' mint a' bölcs beszélli. *Sap.* 5. *Accipiet armaturam zelus ejus, & armabit creaturam ad ultionem inimicorum.* Fegyvert fog az ô buzgosága, fel fegyverkezteti a' teremtett állatot az ellenségeken valo boszu álláſra. az az: a' mint *Ponte* magyarázza, *Totum orbem terrarum, Angelos bonos, & malos.* Az egész földnek kerekségét, a' jó és gonosz Angyalokat. s'ki álhat eleiben? ezt a' veszedelmet látta Krisztus, és azért magát vetette közben, maga vérét ontotta, s' arra a' végre jött Szent Pál bizonyságából: *ad Colloss.* 1. *Reconciliare omnia pacificans per sanguinem.* Hogy vére által meg-békéltetne Istennel; s'azért alig hirdeti az Angyal a' békeséget, mindgyárt vérét kell önteni Üdvezitônknek. O drága vér! kûlômb sokkal Abel vérénél, mert noha az is ártatlan volt, de ugyan az nem békeséget, hanem boszu álláſt kiáltott, a' mint Szent *Cyprianus* szoll: *Sanguis Abel vindictam clamabat, & Sanguis Christi pacem clamat. Quin imò sanguis iste clamat etiam in corporibus nostris verba pacifica.* Az Abel vére boszu álláſt kiáltott, a' Krisztus vére pedig békeséget, sôt ez a' vér, a' mi testûnkben-is békeséges szokat, és igéket kiált. Mire nézve ugy látom, meg-lesz a' békeség; de a' Conditioknak-is meg-kell tartatni.

Psalm. 13. *v.* 1.

Sapient. s. v. 18.

ad Coloss. 1. *v.* 20.

S. Cyprianus.

Az Isten részérûl az a' fel tett conditio, hogy félre tegye

tegye minden haragiát, és örök feledekenségre vegye minden bűneinket, a' mi részünkről pedig, előbbi embertelenségünket félre tévén, uj emberben öltözzzünk, mert a' mint Szent Pál hirdeti: *In Christo Jesu, valet nova creatura. ad Galat. 6.* A' Kristus Jésus által az uj teremtett állat kedves, oly formán, hogy *in novitate vitæ ambulemus* az uj életnek ujságában járjunk, kellyünk, hogy dicsekedhessünk azzal, a' mit a' Szent Lélek mondott felőle, hogy ő *Principium creaturæ Dei, & Pater futuri sæculi. Apoc. 3.* Az Isten teremtett állattyának Kristus a' kezdete, és a' jövendő uj világnak ő az Attya. *Isaiæ c. 9.* Mellyet fontolván egy irás magyarázo Doctor; *Discipulus* nevő, kinek kinek azt jovallya, hogy mennél hamaréb esték eleiben, és kérje gratiáját, *Hodie in novo anno petere debemus in nomine Christi remissionem omnium peccatorum.* Ma vagyon annak üdeje, hogy a' mit eddig kérni sem mertünk, most megnyerjük, ma az uj esztendő elején a' Kristus nevében kérjük minden bűneinknek bocsánattyát, mert akár menyit vétettünk, ha meg-alazzuk előtte magunkat Szent Fia véréért, el törli minden gonoszságunkat.

ad Galat. 6. v. 15.

Apocal. 8. v. 14.

Isaiæ c. 9. v. 6.

Discipulus.

Réá viszen erre és kénszerit a' mi szerelmes Megváltonk fogadása is, Attya előtt, mikor hellyettünk azt fogadta. *Ecce nova facio omnia. Apoc. 21.* Imé mindeneket uijá tészek. uijá tészek, mert a' ki fösvény volt, adakozo leszen, a' ki tisztátalan volt, tisztává válik, a' részegesek jozanokká lésznek, az egymás gyülölőlők egymás szeretője, ugy hogy minnyájan egy dicsérettel áldgyák az Istent, mert ő is *Jeremias* szava szerént: *Novum creavit Dominus super terram. Jeremiæ 31.* Uijat teremtet az Ur a' földen. Micsoda ujat? uj szivet, uj lelket, uj jo szándékot az emberekben, mert a' mint ezt Cellius magyarázza, uj lészen az emberben a' maga meg-vetése, az üdeig

Apoc. 21. v. 5.

Jerem 31. v. 22.

valók kivánságának el hagyása, uj lészen a' testnek sanyargatása, uj az egymás szeretése. *Novum erit sui contemptûs, novum terrenæ cupiditatis abdicatio, novum crucis amplexûs, uovum carnis mortificatio, novum dilectio.* Mind elég uj lészen az, a' földen, ha más úton járunk, mint eddig jártunk. Ezt kiáltya Szent Pál mikor arra kér, hogy ki vetkőzzünk az ó emberbûl: *Expoliantes veterem hominem, cum actibus suis, & induentes novum.* Soha jobban hedvét nem talállyuk az Istennek, mint ha az ó emberbûl, az ô cselekedetivel egyûtt, belôle ki vetkőzunk, és ujban ôltőzünk, oly modon, hogy senki az elôbbeni gonoszuak ne láttassék lenni.

Cellius.

ad Coloss. 3. v. 9.

S' tudgyátok é miesoda más gyönyörkôdteti a' megbékéltetett Urat dicsôségében? Szent János, a' mint látta, a' cytharások ôrvendeztetik. *Audivi vocem cytharædorum cytharizantium in citharis suis. Apoc.* 14. En hallám szavokat a' cytharásoknak, kik az ô cytharájokon musikáltak, De vallyon miért gyönyörkôdik annyira a' cytharában? azért: mert a' cythara ki ûresitett, és mennél inkább ki vésetettett és elôbbi forgácsibûl ki tisztult, annál kedvessebb hangu: a' mi, példája az uj embernek, mert ha ez, ki vészte szivébûl a' goromba vétkek darabiait, és éppen, ki ûresitette magát, hogy egyedûl csak az Istennek dicséretére legyen alkalmatos, kész musikája az Urnak. Ûresnek kell tudni illik annak lenni; a' földi gonoszságoktul, a' ki gyönyörkôdtetni akarja az Istent magában. Igy magyarázza ezt Joachim Apátur: *Non autem bene sonant chordæ, si vas ipsum musicum concavum non est: & non potest quis perfectè habere virtutes, & effectum earum, nisi cùm fuerit vacuus ab affectu terrenorum.* Soha a' húrok jobban nem pengenek, mint mikor a' musikálo ezkőz jól ki vagyon ûresitve: igy a' sem birhat a' jóval, tel-

Apocal. 14. v. 2.

Joachimus Abbas.

tellyeſséggel a' ki a' földiektûl ki nem ûreſedik, és következendő képpen nem gyönyörködteti az Urat, ha gonoſz előbbi kivánságit ki nem ûreſiti ſzivébûl, hogy tehát ſzûntelen meg-maradgyon bennünk békeſségünk. Ah! kedvezzünk a' mi ſzerelmes Jéſuſunknak, és annak becsületére nézvén tartſuk-meg a' fel tett conditiot, ujulyunk-meg erkölcsünkben, el vetvén azt, a' mi gyûlöltet bennünket, és bizonyoſſan ſoha békeſségünk fel nem bomlik.

Hogy pedig bőv eſztendő léſzen, az-is nyilván vagyon, azon Kriſtuſnak ki öntött vérébûl, mert ha az emberi vérrel meg-öntöztetet föld jobban terem, a' fák, jobban gyümölcsöznek, a' virágok ſzebbek, és jobb illatuak, el hittem én, termőbb léſzen a' mi ſzivünk földe, a' melyre bőven öntődött vére Jéſuſnak. *Replebuntur campi ubertate. Pſalm.* 64. Bőséggel telnek-meg a' ſzéles mezők (ugy mond Szent Dávid. A' mely ſzokat magyarázván Caſſiodorus igy ſzoll, hellyettünk mindent fogadván Urunknak: *Lætabitur Eccleſia germinans in guttulis Sanguinis tui, diffluentibus ſuper eam, quemadmodum lætatur terra & gaudet diſtillantibus ſuper eam guttulis pluviæ temporaneæ. in Pſalm.* 64. Ah! édes Meg-váltóm ne kéméllyed véredet ontani, mert az Anyaſzentegyház, a' hivek gyülekezete, ugy fog örvendezni terméſében, a' te véreddel réá eſett cſeppeiben, mint örvendez a' föld, a' réá eſett eſsőnek. Mégis jövendölte ezt *Oſeas c.* 6. *Quaſi diluculum præparatus eſt egreſſus ejus, & veniet quaſi imber nobis temporaneus, & ſerotinus terræ.* Akkor léſzen terméſe az emberi ſziv földének, mikor mint a' reggeli és eſtvéli zápor eſső, ugy jő el a' te véred.

Pſalm. 64.

Caſſiodorus in Pſ. 64.

Oſeæ 6. *v.* 3.

Eddig igaz volt az, *Terra autem erat inanis & vacua. Geneſ.* 1. haſzontalan volt és üres a' föld; de ezután bő-

Gen. 1. *v.* 2.

Theophilactus. ven terem, mert *Venit nobis ut ros matutinus, & ut serotinus, matutinus, quando per sanguinem suum in circumcisione cœpit salvare, serotinus verò quando in passione ejusdem sanguinis pretio abundè redemit. Theophilactus.* El jött immár mint a' reggeli harmat, mikor környûl metéltetése által meg-váltani és üdvözíteni kezdett, el jött mint az estvéli harmat, mikor kinszenvedésekor azon vérének árrával bőven meg-váltott.

Vedd bé tehát kereszтyén lélek szivedben szent vérét szerelmes meg-váltodnak, mert a' mint Szent Tamás

S. Thomas. szoll: *Irrigata anima dulcedine Sanguinis Christi, profert triplicem suavitatem, scilicet dulces flores virtutum, frondes verborum, & fructus operum.* A' Kristus vérének édességével meg-öntöztetett lélek, három féle gyönyörűséggel, és édességgel terem, termi a' joszágos cselekedeteknek szép virágit, termi a' jo beszédnek zöldellő ágait, termi, a' jo cselekedeteknek üdvösséges gyümölcséit. egy szoval, a' mint a' vérrel öntözett virágok szaporán virágoznak, ugy a' ki a' máj szent Vért szeretettel szivében vészi, mind virágszik, s' mind gyümölcsözik. ugy hogy jövendőben bőv esztendeje, veteményit, örömmel viheſſe bé az Urnak csűrében és pajtájában. Igy azért, mind a' bőv esztendő, mind a' békeséges meg lévén, csak a' kivántatik, hogy e' világnak külömb, külömb, fegyverei között, a' vitéz jelrül a' parolárul, senki el ne feletkezzék. Mellyik az? *Vocatum est nomen ejus Jesus.* Jésus a' parola, a' meg mentő jel, ezt a' ki gyakran emliti mindenütt

Joël 2. v. 32. ment. mivel *Omnis, quicunque invocaverit nomen Domini salvus erit. Joël c.* 2. minden a' ki segitségül hija az Urnak nevét, bátorságos, és szabad lészen. Miért tehát, a' kik azt mondgyák Uram, Uram nyisd-meg nékünk, bé nem bocsáttatnak? mert háromszor kell mondani, szivel, száijal, és cselekedettel. Ez a' név az, a' mely által mindent

dent meg nyerîz; csak kérj, de a' Szent Lélek szeretetével. Ezt nevezd, minden szükségedben, mivel *Nec enim aliud nomen est sub cælo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri. Actor.* 4. Nem adatott az ég alatt, más név, a' ki által üdvözülhetünk. Ezt viselly étek holtotokig, mert *Nomen Domini turris fortissima. Prov.* 18. az Urnak neve leg erősebb torony, *Portæ inferi non prævalebunt adversùs eam. Marci* 16. a' pokolnak kapui erőt nem vésznek rajta. Amen.

Actor. 4. v. 12.

Prov. 18. v. 10.

Marci 16. v. 18.

KARACSON UTAN VALO ELSŐ VASARNAP,

ELSŐ PREDIKACZIO.

A' hol békével el tűrjük a' boszuságot, ott vagy magoktul el vesznek, vagy Istentül el veszteteinek a' boszontok.

Mortui sunt, qui quærebant animam pueri. Matthæi 2. Meg-holtak, a' kik keresik vala a' gyermek lelkét.

Matt. 2.

A' Kinek nagy dicséretére azt mondotta vala a' Próféta: *Exultavit ut Gigas ad currendam viam, à summo cælo egressio ejus. Psalm.* 18. Mint az Oriás, ugy vigadott az út futására, az ő jövetele, a' leg felsőbb égből: az az; alig várta annak üdejét hogy a' mi üdvősségünkre testben öltözhessék, minden késedelem nélkül, az Attya kebelébül a' világra, a' világon a' leg el vetettebb helyre a' jászolyba szállott le, kinek nem hogy tiszteletére, és imád-

Psalm. 18. v. 7.

imádására jött volna a' zſidoság királlyaval eggyütt; hanem inkább, azon nyomorult hellyébül-is kergetésére indulván, üldözte, hogy ſzaladáſra kellene venni dolgát, s' maga nemzetségébül idegen pogányok között ſzálláſt keresni, s' mit vétet az ártatlan gyermecske? miért kergettetett? ſenkit hellyébül ki nem rekeſztett, ſe ſzoval, ſe cſelekedettel ſenkinek nem ártott, sőt az Angyal bizonyságábul: *Ipſe ſalvum faciet populum ſuum.* abban a' ſzándékban volt, hogy mihelet fel nevelkedik boſzút állyon nemzetségéért, s' meg-ſzabaditſa az ő régi rabságábul: tudni illik valamint nehéz a' békának a' dér, ugy a' gonoſznak ſzeme előtt tűrhetetlen a' jo, s' annál inkább meg fakad irigységében, hogy meſzſzebb eſett a' jótul, a' mellyet másban lát, mert az irigység Szent Agoſton ſzerént *Eſt odium felicitatis alienæ.* másnak boldogságáért valo gyűlölség, akár légyen ez valo, akár cſak teſsék, a' mint *Ariſtoteles l. 2. topicorum* magyarázza: *Eſt triſtitia in apparente alterius felicitate.* Az irigység, másnak vélt, vagy cſak tetzett boldogságán valo ſzomoruság; valoba cſak tetzett boldogsága volt a' kisded Jéſusnak, mert még hátra volt az az ůdő, a' melyben valoságoságoſſan kellett ſzenvedéſe után uralkodni, s' mindazonáltal mégis kergettetik. Oh én ártatlan Jéſusom! mit bujdoſol? miért nem állaſz boſzút erőtelen ellenségeden, nem de nincſen e hatalmad az égen, és a' főlden? igen is, nem tartott Herodestűl ſemmit, a' kit az Angyalok őriztenek, és kéſértek, de meg-volt benne az, a' mit a' bőlcs *Seneca* mondott *lib. 2. de ira: Magni animi eſt injurias deſpicere, ultionis, contumelioſiſſimum genus eſt.* Nagy ſzivű emberhez illik ůdeig engedni, és a' boſzuságokat meg-vetni, a' boſzu állás leg utálatoſſabb állapot.

Auguſtin.

Ariſtoteles l. 2. topic.

Seneca l. 2. de ira.

Mit kell egy nyomorult Herodes ellen annak tuſakodni

kodni, a' kit egy szolgája által-is meg verhet, vagy a' kiben bizonyos, hogy magától is el vész. Ollyannak láttatik én nékem lenni az úldözö gonosz ember, mint ama' Tobiás hala; a' kirül azt mondgya: *Ecce piscis immanis exivit ad devorandum eum.* Imé egy nagy hal jöve ötet meg enni, s' mint járt? hallya az Angyaltul hogy ragadgya-meg Tobiás, *Fecit & palpitare cœpit ante pedes ejus. Tob. 6.* meg-ragadá és reszketni kezde lábai elött, azután fel hasogatta, fel darabolta. Igy a' gonoszak-is táttyák szájokat, de nem kell rajta meg-indulni, magoktul is el vesznek, avagy Isten áll boszut érettünk. Igy a' Jésuskát halálra kergette Herodes, s' kevés úd mulván csak jö az Angyal, és uj kirt hoz, *Mortui sunt, qui quærebant animam pueri.* Meg holt mint Herodes, s' mind azok, a' kik a' gyermek lelkét keresték, a' honnan azt vegyük a' tanuságot, halgassuk el a' rajtunk tett boszuságokat, s' bizonyossan vagy Isten áll érettünk boszut, vagy magoktul vesznek el ellenségink. *Tobiæ 6.* *Propositio.*

Minden irigyet, vagy gyülölö gonosz embert, a' fel fualkodott kevélység visi az ártatlanoknak úldözésére, de valamint a' gyermekektül a' fel fujt buborék nevelkedik, és nagy golyobisra terjed, és mikor leg nagyobb, akkor pattanik el, és el enyészik; ugy az ollyan maga el hitt emberek, mikor leg inkább vélik hogy mások hátán szántanak, akkor romolnak meg. a' kiket Szent Dávid, a' leg magossabb Cedrushoz hasonlit fel emelkedésekben, és le szakadásokban. *Vidi impium superexaltatum, & elevatum sicut cedros libani, & transivi, & ecce non erat, quæsivi eum, & non est inventus locus. Psalm. 36.* Mit kell nékünk a' gonoszokon boszut állanunk, nem tart sokáig az ö hatalmok, mert láttam én, az istentelent fel magasztaltatva, és fel emelve, mint a' Libanus cedrusit, és imé alig men- *Psalm. 36. v. 35.*

tem által, immár nem volt, kereſtem, és hellyét nem találtam, mutathattyák a' fel fualkodott gonoſzak egy kiskorig rendetlen hatalmokat, de ugyan ſe ôk, ſe a' kik velek tartanak, ſokáig nem uralkodnak, mert igaz, a' mit Szent Dávid Zſoltárában fel jedgyzett : *Injuſti diſperibunt ſimul & reliquiæ impiorum interibunt. Pſ.* 36. A' hamiſſak, el veſznek egyſzer s' mind, és a' maradékjok is el véſz.

Pſalm. 36. v. 38.

O nyomorult hatalmu gonoſzak ! immár ha magok el veſznének is; talán abban eleget tettenek volna dûhöſségeknek, hogy egy kevéſſe láttatnak ôk, de a' mit hamiſſan kereſtenek, ugyan mégis maradékokra marad, léſzen, a' ki meg-emlegeſſe ôket, de ſemmi ſem telik belôle, ôk is el mulnak, a' maradékok-is el véſz. Mit haſznált Herodeſnek dûhös gyilkoſsága ? egy néhány ézer ártatlant ölt meg, de arra nem akadott, a' kit kereſett, mert *Juſtos eruet, & ſalvabit eos, quia ſperaverunt in eo.* Nagyobb gondgya vagyon Iſtennek a' joknak meg ſzabaditására, mint a' gonoſzaknak lehet azoknak el veſztéſekre ſzándékjok, meg-menti ôket az Ur, mert ô benne tették és helyheztették reménségeket. s' azonban el veſzett azokkal a' kik véle egyet értettenek.

Cſikorgaſsák bár fogokat az ártatlanokra a' roſzak, de végtére is magokat veſztik el, cſak meg neveti ôket az Ur, a' mint jól vette eſzében azon Proféta : *Obſervabit peccator juſtum, & ſtridebit ſuper eum dentibus ſuis, Dominus autem irridebit eum, quoniam proſpicit quod veniet dies ejus. Pſalm.* 36. vigyáz a' bûnös az igazra, minden modot fel keres, miképpen árthaſſon, ugyan cſikorgattya réa fogait, de az Ur cſak meg-neveti, mert láttya hogy el jô az ô napja. Mellyik napja? oh keſerves nap! az a' nap, a' mellyen vége léſzen erejeknek, és kezdete nyomoruságoknak, az a' nap, a' melyben gyalázatra fordul elôbbi becsûle-

Pſalm. 36. v. 12.

csűletek, az a' nap, a' melyben fejekre hárul minden győtrelem duplán, a' mellyel a' jokat győtreni igyekeztenék egy szoval az a' nap, a' melyben el veszнek, el enyészнek.

Nem csak egy Szent Dávid énnékem ebben bizonyságom, hanem Szent Job is, elő áll, és hasonlot mond felőlek: *Elevati sunt ad modicum, & non subsistent, & humiliabuntur sicut omnia, & auferentur, & sicut summitates spicarum conterentur. c.* 24. Egy keveſsé fel emeltettenek, de nem léſznek állandok, meg-aláztatnak, mint mindenek, és el vitetnek, az az: a' mint *Pineda* magyarázza, ůdő előtt koporsojokban szállanak, és ki vitetnek az élők kőzűl, és mint a' kaláſzok hegyei meg-tőrettetnek; láſsátok csak, mint bánnak a' cséplők a' kaláſzok hegyeivel, és réá akadtok, mint bánik velek a' gonoſzokkal jővendőben az Iſten. A' cséplők űtik, verik, rontyák a' kaláſzt, ugy annyira hogy ha lehet, csak egy polyvát se hagyanak hellyében rajta, szinte'n igy, az Iſteni igazság, mikor elő rántya őket, ugy meg-rontya, hogy jobban meg ne romolhaſſanak. *Job.* 24. *v.* 24.

Ugy de, miért nem rontya-meg az Iſten mingyárt, mikor az ártatlant nyomorgattya a' gonoſz? meg-felel Sz. Job, azért, mert még az irgalmaſságnak engedte, azoknak igyengetését *Dedit eis locum pœnitentiæ. c.* 24. ůdőt, és hellyet adott a' pœnitentia tartáſra, & *ille abutitur eo in superbiam.* ugy de ő kevélységre fordittya az illyen engedelmet. Ah immár, akkor bizd az Iſtenre igyedet, sebes tűz az Iſten, és tűzben szokot meg-jelenni, és tűzzel járni, de hogy kegyeſségét láſsad, nem éget most hirtelen senkit, hanem csak világoſit és melegit, de jővendőben, vagy mikor ő annak ůdejét láttya, nem csak melegit, de rettenetesſen-is éget s' jaj annak, a' kit kezd sűtegetni. *Job.* 24. *v.* 23.

Exod. 3. Kegyelſégének jelét látta Moyſes, *Exodi* 3. mikor a' ſebes tüz közepett ſzállott le az Ur, a' cſipke bokorban, éget a' bokor-is, de meg nem emészttödett, sőt cſak melegitetett, világoſittatott, a' tüzben boritatott bokor, de nem kinnyára, hanem nyájaſságára, és uijabb zöldülésére. Tüzben ſzállott az Apoſtolok fejére, de nem ártalmokra, hanem gyönyörködtetéſekre, és meg-világoſitáſokra. Tüzben jött Illyes eleiben, de cſak bóldogságára. De jövendőben mikor büntetéſekre jő, a' gonoſzaknak, oly tüzben jő, a' mely ellenségit meg-emészſze.

Pſ. 96. v. 3. *Ignis ante ipſum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos ejus. Pſalm.* 96. Tüz jár előtte, és meg-égeti környüle az ő ellenségit. En Iſtenem! mi ſzükség más tüzet előtted

Deutor. 4. v. 24. jártatnod, ha magad-is tüz vagy? *Deutor.* 4. Moyſes ötödik könyvének 4. réſzében azt mondád a' népnek, a' te Urad emésztő tüz, mire valo tehát az első tüz, avagy miképpen tudhattyuk, mellyik tüzben vagyon az Iſten? az elsőben avagy a' másodikban? mellyik előtt kell ſzaladnunk? mellyikben imádnunk? mind a' kettő emész-

S. Bernard. ſerm. 57. in Cant. tő tüz. Meg-magyarázza ezt Szent. *Bernárd. ſerm.* 57. *in Cantica.* és meg-felel réá, s' azt mondgya: hogy az első előtt kell ſzaladnunk, mert az éget; *Inflammabit in circuitu inimicos ejus.* Meg-égeti körüle az ő ellenségit, de a' máſik meg nem éget, hanem ha magában emésztő-is, de ugyan tartoztattya erejét, és cſak melegit, ſzeretetét és kegyeſségét akarván iſmértetni. *Differunt autem hi duo ignes, quod is, qui præmittitur ignis, ardorem habet, non amorem.* Abban külömböz az a' két tüz; a' mely előre boesáttatik éget, égető melegsége vagyon, de nincſen ſzeretete, a' máſiknak ſzeretetete vagyon, és nincſen égetéſe.

Erre vigyázzanak az ártatlanokat üldözö gonoſzak, a' kik kergettik Jéſuſt, az az a' tekélletes jámborokat, mert

mert ha az első tűz, őket éri jaj nékik, meg-emésztetnek, most ugyan előttök a' szeretettel tele tűz, az Isten', de mivel még üdőtül vár, mig a' gonoszak serpőnyője meg-telik nem éget, akkor pedig nyilván ki mutattya hogy égető, emésztő tűz, mert azt adgya hozzá, hogy ő emésztő tűz, és boszu álló Isten.

Halgasson bár az ártatlan, de pártyát fogja üdejében az Isten, s' csak azért-is inkább állya rajta, a' gonoszon boszuját, hogy az ártatlan el tűrte, el halgatta. Nem kért Jésus, segitő seregeket, Herodes ellen, halgatott, és szaladott, de mivel ez gonoszságából soha ki nem tért, el veszтette, és nyomorultul veszтette ki Isten a' világbul, mert a' mi leg gyalázatosabb volt, egy királyon, a' rut férgek, a' tetük ették-meg, *Mortui sunt, qui quærebant animam pueri.* Láttyátok-e? mint veszтenek el a' gonoszak, meg holtak, el veszтenek, a' kik a' gyermeknek, az ártatlannak keresték lelkét.

Ugyan-is szokása az, az Istennek ha békeséges türésünket láttya, ő nem türi szenvedésünket, hanem védelmez, és pártunkat fogja, s' boszut áll helettünk, igy ama' jámbor Dávid, sokat tűrt Saul Királytul, mert ez, sok boszuval illette, halálig kergette, de ki állott hellyette boszut? nem egyszer hallottátok: s' maga-is tartott attul Saul, azért egykor 1. *Regum* 18. Mikor busulásában hárfájával kedvét keresné Dávid, és busulását akarná enyhiteni azt mondgya az Irás: *Tenebátque Saul lanceam, & misit eam, putans, quod configere posset David cum pariete, & declinavit David, à facie ejus secundò, & timuit Saul David, eò, quòd Dominus esset cum eo; & à se recessisset.* Saul dárdát tart vala, és el lövé azt, alitván azt, hogy Dávidot a' falhoz szegezhetné, és Dávid el hajla az ő orczája elől másodszor, és fél vala Saul, Dávidtul, hogy az Ur ezzel vala, és tőle el távo-

1. Regum 18. v. 11.

távozott volna. O vér ſzopo Saul! mit rettegſz Dávidtul? ſoha fegyverrel elődbe nem jő, mit tartaſz tűle? harfáját pöngeti, vigaſztal, muſikát cſinál, mit félſz tűle? ha alattomba mord fegyverrel jönne elődben, félhetnél, de mindenűtt cſak ſzalad előtted, mitűl tartaſz? Ah! nem félt Saul Dávidtul, hanem attul, a' ki pártyát fogja, az Iſtentűl, mert ugyan-is látta azt, hogy az ártatlannak pártyát fogja az Iſten, és ő néki el kell veſzni.

Cajetanus. A' mint *Cajetanus* jol vette eſzében. *Non timuit Saul, malum inferendum à Davide, ſed privationem ſucceſſionis inferendam, ex eo, quod Deus erat cum Davide.* Nem félt Saul Dávidtul ſzemélyében, hanem attul tartott, hogy utánna, Dávid uralkodik; mert az Iſten vagyon ő véle; e' volt, a' ki őtet rettentette. s' méltán-is, mert rettenetesſebb annak kezében eſni, mint embernek. Tűrt Dávid, de nem tűrt végig az Ur, hanem egy idegen ſzolga által vétette fejét.

Oh Iſtentelen űldözők! nem indithattok ti több párt ütéſt az igazak ellen, mint vagy Saul Dávid ellen, vagy Abſolon Apia ellen, de mind ketten el veſztenek, mert az Ur fogta pártyokat, és azért a' hir mondo-is, *2. Reg. 18. v. 31.* igy ſzoll vala Dávidnak, Abſolon felől: *Bonum apporto nuncium Domine mi Rex, judicavit enim hodie Dominus pro te, de manu omnium, qui ſurrexerunt contra te.* 2. *Regum* 18. Jó hirt hozok Uram, Királyom, mert az Iſten, igazat, tett hellyetted ellenségeden, el veſztette űldözö fiadat.

Hadgyuk mi cſak Iſtenre bűntetéſeket a' gonoſzaknak, és meg láttyátok, hogy ſzem látomáſt el veſznek, s' cſak azt hallyuk, minek utánna buſultunk: *Mortui ſunt, qui quærebant animam pueri.* Meg-holtanak, a' kik a' gyermek lelkét kereſték. Annak okáért átkokkal ne illeſsünk ſenkit, ſe boſzut ne állyunk. Az áll boſzut, a' ki gondunkat

kat viseli, de ugy, hogy mi-is, ő hozzá ragaszkodgyunk és szeretsűnk, mindeneket, jo neven vévén kezébűl, a' ki tudgya, miért bocsáttotta ellenűnk ellenséginket; igy az ő szilidségét követvén, a' ki sokáig tűrj a' gonoszakat, minket meg-szabadit, mind láthato, s' mind láthatatlan ellenségűnktűl, mellyet engedgyen az Atya, Fiu, és Szent Lélek Isten. Amen.

KARACSON UTAN VALO ELSŐ VASARNAP, MASODIK PREDIKACZIO.

A' hol nem látzik semmi segitség, ott vagyon az Istennek gondviseléše.

Surge & accipe Puerum & Matrem ejus, & vade in terram Israël. Matthai 2. Matt. 2.

Kely fel, és vedd fel a' Gyermeket, és az ő Annyát, és meny az Israël földére.

Első szaladásakor az emberek között, erőtelen testben meg-jelent Istennek, meg-válto Jésusunknak, a' mint meg-rettenhetett gondviselője Joseph, mikor az Angyaltul Ægyptusban igazitatott, ugy nem kétlem nyolcz esztendeig a' pogányok között ottan létében, nevelkedhetett busulása gondolkodásában, mikor lészen immár, az űdő? mikor kél fel az a' nap? a' melyben visza vezettetik Israël földére! mert ha mi reménségét nevelhette, egyedűl a' volt, a' mit az Angyal mondott volt néki: *Esto ibi donec dicam tibi.* ott légy mig meg-mon-

dom

dom mikor kell meg-térned. De immár nem egy hét, vagy holnáp, vagy eſztendô mult, hanem nyolcz eſztendô mult, s' még-is ſemmit nem hall ollyat, hogy azt mondanák néki, térj-meg. de a' mint a' kétséges dologban ohajtáſunk ſzerént lett válaſzunk, leg inkább vigaſztal, mert minden elménket faggato gondolatink egyſzer s' mind meg-ſzûnnek, ugy Joſeph-nek-is véletlen ûdôben tôrtént válaſza, minden ſzomoruságit vigaságra forditotta, mert a' mit oránként várt, hallya az Angyaltul, *Surge, & accipe puerum.* kely fel, és vedd a' gyermeket. Oh régen várt ſerkentés! oh kedves parancſolat! nem ôrûlt annyira Noë a' bárkának, a' hegyek tetején meg-állapodáſán, nem ôrûlt annyit Agar Iſmaëlnek, az Angyal által egy ital vizzel meg elevenitésén, mint Szent Joſeph ennek a' változáſnak, mert a-mannak, ha mi buſulása volt, alig tartott fel eſztendeig, és mindgyárt el mult, bátorságos hajoban hordozván gyermekit. Agar-is két vagy három napi bujdosaſa után meg-vigaſztaltatott az Angyaltul. De Joſeph nyolcz egéſz eſztendô mulván, minek utánna az ártatlanok ki ontott vére tengerén, által vitte ſzerelmes Jéſusát, s'a' pogányok kôzôtt, félelemben nevelte, akkor késôre hallotta; *Surge* kely fel. Valoban nagy bizonysága az Iſteni gondviſelésnek, a' ki noha el felejtve láttatik hagyni bennûnket ſzomoruságinkban, de ugyan vigyáz ô, s'mikor mi nem véllyûk, akkor jô ſegitségûnkre. s' Azért mondotta Oſeás által *c.* 2. *Dabo ei vallem Achor ad aperiendam ſpem.* Achor vôlgyét adom Iſraëlnek, az az kedveſſimnek, fiaimnak a' reménségnek fel nyitására. mert valamint hogy Achor vôlgyén, annyira veſzett, ellenſége fegyverétûl Iſraël, Joſue alatt, hogy máſt nem várhatná, hanem egyrûl egyig el veſzését, s' mind azon ál-

Oſeæ 2. v. 15.

tal

tal mégis Achornak halála után annyira meg-forditotta ſzerencséjeket, hogy által gázolnák ellenségeket; ſzintén ugy, mikor nem-is gondolná ember, hogy meg-menekedhetik ellenségétůl, avagy inségétůl, akkor kůldi vigaſztalo Angyalát, akkor adgya ki vezető hatalmát, cſudálatos tanácsát, s' azt kiáltattya: *Surge*, kely fel, *quia defuncti ſunt, qui quærebant animam pueri*, ne fély, mert megholtak, el veſztek, a' kik a' gyermeknek lelkét, ſzerelmes fiam halálát kereſték.

Mely Iſtennek gondviſeléſe, mivel bizonyos, annyira biztattya a' hiveket, hogy édesdednek láſsék mind addig nékik ſzenvedniek, mig vigaſztaláſokat tůle nem véſzik, abban lévén reménségek hogy Iſten ki ſegiti, mellyet hogy belőle mi-is haſonlot tanullyunk, meg-mutatok. *Propoſitio.*

Ha mibůl ki tetzik Iſtennek réánk gondviſeléſe, a' ki vigyázo ſzemmel, minden ſzunyadozás nélkůl vigyáz, hogy el ne tapodtaſſunk, ſe láthato, ſe láthatatlan ellenséginktůl, a' tőbbi kőzőtt, ki tetzik abbul, a' kérdezkedésbůl, a' mellyet téſzen az ember, és ama' adott feleletébůl Iſtennek. *Iſaiæ 21. Cuſtos quid de nocte? Cuſtos quid de nocte? dixit cuſtos, venit mane & nox.* őrző micſoda az éjrůl, őrző micſoda az éjrůl? monda az őrző, el jőtt a' reggel, és az éj, cſudálatos kérdés! cſudálatoſſabb a' felelet, a' kérdés azt téſzi, imé a' ſok ſanyaruságóknak terhe, el lépte elménket nem kůlőmben, mint a' ſzemůnk világoságát az éijeli sőtétség, és homály, minden felől rajtunk az inség, belől ſanyargat bennůnket, magunk gonoſzsága, ugy annyira, hogy terhe alol nyakunkat fel ſe emelheſsůk, kivůl máſok cſalárdsági kelepzében ejtenek, réánk tőrnek, s' nyomorgatnak-is, mit cſinálſz? miképpen vigyáſz? vigyázáſodat meg-igérő Iſtenůnk? *Iſaiæ 21. v. 15.*

Iſaiæ 62, v. 6. a' ki azt fogadtad, *Super muros Jeruſalem conſtitui cuſtodes, totâ die & totâ nocte, in perpetuum non tacebunt. Iſaiæ* 62. En gondgyát viſelem Jérusálem falainak, s' olly vigyázokat téſzek réájok, a' kik ſe éijel ſe nappal ne halgaſſanak. A' kik nem hogy el alunnának, de cſak nem-is ſzunyadoznak. De magam-is, (ugy mond az Iſten) iſtrását tartok, és vigyázok. mit cſinálſz? mit mondaſz az éjrûl? hogy vigyáſz illyen étſzaka ûdején? mikor minden ellenségink réánk rohánnak: de, ô erre azt feleli: *Venit mane, & nox. Iſaiæ* 21. el jôtt a' reggel, és az éj. Ah: nem azt kérdgyük, hogy ha el jôtt-e a' reggel, hanem mint vigyázz éijel? mikor mi ſegetségnélkûl vagyunk? mikor sôtétben nem tudunk hová, s'mihez kapni? mit mivelſz te, a' ki ôrzô vagy? az éjrûl felely? de ô cſak azt mondgya, *Venit mane, & nox.* el jôtt a' reggel, és az éj, az az: a' mint reggel, ugy éijel-is vigyázok réád. *Non eſt apud me nox, quæ non eſt permixta cum mane, ſimul ſum in tempore dormiendi, & in tempore vigilandi, etiam cùm videor, ſomno ſepultus, tunc vigilias pro meis dilectis ago. Baëza l.* 11. §. 6. *in evangelia tom.* 2. Nincſen én nékem oly éijem, a' mely reggellel ne volna egyben egyelitve, s' valamint reggel, ugy vigyázok éijel, s' mikor alunni láttatom-is, vigyázok én, s' az én kedveſimért iſtrását tartok; s' talán azért mondotta: *Ego dormio, & cor meum vigilat. Cantic.* 5. En aluſzom, de az én ſzivem vigyáz az az, az én ſzeretetem gondot viſel réátok, s' noha késértetlek, de meg nem hagylak gyôzettetni, én ôrizlek, és ugyan én rontom-meg ellenségteket.

Iſaiæ 21. v. 12.

Baëza l. 11. *c.* 5. § 6. *in evang. tomo* 2.

Cant. 5. v. 2.

Mely Iſtennek gondviſelését hogy haſonlatoſságban meg-fejteſe Szent Dávid, azt mondgya *Pſalm.* 77 *Tanquam potens crapulatus à vino.* Mint az erôſſen meg-réſzegedett ember, ugy láttatott régentén is a' Pharaó népének Iſten

Pſalm. 77. v. 65.

Isten alunni, de ugyan *Excitatus est tanquam dormiens, Dominus.* Fel serkent az Ur, mint az aluo ember, s' mit cselekedett? *Percussit inimicos suos, & opprobrium sempiternum, dedit illis. v. 66.* Valamint hogy, az álombul kedvetlenûl fel serkent ember haragjában leg nagyobb haraggal bánik ellenségével, ugy ô meg-rontotta ellenségit, és ôrôkké valo gyalázatott hozott fejekre? az égbûl kô esôvel verte, a' levegô égen szunyogokkal mardoztatta barmait, és minden elsô szûlettit meg-ôlte, a' vizeket véré változtatta, s' azt itatta vélek, végtére a' tengerben meritette. mert *Venit mane.* Mihelet látta hogy erôt akar az ellenség kedves népen venni, nem várta az éjnek viradtát, hanem mindgyárt reggele volt néki, s' mint a' jo vigyázo, és ôrzô vitéz, ugy oltalmazta-meg szerelmes népét. *v. 66.*

Nem hitték volt ezt meg az Apostolok, s' azért mikor a' hajo orrán, aluásakor, nagy tengeri háboru támadott, ugy hogy immár merûlne is hajocskájok, kétségben esett szoval kiáltanának réája: *Domine salva nos perimus. Matt.* 8. Áh! kely fel Uram, mencs meg bennûnket, majd minnyájon el veszûnk! Ne alùdgyál, hanem vigyázz, meg-szabadulásunkra! akkor fel pillantá szemét, s' azt mondá mondá: *Quid timidi estis modicæ fidei?* Mit feltek kicsin hitûek? *Tunc surgens imperavit ventis, & mari, & facta est tranquillitas magna.* Akkor fel kelvén parancsola a' szeleknek, és a' tengernek, és nagy csendesség lôn. Oh hamar változás! elôbb hegyeket hány vala a' tenger, és egy kevés vártatva mint az olaj, oly csendessen kezde levegni. *Quid est tibi mare, quod fugisti?* Mi lelt tenger, hogy szaladsz? hogy igy meg alázod habjaidat? Kérdi, Szent Dávid? *Psalm.* 107. *Vidit mare, & fugit.* Mert látta a' tenger a' vigyázo és ôrizô Istent, s' azért szaladott. Akkor is ugy mond *Baëza*: *Fuit ad clavum, qui suorum* *Matt. 8. v. 25.* *Psal. 107.* *Baëza.*

rum cuſtodiæ invigilat, mediis in tempeſtatibus & verberibus. Alunni láttatott, de vigyázott ő ſzerelmeſire, és a' hajo végin a' kormánnál vigyázott, mert minden háboruban, és ſzenvedéſekben jelen vagyon hiveinel.

Mikor az emberi félelem kétségben kezd eſni, akkor az Iſteni oltalom karját nyujtya, és oltalmaz bennünket. A' ki nem csak az emberek gonoſz ſzándékától mint Iſraëlt Faraotul, nem csak az elementomok ártalmától, mint az Apoſtolokat a' tengernek habjaitul, hanem az ördögtűl is oltalmaz, és vigyázva őriz. Hallottátok é *Lucæ* 8. menyi ellenség kezében eſett volt egy nyomorult ember, a' kit az ördög meg ſzállott volt? az irás azt mondgya; hogy midőn ki űzvén belőle Kriſtus Urunk a' gonoſzat, kérdené, *Quod tibi nomen? at ille dixit legio, quia multi ſumus. Lucæ* 8. felele ſereg, mert mi ſokan vagyunk, oh csudálatos dolog! ſokan vannak, meg ſem tudgyák el veſzteni &c. Szent *Baſilius* okát adgya *orat.* 8. *Non in præcipitia projecerunt, non membratim diviſerunt, non illicò ferro diſcerpſerunt hominem. Verum occultiore virtute ſtetit, reſtititque contra excitatas à dæmonibus procellas in ipſis etiam ſupplicijs cuſtoditus.* Nem ejthették el a' gonoſzok, ſem meredek hegyrűl le nem taſzitották, ſe izenként el nem ſzaggatták, ſe vaſſal, vagy fegyverrel meg nem ölték, mert titkos erővel tartatott, és a' vigyázo, s' gondviſelő Iſtentűl a' gyötrelemben is minden ördögi háboru ellen meg-oltalmaztatott.

Lucæ 8.

S. Baſilius orat. 8.

Semmire ugy gondgya nincſen Iſtennek, mint hogy akkor ſegitſe embert, mikor magával jo tehetetlen. De még azon kivűl, akkor is vigyáz, és őriz bennűnket, mikor vétűnk, mikor magunk gonoſzsága viaskodik ellenűnk. Ha ſzent Jobnak hiſzűnk, a' ki azt mondgya, *Si peccavi, & ad horam pepercisti mihi. Job.* 10. ha vétettem, és

Job. 10. v. 14.

és oráig engedtél-meg, Szent Agoſton a' gőrögbűl igy olvaſſa, *Si peccavero cuſtodis me.* Ha ſzintén vétek-is, te őriſz engemet meg. Annyit akar mondani, hogy ha ſzintén vétűnk-is, ugyan hogy a' bűnben el ne veſzſzűnk, ő oltalmaz, hogy uj Iſteni malaſztra tartaſſuk meg; ő gondviſeléſe. s' Azért mondgya: *Ne ſuſcitetis, nec evigilare faciatis dilectam.* Cant. 2. Fel ne kőlcsétek, ſe fel ne ſerkentsétek ſzerelmeſemet. A' mely ſzot Szent Ambrus és *Philo Carpaticus* igy olvaſnak: *Ne evigilare faciatis charitatem.* Ne ſerkentcsétek fel a' ſzeretetet, micſoda ſzeretetet? *Deus autem charitas eſt.* Joan. 1. 4. Az Iſten a' ſzeretet. Ne ſerkengesd, az az, ne eſsél kétségben, mint ha gondodat nem viſelné, magától-is fel ſerkenik, sőt mindenkor vigyáz réád, s' akkor adgya ſegitségét, mikor nem tudod reménleni. s' Erre az Iſteni gondviſeléſre nézve, akár mit, és meddig ſzenvedgyenek a' Kriſtus hivei, édesdeden tűrnek, mert tudgyák bizonyoſſan, hogy meg-ſegittetnek.

Cantic. 2.

Joan. 1. 4. v. 8.

Azért mondgya Szent Pál: *Placeo mihi in infirmitatibus meis, in contumelijs, in neceſſitatibus, in perſecutionibus, in anguſtijs pro Chriſto.* 2. Cor. 12. Tetzem magamnak erőtelenségimben, ſzűkségimben, gyalázatimban, űldőzéſimben, és ſzorongattatáſimban Kriſtusért. az az, ugyan győnyőrkedve kérkűdem bennek, miért? *Cùm enim infirmor, tunc potens ſum.* Mert mikor én erőtelen vagyok, akkor vagyok hatalmas. s' ki hatalmával? hanem annak, a' ki hatalmaſſan ſegithet. Igy a' Mártyromok, erőſſen el állották a' győtrelmeket, s' a' mint Szent Bernárd ſzoll, nem hogy nem érzették volna, hanem hogy meg vetették. *Non facit hoc ſtupor, ſed amor, ſubmittitur enim ſenſus, non amittitur. nec deeſt dolor, ſed ſuperatur, ſed contemnitur.* Nem ſibbadsággok, cſelekeſzi azt, hogy oly kőnnyen ſzenvedhetik győtrelmeket, hanem ſzeretetek, mert vagyon érzé-

2. Cor. c. 12. v. 10.

S. Bernard.

kenségek, s' el nem véſz, fájdalom nélkûl nincſen ſzenvedéſek, de meg-győzettetik, és meg-vettetik. Nem veſzti azzal illattyát, és ſzépségét el, a' roſa, hogy a' tôviſtûl meg-liggattatik. igy az igaz ember, ne féllyen, nem veſzti el azzal hirét és joságát, hogy a' gonoſzak furdallyák.

Mire nézve cſak a' pogányok bôlcſe is azt mondotta, *Nihil accidere bono viro mali poteſt. non miſcentur contraria. Quemadmodum tot amnes, tantum ſupernè dejectorum imbrium, tanta medicatorum vis fontium, non mutant ſaporem maris, nec remittunt quidem, ita adverſarum impetus rerum, viri fortis non vertit animum, manet in ſtatu, & quidquid evenit in ſuum colorem trahit. lib. de providen. c. 2:* Az igaz és jo életû embernek ſemmi gonoſzſza nem tôrténhetik, az ellenkezô dolgok, nem egyelednek egyben. Valamint annyi forrás, és zápor eſsôk nem változtattyák a' tengernek izit, ugy az ellenkezô dolgok, nem forgattyák fel az erôs embernek ſzivét, és kedvét, hanem egy állapotban marad, s' mindeneket maga ſzinére változtat. Tekéntsétek az Apoſtolokat, a' kik *ibant gaudentes à conſpectu concilij.* ôrvendezve mennek vala a' gyûlekezetbûl ki. Mert mind ezeknek jut eſzében, a' mit igért Iſten *Iſaiæ 66. Ad ubera portabimini, & ſuper genua blandientur vobis, quomodo ſi cui mater blandiatur, ita & ego conſolabor vos.* O igen fent biztato Iſtenem igérete! ôlben hordoztattok, és a' térdeken hizelkednek ti néktek, nem kûlômben mint az anya hizelkedik gyermekének, ugy vigaſztallak én meg.

Seneca lib. de providentia c. 2.

Iſaiæ 66. v. 12. & 13.

Kivánhatunk é többet kereſztyének? Ah támadgyon bár Herodes ellenünk, kergeſſen a' hamiſság, incſelkedgyék az ôrdôg, ûldözzön az ember, ſulyoſitſon a' vétek, ſe Herodes nem árthat, ſe a' hamiſság el nem ér, ſem az ôrdôg meg nem győzhet, ſe az ember meg nem ejthet,

ejthet, ſem a' vétek el nem nyomhat. még ûdeje léſzen, mikor meg-tér Iſtennek Angyala, s' azt kiáltya: *Surge, & accipe puerum.* kely fel, és vedd a' gyermeket, az ártatlanságodat, *quia defuncti ſunt, qui quærebant animam pueri.* Mind el veſztek, a' kik el akartak nyomni, el véſz a' Herodes, ki nyilatkozik a' hamiſság, viſzſza veretteſik az ôrdôg, meg bocsáttatik a' vétek, és bé tellyeſedik az Iſtennek mondáſa. *Ex Ægypto vocavi filium meum. Matt.* 2. Ægyptombul hitam az én fiamat. Az az, minden ellenségek kezekbûl az én gondviſeléſem által ki vettem fiamat, és Iſraël fôldére igazitottam, az az, az Iſtent láto ſzabadok fôldére. *O veni Domine, & noli tardare!* tehát cſak azt mondom, *Deus meus ne tardaveris.* Jôj el Uram, és ne kéſsél, *Sub umbra alarum tuarum protege nos.* A' te ſzárnyaid alatt ôriz-meg, mind éjjel, mind nappal, hogy mi-is ôrôkké ſzent gondviſeléſedért dicſérkeſsûnk. Amen.

Matt. 2. *v.* 15.

KARACSON UTAN VALO ELSŐ VASARNAP, HARMADIK PREDIKACZIO.

A' gonoſzokkal valo jo tétemény Iſtennek, azoknak gyôtrelme.

Audiens autem quòd Archelaus regnaret in Judæa, pro Patre ſuo, timuit illò ire. Matthæi 2.

Matt. 2.

Halván pedig hogy Archelaus uralkodnék Judæában, az ô Attyáért, félt oda menni.

Valósá-

Matt. 7.

Aloságos mondáſa volt az Urunknak ; *Non poteſt arbor mala bonos fructus facere Matthæi* 7. Nem teremhet jo gyûmôlcſet a' roſz fa. Mellyet ha ſzabad magyaráznom, a' gonoſz életû ſzûlékre értvén, bé tellyeſedet Archelauſon Herodes fián, a' ki nyomdokában járván gyilkos Attyának Herodeſnek, nem keveſſebbet gyaláztatik mind a' zſidók Hiſtoricuſsátul Joſeftûl, mind pedig magoktul a' Romajaktul. Ennek az Attya méltatlanul-is orſzágolni akarván, ugy ſzomjuhozta vérét az ártatlan Jéſuskának, hogy e' miatt maga fiacskájának ſe kémellené életét ' hanem minden fene-vad tygris kegyetlenségénél nagyobb dûhôſséggel, meg ôletné, a' miért ki ment Romában az a' beſzéd, mellyet mondott Auguſtus Csáſzár: jobb Herodes sórtéſsévé lenni, mint fiává, mert zſido lévén Herodes, a' sórtéſt meg nem ôlette, de maga fiának vérét ki ôntette. Haſonlo lett ehez, és éppen nyomdokában járt Archelaus, a' ki kegyetlensége miat, mindenek gyûlôlségében eſett végtére is, mind azonáltal mégis cſudálkozáſra melto az, hogy illyen gonoſz ember, ollyan méltoságra emeltetnék fel, hogy Judæában orſzágolna, mellyet halván Szent Joſeph meſzſze el kerûlte.

A' hol egy kérdés jut eſzemben, hogy lehet az, hogy a' ki gonoſzságával kinokat és ſullyos bûntetéſeket érdemlene, nem cſak nem bûntettetik, hanem inkább több jóbul réſzeſsûl? hanem ha arra magyarázom, hogy Iſtennek felettébb valo joſága hozza azt magával, hogy ne cſak azokkal tegyen jót, a' kik ôtet ſzolgállyák és kedvellik, hanem azokkal-is, a' kik ſzûntelen bántván vétkekkel leg meſzſzebb távoznak el tûle, mert ugyan-is nem lehet nagyobb bôségû adakozás, mint annak

nak adni, és jol tenni vele, a' ki a' jo tételényt sem kedvelli, a' mint egy nevezetes elme szoll: *Quid tam auguste beneficum, quàm etiam munerum suorum refugas munerando, quærere, & invitis larga beneficia præstare?* Lehet é valami fölségesebb adakozás, és jo tételény, mint az, hogy még azokat is valaki ajándékozza, a' kik az ô ajándékit gyûlölik, azokat ajándékokkal keresni, a' kik elôrte szaladnak? és illyen a' mi Istenünk, a' kinek ebben tulajdon joságát semmi jóbban ki nem képzi mint a' nap, avagy verô fény. E' felôl azt tartyák az eget visgálo emberek, hogy leg nagyobb fenyeséggel és világgal birván, a' holdat-is ô világositya, a' mely az éjnek lámpássa. és oly bôven, s' oly kegyessen (igy szolván) hogy még akkor se vonnya-meg világát, mikor tûle el fordul, és leg meszszebb távozik a' hold. A' melyrûl *Apulejus* igy szoll: *Luna Solis æmula, noctis decus; seu corniculata, seu dividua, seu plena sit, varia ignium face quantò longiùs abit à sole, tantò largiùs illuminatur.* A' hold, a' mely a' napnak társa, az éjnek ékessége, akár elsô részében, akár félik tôltében, akár tellyes tôltében, mindenkor kûlômb kûlômb világossággal fénylik, de a' mi tôbb, mennél meszszebb megyen a' naptul, annál bôvebben világosittatik. *O prælustrem justitiæ solem hoc cælestium fulgorum commercio præclare adumbratum!* Oh kiváltképpen valo példája és képe az igazság napjának! kevés volna a' napnak, ha csak akkor világositaná a' földet, mikor kôzél vagyon hozzá, hanem távul létében-is egy arant ékeliti világosságával. Igy az Istennek, kevésnek láttatnék az, ha csak a' jokat áldaná, és a' neki szolgáloknak kedveskednék, hanem abban mutattya-meg joságának bôséget, hogy az el pártolt bûnôsökkel-is szûntelen jot tészen. *Apuleius.*

Csak hogy ugy vêszem azért én eszemben, mind az

irásbul, mind a' Sz. Atyákbul, hogy ezen jo tétemény és kedveskedéſe még ebben az életben leg nagyobb gyôtrelme legyen a' gonoſz embernek, mind maga gonoſzságátul forditatván gyôtrelmére, valami jot véſzen Iſtentûl. Hogy azért mi hiven ſzolgálván Iſtennek, jo tételeményit magunk gyôtrelmére ne forditſuk, meg-mutatom miképpen tôrténnyék ez a' változás.

Propoſitio.

Mindenkor a' jo Atyának abban nyilatkozik ki ſzeretete gyermekéhez, hogy gonoſzságban tapaſztalván ſanyargattya érette, mert noha a' ſanyargatás magában haragnak és gyûlôlségnek jele, de végét tekéntvén mi végre tôrténik, ki tetzik abbul, hogy inkább kedveskedés. igy a' gyermeknek meg-ûtik a' kôrmét, ha a' tûzhez, vagy késhez nyul, a' mely ûtés ſanyargatás, és keménység, de végét tekéntvén miért tôrténik, hogy tudni illik azzal magának ne ártſon, leg igazabb ſzeretet. nem adunk innya a' forro hévségben lévô ſzomju embernek, de nem azért hogy meg epedgyen, hanem hogy toább valo forroságra okot ne adgyunk, és annyit cſelekſzûnk, mint ha a' tûzbûl ki vonnánk a' fát, el ſzéleſztenénk a' ſzenet, ellenkezô képpen pedig, a' kit veſztére bocsátunk, ſemmiben akadályt nem téſzûnk ſzándékjában, akár tûzhez, s' akár vizhez nyullyon, mind a' kettôt megengedgyûk, a' mely annyibul jo tétemény tôlünk, hogy a' veſzendô embernek kedve ſzerént vagyon, de valoságoſſan végét tekéntvén, gyûlôlség, és harag. Igy vagyon az Iſtennek velünk dolga, meg nyomorittya és ſanyargattya, a' kit a' veſzedelemtûl oltalmaz, akár menyit fohâſzkodgyék, imádkozzék, nem ád ſemmi ûdeig valo jot néki, elô menetele nincſen, ſe elméjével, ſe keze munkájával jovait nem ſzaporithattya, ſemmi tiſztre és méltoságra nem kapaſzkodhatik, mert láttya Iſten, ha ezeket

ket meg-adgya, velek nem tudván haſznoſſan élni, veſztére és halálára jár. Mikor pedig jo ſzándékát Iſtennek gonoſzul magyarázza az ember, zugolodik gondviſeléſe ellen, ohajtya a' bűnt, de réá alkalmatoſsága nem lévén bánnya abbéli fogyatkozását, inkább akarván mindenből bővelkedni teſtét, hogy ſem mint lelkét nem ſzükölködni, ſzáján ereſzti az Ur, enged kivánságának el tűrj gonoſzságát, s' mikor kűlső képpen véle jot tenni láttatik, akkor bűnteti.

Bizonyittya azt Sz. Pál *ad Roman.* 1. A' hol a' régieknek zugolodáſokat elő hozván, a' kik nem tudták az igazságot a' hamiſságtul meg-válaſztani, inkább kapván a' hivságot, mint az Iſtennek valoságos jovát, abban láttatot kedvek ſzerént vélek jót tenni, hogy mindent meg-engedett, de azonban mikor el veſztenek ki tetzett belőle, hogy harag volt, és mélto gyűlőlség. *Tradidit eos in deſideria cordis eorum.* Adta Iſten az ő ſzivek kivánságira őket, a' hol az a' ſzo *tradidit* annyit téſzen, mint kézben adta őket, mint ha előtte mind erőſzakkal, maga keze által tartotta volna őket, de minék utánna annyira vonta tiſztátalanságok, hogy a' terméſzetet-is el akarnák forditani, és leg nagyobb boldogságnak tartanák azt, hogy mindennémű fertelmeſségben ſzabadon keveredhetnének, ſzabadon bocsáttotta őket, de ezen velek tett jo tétemény (az ő gondolattyok ſzerént) bűntetéſe volt Iſtennek, mert kit tűzzel, kit vizzel, kit a' földnek el nyelésével veſztett ki a' világbul. *Ad Rom. 1. v. 24.*

Juſſon cſak eſzetekben mit mivelt a' puſztaságban azokkal, a' kik ellene zugolodtak, s' meg-láttyátok hogy meg-engedte nékik, a' mit kivántanak, de azt is fel talállyátok menyit ártott nékik, az irás azt mondgya: *Male locuti ſunt de Deo. Pſalm.* 77. Roſzul gonoſzul ſzollottak az Iſten felől, s' mit mondhattak gonoſzat a' jo Iſten felől? *Pſalm. 77.*

lől? máſt nem, hanem hogy az ő vélekedéſek ſzerént vélek jot nem tett. Oh eſze veſzett bolond nép! te tudod jobban mi árt, s' mi haſznál jobban annál, a' ki mint a' jo Atya, ugy viſeli gondodat? de ugyan micſoda az a' jo tétemény, a' mellyet meg-tagad? hallyátok panaſzokat, *Nunquid poterit Deus parare menſam in deſerto.* Nem de készithete az Iſten aſztalt a' puſztaságban? igenis készithet, s' meg-is cſelekſzi, de ez az aſztal, ez a' vendégség, e' léſzen a' ti bűntetéſtek, ti gyönyörűségnek, jo tételnek vélitek, de láttya Iſten, hogy gyötrelmetek léſzen, és utolſo veſzetetek: nem gondolnak mind azon által ezzel, hanem cſak boſzonton boſzontyák, hogy őket nem tarhattya. Meg-haraguán azért az Iſten, *Ira Dei aſcendit in Iſraël. ibid. v.* 21. meg-haraguék Iſraëlre az Iſten. s' mit cſelekedet? *Mandavit nubibus deſuper, & januas cæli aperuit.* Parancſolt a' felyhőknek, és az egek kapuit meg-nyitotta, megrettenném én ezen, ha toább nem olvaſnám az iráſt, s' máſt nem gondolhatnék, hanem hogy mivel meg haragudott, azért nyitotta meg az egek kapuit, hogy meny kővek ſzakadozzanak le fejekre, azért parancſolt a' felyhőknek, hogy tűzes nyilakat lővődözzenek le felikben, de nem azt cſelekedte, hanem *Pluit illis manna ad manducandum, & panem cæli dedit eis.* Etelekre manna eſett le, és az égnek kenyerét adta nékik. Nem elég volt ez, hanem *Cibaria miſit eis in abundantia.* bőven küldett nékik étkeket, *Pluit ſuper eos, ſicut pulverem carnes, & ſicut arenam maris volatilia pennata.* Meg inditotta ſzeleit, és minden felől mint a' port, ugy fujatta közikben a' huſt, mint a' tenger fövényét a' madarakat. Ugy annyira kedvek ſzerént, hogy *Manducaverunt, & ſaturati ſunt, deſiderium eorum attulit eis, & non ſunt fraudati à deſiderio ſuo. Exodi* 19. Jol laktanak, és meg-elégedtenek, kivánságokat meg-engedte, és kivanságokban meg nem fogyat-

ibid. v. 21.

Exodi 19.

koztanak. Boldog Isten! nem ezt érdemlette volna a' zugolodo nép, kogy velek jót tégy, hanem hogy bűntesſed, s' te pedig kedvek ſzerént tartod! De máſt mond az Iſten, s' azt kiáltya, meg-cſalatkozol vélekedéſedben, sőt e' volt az én bűntetéſem, hogy meg adtam nékik, a' mit kivántak, s' ugy-is vagyon, mert *Defecerunt in vanitate dies eorum, & anni eorum cum feſtinatione.* El fogytanak az ő napjai hivságokban, és az ő eſztendejek ſietséggel végeződtek. *Non diu diſtulit Dominus vindictam ſumere de murmuratione, ſed cùm eſca eorum erant in ore ipſorum tunc ira Dei aſcendit ſuper eos. Hugo Card.* Nem hagyta ſokára boſzu állását zugolodáſokért az Ur, hanem még mikor ſzájokban volna falattyok, akkor érte az Iſtennek haragja. Nyilvábban ſzoll *Didacus Baëza tom. 1. lib. 3. c. 9. §. 4. Verberantur Judæi, cùm pane de cælo ditabantur ingrati, putabant miſeri à Deo amari, & foveri ab eo, ſumma ab eo beneficia recipiebant in dies, ſed nullo alio graviore verbere ab eo affligi potuerunt.* Akkor oſtoroztattak a' zſidok, mikor mennyei eledellel gazdagultanak hálá adatlanok, azt véltek nyomorultak, hogy kedvében, ſzeretetében vannak Iſtennek, mert leg tőbb jo tételményit vették, de ſullyoſſabb veréſſel nem bűntethette, mint azzal, hogy velek jot tett. Tudni illik az Iſteni igazságnak tulajdonsága az, hogy a' világoſság után sőtétség érje, a' nyugodálom után ſzélvéſz, a' nékik engedett kegyelem boſzu állaſra fordullyon, a' kedveskedés győtrelemre, a' jo tétemény oſtorra, a' ſzerencſe kinokra, a' duskás vendégség pokolra.

Hugo Card.

Didacus Baëza tomo 1. l. 3. c. 9. §. 4.

Ki vélné hogy Judás nem ſzerelmes tanitványa Kriſtuſnak, a' kit egyenlő falattal, maga teſtével ugy táplál mint a' tőbb Apoſtolokat, de ha Szent Cyprianuſt hallom, ezen véle tett jo tétemény Kriſtuſnak győtrelme volt Judáſnak. *Melius erat molâ aſinariâ collo alligatâ mergi in pela-*

S. Cyprian. de cœna Domini.

pelagus, quàm illotâ conſcientiâ de manu Domini buccellam accipere. de cœná Domini. Jobb lett volna malom kővet kőtni nyakára, s' ugy merűlni el a' tengerben, mint tiſztátalan lelki iſmérettel az Urnak kezébűl el venni a' falatot. Oka az, mert *Nunquam homo perditus majori verbere affligitur à Domino, quàm dum favoribus & beneficijs delinitur.* Soha a' gonoſz ember nagyobb oſtorral nem verettetik Iſtentűl, mint mikor kedve ſzerént mindennel kedveskedik néki. Ollyan a' gonoſz ember, mint a' fűge fa, a' kirűl azt irja *Theophilactus, Quantò magis irrigatur, tantò magis fit ſterilis.* Mennél inkább öntözik, annál inkább gyűmőlcstelenebb. Igy a' gonoſz életű ember, mennél több joval áldatik, annál inkább neveli gonoſzságát, de a' mint nem tudgya becsűlleni, ugy nagyobb győtrelmére válik. Okoſſabb volt ebben Nagy Sándor, a' kinek három felől hozott jo hire, bizonyoſsá tette abban, hogy roſzabbak kővetkeznek. Jol volt dolga Senecának Neronál, de azon jo dolga győtrelme volt, tudván hogy halálával fizeti. De

S. Gregor. l. 21. mor. c. 4. még az orvoſok is azt tartyák: *His quorum deſperata eſt ſalus, quidquid lubet concedatur S. Gregor. lib. 21. mor. c. 4.* A' kinek minden kedve ſzerént meg engedtetik, oda vagyon annak egéſsége felől a' reménység. Egy ſzoval valami joval bevelkedik a' gonoſz ember, az az ő győtrelme.

Ki kerkűdhetett jobban állapottya felől, mint Amán, a' kit maga kivánt a' királyné vendégségére, a' kiért igy

Eſther. 5. kőnyerget a' Királynak: *Si Regi placet, obſecro, ut veniat ad me hodie, & Aman, ad convivium quod paravi. Eſther 5.* Kérlek fölséges Király, ha tetzik, jöjen hozzám fölséged, és véle egyűtt Aman. Mit cſinálſz mit gondolſz Eſther? hiſzem ez a' leg nagyobb ellenséged? A' te nevelőd Mardochæus azon vagyon, hogy bé vádollya, s' te vendégségre hivod? De meg-felel erre egy elmés Irás magyarázo, s' azt mond-

mondgya: *Sanè nunquam in Aman ſevertor, quàm cùm illum excipit convivio, ineſcat ut capiat, impingvat ut mactet.* Soha kegyetlenebb nem lehetet Eſther, mint midőn vendégségére hitta, mert azért éteti, hogy meg-fogja, azért kinállya, hogy meg-őllye. Elmés mondás, mert a' halat-is akkor akaſztyák a' horogban, mikor falatott nyujtanak rajta, akkor kéſzittyük a' marhát a' halálra mikor hiſzlallyuk. s' nem igaz-é az, hogy ſokſzor, sőt mindenkor a' gonoſzoknak győtrelme, és bűntetéſe a' velek valo jo tétel? Szent Rupertus erre igy ſzoll: *Feram immanem, urſum ferocem, ut tradat ad ſupplicium, allicit ad edulium, ne priùs audiat famam, quàm ſubeat panam, ne priùs videat foveam, quàm incidat in eam. lib. 8. de victoria verbi.* Láttyátok-é? hogy a' fenevadat kinra adhaſſa, eledelre hitegeti, hogy előbb ne hallya hirét, mig bűntetését nem érzi, előbb ne láſſa a' vermet, mig abban nem eſik. *Sic Deus cibat & afficit beneficijs ingratos, quibus ipſi abutentes, pro beneficijs, metunt dira ſupplicia. Baëza tom. 1. c. 9. §. 4.* Igy cſelekſzik az Iſten; éteti azokat, és élteti, és áldgya a' háláadatlanokat, a' mely áldáſokat gonoſzra forditván, a' jo tételekből kegyetlen kinokat aratnak fejekre. Igy, Judáſt étette maga teſtével; de ő kárhozattyára forditotta.

Baëza tomo 1. lib. 9. §. 4.

S. Rupert. l. 8. de victoria verbi.

Baëza tomo 1. c. 9. §. 4.

Nem tudgyátok-é mint nem buſult Saul? 1. *Reg.* 24. *Elevavit vocem ſuam Saul, & flevit! nunc ſcio, quòd certiſſimè regnaturus es.* Fel emelvén ſzavát keſerveſſen ſirt, mondván: moſt tudom, hogy bizonyoſſan te fogſz orſzágolni. Miért kellett akkor meg-ſzomorodni Saulnak, mikor élete meg-marrdott? nem akkor buſul ember, mikor az ellenségnek kezéből ki menekedik, hanem, akkor, mikor kezében akad, kezében volt Dávidnak Saul, mert valamint a' mellette le űtőtt dardáját; és paláſtyának el metzett darabját el vitte, ugy fejét-is el űthette volna, de nem

1. Reg. 24. v. 18. & 21.

nem akarván boſzut állani, meg engedett néki, s' cſak azt adta tudtára azzal, hogy kezében volt élete, s' abbul vegye eſzében, hogy azt úldözi, a' ki ártatlan; de még-is ſirt, mert azon kegyelem is, és engedett ſzabadság, gyötrelmére volt Saulnak, és el gondolta azt, hogy hálaadatlan gonoſzságának végtére-is halál léſzen a' vége; orſzágának, és becsületének egyſzer s' mind el hagyásával.

Mire nézve mit kérkûdhetik a' kénnyén, kedvén élő gonoſz ember, minden jovaival, ha azoknak birodalma is, kinnya? elege volt a' dus gazdagnak, de mind gyötrelmére, mert mikor az ártatlan életű ſzegény, jol nyugodott, ô nagy nyughatatlansággal majd erre, majd amarra fordult ágyában, nem örömében, hanem buſulásában, hová tegye bé gyûjtett gabonáját, buzáját, a' hol ſenki nem bántotta, maga kinzotta magát: *Deſtruam horrea mea. Lucæ* 12. el rontom (ugy mond) csûreimet. Oh nyomorult ember! ne buſuly, nincs moſt annak ûdeje, hogy ronts, avagy épits, aludgyál, nyugodalomra adatott az éj, mind az embernek, mind a' marhának, nappal tarts arrul tanátſot! de mivel roſz volt, ſe napja, ſe éije nem volt nyugodalmas, és annál több volt gyötrelme, mennél több jot vett Iſtentûl.

Lucæ 12. v. 28.

Oh én Iſtenem! bár minden bûntetlenûl élő gonoſzaknak elméjében volna, annak a' nyomorult gazdagnak buſulása, és kinnya! nem temettetnének el véle pokolban, de mivel nem akarják magokat eſzekben venni, itten-is kinlodnak, s' a' más világonis végnélkûl, léſzen gyötrelmek, magok fordittyák az Iſtennek adományit magok kinnyaira. Eregy immár eſztelen bûnös, kérkûdgyél azzal, *Peccavi, & quid mihi triſte accidit?* Semmi jót nem mivelek, sôt botránkozáſra élek, s' még-

Eccleſ. c. 5. v. 4.

is jol vagyon dolgom, de hidd el, hogy csak ugy vagyon dolgod, mint a' mészár székre legeltetett ökröknek, hizlallyák azt, de arra a' végre, hogy majd le üsse a' mészáros, ugy te-is legeltetel az Istentül, jovajdat, becsületedet neveli, de félly tüle, ne talántan azok, mind csak örök halálodra készitsének, mert alig lehet az igaz, hogy itt-is, tested kivánsága szerént kényessen ély, s' jövendöben is a' meg boldogult nyomorultakkal vigadgy, a' gazdag pokolban taszittatott, a' Lázár menyországban vitetett az Abrahám kebelében. Amen.

VIZ KERESZT NAPIAN,

ELSÖ PREDIKACZIO.

Nem éri el üdvösségét senki, csak hitének látásával, hanem az-is kivántatik, hogy jo cselekedetével-is mennyen Urának imádasára.

Vidimus ſtellam ejus in oriente, & venimus adorare eum. Matthæi 2.

Láttuk az ö csillagát nap keletben, és imádni jöttünk ötet. *Matt.* 2.

HA valamely czikelyén az uj testamentomnak akadoztanak az Irás magyarázo Doctoroknak elméjek, ezen leg inkább mulatoznak, és sok fele kérdésekkel jobban, jobban, világosittyák. *Vidimus ſtellam ejus ab oriente; & venimus adorare eum.* Láttuk nap keleten az ö csillagát, és imádni jöttünk ötet. Mi oka annak, hogy

a' pogányoknak az égen adatott bizonyos jelek, s' azoknak, a' kiknek igértetett kőzeppettek a' zsidoknak nem mutattatott? a' többi kőzött, *Hugo Cardinal* igy felel meg.

Hugo Cardinal. *Signum gentibus datum, non debuit apparere domesticis legis, & Prophetarum, qui Moysen & Prophetas non audiérunt, neque si quis ex mortuis resurrexerit audient.* Nem kellett illyen nyilván valo jelnek adattatni a' Próféták, és tőrvény hazabélieknek a' zsidóknak, mert ha Moysest és a' Prófétákat nem halgatták, azt sem halgatnák, s'nem-is hinnének néki, a' ki halottaibul fel támadna: noha pedig nagyobb csudának láttatnék lenni a' halott fel támadása, mint a' csillagnak az égen jelenése.

S. Maximus serm. de Epipk. Mellyen csudálkozván Szent *Maximus serm. de Epiph.* azt kérdi. *Quanam ista permutatio fratres? quæ est ista conversio? apud Judæos, Propheta loqui nec auditur, apud gentiles stella tacet, & svadet.* Vallyon Atyámfiai micsoda változás ez? a' zsidoknál? szoll a' Próféta, és nem hallatik a' pogányoknál halgat a' csillag, és el hiteti velek, a' mire mutat? oh kemény agyu zsidoság! mi helet magok elméjében igen biztanak, mindgyárt kin maradott az Istennek világosito csillaga, és Szent Lelke; el hittem, azoknak oktatására, a' kik magok furt feje szerént, akarván mindent magyarázni, a' miket nem értenek, tudnák, hogy magok elméje sőtétségében veszteke hagyattatnak el. Szent Agoston is illyen kérdést tészen fel. *S. Augusst.* *Quare Magi gentiles & superstitiosi, primò vocati fuerunt ad Jesum?* Miért hivattattanak a' pogányok és talán babonások leg elsőbben is Jésushoz? maga, erre azt feleli, azért, hogy mindeneknek kőzőnséges nap világának láttatnék lenni Üdvőzitőnk, és a' mint a' nap, mindeneknek szolgál, ugy a' Krisztus-is mindeneknek jovára jőtt. *Deus infans magos ad se perduxit, ut genus omne mortalium incredibili lætitiâ repleret ac fiduciâ.* A' gyermekkê

ké lett Isten a' pogány bölcseket vezette magához, hogy az egész emberi nemzetet meg-vigasztalná, és nagy bizodalomra serkentené. Szent *Chrysostomus* pedig azt mondgya: *Vocavit magos, ne aliquis, desperaret posse sibi credenti salutem donari, qui jam conspiceret, magis esse donatam. hom. 1. ex varijs.* Azért hitta ezeket, hogy senki, a' hivek közül, kétségben ne esnék üdvösége felől, mikor láttya, hogy ezeknek-is meg adatott a' pogányoknak. *S. Chrysostom. hom. 1. ex varijs.*

Ugy de, miért hitta nap keletről? &c. a' többi között Szent *Damascenus* azt tartya, hogy a' paradicsom napkeleten lévén, ott kezdődett el a' vétek, és azután más bálványozások; tehát a' felől, kellett a' hitet helyre hozni. *In oriente fuit multiplicitas vitiorum, ideo veniens in carne, verbum æternum, voluit mundare illam partem, novi sjderis influentiâ, ut ubi ceperant miracula, ibi inciperet sanctificatio, & ubi radicem jecerat idololatria, ibi fides inciperet pululare.* Nap keleten volt a' vétkeknek sokasága, azért a' meg-testesült ige, azt a' részt akarta elsőbben ki tisztitani, az uj csillagnak erejével, hogy a' hol kezdődtek a' csudák, ottan kezdetnék el, a' meg-szentelés, és a' hol gyökeret vert volt a' bálványozás, ottan kezdene a' hit, ki fakadni. De ha magokat kérdezzük, miért jöttek? tehát azt felelik. *Vidimus, ideo venimus adorare eum*: azért jöttünk imádni, mert láttuk csillagát, a' hol hármat emlitenek, láttuk, jöttünk, és imádni jöttünk; mert ugyan-is, ebben a' háromban áll az üdvösség, a' látásban, a' jövetelben, és az imádásban. *Vidimus, rectâ fide, venimus bonâ operatione, adorare mentis devotione. Hugo.* Láttuk igaz hittel, jo cselekedettel jöttünk, szivbéli aétatosággal imádni, mert nem a' megyen jövendőben Jésusa eleiben, a' kinek csak látása, az az; hite vagyon, hanem, a' kinek ahoz illendő cselekedete-is vagyon. mellyet meg-mutatok. &c. *Hugo.* *Propositio.*

Sok féle képpen hita eleitûl fogva ûdvôſségére a' zſidó népet az Iſten, mind Profétái, mind cſudái, mind rettentéſi által, de mivel hivatalyoknak meg nem feleltek jo cſelekedetek által, a' pogányságra forditotta gratiáját, s' azokkat kezdette magához vezérelleni, a' mint az Apoſtolok cſelekedetinek. *c.* 13. Szent Pál és Szent Barrabás nyilván nékik ſzemekben mondották: *Vobis oportebat primum loqui verbum Dei; ſed quoniam repellitis illud, & indignos vos judicatis æternæ vitæ, ecce convertimur ad gentes.* Néktek kelletik vala az Iſtennek igéjét hirdetnünk: de mivel azt meg-vetitek, és méltatlanoknak itélitek magatokat az ôrôk életre, imé a' pogányokhoz fordultunk. Oh! Iſtennek válaſztott edénye dicsôséges Apoſtol Sz. Pál! miért hirtelenkedel? ne hadd veſztében magad nemzetségét, ki parancſolattyábul hagyod el ôket? nem de az egéſz világra kûldettettek é ki? nem azt hagyá é Urunk? *Prædicate omni creaturæ.* minden teremtet állatnak prédikállyatok? *Sic præcepit nobis Dominus. Actor.* 13. ugy parancſolta nékûnk az Ur. Hol parancſolta? *Iſaiæ* 49. *Ecce dedi te in lucem gentium, ut ſis in ſalutem uſque in extremum terræ.* A' pogányok világoſságává tettelek téged, hogy ûdvôſségre légy a' fôldnek végeig. s' vallyon jobban kapják-e a' pogányok az Apoſtolok tanitását, mint a' zſidók? Igen is. *Audientes autem gentes gaviſæ ſunt, & glorificabant verbum Domini, & crediderunt quot quot erant præordinati ad vitam æternam. Act.* 13. Halván pedig a' pogányok ôrûlének, és dicsôitik vala az Ur igéjét, és hivének valamenyen el valának rendelve az ôrôk életre.

Actor. 13. v. 46.

Actor. 13. v. 47.

Iſaiæ 49. v. 6.

Actor. 13. v. 48.

El mehettek immár vêle kemêny agyatokkal kemény zſidoság; hitedben kerkûdhetel, de cſelekedeteddel tagadtad hitedet. imé a' pogányoknak adatik az ûdvôſség, s' ti néktek a' kárhozat; mert ugyan-is, a' hol a' pogá-

nyok

nyok hitét emliti Szent Pál; nem ûres hitet ért, hanem gyûmölcsés hitet, jo cselekedetekkel termő hitet. mivel a' jo cselekedet nélkûl nem haſznál a' hivatal. Bizonyttya ezt Szent Péter? 2. *Petri* 1. a' ki igy ſzoll: *Magis ſatagite, ut per bona opera certam veſtram vocationem, & electionem faciatis.* Atyámfiai igyekezzetek inkább, hogy jo cselekedetek által bizonyoſsá tegyétek a' ti hivatalotokat, és válaſztáſtokat. A' mely tudományt Szent Péter amaz ôrdônges Simon eretnek ellen mondott, a' ki leg elsôbben-is azt kezdette volt hirdetni, és tanitani, hogy az ûdvôſségre elegendô, csupán csak Kriſtusban, és annak-érdemében hinni, az illyen hazugságot azért, hogy megtorkolná, ugy mondotta Szent Péter, hogy a' hit mellett, a' cselekedethez is fogjanak; mert ezek téſzik bizonyoſſokká ôket ûdvôſségekben. Mire nézve a' máj pogány királyok-is nem elégedtenek-meg a' hittel, hanem *Procidentes adoraverunt, & munera obtulerunt.* Le borulván imádták Kriſtuſt, és adakozni-is kezdettek; ajándékokat adának néki. A' hol Szent *Leo* igy ſzoll: *Ut Sacramentum fidei ſuæ manifeſtent, quod cordibus credunt muneribus proteſtantur.* Hogy ki jelentsék a' hitnek titkát, a' mit ſzivekben hittenek, ajándékokkal bizonyitották. De az Angyal-is mikor meg-jelenvén ama' jámbor Századoſodnak Corneliuſnak azt hadgya, hogy hozzá hivatná magához Szent Pétert *Actor.* 10. a' cselekedetet emliti, *hic dicet tibi quid te oporteat facere.* hid hozzád csak, ô meg-mondgya te néked mit kelleſsék cselekedned. Mint ha azt mondaná: látta az Iſten a' te hitedet, és tetzett, de a' mellett más jót-is kell mivelned, s' erre meg-tanit Szent Péter Apoſtol. A' mely Angyal ſzavait fontolván *Photinus Presbyter*, a' mint maga levelében *ad Paulum lib.* 1. *de domo Dei.* Egy néhány ſzáz eſztendôvel az elôtt, le irta, igy ſzollott. *Fi-*

2. *Petri* 1. *v.* 10.

S. Leo.

Actor. 10. *v.* 6.

Photinus Presbyter ad Paulum l. de domo Dei.

des Dei non est otiosa, neque solitaria, individua comes, ei jungitur bonæ operationis instantia, nam cùm per fidem quis cognita incipit amare, consequenter exercet operando, quod amat. Az Istenben való hit, nem hivalkodo, nem-is magános, hanem mindenkor társa a' jo cselekedet, mert mihelet ki szeretni kezdette a' mit meg-ismért, mindgyárt, jo cselekedettel gyakorollya azt, a' mit meg-szeretet. Igy Szent Dávid

Psalm. 115. v. 10. mihelet azt mondotta: *Credidi. Psalm.* 115. hittem, mindgyárt utánna vetette: *propter quod locutus sum, & humiliatus sum nimis.* azért szollottamés igen meg-aláztattam. *Loquebar*

Psalm. 118. v. 46. *in testimonijs tuis, in conspectu Regum, & non confundebar. Psalm.* 118. Mindgyárt te, bizonságidrul szollék a' Királyok előtt, és meg nem szégyenülék. az az, nem gondolván az emberi tekéntettel, meg-aláztam magamat, és hirdetvén az igazságot felebarátomnak üdvösségében munkálkodtam.

Ugyan erre nézve az Anyaszentegyházat, szőlőnek nevezi Krisus Urunk, hogy által értse minden hiv, hogy ő néki abban munkálkodni, és nem heverni kell. Igy

S. Paschasius. magyarázza Szent *Paschasius, Omnes simul qui vocantur ad vineam una Ecclesia sunt, unáque vinea de vite, qua Christus est, propagata, in qua, & ad quam qui intrat, vel qui conducitur nemo otiosus, sed omnes operarij esse debent. Ideo dicit voca operarios, & redde illis mercedem, nulli enim merces datur, nisi qui operati sunt.* Minnyájan, a' kik hivattatnak a' szőlőben egy Anyaszentegyházat tésznek, és egy szőlő egy szőlő tőrül szaporodik, a' mely tő, a' Krisus, valakik azért, ebben ben vannak a' szőlőben, mind mivesek, s' azért mondatik a' gazdának, hid elő a' miveseket, és add-meg béreket, mert senkinek másnak nem adatik a' jutalom, hanem csak azoknak, a' kik munkálkodtak. Oh! vaj ki nagy változás lészen jövendőben azok kőzt, a' kik henyéllettek, és

a'

a' kik munkálkodtak, amazokat hivatni fogja, üdvösségre, az Isten, ezeket pedig a' henyélőket oda küldi, a' hol *Famem patientur, ut canes. Psalm.* 58. éhséget szenvednek mint az ebek, (ugy mond Szent Dávid) mert a' mint a' henyélőknek nem ád senki semmit, ugy a' gonoszoknak, nem lészen más jutalmok a' kinnál. *Psalm. 58. v. 7. & 15.*

Annak okáért, csak a' hitben dicsekedőknek Sz. Jakab Apostol, azt kiáltya, *Jacobi* 2. *Quid proderit Fratres mei, si fidem dicat se quis habere, opera autem non habeat? nunquid poterit fides salvare eum.* Oh édes Atyámfiai! be haszontalan az egy hitben kérkődni, mert mit használ valakinek azt mondani, hogy hite vagyon, ha cselekedeti nincsenek? nemde üdvezitheti-e őtet a' hit? magánossan haszontalan a' hit, hanem a' jo cselekedettel üdvösséges, még a' fát sem szenvedgyük szőlőnkben, ha gyümölcstelen, hogy szenvedgye Isten, az ő szőlőjében azt, a' ki soha hitének gyümölcsét nem mutattya. Hiszi hogy jutalmazo az Isten, de nem mivel semmi jot, a' miért várhatná jutalmát, hiszi, hogy jo az Isten, de kedvéért semmit nem szenved. hiszi hogy érette szenvedett meg-váltoja, de ő érette csak egy bőjtet is sajnál, hiszi, hogy az adakozást maga jovallotta Üdvözitőnk, de ugyan kedvéért soha semmit nem nyujt a' szegényeknek. Oh haszontalan hitű ember, haszontalan fa, az Isten szőlejében! mit várhat mást? hanem hogy ki vágattatik, és a' tüzre vettetik. *Jacobi 2. v. 14.*

Bizony más képpen szoll Szent Dávid maga felől: *Ego autem sicut oliva fructifera in domo Dei. Psalm.* 51. En (ugy mond) mint a' gyümölcsös olaj fa, az Isten házában. az az, hitem által, az Isten házában, az Anyaszentegyházban vagyok, de nem állok ott, hivalkodva, hanem gyümölcsezem, munkálkodom, éjjel, nappal, imádság- *Psalm. 51. v. 10.*

ſággal áldom az Urat, a' ſzükelkedőket, ſegitem, magamat ſanyargatom, s' máſoknak minden jora példát adok. mert nem a' hivalkok-é a' jutalom, hanem a' miveſeké.

Szép tanuságot ád ébben a' Szent Irás, Jákob példájában *Geneſ.* 28. nagy fáratsága után, le hajtván fejét egy kőre, el aluék, és imé magát láttya az Iſtent, láttya a' fel nyilt eget láttya az Angyalokat álmában, s' mikor fel ébred azt kialtya: *Quàm terribilis eſt locus iſte.* Boldog Iſten mely rettenetes hely ez! csudálatos beſzéd! sőt inkább mely kedves, mely boldog! mely áldot hely? Jut azonban toább, s' belé akad az Angyal, őlben eſnek, kűſzkődnek egéſz virrattig, s' mivel el nem akarta az Angyalt ereſzteni, *Tetigit nervum femoris ejus, & ſtatim emarcuit.* Gen. 32. Meg-űté az ő cſipőinek inát, és mindgyárt el ſzárada, sántán maradott Jákob, s' mit mond erre: *Vidi Deum & ſalva facta eſt anima mea.* *Geneſ.* 32. Láttam az Iſtent, és meg-ſzabadult az én lelkem, micſoda kűlőmb beſzéd ez? amot-is látta az Iſtent, sőt nyitva előtte menyorſzágot, s' még-is akkor rettenetes háznak mondotta, itten megsántul, s' őrvendezve mondgya, hogy az ő lelke megſzabadult, az az, üdvősségét nerte: inkább ide illenék az, a' hol ſzenved, hogy azt mondaná, mely rettenetes hely? s' amoda fel, hogy üdvőzült lelke, mi okért forditotta tehát beſzédét? könnyű erre a' felelet, amot a' hol, fel nyitva látta a' dicsőséget, látta az Iſtent, és az Angyalokat, cſak álmában látta, aluásában, s' azért inkább rettenetes volt, mert nem az aluoknak adatik az a' boldogság. Itten pedig a' hol faradott áldását vette Iſtennek, s' azért jol mondgya, hogy meg-ſzabadult az ő lelke; koronáját nyerte, mert *Non coronatur, niſi legitime certaverit.* 2. *ad Timot.* 2. Cſak a' koronáztatik, a' ki tőrvény ſzerént viaskodik, az az, az Iſten partnecſolattya ſzerént farad, és munkálkodik.

Geneſ. 28. *v.* 17.

Geneſ. 32. *v.* 25.

Geneſ. 32. *v.* 30.

2. *ad Tim.* 2. *v.* 5.

Sz.

Szent *Ephrem* ſzavaibul vettem ezt a' tudományt, a' ki igy ſzoll: *Ante luctam terribilis erat locus, quem poſt certamen, ſuavem appellat, ut ſcias paradiſum, per ſolam fidem nobis exilium eſſe, quem opera concivem nobis facient.* Kűſzkődéſe előtt rettenetes volt az a' hely, a' mellyet az után kedveſnek mondott, hogy ebbűl êrtheſsűk a' paradicſomot, cſak a' hit által ſzámkivetéſnek, a' jo cſelekedetek által pedig, tulajdon hellyűnknek lenni. Mellyekbűl mivel nyilván ki tetzik, hogy a' hitbéli iſméretség nem ſegit arra, a' jo cſelekedetek nélkűl, hogy Jéſuſunkra akadgyunk. Ah! kőveſsűk a' máj Szent Királyokat, a' mint hiſzűk Iſtenűnket, ugy kedvéért jőt-is mivellyűnk, hallyuk Szent Agoſtont, a' ki igy int: *O Chriſtiane! cave ne quæras Chriſtum, cum Judæis, ſed cum paganis Regibus perquirere non deſiſtas: pagani veniendo ad Chriſtum laborant, ſed Judæi quieſcendo, Chriſtum ignorant.* O kereſztyén! ne keresd a' Kriſtuſt a' zſidokkal, hanem a' pogány Királyokkal kereſni, meg ne ſzűnnyél, mert a' pogányok a' Kriſtushoz jővén faradnak, de a' zſidok henyélvén nem iſmérik a' Kriſtuſt. Ajándékozzuk meg, három ajándékkal, arannyal, az az, ſzeretetűnkel, temiénnel, buzgo imádságunkal, a' mely, ugy illatozzék előtte, mint a' temién, mert illyen a' Szentek imádsága, myrrhával, a' teſtnek gonoſz kivánſági meg-ſanyaritásával, ne mondhaſſa azt ſenki, a' mit Szent Bernárd mond a' túnya kereſztyénnek, *Confiteris noſſe Deum, factis autem negas, non rectè planè, ſed impiè linguam Chriſto, animam verò dediſti diabolo.* Vallod ſzáijal, hogy iſmered az Iſtent, cſelekedeteddel pedig tagadod, nem eſik ez jol, hanem Iſtentelenűl, mert cſak nyelvedet adod a' Kriſtuſnak, lelkedet pedig az ördőgnek, ne hallaſsék illyen felőlűnk, hanem az, a'

S. Ephrem.

S. Auguſt.

S. Bernard.

mia' Királyoktul: *Vidimus, venimus adorare Dominum. &c.* Láttuk, és el-is jöttünk imádni az Urat.

VIZ KERESZT NAPIAN.

MASODIK PREDIKACZIO.

Az Iſteni malaſztnak ſegitségéhez, magunk gyors munkálkodáſa-is kivántatik.

Vidimus ſtellam ejus in oriente, & venimus adorare eum. Matthæi 2.

Matt. 2. Láttuk az ő cſillagát nap keletben, és imádni jöttünk ótet.

NAgy dicſekedéſſel kérkûdett régentén a' kemény agyu, nyakas, és a' jora leg nehezebben hajlando akaratu zſidoság, azokkal a' cſudákkal, mellyeket kedveért cſelekedett az Ur: kérkûdett véle, hogy éjjel, és nappal előttők járt a' fényes oſzlop tűzzel, s' nappal fénnyes, fölyhővel, kérkûdett véle, hogy mint az ember ſzokott emberrel, oly bátorságoſſan ſzollott, és beſzélgetett eleivel az Ur. *Loquebatur autem Dominus ad Moyſen, facie ad faciem, ſicut ſolet loqui homo ad amicum ſuum Exodi 33.* A' melyben annyira el bizták magokat, hogy átkot vetnének a' meg gyogyitot vakra, hogy cſak emlitené is a' Kriſtuſt; mondván: *Nos ſcimus, quia Moyſi locutus eſt Deus, hunc autem neſcimus unde ſit. Joan. 9.* Mi tudgyuk azt, hogy Moyſeſnek ſzollott az Iſten, de ez honnan legyen nem tudgyuk. Haſzontalan tudni illik annak a' világoſság, a' ki ſzemét fel nem akarja pillantani. Kérkûdtek tőbb vélek kőzőskődé-

Exodi 33. v. 11.

Joan. 9.

kődésérűl mind cselekedetiben, mind adományiban az Istennek, de az egy űres, és puszta emlekezetnél többet hasznát nem vették, mert mennél közelebb járt ő hozzájok az Ur, ők annál messzebb távosztak el tűle, maga panasza szerént az Urnak: *Quid invenerunt Patres vestri in me iniquitatis, quia elongaverunt à me, & ambulaverunt post vanitatem, & vani facti sunt.* Jerem. 2. O haszontalanul kérkedő nép! micsoda hamisságot találtak a' ti Atyáitok én bennem, hogy el távoztak tőlem, és a' hivság után jártak, és hivságossá lettek. Annak okáért Szent Pál fellyebb emelvén a' mi állapotunkat, igen kevésre láttatik becsűlleni azokat a' dolgokat, ahoz képest, a' mi történt mi velűnk, mikor ugy szollott Szent Fia által, hogy minnyájan láthatnánk, és hozzája közelgethetnénk. *Multifariam multisque modis olim Deus loquens Patribus in Prophetis, novissimè diebus istis locutus est nobis in Filio, quem constituit hæredem universorum, per quem fecit & sæcula.* ad Hebr. 1. Sok féle rendben; és sok képpen szolván az Isten régentén az Atyáknak, a' Próféták által, végezetre e' napokban szolla nékűnk az ő Fia által, kit mindenek örökösévé rendelt, ki által a' világot-is teremtette. Szollott az előtt nékik az Isten, de ugyan azzal, vagy semmit, vagy igen keveset jobbultak, de ha minékűnk dicsekednűnk kell, méltábban dicsekedhetűnk az Ur kegyelmességében, mert mi a' pogányságnak sötétségében-is láttuk, és hallottuk; oly hasznunkkal, hogy a' sötétségből éppen világosságra, a' hitetlenségből igaz hitre, vezettetnénk, utánna járván és hozzá közelgetvén a' meg testesült Istenhez. Mert ha hallyátok azt beszéllik Herodes udvarában, a' pogány Királyok, azt hirdetik az irás tudo zsidók előtt: *Vidimus stellam ejus in oriente, & venimus adorare Dominum.* Láttuk mi az ő csillagát! az Isten Fia csillagát, és

Jerem. 2. v. 5.

ad Hebr. 1. v. 1.

és világoſságát láttuk, és el-is jöttünk imádni az Urat. Nem botlik tudni illik az a' sötétségben, a' ki Kriſtus után indult, mert maga mondáſa volt: *Ego ſum lux mundi, qui ſequitur me non ambulat in tenebris. Joan.* 8. En vagyok a' világnak világoſsága, a' ki engemet követ, nem jár a' sötétségben. Látott világoſságot a' zſidoság, de mégis sötétségben maradott. Láttak a' pogányok a' cſillagot, és világoſságra jutottak, oh cſudálatos külömbözés! *Quænam iſta permutatio fratres! quæ eſt iſta converſio? apud Judæos Propheta loquitur, nec auditur, apud gentes ſtella tacet, & ſuadet? S. Maximus ſerm. de Epiphan.* Vallyon micſoda változás ez, Atyámfiai? (kérdi Szent Maximus) minémű meg-térés? a' zſidoknál ſzoll a' Próféta, s' nem hallatik, a' pogányoknál halgat a' cſillag, és minden jót jovall; s' el-is hiteti? El hittem én, akár minémű cſillagra fordítsák ſzemeiket máſok külsö képpen, de lelki értelemben az a' cſillag volt az, a' mellyet láttak, és tüle vezettettek, a' mely *Apoc. c.* 22. meg-ſzollalván azt mondotta: *Ego ſum ſtella ſplendida.* En vagyok a' fényes és reggeli cſillag. A' mellyet a' mint magyaráz *Laurentius Juſtinianus* én-is ugy értem. *Gratia eſt quædam ſtella matutina præfulgida, quæ electum quemque præcedens corde ducit ad Chriſtum.* Az Iſteni malaſzt reggeli fényes cſillag, a' mely minden válaſztottak előtt járván, azoknak ſzivét a' Kriſtushoz vezeti. tehát hogy mi is réá akadgyunk Jéſusra, ſzükséges ezen cſillagot követnünk, az az: az Iſteni malaſztal mindgyárt munkálkodnunk, mellyet meg mutatván el végezem.

Joan. 8. v. 12.

S Maximo ſerm de Epiphan.

Apoc. 22. v. 16.

Propoſitio.

Az Iſteni tudományban faradozo elmék, a' Theologuſok, külömböztetik ezt a' cſillagot, ugy mint a' grátiát, avagy Iſteni malaſztot, a' többi között egyikét *prævenientem*, meg előző malaſztnak, a' máſikát *Sanctificantem*; meg-

meg-ſzentelőnek mondanak, az elsŏ arra valo, hogy a' máſikra vezeſſen és abban réá talállyunk üdvŏſségünkre. Az elsŏ ollyan, a' mellyet terméſzet ſzerént valo cſelekedetivel ember nem érdemelhet, mert az minden terméſzetnek erejét fellyŭl haladgya, s' azért egyedŭl Iſtentŭl fŭgg, ugy hogy, a' kinek tetzik meg-adgya, és a' kinek nem, nem, ezt pedig az ŏ véghetetlen bŏlcſeségébŭl, s' cſak arra valo, hogy a' máſikra alkalmatoſsá tegye embert, mellyet ha magát meg-keményitvén nem kŏveti, ſoha a' máſikbul nem réſzesŭl. Ennek valóságárul *Iſaiæ* 65. maga igy ſzoll az Ur: *Invenerunt, qui non quæſiérunt me, dixi, ecce ego, ecce ego ad gentem, quæ non invocabat nomen meum.* Réám találtak, a' kik engemet nem kereſtek, és mondék, Ihol én, ihol én, annak a' nemzetnek, a' mely ſegitségŭl nem hita az én nevemet: Haſonloképpen Szent Pál levelének a' romajakhoz *c.* 10. *Inventus ſum à non quærentibus me, palàm apparui iis, qui me non interrogabant.* Megtaláltattam azoktul, a' kiktŭl nem kereſtettem, nyilván meg-jelentem azoknak, a' kik nem-is kérdeztek. s' illyen cſillagot, avagy gratiát, és malaſztot adott volt eleiben Szent Dávidnak, a' ki bŭnének leg nagyobb hévségében mindgyárt engedett, és meg tért. Illyent vett Szent Pál, minden érdeme-nélkŭl gonoſzsága közepén, joságra fordulván. Illyent Szent Agoſton, illyent más ſzámtalan ezerni ezer emberek, s' azért Szent Agoſton *l.* 5. *Confeſſ. c.* 1. Igy kiált Iſtenéhez: *Domine quis ſimilis tibi? quia oculum tuum, non excludit cor occluſum, nec manum tuam repellit duritia hominum, ſed ſolvis eum, cum voles, & non eſt, qui ſe abſcondat à calore tuo.* Oh leg kegyeſſebb Uram! vallyon kicſoda te hozzád haſonlo? a' te ſzemeidet ſemmi bé rekeſztett ſziv ki nem rekeſztheti; ſem a' te kezedet el nem veheti az emberi ſzivnek keménysége, hanem meg-olvaztod

Iſaiæ 65. v. 1.

Ad Rom. 10. v. 20.

S. Auguſt. l. 5. Confeſſ. c. 1.

meg-lágyitod, mikor akarod, és nincſen ſenki, a' ki el rejtheſſe magát a' te mélységed elől. Bizony, oly ingyen valo adománya, oly nagy kegyeſsége ez Iſtennek, hogy valaki azt becsülleni nem tudgya, ſemmit többet ne érdemellyen, hanem arra mélto, hogy sötét vakságában, iſtentelen életében hagyaſsék, és el veſzteſsék.

Becsüllyük mi ez iránt, és dicsérjük a' máj három Szent Királyt, hogy pogányságokban fel ſerkentetvén az Iſteni malaſztul, mindgyárt az égre ſzegeſzték ſzemeiket, és annak fordultak imádására, a' kinek belől érzették malaſztyát, s' kivül látták cſillagát: *Vidimus ſtellam ejus, & venimus adorare Dominum.* Ah áldott legyen az Ur, a' ki a' sötétségbül ki vezetett bennünket! nem voltunk arra érdemeſek, hogy iſméretségére hina, de nagy kegyeſsegébül fel ſerkentett, s' azért mi is hálaado ſzivel ki indultunk orſzágunkbul, adományokat hoztunk, Jéſuſt kereſsük; hogy imádgyuk, mert láttuk az ő cſillagát, érzettük ſzivünkben malaſztyát. Oh áldott Királyok! mint ha az Angyali Doctor, Szent Thamás oskolájában tanulták volna azt: *Non fit motio à Deo ad juſtitiam, absque motu liberi arbitrij.* *lib. 2. q. 1. a. 13.* Senki a' ſzentségre, és meg-igazuláſra nem vitetik Iſtentül az emberi ſzabad akarat indulattya nélkül; mint ha Szent Agoſtontul hallották volna azt, *Qui creavit te, ſine te, non ſalvabit te, ſine te*: A' ki téged te nálad nélkül alkotott, nem üdvözitt téged nálad nélkül. az az: magad jo akarattya nélkül; ugy ſiettek, ugy követték azt a' cſillagot, *Que antecedebat eos*, a' mely elő megyen vala, ugy mint a' megelőző, és fel ſerkentő malaſztyát Iſtennek, hogy éppen oda jutnának, a' hol a' ſzentségnek kutfeje maga találtatott az emberré lett Iſten.

S. Thomas lib. 2. q. 1. a. 13.

Joan. 1. Igaz ugyan, hogy közinkben le ſzálván, *Dedit eis po.*

teſta-

teſtatem filios Dei fieri. Joan. 1. hatalmat adott mindeneknek Iſten Fiával az az; ſzentè, és igazzá lenni, de vegyétek eſzetekben azt a' ſzot : *fieri* lenni. nem mondgya Szent János, hogy Iſten Fiává tette az embereket, hanem hatalmat adott réá, hogy azok leheſſenek, az az : magok akarattyat is hozzá adgyák az Iſtennek ſegitségéhez, mert ha mi meg nem indulunk, nem érkezünk hozzá. Jol vette volt ezt eſzében Salamon, s' azért nem ugy kérte a' bölcſeſéget, mint a' sült galambot ſzájában, hanem hogy ő-is véle munkálkodhaſsék, és meg-iſmérvén a, jót követheſſe, *Mitte illam de cœlis ſanctis tuis, & à ſede magnitudinis tuæ, ut mecum ſit, & mecum laboret, ut ſciam, quid acceptum ſit apud te. Sap.* 9. kűld el Uram, a' te bölcſeſégedet, kűld el, és kőzőllyed velem a' te ſzent malaſztodat, a' te ſzent egeidből, a' te felségednek ſzékétűl, hogy én velem légyen, és én velem munkálkodgyék, és hogy tudgyam mi tetzik ſzent akaratodnak. Jol-is imádkozott, mert egyűtt kell lenni az Iſten malaſztyának az emberi akarattal, s' ugy vezet Jéſushoz, az az Üdvezitőnkhez, avagy üdvőſségűnkre. Mellyet Szent *Fulgentius* hogy meg-magyarázzon, a' nap világrul, véſzen haſonlatoſságot, és igy ſzoll: *Sicut ſolem non videt oculus niſi in lumine ſolis, ſic verum & Dominicum lumen, non poterit videre intelligentia, niſi in ipſius lumine, de quo inquit Propheta: Domine in lumine tuo videbimus lumen. Sanctus Fulgentius ad Theodorum.* Valamint hogy nem láthattya a' ſzem a' verő fényt, hanem azon verő fénynek világánál, ugy az Urnak világát, az az malaſztyát és világoſitását nem láthattya az elme, hanem csak azon Urnak belső világoſitásánál, a' melyrűl mondotta a' Profeta: Uram a' te világodnál láttyuk a' te világodat. Es igy ſzollottak a' Szent Királyok: *Vidimus ſtellam ejus, & venimus adorare.* Láttuk az ő csillagát, és el jőttünk. A' mely

Sapient. 9. v. 10.

S. Fulgent. ad Theodorum.

mely ſzokat fontolván Hugo Cardinál azt mondgya nagy
Hugo Card bölcſen: *In his tribus verbis continetur ſumma ſalutis æternæ: vidimus lumine gratiæ, rectâ fide, venimus bonâ operatione, adorare mentis devotione.* Ki hinné azt, hogy három ſzóban foglaltaſsék üdvöſségünk? de bizonyos az, hogy ebben a' három ſzóban foglaltatik: láttuk a' malaſztnak világánál, igaz hittel, el jöttünk, jo cſelekedettel, s' imádgyuk ſzivbéli aétatoſsággal a' minket üdvözitö Urunkat. A' hit az elmét illeti, a' jo cſelekedet az akaratot, ha cſak egyikével kereſsük, fel nem találluk Jéſuſt, s' azért ſziveſſen kiált Szent Agoſton minnyájunkra. *O Chriſtiane! cave*
S. Auguſt. ſerm. 43. ad Fratres. *ne quæras Chriſtum cum Judæis, ſed cum paganis regibus perquirere non deſiſtas. Pagani veniendo ad Chriſtum laborant, ſed Judæi quieſcendo Chriſtum ignorant. ſerm. 43. ad fratres.* Oh kereſztyén ember! ne keresd Kriſtuſt a' zſidokkal, hanem a' pogány Királyokkal kereſſed ſzüntelen. mert a' pogányok Kriſtushoz valo jövetelekkel; fáradnak, a' zſidok pedig nyugodva nem iſmérik, fel nem találllyák.

Soha elegendö dicséretét nem adhatom én annak meg, a' ki mihent cſillagát, az az hivatallyát láttya Iſtennek, mindgyárt követi, és utánna vagyon, mert cſak egy bünös Aſzſzonynak-is e' féle cſelekedete oly kedves volt Üdvözitönk elött, hogy ſoha világ végezeteig meg ne ſzünnyék annak dicsérete és hirdetéſe e' világon. Jut-é eſzetekben ki volt, s' micſoda életü Mag-
Luca 7. v. 37. dolna? *In civitate peccatrix.* A' városban (ugy mond az Evángeliſta) bünös. Oh halgas! ne ſzolly többet felöle Iſtennek titkos iro déákja Szent Lukács! ſokat értünk ſzódbul, s' fölöttéb-is értyük mi legyen az a' ſzó: a' ki bünöſnek mondatik. te hét órdögöt, mi tiſzen négynél-is többet találunk a' roſz életü bünös aſzſzonyban. Hanem mond-meg inkább, ha mit tudtz felöle jót. Igen-

is

is tud, s' felettébb dicsérendő jót tud felőle; micſodát? *Ut cognovit, quod accubuiſſet in domo Phariſæi attulit alabaſtrum unguenti, & ſtans retro ſecus pedes ejus, lacrymis cœpit rigare pedes ejus, & capillis capitis ſui tergebat & oſculabatur pedes ejus, & unguento ungebat.* Mihelet cſillagát látta Iſtennek, az az; mihelet fel ſerkentő, és meg-előző malaſztyát érzette Iſtennek, a' pœnitentia tartáſra, nem mulatott, hanem menten ment, arra a' végre, hogy a' kit rejtekben bántott volt meg, ſullyos vétkeivel, nyilván máſok láttára kélellye, és meg-kőveſſe. Hogy meg-érte (ugy mond Sz. Lukács) hogy le telepedett volna Kriſtus a' Phariſæus házában, hoza alabaſtromot kenettel, és meg-álván hátul, lábainál, kőnyhullatáſokkal kezdé öntőzni a' lábait, és fejének hajſzálaival törli vala, és cſokolgattya vala a' lábait, és a' kenettel keni vala. Többet mond Szent Máthé, és Márk. *Marci* 14. *Fracto alabaſtro fudit ſuper caput ejus.* Ugy ſietett jo cſelekedetével, hogy minden ſzempillantás hoſzu ůdőnek, és kéſedelemnek láttatnék lenni, s' azért nem kenegette ki egy más után a' drága kenetet, hanem egyſzers'mind el törte a' drága edényt, hogy annál hamarébb érhetné ſzent fejét Kriſtuſnak. Oh áldott Aſzſzony! bizony nagyobb becsűletedre válik ez a' te ſietséged, és az Iſteni malaſztal valo munkálkodáſod, mint előbbeni gonoſzságod gyalázatodra volt! micſoda becsűletedre válik? *Amen dico vobis, ubicunque prædicatum fuerit hoc Evangelium, dicetur quòd hæc fecit, narrabitur in memoriam ejus. Marci* 14. Arra a' becsűletre válik, hogy az egéſz világon hirdettetik ſerénysége, és a' pœnitentia tartáſra hamarsága. Bizony bizony mondom (Kriſtus ſzava) valahol prédikáltatik ez az Evángelium, az is megmondatik, a' mit e' cſelekedett az ő emlekezetére. Tudni illik ſoha előbb emlekezete el nem tőrőltetik, mint a'

Matt. 26. Marci 14.

Marci 14. v. 9.

világ el végezödgyék. mert *Ut cognovit venit.* mihelet látta cſillagát, az az vette malaſztyát Iſtennek, mindgyárt menten ment imádására.

Szavát fogadván a' mennyei vőlegénynek, a' ki jegyeſsét sürgetve hitta magához, *Surge propera amica mea, & veni. Cant.* 2. Ah! kely fel, ſieſs! és jöj el kegyeſſem! az az, ha réám akarſz akadni, kely fel, midőn inditlak, ſieſs, naprul, napra, ne halaſzſzad jo cſelekedetedet, és az én malaſztommal valo munkálkodáſodat, jöj el, meg ne ály egyedül a' jo fogadásban, és cſak a' ſzándékban, hanem jöj el, a' jonak végben vitelével, mert ugy *Coronaberis.* hozzám érkezvén meg-koronáztatol. Ezt cſelekedték a' Szent Királyok, és azért meg-találták a' mit kereſtek.

Cantic. 2. *v.* 13.

Cſak hogy, talán azt fogja valaki erre gondolni, vagy mondani, könnyű volt a' Szent Királyoknak mindgyárt indulni a' Kriſtus keresésére, az igaz hitre és jo életre, mert nyilván valo cſudáját látták Iſtennek, látták cſillagát, de mikor láttuk mi? vagy mikor érzettük nyilván valo hivatalát? Igen is láttuk, s' minnyájan láttuk, mert Szent *Leo* tanitásából: *Stella ſunt ſanctorum virorum exempla.* A' menyi jo példát láttunk a' tekélletes emberek életében, annyi cſillagot látunk. Láttuk a' Szent királyoknak, mert hittel hiſzſzük gyorſaságokat, és az Iſteni malaſztal valo munkálkodáſokat, s' miért nem indulunk? hallottuk hivatalát az Urnak, mert Szent Gergely ſzava ſzerént: *Vocat nos Deus per ſe, vocat per Angelos, per Apoſtolos, per Prophetas, plerumque per flagella, aliquando per mundi hujus proſpera. hom.* 36. Sok féle hivatala vagyon az Iſtennek, hol maga hi, maga által, hol az Angyalok, hol az Apoſtolok, hol a' Profeták által, leg gyakrabban oſtorozáſa által, néha a' világnak jovai által, és a' külső ſzerencsés állapotok

S. Leo.

S. Gregor. hom. 36.

potok által, s' miért nem megyünk hozzá? nem láttad keresztyén lélek az Istent, nem hallottad az Angyalokat, Apostolokat, és Prophétákat, de láttad köztünk valo ostorát. kinek Attyát, kinek Annyát, kinek feleségét, kinek urát, kinek egész háza népét érte az Isten ostora, hirtelen halálal ki ragadta, s' miért nem indulsz? mostan-is fejünk felett csak fel függesztve vagyon ostora, tüzeit mutogattya, s' talán fegyverét-is el hozza, miért nem keresed Istenedet? avagy ha ezektül mind meg-menekedtél nemde nem ez által-is hivattatol-e, s' miért nem jobbulsz? nem tagadhattyátok azt, a' mit mond Szent Péter, *Vos de tenebris vocavit in admirabile lumen.* 1. *Petri* 2. Titeket a' sötétségbül ki vett, ki hitt benneteket, az ő csudálatos világosságára, az az; az igaz hitre, miért nem nézitek világos csillagát? ha világosságnak fiai vagytok, nem kedvellitek a' sötétségnek cselekedetit, de igaz az, a' mit mondott a' Szent Lélek: *Impius odit lucem.* Az istentelenséghez szokott ember, gyülöli a' világosságot, csak bujkál, sötétséget keres alkalmatosságot a' gonoszra. Oh! vajha én szabadon szolhatnék, s' babot a' falra nem hánynék, azt mondanám én a' féleknek, a' kik vagy semmit sem jobbulnak, vagy visza tértek elöbbi gonoszságokban, a' kik &c. a' mit a' féléknek mondott Üdvözitönd: *Vos ex patre diabolo estis*, mert *desideria patris vestri vultis facere.* *Joan.* 8. Micsoda az ördög dolga, és kivánsága? az, hogy kerüli a' világot, igyenessen nem jár, *Circuivi terram.* Igy a' gonoszok: *Impij in circuitu ambulant.* *Psalm.* 11. *Quia in itinere virtutum non proficiunt, Cassiodorus.* A' gonoszak igyenessen nem járnak, mert a' joságos cselekedetek után nem mennek. Nem ugy mi keresztyének, hanem *Ab oriente ad occasum* igyenessen mennyünk, el indulván az Istennek fel ébresztő malasztyára, és vé-

1. Petri 2. v. 9.

Joan. 8. v. 44.

Ps. 11. v. 9. Cassiodorus

gig menvén a' jóban, hogy halálunkor azzal dicſekedhetſünk, *Vidimus, & venimus adorare Dominum in ſæcula ſæculorum.* Láttuk, és imádni jöttünk örökké. Amen.

VIZ KERESZT NAPIAN,

HARMADIK PREDIKACZIO.

Illetlen az emberi ſzövetségben a' kép mutatás, mellyet noha nehéz el kerülni, de mégis modgya adatik el kerülésének.

Ite & interrogate diligenter de puero, & cum inveneritis renuntiate mihi, ut & ego veniens adorem eum. Matthæi 2.

Matt. 2. Mennyetek el, és kérdezkedgyétek ſzorgalmatoſſan a' gyermek felöl, és mikor meg talállyátok, izennyétek-meg nékem, hogy én is el menvén, imádgyam ötet.

A' Mit a' nyughatatlan elméjü régjek az ó eſztendö végén, és az uj eſztendö elején meſterségeſſen ki faragott két homloku Janus nevö, fel emelt képben példáztak, azt nékünk minnyájunknak e' máj nap valóságoſſan, noha külömb értelemmel, a' két ábrázatu Herodes Király képében elönkben adgya Szent Máthé Evángeliſta. mert a' mint annak két féle abrázattya egyſzer s' mind két külömb üdöt jelentett, ugy mint egyik felöl iffiu piros, és fris orczája az uj eſztendöt, máſik felöl a' meg-öſzült haijal bé boritott, halaványy tekéntete, az ó eſztendöt, ugy Herodesben egyik felöl moſolygo, és barátságos ábrázattya, nagy ſzeretetét, s' jo kedvét, s' má-

s' máſik felől pedig, ôſzve ránczolt, és mord kedvû homloka, nagy haragját, és gyûlölségét ki nyilatkoztattatta. A' mely két kép között haſonlatoſság látzik ugyan abban, hogy kinek, kinek, két ábrazattya, orczája, és homloka vagyon de mégis kûlömböznek abban, hogy egyikben mind a' két orcza nyilván volt, ebben pedig a' máſodikban álnokul egyik be födve, és azért a' mint az elsôben igazság találtatik, ugy a' máſikban hamiſság és vétek tapaſztaltatik. Meg-tapaſztalta ezt, mind az Evángeliſta, s' mind pedig Szent Chryſologus. Az Evángeliſta, noha hamis és tekélletlen moſolygását, mutatott jo kedvét látná, és hizelkedô ſzavait hallaná Herodſnek, de ugyan utánna veti: *Audiens autem Rex Herodes turbatus eſt.* Halván pedig Herodes Király, meg-háborodott. Oh álnokság! héában tökélletlenkedel gyilkos Herodes, le vonták födözô áll orczadat, ábrázatodrul, láttyuk álnokságyodat. Héában hazudoſzz, *Ut ego veniens adorem eum.* hogy én is el menvén imádgyam ôtet. Hazudni akarſz, de nem hazudhatz, és a' kit moſtan nem akarſz imádni, el jô ideje meg-hajol térded elôtte. Hallyátok Szent Chryſologuſt *ſerm. 3. de Epiphania.* ama' ſzora: *Ut ego veniens adorem eum.* hogy én-is el menvén imádgyam ôtet. *Vult mentiri, & non poteſt. Veniet ut ad tormenta curvetur, ad ſupplicia jaciatur, ſternatur ad pœnam, qui adorare finxerat, ut ſæviret.* Hazudni akar Herodes, de nem hazudhat, el akarja haraggal fel gyult orczáját födni, de nem födheti. Vagy akarja, vagy nem, el jô ûdeje, hogy a' kinokra meg hájollyon, a' gyôtrelmekre vetteſsék, és hanyat homlok a' bûntetéſre ki terjeſzteſsék, a' ki azért kôlti vala áétatos imádását, hogy gyilkoskodhatnék, vért onthatna, és a' ſzûletett mennyei Királyt el veſzthetné. O mélto bûntetéſe a' cſalárd kép mutatáſnak! E' felôl mondotta *Petrus*

S. Chryſologus ſerm. 3. de Epiph.

Petrus Ravennas. *trus Ravennas: Herodes calliditate regnabat, præſidebat dolis, & ſimulatione pollebat.* Herodes álnokſággal birta orſzágát, cſalárdſággal uralkodott és kép mutatáſſal ſzerencsélte-tett, ezen élt, s' ebben meg-holt, mely gonoſzság mely veſzedelmes, mely el vetett legyen az emberi ſzövetség-ben előſzer meg-mntatom, máſodſzor pedig, mivel en-*Propoſitio.* nek tőrét el kerűlni nehéz, kőnnyű modot adok annak el kerűlésében. Legyenek fidyelmeteſek a' kereſztyének rővideden el végezem.

Hogy a' tőrvény tudók micſoda bűntetéſt érdem-lene a' kép mutato, és cſalárd ember, tudhatnák, elő-ſzér végére mentek micſoda a' kép mutatás? és ſok tu-ſakodáſok után azt találták: *Simulatio, eſt machinatio qua-*
de dolo ma-lo lib. 1. *dam alicujus decipiendi causá, cùm aliud ſimulatur, aliud agitur. de dolo malo. l.* 1. A' kép mutatás nem egyéb, hanem más ember meg-cſalásában valo meſterkedés, midőn máſt tettet ſzavaiban, máſt cſelekedetiben, a' mely hamiſság ugy el áradott az emberek kőzőtt, hogy néha még a' jo nevűket is el meritſe, ki lehet jobb hirű nevű, mint Dá-vid, kivel gyakorta dicſekedett az Iſten, hogy az ő ma-
1. Reg. 13. v. 14. ga ſzive ſzerént valo férfiu: *Vir ſecundùm cor Dei. 1. Reg.* 13.
Pſalm. 68. v. 3. De ugyan űdő jártával hallyad mint mond: *Veni in alti-tudinem maris, & tempeſtas demerſit me. Pſalm.* 68. A' tenger mélységére jutottam, és a' ſzélvész el meritett engem. Akkor tudni illik, midőn a' ſzegény Uriáſnak küldtőn küldőtte királyi étkeit, s' azonban alattomban máſt ir-dogált fejedelmének, hogy Uriáſt ugy helyhezteſſe a' ſereg eleiben, hogy a' halált el ne kerűllye, ott véſzen, ott hallyon. Ez-é Dávid a' te igazságod? hogy felebará-todat barátság ſzin alatt bűntetlent el veſzeſſed? *Veni in altitudinem maris.* Ez (ugy mond Dávid) az én cſalárd-ságom, a' ſzélvész meritett el engem, az hamiſságnak ſo-

ka-

kasága, azért Istenéhez fordult Dávid segitséget kér, és mentségûl azt hozza elôl, hogy az igaz mondók el fogytak volna: *Salvum me fac Deus, quoniam intraverunt aquæ usque ad animam meam. ibidem.* Szabadits-meg engem Isten, mert bé hattottak a' vizek a' lelkemig; micsoda vizek? az emberek hazugsági, hamisságí. *Defecit sanctus, quoniam diminutæ sunt veritates. Psalm.* 11. El fogyott a' szent, mert meg-kevessettek az igaz mondások, az emberek fiainál, mint ha azt mondaná, nem csuda, hogy ily nyomoruságra jutottam, mert azok kôzôtt laktam, a' kikben igazság nem volt, s'a' mint a' korom hamar el ragad, ugy az emberek csalárdsága hamar tanitványt kap. E' volt (ugy mond) oka, hogy vétkeztem, mert *Labia dolosa corde & corde locuti sunt. ibid. Tigurina legit labio blando, & corde duplice.* a' csalárd ajkak szivel és szivel szollottak, az az, hizelkedô, és mosolygo ajakal, és kettôs szivel szollottak, a' mely annyit tészen *Vatablus* magyarázásaként, *aliud dicere, aliud sentire.* mást beszélletek, s' mást értettek. A' hol Arany száju Szent János: *Hoc est omnibus hostibus acerbius, hi enim sunt aperti, unde facilè cavere possunt, ij verò cùm aliam personam præ se ferant, quàm sint ab ijs, quibus tendunt insidias, non facilè deprehendantur.* Minden ellenségnél veszedelmessebb és kegyetlenebb ez a' kép mutatás, mert a' nyilván valo ellenséget el kerûlheti ember, de a' tettetô és kép mutato, mivel két ábrázatot, és két szint visel, midôn tôreit veti, és lesekedik, el nem kerûlhetni.

Ibid. v. 2. *Es. 11. v. 2.* *ibid. v. 3.* *S. Chrisost.*

Igy járt Sisara hadi Fejedelem, igy veszett Amasa, egy Jahel nevô Aszszony szép szavai miatt, ez Joáb incselkedésétûl, és barátságos incselkedése miatt; szaladott vala Sisára ellensége elôtt, és talán ugyan meg-is szabadult volna, de midôn, Jáhel sátorához érkezett, oh csa-

lárd

lárd hamiſság! eleiben megyen ki Jahel, s' mint ha megakarná menteni, úldezői előtt el rejteni, édesdeden hitegeti bé sátorában. *Intra ad me Domine mi, ne timeas.* Judic. 4. v. 18. 4. Jer bé bozzám Uram, ne fély; oh nyomorult Siſara! kegyetlennebb ellenséged kezében eſtél, mint ha a' nyilván valo úldezőid kezében volnál, meg-adod a' ſzállás árrát, meg fizeted életeddel gazdálkodását! mit tégyen Siſara, utánna ellensége, s' előtte nem láttya, bé megyen azért, magát paláſtyával bé fedeti, s' egy ital tejet kér, utolſo mérges italát, azonban kerül, fordul, a' cſalárd aſzſzony, ragadgya a' kalapacſát, vagy pőrőlyit, talál egy nagy sátor ſzegre, s' ezt nagy halkal bé menvén, a' feje vak ſzemére tévé, s' ugy űté, hogy agya velejében ſzegezné, és a' földig által verné. Igy a' ki nyilván valo ellenségét el kerülte, két ábrázatu és két ſzinű ellenségére akadott, s' leg kegyetlenebb moddal veſztette életét. A' hol *Origenes hom. 5. in lib. Judic.* Fel jedzi azt, hogy békeſségben volt akkor Siſara királya, az Haber Cinæi házával, s' ezt veti utánna: *Obſerva qualis ſit mundi pax, obſequium offert, & parat interitum.* Vedd eſzedben (ugy mond) micſoda a' világ békeſsége, ſzolgálattyát ajánlya, s' azonban veſztét kéſziti. Haſonloképpen Joab, Amasát megakarván ölni, nem dűhőskedik ellene, nem fenyegeti, bayjra ki nem hija, hanem mint leg jobb barátttyát kőſzenti, jobb kezével állát, mint ha meg-akarna cſokolni, tartya, s' azonban más felől, bal kézzel az oldalában veri kardgyát, ugy hogy a' földre omlanék ki béle. 2. *Reg.* 20. 2. Reg. 20. v. 10.

Origenes hom. 5. in lib. Judic.

Nem kűlőmbek tudni illik a' cſalárd képmutatok, mint az aratok; mit cſinál az arato? egyik kézzel őſzve ſzedi a' kaláſz ſzalmát, s' mint egy őlelgeti, s' máſik kezével le arattya, le metzi, igy a' cſalárd képmutato, ſzemben ſzépen ſzoll, s' alatomban magában forrallya haragját,

gját, modot benne miként el veſztheſſen ſzorgalmatoſſan keresgél. Avagy ha tetzik ſzunyog természetűek az illyen cſalárdok, még a' ſzunyog-is előbb hogy ſem mint meg-cſipjen, és mérges fulánkját beléd ereſzſze, énekeldegél, és mint egy trombitácskájával zőng a' fűled kőrűl, de az után, nála koplyácskája, mellyel keſerveſſen meg-sértſen. s' Azért mondotta Tertulianus Pharao felől, hogy inkább félt a' ſzunyog trombitájától, és koplyájától, hogy ſem mint Moyſeſtűl. *Cymphis tubam Pharao timuit & lanceam.* Nem egyébért ereſztette el Pharao az Iſraël népét, hanem hogy a' ſzunyogok trombitájától, és fegyverétűl iëdet-meg. Igy a' hitetlenséget cſalárdságot nem is nevezi, mint ha ehez képeſt a' többi bűnek nem-is volnának bűnek. *Quaſi à facie colubri fuge peccatum. Eccleſ. c.* 21. Mint a' kigyo ſzinétűl fuſs a' bűntűl. A' hol a' Szent Atyák, Szent Bonaventura, Beda, és többen, a' kép mutatáſt értik, mert paradicſomban-is hogy Eva Anyánkat az ördög meg-cſalhatná, két ábrázattal, avagy két ſzinnel tűnt eleiben, egy felől kigyo volt, s' más felől ábrázattya mint egy ſzűz léányzo ábrázattya. *Vultum præferens virgineum pulcherrimum.* Azzal cſalta meg, azzal hita barátságos társalkodáſra, hogy ſzűz képében beſzélgetet véle. *Eccl. c.* 21. *v.* 2.

Mellyet meg-iſmért Szent Dávid, s' azért kéri az Iſtent, hogy légyen erős tornya, ennek az ellenségnek ſzine előtt. *Turris fortitudinis à facie inimici. Pſalm.* 60. Légy Uram erőſségem, őriz-meg engem ellenségem ſzine, s' orczája előtt. A' hol Hugo Cardinál, okát adgya miért nem mondgya Szent Dávid, mencs-meg Uram ellenségem fegyverétűl, meſterkedéséttűl, incſelkedéséttűl, hanem ſzine elől mencs-meg. s' azt mondgya: *Non dicit à machinis, ſed à facie, quia diabolus plures decipit blanditijs, quàm* *Pſ.* 60. *v.* 4. *Hugo Card.*

terroribus. Azért nem fél Dávid ellensége fegyverétűl, és meſterségétűl, mert többet csal ő meg hizelkedésével, hogy sem mint iëzgetésével. Fegyverét, kezét el kerűlhetni, de orczája szine elől alig mehetni el, oly veszedelmes, oly gonoszsággal tele a' kép mutato ember. Es azért Szent Ambrus *c.* 44. szivessen kér bennűnket, hogy ne legyűnk csalárd kép mutatók, felebarátunk előtt. *Nemo in dolo loquatur ad proximum ſuum, laqueus eſt in verbis noſtris, fovea alta eſt, os malevoli grande innocentiæ præcipitium, ſed majus malevolentiæ, innocens dum credit citò labitur.* Ne szollyon senki csalárdul, felebaráttyának, mert tőr vagyon vetve a' mi szánkban, és mély verem ásva, a' gonosz akaratnak pedig szája, mint egy hegyről alá lévő meredekség, s' ott szakad nyaka az ártatlannak, mert hiszen gonosz akarojának. A' mely gonoszság noha Istentűl várhattya, bűntetését, ama' Szent Job szerént: *Simulatores, & callidi provocant iram Dei, alij legunt corde ordinabunt furorem.* Job. 36. A' kép mutato csalárdok, fel indittyák az Isten haragját, avagy hamis szivekkel, ezekkel rendelik Istennek mélto buzgoságát, és haragját, mindazonáltal magában-is oly illetlenség, hogy az emberek közé semmiképpen ne illyék, a' mint hogy nem illik a' farkas, roka medve, kigyo, és több a' féle állat, mert ezeket az Evángelium farkasoknak nevezi bárány bőr alatt, meg-fejéritett koporsonak, a' melyben sok ártatlan temettetett. Kettős nyelvű kigyoknak, a' bölcs, *Valerianus*, medvének az okosok; mert ezt noha ártatlanságnak hiják, de azonban valakit meg-kaphatot meg-szaggatta.

S. Ambroſ. c. 44.

Job. 36.

Cameleonnak hija Szent *Athanaſius*, mert valamint ez, mind annyiszor változtattya szinét, valahányszor kűlömb kűlömb fűek között jár, ha zöldségben vagyon, ő-is zöld, ha fejér virágok között, ő is fejér, ha a' föld szi-

ſzinén hever, ő-is föld ſzinű, igy ezek a' cſalárdok ha ſzomoruak között vannak, ők is ſzomorkodnak, ha vigak között, ők-is örvendeznek, és elő meneteleken vigaságokat mutattyak, minden felé cſapnak, s'azonban pedig alattomban őrűlnek, bánnyák előmeneteleket, s' veſztekre kivánnyák. Nehéz ezeknek ſzándékokat meg tudni, mert (ugy mond Diodorus:) ollyanok, mint a' *Silla* nevű folyo viz, a' mely, ſemmit felette uſzni nem enged, akár fát, akár egyéb könnyű eſzközt veſſenek belé, mind el nyeli, s' mindent el rejt. Igy ezek-is minden gonoſz ſzándékokat titokban tartyák, és ha ſzintén ſzivek buſul-is, még is kűlső képpen vigadoznak, vigaságokat mutattyák, ezek, a' kit a' ſzerencsétlenség meg nem háborithatott, meg ejtik, ezek az ártatlanokat bűnőſſekké téſzik, kicſinből nagyot, egy légyből Elefantot, nagybul kicſint, a' tevébűl ſzunyogot formálnak, s' ki kerűlheti el? El hittem én mindazonáltal kereſztyének, hogy közűlletek ſenki nincſen ily gonoſz akaratu, kettős ſzinű; meg ſzűnt az a' panaſz a' ki eleinkről volt, midőn még pogányságban volnánk, mert ezekről Valentinianus Csáſzár azt mondá: *Quidquid Hunnus agit, inſidijs agit. Olahus in hiſtoria Gott. l. 9. c. 3.* Valamit (ugy mond) a' Magyarok nyernek, és cſelekeſznek, leſekedéſſel, cſalárdsággal nyerik, és cſelekedik. Oh engedgye Iſten! ſoha többé felőlünk e' féle hir, ne futamogyék, meg ne bizonyodgyék.

Olahus in hiſt. Gott. lib. 9. c. 3.

De mégis, hogy ha találkoznék, ádok módot benne, miként kelleſsék el kerűlni, s'tűlők meg menekedni. Juſſon eſzetekben kereſztyének e' mái három Szent Királynak cſelekedete, kelepczében voltak ezek, a' hamis Herodeſnél, de mégis meg nem eſtenek, miért? *Vidimus ſtellam.* mert untalan az égre volt ſzemek, a' cſillagra vi-

gyáztak. Szent Pál adgya ezt a' tanácſot: *Quæ ſurſum ſunt quærite, quæ ſurſum ſunt ſapite. ad Coloſſ.* 3. Fel fel, az égre tekéncs, azt kereſſed, a' ki feletted vagyon, azt értſed, a' ki az égen fénylik. Azt kivánnya, azt vélem Szent Pál hogy ollyanok legyünk, mint ama' Tobiás hala vala, a' melynek epéjével ſzemét attyának meg világoſitotta. Ez a' mint *Valerius in Philoſophia ſacra c.* 42. véli *Uranoſcopus* volt, az az, ég, vagy cſillag nézö, mert ennek feje felett egy ſzeme vagyon, s' azért ha magát vigaſztalni akarja fel emeli fejét a' tengerbül, s' a' cſillagokat nézi. Ah kereſztyének, hallyátok itten Szent Chryſoſtomuſt: *Si erigamus ex mari hujus mundi oculos noſtros ad cælum, ſemper læti, tranquilli vivemus.* Ha fel emellyük a' világ tengerébül ſzemeinket az égre, mindenkor vigak, és cſendeſek léſzünk, de micſoda tengerbül? hallottátok, miben merült vólt Dávid, s' toább Chryſoſtomus meg mondgya. *Ubi infectationes, præmaturæ mortes, ubi calumniæ, invidiæ, ubi cupiditates, ubi innumerabiles inſidiæ. Ah! Paulus dixit fieri poſſe, ut ſemper gaudeamus erigendo ſaltèm paululum è rerum mundanarum fluctibus caput.* Abbul a' tengerbül, a' hol leſekedéſek, üdö elött valo halálok, gyalázatok, gyülölségek, kivánságok, ſzámlálhatatlan lesek, és cſalárdságok. Ah (ugy mond Szent Pál) mindenkor vigan élhetünk, cſak ebbül a' tengerbül, a' földiekrül, az égre emellyük ſzemünket.

ad Coloſſ. c. 3. v. 4.

Valerius in Philoſoph. Sacra c. 42.

S. Chryſoſt.

S. Baſilius.

Nincſen ſemmia' mirül panaſzolkodhaſsál, cſak az eget nézzed, (ugy mond Sz. Baſilus:) *Affecit te aliquis ignominiâ? quin tu ad eam ſuſpice gloriam, quæ repoſita in cælis eſt, jactturam rerum tuarum adijſti, oculos imprime fixiùs cæleſtibus illis divitijs.* Hogy ha valaki meg gyalázott, tekénts fel arra a' dicsöségre, a' mely a' békeſségeſſen türöknek kéſzittetett, földi jovaidbã kárt vallottál, meg-cſalattál, Ah! oda, oda forditſad ſzemeidet,

det, a' hol örök gazdagságot remélhetz. *Sursum corda.* Azt kiáltya az Anyaszentegyház, emeld fel szivedet gondolatidat, mert igy senki incselkedésével nem gondolsz, s' leg inkább vigadosz mind addig, mig meg-Vált Istenedet fel nem találod. *Oh anima!* fel kiált *Bonaventura: Quid dicere valeo, cùm futurum gaudium aspicio; jam plenè admiratione deficio, quia gaudium erit intus, extra, subtus, supra, circum & circa, gaudebis in omnibus, gaudebis de omnibus. O anima! qualis erit tibi dies illa, cùm super omnes has stellas, ad fœlicissimas choreas fueris assumpta.* Oh lélek, mit mondgyak, midőn fel tekéntek az égre, s' eszemben jut a' jövendő örőm nem csudálkozhatom eleget, hanem el fogyok magamban, mert ott örőm lészen belől, örőm lészen kivül, örőm fellyül, örőm alol, kőrős kőrül mindenben örvendesz, mindenrül vigadz. Oh lélek! micsoda nap lészen mely nagy vigaságnak napia, midőn ezeken, a' mellyeket látz csillagokon fellyül, fel vitettetel, az örökké valo menyekzőben. *Bonaventura.*

Fel tekénts tehát kereszтyén lélek szüntelen, s' minden incselkedéseket el kerülsz, semmi ellenség nem árthat, s' útadat meg nem gátollya, hanem nagy örőmmel *ubi erat puer* a' hol üdvőzitőd vár, be jutz, be érkezel, s' véle együtt örökkön, örökké élsz, és vigadosz.

Mellyet engedgyen minnyájunknak az Atya, Fiu, és Sz. Lélek Isten. Amen.

VIZ KERESZT NAP UTAN, ELSŐ VASARNAP, ELSŐ PREDIKACZIO.

A' mely Istent egyszer fel keresni indultunk, szükséges szünetlen való álhatatossággal keresnünk.

Lucæ 2. *Regreſſi ſunt in Jerulalem requirentes eum. Lucæ 2.*
Viſzſza térvén Jérusálemben kereſték ôtet.

MI lehet becsûletre méltobb? kincſe-e? avagy gyermeke az édes Annyának? azoknak hagyom itéletire, a' kik egyikének ennek, eſtenek kárvallásában? mit cſelekedet egy girájának; avagy garaſsának el veſztésének buſulasában, egy példázott aſzſzony, meg-mondotta példa beſzédi kôzôtt Üdvôzitônk: *Lucæ 15. Accendit lucernam, & everrit domum, & quærit diligenter donec inveniat.* *Lucæ 15. v. 8.* Lámpáſt gyujt, ki sôpri a' házat, és ſzorgalmatoſſan kereſi. De micſoda ez a' buſulás, és keſergés ahoz képeſt? a' mit fiának el távozásában érzett egy Tobiásnak felesége? *Nunquam fuiſſet ipſa peccunia, pro qua miſiſti eum. Tobiæ 5.* *Tobiæ 5. v. 24.* Oh veſzett adoſság! miért bocsáttottuk el ſzemeink elôl, vénségünknek iſtápját? egyetlen egy gyônyôrûségünk volt, s'azt is el veſztettük, jobb lett volna, bár ſoha ne lett volna az a' pénz, a' melyért kûldôttük fiunkat, buſult ô, ki mondhatatlan ſzive fajdalmával, ugy annyira, hogy noha eleget biztatná Ura, ne ſirjon, ne buſulyon, gondgyát viſeli az Iſtennek Angyala, de mivel el távozott volt ſzerelmes gyermeke, naponként kiment az útra, ugy nézegette, ha valamely felôl jôvetelét láthatná: *Illa autem nullo modo poterat conſolari, ſed quotidie circuibat vias omnes, per quas ſpes remeandi videbatur, ut procul videret eum, ſi fieri poſſet venientem. Tobiæ c. 10.* *Tob. c. 10. v. 7.* Semmiképpen meg nem vigaſztaltathatott az iffiu Tobiásnak Annya, hanem minden nap meg kerûlte, az útakat, a' mellyeken reméllette, és gondolta, hogy meg-tér, minden felé tekéntett, hogy meſzirûl láthatná, ha lehetséges volna jôvetelét látni.

Nehéz

Nehéz ugyan mindennek jovajtul, s' kincsétűl megfoſztatni, de leg nehezebb az édes Anyának ſzerelmes gyermekét el veſzteni. de ez is csák árnyék, ahoz a' buſuláshoz képeſt, a' mellyel harmad napig kereſte a' dicsőséges Szűz ſzerelmes Fiát a' Jéſuſt, mert ő tudta, mit veſztett el benne, abban, a' melyben minden boldogsága foglaltatott: azért noha fáratt erővel volt haza menetelében, de minden fáratsága felől el feletkezvén, viſzontag egéſz napi útat ment viſzſza, mind addig kereſvén harmad napig, mig réá nem akadott; kereſte itten, kereſte ottan, mindentűl kérdezkedett: *Regreſſi ſunt in Jeruſalem requirentes eum.* Viſzſza térvén Jérusálemben kereſték őtet. A' mely ſzo *requirentes* a' déák ſzoban annyit téſzen (ugy mond Lyranus,) mint *iterum atque iterum quærentes.* Iſmég és iſmég kereſték, az az, a' hol egyſzer kereſték, viſzontag oda viſzſza tértek, a' dicsőséges Szűz és Szent Joſef, és iſmég kereſték. A' kit, mivel nem fogyatkozáſok miatt veſztettenek el, annál inkább ſzeretetet gyujtogatta nagyobb, és nagyobb kivánságára a' meg-teſtesűlt Iſten, a' kinek az a' győnyőrűsége, ha fárathatatlanul kereſtetik, a' mint Iſaiás Profetája által megmondotta: *Si quæritis? quærite, & convertimini & venite.* c. 21. Ha kereſitek az Iſtent? kereſsétek, viſzontag, megtérjetek, iſmég jőjetek. Ne légyen egyſzer elegendő, egy úton kereſni, hanem ezerſzer, s' még ezerſzer, kereſsétek. *Iſaiæ c. 21. v. 12.*

Igy magyarázza ezt Szent *Richardus à S. Victore l. 2. de Emanuele c. 16. Si quæritis? quærite, & inquirendo perſeverate, imo & multipliciter quæratur, qui nunquam ad plenum invenitur.* Ha kereſitek? kereſsétek, sőt ſok féle modon kereſsétek azt, a' ki tellyeſséggel, ſoha fel nem találtatik. A' mely *Richardus* tudományán meg-akadok én ma, és csák azt mutatom-meg, hogy ſzűkséges, álhatatoſſan és ſzűnetlen, min- *S. Richard. à S. Victore l. 2. de Emanuele c. 16.*

minden úttal és moddal ſzerelmes Iſtenünket kereſnünk
Propoſitio. mig élünk, a' kit életünk jobbulásával, egyſzer immár, el kezdettünk kereſni.

Miért kelleſsék ſzünetlen és minden úttal, és moddal kereſnünk az Iſtent? Szent *Hilarius* azt adgya okul, hogy ennek a' ſzünetlen, és ſok féle kereséſnek fogyatkozásáért vettetett el a' zſidok ſynagogâja, mert ôk csak egy féle modon (ugy mint a' Moyſes tôrvénye ſzerént) kereſték, elegendônek itélvén, azt lenni, ha a' tôrvényt meg-tartanák, de nékünk, nem ugy adta elônkben magát az Iſten, hogy bizonyos mértékkel ſzeretnénk, hanem mindenképpen és modon, minden némû jo cſelekedetek által, a' tôrvény ſzerént, és az ô tanácſa ſzerént, a' melyet ſoha nem értettek a' zſidok: és azért mondotta Szent Pál *ad Rom. c. 12.* *Nolite conformari huic ſæculo, ſed reformamini in novitate ſenſus veſtri, ut probetis, quæ ſit voluntas Dei, & bene placens, & perfecta.* Ne ſzabjátok magatokat e' világhoz, hanem változzatok el, a' ti értelmetekneк ujjulásában, hogy meg-próbállyatok, mellyik legyen az Iſtennek jo, és kellemetes, és tekélletes akarattya, az az, a' moſtani zſidok életéhez, ne alkalmaztaſsátok magatokat, hanem ſokkal fôebb s' jobb úton, és modon, az az, jo cſelekedeteken kereſsétek az Iſtent.

ad Rom. c. 12. v. 2.

Ugy de, micſoda útakra igazitaſz bennünket dicsôséges Apoſtol? meg-felel; és azt mondgya: *Sit dilectio ſine ſimulatione. Odientes malum, adhærentes bono; charitate fraternitatis invicem diligentes; honore invicem prævenientes: ſollicitudine non pigri; Spiritu ferventes. Domino ſervientes: ſpe gaudentes: in tribulatione patientes: orationi inſtantes: hoſpitalitatem ſectantes: Benedicite perſequentibus vos, benedicite, & nolite maledicere, Gaudete cum gaudentibus, flete cum flentibus, idipſum ſentientes.* Légyen közöttetek a' ſzeretet tettetésnélkûl, gyû-

Ibid. v. 9.

lôl-

lőlvén a' gonoſzat, a' johoz ragaſzkodván, az Atyafiuságnak ſzerelmével egy máſt ſzeretvén; a' ſzorgalmatoſságban nem reſtelkedvén, a' lélekben buzgók lévén: Az Urnak ſzolgálván; a' reménségben őrűlvén, a' háboruságban békével tűrvén: az imádságban ſerénkedvén, a' gazdálkodáſt kővetvén: áldgyátok a' ti űldőzőiteket áldgyátok, és ne átkozzátok: őrűllyetek az őrvendezzőkkel: ſirjatok a' ſirokkal: ugyan azont értvén egy más kőzőtt &c. Ezek azok az útak, a' melyeken ſoha eleget nem kereshettyűk az Iſtent, és ezekben ſemmit ſem tudtanak a' zſidó népek. Modnélkűl kell pedig kereſni, mert a' mint Szent Agoſton ſzoll: *Sine fine eſt quærendus, qui ſine fine eſt amandus.* Véghetetlenűl kell kereſni azt, a' kit véghetetlenűl kell ſzeretnűnk. Mert ugyan-is ő ſem méri mértékkel malaſztyát, hanem véghetetlenűl adgya, Szent János bizonyságábul: *Joan. 3. Non enim dat ad ménſuram ſpiritum.* Nem adgya ő mértékre az ő ſzent malaſztyát, és mennyei ajándekit, hanem mértéknélkűl, végnélkűl. *Joan. 3. v. 34.* A' zſidók ſynagogáját értette akkor Urunk, mikor azt mondotta: *Nemo lucernam accendit, & in abſcondito ponit, neque ſub modio Lucæ c. 11.* Ne cſudályatok, ha a' világoſságot el vettem a' zſidok ſzeme elől, mert ſenki nem gyujt gyertyát, és a' véka alá téſzi. *Lucæ c. 11. v. 33.* A' mely ſzokra Szent Hilarius igy ſzoll: *Synagogam Dominus dignè comparat modio; quia ſuſceptos fructus, intra ſe tantum receptos, & certum modum, dimenſæ obſervationis continebat.* Méltán haſonlitotta Urunk, a' ſynagogát a' vékához, vagy mérőhez, mert a' bé vett gyűmőlcſet, cſak magában tartotta, és ſzolgálattyát, s' a' tőrvénynek meg-tartáſát mértékre, nyujtotta bé Iſtennek. *S. Hilarius hic.* Annak okáért nem tetzett, és meg-vetette az Ur, s' minket válaſztott magának, a' kik mértéknélkűl, mod-

nélkûl, az, az minden moddal, minden josággal kereſnénk, és ſzolgálnánk néki.

A' mint pedig Szent *Richardus* tanittya, a' ſem elég, hogy ennyi úton kereſsûk, hanem az is kivántatik, hogy álhatatoſſan kereſsûk minden jókkal, mert ſokan találkoznak, a' kik hevenyében, és buzgon kezdenek a' jóhoz, de nem ſokára meg unnyák, és meg-ſzûnnek. Haſzontalan pedig az a' munka, a' melynek elején el ſzárad a' veriték a' munkásnak homlokán, a' ki a' henyéléſnek puhaságától, és lágyságától meg gôzettetvén félben hagya munkáját: csák a' kedves Iſten elôtt, a' ki végig munkálkodik, a' ki véghez viſzi el kezdett ſerénységet.

Meg-mutatta ezt példákban, elsôben *Exod.* 40. a' ſzent hajlékon: *Poſtquàm omnia perfecta ſunt, operuit nubes tabernaculum teſtimonij, & gloria Domini implevit illud.* Minek utánna mindenek el végeſztettek, a' ſzövetségnek hajlékát el boritotta a' felyhô, és az Urnak dicsôsége tôltôtte azt.

Exod. 40. v. 24.

Másodſzor 3. *Reg. c.* 9. Salamon templomában: *Factum eſt autem cùm perfeciſſet Salamon ædificium domus Domini, & ædificium Regis, & omne quod optaverat, & voluerat facere, apparuit ei Dominus.* Lôn pedig, hogy mikor Salamon el végeſzte volna az Urnak épûletét, és a' Királyi épûletet, és mindent, a' mit kivánt, és akart csinálni, meg-jelent néki az Ur: s'miért nem jelent meg eleinten, mikor vagy a' ſzekrénynek munkájához kezdett Moyſes, vagy Salamon a' templom épûletéhez. Nem érdemlette-é meg ſok faratsága? ki mondhatatlan ſzámtalan kôltsége? nappali, és éjjeli ſzorgalmatoskodáſa, hogy inkább bátorittatnék az Urnak meg-jelenésétûl? Iſaiás Apátur *oration.* 8. *in* 2. *tom. Biblior. vet. Patrum* azt feleli: *Tabernaculum non obumbravit Deus, quoad imperfectum fuit, ſed cùm eſſet abſolutum,*

4. Reg. c. 9. v. 1.

Iſaias Abb. orat. 8. in tom. 2. bibl. vet. Patr.

tunc

tunc illud obumbravit, sic & templum nebula, non obumbravit, quamdiu illi quidquam defuit, at ubi perfectum fuit, oblata sunt holocausta, & odoratus est Dominus odorem suavitatis, & apparuit Dominus. Mind addig mig kész nem volt a' szövetség hajléka, nem árnyékozta meg az Ur, hanem minek utánna el végezödet. Ugy a' templomba-is mind addig sem láttatott a' kőd, valameddig valami hijáva volt, de minek utánna tellyességgel el végezödett, és az áldozatok fel áldoztattak, és a' jo illatot meg-illatozta az Ur, mindgyárt el jött, és dicsőségével el boritotta.

A' mivel azt akarta jelenteni, hogy minden jonak kezdete tetzik ugyan néki, de hogy arra érdemes legyen valaki, hogy az ő dicsőségét lássa, szükség azt, mindenestűl el végezze, az az, álhatatos legyen az el kezdett joban, és ugy kereſſe az Istent, s' bizonyossan réá akad az Istennek dicsőségére.

Még a' maga munkái között is meg mutatta ezen akarattyát, és tetzését, mert midőn alkotta a' világot, a' második napon kivűl, minden nap még-tekéntette mit teremtett, és helyén hagyta hogy jo: *Vidit Deus quòd esset bonum.* Látta Isten, hogy jo volna, de hatodik nap, mikor mindeneket el végezett, meg-tekénté, és azt mondá, bogy felettébb igen jók. *Vidit Deus cuncta quæ fecerat, & erant valdè bona. Genes.* 1. Láta mindeneket, a' mellyeket alkotott, és igen jok valának. Miért nem dicsértetnek az elsö napokban ugy, mint az utolsón? adott é valamit a' naphoz, vagy a' holdhoz? tágasitotta é a' földet? vagy az eget? szaporitotta é az állatokat? semmit sem, mindenek abban maradtanak hatodik nap, a' miben voltanak az elsőben, de mivel hatodik nap mindenek végh-hez mentenek, s' nem volt hija a' teremtésnek, azért igen joknak mondattattak. Mind a' mi oktatásunkra, hogy *Genes.* 1. *v.* 31.

tudgyuk azt, hogy minden jo cſelekedetnek kezdete kedves, de ha álhatatoſſan végig tart, és végben vitetik ugy, hogy ſemmi héával ne legyen. Ah! akkor igen jo, és maga dicséretét érdemli az Iſtennek! akkor, mutattya jo kedvét és dicsőségét.

Nem mondhatom én meg jobban, mint maga megjelentette az Iſten, mennyire tetzik az el kezdett joban valo álhatatoſsága az embernek; ő az álhatatos lelket

Cant. 7. igy dicséri: *Statura tua aſſimilata eſt palmæ. Cant.* 7. Szép vagy te, én kegyeſſem, mert a' te termeted a' palma fához haſonlittatott. Ugy de miben? abban-é hogy magas? de hiſzem magaſſabbak a' Cedrus fak, abban-é hogy zőld? de hiſzem a' Cupreſſus, sőt cſak a' fenyő is mindenkor zőldellő? meg felel Szent Ambrus. *l.* 3. *Hexameron. c.* 17.

S. Ambroſ. l. 3. Hexameron. c. 17. *Palma virens ſemper manet; conſervatione & diuturnitate foliorum. Nam quæ primum germinaverit folia, ea ſine ulla ſubſtitutionis ſucceſſione conſervat. Imitare ergo eam ô homo? ut dicatur tibi, ſtatura tua ſimilis facta eſt palmæ.* Azért haſonlitotta a' pálma fahoz, mert ez mindenkor zőld leveleinek meg-tartásával meg marad. Mivel a' mely első levelekkel leveledzik, meg-tartya azokat, azoknak változtatáſa nélkül. Tehát kőveſſed ezt oh eſzes ember! hogy a' mondattaſsék felőled: haſonlitatott a' te termeted a' pálma fahoz. Szép a' cedrus fa, és más fáknál magoſſabb, de az éjſzaki ſzél gyakorta meg-foſztya leveleitől, zőld a' cupreſſus, zőld a' fenyő, de leveleinek ſzűnetlen változásával, a' pálma fa pedig ſoha nem változtattya leveleit, s' azért dicséretes. Igy a' ki álhatatos az el kezdett jokban, és nem ſzűnik-meg, minden úttal és moddal kereſni az Urat, ollyannak mondatik, mint a' pálma. Ezt kőveſſed valaki réá akarſz akadni Jéſuſra.

Egyéb aránt hamar meg-változik annak dicsérete Iſten

Isten előtt, a' ki csak jol kezdi, de álhatatosan nem végezi el, el kezdet joságát. Igy *Genes.* 1. azt mondá Moyses: *Fecit Deus duo luminaria magna, luminare majus, ut præesset diei, & luminare minus, ut præesset nocti.* Alkota Isten, két nagy világositot. Szép dicséret! de meddig tart? mindgyárt meg kisebbiti dicséretét, egyiknek, mondván a' nagyobbik világositonak, hogy előtte lenne a' napnak, és a' kisebbik világositonak, hogy előtte lenne az éjnek. Oh hirtelen változás! miért rántya le rola előbbi dicsőségét, és dicséretét egyiknek? ugy mint a' holdnak? azért, mert álhatatlan, majd tellyesen fénylik, majd csak félig, majd csak vékony szarvaj láttatnak, a' verő fény pedig mindenkor egyaránt fénylik &c. kétségnélkül azoknak intésére, a' kik jol kezdik keresni az Istent, de nem jol végezik el, nem álhatatosak a' keresésben. fénylenek egy ideig, s' az után, alig látzik bennek valami jo, jol mondotta *Eccles.* 27 *Homo sanctus in sapientia manet sicut sol, nam stultus sicut luna mutatur.* A' szent ember meg marad bölcsességében mint a' verőfény, de a' bolond, mint a' hold ugy változik. Mit használ előre valo vágyodásod? ha végtére el fog a' sötétség? *Genes.* 1. v. 16. *Eccles.* 27. v. 12.

Kettőt kivánt eleinten az embertül az Isten, paradicsomban, egyikét azt, *ut operaretur*, másodikát azt, *ut custodiret illum*, hogy munkálkodnék, és meg-őrizné azt. A' hol Szent Ambrus igy okoskodik: *Non idem est operari & custodire. In opere enim quidam virtutis processus est, in custodia quædam consumatio operis deprehenditur, eò quòd quasi consumata custodiat. Hæc duo ab homine requiruntur, ut & operibus nova quærat, & parta custodiat. l. de paradiso c.* 4. Nem egy munkálkodni, és meg-őrizni. Mert a' munkában a' jóságos cselekedeteknek előmenetele vagyon, a' meg-őrizésben pedig a' munkának el végezése találtatik, azért, hogy *S. Ambros. l. de paradiso a. 4.*

az, a' végben vitt munkát ôrizi. Ez a' kettô kivántatik az embertûl, hogy munkái általul uijakat kereſſen, és a' nyert jokat meg-ôrizze. Micſoda a' te paradicſomod, hanem az Iſten? a' kiben minden gyônyôrûſéget fel találſz? tehát kereſſed, és ôrizzed. Leg kiſſebb vétkeddel is mindgyárt távoztatod. Ah ne hadd abban, hanem kereſſed a' meg-mondott útakon. Ne légy kereſztyén ember, oly eſztelen, mint a' galamb, a' mely ha el ſzedik a' fiait, nem buſúl rajta, nem kereſi, mint más minden egyéb állat. &c. Azért panaſzolkodott régentén az Ur: *Factus eſt Ephraim quaſi columba ſeducta, non habens cor.* Oſea *c.* 7. El álmittatik a' galamb, és nem kereſi a' fiait. Szintén igy (ugy mond Szent Hieronymus:) *Eundem in modum iniquus ut columba ſeducta, ablatam gratiam, oblatum cœlum, animam, & ipſum Deum non dolet.* Szintén igy a' gonoſz ember, mint az el álmitot galamb, ſe az el vett malaſztot, ſe az el vett menyorſzágot, ſe az el veſztett lelket, ſe az el veſztett Iſtent, nem keſergi, nem bánnya. Oh! nagy vakság! nagy el álmitatás! *Quid eſt miſerius* (kiált Szent Agoſton) *miſero non miſerante ſe ipſum? qui hâc laborat ignorantiâ, quòd Chriſtum amiſſum non quærit, ut enim rem aliquam quam amiſiſti quæras: amiſiſſe te illam animadvertas, neceſſe eſt.* Mi lehet annál nyomorultabb, a' ki magát nem tudgya ſzánni. Mi lehet annál eſztelenebb, a' ki az el veſztett Kriſtusát nem véſzi eſzében, és nem kereſi, mert hogy valamely el veſztett marhádat kereſſed, elôbb ſzûkséges képpen tudnod kell, hogy el veſztetted.

Oſeæ c. 7. v. 11.

S. Hieronymus.

S. Auguſt.

Hamar el fordul a' mi Iſtenünk egy gonoſz gondolat miatt, sôt egy hallogatás miatt-is él térûl, a' mint azzal tôrtént, a' kinek ajtaján zôrgetett, de ez kéveſsé kéſedelmes volt, s' hallyad panaſzát. *Peſſulum oſtij mei aperui dilecto meo, at ille declinaverat, atque tranſierat.* Cant. 5. Mig

Cantic. 5. v. 6.

az

az ajton à' kilincſet fel nyitottam, addig immár el térûlt volt, és által ment az én ſzerelmeſem. A' hol *Richardus de S. Victore* azt tanittya: Hogy kicſin fogyatkozáſokkal is ki rekeſztyûk Iſtenûnket, és el fordul. *Sera cum parva ſit & anguſta, latitudinem tamen oſtij concludit, ut niſi illa reſcrata, patere non poſſit. Ita hæc minima niſi reſcindantur, non dignatur dilectus intro venire ad animam, ut perfectè ad eam intret, & perfectè gratiâ eam repleat, parva enim negligentiæ obſcurant animam, & impedimentum faciunt ampliorís gratiæ.* Kicſin a' kilincs, kicſin a' lakat, de az egéſz ajtonak ſzéleſségét bé zárja, ugy hogy elôbb ez, fel nem nyittathaſsék, mint a' lakat le véteſsék, és a' kilincs fel nyittaſsék. Ugy az apro vétkek is, ha el nem metzetnek, el nem vettetnek, nem méltoztatik ſzerelmesûnk lelkûnkben be menni, hogy azt tellyes malaſztyával meg-tôltené, mert a' kicſin tunyaságok-is el sôtétitik a' lelket, és akadályt téſznek a' nagyobb Iſteni ajándékoknak. Ah tehát.

S Richardus de S. Victore in cant. text.

Kereſsûk ſzûnetlen, minden úttal, és moddal, és álhatatos kereséſſel, a' mint *Origenes* tanitott. *Diſce à Maria quærere Jeſum, in monumento cordis tui, revolve lapidem, ab oſtio monumenti Dei, amove omnem duritiem; tolle omnem concupiſcentiam tuam, à corde tuo, & diligenter perſcrutare, ſi ſit Jeſus in eo. Si autem non inveneris in eo Jeſum, ſta foris, & plora, permane in fide, & reſpice foris ad alios, ſi fortè in aliquo videris eum, & plorando ora Jeſum, ut intret ad te. Et iterum reſpice monumentum Dei, quod eſt in te, & ſi videris ibi Angelos, hoc eſt cœleſtia deſideria, per quæ tamen adhuc non poſſis videre Jeſum, noli his contentus eſſe, noli adhuc deficiendo quieſcere; ſed plora & quære Jeſum, donec invenias. Hæc ille apud Baëzam in Evangelia tom. 1. l. 2. c. 11. §. 6.* Tanuld-meg Magdonâtul mint kel a' te ſzíved koporsójában kereſned Jéſuſt, forditſd el a' kóvet a' koporſo ajtajátul, fordits el minden keménységet, m in-

Origenes apud Baëzam in Evangelia tom. 1. l. 2. c. 11. §. 6.

minden kivánságot a' te ſzivedrûl, és ſzorgalmatoſſan visgáld-meg, ha benn vagyon-é a' Jéſus? Ha nem találod, ály ki, és kivûl ſirj, légy állando a' hitben, és kivûl nézz máſokra is, ha azokban láthatnád ôtet, és kérjed Jéſuſt, hogy térjen bé hozzád, Iſmég tekénts bé ſzivedben, s' ha ottan Angyalokat látz, az az mennyei kivánságokat, a' mellyek által még ſem láthatod tellyeſséggel, ne elégedgyél-meg azokkal, ne nyugodgyál meg, el hagyván kéréſedet, hanem ſirj, és kereſſed Jéſuſt mind addig, mig fel nem találod, mert bizonyoſſan, ha álhatatoſſan kereſed, fel találod. Mellyet engedgyen az Atya, Fiu, és Szent Lélek Iſten. Amen.

VIZ KERESZT NAP UTAN, ELSŐ VASARNAP, MASODIK PREDIKACZIO.

A' ki elsôben-is Iſtennek akar tetzeni, tetzik az, az embereknek-is de nem ellenben.

Jeſus proficiebat ſapientiâ, & ætate, & gratiâ apud Deum, & homines. Lucæ 2.

Lucæ 2. Jéſus nevelkedik vala bölcſeſégben, és ûdôben, és kedveſségben Iſtennél, és embereknél.

A' mirûl dicséri Szent Lukács Evángeliſta a' kisded Jéſuſt, és a' miért becsülteti, mindgyárt eleintén, valaki el hiſzi, hogy minden cſelekedetiben, meſtere lévén, és oktatoja a' világnak, a' mit mivelt, mind a' mi

okta-

oktatásunkra mivelte, könnyen eszében veheti, hogy a' mi kedvünkért, és tanuságunkra tette fel ezt a' dicséretet: mert ugyan-is ha bölcseségét visgállyuk? ki nem tudgya azt, hogy ő az Atyának bölcsesége. *Sapientia Patris.* és azért nem szükelkedett senki oktatása nélkül, ugy, mintha a' Doctorok oktatásából tanult volna ollyant, a' minémût előbb mindeneknél nem tudott volna, hanem csak annyit tett, a' bölcseségben nevelkedése, mint a' világ előtt, naprul, napra, nagyobra ki nyilatkoztatása, nem kűlömben mint a' verősénynek világossága, mely nap keletkor, noha mindenestűl magában annyi, mint délben. de mivel a' mi szemünk láttára fellyebb s' fellyebb mégyen, lassanként látzik nevelkedni, ugy ő is ûdeje életéhez alkalmaztatván tudományát, egy más után mutatta ki, micsoda bölcseség legyen benne el rejtve, a' ki, *illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* Joan. 1. Egyedűl ő világosittya-meg azt, valaki e' világra származik. Szent Vincentius magyarázása szerént. *Joan. 1. v. 9.*

De a' mit az irás magyarázok kiváltképpen fel jedzenek, hogy kedvességben nevelkedett az Istennél, és az után az embereknél, s' nem ellenkező képpen az embereknél, és az Istennél, mint ha előbb kereste volna az emberek kedvét, mint az Istenét, ez gondolkodásra valo jedzés.

Mert noha bizonyos az, hogy az embereknél oly kedves volt kisded korában, mind addig, mig a' gonoszakat nem kezdette feddeni, hogy minden szomoruságokban vigasztaltatásoknak okáért a' dicsőséges Szűzhez mennének Szent Fiáért, s' azt mondanák egy más között: *Eamus ad Filium Joseph & Mariæ, & consolabitur nos.* Mit busulunk? senki jobban meg nem vigasztal, mint Jésus, *Gerson.*

mennyünk a' Joſef és Maria Fiához, (ugy mond Gerſon.) A' mellett ſzűleinek mindenekben kedvek ſzerént járt, mert *Erat ſubditus illis.* Mindenekben engedelmes ſzolgájok volt. Oh meg foghatatlan alázatoſságu Jéſuſom! miért nem forditod minden magzatoknak ſzemeit te reád? látnák mivel tartoznak Attyoknak? tanulnák magokat azoknak jo intéſekhez alkalmaztatni! ő mondám kedvek ſzerént járt, mindazon által mégis nem tétetik elől az, hogy az embereknél, hanem hogy az Iſtennél nevelkedett kedveſségben Okát adgya ennek *Theophylactus* miért tétetett előbb az, hogy az Iſtennél nevelkedett kedveſségben, s' azt mondgya, azért, hogy mi-is ő hozza alkalmaztatnánk magunkat, s' leg elsőbben is az Iſtennek kereſnénk kedvét, s' azután az embereknek illendő dolgokban. *Primò apud Deum, poſteà apud homines, quia priùs quivis debet primò placere Deo, poſteà hominibus.* Leg elsőbben is az Iſtennek kell kivánnunk, hogy teſsünk, s' az után az embereknek, mert a' mint Gverricus Apátur ſzoll, ebben áll az embernek mind igaz boldogsága, mind tekélleteſsége, hogy Iſtennek igyekezik tetzeni. *Paucis expreſſit ſcriptura, bonum ac beatum virum, paucis comprehendit ſummam perfectionis, plenitudinem gratiæ, & virtutis, quid enim deeſſe poteſt illi? ad æternam fælicitatem, qui à Deo diligitur? & ad præſentem conſolationem illi, qui ab hominibus amatur.* Oh mely kevés ſzokkal irta le az irás, a' jo és boldog embert, mely kevésben foglalta a' tekélleteſségnek ſummáját. a' kedveſségnek és joságnak tekélleteſségét? mert ugyan is, mi hijával lehet az, az őrők boldogságban, a' ki az Iſtentűl ſzerettetik? vagy a' moſtani űdőben-is mi lehet nagyobb vigaſztalására? mint az, hogy az emberek kedvellik?

Gverricus Abb ſerm. 3. de S Benedicto.

Annyit akar mondani, a' ki leg elsőbben-is, ugy kereſi kedvét Iſtennek, hogy tőle ſzeretteſsék, könnyen meg-

meg nyeri az emberek szeretetét-is, a' mint ellenben, a' ki csak az embereknek akar tetzeni, hamar el veszti azt a' kedvességét-is Istennél, a' melyben volt nála. Mellyet meg mutatok &c. *Propositio.*

Mennyire légyen elő menetele annak, a' ki mindenek előtt Istennek kiván kedvében lenni, és annak megtetzeni, Egy e' fele kedves szolgájának Moysesnek dicséretébűl, mellyel a' Szent Lélek meg dicsérte, ki tetzik. A' kinek hogy minden tisztelete, okossága, és rendes maga viselése summában foglaltatnék, azt mondá felőle. *Dilectus Deo, & hominibus Moyses, cujus memoria in benedictione Eccles.* 45. Szerelmes volt Moyses az Istennél, és az embereknél, a' kinek emlekezete áldásban vagyon. A' mi annyit tészen, mivel Moyses mindenek előtt abban fáradott, hogy Urának kedve és parancsolattya szerént járjon, mindeneket azokat nagy hivséggel, és gyorsasággal végben vivén, a' mellyeket eleiben adott, Istennek kedvében jutott, ugy annyira, hogy az egész népét, réá bizná, népének ellenségét ő általa rontaná meg, keze által csudákat tenne, és végtére-is Angyalival temettetnê el, mind éltében, s' mind holta után dicséretét hirdetvén: de e' mellett azt is meg-adta néki, hogy valaki emlekeznék felőle, nagy áldással emlekeznék, vagy előbbi életét dicsérvén, vagy holta után jelen létét kivánván, ugy mint, annak a' kinek szövetsége, és barátsága oly nagy volt, hogy ennek maga kőzben vetésére, a' gonoszakat-is el kellene tűrni, és a' jokat felettébb-is áldani: mert ámbár nagy becsületére vált legyen a' királyokon hatalmat venni, hatalmat a' levegő égen, hatalmat a' tengeren, és kősziklákon, midőn Pharaót nyughatatlanná tette, és a' réá bocsátott csápások miatt, csak falattyát sem engedte irtozás és izonyodás nélkűl, szájához vin- *Eccle.* 45. *v.* 1.

ni, minden hellyei, háza, aſztala, tálai, békákkal tele lévén. A' levegô eget meg-sôtetitette oly vaſtagon, hogy a' sûrû sôtétséget kézzel tapaſztalhatnák : meg-ûtötte a' tengert, és félre állott elôtte, meg ſzolitotta a' ſzáraz kôſziklát, és italt adott ſereginek, de mind többaz, hogy *Dilectus Deo, & hominibus.* Az Iſtennél kedves volt, nem kell annak több jo, a' ki ſzivét Iſtennek meg-nyerte, és annyira ment, hogy annál kedveſsé tehetné magát.

S' talán innen történt az, hogy külsô öltözetiben-is nem annyira gondolt ékeſségével, mint Aáron cſinos öltözete meg-ſzerzésével. Aáronnak biborbul, bárſonybul cſináltatott öltözetet, fejében királyi koronát, mert fô Papi sûveget tett, kôrös kôrûl öltözete perémét ékeſitette, arany lánczokkal terhelte, az allyát arany cſengetôkel hireſitette, ugy hogy mind ki menetelét, s' mind bé menetelét a' ſzent helyben, minnyájan hallanák a' csôngetôk csôndûléſébûl Minden királyi gazdagságot réá rakott, magának ſoha ollyan öltözete nem lévén, a' mint *Exodi* 28. fel vagyon irva. A' mellyet Sz. Chryſoſtomus illyen ſzokkal jedzett fel: *Erat Moyſes illâ veſte nudatus, non fuit aquâ lotus, non oleo unctus, non geſtavit veſtem ſacerdotalem.* Megvolt Moyſes az illyen öltözettûl toſztva, annyiſzor vizzel nem mosdott, olaijal nem kenettetett, Papi öltözet ſoha rajta nem volt; vallyon miért nem? nem de nem ô-é? az, a' kinek keze fel emelésére veſzett az ellenség, le bocsáttására nyert? ô volt kétségnélkûl; s' azért mind meg-érdemlette az illyen ékeſségeket. De minket tanitott ezzel: *Ut diſcas, quod ea, qui eſt ſecundum Deum perfectus, ornamentum ſufficit illi virtutis.* Azért történt ez, hogy te tanuly belôle, és el hidgyed azt, hogy annak, a' ki Iſtene kedvét kereſi, akarattya ſzerént járván az igazságnak, és tekélleteſségnek, után elegendô öltözete és ékeſsége

Exod. 28.

S. Chryſoſtomus.

a'

a' joszágos cselekedeteknek, és a' szentségnek csinosága és szépsége.

Öltözzenek bár az udvarokban gyémántal, smaragdal, vagy drága gyönygyel fel ékesitetett ruhákban, kennyék orczájokat, a' kényesek, és mások szemeit vadászo személyek, a' tenger fenekérül nagy veszedelmekkel fel kerestett, férgek festő vérével, tündökölljék rajtok a' pallérozott arany, levegjenek füleiken a' kövek, de ha első szándékokkal, csak az embereknek akarnak tetzeni, tulajdon rutságokban maradnak, s' mind szebb, egy rongyos mosdatlan koldus, az ajto megett, Isten kedvében lévén, mint akár ki más, a' ki ennek kedvén kivül, haszontalan költséggel kivân szépülni, mert amannak *Sufficit ornamentum virtutis*, meg-éri véle, hogy a' joságtul ékesittetik.

Elsőbben is a' kivántatik, a' mivel kedvét találhassuk Istennek, ugy mint a' joság, és jámborság, mely nélkül, ha valaminek láttatunk is lenni, semik sem vagyunk. Bizonittya ezt a' Romai ékes szollásnak mestere *Cicero*. *Præstans valetudine, viribus, formâ, etiam si libet, valetudine, divitias, honores, imperia, opes, gloriam, si fuerit is, qui hæc habet, injustus, is erit profecto miserrimus.* Ép egésségű légyen bár valaki, nagy erejű, ékes tekéntetű, legyen tiszteséges, becsülete, gazdagsága, hatalma, és országi dicsősége mások előtt, de ha ő gonosz, és az igazságtul távul esett, bizony (ugy mond) mindeneknèl nyomorultabb. *Cicero Tusc. quæstion. 5.*

Igaz, hogy mind Istennek adományi ezek, de nem azok, a' mellyekel kedvében juthass, hanem közönséges jok, mind rosszal, mind joval, ugy mint: a' bölcseség, tudomány, szépség, és gazdagság, erősség és hatalom, de csak a' joság az, a' mellyel kedvét találod Istennek, a' mint a' tisztelendő Beda elméssen jedzette fel, Urunk fele-

leletét hetven tanitványinak dicſekedésére. *Luca* 10. Mikor azzal kerkűdtenek, hogy ördögőt űztenek volna ki a' meg ſzállott emberekből: *Luca 10. v. 17.* *Domine & dæmonia ſubjiciuntur nobis.* Uram az ördögök-is engednek, és birtokunk alatt vagynak, a' mire azt felelé Kriſtus Urunk: *In hoc nolite gaudere, quòd ſpiritus vobis ſubjiciantur, gaudete autem quòd nomina veſtra ſcripta ſunt in cœlis. ibid. v. 20.* Azon ne örvendezzetek, hogy birtok a' gonoſz lélekkel, hanem azon vigadgyatok, hogy a' ti nevetek fel vagyon irva mennyekben, az az, kedvében vagytok Iſtennek.

Melynek okát *Venerabilis Beda* azt adgya: *Quia poſſunt hæc injuſti facere, quòd autem nomina eorum ſcripta ſunt in cœlis, eos gaudere oportebat, quia non niſi juſtorum nomina ſunt ſcripta.* *Venerab. Beda.* Nem azon kellet örvendezniek, hogy hatalmok alá vettetett a' gonoſz lélek, hanem hogy fel volt irva nevek mennyekben, mert ott csak az igazak neve irattatik fel.

Ha kinek azért vagynak illyen vett adományi Iſtentűl? ah! forditſa jora, Iſtenének kedve keresésére, mert egyébaránt nem csak valamit nem igér, de félő, hogy ezeket-is el ne veſzeſſe.

Nem volt-e meg a' ſzépség Luciferben? Abſolonban? az erő Goliathban? a' gazdagság Dáriusban? Crœſusban? a' tudomány Ariſtotelesben? és a' több pogányokban? s' hol vagynak? nevekkel egyűtt el multanak.

Jol tudta ezt Sz. Dávid, s' azért mondotta azt: *Signatum eſt ſuper nos lumen vultûs tui Domine, dediſti lætitiam in corde meo. Pſalm. 4.* *Pſal. 4. v. 7.* A' te ábrázatodnak világa, rajtunk vagyon jegyezve, vigaságot adtál az én ſzivemben: az az, a' mint Hugo Cardinál ſzoll: Minnyájunknak adtál Uram ajándékot, ennek bölcſeséget, amannak erőt, ennek ſzépséget, amannak gazdagságot' &c. de énnékem vigaságot ſzivemben, mert én a' te ábrázatod, és ſzined kere- *Hugo Car.*

sé-

sésére forditottam. *Non dixit in plurali, dedisti nobis lætitiam, sed in singulari, quia non de eo lumine agit gratias, quod tantum in intellectu manet, sed quod in affectum descendit, & quo agnitus, amatur Deus.* Nem mondotta, többeket egyben foglaló szóval; minékünk, hanem nékem, mert nem azért adott hálát a' világosságért, a' mely csak az értelemben marad, hanem azért, a' mely a' szivig mégyen alá. hogy a' meg-ismért Isten szerettessék; mert tudta jol, hogy sokan vagynak, a' kik ismérik, és tudgyák a' jot, de kevesebben, a' kik akarattyokat réá forditván elöször-is az Istent keressék, és annak kedvét.

Izmaëlnek-is maga adta nevét az Isten, de ugyan Isáktul el szakasztotta, Sault, maga választotta királynak, de ugyan el vetette, Judást ő hitta az Apostolságra, ő adott hatalmát néki a' csuda tételekre, de ugyan mihelet el hagyta, mert inkább akart a' zsidok fejedelminek, mint az igazságnak, mint Istennek tetzeni, el vetette; kétség nélkül, hogy ki ki tanullyon, nem abban dicsekedni, hogy értelme, vagy más ajándéka vagyon Istentül, hanem abban, hogy azzal Urának szolgálattyára élt. *Ex Divina gratia gratis data, nemo glorietur, nisi habeat, & eam adjunctam, quæ gratum facit. Cajetanus.* Ne dicsekedgyék senki ingyen adott Isten ajándékával, hanem azzal, és azon örüllyön, a' mely őtet kedvessé tészi Istene előtt, ugy mint: a' josággal, jámborsággal, tekélletességgel, és szentséggel. Ez az, a' mellyet ha gyakorollyunk, nevelkedünk az Urnak kedvében. *Cajetanus.*

Nem is csuda, mert magának-is Istennek a' szentség, minden tulajdonsági felett leg inkább láttatik tetzeni. A' mint ki tetzik abbul, hogy a' Seraphin Angyalok dicsérvén az Urat, szünetlen csak azt kiáltyák: *Sanctus, Sanctus, Sanctus*, Szent, szent, szent. Noha pedig szintén egyen-

egyenlô dicsérettel mondhatnák: hatalmas, hatalmas, hatalmas, vagy irgalmas, irgalmas, irgalmas. &c. Mivel a' mint egyik, ugy a' máſik-is tulajdonsága ô Szent Felségének: de hogy amazt kiáltyák oka az, (ugy mond Sz. Ambrus:) *Quia nihil pretioſius invenimus, quo Deum nominemus, niſi ut ſanctum appellemus.* Mert ſemmit ſe kedveſſebbet ſe drágábbat nem találunk fel, mint azt, hogy Szentnek mondgyuk. A' ki (ugy mond Szent Ambrus) ha ſzintén elegendô képpen boldog azzal is, hogy örökké él, volt, és léſzeu, de ugyan az a' tulajdonsága enged ſzentségének. *Nec felix eſt Deus vitæ ſpatio, ſed eo, quòd eſt Princeps virtutis. ibid.* Nem azzal boldog az Iſten, hogy él örökké, hanem hogy ô a' joságnak, és ſzentségnek eredete, kutfeje, és Fejedelme. Azért ki mondhatatlanul ſzeretvén minket, azt kivánnya, ebben nevelkedgyünk mi-is, a' ſzentségben, és ezzel kereſsük kedvét, mert noha haſonlatoſságunk vagyon hozzá, más tôle vett terméſzetünk ajándékival, de ha ezzel nem kedveskedünk mindenek elôtt néki, el idegenedik tôlünk, és ugy bánik velünk, mint a' nem iſméretekkel. Szolhatnának e' felôl azok a' ſzûzek, a' mellyek talán egy más kedvéért meg-unalkodván a' várakodásban: *Dormitaverunt omnes, & dormiverunt. Matt.* 25. Szunyadoztanak, és el aluttanak, nem vigyázván, ſe a' vôlegény jövetelére, ſe pedig lámpáſokra, hogy ha vagyon-é elegendô olajok benne, vagy ſem? s' azonban *Clamor factus eſt. Ecce ſponſus venit. &c.* kiáltás lôn: Imé, jô, a' vôlegény, ôk pedig álmas ſzemmel fel-ugrándozván, mentenek volna ugyan, ha mehettenek volna, de el fogyott azonban az olajok, s' hová mehetnének a' sötétben? hanem késôre elô jöttek ugyan, de immár be volt zárva a' kapu, és minden zörgetéſekre-is, csak a' volt onnan belôl a' felelet: *Neſcio vos.* Nem iſmérlek

S. Ambroſ. lib. 13. de Spiritu S. c. 18.

Ibidem.

Matt. 25. v. 5.

lek benneteket. Oh boldogtalan lelkek! jobb lett volna néktek, szerelmesetek kedvéért vigyáznatok, mint egy másnak kedvéért el alunotok, mert igy ti lehettetek volna az elsők, de mivel inkább akartatok embernek, mint Istennek tetzeni, azt vészitek jutalmul, hogy oda bé nem bocsáttattok, a' hol örvendeznek végnélkül az Istennek menyegzősi. Oh meg-téritethetlen kárvallás! örök siralomra mélto szunyadozás! soha világosságra fel nem serkenendő álom!

S' bizony mélto büntetés-is; mert illetlen dolog, az emberek kedvéért éjjel, és nappal fáradni, s' az Istenért, egy kevés üdeig meg-unalkodni a' jóban. Boldog Isten! mit mondhatnak ehez a' szemtelen életüek? a' kik örök tüzet érdemlő dolgokat viznek végben, csak egy mást meg ne szomoritsák? mi viszi a' fajtalanokat a' fajtalanságra? hanem az, hogy kedvében legyenek emennek, vagy amannak, igy a' több bünösöket &c. Sokszor a' dusgazdag mások kedvéért, itta-meg az eszét; mert *Epulaqatur quotidie splendidè. Lucæ* 16. s' hol most vendégsége? a' láng között. *Crucior in hac flamma.* Segitsen immár az, a' kinek kedvéért ide jutottál. Kirül Szent Ephrem azt mondotta: *Excessit ex hac vita, nudus, & miserabilis, neque ea, quæ hic sunt, sibi lucri faciens, neque æterna illa bona assequens. tom.* 4. *c.* 1. Ki költözött ebbül az életbül mezitelenen, a' ki az előtt bársonyban öltözött és nyomorultul vált-meg a' világtul, a' melynek szolgált, sem azokat, a' mik itt vannak, sem az örökké valokat, meg nem nyerhetvén.

Lucæ 16. v. 24.

S. Ephrem tom. 4. c. 1.

Mit használt annak a' gonosz tolvajnak hizelkedése, mellyel a' zsidóságnak meg-akart tetzeni, hogy a' kereszten ő-is azokkal káromkodnék, Kristus ellen, mondván: *Si tu es Christus, salvum fac temetipsum & nos. Lucæ* 23. Szabaditsd-meg tennen magadat, és minket-is. Azzal meg

Lucæ 23. v. 39.

nem lágyitotta ſziveket, a' kereſzten hagyták s'onnan, maga ſzállott poklokra, de haſznált a' jámbor tolvajnak az, hogy kedvét kereſvén Jéſuſnak, amazt, meg-feddette, mondván: *Neque tu times Deum. Lucæ* 23. Ah! gonoſz fi! te ſem félſz az Iſtentûl? hiſzem majd az örökké valoságra által kell költezned. S'kitûl mit várhatz akkor? miért káromkodol a' gyilkoſok kedvéért? jol tudod azt, hogy mi bûneink ſzerént, méltán ſzenvedgyûk ezt a' gyalázatot, és halált. *Hic autem quid mali fecit.* De e' felôl hallottál é valami gonoſzat? mit vétett? mindenekkel jol tett, s'jövendôben-is, ô tehetne te veled egyedûl jót.

Lucæ 23. v. 40.

Nem ugy bánom én véle, hanem Uramnak iſmérem, menynek, és földnek teremtô Urának. *Ah! Domine memento mei, cùm veneris in regnum tuum! Lucæ* 23. Uram emlékezzél-meg rolam, mikor országodban bé érkezel, te néked akarok én, kedvedben lenni, kônyörûly rajtam! s' nem-is csalatkozott-meg reménységében, mert mindgyárt azt hallá: *Hodie mecum eris in paradiſo. ibid.* Még ma velem léſzeſz paradicſomban. A' mellyekbûl elegendô tudományt vehettetek, ha azt meg-tanultátok, hogy elsôben is az Iſtennel kell kedveſségben nevelkednetek, s' azután az embereknél, mert igy bizonyoſſak lehettek benne, hogy ô ſem vonnya-meg tôletek jovait, hanem veletek közli, mint meg-kedvellett hiveinek, örökké valo boldogságát, mellyet engedgyen, az Atya, Fiu, és Szent Lélek Iſten. Amen.

Lucæ 23.

Ibidem.

VIZ KERESZT NAP UTAN,

ELSŐ VASARNAP,

HARMADIK PREDIKACZIO.

Ha, réá nem adott ok nélkűl, búsúl a' Szűz, Szent Fia el távozásán, méltóbb nékűnk azon busulnunk, hogy bűneinkel távoztattyuk el azt, a' ki nélkűl minden gonoszra szakadunk.

Dolentes quærebamus te. Lucæ 2. *Lucæ 2.*

Búsúlván keresűnk vala tégedet.

HA valamikor be fog tellyesedni ama' Szent János titkos látása a' mellyel az ártatlan báránynak mindenűtt nyomában utánna látta lenni a' Szűzeket. *Sequuntur* (ugy mond) *Agnum, quocunque iverit.* Apoc. 14. Valahová mégyen, (ugy mond) a' bárány, mindenűtt kővetik a' szűzek, ma tellyesedet bé, mikor a' szűzeknek Szűzei, a' meg-testesűlt Istennek Szűz Annya, és annak táplálo Attya Szent Josef, harmad napig keresvén; utánna voltak, mind addig járván nyomában, mig a' templomban réá nem akadtak: csak hogy azt a' kűlömbséget látom közöttök, hogy ottan, a' hol látta Szent János a' bárány után lenni a' szűzeket, ugy mint menyországban, ottan örömmel, és vigasággal mennek utánna, mivel egy nevezetes Irás magyarázo elméje szerént. *Agnum sequi pars gloriæ est in cælo.* Egyik része a' mennyei boldogságnak, és dicsőségnek az, hogy a' bárányt követik. *Apoc. 14. v. 4.*

tik. De itten ki mondhatatlan szivbéli fajdalommal, és keserűséggel nyomozzák: *Dolentes quærebamus te.* Mi (ugy mond a' Szűz Annya) bánkodva keresűnk vala téged.

A' mely bánkodásrul gondolkodván, nem keveset elmélkedtem felőle, hogy ha nagyobb-é a' szivnek őrőme a' szeretetért, mint győtrelme a' busulásért? elsőbb e a' szeretet a' bánatnál? A' szeretet bátorrá, méreszé tészi a' szivet, ugy annyira, hogy, őrvendezve szenvedgye minden kárait, annak kedvéért, a' kit szeret, s' azért még a' leg retteneteſſebb haláltul se irtozzék, hanem vigadozva mennyen réá, mint Szent Pál, a' ki azt merte mondani, hogy semmi némű erő, se hatalom, se alkotmány, se halál, őtet meg nem rettentheti, annyira szereti Jésust. De viszontag azt-is tudom, hogy a' szivbéli fajdalom, és busulás, sokakat, vagy meg-őszitett egy nap alatt, vagy ki is végezett a' világbul, mert bizonyos az, a' mit mondott a' Szent Lélek: *Spiritus tristis exsiccat ossa.* *Prov.* 17. A' busulás, bánat, és szomoru lélek, a' csontyait ragadgya az embernek, s' annak veleit szaroſztya. A' meg busult embernek, még az Angyalok vigasztalásais győtrelem, mint Magdolnának Urunk koporsójánál, nem kell ennek, se tiszt, se gazdagság, se játék, se étel, se ital, leg keserűebb falattal élvén, az ajakán által gördült könyvével. Igy űdő előtt léendő halálát Jákob szerelmes Fián valo busulásának tulajdonitotta, nem akarván senkitűl semmi vigasztalást venni: *Congregatis autem cunctis liberis ejus, ut lenirent dolorem Patris, noluit consolationem accipere, sed ait, descendam ad Filium meum lugens in infernum.* *Gen.* 27. Egybe gyűlvén minden gyermeki, enyhiteni akarták Attyok bánattyát, de nem akart semmi vigasztalást venni, hanem azt mondá, keseregvén alá mégyek az én Fiam-

Prov. 17. *v.* 25.

Gen. 37. *v.* 35.

hoz

hoz pokolba, az az: a' föld alá, annyit akarván mondani: Imé bánatomban ûdô elôtt meg-halok.

Haſonlóképpen Ruben hellyét ſem találta : *Puer non comparet, & ego quo ibo? Gen. 37.* Imé oda vagyon ſzerelmes ôcsém Joſef, és hová mégyek én? hová fordullyak? Az iffiu Tobiáſnak Annya, keveſſebre becsûllete minden kincsét, a' mellyet várt Gabéluſtul, mint távul létét Fiának, a' melyért buſult. Szent Dávidnak, mikor bánkodott, mind étele, mind itala, kônyhullatáſi voltanak. Mire nézve alig tudom immár meg-mondani, mellyik hatalmaſſabb, a' ſzeretetê? avagy a' bánat, és buſulás? mindazonáltal mégis ha jol elmélkedem, azt vélem én, hogy hatalmaſſabb a' bánat a' ſzeretetnél, mert a' bánatott a' ſzeretet ſegiti, és igy ketten gyôtrik a' ſzivet, de a' ſzeretet magánoſſan éleſzti. *Geneſ. 37. v. 30.*

A' melybûl kônnyen ki hozhattyátok minémû bânattya volt a' Szent Szûznek, mikor az el veſztett fiát kereſte. Ugy mint, annyi, mint ha leg éleſſebb tôr, avagy hegyes tôr járta volna által ſzivét, mert akkor tellyeſedett bé, a' mit mondott Simeon. *Tuam ipſius animam pertranſibit doloris gladius. Lucæ 2.* A' te lelkedet által járja, a' fajdalomnak, és bánatnak tôre, és hegyes tôre. De mit vétett a' dicsôséges Szûz, hogy ſzerelmes kincsétûl, Iſtenétûl kûlsô tekéntetében meg-foſztatott? bizony ſemmit ſem; hanem a' mint Szent Gergely ſzoll, a' kit ſzeret Iſten, ugy ſzokta kinozni, hogy annál inkább kivántaſſa magát. *Amat, & cruciat. hom. 21. in Ezechiel.* Szeret és kinoz. Ha azért ártatlanul a' dicsôséges Szûz annyira buſult harmad napig valo távul létéért Jéſuſnak, a' meg-teſtesûlt Iſtennek, a' kinek belsô vigaſztalásátul ſoha el nem hagyattatott? nem de nem méltobb-é? hogy mi leg keſerveſebben buſulyunk, mikor vétkûnk miatt távozik el *Lucæ 2. v. 35.* *S. Gregor. hom 21 in Ezech.*

tőlünk ? sőt mikor magunk gonoſsága kergeti ki ſzivünkbűl? A' ki mig velünk vagyon, minden joval birunk, mihelet pedig el távozik, minden nyomoruságban esünk. Mellyet meg-mutatván, el végezem. &c.

Propoſitio.

Mind annyi oſtobaságra-is, a' mennyi volt Iſraël népében, ugy mint a' mely, ſok nyilván valo cſuda tétele után-is Iſtennek, borjut emelt fel, hogy azt imáddná, s' kővetkezendő képpen leg temerdekjebb gonoſzsággal vétett, a' mint ezt Moyſes: *Peccatum maximum.* leg nagyobb véteknek nevezi. Volt benne annyira valo okos gondolat, hogy ſohová nem akarna az Iſten nélkül, és annak vezetéſe nélkül indulni, mert minek utánna vétkét ezen népnek Moyſes könyörgésére meg engedte volna, azt mondván néki. *Non aſcendam tecum, quia populus duræ cervicis es. Exod.* 33. Mond-meg, nékik, én el hagylak, és nem mégyek fel veled, mert kemény agyu, és nyakas nép vagy. ugy meg kőtötték magokat, hogy inkább el akarnák az előbbeni nyomoruságokat ſzenvedni, mint az Iſten nélkül jobb helyre általmenni. A' min, meg buſulván Moyſes, kérdi az Iſtent, hogy vezeſſe ki tehát ő maga, azt a' népet, a' melynek elő jároja nem akar maga lenni, a' ki, ki ſzabaditya? A' mely kérdéſre azt felelé: *Mittam præcurſorem tui Angelum, ut ejiciam Cananæum, & Amorrhæum; & intres in terram fluentem lacte & melle.* Ha ſzintén magam nem megyek-is, de Angyalomat küldem előbb előtted, hogy ki veſſem ez által a' Cananæuſt, Amorhæuſt, és békével bé meheſs a' téjel, és mézzel folyo földre. Mellyet halván Moyſes, meg-jelenté a' népnek, hogy ha réá állanak-é, vagy ſem? s' alig mondotta-meg ſzándékát Iſtennek, mindgyárt el ſzomorodtak minnyájan. *Audiens populus ſermonem hunc peſſimum, luxit, & nullus ex*

Exod. 33. v. 3.

Ibid. v. 4.

more

more indutus eſt cultu ſuo. ibid. v. 4. Halván a' nép ezt a' leg gonoſzabb ſzot, gyázban ôltôzôtt, keſerget, és ſenki, ſzokáſa ſzerént ékes ruhájában fel nem ôltôzett. s' Nem-is ok nélkûl; mert a' mint itten *Cajetanus* ſzoll: *Supremum in ſe malum concludebat.* Ebbûl leg nagyobb veſzedelmeket hoztak ki, mert ugyan-is mivel az Iſten minden jot foglal magában, sôt *omne bonum.* minden jonak mondattatik, mit érthetett máſt ebbûl? hanem azt, hogy a' mint leg jobb, a' leg jobbal járni, ugy leg gonoſzabb és veſzedelmeſſebb a' nélkûl meg-indulni? és azért mint ha minden ſzerencséjeknek meg-holtak volna, gyázban ôltôztenek, ſemmi jot tôbbet nem várván attul, a' ki ôket el hagyta Mire nézve egyenlô ſzoval azt mondák, Moyſes által: *Si non tu ipſe præcedes nos, non educas nos, de loco iſto.* *Cajetanum.* *ibid. v. 15* Ha te magad nem mégy elôttünk, ne vigy ki bennünket ebbûl a' helybûl. Mit beſzélleſz értetlen nép! nem hallod-é, hogy ha ſzintén maga nem mégyen is, veletek, Angyalát kûldi, a' ki meg-ôrizzen, ellenségteket megrontſa, és bátorságoſſan vezeſſen? csak annyira becsûllitek-é azt az Angyalt, hogy meg-veſsétek? ſemminek tartyátok ézt a' fôldet, a' mely téjjel, és mézzel foly? Igen is (ugy mond) ſemminek tartyuk, mert Moyſestûl tanultuk, hogy az Iſten *omne bonum.* minden jo, tehát ha az el marad, oda vagyon minden jónk a' mellyet kivántunk.

Az Iſten, nem de nem élet-é? nem ûdvôſség-é? erôſség, nyugodalom, bôvség? vigaſztalás, és valoságos jo? ha tehát ez el hágy, mi maradhat más mi velünk? hanem halál, betegség, erôtlenség, gyôtrelem, és kinzás, és valami vagyon e' világon annak ſzûksége, és fogyatkozáſa? Nem kell tehát nékünk Iſten nélkûl az Angyal, ha ſzintén a' leg felsôbb karokbul lenne-is, nem tetzik a' fôld, ha ſzintén téjjel és mézzel foly-is: mert még

a'

a' mennyei lakás ſem jo Iſten nélkûl. Oh bizony ebben meg-okoſodott nép! hogy Iſten nélkûl nem akar indulni! ezektûl ſzármazott az, a' ki azután haſonlo értelemmel mondotta: *Quid enim mihi eſt in cœlo, aut à te* *Pſalm. 72. v. 25.* *quid volui ſuper terram. Pſalm.* 72. Mi lehet az? a' mi engemet meg-vigaſztalhat, és boldogithat Iſten nélkûl mennyégben? ſemmi. Mit kivánhattam a' fôlden te tôled Iſtenem, nálod nélkûl? ſemmit. Valami kivûled vagyon, és te nálod nélkûl, mind veſzedelem, s' ſak egyedûl, *Pſal. 143. v. 15.* *Beatus populus, cujus Dominus Deus ejus. Pſalm.* 143. Boldog az a' nép, a' ki-é az Ur Iſten. a' kitûl el nem távozik, mert ha világi kincſet ſzeretz, legyen veled az Iſten, és megnyered, ſzereted dicsôségedet, fel magaſztaltatáſodat ne bocsásd el tôled az Iſtent, és ez meg-adatik, kivánſz jo élettel, jo hirrel igazsággal mindenek elôtt túnoôkleni, tartoztasd az Iſtent, és ez-is végben megyen kivánságod ſzerént. Mert a' mint én ô tôle hallom, mind ô véle e-*Proverb. 8. v. 18.* gyûtt járnak ezek: *Mecum ſunt Divitiæ, & gloria, opes ſuperbæ, & juſtitia. Prov.* 8. En velem vannak (ugy mond) mind a' gazdagságok, kincſek, dicsôségek, és az igazság: de a' mint ô véle vannak, ugy nála nélkûl ezeket nem kaphatni. Kéſen vette ezt eſzében Saul, 1. *Regum* 28. a' ki inségiben minden felé kapván, még az ôrdôngôs babonás aſzſzonyhoz-is folyamodott, a' ki néki fel támaſzt-*1. Reg. 28. v. 15.* ván Samuelt, azt hallá tôle: *Quare inquietáſti me, ut ſuſcitarer?* Miért háborgattál, hogy fel támadnék. Kinek azt felelé Saul: *Coarctor nimis.* ne nehesztely réám, mert felettébb ſzorongattatom, ſe tanácſom nincſen, ſe hadam elegendô, a' Papok el hagytak, a' Profeták ſemmi jot nem jövendôlnek, de az Iſtennek is ſemmi feleletit nem vészem az oltárnál, mit cſelekedgyem? ſegits! de mind ha-*ibid. v. 16.* ſzontalan buſulása. *Quid interrogas me, cùm Dominus receſſit*

à

à te. ibid. v. 16. Ciak haſzontalan én hozzám tolyamodnod, mivel az Iſten el távozott tôled; ha az egéſz mennyei karokat mind ſegitségedre hivod-is, el kell veſzned, az Iſten nélkûl, ha a' halottakat mind fel támaſztatod-is, haſzontalan, el távozott tôled az Iſten. Ha az eget és fôldet melléd véſzed-is, nem ſegithetnek. *Receſſit à te Deus.* Mert a' ki téged ſegithetne, el távozot tôled, annyi kár vallás vagyon benne az Iſtennek el távozásában; s' nem ſzivbéli buſulátra valo é, ha kitûl el távozik? maga fenyegetéſe az *Oſeæ c. 9. Væ eis, cùm receſſero ab eis.* Mond-meg nékik Proféta, nem tudgyák jelen létemet becsûlleni, de jaj nékik, mikor el távozom tôlek. *Oſea c. 9. v. 12.*

A' hol *Chryſoſtomus hom. 2. in gen.* azt mondgya: *Quando Dèus exorditur ſermonem à væ, hoc tibi perſvaſum habe, quòd velut ſignificare graviſſimum ſupplicium, damnúmque magnum.* Valamikor azzal a' ſzoval kezdi el fenyitését az Iſten, Jaj, tudgyad, hogy gyôtrelmet, és leg nagyobb kárvalláſt jelent. De viſzontag a' hol ô vagyon, ottan a' halál ellen, életre akadtz, az éhség ellen, elégségre, a' faradság ellen, nyugodalomra, minden gonoſz ellen, minden jora. s' azért mondotta oly bátran Szent Dávid: *Si ambulavero in medio umbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es. Pſ.* 22. Ha ſzintén a' halál árnyékának közepén járok-is, az az, minden veſzedelmekben, nem félek ſemmi gonoſztul, mert te velem vagy én Iſtenem. Tudván azt bizonyoſnak lenni a' mit mondott *Sophonias c. 3. Dominus in medio tui, non timebis ultra malum.* Mi helet benned vagyon, és ſzived közepén az Ur, ne fély, ſemmi ſem árthat. A' mint hogy maga-is Jeremiáſnak igy ſzolt: *Noli timere, ego dedi te in civitatem munitam, in columnam ferream, in murum æneum, ſuper omnem terram Regibus Juda, & Principibus, & populo terræ, & bellabunt adverſum te, & non prævalebunt,* *Chryſoſtomus, hom. 2. in gen.* *Pſalm. 22. v. 4.* *Sophoniæ c. 3. v. 15.* *Jeremiæ c. 1. v. 18.*

bunt, quia ego tecum ſum. (*ait Dominus*) *c.* 1. Imé én tégedet a' fejedelmek és királyok ellen küldelek, de ne félly, mert én tégedet ollyanná tettelek, mint a' keritett erös városſt, ollyanná mint a' vas oſzlopot, mint a' rézbül öntött falt, valakik ellenned támadnak öſzve rontyák agyokat rajtad, mert én te veled vagyok.

Oh! ki mondhatatlan haſznu Iſten! ki ne kivánnya, a' te jelen létedet! ki ne félye a' te el távozáſodat? a' kivel erös kö falak, vas oſzlopok, nálad nélkül üres nádnál is romlandobbak, roſzabbak vagyunk. Ne adgy bár nékünk ſemmit, csak magadat meg ne vond tölünk, mert tudgyuk azt, hogy te veled mindent birunk. S' ugy vagyon, mert ha halottátok mit igért Abrahámnak, mikor hazáját el hagyatta, meg-értitek, hogy nem máſt, ſemmit magán kivül. *Domine Deus quid dabis mihi? Geneſ.* 15. v. 2. Ugy de én Iſtenem mit adtz nékem, ha minden joſzágomat, attyafiaimat el hagyom? Idegen helyre megyek ugy mond Abrahám? nem máſt, ugy mond az Iſten, hanem: *Ego protector tuus, & merces tua magna nimis.* En léſzek te néked felettébb nagy jutalmad az az, ſemmit nem tudtz te kivánni, a' mit én velem meg nem nyernél. A' hol Chryſoſtomus visgállya azt a' ſzot *Ego. Quis eſt iſte?* Kicſoda az, a' ki azt mondgya, én? Tudni illik *Vita æterna, conſtans fælicitas, ſalus perfecta, divitiæ infinitæ, ſine termino requies, bonum quod omnia comprehendit dona, ut potiori jure dicere poſſis, quod illa olim: In te uno omnia ſimul habebamus. Tobiæ* 10. Az az, a' ki örök élet, állando boldogság, tellyes üdvöſség, véghetetlen gazdagság, végnélkül valo nyugodalom, oly jo, a' mely minden ajándékokat magában foglal, hogy méltábban mondhaſſad felöle, a' mit az iffiu Tobiáſrul monda az Annya, te benned egyben, minden jovaink, benned voltanak foglalva. S' mind azon által mégis kicſo-

Geneſ. 15. v. 2.

S. Chryſoſtomus.

Tobiæ. 10.

csoda az, a' ki el távozásán busúl? hogy ha akaratunk ellen hagyna el, semmi okot nem adván réá, talán kevesé busulhatnánk, ugy mint a' kiknek hatalmában nem volt meg-tartoztatása. de mikor ő kivánkozik velünk maradni, s' mégis mi gonoságink által ki vettyük s' még sem busulunk?

Ah! immár meg-tőlt a' mi gonoságinknak mérték serpenyője, nem mást, hanem utolso veszedelmet önt nyakunkban, mert minden jot el veszt vén, csak nem-is érezzük kárvallásunkat, hasonlok a' halottakhoz, a' kikhez akár mint mutassad szeretetedet, semmivel nem vagy kedves, indits fület gyönyörködtető musikát, nem indul arra meg a' halott, drága illatu keneteket vigy az orra alá, nem érzi, malosát tőlts szájában, nem nyeli el, szebnél szebb képeket vigy szemei eleiben, nem teként réájok, drága kőntősökben öltöztesd nem kedvelli, s' meg sem oltálmazza, kiálts réá, beszéllyed szeretetedet, nem felel semmit, mert oda vagyon az éleztő lélek belőle: szintén illyen annak állapottya, a' ki gonoszsága által el veszt tette Istenét, minden jovát, s' csak nem-is tud rajta busulni, mert a' mi a' lélek a' testnek, az, az Isten a' léleknek, nem érez a' test lélek nélkül, a' lélek sem ért semmit Isten nélkül. Ah ne engedd tehát kereszt yén lélek oly könnyen el válni tőled, a' kivel vagyon életed, és minden boldogságod! *Nunquam autem Deus deserit hominem, nisi prius ab homine deseratur. Concilium Tridentin. sess. 6. c. 11.* Soha pedig nem hagya el Isten az embert, ha előbb az ember el nem hagya, el hagya pedig szo fogadatlanságával, és a' világi kivánságoknak valo endedelmetséggel. *Concilium Tridentin. sess. 6. c. 11.*

Menny mény, csak szemeid kivánsági után, szivednek undok gondolati, és szándéki után, mindgyart

el hagytad Iſtenedet, mert nem fér egyben a' beliál és a' Kriſtus, a' bûn, és az igazság, a' mocſok, és a' tiſztaság. De ha méréſzen meg-veted, eſzedre jutz valamikor, és keſerveſſen, noha haſzontalanul meg ſiratod, mert meg vagyon irva, és jövendôlve. *Zach.* 12. *Planctu plangent eum, quaſi ſuper unigenitum.* Siráſſal ſirattyák, és oly ſiráſſal ſirattyák-meg, mint az egyetlen egyet. Tudgyátok é minémû az egyetlen egyen valo ſirás? ollyan hogy vigaſztalhatatlan, mert abban minden reménység félben ſzakadott, ha kinek két gyermeke vagyon, egyik halála után, meg-marad a' máſik, vagyon kiben bizzék ſzûleje, de ha cſak egyetlen egy, azzal oda vagyon minden reménysége, minden vigasága. Nincſen több egy Iſtenednél, egy meg-váltodnál, egy Iſtenednél, ha tehát ezt el hagyod, nincſen más, a' kihez folyamodgyál. s' azért azon Zachariás ſzavaira azt mondgya Szent *Rupertus* a' zſidokat hurogatván. *Illud edici non valet, ſatis excogitari non poteſt, quàm ſit infœliciſſimum amiſiſſe Salvatorem unicum & unigenitum, ita ut jam nec illum liceat ſperare, nec alium.* Nem mondhatni ki, sôt ki ſem gondolhatni, minémû nagy boldogtalanság legyen az egyetlen egy meg-váltót el veſzteni, ugy annyira, hogy ſoha ſe ô benne, ſe másban reménységét ne teheſſe, a' ki el veſztette.

Zachariæ 12.

S. Rupertus

Igy a' zſidoságnak hazájok, templomok, ſzabadságok el veſztéſe után, volt még a' kiben biznának, az Iſtenben, és a' Kriſtusban, a' kit reméllettek, de minek utánna ezt ki vetették, nincſen immár más, a' kit várjanak, a' kihez folyamodgyanak, hanem cſak hitetlenségek marad ſen. Haſonloképpen ha te akár minémû alkotmányért el hagyod? tudgyad, hogy egyetlen egyedet hagytad el; s' nem-is léſzen más, a' kiben fel talállyad azt a' jot, a' mellyet ezzel el hagytál,

De

De ha ſzintén tapaſztalo képpen nem érzi-is az ember kárát, és gyötrelmét az Iſtennek el hagyásáért vétke által, ugyan valoságoſſan nagyobb bűntetéſe nem lehet, mint az, hogy nem réſzes Iſtenében. Ki tetzik ama' Szent János ſzavaibul: *In propria venit, & ſui eum non receperunt, quotquot autem receperunt, dedit eis poteſtatem filios Dei fieri.* Joannis 1. A' hol két rendbéliekrűl ſzoll, azokrul, a' kik bé fogadták, és a' kik nem fogadták, a' kik bé fogadták jutalmokat emliti azt, hogy fiai lehetnek Iſtennek, de amazoknak, csák azt mondgya, hogy *Sui eum non receperunt.* s' hol ezeknek a' bűntetéſek? ha amazoknak vagyon jutalmok? Szent *Chryſoſtomus hom. 9. in Joan.* azt mondgya, hogy abban foglaltatik nagyob bűntetéſek, hogy nem mondatnak réſzeſek Iſtenben. *Quid non dicis nobis Joannes, eorum etiam ſupplicium? qui eum non receperunt? ſed tantùm, quod ſui erant. Et quodnam majus ſupplicium eſſe poſſet? quàm ſi eorum ponatur arbitrio filios Dei fieri? at noluit, ſed ſponte ſuâ, tantâ nobilitate, tanto ſe honore, indignos afficiunt.* Miért nem mondod-meg te János, azoknak gyötrelmeket? a' kik ötet bé nem fogadták? hanem csák azt mondod; övei voltanak. Mi lehet ennél nagyobb kin? mint hogy az ő hatalmokban legyen Iſten fiaivá lenni, és ők nem akarnak, hanem ſzántſzándékkal, méltatlanokká téſzik magokat, ily nagy nemeſségre, és ily nagy tiſzteletre. Hogy azért késő buſuláſra ne fordullyon állapotunk kereſztyének, azt mondanám, a' mit Joſue *c.* 22. *Adhæreatis ei, & ſerviatis in omni corde.* Ahoz ragaſzkodgyatok, és néki ſzolgállyatok, mert ő az örök élet. Azt jovallom én, hogy ki ki magával el hiteſſe, a' mit Szent Dávid mondott: *Mihi autem adhærere Deo bonum eſt.* s' ugy léſzen, hogy ſoha buſuláſſal ne kereſsük gyötrelmünkre,

Joan. c. v. 11. & 12.

S Chryſoſt. hom. 9. in Joannem.

Joſue c. 22. v. 5.

hanem ha vétkünk nélkül meg.vonnya magát, abban léſzen vigaſztaláſunk, hogy *Amat, & cruciat.* hogy ſzeret, és ſanyargat. De jövendőben a' mi buſulásunk örök vigaságra fordul. Amen.

VIZ KERESZT NAP UTAN, MASODIK VASARNAP.

ELSŐ PREDIKACZIO.

Jobb az Iſtennek keſerű űrmős borával, mint a' világ édes italával tartani.

Omnis homo primum bonum vinum ponit, & cùm inebriati fuerint, id quod deterius eſt, tu autem ſervaſti bonum vinum uſque adhuc. Joannis 2.

Joan. 2. Minden ember előſzer jo bort ád, és midőn meg-réſzegűlnek, akkor azt, a' mely alább valo, te pedig eddig tartottad a' jo bort.

Ol lehet ugyan, hogy bőtű ſzerént vévén a' mái Náſznagynak ſzavait, a' ki a' kánabéli lakadalomban a' vőlegénynek dicséretire azt mondá: Minden ember előſzer jo bort ád, és midőn meg-réſzegűlnek, akkor azt, a' mely alább valo: te pedig eddig tarttottad a' jo bort, többet nem értet, mint ezen ſzók téſznek. De ugyan a' Szent Lélek lelki tanuságunkra tétette fel az Evángeliſtával, mert azon a' ſzón: *Omnis homo.* minden ember, csák a' világ fiait, a' teſtnek adatott embert értette, ama' Szent Pál mondáſa ſzerént: *Nonne carnales eſtis, & ſecundùm hominem ambulatis.* 1. *Cor.* 3. Nem de nem te-

1. Cor. 3.

ſtiek

ſtiek vagytok-é? és ember ſzerént jártok-é? *Talis homo primò ponit ſibi, & ſuis præſentes delectationes, & cùm inebriati fuerint ipſe, & ſui, id eſt repleti gaudio præſentis fœlicitatis tunc id, quod deterius eſt, id eſt dolorem gehennæ, & remorſum perpetuum malæ conſcientiæ.* Az illyen ember, (ugy mond Hugo Cardinál) elôſzer-is mind magának, s' mind hozzá magához haſonlok eleiben, a' jelen valo gyönyörûségeket téſzi, és minek utánna meg réſzegûlnek, mind ô maga, s' mind társai, az az, meg-telnek a' moſtani életnek boldogságával, azt adgya elô, a' mi roſzſzabb, ugy mint a' gehennának fájdalmát, és gonoſz lelki iſméretnek örökké valo furdalását. Oh átkozott lakodalom! a' melynek bé menetele nevetség, és vigaság, s' ki menetele pedig ſiralom és ſzomoruság! s' mind azon által mégis leg tôbb vendége vagyon az embernek, micſoda embernek? a' világnak: valamenyén iſzſzák az ô pohára sôprejét, a' mái napig a' kárhozatban, mind az ô vendégi voltanak, s' mégis leg tôbben mennek utánna. Hugo Card. hic.

Ennek, és a' hozzá tartozandoknak bora az, a' melyrûl *Deutor.* 32. a' mondatik: *Fel draconum vinum eorum, & venenum aſpidum inſanabile.* A' ſárkányoknak epéje ezeknek az ô borok, az aſpis kigyonak meg gyogyithatatlan mérge. Minden adományában cſalárd a' világ, s' nem kûlômben bánik véle, a' kit meg-ejthet, mint a' madáraſz a' madárral, vagy a' haláſz a' hallal. *Fiſtula dulce canit, volucres dum decipit auceps.* Mig a' lépre réá nem ſzáll a' madár, addig ſipoldogal néki, de mihelet le ſzáll, és a' lépén meg-akad, vagy hálojában, ki tekeri a' nyakát néki, és meg-ôli. A' haláſz eledelt téſzen a' horogra, de valamellyik hozzá kap, torkán akad, ki rántatik, meg ôlettetik: ſzintén igy a' világ, minden gyönyrûséggel hiteget, nyomoruságának ſzines borát ûvegben mutogattya, de Deutor. 32. v. 33.

a'

a' ki véle meg-telik, vagy ki okáttattya véle, vagy megfujtya, és azért e' felôl, a' világi gyönyörûségek képzett
Prov. 23. v. 31. borárul mondotta a' bôlcs: *Ne intuearis vinum, quando flaveſcit, cùm ſplenduerit in vitro color ejus ingreditur blandè, ſed in noviſſimo mordebit, ut coluber, & ſicut regulus venena diffundit.* *Prov.* 23. Ne nézd a' bort mikor sárgul, és fenylik az üvegben, mert kedveſſen foly be, de utolljára meg-mar, mint a' kigyo, és mérgét ki önti, mint a' baſiliſcus. Micſoda mérgét? az örök kárhozatot. mert az illyennek (ugy mond Salamon) lábai, halálra botlanak, és pokolra ejtik ôtet. *Pedes ejus deſcendunt in mortem, & ad inferos penetrant greſſus ejus.* *Prov.* 5. Ennek az ô lábai halálra ſzállanak, és az ô lépéſi pokolig hatnak. Valamint a' patikában ſzépek az edények, aranyaſok, de nem bátorságos mindenikében be mártot uijodat meg-nyalintanod, ugy a' világnak igéreti ſzépek, gyönyörködtetôk, de valosagoſſan mérget foglalnak magokban. Hogy azért ſenki meg ne cſalattaſsék, azt jovallom, ſenki ennek lakadalmában ne ſieſſen, mert utolljára igen alá valo borral itattya, hanem inkább azzal lakozzunk mig élünk, a' ki elején úrmós bort ád, keſerûségeket, de végtére édes bor-
Propoſitio. ral vendégel, örrökké valo boldogságával, a' ki egyedûl cſak maga az Iſten. Mellyet mig bővebben elôtökben adok, azonban legyetek figyelmeteſek.

Nem kûlômbeknek láttatnak nékem azok lenni, valakik a' világnak hamar változando gyönyörûségin kapnak, mint azok a' gyermekek, a' kik a' ſzem feny veſztô Comediáſok után futkároznak, a' kiket ezek mennél tôbſzer cſalnak-meg, annál inkább járnak utánnak, és mivel cſalárd meſterségeket ingyen nem mutattyák, Attyoktul pénzt nyervén ſiráſokkal, menten mennek oda, a' hová dob ſzóval hitegettetnek, és fizetnek érette,

hogy

hogy be bocsáttaſſanak. A' hová be menvén, mit véltek? mit nyernek? arany almát mutat nékik a' ſzem fény veſztô, s' mikor kezekben nyujtya a' gyermekeknek, gyors változásával kezeinek, az arany alma helet békát, vagy kigyót ád kezekben, meg-hagyván nékik, hogy addig be kucſult kezeket meg ne nyiſsák, mig ô nem hagya; azonban meg-parancſollya, hogy kezeket meg nyiſsák, és imé nagy ſikoltáſſal vetik ki kezekbûl a' békát, vagy kigyót. Eppen ez a' cſalárd világnak játéka, kinek illyen, kinek amollyan formában adgya eleiben jovait, ô jádzik, és cſak hazugsággal tartya azokat, a' kik ôtet kedvellik, s' mégis ezek felettébb-is kapnak rajta, ſe fáradságokat, ſe munkájokat, ſe kôltségeket nem kéméllik, ugy annyira, hogy egy máſt arra ingerellyék: *Venite, & fruamur bonis, quæ ſunt, & utamur creaturâ, tanquam in juventute celeriter, optimo vino, & unguentis impleamus nos. Sap.* 2. Jertek, és éllyûnk a' jelen valo jókkal, és éllyûnk hamarsággal a' teremtett állattal mint iffiuságban. drága borral és kenetekkel tôltôzzûnk. oh eſztelen emberek! hányat láttatok, vagy halottatok, hogy immár meg cſalt a' világ? miért hiſztek néki? mérges az ô itala, halálos az ô lakodalma; jádzik veletek, hogy megſirattaſſon, hiteget, hogy meg-cſalhaſſon. *Sap. c. 2. v. 6.*

Meg-eſett ezeken ſzive Szent Dávidnak *Pſalm. 4.* és azért igy ſzolitotta-meg ôket. *Ut quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium?* Miért ſzeretitek a' hivságot, és a' hazugságot, miért kereſitek? A' hol Szent Agoſton *ſerm.* 141. *de tempore* azt kérdezi. *Quòd mendacium quæritis? mundum.* Hazugságot kereſtek, de micſoda hazugságot? a' világot, mert ez nem más, hanem cſalárdság és hazugság. Ez te néked nyomorult ember, valaki meg-kedvelletted, minden munkáidnak fizetéſe; ez a' ſzûnetlen ha- *Pſalm. 4.* *S. Auguſt. ſerm. 141. de temp.*

daknak zſolgya, és a' győzedelmeknek koronája, és minden kivánságoknak legeltetéſe, egy hivság, és hazugság. Es hogy czikelenként meg-mutaſſa Szent Agoſton igy beſzéll : *Quæris aurum, quare quæris mendacium? vis eſſe in ſæculo ſublimatus, quare quæris mendacium? & quidquid aliud quæris amando terram, quare non ceſſas quærere mendacium? non vultis eſſe gravi corde, qui terreno mendacio, oneratis cor veſtrum? fallit vos, quod quæritis, mendacium eſt, quod quæritis.* Aranyat és gazdagságot kereſs, miért kereſed a' hazugságot? fel akarſz magaſztaltatni a' világon; miért kereſed a' hazugságot? de valamit máſt kereſs, ſzeretvén a' földet miért kereſed a' hazugságot? nem akartok nehéz ſzivel lenni, s' azonban földi hazugsággal terhelitek ſziveteket: meg-cſall benneteket a' mit kereſtek, mert hazugság, a' mit kereſtek. azt vélitek arany alma vagyon kezetekben, s' azonban undok békát, mérges kigyót ſzoritottatok markotokban.

S. Auguſtinus.

Egyet ért Szent Dáviddal Szent Pál Apoſtol, a' ki azt kiáltya: *Qui utuntur hoc mundo, tanquam non utantur, præterit enim figura hujus mundi.* 1. *ad Cor.* 7. A' kik élnek ezzel a' világgal, cſak ugy tartſák, mint ha nem élnének, mert ez ſzem fény veſztő, és el mulik az ő Abrázattya. Micſoda az abrázat? a' *Philoſophus* azt mondgya: nem egyéb, hanem kűlső ſzine valaminek, a' mely változton változik.

1. ad Cor. 7. v. 31.

Igy kezedben viſzed a' viaſzſzat, addig gyurod, forgatod, és hoſzſzaſſan nyujtod, majd golyobiſt, majd hegyestőrt formálſz belőle, el lapitod tányért cſinálſz, meg-ſzegleteſited, és oſzlop formára forditod, majd mokuſt, majd oroſzlányt, majd egeret, majd más bábot formálſz, ezer, s' még ezer formára változtatod, egyik ábrázattyát máſra, *Præterit figura hujus mundi.* Haſonlóképpen

pen a' világnak is minden ajándéka, változo, majd gyönyörködtet, majd meg-sirattat, mikor a' vétekre hiteget, csak édességét mutattya, minek utánna vétettél, keserűséget fordittya elő.

Mint nem édesíti szájá izit a' fösvény embernek, mikor gazdagságát gyarapittya? egyik pénzt, a' másik mellé dugogattatván, de minek utánna egy ůdeig ugy gyönyörködtette benne, hogy a' miatt Istene ellen is vétene, meg változtattya ábrázattyát, kárvallásban ejti, vagy tűz által, vagy ellenség által, és ugy meg-szomorittya, hogy gyakorta kétségben ejtvén, az istrangot vetteſſe nyakában. *Præterit figura hujus mundi, quare quæritis mendacium?* Meg-változik tudni illik, a' világnak ábrázattya, miért kereſitek a' hazugságot?

Másnak más szint ád eleiben, méltoságokra emeli, kevélységre indittya, s' mikor magát éppen el hitte, gyalázatot fordit fejére, s' csufává tészi az embereknek. Némellyeknek a' testi moslékat tészi elejekben, mint drága ételt, de nem sokáig fel fordittya, s' akkor ereszteti bűzét, mikor gyalázatban hozza. Azért kiált Szent Pál *ad Rom.* 12 *Nolite conformari huic sæculo.* Mások olvasák: *Nolite configurari.* Ne szabjátok magatokat a' világhoz, avagy ne ábrázollyátok magatokat az ő formájára, mert meg csal: *Præterit enim figura hujus mundi.* Hamar más formára változik ábrázattya. *ad Rom. 12. v. 2.*

Bizonyittya ezt Szent Ambrus *l.* 1. *de Abel, & Cain, c.* 4. *Mundus theſauros monſtrat, regna promittit, amores promittit continuos, ſine pædagogo diſciplinam, vitam ſine ſollicitudine, mollem ſomnum, inexplicabiles cupiditates. Sed eſt onus Babylon, multos premens, & ad inferiora incurvans.* A' világ keneteket mutat, országokat igér, és szűnetlen szeretetet, mesternélkűl tudományt, életet busulás, és gondnélkűl, puha álmot, *S. Ambroſius l. 1. de Abel, & Cain. c. 4.*

álmot, ki mondhatatlan kivánságokat, és gyönyörűségeket. De csak mind a' Babylon terhei ezek; Isaiás látása szerént, a' mellyek sokakat meg-görbitenek, és pokolig hajtanak le. Azért *Nolite configurari*: Ne kapjatok szines ajándékin, mert mind változo ábrázattyok. A' mint jol tanit Szent *Chryſoſtomus hom. 20. in ep. ad Rom Si rectâ incedere voles, ne te aptes ad præſentis vitæ figuras, Nam etiamſi divitias objeceris, ſi gloriam, ſi divitias, ſive aliud quodcunque ex eis, quæ magna eſſe videntur, figuræ tantummodò ſunt, non ipſius, quæ in rebus eſt veritatis demonſtratio, perſona quædam ſcenica, non conſiſtens rerum ſubſtantia, ſed tu vide ne illi configureris.* Hogy ha (ugy mond) egyeneſſen akarsz járni, ne szabd magadat a' jelen valo életnek ábrázatihoz, mert akár a' gazdagságot szánnyad, akár a' dicsőséget, vagy a' gyönyrűségeket, vagy akár mit máſt, a' mi nagynak látzik, csak mint változo ábrázat, és nem valosága a' mutatott dolognak, Comædiás, szem feny veſztő, nem állando valoság! De te láſſad hogy hozzájok ne alkalmaztasd magadat.

Iſaiæ c. 13.

S. Chryſoſt. hom. 20 in ep. ad Roman.

Igy tanitanak a' Szent Atyák, igy a' Szent Irás, de mégis. oh! veszedelmes állapotunk! *Allicit homines magis dulce peccati, ad præſens influit, & impingvat videntis affectum, quàm triſte virtutis, quæ fidei ſpem, velut quodam cortice amari laboris involvit. S. Ambroſ. in Pſalm. 1.* Inkább magához holdittya az embereket, a' bűnnek édeſsége, mely ůdeig édesdeden foly, mint az édes bor, és hizlallya a' réá nézőnek kivánságát, mint a' jo eledel, hogy sem mint a' joságnak szomorusága, mely a' hitnek reménségét mint egy keserű munkának héja alatt fődözi el.

S. Ambroſ. in Pſal. 1.

Noha pedig moſtan-is nagyobb fáratságban áll a' világ gonosz fiainak élete, mint a' joknak, mert amazok nehezen jutnak gyönyörűségekhez, és vége örők halál,

és kárhozat, ezeknek pedig most vagyon fáratságok, de azután nyugodalmok örök életek, és gyönyörűségek.

Mire nézve azt kiáltya Szent Bernárd *cap.* 103. Ah! *Si sapis si habes cor, si tuum est lumen oculorum tuorum, desine ea sequi, quæ & assequi miserum est.* Ha észed hellyén vagyon, ha meg-vagyon még szemed világa, szűnnyél-meg azok után járni, a' mellyeket el érni-is nyomoruság. *S. Bernard. c. 103.*

Mit mondanátok arra? micsoda boldogsága vagyon annak a' jo lakásban, és minden gyönyörűségben, a' kinek egy két holnapig minden szabadon meg-engedtetik, hogy azután meg-ölettessék? kétségnélkül azt mondanátok, hogy jobb volna mind addig éhezni, és szomorkodni, hogy toább élhetne, hogy sem mint kevés nyájasággal bizonyos halált érdemleni, és meg-ölettetni. Igy járt Szent *Cæsarius* Africában be menetelekor egy Lucianus nevő iffiuval. A' kit midőn utzákrul utzákra tobzodni látna, &c. kérdezkedett felőle mi okbul vigadna ugy, s' azt felelék, hogy uj esztendőnek első napján, az ország üdvősségéért fel kell áldoztatni, ugy hogy fegyverben, fiákban, pánczélban öltözvén lora üllyön, és azt magával egyűtt le ugrassa egy magos hegyrűl a' tengerben. Oh nyomorult őrdög mártyroma? valoba kevés üdeig itta ez, a' világ borát, eleinten édes volt, de végtére, *id quod deterius* azzal kinoztatott, a' mely alább valo volt, örök kárhozattal.

Jol mondotta Sz. *Chrysostomus hom.* 1 *in Gen. Voluptas brevis est, temporaria, dolor autem perpetuus, & fine carens.* Rővid az üdeig valo gyönyörűség, de a' fajdalom szűnetlen, és vég nélkül valo: ki nem láttya menyiben áll a' világ fiainak csak egy kevés vigasága-is? Be tellyesedik felőle a' mit mondott Oseásnak 10. részében az Isten Efraimrul. *Ephraim docta vitula diligere triturам.* Mint az ökör meg-kedvellette *S. Chrysostom hom. 1. in Gen.* *Oseæ 10. v. 11.*

Efraim a' nyomtatáſt. A' mely ſzokra Szent Gergely igy ſzoll: *Amant perverſi homines, pro hujus mundi gloria, etiam tribulationes, cunctisque pro ea ſudoribus libenter ſerviunt, & gravium laborum jugo devotiſſimi, colla ſubmittunt. l. 20 mor. c. 16.* A' gonoſz emberek kedvellik a' világ dűcsőségéért fel vállalt ſanyaruſágokat, és véres veritékkel is ſzolgálnak néki, s' őrőmeſt igájában hajtyák nyakokat. s' vallyon miért? Azért a' miért az ökör nyomtat, mert meg nem lévén ſzája kőtve hozzá kapdoz a' kalaſzhoz, ehetik belőle, ugy ezek-is, de higyétek el nagy eſztelenség erre réá bocsátkozni. Nem ſokáig tart az ő győnyőrűſégének bora, mindgyárt alább valo kőveti, akár mint igérjen ő ſzűnetlen jót., csak hazud.

S. Gregor. l. 20. c. 16. mor.

A' mint bőlcſen mondotta azt Szent Agoſton felőle: *ſerm. 23. de verbis Apoſtoli. Mundi promiſſa ſemper fallunt, Dei promiſſa nunquam fallunt, ſed quia mundus, quod pollicetur, hic videtur daturus, id eſt in hac terra morientium, in qua nunc ſumus. Deus autem quod pollicetur in terra viventium daturus eſt; Multi fatigantur expectare veracem, & non erubeſcunt amare mendacem.* A' világ igéreti mindenkor meg-cſalnak, az Iſten igéreti ſoha meg nem cſalnak, hanem hogy a' világ a' mit igér, itt láttatik meg-adni, az az, a' meg-haloknak főldén, a' kin moſt vagyunk. Az Iſten pedig a' mit igér, az élőknek főldén fogja meg adni. Sokan el fáradnak várván az igazat, és nem ſzégyenlik ſzeretni a' hazugot. Ezek felől tellyeſedik be, a' mit jajgatáſſal kiáltott a' Sirák Fia *cap. 2. Væ iis, qui perdiderunt ſuſtinentiam.* Jaj azoknak, a' kik el veſztették a' békeſséges tűréſt, a' várakozáſt, &c. Mert a' mondatik nékik: *Recepiſti bona in vita tua, nunc autem cruciaris, Lazarus autem mala.* El vetted a' jót életedben, moſt pedig kinzattol, El vetted a' jót életedben, moſt pedig kinzattol, lázár pedig a' gonoſzat, s' moſt vigad.

S. Auguſt. ſerm. 23. de verbis Apoſtoli.

Eccleſ. c. 2. v. 16.

vigad. vendége volt ő a' világnak, de ki tetzik mivel vendéglette utolljára, roſz italát sőprőſtűl itatta véle, mert *Fex ejus non eſt exinanita, bibent omnes peccatores terræ. Pſalm.* 74. Az ő ſeprője el nem fogyott, iſzák minnyájan a' bűnősők. *Pſalm. 74. v. 10.*

A' mi Iſtenűnk pedig űrmős borral, keſerűséggel, ſzenvedéſekkel kínál előre, de végtére édes itallal, jó étellel, mert nem ád ő, ſe tikmony helet ſcorpiot, ſe koſt, hanem hizlalt borjut, mint a' tékozlo fiu Attya. Igaz hogy nehéz ſzenvedni a' tűzet, vaſat el tűrni, nehéz, de *Æternum gloriæ pondus operabitur in nobis, quod momentaneum & leve tribulationis fuit. 2. ad Cor* 4. A' ſzempillantáſni ſanyaruság őrők dűcsőségnek jutalmát miveli mi bennűnk. Ha kinek azért bal felé nincſen ſzive, mint a' bolondnak *Eccleſ.* 10. hanem jobjára, az az inkább ohajtya a' valót, mint a' képzett jót, annak tartſa magát lakadalmára, a' ki őrőkké fogja vendégelni. és igy ha eleinten keſerűt iſzik-is mint a' Mártyrok, de végtére joval tartya, mint ma a' vendégeket a' Kriſtus Jéſus. Amen. *2. ad Cor. 4. v. 17.* *Eccl. c. 10. v. 2.*

VIZ KERESZT NAP UTAN,

MASODIK VASARNAP.

MASODIK PREDIKACZIO

A' ki tellyeſséggel bé tőlti akarattyát Iſtennek, az Iſten-is annak tellyeſen fizet, sőt kevésért ſokat ád.

Implete hydrias aquâ. Joan. 2. Tőltsétek-meg a' vődreket vizzel. *Joan. 2.*

Ha

HA valami tekélleteſség vagyon az igye fogyott álhatatlan emberben, ki nem tudgya, hogy annak alkotojában az Iſtenben leg álhatatoſſabb joban fölösleg tapaſztaltatik : a' mint a' viznek eredetébűl, és ſzűntelen fakado forrásábul többet merithetűnk, mint abbul a' vizbűl, a' mely onnan ki merittetett, bátor ſzámtalan ſok edénnyel legyen-is : ugy a' mi jót az emberben találunk, ſokkal bővebben vagyon az Iſtenben, ugy mint a' kitűl ered, és árad máſokra-is, minden jo. A' bőv kebelű, és nagy ſzivű Fejedelmekben dicséretes a' bőv adakozás, de mivel ez fogytára juthat, nem ér azzal, a' ki mindeneknek ſzűntelen adhat, és ſoha meg nem fogyatkozik.

Theodoricus Királynak adakozását dicsérvén *Caſſiodorus* azt mondgya dicséretére, hogy leg ſzaporább mondáſa e' volt: *Optamus cunctum diem beneficijs noſtris plenum excurre-re. Optamus ubique præſtita noſtra radiare. Quia in æternum vivit, quod munificentia principalis indulſerit. l. 3. var. ep.* 11. Azt kivánnyuk mi, hogy minden nap terjedgyen a' mi jo tétemênyűnk. Azt kivánnyuk, hogy a' mi adakozáſunknak mint a' napnak ſugári mindenűé ſzolgállyanak, mert örökké él, és emlekezete fen marad annak, a' mit a' Fejedelmi adakozás nyujtot. Szép és dicséretes ſzándéka ez Theodoricus Királynak! de micſoda ez, ahoz képeſt, a' mellyet minnyájan látunk, és tapaſztalunk a' mi Iſtenűnkben? a' ki kéretlen-is mind a' jókkal, mind a' gonoſzakkal jót téſzen, minden állatokat be tőlt áldomáſával, és ha mi kivántatik tűle, nem cſak azt meg nem adgya, a' mit kivánnak, hanem annál-is többet ád. Igy a' mái lakadalomban, ſenkinek cſak eſzében ſem juthatott ez, hogy két három mérőű hat vődret borral teli

Caſſiodorus l. 3. var. ep. 11.

aján-

ajándékozzon üdvözitönk, hanem csak a' mondatik: *Vinum non habent*, el fogyott a' bor. s' mindgyárt annyit hordat, hogy csudájára vállyék e' világnak. *Hoc fecit initium signorum Jesus, in Cana Galilææ, & manifestavit gloriam suam.* Joan. 2. Ezt cselekedé Jésus a' csudatételeknek kezdetit a' galilæi Cánában, és meg-jelenté az ö dicseségét ugy mond Szent János. Mint ha alkalmatosabb mutatója nem volna dicsösegének mint felesleg valo adakozása, és jo téteménye. Joan. 2.

Ahol kettöt vészek eszemben, egyikét azt, hogy leg alább valo dolgot kért, ugy mint: vizet; *Implete hydrias aquâ.* Töltsétek meg a' vedreket vizzel, máskát azt, hogy a' mint mondotta, ugy szavát fogadván teliden tele töltötték: *Impleverunt usque ad summum.* Es azt a' tanuságot hozom ki belöle, hogy ez az Istennek hozzánk valo jovolta, hogy leg kisebb dolgot-is, a' mellyet kedvéért cselekszünk, sokkal többel, és jobbal fizeti meg, de ugy, hogy ha egészen s' nem félben töltyük bé szent akarattyát, és parancsolattyát. Hogy igy, ha ki se testi, se lelki jovait nem vészi Istentül, ne másnak, hanem magának tulajdonithassa. Mellyet rövideden meg-mutatván, el végezem. *Propositio.*

Eskűéssel mondotta üdvözitönk azt, hogy a' ki az ö kedvéért valakinek csak hideg vizet ád-is, nem veszti el jutalmát mert a' mint Szent Ignátz Patriárcha bizonyitya: oly terméztü az Isten, hogy senkinek böv adakozásátul meg nem hagya magát győzettetni, hanem ha ki ö néki keveset, ö annak sokat ád, ha ki ö néki üdeig valot, ö annak örökké meg-maradandót nyujt. Az elsöben példánk 3. *Reg.* 17. Illyés Profétával valo jo tette, a' Sareptabéli Aszszonynak, a' kitül, a' mit leg kevesebbet kérhetet a' Próféta, azt kérte. *Da mihi paululum aquæ* 3. *Reg.* c. 17. v. 11. Matt. 10. v. 42.

in vaſe, ut bibam, & after buccellam panis in manu tua. Adgy egy kevés vizet innom, az edényben, s' mikor haza felé menne az Aſzſzony, még azt kiáltá utánna: kérlek hozz egy falat kenyerecskét-is kezedben. De mivel magának ſem volt a' ſzegény őſzvegynek kenyere, ſzomoru gondolatok haborgattyák vala, mit cſelekedgyék: El (ugy mond az Ur) hogy egy falat kenyerem ſincſen, hanem vagyon annyi liſztecském, a' mennyi egy marokban fér, s' hogy adgyak abbul? imé magamnak, és ſzerelmes fiamnak utolſo falattyát megyek kéſziteni, hogy megévén azt, egyűtt hallyunk-meg. Oh nagy inségű árva! ſzűkséged ollyan, hogy annál nagyobb nem lehet; de ne tarcsd-meg a' Profétától, ha vizet adtál innya, add oda falatodat-is, meg tudgya a' ſzaporitani liſztedet, a' kinek kedvéért kéri azt, annak ſzolgája! ſzot fogad mégis a' nyomorult őzvegy, és a' parás hamuban egy falat pogácsácskát kéſzitvén, oda adgya a' Profétának, de mit nyert véle? Azt, hogy maga ſzollalna-meg az Ur, s' azt fogadná hogy többé meg nem fogyatkozik: *Hac dicit Dominus Deus Iſrael Hydria farinæ non deficiet, nec lecythus olei minuetur. ibid. v.* 14. Azt mondgya Iſraëlnek Ura Iſtene, a' veder liſzted el nem fogy, és a' korſo olajod meg nem kevesűl. A' mint hogy mindgyárt ſzemlátomáſt meg-telék a' vedre liſztel, és korſoja olayal, és többé el nem fogyott. A' hol *Eucherius* azt mondgya: *Facta eſt igitur manus viduæ perenne torcular, & mola jugiter fundens.* Oh bőven fizető Iſten! egy marok liſztért annyit adott, hogy az őzvegynek keze ſzűntelen őrlő malommá lenne, és ſzűntelen folyo préſſe. Mert valamint az őrlő malom, őntőn őnti a' liſztet, és a' préſs, az olajt, ugy valahányſzor annak keze a' vederhez nyult, ſzaporodott liſzte, és korſójában olaja. kevés helet ſokat ád az, a' kinek kedvéért adatik, a' leg gazdagabb Iſten.

Ibid. v. 14.

Eucherius.

En-

Ennek szeme vagyon arra, a' ki érette vagy fárad, vagy parancsolattya szerént jár. Mert ki nem tudgya azt, hogy Nabugodonozor Királynak vitézi nem másnak, hanem Nabugodonozornak szolgáltanak, s' mindazon által mégis hogy egy dologban kedve szerént jártanak Istennek, ugy mint abban, hogy Tyrus ellen hadakoztanak, annyira meg-esett szive rajtok, hogy fizetétlenségeket maga beszélvén Ezechielnek bizonyos fizetést rendelne nékik, ugy mint Ægyptusnak prédáját, és minden kincsét, s' azért Ezechielt igy szolittya meg: *Fili hominis Nabugodonozor Rex Babylonis servire fecit exercitum suum adversùs Tyrum, & merces non est reddita ei, pro servitute, quâ servivit mihi adversus eam, propterea hac dicit Dominus Deus: Ecce dabo Nabugodonozor Regem Babylonis in terra Ægypti, & accipiet multitudinem ejus, & depradabitur manubias ejus, & diripiet spolia ejus, & erit merces exercitûs illius, pro eo, quod laboraverit mihi, ait Dominus. Ezech.* 29. Hallode embernek fia? imé én Ægyptusban tészem Nabugodonozort, mert ô az ô hadait Tyrus ellen forditotta, és semmi fizetése nincsen. Azért azt mondgya az Ur Isten: ezen Babylon Királlya fel dullya Ægyptust és annak prédája és kincse, fizetése lészen az ô hadainak, csak azért hogy énnékem szolgáltanak. *Ezechielis 29. v. 18.*

Csudálatos dolog! még az istenteleneket-is jutalmaztattya! Nabugodonozor népe pogány lévén, talán inkább érdemlette volna meg a' bûntetést, mint a' fizetést, de mivel egy dologban szolgáltanak néki, nem akarta fizetetlen hagyni. Mellyel ha ezt érdemlette, mit véltek immár, nemde nem inkább vigyáz-é arra, a' ki válaszott népe? érdemes szolgája? a' keresztyén sereg? bizony ha a' pogányt jutalmaztattya, inkább fogja azt áldani, a' ki mindenkor kedve szerént jár; s' minden

ellensége ellen harczol, harczol a' bűn ellen, harczol az ördög ellen, harczol maga gonoſzsága ellen, s' minden nap azt kiáltya *Fiat voluntas tua.* Legyen a' te akaratod.

Nem tudtam én eddig-is mire kell azt magyarázni, a' mit Szent János látot. *Apoc. 6. Ecce equus niger, & qui ſedebat ſuper illum, habebat ſtateram in manu ſua, & audivi vocem in medio quatuor animalium dicentium bilibres tritici denario, & tres bilibres hordei denario.* Imé egy fekete lo, és a' ki azon űl vala, mérték ſerpenyő vala kezében, és hallék mint egy ſzozatot a' négy lelkes állatok kőzőtt mondani, a' buzának két fontos mértéke, egy pénzen, és a' három fontos árpának mértéke egy pénzen. Nem tudtam én ezt mit jelent, hanem addig forgattam kűlőmb kűlőmb féle magyarázoit, mig egyre nem akadtam, a' ki a' fekete lo által, a' Szent Atyák bizonyitásábul a' sőtét pogányságot, és a' be fedezett, s' homályos tudományu eretnekséget érti, azon pedig a' ki űl, az ördőgőt mondgya, hogy jelenti, ennek kezébe a' mérték, mert még ez is bizonyittya azt, hogy az Iſten mindeneket mértékre véſzen, és ugy fizeti. s' Azért Szent Ambrus a' buza által a' Szenteknek tekéntetes cſelekedetit, az árpa által máſoknak alább valo cſelekedetit, és érdemit érti, hogy igy mindeneſtűl annyit tégyen Szent János látáſa, hogy még az ördőg-is bizonysága legyen az Iſteni adakozáſnak, a' ki mind a' nagy, mind a' kiczin ſzolgálatnak árrát, és érdemit mértékre veti, ugy annyira, hogy ſenkinek ne legyen oly kevés érdemű ſzolgálattya, a' mellyet meg ne fizetne. Mert ugyan-is ha mi tetzik néki, az tetzik, hogy ſzavát fogadgyák.

Apoc. 6. v. 6. & 7.

Nem mondhatom én meg mennyivel kedveskedik pedig azoknak, a' kik ő hozzá tartozandok, hanem cſak Szent Lukácsnak beſzéllem mondását, s' mindgyárt magatok-

gatok-is éſzetekben veſzitek, mely bővkézű azokhoz, a' kik akarattyán ſzentűl járnak. Lázárrul, a' ki nagy békeséggel tűrte el minden nyavalyáit azt mondgya az Evángeliſta: *Factum eſt, ut moreretur mendicus, & portaretur ab Angelis in ſinum Abrahæ. Lucæ c. 16.* Lőn hogy meg-halna a' koldus, és az Angyaloktul vitettetnék Abrahám kebelében. Mi ſzűkség volt, mondgyátok-meg énnékem annyi Angyalt küldeni egy koldusért? ha annyi ereje vagyon egy Angyalnak, hogy az egéſz világot-is fel forgathaſſa? Nem de nem volt-é elegendő egy Angyal annak el vitelére, a' ki leg nyomorultabb volt a' földen. Igenis elegendő volt volna, de nem volt elegendő Iſtennek, a' ki annak jo cſelekedetit teleslég akarta jutalmaztatni, s' azért erre nézve mondotta Szent Chryſoſtomus: *Non ſuffecerat ad portandum unus Angelus, propterea plures veniunt.* Az Iſten réſzérűl, mint ha elegendő nem lett volna egy, azért küldött többet. Mire nézve Negyedik Urbanus Romai Pápa a' több imádsági között azt vette fel, a' mit könyörögve mondott Szent Dávid: *Miſerere mei Deus, ſecundùm magnam miſericordiam tuam. Pſalm. 50.* Könyörűly rajtam, és irgalmaz nékem én Iſtenem, a' te nagy irgalmaſságod ſzerént. Kivált képpen valo imádságának azt advân okát Iſtennek: *Magnam quæro miſericordiam, quia non decet tuam magnificentiam parva dare, imò exaudiri dignus non eſſem, ſi à magno parva peterem. Ego enim te illum alterum Magnum Alexandrum exiſtimo, qui non attendis, quid me oporteat accipere, ſed quid deceat te dare.* Nagy irgalmaſságodat kereſem én Iſtenem, mert nem illik a' te Nagyságodhoz kevéſet, és kicſint adni, sőt el hitettem magammal azt, hogy nem volnék mélto a' meg-halgatáſra, ha nagytul kicſint kernék, mert én tégedet ama' Nagy Sándornak véllek,

Lucæ 16. v. 22.

S. Chryſoſtomus.

Pſalm. 50.

Urbanus IV. Pontif.

a' ki nem vigyáz arra mit kelleſsék nékem vennem, hanem mi illik te hozzád hogy adgy.

S' nem-is oknélkûl, mert ha igaz az, a' mint leg igazabb, *Non enim Deus dat ad menſuram.* Joan. 3. Nem ugy méri ô ajándékit, hogy annyit adna, a' menyit érdemlûnk, hanem fölöſlég; leg okoſabban cſelekſzi, a' ki mindent az ô nagy irgalmaſsága, és jovolta ſzerént kiván. Maga tanitott ô erre bennûnket, mert ha jut eſzetekben, elôtte lévén az a' nagy bajviváſa, mellyet az olaj fák kôzôtt kezdet el, arra kérte volt, elôbb az Apoſtolokat, hogy fegyvert ſzerezzenek, a' mint hogy ſzót-is fogattak, de mit véltek mennyit parancſolt ô, s' mennyit ſzerzettek? Az ellenség nagy volt, kicſintûl fogva nagyig az egéſz Jerusálem láncsákkal, dorongokkal, kardokkal, és más fegyverrel étſzaka ûdejen réá ûtôttek, kétségnélkûl leg alább mindenikének az Apoſtolok kôzûl meg volt az ô fegyvere? de hallyátok az iráſt, azt kérdi tôllôk, vagyon é kardgyok? ha kinek nincſen, *Vendat tunicam ſuam, & emat gladium ſibi.* Luca 22. Adgya el a' dolmánnyát, és kardot vegyen az árrán. Mondának azért néki, kéſzek lévén parancſolattyára: *Domine ecce duo gladij hic.* Imé Uram két kard vagyon itten. Oh egyûgyû vitéz Apoſtolok! micſoda két kard tizenkettônek kezében? elegendô-e az tizenkettônek oltalmára? *Et dixit eis ſatis eſt.* Monda mégis nékik elegendô. s' Mit véltek immár? mit ád érette, ezért a' kevés ſegitségért? mikor réá jutottak a' dologra, egyetlen egy Péter kardoskodot, s' mégis egéſz Iſteni hatalmával ugy kezdette ôket ôrizni, hogy cſak egynek ſe lenne galibája; hanem azt mondá: *An putas, quia non poſſum rogare Patrem meum & exhibebit mihi modo plusquàm duodecim legiones Angelorum.* Matt. 26. Hagy békét Péter a' kardnak, mert vèled-é? ha az én

Joan. 3. v. 34.

Luca 22. v. 36.

Matt. 26. v. 53.

Atyá-

Atyámat kérem nem ád-é? mindgyárt tőbbet tizenkét ſereg Angyalnál? Minek annyi Angyal? a' ki cſak egy ſzovaddal is hanyat dűlted ellenségidet? *Paſchaſius* elmélkedvén ezen azt mondgya, hogy az ő kevés hivségeket felesleg akarta jutalmaztatni és annyit tett mondáſa: *An putas, quia non poſſum propter duodecim Apoſtolos, etiam plus quàm duodecim legiones Angelorum impetrare à Patre meo?* Véled é a' tizenkét Apoſtol kedvéért, nem nyerhetek tizenket ſereg Angyalt? Annyira tetzet kevésben valo ſzolgálattyok, hogy mindgyárt ſeregenként rendelné Angyalit az Apoſtolok mellé, hogy ſemmi bántáſok ne lenne, kevésért leg tőbb oltalmat adván melléjek. *Paſchaſius.*

De Szent Dávid által-is azt mondotta a' népnek: *Dilata os tuum, & implebo illud. Pſalm.* 80. Tácsd fel a' ſzádat, és én meg-tőltem azt. A' mely ſzot Szent *Athanaſius dialogo* 1. *de Trinitate*, és *Origenes* a' kivánságra magyaráza, mint ha azt mondaná: *Si quid vales petere, pete, & plura exhibebo, quàm petis.* Valamit kérhetz, kéry, mert mind tőbbet adok mint kérſz. *Deſideria enim non proprijs meritis, aut dignitate, ſed meâ liberalitate metire, nec enim quid de te deceat accipere, ſed quid me dare volo attendas.* Mert nem a' te érdemed ſzerént, ſem méltoságod ſzerént kell kivánságodat fontolnod, hanem az én bőv adakozáſom ſzerént, ne-is nézd azt, mi illet tégedet, hogy végy tőlem, hanem arra vigyáz, mit akarok én adni magam jovoltombul. *Pſalm. 80, v. 11.* *S Athanaſius dialogo 1. de Trinitate.*

Oh felettébb jo Iſtenűnk! bizony, ha mit mernénk kérni, azt kérnénk mi moſtan: *Ne projicias nos à facie tua. Pſalm.* 50. El ne veſs ſzined elől. Azt kérnénk mi: *Oſtende nobis miſericordiam tuam, & ſalutare tuum da nobis.* Mutasd meg hozzánk valo jo voltodat, és irgalmaſságodat, és a' te üdvőzitődet add-meg nékűnk. Azt kérnénk: *Propi-* *Pſalm. 50.*

tius

pitius eſto peccatis noſtris propter nomen tuum. Légy kegyes, és irgalmas a' mi bűneinknek, a' te nagy nevedért. De a' mint látom kérjük mi, és keveſet nyerünk. Mi annak az oka? én azt vélem, hogy vagy az, hogy *Nondum venit hora mea.* Még nem érkezett a' cſuda tételnek ůdeje, vagy az, hogy parancſolatit ſem tőltyük be éppen, ő azt parancſollya ellenséginknek engedgyünk, mi ha engedünk-is talán engedünk, mert boſzut nem álhatunk. Ah! nem tőlt igy be az ő parancſolattya, hanem a' mi akaratunk. ő azt parancſollya, kőnyőrűlyünk a' ſzegényeken, mi talán azt-is kivánnyuk, a' mivel azok birnak. Ah! nincſen ezért mi jot várnunk, hanem inkább bűntetéſt. ő azt parancſollya Szent Bernárd ſzerént, hogy kő vődreket tőltsünk, az az állando lelket a' jóban, mert ha romlando és álhatatlan edényben, az az, lélekben tőltyük adományit, nem maradhat ſokáig, hanem leg első alkalmatoſsággal el tőrik, mint az üveg, s'oda volna, a'mit nyertünk-is. Más az, hogy nagy edényt, az az nagy kivanságu lelket ſzeret ő, ugy mint azt tőlteni, a' mely egyedül cſak a' nagy Iſtennel telhetik meg. Valakit ennek a' világnak jova meg-tőlt, nem tőlt abban az Iſten tőbb malaſztot, s'azért azzal ha meg-akarſz telni, mindenek el enyéſzſzenek benned.

Utolſo az, hogy valaminélkül ſzükőlködünk, ne gondollyuk azt, hogy lehetetlen meg-nyernünk, mert inkább nehezteléſt véſzünk, mint Moyſes, a' ki az Iſten igéretire azt mondá: *Sexcenta millia peditum hujus populi ſunt, & tu dicis, dabo eis eſum carnium menſe integro. Num.* 11. Hat ſzáz ezer gyaloga vagyon ennek a' népnek, és te azt mondod, hogy adok nékik egéſz holnapig hus ételt? s' Azért ſoha az áldott meg igért földet nem is látta. *Hæc eſt* (ugy mond *Oleaſter*) *hominum conditio, impoſſibilia facere, quæ Deo facillima ſunt,*

Num. c. 11. v. 21.

Oleaſter.

sunt, & qui juvare debuit voluntatatem dantis, eam suâ difficultate avertere, & retinere conatur. Ez az embereknek tulajdonsága, hogy a' mik az Istennek leg könnyebbek, lehetetleneknek itéllyék, és a' kinek az adonak akarattyát segiteni kellett volna, azt az ő nehezitésével meg-gátolni igyekezik. Nem igy: hanem *Quodcunque dixerit vobis, facite.* A' Szent Szűzzel szollok, valamit mond néktek, a' jo, és bőv kezű Isten, cselekedgyétek-meg, s' bizonyossán mind testi, mind lelki jokkal ugy meg-tőlt, hogy azok-is csúdálkozzanak rajtatok, a' kiknek csúfiai voltatok. ugy meg-áld, hogy áldásáért, ti-is őrőkké áldgyátok. Amen.

VIZ KERESZT NAP UTAN,

MASODIK VASARNAP,

HARMADIK PREDIKACZIO.

A' világnak jova kezdetekor-is fogytában vagyon, s' végtére a' gonoszoknak leg sűrűebb sőprejére száll le.

Deficiente vino. Joannis 2. El fogyván a' bor. *Joannis 2.*

Minden el kezdett dologban igaz az a' példa beszéd: *Principium fervet, medium tepet, ultima frigent.* A' mihez kedvünk szerént kezdünk, annak elején meg vagyon bennünk a' serènység, szorgalmatosság, buzgoság, közepére jutván, lankattak, és tunyabbak vagyunk, végtére éppen meg-unnyuk. Igy láttátok az aratokat, mi-

kor a' munkához kezdenek, mely vigag, mely ſerények? a' boldogabb, a' ki a' többit meg-haladhattya, de délre jutván immár maradoznak; és kéſedelmeſebbek, eſtve felé pedig ugyan hajtani kell, és ôſztônôzni ôket. Ugy történik más minden munkában, a' mi pedig a' munkában történik, éppen azt láttyuk a' lakozásban-is, eleinten mohon eſznek, és iſznak a' vendégek, egy kevés vártatva immár kináláſt várnak, végtére meg ſem tarhatni ôket, ſem étel, ſem ital, toább nem tetzik. Annak okáért a' kik a' vendégséget tartyák, azon vannak, hogy eleinten ſemmi fogyatkozás ne legyen, bôven legyen az étel, az aſztalon, a' bor a' pohár ſzéken, egyéb aránt ha mi fogyatkozás eſik, gyalázattyára válik a' gazdának. Mi dolog tehát a' máj lakadalomban? alig emlitetnek a' hivatot vendégek, alig ûlnek le, és immár az a' panaſz: *Vinum non habent.* el fogyott a' borok? hanem ha talán ſzegénysége a' gazdának, és a' vôlegénynek, azt hozta magával, hogy a' ki nála jol akar lakni, hozzon magával, avagy tôbb vendég érkezett, mint hivatalos volt? mind a' kettôt vélik némely Szent Atyák, de én inkább tartok a' tiſztelendô Bedával, és Lucas Burgenſis nevô Doctorral, a' kik cſak bôtû ſzerént valo értelmét visgálván a' máj Evangeliumnak, az Iſteni titkos rendeléſnek tulajdonittyák, a' ki emberségében Iſtenségét, és annak hatalmát akarván meg-mutatni, ſzántſzándékkal felejtette el az ital bôvségének megſzerzését. *Divina providentia, hanc vini inopiam procuravit, ſed ad copiam, ut glorificetur Filius Dei per eam.* Az Iſtennek gondviſeléſe, nem ſzûkôlkôdéſre ſzerzette ezt a' bornak fogyatkozását, hanem bôvelkedésére, hogy az által dicsôittetnék az Iſtennek Fia. Mert minek utánna a' Náſznagy kûlômb izét érzette, a' cſuda tétel által ſzerzett bornak, ki kiáltotta, s' mind addig beſzéllett felôle, mig végére nem mentek,

Apud Manſium in hoc Evangelio.

tek, honnan érkezett az a' jo bor. Oh kedveſſen adakozo Jéſus! Ugyan-is mind jobb, mind bővebb az, a' mit te adtz, mint a' világ adhat! a' te adományod mindenkor bővséges, és egyaránt állando, a' világnak pedig adománya kezdetin láttatik, és végre el enyéſzik! Minek okáért mélyebb és üdvöſségeſſebb lelki értelmét véſzem én ennek a' példának, a' mellyel arra tanitatunk, hogy eſzre vegyük mely álhatatlan minden jova és vigasága ennek a' világnak a' mint *Simon de Caſſia l. 5. c. 1.* ſzollott: *Vinum non habent nuptiæ, vel convivæ, quia non habent unde lætentur verè omnes in hac vita degentes non habent unde gaudeant.* Nincſen bora a' mennyegzőnek, vagy a' vendégeknek, mert nincſen min vigadgyanak, bizony valakik ebben az életben vannak nincſen miben örvendezzenek. Cſak ſzem fény veſztés e' világ jova, es adománnya, eleinten tündöklik, és végtére azon kivül hogy meg-változik ártalmas. *Simon de Caſſia l. 5. c. 1.*

Es azért haſonlatoſságban igy adta ezt elönkben Salamon *Prov. 23. Ne intuearis vinum quando flaveſcit, cum ſplenduerit color ejus in vitro, ingreditur blandè, ſed in noviſſimo mordebit ut coluber.* Ne nézd a' bort mikor sárgul, és mikor annak ſzine fenylik az üvegben, mert édesdeden megyen be, de utolljára meg-mar, mint a' kigyo. Az az, ne nézd a' világnak mulando gyönyörűségét, mert ſzomoruságra fordul, annak rosája tövis! kedveskedéſe halálos méreg, vigan adatik, ſzomoruſággal vétetik el, a' mint Salamon meg-vallotta: *Vadam & affluam delicijs, & fruar bonis, & vidi, quòd hoc quoque eſſet vanitas, riſum reputavi errorem, & gaudio dixi, quid fruſtra deciperis?* *Eccleſ. 2.* Mondék magamban, el megyek. és bővelkedem gyönyörűségekkel, és élek jokkal, és láttam hogy az is hivság volna, a' nevetéſt tévelygéſnek álitottam, és az örömnek mondék miért cſalattatol meg héában? *Prov. 23. v. 31.* *Eccleſ. 2. v. 1.*

Mi helet kezdődik, mindgyárt azontul fogy a' világi jo; és ha mire fordul ſzűnetlen ſzomoruságra fordul, mert gonoſzon végeződik, mellyet azért hozok ma elő, hogy tudgyátok mihez kell ragaſzkodni, és mit kedvelleni. Legyetek figyelmetesek.

Propoſitio.

Pſalm. 102. v. 15.

Mivel a' borban eſett a' fogyatkozás, mindgyárt azt értem, hogy a' vigaság ſzakadott felben, mert a' bor oka a' vigaságnak, Szent Dávid bizonysága ſzerént: *Vinum lætificat cor hominis. Pſalm.* 103. A' bor őrvendezteti az embernek ſzivét. Sőt nem csak az embert, hanem az Iſtent-is őrvendez eti, a' mint *Judic.* 9. maga mondaſa a' ſőlő tőnek, a' Sz. Lélek kőnyveben, mikor a' ſzőllő tő igy ſzoll: *Vinum lætificat Deum & homines.* A' bor az embereket és az Iſtent őrvendezteti. Csudálatos mondas, hiſzem az Iſten nem él borral, a' ki tiſzta, lélek, s' miképpen őrvendezteti? őrvendezteti nem italával, hanem fel áldoztatásával, mert a' vig áldozatokban meg-kivánta azt, hogy bor áldoztaſsék fel néki, a' mint Moyſesnek meg-parancſolta *Exod.* 29. hogy bort-is tenne fel az áldozatra. A' mellyet, mint a' maymok kővették a' pogányok-is, és az ő bálványoknak borral kedveskedtenek az áldozatokban. Igy a' napnak (a' mellyet *Lætitiam mundi* a' világ őrőmének neveztenek) bor áldozatot tettenek, remélvén, hogy ők-is ő tőlle meg-vigaſztaltatnának, mert az ő poëtájok *Virgilius l.* 1. *Æneidos* a' bort: *Munera lætitiamque Dij*, az Iſtennek ajándékának, és őrőmének nevezte.

Judic. 9. v. 13.

Exod. 29. v. 40.

Virgilius l. 1. Æneid.

Csak hogy igen csekély vigaság vagyon a' világ borában, az az, az ő jovajban, mert kőzőnségeſſen igen ſeprős tudni illik nem abbul a' ſzűretbűl valo, a' melybűl fogadta volt az Ur, hogy a' Sion hegyén lakókat vendégli: *Iſaiæ* 25. *Faciet Dominus exercituum omnibus populis in monte hoc convivivium pingvium, convivium vindemiæ defæcatæ.* A' ſeregeknek Ura, vendégséget ſzerez minden népeknek ezen a' hegyen

Iſaiæ 25. v. 6.

gyen a' kővérek vendégségét, a' seprő nélkül valo szűretnek lakodalmát.

Igen zavaros, és minden nyomorusággal elegyes, valami Istenen kivül gyönyörködtet a' földen, és azért mondotta Salamon: *Risus dolore miscebitur. Prov.* 14. a' nevetség fájdalommal egyelitetik, mert egy felől gyönyörködtet a' világ, más felől meg-szomorit, gyönyörködtet mikor adgya, meg-szomorit mikor el veszi, és előlünk el rántya ajándekját. *Prov. 14. v. 13.*

Mellyet csudálatos látásban imigy adta az Angyal Sz. János eleiben, a' mint meg-irta *Apoc.* 17. Láték én (ugy mond) egy veres fenevadat, a' kinek tiz szarva vala, de mivel ezt a' látást és titkot nem értette Szent János mit tégyen, meg magyarázta néki az Angyal: A' fenevad az Antichristus, a' ki azért mondatik pirosnak, és veresnek, mert a' sok ártatlanoknak vérében fertőztetik. Annak tiz szarva tiz Királyt jelent, a' kik őtet segitik a' gyilkosságra és vér ontásra. *Decem cornua, quæ vidisti, decem Reges sunt, qui regnum nondum acceperunt.* A' tiz szarvak, mellyeket láttál, tiz Királyt jelentenek, a' kik még az országot el nem vették. Csudálatos dolog! az a' fenevad a' kegyetlen Antichristus minden szolgálattyokat be veszi, erejekkel él, sőt magával egyűtt őrők kárhozatra vonnya, s' mégis hallasztya igérete bé tőltését! ha Királyok, hol az országok? hol meg-érdemlett jutalmok? Ah! meg-lészen az-is! ugy de mikor? *Unâ horâ accipient post bestiam.* Minek utánna az a' fenevad minden istentelenséget el kövétvén el vész, ő utánna ők is országot nyernek, de meddig birják? *unâ horâ.* csak egy oráig. Oh csalárd gyönyörűség! fölöttébb zavaros, és sőprűs bor! édes eleinten, de végtére fujtos. Gyönyörködteti őket az országlás, és királyi hatalom, annak okáért nem kémellik érette fáradságokat, azért meg-

Apoc. 17. v. 9.

vetik az Iſtent, terméſzet ſzerént valo okoſságok ellen vétenek, csak orſzágolhaſſanak, de meddig? meddig tart? egy oráig: s' azután őrők romlás, és kárhozat, valaki ezeknek romlását hallya, pőki bolondságokat, hogy egy oráig valo orſzáglásért, el veſztették az őrőkké tarto mennyeknek orſzágát, de nem eſztelennebbek-e azok? a' kik ezt erős hittel hiſzik, mégis egy kevés ődeig tarto győnyőrűségért, nem kéméllik üdvőſségeket el veſzteni. Oh nyomorult lélek! mit győnyőrködől abban, a' mely kezdetekor-is fogytában vagyon. *unâ horâ.* Csak egy oráig, s' addig ſem tart vigaságod, majd fájdalommal egyeledik egybe nevetséged.

Micſoda orſzág? tartomány? avagy város lehetet nagyobb boldogságban, mint ama' nevezetes Babylon? a' ki az ő borával nagyobb réſzét e' világnak el réſzegitette, az az, minden gonoſzságra réá vette. vigadott és őrvendett, hatalmaſſan orſzáglott, de mint járt? hallyad az Angyalt *Apoc.* 14. *Cecidit, cecidit Babylon illa magna.* Le omlott, le omlott ama' nagy Babylon! micſoda beſzéd ez? előbb beſzélli le omlását, mint fel épűlését? az értelmes beſzédnek meſtersége a' volna, hogy elsőbben elő beſzéllené miképpen épűlt, micſoda kőltséggel, minémű erővel, és hatalomma! birt? mennyi gazdagság volt benne? hány kűlőmb, kűlőmb féle nemzetség? minémű hatalmas Királyokat nevelt, mint alázot meg más derekas városokat? és ſzolgálattyára hajtotta? de nem ugy beſzéll ő felőle, hanem mindgyárt eleinten romlását emliti, arra a' végre, hogy lássuk, mely álhatatlan a' világnak minden jova, és vigasága, akkor vész el, mikor kezdődik.

Apoc. 14. v. 8.

A' hol *Richardus de S. Victore* igy ſzoll: *Poſtquàm admonuit Angelus ut ad Chriſtum rectâ fide accedamus, ſtatim affirmat ruinam Babylonis, id eſt mundanæ confuſionis, ne in ejus gloria confida-*

Richardus de S. Victore.

fidamus. Minek utánna meg-intet az Angyal, hogy egyenes, igaz hittel Kriſtushoz járullyunk, mindgyárt azt beſzélli, hogy el romlott Babylon, az az; a' világnak fel zavarodott vigasága, hogy az ő dicsőségében ne biznánk.

Miért adatik pedig például Babylon, s' nem más országnak? oka az, mert e' volt első a' világon, a' birodalmok kőzűl a' mely a' Chaldæuſoknak adatott, és ugyan e' volt a' mely első veſzett el, a' mely, veſzedelmet maga nevében foglalta, az első Ura *Nemrod*; A' ki felől a' Szent Irás igy emlekezik: *Porro Chus genuit Nemrod, ipſe cæpit potens eſſe potens in terra, fuit autem principium ejus regni Babylon, &c. Geneſ* 10. Chus nemzé Nemrodot, e' kezde első hatalmas lenni e' főlden, az ő országának pedig kezdete Babylon volt. Itt vegyétek eſzetekben mit téſzen Nemrod? annyit mint *Deſcenſio ſeu lapſus.* Le ſzállás, vagy le ſzakadás, mert annyi volt Babylon hatalmának kezdődni, mint le ſzakadni, és el fogyni, mivel a' világnak nagy hatalmas birodalmi kőzűl a' veſzett el első, a' mely felől Daniel azt mondgya: *Eâdem nocte interfectus eſt Balthaſar Rex Chaldæus, & Darius Medus ſucceſſit in Regnum. Dan.* 5. Azon egy éijel meg-ölettetett Balthaſar a' Chaldæuſok Királlya, és Darius Medus, vette el az orſzágot. Tudni illik *Quantò magis florent regna, tantò citius intereunt.* Mennél inkább virágzanak az orſzágok, annál hamarébb el veſznek, (ugy mond egy nevezetes Doctor.) A' kivel egyet értvén *Paulus Oroſius l. 2. c. 6. de Babylone.* azt mondotta: *Exaggerare hoc loco mutabilium rerum mutabiles ſtatus non eſt opus, quidquid enim eſt opere manufactum labi, Babylon capta confirmat, cujus ut primum imperium ac potentiſſimum exſtitit, ita & primum ceſſit.* Nem ſzűkség a' változando dolgoknak ſzűnetlen valo változásárul többet mondanom, meg-mutattya Babylon, hogy valami épűl e' világon, a' mint ő, el véſz, mert a' mint ő volt első, és leg hatalmaſſabb birodalom, ugy első veſzett el. Ha

Geneſ. 8. v. 8.

Daniel. 5. v. 30.

Paulus Oroſius l. 2. c. 6. de Babylone.

Ha tehát még az erős birodalmok sem gyönyörködtethetnek álhatatossan, ugy mint a' mellyek kezdetekkoris romlanak; mellyik lészen az az alább valo jo, a' mely biztathasson állando meg-maradásával? bizony a' mint egyik, ugy vész el a' másik-is.

Szeme volt erre Szent Pálnak, és azért 1. *ad Cor.* 7. igy szollott: *Hoc itaque dico fratres, tempus breve est, ut qui habent uxores, tanquam non habentes, & qui gaudent, tanquam non gaudentes, & qui emunt tanquam non possidentes.* Azt mondom azért Atyámfiai, rövid az üdő, senki magát üdeig valo vigaságában el ne hidgye, hanem a' kiknek felesége vagyon, mint ha nem volna, a' kik örvendeznek, mint ha nem örvendeznének, a' kik vésznek, mint ha semmivel nem birnának, ugy éllyenek. Senki ne ragaszsza szivét az itt valo gyönyörűséghez, mert nem állando, és a' mint Tertullianus szoll: *Tempus in collecto est.* Az üdő egy summában foglaltatott. Valamint sok ezer esztendőket kevés bőtűvel egy summában foglalunk, és egy meg-nyálazott uijal egyszersmind el törölljük ugy minden vigaságokat egy nyalánksággal el törlünk, el végezünk.

1. *ad Cor.* 7. v. 29.

De még a' szabadon és bűn nélkül nyert jókban se mulatozzon senki, mert közösülsek ezek a' jokkal, és gonoszokkal, a' mint hogy Amos Próféta által, szemére vetette Isten az Abrahám maradékának azt, hogy abban kérkűdnék mint vezettetett ki Ægyptumbul, mint gazdagitatott meg. *Numquid non ut filij Æthiopum estis vos mihi ait Dominus? Nunquid non Israël ascendere feci de terra Ægypti, & Palæstinos de Cappadocia, & Syros de Cyrene?* *Amos c.* 9. Nem de jobbak vagytok-é ti előttem a' Szerecsének fiainál? azt mondgya az Ur. A' mint Israëlt ki hoztam Ægyptombul, ugy hoztam ki a' Palæstinusokat Cappadociábul, és a' Syrusokat Cyrénébűl. A' mi annyit tészen (ugy mond *Cyrillus*

Amos c. 9. v. 7.

lus Alexandrinus) azokban a' jókban a' mellyeket tőlem vettetek, ne kérkűdgyetek, mert azokat a' gonoszakkal-is közlem, és mivel űdeig valók, el fogynak, hanem ha min vigadtok, vigadgyatok azon, hogy jot mivéltek, és jot mivelvén őrökké valo jot nyertek.

Sem egéség, se szépség, se gazdagság nem állando, hanem mindenikének vigasága fogytában vagyon. A' gazdagságrul, mely sok faradsággal, és kereséssel gyűjtetik, hallyátok Aggæus Prófétát: *Qui mercedes congregavit, misit eas in sacculum pertusum. c.* 1. A' ki a' jutalmit egyben gjűjtötte, lyukas zacskoban tőltette azokat, az az a' mik sok esztendők által kereséstettek, hamar el fogynak, és el vesznek. *Glossa interlinealis* azt tészi mellé: *Si quis negotiatione, vel manu mercenaria mercedes congregavit, illæ pecuniæ ita diffluunt, ac si mitterentur in sacculum pertusum.* Ha ki kereskedésével, vagy béres munkájával valamit gyűjtött, az a' pénz ugy el kél, és el fogy, mint ha feneketlen zacskoban tőltötte volna. s' mindazon által mégis. *Aggæi 1. v. 6.*

Oh! meg-veszett eszű emberek fiai! mennyi istentelenséget nem kövétnek el, hogy gazdagullyanak? e' miatt országok pusztulnak, nemzetségek vesznek, sok ártatlan vér ontatik. de várjatok telhetetlenek, mind ki okádtattya veletek ezt az Isten, egy orában, egy űdőben sophar meg jövendőlése szerént. *Job.* 20. *Divitias quas devoravit, evomet, & de ventre illius extrahet illas Deus.* A' mely gazdagságot el nyeltetek, ki okádgyátok, és a' hasatokbul ki vonnya azokat az Isten. *Job. 20. v. 15.*

Vigadgyatok tolvajlással kereskedők, de hidgyétek el, hogy rővid lészen a' ti vigaságtok, mert *Gaudium hypocritæ ad instar puncti.* *Job.* 20. A' kép mutatonak, az az, nével kereszтyénnek, és valósággal pogánynak őrőme, egy szempillantásig tarto. *Quasi sterquilinium in fine perdetur, & qui* *Job. 20. v. 5.*

qui viderant, dicent; ubi eſt? Mint a' ganei végtére el véſz, és a' kik látták vala, mondának; hol vagyon? De az egéſségben ſe helyhezteſſe ſenki vigaságát, ſem a' ſzépségben, mert járja el a' czinteremet, nézze a' falokban be cſinált márványokat, és olvaſſa a' rajtok valo iráſt, és réá akad, hogy azoknak fel bomlott egéſsége, és ſzépsége el hervadott, egy halállal minden vigaságok el mult. Es ugyan erre nézve mikor Urunk valakinek egéségét meg-adta, helyre hozta ſzépségét, vagy pokol varát, vagy vakságát meg-gyogyitván, nem mulatozott, hanem által mentében cſelekedte. A' mint Szent Péter beſzélli *Actor.* 10. *Unxit eum Dominus Spiritu Sancto, & virtute, qui pertranſijt benefaciendo, & ſanando omnes oppreſſos à diabolo.* Sz. Lélekkel kente meg ôtet, és erôvel az Iſten, a' ki ſzéllyel jár vala jôt tévén, és meg-gyogyitván mindeneket, kik az ôrdôgtûl le nyomattattak valának.

Actor. 10. *v.* 38.

Vegyetek itten egyet eſzetekben, mikor gyogyitott, ſzéllyel járt, mikor pedig egy Samariai Aſzſzonyt meg akart tériteni le ûlt, *Sedebat ſic, ſuper fontem.* Joan. 4. A' kuton igy ûl vala. Mi dolog hogy amot ſzéllyel járt, itt pedig le ûlt? kétségnélkûl jol felel *Syneſius ep.* 57. Hogy azért járt amottan, és cſak által mentében gyogyitotta ôket, mert cſak teſti el mulando jokkal áldotta ôket, ezek pedig nem érdemlik meg, hogy azokon mulatozzunk, itt pepig lelket téritett, ôrôkké valo életre kereſte ôtet, és azért le ûlt, és ſok ûdôt tôltett véle valo beſzélgetéſében, azért *Quisquis ſe ad exemplar Dei componit, levi curâ pertranſeat bonum temporale.* Valaki az Iſtenhez akarja magát alkalmaſztatni, cſak által mentében gondolkodgyék az ûdeig valo jok felôl. oka az, mert végtére-is ſzomoruſágra fordul, akar minémû jo legyen az, a' mit itten birunk, és igaz az: *Extrema gaudij luctus occupat. Prov.* 13.

Joan. 4.

Syneſius ep. 52.

Prov. 13.

Az

Az örömnek vége szomoruság, sőt nevelten nevelkedik a' szomoruság.

Igy Jóbnak, minden gyönyörűségeinek, mellyeket érzet jovajban, vége szomoruság vala, és egyik a' másikát érte, egyik azt hozá hirűl, hogy az égből tűz szállott le, és juhait meg-égette, ezt alig végezé el beszédét, másik azt hozá a' Chaldæusok el hajtották a' tevéit, ezt éri a' harmadik, és azt mondgya a' háznak négy szegletét meg-ragadta a' szél, és a' fiaira szakasztotta, &c. *Job.* 1. egyik bu, a' másikát érte, s' maga is a' ganéjra jutot. Ugyan-is mikor szakadozni kezd a' vigaság, egyben kőteledzik a' szomoruság, s' mint a' lánczon egyik szem a' másikát huzza, ugy vonnya egyik kárvallás a' másikát. Mely dolog annyira igaz, hogy csak a' ne tudgya, a' ki nem élt e' világon, mert *Risus dolore miscebitur.* a' nevetség fájdalommal egyeledik, de nem egyeledik a' fájdalom nevetéssel, hanem szaporodton szaporodik. *Job.* 2.

Örvendezett Rebecca, hogy terhben volt, de el szomorodott akkor, mikor kettős gyermeke kűszkődött méhében, ugy hogy azt mondaná: *Si sic futurum erat, ut quid necesse fuit concipere. Genes.* 22. Ha e' volt vége előbbi vigaságomnak, mikor méhemben fogadtam, miért kellett méhemben fogadnom. *Genes.* 25. v. 22.

Űrvendezett Rachel, hogy magtalansága meg-szűnt, de gyermek szűlésében el bádgyatt, és fiát Benoninak nevezte fajdalom fiának, mert azon szokkal ki mult e' világbul. Egy szoval mindenűtt kezdetin, fogyatkozásban vagyon e' világ örömének bora. Annak okáért

Leg okossabb az, a' ki ezekhez nem ragaszkodik a' világi gyönyörűségekhez, hanem lelki jovait keresi, és Ezechiás Királyt követi. 4. *Reg.* 20. A' ki noha azt hallaná: *Dominus Deus audivit orationem tuam, & ecce sanavit te.* 4. *Reg.* 20. v. 5.

& die tertio aſcendes ad templum Domini, & addam diebus tuis quindecim annos, ſed & de manu Regis Aſſyriorum eruam te. Az Ur Iſten hallotta a' te imádságodat, és imé meg-gyogyitott tégedet, és harmad napra fel mégy az Ur templomában, és tizen ôt eſztendôt adok a' te napjaidhoz, és az Aſſyriabéliek Királyának kezébûl ki ſzabaditalak tégedet. Mind azon által ſem egéſsége felôl, ſem békeſsége felôl nem tudakozot, hanem arrul, mikor megyen fel? s'mi jele léſzen a' templomban valo fel menetelének? *Quod erit ſignum quia aſcendam in domum Domini?* Oh áldott és eſzes Király! bizony mind jobb az, a' mirûl kérdezkedel, mint az egéſség, mint a' békeſség, mert ezek el mulandók, de az Iſtennel valo ſzövetséged örökké meg maradando! és azért erre nézve jol mondotta Szent Ambrus *lib. 2. offic. c. 3. Scriptura virtutem in omni rerum ſtatu beatam indicat, quæ neque augetur bonis corporis, vel æternis, neque minuitur adverſis, nihilque beatum niſi quod à peccato alienum ſit, plenum innocentiæ, plenúmque gratiæ Dei.* Jol mutat az Irás a' joſzágos cſelekedetre, a' mely minden némû állapotban boldog, a' mely nem nevelkedik ſem teſti, ſem örök jókkal, de meg ſem kiſſebbedik ellenkezô dolgokkal, s'nincſen-is ſemmi oly boldog állapot, mint a' vétektûl távul lenni, és ártatlanſággal s' Iſteni malaſztal tele élni. Ez vigaſztallya és örvendezteti igazán a' ſzivet, mert ha cſupán Iſténében gyönyörkédik, ſoha nem hallya azt, hogy vigaságának bora fogytában volna, hanem vigad itten, s' vigad jövendôben örökké. Mellyet engedgyen minnyájunknak az igazán vigaſztalo Szent Lélek. Amen.

S. Ambroſ. l. 2. offic. c. 3.

VIZ

VIZ KERESZT NAP UTAN,

MASODIK VASARNAP.

NEGYEDIK PREDIKACZIO

Terméſzete ſzerént adakozo az Iſten, azért jovajnak hallaſztáſa ſenkit a' kéréſtûl el ne idegenitsẽ.

Nondum venit hora mea. Joan. 2. Még el nem jôtt az én órám. *Joan. 2.*

ELeintûl fogva, miuta a' világot alkotni kezdette a' hatalmas Iſten, minden munkáival azon volt, hogy terméſzet ſzerént valo hajlandoságát a' jo tételményre, velünk meg-iſmértetné, és azért mikor Moyſeſſel le iratta modgyát a' világ teremtésének, elôbb fel nem akarta nevét tétetni, valameddig az égnek, és a' fôldnek teremtését fel nem jedzené, inkább akarván jo tételmenyérûl mint nevérûl iſmértetni. Irását Moyſes igy kezdi: *In principio creavit Deus cœlum & terram. Geneſ.* 1. Kezdetben teremté Iſten mennyet és fôldet. Miért kellett az Iſten nevét a' teremtés után vetni? nem volt volna-é illendôbb, hogy a' Szent Irás elsôbben-is az Iſtent nevezné illyen formán? Az Iſten kezdetben teremté a' mennyet és fôldet: ha ſzentnek kellett lenni annak a' kônyvnek, a' melybûl eredetünket tanulhatnánk, leg illendôbnek látzik lenni, hogy a' Szentek Szentét, magát a' Szent Iſtent irta volna minden bôtûk elôtt leg elsôben; s' mind azon által mégis elôbb emliti a' teremtéſt? *Creavit* teremté! kétségnélkûl ha Urát bôcsûllô ſzolga gyanánt *Gen. 1. v. 1.*

irta volna Moyſes, ugy kezdette volna el. A'mint hogy, mikor a' Királyok, valami grátiát, vagy nemeſséget, vagy joſzágot adnak, leg elsőben-is magok nevét tétetik fel a' donationál-is levelekben, és azután tétetik fel mit adtanak, mit ajándékoztanak, mi (ugy mond) illyen, illyen, hatalmas és győzhetetlen Király, vagy Csáſzár, adgyuk tudtára mindeneknek, hogy ezt avagy amazt ajándékoztuk, de nem ollyan az Iſten mint az ember; ez, maga hatalmában dicſekedik, az Iſten pedig jo tételményében, és azért, mivel az a' ſzo *creavit* teremte. jo tételményt tőtt, ebből akart elsőben-is iſmértetni. Igy magyarázzá ezt egy nevezetes Irás magyarázo Doctor. *Quia cùm creare ſit beneficium, ita delectatur beneficio nobis conceſſo, ut ſuum nomen promulgari noluerit, niſi beneficio nobis elargito, & ſuis creaturis dato.* Mivelhogy teremteni annyi, mint jót tenni az alkotmányokkal, annyira gyönyörkedik a' velünk jo tételményiben, hogy addig maga nevét ſem akarná hirdetni, valameddig alkotmányával jot tenni nem értetnek. *Theophilactus l. 2.* ugyan ezen dolgot vévén kérdésben, haſonlo okát adta. *Primo quidem ejus principium, & ejus creationem nominavit, deinde ipſum Deum ponit, non enim eſt fas Deum temerè, & otiosè, nullo opere ſubjecto nominare.* Leg elsőben-is kezdetét és teremtését a' világnak nevezte, azután magát az Iſtent, mert nem ſzabad vakmerően, és mind egy hivalkodva jo tételménye nélkül őtet nevezni. Mely ha ugy vagyon, mi dolog tehát, hogy mikor ſegitsége, és cſuda tétele kivántatik azt feleli: *Nondum venit hora mea.* Még nem jőtt el az én órám; tudom édes Jéſuſom! még nem jőtt el az az órád, a' melyben véreddel leg jobb jot tégy velünk, ſzenvedéſed által, de régen el jőtt órád, hogy máſokban ſegits, miért fe-

Theophilactus l. 2.

lelſz

lelsz illy reménlletlen felelettel! meg-mondgya okát *Chrysostomus? Nondum venit hora mea, id est nondum defecit vinum, sine prius hoc eos sentire, qui enim necessitatem non præsentit, neque beneficii grandem suscipiet sensum. hic.* Nem jött még el az én órám, az az, még nem fogyott tellyeséggel el borok, had vegyék eszekben elsőben szükségeket, mert a' ki szükségét eszében nem vészi előre, a' nagy jo tételt sem érzi. A' honnan azt hozom ki, hogy ha első szükségünkben, és nyomoruságunkban nem láttatnánk-is meg-halgattatni meg ne szünnyünk hozzá folyamodni, mert bizonyossan üdejében, az az, utolso szükségünkben maga siet szükségünkre, és többel áld, és gyakrabban áld meg, és segit, mint mi kivánhatnánk, mert természete hozta azt magával, hogy jot tegyen.

S. Chrysostomus hic.

Propositio.

Midőn az elmés Szentek és Doctorok visgállyák, mi okért teremtette Isten az embert, némellyek azt mondgyák, azért, hogy szolgálná őtet, és szolgálattya után részes lenne Isteni dücsőségben, mások joságát tekéntvén azt itéllik, hogy arra a' végre teremtette, hogy lenne a', kivel jot tehetne, de ha jol értyük minnyájan, külömb szokkal, egy értelemben vannak, mert ha szolgája? tehát bérét, és jutalmát várhattya, mivel ő senkit jutalomnélkül nem hágy, a' mint példában-is meg-jelentette, mikor a' szőlő miveség gondviselőjének meg-hagyta, hogy estvére jutván, be hiná a' miveséket, és béreket meg-adná: *Voca operarios, & redde illis mercedem. Matt.* 20. Hid elő a' miveséket, és add-meg béreket, de hiszem a' szolgálat-is az ő jo tétemény, mert ő hitta, és kereste egyben, a' mint az Apostoloknak mondotta: *Non vos elegistis me, sed ego elegi vos, ut eatis. Joan.* 15. Nem ti választottatok engemet, hanem én titeket, hogy el mennyetek. az az, nem ti választottatok engem Uratoknak, hanem

Matt. 20. v. 22.

Joan. 15. v. 26.

hanem én válaſztottalak ſzolgaimnak. mi végre? hanem hogy jutalmatok leheſſen, és mindent az én nevemben meg-nyerheſſetek az Atyámtul.

Erre nézve máſok nyilvábban ſzolván azt mondgyák, csak azért teremtette az embert, hogy lenne kivel kőzölhetné ajándékit. Igy elmélkedett errűl ezer négy ſzáz eſztendővel ez előtt, Szent *Irenaus* a' ki Kriſtus után két ſzáz eſztendővel magyarázta az iráſt *contra hareſes c. 28. Non quaſi indigus Deus, hominem plaſmavit, Adam, ſed ut haberet in quem collocaret ſua beneficia.* Nem azért alkotta Iſten az első embert Adámot, hogy nála nélkűl ſzűkölködött volna, hanem azért, hogy lenne, a' kire oſzthatná jo téteményit. és ugyan erre nézve, leg alacſonyabb elementombul, főldből, és sárbul alkotta, hogy mennél alább valo eredete annál inkább becsűllené méltoztatását az Urnak, hogy illy alá valo eredetű emberrel, kőzlené minden jovait az Iſten. Tudni illik, győnyőrűsége ő néki az, hogy minket ſegithet, és velűnk jot tehet.

3. Irenæus contra hæreſes c. 28.

Olvaſsátok csak, Jeremiás kőnyvét! meg láttyátok, mennyi nyomoruságra hozta Iſraël népét gonoſzságért, ellenséginek kezében adta fogságban vitette, városokat fel égettette, ſzám ki vettettekké tette őket, de ugyan végtére, meg esék ſzive rajtok, ellenségeket el tőrlőtte, a' fogságbul ki mentette, városokat fel épitette, kerteir, ſzánto főldeit előbbi gyűmőlcsőzésére téritette, s' még azon felyűl ollyan fogadáſt tett, hogy ſoha többé őket nem háborgattya, hanem mindenűtt vélek jot téſzen. Mond meg (ugy mond) te Profeta nékik, csak alkalmaztaſsák magokat, imé *Faciam cum eis pactum ſempiternum, & non deſinam eis bene facere, & lætabor ſuper eis, cùm eis bene fecero.* Szővetséget vetek vélek, nem egy napra, vagy hol-

Jerem. 6. 32. v. 40.

napra,

napra, vagy eſztendőre, hanem őrökké, és meg-ſzűnőm velek jot tenni, és gyönyörkedem benne, mikor vélek jot tehetek. Oh én Iſtenem! mi tetzik annyira bennek az emberek fiiajban, hogy igy kőtelezéd magadat fogadáſſal? avagy ha tetzettek, miért kellett előbb nyomoruságra nagy ſzükségre bocsáttanod őket? nem de, nem lőtt volna é kedveſſebb? ha mindenkor folytattad volna ſzerencséjeket? Ah! jobnak látta ő igy lenni, hogy a' meg-iſmért ſzükségekben ſegittené, mert a' sötétség után kedveſſebb a' világoság, a' kár vallás után, a' megſzegénkedés után a' gazdagulás, a' fogság után, a' ſzabadság: csak ugyan hogy ingyen valo kegyelmeſségét és jo tételeit meg-iſmérnék, azért hallaſztotta, egyéb aránt mindenkor kéſz a' velek valo jo tételre, a' mint hogy mindenkor nagyobb bőcsűllettel ſzokta meg-forditani előbbi gyalázatokat az embereknek. Igy amaz erős hitű, és bizonyos reménségű Abrahamnak, ſzáz eſztendeig, nem hozot fiat, a' feleſége, hanem éppen vénségeig magtalan volt, (a' mi az ůdőben nagy gyalázat volt a' házaſok ſzemei előtt, és mint egy nyilván valo bűntetéſe Iſtennek) de minek utánna, ſok nyomoruságokon, ſok probákon ment által a' Patriárka, Angyalit kűldőtte sátorában, a' kik meg-vigaſztalnák, és azt mondanák Abrahámnak: *Revertens ad te veniam tempore iſto, vita comite, & habebit filium, Sara uxor tua. Geneſ.* 18. Viſzſza térvén hozzád jővők, ezen ůdőben, életem lévén, és fia léſzen Sárának, a' te feleségednek. Mellyet halván Sára, a' sátor mellett el moſolyodék, mert mind ketten vének valának, és koroſok, lehetetlennek láttatott ő néki ezen cſudája Iſtennek, de nem volt attul lehetetlen, a' ki őket ůdeig ſanyargatta, mert meg-adta fiokat, és ollyan fiat adott, a' melyben minden nemzetségi meg-

Geneſ. 18. *v.* 10.

áldattanak, és ô tôle vette teſt ſzerént, eredetét a' világ meg-váltoja: és igy elôbbi gyalázattyát ſokkal kûlômb dicsôséggel téritette meg, s' boldogabbá tette, mint valamenyi Szent Patriárka volt elôtte, vagy utánna. mert ôrôme néki, a' velûnk valo, jo tétel.

Meg-dorgál, meg-ſanyanyargat elôre, de mind azért, hogy a' vett jonak iſméretségére fel ſerkentſen, s' nem kûlômben bánik velûnk, mint Joſef ſzerelmes ôcsével Benjaminnal, kit hogy magánal meg-tarthatna, lopáſt fogott réá: *Geneſ.* 44. és fogva, hozattá viſzſza, mint a' lopáſon érett lopót, a' kinek zsákjában találtatott az arany pohár. Buſultak ezen bátyai kéſzebbek véle egyûtt halált ſzenvedni, mint nála nélkûl haza térni, reſzketett az ártatlan Benjamin, ſemmi vétkét nem iſmérvén, bátyai elôtt ſzégyenlette, a' réá fogott cſelekedetet, minnyájon keſergették: oh Joſef! Joſef! meddig kinzod ſzerelmes ôcsédet! meddig ſzorongatod ſziveket bátyáidnak! nyilatkoſztasd ki ſzándékodat, nyisd fel kebeledet, mutasd ki ſzeretetedet, mert el epednek ſzomoruſágokban! ah! *nondum venit hora mea.* azt gondolta ô magában, még nem jôtt el az én orám, mennél toább tart gyôtrelmek, annál nagyobb léſzen vigaſágok, mikor fel ſzabadulnak és Urakká léſznek Ægyptomban.

Geneſ. 44.

A' hol Szent Ambrus *l. 2. offic. c. 16.* azt mondgya: *Reum ſtatuit rapinæ, ut obſidem teneret gratiæ.* Vétkeſsé tette a' lopásban, hogy jôvendô kegyelmének és jo tétemenyének zálogává tehetné Benjamint. Fabulát kôltôtt, hogy valoſágát ſzeretetének meg-iſmértetné, mert egy kevés vártatva, nyakára borult, meg-cſokolta, minden jovajbul réſzeſitette. Illyen a' mi Iſtenûnk ûdeig ſanyargat, s' mikor ſanyargat-is arrul gondolkodik hogy áldhaſſon meg.

S Ambroſ. l. 2. offic. c. 16.

Oh Iſtennek titkos ſzeretete! bizony igaz az, a' mit Ha-

Habakuk mondott. *c.* 3. *Cùm iratus fueris, misericordiæ recordaberis.* Mikor haragſzol-is az irgalmaſságrul gondolkodol. Ugyan-is az ô tettetett haragja elôl jároja, s' hir mondoja, majd majd, a' kûſzôben bé lépô adománynak. Azért mondotta Idiota *l.* 2. *de vera patientia*: *Cùm ſentio te iratum, tunc maximè confido te eſſe propitium, quia cùm iratus fueris miſericordiæ recordaberis.* Mikor haragodat érzem, akkor leg inkább bizom kegyeſségedben, mert mikor haragſzol az irgalmaſságrul emlékezel. *Habac.* 3. *v.* 2. *Idiota l.* 2. *de vera patientia.*

Nem igy tôrtént-é? Zachàriáſſal? Szent János Attyával, *Lucæ* 1. jo hirt hozott néki az Angyal, s' azonban némává tette: *Ecce eris tacens, & non poteris loqui uſque in diem, quo hæc fient, pro eo, quòd non credidiſti.* Imé halgato néma léſzeſz, és nem ſzolhatz addig a' napig, a' melyben ezek meg-léſznek, azért hogy nem hittél. Oh dicsôſéges Angyal! inkább hadd ſzollyon! hadd mongya-meg mit jelentettél-meg néki, hadd ôrvendezzen felesége, hadd értsék Attyafiai micſoda nagy méltoságu fiok lé ſzen vénségekben! *Nondum venit hora.* Még nem jôtt el orája: halgaſſon ûdeig, hogy holtig hirdeſſe jo tétemênyét Iſtennek. A' hol *Maldonatus* azt tanittya: hogy igen keveſet vétett Zachariás, s' nem annyira volt némasága bûntetésére, mint hogy az által záloga volt az Iſten kôvetkezendô ajándékának; ſzûletett Szent János és megſzollalt Zachariás, s' akkor tudta leg inkább becsûlleni a' vett adományt, mikor elôre meg ſanyargattatott. Valahol ſanyargatáſa vagyon az Iſtennek, immár el kôzelget jo tétemênye. *Lucæ* 1. *v.* 20.

Mennyit nem pirongatta Kriſtus Urunk azt a' Kánanæabéli Aſzſzonyt *Matt.* 15. A' mely az ôrdôgtûl meg ſzállott léányának fel ſzabadulását kivánta, majd azt mondotta néki, hogy cſak az Iſraël juhajhoz kûldetett, *Matt.* 15.

s'nem a' pogányokhoz, majd azt, hogy nem jo a' fiak kenyerét az ebek eleiben vetni, s'még-is egyikével ſem vehette el, melynek békeſséges tűrését álhatatoſnak látván lenni, végtére meg-adta néki, a' mit kivánt, és nagy dicsőségére azt mondá. *O mulier magna eſt fides tua, fiat tibi ſicut vis.* Oh Aſzſzony állat nagy a' te hited, legyen néked ugy a' mint akarod! A' mely helyre Szent *Chryſoſtomus hom.* 44. *in Geneſ.* azt mondgya: *Sciebat Dominus reconditam margaritam, quàm latere nos nolebat. Idcirco differebat, nec reſponſo dignabatur, ut poſteris omnibus mulieris ſedulitas magna fieret doctrina.* Egy drága gyöngyöt látott el rejtve az Ur, abban az aſzſzonyban, mellyet tőlünk nem akart el titkolni. Azért hallaſztotta jo tételét és ſietséggel nem-is méltoztatott néki felelni, hogy minden következendők előtt annak békeſséges tűréſe, és ſzorgalmatoſsága, néki dicsőségére, s'nékünk oktatáſunkra fordulna.

S. Chryſoſt. hom. 44. in Geneſ.

Adná Iſten tanulnánk tűle, s' ne unalkodnánk-meg a' tűrésben, kűlőmb áldáſit vennénk Urunknak, nem hatalmaznék el az ellenség ereje, nem tapottatnánk idegenek lábai alatt, de mivel tűrhetetlenek lévén, megunnyuk várni az Iſten ſegitségét, nem hogy álhatatoſſan kéllelnénk, és kérnénk, hanem inkább uyabb, és uyabb gonoſzságunkkal engedetlenségűnkkel boſzontyuk, nem cſuda, ha később jő el, az az ora, a' melyben áldását vehetnénk Iſtennek. Ah Kereſztyének! hallyuk Szent Pált: *ad Rom.* 12. *Spe gaudentes, in tribulatione patientes, orationi inſtantes*: Reménségtekben őrvendgyetek, ſanyaruságtokban békével tűrjetek, és ſzűntelen imádkozzatok, s' minden bizonnyal, cſak azt fogadgyátok a' mit a' Szent Szűz mondott, *Quodcúnque áixerit, facite.* Valamit hágy Iſten, meg cſelekedgyétek, el jő az óra, a' melyben keſerűségtek italát vigaság italára változtattya, és őrökkè meg vigaſztal. Mellyet engedgyen &c. Amen.

ad Rom. 12.

VIZ

VIZ KERESZT NAP UTAN,

HARMADIK VASARNAP,

ELSŐ PREDIKACZIO.

A' gyakorta tett kérés nem untattya az Urat, hanem kedvét találllya és adományát véſzi.

Volo. mundare. Matthæi 8. Akarom. tiſztuly-meg. *Matt. 8.*

BŐv adakozását Iſtennek, a' ki más honnan nem látta, vagy nem hallotta, tekéntſen a' máj meg-gyogyitot poklosra, beſzédét halgaſſa, és a' mit máſok ſok bőlcs tudományokkal erősitenek, egy tekéntettel, egy ſzova hallásával világoſſan által láttya. Mert ugyanis noha nagy belső kivánsága volt e' poklosnak, undok varajbul ki gyogyulni, és tőbbektűl értette, mely irgalmaſſan ſzokta meg-halgatni az ő hozzá folyamodókat Kriſtus Urunk, mind azonáltal nem ſopánkodott nem panaſzolkodott, sőt kőnyőrgésével nem untatta Urunkat, mint más egyéb ſzűkőlkődők, a' kiknek csak azért-is adatik, mert unalmaſok, hanem minden ügyét réá hagyván, csak azt mondá: *Si vis potes me mundare.* Uram ha akarod meg-tiſztithatz engem poklosságombul. Oh tunya ember! magadra-is gondviſeletlen! nem ez a' kőnyőrgésnek modgya, ha akarod (ugy mond) hanem tanuly attul a' vaktul, a' ki ſzűnetlen kiáltott: *Jeſu Fili David miſerere mei.* Jéſus Dávidnak Fia kőnyőrűlly rajtam. Vaj ki haſznos előbb becsületét és dicséretét meg adni

annak, a' kitûl valamit kérendeſz, mindgyárt azt hallanád, a' mit a' vak: *Quid vis ut faciam tibi.* Mit kivánſz, mit cſelekedgyem. *Ut videam*, hadd láſſak, *reſpice* láſs. Tanuly a' Századoſtul, és hallyad mely alázatoſſan kéri, hogy gyermekét meg-gyogyitſa, de ſem egyiktûl, ſem máſiktul nem akart példát venni a' poklos, egyedûl cſak nyavalyáját mutatván, s' minden dolgát réá hagyván: ha akarod (ugy mond) meg-gyógyithatz, mint ha ſzaporább kőnyőrgését kémêllette volna, vélvén, hogy cſak azért-is drágán eſett volna néki egéſsége, mert érette kőnyőrgőtt. Mert *Seneca* tanitáſa volt az: *Non tulit gratis, qui cùm rogâſſet accepit; quoniam quidem, ut majoribus noſtris viſum eſt, nulla res carius conſtat, quam quæ precibus empta eſt. l. 2. benef. 1. c. 1.* Nem vette ingyen az ajándékot, a' ki kérte, mert a' mint a' mi eleink tartották, nincſen ſemmi, a' mi drágábban eſnék, mint az, a' mellyért kőnyőrgottûnk.

Seneca l. 2. benef. 1. c. 1.

De meg-mentem az illyen gondolattul a' máj poklost, mivel nem azért nem kőnyőrgőtt ſok ſzókkal, hogy kémêllené kőnyőrgését, hanem a' jutot eſzében, hogy magátul-is kőnyőrûletes a' Kriſtus, a' mint azért nem kell azt a' fát rázni, a' melynek gyûmőlcſe magátul-is hull, azt itéllette, nem kell azt ſokkal háborgatni, a' ki cſak meg-tekénti nyomoruságunkat, s' mindgyárt tud rajtunk kőnyőrûlni. Ki kérte arra? hogy a' világot teremtené? hogy abban annyi állatot alkotna? hogy azoknak Urává tenné az embert? hogy mindenek ennek ſzolgálnának? ſenki: sőt ſokaknak ájtatos vélekedéſe az, azért nem teremtette az ég előtt az Angyalokat, hogy jővendőben ne vélné valaki, hogy ezeknek kérésére lettenek azok, a' mellyek alkotttattak, mert noha ſokan álitották azt, hogy az Angyalok mindenek előtt, menyég

nyég elôtt is teremtettek, de kôzônségesſlebb az, Szent Tamás tanitásával 1. *p. q.* 52. *art.* 3. *ad tertium.* hogy a' mennyekkel egyûtt alkottattak. Es azért Szent *Baſilius Seleucus oratione* 12. Igy ſzoll: *Quid hæc loquar? Angelorum turbæ ſuo eſſe, privatæ erant, ſolus enim Deus erat, Deus, ipſius eſſe, fons, vitæ theſaurus, ortus non indigens, bonitate ſcatens. Hic ea, quæ non ſunt, non rogatus, non ſupplicatione invitatus, non exiſtentibus dat exiſtere.* Mit mondgyak? az Angyali ſeregek, valoságok nélkûl voltanak, egyedûl az Iſten volt ô maga valoságának kut feje az életnek kincſe, nem ſzûkôlkôdô, eredet, joſággal bôvelkedô. Ez azokát, a' mik nincſenek ſzolittya, ſenkitûl nem kérettetvén arra, kônyôrgésétûl nem hivattatván; azoknak valoságot adott, a' mik nem voltanak. Igy gyônyôrkôdött régentén maga joſágának kôzlésében. De mind azonáltal, minek utánna el hajlott tûle az emberi nemzet, hogy Urának, és Iſtenének iſmérje, meg-várja immár azt, hogy kéreteſsék, Iſaiás bizonyságábul *c.* 30. *Expectat Dominus, ut miſereatur noſtri.* Meg-várja, hogy kérettetſsék, és ugy kônyôrûlhetſſen rajtunk. A' mint ennek a' pokloſnak-is ſzavát várta, és meg-gyogyitotta. *Volo mundare. &c.* Mire nézve azt jovallom én ma, ſenki ne unalkodgyék meg untalan kérni, mert a' kérésnek untatásával, nem bántodik meg, hanem annál tôbb jóval áld meg, mennél tôbb ſzûkséginket terjeſztyûk elejben.

S. Thomas 1. p. q 52. art. 3.

S. Baſilius Seleucus oratione 12.

Iſai. 30. v. 18.

Propoſitio.

Szent János titkos latásának ôtôdik réſzében azt beſzélvén, mint áldották és dûcsôjtették azt a' bárányt, a' mely érettûnk meg-ôlettetett, azt-is elô hozza, hogy huſzon négy vének királyi ſzéke elejben borultanak, kinek kinek kezében lévén arany cſészéje, a' mellyek tele valának jo illatokkal, mely illatok felôl, hogy ſokat ne tudakozzunk, maga meg-magyarázza: *Quæ ſunt orationes San-*

Apoc. c. 5. v. 8.

Sanctorum. azok a' jo illatok a' Szentek imádsági voltanak, akarván azzal jelenteni, hogy dűcsőségében, az egyik becsűlete, ő Szent Felségének, hogy az alázatos kőnyőrgéſek érkezten érkezzenek elejben.

Győnyőrködik ugyan abban a' dicsőségben, a' mellyet érdemlett kinſzenvedésével, győnyőrködik az Angyalok, és Szentek dicsőjtésében, a' kik meg nem ſzűnnek énekleni, és azt kiáltani: Szent, Szent, Szent. mélto a' bárány a' dicsőségre, és többet a' felét, de nem utolſo győnyőrűsége a' Szentek imádsága, a' mint Szent *Chryſoſtomus hom. 13. in c. 6. Matt.* beſzélli: *Sicut thymiama bene confectum delectat hominem odorantem, ſic oratio juſti ſuavis eſt ante Deum.* Valamint a' jo illatu fűſtelő ſzerſzám, győnyőrködteti a' ſzagolo embert, ugy győnyőrködteti és kedves Iſten előtt az igazak imádsága.

S. Chryſoſt. hom. 13. in c. 6. Matt.

Ki mondhatná-meg, micſoda ſzépségek azok, a' mellyek győnyőrködtetik ſzemeit Kriſtuſnak mennyei dicsőségében? a' hol a' drága kőveknek minden felől ragyog tűndőkléſe, egy felől a' tiſzta kék Sáfir, más felől a' piros Carbunculus, innen a' zőld Smaragd, amonnan a' fejér Gyémánt, alol a' Kriſtály, fellyűl a' tűndőklő fényeſség, oly világossággal, hogy oda nem-is kivántatik a' napnak világoſsága, s' mind alább valók a' cſillagok ſzépségi azoknál a' kőveknél, a' mellyek a' mennyej Jérusálemnek falajban tűndőklenek, s' mégis, oh meg foghatatlan gondviſelés! nem ragattatnak el ugy ezekre ſzemej hogy alá mi réánk ne tekéntene: *Oculi Domini ſuper juſtos. Pſalm.* 33. Az Urnak, (ugy mond Szent Dávid) az igazakra ſzemei; az az a' mint azokban győnyőrködik, ugy győnyőrködik azokban, a' kik kezeiket fel emelvén ő hozzá kiáltanak, e' világnak ſanyarusági kőzűl: képezzed bátor magadnak Szent Pállal azokat a' muſi-

Pſalm. 33. v. 16.

muſikákat, a' mellyeket rendelnek az Angyalok, énekelnek a' Szűzek, kiáltanak a' Mártyromok, zőngenek a' Confeſſorok, minnyájan egyenlő vigaságot nevelnek, de ugyan ſoha az Urnak fűlei ezekkel ugy meg nem telnek, hogy alá mi hozzánk ne hajtaná: *Aures ejus in preces eorum. ibid.* Mert az ő fűlei ide-is halgatnak az ő hozzá fel kiálto hivejre, a' kiknek kőnyőrgését nem kűlőmben halgattya, mint a' mennyei muſikát. A' mely Szent Dávid ſzavajra *Salvianus* igy ſzoll *l. 1. de providentia. Vide quâ benignitate agere cum ſuis Deum ſcriptura dicit. In hoc ſiquidem, quod ait, oculos Domini ſuper juſtos eſſe, affectus aſpicientis oſtenditur. In hoc autem, quod aures in precibus paratas, ſemper exaudientis benignitas demonſtratur.* Láthatza' mely nagy kegyeſséggel bánik mi velünk az Ur, a' mint az irás beſzélli. Mert abban, hogy az ő ſzemei az igazakon lenni mondatnak, az ő ſzeretete, és hozzánk valo hajlandosága mutattatik. Abban pedig hogy a' mi kőnyőrgésünkre fűlei figyelmeſek, az ő meg-halgatásának bővsége jelentetik, mert mind ſzemej mind fűlej, reánk vigyáznak és figyelmeznek, abban vigaſztaltatván, hogy hozzá fel tekéntűnk, hozzá fel kiáltunk. *Ibidem.* *Salvianus l. 1. de providentia.*

Nem héában mondotta *Cant.* 8. ſzerelmeſs ének. *Fac me audire vocem tuam.* Oh! én kegyeſſem, ne halgaſs, hanem ſzoly, hadd hallyam a' te ſzodat! Oh én Iſtenem! micſoda a' nyavalyás embernek az ő ſzava, ahoz az Angyali ſzohoz képeſt, a' mellyet ſzűnetlen hallaſz? csak ollyan ez, mint a' meg-tőrőtt nádon csikorgo ſipolás, a' mely inkább győtri, és kinozza a' fűlet, hogy ſem győnyőrkőtteti. halgasd az Angyali ének ſzot, abban vagyon a' kedves zőngés, fűlet győnyőrkődtető kedveſség! de ugyan mégis csak az ember ſzavát kivánnya? kétségnelkűl nem éneklő ſzavát, hanem eſedező kőnyőrgését, azt a' ſzot, a' *Cant. 8. v. 13.*

melyrûl Szent Dávid imigy ſzollott: *Voce meâ ad Dominum clamavi. Pſal.* 3. Az én ſzommal az Urhoz kiáltottam. Akár mely be rekett torkod legyen, csak kônyörgô legyen a' beſzéded, nem keveſſebbé halgat réá, mint az Angyali ének ſzora, azért maga jovallotta azt, hogy a' mint az Angyalok, ſoha meg nem ſzûnnek az énekleſtûl, ugy mi ſe ſzûnnyünk meg a' kônyörgéſtûl. *Oportet ſemper orare, & nunquam deficere. Lucæ* 18. Szükséges, hogy mindenkor imádkozzatok, és ſoha meg ne ſzûnnyetek. Más hellyet pedig, *Petite & accipietis, quærite & invenietis, pulſate & aperietur vobis. Lucæ* 11. Kérjetek és vészték, kereſſetek, és találtok, zörgeſſetek, és fel nyitatik ti néktek. Ugy de nem léſzen-é gorombaság annyival buſitani az Iſtent? kérni? kiáltani? kereſni? és zörgetni? Ah! kétség nélkûl, ha ember elôtt volna, unalmas gorombaság volna az illyen untatás, de a' mi Iſtenünk elôtt kedveſen eſik, sôt csak azt várja, azért akár mint tiltották a' vaknak, hogy ne kiáltſon, de ô annál inkább kiáltott, s' mit nyert? azt, hogy azt hallá: *Reſpice*, láſs, és látot, ez a' máj poklos: *Si vis potes mundare.* Ah! ne menny addig által mig meg nem ſegiteſz, a' te kezedben vagyon az egéſségnek, és betegségnek kulcſa, ha akarod meg-tiſztithatz! mindgyárt azt hallá, *Volo. mundare.* akarom. tiſztuly meg, és meg-tiſztult. A' halas tonál panaſzolkodott az inaſzakat, hogy embere nincſen, és ô azt parancſolá néki: *Tolle lectum tuum. Joan.* 5. Vedd fel az ágyadat, és menny el, fel kôlt, és egéſséggel ment el, fekûvô hellyébûl. A' Századoſnak kevés kérésére mindgyárt azt felelte: *Ego veniam, & curabo eum. Matt.* 8. én el megyek, és meg-gyogyitom. Sôt oda ſem ment, immár ereje oda érkezett, és meg-gyogyitotta a' beteg ſzolgát. Oh feletteb nagy ſzeretetû Iſten! mi egy máſnak unalmaſok vagyunk a' ſzûnetlen, és ſzápora kérésért, s' te arra tanitaſz, hogy untalan hozzád kiáltſunk. Bi-

Pſ. 3. *v.* 5.

Lucæ 18. *v.* 1.

Lucæ 11. *v.* 9.

Joan. 5. *v.* 8.

Matt. 8. *v.* 7.

Bizony ugy mond Szent Agoſton, *ſerm. 5. de verbis Domini tom. 10. Non nos hortaretur, ut peteremus, niſi dare vellet.* Nem intene bennünket, hogy kérésünkel fáraſzſzuk, ha adni nem akarna. Nem kell arra üdőt válaſztani, ſe éjjet, ſe napot, ſe reggelt, ſe eſtvét, hanem minden üdőben jo hozzá folyamodnunk, mert a' mint Szent Chryſoſtomus tanit: *Nunquam beneficia oranti denegat, qui ut oranres non deficiant ſuâ pietate inſtigat.* Soha jo tételményit meg nem vonnya attul, a' ki kéri, a' ki a' könyörgőket, hogy meg ne ſzünnyenek maga sürgeti.

S. Auguſt. ſerm. 5. de verbis Domini tom. 10.

S Chryſoſt. hic.

Csak alig mozdittya ajakait a' ſzükölködő ember, immár-is láttya kivánságát, és a' mi több nem csak láttya, de megis halgattya: *Antequàm clament, ego exaudiam, adhuc illis loquentibus ego exaudiam. Iſaiæ 65.* Előbb (ugy mond) hogy ſem kiáltſanak, én meg-halgatom, és még mikor ſzollanak, előbb, hogy ſem el végezzék ſzolláſokat, hallom, és meghalgatom őket. Oh felettébb nagy ſzeretet! ki kivánhat jobb Attyát, ki válaſzthat jobb anyát, ki kereshet jobb Urat, ki ſzerethet jobb Iſtent?

Iſaiæ 65. v. 24.

Ha ſzükölködő vagy, folyamodgyál hozzá, tellyes hittel, és gondgya léſzen ſzükségedre, mert igaz Szent Dávid ſzava: *Pſalm. 9. Deſiderium pauperum exaudivit Dominus, præparationem cordis eorum audivit auris tua.* A' ſzegények kivánságát meg-halgatta az Ur, az ő ſziveknek kéſzületét meg-hallotta a' te fűled, az az, alig ſzollottak, és meghalgattattak. A melly ſzokat fontolván Szent Bernárd azt mondotta: *Arbitror, quòd interdum nec verba expectat, ſed ſolis cogitationibus advocetur. Denique ait homo, qui inventus eſt ſecundùm cor Dei, deſiderium pauperum exaudivit Dominus, præparationem cordis eorum audivit auris tua. ſerm. 9. in Cant.* Azt vélem én, hogy néha még a' ſzokat ſem várja, hanem csak a' gondolatokra-is jelen vagyon ſegitségével. Egy általlyában

Pſalm. 9. v. 17.

S. Bernard. ſerm. 9. in Cant.

ban az az ember, mondotta azt, a' ki az Iſten ſzive ſzerent találtatott lenni. A' ſzegényeknek kivánságát meghalgatta az Ur, és az ô ſzivek készületét hallotta a' te füled.

Ne-is csudállyátok az illyen gyors segitségét, mert mindenkor tele az ô tárháza, tele sáfárháza, és kinek kinek kérésére maga fogyatkozása nélkül nyitva áll. Mivel Szent Pál mondása szerént: *Dives in omnes, qui invocant eum. ad Rom.* 10. Valakik kérnek tûle, mindeneknek eleget adhat, mert el fogyhatatlan gazdagságu. Adhat Crœsus, adhat Darius, adhat Salamon, adhatnak a' világi Monarchák, de fogyatkozásokkal. Egyedûl a' mi Istenünk *Dives in omnes* mindenkor, mindeneknek egyaránt gazdag, és fogyhatatlan jovajban. s' mind azonáltal mégis ô goromba erkölcsûek! mennyen találkoznak, a' kik nem folyamodnak szûkségekben Istenhez, mint ama' goromba Achacz király, a' kinek mindent meg-igért Profetája által az Iſten csak kérjen, mikor Ráſin és Phaſe királyok kôrnyûl vették, és hogy ne kételkednék, jelûl azt adta a' Profeta, akár pokolbul, akár mennyegbûl kérjen jelt, adatik annak bizonságára hogy meg-nyeri, a' mit kér, de ô, oh ſoha elegendô képpen nem gyalázando ember! azt meré mondani; *Non petam*: nem kérek én, *& non tentabo Dominum.* és nem késértem az Urat, más k olvaſsák: *Non glorificabo Dominum.* Nem dicsôjtem az Urat. Ugy-é? tehát vagy hatalmatlanságát, vagy nem akarattyát véled? mind a' kettôben vétkes vagy, mert mind hatalmas, mind pedig akar segiteni, kéry! *Non petam.* En nem kérek. valoban nem királyi, hanem paraſzt mondás, a' ki is, hogy ſem Ur elôtt ſzollyon, inkább el tûrj kárát.

ad Rom. 10. v. 12.

Iſaiæ 7. v. 13. Azért meg-feddi a' Profeta: *Audite ergo domus David nunquid parum eſt vobis moleſtos eſſe hominibus, quia moleſti eſtis*

&

& Deo meo. Isaiæ 7. Hallyad azért Dávid háza, nemde kevés-e hogy bántására vagy az embereknek, mert az én Istenemnek-is alkalmatlanok vagytok. A' hetven Tolmács olvassa: *Agonem præbuistis Deo meo.* Halálra valo váláſt szereztetek az én Istenemnek.

Oh istentelenek! miért szorongattyátok az Urat? de mit mondék? ki szorongathat téged hatalmas Isten? meg-felelnek erre, és azt mondgyák: a' kételkedők, ezek szorongattyák, a' mint maga panaszolkodik Isaiásnak *c.* 59. *Vidit quia non est vir, & aporiatus est, quia non est, qui occurrat.* Szorongattatik, mert nincsen férfiu, és álmelkodék, mert nincsen, a' ki elejét vegye. De talán azt mondgya valaki, mi haszna sokat kőnyőrgeni? ha semmit nem nyerhetek? oh barátom! tekénts magadra! talán magad nem akartad venni kegyelmességét? tudod-é? hogy vendégségben hitta volt azokat az Ur, a' kik magokat mentegették, ki házasságával, ki ökrei vásárlásával, ki majora vételével, *Et noluerant venire. Matt.* 22. Mentegették magokat, mert nem akartanak el jönni. Sokszor történik az, hogy ebből amabbul a' bűnből kéred ki szabadulásodat, de mented magadat, még nincsen ůdeje, hogy mutassam szomoru kedvemet, hogy vessem el előlem, a' kivel sokáig gonoszul éltem? csak az, hogy nem akarod venni azt, a' mi nélkűl szűkelkedel, Istennek malasztyát.

Isaiæ c. 59. v. 16.

Matt. 22.

Tudgyátok-é micsoda az Istennek akarattya, hogy segillyen? meg-mondgya Szent Pál: *Hæc est voluntas Dei sanctificatio vestra.* 1. *ad Thess. c.* 4. Ez az Istennek akarattya, a' ti meg-szenteléstek; ez nem tetzik, azért semmit nem nyertek, egyébaránt ugy mond szent *Chrysostomus hom.* 14. *in c.* 1. *ad Corinth. ante medium tom.* 4. *Sufficit si velis ut oportet & facias ea, quæ sunt volentis.* Mindenek meg-nyerésére elegendő az, ha ugy akarod, a' mint kivántatik, és azokat cse-

1. *ad Thes. c.* 4. *v.* 3.

S. Chrysost. hom 4. *in c.* 1. *ad Corinth. ad medium tom.* 4.

cſelekeded, a' mellyek ahoz tartozandok, a' ki akar ſegittetni.

Prov. c. 13. v. 4. Vaj ki nagy panaſz ez, *Vult piger & non vult. Prov.* 13. A' reſt akar, és nem akar, akarſz bővelkedni Iſtennek lelki adománnyával, de nem akarſz jobbulni, mikor roſzſzul vagyon dolgod, hireſedik gonoſzságod, ah! akkor kivánnád Iſtenednek ſegitségét, de ha meg-ſzűnik gonoſz hired, iſmég azon vagy, a' ki előbb voltál.

Iſaiæ 37. v. 3. Régi panaſza volt Iſaiáſnak az: *Filij venerunt ad partum, & virtus non erat pariendi. Iſaiæ* 37. Szűléſre jutottak a' fiak, és nem volt erejek a' ſzűléſre. A' mely anya ſzűleſe ůdejét éri, és ereje nincſen, meg-hal, ugy a' kik ſzorongattatáſokban meg-akarnak térni, de nincſen erejek, meg-halnak, tudgya a' főſvény, hogy gonoſzul birja másét, érette el kárhozik, meg akar tűle menekedni, de mikor el gondollya, hogy meg-csűkenik dolga, alább ſzáll állapottya, nincſen ereje, nem ſzűlhet igazságot, és el véſz. Igy járt a' Judás. &c. A' Tiſztátalanok végét akarják ſzakaſztani undok életeknek, de mikor el kell távoztatni házoktul azt, a' kivel kárhozattyokat kereſik, neheztelik végben vinni fogadáſokat, *Non eſt virtus pariendi.* nincſen erejek a' ſzűléſre. Igy Hérodes, ſokat cſelekedet jót, és örömeſt hallotta Jánoſt, de mikor el kellet volna bocsáttani báttya feleségét, ah! *Non erat virtus pariendi!* nem vala ereje a' ſzűléſre. Ah tehát! ha meg-akarunk halgattatni, ha Kriſtuſſal élni kivánkozunk, pokloſságbul ki tiſztulni, arra vigyázzunk micſoda az Iſten akarattya: *Sanctificatio veſtra.* a' ti meg-ſzenteltetéſtek. Azt halgaſſuk a' mit Szent Agoſton mondott. *ſerm.* 90. *de tempore tom.* 10. *Venientes ad Chriſtum per ipſius gratiam, relinquamus opera tenebrarum, & bene cogitando, & bene loquendo, & bene operando viam hujus currere feſtinemus.* Kriſtushoz járulván az ő malaſztya által, hagyuk el

S. Auguſt. ſerm. 90. de tempore tom. 10.

el a' sötétség cselekedetit, és jol gondolkodván, jol szolván, jot mivelvén, a' világosság után siessünk járni, és igy akár mit kérünk, meg-nyerjük, mert *Vult, & potens est.* mind hatalmas, s' mint jot akar tenni. csak tiszta szivel kiáltsunk hozzá poklos vétkeinkbül ki tisztit, és az ő tiszta országában kedves vendégül, sőt örökösül helyheztet. Amen.

VIZ KERESZT NAP UTAN,

HARMADIK VASARNAP.

MASODIK PREDIKACZIO

Leg haszonossabb nékünk az Isten akarattyán járnunk, leg károssabb a' magunkén.

Domine si vis potes me mundare. Volo. Matthæi 8. *Matt. 8.*

Uram ha te akarod meg-tisztithatz engem. Akarom.

NEm meheték végére micsoda rendbéli ember lett legyen a' maj Evángeliumban emlitett poklos ember, de a' mint rendes kérésébül iránzom, nem volt parasztember, hanem vagy udvarokban forgott politicus, vagy pedig e' világ fiaj közül nem utolso, a' ki ugy tudta köpenyegét forditani, a' mint a' szél fujt, az az, ugy alkalmaztatni beszédét, hogy alkalmatos üdőben, illendő modal, maga nagy meg-alázásával, rendeltetnék. Az alkalmatlan, és erkölcstelenek gorombasága az, hogy ha megszorulások üdején valamely Urtul vagy Fejedelemtül reméllik segitségeket, sem üdejét meg nem választyák, se

mod-

modgyát a' kéréſnek, hanem unſzollyak, sűrgetik dolgokat, s' azonban midőn igy nyughatatlankodnak kedvetlen felelettel meſzſze el vettetnek, meg nem gondolván azt, hogy a, kinek moſt más dolga vagyon, leg nagyobb gondgya legyen leg elsőbben-is azt el végezni, s' azután a' máséhoz látni. Nem igy cſelekedett ez, hanem okoſſan, mind addig várakozott, mig tanitását, és prédikállását üdvőzitőnk el végezte, és le jőtt a' helyrűl. Szent *Chryſoſtomus hom.* 26. vette ezt eſzében: a' ki felőle igy ſzoll: *Non inconſideratus ſermonem docentis incidit, ſed expectavit tempus aptiſſimum, & ubi deſcendit, jam ei oportuniſſimè ſupplicavit.* Láſsátok okoſságát, nem eſett a' tanito Kriſtuſnak beſzédében, hanem meg-várta végét, és leg alkalmatoſſabb üdőt válaſztván, mikor le jőtt a' hegyrűl, akkor adta elejben ſzűkségét. Mi formán? talán arra érdemes voltát forgatta elő, a' melyért érdemes volna ſegitségére? nem. mert tudta jol, hogy ſoha ſe baratságában, ſe iſméretségében Kriſtuſnak nem volt. Talán undok pokol várajnak mutogatásával inditotta kőnyőrűleteſségre? nem. mert ittoztatni nem akarta, talán haſonlo példákkal sűrgette? máſokkal jot tett, ő ſem roſzſzabb azoknál, gyogyitáſra? nem. mert nem illik arra ſenkit kénſzeriteni a' miben jo kedvébűl máſokkal jot tett. Hanem orczájára le borulván mint ha cſak arra ſem volna mélto, hogy valaki ſzemében tekéntſen, azt forgatta elméjében a' mit Szent Dávid mondott: *Domine ante te deſiderium meum; & gemitus meus non eſt à te abſconditus.* Uram nem kivántatik, hogy ſok ſzokkal terhellyelek, előtted minden kivánságom és az én zokogáſim nincſenek előtted el rejtve. Ur vagy, ſzolgádra (el hittem) gondod léſzen. De mit kivánſz? hogy meg gyogyitaſsál? Uram *Si vis*, ha akarod, nem telik e' neked ſe fáradságodban, ſe kőltségedben, egy ſzemed pillantáſa elegen.

S. Chryſoſt. hom. 26.

gendő, a' kinek egy ſzavára *fiat* legyen, ſemmiből lett, a' mit e' világon látunk; *potes*, meg-gyogyithatz, mert mindenhato vagy, ugy de miért nem mondod nyilván: *munda me.* tiſztics-meg engem fekélyembűl, mint az a' vak mondotta: *Ut videam*, hadd láſſak; Oh elmés ember! ſem Urunk cſelekedetének határt nem vét, ſem maga bizonyos kérésére nem akarja ſzoritani, hanem az ő ſzent akarattyára hadgya, el hitetvén azt magával, hogy ő tudgya üdvözitőnk, mi léſzen néki haſznos, mi ártalmas, és azért mivel mindenekkel jot tett, ha üdvöſſégére léſzen, meggyogyittya. Oh tekélletes kőnyőrgés! ki ne ſzánná-meg! ki ne ſegitené! bizony annyi kedvét találta Urunknak, hogy mindgyárt azt mondaná. *Volo.* akarom. Tiſztulymeg, a' mely ſzován Urunknak cſudálkozván Szent Ambrus *l.* 5. *in Lucam* azt mondgya: *Illud mirabile, quod eo ſanavit genere, quo fuerat obſecratus. Ille dixit ſi vis, Dominus dixit volo. Pſalm.* 140. *Voluntatem timentium ſe faciet, & deprecationem exaudiet.* A' cſudálatos dolog ebben a' gyogyitásban, hogy azzal a' moddal gyogyittaték, a' minémüvel kérettetett. A' máz azt mondá: *Si vis*, ha akarod. ez azt feleli: akarom. tudni illik az őtet félőknek akarattyát cſelekſzi, és azoknak kőnyőrgését meg-halgattya. A' melybűl azt mutatom-meg, hogy leg haſznoſſabb nékünk magunkat Iſten akarattyára hagyni, és ahoz alkalmaztatni, s' leg veſzedelmeſſebb magunk akarattyán járnunk.

S. Ambroſ. l. 5. in Lucam. Pſal. 144.

Propoſitio.

Minnyájunknál tudva vagyon az, a' mit mondott Syrák *Eccleſ.* 15. *Deus ab initio conſtituit hominem, & reliquit illum in manu conſilij ſui. Appoſuit tibi aquam, & ignem, ad quod volueris porrige manum tuam.* Az Iſten eleitűl fogva teremtette az embert, és az ő tanácsának kezében hagyta őtet. Elődben tette a' vizet, és a' tűzet, a' melyre akarod

Eccleſ. 15.

nyujcsd ki kezedet, ſzabad vagy véle, ha Iſtennek akarattya ſzerént járſz is avagy az ellen, de a' bizonyos, hogy ahoz alkalmaztatni magát haſznos, és ûdvôſséges; ehez pedig káros és veſzedelmes.

Elôttôk volt ez ama' három Szent Iffiunak, Nabugodonozor Király ûdejében, a' kiket igéretekkel, fenyegetéſekkel el akart a' Király Iſtentûl ſzakaſztani, égô kemenczével rettentette, a' mellyet kétſzerte nagyobb nyobb tûzzel fûttette, mint az elôtt langallott, s' ki ne rettennyen meg? látták a' babyloniajak, és mindgyárt félelmekben azt cſelekedték, a' mit Nabugodozor parancſolt, imádták az arany bálványt, egyedûl ezek hárman ellent állottak, és nem becsûllették ſe a' király parancſolattyát, ſe a' bálványt, mit cſináltok egyûgyû iffiak? az egéſz orſzág réá áll a' király parancſolattyára, s' cſak ti vonakodtok? E' léſzen a' ti veſztetek, réátok haragittyátok a' királyt, be vettet, a' kemenczében meg-égettet; leg alább tetteſsétek magatokat, mint ha imádnátok! de ſenki ôket arra nem vehette. Meg-tudta a' király azonban, elô hivatta, és erôſségeket látván, magais meg-ſzánta ôket, azért mégis jo ſzoval egyelitett fenyitéſſel intette ôket, mondván. Mikor a' muſikát hallyátok, ti-is imádgyátok az arany bálványt, mert egyéb aránt kegyetlen halállal haltok meg. Mit felellyenek erre? nézett egyik, a' máſik ſzemében, de mivel egyben nem ſzollalkodhattanak, mindenike a' mit ſzivében forgatot ki mondá, mert noha ugyan a' király haragja nagy volt, de tudták azt, hogy az Iſtennek akarattya nélkûl, cſak egy haj ſzálok ſem hull le fejekrûl, s' azért akár vetteſſenek a' kemenczében, s' akár ne, ugyan mindenik az Iſtennek akarattyábul léſzen, annak okáért leg jobb arra magokat hagyni; és ugyan arra fokadának ki. *Deus noſter*,

noſter, quem colimus, poteſt nos eripere da camino ignis ardentis, & de manibus tuis ô rex liberare. Quod ſi noluerit notum tibi ſit ô rex, quia deos tuos non colimus. Mit fenyegetz, és iëſztgetz minket tűzzel ? a' mi Iſtenűnk, a' kit tiſztelűnk, ki menthet minket a' tűzbűl, és a' te kezeidbűl ô király ! de ha ſzintén ki nem akar-is menteni, tudgyad oh király ! hogy a' te Iſtenejdet nem tiſztellyük, mert akár égjűnk-meg, s' akár nem, az Iſtennek akarattyához ſzabtuk magunkat, ettűl el nem távozunk. Ezzel annyit mondván ugy mond Szent *Theodoretus* : *Ne ab his quidem malis liberari petimus, ſed ipſi Deo noſtram liberationem committimus, ejus quod futurum eſt, ignari, gubernatori tamen noſtro quocunque ei libuerit navim dirigendam committimus.* Rettenetes kin ugyan, a' mellyel rettenteſz, de attul ſem kivánkozunk meg-mentetni, hanem fel ſzabadulâſunkat Iſtenre bizzuk, noha nem tudgyuk, mi léſzen belőle, ſzabadit e meg ? vagy ſem ? a' mi életűnknek hajoját annak kormányozására hattuk. Oh valóban bőles iffiak ! kétségnélkűl ha nem tudgyátok-is ki menetelét dolgotoknak, de bizonyoſſak vagytok benne, hogy nem lehet annak roſz ki menetele, a' ki Iſtennek akarattyára hagya magát, leg okoſſabb az, a' ki a' hajóban le űll, és a' kormányoſra bizza a' hajonak igazgatását, ő tudgya mellyik párton álhat ki, ő tudgya, hol bátorságoſſabb a' hajozás. Nem-is tőrtént más képpen ki ſzabaditotta őket a' tűzbűl, és csak ſzaga ſem érzett a' tűznek, vagy fűſtnek ruhájokon, de azon fellyűl, felettébb meg-becsűltetvén nagy tiſztekre emeltettenek fel Babylon tartományában. *Tunc Rex promovit Sydrach Miſach, & Abdenago in provincia Babylonis. Daniel.* 3. Akkor fel magaſztalá a' Király Sydrach Miſach, és Abdenagot a' Babylon tartományában. Annyira haſznos magát az Iſtennek akarattyára hagyni.

Theodoretus.

Daniel. c. 3. v. 97.

Miért kell pedig annak akarattyára magunkat hagynunk okát adgya Kriſtus Urunk, mert a' mi Atyánk, s' azért a' terméſzet-is arra tanit, hogy annak kedve ſzerént, s' ne a' magunk itélete ſzerént cſelekedgyünk, mindgyárt azt az imádságot adván elönkben: Mi Atyánk legyen a' te akaratod mi képpen menyben, azon képpen a' földen is. Nincſen ſenki mennyekben a' ki máſt akarjon, hanem a' mit az Iſten, tehát kőzülünk ſe legyen ſenki, a' ki máſt akarjon. de mi haſzna? az a' haſzna, hogy ez iránt Atyai örökségünkhez juthatunk, Igy okoskodik itten Szent *Chryſoſtomus hom. 1. in ſymbolum. Ecce Patrem vocatis, ad honorem Patris venite, ejus voluntatem implete, ſi vultis hæreditatem ejus accipere. Quis eſt filius contemnens Patrem, qui mereatur accipere hæreditatem? ergo ſi deſideratis ea, quæ promittit mereri, vivite pro voto ejus.* Ha Atyátoknak hijátok, jertek tehát az ő tiſzteletére, az ő akarattyát tőltsétek be, ha az ő örökségét kivánnyátok. Egyébaránt melyik fiu az, a' ki az ő Attyát meg veti, és örökséget el véſzi? Tehát ha meg akarjátok érdemleni a' mit ő igért, az ő kedve és akarattya ſzerént éllyetek.

S. Chryſoſtomus homil. 1. in ſymbolum.

Igaz tekélletes Fia volt Kriſtus Urunk Iſtennek s' azért örökségének Ura-is lett, a' kinek leg kőzönségeſſebb ſzava a' volt, legyen a' te akaratod. Nehéz a' teſtnek a' ſanyaruſág, kinſzenvedés és halál, mindazonáltal nem az én akaratom, hanem a' tiéd legyen. A' mely helyre Tertulliianus igy ſzoll: *Ipſe erat poteſtas Patris, tamen ad demonſtrationem ſufferentiæ debitæ, voluntati Patris ſe tradidit.* ő maga volt az Attyának hatalma, s' mégis a' kőteles engedelmeſségnek meg-mutatására az Attya akarattyára hatta magát. Valamit mondott ez iránt Szent Dávid, mind az ő ſzavaj voltanak azok. *Scriptum eſt, ut faciam Deus voluntatem tuam, Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis*

Tertullianus.

Pſalm. 39. v. 9.

cordis mei. Psalm. 39. Meg-vagyon felőlem irva, hogy a' te akaratodat mivellyem Istenem. En Istenem akartam, és a' te törvényedet az én szivemnek közepén. Tudni illik a' volt az ő vigasága, a' mi az Attyának akarattya szerént történt. A' mint hogy valaki az iránt jár, nem lehet vigaság nélkül, s' azért lélekben látván ezeket Sz. Dávid, toább-is igy biztattya. *Lætamini justi in Domino & gloriamini omnes recti corde. Psalm.* 31. Ah! vigadgyatok igazak az Urban, dicsekedgyetek minnyájon egyenes szivűek, az az, örvendezzetek a' ti Atyátoknak minden rendelésében. *Psalm.* 31. v. 11.

Ugy de kicsodák az igaz igyenes szivűek? kérdi Szent Agoston, s' azt feleli: *Non resistentes Deo.* Azok, a' kik nem állanak Isten ellen, ezek birnak az igazsággal és vigasaggal. Ah! mit beszélleſz? kicsoda volna az, a' ki Isten ellen állana? kétségnélkül vannak illyenek, mind annyan, a' mennyen görbe és egyenetlen szivel birnak, mert ugyan-is az a' külömbség az igyenes, és igyenetlen szivűek között, hogy amazok akár mely sanyaruságtul szorongattassanak, üldözésektül, fájdalmaktul, betegségektül, kárvallásoktul, és más ezer nyavalyáktul, mindeneket Isten akarattyára hagynak, és abban örvendeznek, hogy az ő szent akarattya szerént történnek. A' kik pedig igyenetlen és görbe, le fordult szivűek, mi helet sanyaruság éri őket, testi fájdalom, kárvallás, hoszszu betegség, vagy meg vettettek az emberek előtt, morganak, zugolodnak, és az Istennek rendelését, gondviselését vádollyák. Magok ártatlanságát állittyák, és azért ellenne vannak Istennek, mint ha nem igazsága szerént bánnék velek, ugy mint a' kik ellenne nem vétettek. Oh balgatag elmék! forditsátok helyre szivete- *S. Augustinus.*

ket, igyeneſſen viſellyétek Iſten felé, mert ſoha egyébaránt igaz fiaival együtt nem vigadoztok.

Csak hogy, ki, ki azzal menti magát, hogy nem állott Iſten ellen. kétségnélkûl ellenne állottál, mikor ô azt akarta, hogy beteg légy. s' te egéſségedet kivántad, ô azt akarta, hogy meg-ſzegényûly, s' te gazdagulni akartál, ô halálodat, s' te életedet akartad. Ah nem a' máj poklos kônyörgésének modgya ez: *Si vis.* ha akarod, hanem erôvel valo igyekezet az Iſten akarattyának, a' te akaratodhoz valo le hajtására. *Ecce tu volebas vivere* ugy mond Szent Agoſton, *Non volebas tibi aliquid accidere, ſed Deus aliud voluit. duæ voluntates ſunt, ſed tua voluntas corrigatur ad voluntatem Dei, non voluntas Dei detorqueatur ad tuam. Prava enim eſt tua regula, illa, ſtat regula: & quod pravum eſt ad regulam corrigatur.* Imé te élni akartál, ſemmi ellenkezôt, hogy rajtad tôrténnyék nem akartál, de másképpen akarta az Iſten. két akarat vagyon itten, a' tied, és az Iſtené, de illendôbb hogy a' te akaratod alkalmaztaſsék az Iſten akarattyához hogy ſem mint az ô akarattya erôvel vonattaſsék a' te akaratodra. A' te akaratod igyenetlen és roſz, az Iſten akarattya igyenes, és igyengetô regula, vagy linea, maradgyon-meg az igyenes regula, és a' mi gôrbe, az alkalmaztaſsék az igyenes regulához, mellyet ha nem kedvelleſz, hamis vagy, és igyenetlen, mert illendôbb az, hogy az alkotmány az ô alkotojától, a' ſzolga Urától az ember Iſtentûl halgaſſon, mint hogy ſem az alkoto alkotmányától, az Ur ſzolgájától, Iſten az embertûl fûgjôn.

S. Auguſtinus.

Hagyom magatok itéletére, ki mégyen az âcs, vagy aſztalos, valamely épûletre akarván alkalmaztatni egy cſomos, ágos, gôrbe gerendát, nézi, méregeti, igyenes mértékét réá téſzi; de nem egyez, mert az igyenes, ez

gôrbe

gőrbe, mellyikét kell immar alkalmaztatni a' mérték regulát, az igyenes fat-é? avagy a' goromba igyenetlen fát vagdalni? kétségnélkůl azt mondgyátok, a' goromba fát kell mind addig vagdalni, mig a' meſter ember igyenes mértékéhez nem alkalmaztatik. Szintén igy vagyon a' mi dolgunk, egyenetlen a' mi akaratunk, tehát annak kell igyeneſittetni mind addig, mig az Iſtennek igyenes akarattyával egyben nem illik.

Ha pedig azt kérditek, mellyik az Iſten akarattya, ki tudhattya azt? meg-tanit réá Szent Dávid: *In lege Domini voluntas ejus. Pſalm.* 1. Az Urnak tőrvényén az ő akarattya, csak ez iránt járjatok, mindenkor réá akadtok, és azzal még itten minden boldogságot, paradicsomi nyájaſságot nyertek, mert a' ki az iránt jár, azt fogadgya a' Próféta: *Erit tanquàm lignum, quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum, quod fructum ſuum dabit in tempore ſuo, & folium ejus non defluet, & omnia quæcunque faciet proſperabuntur. Pſalm.* 1. A' kik pedig magok akarattyát kővetik, el ſzáradnak mint a' le dűlt fa, gyűmőlcsők nincsen, ſemmi lelki ékeſség bennek nem láttatik, valamihez kezdenek, mind markokban ſzakad, mert ha másképpen történik velek mint ők kivánnyák, az eget és főldet panaſzſzal tőltik be, meg-holt ſzerelmes gyermekek, átkozodnak, kereskedéſekben veſztenek, magokat és máſokat kárhoztatnak, még az égre-is kedvetlen ſzemmel tekéntenek, ha eſik az eső, ha hideg vagyon. Oh átkozott emberek! nem paradicsomot, hanem poklot találtok, mikor magatok akarattyán akartok járni, mert a' ſzomoruság, átok, ſzidalom, busulás, mind a' pokolnak gyűmőlcsi. *Pſalm.* 1. *v.* 2. *Pſalm.* 1.

S' mind azonáltal mégis oh mennyen találkoznak, a' kik ſemmiképpen nem alkalmaztattyák magokat, noha

ha pedig tanulhatnának az oktalan alkotmányoktul, a' mellyek mind kedve ſzerént járnak Iſtennek; parancſolt a' madaraknak, és el jőttek, *Petierunt & venit coturnix.* *Pſalm.* 104. Parancſol a' ſzélnek, meg-cſendeſedik. *In ſermone ejus ſiluit ventus, & cogitatione ſuá placavit abyſſum.* *Eccleſ.* c. 43. Meg akart valamely tartományt éhséggel bűntetni, mint Joſef ůdejében *Vocavit famem ſuper terram.* *Pſalm.* 104. és el jőtt. Elő hitta a' ſzunyogokat, *Dixit & venit cænomia, & ciniphes in omnibus finibus eorum.* *Pſalm.* 104. El jőttek, és minden határokat meg-tőltötték. El akarta ſzánto földeit, kerteit puſztitani, *Dixit, & venit locuſta, & bruchus, cujus non erat numerus.* Jonáſt meg akarta rettenteni, a' ſzéles és mély tengernek fenekérűl fel ſzolitotta a' Czeth halat, el jőtt, és Jonáſt el nyelte, meg-hatta néki, hogy ki adgya, a' partra vetette ki. *Dixit Dominus piſci, & evomuit Jonam in aridam.* Jonæ 2. Meg akarta gyogyitani a' hideg lelésből Péternek ángyát, *Imperavit febri, & dimiſit illam.* Luc. 4. Parancſolt a' hideg leléſnek, és el hagyta őtet. Parancſolt a' haboknak, és le cſendeſettenek, *Imperavit ventis & mari, & facta eſt tranquillitas magna.* *Matt.* 8. Es a' mi több, parancſolt az ördögöknek, mindgyárt engedtenek. Egyedűl az Adám fiaj nem akarják magokat alkalmaztatni, a' mint Jeremiáſnak c. 35. panaſzolkodik: *Non audijſtis.* Tervényemhez kivántam, hogy magatokat alkalmaztaſsátok, *Non audijſtis.* Intetelek, legyetek kékeſséges tűréſſel ſanyaruságtokban, *Non audijſtis*, nem engedtetek; arra tanitottalak, hogy ne ſzegezzétek ſziveteket a' földiekre, *Non obedivíſtis mihi.* Tiſztelettemet kivántam, nem adtátok meg, s' mit várhattok, hanem az engedetlenek jutalmát poklot, és annak kinyát.

Pſalm. 104. *v.* 40. *Eccleſ.* 43. *v.* 25. *Pſalm.* 104. *v.* 31. *Jonæ* 2. *v.* 11. *Lucæ* 4. *v.* 39. *Matt.* 8. *v.* 26. *Jerem.* 35. *v.* 3.

Ah! Kereſztyének tanullyatok a' máj poklostul; s' min-

s'mindenben csak azt mondgyátok *Si vis*, ha ugy akarod legyen ugy, akarod hogy szegényen éllyek, legyen ugy, ha akarod fájdalmak között éllyek, legyen ugy, valamint akarod *Fiat voluntas tua.* Legyen a' te szent akaratod. Igy mindenben áldástokat veszitek, a' hol mások kárhozattyokat, mely hogy ugy legyen azt kivánom én, a' mit a' Jerusálembéliek kivántanak az Ægyptomban el széllyedett zsidóságnak : *Deus det vobis cor omnibus, ut colatis eum, & faciatis ejus voluntatem, corde magno, & animo volenti.* 2. *Mach.* 1. Adgyon Isten néktek minnyájotoknak szivet, hogy tisztellyétek ötet, és cselekedgyétek az ő akarattyát, nagy szivel, és jo akaratu lélekkel. Ugy lészen, hogy ő is, ha hasznotokra láttya lenni kivánságtokat, a' ti hasznotokra hajollyon, ellenségtektül meg-mencsen, betegségtektül fel gyogyitson, szomoruságtokban megvigasztallyon, szegénységtekben meg segitsen, és holtotok után is örökké éltessen. Mert igaz az, a' mit mondott Szent János, *Qui facit voluntatem Dei, manet in æternum.* 1. *Joan.* 2. A' ki az Isten akarattyát cselekszi, ahoz alkalmaztattya magát, örökké él, és vigad az Istennek minden engedelmes fiajval együtt. Mellyet engedgyen az Atya, Fiu, és Szent Lélek Isten.

Amen.

2. *Mach.* 1. v. 3.

1. *Joan.* 2. v. 17.

VIZ KERESZT NAP UTAN,

HARMADIK VASARNAP,

HARMADIK PREDIKACZIO.

Az alatt a' szin alatt, hogy nem kell jo cselekedetünket mutogatnunk, nem kell a' jot el hagynunk.

Vide nemini dixeris, ſed vade oſtende te Sacerdoti. Matthæi 8.

Matt. 8. Meg-lásd ſenkinek ne mond, hanem eregy, mutasd-meg magadat a' Papnak.

KEvés ſzoval ſzokta a' magyar azt ki mondani, a' mit máſok hoſzſzu beſzélgetéſſel rebesgetnének, és azért ha ki az hivsásságos dicsőségnek keresését ſok moddal ocſallaná, hozzá ſzolván a' Magyar cſak azt mondaná: nem kell a' jo bornak czégér; azzal annyit akarván mondani, ha kiben valami joság vagyon, vagy valami jo cſelekedet, dicséretet, érdemel, nem ſzükség annak hirt koldulni, magától-is ki hireſedik, s' valaki láttya, meg adgya érdemlett dicséretét, mert valamint ellenben a' gonoſzat akár mint mentegeſsük, a' rutat, akár mint ſzépitsük, ugyan fellyül uſzik a' dicséreten, és magát ki mutattya a' gonoſzság, s' cſak azt mondgyuk a' meg-dicsért gonoſzrul, jo levél adaték fel a' bűdős hús. ugy a' jot akar ki mint fedezgeſſe, ůdővel jovolta dicsőségeſſen ki tetzik nem kůlőmben mint a' verő fény, a'melynek ſugári előtt, noha fel s' alá levegnek a' felyhők, mint egy borito ſuperlátot tartván fényeſsége elejben, de ugyan meg-győzi őket, és mindenek láttára tiſzta fényes orczáját ki mutattya, a' mint ezen haſonlatoſsággal hirdettette régenten az Iſten a' jo cſelekedetnek dicsőségét, mikor Iſaiás könyvének ötven nyolczadik réſzében azt jovallotta: *Frange eſurienti panem tuum, & egenos, vagoſque induc in domum tuam, quem videris nudum operi eum, & carnem tuam ne deſpexeris.* Az éhezőnek ſzegd meg kenyeredet, a' ſzükőlkődőket és vándorlo, s' bujdoſo ſzámkivettetteket vidd bé a' házadba, és ha mezi-

Iſaiæ. 58. v. 8.

telent

telent látz, fődőzzed be azt, és a' te teſtedet ne utáld meg, meg ne vesd.

S' mi leſz belőle? a' cſelekedet jo, s' dicséretre mélto, de ézt-is el tudgya boritani az irigység, gonoſzra hagya magyarázni, a' roſz nyelv? ah! *Tunc erumpet quaſi manè lumen tuum, ante ibit faciem tuam juſtitia tua & gloria Domini colliget te. Iſaiæ* 58. Ne fély mert akkor támad fel mint a' haynal a' te világoſságod és orczád előt megyen a' te igazságod, és az Ur dicsősége hozzá fogad téged. *Iſaiæ 58. v. 8.*

Fődőzze bár, sőt rutitſa a' gonoſz nyelv a' te jo cſelekedetedet, de ſoha annak fényeſségét meg nem sötétitheti, mert *Cùm effuderis eſurienti animam tuam, & animam afflictam repleveris, orietur in tenebris lux tua, & tenebræ tuæ erunt ſicut meridies. ibid. v.* 10. Midőn ki önted az éhezőnek lelkedet, és a' nyomorult lelket be tőlted, fel támad a' sötétségben a' te világoſságod, és a' sötétséged ollyan léſzen mint a' dél. s' talan erre nézve mondotta Urunk ma a' meg-gyogyitott pokloſnak: *Vide nemini dixeris.* meglésd, ſenkinek ne mond, hogy általam meg gyogyittattal, hanem a' törvény ſzerént mutasd-meg magadat a' fő Papnak, a' kinek tiſztiben jár, hogy ki hirdeſſe a' te meg-tiſztuláſodat, és imé ha ſzintén az irigység el akarná is fődőzni, el nem fődőzheti. Nem ſzűkség te dicsérd az én jo cſelekedetemet, a' te meg-gyogyuláſod-is ki kiáltya. Szent Hieronymus ſzovaj ezek: *Quid erat opus, ut leproſus jactaret, quod corpore præferebat.* Mire kellet a' pokloſnak kérkedéſe, mikor a' teſte ſzollott. *Nemini dixeris.* Ne mond ſenkinek, ugy mond üdvőzitőnk, az az (a' mint Victor Antiochenus magyarázza *in caput* 1. *Marci*) *Non indigeo tuâ prædicatione, ſi enim morbus, quo laboras, me non prædicaverit mundities tua, nulla erit.* Nem ſzűkőlködtem a' te hirdetéſed nélkül, mert ha a' te nyavalyád nem hirdet, *Ibid. v. 10.* *S. Hieronymus.* *Victor. Antiochen. in c. 1. Marci.*

ſemmi ſem léſzen a' te meg-tiſztuláſod, halgaſs te, de nem halgat a' meg.nyert tiſztuláſod, valaki látta előbbi állapotodat, és a' moſtanit, meg-tudgya, ki dolga, ki tett veled illy nagy jot. A' honnan azt tanitom én ma, nem illendő ugyan, hogy a' hivságos dicsőségért vagy máſok dicséretéért jot mivellyünk, de ugyan az alatt a' ſzin alatt nem kell a' jo cſelekedetet el hagynunk, mondván azért nem mivelek jot, ne talántán dicsérteſſem; hanem inkább ugy kell élnünk, hogy mindenektűl dicséretet, és dicsőséget érdemellyünk, mellyet mig előtőkben adok, legyetek cſendes halgatáſſal.

Propoſitio.

Nem cſak a' Kereſztyéneknél a' kik titkos jo cſelekedeteknek bizonyos jutalmát várják amaz Urunk mondásábul: *Cùm oratis, non eritis ſicut hypocritæ, qui amant in Synagogis, & in angulis platearum ſtantes orare, ut videantur ab hominibus, amen dico vobis, receperunt mercedem ſuam. Tu autem cùm oraveris intra in cubiculum tuum, & clauſo oſtio, ora Patrem tuum in abſcondito, & Pater tuus, qui videt in abſcondito reddet tibi. Matt. 6.* Mikor imádkoztok, ne legyetek mint a' képmutatók, a' kik a' Synagogákban, és az utſzák ſzegletin álván ſzeretnek imádkozni, hogy láttaſſanak az emberektűl, bizony mondom el vették jutalmokat, te pedig mikor imádkozol menny be a' kamorádba, és ajto be téve imádgyad az Atyádat a' rejtekben, ès az Atyád, a' ki láttya a' rejtekben meg-fizet néked. Nem cſak mondom a' titkos jo cſelekedetű kereſztyéneknél, de még a' vak pogányoknál-is gyalázatoſnak tartatott a' lenni, a' ki arra a' végre cſelekedet valami jot, hogy meg-dicsértetnék érette.

Mat.6.v.6.

Igy azoknak egyik bőlcſe, *Seneca epiſt.* 113. azt irta, *Si bene agis bene tibi ſit, quid præconia quaris.* Ha jol miveltél vállyék a' te jodra, mit kereſs hirdetőket, mit kivánſz di-

Seneca Epiſt. 113.

dicsérőket. *Non eſt quid ſpectes, quod ſit juſtæ rei præmium majus, quàm juſtum eſſe.* Nincſen mire nézned : a' jo cſelekedetnek nagyobb jutalma nem lehet mint az, hogy jo, elegendő fizetéſe az igaz embernek az, hogy ő igaz. Es végtére azt mondgya: *Qui virtutem ſuam vult publicari non virtuti laborat ſed gloriæ.* Mindgyárt meg-látſzik ki mi végre cſelekſzik valami jot, a' ki hireſedni akar, és mindenektűl dicsértetni, nem a' jonak, hanem a' dicsőségnek kedvéért faradott : és igy cſak azért-is el veſztette becsületét, hogy inkább akart jonak mondatni, mint lenni. Haſonlóképpen az iffiabbik *Plinius l. 1. epiſt. 8. ad Pompejum.* *Meminimus quantò majore animo honeſtatis fructus in conſcientia, quàm in fama reponatur. Sequi enim gloria non appeti debet, nec ſi caſu aliquo non ſequatur idcirco quòd gloriam non meruit, minus pulchrum eſt.* Juthat eſzűnkben, mennyivel nagyobb kedvel helyheztetik a' tiſztes dolognak gyűmőlcſe a' lelki iſméretben, mint a' kűlső hirben. A' dicsőſégnek cſak kővetni kell a' tett jót, de nem kell kivánni, és hogy ha történet ſzerént nem kővetkeznék, azért nem alább valo jo, és ſzép, mert meg nem dicsértetett. oh! kereſztyén oskolában valo tudományok! ki ne pirullyon el, halván a' pogányoknak illyen bőlcs itéletét, a' jonak mivelésérűl? bizony valamint a' ki cſak ſzelet kapdoz, azzal gyomrát meg nem tőlti, ugy ſoha, a' jo nem léſzen, a' ki cſak azért jo, hogy jonak láttaſsék, mert mihelet killyebb eſik az emberek ſzeménél, mindgyárt gonoſzra fakad ki terméſzete, mert nem tart ſenki itéletétűl.

Plinius Junior l. 1. epiſt. 8. ad Pompejum.

Nem jok voltak-é ſzemre ? a' képmutato Fariſæuſok? a' kik ugyan trombitát fuyattak előttek mikor alamiſnát oſztottanak Urunk bizonyságábul. s' ki tudta volna hogy más végre vagyon ? hanem hogy a' trom-

bita harsogására valahol szegény vagyon, elő jőjen, és segéttessék, de más volt az ő szándékok, mert csak arra a' végte fuyatták, hogy mindenűnnen egyben gyűllyön a' nép és lárma, kicsoda az a' bőv kezű, és adakozo, a' ki bőven osztya az alamisnát, *Ut honorificentur ab hominibus. Matt.* 6. hopy tiszteltessenek az emberektűl, csak azértis leg-roszszabbak, mert hivságért adták el azt, a' mivel őrőkké valo jot nyerhettenek volna.

Matt. 6. v. 2.

Nem az illyenekben telik kedve Istennek, hanem azokban, a' kik mint a' pomagránát el rejti, és be föddi szép piros magvát, ugy rejtik el jo cselekedeteket, a' mint hogy ezért dicsérte a' mennyej vőlegény az ő szerelmesét: *Sicut cortex mali punici genæ tuæ. Cant.* 6. Mint a' pomagranátnak héja, ugy a' te orczájd a' te el rejtett dolgajd kórűl. A' hol veszitek eszetekben, miért hasonlittya a' pomagránát héjához inkább, mint a' rosához annak orczáját, mert noha ugyan a' rosának fejér és piros szinéhez hasonlitván elegendőképpen meg volt volna dicsérve orczájának szépsége; de mivel ennek minden szépsége kűlső levelein vagyon, és mint ha kelletnê magát minden réá tekéntő szemnek árullya, nem akarta ahoz hasonlitani, hanem a' pomagránát héjához, mert ez el födözi az ő szépségét, be boritván annyi piros rubintyájt, a' mennyi magva vagyon. A' mely Szent Irás hellyére *Philo Carpathius* igy szoll: *Scitis enim intra malum punicum multitudinem granorum contineri: horum perfimiles bonorum operum fructus esse dicuntur, & latentis animi, conscientiaque bene cogitata, & facta, quæ soli sponso perspecta sunt, & cognita, in die tamen novissimo cunctis sunt propalanda.* Tudgyátok a' pomagránát tulajdonságát, a' mely belső részeiben foglallya az ő magvának sokaságát, és szépségét, és ehez hasonlo a' jo lelki ismeretből származott jo cselekedeteknek

Cant. 6. v. 6.

Philo Carpathius hic

gyű

gyûmölcſe, a' mely el rejtetik a' lélekben s' nem is máſnak, hanem cſak a' mennyej vôlegénynek az Iſtennek mutattatik, de ugyan utolſo napján e' világnak, mindenek ſzeme elôtt ki nyilatkoztatik.

Oh ékes tekéntetû lélek! valamely igy rejtegeted jo cſelekedetidet! nem félted te azokat, hogy meg veſztegeteſſenek, mert el vannak rejtve, nem félted atttul, hogy ûdô elôtt el hervadgyanak, mert jo ôrizet alat vannak! nem félted attul, hogy el enyéſzenek, mert be vannak boritva. De meg-vész annak gyûmölcſe, a' ki jo cſelekedetit az emberek ſzeme elôtt cſak azért mutogattya, hogy láttaſſanak, dicsérteſſenek, és éppen ugy jár, mint a' ki a' tolvajok elôtt nyilván hordozza kincsét. Szent Gergely mondáſa ſzerént: *Deprædari deſiderat, qui theſaurum publicè portat.* Valaki mindenek láttára nyilván hordozza kincsét, ki nem láttya? hogy meg-akar az attul foſztatni. Fôdôzték volna el a' képmutatok az ô cſelekedeteket, és moſt vennék bôcsûjét, és jutalmát, de mivel cſak láttatni akartak azokbul, fel vették fizetéſeket, a' hivságot, és az által a' gyalázatot. *S. Gregor. hom 11. in Evang.*

Cſak hogy talán, azt hozza ki ezekbûl valaki, tehát jobb máſok láttára ſemmi jot nem cſelekedni, mert vagy azt mondhattyák felôle: ez képmutato, és azért ád alamiſnát, hogy dicsérteſsék, s' azért aétatos a' templomban, hogy láttaſsék; vagy pedig fûle hallattára is megdicsérjék. Oh haſzontalan, és kopaſz mentség! ne gondoly te azzal, ki mit mond felôled! hanem mivellyed azt, a' mi jo. Nem kell azért azt a' jot el hagynod, a' melyre kôteles vagy, annak félelme miatt, hogy megitéltetel. Igaz hogy Urunk tilalma volt az, *Cùm facis eleemoſynam noli tubâ canere ante te, ſicut hypocritæ faciunt in Synagogis & vijs. Matt. 6.* Mikor alamiſnát oſztaſz, ne trombitál- *Matt. 6. v. 2.*

bitáltas előtted, mint a' képmutatók a' Synagogákban, és utzákon. De ugyan azt ne hozd ki belőle, tehát nem jo az utzákon alamiſnát adni a' ſzegénynek. A' mint *Chryſologus* Szent Péter *ſerm.* 9. jol vette eſzében igy ſzolván: *Ergo in conventu, in plateis, in trivijs neganda eſt miſericordia, nec præbendus eſt victus? planè, & in omni loco, & in omni tempore facienda eſt miſericordia, præbendus eſt victus, tegenda eſt nuditas: ſed ſic, ut miſericordia non terræ ſit nota, ſed cælo, non hominibus inſinuata, ſed Deo.* Tehát talán nem jo a' gyülekezetekben, az utzákon könyörülni a' ſzegényen? sőt inkább minden hellyen, minden üdőben illik a' könyörületeſség, be kell fődőztetni a' mezitelenségnek, de ugy, hogy a' te irgalmaſságod a' mennynek, nem a' földnek legyen hirévé; nem az embereknek, hanem az Iſtennek tudtára. De veſzedelmes dolog máſok láttára jot mivelni, hamar kőzben egyeliti magát a' hivságos dicsőség? Ah! tanullyatok eziránt a' tengeren evezőktül, félő azon evezni, veſzedelmeſek a' ſzelek, de azért a' kereskedéſt félben nem hagyák, hanem a' ki kormányoz a' vezető cſillagra néz, s' az iránt igazgattya a' hajot, akár mint hánnyák a' ſzelek, s' azért a' jo cſelekedetű embert ama' bőlcs Aſzſzonyhoz haſonlitotta Salamon *Prov.* 31. mondván: *Facta eſt quaſi navis inſtitoris de longè portans panem ſuum.* Lett mint a' kereskedő hajoja meſzſzirül hozván az ő kenyerét. Nem gondolt ő a' ſzélvéſzſzel, mert keze munkáját hordozta, azon nyereséget akarván forditani, ugy a' ki nyereséggel akarja cſelekedetét meg-tériteni, ne nézze ő azt, mit mondhatnak felőle az emberek, és miben tetzhetik meg magának, hanem az egy Iſtenre legyen ſzeme, a' kinek kedvéért cſelekeſzi a' jot. Erre magyarázza azon Salamon ſzavajt *Gloſſa* az irás magyarázoja: *Sancta anima, quaſi navis inſtitoris*

S. Petrus Chryſolog. ſerm. 9.

Prov. 31.

ris transit desiderio fluctûs sæculi, soláque in cœlis sperat gaudia, meditatur æterna, quidquid occurrit adversi superare contendit. A' tekélletes lélek mint a' kereskedô hajoja kivánságával által evez a' világnak habjai kôzôtt, s' csak azokat reméli, a' mik mennyejek, csak azokrul elmélkedik, a' mik ôrôkké valók, és valamenyi háboruság éri valamenyi ellenkezô dolgok, mindenikét meg-akarja gyôzni, fellyûl akarja halladni. *Glossa hic in Prov. 31.*

Igaz, kônnyen meg tetzhetik ember magának dolgajban, mikor dicsértetik, de hiszem hatalmában vagyon a' szándék, ki kedvéért mivellyen jot; mert: *Quidquid agunt homines intentio judicat omnes.* Valamit mivelnek az emberek azoknak szándékjátul veszik itéleteket, tartozol példás élettel élned, tartozol Istenedet imádnod, tartozol ûnnepet ûllened, tehát azért gonoszszá ne légy, hogy szentnek mondanak, azért a' templomot el ne hagyad, mert áétatosnak neveznek, nem kell a' hivságos dicsôségen kapnunk, de tartozunk jot mivelni. Igy a' máj Evángeliumban, egyik szovával azt hagyá ûdvôzitônk a' poklosnak: *Nemini dixeris.* Meg-lásd senkinek ne mond, de másikával azt parancsolá: *Ostende te Sacerdoti.* Mutasd-meg magadat a' Papnak. A' hol Tertullianus *l.* 4. *in Marc.* azt mondgya: *Quantum ad gloriæ humanæ aversionem pertinebat, vetuit eum divulgare, quantum autem ad tutelam legis, jussit ordinem impleri.* A' hivságos dicsôségnek el távoztatására azt hatta, hogy ne hirdesse Urunk cselekedetét, de a' tôrvénynek meg-tartására azt parancsolá, hogy rendit a' tôrvénynek meg ne szegje. *Tertullianus in Marc.*

Kétségnélkûl, nem jo csak azért jot mivelni, hogy láttassék ember másoktul, és dicsértessék, mert meg-vagyon irva: *Deus dissipavit omnia ossa eorum, qui hominibus placent, confusi sunt, quia Deus sprevit eos. Psalm.* 52. El hánta az Isten azoknak csontyait, s' tetemit, kik az embereknek tetzenek, *Ps. 52. v. 6.*

és gyalázatot vallottak, mert meg-vetette ôket az Iſten. De ſzûkség ollyan jot mivelni, a' mely mindeneknél dicséretet érdemellyen, és azt látván ôk-is kôveſsék.

Vagy ki haſzontalan és hizelkedô okoskodás ugy mond Szent Agoſton az, a' mellyel ember magát a' nyilván valo jotul meg-vonnya mondván: *Sufficit mihi conſcientia mea, Deum colo, Deum adoro, quid mihi eſt opus ad Eccleſiam ire, hic lineam vult habere ſine lanea, non novit neque commendat talia opera illa mulier, quæ quæſivit linum & lanam & operata eſt conſilio manuum ſuarum.* Meg-elégedem én az én lelki iſmêretemmel, tiſztelem és imádom az Iſtent, mi ſzûkség nékem a' templomba mennem? Ah! az illyen, lenbûl kiván ôltôzetet, gyapju nélkûl, nem iſméri s' nem-is dicséri az illyen cſelekedetût az a' bôlcs aſzſzony, a' mely lent, és gyapjút kereſet, s' maga kezének tanácsával munkálkotta ki, jo a' lenbûl valo ruha, de a' belsô, s' ha a' fôlett kûlsô gyapjubul nem léſzen, igen kevés meleget tart. az az: a' lelki iſméretnek belsô cſelekedeti jok, de ha kivûl nem látzanak, meg-hûl a' lélek, és hamar gonoſzſzá válik: *Sic luceat lux veſtra coram hominibus, ut videant opera veſtra. Matt.* 5. Urunk parancſolattya az, de a' máſikkal égyûtt jár. *Attendite ne juſtitiam veſtram faciatis coram hominibus ut videamini ab eis. Matt.* 6. A' hol Sz. *Paſchaſius*: *Non prohibet ne luceant, ſed tantùm, ne fiant, ut videantur, quia ſi virtutes eſſent, lucerent, nunc quia vitiorum ſunt & tenebrarum, videant tenebroſi tenebras ſuas, Deus quia lux eſt, ea reſpicere niſi ut puniat, nec approbare poteſt.* Nem parancſollya, hogy ne világoskodgyanak cſelekedetûnk, hanem hogy ne legyenek arra a' végre, hogy láttaſſanak. Mert ha joságos cſelekedetek volnának, világoskodnának, de mivel vétkek, és a' sôtétségnek cſelekedeti, láttyák a' sôtéteſek sôtétségeket, de az Iſten, mivel világoſság, nem nézheti azokat,

S. Auguſt. ſerm. 212. de tempore.

Matt. 5. v. 16.

Matt. 6.

Paſchaſius l. 4. in Mat.

azokat, ſe meg nem engedi, hanem ha azért hogy megbûnteſſe *l.* 4. *in Matt.* De csudálatos dolog az, hogy némellyek azért nem jônek a' templomban', &c. azért nem tekélleteſſek, mert félnek az hivságos dicsôségtûl, &c. Ah! miért nem félnek inkább a' gyalázattul, bizony jobb volna amazt hallanod, hogy jo vagy, mint azt, hogy roſz, amazt könnyen le rázhatnád, de ezt ſoha ſem. Hogy azért mind a' kettôben kôveſsük Urunkat, ſe dicsôségért jot ne mivellyünk, ſe annak félelme miatt el ne hagyuk, hanem jok legyünk, de Iſtenért.

Amen.

VIZ KERESZT NAP UTAN,

NEGYEDIK VASARNAP,

ELSŐ PREDIKACZIO.

A' világ háboru tengerében az Iſtenben helyheztetett reménségünknek vas macskája tarthat meg az el merüléſtûl.

Quid timidi eſtis modicæ fidei? Matt. 8. Mit féltek kicſin hitûek. *Matt.* 8.

MInnyájon valakik vagy láttâk a' tengernek háboruságát, vagy ſzemélyek ſzerént magok hányattattanak rajta, vagy csak könyvekbûl vették annak iſzonyu indulását, egyenlô képpen meg-vallyák azt, hogy nincſen ſenki, oly erejû, vitézségû, vagy bölcſeségû, a' kit meg nem rémitene, sôt gyakrabban, minden tanácsâtul meg ne foſztanâ, mert a' levegô égen, homályoſsâ-

got ſzerez, oda fel a' fergetek, alol zug a' tengernek fel forráſa, és annak a' meg-indulo habjai nem kûlömben verik oldalát a' hajonak, mint ha fal ronto ágyukkal lövödöznék; elöttök oly magoſságra kelnek fel a' habok, mint a' magos hegyek, és oly formán omlanak le, mint ha egy ſzempillantásban el akarnák boritani a' hajót, a' mint hogy gyakorta ugy-is történik; minden egyben foglalt réſzei a' kietlen gályáknak ugy cſikorognak, mint ha mindgyárt egy máſtul el bomlanának, ſenki ſemmihez nem ragaſzkodhatik, uſzásához nem bizhatik, mert végét a' tengernek nem láttya, de tanátsával ſem ſegitheti ſenki ſe magát, ſe társát, hanem egyenlő félelemmel, és cſak nem, holt elevenen immár-is a' teſtben meghûlt vérrel, utolſo veſzteket bizonyoſnak tartyák, nincſen ottan oly vakmerő ember, a' ki Iſtent ne kiáltſon, nincſen oly főſvény, a' ki ſokakat ne igérjen, nincſen oly pogány, a' ki fogadáſokat ne fogadgyon, a' mint *Seneca* beſzélli: *In vota miſeros ultimus cogit timor.* Utólſo félelmek fogadáſt fogadtat. Minnyájan fel emelt kézzel mennyégbûl kérnek ſegitséget. A' mint ama' hires vitézségû Æneaſrul irja Virgilius.

Seneca in Agamem.

Ex templo Æneæ ſolvuntur frigore membra.
Ingemit, & duplices tendens ad ſydera palmas.
Tagjai meg-hûlnek Æneas teſtének,
S' fel emelt kézzel kér, ſegitőt éltének.

Pſal. 106. v. 27.

De a' Szent Irás-is haſonlot mond felőlök: *Turbati ſunt, & omnis ſapientia eorum devorata eſt. Pſalm. 106. v. 27.* A' kiket a' tengeren kapot a' ſzélvéſz, azok meg-háborodának, és tántorgának, mint a' réſzeg, és minden bölcſeségek meg-emésztetek, mellyek ha ugy vannak, mi oka édes Jéſuſom, hogy az egyûgyû tanitványidat a' ſzélvéſz közepén, félelmek miatt igy pirongatod? *Quid timidi*

midi estis modica fidei? Mit féltek kicsin hitűek? az az, kevés bizodalmuak? hogy ne féllyenek, ha soha senki nem volt bátor a' szélvész kőzött? hanem ha azért vétettenek félelmekkel, hogy nem emlékeztenek a' te hatalmad felől meg? a' mint Toletus véli: *Secum habebant Salvatorem, & periculum timebant, cum illis erat vita, & de morte solliciti erant?* Vélek volt a' meg-szabadito, s' még-is a' veszedelemtől féltenek, vélek volt az élet, s' mégis a' haláltul tartottanak? ugy de el aluttál volt édes meg-Váltóm: *Ipse verò dormiebat.* ő pedig aluszik vala ugy mond Szent Máté. Ah valoban kevés hitűek! mert ha alutt-is, Ura volt a' tengernek, s' nem mér ellenne véteni annak, a' kinek vigyázott Istensége, a' mint jol mondotta *Lucas Burgensis*: *Parum erat, etiamsi dormiret humana infirmitas, ubi Divinitas, vigilabat.* Nem árthatott az, hogy az emberi erőtlenség alutt, ahol az Istenség vigyázott. Akkor-is látta üdvőzitőnk a' szélvészt, mikor alutt, és ártani nem engette, a' mellyet maga parancsolt, hogy bizadalomra tanitaná az által tanitványit, és a' hitben meg-erősitené. A' mint Sz. Bonaventura szoll *in Lucam. Ideo discipulos arguit de pusillanimitate, ut excitaret eos viso miraculo ad firmitatem fidei.* Azért feddette-meg tanitványit félelmekért, hogy a' meg-mutatando csudával, a' hitnek erősségére, és nagyobb bizodalomra indithatná. A' melybűl azt vészém tudományul, hogy a' világ hasonlo lévén a' tengerhez egy széllel mindeneket fel forgathat, el veszthet, azért egyedűl a' menthet-meg, ha Istenben bizunk. mellyet meg-is mutatok.

Toletus in c. 8. Luc. cit. à Masenio in ærario hac Dominic. v. 26. n. 2. circa finem.

Lucas Burgensis.

S. Bonaventura in Lucam.

Propositio.

Szűnetlen változásáért, és állando álhatatlanságáért e' világot Szent Agoston tengernek nevezi, mert valamint a' tengert egy szél fel forgattya, ugy minket egy fuallása az ördőgnek, egy késértete, egy szo, fel háborit,

S. Augusst. l. 20. de civ. c. 16 & ser. 13. de verbu Domin.

rit, a' világon, a' melyben hajozunk. Nem ſzükség a' tengerén a' hajónak el meritésére az agyuknak rettenetes bőmbőléſe, a' ſebes golyobiſok ſzaggatáſa, egy ſzél meg-forgattya, meg-ſzaggattya, és el meriti, ſzinten ugy a' mi veſztünkre, nem ſzükség egy orſzágos had, ſok ezerekbűl állo oſtrom, egy zablátalan kivánság, egy modnélkűl valo harag, egy illetlen tekéntet, az őrők mélységre le merithet.

S' talán azt jelentette ama' Machabæus, kinek neve Simon. 1. *Mach.* 13. *v.* 29. Mikor a' meg-holt Attyának őrők dicsőségére, egy ollyan temető helyt épitett, a' melynek falain, oſzlopokat, és tengeri hajokat kőbűl faragtatott ki: *Circumpoſuit columnas magnas, & ſuper columnas arma ad memoriam æternam, & juxta arma naves ſculptas, quæ viderentur ab omnibus navigantibus.* Ezek kőrűl nagy oſzlopokat helyheztete, és az oſzlopokra fegyvereket, őrők emlekezetre, és a' fegyverek mellett ki faragott hajokat, mellyek a' tengeren minden evezőktűl láttatnának: *Hoc eſt ſepulchrum, quod fecit in Modin.* Ez a' koporſo, mellyet Modinban cſinált. kietlen épűlet! mert Modin a' tengertűl oly távul vagyon, hogy tizenkét oráig valo út légyen, s' el gondolhattyátok minémű nagy oſzlopok voltanak, és hajok, a' mellyek oly meſzſzirűl láttattanak.

1. *Mach.* c. 13. *v.* 29.

De mit akart ezekkel jelenteni, miképpen illettek egyben az oſzlopok a' hajokkal? az oſzlopok, erős állandoságot képzenek, a' hajok ſzűnetlen valo változáſt. Ugy tetzik ezzel azt akarta jelenteni, hogy e' világon valami álhatatos oſzlopnak látzik, mind álhatatlan, mint a' hajo a' vizen, valaki ſzabad akarattal bir, egy ſzéltűl fel forgattathatik. A' mint hogy nem cſak a' főlden, de még mennyégben-is, mig fön tartott a' ſzabad akarat, a' leg magoſſabb oſzlop is hellyébűl ki mozditatott. Az

egek-

egeknek mint a' földnek oszlopi meg-rázottatnak: *Columnæ ejus concutiuntur. Job. 6.* A' földnek, mondom én az égnek oszlopi-is meg-rendűlnek. Volt-é magassabb oszlop az Angyalok egyik fejedelménél? s' hová lett? egy sebes szél támadot éjszakrul, egy kevély gondolattya Lucifernek, s' ugy dűlt le, hogy magával egyűtt ezerni ezer Angyalokat forgatna le a' pokolnak mélységére. oh kietlen szél! *Job. 9. v. 6.*

Voltak-é e' világon nagyob oszlopok, mint a' mi első szűleink paradicsomban? a' kiken fekűtt, az egész világnak terhe, természetűnknek leg szebb épűlete? s' mégis egy szél, a' kigyonak egy fuallása, mind őket, s' mind azokat, a' kiknek viselték akarattyokat, mint a' hajót fel forgatta, el veszttette. Az után, volt-é az igazak közűl, erősebb oszlop mint Szent Dávid Király? a' ki azt merte mondanyi bővségében: *Ego dixi in abundantia mea, non movebor in æternum. Psalm. 29.* Soha őrökké én meg nem mozdulok, de ugyan egy testi kivánságának szele, hogy érte, mint a' hajót el meritette, maga panaszának bizonysagábul: *Tempestas demersit me. Psalm. 68.* A' szélvész el meritet engem. *Ps. 29. v. 7.* *Ps. 68. v. 3.*

Voltanak-é erősebb oszlopok mint az Apostolok, a' kiken épűlt az Anyaszentegyház? A' kik felől a' mit Szent Pál mondá Jákob és Cephás felől azt mondhatni: *Qui videbantur columnæ esse. ad Galat. 2.* A' kik oszlopoknak látattanak lenni. de mint jártanak? mint járt azoknak fejedelme? amazokat egy halálnak félelme el hánt Krisztus mellől, ezt egy léány fuallása, egy kérdezkedése meg-mozditotta, s' ha maga nem segitette volna üdvözitőnk, örök kárhozattyára vetette volna álhatatlanságáért. *Ad Galat. 2. v. 9.*

Es hogy sokakat illyen oszlopokat ne mutassak unalmassan, a' kik mint a' hajo meg-hanyattattanak, szállyatok le elmétekkel pokolban, s' lássátok ott, mint egy mély

mély őrvényben, az el merült lelkeket, s' kérdezkedgyetek tőlők ki hajtotta őket oda: mi meritette el? s' meghallyátok kénſzeritet vallásokat: *Iniquitates noſtræ, quaſi ventus abſtulerunt nos.* *Iſaiæ* 64. Oh boldogtalan igyűnk! a' magunk tulajdon gonoſzsági, mint a' ſzél, ugy ragattanak el minket, és éppen el meritettenek. Oh veſzedelmes ſzél, valami e' világon fel s' alá hánnya az embereket? némellyeket egy tiſztátalan kivánság, némellyeket egy mértékletlen élet, némellyeket egy meg unáſa az Iſteni ſzolgálatnak, az őrők kárhozatnak mélyére vetett le, a' honnan ſoha fel nem ſzabadulhatnak.

Iſaiæ 64. v. 6.

Illyen tengeren evezűnk mi ezen a' világon, ahol annyi féle ſzél támad veſztűnkre, kinek nap kelet felől iffiuságában, kinek dél felől emberi koros űdejében, kinek nap nyugott felől élete fogytában, és leg többet merit el, s' hogy ne fellyűnk, s' hogy ne kiáltſunk arra a' ki meg ſzabadithat: *Domine ſalva nos, quia perimus.* Ah Uram! ſzabadits-meg! mert ha nem ſegiteſz el kell veſznűnk! nincſen itten oly Szent, a' ki magát mind addig ne feltheſſe, valameddig az őrők életnek partyára ki nem verdődött.

Nem tudnék én jobbat annál és állandobb oſzlopot, mint a' ki nevét hordozta az Urnak Szent Pált, a' kit ſem kard, ſem halál, ſem élet, ſem erő, ſem ember, ſem Angyal el nem ſzakaſzthatot a' Kriſtuſtul, meg nem indithatta ſemmi ſanyargatáſoknak ſzele, nem a' veſzſzőzés, nem a' csáſzárok fenyegetéſe, nem a' pallos, s' mégis azt kiáltotta, félek attul, *Ne cùm alijs prædicaverim ipſe reprobus efficiar.* 1. *ad Cor.* 9. Ne talántán mikor máſoknak prédikállottam én magam meg ne vetteſſem. Mindazonáltal eveznűnk kell, mert benne vagyunk ebben a' világ tengerében, mit kell tehát cſelekednűnk, hogy el

1. ad Cor. 9. v. 27.

ne

ne meritsen a' szélvész ? nem mást, hanem a' mit a' hajozok cselekesznek, vas macskát vetnek, és ahoz tartokoznak hajostul. A' pedig a' mi tengerünken nem egyéb, hanem az Istenben vetett reménségünk, és bizodalmunk, mivel meg kivánnya azt, sőt gyönyörködik benne, ha ő benne bizunk: *Beneplacitum est Domino, super timentes eum, & in ijs, qui sperant super misericordia ejus.* Psalm. 146. Gyönyörködik (ugy mond Szent Dávid) az Ur az ötet félőkben, és azokban, kik az ő irgalmasságában biznak. Mire nézve Szent Agoston is igy biztat: *Noli timere, quando tribularis, ne quasi non sit tecum Deus, fides & spes sit tecum in tribulatione: fluctus sunt maris, turbaris in navigio, excita Christum Dominum dormientem, erige fidem, & spem tuam, & noveris, quia non deserit ille, qui ait, cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum.* Ne félj mikor háborgattatol, mint ha veled nem volna az Isten: a' hit és reménség légyen veled háboruságidban: fel emelkednek ellenned a' tengernek habjai, hajodban háborgattatol, kőlcs fel az el alutt Kristust, serkencsd fel benned a' hitet, és reménséget, s' tudgyad bizonyossan, hogy soha el nem hágy az, a' ki azt mondotta: véle vagyok a' háboruságban, ki ragadom belőle, s' meg dicsőjtem ötet. *Psalm. 146. v. 11.* *S. August. in Psalm.*

Valamint nagy gondgya vagyon embernek arra, a' mi nagy költségében tőlt, ugy a' mi szerelmes meg-Váltonknak szeme vagyon réánk, oltalmaz, hogy el ne veszszünk mert sok faradságában, sok költségében állunk. *Empti enim estis pretio magno.* 1. *ad Cor.* 6. Nagy árron vétettetek-meg, az Atya Isten, Fiát adta érettetek, a' Fiu vérét, mert ama' *Proprio Filio non pepercit.* Nem kémellette Szent Fiát érettünk, e' pedig *Propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cœlis.* Mi érettünk emberekért, és a' mi üdvösségünkért le szállott menyégből. *1. ad Cor. 6. v. 20.* *Symbolum*

Pſalm. 90. v. 14. Nagy biztatás az, a' mellyel maga biztat az Iſten, *Pſalm.* 90. *Quoniam in me ſperavit, liberabo eum.* Mivel én bennem bizott, meg-ſzabaditom ôtet, az az, mivel hozzám tartozkodot, a' ki bennem bizott, nem hagyom a' gonoſz ſzéltûl el ragadtatni, nem hagyom el háboruságában, a' mint hogy nem cſak lélekben, de teſtben-is meg-ſegitette a' benne bizokat. Igy *2. Paralip.* 14. Zára a' Szerecſenek Királya, tiſzerte valo ſzáz ezerrel ment volt Aſa Király ellen, ki ellenne menvén, keveſed magával igy imádkozott: *Adjuva nos Domine Deus noſter in te enim, & in nomine tuo habentes fiduciam venimus contra hanc multitudinem.* Segits én Iſtenem minket, mert te benned, és a' te nevedben bizván ugy jöttünk ez ellen, a' ſokaság ellen. Alig imádkozék illyen bizodalommal, mindgyárt Angyalit küldé az Ur, és ugy el rémitette a' ſzerecſeneket, hogy egyig mind ott veſznének. *Exterruit Dominus Æthiopes, & Domino cedente contriti ſunt, & exercitu illius praliante.* Megrémitette az Ur a' Szerecſeneket, és az Urtul verettetvén meg-rontattanak, harczolván az ô ſerege. Mi ellennünkis ſokan vannak a' Szerecſenek, a' kéſértô gonoſz lelkek, a' kiknek annyi ſokaságát moddgyák e' világon lenni, hogy ha teſti ſzemeinkkel látnánk, a' verô fényt nem láthatnánk miattok, s' ki áll ellenne illyen ſokaságnak? bizony nem más, hanem a' mi Iſtenünk, ſzerelmes megVáltonk, ezt hijuk cſak ſegitségûl, ebben bizzunk, megrontya ôket, és minket gyôzedelmeſekké téſzen.

2. Paralip. 14. v. 11.

ad Hebr. 10. v. 36. Azért kiált Szent Pál *ad Hebr.* 10. *Nolite itaque amittere confidentiam veſtram, quæ magnam habet remunerationem.* Annak okáért el ne veſzeſſétek a' ti bizadalmotokat, mert ha igazán, a' mint kivántatik, biztok, az Urban, nagy jutalmát véſzitek.

Akarjátok-é pedig tudni, mi kivántatik a' jo bizoda-

dalomhoz? meg-tanit az igaz hit arra: A' kivántatik, hogy erôs hittel hivén Istenben, ô benne bizzunk mint segitônkben, de ugy, hogy magunkban is legyen jo cselekedet, nem azért hogy abban biznánk, hanem hogy jo cselekedetünk lévén, bizodalmasabban ragaszkodhassunk az Urhoz. mert a' mint Szent Dávid szollott: *Retribuet mihi Dominus secundùm justitiam meam, quia custodivi vias ejus. Psalm*: 17. Az én igazságom szerént meg-fizet az Ur nékem, mert meg-ôriztem az ô útait. Igy bizot Ezechiás Király, a' ki betegségében e' képpen folyamodott az Urhoz: *Obsecro Domine memento quaeso, quomodo ambulaverim coram te in veritate, & in corde perfecto, & quod bonum est in oculis tuis fecerim. Isaiæ* 38. Bizott tudni illik jo lelki ismeretében, és az Istennek malasztya általi tett jo cselekedetében, mivel csak igy bizhatik ember Istenben, ha nem kételkedik Szent János szavajban: *Si cor nostrum non reprehendit nos, fiduciam habemus ad Deum, & quidquid petivimus accipiemus ab eo, quoniam mandata ejus custodimus, & ea, quæ sunt placita coram eo facimus. 1. Joan.* 3. Ha a' mi szivünk nem vádol minket, bizodalmunk vagyon az Istenhez, és valamit kérünk, el vészszük tüle, mert az ô parancsolatit meg-tartyuk, és azokat, a' mellyek ô elôtte, kedvessek cselekeszszük.

Psalm. 17. v. 21. & 22.

Isaiæ 38. v. 3.

1. *Joan* 3. v. 21.

De ha mást cselekeszünk mint ô néki tetzik, oh! mely haszontalan a' bizadalom, annyit nyerünk akkor, a' menyit az, a' ki fiát meg-ôlvén, az Attyának azt mondaná, könyörüly rajtam, segits, mert én ôltem-meg a' te fiadat, mit nyerne ez? nem segitséget, hanem halált &c. Igy a' ki bünébül fel nem kelvén bizik Istenben, haszontalanul bizik, hanem ha abban bizik, hogy ô általa fel kél bünébül.

Ille sperat ugy mond Szent Agoston *in Psalm.* 31. *Qui*

S. Auguſt. in Pſal. 31. *bonam conſcientiam gerit, quem verò pungit mala conſcientia retrahit ſe à ſpe, & non ſibi ſperat, niſi damnationem.* Az reméll, a' kinek jo lelki iſmérete vagyon, a' kit pedig a' gonoſz lelki iſméret furdal, el vonnya magát a' reménségtûl, és nem reméll magának máſt, hanem kárhozatot. Tiſztitſa ki azért elsôbben-is ki ki lelki iſméretét, s' ugy bizzék, mert igaz a' Szent Lélek mondáſa: *Juſtus quaſi leo confidens, abſque terrore erit. Prov.* 28. Az igaz, mint a' bátor oroſzlány félelem nélkûl léſzen. Igy nem félt Daniel mert igaz volt: *Deus tuus quem colis, ſemper ipſe liberabit. Daniel* 6. ugy mond a' Király néki: A' te Iſtened, a' kit tiſztelſz, mindenkor, meg-ſzabadit. Mi-is azért igy élvén, ſe ſzélvéſztûl, ſe más háborutul ne tartſunk. mert *Ipſe liberabit imperabit mari & ventis.* ô meg-ſzabadit, parancſol a' tengernek, és a' ſzeleknek. s' oda jutunk, a' hol többé nem árt ſemmi ſzélvéſz, sôt hozzánk ſem fér.

Prov 28 v. 1.

Daniel. 6. v. 16.

Amen.

VIZ KERESZT NAP UTAN, NEGYEDIK VASARNAP, MASODIK PREDIKACZIO.

A' ki Iſtennel tart, ſemmi gonoſztul nem tart.

Matt. 8. *Quid timidi eſtis modicæ fidei?* *Matt.* 8. Mit féltek kicſin hitûek?

A Mennyire eſik állattyában ember, az Iſtentûl, annyira távul eſik hatalmában; az ember a' mint porbul alkottatott, ugy porrá válando, s' mikor jôjen el ûdeje ſemmit benne nem tud, a' mint Szent Job alázatoſ-

tossan emlékezik felôle : *c.* 10. *Nunquid non paucitas dierum meorum finietur brevi?* Nem de az ên napjaimnak kevés volta nem hamar végezôdik-e el? *Memento quòd sicut lutum feceris me, & in pulverem reduces me. v.* 9. Emlékezzél-meg, hogy mint a' sárt, ugy csináltál engemet, és porrá téfz engem: Azonképpen hatalma semmi, s'azért mikor a' tengeri szélvésznek parancsolt Urunk, és engedett parancsolattyának, méltán kérdezkedtek egy más kôzôtt, a' kik láttak: *Quis est hic, quia & mare & venti obediunt ei?* Kicsoda, micsoda ember ez, a' kinek enged a' tenger, engednek a' szelek? s'mindazonáltal mégis egy pogány Császár, Julius, mikor ellensége elôtt szaladván egy hajocskában be vette volna magát, s'a' tenger kôzepén rettenetes szélvész támadván kétségben esésére a' hajósnak, hányattatnék, azt meré mondani: *Nil timeas, Cæsarem vehis.* Nefély semmit, mert a' kit hajodban viszesz az a' Romái Császár. Oh fel fualkodott pogány ember! mit tartanának te tûled a' szelek, ha onnan fellyûl nem igyengettetnének? nem a' világi méltoság, hanem az Istennek kegyelme, és szent malasztya viheti azt végben, hogy se a' tenger, se a' szélvész, se más egyéb hatalom ne árthasson.

Job. 10. *v.* 20.

v. 9.

Más az, a' kirûl Szent Dávid beszéllett, *Mare vidit & fugit.* Látta a' tenger, és elôtte szaladott, s'mind azonáltal mégis rettegtenek még azok-is, a' kik ezzel hajoztak: *Secum habebant Svlvatorem & periculum timebant, cum illis erat vita, & de morte erant solliciti.* Vélek volt a' megváltó, s'mégis a' veszedelemtûl féltenek, vélek volt az élet, s'mégis a' halál miatt szorgalmatoskodtanak, és ugyan azért azt a' pirongatást kelle hallaniok: *Modicæ fidei quid timidi estis.* Miért féltek kicsin hitûek? Mint ha ugy mond Szent Anselmus *in Matt.* nyilván mondaná: *Vita*

Toletus in c. 8. *Lucæ.*

S. Anſelm. in Matt. *vobiſcum eſt, & de morte ſolliciti eſtis.* Veletek az élet? s' mégis a' haláltul féltek. Nem kell annak félni ſemmitûl, a' ki Kriſtuſſal, és az ô malaſztyával vagyon; a' mint Szent Chryſoſtomus *de fortitudine in c. 21. Geneſ.* ſzollott: *Quicunque gratia Dei in ſolitudine agit, ſecurior atque potentior eſt ijs, qui ſine illa in medijs civitatibus verſantur, ingenti multitudine hominum freti.* Mely élet lehet félelmeſſebb mint azé, a' ki a' puſztában él, de ugyan a' ki Iſten malaſztyával vagyon a' puſztában, bátorságoſſabb azoknál, a' kik a' nélkûl a' városokban ſok ſzámu emberekben biznak. s' ugyis vagyon, mert ha olvaſsátok 1. *Reg. c.* 24. Saul Király városban lakot, sôt ezerekkel járt, mind azonáltal tartott Dávidtul, mert az Iſtennek malaſztyával járt, kit mikor három ezered magával kergetett, és ſzavát hallotta, arra fakadott ki, a' kônyörgéſre. *Jura mihi in Domino ne deleas ſemen meum poſt me, ne auferas nomen meum de domo patris mei.* Eskûdgyél meg nékem az Urra, hogy el nem tôried az én magvamat, maradékomat utánnam, és az én nevemet az én Atyám házábul.

S Chryſoſt. de fortitudine in c. 21. Geneſ.

1. Reg. c. 24. v. 22.

Micſoda kivánság ez? ô ûldözi Dávidot, ô vette kôrûl, s' mégis ô eſedezik Dávidnak? meg mondgya Sz. Theodorus. *Eſt imbecillitas vitij, ut qui erat Dux & Imperator tam multorum militum, rogabat fugitivum, & qui erat cum multitudine militum, eum rogabat, qui aufugiebat, ut ipſum impertiret benignitate, clementiâ, ut nomen ſuum patrium non expungeret.* Ez az a' gonoſzságnak erôtlensége, hogy a' ki Elô járo, és Fejedelem volt, annyi ezernek feje, annak kônyörgene, a' ki buydoſo volt, a' ki ſok vitézekkel lévén azt kérné, a' ki elôtte ſzaladna, hogy kegyeſséggel lenne hozzá, és nevét el ne tôrlené. Ugyan-is féllyen mindenûtt a' gonoſz a' ki meg-foſztotta magát az Iſten malaſztyátúl, nem félhet az ſemmi háborusâgtul, ſzélvéſztûl, és

S. Theodorus.

Propoſitio.

go-

gonoſztul, a' ki jo, és Iſtennel tart, a' mellyet mig mutatok, legyetek figyelmeteſek.

Egy terméſzetű érzékenſége vagyon a' joknak és gonoſzoknak, s'mind azonáltal mégis nem egyaránt érzik a' ſanyargatáſokat, a' gonoſzok gyötrődnek a' világnak háborusági kőzőtt, a' jok örvendeznek. Ki tetzik ez ama' nagy nevű és ſokat békével tűrő Szent Jób beſzédébűl, a' kit azon kivűl, hogy háborgattak a' kárvallâſok, háborgatta ſzerelmes fiajnak egy ſzempillantásban tőrtént halála, háborgatta maga teſtén eſett nyavalyája még jo baráttya-is ellenne támadtak, sőt hitves társa felesége-is boſzontotta, s'átkokkal untatta, de hallyátok mint érzette magát ezekben, mit mondott háborusági felől: *Tacete pauliſper, ut loquar quodcunque mihi mens ſuggeſſerit, quare lacero carnes meas dentibus meis, & animam meam porto in manibus meis? etiamſi occiderit me, in ipſo ſperabo, verùm tamen, vias meas in conſpectu ejus arguam, & ipſe erit ſalvator meus.* *Job. c.* 13. Halgaſsatok egy keveſsé hadd mondgyam-meg, valamit az én elmém nékem ſugalland. Miért ſzaggatom teſtemet fogajmmal, és lelkemet kezemben hordozom? ha ſzintén meg-ôlend-is engem, ő benne bizom, mind azzonáltal az én útajmat ſzine előtt megfeddem, és ő léſzen ſzabaditóm. Mint ha azt mondaná miért kiſztetek engem buſulâſra? miért akartok oly haragra inditani, hogy haragomban magam teſtét rágjam? hogy életemet rőviditſem? A' min máſok buſulnak, én azon örvendek, buſulnak máſok kárvalláſokon, teſteknek betegségeken, én vigadok, sőt ha meg-ôl is az Iſten, azzal meg nem ſzomoritatom, hanem benne bizom, tudván azt, hogy ő léſzen az én ſzabaditóm, s' ha kinek kell tulajdonitanom a' rajtam eſett cſapáſokat nem máſnak, hanem magamnak tulajdonitom. Oh világos tűkere

Job. c. 13. *v.* 14. & 15.

a'

a' tekélleteſségnek! nem buſul az illyen a' ſzélvéſz kőzőtt, a' ki Iſtenhez ragaſzkodik, mert tudgya, hogy el nem veſzhet, a' hol a' gonoſz ember, ki minden boldogságát az itt valo győnyőrűségekben helyhezteti, ha károkat vall, hajját ſzaggattya, és tépi, fogát csikorgattya, majd el halaványodik, majd néki gyul mint a' tűz, és átkajval faraſztya az egeket, űdejét, napját, őrájját átkozza. Az Iſtennel tarto lélek pedig magában ſzáll, és őrvend, meg elégedvén azzal, hogy ezek Iſtennek akaratyábul történnek rajta, mert jut eſzében, a' mit Amos mondott *c.* 3. *Si erit malum in civitate quod Dominus non fecerit?* Lehet-e oly gonoſz állapot, háboruság a' városban, a' mellyet nem az Ur ſzerzett? ha fegyver háborgat; ha tűz támad, árviz árad, foſztáſok történnek, teſti betegségek, ki dolga? hanem az Uré? a' ki a' ſanyaruságokkal ſzokta hiveit probálgatni, hogy mint a' tűz által fényeſſebbé válik az arany, ugy a' jók-is békeſséges tűréſek által inkáb tűndőköllyennk, azoknak oktatására, a' kik az illyen eſetekbűl nem tudgyák fejeket fel emelni. Hadd ſujtallyon az Iſten, azt mondgya a' jo lélek, mert a' mint sérteget, ugy meg-tud gyogyitani és vigaſztalni. A' mint Szent Dávid mondotta: *Pſalm.* 28. *Dilectus quemadmodum filius unicornium.* Az Iſten ollyan kedves és ſzerelmes mint az Unicornis fia. Az Unicornis, avagy egy ſzarvu állat, a' kit ſzarvával meg-ſebeſitet, azont ſzarvával meg-gyogyit, ugy mond *Pierius Valerianus l.* 2. *Hieroglíphicor.* Igy ſzintén az Iſten; a' kit háborgat, és ſanyargat, azt meg-vigaſztallya, s' azért a' ki ővé, őrvend ezekben, bizonyoſſán várván vigaſztalását, a' mint hogy Szent Jób-is mindeneket duplán vett viſzſza, és meg-vigaſztaltatott.

Amos c. 3. *v.* 6.

Pſalm. 28. *v.* 6.

Pierius Valerianus l. 2. *Hieroglíphicor.*

Lehetett-é valamikor nagyob veſzedelme valakinek mint

mint ama' három iffiunak Babylonban, a' kiket le ir Daniel Próféta? ezekre agyarkodtak a' pogány Fejedelmek, maga a' Király meg-engedte kinzásokat, minnyájon halálra kiáltották őket, s' nem akárminémű halálra, hanem iszonyu halálra, mert oly égő kemenczében itéltettek, és vettettek, a' melynek lángja egy néhány ölnyire ki csapna, s' még is semmi jelét nem vehették szomorúságoknak, sőt a' tűz közepén is énekeltek, és örömmel dicsérték az Urat, a' ki meg-engedte, hogy bé vettetnének, s' honnan volt illyen nagy bátorságok? hanem onnan, hogy tudták mit tészen az Ur Istennel tartani, és attul semmi kinok által el nem szakasztatni. A' kiről elmélkedvén Szent *Zeno Veronensis serm. 5. de Daniele*, igy szoll: *Ubi jactati sunt in fornacem ignis ardentis, hos devotè cupidus ignis excipit. Lambunt roscidos, flammæ blandientes, mira res! opacitas intus, incendium foris est, intus hymnus canitur, foris ululatus auditur.* Mikor az égő kemenczében vettettenek akkor őket a' kegyessen kiváno tűz be fogadta, a' harmatos iffiakat hizelkedve nyalta a' láng. Csudálatos dolog! belől üresség, és fényesség, s' kivül volt az égés. belől dicséret énekeltetett és kivül orditás hallatott. Mert ugyan-is a' kinokra nézve hűtőkben meg nem tántorodtanak, meg-tartattanak, a' kik pedig réájok dühőskődvén be vetették, egyig mind meg-égtenek, a' ki ütött lángtul meg-emésztetvén. *S. Zeno Veronensis serm. 5. de Daniele.*

Ollyan az igazaknak elméje, hidgyétek el, mint a' magas Olympus hegye, a' mely felől azt irják, hogy azon semmi szélvész égi háboru, vagy menydörgés nem hallatik, mert minden felyhőken fellyül vagyon teteje, szintén igy az igazak elméjét nem éri soha semmi háboruságtul támadott szomoruság, mert fellyebb emeltetett az itt valo háboruságoknál. Illyen volt *Wenceslaus* a' Cse-

Boterus l. 2. de memorabilibus illustribus viris.

hek Királlya, a' mint *Boterus* irja *l. 2. de memorabilibus illustribus viris.* Ki mikor a' szerencse változása miatt ellensége kezében esvén vasban verettetnék, és tömleczeztetnék, keserveſſen siratta egy jo akaroja, de meg szolitá, és arra kéré, hogy ne sirna, és ne szánná, mert noha (ugy mond) kûlsô sanyaruságomat látod, de belôl ki mondhatatlan vigasággal ôrvendek, mert a' ki Istenére bizta magát, és tôle el nem szakad, tömleczben tétethetik, vasastathatik, de boldogságának tetejérûl elméjét senki le nem taszithattya. Oh erôs férfiu! Királyi koronára mélto fô! a' mellyet semmi szélvész meg nem szédithet. Ettûl kellene azoknak erôséget tanulni, a' kiket alig ér valamely kár vallás, testi nyavalyájok, vagy talán egy értetlen beszédû embernek szolása, s' mindgyárt minden selki vigaságokbul ki forgattatnak, alig esnek egy kevés szenvedésnek kalánka vizében, s' szintén ugy el merûl minden okosságok, mint ha a' világnak minden háborusága tengerében estenek volna. Nóha pedig nem csak a' keresztyén embernek kellene busulás nélkûl tûrni, de még a' pogány bölcseknek is a' volna dicséretekre,

Seneca ep. 66.

a' mint *Seneca* szoll; *Epicurus* tanitásábul: *ep. 66. Poteram respondere quod Epicurus ait. Sapientem (si in Phalaridis tauro peruratur) exclamaturum, dulce est, & ad me nihil pertinet.* Háboruságimban azt mondhatom vala, a' mit mondott Epicurus. A' bôlcs, ha szintén ama' kegyetlen Falaris réz bikájában ég is, azt kiáltya édes dolog ez, és annyira tartom, mint ha nem engemet illetne. Mert tudnotok kell, hogy Falaris oly kinzo ezkôzt gondolt ki, a' mely leg nagyob gyôtrelmére volna a' nyomorult bûnôsnek, s' leg nagyob vigaságot szerezne a' Tyrannusnak, ugy mint egy rézbûl ôntött bikát, a' melyben be rekesztették az embert, és alája sebes tûzet rakván: a' tûzes réz

bika-

bikában, mikor fajdalmiban kiáltana, tehát, a' réz bika láttatnék bőgni. ördögi találmány! nagy gyötrelem! de mind ennyi kinban-'s, csak az illik (ugy mond Seneca) a' bölcs emberhez, hogy meg ne szomorodgyék, s' ugy viselye magát, mint ha nem ötet illetné a' kinzás. Ezt pogányságának sötétségében mondotta Seneca, mit mondott volna, ha a' Kristus hitén lévén azt tudta volna, a' mit mi tudunk üdvözitönk tanitásakul, és a' Szentek példájából?

A' mostani üdőre nézett Salamon, mikor azt mondotta *Prov.* 12. *Non contristabit justum quidquid ei acciderit, impij autem replebuntur malo.* Az igazat meg nem szomorittya, akár mi történnyék rajta, de az istentelenek megtelnek gonoszszal. Meg-szomoritotta é valami Szent Pál Apostolt? *In omnibus tribulationes patimur, sed non angustiamur.* 2. *ad Cor.* 4. Mindenekben háborúságot szenvedünk, de nem busulunk, üldözést szenvedünk, de el nem hagyattatunk, sok szükségben vagyunk, de kétségben nem esünk. Az az Szent Anselmus szerént: *In omnibus tribulationum modis affligimur, quoniam vincula, carceres, & verbera, & cætera tribulationum genera in corporibus nostris sustinemus.* A' háborúságoknak minden módgyával sanyargattatunk mivel fogságot, kötözést, veréseket, és több sanyargatásokat szenvedünk testünkben, de ugyan ugy nem szorongattatunk, hogy vigaságunkat meg változtathatnánk. Avagy a' mint Szent Chrysostomus érti: *Tentationes contingunt, non tamen ea contingunt, quæ ex tentationibus oriri solent. hom.* Nagy késértetek történnek, de azok nem történnek, a' mik a' késértetekből származnak ugy mint busulás, szomoruság, és kétségben esés; mert noha cserép edényben viselyük és hordozzuk az Istennek kincsét de ugyan el nem romlunk, sőt *Gloriamur in tribulationibus*

Prov. 12. v. 21.

2. *ad Cor.* 4. v. 8.

S. *Anselmg.*

S. *Chrysostomus homil.* 9.

Ad Rom. 5. v. 3.

noſtris. ad Rom. 5. Ezekben a' háboruságokban dicſekedünk: mire nézve azt mondotta Szent Ambrus *in Pſalm.* 43. *Bonæ ſunt tribulationes, quæ ſunt propriæ juſtorum, qui non pro meritis ſuis, ſed pro pietate eas ſuſtinent, in quibus juſtus non atteritur, ſed dilatatur.* Oh igen jók az igazaknak tulajdon háborusági, mert nem vétkekért, hanem jo voltokért ſzenvedik, azokban az igaz ember nem tőrettetik-meg, hanem ſzéleſedik. maga bizonyságából Szent Pálnak: *Cor noſtrum dilatatum eſt.* A' mi ſzivünk el ſzéleſedett. az az nagyobb vigaságra áradott. Oh nagy boldogság! ki kivánhat ennél nagyobbat e' főlden? mint hogy ſemmiben meg ne tándorodgyék! s' kicſoda a' meg-tartoja? hanem az, a' ki parancſol a' ſzélvéſznek, és meg-ſzűnik, parancſol a' tengernek, és le cſillapodik, végét ſzakaſztya a' háboruságoknak mikor kedve tartya. őrvendezzen bár a' világ fia az el mulando gyönyörűségben, de boldogabnak álitom én azt, a' ki maga vétke nélkül joságának probálására ſanyargattatik, mert vagyon ſzabaditoja, vagyon oltalmazoja, és meg-tartoja.

S. Ambroſ. in Eſ. 43.

De oh! nyomorult ügyű gonoſzak! mint vagyon a' ti dolgotok? álhatatos-é a' ti vigaságtok? meddig tart gyönyörűségtek? addig é a' meddig az igazak őrőme? *Pſal. 1. v. 4. Non ſic impij, non ſic, ſed tanquam pulvis, quem projicit ventus à facie terræ. Pſalm.* 1. Ah bizony nem ugy vagyon dolga az iſtentelennek, nem ugy (kiált Szent Dávid) hanem cſak ollyan minden képzett vigaságok, mint a' pornak álhatatoſsága, a' mellyet meg-ragad a' ſzél a' főld ſzinén, és fől s'alá, el hány, el ſzéleſzt.

Vagyon a' gonoſzaknak-is háboruságok, ha nem teſtben-is, de bizonyoſſan lélekben, ha igaz Szent Pál mondáſa: *Tribulatio, & anguſtia in omnem animam hominis operantis malum. ad Rom.* 2. Háboruság, és buſulás, ſzoron-

ad Rom. 2. v. 9.

gatás

gatás minden gonoszat mivelő embernek lelkére. A' mi annyit tészen, a' jokat ha háborgattya-is a' világ kivűl, csák teſteken és jovajkban háborgattya, de a' gonoszakat lelkekben szorongattya, és éppen el nyomja. A' kiken szanakodván Szent Agoston e' képpen okoskodik *in Psalm.* 36. *Quid autem faciet malus homo, cùm ceperit tribulari? foris nihil est, ablata sunt omnia, in conscientia nullum solatium est. Non est quo exeat, quia dura sunt, non est quo intret, quia mala sunt; meritò fit ei, quod sequitur. quia peccatores peribunt.* Mit csinál a' gonosz ember, mihez fog? hová fordul; mikor háborgattatni kezd? ide kin semmi nincs, mindene el vétetett, lelki ismeretében semmi vigasztalása nincsen. Nincsen a' hová ki mennyen, mert oda ki mindenek nehezek, nincsen hová fordullyon bé, mert mindenek gonoszak, méltán következik azért az, hogy a' bűnősök és gonoszak el veszsznek. *S. Auguſt. in Pſ. 36.*

Es utánna veti. *Ergo illis peccatoribus non est locus in his, quæ foris sunt, quia ibi patientur tribulationes ubi conscientia illos non consolatur.* Tehát azoknak a' gonoszoknak ide kin, nincsen hellyek, mert ott szenvednek háboruságokat, a' hol a' lelki ismeret őket nem vigasztallya, magokkal rosszul vannak, mert a' rosszal jol nem lehetnek, magok kinzoi, mert lelkek ismérete kinozza őket, egy szoval nyomorultabbak az ellenségtűl kergettetetteknél, mert ugy mond Szent Agoston: *Fugiet ab inimico quo potuerit, à se ipso quo fugiet?* Az ellenség előtt oda szalad, a' hová szaladhat, de magatul hová szalad! haszontalan futása. *S. Auguſtinus.*

Ah tehát! boldogok azok, a' kik jo élettel élvén, az Istennek malasztyához tartozkodnak, mert azoknak nincsen miért féllyenek a' gonosztul, azoknak se háboruság, se kárvallás, se kin nincsen gyötrelmekre, s'ha meg-félemlenek, mindgyárt az hallyák: *Quid timidi estis.* Mitűl fél-

féltek? veletek az Iſten, mindeneket jokra fordit, és meg-vigaſztaltatnak, de jay azoknak, a' kik az el mulando teſtben kereſték vigaſágokat, mert *Peccatores peribunt.* El veſznek gyönyörűſégek, magok-is el veſznek. Oh nyomorult emberek, a' kiknek gonoſz vigaſágok hirtelen ſzomoruſágra fordul! majd majd egy ſzélvéſz támad, és el veſznek. A' jo életűek pedig, fel ſerkentik Jéſuſt ſanyaruſágokban, és meg-ſzabadittatnak, itten ugyan üdeig tarto háboruſágoktul, ottan pedig örök győtrelemtűl. Mellyet engedgyen Iſten minnyájunknak. Amen.

VIZ KERESZT NAP UTAN, NEGYEDIK VASARNAP, HARMADIK PREDIKACZIO.

A' ki a' nyomoruſágok, és ſanyaruſágok között mint iskolában a' ſzélvéſzben nem tanul, veſztére indult.

Aſcendente eo in naviculam, ſecuti ſunt eum diſcipuli ejus, & ecce motus magnus factus eſt in mari, ita ut navicula o-
Matt. 8. *periretur fluctibus. Matthæi 8.*

Bé menvén Jéſus a' hajocskában, követék őtet az ő tanitványi, és imé nagy indulat lőn a' tengeren ugy, hogy a' hajocska el borittatnék a' haboktul.

KI terjedett hire, és az egéſz világra el ſzélledett dicsősége az Athenásbéli oskoláknak, ugy mint a' mellyekben ugy oktattanak a' tanulok, hogy nagy bőlcſeſséggel tel-

tellyesek térnének meg házájokban, azt cselekedte, hogy meszsze földrűl is se fáradságokat, se költségeket nem kémélvén, a' kik oktattatni kivántanak, oda sietnének. De a' mint a' máj Evángeliomot hallottuk, a' bölcseségnek mestere, meszszőnen jövén közünkben az Atya Isten kebelébűl, igaz bölcseségre akarván mindeneket tanitani, más iskolában vezet, a' hol csak abbul nem valhatik bölcs, a' ki éppen el vetett elméjű, a' mint meg-vagyon irva: *Sapientiam atque doctrinam stulti despiciunt. Prov:* 1. A' bölcseséget és a' tudományt meg-vetik a' bolondok. Ebben az iskolában hija a' kisdedeket: *Si quis est parvulus veniat ad me. Prov.* 9. Ha ki kisded jöjen én hozzám. Hija az öregeket: *Relinquite infantiam, & vivite, & ambulate per vias prudentiæ.* A' kik fel nevelkedtetek, hagyátok el a' gyermekséget, és járjatok az okosságnak útain. Mert *Beatus homo, qui audit me, hauriet salutem à Domino. Prov.* 8. Boldog az az ember, a' ki engemet hall, és az üdvősséget ugyan meriti oly bőven vészi az Urtul. De mit véltek? micsoda iskolában hi bennünket? talán a' kik nagy dicsőséggel el végeszték iskolájokat, azt mondgyák, mi immár másokat is tanithatunk, nem hogy mi tanullyunk? talán a' kik soha bőtűt nem tanultak, azt vélik, késő immár azt jovallani, hogy iskolában mennyünk; a' mit nem tanult a' Jancsi, nem tanullya meg azt a' János.

Prov. 1. v. 7.

Prov. 9. v. 4.

v. 6.

Prov. 8. v. 34.

De nem igy elmélkedgyetek; minnyájunknak valo iskolában hi, a' melyben minnyájan tanulhatunk, s' nem másban, hanem a' szélvésztül fel háborodott tengernek közepiben, a' hol a' rettegésnél, és félelemnél más, nem tanittatik: mert *Initium sapientiæ timor Domini.* A' bölcseségnek eleje, és kezdete a' félelem. ettül kezdődik el a' bölcseség: ki volt tudatlanabb, mint azok a' halászok, a' kiket tanitványivá tett a' mi Mesterünk Kristus Jésus? s' mégis

Eccles. c. 1. v. 16.

s' mégis: *Aſcendente Domino in naviculam, ſecuti ſunt eum diſcipuli ejus.* Bé menvén Jéſus a' hajocskában követték ôtet az ô tanitváni, kik mihelet be bocsátkoztak a' tengerben, leg nehezebb leczkét kezdettek el. *Motus magnus factus eſt in mari, ita ut navicula operiretur fluctibus.* Nagy indulat lôn a' tengeren, ugy hogy a' hajocska el borittatnék a' haboktul. s' mit tanultak ? Ah fôlöttébb ſokat! mert félni tanultak, és ahoz folyamodni, a' ki ôket egyedûl ſegithette. *Magiſter non ad te pertinet? quia perimus. Salva nos! Marci* 4. Ah meſter! figyelmez réánk, nem gondolſz-e véle, hogy el veſzünk ? ſegits bennünket ? ſzabadits-meg! Imé menyit tanultak, nem mondgyák Urnak, noha pedig az Uré volna a' pcrancſolat, a' ki hatalmas, hogy parancſollyon a' ſzélvéſznek. A' Meſterhez nem a' veſzedelem, hanem a' tudomany tartozik, s' mégis meſternek kiáltyák. *O periculum, ubi docetur, ubi ſit ſalutis anchora* ! fel kiált *Baſilius Seleucianus* ! *ô timorem naturæ magiſtrum! ô Divinam ſapientiam* ! *fidei ſcholam fecit mare. oratione* 22. Oh haſznos veſzedelem, a' mellyel arra oktattatunk, hol légyen az ôdvôſségnek tartalékja, és mint egy vas macskája! Oh jo meſtere a' terméſzetnek a' félelem! Oh Iſteni bôlcſeség! a' hitnek iskolájává tette a' tengert ! A' tengeren a' Szent Atyák, vagy a' világot, vagy a' világon lévô nyavalyákat, és ſanyargatâſokat értik. Mint Szent Agoſton *de civitate Dei l.* 20. *c.* 15. s' ebben vagyunk minnyájan hivataloſok, mert ſenki nincſen, a' ki valamiben ne ſzenvedgyen, vagy ne késértetſék. Hogy azért mindenekre réá erôſsôdgyünk, és réá érkezzünk, meg mutatom, hogy a' jo, és haſznos félelmet, és az által az ûdvôſséget, a' nyomoruságok, késértetek, és nyavallyák között tanullyuk-meg, a' mellyekben valaki nem tanul, veſzedelmére indult.

Marci 4.

Baſilius Seleuc. orat. 22.

S. Auguſt. de civitate Dei lib. 20. c. 15.

Propoſitio.

Sok

Sok féle modgya vagyon az Istennek, a' mellyel oktattya az embert, hogy üdvösségére tanullyon, hol másokat sanyargat előtte, hol magát érinti, ha másokat sanyargat, arra sanyargattya, hogy az-is tanullyon belőle, a' ki még nem érzette veszszejét. Mert *Fælix, quem faciunt, aliena pericula cautum.* Boldog ugy mond a' déák példa beszéd, a' kit eszesség tésznek másoknak veszedelmi. Ha pedig magát éri, tehát annyit cselekszik véle, mint a' jo Mester, a' mely kézen fogva oktattya a' gyermeket az irásra, hogy annál hamarébb veheszlen elő menetelt, s'azért mondgya Nazianzenus Szent Gergely *orat. in plagam grandinis. Profecto plaga, cordatis hominibus doctrina efficitur.* Bizony ugy mond a' szives embereknek, az az, nem ama' megvastagodott elméjű gonoszaknak a' sanyaruság tudományul esik. A' melybűl mennyit tanult Szent Agoston meg mondgya maga: *l. 2. Confess. c. 2.* Midőn igy szolt: *Nec evasi flagella tua, quis enim hoc mortalium? nam tu semper aderas misericorditer saviens, & amarissimis offensionibus spargens omnes illicitas jucunditates meas, ut ita quærerem sine offensione jucundari, & ubi hoc possem, non invenirem quidquam prater te Domine, qui fingis laborem in præcepto. Psalm. 93. Et percutis ut sanes, & occidis nos, ne moriamur abs te. Osea 6.* Jo iskolára fogtál engemet én Istenem, mert a' te ostorodat el nem kerültem, de kicsoda kerüli azt el? mert te mindenkor jelen voltál kegyelmessen kegyetlenkedvén, és keserű bántásokkal hintetted-meg minden illetlen, és meg-tiltott vigaságimat, hogy igy a' te meg bántásod nélkül keressném vigaságomat, és ezt sohul kivüled fel nem találnám, a' ki munkás dolognak tetteted parancsolatidat. Meg suytasz, hogy gyogyits, és meg-ölsz, hogy te nálad nélkül meg ne hallyunk.

S. Gregor. Nazianz. orat in plagam grandinis.

S. August. l.2.Confes. c. 2.

Psalm. 93. v. 20. Osea 6.

A' mint nyilván ki tetzik ez amaz üdvözült tol-

Lucæ 23. vajnak utolſo ſzovajbul: *Memento Domine, quando veneris in regnum tuum. Lucæ* 23. Ah! Uram meg-emlékezzél rolam, mikor bé jutz a' te orſzágodban. Hol tanulta ez azt, hogy Kriſtustul kelleſsék kérni az üdvöſségét? hanem nyomoruságában, mikor mind maga, s' mind máſnak látnâ kinnyait és érzené. Mig ſzabadon tolvajkodott, édesdeden nyelte a' gonoſzságot, nem tudott ſemmit az Iſtennek orſzága felöl, de mihelet a' nyomoruságnak iskolájában érkezet. Ah! akkor mindgyárt fel nyilt elméje, s' meg-tanulta azt, a' mit az elött ſoha nem hallott. A' mely ſzókra Szent Hilarius *l.* 10. *de Trinitate ad medium* igy ſzoll: *Credo eum ad hanc beatæ confeſſionis fidem, auditus tranſeunte palmas clavo, gemitus aſcendit, & regnum Chriſti per dolorem infirmitatis in Chriſti corpore didicit.* El hittem én, hogy erre a' boldog vallâſnak hitére, a' Kriſtus tenyerén âltal vert ſzegeknek ütésébül hallott zokogâſa ébreztette fel, és a' Kriſtus orſzágát annak teſtén látott erötelenségébül tanulta ki. Mert azon kivül hogy maga kinlodnék méltân, látta az ártatlannak-is mêltatlanul valo ſzenvedését, és azért azt hozta ki belöle: Ura ez menyorſzágnak, a' ki békével türi el a' nagy fájdalmit, és igy mind maga, s' mind más ſzenvedésébül bölcſen oktattatott, s' azért mondgya; Nazianzenus: *Initia, ſeu elementa ſunt hæc eruditionis, quæ eruduntinfantiam.* Ezek a' ſanyaruságok ollyanok, mint a' tudománynak eleje, és kezdete, a' mely âltal oktattatik a' tudatlan gyermekség. s' nem is ok nélkül mondgya, mert a' kik a' világi tudományban elö mentenek, gyakorta ebbül ſemmit ſem tudtak, mind addig-is, mig öket a' mennyei Meſter réâ nem fogta a' nyomoruságok leczkéjére.

S. Hilarius l. 10. de Trinitate; ad medium.

Nazianzenus.

Nem volt immár gyermek Pharao, de ugyan még ſem tudta kicſoda a' menybéli Ur, *Quis eſt Dominus ut audiam*

diam vocem ejus. Neſcio Dominum, & Iſrael non dimittam. Exod. 5. Kicſoda az Ur, hogy én annak ſzovát hallyam? Nem tudom az Urat, és Iſraëlt el nem bocsáttom! de minek utánna egyik oſtora Iſtennek a' máſikat érte, ugy megtanulta ki volna az Ur, hogy alázatoſſan kérné Moyſeſt, hogy érette kélelné meg az Urat. *Orate pro me ad Dominum*, kőnyőrőgjetek (ugy mond) az Urnak érettem. A' hol Origenes igy ſzoll: *Vides quantum proficit flagellis, quantò melior verberatus efficitur. Iſte qui modo dicit neſcio Dominum, poſteà cùm vim ſenſerit verberum, dicturus eſt, orate pro me Dominum. hom. 3. in Exod.* Látod-é meg-tanul az oſtor alatt Pharao, a' ki moſt azt mondgya nem tudom az Urat, majd ha a' veréſt érzi; azt kiáltya kőnyőrgjetek érettem az Urnak. Csak hogy tudnunk kell azt-is, hogy valamint a' gyermek, a' mely a' veréſre nem tanul, alkalmatlan az a' tudományra, és a' bőlcſeségre, ugy az ember-is, a' ki nem jobbul Iſtennek bűntetésére, és ſanyargatására, nem alkalmatos az, az űdvőſségre. s' Azért mondgya Nazianzenus Szent Gergely arra itt: *Non grave eſt plagis affici, ſed plagis meliorem non fieri graviſſimum & acerbiſſimum eſt.* Nem annyira nehéz az, hogy ki oſtoroztatik, mint az, hogy az oſtorozáſſal nem jobbul, ez bizony leg ſullyoſſabb, és keſerveſſebb. Boldog az, a' kit ha ér Iſtennek ſanyargatáſa belől éri, mert ha csak kivűle jár, és távul tűle, oda vagyon őrők élete. Példája volt ennek ama' titkos ſzővetsége Jonathaſnak Dáviddal, a' ki nem mervén Saul elejben menni. Jonatháſra bizta a' dolgot, hogy hirével adná, ha elő merjene jőnni, vagy ſem? és azért Jonathás azt tévé fel, *Si dixero puero, ecce ſagittæ intra te ſunt, tolle eas, tu veni ad me, pax tibi eſt, & nihil eſt mali vivit Dominus. Si autem ſic locutus fuero puero: Ecce ſagittæ ultra te ſunt, vade in pace, quia dimiſit te Dominus.* 1. *Reg.* 20. Ha azt

Exod. 5. v. 2.

Origenes hom. 3. in Exod.

S. Gregor. Nazianz. hic.

1. Reg. 20. v. 22.

mondom a' gyermeknek, avagy szolgámnak, imé a' nyilak innét felőled vannak, vedd fel őket, békeséged vagyon, és nincsen semmi gonosz, él az Ur. De ha azt mondom a' gyermeknek, imé a' nyilak túl vannak rajtad, eregy békével, mert el bocsátott téged az Ur. A' mely titkos szövetség lelki értelemben azt tészi: Ha a' bűnösnek belől esnek sanyarusági, az az gondolkozásra vészi sanyaruságát, és féli az Urat érette, jol vagyon dolga! békesége vagyon; nem kárára, hanem hasznára esik, de ha kivűle távul esik, csak másokon láttya, és semmit belőle nem tanul; Ah csak meg-indullyon! mert el bocsáttya őtet az Ur az ő szivének kivánsága szerént, haragszik réá az Ur, és végtére-is el veszti.

A' sanyaruság ugy hasznos, ha felelmet tanulsz belőle, de ha semmit nem fog rajtad, káros, és veszedelmes, Sokat tanult volt a' belőle, a' ki azt mondotta: *Sagittæ Domini in me sunt, quarum indignatio ebibit spiritum meum.* *Job. 6.* Az Urnak nyilaj bennem vannak, mellyeknek haragja fel iszsza lelkemet. és az Ur rettentési hadakoznak ellenem. Az az, valami földi gonoszság volt bennem, meg ölik az Ur nyilaj, és az Urhoz viszsza téritenek engemet. A' mely szokat Sz. Gergely igz magyarázza *l. 7. moral. c. 3.* *Quid enim spiritus hominis, nisi spiritus elationis, sagittæ autem Domini spiritum ebibunt hominis, cum supernæ animadversionis sententia afflictam mentem ab elatione compescunt.* Micsoda az embernek lelke, hanem a' fel fuvalkodásnak lelke? az Urnak azért nyilai fel iszszák ezt a' lelket, midőn a' fellyűl eredett bűntetésnek sententiája szerént a' meg-sanyaritott elmét, a' fel fualkodástul meg-fogják, és el vonszák: és utánna veti: *Sagittarum ergo indignatio justi spiritum ebibit, quia supernæ sententiæ electos quos in peccatis inveniunt, dum vulnerant,*

S. Gregor. l. 7. moral. c. 3.

Idem.

im-

immutant, ut duritiam ſuam transfixa mens deſirat, atque ex ſalutifero vulnere ſanguis confeſſionis currat. Tehát a' nyilaknak haragja fel iſzſza az igaznak lelkét, mert a' felsô rendelésbûl az el válaſztottakat, mellyeket bûnben talâlnak, megváltoztatyák, mikor meg tekéntik, hogy az által a' megvert elme el hagya keménységét, és az ûdvôſséges ſebbûl a' gyonáſnak és vallâſnak vére follyon.

Rettenti ugyan az embert a' nyavalya, de hiſzem az, a' mire tanitani ſzándékozik a' mi meſterûnk, mert ha félûnk, fel nyilik elménk, és meg-tanullyuk kihez kelleſsék folyamodnunk. Igy nehezen eſett Szent Pálnak, hogy a' Sátánnak Angyala nyakon cſapdoſná, de hallyátok mit tanul belôle: *Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati. ad Rom.* 7. Moſt látom hogy más tôrvèny vagyon az én tagjaimban, és ellenkezô az elmém tôrvényével, sôt rabságra hajto. ollyan a' mi engemet el akar veſzteni, azért okoſſabban bánom teſtemmel, nem hagyom ſzâján menni, hanem meg zabolázom: *Caſtigo corpus meum & in ſervitutem redigo.* Meg ſanyargatom magam-is teſtemet, és ſzolgálatra, az az a' lélek ſzolgálattyára hajtom. Ugy, de miért kell igy bánnod magad teſtével, talán meg-iëdtél ? igen-is ugy mond, a' kéſértetek, és lelki ſanyargatáſok iskolájában félni tanultam én. *Vereor ne fortè cùm alijs prædicaverim ipſe reprobus efficiar.* 1. *ad Cor.* 9. Félek rajta ne talántán midôn máſokat jora oktatok, az ûdvôſségnek útára vezetek, magam azonban el vetteſſem, és el kárhozzam. Alhatatlan tudni illik a' világon valo életûnk, s' azért haſzintén a' harmadik égig ragadtatunk-is mélto azt meg-tanulnunk, hogy féllyúnk kéſértetink ûdején, ne talántán el veſzſzûnk.

ad Rom. 7. v. 23.

1. *ad Cor.* 9. v. 27.

Ki képzette ezt Simeon Machabæus, a' kit az Attya

Vir conſilij, tanácſos férfiunak nevezet, mert valamit mivelt okoſſán mivelte. Ki képzette ezt mondám, mert temetŏ helyt fejedelmi épŭlettel épitvén Attyának Annyának, és báttyajnak nagy oſzlopokat emelt, a' mint
1. *Mach.* c. 13. v. 29. az irás mondgya: *Circumpoſuit columnas magnas, & ſuper columnas arma, & juxta arma naves ſculptas, quæ viderentur ab omnibus navigantibus mare.* 1. *Mach. c.* 13. Nagy oſzlopokat tett kŏrnyŭl, és az oſzlopokra fegyvert, ŏrŏk emlekezetre, és a' fegyver mellé hajókat faragtatott ki, a' mellyek láttatnának a' tengeren evezŏktŭl. Mire vélitek, hogy ezt cſelekedte? mi ſzŭkség volt, hogy a' tengeren evezŏk láſsák az oſzlopokat, és a' ki faragot hajót? Egy nevezetes elme arra magyarázza, hogy a' kik veſzedelemben félelemmel eveznek a' tengeren, látván ezeket az oſzlopokat a' hajókkal, gondolnák-meg azt, hogy a' fŏlden állo oſzlopok, még az igazak ſem igérhetnek magoknak álhatatoſságot, hanem mint a' hajo a' tengeren a' ſzélvéſztŭl ugy hányattatnak a' fŏlden életekben ſok kéſértetektŭl, és gyakorta le is dŭlnek.

Illyen erŏs oſzlop volt Szent Dávid, a' ki azt mon-
Pſalm. 29. *v.* 7. dotta: *Ego dixi in abundantia non movebor in æternum Pſal.* 29. En bŏſégemben azt mondottam valà, hogy ſoha cſak meg ſem indulok, de ugyan magamnak hagyattatván mikor félni nem tudtam, el eſtem, A' déli ſzél ért, fel háborodott a' tenger, és engemet éppen el meritett. Egy ſzemélyt láttam, és vétettem, *Tempeſtas demerſit me*? El meritett engem a' ſzélvéſz.

Az Apoſtolok Szent Péterrel egyŭtt, a' kiken épŭlni
ad Gal. 2. *v.* 9. kellett az Anyaſzentegyháznak (A' mint Szent Pál ſzollott *ad Galat.* 2. *Qui videbantur columnæ eſſe.*) a' kik oſzlopoknak láttattanak lenni, egyben dŭltenek, és ugyan cſak minnyájan a' kik állottak, és el eſtenek, azt mondhattyák:

Ini-

Iniquitates noſtræ, quaſi ventus abſtulerunt nos. Iſaiæ 64. A' mi gonoſzságink mint a' ſzél, ugy el ragattanak bennünket. *Iſaiæ 64. v. 6.*

Ha mit kell azért tanulnunk, azt kell meg tanulnunk, a' tengernek iskolájában, a' ſanyargatáſok és kéſértetek iskolájában, hogy féllyünk, s' nem máſtul féllyünk, hanem az Iſtentül, mert igy mutattyuk-meg, mit tanultunk, micſoda elő menetelt vettünk a' bölcſeſégben, mivel meg vagyon mondva a' Szent Lélektül, *Homo ſapiens in omnibus metuit. Eccleſ.* 18. A' bölcs ember mindenekben fél és retteg; nincſen-is más oka miért veſznek el az eretnekek, hanem ez, hogy felettébb bátorittyák magokat, ſemmitül nem félnek, jutalmát nem várják cſelekedeteknek, bizonyoſſan igérik magoknak az üdvöſſégét, de mint járnak? hallyátok a' Szent Iráſt: *Erraverunt, excæcavit enim illos malitia eorum, & neſciverunt ſecreta Dei, nec ſperaverunt mercedem juſtitiæ, nec judicaverunt honorem animarum ſanctarum. Sapient.* 2. Tévelygettek, mert meg-vakitotta őket az ő gonoſságok, és nem tudták az Iſtennek titkait, nem-is reménlették jutalmát az igazságnak, és nem itélték-meg a' Szent Lelkeknek tiſzteletét. Mint ha uyjal mutatna azokra, a' kik a' kéſértetek, és ſanyargatáſok között ſem tudnak félni, nem tud tudni illik félni, a' kinek avagy ſemmié, vagy kevesé vágyon. Igy a' kinek ſe igaz hiti, ſe jo cſelekedete nincſen, nem cſuda, ha nem tanul az Iſtennek iskolájában, nem cſuda, ha nem fél. Mint *Ariſtippus* felelt egy ſemmire kellőnek a' tengeren. &c. Vagyon mi nékünk mit féltsünk, tehát ha valami kéſértet, vagy ſanyargatás ér, juſſon eſzünkben, hogy Kriſtus iskolájában vagyunk, s' tanullyunk félni, mert igy ahoz folyamodunk, a' ki bennünket ſegithet, és az őrökké valoſágnak boldog pártyára vezethet. Mellyet engedgyen az Atya, Fiu, és Szent Lélek Iſten. Amen. *Eccleſ. 18. v. 27.* *Sapient. 2. v. 21.*

VIZ

VIZ KERESZT NAP UTAN, ÖTÖDIK VASARNAP, ELSŐ PREDIKACZIO.

Mennél ártatlanyabb életű az ember, annál inkább késérti az ördög, de ha vigyázásban vagyon nem árthat néki.

Super ſeminavit zizania in medio tritici. Matthai 13.

Matt. 13. Fellyűl konkolyt vete a' buza köziben.

SOk külömbözö magyarázattyai közöt a' máj példa beſzédnek, nem utolſó az, hogy a' földen a' hiveknek gyülekezete értetik, a' tiſzta buzán a' tekélletes jámborok, a' konkolyon pedig a' gonoſz ſzándéku, vagy életű emberek, mert valamint a' jo földben vetett buza között meg-nő a' konkoly, ugy a' hivek között egyeleſſek a' gonoſzak: Igy mikor négy embernél több nem volna e' világon, harma jo volt, de a' negyedik gyilkos, ugy mint Cain, a' ki Abelt meg ölte, azután Noë csák három fiával volt a' bárkában ugy mint férfiakkal, s' azok között-is nagy konkoly volt Chám, a' ki ſzemtelenül meg nevette jámbor Attyát, és annak mezitelensége látására Semet, és Jafetet ingerlette. Abrahámnak két fia volt Isák, és Iſmaël, Isák jo volt, Iſmaël roſz. Rebekka két fiat ſzült Jákobot, és Eſaut, egyike üdvöſségére nevelkedett, a' máſika örök kárhozatra, mivel meg-vagyon irva hogy Jákobot ſzerette az Iſten, Eſaut pedig gyülölte.

De

De a' kegyelemnek ûdejében-is mikor maga az Istennek Fia kezdette az Evángeliumot hirdetni, tizenkét Apostolt választott, s'azok sem voltak konkoly nélkûl, mert *Judás* áruloja volt Krisztus Urunknak, és kétségben esvén az ôrök tûzre vettetett, a' kinek mint egy csudálkozva szolván gonoszságárul, azt kérdé Urunk, *Joan. 6. Nonne ego vos duodecim elegi, & unus ex vobis diabolus est.* Nem de nem én választottalak-é titeket tizenkettôt? és imé egyik kôzûletek ôrdôg? az az, oly gonosz, mint az ôrdôg, nem egyébre, hanem tûzre való. Valamint tudni illik nincsen a' szép tekéntetû, és jo illatu rosa tôvis nélkûl, az arany réz nélkûl, az ezûst olom nélkûl, a' bor sôprû nélkûl, a' buza szem, polva nélkûl, és egyûtt rôpdôsnek a' galambok a' hollokkal, egyûtt jár a' fejérrel a' fekete, ugy a' hiveknek gyûlekezete roszszak nélkûl nincsen, és a' mi veszedelmes benne az, hogy ezek a' roszszak gyakrabban a' jókat el fujtyák meg-vesztegetik, és magok roszaságára holdittyák, a' mint az Israël népe kôzôtt történt, a' mely mihelet a' bálványozók kôzé egyelittetett, meg-tanulta tôlôk a' bálványozást, és minden istentelenséget, Szént Dávid bizonysága szerént, a' ki keseregve beszélli *Psalm.* 105. *Commixti sunt inter gentes, & didicerunt opera eorum, & factum est illis in scandalum.* A' nemzetségek kôziben egyeledtenek, és meg-tanulták azoknak cselekedetit, és lôn nékik botránkozásra. Annyit akar mondani, oh! mely hamar fog a' gonoszság a' jón, mint a' rosda a' vason! mely hamar ki fujtya a' buza magot a' konkoly! mely hamar meg-vesztegeti a' jot a' gonosz! tiszta vetése volt Istennek az Israël népe, de fôlôttéb meg-konkolyosodot a' gonoszak társaságában, mert el tanulták azoknak istentelenségeket, micsoda istentelenségeket? rettenetes gyilkos áldozatokat, a' kik az elôtt

Joan. 6. v. 71.

Psalm. 105. v. 35. & 36.

egy élő Iſtennek áldoztak, azután az ördögnek áldoztak, s'mit áldoztak, talán mint az Iſtennek borjut, bárányt, huſt, ökröt? nem; hanem *Immolaverunt filios ſuos, & filias ſuas dæmonijs.* Magok fiokat, és léányokat áldozták fel az ördögnek. mi formán! oh kegyetlen gyilkoſság! csak gondolkodáſra is iſzonyu módon: *Effuderunt ſangvinem innocentem, ſangvinem filiorum ſuorum, & filiarum ſuarum, quas ſacrificaverunt ſculptilibus Chanaan.* Ki öntötték az ártatlan vért, fiokat, és léányokat méſzárlották fel, és ugy áldoztak a' Chanaán faragott bálványinak. Nem ártalmas konkoly volt-e ezeknek ſzövetsége? Es erre nézve mondgyák a' jok kőzőt, konkolynak a' gonoſzat.

Ibid. v. 38.

En mindazonáltal más okokra nézve, a' konkolyon az ördögi késérteteket értem, mert valamint a' konkolyt az ellenséges ember a' tiſzta buza kőziben vetette, ugy az ördög leg inkáb késérti, és oſtromollya azokat, a' kik igazsággal ſzolgállyák az Iſtent; ugy mint az igaz hitű kereſztyéneket. Mellyet majd meg mutatok, és modgyát-is adom mi modon menekedheſsünk meg tűle. Legyenek figyelmeteſek.

Propoſitio.

Meg bizonyitására mondáſomnak, hogy a' jokat háborgattya a' gonoſz lélek, mindenek előtt Szent Pál mondását véſzem elő, ugy mint annak, a' ki magán történt késértetekből igaz tudományt adhatott, a' ki valameddig a' több gonoſz zſidókkal egyet értett, és üldőzte a' Kriſtus kővetőit, ſoha ſemmi incſelkedését az ördögnek nem vette eſzében, de minek utánna maga-is az igazságra hajlott, és nem csak kővetője de hirdetője-is lett Kriſtus Urunknak, akkor kezdette érzeni kivül belől a' késérteteket és háborgatáſokat. 2. *ad Cor.* 7. *Foris pugnæ, intus timores.* kivül tuſakadáſokat, és harczokat,

2. *ad Cor.* 7. *v.* 5.

belől

belől félelmeket érzek. Honnan? *Cùm venissemus in Macedoniam, nullam requiem habuit caro nostra, sed omnem tribulationem passi sumus.* Minekutánna Macedoniában érkeztünk, semmi nyugodalma nem volt testünknek, hanem minden háborúságokat szenvedtünk, kivül azért harczolnunk kellett a' háborúságokkal, hogy meg-győzhetnénk, de belől is rettentettek a' félelmek, avagy belső késértetek, kivül ellenkedtenek a' nyilván való ellenségek belől háborgattanak a' sok kétséges gondolatok és szorongatások. Nem bántotta addig sem az ördög, sem az ördögtül ellenne támasztott zsidóság, mig Krisztussal nem beszéllett, mig annak dicsőségét nem látta, de azután nagy panasszal mondgya: *Datus est mihi stimulus carnis meæ angelus Sathanæ, qui me colaphizet.* 2. *ad Cor.* 12. Adatott nékem az én testem ösztöne a' sáthán angyala, a' ki nyakon csapdozzon engem. Oh dicsőséges Apostol! ezé jelensége annak, hogy kedvében vagy Istennek? a' követi é? az Istennek szeretetét, hogy az ördögtül nyakon csapdoztassék? ha meg-mutatta dicsőségét, ki emelt a' hitetlenségből, választott edényévé tett, Apostoli névei ajándékozott-meg, nem mente meg ellenséged incselkedésetül? ha hozzá folyamodol? Ah! mind jutott ez eszemben; *Ter Dominum rogavi, ut discederet à me, & dixit mihi, sufficit tibi gratia mea, virtus enim in infirmitate perficitur.* Nem egyszer sem kétszer, hanem háromszor is könyörgöttem, kértem az Urat, hogy távoznék el tülem a' késértő, és háborgato ördög, de csak azt felelé, elég néked az én malasztom, mert az erő, az erőtlenségben végesztetik el, mint ha azt mondaná: a' kik hatalmában vannak a' sáthánnak sullyos vétkekkel, le nyomta, és megholditotta őket, nem késérti nem háborgattya toább őket, de a' kik ellenne mondottanak, hozzám tértenek,

2. *ad Cor.* 12. v. 7.

engemet ſzolgálnak, az én malaſztomhoz ragaſzkodnak, ezeket buſittya, és háborgattya, mert az ő kelepczéjébűl ki ſzabadultak, mire nézve ez a' meg-probált vitéz, tanitványát Timotheuſt e' képpen tanitotta: *Omnes qui piè volunt in Chriſto Jeſu vivere perſecutionem patientur.* 2. *ad Timoth.* 3. Minnyájan, a' kik áétatoſſan akarnak élni Kriſtus Jéſusban, űldözést ſzenvednek. A' mely ſzovajban véſzi eſzében Szent Ambrus azt a' ſzót *Omnes*, minnyájan, és igy ſzoll: *Omnes dixit, nullum excipit, quis enim exceptus eſſe poteſt, cùm ipſe Dominus perſecutionum tormenta toleraverit. ſerm.* 20. *in Pſalm.* 118. Minnyájan ugy mond Szent Pál, ſenkit ki nem véſzen, mert ugyan is kit vehetne ki? mikor maga-is az Ur az űldözéſeknek kinnyait el ſzenvedte.

2. *ad Timoth.* 3.

S. Ambroſius ſer. 20. *in Pſ.* 118.

Mennél jobb és tekélleteſſebb valaki, annál tőbb űldözését ſzenvedi az ördőgnek. Tekéntsétek el Szent Jóbot, a' kinek ſzájából, ki nem eſett egy dorgáláſra valo ſzo-is, mikor ezt maga dicsérte az Iſten joságáéét; ſzabadságot kért réá az ördög, és ki méne az Iſten fiaj kőzűl, a' kik kőziben állott volt, el hittem a' joknak vádolására. *Egreſſus ſatban à facie Domini, percuſſit Job ulcere peſſimo à planta pedis uſque ad verticem capitis. Job. c.* 2. Ki méne a' ſáthán az Ur ſzine elől, és meg-cſapá Jóbot leg gonoſzabb fekéllyel, talpátul fogva tetéig. A' hol *Origenes* le irja mi képpen ment ki az Ur ſzine elől: *Exivit diabolus à facie Domini, exivit tanquam lupus rapiens, tanquam leo rugiens, tanquam urſus ſangvinem appetens, tanquam malignus ſerpens, tanquam vipera ſæva, & pernicioſa.* Ki ment a' ſáthán az Ur ſzine elől, mi képpen ment? nagy dűhősséggel ki ment, a' ragadozo farkas, mint az ordito oroſzlány, mint a' vér ſzomjuhozo medve, mint az ártalmas gonoſz kigyo, mint a' kegyetlen gyik, és halálos mérgű. Boldog Iſten! men-

Job. c. 2. *v.* 7.

Origenes.

mennyi kegyetlenséggel nem fordul a' jók ellen az ördög, nem elég egy, vagy kettő, hanem minden ártalmas állatoknak mérgével együtt megyen ellenne, mert bánnya azt hogy ellenne támadott az, a' ki Istenhez tért.

Még jobban ki tetzik kegyetlensége azon Jób ellen elöbbi csapásábul *c.* 1. *Ventus vehemens irruit à regione deserti, & concussit quatuor angulos domus, quæ corruens oppressit filios tuos.* Hirtelen sebes szél támada, a' pusztának tartománya felöl, és meg-rendité a' háznak négy szegletit, mely le omolván meg-nyomá a' te magzatidat, és meg-halának. Mi szükség volt mind a' négy szegletit meg-renditeni a' háznak, ha immár hatalmat vett volt a' sáthán a' Jób fiaj ellen? elég lett volna egy, vagy két szegletinek le rontása, ugy is nyakokban szakaszhatta volna a' házat. *Origenes l.* 1. *in Job.* meg-felel: *Quatuor angulos tetigit, ut ostenderet ferociam, atque animum suum homicidialem.* Azért ragadta-meg mind a' négy szegletét a' háznak, hogy kegyetlen és gyilkos elméjét meg-mutatná, mert mennél ki tekélletesebb, annál nagyob erövel ostromollya, és ha maga nem árthat, a' gonosz embereket vészi eszközül, azokkal bolgattya: A' mint a' keresztyénségnek elején, és mikor sengéjében cziráznék, tyrannus Császárokat, fejedelmeket támasztott ellennek, a' kik rettenetes kinokkal kinozván Kristustul öket el vonnák.

Job. c. 1. v. 19.

Origenes l. 1. in Job.

De talán azt mondgya valaki, el multak azok az üldözések, nincsenek ollyan tyrannusok, mindeneknek szabad akár hol is azt hinni, a' mit akar, erre meg-felel Szent Agoston *in Psalm.* 117. és azt mondgya: Ha szintén meg-holtanak-is azok a' vér szopo pogány tyrannusok, de nem szünt-meg a' jóknak üldözése, nem holt meg az ördög, *Non enim, quia diabolus per reges non sævit, ideo non Christiani persecutionem patiuntur: si mortuus est diabolus, mor-*

S. August. in Ps. 117.

mortuæ ſunt perſecutiones, ſi autem ille adverſarius noſter vivit, unde non tentationes ſuggerit? unde non ſævit? unde minas, & ſcandala non procurat? Senki azért ne mondgya, hogy üldözést nem ſzenvednek a' hivek, mert meg-holtanak azok a' kegyetlen királyok, mert ha meg-holt az ördög, meg-holtanak az üldözések-is, ha pedig él, az a' mi ellenségünk; ah! fen vannak az üldüzések-is, mert mely felől nem ſugallya a' késérteteket? mely felől nem kegyetlenkedik? avagy honnan vannak fenyegetéſi? honnan ſzerzi a' botránkozáſokat? bizony oly bőv ez közöttünk, hogy világ végezeteig ſemmi Apoſtol, ſemmi lelki tanito, ki ne veſztheſſe. Meg holtanak bár a' tyrannuſok, de moſtan-is vannak mártyrok, és üldözést ſzenvedő hivek; ugy mond Szent Agoſton *ſerm.* 250. *de tempore. Habet pars noſtra Martyres ſuos, nam iracundiam mitigare, libidinem fugere, juſtitiam cuſtodire, avaritiam contemnere, ſuperbiam humiliare, magna pars martyrij eſt.* Vagyon a' mi réſzünknek moſtan is elegendő Mártyroma, mert le cſendeſiteni, és le cſillapitani a' haragot, a' tiſztátalanságot kerülni, és el távoztatni, meg-tartani az igazságot, a' főſvénységet meg-vetni, a' kevélységet meg alázni, micſoda más? hanem nagy réſze a' mártyromságnak? Valaki (ugy mond Szent Agoſton) meg-felel hivatallyának, vagyon annak mit ſzenvedni. *Tota vita Chriſtiani nominis ſi ſecundùm Evangelium vivat, crux eſt, & martyrium. ſerm.* 42. *de ſanctis.* A' ki igazán viſeli nevét a' kereſztyénnek, egéſz élete kin, győtrelem, késértet és mártyromság.

S. Auguſt. ſerm. 250. de tempor.

Idem ſerm. 23. de ſanctis.

Mellyet jol tudván a' mennyej Vőlegénynek kegyeſe, maga hitta elő az éſzaki ſzelet, az az, minden háboruságot, hogy volna mit ſzenvedni. *Surge aquilo, veni Auſter, perfla hortum meum. Cant.* 4. Csudálatos kivánság! két ellenkező ſzelet kivánni! kely fel (ugy mond) éjſzaki

Cantic. 4. v. 16.

ſzél,

szél, jő el déli szél, és fujd által az én kertemet, a' déli szél kedves a' kertnek, mert tele áldással jő, de az éjszaki szél mindeneket fel háborgat, a' viragokat el hérvasztya, a' fáknak ágait tördeli, s' mégis mind a' kettőt egy arant hija: mi ennek az oka? talán nem tudta természetét az éjszaki szélnek? Ah! felettébb-is tudta, de azt-is tudta, hogy egyik a' másikát követi, a' déli szél után támad az éjszaki szél, az az, mihelet nevelkedik a' lélekben az Istennek malasztya, azonnan éri a' késértet, üldözés, és háboruság.

Ki tetzett ez az Apostolokon, a' kiket több üldözések, és késértetek értek, minek utánna a' Szent Lélek réájok szálla tűzben, és meleg déli szélben, a' mint szépen szoll, e' felől Gvilbertus Apátur *serm. 38. in Cant. Ipsâ die Pentecostes, quo factus est sonus vehemens in cœnaculo, ubi erant Apostoli, soluta est omnis congelata mentis frigiditas, sicut torrens in Austro, & deinceps verbi virtutúmque fluxerunt aromata: sed nunquid idcirco Aquilo, quievit? nonne multò vehementiùs persecutionum insurrexit procella, & impetus hæreticæ tempestatis? nunquid non æmulatio quædam tentationis Aquilo Austro se opposuit gratiæ?* Pünkösd napján, mikor a' Sz. Lélek sebes szélben jött a' vacsorálo házban, a' melyben az Apostolok valának, meg-olvadott az elméknek fagyos hidege, avagy hideg fagya, mint a' patak a' déli szélre, és mind az igének s' mind a' joságos cselekedeteknek folytanak fűszerszámi, de meg-szűnté azért az éjszaki szél? nem nagyob szélvésze támadott-é az üldözéseknek, és nagyob ellenkezése az eretnekség háborujának? nem de nem tett-e? magát ellenben az éjszaki szél, a' malasztok déli szélével? soha nem volt nagyobb a' késértet, mint mikor nevelkedett a' hivekben a' joság; s' azért mondotta Szent *Hieronymus ad*

Gvilibertq Abbas ser. 38. in Cant.

S. Hieronymus ad Fabiolam ep.

A'

Fabiolam ep. Ubi magnitudo eſt gratiæ, ibi magnitudo eſt diſcriminis. A' hol nagy a' malaſzt, nagy ott a' veſzedelem is.

A' mely igazságnak meg-mutatására, tetzik nékem Szent Gergely gondolkodáſa, Ezechiel latásárul. *c.* 4. Ennek a' volt parancſolva : *Tu fili hominis ſume tibi laterem & pones eum coram te.* Te embernek fia végy egy téglát, és tedd elődbe. mi végre ? *Deſcribe in eo civitatem Jeruſalem.* Ird le Jérusálem városát, miképpen oly keskeny, oly cſekély ezkőzre? (*Deſcribe hic vaſtitatem civitatis, turres, ædificia &c.*) meg-kell lenni, mikor azt el végezed, *Ordinabis adverſus eam obſidionem, & ædificabis munitiones, dabis contra eam caſtra, & pones arietes in gyro. v.* 2. Rendely az ellen meg-ſzálláſt, és épits sánczokat, és állaſs tábort ellenne, és tegy fal ronto koſokat kőrnyűle. Hogy ſér réá ? inkább aczélon vagy ſima rézen irnám. Nem. hanem a' téglán. nagy titok. Az a' tégla, az emberi ſzivet jelenti, a' mely mihent az Iſteni dolgokhoz fog, és az Iſtent kezdi fontolni, mindgyárt ellenne vagyon az ördög minden késértetével. *Mox ut animus amare cœleſtia cœperit, mox ut ſe ad viſionem pacis intimæ, totâ ſe intentione collegerit, antiquus ille adverſarius, qui de cælo lapſus eſt, invidet, & inſidiari amplius cupit, & acriores tentationes admovet.* Mihelet a' mennyej dolgokat kezdi ſzeretni a' lélek, és az őrők békeſségnek visgálására fordittya ſzemeit, az a' régi ellenség, irigyli, és annál inkább incſelkedik, és erőſſebb késérteteket rendel ellenne. Nem kell néki az űres hajo, hanem a' mely tele vagyon kincſel: azért, a' hol déákul *Tentator*nak mondatik, ott a' gőrög πειράτης nak nevezi a' kincſes hajók után incſelkedő tolvaynak. A' mi annyit téſzen, nem késérti toább azt, a' ki az ő hatalmában vagyon tele bűnnel, &c. hanem a' ki Iſteni malaſztal és josággal tőltőzik, erre bocsátt minden űldőzéſeket.

S. Gregorio in Ezech c. 4. v. 1.

v. 2.

Igy

Igy mig Magdolna bűnös volt, senki ellenne nem morgott, de minek utánna meg-tért, és lábához borult Jésusnak, akkor *Marci* 14. *Erant quidam indignè ferentes frendebant in eam.* Minek okáért eszében vévén régentén ezt Szent Dávid, sirási között igy könyörgött: *Custodi animam meam, quoniam sanctus sum. Psalm.* 85. En Istenem őrizd meg lelkemet, mert szent vagyok. Az az: most félek az ellenségtől, mikor tégedet szolgállak. Oh én Istenem! ha a' Szentek-is veszedelemben vannak, mit kell cselekednünk? Szent Pál meg-felel 1. *ad Cor.* 15. *Evigilate justi, & nolite peccare.* Ne aludgyatok, senki azzal hátrább ne hagyon semmit a' jóban, hogy ő igaz hitben vagyon, hogy sullyos bűnt nem érez magában, mert utánna az inczelkedő. Azért ébredgyetek fel igazak (ugy mond Sz. Pál), és ne vétsetek. Mert mennél magossabban mentetek a' jóban, annál mélyebben szakadtok le a' gonoszságban, ha jozan, ha tiszta életű, ha buzgo imádságu vagy, vigyázz, mert, ha csak el szunyadtz-is meg eyt az ördög, kezében konkolya, és buzád közé be veti: ugy vigyázz, hogy a' mi jót miveltél egyben is másban-is el ne veszessed, mert *Qui offendit in uno, factus est reus omnium. Jacob.* 2. Valaki vétkezik egyben, vétkessé lett mindenekben. Egy kevés konkoly sok buzát veszteget meg. azért *vigilate* éjjel és nappal, mind egyben, mind másban vigyázzatok, hogy meg ne essetek. Igy leszen hogy jo cselekedetekkel az Istennek boldog csúrében bé vitessetek jövendő üdőben. Amen.

Marci 14. v. 4.

Psalm. 85. v. 2.

1 Cor. 15. v. 24.

Jacob. 2. v. 10.

VIZ KERESZT NAP UTAN, ÖTÖDIK VASARNAP, MASODIK PREDIKACZIO.

Valaki máſt bűnre véſzen, eſzközе az, az ördögnek.

Matt. 13. *Inimicus homo hoc fecit. Matthæi 13.*
Az ellénséges ember cſelekedte azt.

VAlamennyi hadakat látunk, vér ontáſokat, orſzágok puſztitáſát, mind cſak az egy ſzabadságnak vagy meg-tartáſért, vagy meg-nyeréſéért vannak, mert a' terméſzet adta belénk, hogy más igájában nyakunkat ne tegyük, és ha lehetséges távoztaſſuk a' kénſzeritő ſzolgálatot, a' mint jol adta tanácſul, valaki mondotta azt, *Alterius non ſit, qui ſuus eſſe poteſt.* A' ki magáé lehet, máſé ne legyen. A' ſzabadságért erős kő falokkal környűl vett váraſokat földig rántunk le, hogy ne legyen ott, a' kinek parancſolattyára kénſzeritteſsünk ſzolgálni, a' mezőben meg-ůtköznek az ellenkező ſeregek, s' mind addig harczolnak, mig egyike a' máſikát, meg nem tollya, s' mit vétett egyik a' máſiknak? hogy tűzzel, vaſſal, és minden más fortéllyal veſztére jár? hanem cſak az egy ſzabadság vagyon fenn, a' mellyet ki ki magának tulajdonit: Epimenides mondáſa ſzerént: *Liberis hominibus, & præclaris legibus inſtitutis, perdifficile eſt ſub ſervitute durare.* A' ſzabad embereknek, a' kik jo törvények alatt nevelkedtek felettébb nehéz, ſzolgálatba élni. Azért mindeneket el

Epimenides.

teként-

tekéntvén *Diogenes* a' világon, ugy mint a' gazdagságokat, testi gyönyörűségeket, Uraságokat, hatalmaſságokat, és ha mi vagyon, a' minek látattya vagyon, csak azt mondá nagy bölcsen: *Quod optimum inter homines eſt libertas eſt.* A' mi leg jobb az emberek között, a' szabadság az. Innen történt az, hogy midőn Nagy Sándor Préfectusától Craterustul, nagy gazdagsággal biro embertűl Diogenes vendégségben hivattatott volna, azt felelé, inkáb nyalom a' sót Athenásban, hogy sem mint sok drága étkekkel meg terhelt asztalodhoz űllyek. Akarván azzal jelenteni, hogy Athénásban ha szegényen él is, és az egy sóval meg-hintet kenyérnél több nincs-is, ugyan szabadságában vagyon, hogy akkor egyék, és addig, mikor, és meddig néki kedve tartya, de ha az Urak asztalához űl, nem azt cselekszi, a' mit akar, hanem a' mire kénszeritetik, vagy a' barátságtul, vagy a' hatalomtul. *Diogenes.*

Oh minden ezűstnél, aranynál, és drága kincseknél kedvesebb szabadság! ebben szűlettetet minden ember, erre emelte őtet az, a' ki teremtette. *Eccleſ. c.* 15. a' Syrák bizonyságábul: *Deus ab initio conſtituit hominem & reliquit illum in manu conſilij ſui. Ante hominem vita & mors, bonum & malum, quod placuerit ei, dabitur illi.* Az Isten eleitűl fogva teremtette az embert, és az ő tanátsának kezében hagyta őtet. Az ember előtt az élet, és a' halál, a'jo, és gonosz, a' mellyik néki tetzik, az adatik néki. Nincsen ennek semmi határa, hanem a' kinek tetzik jo életének érdemével fellyűl haladhattya az Angyalokat, a' mint fellyűl haladta a' dicsőséges Szűz Mária, a' kirűl az Anyaszentegyház azt énekli: *Exaltata eſt ſuper omnes choros Angelorum.* Minden Angyalok Karain fellyűl fel magasztaltattál, oh Szent és dicsőséges Szűz! fellyűl halladott sokakat Szent János, a' kinek tisztaságáért, és szentségéért *Eccl. c. 15. v. 14.*

meg-engedte azt az Iſtennek fia, hogy ölében nyugodnék, és onnan ſziná a' Szent Háromságnak mely titka értelmét. Sokakat fellyûl halladott Magdolna, mert Urunk bizonyságábul: *Dilexit multum.* Igen ſzerette Iſtenét. De máſoknak-is hatalmában, és akarattyában áll, ha tetzik Iſtennek malaſztyával élni, s' mind fellyebb és fellyebb emeltetni az Angyal mondáſa ſzerént *Apoc.* 22. *Qui ſanctus eſt, ſanctificetur adhuc.* A' ki ſzent, mégis inkább ſzentûllyen. Cſak hogy mit hallok én ma? *Inimicus homo hoc fecit.* Roſzra fordittya az ember ſzabadságát, elôtte a' jo, és gonoſz, ô pedig nem a' jora, hanem a' gonoſzra lépik, nem jót, hanem gonoſzat mivel, ugy annyira hogy gonoſzságával, nem cſak az ôrdôgôt el nem éri, hanem megis halladgya, mert mikor a' mondatik, hogy az ellenséges ember hintette a' konkolyt a' buza közíben, más nem értetik általa, hanem az ôrdôg, a' ki a' Sz. Atyák tanitásábul azért mondatik embernek, mert az embert véſzi eſzközûl, a' ki ſzabadon téſzi magát roſzſzá, és inkáb árt az embernek, mint maga az ôrdóg. Mellyet mikor beſzéllek, ki ki azt tanullya belôle, hogy inkáb forditſa ſzabadságát jóra, mint gonoſzra, inkáb ſegitségére, mint ártalmára felebarátyának.

Apoc. 22. v. 11.

Propoſitio.

Szent Hieronymus Paſchaſius, és többen a' máj Evângeliomot magyarázván egyenlô értelemmel az ôrdôgre értik azt a' ſzót: *Homo inimicus*, az ellenséges ember, a' ki ellenségnek mondatik, mert az az átok eſett eleinten réá: *Inimicitias ponam inter te, & mulierem. Geneſ.* 3. Ellenkezéſt téſzek te közôtted, és az aſzſzony közôtt, a' ki látván hogy mi az Iſtennek fiaj közé be vétettünk irigyli boldogságunkat, és bánnya, hogy minket ôrökké el nem vét, mint ôtet az Iſten. Embernek mondatik pedig, mert valamit moſt gonoſzat mivel, az emberben,

Geneſ. 3.

és az emberrel cselekeszi. És errûl értették azt, a' mit mondott kõzõnségesen Szent Dávid : *Exurge Domine, ne confortetur homo.* Kely fel Uram, hogy meg ne erõsõdgyék az ember. *Psalm. 9. Eripe me Domine ab homine malo, à viro iniquo eripe me. Psalm. 139.* Szabadits-meg Uram a' gonosz embertûl, a' gonosz férfiutul mencs-meg! A' hol Szent Chrysostomus azt tanittya, hogy a' gonosz ember, és az õrdõg, mind egyek, és azért akár az õrdõg mondattassék gonosz embernek, akár a' gonosz ember õrdõgnek, mind egy, mert valamint az õrdõg, mindenûtt ártani akar, ugy a' gonosz ember mindenûtt ártására vagyon a' jonak. Többet mond *Author imperfecti operis hom. 24. Homo malus pejor est, quàm ipse diaolus.* A' gonosz ember roszszabb és gonoszabb az õrdõgnél.

Psalm. 9. v. 20.

Psalm. 139. v. 1.

S. Chrysost.

Author imperfecti operis hom. 24.

Ki tetzik ez; 1. *Paralip. c. 21.* Szent Dávid beszédébûl, a' kinek mikor választást engedet az Ur, hogy a' bûntetésben válaszszon, mikor azt mondotta néki: *Elige tibi quod volueris, aut tribus annis famem, aut tribus mensibus fugere hostes tuos, & gladium eorum non posse effugere, aut tribus diebus gladium Domini, & Angelum Domini interficere in omnibus finibus Israël.* Válasz a' mit akarsz, vagy három holnapig éhséget, vagy három holnapig, hogy szaladgy ellenségid elõtt, és azoknak kardgya elõtt el ne szaladhass, vagy harmad napig az Urnak kardgyát, és az õ Angyala minden részeiben Israëlnek hogy õllyon. Oh rettenetes választás! akar mellyikét válaszsza, mind az õ romlására vagyon választása! a' mint hogy maga is azt mondá: *Ex omni parte angustiæ me premunt.* Ah minden felõl szorongattatom! de ugyan meg-kell egyikének lenni, mit válaszszak? *Sed melius est mihi, ut incidam in manus Domini, quia multæ sunt miserationes ejus, quàm in manus hominum.* De jobb én nékem az Ur kezében esnem, mert sok az õ könyörûlése,

1. Paralip. c. 21. v. 12.

v. 13.

rûléſe, hogy ſem mint az emberek kezében. Mi képpen lehet az? hogy egyik bûntetés ſullyoſſabb légyen a' máſiknál? Nem de, nem mind a' három, az Urnak vagyon é rendeléſébûl? ugy vagyon, de a' ketteinek végben vitele, mindgyárt csak az emberek, vagy az ördög által lenne, a' harmadik pedig mindgyárt az Iſtennek Angyala által, ugy mint a' dög halállal valo bûntetés. Igy magyarázza ezt *Toſtatus Abulenſis Epiſcopus q. 49. in citato cap. Omnes iſtæ plagæ erant à Deo, quia ipſe diſpoſuerat, quod veniret, quæcunque eligeretur à David, tamen quantùm ad executionem, non pertinebant omnes ad Deum: in peſte autem executio erat per Deum, eò, quod, Angelus ſuus percutiebat.* Mind a' három bûntetés és csapás az Iſtentûl volt léendô, mert ô rendelte, akár mellyikét választaná, de ugyan végben vitelének nem mindenike lett volna Iſten által: a' dög halálnak pedig végben vitele az Iſtené volt, mert az ô Angyala okoſzta volna. Jobb tehát ez által bûntettetni, mint az ördög, vagy ember által, mert ezek egyenlô kegyetlenséggel bánnának Dáviddal, és az ô népével. A' minémû meſtere, olyan a' tanitványa is, a' kegyetlenségnek meſtere az ördög, tanitvánnya a' gonoſz ember, és azért akár mellyik ártſon, egy formán igyekezik ártani. Oh kárhozatra indult gonoſzság! mennyire térited el elsô végétûl a' nyomorult embert? a' ki minden ſzelidségre volt alkotva, s' te minden kegyetlenségre réá véſzed? Hatalmában volna az embernek, hogy gyôtrené az ördögôt, ô uralkodnék rajta, de nézhetz-é, mely bolondul él ſzabadságával? annak ſzolgálattyát válaſztya, gonoſz akarattyának végben viteléért, és ugy holdul néki, hogy annak iſzonyu gonoſzsága ſzerént cſelekedgyék mindent.

Toſtatus Abulenſis Epiſc. q. 79. in cit. cap.

Szolhatna errûl Szent Dávid 1. *Reg.* 18. A' ki mikor muſikájával le cſendeſitette az ördögôt Saul Királyban, ma-

magát Sault mint gonoſz embert le nem cſendeſithette, mert *Tenebat Saul lanceam, & miſit eam, putans quod configere poſſit David cum pariete.* Kezében tartya vala Saul dárdáját, és el lövè azt, álitván, hogy Dávidott a' falhoz ſzegeſzhetné. Oh gyilkos, és vér ſzopo Saul! ezt érdemlette-é tőled Dávid? hogy még meg akarod ölni? előbb rázott a' gonoſz lélek, fogajdat őſzve koczogattad, ſzemeid el fordultanak, inkább eleven őrdőgnek, mint embernek láttattál lenni, s' moſt? mikor az ő lántyának pőngéſe meg-cſillapitotta benned a' gonoſz lelket, eſzedet helyre hozta, által akarod verni? oh nagy kegyetlenség! Sz. *Baſilius Seleucenſis oratione* 16. errűl igy ſzollott: *David lyram ſumebat in manus: quo cantu abigeret dæmonem, ille ſanatus haſtam in medicum jactabat.* Minémű nagy kűlőmbőzés vagyon a' jo, és gonoſz ember kőzőtt? Dávid hárfáját vette kezében, hogy annak pőngésével el kergetné az őrdőgőt de ama', mikor meg-gyogyult, orvoſsára emelte dardáját, által akarván verni. *O novum injuriúmque facinus! dæmon pellebatur, & dæmone liberatus arma capiebat, dæmon vincebatur, & hominis mores plus ſumebant audaciæ.* Oh ſoha nem hallott uj gonoſzság! az őrdőg kergettetett, és az, a' ki az őrdőgtűl meg ſzabadult, fegyvert ragadott, az őrdőg meg-győzettetett, és az embernek gonoſz erkőlcſe nagyob bátorságot vett magának. Annyira igaz, hogy a' gonoſz ember vagy annyi, vagy több és gonoſzabb az őrdőgnél. s' mi vitte erre Sault? hanem a' kevélység, és irigység, Dávidnak látott és hallott joságának el tűrhetetlensége.

1. Reg. 18. v. 11.

S. Baſilius Seleucenſ. orat. 16.

A' mi pedig akkor Saullal történt, a' tapaſztaltatik a' máj napig a' gonoſz emberekben, a' kik ha hallyák felebaráttyoknak dicséretèt, vagy elő menetelét, inkáb incſelkednek utánna, mint az őrdőg, oh minden emberségből ki forgatott gonoſzak! miért nem kedvellitek inkáb

káb az emberséget, mint az ördögi gonoſzságot! nem arra volt ennek adva a' ſzabad válaſztás, hogy gonoſzat válaſzatok, hanem hogy a' jot kapjátok. De jol mondotta Szent Job *c.* 38. *In ſimilitudinem lapidis aquæ durantur.* A' vizek, az az, az iſtentelenek a' kövek haſonlatoſságára keményednek meg. A' viz lágy, a' hol akarod ott válaſzthatod el kezeddel, által verheted ujjodal, de ugyan mikor a' hideg éri, ugy meg-fagy, hogy fejſzével is alig bonthatod fel, sőt a' mint Szent *Cyrillus* beſzélli az éyſzaki tartományokban, ugy meg-keménykednek a' kőſziklák kőzőt a' vizek, hogy ſoha többé meg ne olvadgyanak; és azért házakat, várokat, városoknak erős kő falait abbul épitik, állattyában viz, de erősségében kő. Igy ſzintén ugy mond Szent Agoſton *tract.* 27. *in Joan.* Az embernek terméſzete lágy, ſzelid, egy ſuallattal, egy jo beſzéddel, minden felé hajthatando, de minek utánna éri a' hideg, az az, a' bűn, ugy meg-keménykedik a' ſzive, hogy a' kőnél keményebbé vállyék, az az ördögnél gonoſzabbá, mert ennél többet mér cſelekedni, többet probál, s' inkább nyughatatlankodik. A' mint maga az Iſten nyilván mondotta a' gonoſz zſidoságnak: *Iſaiæ c.* 48. *Servi te, quia durus es, & nervus ferreus cervix tua, dura facta ſunt peccata tua.* Ne cſudáld, hogy keményen bántam te veled, mert tudtam jol, hogy kemény vagy, és vas in a' te homlokod. Meg-keménykedtenek a' te buneid.

Job. 38. v. 30.

Auguſtinus tract. 27. in Joan.

Iſaiæ c. 48. v. 4.

Mire nézve fölöttébb félt az illyenektűl Sz. Pál Apoſtol, ugy annyira, hogy a' ki ſem a' haláltul, ſem az ördögtűl nem tartott, azt mondaná: 2. *ad Theſſal.* 3. *Fratres orate pro nobis, ut liberemur ab importunis & malis hominibus.* Edes Atyámfiai kérlek imádkozzatok érettünk hogy meg-menekedgyünk a' gonoſz, és alkalmatlan emberektűl. Oh dicsőséges Apoſtol! micſoda mondás ez? félő a' gono-

2. ad Theſſ. 3. v. 1. & 2.

ſzok-

szoktul? a' ki az Istennek malasztyával tele lévén megvetetted a' pokolbéli erőt, és minden teremtett állatokat, sőt a' haláltul sem tartottál semmit, mondván: *Quis nos separabit à charitate Christi, tribulatio? anguſtia? &c. certus ſum enim quia, neque mors, neque vita, neque Angeli, neque principatus, neque virtutes, &c.* Bizonyos vagyok benne, hogy el nem választ sem a' halál, sem az élet, sem az Angyalok, sem a' fejedelemségek, sem az erők &c. s' most egy gonosz embertűl, egy rêz miveſtűl annyira félsz, hogy ugyan másokat hij segitségűl? Ah ne csudáld ezt, (ugy mond Sz. Pál) mert ez a' gonosz ember többet busit, többet fárasztt gonoszságával, mit valamenyi pokolbéli erő busithat, és fárasztthat.

El mehet vele gonoszságával, válaki roszszabbá tette magát az ördögnél, mert a' mint annál roszszabb, annál nagyobb lészen jövendőben büntetése, és kárhozattya. s' azért nagy busulással mondotta volt azt üdvözitőnk a' gonosz zsidoknak: *O generatio infidelis, & perverſa, uſque quo ero apud vos, & patiar vos. Lucæ 9.* Oh hitetlen és el fordult nemzetség! meddig meddig lészek nálatok, meddig tűrlek el? meddig szenvedlek? mert gonoszságtok sietteti büntetésteket. *Lucæ 9. v. 41.*

Micsoda volna az ember ellen az ördög, ha a' gonosz ember nem volna? semmi. mint a' ki fegyver nélkűl harczol, el veszti a' harczot, ugy a' mely ördög gonosz embernélkűl incselkedik, semmit sem nyér, és azért a' kik azt kérdik miért győzettetett meg menyben az ördög, s' a' földen győzedelmes, azt felelik az elmésék, azért, mert menyben nem volt fegyvere. Micsoda fegyvere? Hallyátok a' Szent Atyát, *Author imperfecti operis hom. 24. in Matt. Arma diaboli eſt malus homo, ſicut enim homo ſine armis non poſſet aliquid facere contra hoſtem, ſic diabolus ſine homine non valet aliquid* *Author imperfecti oper. hom. 24. in Mat.*

quid in ſanctos. Az ördögnek fegyvere a' gonoſz ember, mert valamint hogy fegyvernélkül keveſet cſelekedhetik ellensége ellen az ember, ugy az ördög gonoſz ember nélkül ſemmit ſem tehet a' Szentek ellen.

Iſten őrizzen (ugy mond) az ördögtül, de mégis inkáb félek a' gonoſz embertül, mert az ördögöt tudom, hogy veſzteni akar, és eskütt ellenségem, s' azért ellenne állok, de hozzám haſonlo embertül nem tartok, vélem, hogy jot akar, s' meg cſal, és az ördögnek ejt kezében. *Non enim dæmon præſtat homini virtutem, ſed homo dæmoni.* Mert nem az ördög ád erőt embernek, hanem a' gonoſz ember ád erőt az ördögnek. Es erre nézve mondotta üdvözitőnk: *Cavete ab hominibus. Matt.* 10. oyjátok magatokat az emberektül, az az a' gonoſz emberek incſelkedésétül. *Matt. 10. v. 17.*

Cſák hogy valamit eddig mondottam még, mind kőzönséges mondás, el hittem azt gondolyátok, de kicſodák azok a' gonoſzok, a' kik gonoſzabbak, és nagyobb ellenségink az ördögnél. En ſzemélyekre nem mutatok, mert ſenkinek ſzivében nem lakom, és életét nem viſgálom, de ha tetzik, én réájok mutatok. Azok a' gonoſzak, a' kik tégedet vétekre és bűnre veſznek, mondod, hogy? s' miképpen volnának ellenségim? hiſzem jo ſzot adnak, kedvemet kereſik, ajándékokkal tőltenek, néha ruháznak, más fogyatkozáſimban párt fogoim, ſegitőim. Ah! éppen ezek az ellenséges emberek, kik ſegitik teſtedet, de lelkedet pokolra kéſzitik. Meg fagyott immár azokban az Iſten malaſztyának ki vetéſe után ſzivek, s' azt akarják, te ſe légy lágyabb ſzivű. Iſzonyodol te a' vétektül, de ők bátoritanak, mondván: mit félſz? mit irtozol, nékem-is vagyon eſzem, mire valo a' gyonás? Ah moſtan fogad ſzomat, s' azután tarcs pœnitentiát. Ah! ördögi tanitás! nem mondám-é? hogy lattrabbak az ördögnél,

ſoha

sóha illyen háloja nincsen az ördögnek, és azért ezek által leg hamarébb keriti be a' szegények lelkét. Veszszen el tested, inkább éhel hally-meg, más fala alatt, jobb néked, mint illyen álmitásra lelkedet el veszténed.

Más, hamis tanácsot ád, hogy és mi modon ronthasd meg felebarátodat. Ah! oyjad magadat, vigyázz mert bűnre vezet, mit használ néked, egy hamis nyereséged, és keresményed, ha lelkedet el veszted? a' miben nem késérthet az ördög, abban fárad ez a' gonosz ember, azért valaki roszra vezet, azt ismérd gonosznak, azt ellenségednek, azt ördögnek, ha pedig másokban nem tetzik az illyen undok szolgálat, ah! magad se légy azzá, szabadságod vagyon mind a' jora, mind a' gonoszra, válaszd a' jót, mert ha azt választod, téged-is a' jokkal örök üdvösségre el választ az Ur, a' kinek abban tetzettél-meg, hogy ellenséges ember, az az, eszközе nem voltál az ördögnek. Amen.

VIZ KERESZT NAP UTAN, ÖTÖDIK VASARNAP, HARMADIK PREDIKACZIO.

Jubilæum lévén ezen a' napon, annak alkalmatosságával, az Isteni irgalmassággal bátorittatnak a' hivek, s' meg-muttatatik, hogy a' ki azt nem becsülli, arra méltatlan légyen.

Vis, imus, & colligimus ea, & ait non. Matthæi 13. *Matt.* 13.

Akarod, hogy mennyünk, és egyben szedgyük a' konkolyt, és monda nem.

GVors ſzolgálattyoknak kéſz ajánlásáte' máj példázott ſzolgáknak valaki hallya, midőn vetésében meg károſodott gazdájoknak arra ajánlyák magokat, hogy majd ki tépik, és ki gyomlállyák buzája kőzűl a' konkolyt, el hittem én, hogy azt vélné mindenik, mint haſznos ſzándékokat jo neven vévén, ki küldi őket, és ki gyamolaltattya. De ſokkal bűlőmbet felel ő, midőn nem azt parancſollya, hogy azt ki tépjék, hanem hogy nevelkedni engedgyék, s'azt kiáltya *Non*, nem, ſemmiképpen ne bántsátok, ugy de miért nem? nemde a' haſzontalan konkoly nem ártalmas-é a' buzának mind nevelkedéſekor, mind le arattatáſa után? mig nevelkedik erejét el véſzi, nedveſségét maga nevelésére vonnya, minek utánna le arattatik, és a' buzával egyben egyeledik megkeſeriti? mindazonáltal mégis cſak azt mondgya *Non*, ne bántsátok: *Non enim cogitationes meæ cogitationes veſtræ dicit Dominus, quia ſicut cœli à terra, ſic exaltatæ ſunt cogitationes meæ à cogitationibus veſtris. Iſaiæ* 55. Mert az én gondolatim nem a' ti gondolatitok, mivel valamint az ég a' földtűl, annyira távul járnak az én gondolatim a' ti gondolatitoktul.

Iſaiæ 55. v. 8.

Máſt lát tudni illik ő benne, vagy azt hogy jövendőben-it tűzre megyen a' konkoly, és azért ha hallad is veſzte, elég űdején léſzen, ha cſak el kell veſzni, a' mint hogy maga meg-vallya: *Tempore meſſis dicam meſſoribus, colligite primum zizania, & alligate ea in faſciculos ad comburendum.* Az aratáſnak űdején meg-hagyom az aratoknak ſzedgyék egyben előſzőr a' konkolyt, kőſsék kévében, meg-égetéſre. Oh rettenetes ki menetele a' gonoſz konkolynak! a' meg-regzet bűnőſnek, a' ki mind halálig ſem gondolkodik meg-változásárul, mert tűzre vettetik, u-

gyan-

gyan-is ennek a' bûntetésnek sullya tartoztattya a' mi Urunkat, hogy a' gonoszak bûntetésével nem siet, mert láttya, hogy soha el nem kerûlik. Ne vigadgyon bár azon a' feslett szabad életû, hogy mostan meg bántatik, mert mostani engedelme, bizonyos jele naponként közelyebb érkezô bûntetésének.

Mit használt Amannak királlyával valo vendégeskedése, hogy ha a' vendégségbûl akaszto fára kellett menni? örvendezve kérkedett ô, hogy csak maga lett volna királlyával, és királynéjával, s' holnap-is (ugy mond) hivatalos vagyok, mit használt gonosz igyekezete, hogy másnak csinaltatott akaszto fát, ha magának kellet rajta függeni? *Videbat Deus futurum illius supplicium, ut suspendebatur ipse, & ab alta cruce trudebatur in infernum, & inde tacet, & subridet, imò irridet eum ad mensam regis sedentem.* Mikor az Istennek népét el akarta veszteni, mindgyárt akkor megérdemlette volna bûntetését, de mivel el kellet veszni, nem sietet véle a' bûntetô Isten, mert látta miképpen akasztatik fel, és a' magas gerendarul, mi modon taszitatik le pokolban, és azért halgatott mosolygot, sôt megnevette ôtet az Isten a' királyi asztalnál létében: ugy mond *Baëza ex Josepho l. 11. c. 6.* Mert meg-vagyon irva: *Dominus autem irridebit eum, quoniam prospicit, quod veniet dies ejus. Psalm. 36.* A' gonoszságban örvendezô embert, megneveti az Isten, mert láttya hogy el jô az ô napja, a' melyben el kezdi kinnyát, és soha el nem végezi.

Baëza ex Josepho l. 11. c. 6.

Psalm. 36. v. 13.

Erre nézve mondotta tehát, *Non*, ne bántsátok. A' vagy mégis mást látot benne, s' talán azt, hogy jobbulásokat várta a' konkoly neve alatt jelentett gonoszoknak, mert sokszor a' kik gonoszoknak láttattak, a' farkasokbul bárányokká váltak Szent Pállal, mert ezeket-is meg szokta várni az isten, a' mint Isaias mindenek fûlében kiált.

Iſaiæ c. 55. v. 7. *Derelinquat impius viam ſuam, vir iniquus cogitationes ſuas, & revertatur ad Dominum, & miſerebitur ejus, & ad Deum noſtrum, quoniam multus eſt ad ignoſcendum. c. 55.* Hagya el az iſtentelen az ő útát, a' gonoſz férfiu az ő gondolatit, és térjen meg az Urhoz, és meg-kőnyőrűly rajta, és a' mi Iſtenünkhez, mert igen kéſz a' meg-bocsátáſra. Mire nézve, hogy bátrabban folyamodgyunk hozzá, a' moſtani Jubilæum alkalmatoſságával, ugy meg-mutatom kegyes irgalmaſságát, hogy valaki azt nem fogja tudni becsülleni, réá méltatlannak itélteſsék. &c.

Propoſitio.

Sok rettenetes fenyegetéſi Iſtennek, mellyekkel zabolán tartya az embert, hogy ne vétkezzék, félelemmel tőlti meg ſzivét minden ſzándékiban, mert hallya ama' rettentő ſzavát *Non parcam.* Meg nem engedek. hanem a' gonoſzokat gonoſzul veſztem, annak okáért mind ebben az életben, mind a' kővetkezendőben bűntető igazságának oſtorit mutogattya, itten meg-rázza a' főldet, és ugy meg-indittya, hogy annak repedésében hegyek és halmok, gyakorta egéſz városok egy ſzem pillantásban el temetteſſenek. a' mellyet lélekben látván Szent Dávid e' képpen jedzette fel: *Commota eſt, & contremuit terra, fundamenta montium conturbata ſunt, & commota ſunt, quoniam iratus eſt eis. Pſalm.* 17. Meg-indult, és reſzketet a' főld, a' hegyek fundamentomi meg-indittattanak, mert réájok meg-haragudot az Ur. A' mivel ha meg nem jobbultak a' bűnősők, onnan fellyűl iëſztette, és iëſzti, mert meg-zőrditi az egeket, s' mind addig cſattogattya, mig iſzonyu villamáſok kőzőtt hirtelen menykőveit le nem ſzakaſztya, azon Szent Dávid bizonyságából: *Intonuit de cælo Dominus, & altiſſimus dedit vocem ſuam, fulgura multiplicavit, & conturbavit eos. ibidem.* Az egekből menydőrget az Ur, és a' magaſságbéli ſzozattyát adta, a' villámaſokat meg ſokaſitotta,

Eſ. 17. v. 8.

Ibid v. 14. & 15.

totta, és meg-rémitette őket. Ezeken fellyûl dög halált bocsát kőzikben, s' ugy el ſzéleſzti egy máſtul őket, hogy csak bucſut ſe veheſſen egyik gonoſz a' máſiktul, mind arra a' végre cſelekedvén ezeket, hogy féllyük őtet, és a' bûntûl magunkat tartoztaſſuk. de a' jövendő életben-is mivel rettentſen, értetteték az el mult harmadik vasárnapi Evángeliumbul-is: *Filij regni ejicientur foras in tenebras exteriores, ibi erit fletus, & ſtridor dentium.* Az orſzágnak fiaj ki vettetnek a' kûlső sötétségre, ottan léſzen ſirás, és fogak cſikorgatáſa. Az az, a' kik mint joſzágokhoz kőnyen juthattak volna menyorſzághoz, meg-regzet gonoſzságok miat, ki vettetnek és el kárhoznak. A' máj Evángeliumban-is azt hagyá: *Alligate in faſciculos ad comburendum.* Kőſétek kévében őket meg-égetéſre, őrőkké valo tûzre. Illyen az ő rettentő haragja. Ugy de: *Nunquid in æternum projiciet Deus, aut non apponet, ut complacitior ſit adhuc, aut obliviſcetur miſereri Deus, aut continebit in ira miſericordias ſuas? Pſalm.* 76. Nem de őrőkké el véte Iſten, avagy nem téſzi é azt fel, hogy még meg-engeſzteltetſék, avagy el feletkezik-é irgalmazni? avagy haragjában meg tartoztattya é irgalmaſságit? Ah! *Quærite Dominum, dum inveniri poteſt invocate eum, dum propè eſt. Iſaiæ* 55. Jóbbal biztat Iſaiás: kereſsétek (ugy mond) az Urat, mig fel találhatni, őtet hijátok ſegitségûl, és kéllellyétek-meg, mig kőzél vagyon. Az az: mig ebben az életben hallaſztya bûntetését, addig kereſsétek irgalmaſságát, mert ez minden cſelekedetit fellyûl halladgya: *Nunc prope eſt, tunc autem nemini erit proximus Deus, ſed alijs quidem præſens, alijs verò nimis valdè remotus.* Moſtan (ugy mond Szent Bernárd) kőzél vagyon, akkor pedig ſenkihez kőzél nem léſzen, hanem némellyeknél jelen léſzen éppen, némellyektûl pedig igen meſze el távozik.

Pſalm. 76. v. 8. & 9.

Iſaiæ 55. v. 6.

S. Bernard.

Ő az, a' ki noha méltán haragſzik a' bűnösökre, de ugyan leg könnyebben engeſzteltethetik; a' mint Habakuk Prophétának, Iſtenével valo beſzédéből ki tetzik, mikor azt mondgya: *Habac. c. 3. v. 2.* *Cùm iratus fueris, recordaberis miſericordiæ. c. 3.* Ollyan engedelmes ſzivű vagy te én Iſtenem, hogy mikor haragſzol-is, meg-emlékezél az irgalmaſságrul, s' erre nézve mondgya Szent Pál: *2. ad Cor. 1. v. 3.* *Pater miſericordiarum, & Deus totius conſolationis. 2. ad Cor. 1.* Az Iſten irgalmaſságnak Attya, és minden vigaſztaláſnak Iſtene. mert valamint rettent, hogy ne vétsünk, ugy ha vétünk bátorit, hogy hozzá térjünk, és mindgyárt meg vigaſztal, Szent Dávid bizonyságából-is: *Deus tu converſus vivificabis nos, & plebs tua lætábitur in te.* Nincſen jobb és irgalmaſſabb Urunk nálodnál kegyes Iſten, mert valamint hogy vétkünkel lelkünket meg-öltük; ugy te haragodbul meg térvén megelevenitesz, ugy annyira, hogy az egész néped örvendezzen te benned. Nem folyamodhatik a' gyermek Attyához bátrabban, mint mi a' mi Iſtenünkhez, mert ez mind Attya, s' mind Annya az irgalmaſságnak. Az Atya, és Anya el feletkeznek gyermekekrül, de ő ſoha nem feletkezik el, maga igérete ſzerént: *Iſaiæ 49. v. 15. & 16.* *Nunquid obliviſci poteſt mulier infantem ſuum, ut non miſereatur filij uteris ſui, & ſi illa oblita fuerit ego tamen non obliviſcar tui. Iſaiæ 49. In manibus meis deſcripſi te.* Nemde el felejtheti-é az aſzſzony gyermekét, hogy méhe magzattyán ne könyörüllyön, de ha ő el feletkezik-is, én ſoha el nem felejtlek, mert én téged a' kezeimen irtalak le. s' valamint hogy kezeim, az az minden munkám és cſelekedetem ſzüntelen előttem, ugy te mindenkor ſzemem előtt vagy, és gondot viſelek réád, hogy el ne veſzheſs.

A' mely ſzot *Deſcripſi*, le irtalak, a' zſido bötűből igy olvaſsák: *Exaravi te.* én tégedet a' kezeimben be ſzántat-

tattalak, az az, éppen be metzettelek, s' tudgyátok-é hol tôrtént, ez a' mi kezeire le irataſunk? Meg-felel *Cornelius à Lapide in Iſaiam hic. In cruce, ibi enim nos deſcripſit, non atramento, ſed ſanguine ſuo, non calamo, ſed clavis, non in cute, ſed in carne, ita alte, ut ea nulla unquam ætas, nec æternitas ſit deletura.* A' kereſzt fan irt le kezejre, ottan irt le, nem téntával, hanem maga vérével, nem pennával, hanem vas ſzegekkel, nem a' bôre felett, hanem mélyen a' teſtében, ollyan mélyen, hogy onnan ſemmi ûdô ki ne tôrôlheſſen, s' nem cſak az ûdô, hanem az ôrôkké valoság ſe változtathaſſon meg. *Cornelius à lapide in Iſaiam hic.*

Innen vagyon az, hogy minden anyai ſzeretetet fellyûl halladgyon az ô irgalmaſsága. mert *Huic proprium eſt miſereri, ſemper & parcere.* Az ô tulajdonsága az, hogy mindenkor irgalmazzon, mindenkor engedgyen. Valamint hogy valamikor világoſság vagyon, ſzûkséges képpen világoſit, ugy ô mindenkor irgalmaz, a' mely haſonlatoſságot maga adta felôle Szent János 1. 1. *Hæc eſt annunciatio quam audivimus à Deo, & annunciamus vobis, quoniam Deus lux eſt.* Ez a' követség mellyet hallottunk az Iſtentûl, és néktek meg-jelentyûk, hogy az Iſten viſágoſság. A' mely ſzokat magyarázván Didymus igy ſzoll: *Ut neque lux oblivisci unquam poteſt, quo minùs illuminet, neque ignis, quo minùs calefaciat, nam etſi ad modici temporis iram peccato interpoſito videatur miſericordias ſuas continere, attamen non in perpetuum continebuntur.* Azért mondatik az Iſten világoſságnak, mert valamint hogy a' világoſság nem feletkezhetik ugy meg, hogy ne világoſitſon, ſe a' tûz, hogy ne melegitſen, ugy ô ſem haragudhatik ugy, hogy ne könyörûllyen, mert noha egy ûdeig a' bûnnek közben vetéſe miatt meg-vonnya irgalmaſságát, de ugyan ôrôkké meg nem vonhattya. Vedd el a' világoſság, és a' ſzemed közôt, a' közben *1. Joan. 1. v. 5.* *Didymus.*

vetet akadályt, és mindgyárt látod a' világoſságot, vedd el a' közben vetett vétkedet, és mindgyárt látod Iſtennek irgalmaſságát.

Meg-vonta volt ő magát Szent Dávidtul, mert ennek vétke állott közben, de mihelet ezt félre tette, mindgyárt látta Iſtennek irgalmaſságát, ugy hogy a' mely dög halál büntetésének harmad napig kellett volna tartani, csak délig tartott, mert a' mint délben vétet, ugy dél után meg bánta. Akadályt tett volt ſzeme elejben Szent Péter, és azért nem láthatta, sőt közélről ſem iſmérte: *Non novi hominem.* En (ugy mond, nem iſmérem, de mihelet killyebb kezdet menni, félre vévén magát a' sötétség fiaj közül, mindgyárt látta, és meg-iſmérte, mert *Flevit amarè.* keſerveſſen meg ſiratta hitetlenségét. közben vetette volt Szent Pál üldözésének vétkét, s'azért mikor jelen létében nagy világoſsággal környül vette volna az Iſteni világoſság, még ſem láthatta, hanem azt kérdé: *Quis es tu Domine?* Ki vagy Uram te? *Surrexit autem Saulus de terra, apertíſque oculis nihil videbat.* Fel kélvén, fel nyilt ſzemmel ſem látot ſemmit. De mihelet félre tette az üldözéſt, s'az Iſtennek akaratyát tudakozta: *Domine quid me vis facere?* mit akarſz Uram hogy cſelekedgyem? Ah akkor; *Cecíderunt ab oculis ejus tanquam ſquammæ, ac viſum recepit.* Actor. 9. Mint a' hal héy, ollyan eſett le ſzeméről, és látni kezdet, s'ugy annyira látta Iſtennek irgalmaſságát, hogy a' harmadik égig látna bé, s'ollyakat hallana, a' minémüeket csak az Iſtennek fiaj hallanak, és látnak, mert meg vagyon irva, *Tunc erumpet quaſi mane lumen tuum.* Iſaia 58. Akkor ki fakad a' te világoſságod, az az egyſzer s'mind adatik irgalmaſságod a' bünöſnek, mikor bünét meg bánnya.

Actor. 9. v. 6.

Iſaiæ c. 58. v. 8.

A' hol Chryſoſtomus kiváltképpen meg-jedzi azt a' ſzot:

ſzot: *Erumpet*, ki fakad, s'azt mondgya: *Cur non apparebit? dixit? ſed erumpet? ut velocitatem ſcilicet, & copiam dantis exprimeret, utque hoc verbo intelligamus illum ſalutis noſtræ valdè cupidum eſſe, quodque muneribus plenus, ex largiendi feſtinatione quaſi prorumpit. hom. 55. in Matt. tom. 2.* Miért nem mondatik, hogy ki tetzik világoſságod, hanem ki fakad? Azért hogy mind bőségét, mind gyorſaságát értſed adománnyának, és ezen az egy ſzobul, tudgyad mennyire kivánnya ůdvőſségedet. *S Chryſoſt. hom. 55. in Matt. tomo 2.*

A' ki, mivel adakozásával és irgalmával ſiet, ugy tetzik, mint ha hirtelen fakadna ki irgalmaſsága, egy ſzoval ha a' gonoſzakat nem várná régen el kellett volna veſzni a' világnak, de *Suſtinuit in multa patientia vaſa iræ apta ad interitum, ut oſtenderet divitias gloriæ ſuæ in vaſa miſericordiæ, quæ præparavit in gloriam. ad Roman. 9.* Nagy békeſséges tűréſſel, ſzenvedte el a' harag edényit, a' mellyek immár alkalmatoſſak voltak, és méltók el veſztéſre, s' mi végre? hogy dicsőségének gazdagságát, az irgalmaſságnak edényihez, meg mutatná, mellyeket dicsőségre kéſzitett, az az, hogy mind az igazak, mind a' gonoſzak meg-iſmérnék irgalmaſságát, meg-iſmérnék a' gonoſzak, mért őket várja irgalmaſsága, meg-iſmérnék az igazak, mert az ő tanuláſokra ſzenvedi el őket, hogy mind a' ketten ůdvőzůllyenek. *Rom. 9. v. 23.*

Mely irgalmaſságát valaki meg nem iſméred, haragjára vagy mélto, s' te vagy az, a' ki edénye vagy haragjának, s' magadat kárhozatodra alkalmaztatod, ha pedig meg-iſméred, ne hallazd hozzá folyamodáſodat, hanem a' mit Iſaiás kiált hallyad, és vidd végben, ő azt kiáltya: *Narra ſi quid habes, ut juſtificeris. c. 43. ſeptuagint. interpret. Dic tu, iniquitates tuas primus, ut juſtificeris.* Mond meg te a' te gonoſzságidat elsőben, hogy meg igazuly. A' hol Szent *Iſaiæ c. 43. v. 26. Septuaginta Interpr.*

S. Chryſoſt. in Pſ. 135. Chryſoſtomus *in Pſalm.* 135. *Quid poteſt cum hac conferri clementia? dic inquit & nihil quæro amplius, confitere, & mihi ſufficit, dic & totum fero acceptum.* Mi lehet ennél nagyobb kegyeſség, csak mond-meg, és meg elégſzem vele, mond-meg, és mindgyárt bé véſzem gyonáſodat. De ugy mond-gyad, hogy tőredelmes ſzivel mondgyad, egyéb aránt, *1. ad Cor. 13.* *Factus ſum velut æs ſonans, & cymbalum tinniens.* 1. *ad Corint.* 13. Mint a' zengő pengó réz, és az üreſſen cſengő cymbalum, ollyanná lettél, ha ſzereteted nincſen, s' csak pengeſz, és belől üres vagy. Valaki gyonáshoz és az illyen ſzentséghez kéſzülſz, felőled mondatik az, *Et tu Bethlehem, terra Juda, nequaquam minima es ex principibus Juda, ex te enim exiet Dux. Matt.* 2. Es te Bethlehem Judának földé ſemmiképpen nem vagy leg-kiſſebb a' Juda Fejedelmi kőzót, mert te belőled jő ki a' vezér. *Bethlehem* annyit téſzen mint kenyér háza; *Juda* annyit mint gyonás, mert a' hol a' Kriſtus teſte vételéhez tétetik a' tőredelmes gyonás nem késhetik ottan az irgalmaſság. A' mint *S. Bernard. ſerm. 1. in vigil. nativ.* Szent Bernárd ſzoll: *ſerm.* 1. *in vigilia nativ. Bethlehem domum panis, Juda ſonat confeſſionem: tu ergo ſi quanta potes devotione ſuſcipias panem illum, qui de cælo deſcendit Bethlehem factus es, dignus plane ſuſceptione Dominicâ, ſi tamen confeſſio non defuerit.* Mennél nagyobb alázatoſsággal, áétatoſsággal, és tőredelmeſséggel veheted azt a' kenyeret, mely mennyorſzágbul ſzállott le, ugy vedd, és imé méltová tetted magadat, a' kihez bé térjen az Ur. De ugy, ha tőredelmes gyonáſod elő jár, ez a' gyonás az, a' mellyel dicsőségre fődeztetik a' ſzenteknek teſte. Hallottátok el hittem *Ezech.* 1. Ama' *Ezech. 1.* csudálatos látáſt mikor a' földet holditaná és oſtorozná az Ur, oly állatokat láta előtte a' Proféta, a' mellyek ſzárnyokkal fődezik vala be teſteket, hogy az Ur előtt alázatoſſan állanának, és dicsőségeket el fődeznék, *Pennæ ſin-*

singulorum jungebantur, duæ tegebant corpora eorum. Két szárnyokkal egy máſt érték, kettejvel fődezték teſteket. Csudálatos látás! vallyon mit jelentet? meg-fejti *Petrus Damianus ſerm. de S. Michaële*: *Prima hominis ala, revertentis ad Deum, amaritudo cordis eſt. Sed quia corde creditur ad juſtitiam, ore autem fit confeſſio ad ſalutem, ſequitur ſecunda penna, confeſſio videlicet oris. Iſtæ ſiquidem virtutes ſunt, quæ multiplicem cumulum ſcelerum noſtrorum ante Dei oculos abſcondunt. de his dicitur duæ tegebant corpora eorum.* Nem máſt jelentett, hanem azokat; a' kik az Urhoz térnek, és előtte állapodnak-meg az Oltári Szentség előtt, mert az első szárny, a' meg-térő emberek szivének keserűsége. de mivel szivel hiszünk, mikor igazságra akarunk lépni, ugyan meg kivántatik az, hogy az üdvősségnek el nyerésére meg-legyen a' gyonás, és bűneinknek valláſa, a' mely máſodik szárnya a' meg-tért embernek. Ezek tudni illik azok a' joszágos cselekedetek, a' mellyek számtalan gonoszságinkat el fődezik Isten előtt, és ezekről mondgya a' Prophéta kettei teſteket fődezte. *Petrus Damianus ſerm. de S. Michaële.*

Most nyujtot Isten derekas alkalmatoſságot, hogy ély irgalmaſságával, ne vond tehát magadat félre keresztyén lélek, hanem ály Istened elejben, jussón eszedben, hogy kezein fel vagy irva, kiálts szivedben hozzá, s' mondgyad Szent Agoſtonnal: *Ecce in manibus tuis deſcripſiſti me, lege ipſam ſcripturam, & ſalva me, en ad te ſuſpiro crea tura tua, creator es, recrea me. En ad te clamo factura tua, vita es, vivifica me, en ad te reſpicio tuum plaſma, plaſmator es reſtaura me. ſoliloquiorum c.2.* Imé kezejden irtál le Uram olvasd az iráſt, és üdvözits engem, imé én te hozzád fohászkodom a' te alkotmányod, alkoto vagy, alkos uijobban, a' ki meg-romlottam és meg bomlottam. Imé te hozzád kiáltok a' te kezed munkája, élet vagy te, elevenits-meg, *S. Auguſt. ſoliloquior. c. 2.*

mert meg-holtam, Imé te réád tekéntek a' te munkád, te vagy az én formálom, hozd helyre meg-bomlott képemet.

Igy ſzolly kereſztyén lélek, igy élly irgalmaſságával, midőn ő hi, akkor térj hozzá, valami akadályt tett, hogy ne láthatnád irgalmaſságának világoſságágát vesd el, és meg-látod, ne hadd lelkedet meg-konkolyoſodni, hanem ugy teremj, hogy a' ki ſokáig várta megtéréſedet, hallyad tőle jövendőben azt: *Congregate triticum meum in horreum.* Gyűjtsétek, és vigyétek az én buzámat az én csűrömben, őrökké valo boldogságban, térj-meg, ha el tértél, hogy őrökké mondhaſſad Szent Dáviddal: *Miſericordias Domini in aternum cantabo.* Az Urnak irgalmaſságát őrökké éneklem, dicsérem, és áldom, *Quia Fecit mihi magna qui potens eſt.* Mert jot tett velem a' ki hatalmas és irgalmas Iſten. Amen.

VIZ KERESZT NAP UTAN, HATODIK VASARNAP, ELSŐ PREDIKACZIO.

A' kinek ſzája izi meg-veſzett a' lelki dolgoknak koſtolásába, rágodgyék a' Kriſtus ſzenvedésének, és az őrők életnek muſtárán, és ez azt meg tériti.

Matt. 13. *Simile eſt regnum cælorum grano ſinapis. Matthæi* 13.

Haſonlo a' mennyeknek orſzága a' muſtár maghoz.

Az

AZ ûdőnek kûlőmbőző forgásával nyilván vagyon az, hogy az emberi teſtnek-is változik egéſsége, sőt a' minémű tulajdonsága vagyon az ûdő változásának, ugy tulajdon és bizonyos változáſa az egéſségnek, mikor a' sûtő melegtûl el hevûl a' levegő ég, akkor a' forró betegségek, és gyuladáſok kinozzák a' teſtet, mikor pedig fêlre vonnya magát a' sûtő verőfény és az őſzi nedveſséggel hiveſedik az ûdő, náthák, és hurvtok torhás kőhögő nyavalyák győtrik mellyét az embernek. De ezeken kivûl-is a' rothadáſra ſiető teſtnek belső fogyatkozáſibul, majd egyik, majd máſik betegség támad, igy a' moſtani ûdőben annyira el hatalmazott az eledelnek meg-utáláſa, hogy akár mely beteget kérgyek, mi lelte? azt feleli, nem ehetem, még csak a' ſzagátul is irtozom az eledelnek: bizony veſzedelmes nyavalya! mert az el ſiető halálnak bizonyos jele: eledelt kell vetni az emberi belső hévsêgnek, hogy arra forditván emészтő erejêt mêrtékleteſſen tartſa és táplállya a' teſtet, egyéb aránt ha nincſen mit főzzőn a' gyomorban, más réſzeit és tagjait ragadgya, és emészti az embernek, s'mind addig fogyattya magát, mig minden elevenségét belőle ki ſzaraſztván, kezében nem adgya a' halálnak.

E' felől ugyan ſokaknak hallatik panaſza, és ſenki nincſen a' ki ſegitheſſe, de arrul, a' mi ſullyoſſabb betegség, ugy mint a' léleknek meg unalkodáſárul, mikor izetlen előtte az Iſten igejének halgatáſa, izetlen, sőt keſerű a' jo cſelekedet, és ugy el ſzárad belől-is elméjében, hogy csak hallani ſem akarja a' jót, errûl ſenki nem panaſzolkodik, noha pedig a' mint a' teſtnek az étek megunáſa, ugy a' jonak meg vetéſe a' halálhoz kőzelit, amaz ûdeig valo halálhoz ez őrőkké valohoz.

A'

A' mellyet elmés verſekkel igy éneklett *Jacobus Biel Anthologia Sacra.*

Ut perdunt propriam mortalia corpora vitam.
Sic nequeant eſcas ſumere corporeas.
Sic animæ, niſi delicijs rationis utantur
Dum verbi æterni pane carent, pereunt.
Nam quid erit, quod dira procul faſtidia pellat
Cùm ſeipſo refugit mens ſaturare Deo.

Jacobus Biel. anth. Sacra.

Mint a' halando teſt életét el veſzti
Hogy ha ſzokot étkét meg nem emészteti,
Igy a' lélek el vész, ha nem éſzi étkét
Az őrők életnek gyűlőli kenyerét.
Nincs mi helyre hozza néki ſzája izét
Edes Iſtenének ha meg-veti mézét.

Csak veszni tért az, a' kinek se az Iſtennek igéje, se a' jo cſelekedet nem kedves. Oh veſzedelmes betegség! ki ſegitheti a' meg-veſzett ſzájnak izetlen az édes s'hogy ha keſerűvel kinálom irtozo orvoſság. En azt itélem akár édes, akár keſerű legyen az orvoſság, csak haſznállyon, üdvőſséges be venni, leg főképpen, ha ollyan orvos adgya, a' ki ſokakat gyogyitott: kicſoda az? el hittem által láttyátok, nem más, hanem a' mi ſzerelmes meg-Váltónk Kriſtus Jéſus, a' ki muſtár maggal kinál. *Simile eſt regnum cælorum grano ſinapis.* Haſonlo mennyeknek orſzága a' muſtár maghoz. Oh mennyi jót foglal magában! annyit (ugy mond Szent Pal,) a' menyit ſem fül nem hallott, ſem elme nem értet. Ki ki azért, ha megunalkodott a' jónak mivelésében, és izetlen az Iſtennek igéje előtte, izetlen a' jo cſelekedeteknek gyakorlása, mint a' templombéli áétatoſság, teſti ſanyargatás, békeſséges türés, és több a' féle jo, csak két kalánkával végyen bé. s'bizonyoſſan meg tér ſzája ize, és veſzedelmes

nya-

nyavalyábul ki gyogyul. Mellyet mig én el készitek, ti készitsétek el sziveteket, annak bé vételére, és hasznát veszitek. *Propositio.*

Mivel az ember mig távul vagyon éltében attul a' boldog helytûl, a' melyben semmi soha nem unalmas, hanem inkább kivánatos, toább toább gyuladván kivánsága a' meg-kostolt jókbul valo életre, itt a' nyomoruság vôlgyében unalkodva tôngôdik, s' nem kûlômben unnya-meg a' lélek az ô tulajdon jovait, mint a' test az éledelt, mely ha annál jobb-is, ha bôven vagyon, és gyakorta, magát meg untattya.

Mi lehetet édessebb? mi kedvessebb étel a' mennyej mannánál, a' mellyel éltette népét az Isten a' pusztában, s' mindazonáltal mégis annyira meg unta a' nép, hogy inkább aláb valót kivánna, ugy mint uborkát, vereshagymát, hust, és halat. Mert sirva igy panaszolkodott.: *Quis dabit nobis ad vescendum carnes? recordamur piscium, quos comedebamus in Ægypto gratis, in mentem veniunt nobis cucumeres, pepones, cepæ, porrique & allia, anima nostra arida est, nil aliud respiciunt oculi nostri, nisi manna.* Num. 11. *Num. 11. v. 5.* Oh ki ád nékûnk húst! emlékezûnk a' halakrul, a' mellyeket ingyen ettûnk Ægyptomban, jut eszûnkben az uborka, dinnye, vereshagyma, és foghagyma, száraz a' mi lelkûnk, és a' mi lelkûnk; és a' mi szemeink mást semmit nem látnak, hanem csak a' mannát. Oh esztelen nép! csak-é a' manna? a' melyben minden iz meg-volt, a' ki mit kivánt azt érzette benne? meg-untátok a' mennyej ajándékot, de meg vásik fogatok, sôt megis fultok a' hus ételben, s' ugy is tôrtént, mert *Iratúsque est furor Domini valde.* Igen meg-haraguék réájok az Isten. Adott hust nékik, mivel mint a' por, ugy hullott kôzikben le a' fûry madár de torkokon akadott, *Adhuc esca eorum erant in ore ipsorum, & Psalm. 77. v. 30.*

ira Dei aſcendit ſuper eos. Pſalm. 77. Még ſzájokban volt falattyok, és az Iſtennek haragja réájok ſzállott: *Occidit pingues eorum.* Meg-ölte a' kövérit.

De miért kellett azért őket meg-ölni? mert ki nem tudgya, hogy a' ſok édes étel meg-untattya magát, s' végtére ugyan irtozik ember tűle? nem azért ölte meg őket, hogy meg-unták, hanem azért hogy orvoſságot nem kértenek az unalom ellen. Elméſſen ſzoll ehez ſzokáſa ſzerént Szent Agoſton *tract.* 73. *in Joan. Faſtidiebant, quod habebant, & quod non habebant impudenter petebant, quaſi non melius peterent, non ut cibus, qui deerat indecenti deſiderio præſtaretur, ſed ut ille qui aderat ſancto faſtidio ſumeretur.* Megunták azt, a' mi előttők volt, és a' mi nem volt ſzemtelenűl kivánták, mint ha jobbat nem kivánnának, nem a' mi azt illeti, hogy az, az eledel, a' mely hijával voltak illetlen kivánságoknak meg adatnék, hanem hogy a' mely előttők volt ſzent unalommal vétetnék. Az az, ha jol értem, azért bűntettenek, hogy azt meg-unván ſzent unalommal, mennyej orvoſságot, onnan fellyűl valo ſzájok izinek meg-jobbulását nem kivánták; mivel a' mennyejekért a' földiekét meg-vetni ſzent, és üdvöſséges.

S. Auguſt. tract. 73. in Joan.

Haſonloképpen jo- és édes a' léleknek mint a' manna a' jo cſelekedet gyakorláſa, de gonoſz terméſzetétűl meg-ſzomorittatván, meg-unnya, s' miképpen gyogyulmeg? hanem orvoſsággal, ugymint a' muſtár magnak rágodásával, az az a' mennyej boldogságnak elmélkedésével. Ez az a' falat, a' mely ſzája izit meg-hozza, mert ha el gondollya ember, micſoda gyönyörűség az, a' mellyet kéſzitet hivejnek az Iſten, nem hogy meg-unná, de többekre igyekezik, s' azért jol jovallotta azt Szent Paſchaſius *lib.* 7. *in Matt. Flammetur in pectore, quo ignorantiæ totum à nobis auferat ſuâ deguſtatione faſtidium, & ferventes reddat.* Lán-

S. Paſchaſius l. 7. in Matt.

gál-

gállyon szivünkben, ez a' mustár az az, a' mennyej dicsôségnek elmélkedése, a' mellyel a' felôl valo tudatlanságunk el vétetsék, és felôle valo gondolatink által megkostolásával gyogyittatsék meg a' jónak meg-unása, és buzgobbakká tégyen.

Eszesek voltak azok, a' kikrûl emlekezik Szent Dávid *Psalm.* 106. kik mikor minden lelki eledelt meg-untak volna, és immár kôzelgetnének a' halálhoz, fel kiáltottak az Urhoz, és orvosságot kértenek, szájok izinek meg-téritésére, s' meg is nyerték. *Omnem escam abominata est anima eorum, & appropinquaverunt ad portas mortis. Et clamaverunt ad Dominum cùm tribularentur, & de necessitatibus eorum liberavit eos Dominus.* Minden eledelt meg-utált az ô lelkek, és a' halálnak kapujához kôzelgettek. Azonban fel kiáltottak az Urhoz, mikor igy háborgattatnának, és az ô szûkségekbûl ki mentette ôket az Ur. Oh eszes lelkek! a' kik orvosságot kerestek, de mivel orvosolta az Ur? meg-felel azon Szent Prophéta: *Misit verbum suum, & sanavit eos.* Mustárt kûldôtt maga igéjét az Ur, és meg-gyogyitotta ôket, tudni illik a' mennyej dicsôségnek mivoltát elejekben adta, oktatta ôket, meg-tanitván réá, mi volna az, a' miért e' világon jót kellene mivelniek, ugy mint azért a' nagy jutalomért, a' mely minden jót foglal magában. Ezzel hozta szájok izét helyre, az az, kedveket a' jónak mivelésére, mert a' mint Lorinus magyarázza, a' minden eledel által a' jo cselekedeteknek gyakorlását értette: *Fastidium enim facit virtutum exercitium, nisi de sinapi Dei, de nova inflammatione petas.* A' pedig ha annál jobb-is meg unnya a' gyarlo ember, ha az Istennek mustárábul bé nem vészen, és uijabb gyuladással szivét nem heviti.

Psalm. 106. *v.* 18.

Ibid. v. 20.

Lorinus.

Maga-is vette eszében ezt a' Királyi Prophéta magárul, és azért sietett az ô orvosa elejében nyavalyáját ki

Iſaiæ 118. v. 28. nyilatkoztatván : *Dormitavit præ tædio anima meæ, confirma me in verbis tuis. Pſalm.* 118. Ah Uram, tekénts réám! mert ſzunyadozik az én lelkem, meg unalkodom a' joban, s' azért erôſits-meg a' te ſzavajdban, az az, ne hadd ſoha el felejtenem azt a' mennyej dicsôséget, a' mellyet az álhatatos jóknak kéſzitettél, hanem oktas, és ſzûnetlen add elmémben, mert igy meg jô kedvem, és elevennyebb lélekkel áldalak és dicsérlek.

De nem ô volt egyedûl, az illyen meg-unalkodot ember, hanem moſtan-is ſzámtalanon vannak, s' mivel orvoſollyák? Szent Bernárd igy ſzoll : *Sunt qui in ſtudijs ſpiritualibus fatigati, & verſi in teporem, corde arente accedunt ad quæcunque injuncta, ergo ubi contingit tale aliquid pati, ſi miſertus vobis appropinquat in via Dominus, quâ ambulamus, & incipiat loqui de cœlo narrare, de civitate Dei, dico vobis, erit pro vehiculo pigritanti animæ, læta narratio, ita, ut pellat omne faſtidium ab anima audientis ſerm.* 32. *in Cant.* Sokan vannak, a' kik a' lelki dolgokban meg fáradnak, és meg unalkodván ſzáraz ſzivel fognak az Iſten-parancſolatinak végben vitelé-hez. Ah! tehát a' hol e' történik, kérjûk az Urat kônyörûllyön rajtunk, közelgeſſen hozzánk az itt valo útunk járásában ſzép oktatásával, mert ha a' mennyej didicsôségrûl kezd beſzélleni, és az ô Szent vároſa ſzépségérûl, mondom néktek orvoſság gyanánt eſik az a' vig beſzéd és oktatás, ugy, hogy minden unalmaſságot el végyen halgatojának ſzivérûl. *S. Bernar. ſerm.* 32. *in Cant.*

Mellyet mikor tôlem hallotok, ſzállyátok magotokban, és láſsátok honnan vagyon az, hogy néha ſerényen fel keltek, el jôttek a' templomba, buzgón imádkoztok, ſzives fohászkodáſtokkal bánnyátok fogyatkozáſtokat, és egy kevés ûdô mulván meg abban hadgyátok áétatoſságtokat reſtelletek fel kelni, meg-unnyátok

a'

a' tanitáſt hallani, honnan vagyon ez ? hanem onnan, hogy el feletkeztek azokrul a' jókrul, a' mellyeket az elôt meg kedveltetek, félre téſzitek az örökké valóságnak emlekezetit; ah! tehát, hogy lelketek ſzája izi megtérjen, vegyétek az Urnak orvoſságát, vegyétek bé a' muſtárt, rágodgyatok, az az, elmélkedgyetek a' jövendô mennyej vigaságtokrul, s' bizonyoſſan fogadom, meg-jó kedvetek, és meg uyul az elôbbeni joság bennetek.

Ezzel bátoritotta Urunk tanitványit a' jóban valo álhatatoſságra, a' tûréſre és ſzenvedéſre, mikor azt mondotta: *Ego diſpono vobis, ſicut diſpoſuit mihi Pater meus regnum, ut edatis, & bibatis. Luc.* 22. En ugy rendelem néktek, a' mint nékem rendelte az Atyám az orſzágot, hogy egyetek, és igyatok. cſudálatos igéret! Micſoda rendeléſe az a' menyorſzágnak, hogy együnk és igyunk? ki hallotta azt, hogy egy orſzág arra rendelteſsék, hogy egyenek és igyanak? de ha értelmét véſzſzûk jo rendelés, mert az orſzág jutalomul tétetik fel, és az étel munkául; az étel által az Iſtennek kedves akarattya végbe vitelét jelenti: Amaz Urunk mondáſa ſzerént: *Cibus meus eſt, ut faciam voluntatem Patris mei. Joan.* 4. Az én ételem az, hogy az én Atyámnak akarattyát cſelekedgyem. *Lucæ* 22. *v.* 29. *Joan.* 4. *v.* 34.

Az étel azért a' jóban valo fáradság, a' jo cſelekedeteknek gyakorláſa, mely ha meg-vagyon, az Iſtennek orſzága rendeltetik érette. s' talán innen mondgyuk mi Magyarok, mikor ki valamely nagy boſzuságot el ſzenved: Ez, (ugy mond) nagy, és keſerû falatot nyelt el. s' bizony ugy-is kell lenni, ha az Iſtennek orſzágához akarſz jutni, ſzükség az, hogy elôbb egyél, az az, ugy munkálkodgyál a' jóban, hogy akarattyán járj az Atya Iſtennek, mert a' mi igértetik, nagy, ugy mint a' mennyorſzág.

ſzág. Boldog Iſten! mit nem cſelekſzik ember, egy ûdeig valo dicsôségért, egy kevés haſzonért, nyereségért, és jutalomért? nem hideg a' tél, nem meleg a' nyár, nem veſzedelmes a' tengeri evezés, nem fáradságos a' munka, nem rettenetes a' halál, mert a' mit jutalomul reméllünk, nagynak itéllyük. Hidegben és melegben iſtrását áll a' vitéz, vizen, ſzárazon vandorol a' kereskedô, fárad a' ſzolga, vérét ontya a' becsületét ſzeretô haza fia, s' mind kônnyû, ſemmi unalmat nem éreznek, mert jutalmokra néznek, s' hol a' mi eſzünk, hogy oda nem fordittyuk annak értelmére, a' mi ôrôkké meg-maradando? Elég gyalázata' rajtunk, a' mit mondot Kempis Thamás: *Pro modica præbenda, multum curritur, pro regno cœlorum vix pes à terra levatur.* Egy kevés prébendáért ſokat fáradunk, mennyorſzágért pedig cſak a' lábainkat is nehezen, reſtûl emellyük fel a' fôldrûl, ezt, ezt kellene meg fontolnunk, s' ugy tudnánk haſznát a' muſtárnak, mert valamint addig nem tudgya ſenki erejét a' muſtárnak, mig meg nem koſtollya, ugy a' mennyej dicsôséget is nem becsûlli, a' ki felôle nem gondolkodik: valamint a' muſtár melegitô, ugy ſzivet hevitô a' mennyej dicsôségrûl valo gondolkodás. Mellyet valaki gyakorol, lehetetlen dolog, hogy ne éhezzék, és ſzája izi meg ne térjen a' jora, a' mint Szent Paſchaſius ſzollott: *Succenſus amore cœleſtis patriæ, non poteſt jam non eſurire juſtitiam & ſitire. l. 3. in Mat.* Valaki a' mennyej hazának ſzeretetével fel gyuladott, lehetetlen dolog, hogy ne éhezze, és ne ſzomjuhozza az igazságot, a' tekélletes jo életet, az áétatoſságot, és minden jo cſelekedetet.

Thomas à Kempis.

S. Paſchaſius l. 3. in Matt.

Sôt nem lehet oly ſzenvedés, a' mellyet meg-unnyon az ember, ha az Iſtennek orſzága felôl jol gondolkodik. Azért mondotta Urunk tanitványi felôl *Matt.* 16.

Sunt

Sunt quidam de hic ſtantibus, qui non guſtabunt mortem, donec videant filium hominis venientem in regno ſuo. Vannak némellyek a' kôrnyûl állok kôzûl, a' kik meg nem koſtollyák addig a' halált, mig nem láttyák az embernek fiát el jôni, az ô orſzágában. Azaz: mig nem értik mivoltát a' mennyej dicsôségnek, addig nem mennek a' halálra, sôt félnek tôle, a' mint Szent Péter mig nem értette, ſzaladott, de minek utánna meg-világoſittatván a' Szent Lélektûl, értette ô, s' a' tôbbi, ah! akkor ſoha ſenki nem ment ugy a' lakadalomba, mint ôk a' halálra. Igy Szent Pál mihelet látta, teſtben-é? vagy teſten kivûl Iſten tudgya (a' mint ô ſzoll:) de ugy meg-bátorodott, hogy azt mondaná: *Quis ſeparabit nos à charitate Chriſti? certus ſum, quia neq; mors, neque vita, neque Angeli, neq; Principatus, neque virtutes, neque inſtantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos ſeparare à charitate Chriſti, quæ eſt à Chriſto Jeſu Domino noſtro.* ad Rom. 8. Kicſoda válaſzt el minket a' Kriſtus ſzeretetétûl? bizonyos vagyok, hogy ſe halál, ſe élet, ſem az Angyalok, ſem a' fejedelemségek, ſem az erôſségek, ſem a' jelen valók, ſem a' kôvetkezendôk, ſem az erô, ſem a' magaſság, ſem a' mélység, ſem más alkotmány el nem válaſzthat minket a' Kriſtus ſzeretetétûl. Meg-melegedett volt tudni illik a' bé vett muſtártul, az ôrôk dicsôségnek elmélkedésétûl, s' azért ſoha meg nem unalkodott a' jóban. Es ez az elsô falat, avagy kalán muſtár, a' mellyet ha be véſztek, ſoha meg nem unnyátok a' jo cſelekedetet.

Matt 16. v. 28.

ad Rom. 8. v. 38.

A' máſodik pedig, ſzerelmes meg-Váltónk kinſzenvedésének emlékezete, a' melyrûl elmélkedvén Szent Paſchaſius azt mondotta: *Quantò plùs attritus eſt Dominus in paſſione, tantò ampliùs fructûs ſui in mundo effudit ſaporem.* Mennél inkáb meg-tôrettetett az Ur a' kinſzenvedésében, annál

S. Paſchaſius in evangelium hic.

nál nagyob izét érzettette a' világon az ô gyûmölcsének. Ennek kinnyajt valaki értette, ſemmi gyôtrelemtûl, ſe nehézségtûl meg nem unalkodott.

Juſſon eſzetekben ama' pogány ſzerecſen férfiu, a' ſzerecſenek királynéjának Candaceſnek fô komornikja, a' ki midôn mentében a' ſzekéren, azt olvaſná az irásbul: *Tanquam ovis, ad occiſionem ductus eſt, ſicut agnus coram tondente ſe ſine voce, ſic non aperuit os ſuum. Actor.* 8. Mint a' juh ugy vitetett a' meg-ôléſre, és mint a' bárány az ô nyirôje elôtt ſzo nélkûl, ugy az ô ſzáját fel nem nyitotta. kérdi, az Iſtentûl mellé adatott Fileptûl, kirûl mondatik az? magárul mondgya-é azt a' Proféta? vagy máſrul? kinek midôn meg-magyarázná Filep, hogy a' Kriſtus Jéſuſrul mondaná, a' ki ártatlan lévén a' mi bûneinkért meg-ôlettetett, ugy meg-hevûlt, hogy minden tekéntet nélkûl mindgyárt hinne benne; és a' kereſztséget kivánná, mert minden felé nézvén, hogy a' vizet látá, maga fel kiálta: *Ecce aqua, quis prohibet me baptizari.* Imé a' viz, ki tilt engemet meg-kereſztelni. Máſok olvaſsák: *Quid prohibet*, micſoda tilthat a' meg-kereſzteltetéſtûl? oh jo ſzándéku komornik! nem tilt-é a' te pogányságodban fel nevelkedéſed? Nem tilt-é királynédnak tekéntete? mit mondanak felôled az udvariak? de mit ſzenvedtz miatta? ſemmik ezek. *Quid prohibet?* Nincſen ſemmi a' mi irtoztaſſon, mert ha az ártalan, én érettem ſzenvedett, leg illendôbb, hogy annak kedvéért, mindeneket el ſzenvedgyek, be tellyeſedett akkor az, a' mit mondott akkor a' Proféta: *Convertentur ad veſperam, & famem patientur ut canes. Pſalm.* 58. Eſtvére meg-térnek, és éheznek mint az ebek. Az az: az igaz napnak nyugottára, Kriſtus Urunk halála után oly mohon kapják a' nemzetségek a' jó cſelekedetet, tûréſt, ſzenvedéſt, mint az ebek az eledelt, azzal nagy kiván-

Actor. 8. *v.* 32.

Pſalm. 57. *v.* 15.

ságo-

ságokat akarván jelenteni a' Proféta a' Kriſtuſt kövétő hivejnek, mert mint az ebek az eledelt éhezik mindenkor, ugy ezek mindenkor éhezik az igazságot, és minden némű jót.

Annak okáért azon haſonlitásban maradván *Nyſſenus l. de baptiſmate* igy ſzoll a' ſzerecſen komornikrul: *Guſtavit interpretationem, tanquam bonus catulus ſanguinis, & agni occiſi, vehementer allatravit Philippum, donec eum deduxit ad perfectam venationem Prophetiæ, & minimè operoſum à ſe petitum baptiſma accepit.* Meg-koſtolta, mint a' jó kölök a' Profétáláſnak magyarázattyát, és a' meg ölt báránnak vérét, annak okáért addig unſzolta, és mint egy ugatta Filepet, mig a' Profétáláſnak értelmére, mint vadáſzattyára nem vezérlette, és a' tűle kivánt kereſztséget fel nem vette. Ehezte mindgyárt az igaz hitet, és azzal annak minden jo cſelekedetit, mihelet ſzenvedését hallotta az ártatlan Jéſuſnak. *Nyſſenus lib. de baptiſmate.*

Ezt cſelekedte a' sötétségnek fia, de ama' Kriſtus ſzeretője Szent Bernárd ſziveſſebben fogott még hozzá, ſzerelmes meg-Váltojának ſzerelméhez, a' ki el gondolván annak minden jo tétemenyét, leg inkább kinſzenvedésén kap, és azt mondgya:

Tudom, és áldalak Uram érette, hogy alkottál engem, levegő egeddel élek, te táplálsz, te ruházz, te éltetz, de *Super omnia te reddit mihi amabilem bone Jeſu calix, quem bibiſti, opus redemptionis noſtræ. ſerm. 20. in Cant.* Mindenek felett inkább ſzerettet téged velem édes Jéſuſom, a' te kinſzenvedéſed kelyhe, mellyet az én üdvösségemért megittál· *Hoc inquam eſt, quod noſtram devotionem, & blandiùs allicit, & juſtiùs exigit, & arctiùs ſtringit, & vehementiùs afficit.* Ez az a' mely a' mi áétatoſságunkat kedveſſebben holdittya, igazabban, kivánnya, s' erőſſebben ſzorit hozzád, és ſzi- *S. Bernar. ſerm. 20. in Cant.*

veſſebben ſzerettet. Annyira meg-gyujtotta ennek a' muſtárnak a' Kriſtus kinſzenvedésének meg koſtolásá, hogy csak tűzet lehellene ſzájábul, az az, ollyan ſzokat, a' mellyek bizonyos jelei volnának belső ſzeretetének. Ezt vegyétek azért ti be, és elmélkedgyetek felőle, kicſoda, és kicſodákért ſzenvedett, és bizonyoſſan meg jő ſzájotok izi, ha meg-unalkodtatok, meg-kedvellitek a' jót, az áétatoſságot, irgalmaſságot igazságot, és minden féle jo cſelekedeteket.

Mellyel mikor titeket bátoritalak, és ſegitlek, ne gondollyák a' gonoſzak, hogy ide tartozandok. Nem érdemeltek ti valakik dőg húſon táplaltattok, tiſztátalan emberek, uri falatot, nem néktek valo a' muſtár, a' megteſtesűlt Iſtennek ſzenvedéſe. Mert ti azt nem tudván becsűlleni, tapodgyátok ſzent vérét. O őrők halálra indult bűnősők! de tudgyátok e mit mond Szent Pál? *Ad Hebr. 10. v. 29.* *Qui conculcaverit Filium Dei*, azt hallyák Iſtentűl, *mihi vindicta, & ego retribuam. Ad Hebr.* 10. A' kik meg-tapodgyák, nem becsűllik fiát Iſtennek, ellenne méréſzen vétkezvén, boſzu állását várhattyák az itélő Iſtennek. Ti pedig kedves halgatoim vegyétek bé orvoſság gyanánt, ezt a' két kalán muſtárt, a' mennyei dicsőségnek, és a' Kriſtus kinſzenvedésének emlekezetét, s' ugy reméllem, ha meghűltetek, meg-melegedtek és buzgóbb ſzivel ſzolgállyátok Uratokat, a' miért ő-is, őrők jutalmatokat jövendőben meg adgya.

Amen.

VIZ KERESZT NAP UTAN, HATODIK VASARNAP, MASODIK PREDIKACZIO.

Meg-cſalatkozunk a' mi itéletűnkben, azért ne hirtelenkedgyűnk azzal, mert a' kiket alább valóknak itélettűnk máſoknál, gyakorta mindenre méltóbbak.

Cùm autem creverit, majus eſt omnibus oleribus, & fit arbor. Mat. 13. *Matt.* 13.

Mikor pedig fel nevelkedik, nagyobb minden fűveknél, és fává léſzen.

SZébnél ſzebb magyarázattyát a' máj Evángeliumban emlitett haſonlatoſságnak vagy hallottátok, vagy olvaſtátok is a' bőlcs Sz. Atyák iráſibul; Ertettétek Chryſologus Szent Péter értelmébűl, hogy a' mennyorſzágon maga értetik Kriſtus Urunk, a' melyben a' mennyorſzágnak minden boldogsága foglaltatik, a' ki valamint a' muſtár mag, ha meg nem tőrettetett volna, ſenki erejét annyira nem érzette volna, de minek utánna ſzenvedéſe által meg-tőrettetett, álhatatos tűrésébűl Iſten Fiának iſmértetett, ſok cſudájnak látásábul mindenek alkotojának kiáltották a' pogányok is. Szent Agoſton *tract.* 7. *in Joannem.* az Anyáſzentegyházat érti általa, a' mely eleinten kisded volt, s' űdő jártával annyira nevelkedett, hogy a' mennyej madarak lakhatnának rajta, az az, a' nagy Fejedelmek: *Per piſcatorem lucratus eſt Impera-*

Serm. 98.

S. Auguſt. tract 7. *in Joannem.*

peratorem. Egy haláſz által (ugy mond) Csáſzárt nyert. Conſtantinuſt érti, a' ki meg-iſmérvén az igaz hitet, leg boldogabnak itéllette magát lenni abban, hogy a' kereſztyén templomnak épületében maga kezejvel hordhatná a' fundamentomokbul ki áſott földet, s'azután minden kincsét réá fordithatná.

S. Bonaventura in c. 13. Lucæ.

Szent Bonaventuta az őrők Iſteni igazságnak iſmêretségére magyarázza: *Quia revera regnum cælorum non eſt aliud, quàm perfecta notitia Divinæ veritatis, ideo grano ſinapis aſſimilatur, quia ipſum eſt modicum mole, & magnum in virtute, ſeu fervore. in cap.* 13. *Lucæ.* Mert bizony nem más a' mennyorſzág, hanem az Iſteni igazságnak iſméretsége: azért haſonlittatik a' muſtár maghoz, mert állattyában kisded, de erejében nagy.

Máſok abban találllyák a' haſonlatoſságnak értelmét, hogy valamint a' muſtár magot mind addig ſenki nem becsülli, mig meg nem rágja, és nyelvén erejét nem koſtollya, ugy a' világ fiaj előtt, a' menyorſzág kisded állapotnak, ſemminek tartatik, de ha rágodik válaki rajta, az az, elmélkedik, és gyakorta gondolkodik; ah! akkor érzi micſoda az, a' mit az Iſten az ő hivejnek kéſzitett.

En pedig azt fontolván benne a' muſtár magban, a' mit monda Urunk: *Cùm autem creverit majus eſt omnibus oleribus.* Mikor pedig meg-nevelkedik nagyob más főeknél. Azokra magyarázom, a' kik az Evángelium ſzerênt kisdedek magok, és máſok ſzemej előtt, magok előtt kisdedek, mert alázatoſságoktul viſeltetvén minden be. csűletre érdemetleneknek alittyák magokat lenni, kisdedek máſok előtt, mert nem látván ſe beſzédekben, ſe magok viſelésében ollyat, a' mi magas ſarkon jártatná őket, meg-vetik. De kérdhetz-e meg azt, a' ki iſméri őket, mit mond: *Talium eſt regnum cælorum.* Illyenek-é a' menny-

mennyország, sőtt magokban vagyon mennyországok. *Regnum Dei intra vos est.* Mert valamint mennyországnak az a' boldogsága, hogy ottan semmi háboruság nem találtatik, hanem egyesség, és abbul egyenlő öröm, és vigaság, ugy a' tekélletes embernek lelke ismeretében nincsen semmi háboruság, hanem csendesség, és azért szűnetlen vigaság, és végtére annyira nevelkednek, hogy az égi madarak lakjának ágajkon, merem mondani, a' Szent Háromság lakozzék bennek, a' mint meg-igérte Üdvözitőnk: *Veniemus, & apud eos mansionem faciemus.* A' kik az Evángéliumbéli tudomány szerént viselik magokat, el jövünk az Atya, Fiu, és Szent Lélek Isten, és bennek lakozunk. Oh áldott kisdedség! a' mely annyira nevelkedik, hogy tellyesſen réá ferjen az Istenség. Segit erre a' gondolkodásra. *Didacus Baëza in c.* 13. *Lucæ.* azt mondván: *Admonet nos locus iste, ne contemnamus parvulos, & pauperes, quos videmus, quamvis nobis ignoti sint, & in oculis mundi, parvi videantur: granum sinapis parvum est, tamen crescit in arborem magnam, & qui modo humiles sunt, forsitan sunt à Deo prædestinati ad magnum gloriæ culmen.* Arra intetünk a' máj Evángéliumtul, hogy a' kisdedeket, és a' szegényeket, a' kiket ollyanoknak látunk, meg ne vessük, ha szintén nem ismérjük-is, és a' világ szemej előtt kisdedek, mert a' mustár mag-is kisded, de meg-nő, és nagy fává lészen, igy a' kik most alázatosságokért kisdedeknek láttatnak, ki tudgya? talán az Istentül nagy és örök dicsőségre rendeltettenek. A' honnan azt vészém ma tanitásra. Hogy soha ne siessünk itéletünkel, se meg ne vessünk senkit, mert itéletünk meg-csalatkozik, és a' kiket meg-vetünk, jobbak nálunknál. Legyenek figyelmetesek. *Didacus Baëza in c. 13. Lucæ.* *Propositio.*

Hogy ha egy nemzet vagyon e' világon, a' mely kevéſſel ſokat mondgyon, a' Magyar nemzet az, a' mely rövid példa beſzédében annyit foglal, a' mennyit máſok ſok beſzéddel mondhatnak, a' mint errûl más hellyet-is emlékeztem, igy a' mirûl én moſt bővebben akarok ſzollani, ugy mint arrul hogy ne ſieſsünk itéletünkkel, és ſenkit meg ne veſsünk, egy példa beſzedével mind meg-mondgya okát, mikor azt mondgya, nem tudod, mellyik bokorbul ugrik ki a' nyul. akarván jelenteni azt, hogy ne veſs meg ſenkit, meg ne itéld, mert nem tudod mi jo légyen benne, ſokſzor a' nagy magas fákkal el sûrûdött erdőket napeſtik vadáſzſzák, és ugyan egy vavadacskára ſem akadnak, azonban az út ſelen egy bokorkában fekſzik a' nyul, a' hol ſenki nem kereſné. Igy a' katona vitézség, haſonlo beſzédével ugyan azont tanittya: Ne nézd ſenkinek el vetetségét, ne nézd ſzegénysêgét, mert gyakorta zſiros tarſolyban vagyon a' vajas pogácsa, az az, a' kit ſemmire valónak vélnél, az a' vitéz ember, az, a' ki elő áll, mikor kivántatik, s' hamarébb meg-fordul csapant vakaratlan lovával, mint más feſtett, és arannyal tündöklő paripájával. De hogy ezeknél bizonyoſſabbat mondgyak; ki gondolta volna? hogy Iſajnak nagy termetű, és ſok harczokat viſelő fiaj kőzûl a' leg kiſſebb volna alkalmatos a' királyságra? 1. *Reg.* 16. Meg-hagyá Iſten Sámuelnek: hogy menne Bethlehemben, és ott kenné fel a' királyságra, a' kit néki mutatna az Iſai fiaj kőzûl: *Provìdi enim in filijs ejus mihi regem.* Mert rendeltem immár én az Iſai fiaj kőzûl királyt. El mégyen azért, akarattyát meg-mondgya Iſajnak, és fiajt elő állittattya; a' jámbor Jſaj vélvén, hogy a' leg nagyobbik volna alkalmatos, elő ſzollittya Eliábot, kinek magas termetét látván Samuel maga-is azt vélte ez az, a' kit az Ur

1. *Reg.* 16. v. 2.

vá-

válaſztott, és azt kérdé: *Num coram Domino eſt Chriſtus ejus.* Nem de nem az Ur előtt vagyon é az ő kenette. v. 7. És felele az Iſten: *Ne reſpicias vultum ejus, néque altitudinem ſtaturæ ejus, quoniam abjeci eum; nec juxta intuitum hominis ego judico, homo enim videt ea, quæ parent, Dominus autem intuetur cor.* Ne tekéntsd te annak abrázatyát, és ſzemélyét, ſem magaſságát, mert el vetettem, mivel nem az emberi tekéntet ſzerént itéllek én, mert az ember azokat láttya a' mik láttatnak, de az Iſten a' ſzivet nézi. Annak okáért ezt el bocsátván, a' máſodikat hija elő Iſai Aminádábot, de e' ſem tetzett, hija a' harmadikát, e' ſem kellett, a' negyedikét, ötödikét, hatodikát, hetedikét, egyik ſem arra való, csúdálkozik Iſai a' Profétán, csúdálkozik a' Próféta az Iſtenen, s' mind a' ketten azt gondollyák, ſemmi ſem léſzen abbul, hogy Iſai fiaj kőzül valaki király lenne, mert ha kinek kellett volna lenni ezek voltanak azok, a' kik kard viſelő férfiak voltanak; mindazonáltal kérdi Samuel ha mind elő hitta é fiajt? és felele Iſai, *Adhuc reliquus eſt parvulus, & paſcit oves.* Vagyon még egy, de a' kisded, és a' juhokat őrzi. Mint ha azt mondaná, ha ezek a' válogatott legények nem tetzenek, nem ſzűkség azt elő hini, mert csak gyermek ezekhez képeſt, s' inkáb páſztornak való, mint királynak, kinek monda Samuel: *Mitte & adduc eum*, Csak küldgy érette, és hozd elő. Csudálatos dolog! elő áll a' kisded Dávid, e' tetzett meg Iſtennek, és mindgyárt fel-is kenettette a' királyságra: s' ki kereſte volna benne ebben a' Páſztorkában a' királyi bőlcſeséget, okoſságot és vitézhez illendő erőſséget? de ugyan azt mondá egyik a' Saul király ſzolgaj kőzül: *Vidi filium* 1. Reg. 16. v. 18. *Iſai ſcientem pſallere, fortiſſimum robore, virum bellicoſum, & prudentem in verbis.* 1. *Reg.* 16. Láttam én egyet, az Iſai fiaj

fiaj kőzűl, a' ki jo lantos, és hárfás, tellyes erőſséggel, és hadakozo, s' beſzédében igen okos. s' Bizony ugy-is volt, mert űdő jártával más nem lévén ſenki a' ki Goliattal meg-merne űtkőzni, ő ajánlá magát arra, de kisded lévén, csak azt mondá néki Saul, nem arra valo vagy, mert te gyermek vagy, fegyvertelen, a' pedig hadat viselő ember, és tetétűl fogva talpig rézben őltőzik. Oh cſekély itéletű Saul! ne nézd kisdedségét, vagyon ebben, miut a' muſtár magban el rejtett erő, de proba előtt nem iſmértetik! a' mint hogy ki is nyilatkoztatta erejét, mikor azt mondá, *Ego ſervus tuus & leonem, & urſum interfeci.* 1. *Reg.* 17. Meg ne itély addig, mig nem látod cſelekedetemet, mert én a' te ſzolgád mind oroſzlányt, s' mind medvét őltem, azért csak annyira tartom ezt-is a' kevély Goliatot, mint egyikét azok kőzűl, s' nem-is mondott hamiſságot, mert ſzemben ſzállott vêle, meg-győzte, és meg-őlte. Eredgy immár valaki hamar meg itéled az embert, mond ſzemében Dávidnak, hogy nem harczra valo, s' meg-mutattya hamiſságát itéletednek, mikor azt cſelekeſzi, a' mit Sok ezéren meg nem mertek próbálni.

1. Reg. 17. v. 36.

Haſonlo ehez ama' kis kővecske, a' mellyet Balthaſár Király álmában látott. *Daniel. c.* 2. Te (ugy mond) Király láttál egy nagy bálvánt, a' melynek feje tiſzta aranybul, a' melye, és vállaj ezűſtbűl, a' haſa, és a' czombjaj rézbűl, a' lába ſzáraj vasbul, és cſerépbűl, azonban láttál egy kővetskét, a' mely a' hegybűl kéznélkűl metczettetett le, meg-úté annak, vas és cſerép lábait, és porrá rontotta, ſemmivé tette. A' kővetske pedig *Factus eſt mons magnus, & implevit univerſam terram.* Nagy heggyé lőn, és az egéſz főldet bé tőlté. Ki feltette azt a' nagy réz bálvánt ettűl a' kővetskétűl? ki mondotta volna, hogy annyi ereje legyen,

Daniel. c. 2. v. 36.

gyen, hogy oly erős alkotmányt porrá tőrhessen? kinek jutott eszében, hogy valamikor nagy hegy lenne belőle? s' ugyan mind azt a' balványt meg rontotta, s' mind pedig nagy heggyé vált; Oh! mely cselekély itéletű az ember! csak azt tudgya nagynak becsülleni, a' mi külső képpen nagynak látzik, de nem tudgya mi vagyon benne, ugy mint nagy erő, és hatalom. A' mély kőnek magyarázattyát *Nicolaus Causinus hiſtor. l.* 11 *c.* 53. Kristus Urunkra érti, mert ez az a' kő, a' mellyen épitetett az Anyaszent-egyház Isaiás mondása szerént: *Attendite ad petram, unde excisi estis. c.* 51. Arra a' kőre vigyázzatok, a' melyből ki vágattatok. Ez annál-is nagyobbá lett, a' melyből eredet, ugy mint Szent Annyátul, a ki noha sok joszágos cselekedetiért teteje és hegye volt a' joságnak, de annál-is nagyobbá lett, a' ki tőle születtetett, Kristus Jésus: e' rontotta-meg a' bálványokat, e' rontotta el a' pogány birodalmokat, és a' keresztyénséget fel emelte, ne-is csudállyátok azt, mert (ugy mond) *Sicut Saphiri viſceribus innaſcitur lapis ſanè pretioſus, & ipſo, qui genuit pretioſior, lucidus, & ſplendens carbunculus, ita ex virginum gemma Maria, natus eſt ille lapis angularis exciſus de monte, ſine manibus, matre nobilior, & matris totius nobilitatis author.* Valamint a' Safirban terem egy drága kő, annál drágább, a' melyben terem, fényes, és tündöklő Carbunculus, ugy a' szűzeknek drága kövéből Máriából származott az a' szeglet kő, a' mely kéznélkül, az az embernélkül metzetett el a' hegyből, nemesebb nemes Annyánál, és az ő annya nemességének eredete.

Nicolaus Causinus hiſtor. l. 11. *c.* 53. *Iſaiæ* 51. *v.* 1.

S'mit itélletek e' felől? az emberek kisded korában, erőtelen gyermeknek, emberkorában szegénynek, ácsnak, halálakor tolvajnak itéllették, de oh! mennyire vétettek? kisdedkorában Ura volt az Angyaloknak, em-

berkorában hatalmas a' tengeren, és ſzeleken ; az eleveneken és holtakon, halálakor rontója a' halálnak, Ura a' dicsőségnek. Ah ! ne itéllyétek eſztelen zſidók erőtlennek ezt, mig meg nem tőritek, s' meg-láttyátok erejét, a' mint hogy látták-is, és tűle meg is rontattanak; bizony valamint a' hályogos ſzemnek minden sőtétes, ugy az emberi elme előtt magán kivűl máſok mind kisdedeknek láttatnak, de nézzétek, cſak ſzent életét, visgállyátok nem kérkedő alázatoſságát s' réá akadtok micſoda, és kicſoda, a' kit meg-itéltetek.

Nem azért kisdedek a' hegyek, hogy néked távul létedben kisdedeknek láttatnak, hanem azért hogy távul vagy tűlők, és a' ſzemed világa addig nem ſzolgál : Igy az érdemes emberek-is gyakorta azért láttatnak ſokak előtt kisdedeknek, meg-vettetteknek, mert távul eſtenek azoknak tekélleteſségétűl, és itéletek, irigységek miatt, nem ér addig, a' meddig a' jók fel nevelkedtenek.

Geneſ. 37. v. 2.

Juſſon eſzetekben ama' jámbor Joſeph *Gen*, 37. a' bátyaj elejben mégyen, s' mit mondának felőle ? nevetséget cſufságot ; *Ecce ſomniator venit.* Ihen jő, az eſztelen álmadozo. oh eſztelen Atyafiak ! miért nevetitek-meg, álmáért ? nem jobb volna-é az álmát visgálni ? orſzágot látot ő, és birodalmat, miért nem mondgyátok, ihen jő a' nagy birodalmu Joſef ? e' fog néktek meg ártani, hogy moſt cſak álomnak tartyátok, látását, de keſerveſſen eſik álma, mikor fogságban ragadtat benneteket, álmadozni láttatik Joſef, de valoságos látáſa volt Uraságának. De a' mint *Baeza* ſzoll : *Malunt homines mali, fratris bonum mordere, irridere, quàm ejus veritatem perpendere.* Mivel roſzak voltanak inkáb akarták őcsőknek joságát mardozni, és meg-nevetni, hogyſem mint igazságát látásának visgálni.

Szin-

Szintén igy vagyon e' máj napig is a' világon a' dolog, ha mit kiſſebségére valót látnak az emberek felebaráttyoknak, azt nem cſak el nem hiſzik, hanem hirdetik-is, s' nem tekéntik azonban azt a' jót, a' melyért minden dicséretet érdemlenek, de hallyátok mire kér ůdvőzitőnk *Joan.* 7. *Nolite judicare ſecundùm faciem, ſed rectum judicium judicate.* Ne tegyetek itéletet a' kůlső ſzin ſzerént, hanem igaz itéletet tegyetek, az az, azt visgállyátok, a' mit joságában foglal felebarátotok, és ha mit dorgálandot láttok, okát visgállyátok elóbb, mint meg itéllyétek, mert Szent Agoſton mondáſa ſzerént *l.* 9. *de civitate Dei. c.* 5. *In diſciplina Chriſtiana non tam quæritur utrum quis iraſcatur, quàm quare iraſcatur, nec utrum ſit triſtis, ſed unde triſtis?* A' kereſztyén tudományban nem a' kérdetik, ki haragſzik, hanem miért haragſzik? nem az, hogy ſzomoru, hanem mi okért ſzomoru? mert ha okát kereſsůk, ſokſzor réâ akadunk, hogy haragja nem bůn, hanem jo cſelekedet, ſzomoruſága nem kétségben esés, hanem buſulás, vagy maga, vagy más fogyatkozásáért, Jol haragſzik az Ur, mikor ſzolgája gonoſzságát feddi, jol haragſzik a' gazda, mikor cſelédének rendetlenségét nem ſzenvedi, jol ſzomorkodik az, a' ki bůneire forditván ſzemeit, nem vigaſztaltatik kůlső képpen.

Joan. 7. *v.* 24.

S. Aug. l. 9. *de civitat. Dei c.* 5.

Azért ſokſzor meg-cſalatkozunk a' kůlső tekéntetbůl, mert látván ſokaknak kůlső vigaságát, boldogoknak alittyuk lenni, s' azonban bennek vagyon hohérok, a' mely kinozza ſziveket, a' roſz lelki iſméret, ellenben pedig máſok ſzomoruaknak láttatnak lenni, de azonban leg nagyob vigaságok vagyon ſzivekben, mert az Iſtenért ſzomorodtanak-meg, s' azért ůdvőſséges ſzomoruságok. A' mint Sz. Pál 2. *ad Cor.* 7. mondotta: *Quæ enim ſecundùm Deum triſtitia*

2. *ad Cor.* 7. *v.* 10.

eſt, pœnitentiam in ſalutem ſtabilem operatur, ſæculi autem triſtitia mortem operatur. Mert a' mely ſzomoruság Iſten ſzerênt vagyon, álhatatos ûdvôſségre való penitentiát ſzerez, a' világ ſzomorusága pedig halált ſzerez.

Mivel tehát ſenki titkát nem tudgyuk, ſoha meg ne itéllyûk, annál inkáb meg ne veſsûk. Nem ebben vétett-é az a' Fariſæus, a' ki a' ragadozo Publicanuſt megvetette? mondván: nem vagyok ollyan, mint ez a' publicanus? bizony jol találád mondani, nem vagy ollyan, hanem roſzſzabb, mert kûlsô képpen láttad, de meg nem rágtad ezt a' muſtár magot. A' mint Szent Chryſoſtomus ſzépen ſzollott *hom.* 12. *in ep. ad Timoth.* 2. *Quid oro publicano deterius? at cùm eſſet innumeris peccatis obnoxius, Phariſæúsque id ſolùm diceret, non ſum ſicut publicanus, iſte omnia perdidit.* Mi lehet kêrlek a' publicanuſnál alább való? mivel ſzámtalan vétkekkel tellyes volt, és a' Fariſæus csák azt mondotta: nem vagyok mint a' publicanus, s' mindeneket el veſztett.

S. Chryſoſtom. hom. 12. in ep. ad Timoth. 2.

Azért jol intett Szent Bernárd, *ſerm.* 84. *in Cant.* Senkinél magunkat ne itéllyûk jobbaknak lenni, mert megcſalatkozunk vélekedésûnkben. *Propterea non mediocrem non penultimum, non ipſum ſaltem inter noviſſimos eligere nos locum voluit Dominus, ſed recumbe inquit in noviſſimo loco, ut ſolus ſcilicet noviſſimus ſedeas, téque nemini non dico præponas, ſed néque comparare præſumas.* Azért nem a' kôzépsô, nem az utolſo elôt való, még az utólſok kôzôtt való hellyet ſem akarta az Ur, hogy válaſzſzuk magunknak, hanem (ugymond) ûlly a' leg utolſo helyre, hogy tudni illik egyedûl utol ûlly, te magadat-is, nem mondom, hogy elejbe tedd valakinek, hanem még hozzá haſonlitani is ne méréſzelyed. Igy léſzen az, hogy ha máſokat hirtelen meg nem itélleſz, ſe meg nem vetz, mint náladnál alább valókat, hogy

S. Bern. ſer. 84. in Cant.

a'

a' te alázatos magad víseléséért mennyországhoz hasonlittassal, és mind itt, s' mind ott fel bomolhatatlan békeségben élly, mert az eggyes értelem az igaz boldogság. Mellyet engedgyen az Atya, Fiu, és Szent Lélek Isten. Amen.

VIZ KERESZT NAP UTAN, HATODIK VASARNAP, HARMADIK PREDIKACZIO.

Leg könnyebb a' mennyej jot, és boldogságot meg-nyerni.

Simile est regnum cælorum grano sinapis. Matt. 13.

Hasonlo a' mennyeknek országa a' mustár maghoz. *Matt.* 13.

SOkat faradoztak abban a' világ bölcsej, és az égnek szélességét, magasságát, kerekségét, és nagy voltát külömb külömb ezközökkel méregető bölcsek, hogy valamit bizonyossat mondhatnának felőle, kik noha sokat külömböztenek ugyan magasága és szélessége mértékében, de abban meg-alkuttak, hogy az egész földnek kereksége csak annyi hozzá képest, mint egy circalummal el jedzet kerékben egy pont, az az, annyi a' mennyire hegyét le tehetni a' circalomnak, mely magas legyen pedig a' leg magassabb firmamentum, a' mellyen ragyognak a' csillagok, hogy számát a' mér földeknek inkáb el hitethessék, azt mondgyák felőle, oly magas, hogy két ezer esztendeig, bátor minden orában két ezer mért

földni útat jönné le egy bocsáttott malom kő, de nem érkeznék a' földre, a' mellyekből könnyen el gondolhattyuk, mely nagy és ſzéles legyen az égnek kereksége. De valamint ez, csak nem mérhetetlen, annál nagyob az a' hely, a' mellyet mennyországnak hivunk tulajdon palotája az Istennek, és minden boldog lelkeknek lakása, a' melynek se ſzépségét, se nagyságát mivel soha senki valóságoſſan meg nem mondhatta, csak azt kiáltya Szent
Psalm. 86. v. 3. Dávid: *Gloriosa dicta sunt de te civitas Dei. Psalm.* Oh mely csudálatos dolgok mondattanak te felőled Istennek városa! minemű csudálatoſok? ollyanok hogy Sz. Pál azt mond-
1. Cor. 2. v. 9. gya felőle: *Oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Dominus illis, qui diligunt eum. 1. ad Cor. 2.* A' ſzem semmit ollyat nem látott, a' fül nem hallott, de ſzivében sem tűnt embernek ollyan, a' minémüet készitet az isten azoknak, a' kik őtet ſzeretik. Az az: ki sem gondolhattya ember annak semminémű vóltát, se nagyságát, se ſzépségét, hogy lehetet pedig ez, ne csudáld, (ugy mond Szent Dávid,) mert *Fundavit eam altissimus.* A' mindenható, és fölséges Ur alkotta azt a' dicsőséges helyt.

Mely ha ugy vagyon, miképpen érthettyük a' máj mondását üdvözitőnknek: *Simile est regnum cælorum grano sinapis.* Hasonlo mennyeknek országa a' mustár maghoz. Mikoru lehet tehát a' mustár mag? nagyob-é az egész világnál? nem. hanem kisſebb minden más vetemény magnál, s' mégis hozzá hasonlo? ugy vagyon, hozzá hasonlo, de miben? nem nagyságában, se ſzépségében, hanem abban, hogy valamint leg könyebben juthat ember egy parányi mustár magocskához, a' mely semmit nem ér, ugy leg könnyebben juthat ember mennyországhoz. Akár mit mondott tehát a' *Poëta* mikor azt mondotta: *Facilis*

descen-

deſcenſus averni, at ſuperas evadere in auras hic labor, hoc opus eſt. Könnyű pokolban le ſzállani, de fel menni mennyekben leg nagyob munka, és faradság. Meg-mutatom én, hogy ſemmi könnyebb nincſen, mint ehez a' boldog lako helyhez jutni, ugy annyira hogy ſoha ſenki magát azzal ne mentheſſe, hogy hozzá nem juthatott, mivel egy fűllér költsègnélkűl, faradság nélkűl, az-é lehet, a' ki kivánnya. cſak azért érdemetlen arra, hogy meg nem ſzerzi. Mellzet mig meg mutatok, legyenek fidyelmeteſek. *Propoſitio.*

Valamint nehéz a' világi birodalmakhoz, és orſzágokhoz jutni, ugy leg könnyebb az Iſtennek orſzágát el nyernünk, oka az elsőnek az, mert a' földi királyok magok akarnak uralkodni, tartván tűle, hogy ha máſt be bocsátanak, az ő hatalmok, és birodalmok meg-kiſſebbedik. Azért mondotta eggyik a' királyok közűl: *Cælum duos non patitur ſoles.* Az ég ſem ſzenved el két verőfényt és napot, tehát egy orſzágnak ſem jo több Urának lenni egynél, s' ugy-is vagyon mihelet többen birják az egy orſzágot, alább ſzállott hatalmok. De nem illyen nyomorult, ſe irigy a' mi Iſtenünk, hanem ollyan hatalmu, és gazdagságu, hogy mennél többel közli orſzágát, annál hatalmaſabnak láttaſsék lenni. mivel ſemmiben meg nem kiſſebbedik ſe hatalma, ſe gazdagsága, hanem cſak ſzeretete inkáb iſmértetik. Ki tetzik ez, ama' ſzavábul Kriſtuſnak. *Aſcendo ad Patrem meum, & Patrem veſtrum. Joan.* 20. Fel megyek az én Atyámhoz, és a' ti Atyátokhoz, A' mely ſzavajbul azt hozza ki Szent Pál: *Si filij Dei, & hæredes, hæredes quidem Dei, coheredes autem Chriſti. Rom.* 8. *v.* 17. Hallyátok mit mond az Iſtennek Fia: az ő Attya, a' mi Atyánk, tehát mi is fiaj vagyunk, ha fiaj, tehát örökösi, örökösi ugyan Iſtennek, Kriſtuſnak pedig örökös tár-

Joan. 20. v. 17. ad Rom. 8. v. 17.

társaj. Mint ha azt mondaná leg kőnnyebben juthatunk Iſtennek országához, mert minket illet, a' kik őrőkősi vagyunk annak, a' kinek birodalma, ki nem tudgya pedig, hogy mindenek előtt az-é a' joszág a' ki benne őrőkős, a' ki fia annak, a' ki-é a' joszág, ez fegyver nélkűl, törvény nélkűl, és minden kőltségnélkűl csak el foglallya a' joszágot, mert Attyá-é volt, és terméſzet ſzerént őtet illette, haſonlo képpen tehát fiaj lévén mi az Iſtennek, mindenek előt több verſengés nélkűl miénk az ő orſzága.

Ugy de talán azzal meg-csorbul birodalma Kriſtuſnak, a' ki terméſzet ſzerént valo fia Iſtennek? Ah! ſemmiképpen nem csorbul, sőt a' mint Szent Cyprianus ſzoll: *Hoc gloriam Unigeniti, dilecti accumulat, quod beatitudinis ſuæ, non patitur ſolitariam eſſe magnitudinem, ſed addit fratres, non quĕ minuant, quaſi in plares diviſam excellentiam, ſed altitudinem divitiarum exornant participes. ſerm. de aſcenſ.* A' neveli az Iſten ſzerelmes Szent Fiának dicsőségét, hogy az ő boldogságának nagyságát nem hadgya magánoſſan, hanem atyafiakat fogad hozzá, a' kik nem kiſſebbitik azzal főlségét, hogy többekre vagyon ki oſztva, hanem gazdagságának nagy voltát azzal ékeſitik; hogy réſzeſek benne.

S. Cyprian. ſerm. de aſcenſ.

Nem rekeſzt tudni illik ő ki ſenkit, hanem inkáb mindeneket hi, annak a' dicsőségnek birodalmára: bizonyságom ebben Szent János, a' ki egykor elméjében el ragadtatván, nyitva látta kapuját mennyországnak, és hivatalát hallotta az Angyalnak. A' ki réá kiáltván be hitta, *Ecce oſtium apertum in cælo, & vox prima, quam audivi tanquàm tubæ loquentis mecum dicens: aſcende huc, & oſtendam tibi. Apoc.* 4. Láték (ugy mond Szent János) és imé egy meg nyilt ajto mennyegben, ês az első ſzózat mellyet hallék, mint velem ſzolló trombitá-é mondván: jő fel ide,

Apoc. 4. v. 1.

ide, és meg-mutatom néked. Szép hivatal! örvendetes szozat! csak hogy magassan vagyon mennyeknek országa, miképpen mehet fel a' földi ember, a' kinek se annyira valo mestersége nincsen, se szárnya, azt tudom én, hogy midőn Szent Dávid ennek a' dicsőséges országnak magasságát fontolná, könyves szemmel azt kiáltá. *Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo, & requiescam. Psalm.* 54. Oh! ki ád nékem tollakat, mint a' galambnak, és repűllők, és meg-nyugszom, mint ha lehetetlen volna, tollak és szárnyak nélkűl oly magas helyre fel jutni. *Psalm. 54. v. 7.*

De nem hallotta volt még Szent Dávid azt a' mesterséget, a' melyre tanitott minket üdvözitőnk. micsoda mesterségre? arra, hogy magunkat sokat ne faraszszuk, hanem arra kérjük minden napi könyörgésünkkel az Urat, hogy az ő országát szállitsa alá hozzánk; mondván: *Adveniat regnum tuum.* Jöjen el a' te országod. Csudálatos könyörgés! és ha Urunk maga nem tanitaná azt itélleném, hogy haszontalan kérés, mert ki nem tudgya? hogy ha ki valamely országban, avagy városban szándékozik, haszontalanul várja azt az országot magához, hanem megkell indulni s' ő néki kell oda menni, de éppen ez csudálatos, és külömbőző az Isten országában, mert más országhoz, nékünk kell nagy fáradsággal mennünk, de az Isten országa, maga jő mi hozzánk, a' mint *Didacus Stella* magyarázza: *Optimè dicitur ad nos venire regnum Dei, tunc enim regnat in homine, cùm homo suscipit illud per fidem & charitatem. in cap.* 11. *Lucæ.* Jol mondatik az Istennek országa jöni, mert akkor vagyon, és országol bennünk, mikor a' hit és szeretet által veszszük be; Szent Bonaventura pedig arra érti: *Per Divinæ gratiæ oblationem.* Akkor közelit hozzánk az Istennek országa, mikor Isteni malasztal ajándékoz meg bennünknt az Isten, s' ezt értette Urunk, *Matt.* 10. *Didacus Stella in caput. 11. Matt.* *S. Bonaventura,*

Matt. 10. v. 7. Mondván tanitványinak: *Euntes prædicate docentes, quia appropinquavit regnum cælorum.* El menvén prédikállyatok, arra tanitván a' nemzetségeket hogy el közelgetett Iſtennek orſzága, tudni illik bőven adgya immár a' ſzent lelket, és ſzent malaſztyát, és minden adományit az Iſten, ugy hogy, valakinek kedve vagyon az üdvőſségre, megadgya néki, réá ſegiti, mert meg-adta annak bőven az árrát, ſzerelmes meg-Váltónk ki ontot vérével.

Apoc. 21. v. 2. Moſt értem én miképpen ſzállott le az a' mennyej dicsőség, miképpen folynak réá minden nemzetségek. Szent János le ſzállásárul igy ſzoll: *Vidi Jeruſalem deſcendentem à Deo paratam. Apoc.* 21. Láttam én Jerusálemet le ſzállani mennyégből, mellyet el kéſzitett az Iſten. az az: annyira ſegitette Iſten az embereket, hogy igaz hitre vezérelvén és tiſzta ſzeretetre gerjeſztvén, méltokká tenné az őrők boldogságra, s'azért jövendőlte Iſaiás mind annyi magoſságára valo folyását-is a' nemzetségeknek. *Erit noviſſimis diebus præparatus mons domus Domini in vertice montium, & elevabitur ſuper omnes colles, fluent ad eum omnes gentes. c.* 2. Az Urnak hegye utolſo napokban el kéſzittetik, az Urnak háza a' hegyek tetején minden halmokat fellyűl hallad, de ugyan minden nemzetségek réá folynak. Hogy folynak réá, ha oly magoſſan vagyon? igen könnyen; mert noha magoſſan vagyon épitve, de le ſzáll akkor, mikor jót mivelnek az emberek, hiſzik, reménlik, és ſzeretik az Iſtent. Oh mely könnyen juthatunk hozzá, ehez az orſzághoz (a' melybűl ki vetettek az orſzágnak fiaj. Csak ſzereſsük az Iſtent, ugy alá ſzáll, hogy e' földen-is el érjük. Mert Szent Agoſton értelme ſzerént:

Iſaiæ c. 2. v. 2.

S. Aug. ſer. 5. in appendice de divin. *Tunc venit regnum Dei, quando gratiam ejus eſtis conſecuti: Ipſe enim ait: regnum Dei intra vos eſt. ſerm.* 5. *in appendice de divinis.* Akkor ſzáll le, akkor jő el az Iſtennek orſzága, mikor

kor az ô kegyelmét meg-nyertétek, mert Urunk mondása volt ez, az Istennek országa bennetek vagyon. Ha tehát a' leg magosſabban épitett ország, leg közelebb hozattatott, mikor tiſzta ſzivel ſzerettétek az Istent, kicſoda léſzen közületek oly tunya, hogy az elôtte lévô boldogsághoz ne ſieſſen? Ah! ſenki el ne maradgyon, mert azt fogadgya Sz. Dávid: *Proſperum iter faciet nobis Deus ſalutarium noſtrorum, Deus noſter, Deus ſalvos faciendi nos.* Pſalm. 67. Jo ſzerencsés útát készitet nékünk a' mi üdvôſségünk Istene, a' mi Istenünk ô a' meg-ſzabadito Isten, akarván jelenteni, hogy noha magunk erejétûl oda nem juthatnánk, de ô az, a' ki réá ſegit, ô kezdi el velünk a' jot, ô végezi el ſzent malaſztya ſegitsége által. *Pſalm. 67. v. 20.*

A' mely ſzókat magyarázván Szent Hieronymus igy ſzoll *in Pſalm. 61. Proſperum iter faciet quia ab ipſo ſalvamur, ſecurus eſto peccator, Deus adjuvat nos, & cooperabitur nobis ſalutarium noſtrorum: benedixit in plurali ſalutarium, quod quanta peccata commiſimus, tot & ſalutes habemus.* Szerencsés útat készitet, mert ô tûle üdvözitetünk, bátor légy tehát bünös ember, és bizonyos benne, mert az Isten ſegit réá, velünk eggyütt ô munkálkodik, a' mi üdvôſségünkre, s' jol-is mondotta üdvôſségünkre, mert a' mennyi bünt tettünk, annyi üdvôſséget nyerünk. Cſudálod ezt? gondolván; inkább pokolra ſzállit minket bününk, hogy ſem mint mennyországra emelne fel, hallyad ez iránt Szent Agoſtont. *ſerm. 176. de tempore. De divitijs noſtris ſcalam nobis facimus, ſi vitia ipſa calcamus, elevabunt nos ſi fuerint infra nos.* Kétségnélkül pokolra ſzállit le vétkünk, ha benne megmaradunk, de ha meg-tapodgyuk lajtorját cſinálunk belôle, fel emelnek vétkeink, ha lábaink alatt léſznek, akár mely magoſſan legyen a' mennyország el érjük. *S. Hieronymus in Pſalm. 67.* *S. Aug. ſer. 176. de tempore.*

Csak annyit adunk érette ezekkel-is, mint ha egy mustár magocskát, egy korpa morsalékot, adnánk a' nagy kincsért. S' mi dolog tehát hogy mégis nyakra főre mennek kárhozattyokra a' gonoszak? Oh balgatag emberek! a' bűnnek után faradnak. *Laſſati ſumus*, s' az Isten törvényén nem futnak könnyűséggel, tudni illik kémélli falattyát, a' fősvény, s' egy fillérét, inkáb szereti a' sárt a' tisztátalan életű, mint a' tisztaságot, irtozik a' részeges a' jozanságtul, meg-szokta a' csalárdságot a' kamis ember, magokat kémellik Istentűl a' világ fiaj. Oh nagy vakságu gonoszság! meddig meddig nem ébredtek fel az igazságra? kiált Jésus: *Simile eſt regnum cœlorum grano ſinapis.* Hasonlo mennyeknek országa a' mustár maghoz. Kevésen meg-vehetitek, hozzátok alá száll, s' mégis tűle el távoztok undok életetekkel. Ah! kereszтyén halgatojm legyűnk mi okossabbak azoknál, keressük üdvősségűnket, kapjuk két kézzel az Istennek malasztyát, éllyűnk ártatlanul, adgyuk tellyességgel magunkat Istennek, s' mindenestűl miénk az ő országa. Mellyet engedgyen a' tellyes Szent Háromság.

Amen.

SEPTUAGESIMA VASARNAP,

ELSŐ PREDIKACZIO.

Csak üdeig valo joért valamit jot mivelni becsületes emberhez majd illetlen, de menyországért munkálkodni, minden állapotbélinek szükzéges.

Conven-

Conventione autem factâ cum operarijs ex denario diurno misit eos in vineam suam. Matthæi c. 20.

Meg-szegődvén pedig a' mivelekkel egy napi pénzben el küldé őket az ő szőlejében. *Matt. 20.*

VEtekedésre, és elmét élesitő kérdezkédésre valo dolog volna az, hogy ha illik-é a' nagy elmékhez vagy nagy hirű emberekhez, bérért s' jutalomért szolgálni? mert hogy ha a' tiszteséges jo cselekedet maga magának elegendő jutalma, Szent Pál tanitása szerént *ad Ephes. 6. Unusquisque quodcunque fecerit bonum, hoc recipiet à Domino.* A' ki minémű jót mivel, azont vészi viszsza az Urtul, az az, a' jo cselekedet magával ékesittetik, és koronásztatik, ki mondhattya illendőnek lenni, hogy egy nevezetes ember jutalomért cselekedgyék valami jót? Igy ama' nagy nevű Samuel 1. *Reg. c.* 12. Azt mondá a' népnek: *Loquimini de me, si de manu cujuspiam munus accepi.* 70. *Interpret. legunt, Si calceamentum accepi.* Szollyatok felőlem, mondgyátok-meg, ha vettem-é ajándékot valaki kezébűl, avagy vettem é egy lábbéli sarut-is? A' mi annyit tett, ugy mond Szent Chrysostomus *hom. de verbis Apostoli. tom.* 4. Nem csak szántoföldét, szőlejét, vagy pénzét nem vettem el valakinek, de csak annyit sem, a' mennyit egy pár saru érne, noha pedig sokat faradot Samuel, ingyen oltalmazta a' népét, nem csak ellensége elől, de az Isten elől-is, mert illetlennek itéllete lenni, jutalomért valakivel jot tenni. Oh bizony ritka madár! az ingyen szolgálo ember? de el hittem, előtte volt Abrahámnak hasonlo cselekedete, a' ki a' Sodoma királyát ellenségétűl meg-mentvén, és azon tellyűl sok prédát hajtván, semmit el nem akart venni, *Ad Ephes. 6. v. 8,* *1. Reg. 6. 12. v. 3.* *S. Chrysost. homil. de verbis Apostoli. tom. 4.*

ni, sőt eskűvéssel fogatta, hogy semmit sem vészen el
Genes. 14. v. 22. & 23. tűle, akár mivel kinállya. *Gen.* 14. *Levo manum meam ad Dominum excelsum, possessorem cœli & terræ, quod à filo subtegminis, usque ad corrigiam caligæ non accipiam ex omnibus quæ tua sunt.* Kezemet emelem a' felséges Ur Istenhez, ki a' mennyet és földet birja, hogy a' bél szálátul fogva, a' saru kötéléig semmit el nem vészek a' tiejdből. Ah! vedd el Abraham! leg alább a' mit magad nyertél, sőt csak a' lelkeket engedd nékem, a' többi légyen tiéd! *Non accipiam.* Nem vészem, mert nem jutalomért harczoltam, hanem a' lelkekért. A' hol Szent Ambrus *lib.* 1. *de Abraham* igy szoll:
Daniel. c. 5. v. 17. *Quantum est illud, quod de præda victoriæ nihil voluit contingere, nec oblatum sumere? Minuit enim fructum triumphi, mercedis susceptio, & beneficij arrodit gratiam. Plurimum enim refert utrum pecuniæ an gloriæ dimicaveris.* Oh mely nagy dolog ez! hogy a' nyert prédákbul és sakmánbul semmit el nem akart venni Abrahám. Ugyan-is a' jutalomnak el vétele kisebbiti, a' nyereségnek dicsőségét, és a' jo tételnek kedvességét fogyaztya. Igen ki tetzik ha pénzért-é? avagy dicsőségért hadakoztál.

Nem alább valo volt ezeknél Daniel, a' kinek bölcs magyarázásáért, mellyel a' falon valo irást meg-magyarázta, mikor sokakat igérne Balthasar, azt felelé: *Munera tua sint tibi, & dona domûs tuæ alteri da, Scripturam autem legam tibi Rex, & interpretationem ejus ostendam tibi. Daniel. c.* 5. A' te ajándékid tiéjd legyenek, és a' te házad ajándékit, és adományit add másnak, de én az irást meg-olvasom, és annak értelmét meg-magyarázom. de mi hasznod lészen belőle? vedd el a' király ajándékát. Nem veszem. miért? meg-felel hellyette Szent *Chrysostomus in Psalm.* 95. *Quia hoc ipsum est mihi veritatis præmium, interpretari veritatem, ac pietatem, quæ infamatur vindicare.* Mert az, az igazságnak jutal-
S. Chrysost. Hom. in Psalm. 95.

ma

ma elegendő nékem, hogy az igazságot magyarázom, és a' kegyeſséget a' mely gyaláztatik, meg-mentem. Ritka példák! de ki gyalázhattya azért Szent Dávidot? hogy előbb mint meg ůtkőznék a' Goliatthal azt kérdé: *Quid dabitur viro, qui percuſſerit Philiſtæum, & tulerit opprobrium de Iſraël?* 1. *Reg.* Mi adatik annak a' férfiunak, a' ki meg veri azt a' Filiſtæust, és el véſzi a' gyalázatot Iſraëlről? Mint ha azt mondaná, ha tudnám jutalmát faradságomnak megůtkőzném véle, de előbb kivánom érteni igaz é, hogy meg-gazdagittya a' király, igaz é, hogy leányát néki adgya? tehát nem illetlen jot cſelekedni jutalomért. 1. *Reg.* 17. v. 26.

Menti ôtet Szent *Chryſoſtomus hom.* 29. *in epiſt. ad Rom. Abſit profectò, abſit, nam non ideo dicebat, quod mercedem exigeret, ſed quò ſibi crederetur, & in pugnam cum illo committeretur.* Távul légyen azt gondolni Dávid felől, hogy azért kérdezkedett volna, mint ha jutalmát várná, nem. hanem hogy inkáb hinnének néki, és ſzemben bocsátanák véle. Mindazonáltal akár mint légyen ez, ha illendő é jutalomért ſzolgálni, vagy illetlen, én cſak azt mondom, illetlen légyen bátor, ůdeig valóért, de nem cſak nem illendő, hanem ſzükséges is az őrökké való jutalomért jot cſelekedni, és érette egéſz életünknek utolſo napjáig munkálkodni. Mellyet meg is mutatok. &c. S. Chryſoſt. Hom. 29. in ep. ad Rom. *Propoſitio.*

Illendősége az őrökké való jutalomért valo munkánknak ha más honnan ki nem tetzenék is elegendőképpen meg volna probálva magának az eló Iſtennek arra valo hivatallyábul, ugy mint a' ki ſemmi illetlenre ſenkit nem indit, annál keveſſebbet sůrget vagy őſztőnőz. Hogy pedig erre maga hi az Ura' munkára melynek jutalma az őrők élet, hallyátok az Angyal ſzájábul mondását: *Qui habet aurem audiat, quid Spiritus dicat Eccleſijs. Apoc.* 2. Ide halgaſſatok minnyájan, a' kinek fůle vagyon hallya, mit *Apoc. c. 2. v. 29.*

mond a' lélek az Anyaſzentegyházaknak. az az oh emberek fiaj! a' kik oly kedveſſen halgattyátok a' világot, a' teſtet, és az ördögöt, hogy azoknak kedvek ſzerént járjatok, forditsátok el tőlök fűleiteket, és halgaſsátok egyſzer az Iſtennek kiáltását-is, mert kűlömb igazságot beſzél, mint a' kigyo ſuttogott Eva fűlejben; ő azt fogatta volt néki, hogy örökké valo Iſtenné téſzi, de meg-csalta, mert azon életből-is ki forgatta, a' melyben volt, és a' halálnak adta birodalmában. Ide halgaſſatok, mert nem csal meg az, a' kinek kezében vagyon az élet és a' halál. azt adhattya, a' mit akar adni. *Vincenti dabo edere de ligno vitæ, quod eſt in paradiſo Dei mei.* A' győzedelmeſnek enni adok az élet fájából, a' mely az én Iſtenemnek paradicsomában vagyon. Fölettébb nagy igéret, de a' munka is nagy, mert viaskodásban és győzedelemben áll, nagy fáradsággal jár az a' dolog, a' mellyért adatik az a' drága étel; a' melly őrökké élteti az embert, mert a' kűlső ellenségeken kivűl, maga az, a' kit magának meg kell győzni az embernek, kivánságit meg kell zabolázni, érzékenségét le tapodni, elmêjét az igazságnak iſmêretségére hajtani, miudeneſtűl az Iſtennek igájában kell állani, fáratságos munka meg-vallom, de nagy a' jutalmajis, és arra mélto, hogy ſenki munkáját érette ne kéméllye. mert örökké valo.

Ugy de mirr igèr ételt inkáb mint koronát? kétségnélkűl azért, mert a' ſokáig viaskodóknak, ſokáig faradtaknak inkáb kell az étel és ital, hogy ſem mint a' korona. korona ugyan a' tiſzteſség, az örők dicsőség, de mivel munkáért adatik, ételnek neveſztetik, mert a' mint a' fáratt teſtnek, és éh gyomornak, leg jobb jutalma az étel, és ital, ugy a' léleknek az örökké valo boldog élet léſzen kedve ſzerént táplálo, és gyönyörködtető jutalma, és ugyan ezért italnak-is neveſztetik: *Torrente voluptatis*

Iſ. 35. v. 9.

tis tuæ potabis eos. Pſalm. 35. Te (ugy mond Sz. Dávid) te én Iſtenem a' te válaſztotidat, a' te gyönyörüségednek patakábul itatod-meg: az az, a' mint a' munkában meg-faradott ember ſzomjuságának, itallal valo enyhiteſe leg kedveſſebben eſik; ugy azoknak ital gyanánt eſik boldogságok. a' kik te kedvedért faradoztak magok ſanyargatásában, peniténtia tartáſokban, és minden jonak miveléſében, mert magok-is e' féle ſzomjuságokat meg-vallyák Szent Dáviddal, mikor reggeltûl fogva eſtvélig munkálodtak volna, az az kisdedségektûl fogva halálok orájáig, mikor életeknek napja le hányatlott, meg nem ſzûntek munkájoktul, és azért azt mondgyák Szent Dávid által *Pſ.* 62. *Deus Deus meus ad te de luce vigilo.* En Iſtenem, én Iſtenem te hozzád vigyázok virrattakor, és azért, *Sitivit in te anima mea, quàm multipliciter caro mea, in terrâ deſerta, & invia, & inaquoſa, ut viderem gloriam tuam.* Te hozzád ſzomjuhozott az én lelkem, ſokképpen az én teſtem, a' puſzta és járatlan és vizetlen fôlden, hogy látnám a' te dicsôségedet. Imé a' faradság után ételt és italt kivánnak a' munkás ſzentek, mert ez oltya el ſzomjuságokat, ez elégiti-meg éh kivánságokat. *Pſ.* 26. *v.* 2.

A' mint hogy üdvözitônk-is ezen haſonlatoſságban igérte-meg boldogságát *Luc.* 22. *Ego diſpono vobis, ſicut mihi diſpoſuit Pater meus regnum, ut edatis & bibatis ſuper menſam meam in regno meo.* En el rendelem néktek, a' mint el rendelte nékem az én Atyám az orſzágot, hogy egyetek és igyatok aſztalomon az én orſzágomban. *Luc.* 22. *v.* 29.

A' hol vegyétek eſzetekben, hogy ezen rendeléſe Kriſtuſnak nincſen másképpen, hanem csák ugy, a' mint néki rendeltetett. Miképpen rendeltetett pedig néki tudgyátok? hogy *Oportuit pati, & ita intrare in gloriam ſuam.* Sokakon kellett elôbb által menni, és ugy jutni boldogsá-

ságához hideget, meleget egyaránt tűrt, éhezett, szomjuhozott, az igazságért kergettetett, és véres veritékezéséig munkálkodot, s' ugy ůlt ahoz a' mennyej asztalhoz, hogy ki ki által értheſſe, ha ott akar lakozni, itt faradgyon a' jóban, itt éhezze és szomjuhozza az igazságot, mert azon Istennek bizonyságából: *Beati qui esuriunt & sitiunt justitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Matt.* 5. Boldogok, a' kik itt éhezik és szomjuhozzák az igazságot, mert ők meg-elégittetnek. Hanem ha a' jutna valakinek eszében, hogy az Istennek paradicsoma előtt tűzes palossal áll az őrizö Kerubin, s' hogy juthatunk annak a' fának édes gyůmölcséhez, a' melyhez ázok sem jutottak, a' kik benn laktak eleinten? Ah! éppen ez, a' mi, nagy munka! nem kell a' tűztől meg iédnünk, az az, a' sok ellenkező dolgoktul, hanem által kell verdődnünk, akár mely nehéz munkája légyen is az érzékenségnek.

Mat. 5.

Nagy tűz a' harag, de Istennek kedvéért magában azt el oltani, a' mint nagy munka, ugy nagy jutalmu, nagy tűz és az egész világot emésztő tűz, a' testi kivánság, de ezen-is által menni pörköltelenül. Ah! oly kedves munka, hogy az Angyalt-is félre állittya a' paradicsom elől, nagy tűz a' humis emberek nyelvej, de ezekkel is a' jóban semmit nem gondolni, Ah! mely nagy győzedelem! mely nagy erejű viaskodás! nem álhat az elejben az Angyal, a' kinek a' gonoszak elejben nem álhattak a' joban.

Mind vigyáz ezekre az Istennek szeme, és készen tartya jutalmát, a' mint Isaias meg-mondotta: *Ecce Dominus Deus in fortitudine veniet, & brachium ejus dominabitur, ecce merces ejus coram eo, & opus illius coram illo.* Imé az Ur Isten el jö erősséggel, és az ő kara uralkodik, imé az ő jutalma ő vele, és az ő cselekedete ő vele. A' mely utol-

Isaiæ c. 40. v. 10.

so

ſo ſzókat a' hetven tolmács igy olvaſſa : *Merces ejus cum eo, & opus in conſpectu ejus.* Az ô jutalma ô vele, és a' cſelekedet az ô ſzine elôtt. A' mi annyit téſzen, mindenkor kéſz a' jutalom, valamiket igért Iſten, meg-ádgya, cſak láſſa a' jo cſelekedetet, a' honnan nyilván ki hozom azt, a' mit mondottam, hogy illendô sôt ſzûkséges az ôrôkké valókért, és jutalomért mindenkor ſerényen farádni a' joban, mert ſoha annyi igéreteket nem tenne, ha munkáinknak illendôségét, sôt ſzûkségét nem látná.

Nagy munkára inditotta tanitványit, mikor azt jovallotta, hogy valamiek vagyon, hadgyák el, adgyák el, és az árrát forditsák a' ſzegényekre, mert mi lehet nehezebb, mint a' kezem kôzôtt lévôt el hagynom, azért a' mit cſak remélhetek? mi lehet a' terméſzet ellen inkáb tuſakodobb? mint az, hogy minden alkalmatoſságtul magamot meg-foſzſzam, és cſak máſra támaſzkodgyam? De oh! ki nagy jutalma-is! mikor kevesért ſokat, egy hajlékocskáért egéſz orſzágot igér! *Nollite timere puſillus grex, quia complacuit Patri veſtro dare vobis regnum, vendite, quæ poſſidetis, date eleemoſynam, facite vobis ſaculos, qui non veteraſcunt, theſaurum non deficientem in cælis.* Luc. 12. Ne fély te kisded nyáj, mert tetzett a' ti Atyátoknak, hogy orſzágot adgyon néktek. Adgyátok el a' mikkel birtok, és adgyatok alamiſnát, ſzerezzetek magatoknak zacskokat, mellyek meg nem avulnak, el fogyhatatlan kincset mennyekben. *Luc. 12. v. 23.*

Nehéz munkáknak láttatnak ezek de hallyátok Sz. Agoſtont: *Si vis ſuſtinere laborem, attende ad mercedem, nam & operarius in vinea deficeret, niſi attenderet, quid eſſet accepturus. Cùm autem attenderis, quid ſis accepturus, omnia tibi vilia erunt, quæ pateris, nec digna æſtimabis, pro quibus illud accipias, miraberis tanta dari, pro tanto labore.* Ha véghez akarod vinni nehéz munkádat, annak jutalmára nézz, mert a' ſzôlô mi- *S. Auguſtinus.*

ves-is el szakaszkodnék, el fogyna a' szőlőben faradsága miatt, ha arra nem vigyázna a' mit véendő. Mikor arra vigyázsz, a' mit vészesz, mindeneket meg vetz a' miket szenvedz, nem-is itéled méltónak lenni faradságodat arra, a' mit vészesz, hanem csák álmélkodol, hogy kevés faradságodért, oly nagy jutalom adatik. *Nam utique Fratres pro æterna requie labor æternus erat subeundus, æternam felicitatem accepturus, æternas passiones sustinere deberes, tamen non solùm voluit Deus temporalem laborem, sed & brevem. Tom. 8. in illud à Deo gressus hominis.* Mert ugyan-is (ugy mond Szent Agoston) ha jol meg-gondollyuk Atyámfiai, az őrők nyugodalomért őrökké kellene munkálkodnunk, és faradnunk, az őrők boldogságért őrökké valo sanyaruságokat kellene igazság szerént szenvednünk, de láttatok joságát, és kegyeséget Istennek, nem csak az ůdeig valo munkádat, bé nem vészi, hanem még azt-is meg-rőviditi. Azért mondotta Szent Pál: *Momentaneum & leve tribulationis nostræ super modum æternum gloriæ pondus operatur. 2. ad Cor. 4.* A' mi most a' mi háboruságinkban egy szempillantásig valo és könnyű, fölötte igen fő modon a' dicsőségnek őrökké valo nagy voltát szerzi mi bennünk.

Idem Tom. 8. in illud à Deo gressus hominis.

2. ad Cor. 4. v. 17.

Azért mondatik Urunktul: *Denarius diurnus*, napi pénznek, mert csak egy napi munkával is el nyerhettyük, és hogy azt ne kíáltanánk, a' mit Ezechiel ůdejében kiáltottak: *In longa tempora iste prophetat. c. 12.* Messze és távul lévő ůdőkre profetál ez, minden nap adton adgya jutalmokat a' joknak, a' mint *Dionysius Carthusianus* magyarázza: *Dicitur diurnus, quia propter eum, quotidie laboratur, & quotidie ingredientibus regnum cæleste confertur.* Napi pénznek mondatik mennyeknek országa, mert minden nap érette faradnak, és minden nap a' bé menőknek megadatik.

Ezec. c. 12.

Dionysius Carthusianus.

Látta

Látta egykor ezt Ezechiel Próféta egy nagy ſzegletű város képében, és oly drága kincſnek ítéllette, hogy valaki láthatná, vagy érthetné, nem hitte, hogy többé vétene, hogy magát mindenekben meg ne győzné; hogy ellene ne állana teſti kivánságinak, hogy leg jobb élethez nem fogna, a' mint magától értette az Iſtentől, a' 70. tolmács ſzerént: *Oſtende domui Iſraël* (hozzá téſzi Sz. Jéronymus) *domum, & manſionem illius, & ceſſabunt à peccatis ſuis, & ipſi ſuſtinebunt tormentum ſuum. Ezech.* 42. Mutasd-meg Iſraëlnek ezt a' házat, vagy lakását Iſtennek, ezt a' dicsőséget, és el hadgyák bünőket, meg ſzűnnek gonoſzságoktul, és ők el tűrik, el ſzenvedik kinzáſokat. A' hol a' Babyloniaj fogságrul ſzoll, csak ugy mond békeſséges tűréſeknek jutalmát mutasd nékik, minden jora kéſzek léſznek. De oh nagy gyalázat! csak mind árnyékokban, álmokban, és látáſokban tudtanak valamit felőle a' zſidók, mert még akkor ſenki mennyorſzágban nem ment, s' mégis minden jora hajtotta őket ez a' jutalom, moſt pedig minek utánna mindenek előtt nyitva áll, Urunk ſzenvedéſe után az a' dicsőség, leg keveſſebre becsűllik a' gonoſz életű kereſztyének. Ugy-e iſtentelen ember? jobb néked egy oráig valo puhaságod, és teſti gyönyörűſéged, mint az a' dicsőség a' melyben örökké élhetnél? jobb-é gonoſz társodnak kedvében lenned, mint azzal élned minden nyájaſságban, a' ki hivejnek bizonyoſſan, és felettébb valo joval fizet? Ah! ne legyetek oly oktalanok, mint Eſau volt, a' ki egy nyalánk ételért elsö ſzületéſségét el adta. Ne legyetek oly oktalanok, hogy kevéſen ſokat el cſerélljetek, mint az eſztelen gyermekek a' lovat egy ſipért, egy almáért oda adgyák! hanem mig ûdeje vagyon a' munkának, nappal, az az életetekben mivellyetek jot, mert *Veniet nox, quando nemo poterit operari,* *Joan.*

Ezech. 42. v. 10.

Joan. c. 9. v. 5.

Joan. c. 9. el jő az éj, midőn senki nem munkálodhatik, s' következendő képpen senki jutalmát nem veheti. Nem azért, hogy nap nyugotta után a' henyéles ellen nem álhatnának a' jo cselekedetekkel, hanem azért, hogy most a' kegyességnek napja fen lévén, bőven adatik az Istennek malasztya, a' mellyel jot mivelhetűnk, de azután csak az igazságnak lészen ődeje, és a' ki mint élt, ugy vészi jutalmát, ha rosszul élt, bűntetését, ha jol, dicsőségét. Igy magyarázza ezt *Origenes hom. 3. in Psalm. 36.* *Tunc ergo dicit illam noctem futuram, cùm jam nemo poteſt operari aliquid, ſed unusquisque tunc paſcitur ex operibus ſuis, quæ hic poſitus operatus eſt.* Akkor mondgya el jövendőnek azt az éjet, a' melyben senki nem munkálkodhatik, hanem kiki azokbul a' cselekedetekbűl táplaltatik, a' mellyeket itten cselekedett. Ha rosszat mivelt, nem nyugodalmat, hanem őrőkké valo nyughatatlanságot, és bűntetést várhat magára. Oh el setétedet elmétől! valaki ezzel fel nem indul a' jo cselekedeteknek mivelésére.

Origenes hom. 3. in Pſalm. 36.

Nem heában volt meg tiltva *Exod.* 16. a' zsidóságnak, hogy hat nap szedgyen mannát, mert hetediken nem adatik többé, mivel *Sabbathum eſt Domini, non invenietur hodie in agro.* A' Szombat az Uré, és nem találtatik azon a' nap manna a' földen. mert az a' nap az Ur napja. Szent Pál szerént pedig az Ur napja az, a' melyben csak az utolso sententiát mondgya ki, az itélet napja. 1. *Cor.* 5. & 2. *Cor.* 1. *ad Philip.* 2. és más hellyeken. akkor a' ki itt munkálkodott nyugovásra tészi magát, s' akkor eszik és iszik győnyőrűséges eledelt, és italt, a' mint *Baldvinus in c.* 16. *Exod.* magyarázza: *In vita futura tempus erit comedendi non colligendi, quicunque enim hic colligis labores manuum tuarum, illic manducabis, beatus es, & bene tibi erit; rectè adjungitur, non invenietur hodie in agro, quia poſt hanc vitam non licebit operari.* A' jövendő élet-

Exod. 16. v. 26.

Baldvinus in c. 16. Exodi.

életben nem lészen ûdeje a' szedésnek, hanem a' mit szedtél, annak lészen ûdeje, hogy azt egyed. Mert valaki itt szedtz, magad kezed munkáját észed és boldog lészesz, és jol lészen dolgod, azért mondatik, nem találtatik ma, az Ur napján, manna a' mezőn, mert ez élet után nem szabad toább munkálkodni.

Mellyek ha ugy vannak, a' mint hogy másképpen sincsenek, mikor a' munkára hivattattok, akkor mennyetek, és senki meg ne unnya munkáját, mert nagy fizetése nagy jutalma vagyon munkájának, ugy mint egy napi, az az, őrökké valóság egyetlen egy nap, soha annak le nyugotta: se estvéje nem lévén, s' azért mondotta Szent Dávid *Psálm.* 83. *Melior est dies una in atriis tuis super millia.* Oh mely kivánatos az az egy nap, jobb jobb én Istenem a' te pitvaridban egy nap, ezereknél, jobb ezer esztendőknél, jobb mind azoknál, a' mellyek utolso orájáig lésznek e' világnak. Ezt engedd hadd lássuk, ezt engedd hogy meg-érjük, és benne tégedet őrökké dicsőitsünk. Amen. *Lege plura de hoc, in dicastillo, de ornatu Aaron. v.* 20. *Illat.* 18. *Psálm.* 83. *v.* 11.

SEPTUAGESIMA VASARNAP,

MASODIK PREDIKACZIO.

Boldog az, a' ki Istenért fárad, nyomorult a' ki a' világért.

Quid hic statis totâ die otiosi? Matthai 20.

Mit állatok itt egész nap henyelve? *Matt.* 20.

Joan. c. 9. el jő az éj, midőn senki nem munkálodhatik, s' kővetkezendő képpen senki jutalmát nem veheti. Nem azért, hogy nap nyugotta után a' henyéles ellen nem álhatnának a' jo cselekedetekkel, hanem azért, hogy most a' kegyességnek napja fen lévén, bőven adatik az Istennek malasztya. a' mellyel jot mivelhétűnk, de az után csak az igazságnak lészen űdeje, és a' ki mint élt, ugy vészi jutalmát, ha roszszul élt, bűntetését, ha jol, dicsőségét. Igy magyarázza ezt *Origenes hom.* 3. *in Psalm.* 36. *Tunc ergo dicit illam noctdm futuram, cùm jam nemo potest operari aliquid, sed unusquisque tunc pascitur ex operibus suis, quæ hic positus operatus est.* Akkor mondgya el jővendőnek azt az éjet. a' melyben senki nem munkálkodhatik, hanem kiki azokbul a' cselekedetekbűl tápláltatik, a' mellyeket itten cselekedett. Ha roszszat mivelt, nem nyugodalmat, hanem őrőkké valo nyughatatlanságot, és bűntetést várhat magára. Oh el setétedet elméjű! valaki ezzel fel nem indul a' jo cselekedeteknek mivelésére.

Origenes hom. 3. in Psalm. 36.

Nem heában volt meg tiltva *Exod.* 16. a' zsidoságnak, hogy hat nap szedgyen mannát, mert hetediken nem adatik tőbbé, mivel *Sabbathum est Domini, non invenietur hodie in agro.* A' Szombat az Uré, és nem találtatik azon a' nap manna a' földen. mert az a' nap az Ur napja. Szent Pál szerént pedig az Ur napja az, a' melyben csak az utolso sententiát mondgya ki, az itélet napja. 1. *Cor.* 5. & 2. *Cor.* 1. *ad Philip.* 2. és más hellyeken. akkor a' ki itt munkálkodott nyugovásra tészi magát, s' akkor eszik és iszik győnyőrűséges eledelt, és italt, a' mint *Baldvinus in c.* 16. *Exod.* magyarázza: *In vita futura tempus erit comedendi non colligendi, quicunque enim hic colligis labores manuum tuarum, illic manducabis, beatus es, & bene tibi erit; rectè adjungitur, non invenietur hodie in agro, quia post hanc vitam non licebit operari.* A' jővendő élet-

Exod. 16. v. 26.

Baldvinus in c. 16. Exodi.

életben nem lészen ûdeje a' szedéſnek, hanem a' mit szedtél, annak lészen ûdeje, hogy azt egyed. Mert valaki itt szedtz, magad kezed munkáját éſzed és boldog léſzeſz, és jol léſzen dolgod, azért mondatik, nem találtatik ma, az Ur napján, manna a' mezőn, mert ez élet után nem ſzabad toább munkálkodni.

Mellyek ha ugy vannak, a' mint hogy másképpen ſincſenek, mikor a' munkára hivattattok, akkor mennyetek, és ſenki meg ne unnya munkáját, mert nagy fizetéſe nagy jutalma vagyon munkájának, ugy mint egy napi, az az, őrökké valóság egyetlen egy nap, ſoha annak le nyugotta: ſe eſtvéje nem lévén, s' azért mondotta Szent David *Pſalm.* 83. *Melior eſt dies una in atriis tuis ſuper millia.* Oh mely kivánatos az az egy nap, jobb jobb én Iſtenem a' te pitvaridban egy nap, ezereknél, jobb ezer eſztendőknél, jobb mind azoknál, a' mellyek utolſo orájáig leſznek e' világnak. Ezt engedd hadd láſſuk, ezt engedd hogy meg-érjük, és benne tégedet őrökké dicsőitsünk. Amen. *Lege plura de hoc, in dicaſtillo, de ornatu Aaron. v.* 20. *Illat.* 18. *Pſalm.* 83. *v.* 11.

SEPTUAGESIMA VASARNAP,

MASODIK PREDIKACZIO.

Boldog az, a' ki Iſtenért fárad, nyomorult a' ki a' világért.

Quid hic ſtatis totâ die otioſi? Matthai 20.

Mit állatok itt egéſz nap henyelve? *Matt.* 20.

A' világnak hivalkodo fiaj kőzőtt, a' kik nyughátatlan fáradságokkal gyermeki csécset kereſnek, árnyékokat kergetik, és a' verő fénynek ſugári kőzőtt levegő parányokat marokkal kapdozzák, ugy tetzik én nékem mint annyi henyélők kőzott a' máj napig-is fel s' alá jár a' mi Iſtenünk, és pirongato ſzokkal azt kérdezi: *Quid hic ſtatis otioſi?* Mit állatok itten napeſtig hivalkodva? mert noha ugyan munkálkodni láttatnak, futkoznak, izzadnak, ki vizen, ki ſzárazon, éjjel és nappal, télen és nyáron, minden ůdőben dolgoznak, de egyedůl ůdeig való joért fáradván, tőbbet nem cſelekeſznek, mint a' kisded gyermekek, a' kik ůndok mocskolodaſſal, sárbul házakat épitenek, ellenségek ellen nád ſzálon nyargallanak, és mint ha veſzedelmes, folyó vizeken uſztatnának által, gázollyák a' tocsákat, és a' mint *Seneca* ſzollott: *In vanum ſunt operoſi, quia operosè nihil agunt. de tranquill. vitæ c. 13.* Haſzontalan munkáſok, mert nagy fáradságokkal ſemmit nem mivelnek.

Senec. de tranquill. vitæ c. 13.

Mit nem miveltek ama' hires tudományu Athénás béli bőlcſek, a' kiknek tanuláſokra nem lévén elegendő a' nap, égő lámpáſoknál, a' kőnyvek olvaſáſi kőzőtt virrattanak-meg, egyedůl egy hivságos dicsőſéget akarván ſzerezni neveknek a' világon. Ama' pőrlekedő Romaj ſzoſzollok, Ciceroval, mennyi ſzot nem ſzaporitottak, hogy ékes ſzollaſoknak hire minden felé ki terjedne, s' mégis más dicséretet végtére nem érdemlettek, hanem a' mit *Tertullianus* mondott felőlők *Operoſi famæ negotiatores.* Ezek (ugy mond) hirekkel és nevekkel kereskedő kalmárok, minnyájon munkálkodnak az emberek, de azzal a' kůlőmbséggel, hogy a' kik Iſtenhez tartozandok, őkőkké való haſzonért munkálkodnak, a' világhoz ragaſzko-

kodottak pedig csak ûdeig valoért, s' azért méltán hivalkodoknak mondatnak, a' mint jol mondotta *Olympiodorus*: *Omnes homines sub eodem sole versamur, eorum verò, qui laborant, alij quidem vires suas intendunt ob ea, quæ solem supereminent, ut cœleste regnum in hæreditatem accipiant, alij verò ob ea laborant, quæ subsunt sub sole, ut inanem gloriam, vel pecunias, dignitatésque acquirant.* Minden emberek, valamenyen vagyunk, egy verô fény alatt forgunk, de kûlömbözô munkával, mert mások azért faradnak, a' mi a' verô fény felett vagyon a' mennyej joért, hogy azt örökségekké teheſſek, mások pedig csak azokért nyughatatlankodnak, a' mik a' verô fény alatt találtatnak, ugy mint hivságos dicsôségért, pénzért, gazdagságokért, vagy méltoságos tiſztekért. Oh henyélô miveſek! minek utánna el végeſzték munkájokat, ûreſſen talállyák kezeket, mert ſemmit innen azokbul velek el nem vihetnek, és azért meg maradando nyereségek nem lévén, itten henyélô munkájok, ottan gyôtrelmek jutalmok. Ah! *Quid ſtatis hic?* mit állatok itten, hol itten? *Lucas Burgenſis* meg-magyarázza, itten: *In exilio, in iſta peregrinatione, ubi non habemus permanentem civitatem.* Számkivetésben, ſzarándokságnak fôlden, a' hol nincſen meg-maradando városunk. Itten csak a' munkának vagyon hellye, de a' boldog, a' ki Iſtenért, és az örök boldogságért munkálkodik, a' pedig éppen nyomorult, és hivalkodo, a' ki csak az el mulandokért fárad. Mellyet rövideden meg-is mutatok.

Olympiodorus.

Luc. Burg.

Propoſitio.

Csak azért-is hogy valaki munkára hajtatik, boldogtalannak látzik, s' azért az elsô átok a' volt Adámon, *In ſudore vultûs tui veſceris pane tuo. Gen.* 3. Orczád verejtékével eſzed a' te kenyeredet. az az: elôbb hogy ſem mint ételedre valo kenyered légyen, ſzántanod, vetned kell, ſok faradságod között izzadnod. De ha okát visgálom,

Geneſ. 3. *v.* 19.

réá akadok arra, miért boldogtalan illyen munkájában az ember, mert csak ůdeig való életének meg-tartására valót keres munkájával, forditaná csak azon szándékát a' mennyej életre, mindgyárt az átok áldásra, és a' munka nyugodalomra fordulna, nem a' munkát, hanem a' munkának végét kell változtatni, ugy hogy a' ki csak testnek szolgált! szolgállyon azon munkájával lelkének, s' mindgyárt boldogságát tapasztallya, a' mint Szent Dávid *Psal.* 127. bizonyittya: *Labores manuum tuárum quia manducabis, beatus es, & bene tibi erit.* Mivelhogy kezejd munkáját észed, boldog vagy, és jol lészesz, tudni illik a' ki az őrőkké valokra fordittya szemét, mikor itten testi munkával faradoz boldog, és jővendőben jol lészen, mert gyümőlcsét vészi, és abbul él őrőkké.

Psal. 127. *v.* 2.

A' testi jók után indult bolondok azzal panaszolkodnak, *Ambulavimus vias difficiles. Sapient.* 5. Nehéz útakat jártunk: a' mennyejekre siető Sz. Király-is hasonlot mond: valamit *Ego custodivi vias duras. Psalm.* 16. én (ugy mond) nehéz útakat őriztem, de sokkal kűlőmb szándéku faradságok ezek, mert amazoknak a' végtére a' panaszok: *Erravimus*: vétettűnk, oktalanul haszonnélkűl faradtunk, ennek pedig az a' vigasztalása, *Satiabor cùm apparuerit gloria tua. Psalm.* 16. En meg-elégszem mikor meg jelenik a' te dicsőséged. Ambár nehéz legyen most a' faradság és munka, de ha gyümőlcsét tekéntem könnyű, mert a' te dicsőségedért munkálkodom, azért-is boldog lévén, hogy éretted faradok.

Sapient. 5. *v.* 7. *v.* 7. *Is.* 16. *v.* 4. *Psalm* 16. *v.* 15.

Igy, ama' nyomorult Izraëlitáknak mind addig keserves sirással ment végben munkájok Ægyptomban, a' tégla vetésben, a' sár gyurásában, a' polyva szedésben mig csak a' Pharao épületére munkálkodtak, de mihelet azt mondá Isten nékik Moyses által: *Educam vos, ad terram fluen-*

Exod. 3. *v.* 15.

fluentem lacte & melle. Exod. 3. En téjjel és mézzel folyo földre viszlek, mindgyárt meg-könnyebbedett munkájok, s' nem annyira láttatott nehéznek lenni munkájok, mint annak az üdönek várakodása, a' melyben a' megigért boldog földre vitetnének, mert munkájok gyümölcse gyönyörködtette, és boldogitotta; Szent Agoston szoll errül: *Ecce quomodo populus Hebræorum fructu mutavit laborem, vel qui in luto operabatur, spe regni operaretur æterni.* S. Auguſt. Nézhetz-e miképpen változtatta-meg munkáját gyümölcsével a' zsido nép, a' ki az elött hasztalanul fáradott a' sárban, az után az örökké valo boldogságnak reménségéért nagyobb kedvel munkálkodott. Ugyan-is minden jo szándéku munkásokat azzal biztat az Ur, hogy meg-könnyebbiti jövendö jutalmával: *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos. Matt.* 11. Jöjjetek hozzám minnyájan a' kik munkálkodtok, és terhelve vattok, és én meg-nyugotlak titeket. *Matt.* 11. Oh áldot munka, a' melynek gyümölcse az örökké valo nyugodalom! nem a' henyélöknek, az az, a' világi jokért, hanem a' mennyejkért fáradozóknak mondattatott az, *Tollite jugum meum super vos, & invenietis requiem animabus vestris, jugum enim meum suave est, & onus meum leve.* Vegyétek fel magatokra az én igámat, senki ne hivalkodgyék, mert igy lelketeknek nyugodalmát talályátok, mivel édes az én igám, és az én terhem könnyü. Senki munka nélkül nem élhet, de abban könnyebbithettyük, ha Istennek kedvéért és üdvösségünkért munkálkodunk, fárad a' prokátor ember, hogy pörét meg-nyerhesse, de ha boldogul akar munkálkodni. Azért faradgyon, hogy Istennek rendelésébül úgye fogyott felebarátyának pártyát foghattya, és azon munkával, a' mellyel más veszedelmét, ö üdvösségét nyerheti. Fárad a' biro, és a' magistratus, de

ha haſzontalanul nem akar faradni, nem azért faradgyon, hogy tőrvényével magának hajtſon haſznot, erſzényét tőltſe, hánem hogy az igazságnak elég tételsék, és igy minden unalmas ůlésének nyeresége léſzen, az igazságot ſzerető Iſten.

Fárad a' vitéz, és ſok félelmek kőzőtt tőlti életét, vérét ontya gyakorta, ah! ne faradgyon azert, hogy dicsősége legyen az emberek előtt, hanem, hogy az Iſtennek neve ellenségét ronthaſſa, és imé *Bonum certamen certavit.* Jo harczot harczolt, fizetéſe leſzen Iſtentůl. Fárad a' meſter ember, éjjel és nappal munkálkodik, Ah! ne faradgyon cſak azért, hogy étele, itala, ruházattya leheſſen, mert ez inkáb henyélés, hanem faradgyon azért, hogy az által tiſzteſséges élete lévén ſok Iſteni bantáſokat el kerůlheſſen, és imé boldogul véſzi haſznát meſterségének. Fárad a' ſzolga rend, mindenkor talpon áll, Urának várván parancſolattyát, Ah ne faragyon cſak azért, hogy előmenetele leheſſen, mert igy el vette bérét hiuségének, hanem azért faradgyon, hogy alázatos ſzolgálattyával annak találllya kedvét, a' ki mindeneknek Ura, és Iſtene. és imé azt hallya, ma holnap a' dicséretet: *Beatus ille ſervus, quem cùm venerit Dominus invenerit ſic facientem.* Matt. 24. Boldog az a' ſzolga, kit mikor el jővend az Ura, ugy talál cſelekedni. Micſoda boldogsággal boldog: *Super omnia bona ſua conſtituet eum.* Minden jovajra rendeli őtet. A' ki itten gyors, és vigyázo ſzolga volt, nagyob jutalmát Iſtentůl várván ſzolgálattyának, fel magaſztaltatik, és Iſtennek minden jovajval bir őrőkké. Egy ſzoval, cſak a' mennyejekre figyelmezzůnk, még nyugodalmunkban is munkálkodni itélettůnk.

Matt. 24. v. 16.

Ki gondolna máſt amaz Iſtennek baráttya felől Abrahám felől, hanem hogy henyéllett, és hivalkodott, mikor

kor azt hallya felôle, hogy semmit sem mivelvén, csak a' sátora ajtaján ûldôgelt, onnan fel s'alá forgatván szemeit ha mit láthatna, de kûlômb itéletet tészen felôle, ha vendégit visgállya. Az irás felôle azt emliti: *Apparuit autem ei Dominus in convalle Mambre sedenti in ostio tabernaculi in ipso fervore diei, cùmque elevâsset oculos, apparuerunt ei tres viri, stantes propè eum, quos cùm vidisset occurrit in occursum eorum de ostio tabernaculi.* Gen. 18. Meg-jelenék néki az Ur Mambre vôlgyében, mikor az ô ajtajában ûlne a' nap hévségében. Es mikor fel emelte volna szemejt három férfi jelenék-meg néki, kôzél álván hozzá. kiket mikor látott volna elejekben futamék az ô sátora ajtajából. Oh én Istenem miért mégy Abrahámhoz? nemde nem gyûlôlôd-é a' hivalkodokat, csak ôszve kucsult kézzel ûl az ajtaja elôtt, miért térsz bé hozzája? micsoda munkájával érdemlett illyen nagy vendéget? Meg-felel Szent Ambrus erre, és menti a' hivalkodástul, mert noha testel nem munkâlodott, de elmével sokat mivelt, mert az Istenrûl gondolkodott, és a' jôvendôkrûl elmélkedett, s'azért tette hozzá Moyses azt a' szot: *Cùmque elevasset oculos*, Mikor fel emelte volna szemejt akkor réá akadott arra, a' kit keresett, *Respiciens oculis vidit, non otiosus sedet, qui longè aspicit. libr. de Abraham c.* 5. Nem úl az hivalkodva, a' ki meszsze vigyáz, hasznos annak élete, ki a' jôvendô ûdôkrûl elmélkedik, s'azért boldog volt akkor-is Abrahám, mert midôn Istenérûl gondolkodott, szemejt fel emelvén, maga méltoztatott hozzá bé térni vendég képében az Ur Isten.

Gen. 18. v. 1.

S. Ambros. l. de Abraham. c. 5.

Valaki a' jelenvaloknál, toább nem néz, hivalkodo az, és a' barmokhoz hasonlittatik, a' mint a' félekrûl szolván Joël Próféta *c.* 1. azt mondgya: *Computruerunt jumenta in stercore suo, demolita sunt horrea, dissipata sunt apotheca, quoniam*

Joël. c. 1. v. 17.

niam confusum est triticum. Quid ingemuit animal? mugierunt greges armenti? quia non est pascuum eis. Meg-rothattak a' barmok az ô ganéjokban, el romlottak a' csûrök, el hányattattak a' tárházak, mert meg-szégyenûlt a' buza. Miért sohajtott a' barom? bôgtek a' csordának nyájaj, mert nincsen legeltetések. A' mellyel annyit akar mondani, a' barmoktul nem kûlömbôznek, a' kik csak az ûdeig valókon busulnak, mert a' barmok hevernek a' ganéjon, és rothadnak, de meg nem mozdulnak, hanem ha nincs mit enniek bôgnek henyélve. Igy a' kik a' jövendôk felôl nem elmélkednek, s' azért nem faradnak, bôgnek, sohajtanak, panaszolkodnak, mert nincsen ételek, és italok. S' nem boldogtalanok-é? Szent *Rupertus* magyarázása ez: *Brutis animalibus, & gregibus armenti similes vult illos homines haberi, quamvis homines sint, qui ingemiscere nesciunt, nisi pro penuria cibi, nullum habentes dolorem de peccatis suis & solum esse miserum, sive dolendum reputantes, si ventri quidpiam desit.* A' barmokhoz hasonlónak tartya azokat az embereket a' Próféta, a' kik másért faradni és busulni nem tudnak, hanem az eledelért, bûnejket nem bánnyák, s' egyedûl csak azon bánkodnak, hogy korrog a' gyomrok, nincs a' hasnak táplálása. Fellyebb, fellyebb emellyétek szemejteket, Abrahámmal, s' ha faradtok, busultok, azokért busullyatok, a' mik hátra vannak.

S. Rupertus.

Oh vajha ugy vezettetnénk Istentûl, mint Ephraim! hidgyétek el, még az álmunk-is érdemes volna, s' akkor-is munkálkodoknak mondatnánk, mikor alunnánk. Miképpen vezette Ephraimot? hallyátok *Oseás*nak *c.* 14. magát az Urat: *Dirigam ego eum, ut juniperum virentem.* En igazgatom ôtet mint a' zôldellô jegenye fát. A' jegenye fa sûrû zôld ágajval, de tôvises, akarván azzal jelenteni, hogy akár mely jol legyen állapotod, zôldûly mindenkor, de tôvis-

Osea c. 14.

de tövésnélkül ne légy, az az oly gondolatoknélkül, a' mellyek furdallyák elmédet a' következendő dolgokrul, az itéletrül, és az örök boldogságrul: *Spina ei eſt, qui ſecundùm Deum volet vivere, & ſic neceſſe eſt ei via aſpera, quæ pungat curâ judicij extremi. Theophilactus apud Delrium de adagijs tom.* 1. Vagyon annak töviſe, a' ki Iſten ſzerént akar élni, és azért ſzükség, hogy ſanyaru élete legyen, a' mely ſzüntelen furdallya az utolſo itéletnek gondolkodásával. Igy nevelkedik jo cſelekedetekkel, igy véſzi jutalmát munkájának, és fáradságának. *Theophil. apud Delrium de adag. tom.* 1.

Melynek példáját láſsátok Illyéſt, *Cùmque veniſſet, & ſederet ſubter juniperum, petivit animæ ſuæ ut moreretur, projecítque ſe, & obdormivit in umbra juniperi, & ecce Angelus Domini tetigit eum, & dixit illi ſurge & comede. Reſpexit & ecce ad caput ſubcinericeus panis.* 3. *Reg.* 19. Midőn el jött volna Illyés, és a' jegenye fa alat úlne, kéré az ő lelkének, hogy meghalna, és le fekűvén el aluvék a' jegenye fa arnyékában, és imé az Urnak Angyala meg-ütè őtet és monda, kelly fel, és egyél. Fel nyitván ſzemejt láta a' fejénél egy pogácsát. Hogy hogy vagyon az, aluſzik Illyés, hortyog a' jegenye fa alatt, s' mégis kenyeret hoz az Angyal néki? nem Sz. Pál mondáſa-é az? *Si quis non vult operari, nec manducet.* 2. *ad Theſſ* 3. A' ki nem akar munkálkodni, ne-is egyék. Semmit ſem mivel, s' mégis kenyere érkezik, nem hivalkodás-é az aluás? Ah! nem hivalkodik Illyés aluva is, mert a' töviſes fa alatt aluván elméjében forgott a' jövendő boldog élet, ennek töviſe furdalta, és azért azokban a' ſzokban alutt el, vedd ki Uram lelkemet. Nem aluſzik az hivalkodva, a' ki munkája között a' mennyejekre forditya ſzemejt. Sőt azt nyeri a' mit igért üdvözitönk, *Quærite primùm regnum Dei, & hæc omnia adjicientur vobis.* Ke- 3. *Reg.* 19. v. 4. 2. *ad Theſſ.* 3. v. 10.

reſsétek elsőben az iſtennek országát, és ezek, ugy mint a' világi gazdagságok, meg-adatnak néktek.

De nem csuda hogy henyél az ember, egy állapotban álván, mert földi, és fia a' földnek, a' mely örökké áll, *Generatio præterit, generatio advenit, terra autem in perpetuum ſtat. Oritur ſol, & occidit &c. omnia flumina intrant in mare &c. Eccl. c.* 1. Mindenek koporsójokban sietnek, de a' föld csak veszték áll, s' mit véltek? jobb é ő mint a' nap, mint a' vizek? nem: hanem ő átkozott. Miért kapunk tehát, és ragaszkodunk annyira a' földiekhez, hogy a' mennyejekről el feletkezzünk &c. *Nyſſenus hom.* 1. *in Eccleſ. Terra, quæ ut ſtet, eſt, condemnata, manet in ſtabili immobilitatis. Non beneficium, ſed ſupplicium eſt ſtare.* A' föld hogy állyon, megátkoztatott. meg-marad az ő állandoságában. Nem jo tetemény, hanem bűntetés állani. Igy szintén azok, a' kik nem tudnak elméjekkel indulni, a' föld fiaj, átkozottak, s' nem nyomorultak-é? Ah! tehát ha ezt el akarjuk kerülni a' boldogtalanságot, pirongato szavát nem akarjuk hallani Istennek, azt cselekedgyük minden munkáinkkal, a' mit kiván Sz. Pál: *Quodcunque facitis ex animo, operamini, ſicut Domino, ſcientes quod à Domino accipietis retributionem hæreditatis. ad Coloſ.* 3. Valamit cselekeszték, szivetek szerént cselekedgyétek, mint az Urnak, tudván, hogyaz Urtul vészitek az örökség jutalmát. Amen.

Eccl. c. 1. *v.* 4.

Nyſſenus hom. 1. *in Eccleſiaſt.*

ad Coloſ. 3. *v.* 23.

SEPTUAGESIMA VASARNAP,

HARMADIK PREDIKACZIO.

A' mi munkánknak bére a' lészen, a' mi tulajdonképpen mienk. *Tolle.*

Tolle, quod tuum eſt. Matt. 20. Vedd el, a' mi tied. *Matt.* 20.

NIncſen oly nehéz dolog, oly fáratságos munka, oly veſzedelmes cſelekedet, a' melytűl magát meg-vonnya az ember, ha illendő jutalma igértetik néki. micſoda nehezebb, fáratságoſſabb, veſzedelmeſſebb, mint mély őrvényekben (a' mellyekben egéſz hajok el merűlnek, alá ſodortatnak, és el veſznek) bocsátkozni? s' mégis egy arany pohárért voltak, oly buárok, a' kik be ugrottak, máſoknak nagyob irtozásával, mint magok félelmével, a' mint *Kircherus* beſzélli *in mundo ſubterraneo.* Micſoda nehezebb, és faratságoſſabb, mint eſztendőkig valo hajozáſt fel vállolni a' tengeren, kegyetlen sárkányokkal meg-vini? s' mégis fel válolta Jáſon, meg-vitt a' fenevadakkal, hogy egy arany gyapjut el nyerhetne. Micſoda veſzedelmeſſebb, mint a' pokol ajtajáig le menni, és annak őrzőjével ſzemben ſzállani a' Cerberuſſal? s' mégis le ment Hercules, véle meg-vitt, mert gyémánt fogajt, magaévá akarta tenni, ugy mond a' *Poëta*; de bár ezek cſak fabulák voltanak legyen a' *Poëtáknál.* Igaz az, hogy Jákob, egy léányért tizen négy eſztendőbéli hevet, hideget telet, és nyárat el tűrt a' nyájok őrzésében oly nagy tűréſſel, hogy keveſeknek láttatnának lenni annyi, eſztendőknek napjaj. *Videbantur illi pauci dies præ amoris magnitudine. Gen.* 29. *v.* 20. Nem fabula az, hogy Szent Dávid iffiuságában Saul Királynak léányáért azzal ſzállott ſzemben, a' kitűl ezeren s' még ezeren féltenek a' Goliátthal: *Poſuit animam ſuam in manu ſua, & percuſſit Philiſtæum.* 1. *Reg. c.* 19. A' lelkét markában vette, és meg-verte a' Filiſteuſt. Nem fabula az, a' mit naponként látunk, hogy a' vitézlő rend halálig harczol az ellenséggel fel vett zoldgyáért, és

Kircherus in mundo ſubter.

Geneſ. 29. *v.* 5.

1. *Reg.* 19. *v.* 5.

fizetéséért, mert jol mondotta a' bölcs *Thriveri. Corpus ali-*
In Apolog. 72. *mento, animus verò nutritur laude, honoribus, & præmio. in Apo-*
log. 72. A' mint a' test eledellel, ugy táplálтatik a' lélek, és elme dicsérettel, tisztekkel, és jutalommal.

De mivel ezek mind csak üdeig valo jutalomért fáradtanak, és fáradnak, mit mondhatok mást? hanem a'
Eccles. 1. v. 2. mit mondott Salamon: *Vanitas vanitatum, & omnia vanitas! quid habet amplius homo de universo labore suo, quo laborat sub sole. Eccl.* 1. Hivságnak hivsága, és mindenek hivság! mie vagyon több az embernek minden ő munkájából, mellyel munkálkodik a' nap alatt? valami igértetik a' világtul, mind másé az, és ha meg-nyeri is ember, nem tarthattya-meg, hanem egyikről a' másikra száll, a' mely arany ezüst, vagy kincs, ezé volt ma, holnap amazé, s'mit használt azért fáradni, a' mi örökössen meg nem maradhat!

Nem ollyan a' mi Istenünk igérete, és fel tett jutalma, hanem ollyan, a' mellyet soha senki tőlünk el nem vehet, mert tulajdonunk, és örökünk, és talán azért mondotta a' máj nap példázott szőlős gazdának szovával a' munkásnak: *Tolle, quod tuum est.* Vedd el, a' mi tied. mert a' mit ő ád jutalomul, ugy adgya, hogy örökké tulajdonunk a' mi örökünk legyen, a' mint jol biztatta magát Szent Pál: *Bonum certamen certavi, cursum consummavi,*
2. ad Tim. 4. v. 7. *fidem servavi, in reliquo reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi Dominus justus Judex.* 2. *ad Tim.* 4. Jo harczot harczoltam, a' futást el végesztem, a' hitet meg-tartottam. Oh mind nagy fáratságok! de micsoda a' jutalma! végezetre el tétetett nékem az igazságnak koronája, mellyet meg-ád nékem az Ur, az igaz Biro: a' hol Szent *Anselmus* fel jedzi azt a' szot *Reddet*, meg-ád, *Non dabit sed reddet mihi, quasi debitam.* Nem mondgya, hogy koronát ád, hanem

nem meg-adgya, mint immár a' magamét, a' mellyet tartozik meg-adni. S'mit véltek, micsoda az, (kérdi *Paulus à Palatijs*) a' miénk? meg-felel Szent Agoston szavajbul mondván: az Isten, az ő örökké valo boldogságával. *Fecit Deus hominem, ut amando summum bonum possideret, est ergo Deus possessio hominis. In Ærario mansij hâc Dominicâ.* Alkotá az embert az Isten, hogy a'leg nagyobb jót szeretvén, birná azt, tehát az Isten az embernek birtoka. Oh ki ne örvendezzen munkájában: *Si tuus esset orbis, gauderes, gaude quod tuus sit author orbis. S. Augusti.* örvendeznél azon, ha az egész világ tied volna, örvendezz inkáb azon, hogy tied a' világ alkotoja. Minden jo cselekedetinkben azért, a' bátoritson, az erősitsen, hogy a' mi jutalmunk jövendőben adatik ugyan meg, de az, a'mi miénk örökké.

In Ærário Mansij hâc Dominic.

S. Augusti.

Propositio.

Unalmas a' meg-igért ajándékot sokáig várni a' földen *Seneca* itélete szerént: *Qui diu distulit, non libenter dedit.* A' ki sokáig hallasztotta igért ajándékát meg adni, nem örömest adta, de ez nem csuda közöttünk, mert ha sok esztendők után adatik-is meg, a' mi igértetett, kevés üdeig élhetünk vele, s'mindgyárt másokra szál. Mindazonáltal ha az örökünk, és tulajdon javunk, melynek meg adása hallad, ha későn adatik-is meg, kedves. Annak okáért Szent Péter elő beszélvén Urunknak, hogy az ő kedvéért, mind ő, s'mind az ő társaj mindeneket el hattak, nem busult azon, mikor adatik meg azért érdemlett, jutalmok, hanem azért kérdi, mi adatik: *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te, quid ergò erit nobis. Matt.c.19.* Imé Uram mindenünket el hagytuk, és tégedet követtünk, mi lészen tehát mi nékünk? mert ugyan-is mennél drágább az a' mire várakozunk, annál kevesebb, és könnyebb annak várása: egész életünkben várjuk az örökké való jót, de mivel az soha fogyatkozást nem tud,

Matt.c.19.

és minden más jot meg-hallad, fölöttéb-is rövidnek láttatik ahoz képeſt a' mi, egéſz életünk. A' mit Szent Job ſzollott : *Cunctis diebus, quibus nunc milito, expecto, donec veniat immutatio mea.* Job. 14. Minden napokon, mellyeken moſt vitézkedem, várom, mig el jöjen az én változáſom. Mit mondaſz jámbor Job? minden napokon várod? nem cſak napokon, hanem eſztendőken mondhatnád, mert nem egy nap, ſem kettő, nem holnapok, hanem eſztendők multanak abban, hogy ſanyargattattál, és annyira jutottál, hogy az egy ajakidon kivül ſemmi egéſséges teſtedben nem volna, magad valláſa ſzerént : *Pelli meæ conſumptis carnibus adhæſit os meum, & derelicta ſunt tantummodo labia circa dentes meos.* Job. 19. v. 20. Meg-emészteven a' huſom, bőrömhez ragadott a' cſontom, és cſak az ajakim maradtak a' fogajm körül. napok töltenek-é ebben? avagy inkább eſztendők? kevés napok (ugy mond:) mert azt a' változáſt vártam, a' melyben örök jóm, örök egéſségem, örök gazdagságom, örök vigaságom, maga adatik-meg nékem az örök Iſtenem.

Job. 14.

Job. 19. v. 20.

Jol-is mondotta, mert Jeremiás Próféta által az Ur ſzollott *Threnor. 3. Bonum eſt præſtolari viro cum ſilentio ſalutare Dei.* Jo az embernek halgatáſſal várni az Iſtennek ſzabaditását, de miért? Azért (ugy mond Szent Bernárd) mert nem e' világnak, hanem az Iſtennek jutalma, *Patientem pro juſtitia, vult me expectare mercedem impoſterum, non recipere in præſenti, quòd juſtitiæ merces, non ſæculi, ſed Domini ſit.* Az Ur akarattya, hogy békeſséges türéſſel várjam az igazságnak jutalmát jövendőben, s' nem a' moſtani életben, mert az igazságnak jutalma nem a' világé, hanem az Uré, az az: nem el mulando, hanem örökké meg-maradando.

Threnor. 3. v. 26.

S. Bernard.

Ugyan is, valamit igér az Ur, ne véllyétek azt, hogy ezen a' földen adgya-meg, hanem jövendőre érti, a' mint Abra-

Abrahámmal tôrtént; derekas joſzágot igért néki, annyi fôldet, a' mennyit ſzemejvel látott, de nem itt adta meg néki, hanem a' más világon. *Omnem terram, quam conſpicies, tibi dabo, & ſemini tuo in ſempiternum.* Geneſ. 13. Minden fôldet, mellyet látz, néked adok, és a' te magvadnak ôrôkké. Akkor pedig nap kelettûl, nyugottig, délrûl éſzakra, az egéſz fôldet mutatta, de meg-adta-é e' világon? Szent Iſtván azt beſzélli felôle *Actor.* 7. *Et non dedit illi hæreditatem in ea; nec paſſum pedis, ſed repromiſit illi dare eam, in poſſeſſionem, & ſemini ejus poſt ipſum.* Es nem ada azon néki csak egy láb nyomni ôrôkséget-is, hanem meg igéré, hogy azt ôrôkségûl adná néki (és az ô magvának ô utánna. Csudálatos dolog! hiſzem nem lehet kételkedés az Iſtennek tett igéretében, mert változhatatlan igazság, ha meg igérte, miért nem adta-meg? meg-felel Sz. *Chryſoſtomus hom.* 23. *in Epiſt. ad Hebræos. Dixit eis, quia dabo vobis præſentia, quoniam videbat eos, magis autem, quia exhibuerunt ſeipſos majoribus dignos, non eos permiſit hæc accipere, ſed illa majora eis tribuet, nobis volens oſtendere, quia majoribus digni ſunt.* Azt igérte volt nékik, hogy az itt valókat adgya nékik (ugy mint Abrahámnak, és Sárának) de mivel nagyobbakra tették magokat méltokká, nem engedte; hogy az itt valo jokat vennék, hanem ama' jôvendôbéli nagyobb jokat adta meg, nékûnk akarván értésûnkre adni, hogy nagyobbakra méltók.

Geneſ. 13. v. 15.

Actor. 7. v. 5.

S. Chryſoſt. hom. 23. in epiſt. ad Hebræos.

Bizonyittya ezt Szent Pál Apoſtol *ad Hebræos* 11. *v.* 10. *Fide Abraham demoratus eſt in terra repromiſſionis tanquam in aliena, in caſulis habitando, cum Iſaac & Jacob, coharedibus ejusdem repromiſſionis. Expectabat enim fundamenta habentem civitatem, cujus artifex & conditor Deus.* Hittel lakott az igéret fôldén, kalibákban lakván, Iſaakkal, és Jákobbal azon igéretnek ôrôkiſivel, mert várja vala a' fundamentomos várost, melynek meſtere és épitôje az Iſten. Oh nagy bôl-

Ad Hebræos 11. v. 10.

cſe-

cseségû nagy Patriárka! által értette ô azt, hogy jobb az állando jóra várakozni, mint az el mulandót sietséggel el venni, csak az értetlen gyermekek választyák az almát inkáb, mint az aranyot, csak a' világnak esztelen fiaj kapnak az elôttôk tündöklô jón, és gazdagságon, de az értelmes Istennek szolgaj, inkáb tûrnek itten, és nagy reménséggel várakoznak, mert által értik micsoda jo az, a' mi annyira hallasztatik.

Genes. 15. v. 1.

Ah! soha sem esett ki emlékezetébûl Abrahámnak ama' régi igérete Istennek: *Ego ero merces tua.* En lészek a' te jutalmad, nagy igéret! meg-foghatatlan jó, végheretlen gazdagsag, mert valamint az-é a' királynak minden kincse, a' kié a' király, ugy azé minden boldogsága Istennek, a' kié az Isten. Nagy szo az *Tua*, tiéd, mert azt senki el nem idegenitheti tôbbé, nem kûlômben mint az ôrôkséget, senki magához áttul nem válthattya, ôrôkûl, a' kinek ôröke.

Psalm. 15. v. 5. 6.

Ebben dicsekedett Szent Dávid, a' ki noha minden ellenségit meg-alázta, országokat holditott, kincset gyûjtött, de mind nagyobnak, és jobnak tartotta azt, hogy ôvé volna az Isten: *Dominus pars hæreditatis meæ, & calicis mei, tu es, qui restitues hæreditatem meam mihi. Funes ceciderunt mihi in præclaris, etenim hæreditas mea præclara est mihi. Psal. 15.* Az Ur az én ôrökségem, és poharom részе, te vagy a' ki meg-adod az én ôrökségemet nékem. A' kötelek nékem jelesékre estek, mert az én ôrökségem jeles én nékem. A' mi annyit tészen, valami másnak az italnak édessége, az én nékem az Ur, s' valamint a' földes Urak kötéllel mérvén ki a' földekét, tudgyák mennyi, és mellyik az ô ôrôkôk, ugy én ki mérve tartom, mint ôrôkômet az Istent, Egy szoval minden magyarázattya az, én nékem ételem, italom, édességem, s' minden ôrômem az

Lorinus in Psalm. 15.

Ur-

Urban, a' ki magát adgya jutalomul örökössen. Igy magyarázza ezt *Lorinus in Psalm.* 15. a' Szent Atyák értelmébül. s' Jol is vagyon, mert valaki az Istent meg-nyeri, megnyeri annak országát-is, ottan pedig *Non esurient, neque sitient amplius, nec cadet super illos sol, néque ullus æstus.* Apoc. 7. Nem éheznek ott többé, se nem szomjuhoznak, nem esik réájok a' verőfény, sem a' hévség nem sûti őket (ugy mond) Szent János. Azon Ur, a' kit meg-nyertenek az igazak, minden nyájasággal örvendezteti őket. *Deducet eos, ad vitæ fontes aquarum, & absterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum.* Az életnek forrás vizeihez vezeti őket, és el törli szemeikrül a' könyhullatásokat, az az: toább semmi szomoruságot nem éreznek. Oh áldot jutalom! Akár kié legyen az it való hamar el ért joszág, gazdagság, és gyönyörüség, toább várakozunk mi én Istenem; csak magadat add-meg mi nékünk, te légy a' mi jeles örökünk, és minden vigaságunk! Apoc. 7. v. 16.

De azt mondhatom én itten, a' mit egykor mondott Urunk: *Non omnes capiunt verbum hoc.* Nem minnyájan fogják-meg, és értik ezt az igét. Mert egy el mulando gyönyörüségért inkáb kapnak másén, mint magok örökén. Mind másé az, a' mi itten gyönyörködteti a' testet, másé az-is, a' mi ezért adatik, ugymint a' kin, és kárhozat, az emberé tulajdon képpen csak az Isten, és az ő boldogsága.

A' mint ki tetzik azon szavajbul Istennek, a' mellyekkel jövendőben hozzá hija az üdvözülendőket. *Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi.* Matt. 25. Jertek én Atyámnak áldottaj, és birjátok az országot, mely ti néktek készittetett világ kezdetétül fogva, tiétek az, másé a' pokol, ugy mint az ördögé, az ő számára készittetett a' kárhozat: azért a' Matt. 25. v. 34.

v. 41. kik annak szolgáltatok ! *Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo, & angelis ejus.* Mennyetek el átkozottak, az örök tűzre, a' mely készittetett az ördögnek, és az ő angyalinak. A' hol vészitek eszetekben, hogy az embernek a' boldogság, az ördögnek készittetett a' kin, az Istennek szándékából. *Non homini principaliter præparatus est æternus ignis, sed ei, qui seduxit, & offendere fecit hominem D. Irenæus l. 3. c. 35.* Első szándékbul nem az embernek készittetett az örök tűz, hanem annak, a' ki az embert meg csalta, és arra vette, hogy Istenét meg-bántsa.

D. Irenæus l. 3. c. 35.

Annak okáért a' mit jot mivel ember, azért tulajdon öröké adatik-meg, a' mit pedig gonoszat cselekszik azért másé adatik, ugy mint az ördögnek sötét, és kinnal tele hellye, a' pokol.

Prov. 5. v. 9. Erre nézve kiált Salamon *Prov. 5. Ne des alienis honorem tuum, nec annos tuos crudeli.* Ah! ne add idegennek a' te tiszteségedet, és a' te esztendőjdet a' kegyetlennek ! kicsoda adgya ? olvasátok el azon ötödik részét a' példa beszédeknek, és réá akadtok ; azok adgyák másoknak tiszteségeket, a' kik undok életekkel örökségeket el vesztik, és az ördögnek, ki jövendőben gyötrőjök leszen, szolgálnak vétkeikkel. Mellyet gondolkodásra vévén Sz. *Chrysostomus hom. 15. in Matt.* azt kérdi ? *Quæ est ergo insipientia, ut contentus sis super terram, id est in alienis servire diabolo, cùm possis in cœlis, id est in proprijs regnare cum Christo.* Vallyon mi lehet annál nagyobb esztelenség, és bolondság, hogy itten a' földen, máséban meg-elégszel azzal, hogy az ördögnek szolgálsz, mikor mennyországban mint magadéban örökké vigadhatnál, országolhatnál a' Kristussal ? Tied keresztyén ember, tulajdon örökőd a' mennyej boldogság, ne cseréld el máséval, ne add az örökké valo gyönyörűségedet az ördögnek örök kinnyajért, mellyekért

S. Chrysostom. hom. 15. in Mat.

ért annyiszor oda adod, valahányszor undok vétkeddel Istenedet meg-bántod. Bizony ha ez eszedben jutna akkor, mikor vétkedhez kezdesz, nem hiszem, hogy vétenél, s' miért kell magadhoz oly kegyetlennek lenned, bűdös testedért, draga lelkedet örök tűzre rendelned? miért kell cselekedeteddel ördöggé lenned, mikor ember maradhatnál?

Mert ugyan is, csak a' kárhozik el, a' ki magát ördöggé tészi. Vegyétek ennek értelmét az Evángelistától, *Actor.* 1. Azt mondgya Szent Péter Judásrul: *Prævaricatus est, ut abiret in locum suum.* Vétett Judás, hogy az ő hellyére menne, mellyik helyre? pokolban, ugy de hiszem ember volt Judás, tehát nem az, az ő hellye? ugy vagyon, nem volt az, de akkor tette azzá, mikor ördöggé lett. Azzá lett pedig bűne által, mert Urunk mondása az: *Nonne ego vos duodecim elegi, & unus ex vobis diabolus est. Joan. 6.* Nem én választottalak é titeket tizenkettőt, és eggyik közűletek ördög. ördöggé lett tudni illik Judás, mert el árulta az ártatlan vért, tehát mennyen oda, a' hol örőke vagyon az ördögnek: oh átkozott ember! valaki magadat ördöggé tészed, mert áldott lettél volna, és imé átkozottá tetted magadat &c. pokolt választottad örökségűl.

Actor. 1. v. 25.

Joan. 6.

Ne kövessük mi az illyeneket, hanem oda siessünk, oda rendellyük életünket, a' hol boldog örökségünk vagyon, A' hol *Exultabunt Sancti in gloria, lætabuntur in cubilibus suis. Psalm.* 149. örvendeznek a' Szentek a' dicsőségben, vigadnak az ő ágyas házokban. Itt legyünk hivek, gyorsok, és faradhatatlanok a' joban, s' meg-adatik ott az, a' mi mienk, a' mint Urunk szollott *Luc.* c. 16. *Si in alieno fideles non fuistis, quod vestrum est, quis dabit vobis?* Ha máséban nem voltatok hivek, ki adgya meg néktek azt, a' mi tietek?

Psal. 149. v. 5.

Luc. 16. v. 12.

tek ? Tiétek a' boldogság, tehát a' világi gyönyörűségen ne kapjatok, mert ez el mulik, s'a' sem adatik-meg.

Valahányszor azt mondgyuk : *Panem nostrum quotidianum da nobis.* Mi kenyerünket minden napit adgyad nékünk. jussón eszünkben, hogy a' mi kenyerünk, és életünk az örök élet, azt kivánnyuk. A' mint Szent *Paschasius* tanit *lib.* 4. *Filius datus est nobis, illum oremus quasi thesaurum nostrum, oremus, ut cibum nostrum, noster enim est, & ideo cum eo simul omnia nostra sunt. Propterea, quod nostrum est ante, & super omnia requiramus, quatenus ille sit nobis panis, ille cibus, ille vita, pro cujus amore, quæ mundi sunt omnia postponentes, quasi in aliena deputemus.* Fiu adatott mi nékünk, szerelmes Megváltonk, ótet kérjük, mint a' mi kincsünket, kérjük mint a' mi eledelünket, mert ő mienk, és azért ő véle mindenek a' miéink. Annak okáért a' mi miénk mindenek előtt azt kérjük, hogy ő legyen nékünk kenyerünk, ő legyen eledelünk, ő legyen életünk, a' kinek szeretetéért, a' mi a' világé meg vetvén, mindenét másénak alittyuk.

S. Paschasius lib. 4.

Arra kérjük, hogy minek utánna munkánkat elvégezzük, méltoztassék örök jutalmunkat meg adni, és azt mondani : *Tolle quod tuum est.* Vedd el a' mi tiéd, ugy lészen, hogy mi is övéj lévén örökké véle éllyünk. Amen.

SEXAGESIMA VASARNAP,

ELSŐ PREDIKACZIO.

Maga szerzi magának kárát, a' bűnös.

Exijt,

Exijt, qui seminat, seminare semen suum, & dum seminat, aliud cecidit secùs viam, & conculcatum est, & aliud super petram. &c. Lucæ 8.

Ki méne a' mag vető, el vetni az ő magvát, és midőn vetné némely az út félre esék, és el tapodtaték, és némely a' kősziklára esék. &c. *Lucæ 8.*

NOha minnyájan dologra szűlettünk ama' Sz. Job mondása szerént: *Homo nascitur ad laborem, avis ad volatum. c. 5.* Dologra szűletik az ember, a' madár pedig repűlésre, mindazonáltal nem egyarányos dologra szűlettünk: dolga vagyon a' királynak országa gondviselésében, az ellenségnek el téritésében, sok tanácskozásokban, és az álhatatos békeségnek meg-szerzése felől való gondolkodásiban, dolga vagyon a' hadviselő vezérnek hadajnak okos rendelésiben, nappali és éjjeli vigyázásiban, a' várak ostromlásiban, vitézinek meg-tartásában. dolga vagyon a' birónak az igazságnak szolgáltatásában, a' gonoszaknak meg-bűntetésében. Dolga vagyon a' tanito Doctornak tanitásában, tudományának meg-magyarázásában: minden más egyéb dolgok ki vannak osztva, kinek kinek hivatallya szerént az emberek közőtt, de a' szántást vetést minnyájan csak a' szegény emberre bizzák, noha pedig elejnten nem volt szégyen a' Fejedelmi emberek közőt is az ekének szarvát tartani, a' földeket be vetni, azért mondotta *Cicero*: *Omnium rerum, ex quibus aliquid acquiritur nihil est agriculturâ melius, nihil uberius, nihil dulcius, nihil libero homine dignius. lib. 1. de officijs.* Mindenek közűl, a' mellyekbűl valami haszon hajtatik a' szántás vetés leg jobb, leg bővebb, leg kedvesebb, és *Job. 5. 5. v. 7.* *Cicero l. 1. de officijs.*

szabad emberhez illendőbb annál nincsen. Innen történt, hogy *Scipio Nasica* bizonyos tisztet kivánván a' városstul, közél volt, hogy meg-nyerje, de más iffiu-is érette lévén azon tisztért, hogy ki nevetné Scipio Nasica ötet, a' kezét és tenyerét tapogatta, mely mivel az eke tartása miatt kemény volt, azt mondá: miért kemény a' tenyered? talán a' tenyereden jártál eddig? csufolván ötet, hogy maga szántot volna, de mihelet meg-értette ezt a' tanács, meg-vetette Scipio Nasicát, és azt az iffiat emelte fel a' tisztre. ki volt eredete és kezdője Roma városának, hanem szánto vető emberek Romulus és Remus? Hogy azok felől ne szollyak, a' kiket maga jedzett fel az irás. De mindeneknél nagyobb hatalmu, főbb eredetű szánto vető embert látok én ma, a' ki hogy maga vethetne, ki ment Uri dicsőségéből, ki ment mennyégből, és a' világban le szállott, le jött közinkben a' földre, az Istennek Fia Kristus Jésus. Oh kedves vendég! szerény gazda! tudod é hová mentél ki? a' világra? a' meg-átkozott földre! félek rajta, hogy haszontalan ne legyen fáradságod, mert miuta rajta az átok tövissel, bojtorjánnal terem. Ne vesd el a' magot, mert félek rajta, hogy ki nem kél, mivel el kövesedett, el keménykedett a' világ földe. Avagy ha el veted, vesd az én szivemben, vesd azoknak szivejkben, kik tégedet kedvellenek, vesd az én halgatojm szivejkben, mert félek rajta, ha félre veted, el tapodtatik, nem lészen haszned belőle. A' mint hogy immár-is hallom a' panaszt, *Aliud cecidit secùs viam, aliud super petram, aliud inter spinas.* Némely mag, az út félre esett, némely a' kősziklára, némely a' tövis közibe, s' mindenike el veszett, egyikét meg-tapodták, és az égi madarak el szedték, a' máſik el száradott, a' harmadik el fujtatott, s' kicsoda ennek az oka? a' vető gazda é? Ah!

bi-

bizony nem ő, mert jo földben akarta vetni, de kezéből hullott ki félre, a' kövekre, és a' tövisben, ki költ a' jo földben, de a' kő nedvesitette, a' tövis el nyomta, az út félen senki nem födte bé, annak okáért magának tulajdonitsa a' kő, ha nem zöldül, a' tövis ha gyümölcstelen, az út fél, ha kopár föld. Annyit akarok mondani, ki ki magának tulajdonitsa lelki sóvánságát, és gyümölcstelenségét, mert az Isten senkitül sem vonnya-meg kegyelmét. *Illuminat omnem hominem*, minden embert megvilágosit. Mindeneket egyaránt hi, az üdvösségre, de hogy el vesznek, *Perditio tua ex te.* A' te veszedelmed te tüled származik Israël. Mellyet arra a' végre mutatok-meg ma, hogy senki ne fogja Istenre kárhozattyát, mert maga szerzi magának kárát a' bünös. *Propositio.*

Sokszor gondolkodtam felöle, mit tegyen ama' rettenetes fenyegetése Istennek *Sap. c. 5. Accipiet armaturam zelus illius, & armabit creaturam ad ultionem inimicorum, induet pro thorace justitiam, & accipiet pro galea judicium certum, sumet scutum inexpugnabile, aquitatem, acuet duram iram in lanceam, & pugnabit cum eo orbis terrarum, contra insensatos.* Fegyvert fog az ő buzgosága, és fel fegyverkezteti a' teremtett állatot az ellenségeken való bosszu állásra. Fegyver derék helyet igazságban öltözik, és a' bizonyos itéletet tészi fel sisak helyett, győzhetetlen pajsul vészi az igazságot, a' kemény haragot pedig dárdává élesiti, és hadakozik vele a' föld kereksége, az esztelenek ellen: ezeken csudálkoztam én, miért a' kik ellen fegyver fogatik esztelenek? a' ki fegyvert fog, buzgoság? az igazság, és itélet, fegyver? a' kikkel harczolnak a' teremtet állatok. Mi közi az Isteni igazságnak az esztelenekkez? mit vétettek minden teremtett állatnak? hogy az egész földnek kereksége ellennek harczol. Ma mindenikére réá akadok, *Sapient. c. 5. v. 18.*

és

és által értem, hogy az Iſtennek igazsága, buzgosága, a' bűnösök hamiſsága ellen fegyverkezik, és a' kik ſzemben allanak, azok az alkotmányok, a' mellyeken vétkeztek, vagy a' mellyek láttára, és előttök vétettek, mert *Mentita eſt iniquitas ſibi. Pſalm.* 26. magának hazudott a' hamiſság. Miben hazudott? abban; hogy az Iſtenre fogta veſzedelmét és kárát, és azt merték mondani a' gonoſzak: *Juſtitiæ lumen non luxit nobis, & ſol intelligentiæ non eſt ortus nobis. Sapient.* 5, Az igazságnak világa nem világoskodott nékünk, és az értelemnek napja nem támadott fel nékünk. Hazudtak benne, és azért méltán támad ellennek az Iſteni igazság, mert be tellyeſedett immár, a' mit Malachias által mondott az Iſten: *Orietur timentibus nomen meum, ſol juſtitiæ. c.* 4. A' kik az én nevemet félik, fel támad azoknak az igazságnak napja, el jött Kriſtus Urunk, a' ki meg-jelentette valami ſzükséges volt üdvöſſégünkre, de mivel tudományát bé nem veſzik a' pogányok, az eretnekek, a' gonoſz Kereſztyének, magok annak az okáj, hogy nem látták a' világoſságot, mert ſzántſzándékkal be hunták ſzemejket, hogy ne láſsák az igaz jót.

Pſalm. 26. v. 12.

Sap. 5. v. 6.

Malach. 4. v. 2.

El jőt immár a' vető ember, el vetette a' magot, nem arra a' végre, hogy el veſzſzen, hanem hogy ſzapora gyümölcſet teremjen, de vagy be nem vették, vagy el fujtották, mert a' mint *Albertus magnus* ſzoll: *Seminator nunquam ex intentione projicit in locum, ubi pereat ſemen, ſed aliquando cadit, & ex fundi malitia, absque intentione projicientis non creſcit, & de hoc dixit: cecidit.* Soha ſzántſzándékkal nem veti a' gazda oda a' magot, a' hol el ſzokot veſzni, hanem oda is hull, és ha ki nem kél a' földnek roſzſzasága, nem a' vetőnek akarattya, és azért mondatik, hogy oda eſett a' mag. Hányſzor kiáltott Jéſus, hogy gyü-

Albertus Magnus.

mől-

mólcsőzzűnk, hogy szapora joval teremjűnk, de kinek kinek gonoszsága el fujtotta, el sűkkeszttette a' jo intéseket. És azért fel fegyverkezik az út a' kőszikla, a' tővises föld, s' azt kiáltyák álly boszszut a' gonoszakon hatalmas Istenűnk! mert ha mi rajtunk állott volna a' termés, mint az emberek akarattyán állott a' jo cselekedet, soha bennűnk nem veszett volna el a' mag. de minket a' természet rendelt szárazságra, őket pedig a' gonoszságra magok akarattya.

Elő áll az út fél, és azok ellen tusakodik, a' kik a' kárhozatnak téres mezein jártanak út félen, soha az igazságnak és pœnitentiának útára nem akarván lepni, ezekre kiált, és igaz itéletet kér az Istentűl, mert *Dionysius Carthusianus* értelme szerént, az út félen, azok értetnek, a' kik hallyák mit kellene választani, de ők szántszándékkal az alább valót választyák *Magna pars prædicationis Christi descendit in corda hominum mundanorum carnalia spiritualibus præponentium. qui secus viam sunt, id est latis itineribus sæculi hujus, id est vitiosis operibus adhærent, nec à lata via perditionis se elongare volunt.* A' Kristus tanitásának nagy része le szállott a' világi emberek szivejben, a' kik a' testieket inkáb becsűllik, mint a' lelkieket, és ezek az út félen vannak, az az: ennek a' világnak széles útajhoz, az az: rosz cselekedetihez ragaszkodnak, és a' kárhozatnak széles, és tágos útajrul semmiképpen el nem akarnak térni. Ezeken azért boszszuállást tegyen az Isten, azt kivánnya az út, és az út fél.

Dionysi Carthusianus.

Elő áll a' kemény kőszikla, és a' kemény sziveket vádollya, mert ha ő rajta állott volna, gyűmólcsőzött volna, soha kebelébűl a' jo magot ki nem rekeszttette volna, de a' meg-regzett bűnős nem akarta mélyen bocsátani az igazságot, s' azért semmi joval nem termett, mélto

ugy mond, hogy örökké bűntesséd én Istenem! mert ember volt, és kővé vált, gonoszsága által, mert ugyan is a' kő által a' meg-keménykedett szivek értetnek. Igy Zacharias Próféta szerént: *Cor suum posuerunt ut adamantem, ne audirent legem, & verba, quæ misit Dominus.* Zach. 7. Az ő szíveket ollyanná tették, mint a' gyémánt, hogy ne hallanák a' törvént, és az igeket, mellyeket küldött az Ur. Hasonlóképpen szoll felőlök Jeremiás *c.* 5. *Induraverunt facies suas supra petram, & noluerunt reverti.* Keményebbekké tötték az ő orczájokat a' kőnél, és nem akartak meg-térni. Esett ezeknek fülében a' mag, az az: az Istennek intése, mikor hallották mennyit szenvedett érettek az Istennek Fia, hogy őket üdvözithetné, hallották mikor az Isteni irgalmasságnak nagy voltát értették, a' ki sokáig várja a' bűnösöknek meg-térését. és az ő nagy kegyessége ölben esik az igazsággal, ugy tartoztattya a' büntetéstül. Hallották, és hallyák, mikor a' sok vérontásokat láttyák, és hallyák a' népnek gonoszságért bocsátatni minnyájunkra, hallották, és látták majd ennek, majd amannak halálát, a' mellyel arra intetnek, hogy térjenek ki gonosz életekből, mert ma holnap ennek az útára kell menni, ezek mind Isteni magok voltanak, de megkeményitették szíveket, és sem egyre, sem másra nem lágyultak-meg. Mert ugyan-is a' mint Szent Bernárd tanittya, az a' kőszíklás szivnek tulajdonsága, hogy semmire ne lágyullyon. *Cor durum ipsum est, quod nec compunctione scinditur, nec pietate mollitur, nec movetur precibus, exemplis non inducitur, minis non terretur, beneficijs induratur, flagellis non eruditur, ipsum est, quod nec Deum timet, nec homines reveretur. lib.* 1. *de consideratione.* A' kemény szív, a' mely tőredelmességgel nem hasogattatik, kegyességgel nem lágyul, könyörgésekkel meg nem hajtatik, példákkal jora nem inditta-

Zach. 7. v. 12.

Jerem. 5.

S. Bernar. l. 1. de consideration.

dittatik, a' fenyegetésektûl nem rettenik-meg, a' jo tételekkel inkáb meg-keménykedik, oſtorozáſokkal nem oktattatik, az a' kemény ſziv, a' mely az Iſtentûl nem fél, és az embereket nem becsûlli; ſenkitûl ſemmit ſem tart. Oh iſtentelen kemény ſziv! nem veſzed e eſzre? mely roſzſzul léſzen dolgod végtére? *Cor durum habebit male in noviſſimo, & qui amat periculum, in illo peribit. Eccl. c. 3.* A' gonoſz ſziv gonoſzul léſzen utolljára, és a' ki a' veſzedelmet ſzereti, abban véſz el. Mert ellenne kiáltanak a' kôſziklák, vádollyák, és bûntetéſt kérnék fejére az Iſteni igazságtul. *Eccl. c. 3. v. 27.*

Elő áll a' tôviſes fôld, és ez-is boſzſzu álláſt kiván a' tôviſes ſziven, mert maga tette magát gyûmôlcstelenné. Minémû ſzivek legyenek pedig tôviſeſek, meg-mondgya ama' Szent ember *Dionyſius Carthuſianus*: *Corda paſſionata, ambitioſa, & vana, qui ſuperfluis verbis, inordinatis timoribus, mortiferisque triſtitijs afficiuntur, punguntur, torquentur, dum ad temporales divitias, & caducos honores inordinatè aſpirant, perdere trepidant, habentibus invident, & perditis contriſtantur.* A' tôviſes ſzivek a' fel háborodtak, nagyra, vagyódok, és hivságoſok, a' kik felettébb valo ſzorgalmatoſsággal az el mulando tiſzteket rendetlenûl kivánnyák, és el veſzteni féltik, a' kik birják, azoknak irigylik, ha ôk el veſztik, meg-ſzomorodnak. Ezek ellen kiált a' világnak, és a' fôldnek kereksége. *S. Dionyſius Carth.*

Ugy de miért mégis? mert neheſztellik azt bennek, hogy minden kárvalláſokat az Iſtennek tulajdonittyák. Noha pedig ſenkitûl meg nem vonta magát, ki hintette a' magot, gratiáját, és malaſztyát ki oſztotta, de ôk veſztik el, ôk nem élnek véle, s' mégis azt merik mondani, a' mit ama' reſt ſzolga monda, el áſtam Uram a' réám bizott talentomot, mert tudtam, hogy kemény Ur vagy,

és ott-is aratsz, a' hol nem vetettél. Kire meg-haraguán Szent Chrysostomus azt kiáltya: *O! Servi protervíam! non contentus peccato, etiam contra Dominum statuit accusationem, metis quod non seminâsti, & tollis, quod non posuisti.* O nagy vakmerősége a' szolgának! nem elégedik-meg véle, hogy vétett, még azon fellyül az Urat vádollya, mondván: azt aratod, a' mit nem vetettél, azt veszed el, a' mit le nem tettél!

S. Chrysostomus.

Ebben vétett Adám, a' ki vétke után nem hogy bűnét meg ismérvén meg-követte volna az Istent, s' magát vádolta volna szivbéli bánattal, hanem ő is az Istent okozta: *Mulier quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno, & comedi. Genes. 3.* Az aszszony, a' kit társul adtál, az adott a' farul nékem, és ettem. Nézhetz-e (ugy mond Sz. Gergely) mi formán hárittya az Istenre bűnét, (az aszszony a' mellyet társul adtál.) Ugy-é álnok ember? nem te szabad akaratod volt-é? hogy el vedd tőle, vagy ne vedd el? miért ettél? tudván az alkotodnak parancsolattyát? *Excessûs sui vitium in authorem latenter interquet, ac si diceret, tu occasionem delinquendi præbuisti, qui mulierem dedisti. l. 4. mor. c. 23.* Tulajdon vétkét alattomban az Istenre hárittya, mint ha azt mondaná, te adtál okot a' bűnre, mert te adtad az aszszonyt társul.

Genes. 3. v. 12.

S. Gregor. l. 4. mor. c. 23.

Hasonlóképpen érti Szent Chrysostomus a' ki a' hetven Tolmácsot követvén azokban a' szókban: *Mulier, quam dedisti, ut esset mecum.* Az aszszony, mellyet adtál, hogy velem lenne, azt mondgya Adám felől, hogy ezzel annyit mondott, tudom hogy vétettem. *Scio me peccâsse, sed mulier, quam dedisti ut sit mecum, de qua ipse dixisti, faciamus ei adjutorium secundùm eum, ipsa mihi ruinæ causa fuit. In gen. tom. 1.* Te Uram társul adtad az aszszonyt, a' kinek segítőmnek kellett volna lenni, a' volt romlásomnak oka.

S. Chrysost. in gen. tom. 1.

O

O semmire való mentség! nem te voltál-é feje társodnak? miért engedtél? a' nyalánkság, a' nagyra való vágyodás, a' kevélység e' vett réá, mert hasonlo akartál lenni az Istenhez, egy falat alma által.

De a' miben leg inkáb vétett Adám, abban vétenek a' máj napig minden maradéki, valakik a' bűnnek útára indultak, ők vétenek, és az Isten rendelésére fogják. A' kikre meg-haraguán Szent Dávid azt kivánnya: *Dextera tua inveniat omnes, qui te oderunt. Psalm.* 20. Ne engedgy-meg nékik én Istenem, hanem akár mint mentsék, mint rejtegessék magokat, a' te jobb kezed találllya fel őket! s' mit mivellyen vélek? *Pones illos, ut clybanum ignis.* Gyujcs fel őket, égesd-meg, emészsze-meg őket a' tűz! *Fructum eorum de terra perdes, & semen eorum à filijs hominum.* Veszesd el gyűmölcsőket a' földrűl, és az emberek fiaj közűl veszesd el az ő magvokat. Oh leg szelidebb Dávid! miért kivánsz ennyi gonoszat fejekre, *Quoniam declinaverunt in te mala, cogitaverunt consilia, quæ non potuerunt stabilire.* Mert (ugy mond) te réád háritották a' gonoszakat, oly tanácsokat gondoltak ki ellenned, a' mellyeket meg nem bizonyithattanak. Tégedet mondanak vétkeik okának lenni. Oh bizony minden pokoli kinokra mélto gonoszság! A' leg jobb jót az Istent gonosznak tartani! nem azt mondgya-é az úton állo tolvaj? én vitéz ember vagyok, fizetésem nincsen, szántani nem szoktam, azért kénszeritetem az Istentűl arra, hogy másét vonnyam el, nem azt mondgya-é a' maga testével kereskedő rosz személy? én nékem semmim nincsen, se férjem, a' ki gondomat viselné, se joszágom, a' melybűl élhetnék, ő az oka bűnömnek, a' ki illyen állapotban rendelt. Nem azt mondgya-é a' fősvény, és usurás ember? én nékem más kárával kell élnem, mert nem tudom meddig élek, s' ha ki osztogatom

Zs. 20. *v.* 10. 11. 12.

tom jovajmat, magam ûdô elôtt meg-fogyatkozom. ô az oka bûnômnek; A'ki bizonytalan ûdôre halaſztya halálomat. Oh iſtentelen emberek! nem hallottátok-é parancſolattyát? *Noli facere. Noli vinci à malo. ad Rom.* 12. *Pſalm.* 31. *Nolite fieri ſicut equus, & mulus. Pſalm.* 31. *Matt.* 16. *Nolite theſaurizare theſauros in terra. Matt.* 16. Ne cſeleked a' gonoſzat. ne hadd meg-gyôzetni magadat a' gonoſztul. Ne legyetek ollyanok, mint a'lo, és ôſzvér, a' kiknek eſzek, és okoſságok nincſen. Ne gyûjtſetek kincſeket a' fôlden. Ezeket és tôbbeket, nem hallottátok-é? nem hallottátok-é, hogy ſzabad akaratotokon hagyott az Ur, tûzet és vizet tett elôtôkbe, a' mellyikhez tetzik, ahoz nyullyatok? Ah! *Ne dicas, ille me implanavit, non enim funt ei neceſſarij homines impij. Eccleſ.* 15. Ne mondgyad (kiált Sirák) ô tevelyitett el engem, mert nem ſzûkségeſek néki az iſtentelen emberek. Nincſen ô néki abban gyônyôrûsége, hogy kárhozatra ſiet a' bûnôs ember, a' kiért vérét ontotta, ſok ſzép oktatáſit, intéſit, nem kûlômben hintette, mint a' vetô ember a' magot. De magok ſzabad gonoſzsága, hogy el veſznek, mellyik Anya ſirt ugy gyermekén, mint Kriſtus Urunk Jerusálem városán? és annak neve alatt minden bûnôsôn? mikor azt mondâ zokogáſſal, *Quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos ſuos ſub alas, & noluiſti. Matt.* 23. Hányſzor! oh! hányſzor akartam fiajdat egyben gyûjteni, gondviſeléſem alá venni, mint a' tik az ô cſirkeit ſzárnya alá, de te nem engedtél, nem akartál hozzám hajlani.

Sôt a' máj napig, fen vagyon ama' régi hivatallya *Iſaiæ c.* 55. *Omnes ſitientes venite ad aquas, & qui non habetis argentum, emite comedite, venite, emite abſque argento, & abſque ulla commutatione vinum & lac.* Minden ſzomujhozók jôijetek a' vizekre, és a' kiknek nincſen ezûſtôtôk, ſieſſetek

ve-

vegyetek, és egyetek. Jőjetek el ezűstnélkűl, és minden cserélés nélkűl bort, és tejet. A' hol vegyétek eszetekben, hogy a' szomjuzok neve alatt a' bűnősőket érti, mert a' kinn forroság vagyon szomjuzik, ugy a' kik testek kivánsága után indultak, heveset, szomjuzók, mivel Szent János mondása szerént, *Omne quod est in mundo, aut concupiscentia carnis est, aut oculorum, aut superbia vitæ.* 1. *Joan.* 2. Valami vagyon a' világon, mind csak kivánság, és szomjuság, vagy a' testnek, vagy a' szemnek kivánsága, vagy az életnek kevélysége, tehát valakik ebben a' világban vattok jőijetek, az Isteni malasztnak hivesitő vizejt vegyétek, pénz nem kell hozzá, hanem csak akarat, és adatik, jőijetek, és vegyétek a' mennyej dicsősséget, több hozzá nem kivántatik az egy akaratnál; s' mégis oh nagy ostobaság! nem akarják venni ingyen ezeket a' gonoszak. *1. Joan. 2. v. 16.*

Mit nem cselekednének az emberek? hà a' mit megkedvellenek csak ugy vehetnék meg, add ide mert szeretem, kivánom, akarom, volna dolgok az ótvéseknek, és kalmároknak, de ők csak nevetségre vennék az illyen vásárlást, add ide azt a' drága gyűrűt, mert szeretem, akarom, &c. s' imé az Isten minden boldogságát magával eggyütt csak azért kész oda engedni, hogy kivánod, és szereted, miért nem akarod? álmélkodott ezen Szent Agoston, és azért a' mint ő szollott, ugy szollok én-is az ő szavajval, *O fratres! ô filij! ô Catholica germina! ô sancta & superna semina! audite me, Deus de compendio se nobis offert, clamat nobis amate me, & habebitis me. serm. 2. de diversis. c. 3. & 4. tom. 10.* O édes atyámfiaj, o fiajm! o Catholica hitnek csemetej! o szent és fellyűl valo magok! hallyatok engemet, imé az Isten kevésben adgya magát mindenestűl, azt kiáltya, szeressetek, és tietek leszek. Mi formán *S. Auguſt. ſerm. 2. de diverſ. c. 3. & 4. tom. 10.*

jut-

juthattok könnyebben hozzá? akarjátok, és tiétek a' boldogság! de ſe ut fél, ſe a' kőſzikla, ſe töviſes föld ne legyen ſzivetek, hanem jo föld, a' mely ezeket meg tartſa, ha pedig ſoványságtok történik, ne fogjátok Iſtenre, és az ő rendelésére, hanem magatokra, és bánnyátok meg eddig valo gyümölcstelenségteket, és kezdgyetek uj terméshez, teremjetek oly gyümölcſet, a' mely dicsőségtekre örökké meg-maradgyon, és én-is azt fogadom, hogy ſoha az Iſtennek adományi nélkül, nem ſzükölködtök, hanem minden jovajbul réſzelit. Mellyet engedgyen az Atya, Fiu, Szent Lélek Iſten.

Amen.

SEXAGESIMA VASARNAP,

MASODIK PREDIKACZIO.

A' meg-foganodot jo, csak békeſséges türéſſel érik.

Verbum retinent, & fructum afferunt in patientia. Lucæ 8.

Lucæ. 8. Az igét meg-tartyák, és gyümölcsöt hoznak békeſséges türésben.

MIvel hogy a' közönséges példa beſzéd ként minden jonak irigye vagyon, még az Iſtennek igéje-is, mely az el vetett maghoz haſonlittatik ſem ment tűle, hanem ha el vettetvén történetből az út félre eſik, mindgyárt rajta az égi madarak, ki nem hadgyák kelni, fel ſzedik, ha töviſes hellyen ki csirázik, előbb hogy ſem mint kaláſzban nőijen minden nedveſségét maga gyökerére

rére szíván a' tövis, el fojtya, el veszti; ha kevés földel be födött kősziklában gyökeret akar verni, alol, ellenne a' kőnek keménysége, fellyűl a' napnak sűtő melegsége, s'ugy el kell száradni, de ha a' jo földben vettetett-is köziben elegyiti magát a' konkoly, vagy az ellenséges embertűl köziben hintetik, mind arra a' végre, hogy ha veszni kell a' konkolynak, veszszen el a' buza szem-is, eggyik a' másikkal irtassék ki, az az: irigye az ördög, irigye a' test, irigye a' világnak hitegető szova. Midőn tölti ki bolzszuját az ördög? akkor, midőn csak füllel halván a' tekélletes életnek ajánlását, az Isteni intéseket, csak az elménk szélin hordoztattya, és viselteti, meg elégitvén véle, hogy értyűk, de szivűnkben vagy nem engedi, hogy be eresszűk, vagy ha be eresztyűk-is, semmi jo cselekedettel, mint annyi jo földel be nem födvén, engedűnk néki, a' ki a' jorul gonoszra hajt, az ördögnek. Irigységét mutattya a' test, mert a' szem előtt lévő joknál többet nem értetvén, addig unszollya a' lelket, mig jo kivánságában el nem fojtya, oly erővel, hogy azt mondhassa Szent Pállal: *Non quod volo bonum hoc facio, sed quod nolo malum, hoc ago. ad Rom.* 7. Nem azt a' jót, a' mellyet akarnék, hanem azt a' gonoszat, a' mellyet nem akarok cselekeszem. *Ad Rom. 7. v. 19.*

Irigységét mutattya a' világ, igért jovajban, mert ha ezeket alább valóknak itéllyűk a' mennyejeknél hivén Isten mondásának, s'inkáb foglallyuk lelkűnk üdvősége meg-szerzésében magunkat, mint azoknak keresésében, tehát meg-keményiti magát, vagy nem folyván kedvűnk szerént, vagy karvallásokban, és szegénységben ejtvén, s'ugy-is annyira meg-szomorit, hogy a' meg tetzett Isteni dolgoktul leg hamarébb el vonhasson, és semmi látattya bennűnk ne legyen az Isteni munkálkodásnak. Mely-

re nézve Szent Pál hogy hamarébb érjen igy kiált. *Nolite conformari huic ſæculo.* ad Rom. 12. Ah ne alkalmaztaſsátok magatokat ehez a' világhoz! *Lyranus: id eſt delectabilibus hujus mundi.* Az az ennek a' világnak ſe hitegető gyönyörűségéhez, ſe rettentéſihez. hanem *Bonum facientes ne deficiamus, tempore enim ſuo metemus non deficientes.* ad Galat. 6. Jot cſelekedvén meg ne ſzűnnyünk, mert ůdejekor aratunk meg nem ſzűnvén. De még a' jo földben is nem gyümölcsözik, ha meg nem tartatik, és erőſſen meg nem őriztetik, s'azért mondatik az; *Verbum retinent, & fructum afferunt in patientia.* Cſak azok gyümölcsöznek, a' kik békeſséges tűrésben meg-tartyák, a' mit be vettek az Iſteni tudománybul. Az az: mint *Lucas Burgenſis* ſzoll: *Retinent ita, ut nullâ vi evelli poſſit, non enim absque luctâ & certamine illud conſervatur, urgente contrà carne & diabolo.* A' kik ugy őrzik ſzivekben, hogy ſemmi erőſzakkal ki ne irtathataſsék, ſe a' teſtűl, ſe az ördögtűl. Ha tehát gyümölcsét kivánnyuk a' be vett Iſteni igének, erőſſen kel tűrnünk, és ellenségünk ellen állanunk, mert a' meg fogant jo, cſak a' békeſséges tűréſſel érik. Mellyet meg-mutatván el végezem.

Ad Rom. 12. v. 2.

Ad Galat. 6. v. 9.

Lucas Burgenſis.

Propoſitio.

Szent Gergely *hom.* 15. *in Evangel.* amaz Urunk ſzavajra ſzolván: *In corde bono & optimo audientes verbum retinent & fructum afferunt in patientia.* Azok gyümölcsöznek, a' kik jo ſzivben vévén az igét, békeſséges tűrésben tartoztatyák, igy ſzoll: *Sic uva calcibus tunditur, & in vini ſaporem liquatur, ſic per triturам à paleis grana ſeparantur, & ad horreum purgata perveniunt. Quisquis igitur appetit plenè vitia vincere, ſtudeat humilitate ſuæ purgationis flagella tolerare.* Nyilván valo dolognak látzik az, hogy tűréſſel érik a' jo meg, mert még a' ſzőlő is ſarkal tőretik-meg, s'ugy léſzen bor izi, cſépeltetni kell a' buzának, hogy polyvájától el válván, tiſz-

S. Gregor. hom. 15. in evangelia.

tán

tán vitethessék bé a' gabonás házban. Tehát, valaki a' bűnt meg akarja győzni, s'a' helett a' jót magában nevelni; alázatossan szenvedgye tisztulásának oltorit. az az, minden késértetit ellenségének ugy tűrje, hogy tűle semmi el kezdett jovában meg ne háborittassék.

Akkor érik a' buza, mikor a' szél hajtya, és a' nap sűti, akkor érik a' joság, tőkélletesség, mikor ellenne a' test, ellenne az ördög, ellenne a' világ: *Marcet sine adversario virtus.* Mert ha ellenség nem éri a' joságos cselekedetet (ugy mond *Seneca*) el hervad. s'a' kinek élete nyomorúságoknélkűl vagyon, mindene kedve szerént foly, senki nem bántya, csak ollyan, mint a' holt tenger, a' vagy más állo viz, és egyebet nem szeresz, hanem egésségtelenséget, ugy mond *Lactantius lib 6. c. 17. Sicut aqua semper jacens, & quieta insalubris est, sic animus torpens, & immotus inutilis est etiam sibi.* Valamint jót nem várhatni az álló viztűl, hanem inkáb poshadást, abbul dögöt, ugy a' nem háborgatott lélektűl semmit sem várhatunk jót, sőt magának is haszontalan. Mert a' Szent Lélek mondása az, *Qui non est tentatus, quid scit. Eccles. c. 34.* A' ki nem késértetett, mit tud? *Seneca.* *Lactantius l. 6. c. 17.* *Eccl. c. 34. v. 9.*

Lehet az emberben jobnál jobb fogadás, igyekezet, és Szentség, de ha nem éri valamely kűlső, vagy belső ellenkezés, alig tetzik ki, nem kűlőmben, mint a' kűben, vagy koában, mellyet ha nem űtnek, tűzet nem ád, nem szikrázik, de mihelet űtetik, akkor mutattya-meg, hogy tele tűzzel; igy a' keresztyén lélek, be vette szivében az Isten igéjét igéretét, és rettentését, s'a' tett jo fogadásokat, de mind addig sem tetzik, mig nem érintetik, szűkség hogy háboruság űsse, s'ugy mutattya-meg Isteni szeretetének lángját.

Erre oktatta Szent Jakab Attyafiajt *c.* 1. mondván:

Jacob. 1. v. 2. *Omne gaudium existimate fratres, cùm in varias tentationes inciderítis.* Ah! Atyámfiaj meg ne ſzomorodgyatok, hanem inkáb minden órômetek, a' legyen, hogy késértetekben eſtek. Kezetek munkája nem ſzolgál, vetemênytek nem kél, egyik kárvallás a' máſikát éri, házatoknál cſendeſſen nem élhettek, bennetek forr a' harag, késért az órdôg, minden kivanságok réátok omlanak: *Omne gaudium existimate.* Azon órûllyetek, mert jele, hogy érik gyûmôlcsôtek, életetek jobbul; terjed ſzivetekben az Iſtennek igéje. *Vaſa figuli probat fornax, & homines juſtos tribulatio.* *Eccl. c. 27. v. 6.* *Eccl.* 27. A' fazokaſnak edényét meg-próbállya az égô kemencze, és az igaz embereket a' ſzenvedés, ſzorongatás, és késértet, annyit akar mondani a' Szent Lélek, valamint a' sár cſeréppé válik a' tûzben, ugy az igaz ember a' késértetben meg-erôsôdik, s' jobban ragaſzkodik Iſtenhez, a' ki pedig ſoha ſemmit nem ſzenvedett, elsô alkalmatoſságával el eſik, minden jótul el áll, és a' honnan gyûmôlcſet várhatott volna, tôviſet, és bojtorjánt ſzed. *S. Auguſt. in Pſ. 65.* Szent Agoſton mondáſa az, *in Pſalm. 65. Igne nos examinâſti.* Tûzzel próbáltál-meg bennünket. *Vas quod igne formatum eſt aquam non timet, ſi autem igne ſolidatum non fuerit, tanquàm lutum aquâ ſolvetur.* A' mely edény tûzzel nem erôſſittetett-meg, mint a' sár, ha meg-ázik, el foly, de ha megerôſſittetett tûzzel, nem fél a' viztûl, az az: késértettûl, ſanyargatáſtul.

Illyen edény volt Szent Dávid, a' ki mind maga ſzemélyében, midôn fiátul orſzágából ki verettetett, mind népében, midôn dôg halállal, fegyverrel egyaránt rontatott, mind fiacskájában, midôn idétlen halállal el vétetett, ſokat próbáltatott; s' azért méréſzen még ezeken *Pſ. 25. v. 2.* fellyûl, azt mondgya: *Pſalm. 25. Proba me Domine, & tenta me.* Probály-meg Uram engemet, és késérts-meg. Oh leg

leg méréſzebb férfiu! talán ne kérd azt, hogy késértſen, ne talántán el eſsél, hanem ha mit kivánſz. azt kívánnyad, *Ne nos inducas in tentationem.* Ne vigy bennünkét a' késértetben. Erőtlen az ember, erős az ő ellensége, nem bátorságos harczot kívánni. *Vigilate & orate, ne incidatis in tentationem, ſpiritus quidem promptus eſt, caro autem infirma.* Matt. 27. Vigyázzatok és imádkozzatok, hogy késértetben ne eſſetek. A' Lélek ugyan kéſz, de a' teſt erőtlen. Mindazonáltal mégis azt kiáltya: *Proba me & tenta me Domine.* Csák bizváſt probály-meg, késérts-meg, még többet bocsás réám, és ebben ſem távozom el tőled. Hanem *Reddam vota mea, quæ diſtinxerunt labia mea, & locutum eſt os meum in tribulatione mea.* Pſalm. 65. Meg-állom fogadáſimat, a' mellyeket az én ſzám mondott háboruságomban. Bizony méréſz kívánság! de még eggyet kérdek, micſoda háboruságod volt, a' miben ugy annyira meg-erőſsöttél, hogy ſemmitűl ne tarthas? meg-felel: *Induxiſti nos in laqueum, poſuiſti tribulationes in dorſo noſtro, impoſuiſti homines ſuper capita noſtra.* Tőrben vittél minket, háboruságokat tettél hátainkra, embereket űltettél fejeinkre. s' volt-é valami haſzna? Ah! igen-is volt, s'ha kívánnyátok: *Venite audite omnes, qui timetis Dominum, narrabo quanta fecit animæ meæ.* Jőjetek el, hallyátok minnyájan, a' kik félitek az Urat, és meg-beſzéllem minémőueket cſelekedett az én lelkemmel! Micſodát? *Non amovit orationem meam, & miſericordiam ſuam à me.* El nem távoztatta imádságomat, és az ő irgalmaſságát én tőlem. Ezek által érett-meg a' kívánt gyűmőlcs, az Iſten igéje után ſzármazott malaſztya, ſoha ſemmiben el nem hagyott. hálátadatlan űldőző fiamat ő akaſztotta fára, a' dög halált ő cſillapitotta le, ő adott tőredelmes ſzivet nékem.

Matt. 27. v. 41.

Pſalm. 65. v. 14.

Ibid. v. 11.

v. 16.

v. 20.

Moſt tudom tehát honnan történik, hogy némel-

lyek meg nem halgattatnak, semmi látattya nincsen imádságoknak, gyûmölcse nincsen semmi szándékoknak, mert nem tudgyák szenvedni háboruságokat, békeßéges tûréssel nem fedezik be jo fogadásokat, és az Istennek igéjét. Innen vagyon az, hogy némellyek midôn elô menetelt kívánnak, le nyomatnak, midôn becsûletet ohajtnak, gyalázatot nyernek, jo alkuást és békeséget kérnek egymás között, s'ôszve veszésre akadnak, átkozza eggyik a' másikat, magának és társának halálát kívánnya; Semmi irgalmasságat Istennek nem érzik, Miért? mert a' mit Szent Dávid el tûrt, ôk el nem tûrtek? Tûrd el csak fejeden az embert, mint Szent Dávid, annak is engedgy, a' kinek néked kellene engedned, s'bizonyossan gyûmölcsét látod tûrésednek, mert noha tûrhetetlennek látzik-is, de ugyan igaz, a' mit a' Szent Lélek mond *ad Corinth. 1. c. 10. Fidelis Deus, qui non patitur vos tentari supra id, quod poteßis.* Hiv az Isten, és nem engedd több kísértetet réátok, mint a' mennyit el tûrhettek. Nagy szomoruságot bocsátott réád, jovajdat el pusztitották, marhájdat el loptak, uradat, vagy feleségedet, gyermekedet, a' halál el vette, gonosz hired támadott, suttogva beszéllenek felôled. Ah tûrd el, békeséges tûrésben gyûmölcsôzôl! A' kinek illyen nagy viaskodást ád Isten, azért adgya, hogy erôssen állyon, a' mint a' bölcs szoll: *Sap. 10. Certamen fortè dedit ei; ut vinceret.* Nagy bajvivást adott elejben, hogy el veszen? nem. hanem hogy gyôzedelmet vegyen a' hív lélek. Mind meg fordittya ô károdat, mint Szent Jobnak duplán adván mindenét viszsza. Mind megtôrheti ellenségedet, mint Szent Dávid elôtt, minden ôrômedet meg adhattya, mint Abrahámnak, csak békeséges tûréssel nevellyed a' be vett Istennek igéjét.

ad Corint. c. 10. v. 13.

Sap. 10. v. 12.

A' királyok nem tudgyák vitéziknek erejét mind addig

addig, mig ellenség előtt nem forgottak, de minek utánna hideget, meleget el tűrvén; ellenségekkel meg-vittak: akkor tudgyák őket becsűlleni, akkor adgyák bővebb fizetéseket. Igaz a' mi azt illeti, kinek, kinek jo szándékát, és szivét ismèri, és által láttya az Isten, de ugyan mégis ugy bánik velünk, mint ha előbb nem tudná, hanem minek utánna cselekedetben-is meg-mutattuk: Senki nem tagadhattya, hogy Abrahámnak tudta kész voltát a' fia fel áldozására, de ugyan mégis megprobálta, s' minek utánna látta, hogy fiát tőle nem kémélli, s' inkáb foztatik-meg eggyetlen egy fiátul, mint Isten szovát nem fogadná; azt mondgya néki: *Nunc ego cognovi, quòd timeas Deum. Genes.* 22. Most ismértem-meg, hogy féled Istenedet. Oh csudálatos mondás! most ismértem meg, de, nemde nem mindeneket tud-é az Isten, előbb, hogy sem lennének? Igen-is ugy mond Szent *Hilarius*: *Non ignorabat utique Abrahæ fidem, quam illi de generando filio Isaac credenti ad justitiam deputaverat, sed qui magnum timoris sui dederat filium offerendo documentum, nunc cognoscitur, nunc dignus est, qui non ignoretur.* Jol tudta Isten Abrahámnak hitét, a' mellyet igazságára, avagy igazulására forditott, hogy a' leendő fiát el hitte, de mivel fiát fel áldozván, nagy Isteni félelmének jelét adta e' világnak, akkor mondatott méltán: mostan ismértetik, mostan mélto réá, hogy el ne felejtessék. Akkor mutatta-meg, hogy csontyaj velejében, és szive közepében fedte bé fel tett jo szándékát, hogy mindenekben szavát fogadgya Istenének.

Genes. 22. *v.* 12.

S. Hilarius.

Keresztyén halgatóm! nem akarsz feledékenységben jutnod Isten előtt, békességessen tűry, nyavalyajdban késért az ördög? erősen álly ellenne. mert arra valo: *Galea salutis, scutum fidei, gladius spiritûs.* Az üdvösségnek sisakja, a' hűtnek pajsa, a' lélek kardgya; s' bizonyossan segitségét

gét veſzed Iſtenednek, ki cſirázik, s' meg-érik gyümölcſed.

A' mi az előtt kivánsága volt az ördögnek moſtan ſem ſzűnt-meg tűle, (üdvözitönk mondgya) *Expetivit ſatan, ut cribraret vos ſicut triticum.* A' sátán azt kérte, hogy ugy meg-roſtállyon benneteket, mint a' buzát. De ugy mond *Ego rogavi pro vobis*; En könyörgöttem érettetek; s' mit nyert? meg-roſtalta Pétert, késértetben eſett, ollyat ſzollott, a' mely miatt, mint a' polyva által eſett, de mivel jo buzája-is volt, mindgyárt bizni kezdett, megbánta, s' magát nyerte ſzoſzollojának a' Kriſtuſt. Szent Ambrus igy ſzoll: *in Pſalm. 43. Flevit & paleas ſuas lavit, & illis tentationibus meruit, ut pro ſe Chriſtus interveniret, Quantò majus eſt patrocinium, quàm probationis illius tentamentum. Et ideò plus quàm paſſus eſt, acquiſivit. Acquiſivit enim Chriſtum patrocinantem.* Sirt Péter, és polyvájt ki moſta, és azzal a' késértettel azt nyerte, hogy a' Kriſtus eſedeznék érette. Nem de nem nagyobbat nyert-é, mint el veſztett? mivel magát nyerte a' Kriſtuſt. Es igy fejezi be: *Cogitur autem & adverſarius Sanctos Dei ad damna ſua tentare. dum enim tentat, meliores reddit.* Moſtan-is kénſzerittetik az az ellenség az Iſtennek ſzentejt késérteni maga kárára, mert midőn késérti, jobbakká téſzi. De még maga-is az Iſten háborgat, hogy probállyon, mert *Pater meus agricola eſt. Joan. 15.* Az én Atyám ſzánto vető ember. *Agrum ferentem fructum purgabit, ut fructum plus afferat.* A' gyümölcsöt hozo ſzánto földet meg-tiſztittya, hogy több gyümölcſet hozzon. A' kit pedig nem ſzeret azt mondgya *Iſaiæ c. 5. Non putabitur, & non fodietur, & aſcendent vepres, & ſpinæ.* Meg nem metzetik, és meg nem kapáltatik, és fel nőnek a' burjánok, és a' tövifek. Válaſz a' kettő közül: de ugy ne járj, mint a' Dusgazdag, a' kinek a' mondatott: *Fili recordare, quia recepiſti*

S. Ambroſ. in Pſal. 43.

Joan. 15. v. 2.

Iſaiæ c. 5. v. 6.

cepisti bona in vita tua, & Lazarus mala, nunc autem hic consolatur, tu verò cruciaris, Lucæ 16. Fiam jussón eszedben, hogy el vetted jovajdat a' te életedben, és azonképpen Lázár gonoszit, most pedig ez vigasztaltatik, te pedig gyötrettetel. Szent Ambrus a' jorul azt mondgya: *Bonus huic semper est Deus, qui novit quo tempore metat. Et ideo quasi bonus agricola hic arat agrum suum, quodam rigidioris abstinentiæ vomere, hic extirpat quâdam falce virtutum, amputatrice vitiorum, hic stercorat humiliando usque ad terram, sciens, quia Deus de terra suscitat inopem, & de stercore erigit pauperem. lib. de interpell. Job. c.* 2. Mindenkor jo az Isten annak, a' ki tudgya micsoda ûdôben arat az Isten. Es azért mint a' jo szánto vetô ember az ô szánto földét sanyaru maga meg-tartoztatásának szántovasával szántya, és meg-tisztittya, a' vétkeket ki gyomlálo joszágos cselekedeteknek sarlojával, arátya, és irtya, meg-ganéjozza, és meg-kôveriti, földig megalázván magát, mert tudgya, hogy az Isten a' földrûl fel emeli a' nyomorultat, és a' ganéjbûl a' szegényt. Kérjük tehát egyenlô akarattal, egy szivel, lélekkel, hogy: *Hîc ure, hîc seca, modò in æternum parcas.* Itt sûss, itt éges, itt vagdaly, csak örökké meg-engedgy, ha igy szollunk szivessen, gyûmölcsôt-is hozunk, békeséges türésünkben. Mellyet engedgyen az Atya, Fiu, Szent Lélek egy bizony örök Isten. Amen.

Lucæ 16. v. 25.

S. Ambros. l. de interpell. Job. c. 2.

SEXAGESIMA VASARNAP,

HARMADIK PREDIKACZIO.

A' békeséges türés alkalmatos földé tészi az emberi szivet, az Istennek igéje alá, mert gyümölcsösé.

Hi sunt qui in corde bono & optimo audientes verbum retinent, & fructum afferunt in patientia. Lucæ 8. v. 15.

Lucæ 8. v. 15. Azok a' kik jo és jeles szivel halván az igét meg-tartyák, és gyümölcsöt hoznak békeséges türésben.

SZapora gyümölcsét várván Szent Pál a' békeséges türésnek, a' melyre Timotheust bátoritotta elő beszélli mennyit szenvedett ártatlanul, sőt (ugy mond) mostan-is: *Laboro usque ad vincula, quasi malè operans. 2. Timoth. 2.* Mint ha gonosz tévő volnék, a' fogságig mun-

2. Tim. 2. v. 9. kálkodom, ugy mint az Istennek igejéért, de hiszem *Verbum Dei non est alligatum*, az Istennek igeje meg nem kőtöztetett, hanem mindenütt, és mindenkor szabad, s' ottan gyümölcsözik, a' hol jo kedvel vétetik bé, azért (ugy mond) *labora*, te-is munkálkodgyál, mert *Laborantem agricolam oportet primùm de fructibus percipere.* A' munkálkodo szánto embernek kell előszőr a' gyümölcsből venni. Ugy de micsoda munkára fogod Timotheust dicsőséges Apostol? s' micsoda gyümölcsöt szedetz véle? Meg-felel Sz. Pál, s' azt mondgya: *Intellige quæ dico, noli contendere ver-*

v. 14. *bis, ad nihil enim utile est, nisi ad subversionem audientium.* Ne vetekedgyél szokkal, mert semmire nem hasznos, hanem a' halgatóknak el forditására. A' békeséges türésnek pedig az a' gyümölcse, *Si sustinebimus, & congregabimus*, ha szenvedünk, eggyüt-is országlunk.

A' mint tehát soha meg nem kőtöztetik az Istennek igéje, ugy soha nem magtalan, avagy ha magtalan és gyümölcstelen, a' földnek sovanysága, tövises bokrossága, kő keménysége, vagy a' rajta által menők tapodása oka annak, ha nem gyümölcsözik. Mellyik legyen pedig

dig az a' jo földû ſziv, maga magyarázza Urunk: *In corde bono & optimo.* a' mely ſziv jo, és leg jobb, a' mely ſzót a' magyar a' gôrôgbûl jónak, és jeleſnek forditotta, de én a' déákot kôvetvén jonak, és leg jobnak nevezem. Jonak *Albertus Magnus* ként, *id eſt mundo à peccato*, a' mely a' bûntûl tiſzta. Leg jobnak, *id eſt conformato voluntati Divinæ.* a' mely az Iſtennek akarattyához ſzabadtatott, mely magyarázáſa ha mégis rôvidnek látzik, hallyátok bôvebb magyarázását azontul *ſermon. in Dom. 4. Quadrageſ. Hoc eſt, in cor bonum, devotione pingve, lacrymis humidum, doctrinâ ſanctorum completum, gratiâ irroratum, ſarculo diſciplinæ foſſum, per confeſſionem à malis ſtirpibus expurgatum, ſimo doloroſæ recordationis peccatorum ſimatum, æqualitate virtutis adæquatum, meditatione ſangvinis Chriſti ad fertilitatem adductum.* Az a' jo ſziv, a' mely áétatoſsággal kôvér, kônnyhullatáſſal nedves, a' Szentek tudományával mint egy esôvel meg-ôntôztetett, harmatos malaſztal, a' ſanyargatáſnak áſojával fel vagyon áſva, a' gyonáſſal, és a' pœnitentia tartáſſal a' tôvisbûl ki irtatott, a' bûnôknek keſerves emlekezetével megvagyon trágyázva, avagy ganéjozva, a' joſzágos cſelekedetekkel be baranáltatott, és a' Kriſtus vérének elmélkedésével gyûmôlcsôſsé tétetett. Ez a' jo ſziv. de a' leg jobb ſziv az, a' mely immár termett-is, és a' csép alatt ſokat ſzenvedett. *Fructum affert in patientia.* nagy békeſséges tûréſſel gyûmôlcsôzik. Mindenben Ura akarattyához ſzabván magát, a' melynek tûréſe annyi, mint az el vetett magnak, a' mely mi helett ki kél, *Natus calamus flagellatur à ventis, aquis, frigore, gelu, caumate, inde in aream fertur, teritur, ventilatur. Intelligis jam quid ſit ferre fructum in patientia, imò in multa patientia. Paulus de palatio in Matt.* Annak cſirája és fûve ſanyargattatik a' ſzelektûl, hidegtûl, fagytul, zuzmaráztul, onnan a' ſzûrûre hozattatik, ottan tapodtatik,

Albertus Magnus ſerm. in Domin. 4. Quadrageſ.

Paulus de palatio in Matt.

csépeltetik, szorattatik. Erted-e immár mit tészen békeséges tűréssel gyümölcsözni? sőt sok féle tűréssel? mint ha azt mondaná, annál gyümölcsözik az Istennek igéje, a' ki sokat tud tűrni; és az leg jobb sziv.

Mire nézve jut eszemben, a' mit mondott Szent Pál a' Zsidokhoz irt levelének *c.* 10. *Patientia est vobis necessaria.* Ha kinek szükséges, néktek szükséges a' békeséges türés, és azért jovallom én azt mostan, hogy annak hasznát ki ki meg-értse gyümölcsébül, mivel minden ellenség, és ellenkező dolgok között: *In patientia vestra possidebitis animas vestras. Lucæ* 21. A' ti békeséges türéstekkel birjátok a' ti lelketeket ugy mond üdvözitönk. Mellyet mig toább-is meg mutatok, legyetek békeséges türéssel és halgatással.

Ad Hebræ. c. 10.

Lucæ 21.

Propositio.

Sok egyéb haszna között a' békeséges türésnek egyik az, hogy röviditi üdejét a' sullyos szenvedésnek, az ellenségeket könnyen meg-győzi, és bölcseségét mutattya annak a' ki tür, és végtére-is meg nyeri azt, a' minek várakozásáért üdeig szenvedett, és ugyan azért a' Szent Lélek titokban báránynak nevezi a' békeséges türőt, mert valamint a' bárány szilid, és nagy türésü állat, ugy a' ki sok zugolodás nélkül külső, és belső ellenségit el türj, leg ártatlanyabb, de a' mint ártatlan, ugy végtére győzedelmes. Ki ellen támadott több ellenség, mint az ellen a' barány ellen, a' mellyet Szent János látott? *Apoc.* 17. *Decem Reges sunt, hi cum Agno pugnabunt, & Agnus vincet illos.* Tiz Királály a' Bárány ellen fog hadakozni, és a' Bárány meg győzi őket. Csudálatos győzedelem! hadakoznak (ugy mond) a' Királyok, de a' Bárány nem mondatik velek hadakozni, s' mégis meg-győzi. Vallyon lehet-e győzedelem hadakozás nélkül? ki ki azt mondgya hogy nem, s' jol-is mondgya, mert a' győzedelem a' ha-

Apoc. 17. *v.* 12. & 14.

hadakozásbul támad, és nem egy napi, hanem néha sok esztendőkig valo harczolásokbul; illyen a' bárány hadakozása, sokáig tarto tűrése, szenvedése, de mivel egyaránt tűr, csak annyinak tartatik, mint ha nem-is hadakoznék, vagy csak egy szempillantásni volna hadakozása; s'azért nem is arra valo, hogy fel jegyeztessek, hanem csak győzedelme nevezteſsék. Mert a' mint Szent Pál szoll? *Quod in præsenti est momentaneum & leve tribulationis nostræ, æternum gloriæ pondus operatur in nobis.* 2. *Corint.* 4. A' mi mostan egy szempillantásni a' mi háboruságinkban, a' dicsőségnek őrőkké valo nagy voltát szerzi mi bennűnk. Noha bizony nem egy szempillantásni volt Szent Pál tűrése, a' ki veszedelemben volt a' tengeren, veszedelemben a' hamis Attyafiak kőzőtt, veszedelemben a' tolvajok kőzőtt, veszedelemben a' fejedelmek kőzőtt, sokáig tartott bajvivása, mikor eggyik városbul a' másikban kellett szaladni, de mivel ezeket mind békeſségeſſen tűrte, csak annyinak látzott, mintha egy szempillantásni tűrése lett volna, és azért csak győzedelmét emliti: *In his omnibus superamus.* *Rom.* 8. Ezekben mind győzedelmesek vagyunk. Mert *Propter te mortificamur totâ die.* Te kedvedért sanyargattatunk én Istenem egész nap. egyedűl csak egy napnak mondván azt, a' mit esztendőkig tartott, mert békével tűrt Szent Pál.

2. *Cor.* 4. *v.* 17.

ad Rom. 8. *v.* 36.

Psalm. 43. *v.* 23.

Segiti ezt az, a' mit mond *Matt.* 24. Kristus Urunk, elő számlálván minémű kinok, űldozések, és sanyargatások lésznek világ végezete felé, mikor a' nemzetség a' nemzetség ellen támod, az attyafi attyafiát el árullya, sőt a' fia ellenne lészen az Attyának, és viszontag az ártatlanok a' fejedelmek gyűlőlségében hozattatnak, és meg-is őlettetnek, még tőbbek-is kővetkeznének. *Nisi breviati fuissent dies illi, non esset salva omnis caro, sed breviabuntur propter ele-*

Matt. 24.

v. 22.

electos. Ha meg nem rövidittettek volna azok a' napok, egy ember sem szabadulhatna-meg, de a' választottakért meg-rövidittetnek azok a' napok. A' hol gondolkodgyatok felőle, miképpen rövidittetnek-meg azok a' napok? talán az el rendelt száma rövidittetik-meg? avagy talán nem léfznek a' napok annyi órábul állók, a' mennyibűl moftan, de hifzem igaz az, hogy abbul a' mit fel tett az Iften: *Non apex, non jota praeteribit, donec omnia fiant.* Csak egy pontom, egy czikkel sem hagyatik ki, valameddig mindenek be nem tellyefednek. Hogy rövidittetnek tehát meg? Meg-rövidittetnek a' békefségefsen tűrők által, mert ezek tudván akarattyát Istennek, akár meddig kellesék tűrni, csak oly vidámsággal tűrnek, mint ha csak egy nap volna, fok számos efztendőbéli tűréfek.

Sz. Thamás *in catena ex D. Auguftino ad Eutychem.* Ezek által a' napok által, a' fanyaruságokat, és űldőzéfeket érti, s'igy fzoll hozzá: *Quid convenienter mihi intellexiffe videntur mala ipfa fignificata nomine dierum, ipfa enim dicta funt breviari, ut Deo tolerantiam dante, minùs fentirentur, ac fi quæ magna eſſent fierent brevia.* Azokon a' napokon ugy tetzik én nékem, a' fanyaruságok, és minden gonofz értettett, mert ezek rövidittetnek-meg, mikor tudni illik erőt ád Iften réá, hogy békével tűrjék, s'azért kevefsebbet érezzék, nem kűlőmben mint ha a' mi fokáig tartando volt meg-rövidittetett volna. Tudni illik az az első gyűmőlcfe a' békefséges tűréfnek, hogy a' hofzfzu fanyaruságot-is maga magának meg-röviditi, Oh nagy hatalmu tűrés! mennél toább tart, annál rövidebb, mennél inkáb fzenved, annál győzedelmefsebb. De micfoda fegyvere vagyon néki? azt ugyan hallom *Agnus vincet eos!* a' Bárány meg-győzi őket, de mivel? hanem azzal, a' mit joval Szent Pál *ad Epheſeos* 6. *Galeam falutis aſſumite, & gladium ſpiritûs, quod eſt verbum Dei.*

S. Thom. in catena ex D. Auguſt. ad Eutych.

ad Epheſ. 6. v. 17.

Dei. Az üdvösségnek sisakját vegyétek, és a' lélek kardgyát, a' mely az Istennek igéje. Ezzel harczol a' Bárány, és ezzel nyér. Mert ugyan-is a' ki üdvösségét mint a' sisakot jol fejében nyomja, s' gyakorta emlékezik arrul, hogy nagy jutalma lészen békeséges türéséért, ah! nem árthat annak a' gonoszak nyila, hanem ő megyen ellennek bátran, és meg-győzi őket; a' ki lélek kardgyát, mely az Istennek igéje, az az igaz igérete, gyakorta forgattya kezében, minden cselekedeti között jutván eszében, hogy igaz igéretü az, a' ki a' békeségesen türőknek győzedelmet igért, ah! nem retteg az, akár mint háborgattassék, hanem minden ügyét arra bizván, a' kinek kedvéért tür, meg-győzi, s' gyalázatban hozza ellenségit.

Sokat türt Esther Amánnak gonosz szándéka miatt, de ugyan mikor nem-is mutatná belső fajdalmát, akkor vett rajta győzedelmet: *Ipsa autem roseo colore vultum perfusa & gratis ac nitentibus oculis triſtem celabat animum. c.* 15. Ő pedig (ugy mond az irás) rosa szinnel meg-hintett orczával, és kedves, és tündöklő szemekkel, a' szomoru és nagy félelemmel meg-szorult szivét titkollya vala. s' mit nyért? azt. hogy egész nemzetségét meg mentette a' haláltul ellenségét el veszteté. Szent *Chryſoſtomus* erre a' helyre igy szoll: *Eſther ſanctiſſima, dum lotâ facie & capite uncto, poſt triduanum jejunium à Rege intelligi non potuit, Aman illum populi ſui iniquiſſimum inimicum interemit. hom.* 10. *ex diverſis.* Midőn Szent Esther meg-mosdott orczával, és meg kenetett feijel, harmad napig valo böjte után, nem értethetett-meg a' királytul, akkor nemzetségének leg gonoszszabb ellenségét el veszteté.

Eſther c. 15. *v.* 5.

S. Chryſoſt. hom. 10 *ex diverſis.*

Ugyan-is kereszтyén lélek, ha csak ember, a' ki ellenned tör, s' te ártatlanul szenvedtz, ne vesd el kedvedet, szomoruságodat ne-is tettesd, mert bizonyossan mint

mint a' bárány türéseddel győzedelmet véſzeſz rajta: erőtelen az emberi kéz, ha ſzintén ezereknek állyon-is erejekből, ugyan csak semmi az Urnak kezéhez, a' mely a' békeſségeſſen türőt ſegiti, és tartoztattya. Veſsétek őſzve Abſolont Kereſztelő Szent Jánoſſal, s' láſsátok melyik győzedelmes. Abſolonnak ſok vitéze lévén; erejének jelenségére egy oſzlopot emelt fel, s' azt Abſolon kezének nevezte. *Porrò Abſolon erexerat ſibi cùm adhuc viveret titulum, vocavitque titulum nomine ſuo, & appellatus, manus Abſolon.* 2. *Reg.* 18. De hová lett el Abſolon *titulu*ſsával, és oſzlopával eggyűtt? el veſzett fen akadott a' fán. Szent János pedig a' kirűl az iratik fel, *Manus Dei erat cum eo.* *Lucæ* 1. Az Urnak keze vala véle, annyira nevelkedett békeſséges türéſe által, hogy *Magnus coram Domino.* Az Ur előtt-is nagynak mondatnék; a' minél ſe nagyobb, ſe dicsőségeſſebb nem mondathatik. De azon felyűl hogy győzedelmes a' békeségeſſen türő ember, bőlcſeségét is mutattya. Mert ha hallottátok Szent János Evángeliſtától, minek utánna le irta azoknak kinnyajt, a' kik a' fene vad előtt térdet hajtottanak, és imádták, a' Szentek felől azt mondgya: *Hic patientia ſanctorum eſt, qui cuſtodiunt mandata Dei, & fidem Jeſu.* *Apoc.* 14. Itt vagyon a' Szenteknek békeſséges türéſe, a' kik meg-őrzik az Iſtennek parancſolattyát, és a' Jéſuſnak hitét. Az az, a' hol a' gonoſzak győtrelmeknek véſzik elejét, ottan vége vagyon a' Szentek türésének. A' mint utánna veti: *Requieſcunt à laboribus ſuis.* Ez után ezek nyugodalomban léſznek, és azért ebben látzik bőlcſeségek, hogy űdeig türtenek, őrokké valo nyugodalmokért, Szent Bernardinus ſzava ez, a' ki igy olvaſſa azt a' ſzot, *Hic eſt patientia, hic eſt ſapientia Sanctorum.* Mert annál bőlcſebnek mutattya ember magát lenni, mennél többet tud türni. A' mint bizonyittya ezt Salamon. *Prov.* 10.

Apocal. 14. v. 12.

2. *Reg.* 18. v. 18.

Lucæ 1.

De-

Doctrina viri per patientiam noſcitur. A' férfiunak okoſsága és tudománnya békeſséges tűrésébűl iſmértetik-meg. Akkor tudni illik, mikor az Iſtennek rendeléſe ellen nem zugolódik ember, hanem parancſolatit tekélleteſſen meg-tartya, és a' Jeſus hitiben az az fogadásában ſemmit nem kételkedik. Szent *Rupertus* magyarázáſa ſzerént: *Qui cuſtodiunt fidem Jeſu, ſcilicet non dubitantes fidelem & veracem eſſe Jeſum.* Azok tartyák-meg a' Jéſus hitét a' kik fogadásában nem kételkednek, hanem igaznak tartyák. *Prov. 19. v. 11.* *S. Rupertus*

Mit igért Jéſus a' békeſséges tűrőnek? *Pſalm. 9. Patientia pauperum non peribit in finem.* A' ſzegényeknek békeſséges tűréſe nem véſz el mind végig. Az az: a' mint *Gloſſa Pauper in fine non erit in oblivione, & ſi hîc videatur oblitus, cùm malè florent fœlicitate, & iſti laborant, ſed in fine ſtatus eorum cognoſcetur, quia illi ad tormenta, hi ad fœlicitatem tranſibunt.* A' ſzegények, az az, a' kik moſtan ártatlanul ſzenvednek, nem léſznek jövendőben feledékenségben, a' kik noha moſtan el felejtve láttatnak lenni, mikor a' gonoſzak a' világnak jovajval vigan élnek, de meg-változik állapottyok, mert a' gonoſzok gyötrelemre, ezek pedig örők boldogságra mennek által. Azt igérte: *Fide & patientiâ hæreditabunt promiſſiones. ad Hebræ. 6.* Hittel, és békeſséges tűréſſel örökűl véſzik az igéreteket. Azt igérte: *Fructum afferent in patientia.* Mikor máſoknak nem léſzen kezek kőzőtt, ezeknek tele léſzen kebelek gyűmőlcſel. Azt igérte. *In patientia poſſidebitis animas veſtras*, Senki nem árthat az ő lelkeknek, mert békeſséges tűréſekkel ők fogják azt birni. Ne unalkodgyék tehát meg ſenki békeſséges tűréſében, hanem tűrjön álhatatoſſan, annak vévén ſegitségét mellé, a' ki az ő benne bizókat el nem hadgya, s' ha ſzintén ollyan kemény ellenségtűl kell-is ſzenvedni, a' ki cſak nem el nyelésűnkre állott. Ah! meg ne indullyunk, ha- *Pſ. 9. v. 19.* *Gloſſa.* *ad Hebr. 6. v. 12.*

nem mint a' tenger habjai kőzőtt a' kőszikla, ugy tűrjünk, s' ugy-is gonosz igyekezetét őszve rontyuk, mert a' tenger habja-is oly fel emelt vizi hegyekkel mint egy roppant táborral omlik a' kőszikára, mint ha majd majd el nyelné: de mivel ez, álhatatosſan hellyét meg-tartya, őszve rontya őket, és csak tajtékká változtattya. Nem árthat annak hidgyétek az ember, a' kinek magasem árthat az őrdőg; nem kűlőmben mint Jóbnak, a' kit minek utánna eleget űldőzőtt, abban hatta; oly őrőmére az Urnak, hogy azt mondaná: *Ecce behemoth, quem feci tecum, fœnum quasi bos comedet. Job.* 40. *v.* 10. Imé a' Behemoth, mellyet veled teremtettem, a' ki a' te tesſteddel és jovajddal akart tőltőzni, hatalmad alá vetettem, és ez után szénát észik. A' Gőrőg igy olvasſa? *Ecce jam beſtiæ apud te, fœnum quasi bos comedent.* Imé a' fene vadak te nálad mint az őkőr szénát észnek. Az az: a' kik mint a' fenevad oroszlányok, és tygrisek el szaggatásodra igyekeztenek, mivel békével kegyetlenségeket el tűrted, megszeliditem őket, s' te birsz velek mint a' szelid ökőrrel.

Job. 40. v. 10.

A' mint *Olympiodorus in catena græca* magyarázza: *Adverſarias poteſtates beſtiarum nomine ſignificari dixerunt, ut hoc appoſitè dicatur ad illud. Ne tradas beſtijs animam confitentem tibi. Apud te igitur inquit, & apud omnem, qui eſt patientiâ inſtructus, hæ belluæ manſveſcunt, atque ſubjiciuntur.* Az ellenkező hatalmakat a' fenevadak nevével jelentik, hogy jol illyék ahoz, a' mit a' Prófeta mondott: Uram ne engedd azt a' lelket, a' mely tégedet vall, a' fenevadaknak. Te nálad azért, és mindennél annál, a' ki békeséges tűrő meg-szelidűlnek azok a' fenevadak, és hatalmad alá vettetnek. Egy szoval a' kinek miben vagyon bántása, tűrjőn, mert bizonyoſſan gyűmőlcsét láttya, mikor békeséges tűrésével ellenségét meg-győzi, okoſságát, és bőlcseségét meg-

Olympiodorus in catena græca.

meg-mutattya, s' azt is meg-éri, hogy boldog ki menetele lészen sokáig valo várakozásának, a' mellyet még éltében meg-rôviditett, akarattyát alkalmaztatván akarattyához, a' ki az ollyan sanyarúságokat réá bocsáttotta. Hogy igy meg-mutatván mely jo fôldû szivben esett az Istennek igéje, ôrômmel kôtôzze érdeminek kévéjt Sz. Dávid jôvendôlése szerént: *Euntes ibant, & flebant mittentes semina sua, venientes autem venient cum exultatione portantes manipulos suos Psalm.* 125. A' kik menvén mentenek, és sirva vetették a' magot, meg-térvén ôrômmel jônnek, és vigassággal hordozzák ôszve gyûjtott kévéjket. Tudni illik az ôrôk boldogságnak csûrében, és pajtájában. *Psam.125. v. 6.*

Mellyet hogy ki ki meg-érjen, elôtte tartsa azt: *Sustine*, tûrj, és békével szenvedgy.

Amen.

QUINQUAGESIMA VASARNAP,

ELSÔ PREDIKACZIO.

Hogy ki meg-áldassék Istentûl, minden ellenkezô dolgokban álhatatosságával mutassa hivségét.

Qui præibant increpabant eum, ut taceret, ille verò multò magis clamabat. Lucæ 18. *Lucæ 18.*

A' kik elô mennek vala feddig vala ôtet, hogy halgatna, ô pedig sokkal inkáb kiált vala.

Icsodák lettenek legyen azok a' vákot feddô emberek, a' kik seregessen menvén Urunk elôtt *Jericho* felé, tiltották a' Jésustra valo kiáltásátul, nem szûkség sokat vis-

gálni, mert vagy azokra érthettyük, a' kik örömeſt hallván Urunk tanitását, neheſztellették az alkalmatlan kolduſnak közben vetett kiáltását, a' mely miatt nem halhatták magát Urunkat, vagy pedig azokra magyarázhattyuk, a' kik csak magok jovát kereſvén, bánták a' ſzegénynek ſzünetlen könyörgését, mint ha azzal kevesebb jót vehetnének Urunktul, mennél többekkel közli jo tétemenyét, vagy pedig azokra, a' kik magokat akarván ſegittetni, nem ſegittettek, s' azért ennek is irigylették ſzemének reméllett meg világoſitását. Mert ha az irigyek terméſzetét tekéntem, haſonlonak találom lenni az irigy ebhez, a' ki mivel nem eheti a' rakás ſzénát, arra ugat, a' ki azt vonnya.

De akár kik voltanak, azt tudom, hogy a' kik elő mentenek a' ſeregben, azok tiltották, én a' bőtű ſzerént valo hiſtoriában nem mulatozok, hanem arra az értelemre vigyázok, a' melybűl lelkünk épűlhet. Azért a' mi akkor történt, moſt én azokra magyarázom, a' kik lágy meleg, vagy-is éppen hideg kereſztyének lévén, vagy gonoſz példájokkal, vagy gonoſz tanácſokkal tiltyák az Iſtenhez tért hiv lelket, el kezdett áétatoſságátul. Szent Agoſton tudománnya éz, *ſerm.* 18. *de verbis Domini*: *Bonos Chriſtianos volentes facere præcepta Dei, chriſtiani mali, & tepidi prohibent, damnant, tamen illi, non deficientes. Cùm enim quisque chriſtianus cœperit bene vivere, in ſua novitate patitur perſecutores, & reprehenſores frigidos chriſtianos.* A' jo kereſztyéneket, kik az Iſtennek parancſolattya ſzerént kezdettenek járni, tiltyák attul a' gonoſz és hidég kereſztyének, de a' jók nem ſzűnnek-meg joságoktul azokra nézve. Mert ugyan-is mihelet ki jol kezd élni, életének ujságáért mindgyárt üldöztetik, s' feddetik a' gonoſzoktul Szent Pál mondáſa ſzerént. *Omnes qui piè volunt vivere in Chriſto perſecutionem patien-*

S. Auguſt. ſerm. 18. de verbis Domini.

2. ad Tim. 3. v. 12.

tien

tientur. 2. ad Tim. 3. Minnyájan, a' kik áétatoſſán és ſzentûl akarnak élni, a' Kriſtusban, ûldözéſt ſzenvednek.

Melynek példáját vegyétek Moyſeſnek negyedik könyvébûl *Num. 33.* a' hol a' zſidóknak Ægyptombul ki ſzabadulása után a' mondatik, *Profecti de mari rubro caſtra metati ſunt in deſerto Sin.* El indulván a' veres tengertûl tábort járának a' Sin puſztájában, az az: oly helyre akadtak, a' melyben ûldözéſt, és gyûlölséget ſzenvedtenek, mert az a' ſzo *Sin* zſidóúl annyit téſzen ugy mond Szent *Hieronymus*, mint *odium* gyûlölség, mert ugyan is valaki bûnejnek fogságábul ki indul az Iſten fiajnak ſzabadságára, tekélletes jo életre, mindgyárt támad gyûlölô ellensége, támod ollyan háborusága a' mely feddi, és tiltya a' jotul, *Sin, interpretatur rubus, vel odium, quòd poſtquàm venerimus ad eum locum, de quo nobis Dominus locuturus eſt, grande odium mereamur inimici. Sin*, (ugy mond Szent Hieronymus) annyit téſzen, mint tövíſes cſipke; avagy gyûlölség, mert minek utánna oda jutunk, a' hol az Ur ſzoll, nagy gyûlölségében esûnk ellenségûnknek. De félben kellé azért hagyni az el kezdett jót? Ah! ſemmiképpen nem, hanem a' vakot kell követnûnk, a' ki annál inkáb kiáltott a' Kriſtuſra, mennél inkáb tiltották a' kiáltáſtul: tanullyanak a' ſzemeſek a' vaktul, a' ki végben vitte azt az Urnak parancſolattyát: *Non ſequeris turbam ad faciendum malum. Exod. 23.* Akár mint kiáltſon a' gonoſzok ſerege, de te ſoha ne kövesd a' ſereget, és csôcſelék népet a' gonoſznak mivelésében. Valaki hivségét akarja Iſtenéhez mutatni ſzûkség az, hogy minden probát meg állyon, s' nem ugy hányattaſsék a' kéſértetektûl, mint a' nád ſzal a' ſzéltûl, hanem álhatatoſſan oly meg-mozdithatlanná legyen, mint az oſzlop, mert nem cſak a' gonoſzoktul, de az Iſtentûl réá hocsátott háboruságoktul-is meg-pro-

Num. 33. v. 11.

S. Hieronymus.

Exod. 23. v. 2.

báltatatik hivségében; mellyektûl ha meg nem győzettetik, meg-nyeri kivánságát, az Iſtennek áldását teſtében, és lelkében. Mellyet rôvideden meg-mutatok. &c.

Propoſitio.

Mivel nem mind arany az, a' mi fénylik, az arany miveſek dolga az, hogy tûzzel probállyák-meg, nem elég az, hogy a' mértéket tel ûti, avagy hogy fényes, hanem a' ſebes tûzben is ugy kell magát viſelni, hogy fogyatkozáſa nélkûl jôijen ki belôle, mely probát ha megállott, vagy királyi fejeket ékeſit korona formában, vagy el jedzô jelnek gyémántal tel ékeſittetett gyûrûnek öntetik formájában. Igy haſonloképpen ſokan láttatnak Kriſtus hivejnek, kereſztyéneknek, és a' Szent Lélek jegyeſſinek, de nem elég probájok az ô kûlsô ſzavok mondáſa ſzerént: *Non omnis qui dicit mihi Domine, intrabit in regnum cælorum.* Nem minden, a' ki mondgya nékem, Uram Uram, megyen be mennyeknek orſzágában: hanem kezeket-is meg-tapogattya mint Iſaak Jákobnak, a' ki noha azt mondaná attya kérdésére ki volna? *Ego ſum filius tuus primogenitus Eſau?* En vagyok a' te elsô ſzûlôtt fiad Eſau, de ugyan azt mondá a' vén ember: *Accede huc, ut tangam te fili mi, & probem utrum tu ſis filius meus Eſau? an non?* *Gen.* 27. Járuly ide, hogy tapogaſſalak-meg téged, és probállyam-meg, ha te vagy-é az én fiam Eſau? avagy nem? Oh rettenetes kivánsága Iſaáknak! hallod-e Jákob mit kiván tôled a' te Atyád? meg akar tapogatni, nem hiſzen immár csak a' ſzódnak, hanem kezeidet-is meg akarja tapogatni. s' mit vélſz? mit nyerſz tôle? talán az áldás hellyet átkot véſzeſz? félt bizony akkor Jákob, de mivel az ô elmés Annya Rebekka gödöly bôrôcskével be boritotta volt kezejt abban bizván, hogy meg nem iſmé-

Geneſ. 27. *v.* 21.

ri,

ri, elejben állott Attyának, és meg-tapogattatta kezeit, és el hitette a' jo vênnel, hogy ô volna az elsô fia.

Igy járt Jákob Iſaákkal, de nem ugy vagyon dolga az embernek Iſtennel, mert amazt meg cſalhatta Jákob, de ezt ſenki meg nem cſalhattya. mert által lát mindeneket, s' jaj annak, a' kit meg-tapogat, az az: ſullyos ſanyargatáſokkal meg probál, és álhatatoſságát nem tapoſztallya a' jóban.

Hallya ô mindenikûnknek ſzava vallását, hogy kereſztyén, de mégis probállya, ha az ô hive-e, vagy ſem? Ezt pedig nem cſak mivelûnk miveli, hanem a' mi példánkra ſzerelmes Fián-is el kôvette, nem a' mi azt illeti, hogy annak kételkedett volna hivségében, hanem hogy mi-is el várnánk az ô probáját. A' felôl Szent János azt irja: *Ecce equus albus, & qui ſedebat ſuper eum, nomen ei fidelis. Apoc.* 19. Imé egy fejér lo, és a' ki azon ûl vala, annak neve hiv. A' hol a' fejér lovon az ártatlan emberségét érti a' Kriſtuſnak, a' melyben igaz embernek iſmértetett, mert minden nyomoruságokat fel válolt, és álhatatoſſan által ment minden probákon, a' templomban tanitott, és a' zſidók kôvekhez kapdoztak, jol tartotta a' puſztában, s' nem ſokáig a' hegy tetejérûl akarták le taſzitani, fel támaſztotta Lázárt, és meg-akarták ôlni, mindenekkel jót tett, és meg-kinozták, meg feſzitették, de meg háborodott-e ezek miatt? félben hatta-é el kezdett joságát? távul legyen azt, cſak mégis gondolni: *Fidelis eſt nomen ejus.* Mind neve, s' mind cſelekedete hiv ô néki, mert mind addig munkálkodott a' lelkek ûdvôſségében, mig tellyeſséggel meg nem ôlték ellenségi, s' azért méltán kiáltyák utánna: *Verè Filius Dei erat iſte.* Bizony igaz Fia volt ez az Iſtennek. mert minden probákon által ment, és ſohul ſem tántorodott-meg hivségében, kire réá mutatván

Apoc. 19. *v.* 11.

ván Szent Pál azt mondgya: *Considerate Apostolum & Pontificem confessionis nostræ, Jesum, qui fidelis est ei, qui fecit eum sicut & Moyses in omni domo ejus. ad Hebræ.* 3. Gondollyátok-meg Atyámfiaj a' mi vallásunknak Apostolát, és fő Papját a' Jésust, a' ki hiv annak, a' ki ótet rendelte, a' mint Moyses, az ő egész házában: De mit mondok, (ugy mond Szent Pál) Hiv volt mint Moyses? sokkal hivebb volt, *Amplioris enim gloriæ iste, præ Moyse dignus est habitus.* Bőségesebb dicsőségre tartatott méltónak lenni Moyses felett. Mert ugyan-is meddig volt hiv Moyses? addig mig a' háboruság nem probálta, mig meg nem tapogatta a' réá bocsáttott sanyaruság, de mihelyt réá támadott a' nép és a' kősziklából kellett vizet ki verni, kételkedéssel kezdett hozzá, és azért kétszer ütötte-meg a' kősziklát, de meg-fizetett kételkedéséért, mert üdő előtt meg kellett halni, és a' meg-igért földre be nem vitetett. A' mi szerelmes meg-Váltónk mind a' kövek között, mind más üldözések és probák között hiven állott Szent Atyának parancsolattyában, és csak azt mondotta: *Me oportet operari opera ejus, qui misit me. Joan.* 9. Akár mit cselekedgyetek velem kiáltsatok réám, átkozzatok, üldözzetek, de én csak el járok az én Atyám akarattyában, a' mely az, hogy mindenekkel jót tegyek.

Ad Hebræ. c. 3. v. 1.

Joan. 9. v. 4.

Oh én édes meg Váltóm: be messze estünk a' te hivségedtül! nem kelletik a' mi hivségünk probájára annyi késértet, nem szükség, hogy seregessen kiáltsanak réánk, hogy kövekkel, verésekkel, halállal fenyegessenek, egy leg kissebb boszúság-is el térit hivségedtül. Fel teszszük magunkban azt, hogy erre, avagy amarra az ünnep napra meg-gyonunk, és imé egy izetlen szava felebarátunknak annyira meg-tántorit, hogy haragunk miatt esztendő-is el telik, mig meg-enyhődvén, meg-

gyo-

gyonunk, fel teszszük bizonyos áétatosságunkat, hogy ekkor, és ekkor el végezzük, de vagy jo akaroinknak kedvéért, vagy az üdőnek alkalmatlansagáért hozzá sem kezdünk, hogy igy a' kiket szavunk hiveknek vallott, azt nyilván tagadgya a' mi cselekedetünk, nem mondhattyuk mi azt, a' mit Szent Pál mondott: *Quis nos separabit à charitate Christi? certus sum, quia neque mors, neque vita, poterit separare &c. ad Rom.* 8. Ki választ el a' Krisztus szeretetétül? hizonyos vagyok benne, hogy sem élet, sem halál el nem választ. Nem kell ennyi, csak egy emberi tekéntetért is minden jót félre teszünk, és tőled el válunk őrők gyalázatunkra, mert csak egy vak koldus-is meghalladott, a' ki annál inkáb kiáltot te réád, és kőzelitet, mennél inkáb tiltották. *Ad Rom.8.*

Meg-probál, (hidgyétek el) minket az Isten, hogy ha hivek vagyunk é vagy sem? de miképpen? ugy tetzik oly formán, mint régenten a' házas aszszonyoknak hivségét probáltatta. *Num.* 5. Ha mely aszszonyra gonosz gyanoság volt, tehát a' fő Pap keserű vizet adott innya, és ha megszegte hivségét Urához, mindgyárt kezej és lábaj el dagadoztak, s' magtalanná lett, ha pedig hiv volt, semmi ártalmára nem volt, hanem ép kezzel és lábbal ment haza, és gyermeket szűlt. Igy az Isten, el jedzette az embereket, leg főképpen a' kereszтyéneket magának jegyesül, dé mivel gyanoságban esnek, keserű itallal probállya-meg őket, réájok bocsátott háboruságokkal, nehéz késértetekkel, mert azokbul tetzik meg, ki hiv, és ki nem. Mert ugyanis nem mostani panaszsza, és vádolása az a' Profétának: *Dilexerunt eum in ore suo, & lingvâ suâ mentiti sunt ei, cor autem eorum non erat rectum. cum eo, nec fideles habiti sunt in testamento ejus. Psalm.* 77. Sokan szerették őtet, tudni illik az Istent száijal, de nyelvekkel hazudtanak néki, mert az ő *Num. 5. v. 18. & sequent.* *Psalm. 77. v. 36.*

szívek nem volt igaz ő véle, és nem voltanak hivek az ő tőrvényében.

Annak okáért mindeneket meg-probál, még a' szent életűeket-is. Meg-probálta Szent Jóbot annyira el sanyargatván, hogy csak a' fogaj kőrűl valo ajakajt hagyná éppen, s' mind azonáltal mégis mivel igaz volt az ő szive, és hive volt Istennek semmi nyomoruság el nem tévelyitette szerelmes Urának hivségétűl, hanem mint a' máj vak annál inkáb hozzá folyamodott, azt mondván: *Sit nomen Domini benedictum, justificationem quam cœpi tenere non deseram: etiamsi occiderit me, in ipso sperabo.* Jób. 7. Áldott legyen az Urnak neve, által megyek ezen a' sebes tűzen-is meg-állom a' probát, meg-vetem a' károkat, testem egésségével nem gondolok, mert hive vagyok. A' mely igazuláshoz kezdettem, nem hagyom félben. és ha szintén megől-is, ugyan csak ő benne bizom. Oh valóba hiv lélek! lehetetlen dolog, hogy szivét meg ne fogja annak az Urnak, a' kihez ennyi hivségét mutattya, ennyi késértet, és probája kőzőtt! igy bánik veletek-is (ugy mond Moyses) az Ur: *Tentat vos Deus vester, ut palàm fiat, utrum diligatis eum. Deutero.* 13. Meg-késért titeket a' ti Istenetek, hogy nyilván legyen ha szeretitek é őtet vagy sem, a' hol vegyétek eszetekben, hogy nem azért késért, és probál, hogy nem tudná, kicsodák s' micsodák vagyunk, hanem hogy máſok előtt-is nyilván légyen joságunk, és hozzá való hivségűnk.

Job. 1. v. 21. Job. 27. v. 6. Deut. 13. v. 3.

Jol tudta Abrahámnak engedelmeſségét, de ugyan arra a' végre, hogy máſok-is tudgyák, leg nehezebb parancsolatot adott néki, hogy fiát meg őllye mi lehetett ennél sebessebb tűz? irtóztatobb háboruság? fiát őllye-meg? a' mellyet vénségében nyert? azt őllye-meg, a' melyben vette igéretét? a' ki egyetlen egy vigasága volt a' földen?

Gen. 22. v. 2.

den? ô legyen annak hohéra? Atya, fiát ôllye meg? *Tolle filium tuum, quem diligis Isaac, & offer illum.* Oh rettenetes késértet! vedd fel a' fiadat, mellyikét? a' kit szeretz, Isáákot. Oh Atyaj szivet hasogató parancsolat! s' mit mivellyen vêle? *Offer illum.* áldozd fel, az az: ôld-meg, és égesd-meg. lehetett-é ennél ellenkezôbb háboruság? de mivel hivségének probája volt, eljárt benne, ki vitte le kôtôzte, kardgyát rantotta, s' ha csapásában meg nem tartoztatta volna az Angyali parancsolat, végben-is vitte volna. s' azért mondotta *Matathias* 1. *Mach.* 2. *Abraham, nonnè in tentatione inventus est fidelis?* Nem de a' késértetben hivnek találtatott é lenni Abrahám? se fia szerelme, se abban valo gyônyôrûsége, se a' cselekedetnek iszonyusága nem tántoritotta meg, hanem annál inkáb szerette Istenét, és mint a' máj vak, *Multò magis clamabat*, mennél tôbb akadálya volt, annál inkáb bizott Istenben. annál inkáb dicsôjtette. 1. *Mach.* 2. *v.* 52.

Igazán keserû italok voltanak ezek, de nem ivott êdesslebbet Szent Dávid, a' ki azt vallya *Psalm.* 68. *Intraverunt aquæ usque ad animam meam.* A' lelkemig hatottanak bé a' vizek. Micsoda vizek? a' keserûségek? de micsoda keserûségek? *Multiplicati sunt super capillos capitis mei, qui oderunt me gratis, Confortati sunt, qui persecuti sunt me injustè.* A' hajam szálaj fôlôtt fellyebb szaporodtak az ên ellenségim, a' kik engem ingyen és ok nélkûl gyûlôltenek. Es a' mi tôbb meg-erôsôdtenek, a' kik ûldôztek engem hamissan. Ez az ital az, a' mely sokaknak torkán akad, és ki fujtya belôlok, ha mi hivság volt-is bennek, nem-is csudálom, mert mi lehet, mi eshetik keserveslebben mint attul szenvedni, a' kinek nem vétettünk? sôt meg-becsûllettûk, hirét oltalmaztuk? s' mégis réánk agyarkodik, kigyót, békát kiált réánk, hamis hirûnket kôlti. Ah! bizony *Psalm.* 68. *v.* 2.

oly keserűség ez, hogy keserűebb ne lehessen. de megitta Szent Dávid, és nem hogy ártott volna néki, hanem inkáb használt, mert azt kérdé felőle Achimelech: *Quis sicut David fidelis.* 1. *Reg.* 22. Vallyon kicsoda hivebb, mint Dávid? Annak okáért valakik illyen probákon mentek által, Ah! meg ne tántorodgyatok, hivségteket el ne hadgyátok, hanem mint az arany a' tűzben, mint az oszlop a' szelek előtt, mint a' kősziklа a' habok közőtt állyatok álhatatossan, és mennél inkáb feddenek, tiltanak az illyen ellenkező állapotok, annál inkáb folyamodgyatok a' meg-késértetett Jesushoz, hogy hivségteket taposztalván, kivánságtok szerént áldgyon benneteket, mind testetekben, s' mind lelketekben, mert nem tetzik az, Istennek, a' kinek csak neve, hogy hive Krisztusnak, s' azonban el pártol tűle első késértet által-is. Nem kedvesek azok az Urnál, a' kik felől azt mondá Urunk *Luca* 8. *Ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt.* Egy ődeig hisznek, de a' késértet ődején el távoznak. Az az: mig kedvek szerént folynak dolgaik, jók, mihelet meg-fordul állapottyok, minden előbbi fogadásokat felre tészik. Kiáltsatok a' máj vakkal minden ellenkező dolgok közőtt, és a' mint ő, kövessétek Jésust, és örökké láttyátok. Amen.

1. *Reg.* 22. v. 14.

Luca 8.

QUINQUAGESIMA VASARNAP,

MASODIK PREDIKACZIO.

Az üdvősségnek első alkalmatosságát nem kell el mulatni, mellyet ha ki el mulat, érdemetlen a' másodikra.

In-

Interrogabat quid hoc esset? dixerunt autem ei, quòd Jesus Nazarenus transiret, & clamavit dicens: Jesu Fili David miserere mei. Lucæ 18.

Lucæ 18. v. 36.

Kérdé mi volna az? mondának pedig néki, hogy a' Nazareti Jésus menne által, és kiálta mondván: Jésus Dávidnak Fia kônyôrûly rajtam.

HOgy ha más idegen országoknak roppant városiban volnék, a' mellyekben a' sûrû népnek fel s' alá valo menetelét hallanám, melynek nagy része ezekhez a' farsáng napokhoz alkalmaztatván nyájasságát, ûdeig meg-bolondul, ki emberi abrázattyát ôrdôgi ábrázattal fôdôzvén, ki iffiuságát vén áll orczával ûdôsítvén, ki férfiuj termetét aszszonyi kôntôssel el változtatván, ki más egyéb csintalanságot el követvén, napestig útzákrul utzákra ûvôltenek, és a' gyermekektûl kergettetik magókat, mindenûtt nagy nevetséget szerezvén, méltán kérdezkedhetném *Quid hoc est?* Vallyon micsoda ez? Mi dolog, hogy az eszeket meg-untâk az eszesek? egyébkor, ki ki okosnak akar láttatni, ma minnyájan a' bolondságot kedvellik, s' csak azt tartyák esztelennek, a' ki hármad napig meg nem akar bolondulni. *Quid hoc est?* Mi dolog ez? talán azok az ûdôk forgottak elô, a' mellyekben az igaz Isten helett boryut emelvén, a' kôrûl vigadnak a' bálványozó Izraëlitákkal? talán a' régi pogányokkal uj Istenére akadtanak a' tobzodásnak, egy telhetetlen Bacchusra? de távul vannak ezek a' mi nemzetûnktûl Istennek legyen hála. *Non est conveniens luctibus iste color.* Nem illik a' mi szomoru állapotunkhoz az ilyen rendetlen vigaság, más notâkat fuj a' szomszéd el-

lenség, más tánczra fogott bennünket a' kőzönséges inség, máſt jovall a' ſok éhel haloknak ſiváſa, riváſa. Nincſen nékünk arra valo alkalmatoſságunk, hogy ſok üdőbéli békeségben el puhult emberekkel bolondoskodhaſſunk, hanem naponként ſzerével kell inkáb gondolkodnunk, mi formán rendellyük dolgainkat, hogy az ellenségnek kezében ne eſsünk, hogy az idegen nemzetektül le ne tapodtaſſunk, és azért a' miat nem buſulok, hogy azt kérdeném *Quid hoc eſt?* Mit téſzen ez a' kőzönséges bolondság? hanem inkáb látván ſzokott áétatoſságtokat, az Iſteni ſzolgálatban foglalatoſságtokat jobb végre kérdhetem a' máj vakkal *Quid hoc eſt?* Micſoda ez? mi dolog? hogy ma-is egyben gyültetek? mi dolog? hogy mikor a' világ bolond, tik eſzetekben vattok? s' ma-is azon jót mivelitek, a' mellyet leg nagyobb ünnepekben ſzoktatok cſelekedni; mert ha meg nem cſalatom az előbbi eſztendőkhőz képeſt, több templomokat látogattok, s' többet-is imádkoztok mint más kőz napokon? Oh eſzes hivek! immár is hallom feleleteket *Jeſus Nazarenus tranſit.* Az ennek a' gyülekezetnek az oka, és minnyájunk áétatoſságának, mert a' Názareti Jéſus megyen által, kicſoda? Ah! az az Ur, a' melyre minden alkotmányok mutatnak; és áldgyák! és ha a' mi bizonyságink nem elegendők.

Interroga jumenta, & docebunt te, & volatilia cœli, & indicabunt
Job. c. 12. tibi, loquere terræ, & reſpondebit tibi, & narrabunt piſces maris.

Job. 12. Kérd-meg (ugy mond Szent Job) a' barmokat, és meg tanitnak téged, és az égi madarakat, és meg-jelentik néked: ſzolly a' főldnek, és meg-felel néked, és megbeſzéllik a' tengernek halaj. Ugy de mire tanitanak, mit beſzéilenek meg? Ah! azt: mennyi jot tett mindenekkel által menetelében Jéſus, ugy annyira, hogy mind a' főldi, s' mind a' vizi állatok eleget mondhaſſanak felőle. A' hol

azt

azt véſzem én eſzemben, s' talán ti is azt vettétek eſzetekben, hogy általmenetelében éreſzteti jo téteményit azon Iſten, mely ha ugy vagyon, csak azért is ebben a' harmad napban kiáltſunk réá: *Jeſu Fili David miſerere mei.* Jesus Dávidnak Fia kőnyőrűly rajtunk, mert ki tudgya ha ezt az alkalmatoſságot el mulattyuk, léſzen-é tőbſzőr modunk benne? hogy hozzá folyamodhaſſunk? hogy valamit nyerheſsünk? Akkor kell Iſtenhez folyamodnunk, mikor ő megyen által ſzivünkben, belső intésével, és a' jora valo mozditásával, mert a' ki üdejében nem él üdvőſségére valo alkalmatoſságával nem érdemli meg, hogy máſodſzor réá akadgyon. Mellyet mig meg-mutatok, legyetek figyelmeteſek. *Propoſitio.*

Cſalhatatlan igazság az, a' mit mond a' Szent Lélek *Eccleſ.* 8. *Omni negotio tempus eſt & opportunitas.* Minden dolognak üdeje vagyon, és alkalmatoſsága. Mellyet ha ki el mulat, máſnak nem tulajdonithattya, hanem maga vigyázatlanságának. és azért mondotta Szent Dávid. *Pſal.* 30. *Ego autem in te ſperavi Domine. Dixi Deus meus es tu. In manibus tuis ſortes meæ.* En pedig te benned biztam Uram, s' azt mondottam, te az én Iſtenem vagy, a' te kezjdben az én ſorſajm. Szent Hieronymus a' Zſido nyelvből arra magyarázza: a' te kezedben az én alkalmatoſságim, mert ugyan-is ſemmi üdőt nem függeſzt bizonyoſſat előnkben, hanem kűlőmb kűlőmb alkalmatoſságot mutat üdvőſségünknek meg-nyerésében. Es azért a' gőrők Poëták három fono aſzſzonyt képzettek, *Lacheſis*, *Cloto*, *Atropos* nevűt, a' mellyek mind fonnyák mint a' fonalat életünket, de a' *Lacheſis* a' mi nálok annyit téſzen mint alkalmatoſság, nem tudhattyuk mikor metzi el az életnek fonálát. Akarván azzal jelenteni, hogy kinek kinek nyujtatik ugyan élete, de nem tudgya mikor metzetik félben, azért *Eccleſ.* 8. *v.* 6. *Pſalm* 30. *v.* 15. & 16.

azért mig foly élete addig mivellyen jót, s'mikor az alkalmatoſság hozza, akkor éllyen véle, mert nem tudgya ûdejét ki menetelének.

A' mellyet a' kôz példa beſzéd igy mondotta ki, mig a' nád kôzött ûlſz, addig meſs ſipot magadnak, mert késô léſzen akkor vigaſztalo ſipot kereſned, mikor a' ſik mezôkre jutz, az az: mikor modod vagyon a' jonak el kôvetésében, egéſséged vagyon, hallod a' harangot, elôtted az indulgentiák, ah! ne mulasd el, hanem oda ſieſs, a' hol a' lelked ſzent tudománnyal telik, az Iſtennek gratiájával ajándékoztatik, mert késô léſzen ottan ezeket kereſned, a' hol más nem léſzen, hanem sôtétség, és a' halálnak félelme: tanullyatok Sz Jobtul, a' kinek erre lévén ſzûnetlen gondgya igy ſzoll az Iſtennek: *Nunquid non paucitas dierum meorum finietur brevi? dimitte ergo me ut plangam paululùm dolorem meum, antequam vadam ad terram tenebroſam & opertam mortis caligine.* Vallyon az én napjaimnak kevéſsége nem hamar végezôdik é el? bocsás el azért engemet, hogy ſiraſſam egy kevéſsé fajdalmamat. Minek elôtte el mégyek, és meg nem térek a' sôtétséges, és a' halálhomályával be fôdôztetett fôldre, az az: mig temetéſemet érem. Oh ûdvôſséges gondolat, haſznos ſzorgalmatoſság! mennyen! mennyen! mentenek el, és viſzſza nem térnek tôbbé, mennyit buritott el hirtelen a' halálnak homálya, a' kik nem tudtanak élni a' világoſsággal, moſt sôtétben nyôgnek, és haſzontalanul nyôgnek.

Job. 10. v. 20.

Erre nézve leg gyakrabban arra intett ûdvôzitônk *Vigilate.* Vigyázzatok. *Matt. c. 94 quia neſcitis quâ horâ Dominus veſter venturus ſit.* Mert nem tudgyátok mely orában jô el a' ti Urátok. Más helett viſzontag *Matt. 25. Vgilate, quia neſcitis neque diem, neque horam.* Vigyazzatok, mert ſe napját, ſe oráját nem tudgyátok ki meneteleteknek.

Mat. 6.24. v. 42. Mat. c. 25. v. 13.

Bea-

Lucæ 12. Beati servi, quos cùm venerit Dominus invenerit vigilantes. Boldog szolgák azok, a' kiket vigyázva talál az Ur, mikor el jő, de mikor jő el? se óráját, se pontomát nem tudhatod, a' melynek bizonytalansága rettentő ugyan, de csák azokat rettenti, a' ki most nem élnek az alkalmatossággal, melynek jelenlétét, még a' pogány *Seneca* is igy ajánlotta: *Vigilantis est occasionem observare properantem, itáque hanc circumspice & prende. epist.* 22. A' vigyázo ember dolga, hogy a' sietö alkalmatosságra réá akadgyon. annak okáért minden felé nézz, és ha láthatod ragadd meg. Azért mondgya pedig azt a' szot, ragad meg, mert az alkalmatosságot a' régiek ugy képzették, hogy előre hajas légyen, hátul kopasz, s' azért irták alája: *Fronte capillata est, sed post occasio calva.* Hajas a' homloka az alkalmatosságnak, de hátul kopasz a' feje. s' Azért előre ragadd, mikor jő, nem mikor el mégyen, mert akkor héába kapdosz utánna.

Lucæ 12. v. 37.

Seneca ep. 22.

Sokat tanitott erre üdvözitönk mind a' Noë üdeje felöl valo beszéllésével *Matt.* 24. a' mellyel nem akarván pœnitentiára térni, s' élni az emberek, el vesztenek, mind pedig a' tiz Szüznek példájával, a' kiknek öte esztelennek mondatik, mert mikor üdejek volt, nem töltették teli lámpásokat olajjal, hanem akkor busultak, mikor a' vévésnek üdeje nem volt, hanem hirtelen el jött a' vőlegény, és ki rekesztette öket a' sötétségben.

Matt. 24.

Erre tanitott ama' csudálatos tó Jerusálem előtt, a' melyben valaki akkor bocsátkozott be első, mikor meginditotta az Angyal, a' gyogyult-meg, minnyájan várták, de nem minnyájan vigyáztak, azért a' ki okos volt, éjjel nappal, minden orában vigyázta mozdulását, s' mig mások oda vánszorogtak, addig ő meg-is tért egésségessen.

Tanitott erre *Ecclesiast. c.* 15. mondván: *Operamini opus*

Eccl. c. 51. v. 38. *vestrum ante tempus, & dabit vobis mercedem vestram in tempore suo. Tigurina legit: Ante amissam occasionem fungemini officio vestro.* Mivellyétek a' ti dolgotokat ûdô elôtt, és ô megadgya jutalmatokat ûdejében, az az: elôbb hogy sem mint el mullyék az alkalmatosság a' jora, addig mivellyetek jót. Mert *Nazianzenus* Szent Gergely mondása ként, *Miserum est serum consilium capere, ac tunc damni sensu affici, cùm*

S. Gregor. Nazianz. *nullâ jam ratione incommodum sarciri potest; hoc est postquàm hinc excesserimus, acerbéque concluſa fuerint, quæ quisque in hac vita gessit.* Nyomoruság, késô tanácsot keresni, és akkor érzeni a' kárt, mikor immár meg nem térithetni, az az: minek utánna innen ki kôltôzünk, és mindenek valamiket cselekedtünk ez életben, sanyaruan meg itéltetnek.

Mennyi ûdeje volt Babylonnak a' jonak mivelésére, de nem akart élni alkalmatosságával, és azért azt kiáltya réá az Angyal: *Væ, væ civitas illa magna Babylon, quoniam unâ*

Apoc. 18. v. 10. *horâ venit judicium tuum. Apoc.* 18. Jaj jaj a' nagy városnak Babylonnak, mert a' mely esztendôket mulatott el, egy orában lészen itélete.

Volt erre szeme ama' vigyázo Apostolnak Szent Pálnak, és azért, a' mint magának, ugy másoknak mindeneknek kivánván ûdvôsségeket, szivessen inti az Ephesusbélieket az alkalmatosságra valo vigyázásra. *Ephes. c. 5.*

Ephes. c. 5. v. 15. *Videte itaque fratres, quomodo cautè ambuletis, non quasi insipientes, sed ut sapientes, redimentes tempus, quoniam dies mali sunt.* Meg lássátok azért Atyámfiaj, mint járjatok ova: nem ugy mint esztelenek, hanem ugy mint bôlcsek, meg-váltván az ûdôt, mert a' napok gonoszak. A' mely szokat a' Siriai nyelv igy forditotta követvén a' gôrôgôt, *Videte quomodo circumspectè ambuletis, non ut stulti, sed ut sapientes, qui redimunt occasionem suam.* Meg-lássátok, hogy vigyázva járjatok, nem mint a' bolondok, hanem mint az eszesek,

a'

a' kik meg-váltyák az alkalmatoſságot, az az: minden orában vigyáznak, a' mi jót tehetnek, ne talántán az az ora el mulván, ô nékik is el mullyék kedvek a' jónak mivelésére, és ûdvôſségeket el veſzeſsék. Vigyázzatok ugy mond, mert a' napok gonoſzak, az az: bizonytalanok, és ſok cſalárdság tôrténik bennek, gyakorta, a' mely napot egéſségednek várnál, az eleje betegségednek és halálodnak, s' nem kûlômben járſz, mint a' ki a' jôvendô napot remélvén leg nagyobb vigaságának, a' vált leg ſzomorubb napjává, mert azon nap, a' melyben a' királyal vendégeskedett, azon nap akaſztatott fel, vendégel a' világ, el vony a' templomtul, de vigyázz, mert azon a' napon fel akaſztya ôrôk élétedet az ôrdôg, bizonyos vétek âltal, s' ki ellen nem panaſzolkodhatol, hanem magadra, a' ki az ûdôt, és alkalmatoſságot nem tudtad megváltani.

Altal hatta ez, ama' nagy ſzentnek Szent Bernárdnak ſzivét, és azért imigyen ſzoll: *Nemo veſtrum fratres parvi aſtimet tempus, quod in verbis conſumitur otioſis, ſiquidem tempus acceptabile eſt dies ſalutis. volat verbum irrevocabile, volat tempus irremeabile, nec advertit inſipiens, quid amittat. ſerm. de triplici ſenſu manûs, & lingvæ.* Ah attyámfiaj! ſenki kôzûlletek ne becsûllye kevéſre az ûdôt, a' mely hivságos beſzéd kôzôtt foly el, mert ez az ûdô a' kellemetes ûdô, ez a' nap, az ûdvôſségnek napja. El mulik a' ſzo, és viſzſza nem vehetni, el mulik ez az ûdô, és viſzſza nem térithetni, s' nem-is véſzi eſzében az eſztelen mit veſztett el. *S. Bernar. ſer. de triplici ſenſu manûs & lingvæ.*

Nem eſztelen ſzo-é az? mikor lelkéért mivelhetne valamely jót ember, azt mondgya: beſzélgeſsûnk, hadd mullyék az ûdô, oh gondolatlan ſzo! kiált Szent Bernárd, mig az ora, mig az ûdô el mullyék. ugy-é? mig az ora el mullyék? mellyik? *Quam tibi ad agendam pœnitentiam,*

Idem. *ad obtinendam veniam, ad aquirendam gratiam, ad gloriam promerendam miseratio Creatoris indulget?* Az az ora mullyék-e el? a' mellyet pœnitentia tartásra, a' bűnnek bocsánattya nyerésére, az Isteni malasztnak meg-szerzésére, és az őrők dicsőségnek meg-érdemlésére rendelt kegyessen a' te alkotod, a' mullyék el? az az űdő mullyék el? *Quo Divinam debebas tibi repropitiare pietatem, properare ad Angelicam societatem, suspirare ad amissam hæreditatem, aspirare ad promissam fœlicitatem, excitare remissam voluntatem, flere commissam iniquitatem?* Az az űdő mullyék-e el? a' melyben meg-kellett volna kélelned az Isteni kegyességet, sietned az Angyali társaságban, fohászkodnod az el vesztett őrőkséged után, kivánkoznod a' meg igért boldogságra, az az űdő mullyék-e el? a' melyben fel kellett volna serkentened el tunyult akaratodat, a' melyben siratnod kellett volna tett bűnejdet, és gonoszságidat? Igy bánnak-e mások az űdővel? A' szánto vető ember, nem hadgya mászorra alkalmatos űdejét. A' vinczellérek nem hallogattyák munkájokat. A' kalmárok nem mulattyák el a' szabott és rendelt vásárokat. A' kolduſok nem hadgyák akkor űressen a' kapu kőzit, mikor által mennek az emkerek, s' te henyélő ember hallasztod űdődet, vagy el mulatod, mint ha kevessebb volna lelkedet meg-nyerned, mint amazoknak a' testi jokat? Hallyátok *Cicero* tanitását: *Minimis momentis maximæ temporum inclinationes fiunt. Philippica* 5. Leg kissebb pontomokban, egy szempillantásban leg nagyobb változása vagyon az űdőnek, Minek utánna sokáig csendes űdő volt, egy fordulással szélvész támod, égi háboru, és minden zurzavar a' levegő égen, szintén ugy a' kik sokáig henyéllettek, űdejeket mulatták csendességben, egy ora alatt nagy nyavallya éri őket, betegség, és hirtelen halál. Azért nem héába mondotta Szent Dávid:

Philippica 5.

Ho-

Hodiè si vocem ejus audiêritis nolite obdurare corda vestra. Ha ma hallyátok szavát az Urnak, ne halgassátok el, meg ne keményitsétek sziveteket, más ûdőre hallasztván az engedelmeséget, hanem mindgyárt engedgyetek, és azt cselekedgyétek a' mire int az Isten. Mit nyertek volna a' szőlő miveſek, ha más ûdőre hallasztották volna el meneteleket kérdi Szent Agoston? ha az első azt mondotta volna nem mehetek egy orakor, hanem három orakor &c. és igy a' többi? kétségnélkûl semmit sem. Igy szintén a' kik hallasztyák a' jo cselekedetet, semmire nem tészik magokat érdemessékké.

Hallod hogy most megyen által a' Jésus, a' templomban kőzőnséges kőnyőrgés vagyon, az Oltári Szentség előtt. Ah! leg alább tekénts bé egyszer napjában, üdvőzőllyed szerelmes Meg-váltodat, kiálts, *Jesu Fili David miserere mei.* Jésus Dávidnak Fia kőnyőrűly rajtam. Rajtunk a' sok inség és ellenség, ments-meg &c. s' meg-láttyátok, ha ezen alkalmatosságtokat el nem mulattyátok, azt kérdi *Quid vis ut faciam?* Mit akarsz hogy cselekedgyem. s' valamit kértek, meg-nyeritek, nem kûlőmben mint Szent Dávid, 2. *Reg. c.* 5. Arra vigyázott mikor megyen által az Ur Angyala, a' kőrtvély fák tetején, és győzedelmet vett. *Cùm audiêris sonitum gradientis in cacumine pyrorum, tunc inibis prælium, quia tunc egredietur Dominus ante faciem tuam &c.* Mikor hallod a' menőnek zengését a' kőrtvély fak tetején, akkor kezdgy a' harczhoz, mert akkor mégyen ki az Ur, szined előtt, hogy meg-verje a' Filistæusok táborát. Mellyet ha el mulatott volna Dâvid, mint járt volna? Tehát mi-is mikor hallyuk most kin vagyon Jesus az Oltári Szentségben, járullyunk hozzá &c. mert győzedelmet nyerûnk, és végtére lelki üdvősséget-is. Mellyet engedgyen az Atya, Fiu, és Sz. Lélek Isten. Amen. 2. *Reg. c.* 5. *v.* 24.

QUINQUAGESIMA VASARNAP,

HARMADIK PREDIKACZIO.

A' mint Jésus, ugy minden más ember, házi ellenségétűl árultatik el.

Consummabuntur omnia, quæ scripta sunt per Prophetas de Filio
Lucæ 18. v. 31. *hominis. Tradetur enim in manus &c. Lucæ* 18.

Be tellyesednek mindenek, mellyek meg-irattattanak a' Próféták által az ember Fiárul. Mert a' Pogányok kezében adatik.

HA mi nehéz okos embernek, nehéz az, mikor valamit sziveſſen beszél, s' azok nem értik a' kiknek beszélli, és azért első fájdalma-is mellyet érzett üdvözitönk, a' lehetett, hogy tanitványinak üdején elejében adván keserves kinszenvedését, és a' mi annak eleje volt, el árultatását, csak azt sem kérdették, hol? s' mikor, avagy miért lészen? mert semmit sem értettek beszédében. *Non intelligebant, quæ dicebantur.* Nem értik vala, ugy mond Szent Lukács felölök. De mivel akkor jövendö dologrul beszéllett, nem csuda ha nem értették, most pedig a' meg-lett dologrul (adgya Isten, soha többé semmiképpen meg nem történendö és léendörül) hallyuk az Evángeliomot, de talán most sem értyük beszédet? *Tradetur enim Filius hominis.* El árultatik az embernek Fia; ki árul el édes Jésusom? ki lészen az a' kegyetlen kalmár, a' ki a' te véreddel kereskedgyék? ki vészem Szent Atyádat, és magadat, mert mind a' kettönek sze-

rel-

relmébûl adattattál mi nékûnk a' mint Szent Pál az Atya Iſtenrûl bizonyittya: *Pro nobis omnibus tradidit illum. ad Rom.* 8. Minnyájunkért adta ôtet. Maga felôl Kriſtus felôl: *Tradidit ſemetipſum pro me. ad Galat.* 2. Maga adta magát én érettem. Ki véſzem én ezt, hanem arrul kérdezkedem, a' kirûl jaj ſzoval mondottad: *Va homini per quem filius hominis tradetur.* Jaj annak az embernek a' ki az ember Fiát el árullya, kézben adgya. *ad Rom. 8. v. 32.* *ad Galat. 2. v. 20.*

Ki lehet ez? nehezen mehetek én ma ennek végére, mert *Mendaces Filij hominum.* Tudgyák magokat menteni, meg-ſzokták a' hazugságot az emberek fiaj. Talán Judás? mert nyilván mondgya felôle Szent Lukács *c. 6. Proditor.* ô az árulo: Szent Máthe *c. 26. Judas qui tradidit eum.* A' Judás az, a' ki ôtet el adta: de hiſzem menti e' magát: mert viſzſza vitte a' harmicz pénzt. Talán Pilatus tehát, mert e' felôl Szent Lukács azt mondgya: *Tradidit eum voluntati eorum. c. 25.* ô adta, ô hatta a' zſidok akaratyára, de hiſzem menti e' magát: *Gens tua, & Pontifices tradiderunt te. Joan. 18.* a' te nemzetséged a' fô Papok, ezek adtanak kézben. Talán azért a' zſidoság? mert ezek, *Concilium iniverunt ut dolo tenerent Jeſum.* Tanácsot tartának micſoda álnoksággal foghaſsák-meg Jéſuſt? de hiſzem ezek azt kiáltyák: *Nobis non licet interficere quemquam.* Nem ſzabad nékûnk ſenkit meg-ôlnûnk. *O magnum ſacramentum! effectum cernimus, & authorem non reperimus traditionis.* Oh fôlöttéb nagy titok (fel kiált egy elme) a' meg-történt dolgot láttyuk, de nem tudhattyuk-meg, ki dolga! ſzintén ollyan állapot ez, mint a' minémûet beſzéll Daniel: *Lapis abſciſſus de monte ſine manibus.* Ama' ſoha nem hallott jeles oſzlopát Nabugodonozornak, a' hegybûl kéznélkûl ki metzetett kô rontotta egyben, egyben romlott az oſzlop, mert egy darab kô ſzakadott réâ, de ki *Luca c. 6. v. 16.* *Mat. c. 26. v. 43.* *Lucæ c. 23.* *Joan. c. 18. v. 31.*

vágta

vágta ki ezt a' hegybûl, a' máj napig ſem tétetett fel, igy a' gonoſzság meg-történik, de ki dolga légyen, minnyájan tagadgyák.

De akár mint tagadgyák Urunk el árultatását megmondgya Urât Jeremiás: *In ore ſuo pacem cum amico ſuo loquitur, & occultè ei ponit inſidias.* c. 9. Az annak oka, a' ki ſzájával békeſséget ſzoll barátyával, és álattomban leſt vet néki. Meg-mondgya Abdias *c.* 1. *Invaluerunt adverſum te viri pacis tuæ, qui comederunt tecum.* Meg-erôſsôdtek ellenned a' te békeſségednek emberi, a' kik eggyût ettenek veled. Ezek adták el Jéſuſt, ezek adgyák el moſtan-is az embernek Fiát: micſoda ember fiat? tégedet magadat bûnôs ember? de mégis kicſodák ezek? nem máſok, hanem magadnál nevelt házadbéli ellenségid, a' kiknél valamint nincſenek kegyetlennyebb ellenségid, ugy kegyetlennyebb fogságban ſenki nem adhat. Kikre mig uyjal mutatok, cſendes halgatáſt kivánok, és el végezem.

Jerem. c. 9. v. 8.

Abdiæ c. 1. v. 7.

Propoſitio.

Hogy ki ki ſzemeſſebben vigyázhaſſon ellenségére, és mély álmából is fôl ferkentſe annak félelme, elôbb, hogy ſem mint meg-mondgyam, ártalmas gonoſzságát abbul vegyétek, hogy minden nyilván való kûlsô ellenségnél kegyetlennyebb, és gonoſzabb, cſak azért is, hogy házi, és belsô ellenség.

Bizonyságim ebben a' mennyej boldog Angyalok, a' kik kôzôtt, ſok titkot halván Szent János, hirtelen oly zendûléſt halla, mint ha kiváltképpen valo vigaságoknak oly uj oka érkezett volna, a' minémû mind addig az ûdeig ſem lett volna. *Audivi vocem magnam in cœlo dicentem: Nunc facta eſt ſalus, & virtus, & regnum Dei noſtri, & poteſtas Chriſti ejus, quia projectus eſt accuſator fratrum noſtrorum, qui accuſabat illos, ante conſpectum Dei noſtri, die ac nocte.* Apoc. 12. *Arabicus legit. Quia calumniator abjectus eſt. Græca oblocutor detra-*

Apoc. 12. v. 10.

detractor abjectus eſt. Egy ollyan ſzozatot hallék menyben. Moſt lett az üdvöſség és az erő, és a' mi Iſtenünk orſzága, és az ő Kriſtusának hatalma, mert le vettetett a' mi Atyánkfiajnak vádolója, avagy gyalázója, ki vádollya vala őket éjjel, és nappal, a' mi Iſtenünk ſzine előtt. Oh hallatlan Angyali vigaság! áldgyák az Urat, énekelnek, és nagy zendüléſſel hirdetik nyereségeket, és győzedelmeket, s' mi ennek a' nagy vigaságnak oka! Nem de, nem volt-é meg az előtt minden vigaságok, és boldogságok? mi hijával voltanak, hogy azt kiáltyák: *Nunc facta eſt ſalus.* Moſtan lett az üdvöſség? Meg-volt ugyan boldogságok, de nem voltanak bátorságoſſak abban, mind addig-is, mig kőzőttők volt a' házi ellenség, de minek utánna le vettetett a' sárkány, a' ki *Trahebat tertiam partem ſtellarum, & miſit eas in terram.* a' ki harmad réſzét le vonnya vala a' cſillagoknak és a' földre huzá. Ah! akkor mint ha meg-uijult volna boldogságok, ugy kezdének őrvendezni, és hálát adni Iſtennek. Jol lehet ugyan, hogy annál inkább néki mérgeſedett, és dühődött az a' sárkány, ugy annyira, hogy a' mely vádolta, és gyalázta az emberi nemzetet, mint nem méltót arra, hogy ſzővetséget veſſen vêle az Iſtenség, moſtan nagyobb dühöſséggel tőrjön minnyájunkra, mert le vetéſe után is *Stetit ante mulierem.* elejben állott annak az Aſzſzonynak, a' ki ſzüli vala üdvöſségünket, de ugyan ſem annak, ſem az Angyaloknak, ſem minékünk nem árthat annyit, a' mennyit árthatott menyben létében. Mig az Angyalok kőzőtt volt, ſzaggatta a' cſillagokat, az az: az Angyalokat kárhozatra cſalta le. de moſtan meſzſzirül nevetik, és meg-vetik haſzontalan igyekezetét; mi helett gyermekét ſzülte az Aſzſzony, el ragadtatott a' sárkány elől, s' cſak eſzében ſem vette, hová lett, a' kit el akart veſzteni.

De minékünk ſem árthat annyit, mert nyilván való gonoſz ſzándékját tudván, Iſtennek ſegitségébül mi ellenne állunk, és meg-győzzük csak egy ſzoval-is, *Vade ſathana.* Távozzál el sáthán. Az Angyalok mindenütt üldözik, és kinozzák, mert nyilván valo ellenségeknek iſmérik; abban bátrabbak ellenne, hogy kőzöttök nincſen.

Mivel tehát oly ártalmas volt kőzöttök valo léte, uj vigaságot ſzerzett le vetéſe. Mert ki nyilatkozott, és meſztze ſzakadott tőlök ellenségek. Mint ha mint kevesebb volna ereje nagyobb dühőſségének, csak azért-is, hogy az után nem házi, hanem kűlső ellenségek. Kezemre ſzoll itten Szent *Rupertus*, a' ki e' felől elmélkedvén, igy

S. Rupert. ſzoll: *Ergonè antequam ille projiceretur in terram non erat ſalus? & non erat virtus? Non utique ſalus erat, ſed perditio, ſed mors, non erat virtus, ſed infirmitas, & corruptio.* Ugy é, tehát előbb hogy ſem le vettetnék a' földre Lucifer, a' sárkány, nem volt üdvőſség? nem volt erő? igen is nem volt üdvőſség, hanem veſzedelem, és el veſztés, mert addig veſztenek el az Angyalok, mig ő mennyben volt, mig kőzöttök lappangott, a' boldog Angyalok kőzött nem volt erő, és üdvőſség, hanem halál, mert addig hullottak le az őrők halálra, mig ő benn volt mennyégben. Nem volt erő, hanem meg-veſztés volt, mert csak addig veſztettemeg az Angyalokat, mig kőzöttök lakozott, de minek utánna ki vettetett, nem csak az Angyaloknak, de nékünk ſem árthat, ha tőle oijuk magunkat, mert meg-va-

Pſalm. 90. v. 13. gyon irva: *Super aſpidem & baſiliſcum ambulabis & conculcabis leonem & draconem. Pſalm.* 90. A' Baſiliskuſon járſz, és akár minémű fenevad képében jőijen, meg-tapodod, az oroſzlányt, és sárkánt.

Ha tehát a' házi ellenség illy veſzedelmes, ki ne féllyen, és irtozzék tőle, ki ne tartſon tőle? hogy akkor ne

ejtſen

ejtsen meg mikor nem-is gondolnánk. *Tradetur Filius hominis.* Bizony nem más az ember fiának, te néked árulod keresztyén ember, hanem házadbéli ellenséged. Ez az, a' ki leg hamarébb meg ejthet. Nem ennek sirattyuk-é a' máj napig álnok incselkedését? A' mi első Anyánk leg közellyebb valo, mert társa volt Adámnak, sőt mindenben segitője, a' mint hogy arra a' végre alkotta volt Isten. *Faciamus ei adjutorium simile sibi. Genes.* 2. Teremtsünk (ugy mond) hozzá hasonló segitőt. De mikor nem-is tudna félni Adám, akkor esett meg általa; a' mit az ördög végben nem vihetett, erre bizta, ez hitette el egyetlen egy társával. *Quid agis mulier?* Meg-szollittya *Basilius Seleucensis in oratione 3. Jussa es virum fovere, & ad insidias perveniſti? formata es in vitæ societatem, & mortis conciliatrix inventa es? ut membrum ſumpta eſt, & ſagitta miſſa eſt; ſcilicet callidior erat ſerpens.* Ah mit mivelsz Aszszony állat? a' parancsoltatott néked, hogy ferjednek kedve szerént járj, és imé incselkedésre jütettál? életének társaságára alkottattál, és a' halálnak lettél el siettetője? ugyan-is csontyából, mint tagja Adámnak vétetett Eva, és imé mint a' nyil ugy bocsáttatott ellenne. Tudni illik minden állatnál álnokabb volt a' kigyo, s' ki gondolta ő azt, hogy a' mit maga nem vihet végben, Evára kell bizni, abbul formálván ellenséget Adámnak, a' ki leg kedvesebb volt előtte. Mert ha ki hamar árthat, árthat az a' kitül félni nem tudunk, és kebelünkben nevelünk.

Gen. 2. v. 18.

Basilius Seleuc. oration. 3.

Hányszor akarta Saul Dávidot meg ölni? mint ha kedveskedni akarna néki, királyi személye elejben hivatta, s' akkor akarta dárdájával által verni. De ez el ugordván előtte, a' falban törte. utánna volt más incselkedésével, de mivel nyilván valo ellensége volt Dávidnak, tudott tőle tartani, és el kerülte. Mit vélünk azért, mit gondolt ki Saul hogy el veszesse Dávidot? azt, hogy leg

jobb barátttyára bizta meg ôlését. *Locutus est autem Saul ad Jonatham filium suum, & ad omnes servos suos, ut occiderent David. Porrò Jonathas filius Saul diligebat David valdè.* 1. *Reg.* 10. Szolla pedig Saul Jonatháshoz az ô fiához, és az ô szolgájhoz, hogy meg-ôlnék Dávidot, Jonathás pedig igen szereti vala Dávidot. Oh tekélletlen gondolat! s' talán haszontalan igyekezet! miért bizod Jonathásra halálát? a' ki mint magát ugy szereti Dávidot? sôt inkáb azért lészen hasznos, és foganatos tanács, mert igen szereti Dávidot, másoktul oltja magát Dávid, és félti, de Jonathás barátttya, akkor ejtheti meg, mikor tûle félni sem tud. O veszedelmes tanács! erôsebb é az érdôgnél, a' ki Sault arra ingerlette? avagy Saulnál Jonathás, a' ki az egész Izraëlben leg erôsebb vitéznek tartatott: igen is erôsebb, mert *Iniverat David & Jonathas fœdus* 1. *Reg.* 18. Szövetséget vetettek volt egy más között Dávid és Jonathás. tehát mint házi ellensége hamarébb meg ôlheti. Mind az ördôgnél, mind az embernél, mind az Istennél igaz az, hogy leg gonoszabb a' házi ellenség. *Tradetur Filius hominis.* ugyan csák ez a' ki tégedet kézben ejt nyomorult ember.

1. *Reg.* 19. v. 1.

1. *Reg.* 18. v. 3.

Vegyétek maga bizonyságát az Istennek *Daniel.* 4. El jô az Angyal, az Ur parancsolattyábul és a' Nabugodonozor életének, és birodalmának fajat levelejbûl, gyûmôlcsébûl, és agajbul mind ki pusztittya, de ugyan azzal ki nem veszett, mert meg vala hagyva: *Germen radicum in terra sinite.* Mind le vagdallyátok, de a' gyôkeret ben hagyátok a' fôldben. Ez kûlsô ellenség volt, és azért éppen halálig nem árthatott, de a' Jonás borostyán faja éppen ki szaradott? s' mit véltek mi ennek az oka? hanem hogy ez belsô ellenségére akadott, s' azért veszett el mindenestûl. *Paravit Deus vermem, & percussit hederam,*

Daniel: 4. v. 20.

Jonæ 4. v. 7.

&

& exaruit. Jonæ 4. Egy ferget kéſzité el az Ur, ezzel cſapta meg a' fat, és el ſzáradott. *Plus hic nocuit, quia in viſceribus arboris crevit, plus nocuit quàm Angelus. Santius.* Ah! ſokkal többet ártott a' féreg, mert benne termet a' fában, gyökerébůl és velejébůl jött fel, de az Angyal cſak kůlső ellensége volt Nabugodonozor fajának. mint ha maga-is az Iſten nyilván tanitana ezzel arra, hogy leg veſzedelmeſſebb a' házi lopo, és ellenség, s'ha kitůl kell őrizkednünk, leg inkáb ettůl kell magunkat onunk.

Ugy de kicſoda a' te ellenséged? el iſzonyodol belé ha meg-mondom; a' te házi lopód, és ellenséged első, a' kiben, és a' kivel nevelkedel, a' világ, a' mely minden nyájaſságokkal cſak arra vigaſztal, hogy meg-ejtſen, arra cſokoldogál, hogy mérget fujon beléd. Ez a' te árulod, a' ki azt mondgya: *Quemcunque oſculatus fuero ipſe eſt, tenete eum.* Valakit meg-cſokolok, ő az, a' kit el adtam, fogjátok, és ova vigyétek. *O ſignum ſacrilegum! ô placitum fugiendum! ubi ab oſculo incipit bellum, & per pacis indicium pacis rumpitur ſacramentum! Auguſtin. ſerm. 121. de tempore.* Oh iſtentelen jel! oh el távoztatáſra valo tetzés! ahol a' csóktul kezdődik el az had, és a' békeſségnek jele által bomlik fel a' békeſségnek ſzővetsége! Sok ſzolgája vagyon a' világnak, ő hozzá tartanak a' vétkek, ő hozzá az őrdőgők, ezzekkel fogattattya meg leg kedveſſebb barátttyát, de mivel ezek nem tudgyák, kire veſsék kezeket, jelt ad nékik, s'azt mondgya: valakit én meg cſokolok, és kedveskedem néki, azt fogjátok, ha kit az udvarokban láttok, a' ki maga el bizásában az eijet nappá, a' napot éije téſzi, *Ipſe eſt tenete eum.* ő az, fogjátok. A' kitůl azt hallyátok: *Anima mea habes multa bona, requieſce, comede, bibe, epulare. Luca 12.* En lelkem ſok jovajd vannak, nyugodgyál, egyél, igyál, vendégeskedgyél. *Ipſe eſt, tenete eum,* az az, fogjátok-meg.

S. Auguſt. ſer. 121 de tempore.

Luca 12.

Ha a' tőrvény ſzékekben hallyátok a' hamis ſzóſzolloktul: *Opprimamus pauperem, juſtum, & non parcamus viduæ, circumveniamus juſtum. Sap. 2. Ipſe eſt tenete eum.* Nyomjuk el a' ſzegényt, és az őzvegynek meg ne engedgyűnk, vegyűk kőrnyűl álnokſággal, az igazat. az az, a' kit el adtam fogjátok. Ha az iffiak kőzőtt valakitűl hallyátok: *Venite fruamur bonis, utamur creaturâ, tanquam in juventute celeriter. &c. ipſe eſt tenete eum.* Jertek éllyűnk jovajnkal, éllyűnk az alkotmánnyal minden tiſztátalanſággal iffiuſágunkban, ő az, fogjátok. egy ſzoval, valakinek kedveskedem, ő az, fogjátok.

Sapient. 2. v. 10.

Oh álnok ellenség! nem leg ártalmaſabb é ez? nem leg gonoſzabb é? de még kőzellyebb vagyon benned, ennél is gonoſzabb, ugy mint a' teſted, és lelked. A' teſted, ha lelkedet el nyomja, és uralkodik rajta. A' lelked, ha a' teſtnek enged. *Caro concupiſcit adversùs ſpiritum, ſpiritus autem adversùs carnem.* A' teſt kivánkozik a' lélek ellen, a' lélek pedig a' teſt ellen. nehezen egyeznek ezek ugy mond Szent Pál *ad Galat.* 5. hanem egy más ellen tuſakodnak. s' gyakortább végtére, egyet értenek a' gonoſzban.

ad Galat. 5. v. 17.

A' lélek (ugy mond *Seneca*) mig eſzén jár királlya a' teſtnek, de ha ennek tanátsán jár tyrannuſod, ellened léſzen. *Cùm honeſta intuetur, ſalutem ſibi commiſſi corporis, curat, & nihil imperat turpe, nihil ſordidum, ubi verò impotens, cupidus, delicatus eſt, tranſit in nomen deteſtabile, ac dirum, & fit tyrannus, tunc illum excipiunt affectus impotentes. cap.* 114. Midőn a' tiſzteſséges dolgokat ſzémléli a' lélek, a' réá bizot teſtnek űdvőſségére gondot viſel, és ſemmi rútat, ſe gonoſzat nem parancſol, midőn pedig elégtelen, kényes, és teſti hivságot kivánó, utálatos, és kegyetlen névei nevezendő, és tyrannuſsá léſzen, s' akkor kőrnyűl veſzik őtet a' teſti ki-

Seneca s. 114.

vân-

vánságok. És utánna azt veti *Cassiodorus* 2. *var.* 19. *Quis ferat in domesticis præsidijs locum fuisse periculis, & ibi inventum dulcis vitæ exitum, unde nasci debuerat defensionis auxilium?* Ki hiheti el, hogy a' hazabéli erősségekben a' veszedelmek hellye légyen, és ott találtassék az életnek ki menetele, a' hol támodni kellett volna az oltalomnak és segitségnek. *Cassiodorus 2. var. 19.*

Erre nézve mondotta üdvözitönk: *Qui amat animam suam perdet eam, & qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam Joan.* 12. A' ki szereti az ő lelkét, el veszti azt, és a' ki gyülöli lelkét ezen a' világon, az örök életre meg őrizi azt. Szent *Chrysostomus* magyarázza ezt: *Amat animam suam in hoc mundo, qui desideria ejus inconvenientia facit, odit autem, qui non cedit ei, noxia concupiscenti. Dixit autem, odit, sicut enim eorum, qui odio habentur, nec vocem audire sustinemus, ita animam, contraria Deo volentem cum vehementia aversari oportet. hic.* Szereti a' maga lelkét ezen a' világon, a' ki az ő illetlen kivánságinak eleget teszen. Gyülöli pedig, a' ki meg-engedi, hogy ártalmas dolgokat kivánnyon. Azért mondotta pedig, hogy gyülöli, mert valamint azoknak csak szavát sem halhattyuk, a' kiket gyülölünk, ugy az Isten ellen ellenkező dolgokat akaro lelket, nagy serénységgel el kell téritenünk gonosz szándékától. *Joan. 12. v. 25.* *S. Chrysostomus hic.*

Erre vigyázz azért kereszтyén ember, és zablán tarcsad, mind lelkedet, mind testedet, mert egyéb aránt meg-ejt. vigyázz a' testre, mert *Si secundùm carnem vixeritis morientini, si autem spiritu, facta carnis mortificaveritis, vivetis. ad Roman.* 8. Ha a' test szerént éltek, meg-haltok, ha pedig a' lélekkel, a' test cselekedetit meg-sanyargattyátok éltek. Ha tehát üdvösségteket szeretitek, ha kézben nem akartok esni, ugy mint a' leg nagyobb ellenségnek az ördögnek kezében, ezekre vigyázzatok, s' ugy bánnyatok velek mint házi, de immár meg-ismért *ad Rom. 8. v. 13.*

ellen-

ellenségtekkel, mindentül attul ován magatokat, a' mit gonoszat jovallanak, s' ugy lészen, hogy az embernek fiát, el nem árultattyátok ugy mint magatokat, hanem annak tészitek örökösévé, a' ki érettetek egyszer el árultatott. Amen.

BÖJT ELSŐ VASARNAP,

ELSŐ PREDIKACZIO.

Esztelen ember az, a' ki Urává tészi az ördögöt, mert nehezebb szolgálatra áll, mint ha Istennek szolgált volna.

Matt. 4. *Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me. Matthæi 4.*
Ezeket mind néked adom, ha le esvén imádandasz engem.

Harmadszor meg ujitott késértetét az ördögnek látván, a' mellyel üdvözitönket késértette, nem tudom mit tegyek benne: orczátlan szemtelenségét-é? avagy mód nélkül valo kevélységét? avagy pedig ostoba hazugságát? mert mindenik oly temérdek, hogy Angyali természetével láttatsék ellenkezni: szemtelensége undok: mert hiszem nem felejtette el, mint járt mennyekben akkor, mikor a' földre szándékozo Istennek nem akara engedni, nyakra före taszittaték le az örök sötétségre, az örökké állando világosságbul, s' mégis e' földön létében (maga gyanosága szerént) ezen Urát meri késérteni, kevélysége tűrhetetlen; mert hiszem azért ütötték meg az előtt az orrát, hogy hasonlo akart lenni a' magasság-

ságbélihez, s' mégis, most azon magaságbélinek Urává akarja magát tenni: hazugsága ostoba; mert ollyat igér, a' mi nem az övé, sem az övé soha nem volt, mert a' mint Szent Lukács meg irta maga valláſa, *Mihi tradita ſunt, & cui volo do illa. Lucæ* 4. Nékem adattanak, az az, réám bizattattanak, és annak adom a' kinek akarom. Oh goromba hazugság! ki bizta réád? mostanis a' birja a' világot a' ki alkotta, mert jol tudod Szent Dávid felőle valo mondását, *Domini eſt terra, & plenitudo ejus, orbis terrarum. Pſalm.* 23. Az Uré a' föld, és annak széleſsége, az övé a' földnek kereksége, valami vagyon a' kőszikláknak, és mély bányáknak kebelében, valamit a' tenger el boritott mély fenekén, valami ki terjedett a' föld szinén, mind az Uré, s' hogy mered másét igérni? csudálkozot ezen maga is Szent Dávid Király, és álmélkodáſſal beszélli azt. *Quanta malignatus eſt inimicus in ſancto! Pſalm.* 73. Valóban álmélkodáſra valo dolog! mennyit gonoszkodott az ellenség a' szenten! s' vallyon, miért engedte-meg ezt üdvözitőnk? nem volt-é illetlen, hogy ő késértetnék? nem: ugy mond *Gloſſa*: *Nec indignum fuit Chriſtum tentari, qui venerat occidi*: A' ki azért jőt volt, hogy meg-őlettesék, azzal sem sértődőt bőcsülete, hogy késértetett.

Lucæ 4. v. 7.

Pſalm. 23. v. 1.

Pſalm. 73. v. 3.

Miért engedte pedig meg, Szent Thamás *Doctor in Matt.* okát adgya. *Ut ſicut morte ſuâ vicit noſtram, ſic tentatione ſuâ ſuperet omnes tentationes noſtras.* Hogy a' mint halálával meg-győzte a' mi halálunkat, ugy győzné meg késértetével minden késértetünket, avagy a' mint szoll *Joan. Damaſc. lib.* 3. *de fide. &* 20. *Sicut tentatus eſt, ac ſuperavit, ut nobis victoriam comparet, naturæque noſtræ frangendi adverſarij vim tribueret.* ő meg-késértetett, és meg-is győzte, hogy azzal nékünk győzedelmet szerezne, és a' mi terméſzetünk-

Damaſcenus lib. 3. de fide. & 20.

tűnknek erőt adna arra, hogy a' mi ellenségünk erejét meg-ronthatnánk.

Nem tartott ettűl a' csálárd lélektűl semmit üdvözitönk, hanem minket oktatott ellent állani, és arra akart tanitani, kihez kellessék szükségünk idején folyamodnunk! mivel (ugy mond) Szent Pál, *In eo enim, in quo passus est ipse, & tentatus, potens est & eis, qui tentantur auxiliari. ad Hebræos* 2. *v.* 18. Abban, a' miben ő szenvedett és meg-késértetett, azokat is segitheti, a' kik meg késértetnek. *ad Hebr. 2. v. 18.*

De nincsen-is miért féllyünk kiváltképpen tőle, mert goromba kivánságát kézzel tapasztallyuk, s' ő rajta tellyesedik bé kőzmondásunk, hamaréb el érhetni a' hazugot, mint a' sánta ebet, mert valamit mond, valamit igér, oly szokkal igéri, a' mellyek egy mást csábdozzák. *Hæc omnia tibi dabo.* Ezeket mind néked adom; de miképpen! *Si cadens adoraveris me.* ha le esvén imádandasz engem. Oh goromba! hazug! miképpen boldogithat, ha le esetemet jovallya, a' mint Szent *Irenæus* jol vette eszében. *Si cadens: ipse confitetur quoniam adorare eum & voluntatem ejus facere, est à gloria Dei cadere. Dejeciſti dum elevarentur. Psal.* 72. *v.* 18. Ha le esvén (ugy mond:) maga vallya-meg, hogy őtet imádni, és akarattyát cselekedni, annyi, mint az Isteni dicsőségből ki esni. Mert meg vagyon irva, le vetetted őket, midőn fel emeltettenek. A' mely szokra Szent Gergely azt mondgya: *Elevatio ipsa ruina est, quia dum gloria falsa subnixi sunt, à gloria vera evacuantur. in lib.* 1. *Reg. c.* 5. Maga a' fel magasztalás le szakadás, mivel mikor csálárd dicsőségre támaszkodnak, az igaz dicsőségből magokat ki üresitik. *S. Irenæus lib 5. c. 22.* *Psalm 72. v. 18.* *S. Gregor. in l. 1. Reg. c. 5.*

A' honnan azt hozom ki, leg esztelennyebb ember az, a' ki az őrdőgőt maga Urává tészi, mert nem kőnnyebséget; hanem nehezebb szolgálatott vészen fel, mint

ha

ha egy Istennek járt volna akarattyán, és az ő tőrvényin. *Propositio.*

Senki nem akarja azt a' gyalázatot magára venni hogy ő szolgája, sőt rabja az ördögnek, mert valamint gyalázattya a' vitézlő embernek, ha magánál roszszabtul, és erőtlenebtűl meg-fogattatik, kőtőztetik, és rabságra hajtatik; ugy a' Krisztus zászloja alá bé iratott kereszтyénnek, leg nagyob gyalázattya az, hogy az ördögtűl meg győzettetik, szolgálattyára hajtatik; sőt nyomorult rabságra kénszerittetik, mert ugyan-is minden erejével a' gonosz lélek, csak egy vétekre sem kénszerithet, ha magunk szántszándékbul nem kapjuk, ő ugyan ordithat, mint az oroszlány, ugathat mint az eb, ijeszthet mint a' czet hal, de senkit mást meg nem marhat, hanem a' ki maga adgya magát fogaj kőziben; vagy távul járj tőle, ha erődhez nem bizol, vagy erőssen ály ellene és meg-győződ, igy tanitott minket Szent Jakab Apostol. *Resistite diabolo, & fugiet à vobis. Jacob.* 4. Allyatok ellenne az ördögnek, és el fut tőletek, igy tanitot Szent Péter: *Adversarius vester diabolus circuit quærens, quem devoret, cui resistite fortes in fide. 1. Petri* 5. A' ti ellenségtek az ördög, mint az oroszlány kőrnyűl jár, keresvén kit eheszen-meg, de állyatok ti ellene erősek a' hitben. Igy tanitotta Raphaël Angyal Tobiást, *Apprehende branchiam ejus.* Fogd a' kopottyoját s' vond ki, nem kell tudni illik attul félni, a' ki Szent Gergely bizonyságábul csak a' félénk lelkeknek oroszlány, de a' bátoroknak hangya, leg hamaréb meg-győzettetik, el kergettetik, egy szot mondgy *Vade satana*, tavozzál el sátán, és el távozik. *Jacob. 4. v. 6.* *1. Petr. 5. v. 9.* *Tob. 6. v. 4.*

Ennek azért az egyszer immár meg-vert ellenségnek, senki nem akarja meg-vallani, hogy szolgája, annál inkáb hogy rabja, de haszontalan azt szoval tagadni, mi-

kor cselekedetünk el árul. Valaki meg vetvén az Istennek törvényét, vétkezik, azonnal örökös Ura helett az Isten helett, az ördögöt választotta Urának, annak holdul, annak rabja; mely mondásomat ne véllye senki, hogy csak Papi, és egyházi rettentés, mert a' pogányok bölcs mestere-is meg-ismérte azt, *Plato lib. 6. de repub. Quoties peccas, toties te velut catena revinctum nequissimo, & spurcissimo domino pro mancipio tradis.* Valamenyiszer vétkezel, annyiszor kötözve adod magadat a' leg gonoszszab, és tisztátalanyab uradnak, az az, az ördögnek. Oh undok szolgálat! türhetetlen rabság! nem érzi mostan sullyát a' bünös, de meg ismeri akkor, mikor a' meg-haragudott Isten, tellyességgel kezében adgya az örök kárhozatra.

Plato lib. 6. de repub.

Mi által lészen pedig szolgája a' bünös ember ennek a' gonosz urnak, mind az irás, mind a' Szent Atyák megmondgyák, ugy mint a' bün által. *Omnis, qui facit peccatum, servus est peccati. Joan 8.* Valaki bünt mivel, a' bünnek szolgája, az az, annak a' ki a' bünre veszi, az ördögnek, mert a' mint Szent Agoston szoll, *Voluptate, tanquàm mercede acceptâ servit diabolo.* Fel vette conventioját a' bünös az ördögtül, a' bünnek gyönyörködtetését, és azért szolgálni-is néki kinszerittetik. Eggyet ért ezzel Szent Ambrus. *lib. de Joseph. c. 3. Servile est omne peccatum, libera innocentia. Quomodo enim non servus omnis avarus, qui pro exiguo pecuniæ lucello seipsum auctionatur? quomodo non & ille servus, qui subditus est libidini? primum suis ardet incendijs, & peccati sui facibus exuritur, servit igitur, ac miseram quidem servitutem, qui ipse sibi dominos facit, ipse vult habere, quos timeat.* Szolgálo a' vétek, szabad az ártatlanság. Mert ugyan-is miképpen nem szolga a' fösvény? a' ki egy, két pénz nyerességéért magát teszi ki az árura, miképpen nem szolga, a' ki az égtelen bujaságnak adatott? ez maga tüzétül égette-

Joan. 8. v. 34.

Ambros. lib. de Joseph. c. 3.

tetik; szolgál azért, és nyomorult szolgálattal szolgál, a ki maga, urakat tészen maga feje fölíben, maga ugy akarja, hogy többen legyenek, a' kiktől féllyen.

Soha nem hallatott a' szolgálatnak neve, mig ama' szemtelen Cham Attya ellen nem vétett, de minek utánna jámbor Attyát meg csufolta, igy átkozá-meg, *Maledictus puer Chanaán, servus servorum erit fratribus suis. Genes. 9.* Atkozot a' Chanaán gyermeke, az ő Attyafiaj szolgajnak szolgája lészen. A' mely helyre Szent Agoston igy szoll: *Conditio servitutis jure intelligitur imposita peccatori. proinde nusquam scripturarum legimus servum, antequam hoc vocabulo, justus Noë peccatum filij vindicaret. Nomen itaque illud culpa meruit, non natura. lib. 19. de civit. Dei. cap. 15.* A' szolgálat érdeme szerént szallott a' bűnősre, mert sohul az irásban ezt a' nevet előbb fel nem talályuk, hanem minek utánna ama' tekélletes Noë, ezen névei állotta boszuját az ő fián. Annak okáért a' szolga nevet, nem a' természet adta, hanem a' bűn okozta, ez által vette-meg magának a' bűnős, az ő siralmas állapottyát.

Gen. 9. v. 25.

Augustin. lib. 9. de civit. Dei cap. 15.

A' mely szolgálatban első nyomoruság az, hogy nem egy urnak szolgája, hanem annyan birnak véle. a' menyi ördög forogja, mi lehet nehezebb a' szolgának? mint mikor sokan parancsolnak néki? eggyik ide, másik más felé hajtya, és parancsollya? szintén ugy vagyon dolga a' gonosz embernek, annyan parancsolnak néki, a' menyi bűnben keveredik. Eggyik ördög részegségre hajtya, és enged, a' másik vagy tikozlásra, vagy fösvénységre, és szot fogad, harmadik fajtalanságra sürgeti, és végben viszi. Oh fertelmes vétek! a' mely miatt az Istennek, szabadságra szűletett fia ennyi ördög szolgálattyára hajtatik! Bizonyittya ezt *Origenes hom. 5. in levit: Qui sanctus est solius Dei est, & cum nullo ei communio est. Qui autem peccator est, &* im-

Servit pro pluribus.

Origenes in levit. hom. 5.

immundus, multorum est, multi enim dæmones possident eum, & ideo communis appellatur. A' ki jámbor, és ártatlan életű, egy Istené, s' másſal nem közös ſenkivel, de a' ki bűnre adta magát, és tiſztátalan, ſokak-é, mert ſok ördög bir véle, és azért közösnek mondatik. Nincſen annak nyugotta a' ſzolgának, a' ki közös ſzolga, és többeké, igy ſzoktuk mondani, közös lónak türös a' háta, mert alig ſzáll le eggyik ura, a' máſik úl réá, mindenik rontya, veſztegeti, eggyik ſem táplállya; igy a' gonoſz élerű embert, majd amarra a' vétekre, parancſollyák az ördögök, mindenik-é veſztegeti lelkét, és undokittya, és ſenki üdvösségére nem vezérli. Mely nyomoruságát, mivel maga nem érzi a' bűnös, mert elméje el sötétedett, és baromi terméſzetben öltözött, s' ſzintén ugy nem panaſzolkodik, mint a' közös barom, faratságárul.

Azért Jérusálem váraſa neve alatt keſerveſſen megſirattya ötet Jeremiás igy jajgatván, *Thren.* 1. *Princeps provinciarum facta es ſub tributo!* Oh nyomorult ügyű Jérusálem! hova? s' mire jutottál? az előtt fejedelme voltál más tartományoknak, s' moſt ſzolgálatra hájtatol, adózáſra fogattatol! A' mely ſzokat Szent *Hieronymus* az emberi lélekre magyarázza, mely mig Istené volt, parancſolt kivánságinak, és indulatinak, minek utánna vétett, annyi Ur alá vettetett, a' menyi ördög kiſzti a' bűnre. *Myſticè plangitur anima fidelis hominis, quæ quondam plena fuit numeroſitate virtutum, & imperabat diverſis affectibus, dominans concupiſcentijs carnis: poſteà autem à malignis ſpiritibus flammis libidinis ſuccenſa, deſtituta Angelorum ſolatio, & carens divino conſortio, tot ſervit ſceptris, quot vitijs. hic.* Lelki értelemben a' kereſztyén embernek lelke ſirattatik-meg itt, a' Profétától, a' mely előbb tele volt a' joſzágos cſelekedeteknek ſokaſágával, és külömb külömb indulatinak parancſolt, megzabo-

Thren. 1. v. 1.

S. Hieronymus hic.

zaboláſzta teſti kivánságit; minek utánna pedig a' gonoſz lelkektűl tiſztátalanságra gyujtatott fel, meg-foſztatván az Angyalok vigaſztalásátul, nem lévén ſzővetsége az Iſtennel, annyi urnak jutott ſzolgálattyára, a' menyi vétekben eſett.

Ezek pedig ſoha nem hadgyák nyugodni; nem kűlőmben, mint a' Zſidókat az Ægyptiajak, éijel, és nappal faraſztották, mert nem hittek Iſtennek, a' ki intette őket, ne hadgyák őtet el, mert ha a' vétek által az őrdőg keze alá eſnek, ſok urra akadnak, *Servietis dijs alienis die, ac nocte, qui non dabunt vobis requiem.* Jeremiæ cap. 16. El hattok engem? hadgyatok el, de meg-láttyátok mire juttok, mert ſok Iſteneknek kelletik ſzolgálnotok, a' kik nem adnak nyugodalmat ſe éijel, ſe nappal. s' bizony ugy is történik a' bűnősökkel, nappal azon buſulnak, mi formán ejtheſſenek modot benne, hogy gonoſz ſzándékokat végben vigyék; éijel, ha magánoſon vannak, egy zőrdűléſre meg-dobbanik a' ſzivek, rettegnek, vélvén azt, moſt léſzen vége fertelmes életeknek, és kezdete őrők kárhozattyoknak, ha villámik, és menydőrög féltik magokat, mint ha ő miattok támadott volna a' ſzélvéſz, ſohul ſem bátorságoſſak. Jeremiæ c. 16. v. 13.

Nehéz a' kegyetlen urat ſzolgálni, mert ki ſzija vérét a' ſzolgának, nyugodalmat nem adván néki, de nehezebb az őrdőgnek igája alatt nyomorkodni, mert amot, félre veheti magát a' ſzolga, s' talál módot benne, hogy meg-nyughaſsék, de ez előtt ſohová ſem mehet, s' azért Szent Agoſton, nagy ſzomorkodáſſal kiáltya azt: *O miſerabilis ſervitus! ſervus hominis aliquando ſui domini duris imperijs fatigatus fugiendo quieſcit: ſervus peccati quo fugiet? ſecum ſe trahit quocunque fugerit, non fugit ſe ipſam mala conſcientia, non eſt quo eat, ſequitur ſe, imò non recedit à ſe, peccatum enim, quod fa-* S. Auguſt. tract. 41. in Joan.

facit intus est; *Tract.* 41. *in Joannem.* Oh nyomorult ſzolgálat! az ember ſzolgája kemény urának ſok dolgajban mikor el fáradott, felre vonván magát, és előle el ſzaladván, meg-nyugſzik, de a' bűnnek, és őrdőgnek ſzolgája hová ſzaladhat? magával viſzi magát valahová megyen, nem ſzaladhat el a' gonoſz lelki iſméret maga elől, nincſen hová mennyen, maga után jár, sőt ſoha magátul el nem távozik, mert a' mely bűnt tett benne vagyon.

Nem bujdoſot-é eleget a' tékozlo fiu orſzágbul orſzágba, tartományokbul tartományokba, váraſokbul váraſokba, de ugyan ſoha ki nem vethette az igát a' nyakábul, el nem kerűlhette a' ſzolgálatott, hanem *Adhæſit uni civium, & miſit illum in villam ſuam, ut paſceret porcos. Lucæ* 15. Egy polgárhoz adá magát, a' ki ki kűldé őtet az ő majorjában, hogy az ő diſznait őrizné. Oh nyomorult ember! nem diſznók őrzésére termettél volt te, s' hová jutottál? nem majorba valo volnál te, hanem palotában, s' ki vitt têged oda? Nem vállu mellé, hanem ezűſtel, arannyal ékes aſztalhoz ſzoktattak volt téged, s' miképpen jutottál a' vállura? Nem bántotta az Attya, sőt kényeſſen tartotta, az egéſz ház népe udvarlott néki, hanem ő távozott el Attyátul, urat kereſett magának, s' réá-is akadott, a' ki az aſztal helett vállut, győnge étkek helyet moslékot adott elejben, a' bárſon kőntős helett ſzűrt, és cſuhát, vetett nyakában, az urfibul diſzno páſztort cſinált. Igy jár a' bűnnek adatott ember-is mihelett le eſvén imádta az őrdőgőt, néki engedvén, ki eſet Uri ſzabadságábul, és utólſo gyalázattyára jutott. *Ecce quid facit cupiditas ad cenſum præceps; civem in peregrinum, filium in mercenarium, locupletem in egenum, liberum mutavit in ſervum, junxit porcis, à patre pijſſimo, quem ſejunxit, ut ſerviret cœnoſo pecori, qui pietati ſanctæ parere contempſit, S. Chryſol. ſer.* 2.

Lucæ 15 v. 15.

S. Chryſolog. ſerm. 2.

Lát-

Láttyátok é mit cſelekeſzik az adozáſra kéſz kivánság, az az a' bűn, a' háza fiát ſzámkivetetté, a' fiut béreſsé, a' gazdagot ſzegénnyé, a' ſzabadot ſzolgává tőtte, a' diſznokhoz kapcſolta, a'kit jo Attyátul el válaſztott, hogy a' sárban heverő marhának ſzolgálna, a' ki az Atyáj kegyeſségnek nem akart engedni, s' mind azonáltal mégis, oh nagy vakság! tőbben engednek, tőbben hajlanak ennek a' kemény Urnak ſzolgálattyára; noha bizony mig élnek ſebeſſíti, sőt elevenen temeti. 3. *Reg.* 18. a' Báál ſzolgaj vérekkel ſzolgáltanak, *Incidebant ſe juxta ritum ſuum cultris, & lanceolis, donec perfunderentur ſanguine.* Késekkel metéltek magok teſteit, s' vallyon hol parancſolt illyet a' mi Urunk és jo Iſtenünk! ſohul ſem. 3. *Reg.* 18. v. 28.

Matt. 28. a' kiket meg-ſzállottak az ördögök, a' koporſokban kénſzerittettek lakni. *Occurrerunt Jeſu duo dæmonia habentes, de monumentis exeuntes, ſcilicet vivos volebant habere ſepultos:* a' mely helyre. *S. Paſchaſius lib. 5. in Matt. Attende quæ ſævitia dæmonum, quive furor, aut quæ rabies, erga genus humanum, dum ſcire nequeunt mori homines, qui vivos geſtiunt ſepelire homines, & ſeipſos ſepulchris mandant ut homines rediganr in ſepulchra. Digna quidem utrorúmque conditio, ut qui cœlo præſidere nolunt, paſcantur cadaveribus, & ſaginentur putredine, delitientur fœtore, quibus tota voluptas eſt vitijs deſervire.* Láſſad mely nagy dühőſséggel vagyon az ördög az emberi nemzethez, a' ki nem ſzenvedheti azt-is, hogy meg-hallyanak az emberek, hanem elevenen akarja őket temetni, és azért maga-is az emberrel bé rekeſzkedik a' koporſoba, hogy az embereket-is bé ſzorithaſſa. Mélto a' mi azt illeti, hogy mindenike igy ſzenvedgyen; mivel menyorſzággal nem akartak élni, tápláltaſſanak rothatsággal, bűzzel gyönyörködgyenek, a' kiknek minden gyönyörűségek abba volt, hogy a' bűnnek ſzolgállyanak. S. Paſchaſius lib. 5. in Matt.

Ah! nem igy cselekedgyetek ti Kereszтyének! mert a' világosság fiaj vattok, soha a' sötétség fejedelmét ne imádgyátok, mert Isten a' te Uratok: a' jusson eszetekben, a' mivel vigasztal Szent Pál. 1. *ad Thessal.* 5. *Omnes vos filij lucis estis, & diei, non sumus noctis, néque tenebrarum.* A' csöngjön mindenkor fületekben, a' mire int Szent Pál: *Nolite locum dare diabolo. ad Ephes.* 4. Ha ki fösvénységével néki adta volt magát, szabaditsa fel alamisnálkodással, ha ki torkossággal holdult, váltsa ki mértékletes élettel, ha ki testének buja indulatival hozzá kötelezte lelkét, ma mondgyon ellene, ha ki térdet, fejet hajtott néki, ötet imádván, ma pökje meg, ma kiáltsa, *Vade satana*, meny el Sátan, én egy igaz Istennek szolgálok tiszta, mértékletes, és jámbor élettel, eggyet imádok egy alkoto és Meg-válto Istenemet, annak viselem terhét, és igáját, mert tudom azt, hogy annak terhe könnyü, és igája édes; attul várom jutalmamat, a' ki él örökké, és örök boldogságban él. Az Atyátul, Fiutul, és Szent Lélek Istentül. Amen.

1. *ad Thess.* c. 5. v. 5.

ad Ephes. 4. v. 20.

Lege plura in Christophoro de Vega in lib. Jud. in cap. 19. *usque ad* 25. §. 49. *&* §. 50. *Item Francisc. Mendoza*, 1. *Reg. c.* 8. *n.* 18. *adnot.* 25. *sectione* 1. *&* 2.

BÖJT ELSÖ VASARNAP,

MASODIK PREDIKACZIO.

A' ki győzedelmet akar venni ellenségin, fel siessen a' pusztába, az az, a' menyejekre.

Matt. 4. *Mitte te deorsum. Matthæi* 4. Bocsásd alá magadat.

Sok

SOk féle titkos értelmű jelenésiben Szent János Evángéliſtának, csak nem oly dolgot látok, mint e' máj Evángéliomban olvaſtam, ottan-is győzedelmet ugyan az ördögön, de azzal a' kűlömbséggel, hogy ottan ſzaladaſſal lett, itt ſzántſzándékkal fel vállalt harczolaſſal a' győzedelem: Szent János azt beſzélli: *Signum magnum apparuit in cœlo, mulier amicta ſole, & luna ſub pedibus ejus, & in capite ejus córona ſtellarum duodecim. Et ecce áraco magnus ſtetit ante mulierem, quæ erat paritura, ut cùm peperiſſet filium ejus devoraret.* Apoc. 12. Nagy jegy jelenék az égen, egy Aſzſzony állatt a' napban öltőzve, és a' hold a' lábaj alatt, és fején tizen két cſillagu korona. Oh felettéb nagy ékeſségű aſzſzony! alig hihetem, hogy irigye ne találkozzék, s' ugy-is lett; Imé egy nagy ſárkány a' ſzűlendő aſzſzony elejben álla, hogy mikor ſzűlné az ő fiát megennė. Oh ártatlan igyefogyott aſzſzony! ki menti-meg ellenségétűl? belől ſzorongattya a' ſzűlés, kivűl rettenti a' ſárkány! voltak mind azáltal párt fogoj, őſzve veſztek miatta az Angyalok, meg-vittanak, s' mind addig harczoltak mig fiát az aſzſzonynak el nem ragadák az Iſten ſzéke elejben, de mivel ezzel annál inkáb gyuladott haragja a' ſárkánnak, meg ujitá a' harczot, s' mind addig viaskodot, mig meg-győzettetvén ki nem ſzorittaték mennyegből; onnan támadott az a' nagy vig zendűlés, *Nunc facta eſt ſalus, & virtus, & regnum Dei noſtri, & poteſtas Chriſti ejus, quia projectus eſt accuſator fratrum noſtrorum.* Moſt lett az űdvőſség, és erő, és a' mi Iſtenűnk orſzága, és a' Kriſtuſnak hatalma, mert le vettetett a' mi Atyánk fiájnak vádolója: jo, és őrvendetes hir az Angyaloknak; de jaj a' főldnek, jaj a' főldőn, annak a' dicsőséges Aſzſzony-

Apoc. c. 12. v. 1.

nak, mert *Poſtquàm vidit draco, quòd projectus eſſet in terram, perſecutus eſt mulierem.* Minek utánna látta volna a' sárkány, hogy le vettetett, kergette az Aſszony állatott, s' bizony el-is érte volna, de el rőppentetett előtte, *Datæ ſunt mulieri alæ duæ aquilæ magnæ, ut volaret in deſertum.* Adatának az Aſszonyállatnak két nagy ſas ſzárnyak, hogy a' puſztába. rőpűlne; csudálatos dolog! a' puſztában vagyon a' ſzabadulás, ott nem árthat a' sárkány. Meg-mutatta ezt üdvőzitőnk, a' ki *Ductus eſt à ſpiritu in deſertum, ut tentaretur à diabolo.* arra a' végre vitettetett a' lélektűl a' puſztában, hogy ott késértetnék az ördögtűl, késértetett, de meg nem győzettetett, hanem gyalázatot vallott a' régi sárkány; gondolván azért, hogy hamaréb nyér a' várasban, mint a' puſztában, viſzi Urunkat a' várasban, és a' templom tetejére állitván azzal késérti, ha Iſten Fia vagy, bocsásd alá magadat, de haſzontalan, és eſztelen volt az ördög késértete, a' kinek a' puſztában nem árthatot, a' templom tetején ſem árthat, a' melyben minnyájan dicséretet mondánac az Urnak, csak hogy a' mint ő néki nyaka ſzakadott, le hajtatott mennyégből, azt kivánná, hogy minnyájan nem föl, hanem alá kivánkoznának. A' mely kegyetlen ellenségűnkön, hogy mi is mindenkor győzedelmeſſek legyűnk, éppen ellenkezőt javallok, ő azt ſugállya bocsásd le magadat, én azt mondom emeld föl magadat, emeld föl ſzemejdet, emeld föl ſzivedet a' mennyejekre; mert ha azok forganak elménkben és ſzivűnkben, ſoha nem árthat ſemminémű inség s' kin, ſe maga az ördög, mert a' mennyejek felől valo gondolatokkal a' puſztában ſzalattunk, rőpűltünk a' Kriſtus ſzárnyajval, az az, ſegitségével, a' hová ſzaladott, és rőpűlt az előtt emlitett Aſszonyállat, az az a' kereſztyén lélek, a' mint Szent Ambrus magyarázza. *Per aquilam*

S. Ambroſius.

Iam Christum possumus intelligere, duæ igitur alæ sunt datæ mulieri, ut diabolum evadat, & ad cœlestem patriam quotidiè conscendat. Hanc námque patriam desertum vocat, quemadmodum & Dominus dicit in Evangelio, cùm se nonaginta novem oves in deserto dixit dimisisse. A' Sas által Kristust érthettyük, annak szárnyai az ő segitsége a' jo gondolatokra; két szárnyak adattak azért az Aszszonynak, hogy az ördögtül meg-menekedgyék, és minden nap a' mennyei boldog hazájára fel emelkedgyék. Mert azt a' boldog hazát pusztának nevezi, a' mint Urunk-is az Evangéliumban a' pusztában mondotta, hogy kilenczven kilencz juhot hagyott el, ugy mint mennyégben az Angyalokat. Valaki tehát dicsőségesen akar győzedelmet venni ellenségin, nem alá, hanem fel szándékozzék a' pusztában az az, a' mennyekre, ezeket forgassa elméjében, ezeket nézze és ohajtsa, s' bizonyosson nyertesen jár. Mellyet meg-is muratok. &c. *Propositio.*

A' mi boldogságunknak leg nagyobb irigye az ördög, minden mesterségével azon vagyon, hogy a' mennyejeket vagy meg-gyülölteſſe velünk, vagy el felejteſſe, bizonyos benne, hogy ha azokat vagy meg-gyülöllyük, vagy meg-vettyük, mi-is oda szakadunk, a' hová ő szakadott pokolban, s' elégendő boszszu állása lészen Istenen, ha minket tőle el szakaszthat. Ezt akarta cselekedni ő Szent Jóbbal, noha haszontalan volt gonosz szándéka, a' ki látván, hogy más kárain meg nem indul Szent Jób, az égbül támaszta tüzet, onnan voná le a' tüzes menykőveket juhajnak s' pásztorinak meg-emésztésére, hogy az égnek kegyetlenségét, halván, vagy kétségben esnék, a' mennyejek haragja miatt, vagy őket meg-vesse, a' mellyekbül annyi kára származik: az irás igy emliti, *Venit alter, & dixit, ignis Dei cecidit è cœlo, & tactas oves, puerósque consumpsit; ego evasi solus ut nunciarem tibi.* Job *c.* 1. Más jöve, *Job. cap. 1. v. 26.*

és monda, az Iſten tüze esék az égbül, és meg-ütvén a' juhokat, és a' ſzolgákat meg emészté, és én egyedül ſzaladék el, hogy hirt tennék néked. Oh álnok órdög! miért vádolod az eget? mikor te munkád a' kár tétel, te támaſztottad a' tüzet, te égetted meg a' juhokat? Igenis mind az ö munkáj voltanak a' kár tételek, de jobb módot nem talált benne, hogy csálhaſſa meg, hanem ha Istenre, és az egekre meg-haragittya. Igy magyarázza ezen helyt *Olympiodorus* és *Chryſoſtomus*.

Igen jol tudgya azt a' sátán, hogy onnan fellyül adatik minden jo, onnan származik a' rajtunk valo könyörülés, onnan segitségünk, és oltalmunk, onnan üdvösségünk, s' azért valameddig ezekrül emlékezünk, és kedvellyük, mind addig haszontalan az ö gonosz szándéka, és késértete. Meg-vallotta ezt Nabugodonozor, a' ki mind addig baromi módon élt füvel, és szénával, mig a' mennyejekrül nem emlékezett, de minek utánna fel emelte szemejt, és azokkal eggyütt elméjét, és szivét, mindgyárt könyörülését vette Istennek, és a' barmok közül ki szabadittatott, királyi székében viszsza ült halálig áldván a' magasságbélit, a' kirül alig emlékezett-meg, mindgyárt segitette. *Oculos meos ad cœlum levavi, & ſenſus meus reddi-*
Daniel. 4. v. 31. *tus eſt mihi. Daniel.* 4. Fel emeltem szemejmet az égre, és mindgyárt meg adatott nékem értelmem, eszem, és okosságom, hogy többé ne társalkodnám a' barmokkal, a' mely helyre egy irás tudó elme azt mondgya: *Dum oculos in terram more belluarum ferebat, ut bellua paſcebatur, at ubi oculos ad cœlum levat, ad hominem redit, & in priſtinum feliciorem ſtatum reſtituitur.* Mig a' barmokkal csak a' földre szegeszte szemejt, addig mint a' barom ugy legeltetett, de minek utánna szemejt az égre fel emelte viszsza tért elöbbi emberségére, és boldogabb állapottyára. Hasonloképpen szoll

felö-

lelőle Szent Hieronymus, *Nisi oculos levásset in cælum, sensum pristinum non recepisset*, hogy ha fel nem tekéntett volna az égre, és a' mennyejekről meg nem emlékezett volna, soha se érzékenységét testének, se lelkének előbbi értelmét meg nem nyerte volna; de boldog volt az az ora, a' melyben fel tekénthetett, mert azon fel tekéntéssel eszében jutott a' magasságbéli Isten, és alázatossan áldván, meg-nyerte kegyes irgalmát, és rajta valo könyörűlését. *Hieronymus.*

Ezt orollya az ördög, hogy ő semmit nem várhat többet mennyekből jót, mi pedig minden kivánt jokkal onnan töltőzünk, s' azért éijel, és nappal ha gyűlölségére nem vehet, leg alább el felejtésére hajtogat. Ki tetzet a' máj késértetibűl, a' hol csak emliteni sem akarta az eget, mert ha hivságos dicsőségre akarta venni, és kérkedésre Urunkat, miért nem mondotta, ha Isten Fia vagy emelkedgyél fel menyorszag felé az egekben, hanem bocsásd alá magadat? bizony ugy mond *Hugo* Cardinal. *Ita affligitur diabolus in exaltatione hominis, ut nec tentando velit assensum svadere cælestem.* Annyira kinlodik az ördög az embernek fel emeltetésen, hogy még csak késértve sem akarja jovallani az égben valo fel emelkedést, csak emliteni is nehéz néki azt a' dicsőséget, a' mellyet bolondul veszttett el. *Hugo Cardinalis.*

Nem igy tanitottak minket a' Profeták, nem ugy üdvőzitőnk, hogy alá szállyunk, hanem hogy mindenkor fel igyekezzünk szivel, és lélekkel, mert ha a' joban meg-unakodunk, a' mennyejeknek elmélkedésével fel serkentetünk, az előbbi buzgoságunkat meg-ujittyuk, ha a' jo cselekedeteknek nehéz volta irtoztat, a' mennyejekre fel emelt gondolat könnyebbiti, sőt kivántattya velünk, éhezteti, és szomjuhoztattya az igazságot.

Szent

Szent Dávid dolga volt az, hogy mikor hátráb maradot a' joban, mindgyárt arra kérte az Istent, hogy a' mennyejekrúl emlékezteſſe, s' ne hadgya el felejteni. *Dormitavit præ tædio anima mea, confirma me in verbis tuis. Pſalm.* 118. Ah! én Istenem, tekénts réám, imé ſzunnyadozott az én lelkem meg unalkodáſa miatt, erősits-meg a' te ſzavajdban, az az, a' mint Szent Bernárd magyarázza. Ne hadd el felejtenem a' te igéretedet, emeld fel elmémet a' mennyej dicsőségnek visgálására, mert mi helet errúl el felejtkezem ſzunnyadozok, meg-unalkodom, és hátráb maradok a' joban. Hidgyétek el ugy mond Szent Bernárd *ſerm.* 32. *in cantica*, hogy valakik ſzunnyadoznak a' joban csak a' hijával vannak, hogy nem emlekeznek gyakortább a' mennyejekrúl, beſzélgeſſetek csak egy más között azokrul, mindgyárt vidámabbak léſztek az Isteni ſzolgálatban. *Dico vobis, erit pro vehiculo animæ pigritanti læta narratio, ita, ut pellat omne faſtidium audientis. an tibi aliud petere videtur ille, qui ait dormitavit anima mea præ tædio, confirma me in verbis tuis.* Igazsággal mondom néktek (ugy mond Szent Bernárd) hogy a' reſtelkedő léleknek fel emelésére vagyon a' vig beſzélgetés, ugy, hogy minden unalkodáſt el távoztaſſon a' halgatotul a' mennyej dolgok emlegetéſe. Mit vélſz? nem azt ohajtotta-e az? a' ki azt mondotta, ſzunnyadozott Uram az én lelkem, erősits-meg a' te ſzavajdban. Kétségnélkúl elménknek a' mennyejeknek visgálására fel emeléſe, vagy felőle tett beſzédünk, ősztőne lelkünknek a' joban valo elő menetelre. De mit mondok? csudát beſzéllek.

Pſal. 118. *v.* 28.

S. Bernard. ſerm. 32. *in cantic.*

Valaki a' felső jokra emeli elméjét, le ſzáll ahoz a' mennyej boldogság, és annak tekéntetében meg-veti mind hizelkedő javajt a' földnek, mind pedig rettentő ſanyaruságit. Azért mondotta ſzenvedéſe előtt Urunk:

Ecce

Ecce aſcendimus Jeroſolymam, Matt. 20. Imé fel megyünk Jerusalembe, de miért kell fel menni? ha maga-is le ſzáll Jerusalem; Szent János beſzélli mit látott, *Vidi ſanctam civitatem, novam Jerusalem deſcendentem de cœlo. Apoc.* 31. Láttam a' ſzent váraſt, az uj Jerusalemet le ſzállani mennyekből: tudni illik csak azokhoz ſzáll le, a' kik fel mennek előbb ő hozzá elméjekkel, kik midőn oda fel emelkednek, semmire tartyák a' világnak minden kinnyait, és ſanyarusâgit. Melyből Szent Ambrus azt hozza ki, *lib. 3. de virginitate. Aſcendamus ergò ſpiritu, quia caro aſcendere ad eam non poteſt; aſcendamus nos interea in cœlum, ut ad nos poſteà ille de cœlo deſcendat.* Mennyünk fel tehát lélekkel, mert a' teſt oda nem mehet, azonban mennyünk fel mennyégben, hogy onnan hozzánk le ſzállyon a' Szent váras a' Jerusalem; Erre nézve mondotta valamikor Szent Dávid *Pſalm.* 83. *Beatus vir, cujus eſt auxilium abs te, aſcenſiones in corde ſuo diſpoſuit. In valle lacrymarum, in loco quem poſuit.* Boldog a' ferfiu, a' kinek tőled vagyon ſegitsége, fel meneteleket rendelt az ő ſzivében a' könyhullatáſok völgyében, a' hellyen, a' mellyet ſzerzett, mihelet ſzivében fel meneteleket ſzerzett ember, és azokrul gondolkodik, a' mellyeket Isten kéſzitett az ő hivejnek, ſemmi vigaságával nem gondol e' világnak, hanem inkáb kesereg, hogy a' ſiralomnak völgyében tartoztatik, igy magayarázza ezt *Theodoretus, Qui aſcenſiones in corde ſuo admittit, non riſui, delicijsq; ſed luctui, & lachrymis ſeipſum dat, ex hoc corpore liberari cupiens*: A' ki fel meneteleket rendelt ſzivében, nem kaczagáſra, nem gyönyörűségekre, hanem ſzomoru gyáſzra fogja magát, mennél hamaréb fel ſzabadulását kivánván e' teſtből. s' ne-is csudállyuk ezt, mert a' ki azokat a' nagy jokat által láttya elméjével, hozzájok képeſt csak leg kiſſebbeknek tapaſztallya azokat, a' mellyeket e' világ nagyra

Matt. 20. *v.* 18.

Apoc. 21 *v.* 2.

S. Ambroſ. l. 3. *de virginitate.*

Iſaiæ. 83. *v.* 6.

Theodoret.

szokot becsülleni. E' felől mondotta Isaiás : *Iste in excelsis habitabit. Regem in decore videbunt, oculi ejus cernent terram à longe. cap.* 33. Ez a' magasságban lakozik, ékességében láttyák a' Királyt, az ő szemei messzérül láttyák a' földet, az az, minek utánna ki a' mennyej jóknak, elméjével visgálására indult, leg magassabban lakozik az ő lelke, és a' menynek és a' földnek Királyát az ő ékességében szemlélik szemej, a' földet pedig minden pompájval csak messzirül láttya, az az, leg kissebnek, mint a' hegyeket, a' mellyeket sok mértföldekrül nézünk, kicsinyeknek láttyuk, ugy a' magasságbul le forditván szemeinket az egész világot, mind igéretiben, mind sanyargatásiban leg kissebnek láttyuk lenni, és oly hamar készek vagyunk javajtul meg-fosztatni, mint leg alább valo dolgokrul. Erre nézve javallotta azt Szent Bernárd : *Non solùm super te, sed super omnem mundum fastigio mentis collocaris, universa quæ in terris sunt deorsum aspiciens, sicut scriptum est, cernaret terram à longe. Nulli te mundi oblectamenta delectent, nullæ adversitates dejiciant*; hanem a' mit a' világ becsül, és kiván, sanyaruságnak itéllyed, és a' mit nyomoruságnak itélt a' világ, ahoz ragaszkodgyal.

Isaiæ c. 33. v. 17.

S. Bernard.

Tudgyátok é mivel bátoritotta a' sanyaruságokra, és a' jóknak mivelésére tanitványit üdvözitönk Lucæ 22. *Ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater meus regnum, ut edatis & bibatis.* Micsoda étel és ital az ? két fele, eggyik a' menybéli gyönyörüség, a' másik a' joságnak nehéz mivelése. *Cibus meus est ut faciam voluntatem Patris mei.* Ugy de miért biztat az étellel, és itallal ? azért, hogy annak gyönyörüségét el gondolván, semmi nehézség ne tartoztassan-meg a' jónak mivelésétül, valaki elméjével meg kostolta azt az italt, éhezi az igazságot. *Paschasius lib. 3. in Matt. Succensus amore cœlestis patriæ, non potest non esurire justitiam & sitire.*

Lucæ 22. v. 29.

Paschasius l. 3. in Mat.

De

De mihelett jol elmélkedik a' mennyejekrûl, még a' halált is meg-veti, és annak keserûségét édeſsé változtattya. *Matt.* 16. *Sunt quidam de hic ſtantibus, qui non guſtabunt mortem, donec videant Filium hominis in regno ſuo.* Minek utánna látták dicsôségében viſza térni Jeſuſt, ugyan kereſve kereſték a' halált a' világon, nem hogy irtoztanak volna annak meg-koſtolásától. Egy ſzoval, ha kinek Illyétsnek dupla buzgosága tetzik, tekintſen fel, és meg nyeri. 4. *Reg.* 2. *Si videris quòd tollatur à te, erit tibi, quod poſtulaſti. Viſio cœli facit fervidum, & omnia mundi contemnens.* Matt. 16. v. 28. 4. Reg. 2. v. 10.

Csak hogy talán azt mondod, én nem tudok könyveket olvaſni, nem tudok azokbul elmélkedni? Ah! hallyad a' Prophetát. *Cœli enarrant gloriam Dei. Pſalm.* 18. *Chryſoſtomus ad populum Antioch. hom.* 9. *Enarrant per ipſum aſpectum. Tacet cœlum, ſed illius aſpectus vocem clariorem tubâ emittit per oculos, non per aures nos docent. In hunc pariter librum & idiota, & ſapiens intueri poterunt; quod idem Propheta ait: Non ſunt loquelæ, néque ſermones, quorum non audiantur voces eorum. Pſalm.* 18. *Id eſt, non eſt gens, néque lingva, quæ hanc vocem intelligere non poſſit.* Az egek beſzéllik az Iſtennek dicsôségét. A' hol Arany ſzáju Szent János igy ſzoll, beſzéllik a' látás által és réá tekéntetünk által; Halgat az ég, de az ô tekéntetéſe minden trombita harſagását meg-halladgya, ſzemeink által, nem fûl által tanitván. Ebbe a' könyvbe be tekénthet a' tudatlan, és tudós, és egy aránt láthattyák. Melyre a' Prophéta tekéntvén, azt mondgya: Nincs ſzollaſok, ſe beſzédek, mellyeknek ſzavok, ne hallataſsék. Az az, Nincſen ſe nyelv, ſe nemzetség, a' mely ezt a' ſzot ne értheſſe. ûldöz e' világ? Ah! *Nate, aſpicias ad cœlum.* 2. *Machab.* 7. Es meg-veted, nézzed az egeket és nem halgatod a' kéſértôt, egy általlyában oda emelPſalm. 18. v. 1. Chryſoſt. ad popul. Antioch. hom. 9. Pſalm. 18. v. 4. 2. Mach. 7. v. 28.

kedgyél, és egész életed boldog légyen, kövesséd azt az Aszszont, a' ki a' pusztában rópúlt sas szárnyakkal, nem azokat, a' kik a' kánya tollajval Sénár földire rópúltenek, *Zach.* 5. A' kik felől Szent *Bonaventura* igy szoll: *Alæ milvi habent impij raptores & pauperum oppressores, qui non elevantur in cœlum, sed deprimuntur in infernum, ut dixit Zacharias. Datæ sunt alæ milvi, & delatæ sunt in campum Senaar, quod interpretatur fœtor & significat infernum, quo deferuntur impij, duplici ala adjuti, id est alâ cupiditatis, & malignitatis.* Az istenteleneknek kánya szárnyaik vannak, ugy mint a' ragadozoknak, és a' szegényeket el nyomo gonoszaknak, kik nem az égben emelődnek fel, hanem pokolra nyomattatnak le. Zacharias mondása szerént. kánya szárnyok adattanak nékik, és a' Sénnár mezejére vittettenek. a' mi annyit tészen, mint bűz nagy bűdősség, és a' poklot jelenti, a' hová két szárnyal vittettetnek az istenteleneknek, ugy mint a' gonosz kivánságnak, és gonosz szándéknak szárnyajval. kövessék ezek az őrdőgőt, *Mitte te deorsum.* mi az igazakat, a' kik fel rópúlnek, és örökké élnek a' menyben mert Krisztussal. Amen.

Zachar. 5. v. 9.

BÖJT ELSŐ VASARNAP,

HARMADIK PREDIKACZIO.

Edessen adgya az őrdőg az ő mérgét, kevesen kezdi, sokan végezteti gonosz jovallásit.

Matt. 4. *Dic ut lapides isti panes fiant, Matthæi* 4.

Mondgyad, hogy e' kövek kenyerekké legyenek.

A' mely

AMely gonosz lélek minden moddal, és mesterséggel az eggyűgyű embernek megejtésében munkálkodik, mindenekben majmoskodik hogy és mi formán követhesse az Istennek cselekedetit: Igy *Exod. c.*7 hatalmas csuda tételére Pharao előtt meg-hatta Isten Aaronnak, hogy vesse a' földre veszszejét, s' mindgyárt kigyová változtatta, de az ördög-is az ő szolgaj által éppen azt cselekedtette, *Vocavit autem Pharao sapientes, & maleficos, & fecerunt etiam ipsi per inventiones ægyptiacas similiter.* Exod. 7. v. 11. Hivá pedig Pharao a' bölcseket, és bűbajosokat, és ők-is az ægyiptiaj varázlások által hasonlatossan cselekedének Más helyet Prophétáj által halottakat támasztott fel az Isten, mind Illyés Próféta által, mind Elizæus által, hasonlo képpen az ördög-is Saul üdejében egy ördöngös aszszony által a' meg holt Samuelt elő állitotta, a'ki meg-is feddé Sault mondván: *Quare inquietâsti me ut suscitarer?* Miért háborgattál engem hogy fel támasztatnám? *Cras autem tu, & filij tui mecum eritis*, Holnap pedig te, és a' te fiajd velem eggyütt lésztek. 1. Reg. 28. v. 19. Noha ugyan nem volt igaz fel támasztása a' halotnak, hanem Samuel képében az ördög állott elől, a' mint abbul a' hazugságábul ki tetzik, hogy azt mondá, te én velem lészesz, mert Samuel Istennél volt Abrahám kebelében, mint Szent; Saul pedig, mint maga gyilkosa el kárhozot, és igy Samuellel holta után eggyütt nem lehetet, a' mint közönséges tanitása a' Szent Atyáknak, de ugyan szem fény vesztés képpen ő is halottat láttatot fel támasztani; igy másokban sok csalárdsági által tetteti magát, hogy ő-is azokat miveli, a' mit az Isten mivel. De a' mint hazug és álnok lélek, abban semmi némű képpen nem követi, hogy ő igazat

mondana, és a' bűnös embernek gonosz cselekedetit elejben adná, hanem fődözi, és szépiti; ellenkező képpen Krisztussal: szemére vetette Krisztus Urunk mint igaz élő Isten, ama' szamaritana aszszonynak bűneit a' kut mellett, a' mint maga meg-vallotta, mondván: *Dixit mihi omnia, quæcúnque feci*, Joan. 4. Valamiket cselekedtem mind meg-mondotta (ugy mond nékem) a' melybűl azt hozta ki, tehát valóságos Messiás, és Istennek Fia; De ebben nem követi ótet az ördög, sőt a' rutat-is szépnek, a' bűdőssét jo illatunak tetteti, a' gonoszat jonak mutattya.

Joan. 4. v. 39.

Ki tetzik ez Jeremiás Prófetiájának első részébűl *cap.* 1. A' hol a' Próféta a' bűnös lelket meg gyuladot fazéknak mondgya: *Ollam succensam ego video, & faciem ejus à facie aquilonis.* Meg-gyuladot fazakat látok én, és annak szaját észak felől, mert ugyan-is mi vagyon a' bűnös lélekben más? hanem a' vétkeknek tűzével fel lobbant fazék, a' bűnnek sőpreje, és ganéja, a' tisztátalanságnak kénkőve, és bűdőssége, az által fujo északi szél, hogy a' gonoszságnak tűzét gyujcsa benne, és a' vétkeknek bűdős sőprejét fel inditsa. Oh! undok edénnyé vált lélek! honnan vetted illyen rut változásodat! az előt kedves edénnye voltál Istennek, s' most a' vétek után bűdős dögleletes égő fazékká lettél! kétség nélkűl onnan, hogy szavát halgattad az ördögnek, a' ki a' bűdőssét is jo illatunak tetteti. Beszélli ezt Szent Jób felőle, *c.* 41. *Fervescere faciet quasi ollam, profundum mare, & ponet, quasi cùm unguenta bulliunt*: Fel forraltattya mint a' fazékat a' tengert, és ollyannà tészi, mint mikor a' kenetek forranak; a' hol vegyétek eszetekben, mi lehet bűdőssebb mint a' fel forrot tenger a' sok dögök miatt, és más undokságok miatt, s' mégis az ördög szépiti, ollyannà teszi ugy mond, mint mikor a' kenetek, az az, a' drága, és jo illatu kennetek for-

Jeremiæ c. 1. v. 13.

Job. c. 41. v. 22.

forranak. Erre *Guilibertus* Apátur *ſerm.* 17. *in cant.* azt mondgya: *Qualis unguentorum artifex, qui de mortis olla vapores exire ſimulat? qualis artifex, qui ollæ ſuccenſæ faciem, quaſi ab auſtro fervere facit? per quam potiùs ab aquilone mala exardeſcant in terra? Aut filius Prophetæ eſt, aut certè Propheta, qui mortem in olla deprehendit, & vapores ejus ab aquilone venire*: Nézhetz-e micſoda patikáros, avagy kenetet cſinálo meſter az ördög? a' ki a' halálnak fazékábul, a' ki forro dögleletes párát nem érezteti? micſoda meſter? a' ki a' meg gyult fazéknak ſzáját ugy tetteti, mint ha délrûl forrana, a' melyben inkáb gyuladnának a' földön a' gonoſzsagok? vagy Proféta fia, vagy bizony Proféta, a' ki ebben a' fazékban lévő halálra réá akad, és annak fel forrot bûzét éſzak felôl jönni érzi. És azzal fejezi bé beſzédit, *Sulphurei ſunt vapores, quos olla carnis tuæ ſuccenſa evomit, & tu in illis balſami videris tibi odores ſentire.* Hidd el bûdôs kénesőnek páráját hánnya a' te teſtednek fazéka, és te azt véled, hogy drága kenetnek ſzagát érzed. Alnok az ördög, fődőzi késértetit, és ha nagy roſzra akar vinni, kicſinyen kezdi késértetedet, hogy meg-ejtſen, mellyet azért mutatok ma meg, hogy elejt vegyûk minnyájan a' késérteteknek. Mellyet mig én beſzéllek, legyetek figyelmeteſek.

Guilibert. Abbas ſer. 17. in cant.

Propoſitio.

Jol tudván azt az ördög, hogy ſenki hirtelen nem változik leg nagyob gonoſzra, ama' Szentek tudománya ſzerént: *Nemo repente fit peſſimus.* Se a' ſzépbûl leg rutab, ſe a' jóbul leg gonoſzab nem léſzen ſenki hirtelen, hanem ſok változáſok után, leg nagyob bûnre ſenki eleinten nem hiteget, sôt gyakorta jón kezdi el, vagy oly dolgon, a' mely magában ſem jo, ſem gonoſz, hanem cſak az ô ſzándéka ſzerént a' gonoſzra valo alkalmaztatás; A' mint a' máj Evangéliomban cſak azt jovalá Kriſtus Urunknak, a' kit valoságoſſan nem iſmért, hogy változ-

toztatná a' köveket kenyerekké; kinek jutna eszében? hogy ebben valami csalárdság foglaltatik? az éhező embernek étel kell, s' csak a' kenyérrel is bé éri, abban semmi nyalánkság, pompa, vagy gyönyörűség nincsen, azon fellyül vagyon hatalma réá Krisztusnak, hogy kenyerekké változtathassa, s' miért ne cselekedhetné? minden gonoszság nélkül? negyven nap böjtölt, és a' mint fel jedzette az Evángelista meg-éhezet volt, miért nem volna szabad néki természetét segiteni? mikor az hatalmában volna, és Istennek meg-bántása nélkül lehetet volna? de oh álnok lélek! haszontalan késérteted! mert szándékodat is láttya az, a' kit késértesz, éhezik, kenyereket szerezhet, sőt minden gyönyörkettető eledelt, de csak azért nem cselekeszi, hogy te késérted.

Mert ugyan-is noha vétekre nem ingerlette, de okot akart adatni réá arra, hogy egy kivánságnak ajtót nyitna; bizonyos benne, hogy többeket-is bé férkeztethetne üdővel. Igy magyarázzák ezt az irás magyarázo Doctorok. *Ecce dæmon non adhortatur ad peccatum, sed suggerit materiam ad unam cupiditatem, persvadens sibi, quòd si uni cupiditati indulgeret, se nulli alteri negaturum, & ita sensim ad vitia induci posse.* Sylveira. Imé az ördög nem kiszti vétekre, hanem egy kivánságra valo eszközt nyujt, el hitetvén magával hogy ha egy kivánságnak enged, másokat sem rekeszt ki, és igy lassan, bűnre is veheti. Esztelen ördög! ollyan hajlandónak vélte ő Krisztus Urunkat, mint Adám volt, de meg-csalta magát, mert *Primus homo de terra terrenus; secundus homo, de cælo cæleſtis fuit.* 1. Cor. c. 15. az első ember földből volt földi, de a' második ember, menyből menybéli; Nem volt ennek soha semmi rendetlen kivánsága, és azért semmiben nem engedhetet; de mi nyomorult földiek, mi vagyunk naponként veszedelemben, mert kü-

Sylveira.

1. Cor. c. 16. v. 47.

kűlőmb, kűlőmb indulatinktul hányattatván majd ennek, majd amannak a' kivánságnak adunk helt, és nem sokáig tőriben esűnk a' véteknek, és kővetkezendő képpen az ördőgnek.

Annak okáért, senki elejt ne nézze a' késértetnek, hanem utollyát és ki menetelét, mert bizonyossan a' szép szin alat rut undokságra viszen, az atyafi szeretet neve alat testi kivánságra az ördőg; azért Szent Pál mondására leg jobb vigyáznunk, a' ki a' *Galata*bélieknek azt irta: *Sic stulti estis ut cùm spiritu cœperitis, nunc carne consumemini? cap. 3.* Ily bolondok vattok-é? hogy midőn lélekkel kezdettétek, testel végezzétek el? rettenetes feddés az, az Apostoltul! de ne csúdállya azt senki, mert meg-érdemli az a' bolond nevét, a' ki bizonyos fogyatkozásábul látván kővetkezendő nagy romlasát, attul a' kis fogyatkozástul nem irtozik; nem esztelen-e a' madár? hogy a' madarász sipolásának kedvéért oda kőzelget, a' hol meg vagyon vetve a' tőr? a' hol a' fának ágai meg-vannak rakva léppel? igaz, hogy sokan a' tőr kőrűl, és a' lép kőrűl rőbdőstek, és meg-szabadultak, de vaj ki sokan ragattanak-meg, és meg-fojtattanak, s' azért esztelenek, a' mellyek távul nem járnak tőle. Igy szintén valami joságnak szine alat kezdi el ember a' gonosz barátságot, de ha nem vigyáz, hamar gonoszra változik a' jo, és végben viszi az ördőg a' mire szándékozot réá venni. *ad Galat. c. 3. v. 3.*

Szintén ollyan az ördőgi késértet, mint ama' Nabugodonozor nagy bálványa, a' melynek, ugy mond Daniel, *cap. 2.* a' feje tiszta aranybul volt, s' mind alább alább valora szállott, mert a' melye ezűstből, a' hasa rézbűl, a' lába száraj vasbul, s' végtére, *Pedum quóque pars erat ferrea, pars fictilis.* A' lábának része vasbul, része cserépbűl volt. A' mely helyt magyarázván *Richardus Victorinus* *Daniel. c. 2. v. 33.*

Richardus Victorinus apud Tilman. in c. 2. Daniel.

apud Tilmannum, in cap. 2. Danielis igy kiált fel: *O quantum est inter testam & aurum! inter statuæ principium & finem! Incipit ex auro, desinit in testam! Nemo namque repente fit turpissimus, sed minima negligens, paulatim defluit.* Oh menyire vagyon a' cserép az aranytul! a' bálványnak kezdete a' végétûl! aranyon kezdődik, és cserépen végeződik. Ugyan-is senki nem lészen hirtelen leg undokabbá, hanem a' kisded fogyatkozásokra nem figyelmez, és azután lassan, lassan mindenestûl gonoszra olvad, és foly. *O confusibiles operarios, qui initio conversationis suæ opus suum inchoant ex auro, & tandem luto consumant! vide quomodo sermo divinus arguat illum, qui opus aureum in argenteum commutârat. Habeo adversum te pauca, quòd primam charitatem reliquisti.* Oh gyalázatos miveſek! a' kik első társalkodásokat aranyon kezdették, és sárral végezték el! Halhatza mint feddi az Isteni ige azt, a' ki az arany cselekedetet ezûstre forditotta volt. Vagyon valamim ellened, mert el hattad az első szeretetedet; jo volt az első, de ingadoz immár, és majd roszra fordul életed, azért vigyáz, mert meg-esel, és én-is meg bûntetlek, mivel? azzal, hogy helyrûl el mozditom a' te gyertya tartódat, az az, messze tészem tôled világoságomat, hogy ne láthas, hanem nyakra fôre esél, mert kicsinyen kezdetted joságodat megveszztegetni, s' majd éppen roszszá lészesz.

Nézzétek a' nagy hegyeket, ha nem fogynak-é? mikor a' rajtok le folyo esővel keveſenként földők le folydogál? Nézzétek a' kemény köveket, hogy ha az eszterhárul le csöpögő eső nem ássa-é meg őket? *Non vi, sed sæpè cadendo*, nem tészen ugyan erőszakot a' csöp viz a' kővön, de gyakorta valo réá csöppenésével meg-emészti: hasonlo képpen nem vészen az ördög leg nagyob ocsmányságra, hanem approdonként szegdeli joságodat, s' ha

s' ha eleintén el szenveded, és engedtz, nem sokáig minden lelki jovajdbul ki forgat, és leg gonoszabbá változtat.

Nem jovallya az ördög elejnten, öld-meg ezt, vagy amazt, légy gyilkos, vér onto, mert terméfzet szerént irtoztato gonoszság, de elejnten meg-gyűlölteti veled, az után réá haragit, s' azután annyira viszen, hogy ne irtozzál vérében is fértőztetni.

Meg-vagyon ennek példája Caimban, a' ki felől az irás azt téfzi fel, *Cùmque essent in agro, consurrexit Cain adversùs fratrem Abel, & interfecit eum. Genes.* 4. Mikor a' szánto földen volnának, réá támada Cain Abelre, és megölé őtet. A' hol Szent Chryfostomus azt mondgya, fokan talán azt vélik, hogy első bűne volt ez Caimnak? nem volt ez első, hanem más appróbb gonoszságok jártanak előre, nem késértette az ördög elejnten ily iszonyuságra, *Sed priùs svasit deteriora offerre, nullum id esse dicens peccatum, deinde invidiæ veneno succendit. Ita sensim in eum illapsus, ad cædem fratris, & negationem sceleris impulit, nec priùs cessavit, quàm malorum omnium verticem imposuit.* Elsőben azt jovallotta, hogy alább valo dolgokat áldozzon Istennek, abban vétek nincsen, szabad véle, azt adgya a' mit akar, és a' minéműt, az után gyűlölségre inditotta, mint ha az fem volna derekas vétek, igy lassan, lassan, közelebb férvén szivéhez, arra vitte, hogy attyafiát meg-ölné, és vétkét el tagadná, és minden gonoszságnak tetejével fejezné bé istentelenségét.

Genes. 4. *v.* 8.

S. Chryfost apud Paraphrasim Jerosolymitanam.

Maga kárával tanulta-meg ezt Szent Dávid, a' kit, ha az Isteni irgalmasság meg nem szánt volna, el sűllyedet volna a' gonoszságnak méllyén, a' mint maga beszélli *Psal.* 117. *Impulsus eversus sum, & Dominus suscepit me.* Tapszigáltatván el hanyatlottam, hogy el esném, és az Ur fel vett engem. A' mely szokat Szent Agoston a' zsido bű-

Psal. 117. *v.* 13.

tűbűl igy olvaſſa: *Ut cumulus arenæ impulſus ſum, ut caderem, & Dominus ſuſcepit me.* Mint a' rakás fövény ugy hányatlottam, hogy el eſném, de az Ur fel vett engem; a' hol Szent Dávid nem a' teſti, hanem a' lelki ellensége felől ſzol, és lélekben, nem teſtben érti hányattatását, és annyit mond, mint a' ſzél eggyik partyárul a' tengernek, a' máſikra fuija a' fövenyet, ugy az ördög a' ſzent malaſzt réſzérűl, a' bűnnek réſzére hajtya az embert, de nem egyſzerſmind, hanem kicſint, kicſint kap fel a' ſzél a' fövenybűl, s' mind addig kapdozza, mig éppen által nem hajtya, ugy az ördög, nem viſzi erővel hirtelen a' jorul a' gonoſzra az embert, hanem kicſinyenként, majd egy fogyatkozáſra, bocsánando vétekre, az után haláloſra. Igy hajtogatta Szent Dávidot, elsőben cſak arra vette, tekéntſen ki az ablakon, azután nyájas beſzédre ingerlette, az után házaſság tőréſre, utolljára gyilkoſságra, és annyira vitte, hogy éppen el veſzet volna, ha nem kőnyőrült volna rajta az irgalmas Iſten.

Lect Hebr. Aug. apud Novar.

Ezen a' próbán volt Szent Péter *Matt. 26.* a' mint Szent *Paſchaſius* fel jedzette. *In prima negatione ſua coram omnibus dicit tantùm. Neſcio quid dicis. In ſecunda verò negat cum juramento. Porro in tertia dicitur, quòd ceperit deteſtari. Graviùs quidem, ac graviùs negat, quia quantò profundiùs in negatione vadit, tantò etiam cum juramento ampliùs peccat.* Igy jártak ezek, s' te ki vagy ezekhez képeſt eſztelen bűnős lélek? hogy nem tartaſz az ördögnek incſelkedéſétűl? nem nagy dolog a' templomban nem jőnni, s' nem jőſz, ugy de nem látod-é micſoda tört vetett az ördög házadban? ágyadban? vagy ottan a' hol űdődet tőltőd? Adná Iſten ne volna ſenki, a' ki egy henyéléſe miatt, utolſo gyalázatokra jutott, de bizonyos az, hogy a' kik meg-vetették a' kiſſeb vétkeket, és fogyatkozáſokat, undoku l

Paſchaſius

dokul el eſtenek, s' későre bánkottanak miatta. Nem üres mondáſa volt az *Victriacus* Cardinálnak *ſerm. 3. paraſc. Perſeverare in peccato, dat incrementum ſceleris, & quia modica ſpernit cadit ad majora*; Csak azért-is, hogy ki bűnébűl ki nem akar térni, igen neveli iſtentelen cſelekedetit, és a' ki az apro vétkeket meg-veti, nagyobbakban eſik. De mi kővetkezik utánna? nagy fenyegetés, nagy jaj, és bűntetés. *Iſaiæ 5. Væ qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis, & quaſi vinculum plauſtri peccatum.* Jaj néktek, a' kik a' hamiſságot a' hivságnak kőtelejvel vonſzátok, és mint a' ſzekér kőtéllel a' bűnt! A' Chaldæus olvaſſa, *Væ, qui incipiunt puſillum peccare, trahentes peccata in funiculis vanitatis, augentur, & creſcunt, donec fortiora facta ſunt, & quaſi vinculum plauſtri peccata.* Jaj azoknak, a' kik keveſſenként, és kicſinyekben vétenek, a' hamiſság kőtelein vonván a' bűnőket, nevelkednek és ſzaporodnak, mig meg nem erőſsődnek, és ollyanokká nem léſznek, mint a' ſzekér kőtelej az ő vétkek; A' kőtél gyárto egy ſinyeget a' máſikhoz ſodor, s' addig ſzaporittya, mig vaſtag kőtelet nem cſinál, &c. Igy a' bűnős kicſinyen kezdi, s' addig ſzaporittya, és neveli; mig oly erős kőtelet nem ſodor, a' mely őtet pokolra vonnya. Oh eſztelen ember! tanuly a' ſzu fereg kár tételébűl, &c. nincſen fűréſze, fejſzéje, s' mégis le ſzakaſztya a' gerendát, igy a' bűnős kicſinyekben enged az őrdőgnek, és mindeneſtűl el véſz. Nem kicſin késértet volt-é az, a' mellyel egykor egy Manichæuſt halála orájan késérte a' gonoſz lélek (a' mint Sz. Agoſton beſzélli, *in illud: Omnia per ipſum facta ſunt. Joan. 1.* Cſipdezték a' beteget a' legyek, s' mikor fajdalmi kőzőtt, el buſult volna, az a' gondolat űtközék elméjébe, lehetetlen dolog, hogy ezek a' legyek az Iſtennek alkotmányi volnának. Oh balgatag gondolat! kapot rajta a' ké-

Victriacus Cardinalis ſerm. 3. in paraſc.

Iſaiæ c. 5. v. 18.

sértö, és azt hozatá ki elmélkedésébül, tehát a' szunyogok sem az ö alkotmányi, mert azok még inkáb kinozzák az embert, tehát a' kigyók sem, mert ezek mérgesebben harapják meg az embert; mi volt könnyebb, mint ezt bujában el hinni? tehát a' kigyók sem, a' mellyeknek hatalmassabb a' mérge, mind egy az oka egyiknek, a' másikkal, el hiszi nyavalyás, utánna többet vét, tehát az öreg Elefántok sem, mert ezek hadi fegyvert hordozván, ezereket vesztenek el; ha azért, egyik nem alkotmánya az Istennek, mert ártalmas, következendö képpen a' másik is ollyan; Végtére azt hozzá ki, tehát az ember sem, mert hiszem, egy sem árthat annyit, a' mennyit az ember, embernek; ez ágyukat önt, falokat ront, seregeket veszt, országokat dúl és pusztit, egy szoval, ennek ereje elött, nincs oly álhatatos kösziklá, a' mellyet el ne horgyon, nincsen oly folyo viz, a' mellyet el ne téritsen, nincsen oly bástyás erösség, a' mellyet fel ne forgassan, tehát e' sem alkotmánya Istennek. Ah! vigyáz türhetetlen beteg, kevésre állottál, de sokon végezed el kötödésedet, meg-ejt, a' kivel tusakodol. Azonban meggyözetik elméjébe, réá áll, el hiszi az ördög függaláit, és tellyességgel magát-is meg-tagadgya az alkotót, s' mikor ily esztelenül törében ejti magát az ördögnek, ki mulik a' világbul, meg-hal, és oda szál, a' hová szállanak ellenségi, az alkotó Isten becsületének. Nyomorult ember! vetette volna ki elméjébül az elsö gondolatot, annyira nem gázolt volna bé a' kételkedésben, de mivel, egyikrül a' másikra lépet, értetlen, és bús elméjével örök kárhozatyát nyerte; Hogy azért igy ne járjunk, *Principijs obsta, sero medicina paratur.* üdején elejét kell vennünk, s' csak azt mondanunk, *Vade Satana*, távozzál sátan, és

igy

igy el pirongatván, győzedelmeſſekké váltok, s' a' mely életet el akart tévelyiteni, meg nyerjük, ugymint az örökké valo életet, és boldogságot. Amen.

BÖJT ELSÖ VASARNAP,

NEGYEDIK PREDIKACZIO.

Pártyát fogja ezen beſzéd, az ördögnek, azok ellen, kik, minden gonoſz cſelekedeteket réá fogják.

Mitte te deorſum. Matt. c. 4. Bocsásd alá magadat. *Matt. c. 4.*

VRunkat a' máj nap cſalárdsággal késértö ördögnek gonoſz tanácſa, honnan vétetett légyen, hogy a' Kriſtus, Iſteni fiuságának valoságát a' templom tetejérül valo le bocsátkozásábul probálgatta, ki ki, az Irás tudók közül, elméje ſzerént visgállya: kik abban megegyezvén, hogy hivságos dicſekedéſre akarta venni, más elmés okokra-is fakadnak ki; némellyek azt vélik, hogy ha le bocsátkozot volna, abbul inkáb ember fiának itéllette volna, mert emberi fogyatkozás az, hogy mindenkor alább, alább ſzállyon, de abban-is meg-cſalta volna magát a' késértö, mert noha fogyatkozás az emberben, a' le ſzállás, de nagy cſuda tétel az Iſten Fiában, a' ki mennél alább ſzálhatot, ugy ſzállott le, mivel Iſteni dicsöségébül, menyékbül a' földre, az emberi homályban, ſzolgája képében bocsátkozot le; ha azért elméſſen akarta maga dicſekedésére venni, alkalmatoſſabb lett volna

azt

azt mondani, ha Istennek Fia vagy? mindenek láttára emelkedgyél fel az ég felé, a' magasságban. De a' mint *Hugo* Cardinál vette eszében, nem volt ebben oly ostoba az ördög, hogy fel nem találta volna modgyát ennek a' tanácsnak, hanem a' nagy gyűlölsége, mellyel gyűlöli az embert, nem engedte, hogy fel menetelt jovallyon. *Ita affligitur diabolus, in exaltatione hominis, ut nec tentando, ascensum velit persvadere cæleſtem.* Annyira gyötrödik az ördög, az embernek fel magasztaltatásában, hogy csak mégkésértve se akarja jovallani az ég felé valo fel emelkedését, igen meg-tartván azt, a' mit *Eccles. 26.* a' Sirák fiától hallott: *Tolle adversarium, & afflige inimicum.* Vedd a' te ellenkezödet, és nyomoritsd meg az ellenséget. *Omnes enim cadere optat ut saltèm aliquando possit dicere, prævalui adversùs eum. Psalm. 12.* Mert ö mindeneknek nyakok szakadását kivánnya, csak azért is, hogy valamikor azzal dicsekedhessék, meg győztem, erőt vettem rajta. Minek okáért minnyájan reá támodnak, és átkozzák gonosz szándékjáért. *Theophilactus* igy átkozza: *Quamvis Dei Filius erat, non ideo ô maledicte! præcipitare debebat se ipsum; tuæ crudelitatis est, præcipitare, Dei autem est, salvare.* O átkozot lélek! ha szintén Isten Fia volt is, le kellette azért magát vetni! a' te kegyetlenséged az, hogy nyakra főre veszed azokat, kik hozzád tartanak, az Isten dolga, szabaditani, meg tartani, és üdvöziteni, a' ki felöl meg-vagyon irva: *Dominus erigit elisos. Psalm. 145.* az Ur azt is fel emeli, a' ki, ki vettetik.

Hugo hic in Matt.

Eccl. c. 36. v. 8.

Psalm. 12. v. 5.

Psal 145. v. 8.

Hasonlo képpen a' máj napig minnyájan átkozzák mások-is az ördögöt gonosz tanácsiért, és késértetiért, mert mindenikével alá szállittya az embereket. sőt nemis történik oly gonoszság, a' mellyet az ördögre ne fogjanak.

ha

Ha a' tőmlőczben mégyek s' kérdem a' meg-fogot rabot, lopót, vagy tolvajt, miért cselekedted ezt? azt feleli, az őrdőg csalt-meg, ha a' házasság tőrésben tapasztalt aszszonyt kérdem, miért nem feltél a' gyalázattul, a' hohér pallosátul, azt mongya, az őrdőg csalt-meg, minden felől ezt vádolyák. De mivel a' déákok mondása ként, *Non est tam absurda causa, quæ suum non inveniat patronum.* Nincsen oly el vetett ügye senkinek, hogy annak párt fogoja ne találkoznék. Ma én az őrdőgnek lészek *procatora*, és ettűl meg mentem, s' egyedűl az emberre támodok, s' meg-mutatom hogy maga ejti magát veszedelemben, csak arra nézve is, hogy nyilván hallya gonosz tanátsát, *Mitte te deorsum.* bocsásd alá magadat. ő leg nehezebb, és veszedelmesebb dolgot jovall, s' mégis bátran réá áll az ember, mellyet mig meg mutatok, ugy halgassőn ki ki beszédemre, hogy abbul maga bolondságát meg-ismérvén, soha az őrdőgnek ne engedgyen. *Propositio.*

Hogy helyes, és rendes beszéddel mentsem azt a' gonosz lelket, a' mellyet mindenek után valo incselkedéséért, minnyájan vádolnak, azt tészem fel; vagy azért vett a' vétekre, és gonoszságra, hogy erős, és hatalmas, te pedig erőtlen lévén, ellenne nem álhattál, vagy azért, hogy leg kőnnyebb, és kedvesebb győnyőrűségeket jovalván, kénszeritet réá lépni? de se a' nem igaz, hogy ő néki oly ereje volna ellened, mellyel te nem birnál, sem oly dolgot nem jovall, a' mely nyilván ne legyen leg nehezebb, tehát nem igaz, hogy az őrdőg vett a' bűnre, hogy ő gyalázatodnak, és vesztednek az oka.

Es leg elsőbben-is, a' mi az ő erejét illeti, igaz ugyan, hogy magában ollyan, mint az oroszlány, de a' méresz ember ellen, ollyan mint a' fereg. Igy a' kit Szent Job *Job. c. 4. v. 11.*

Tigrisnek mond, a' hetven tolmács *Mirmicalionnak*, az az hangya oroszlánynak nevezi, oroszlánynak a' félénk szív előtt, hangyának a' bátor ember előtt, a' mint Szent Gergely *l. 5. mor. c. 17.* magyarázza Szent Job mondását: *Formicis leo est, volatilibus formica, quia nimirum antiquus hostis, sicut contra consentientes fortis est, ita contra resistentes debilis: si enim suggestionibus ejus assensus præbetur, quasi leo, tolerari nequaquam potest, si autem resistitur, quasi formica atteritur. Alijs ergo leo est, alijs formica, quia crudelitatem illius, carnales mentes vix tolerant, spirituales verò infirmitatem ejus, pede virtutis calcant.* Jol mondatik oroszlány hangyának, mert a' hangyáknak oroszlány, a' tenn repülőknek csak hangya: mert ugyan is, ha az ő suggallásinak engednek, mint az oroszlány, el szenvedhetlen, de ha ellene állanak, mint a' hangya meg-tapodtatik. Némellyeknek azért oroszlány, némellyeknek hangya, mert az ő kegyetlenségét alig tűrhetik el, a' testben merült lelkek, és elmék, de a' kik a' lelki dolgoknak adattattak, s' lelkiek, a' joságnak lábával tapodgyák. Akár minémünek tettesse tehát erősségét, csak erőtlen az ellen, a' ki ellene mér állani.

S. Gregorius l. 5. moral. c. 17.

Ugy, de nem inte? sőt nem rettente mindeneket Szent Péter, annak erősségével? mikor azt kiáltya: *Adversarius vester diabolus tanquàm leo rugiens circuit, quærens, quem devoret. 1. Petri 5.* Vigyázzatok, mert a' ti ellenségtek az ördög, mint az ordító oroszlány kerül, keresvén kit nyelhessen el, sőt inkáb azért nem kell tőle tartani, hogy csak kerülve ordit, de senkit meg nem mar, avagy ha kit meg-mar, csak azt marja, a' ki orditásától meg-rettenvén elejben esett.

1. Petri 5. v. 8.

Mire nézve Szent Bernárd igy bátorit mindeneket: *Rugire potest, ferire non potest, rugiat, quantùm vult, quantùm*

tum poteſt, quanta minatur, quanta exaggerat, quanta intentat. Non ſimus beſtiæ, ut nos proſternat vacuus ille rugitus, ſic enim perhibent ad rugitum leonis, nullam beſtiam ſtare poſſe; verè beſtia, verè rationis expers, qui tam puſillanimis eſt, ut ſolo timore cadat, qui ſolâ futuri exaggeratione laboris victus, ante conflictum, non telo, ſed tubâ proſternitur. Ah! ne fellyen orditásától ſenki, orditható, de ſenkit meg nem sérthet, orditſon a' mennyit akar, a' mennyit orditható, ugymint akkor, mikor fokakkal rettent, és fenyeget, mikor fölöttéb nagyra viſzi az alá valo dolgot, mikor minden kéſértetet el követ, hogy végben viheſſe ſzándékját! de ne legyünk mi oktalan állatok, a' kiket csak orditáſá-is le verjen lábainkrul (a' mint ezekrül irják) hogy orditására nem álhatnak lábajkon. Bizony oktalan állat és eſztelen az, a' ki oly félénk, hogy csak félelmébül-is le eſsék. a' ki a' jora valo dolgoknak nehéz voltát el hivén, meg győzetik, és a' harcz elött nem nyillal, hanem trombita harſogáſſal verettetik le.

S. Bernard. ſer. 13. in Pſalm. qui habitat.

Csak hogy (ugy mond) erre, a' teſti kivánságnak bocsátkozott ember, nem álhattam ellene, a' nagy kéſértetnek, nem tűrhettem meg, hogy ahoz a' házhoz nem mennék, a' melyben gyakorta meg-eſtem. A' rágalmazo ember elő áll, s' vádollya az őrdőgöt, nem gyaláztam volna meg felebarátomat, de az őrdőg vitt, a' rágalmazo nyelvek közé akadtam, és vélek eggyütt ugattam. Kiált ellene a' réſzeges torok, s' azt mondgya, gondolatomban ſem volt, hogy meg réſzegedgyem, de az őrdőg vitt a' bor ivok köziben, a' kiknek kedvéért énis meg-réſzegettem. O hamis vádolás! (menti Szent Bernárd az őrdőgöt.) *Illius culpa tuam non excuſat: quidnam ille fecit? nunquid te rapuit? nunquid vim intulit? rogavit, non ligavit, blandiendo attraxit, non violenter traxit, quis te cogebat credere blandienti? aſſentiri attrahenti?* Az őrdőgnek vét-

S. Bernard. ep. ad palem puerũ.

vétke a' te bűnödet nem szépiti, mert ugyan-is, mit cselekedet ő: nem de, el ragadott-e? erőszakot tette rajtad? Ah! csak kért ő téged, hogy hizelkedésének hinnél! hogy engednél hivatallyának, nem vitt kötve, ha vont, hizelkedve vont, nem erővel? tudtad jol, hogy imitt-is, amott is meg-estél, miért mentél a' veszedelem hellyére, tudván nyilván, a' Szent Lélek mondását, *Qui amat periculum in eo peribit*, a' ki szereti a' veszedelmet, abba vész el. Tudtad hogy a' szurokkal meg-mocskolod kezedet, miért nyultál hozzá? tudtad hogy a' puskapor fel lobbanik a' tűznél, miért tetted hozzá? tudtad hogy meg éget a' tűz, miért vetted markodban? Nem az ördögé tehát, hanem a' magad fesletsége oka, hogy megestél, mivel a' ki a' korpa közé elegyiti magát, meg-étetik a' sörtésektűl, ugy a' ki veszedelmét keresi, réá akad.

Eccles. 3. v. 27.

Erre nézve kiált a' Szent Lélek, *In via ruinæ non eas, & non offendes in lapides, nec credas te viæ laboriosæ, ut ponas animæ tuæ scandalum. Eccles. c. 32.* Veszedelmes úton ne járji, és nem ütközöl meg a' kövekben, és nehéz útra ne induly, hogy botránkozást ne tégy lelkednek. A' mely szokat a Siriaj nyelv igy olvalla: *Ne confidas te vijs iniquorum, & in vijs tuis esto cautus.* Ne bizd magadat, az istentelenek útyára, és a' magad utain légy szemes: az az, másók gonoszsága után ne induly te, mert vagy estek azok meg, vagy sem, te meg esherel.

Eccles c. 32. v. 25.

Semmit sem foghatunk az ördögre, erős késértetiért, mert meg vagyon irva, *Fidelis Deus, qui non patitur, vos tentari super id, quod potestis. 1. Cor. 10.* Hiv az Isten, és nem enged titeket késértetni, azon felyűl, a' mennyit el tűrhettek. Ha ki, maga nem keresi a' bűnt, s' csak egyedűl a' késértet miatt ingadozz, immár-is kész az Urnak ki nyujtott keze, annak segitségére, és igy akkor sem tarhat az ördögnek erejétűl. Ré-

1. Cor. 10. v. 13.

Régen volt az, mikor az egész világot sanyargatta, és mint a' pőrőly, az úlón a' vasat, ugy verte, és rontotta, a' ki az előtt rontott, most immár meg-rontatott: és azért csúdálkozva kérdi Jeremiás, *Quomodo confractus est, & contritus malleus universæ terræ? c. 10.* Mi képpen? s' hogy rontatott, és tőrettetett ősszve, az egész földnek pőrőlye? mintha azt mondaná, látom romlását, de nem foghatom meg erejét annak, a' ki meg rontotta, mivel ennek ereje az egész világot meg-győzte? de meg felel *Origenes hom. 3. in Joan.* és réá mutat arra, a' ki ezzel birt, *Christus confregit in deserto, cùm tentatus dæmonem prostravit, contrivit autem penitùs in passione.* Nem más, hanem Krisztus Urunk rontotta meg, és ősszve tőrte ezt a' pőrőlyt, mikor a' pusztában kísértetekor, le verte, azután pedig kinszenvedésekor éppen porrá tőrte, az az semmivé tette erejét, mert a' mint a' port, a' szél el ragadgya, és semmi belőle nem marad, ugy az ördögnek erejét porrá tőrvén, semmivé tette. A' mint ezt bizonittya Szent Dávid *Psalm. 14. ad nihilum deductus est, in conspectu ejus malignus.* ő előtte semmivé tétetett a' gonosz. Es ezzel biztattya, s' bátorittya *Nahum* Próféta, a' Juda nemzetségét, az az, az igaz vallásu keresztyéneket, mikor igy szóll: *Celebra Juda festivitates tuas, redde vota tua, quia non adjiciet ultra, ut pertranseat in te Belial: universus interijt. c. 1.* Ah! vigadgy, és úllyed vigan únnepidet Juda, az az keresztyénség, add-meg, a' miket fogadtál Uradnak, mert többé nem gázol fel a' Beliál, az ördög, mivel mindenestűl meg romlott, semmivé tétetett ereje, el veszett.

Jeremiæ c. 10. v. 23.

Origenes hom. 3 in Joan.

Ps. 14. v. 4.

Nahum c. 1. v. 15.

De ambár engedgyük meg, hogy vagyon még ereje, mint az oroszlánynak, mérge mint a' sárkánnak, de hiszem, meg vagyon kőtve, ha abban nem kételkedűnk a' mit látot Szent János: *Vidi angelum descendentem de cœlo,*

Apoc. 20. v. 1.

lo, habentem clavem abyſſi, & catenam magnam in manu ſua; & apprehendit draconem ſerpentem antiquum, qui eſt diabolus, & ſatanas, & ligavit eum. Apoc. 20. Láték egy angyalt le ſzállani az égből, a' kinek kezében a' kietlenségnek, a' pokolnak kulcſa vala, a' mellett egy nagy láncz kezében, és meg-ragadá a' sárkánt, a' régi kígyót az ördögöt, a' késértőt, és meg-kőté őtet. Mi formán árthat tehát még-is? mert bizonyos az, hogy ſokakat meg-mar, és őrökké meg-is öl, de nem máſokat, hanem a' kik magok mennek a' láncz alá, fogaj közé, az az, magok kereſik az alkalmatoſságot a' vétekre. Melyre Szent Agoſton így ſzoll: *Videte fratres, quàm ſtultus homo ille, quem canis poſitus in catena mordet; Tu te illi, per voluntates noli adjungere, & ille ad te non præſumet accedere, latrare poteſt, ſollicitare non poteſt, niſi volentem, non enim cogendo, ſed ſvadendo nocet, non extorquet nobis conſenſum, ſed petit. ſer.* 197. *de tempore.* Láſsátok, ha nem bolond-e az az ember, a' kit a' láncznál lévő kuaſz meg-harap? Ne közelgés te hozzá akaratoddal, és ő nem mérészel hozzád jönni, ugathat ő, de csak azt kiſzti, a' ki maga akarja, mert ő nem kinſzeritve, hanem jovalva árthat, nem veſzi ki belőlünk erővel a' mi tetzésünket, és ſzavajra réá állásunkat, hanem csak kéri. A' mellyekből azt hozom ki, tehát hamiſſan vádollya a' meg esett ember, az ördögöt, hogy ez oka az ő bűnének, mert ereje el rontatott, és ha vagyon-is meg vagyon kőtve.

S. Auguſt. ſerm. 197. *de temp.*

De azért sem vádolhatod bűnös ember az ördögöt, hogy kedves, könnyű, és édesded dolgokat jovall, és parancsol, mert leg nehezebbeket, és éppen el' tűrhetetleneket jovall, s' még-is inkáb engetz ennek, mint az Iſten könnyű parancſolatinak?

Mi nehezebb a' ſzűléknek, mint ſzerelmes gyermeket

ket

ket meg-ölni ? s' mégis ezt parancsolta eleinten, és végben vitték. Ezt cselekették a' Cananeusok, Jebusæusok, Fereseusok királyi, kikrûl a' Szent Lélek *Sapient.* 12. azt mondgya Salamon által, *Per sacrificia injusta filiorum suorum necatores : 4. Regum 23.* áldozatokat tettek, és az ô fiajkat kegyetlenûl meg ölôk voltanak, Manasserûl a' tétetik fel, hogy ô-is ollyan oltárokat épitett, a' mellyeken magok fiajt égették az ô népej. *Sap. 12. v. 4.* *4. Reg. 23.*

Ezt cselekedte Acház Király, *4. Reg. 16. Filium suum consecravit transferens per ignem secundùm idola gentium.* A' ki a' fiát-is meg-áldozá, által vivén a' tûzôn, a' pogányok bálványa szerént; A' Carthago városabéliek, esztendônként dézmát adtanak Jupiternek, magok gyermekébûl. Indiában *Mexicum* nevû városban, minden esztendôben huz ezer gyermek szivét áldozták az ördögnek. Molokban, mikor a' gyermekeket veszteték, dobokar vertenek, hogy a' nagy zörgés csattagás miatt, ne hallassanak sirások, és jajgatások, ne talán valaki meg szánván ôket el ragadná az áldozatrul. ezek az ô parancsolati, s' könnyûk-e ? *4. Reg. 16. v. 3.*

De a' máj napig-is könnyû dolgot kére a' fajtalanoktul ? mikor mindenektûl ki üresiti ôket ? kik mennél többet költenek az ô undok dögökre, annál többet kivánnak ezek ô tôlôk, éijel és nappal azon törik fagattyák elméjeket, hogy szeretetek meg ne alugyék, kedvekbûl ki ne essenek ? könnyû dolgot parancsol-e az úton állonak, hogy halálra vesse a' fejét ? a' lopó éijeli vigyázásával keresi akaszto fajat, a' részeges bor itallal feje fajasát, szemej világtalanitását, és minden tagjajnak romlását.

Könnyû dolgot parancsol-e ? a' nagyra vágyoknak ? mikor sok sûveg vetésre, térdhajtásra, hizelkedésre, udvarlásra kinszeriti ? szépen szoll egy felôl *Cyprianus l. 2. ep. 2.*

ep. 2. Illum vides, qui amictu clariore conspicuus, sibi fulgere videtur? quibus hoc sordibus emit ut fulgeat? quos arrogantium fastus pertulit? quas superbas fores, matutinus salutator obsedit? quot tumentium contumeliosa vestigia stipatus clientium cuneis ante præcessit, ut ipsum etiam salutantium comes post modum pompâ præcederet? Láttal-e (ugy mond) ollyat, a' ki ékessebb köntösben öltözve magának tündökleni láttatik? mit vélsz? mennyi gyalázatos, és el vetett szolgálatokkal vette ö azt hogy fenylyék? menyi kevélyen, ötet meg-vetö szoknak el türésével vásárolta? hány paloták ajtáját köszöntötte reggeli elsöségével, hány fel fualkodtaknak kellett elöttök a' több cseléddel járni, hogy ma holnap ötet is illyen pompás fokaság köveſſe? mint a' tevének elöbb a' földig kell le hajlani hogy terhét fel vegye görbe hátára, ugy kell a' tisztt elött embernek magát alázni, s' mit nyér? hanem terhet, bús aggodalmat? könnyük-e ezek?

Cyprian. l. 2. ep. 2.

De mind ezeken felyül nem nyilván szoll-e? *Mitte te deorsum. Si cadens adoraveris &c.* Bocsásd alá magadat, nem azt mondgya-e, ha le borulván imádasz? O türhetetlen parancsolatok! s' mégis réá állanak az esztelenek. Bizony (ugy mond *Cyprianus*) *Si consenseris, ut concidas, casus tui, te non potes excusare improvidum, cùm ipse sibi earum, & ruinam prænominet, & præcipitium exigat. serm. de jejunio & tent. in fine.* Ha réá állasz, hogy le bocsátkozva alá essél, nem mentheted magadat, hogy le esésedet elöre nem láttad, mert le esésedet nyilván meg mondotta, és nyakad szakadását kivánta. Egy szoval nem vádolhatod, mert ö azt jovallya: *Mitte te deorsum.* alá alá bocsátkozzál, hová? pokolra, az örökké valo kinokra.

S. Cyprian. ser. de jejun. & tent. in fine.

O bolond elme! esze veszet ember! valaki, ily szemlátomást engedtz a' bünnek, és az által az ördögnek! sen-

ki

ki gyalázását maga szemben nem tűrheti, s' mi képpen vagyon az? hogy illy nagy esztelenségre, minden gonosz igyekezétűek réá állanak? senkinek szeme fényét el nem tompitya az ördög, eszét meg nem rontya, erőszakot senkin nem tészen, hanem csak jovallya, a' roszat, mindeneket kinál a' kárhozattal. Valaki el esett ne fogja az ördögre, mert a' mint Szent Bonaventura szoll Arany száju Szent János tanitásából: *Non tetigit, non impulit, non appropinquavit, sed tantùm dixit, mitte te deorsum, ut sciamus, quia omnis, qui diabolo obedit, ipse se deponit deorsum.* Senkihez eddig nem nyult, senkit nem taszitott, senkihez nem közelitet, hanem csak távulrul azt mondotta, bocsásd alá magadat, hogy tudgyuk azt, valaki az ördögöt halgattya, és enged néki, maga veti alá magát a' kárhozatra.

Meg vagyon azért mentve az ördög: de te bé vagy vádolva bűnös lélek, valaki testedért és annak gyönyörűségéért tisztátalanságra adod magadat, valaki torkodért eszedet be issod, valaki hamissan másét kivánod, valaki rendetlenül mások fölött akarsz héjázni, valaki magadat fel fujván egyebeket meg-vetsz, te vagy bűnös, tégedet vádol maga is az ördög.

Ah! tehát nyisd fel szemejdet, ha a' jora be huntad, s' lássad hova indultál le bocsátkozásoddal, s' ha nagy ellenségednek tartod az ördögöt, mert ő késért a' gonoszra, ne légy te annál magadnak nagyobb ellensége, és hohéra, hanem akár mit jovallyon ő, te vesd-meg, s' nem alá, hanem fel szándékozzál jobnál jobb cselekedetekre, és azok által üdvösségedre, s' ugy nyered-meg azt, hogy minden inségedben késértetid üdején, az Angyalok szolgályanak; Mellyet a' győzedelmes Jesusrul mindeneknek szivből kivánok.

Amen.

BÖJT MASODIK VASARNAP,

ELSŐ PREDIKACZIO.

Az Atya Istennek kedves az ő Szent Fia Kinszenvedéséről valo emlékezetünk, nékünk pedig üdvösséges, és haszнos.

Apparuerunt illis Moyses, & Elias cum eo loquentes. Matt. 17.

Matt. 17. Meg jelenének nékik Moyses, és Illyés szolván véle.

Dicsőséges szine változásáról Urunknak gondolkodván, a' melynek látására három tanitványát magával fel vitte volt a' Tábor hegyére, nem annyira akadozok azon, miért láttatta Isteni dicsőségét, és fényességét előbb, hogy sem mint halálán által esett volna; mert mindgyárt a' jut eszében, hogy az ő tanitványinak hitekben valo meg-erősitésére mutatta méltoságát, ne találtán ma, holnap szánt szándékkal fel vett erőtelenségét, látván a' Zsidók kezében, meg botránkoznának, azt gondolván, hogy ő sem több egy embernél, és több erővel nem bir, mint akár ki is közzülök, s' következendő képpen csupán csak ember. A' mint jol int *Lucas Burgensis in luc. 9. Notandum diligenter est, ut observes, quomodo Jesus ita semper studuerit docere discipulos suos dignitatem suam, ut non ignorarent humilitatem; & vice versâ ita humilitatem, ut non obliviscerentur dignitatem, quod perfici non posset redemptio nostra, si deesset altera.* Jol eszünkben kell vennünk, hogy az ő tanitványit Krisztus Urunk mindenkor

Lucas Burgens. hic in luc. 9.

ugy

ugy oktatta az ő méltosága felől, hogy alázatosságárul el ne felejtkeznének, és viszontag, ugy adta elejkben alázatosságát, hogy méltoságárul-is meg-emlekeznének, mert a' mi váltságunk végben nem mehetet volna, ha kettő közzűl eggyik héjával lett volna. E' felől azért nem kérdezkedem; hanem két más kérdés támad, eggyik az, miért parancsolta ott lenni, szintén ezt a' két Profétát, Moysest, és Illyést? nem lött volna-e illendőbb? hogy ezerni ezer Angyalokat helyheztetet volna a' hegy körűl? és azokkal dicsőittette, s' imádtatta volna magát? a' másik kérdés az, beszélgettek (ugy mond Urunkal Szent Máte) de mit? s' mi felől beszélgetek?

Az elsőre meg-felel Szent *Chrysostomus homil. 57. in Matt. Ut tam mortis, quàm vitæ potestatem habere liquidò ac verè credaretur, utque superiorum, & inferiorum Dominus ostenderetur, idcircò Moysen jam mortuum, & Eliam, qui nondum id passus est, in medium produxit.* Azért hitta ezeket elől, hogy mind a' halálon, s' mind az életen valo hatalmát el hinnék, és mind az oda fel, s' mind az alatt valók, Urának mutatná magát lenni, és azért a' meg-holt Moysest, és még a' meg nem holt Illyést állitotta elől, mert ugyan-is ezer esztendővel az előtt, lés őt százzal holt-meg Moyses, Illyés pedig ezer esztendővel az előtt ragattatot volt el tűzes szekérben, és igy látnák, hogy mind az elevenek, s' mind a' holtak engednek szavának. *Chrysost. in Matt. hom. 57.*

Mit szollottak, és mit beszéllettek pedig Urunkal? noha Szent Mate nem emliti, de meg mondgya Szent Lukács *cap. 9. Dicebant excessum ejus, quem completurus erat in Jerusalem.* Beszéllik vala az ő ki mulását, mellyet bé tellyesitendő volt Jerusalemben, oh szomoru beszéd! keserves emlékezet! közben száll itten Szent Agoston *de hæresibus cap. 5. Hæccine sunt læta colloquia, quæ huic sanctæ* *Lucæ 9. v. 31.* *Augusti. de 5. hæres. c. 5.*

ſolemnitati conveniebant? hæc ſermonis materia inter tot gaudia miſcenda erat? Ezek-e a' vig beſzédek? a' mellyek illyen dicsőſséghez illettek? Illendő volt-é, hogy illy nagy vigaſság kőzzé, illyen ſzomoru beſzéd egyelitteſsék? maga meg-felel a' ſzent Doctor, s' azt mondgya: *Domino Salvatori, quæ materia loquendi gratior? quàm de ſalute, & redemptione mundi tractare.* A' mi ſzerelmes Meg-váltó Urunk előtt, nem lehetet kedveſſebb beſzéd, mint a' világnak meg-váltásárul, és üdvőſségérűl rendelt beſzéd. Ah! tehát, mi-is ezt tanullyuk-meg a' máj napon, hogy leg gyakrabban az ő keſerves Kinſzenvedéséről elmélkedgyűnk, és beſzéllyűnk, mert mind néki, s'mind Szent Attyának kedves, nékűnk pedig felettébb haſznos, és üdvőſséges. Mellyet meg-is mutatok.

Propoſitio.

Tőb ezer eſztendők forgattanak el, miútta a' mennyej dicsőségben ki mondhatatlan vigaſsággal, és őrőmmel muſikáltanak az Angyalok, áldották, és magaſztalták a' fölséges Iſtent, de mind annyi üdőbéli muſikánál-is kedveſſebnek láttatot lenni az az ének, a' mellyet Urunk Kinſzenvedéſe után az ő ſzent Vére által üdvőzült lelkek éneklettek, mert ujnak mondatik, csak azért-is a' régieknél kedveſſebb, mert uj.

Meg cſendeſſettek volt egy keveſsé a' mint elmélkedem az énekes Angyalok, s' talán éppen a' volt az az üdő, a' mellyet emlit az Iſten titkajban réſzes Szent Já-
Apoc. 8. v. 1. nos Apoſtol: *Factum eſt ſilentium in cœlo, quaſi mediâ horâ. Apoc. 8.* Cſendeſség lőn menyben, mint egy fél oráig; el hittem mind addig, mig a' bé pecsételt titkok könyvét fel bontogatta a' meg-ölt bárány, ki mihelet azt megnyitotta, mingyárt huſzon négy vének le esének a' bárány előtt, mindenikének cytarájok lévén, és énekelnek vala uj éneket, *Cantabant canticum novum.* s' vallyon mit találj-

találhattak az üdvözült Kántorok ujjat? hogy az Angyalok mind eddig-is ollyant nem énekléttek? ha hatalmárul kellet dicsíreteket mondani Istennek, azt immár régen el énekléték, mikor a' menynek, és földnek teremtéséért dicsérték; ha bölcseségérül? régen el mondották volt azt az éneket, a' mellyet azon kezdettek el, *Quàm magnificata sunt opera tua Domine, omnia in sapientia fecisti. Psalm. 103.* Oh! mely igen fel magasztaltattak a' te cselekedetid Uram! mindeneket bölcseséggel cselekedtél: Ha gond viselésérül kellet dicsirni? vége volt immár annak az éneknek-is: *Omnia à te expectant ut des illis escam, dante te illis colligent, aperiente te manum tuam, omnia implebuntur bonitate.* Mindenek tôled várnak, hogy eledelt adgy nékik üdejekor. Te adván nékik fel szedik, fel nyitván a' kezedet mindenek bé telnek joval. Hallatott immár igazságárul-is az az ének, *Justus Dominus in omnibus viis suis, & sanctus in omnibus operibus suis. Psalm. 144.* Igaz az Ur minden útajban, és szent minden cselekedetiben. Szentségérül szûnete nem volt annak az éneknek, Szent, Szent, Szent. Mit énekléttek tehát az emberek, a' mire nem akadtanak volt az Angyalok? Ah! uy volt a' mi üdvözitônknek Kinszenvedése felôl valo ének, és azért igy énekléttek. *Dignus es Domine accipere librum, & aperire signacula ejus, quia occisus es, & redemisti nos Domine in sanguine tuo ex omni tribu, & lingua, & natione. Apoc. 5.* Mélto vagy Uram el venni a' kônyvet, és fel nyitni annak pecsétit, mert meg-ôlettettél! (oh valoban uji ének! az Istennek Fia halálárul!) és meg-váltottál minket a' te véreddel, minden nemzetség, és nyelv, és nép, és nemzet kôzzûl. *Et fecisti nos Domino regnum.* és tettél minket a' mi Istenünknek országgá.

Psalm. 103. v. 24.

Ibid. v. 28.

Psalm. 144. v. 17.

Apoc. 5. v. 9.

A' hol *Rupertus* Apátur azt vészi észében, hogy ezt,

nem az Angyalok, hanem az emberek találták elsőben az éneket, *Soli homines sunt, qui primi inter Angelos, & ante creaturam primam in isto cantico perhibent testimonium, dicendo, quoniam propter nos occisus es, & redemisti nos.* Egyedül az emberek azok, a' kik az Angyalok között minden teremtet állat előtt, ezen énekben bizonyságot tettenek Urunk nagy szeretetéről mondván: mélto vagy, mert meg-ölettettél, és meg-váltottál minket.

Rupertus hic.

Uijnak mondatik pedig ez az ének, mert a' zsidó nyelven *nunquam* annyit tészen, mint *præcipuum* kiváltképpen valo, és leg méltoságosabb dolog, *Passio enim glorificationis agni, & Ecclesia causa fuit.* Mert a' Kinszenvedés a' bárány dicsőjtésének, és az Anyaszentegyháznak oka volt, s' azért mondatik *Psalm. 149. Cantate Domino canticum novum.* Enekellyetek az Urnak uij éneket, tudni illik az ő Fiának Kinszenvedését. Uijnak mondatik pedig az Ur Szenvedésének emlekezete, mert mindenkor kedves.

Psal. 149. v. 1.

Guilbertus Apátur szava ez, *Verè novum, cujus nescit antiquitatem materia, fastidium gratia, quæ semper est in amore recens, & usu recentior.* Bizony uij ének, a' Kristus Kinszenvedésének emlékezete, mert a' felől valo beszédünk, soha nem tud óságot, soha annak kedvessége nem unalmas. A' szeretetben mindenkor uij, s' annál uijab, minnél gyakrabban emlited. Nem héába tehát *Loquentes cum eo*, mind annyi dicsőségben-is, a' melyben láttatta magát Kristus Urunk, a' felől beszélgettek a' Próféták, tudván jol, hogy kedvesebb beszédet nem indithatnak, mint ha az ő kinnyajrul, és halálárul szollanak.

Guilbertus Abb. in cap. 5. Apoc. apud Sylv.

Es ugy is vagyon, mert mennyetek a' vitéz Generálok köziben, s' meg-hallyátok, hogy kedvesebben semmit nem beszéllenek, mint azt, mi formán sebessittettenek

nek meg hazájokért, és nemzetekért, hol, s' mi modon esett rajtok a' lövés, és vágás, mint éheztek, szomjuhoztak, menyit szenvedtenek, és ha szoval ki nem mondhattyák, sebek hellyejből bizonyittyák hivségeket, és szereteteket az alattok valokhoz; mivel Szent *Chrysostomus* beszéde szerént *serm. 6. de pass. Adversis probatur amor, affectio pensatur periculis, pœnis examinatur dilectio, morte perfecta charitas innuitur.* Az ellenkező dolgokkal bizonyittatik meg a' szeretet, veszedelmekkel a' szives alatta valojhoz valo hajlandoság, kinokkal vétetik ki a' szeretetnek valosága, és halállal erősittetik. *Chrysost. serm. 6. de pass.*

Nem-is tudom, miben találhatnánk jobban kedvét, mint mikor azt kiáltyuk, *Redemisti nos Deo.* Meg váltottál minket Istennek. Mert ez annyit tészen, mint ha azt mondanánk ugy mond *Richardus de Sancto Victore. Dignus es, quia solus à peccato alienus occisus es, & redemisti nos, non te, quia sine peccato extitisti, Deo, ut simus Dei, qui prius eramus diaboli*; Dicsőjttessél örökké, mivel mélto vagy arra, mert idegen lévén a' bűntül, meg ölettettél, és megváltottál minket, nem magadat, mert bűn nélkül voltál; Istennek váltottál meg, hogy azután Istenné lennénk, a' kik az előtt ördögé voltunk. *Richard de S. Victor.*

Ezt pedig nem egyel, kettővel cseleketted, hanem minden nemzettel, néppel, és nyelvel, a' kik noha kűlömbőznek, erkölcsel, szollással, cselekedettel, és messze egy mástul el szélettenek, ugy váltottad te Istenhez viszsza, hogy a' kik el szélyettenek egyben gyűjtenéd, *Tu redemisti Deo, ut faceres filios Dei, qui erant dispersi congregares in unum. Rupertus lib. 4. in Apoc.* Te váltottál mindeneket meg, hogy Isten fiajvá tenned őket, és a' mely Isten fiaj el szellettenek volt, egyben gyűjtenéd. E' volt az az ének, a' melyre el némultak az Angyalok, mikor *Rupert. lib. 4. in Apoc.*

éneklet-

éneklették az emberek, e' volt a' Szentek beszéde, a' mellyet, mint uijat, soha hallani meg nem unnya, sőt fölöttéb kedvelli a' halottajbul fel támadott, és az ő Attyának jobja felől ülő szerelmes Meg-válto Jesusunk.

De az Atya Istennek-is menyire tetzik, nyilván vagyon abbul, hogy Isaias Próféta által rendel beszélteti Szenvedését, és utolljára azt mondgya: *Pro eo, quòd laboravit anima ejus, videbit, & saturabitur in scientia tua, justificabit ipse justus servus meus multos, & iniquitates eorum ipse portabit. Isaiæ c. 53.* Mivelhogy munkálkodot az ő lelke, meg-láttya, és meg-elégedik, az ő tudományával, ő az én igaz szolgám meg-igazit sokakat, és azok hamisságit ő hordozza.

Isaiæ c. 53. v. 11.

Mely szeretettel tele cselekedetiért számtalan sok jokkal áldgya, és az erősek ragadományit néki igéri: A' mely szokat a' hetven tolmács igy forditotta. *Vult Deus auferre laborem animæ ejus, ostendere ei lumen, & formare intelligentiâ justificare justum, bene servientem multis.* El akarja venni az Isten az ő lelkének fáradságát, és munkáját, a' világosságot néki meg-mutatni, és értelemmel tőlteni, és az igazat meg-igazitani, a' ki sokaknak jol szolgált. Az az, mivel annyi jot tett mindenekkel, meg-láttya hasznát szolgálattyának, mert én elméjeket meg-világositom, a' kik az ő szenvedésérűl elmélkednek, és néki adom örők dicsőjtésére, ki légyen pedig az a' jol szolgálo mindeneknek, ki ki által láttya, hogy nem más, hanem Kristus Urunk, a' mint *Cyrillus Alexandrinus tom. 1. lib. 5. in Isaiæ c. 53.* szoll: *Justus autem bene serviens multis non alius quisquam intelligi potest, præter Deum Dominum nostrum Jesum Christum.*

Cyrillus Alex. tom. 1. l. 5. in Isaiæ cap. 53.

Ki hogy felőle soha el ne felejtkeznénk, világ végezetéig az Oltári Szentségben nálunk hatta szent Testét,

és

és vérét, de hozzá tette azt *In meam commemorationem facietis.* Szent Pál is *1. Cor. 11. Quotiescunque manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis.* Valamenyiszer eszitek e' kenyeret, és iszszátok a' pohárt, az Ur halálát hirdetitek a' mig el jő, ugy mint világ végezetéig; Abban gyönyörködik tudni illik, hogy mindenkor emlegettyük kinszenvedését. De vallyon miért kivánnya szüntelen felőle valo gondolatinkat? és beszédünket? bizony a' mi jonkra, mert a' ki azt forgattya elméjében, és nyelvén, lehetetlen hogy vétsen. *1. Cor. 11. v. 26.*

Ki tetzik ez Szent Péter szavajból, a' ki a' tanitványokat azzal mentette a' részegségtül, hogy Urunk haláláról beszélgettek. Egyben gyültenek volt azok, és a' Szent Lélek meg szálván őket, csudálatos bölcseséggel kezdettek szollani a' Profetákbul, kiket ismérvén a' nép, és halván azt mondák, *Musto pleni sunt.* ezek mind részegek; de ki vette az illyen vélekedést fejekbül, mikor igy mentette, *Non sicut vos existimatis hi ebrij sunt, cum sit hora diei tertia.* Csudálatos mentség! mint ha nap kelet után három orával, az az kilencz orakor meg nem részegülhettek volna, lehetetlen ugy mond; miért? mert *Horâ tertiâ crucifixus est. Marci 15.* Három orakor feszitetett üdvözitönk, ők pedig szintén arrul beszélgettek, tehát nem részegek, mert nem véthet az, a' ki ezt emliti, s' arrul gondolkodik. *Cyrillus Jerosolymitanus cant. 17.* itélete ez, *Si autem non confiditis mihi, ex ipso tempore intelligatis verum esse, quod dicitur, horâ enim tertiâ crucifixus est,* Ha pedig nékem nem hisztek, az üdőnek tulajdonságából vegyétek eszetekbe, hogy igaz a' mi mondatik, mert három orakor feszittetett fel. Lehetetlen dolog, hogy vétsünk, errül beszélvén, ugy mond Szent Pál 2. *Cor. 5.* mert a' szeretet nem engedi. *Charitas Christi ur-*

Actor. 2. v. 15.

Marci 15. v. 25.

Cyrillus Jerosolym. canth. 17.

2. ad Cor. 5. v. 14. get nos æstimantes hoc, quoniam pro omnibus mortuus est Christus, ut qui vivunt, jam non sibi vivant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est. A' Kristus szereteti kinszerit minket, azt itélvén, hogy mindenekért meg holt a' Kristus, hogy a' kik élnek, már ne magoknak éllyenek, hanem annak, a' ki érettek meg holt.

Mikor Szent Job fiai lakoztanak, borjut ölt meg az Attyok előttök, és nem vétkeztenek, mert látván azt, hogy érettek öletik-meg, meg-tartoztatták magokat a' Job. 1. v. 5. bűntül. Az irás erről igy szoll, *Job. 1. Consurgens diluculo, offerebat holocausta per singulos, dicebat enim ne forte peccaverint filij mei;* A' hetven tolmács olvasta *Olympiodorus in catena & Chrysostomus. Offerebat sacrificium, & vitulum unum pro peccato.* Ezt pedig előttök cselekette, *Propterea vitulum illum coram filijs suis, pro peccato jugulavit, ut videntes filij ipsi, quòd pro alienis peccatis ille vitulus jugulatus moreretur, metuentes, & paventes essent, ab omnibus peccatis, quæ animas perimunt, & dilacerant.* Azért ölte meg a' borjut előttök, (ugy mond *Origenes*) hogy azok, azt látván, és el gondolván, hogy másoknak bűnéért ölettetik-meg, félnének a' bűntül, a' mely a' lelkeket meg-öli, és el szaggattya.

Mely ha azokon fogott, ah! nem lehetünk mi is alább valók, nem lehetünk oly szemtelenek, hogy vétsünk, ha az ártatlan Jésust láttyuk, és azért emlegettyük, hogy a' mi bűneinkért öletett-meg.

Nem lehetünk keménnyebb szivűek, mint a' kősziklák, a' mellyek Urunk halálán busulván meg repe-Matt. 27. v. 52. deztenek, *Et petræ scissæ sunt. Matt. 27.* s' mi? mikor emlittyük meg ne keseredgyünk? Ah! fölöttébb nagy hálátlanság volna az, hogy azt ne becsüllenénk, a' ki minket annyira becsüllett, hogy életét se kéméllené érettünk.

Sok-

Sokkal voltunk mi adoſſok, és imé maga vérével adós levelünket el törlötte, vérrel voltunk adoſſok, és vérét adta érettünk az Iſten Fia, s' mire vagyunk kötelesek? hanem hogy vérrel fizesſünk? de azzal nem fizethetünk, mit kell tehát cſelekednünk máſt? hanem hogy leg alább ſziveſſen emlegeſſük, és oijuk magunkat megbántásátul; A' mint ſzentül tanit Sent Ambrus *D. l. 3. de virgin. ad finem. Bonus quidem ſervus debet pretium reparare Domino ſuo, ſed ſi non poteſt pretium reddere, vel hoc faciet, ne pretio ſit indignus: ergò & tu dignum te gere tali pretio.* A' rabságbul ki váltot ſzolga, tartozik azt meg-adni Urának, a' min meg-váltatott, de ha azt meg nem adhattya, leg alább ugy viſeli magát, hogy méltonak itélteſsék lenni arra, a' mennyi érette adatott. Ah! tehát te-is ugy viſeld magadat, hogy méltonak mutaſſad magadat arra lenni, hogy a' Kriſtus Vérével meg-váltattál. Serkentsük fel gyakran lelkünket, s' mondgyuk Szent Dáviddal *Pſalm. 101. Benedic anima mea Domino, & omnia, quæ intra me ſunt nomini ſancto ejus. Benedic anima mea Domino, & noli oblivisci omnes retributiones ejus, qui redimit te de interitu tuo.* Aldgyad én lelkem az Urat, és mindenek a' mik bennem vannak az ő ſzent nevét. Aldgyad lelkem az Urat, és el ne felejtſed ſemmi adományit, ki meg-kegyelmez minden hamiſságidnak, ki meg-ſzabadittya a' veſzedelmekbül életedet.

S Ambroſ. D. l. 3. de virg.

Pſalm. 102. v. 1. & 2.

Magaſztallyuk a' dicsőſséges Szűzzel, mondván: *Magnificat anima mea Dominum.* Magaſztallya az én lelkem az Urat. De Szent Agoſton, és *Caſſiodorus* kérdik, *Quando ille magnus non eſt? ut hominum laudibus magnificetur? aut quid poteſt illi addi, qui eſt mirabilis, & incomprehenſibilis, & plenitudo vitutum?* s' meg-felel: *Sed magnificetur Dominus apud homines, quando eis magnus eſſe claruerit, ut ipſum ſen-*

Caſſiodor. cit. à Sylve. l. 9. c. 1. de excell. paſſ. quæſt. 14.

ſentiant creatorem, ipſum bonorum omnium largitorem, ipſumq; redemptorem. Akkor magaſztaltatik az embereknél, mikor ő nálok nagynak tartatik, és meg-iſmérik, hogy ő az alkotó, ő minden jonak adója, ő mindenek meg-váltója. Errűl, errűl a' meg-váltásárul, Urunk Szenvedéséről, ſzollyunk mi gyakorta! s' azt érdemellyük, hogy nem csák a' tábor hegyén, hanem menyországban is az örök dicsőſségben, örökké Urunkal nyájaskodhaſſunk, és örömmel emlegetheſsük a' mi üdvőſségünknek okát, kinſzenvedését, és halálát, a' mely által nyertük örök életünket, Amen.

BÖJT MASODIK VASARNAP,

MASODIK PREDIKACZIO.

Maga hátrább maradásával-is illik, hogy máſoknak kereſſe becsűletét az ember.

Faciamus hic tria tabernacula, tibi unum, Moyſi unum, Eliæ unum. Matt. 17.

Matt. 17. Csinállyunk itt három hajlékot, néked egyet, Moyſesnek egyet, és Illyésnek egyet.

MIndenik-e ugyan az Apoſtoloknak nagy becsűletet érdemlet azzal, hogy mindeneket el hadgyván követték Kriſtus Urunkat, hittek beſzédének, és mint Iſtennek Fiát ugy imádták, Uralták, és máſok előtt-is hirdették, méltok arra, hogy jövendőben, mikor az egész világ talpon áll, ők üllyenek mindeneknek meg-

meg-itélésére, de ha Szent Péternek kûlömb kûlömb alkalmatosságokkal gyors készségét, és szolgálattyának szives ajánlasát gondolom, mindeneknél többet érdemlett, a' mint hogy Urunknak bölcs itélete szerént-is, ô volt arra mélto, hogy feje lenne az Apostoloknak, és az Anyaszentegyház kincsének elsô sáfara, és ki osztoja; mert ugyan-is valahol gondolta, hogy kedvét találhattya szerelmes Mesterének, mindgyárt ô volt elsô, a' ki elô állott, hallotta, hogy a' tenger partyán sétál, nem várta azt, hogy a' hajoval érjék a' partot, hanem nagy bátorsággal ki ugrot a' tengerben, hogy hamarébb érvén ki gázolásával, vagy uszásával hamarébb érthetné parancsolattyát, és ô szolgálhatna néki. Ha vacsorát kellett készíteni, ô volt elsô, a' kire bizta Urunk: *Misit Petrum & Joannem dicens, euntes parate nobis Pascha, ut manducemus. Luc.* 22. El küldé Pétert és Jánost mondván: el menvén keszitsétek el nékünk a' husvétet, hogy együk; Ha meg-jövendölt szenvedését hallotta, ô volt, a' ki azzal ajánlotta magát, *Domine tecum paratus sum & in mortem ire.* Uram ha arra kél a' dolog, én kész vagyok mind tömleczben veled menni, mind halálra; Ha fegyver kellet, kész volt az a' Péter oldalán, ha oltalmára kardot kellet vonni, Péter volt az. *Qui percussit servum Principis Sacerdotum, & amputavit auriculam ejus dexteram. Lucæ* 22. A' Papok fejedelme szolgáját meg-ûté, és a' jobb fûlét el vágta, de mikor azt a' nagy dicsôséget látta-is, a' melyben el változot szine Krisztusnak, és ollyanná vált, mint a' fény, látta a' régi Prophétákat, Moysest és Illyést nagy fényességben elejben le szállani, s' nem immár a' tábor hegyét, hanem a' mennyej paradicsomot álitaná jelen lenni, a' mi másoknak nagy félelmek miatt csak eszekben sem jutott, mindgyárt ô volt az, a' ki hajlékokat

Lucæ 22. v. 8.

Lucæ 22. v. 50.

akart csinálni, *Faciamus tria tabernacula, tibi unum, Moysi unum, & Eliæ unum.* Csinálljunk (ugy mond) három hajlékot, néked egyet, Moysesnek egyet, és Illyésnek egyet. Oh minden becsületre mélto Apostol! de ki tett téged a' halászbul ácsá, hálot tanultál te kötni, és fodozgatni, s'mi képpen fogsz a' hajlékok csinálásához? s'bátor el készitsed is, mi végre csinálod? hogy az első ne esse ôket, vagy a' verőfény ne sütse? együgyü gondolat! nem éri a' boldog szenteket az, a' mi az ég alat vagyon; kérdgyed ama szerelmes tanitványát Jesusnak Jánost, s'megbeszélli ô minémü állapottyok légyen a' meg-dücsőülteknek, nincsen azok közöt se hideg, se meleg, se első, se hó, se semminémü alkalmatlanság! mi végre csinálod? erre a' kérdésre annyi a' felelet, a' tudósoktul, a' mennyi külömb értelmü fejek. A' többi közöt *Theophilactus* igy gondolkodot, hogy mivel Kristus Urunk ki menetelérül, és szenvedésérül beszélgetet a' Profétákkal, hallotta azt Szent Péter, s' azért azt gondolta, hogy jol lészen azt a' két Profétát meg tartoztatni, a' kik régenten csak hamar meg rontották ellenségeket, azért ha ki jönek, s'réá ütnek a' zsidók Kristusra, meg oltalmazza Moyses, és Illyés, ama' vizzel, ez tüzzel emészti meg ôket. *Si quis huc venerit* (illyen gondolattya lehetett) *habemus Moysen, & Eliam, nos adjuvantes; Moyses quidem Ægyptios devicit, Elias autem ignem de cœlo deduxit, & tales erunt in inimicos, si qui huc contra nos venturi sunt. sed erat nescius quid diceret.* Nem tudta mit mondana, (ugy mond Szent Lukács) hanem szeretete szollatta, és kész volta a' munkára. csak hogy mért feletkezik el magárul? én Tostátussal arra magyarázom, hogy a' nagy tekélletesség arra vitte, hogy másoknak nyugodalmat, s' magának fáratságot kivánt, mert az a' leg nagyobb tekélletesség az egymás szeretetében,

Theophilactus.

ben, ha ki magát hátrább hagya, és maga faratságával-is másoknak könnyebségét keresi, illyenek járnak a' Kristus nyomdokában, ezek igaz keresztyének. Mellyet mig én meg-mutatok figyelmetességet kívánok. *Propositio.*

Valamint, s' valahogy történt Szent Péter hirtelen mondása, hogy ő másoknak majd hajlekot csinál, de nyilván való bizonyságot tett felőle, hogy jo oskolában tanult tanitvány volt; éppen elegendő pedig a' tanitványnak, ha mesterének tudományát meg fogta, Urunk mondása szerént is, *Sufficit discipulo, ut sit, sicut magister ejus. Matt.* 10. Elég a' tanitványnak, ha ollyan, mint a' mestere. *Matt. 10. v. 25.*

Micsodás volt pedig az ő mestere, mind oktatásában, mind cselekedetében? ki tetzet példa beszédébűl, ki tetzet tudományábul, Szent Lukácsnak 15. részében, egy csudálatos pásztort említ, sőt kérdezkedve kérdi, vallyon kicsoda közűlletek az a' jo gondviselő ember, a' ki kilenczven kilencz juhát el hadgya, és a' századikat kereste? s' mikor fel találla, vállajra tévén nyáija közében vigye? és minden szomszédinak örömmel beszéllye, hogy juhát fel találta? annyit akarván mondani, senki közűlletek nincsen a' ki azt a' faradságot fel vállalná, hogy egy juhnak könnyebségéért sok mért földeken magát faraztaná; de én vagyok áz, a' ki Atyám házát el hagyván messzirűl jöttem, menyországbul az Atya kebelébűl a' földre, hogy az emberi nemzetet, mely a' világnak pusztájában el tévelyedet volt, fel keresném, és minek utánna fel találnám, vállamon hordoznám. Oh bizony jo pásztor! azt érdemlette volna az a' juh, hogy ostorral hajtotta volna előtte, ő pedig magát fáraszotta, és a' juhot vállán nyugoztalta, vallyon mikor meg-mondgya Szent *Chrysostomus*, *Quando illius scapulæ flagellatæ, & humeri cruce* *Lucæ 15.* *Chrysost.*

cruce onusti & cruciati noſtro fuerunt levamini. Akkor hordozot ő bennűket vállain, és hátán, midőn Szent, és ártatlan lapoczkáit oſtorozta az emberi dűhőſség, mikor vállait terhelte a' ſullyos gerenda, ő faradott bűneinkért, és azoknak leg nagyobb ſullya alat, s' mi kényeſſen nyugottunk, a' mely ſelekedetivel világos tudománt adot, mi kelleſsék az igaz ſzeretethez, hogy tudni illik ember maga faradságával, és nyughatatlanságával is máſnak ſzolgállyon.

A' mint hogy el is tanulták tűle az ő hivej, a' kik magok ſanyaruságával máſoknak, és azon tűréſekkel még a' mennyejeket is vigaſztalták. Mennyetek cſak Szent Jánoshoz, ereſzkedgyetek véle beſzédben, és tudakozzátok tőle, micſoda muſikát látot mennyégben, és meghallyátok tőle *Apoc. 14. Audivi vocem ſicut citharœdorum citharizantium in citharis ſuis.* Szozatot hallék, mely oly volt, mint a' cytharáſok ſzava, a' kik az ő citharájokon citharáznak. Micſoda muſika ez? meg-magyarázza Szent *Rupertus* Apátur, és *Albertus magnus*; a' kik a' cytharákon a' Szentek teſteit értik, a' citharáſokon magokat a' Szenteket, ezeknek kedves hangjok az ő teſteken eſet veréſek, és tagláſok, a' mellyeket máſok űdvőſségének nyeréſéért vettek fel, mert valamint hogy a' citharán a' hurok nyujtatnak ki, és azok verettetnek, s' azokban máſok vigadnak, ugy a' Szentek kűlőmb kűlőmb kinokra vonattattanak, ők verettettenek, és azok vigadoztanak, a' kikért ők ſzenvedtenek, ők faradtanak, és máſoknak ſzerzettenek őrők nyugodalmat, ők mezitelenek voltanak, s' máſokat ruházták, egy ſzoval, a' mi ſanyaru volt, és fajdalmas, magok teſtén ejtették, s' azonban máſoknak űdvőſségeket ſzerzették-meg.

Apoc. 14. v. 2.

Rupertus & Albert. Magnus.

Azért jol mondotta egy világos elme, *Chriſtiana charitas*

ritas prodiga eſt in bonis diſpertiendis, avariſſima in malis ſibi reſervandis. Az igaz Kereſztyén ſzeretet tékozlo az ő javajnak ki oſztásában, de felettéb fősvény, a' gonosz, és sanyaru dolgoknak maga részere valo meg-tartásában, annyit akar mondani; a' ki jol meg-tanulta Urunktul az atyafiui ſzeretetet, kész az tudományát, teſte faradságát, költségét, sőt vérét-is másokért adni, de ha szenvedni kell, és sanyarkodni, inkáb tűri ő el magán, hogy sem mint másokat engedgyen sanyarkodni.

Ezt jelentette ama' titkos látása Ezechielnek *cap. 1.* a' ki az Istennek szekere előtt, melyben dicsősége vitetett, csudálatos szárnyas állatokat látot, mindenikének négy szárnya lévén, ketteje ki volt terjeſztve, és egyik a' másik szárnyával ősze volt foglalva, ketteje pedig teſteket fődőzte: mire valo volt annyi szárnyok? talán hogy sebeſſebben rőpűlheſſenek? de hiszem, két két szárnyok ősze volt egymáshoz foglalva, azokkal nem rőpűlhettenek, mert egyik a' másikának tett akadékot, a' mint hogy, ha több madaraknak szárnyokat ősze kőtőzzük, sem ide, sem amoda nem rőpűlhetnek, hanem inkáb ki ide, ki amoda vonnya; kettej pedig le volt csapva, és csak teſteket fődőzte? Ah! főlőttéb-is szűkségesek voltanak az Istennek dicsősége szekere előtt ennyi szárnyu állatok, mert az egyben foglalt szárnyok egymás szeretete volt, ki kell ennek meszize terjedni, és egymást érni, hogy az Istent hordozzák, az az maga jovajt másnak segitségére ki kell nyujtani, s' ugy rőpűlhetnek egymással egyenlő akarattal; de két szárnyokat le kell bocsáttani, magok teſte fődőzésére, ugy, hogy ha mi terh és faradság éri, magokat terhellyék, és faraszák azzal, és semmi képpen másokra ne támaszák, *Duæ alæ ſunt beneficia extenſa, duæ verò ſunt labores contra-* *Ezech. 1.*

Eli ad propria corpora. A' két ki terjeſztet ſzárnyok a' jo tételeményeket jelentik, a' ketteje pedig a' ſanyaruságoknak és faradságoknak fel vállalását, ezeknek le kell hajolni csák egyedûl magok teſtére a' Szenteknek, hogy ők faradgyanak, ők ſzenvedgyenek, s' máſok nyugodgyanak, máſok rôppennyenek Iſten elejben.

Bizony nagy tekélleteſség ez, de jutalma is nagy, mert az Iſtennek dicsôſségétûl ſoha az illyen ſzeretetûek el nem távoznak, s'erre nézve talán Szent Péter nem kivánt tôbb nyugodalomra valo hajlékot csinálni, hanem csak hármat háromnak, mert bizonyos volt benne, hogy nem reked ô is társajval azokbul a' hajlékokbul, a' mellyeket máſoknak kéſzitettenek, mivel valamit máſſal teſzûnk jot, magunknak válik haſznunkra.

Csák a' Szent Lélek munkája, az emberben, hogy mihelet adományával meg tôlti, ez is azon légyen, hogy máſokkalis kôzôlheſſe. Hallottátok tûlem minapiban annak az Aſzſzonynak dicsôſségét az égen, a' kit a' napſény vett volt kôrnyûl, a' lába alatt sámolya volt a'hold világ, és feje ékeſsége. tizenkét csillagbul állo korona; de azt is hallyátok mit mond felôle Szent János: *Cruciabatur, ut pariat. Apoc. 12.* Gyôtrôdik vala, hogy ſzûlne- vegyétek jol eſzetekben mondását, nem mondgya hogy ſzûléſekor kinlodot; mint más aſzſzonyok, hanem akkor kinlodot, mikor benne volt gyûmôlcse, ſokkal elôbb, mint ſzûlésének ûdeje el érkezet volna, mikor kivûl dicsôſséggel, és belôl Iſtennel volt terhes. s' mire vélitek hogy czélozot ezzel a' titkos látáſſal az Angyal, vagy a' ki Szent Jánoſnak mutatta? Az irás magyarázo Doctorok lelki értelemben a' ſzeretettel tele lélekrûl értik, mert mihelet Iſtennek adományival tellyes, az a' leg nagyobb gondgya, hogy máſok is réſzesûllyenek belôle,

Apoc 12. v. 2.

s'azon

s'azon vagyon, hogy elő hoszhassa mások javára, és szolgálattyára, a' mivel őtet meg-áldotta az Ur. *Ante partum cruciatur, quia anima divino spiramine afflata, dum cœlestia dona in se retinet, maximè angitur desiderio & affectu, ut talia alijs communicentur. S. Gregor.* Szűlése előtt kinlodik, mert a' Szent Lélektűl meg-áldatván, midőn mennyej ajándékokkal tele, azt kivánnya, mint egy kinlodva, hogy illyen ajándékok másoknak-is adattassanak. Illyen jo lélek volt Szent Pál Apostol, a' ki e'féle kinlodását, vagy inkáb kivánságát azzal jelentette ki: *Filioli, quos iterum parturio donec formetur Christus in vobis. ad Galat. 4.* Fiacskájim, kiket ismég szűlők, mig ti bennetek a' Krisztus ki formáltassék, az az, abban faradok, és azért kőnyőrgők, hogy a' mely joság meg-fogyatkozot bennetek, helyére hozattassék, és a' mit jot tanultatok volt, ismég bennetek találtassék, ugy eleven képe légyen Krisztusnak bennetek. *S. Gregor.* *ad Gal. 4. v. 19.*

De nem-is álitotta hogy ő él, ha mások lelki halálát hallotta, s'azért *1. ad Tess. 3.* azt irta: *Nunc vivimus, si vos statis in Domino.* Most élűnk mi, ha ti állatok az Urban, mint ha mások kára az ő veszedelme volna, sőt másokért átok akart lenni, az az, magára kivánta forditani azokat a' győtrelmeket, a' mellyeket gonoszságokkal érdemlettek attyafiaj, csak ő viszsza tehetné őket az Isteni kegyelemben, és grátiában, kire réá mutatván Szent *Chrysostomus hom. 1. de S. Romano.* igy szoll: *Vide quantopere studebat. ut res fratrum rectè se haberent, qui nec se vivere existimabat, si illi salvi non essent.* Nézhetze menyire szorgalmatoskodott felebarátinak dolgajkrul, a' ki életét sem becsűllette azoknak élete, és űdvősége nélkűl. *Homo, qui ad tertium cœlum raptus fuerat, atque in paradisum delatus, tantámque apud Deum fiduciam fuerat assecutus, illorum bo-* 1. *ad Tess. 3. v. 8.* *S. Chrysost. hom. 1. de S. Rom.*

norum ſenſum non accipiebat, niſi etiam fratres ſecum ſalvos eſſe vidiſſet. Oly ember volt Szent Pál, a' ki noha a' harmadik égben ragattatot, és paradicſomban vitetett, és kimondhatatlan bizodalmat nyert Iſtenben, mind azaltal annyi jonak izit nem érzette, hanem ha attyafiajt is üdvözülni látta.

Ez az igaz tekélletes ſzeretet. de kicſoda az, a' ki moſt errül dicſekedhetik? ki buſul felebaráttya kárán? ki ſegiti az ſzükölködöt? ki védelmezi az ügyefogyottakat? kicſoda kész maga ſzenvedni, hogy máſok megmenekedheſſenek? bár lámpáſſal kereſſed az illyen kereſztyént, de alig akadhatz réa. Tanito meſterünk vagyon maga a' Kriſtus, a' ki meg fogatáſa üdején leg elsöbben is azon volt, hogy tanitványit meg ne fogdoſsák, *Si me quæritis? ſinite hos abire.* Ha engemet kereſtek, bocsáſsátok ezeket el; ö utánna erre tanitot Szent Pál a' ſzeretetre, erre Szent Péter a' máj Evangeliomban, erre a' dicsöſséges Szüz, a' ki noha maga malaſztal volna tellyes, de máſokat is azzal kivánta töltetni. Erre tanitottak minden dicsöült Szentek, de mi máſut halgatunk, nem az Iſtent, ſe annak ſzenteit, hanem az ördögöt halgattyuk, a' ki mindeneket el akar veſzteni. Mert hiſzem mi közönségeſſebb, mint az egymásközöt valo gyülölség? nem vallot egyik annyi kárt mint a' máſik, immár ezer az irigye, és gyülölője, a' kik ha lehetne mindenébül ki forgatnák. &c.

Joan. 1. 2. v. 10. Oh embertelen irigyek! hányſzor hallottátok Szent Jánoſtul? *Qui diligit fratrem ſuum in lumine manet, & ſcandalum in eo non eſt; qui autem odit fratrem ſuum, in tenebris eſt, & in tenebris ambulat, & neſcit quo eat, quia tenebræ obcæcaverunt oculos. Joan. 1. 2.* A' ki ſzereti az ö attyafiát világoſságban vagyon, és botránkozás nincſen ö benne; a'

ki

ki pedig az ô attyafiát gyûlôli, sôtétségben vagyon, és sôtétségben jár, s' nem tudgya hová megyen, mert a' sôtétség meg-vakitotta szemeit. Feddi az illyent Szent *Cyprianus*: *Quid in zeli tenebras ruis? quid te nubilo livoris involvis? quid invidiæ cœcitate omne pacis, & charitatis lumen extingvis?* Miért rohánsz a' buzgoságnak sôtétségében? miért boritod bé magadat a' nehesztelésnek kôdôs homállyában? miért oltod el az irigységnek vakságával a' szeretetnek, és békeségnek világosságát? Ah! halgasd az Angyalt, *Prima opera fac, sin autem venio tibi, & movebo tibi candelabrum tuum de loco suo. Apoc. 2. primam charitatem reliquisti.* Tudni illik valamint a' gyertya tartót félre teszszük minek utánna ki éget belôle a' gyertya, ugy az Isten házában nem szenvedi azt az Angyal, a' kiben a' szeretetnek világossága el alutt, a' ki nem hogy segitenê felebaráttyát, de inkáb veszténe, gyalázattyára jár, ki viszi ô az illyent, és félre veti, hová félre? a' kûlsô sôtétségben. A' melytûl ha eszesen irtoztok, tegyétek le ha mi neheztelléstek vagyon egymásra, a' gyûlölséget forditsátok szeretetre, a' hamisságot igazságra, Szent Péter szava szerént, *Deponentes igitur omnem malitiam, & omnem dolum, & simulationes, & invidias, & detractiones, sicut modo geniti infantes rationabile sine dolo lac concupiscite, ut in eo crescatis in salutem, si tamen gustâstis, quia svavis est Dominus. 1. Petri 2.* Le tévén azért minden gonoszságot, és minden álnokságot, és képmutatásokat, és irigységeket, és minden rágalmazásokat, mint a' most szûletet gyermekek álnokságnélkûl értelmes tejet kivánnyatok, hogy az által nevelkedgyetek az ûdvôsségre, ha mind azáltal meg-kostoltátok, hogy édes az Ur.

Cyprianus.

Apoc. 2. v. 5.

1. Petri 2. v. 2.

Cselekedgyétek Szent Pál intését, *Charitate fraternitatis invicem diligentes, honore invicem prævenientes. ad Rom. 12.*

ad Rom. 12. v. 10.

Az Atyafiuságnak ſzerelmével egymáſt ſzeretvén tiſztelettel egymáſt meg előzvén. Ugy léſzen hogy Szent Péter kövétőj lévén, hanem a' tábor hegyén is, de menyországban meg-nyerjétek örök lakáſtokat. Amen.

BÖJT MASODIK VASARNAP,

HARMADIK PREDIKACZIO.

Ki ki maga határában maradgyon, egyéb aránt meg-eſik.

Matt. 17. *Faciamus hic tria tabernacula. Matthæi 17.*

Cſinállyunk itt három hajlékot.

VAlamit okoz az emberben a' bor ital, azt okozza a' rendetlen kivánság, itasd meg a' felénk, és minden nyárfa levele reſzketésére rettegő embert, s' mi helet feje néki meghevül, leg bátrabbá válik, kéſz akkor vas, és tűz között egyaránt járni, vitézségével kérkedik, s' mint ha ő rajta állana az országok gondgya, rendeli a' ſeregeket, oſtromollyá a' várakat, kergeti az ellenséget, de mind cſak boros eſzel, és meg nem gondolt beſzéddel. Igy a' rendetlen kivánság valamit lát, vagy hall, ſzépnek s' jonak lenni, ugy faraſztya annak meg ſzerzéſe mogyában elméjét, mint ha bizonyoſon magáévá tehetné; várakat épit, rendeli az egymásban nyilo palotákat, arannyal fűzőt, vagy ſelyembűl ſzött kárpitokkal ékeſiti, elmés képirók találmányával feſteti, forrás vizekkel cſorgo kutait tőlti, udvara népét ékeſiti, és drága öltözetekkel maga dicsőſségére czifrázza, de cſak nyelvel, a' mit

fzi-

ſzivében forgat, azt fakaſztya ki beſzédében, és csak annyi minden dolga, mint az álmodozo, vagy réſzeg embernek, mert a' mikrûl beſzél, ſe költségével, ſe tehetségével, ſe eſzével fel nem éri. Ugy hogy csak azt mondhatnám néki, a' mit *Apelles* monda a' hajo mellet egynek, a' ki az ô munkáját ocſollya vala, *Sutor non ultra crepitam.* Barátom nem toáb értekednél, meſzebb lepedôdnél ne nyujtozzál, ahoz ſzoly, a' mihez érteſz, *altiora te, ne fueris ſcrutatus*, tehetségged, és elméd fellyûl valokban ne farazd magadat.

Nem kûlômben járt a' tábor hegyén Szent Péter Apoſtol, fényeſséget látott, Profétákat hallott, ôrômet érzet, s'annak ûdô elôtt valo rendetlen kivánságában arra fakadot ki, a' mire elégtelen volt, *Faciamus hic tria tabernacula.* Csinállyunk it három hajlékot. Oh! egyûgyû Apoſtol! tudod-é mire ajánlod magadat? hajlékot csinálſz? mivel? mibûl, meddig tartót? puſzta kézzel vagy, s' mivel munkálkodol? ſe fád, ſe kôved arra kéſzen nincſen, mibûl állitod fel? ha meg-tetzet a' dicsôſség, csak két három napig tartót kivánſz-é? a' haláſzáſt tanultad te, nem az épitéſnek meſterségét, hová terjeſzted ki gondolatodat? de *Neſciebat quid diceret. Marci 9.* Ollyat mondot, a' kit maga ſem tudott, mert nem tudgya vala mit mondana. (ugy mond Szent Mark Evangeliſta.) ôrôkkê valót kivánt ô meg, és ûdeig tarto romlando hajlékba kivánta, nem illik egyben az ôrôkké valo, az ûdeig valoval, nem gunyoban, hanem menyorſzágban valo a' fényes dicsôſség, nem érkezik arra az emberi munka, a' kit maga kéſzitet el hivejnek az Iſten; annak okáért, hogy *Hugo Cardinal* mentſe Szent Pétert, réſzegnek mondgya, nem a' mi azt illeti réſzegitô bortul, hanem a' dicsôſségnek felettébb valo meg-kivánásátul, *Neſciebat quid diceret,* *Marci 9.* *Hugo Cardinal. hic.*

ret, quasi ebrius de una gutta vini cœlestis, quam biberat, vel viderat, nesciebat, quid diceret, quia speciem gloriæ, quam viderat, veram gloriam æstimabat. Nem tudgya vala mit mondana, mert egyetlen egy csöppétûl a' mennyej bornak, ugymint dicsőſségnek, és boldogságnak, mellyet vagy meg-koſtolt volt, vagy csak látta, meg-réſzegedet, nem tudta mit mondana, mert a' látott dicsőſségnek ſzinét valoságos boldogságnak vélte, ûdő előtt rendetlenûl kivánta, és azért meg ſem nyerte, sőt tudatlanságát-is ki mutatta, mert tanult meſtersége határán kivûl járt. A' honnan azt mutatom meg, hogy nagyot botlik az, a' ki rendi határán kivûl akar habozni, s' gyakrabban megesik; ha ki mit akar nyerni, maga hivatallya határában maradgyon, annál tudoſlabnak mutatván magát, ha nem annyira önnön magát, mint a' közönséges jot kivánnya.

Propoſitio.

Ezen tanitáſomat adta én nékem elömben ama' régi Szent Antiochiabéli Timotheus, *Orat. de Cruce & Transfig.* A' ki Urunknak beſzédét igy hozza bé. *Quid tibi in mentem venit Petre? quæ non didiciſti facere aggrederis? retia didiciſti texere, num etiam tabernacula ædificare? tibi ne parebo? an mundum ſalvabo? hiccine manebo? quis mundum redimet? tuine ſolius curam geris? an non totius mundi?* Mi jutott eſzedben Péter? a' mit nem tanultál ahoz fogſz-é? hálot tanultál kőtni, de hajlékokat hol tanultál csinálni? Néked engedek-é? avagy a' világot üdvőziteni? ha itt maradok, ki váltya-meg e' világot? magad gondgyát viſeled-é egyedûl? s' nem az egéſz világét? a' mely bé hozott Urunk beſzédében kettőt vegyetek eſzetekben, egyet azt kérdi, hol tanulta, a' hajlékokat csinálni halász lévén; máſikat azt, hogy csak magát nézi é, s' nem az egéſz világnak közönséges jovát? mint ha nyilván mondaná,

Timoth. Antioch. oration. de Cruce & Transfig.

dana, se Péterhez, se Pálhoz, nem illik az, hogy határan kivûl járjon, s' maga értelmén fellyûl valohoz kapdozzon, de a' sem illendô, hogy maga tulajdon javáért felre tegye a' kôzônséges jot; jol mondotta a' régi *Poëták* tanátsa. *Benè, qui latuit, benè vixit & intra. Fortunam debet quisq; manere suam.* Valaki magánosson mint egy el rejtve él, jol él, mert kinek kinek maga szerencséje, és hivatallya határában kell meg-maradni.

Tudgyátok-é ugy mond *Clemens Romanus lib. 3. negotiationum.* mikor vész el, s' mikor szakad vége az ôrdôg birodalmának? akkor; mikor jol kezd tenni az emberekkel, mert akkor határán kivûl lészen, ugy mint, a' kinek tulajdon gonoszsága az, hogy mindeneknek ártson, ha tehát jol kezd tenni, jele, hogy veszni kell, mikor pedig vége felé lészen a' világ, akkor ô, hogy hatalmát mutassa, betegeket gyogyit, s' ûdvôsséges tanácsokat-is fog adni; de ezek mind jelej birodalma romlásának. *Ista signa, quæ ad salutem hominum prosunt, & aliquid boni hominibus conferunt, malignus facere non potest, nisi in finem. Tunc enim admiscere ei conceditur aliqua de dextris signis, id est, ut dæmones fuget, vel ægritudines sanet, & propter hoc, tanquam, qui terminos suos excesserit, destruetur.* Azokat a' jeleket, mellyek az embereknek haszálnak testekben, vagy lelkekben, nem cselekedheti a' gonosz lélek, hanem csak a' világ végén. Mert akkor meg engettetik néki, hogy jo jeleket-is adgyon, az ôrdôg ôrdôgôt ûzzôn, betegeket gyogyitson; de éppen ezzel romlik meg országa, és birodalmának vége szakad, mert ki lepett határábul. *Clemens Romanus l. 3. negot.*

Valamint a' jo lélek ha gonoszra lépik el kell veszni, ugy a' gonosz ôrdôg ha jot kezd mivelni, meg-romlik birodalma, és sokáig nem fog uralkodni. Azt tudgyák

némellyek, ha ebben, avagy amabban avathatom magamat, a' becsületben, a' tisztben meg-mutatom tehetségemet, s' fényeſségre terjeſztem elmémet; s' azonban nem veſzik eſzekben, hogy kiſſebségekre léſzen elömenetelek, a' mint egy csácſogo *Philoſophus*nak jol mondotta valaki, *Tacuiſſes Philoſophus manſiſſes.* Bár ſoha ne ſzollottál volna, bölcſnek tartottanak volna, de mivel mutogatni akartad hellyes beſzéddel tudományodat, ki tanultuk, hogy üres a' fejed kaponyája.

Még az Iſten Angyalának ſem ſzabad határából ki lépni, hanem azt kell csak végben vinni, a' mi réá bizattatott, és azért nagy méréſzséggel átkot mér vetni fejére annak Szent Pál, a' ki máſt hirdetne, mint ő hirdetett, *Si Angelus de cœlo evangelizaverit vobis præter id, quod accepiſtis, anathema ſit. ad Galat. 1.* Ha az Angyal az égből máſt hirdet, vagy azon felyül a' mit én néktek hirdettem, átok legyen. Méréſz beſzéd! ki hallotta azt, hogy az ember átkozza meg az Angyalt? kétség nélkül meg-cſeleked-hette ezt Szent Pál, hogy ha ollyan találtatnék, a' ki az ő tiſztiben avatná magát. Ugy de nem tud-é többet egy Angyal Szent Pálnál? ez a' mit hallott, a' földön tanulta, ama' pedig az Iſtennek helyében?

ad Gal. 1. v. 8.

De meg-felel erre Szent *Proclus epiſt. de recta fide ad Armen. Miniſtrare námque præceptum eſt Angelo, non dogma componere. Et periculoſum nimis eſt ſingulis non in his, quibus ordinati ſunt permanere, ſed appetere velle ſupra menſuram, quæ minimè naturæ conceſſa ſunt.* Meg érdemli az Angyal az átkot, ha tiſztin kivül másban avattya magát, mert ő réá csak a' ſzolgálat bizatott, s' nem a' tanitás. Ugyan-is mindeneknek veſzedelmes, érdemek és hivatalok határán kivül járni, veſzedelmes ollyanokat kivánni, a' minémüek terméſzetének nem adattanak.

S. Proclus ep. de recta fide ad Armen.

Tör-

Történik egy városban, hogy tanács választás légyen, és imé azok vágyodnak a' biroságra, és tanácsságra, a' kiknek se természete, se tudománnya, azt magával nem hozta, hogy másokat segithessenek tanátsokkal, s' mint járnak? közönségessen ugy, mint a' hivatlan vendég, a' ki végtére addig szedi fel magát, az utolso szegletből, és szurdékbul; *Quam quisque novit artem, in hac se exerceat.* A' ki minémű dolgot és mesterséget tanult, azt gyakorollya; a' ki mire alkalmatos, arra igyekezzék, s' ne fellyebb; nem bátorságos az ónnak uszkálásra menni a' vizre, sem a' tekenős békának fára mászni, el merül az ón, le szakad a' tekenős béka, mert mindenike határán kivül járt.

Okos volt ez iránt ama' tolvaj, a' ki Urunkkal fel feszittetett, ki mivel egész életében a' lopáshoz szokott, orájan is (csak hogy jobra változtatta mesterségét) azon lopással gazdagitotta, és boldogitotta magát, mikor tudni illik üdvösségének modgyát látván, ugy folyamodot Urunkhoz, hogy a' paradicsomot láttatnék el lopni, és érdeme nélkül magáévá tenni. A' mint Szent *Gregorius Nyss.* szollott. *Quanquam non sponte suâ latro ad crucem accesſit, sed postquam prope salutem fuit, animadvertit acutus, & ingeniosus fur, thesaurum, & nactus occasionem rapuit, arte furandi pulchrè, & solerter usus.* Noha a' lator nem ment kedve szerént a' keresztre, de minek utánna közél volt az üdvösséghez, eszében vette a' jo alkalmatosságot, és az előtte lévő kincset el lopta, jol és szentül élvén lopása mesterségével. Oh elmés lator! jol jártál te határodban meg-maradván, mert lopásodat jora forditván mesterségeddel nyerted meg a' boldogságot. Követet volna téged a' te társod, most veled együt örvendezne, de mivel ő latorbul birová tette magát fedvén Urunkat a' keresztten,

S. Gregor. Nyss. orat. de Sanct. 40. Mart.

pokolra szállott le; annyira igaz az, a' ki határán kivül jár, veszedelemben lépik.

Vette talán ezt eszében ama' pœnitentia tartó Szent Magdolna, és azért, a' mivel kárhozattyát az előtt, azzal kereste az után üdvösségét. Az előtt hajját fodoritotta, hogy a' világ szemének tetsék, drága kenetekkel magát kedveltette, de minek utánna üdvösségének fel találásában fáradott, nem fogot más mesterséghez, hanem csak az előbbihez, hajját meg bocsátotta, és azzal tőrlötte lábait üdvözitőjének, és csokolgatásinak végét nem szakasztotta, s' nyertè valamit vèle? annyit ugy mond Szent Gergely, hogy annyi áldozat találtatnék benne, a' menyi gyönyörködtetés eleinten. *Quot in se habuit oblectamenta, tot in se invenit holocausta*; Meg fogta szivét a' Kristusnak, és szeretetére hajtotta, s' valamit kivánt lelkének meg-nyerte. Ezek hasznaj, és káraj, a' maga határában valo meg-maradásnak.

S Gregor. in cat.

Mivel pedig nyughatatlan az embernek kivánsága, akkor leg dicsireteſsebb, mikor nem magát, hanem a' közönséges jot keresi. Jol vólt dolga Moysesnek, barátttya vólt Istennek, nagy tisztre emeltetett, de megértvén azt, hogy csak ő néki volna jo dolga, és a' népnek el kellene veszni, azt meré mondani az Istennek, *Aut dimitte eis hanc noxam, aut dele me de libro tuo*, *Exod.* 32. Uram, vagy engemet-is törőly ki a' te könyvedből, vagy a' népnek bocsásd meg vétkét; mint ha nyilván mondaná, jo ugyan az én állapotom, de hogy sem ezzel csak magam javára, s' ne másoknak éllyek, inkáb kivánok meg-halnom. a' mint Szent Hieronymus, és Szent Gergely magyarázza: Oh ritkán hallott tekélletesség! maga hasznát ugy kedvelleni, hogy ne magának, hanem másoknak legyen elömenetelére! nem bánta ő, hogy ő ki-

Exod 32. v.31.& 32.

S. Hieron. & S. Gregorius 10. mor. c. 7. cit à Cornelio, hic.

kivûle máſok-is profétáltak, hanem ôrvendezet, s'azért mikor azt mondanák néki: *Domine mi Moyſes, prohibe eos. Num. 11.* Uram Moyſes, ne engedd azt, hogy máſok profétállyanak, mert alább ſzáll becsûleted, ha többen leſznek hozzád haſonlok. Ah! ſemmi képpen nem tilrom, hanem ôrûlôk (ugy mond) rajta. *Quid æmularis pro me? quis tribuat ut omnis populus prophetet? & det eis Dominus ſpiritum ſuum!* Mit irigykedel (ugy mond) érettem? ki engedgye hogy az egéſz nép profétállyon? és nékik adgya az Ur az ô lelkét? hogy Moyſes Proféta, cſak magános haſzon és becsûlet, hogy többen profétállyanak, az egéſz népnek vagyon haſznára, és becsûletire; Nem illik azért az Iſtennek igaz ſzolgájához, hogy magát kereſſe, hanem a' közönséges jót, ugy hogy ha veſzi eſzében másban, hogy náſánál alkalmatosb a' tiſztre, inkáb kivánnya annak, mint magának alkalmatlannyabnak. *Num. 11. v. 28.*

Meg-cſelekette ezt Szent Péter, a' ki halván Urunktul, hogy ô is kereſzt által dicsôittetnék meg, mindgyárt Jánoſra forditotta gondolattyát, *Hic autem quid? Joan. 21.* s' hát ennek mint leſz dolga? cſak engemet becsûlleſz é meg én Iſtenem? ha énnékem becsûletemre válik, ah Jánoſt ſe hadd el. Ugyan-is nem ollyan a' joság, hogy fogyhatatlanul fel ne oſztathaſsék, az igaz ſzeretet nem irigy, nem kereſi azt, a' mi tulajdon haſzon, hanem a' mi közönséges. *Joan. 21.*

Cſak hogy oh el változot ûdôk! elfordult erkôlcsôk! nem cſak nem kivánnyák ſokan máſoknak azt, a' mire magok alkalmatlanok, hanem ha ôk meg nem nyerhetik, máſoknak-is gátot vetnek elejekben, nyilván ki mutatván, hogy nem értik, mit cſelekeſznek, nem kûlômben, mint Szent Péter az Urunk ſzine változásában, ki minden más tanulo társajrul el felejtkezvén, cſak magá-

nossan akart Urunkkal dicsőjtetni, és azzal élni a' boldogsággal, a' mellyet meg-koſtolt.

De nem ez a' mi Iſtenünknek akarattya, hanem az, hogy ki ki csak annyit kivánnyon magának, a' mennyi hivatalyán kivül nem helyhezteti, és ha mit kiván magának, vagy máſnak, ugy kivánnya, hogy ne az ő tulajdon haſzna, hanem mindenek é légyen; Igy ha a' tábori fényeſségben meg nem marad-is, mert az el mulando, az örökké valoban bizonyoſſan réſzes léſzen. Amen.

BÖJT MASODIK VASARNAP,

NEGYEDIK PREDIKACZIO.

A' joknak ; ſzenvedéſekben-is meg-vagyon boldogságok.

Transfiguratus eſt ante eos. *Matthæi* 17.

Matt. 17. Szinében el változék előttök.

SEmmit a' földi emberekkel nehezebben nem hitethetni el, mint azt, hogy a' fáradságban-is nyugodalom, a' ſzenvedésben gyönyörűség, a' ſzomoruságban vigaſság, és az ellenkező dolgokban kedveſség találkozzék, mert ugyan-is csak nyalánk gyönyörűségét kiván-ván az életnek, ha fáradság éri őket, erejektül el ſzakaſzkodnak, ha mit kell ſzenvedniek, el kedvetlenednek, ha meg-ſzomorittatnak, ha ſzájok ize ſzerént nem foly állapotok, kétséges gondolattyoktul el nyomattatnak, noha

ha pedig még a' pogány bölcseknek-is igaznak láttatott a' lenni, a' mit *Demetrius Cinius* mondott: *Nihil infelicius est eo, cui nihil in vita accidit adversi.* Semmi boldogtalannyabb annál nincsen, mint a' kinek életében, semmi ellenkező dolga nem történt, s' jol-is mondotta, mert a' ki soha semmit nem szenvedet, félelemmel birja abbéli boldogságát, tartván szempillantásonként, ne talán tűle hirtelen meg-vállyék; a' ki pedig csak keserű sanyarúságát érzette életének, nagy reménséggel annak várván meg-változását, nyomorúságában-is örvendez, tudván azt, hogy nem tart sokáig egy állapot, hanem a' sok eső után a' szárazság, a' felyhő után verőfény, a' sötétség után világosság támád. *Demetrius Cinius.*

Igaznak kell tudni illik annak lenni, a' mit mondott Jeremiás által egykor az Isten. *Si irritum fieri potest peccatum meum cum die, & peccatum meum cum nocte, ut non sit dies, & nox in tempore suo. c. 33.* Vallyon tehet-é valaki abban akadált, hogy az én szövetségem meg ne maradgyon a' nappal, és az éjjel, hogy a' nap és az éj ne legyen ůdejében? a' mi annyit tészen, senki ezeknek rendit meg nem változtathattya, hanem a' sötétség után jön fel a' világosság, és a' világosság után következik a' sötétség; mire nézve szépen szollt *Zeno Veron. Sol quotidie nascitur, eadem die, quâ nascitur moritur, nec enim instantis finis sorte terretur, suos ut repigret cursus, ut horas, & momenta producat, ut saltem paulò diutiùs diei sui demoretur in vita; sed fidelis semper, semper intrepidus ad sepulchrum noctis cognatæ, contendit sciens in ipso se habere, quod vivit; denique adimitur ei ortus, si aufertur occasus. serm. de Resur.* A' verőfény minden nap szűletik és azon nap, a' melyben szűletik meg is hal, s' még-is el siető végétűl meg nem rettenik, hogy későbben járna, avagy hogy oráit és szempillantásit hoszabbitaná, avagy hogy *Jere. c. 33. v. 20.* *Zeno Veron ser. de resur.*

hogy tovább mulatna napjának életében, hanem mindenkor hiv, és bátor a' véle eggyůtt alkotott éjnek koporsojában siet, tudván hogy abban volna az, hogy ő élne; egy szoval el vétetik tőle fel kelete, ha nyugotta nem engedtetik; még rővidebben, és nyilván mondom én, ha ki soha meg nem szomorodott, ne várja soha vigasztalását, a' ki soha nem szenvedet, ne várja kőnnyebbitését, de a' ki gyakrabban részes a' nyomoruságban, bizonyos lehet kővetkezendő boldogságában-is. Es ez az oka, miért változtatta el szinét Urunk tanitványi előtt, hogy hirtelen valo dicsőssége látván erőssődnének meg a' sanyaruságok el tűrésére, s' hinnék el, hogy valamint Urunk belső részejben volt foglalva az a' dicsősség, mely testére ki áradot, ugy a' jo életűeknek-is, még akkor is vagyon boldogságok, mikor szenvednek, mert előttők, és mint egy kezekben tartyák azt bizonyossan: *Post nubila phœbus*, Fel támad a' verőfény, a' fáradság után a' nyugodalom, az itt valo életnek homállya után az állando fényes dicsőség, sőt inkáb sietve érkezik a' boldog-
Propositio. ság kinek kinek josága azt siettetvén. Mellyet meg mutatván el végezem tanitásomat.

Mivel az Apostolok, mint az egész Kristus nyáijának jővendőben fejei, és fejedelmi, véle eggyůt tűrtek éhséget és szomjuságot hevet és hideget, s' más minden alkalmatlanságot, de akkor is, mikor vigasztalásokra vezettettenek fel a' Tábor hegyére, más beszédet nem hallottanak, hanem csak a' Kristusnak keserves kinszenvedésérűl, és ki menetelérűl, a' mint Szent Lukács fel jed-
Luca 9. zette. *Dicebant excessum ejus, quem completurus erat in Jerusalem.* Beszéllik vala (ugy mond) az ő ki mulását, mellyet bé tellyesitendő vala Jerusalemben, és kővetkezendő képpen, magok jővendő nyomoruságok felől-is so-

kat

kat értettenek, hogy vigaſztalaſok-is lenne, s' a' joságért ſzenvedőknek dicsőſségét elejekben adná, ugy mint a' mire változik ůdeig valo tűréſek, magábul mint egy dicsőſséggel, s' fényeſséggel teli edénybůl, oly fényes dicsőſséget áraſzta ki ůdvőzitőnk, hogy immár annak látásánál egyebet ſoha az Apoſtolok nem kivántanak, éppen azzal meg-elégedvén, hogy boldog változáſokat meg-tanulták, a' mely el hittem annál kedveſſebb volt, mennél véletlenyebbůl tőrtént.

De cſak oktato példa volt ez, mert ugyan-is a' joknak változáſa, alacſonságrul magaſságra, homálybul dicsőſséges fényeſségre akkor tőrténik, mikor vagy elein, vagy kőzepin a' nyomoruságnak vélnek magokat lenni. Mert abban kůlőmbőz a' joknak a' gonoſzoktul valo változáſok, hogy ezek vigaſságának akkor ſzakad vége, mikor leg inkáb vigadnának; ezek nyomoruságának pedig akkor leſz vigaſságra változáſa, mikor még tőbbet ſzenvedni kéſzűlnének. Nem vár ůdőtůl a' világnak fia, hanem kap az éretlen vigaſságon, s' azért nem jobra, hanem gonoſzabra veſzi jővendőben változását, de mit mond neki a' bőlcs? *Fructus eorum inutiles, & acerbi ad manducandum. Sap. 4.* Az ő gyűmőlcsők haſzontalanok, és a' meg ételre fojtoſok, az az, nem kellene gonoſzságokban, és ſzabad életekben vigaſságokat helyheztetni, mert e' miatt keſerves ſzomoruságra változnak. A' mint Szent Gergely *lib. 11. mor. c. 15.* elő hoza azt, a' mit mondot *Jeremias c. 31. Omnis homo, qui comedit uvam acerbam obſtupeſcent dentes illius.* Minden ember a' ki ſavanyú ſzőlőt eſzik, meg váſnak a' fogaj. Igy ſzol; *Quid namque uva acerba, niſi peccatum eſt? uva quippe acerba eſt fructus ante tempus: quisquis enim præſentis vitæ delectationibus ſatiari deſiderat, quaſi fructus ante tempus comedere feſtinat.* Micſoda a' ſavanyú ſzőlő, hanem a' vétek, mert

Sap. 4. v. 5.

S. Gergor. l. 11. mor. c. 15. Jer. c. 31. v. 29.

a' savanyú szőlő, üdő előtt le szakasztott gyümölcs, éppen igy a' ki a' jelen valo életnek gyönyörüségébül kiván meg-telni, és elégittetni, annyit cselekeszik, mint ha az éretlen gyümölcsöt sietné enni. s'erre nézve mondgya Szent Pál a' Romajaknak *c. 6. Quem fructum habuistis in illis, in quibus nunc erubescitis?* Nemde nem vásot-é meg fogatok éretlen kivánságtokban? Micsoda gyümölcsötök volt azokban, a' mellyekért most el pirultok? minden hivságban örvendezve vigattatok, de üdő előtt volt, s'azért éretlen alitot boldogságtok, ugy annyira, hogy mostan immar meg-ismérvén hol kellessék, s' mikor várni az igaz vigasságot, magatok szégyenlitek azoknak csak emlékezetét is?

ad Rom. c. 6. v. 21.

Ah! nem igy vagyon dolgok az igaz hiveknek! a' kik mostan fáradnak a' joban, és annak kedvéért gyakorta meg-is szomorittatnak! mert ezek más üdőre hagyván vigasságokat, és boldogságokat, akkor veszik véletlen, mikor folytában vagyon boldogtalanságok. Bizonyittya ezt Szent Pál *1. Cor. 15. Ecce mysterium vobis dico.* Imé el rejtet titkot mondok én néktek. Micsoda titkot dicsőséges Apostol? *Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur.* Valamint hogy mi, a' kik itten le tapodtattunk a' sok nyomoruságoktul, jövendőben fel emeltetünk, és porunkbul-is fel támadunk, ugy minnyájan fel támadnak, és fel kelnek, de nem minnyájan változunk-meg.

1. Cor. 15. v. 51.

Kik változnak tehát dicsőségre? *In momento, in ictu oculi nos immutabimur.* Oh örvendetes hirünk! egy szempillantásban, egy pontban mi változunk el, mert az itt valo boldogtalanságunknak vége, eleje leszen a' következendő boldogságnak; mely, ha ugy vagyon, a' mint hogy más képpen sincsen, nem héába kiván Szent Agoston

ſton minden boldogtalanságot fejére, *Hic ure, hic ſeca.* Itt Uram, itt sûs, itt vagdaly, itt bocsás minden inséget réám. Nem héába kivánta Szent Chryſoſtomus inkáb lánczát, és labain lévő vasát Szent Péternek, mint *Nero* Csáſzárnak nyakában lévő arany lánczát. Nem héában ſietet Szent András Kereſztfájához, azt vigadozva kőſzőntvén. Nem héába vetette meg Szent Pál minden vigaſságit, és boldogságit e' világnak, mikor azt mondotta, *Quæ mihi fuerunt lucra, hæc arbitratus ſum propter Chriſtum detrimenta, propter quem omnia detrimentum feci, & arbitratus ſum ut ſtercora. ad Phil. 3.* A' mik nékem nyereségek voltak, azokat a' Kriſtusért károknak alitottam, kiért mindeneket károknak tartottam, és ugy alitom mint a' gánéjt; nem kell a' fejedelmeknek kedveskedéſe, nem gyönyörkőttet ſe a' teſt, ſe a' világ, mert *Nos immutabimur*, mi léſzünk azok, a' kik el változunk, *In momento, in ictu oculi.* nem kéſedelmes várakozáſſal, hanem egy ſzempillantásban, kőrnyékez meg az Iſteni dicsőſség. *ad Phil. 3. v. 7.*

Oh! mely nagy kűlömbőzés ez! *Inhonori permanebunt impij, ſoli verò immutabuntur juſti, nimirum ad immortalitatis commodum immutati, & divinæ gloriæ indumento dicati. S. Cyrill. citat. à Juſt. hic.* Minden becsűlet, és tiſztelet nélkűl maradnak a' világ fiaj, a' gonoſzak, és czupán csák az igazak változnak el, tudni illik a' halhatatlanságnak jovára változnak, és az Iſteni dicsőſségnek őltőzetivel ékeſittetnek fel, ſem a' gonoſzság nem jár unalmas fáradság nélkűl, ſem a' joság dicsőſség nélkűl; és a' mi nagyobb kára a' gonoſzságnak, hogy meg nem változik nyomorusága, avagy ha meg változik, nagyobb veſztére változik; a' joknak pedig, ha mi belső vigaſságok volt, a' mint hogy magával hozza azt a' joság, ſokkal nagyobra, mert végnélkűl, és boldog vigaſságra változik el. *S. Cyrill. citatus à Juſtiniã. hic.*

Amaval fenyegette régenten Ægyptust az Isten, mikor a' Babyloniaj Királynak kezében adván ugy meg nyomorittatta vétkéért, hogy semmi reménye nem lehetne annak; nyomorusága változásárul, mellyet igy jövendöltetett meg Jeremiás által néki *c. 43. Et amicietur terra Ægypti, sicut amicitur pastor pallio suo.* Fel öltözik Ægyptus földébe, mint a' pásztor fel öltözik az ő palástyába. Micsoda mondás ez? mit jelent az a' hasonlatosság, a' pásztor palástyárul, nem egy aránt veszi-é réá más köntösét és palástyát? mint a' pásztor? s' mégis nem mondgya, hogy ugy öltözik belé mint más az ő köntösébe, hanem mint a' pásztor. Igen is egy aránt veszi, de nem egy aránt viseli, mert mások réájok vészik a' köntöst, de le is vetik annak üdejében, és változtattyák alkalmatosságával, de a' pásztor, a' mint réá veszi szűrét, ugy viseli éijel, és nappal; mind ruhája nappal, s' mind födözője éijel, valameddig benne tart; a' mellyel azt akarta Isten jelenteni, nem változik meg Ægyptus nyomorusága, hanem egyaránt marad, avagy alább valo állapotra száll, mert a' gonoszságban kereste vigasságát, és boldogságát.

Jere. c. 43. v. 12.

De azok felöl mást itél Szent Dávid, a' kik mostan a' jonak miveléséért szenvednek, mert ezek el változnak, *Sicut opertorium mutabis eos, & mutabuntur. Psalm. 101.* Ezeket (ugy mond) mint a' födözö leplet, meg változtatod, és el változnak, most a' kik mint egy szennyessen járnak, homályban vannak; Ah! el jöt az az ora, a' melyben mint a' hó, oly fejérben öltöznek, a' mint hogy Urunknak is akkor változot ruhája ollyanná mint a' hó, mikor *Dicebant excessum ejus, quem completurus erat in Jerusalem.* Ki mulását, és homállyos voltát kinszenvedésében beszéllették. A' mely boldog el változásnak üdejét sietteti az embernek maga jo viselése, s' azért mondgya

Psalm. 101. v. 28.

Szent

Szent Pál 1. *Cor.* 7. *Tempus breve eſt, reliquum eſt, ut qui flent, tanquam non flentes, & qui gaudent, tanquam non gaudentes, & qui emunt, tanquam non poſſidentes, & qui utuntur hoc mundo, tanquam non utantur, præterit enim figura hujus mundi.* Senki ne unalkodgyék-meg tűrni, és jot mivelni, mert rővid az ůdő, s'azért a' kővetkezik, hogy a' kik ſirnak mint a' nem ſirók, és a' kik őrűlnek, mint a' nem őrűlők, és a' kik véſznek, mint a' kik nem birnak, és a' kik élnek a' világgal, mint ha nem élnének (ollyanok legyenek) mert el mulik a' világnak ábrázattya, el mulik, mert a' jóknak réſzérűl jobra változik, és a' mely itten moſt keſerűnek tetzet, leg vigabnak fog iſmértetni, mert ſanyargatásával oka volt a' kővetkezendő boldogságnak, 1. Cor. 7. v. 29.

Nem kéſik hidgyétek el a' jonak jutalmazásával az Iſten, hanem inkáb előbb-is kéſzen tartya, mint végben mennyen a' jo ſzándék, ha Szent Ambruſt értem, a' ki visgálván, miért alkotta előbb Iſten az égnek ſzépségét, a' főldnek gyűmőlcsét, és a' rajta lévő állatokat, mint az embert, azt találla fel benne, hogy pállya futáſra, és viaskodáſra alkotta a' világot, s' azért előbb hogy ſem mint győzedelmeſſen meg-vina az ember, immár-is kéſzen várná jutalma, a' főlden minden gyűmőlcs, és állat, az égben a' dicsőſség. *Quid eſt mundus, niſi quidam agon, plenus certaminum? qui igitur agonem ſuſcipit in hoc ſæculo, nonne omnia præparat, quæ agoni ſunt neceſſaria? & benè athletas vocat paratis præmiorum inſulis, certaturos ad coronas, ne moram patiſ·, qui vicerit, ſed præmio donatus recedat? præmia igitur hominis terrarum fructus ſunt, & cœli lumina. Illa ad vitæ præſentis uſum, hæc ad ſpem æternæ vitæ. S. Ambroſ. ep. 38. ad Heront.* S. Ambroſ. epiſt. 38. ad Heront. Micſoda a' világ más? hanem a' bajviváſnak helye? a' ki pállya futáſt, vagy bajviváſt tart, előbb meg-ſzerzi azt az ajándékot, a' mellyet fel téſzen, hogy

kéſedelem nélkül, a' ki győzedelmes, el vegye nyeresé-
gét. Igy az Iſten-is a' földnek gyümölcsét, és az égnek
fényes világoſságát előbb alkotta, hogy ſem mint bajvi-
vára az embert, amazt az itt valo életének tartására, ezt
a' jövendő boldog ſzine el változásának reménségére.
Hamar jutalmazta Danielt Balthaſar a' titkos iráſnak meg-
magyarázásáért. *Daniel. 5.* mert noha azon éjjel meg öl-
Daniel.4. v.30. tetett Balthazar, *Eâdem nocte interfectus eſt Balthaſar Rex*,
De mégis előbb fel öltöztette bárſonyba, előbb tött a-
rany lánczot nyakába, előbb kiáltatta ki hatalmát az or-
ſzágban: *Prædicatum eſt de eo quòd haberet poteſtatem tertius*
in regno. A' hol méltán cſudálkozhatunk, hol vették oly
hamar a' drága öltözetet, bé ůtött volt az ellenség, zene-
bona, kiáltás volt a' várasban, mindeneket ölt az ellen-
ség, s' mégis végben ment Daniel becsůlete. Hanem hogy
kéſzen volt immár előbb a' jutalom, mint Daniel mun-
kája. Tudni illik a' joságnak jutalma ſemmitůl nem ké-
sőttetik. Igy mondám hamar jutalmazta Balthaſar Da-
nielt, de hamarébb jutalmazza Iſten az embert joságáért,
békeſséges tűréséért, mert akár mint ſieſſen nyakára a'
nyomoruság, ůldözés, avagy éppen a' halál

Ah! hamarébb jár annak jutalma a' dicsőſséges el vál-
tozás, mert ez ſebeſſen rőpůlő ſas ſzárnyon jár, kedves
akarattyán Iſtennek, távul volt még Szenvedéſe Jeſuſnak,
de cſak hogy beſzéllettek-is felőle, s' mutatta hozzá valo
kedvét, immár-is kéſz volt a' dicsőſség, *Transfiguratus*
eſt ante eos. El változot előttők.

Valamit tehát jót mivelhetz mivellyed kereſztyén,
s' ha mi történik ſzenvedned ſzenvedd erőſſen, mert el
ſiet annak változáſa, s' mennél kéſzebb vagy a' joért tůr-
nőd, annál hamarébb véſzed dicsőſségedet, mert igaz az,
1. Petri 5. *Deus omnis gratiæ, qui vocavit nos, in æternam gloriam in*
Chri-

Christo Jesu modicum passos, ipse perficiet. 1. Petri 5. A' minden malasztnak Istenne pedig, a' ki minket az ő őrökké valo dicsőségére hivot a' Krisztus Jesusban, titeket, a' kik egy keveset szenvedtek, tekelleteskké tészen. Es kővetkezendő képpen el változtat az ő'őrökké valo dicsőségében. Amen.

BŐJT HARMADIK VASARNAP,

ELSŐ PREDIKACZIO.

Hogy ki az őrdőgtől tellyességgel meg-menekedgyék, szükség az, hogy annyi jót ferkesztessen bé lelkében, a' mennyi gonoszságnak adot volt helyt, a' mennyi jók vannak benne, annyi vitéz őrzői oltalmazzák.

Invenit eam scopis mundatam, & ornatam, tunc vadit, & assumit septem alios spiritus nequiores se, & ingressi habitant ibi. Lucæ 11.

Meg-tisztitva találja azt sőprűvel, és fel ékesitve, akkor el mégyen, és melléje vészen más hét magánál gonozbb lelkeket, és bé menvén ott laknak. *Luca 11.*

A' Mint bizonyos az, hogy gyakorta onnan erősödet meg az ellenség, a' honnan megvettetett erőtlensége, s' akkor vett bizodalmas bátorságot, az el vesztet harcznak meg-ujitására, mikor meg-futamottatot, ugy a' nyughatatlan, noha erőtlen őrdőg, akkor dűhősebb, és sokszor erősseb-is az ember ellen, mikor meggyő-

győzetése után annyira meg-vettetik, hogy semmi őrző, és vigyázo ellenne nem rendeltetik. Ha mi alusznunk, vigyáz ő, mert *Cum dormirent homines, venit inimicus.* Mikor alunnának az emberek, akkor jött el az ellenség, ha mi heverünk, nyughatatlanul kerüli ő a' földet, maga vallása szerént, *Circuivi terram, & perambulavi eam. Job. 1. v. 7.* Meg kerültem a' földet, és által jártam azt. ha mi le tészük a' fegyvert, zászlot emel ő, és vigyázva istrásál; *Fortis armatus custodit atrium suum.* Mint az erős fegyveres ugy őrzi, és istrásállya pitvarát, és a' mint *Tertullianus* szol felőle, *lib. de pœnit. c. 7. circa medium. Pervicacissimus hostis, nunquam malitiæ suæ otium facit, at quin tunc maximè sævit, cùm hominem plenè sentit liberatum; tunc plurimum accenditur, cùm extingvitur.* A' mindenkoron ellen tőrő fejes ellenség soha gonoszságát nem nyugősztallya, hanem leg inkáb akkor kegyetlenkedik, mikor meg-szabadulva láttya az embert, akkor gyul leg inkáb, mikor oltatik.

Job. 1. v. 7.

Tertul. l. 7. de pœnit c. 7. circa medium.

Mire nézve illik az ide, a' mit mondott *Theodoricus* Király: *Munitio tractanda est semper in otio, quia tunc malè quæritur, quando necessaria judicatur. apud Cassiod. l. 3. Var. ep. 48.* Mikor békeség vagyon, akkor kell az erősítés felől gondolkodni, mert késő akkor, mikor szükséges; a' mi annyit tészen, hogy az erős véghelyeket akkor kell erősíteni, ujitani bástyáit, és árkait, mikor távul az ellenség, ugy a' lelket is akkor kell joval erősiteni, mikor távul tőle az ördög, ne talántán késő légyen akkor ellene állani, mikor meg-szállotta, a' ki minek utánna el távoztatot-is meszőnen valo létében-is, a' viszsza jövésrűl gondolkodik. Nem állando az ő békesége, a' ki ha nem ostromol-is minden szempillantásban, de ugyan véletlenül réánk rohanik, és ugyan azért, a' mit *Seneca* tanitot

Theod Rex apud Cassiod. lib. 3 var. ep. 48.

a'

a' kűlső ellenség ellen, azt kell ellene mivelnűnk a' belső ellenségnek: *Nunquam ita imperator paci credit, ut se præparet bello, quod etiamsi non geritur, indictum est. lib. de beata vita. c. 26.* A' ki jo hadi fejedelem soha ne hidgyen a' békeségnek, hanem mindenkor hadat készitsen, mert ha szintén had nincsen-is, fel vagyon téve mint kővetkezendő. Ki tetzik ez, a' máj Evangeliumbul, a' melyben hallyuk, hogy a' lélekbűl ki vettetett ugyan Istennek malasztya által az ördög, de viszontag meg-tér, és mikor űressen találja a' tőle viszsza vett lelket, ugy szállya-meg, hogy nem immár csak maga, hanem magánál latrabbakkal nyolczad magával, az az seregestűl tér belé viszsza, és benne lakozik, mert a' mit a' déák *Scopis mundatam*, sőprűvel ki tisztittatott háznak mond, azt a' gőrög *vacantem, aut vacuam*, űresnek nevezi. Avagy ha a' déák forditást kővettyűk *mundatam*, hogy a' ki tisztitot házban tér viszsza, réá segit annak is értelmére *Beda*, és *Rabanus* a' kik azt mondgyák. *Mundatam à priſtinis vitijs, vacantem à bonis actibus per negligentiam.* Igen-is a' ki tisztittatot ugyan az előbbeni vétkekbűl, de űres a' jo cselekedetektűl, mellyeket restsége miatt, belé nem szerzet az ember. Meg-mutatom azért, hogy soha tellyességgel más képpen meg nem menekedik ettűl az ellenségtűl a' bűnős ember, hanem ha, valamint az előt tele volt gonoszal, ugy az után joval tőlti meg a' lelkét, és a' vétkek helet, mellyek által birta az ördög, jo cselekedeteket helyheztet bé, mint annyi vitézlőt erősségében ellensége ellen. Mellyet mig én meg-beszéllek, legyetek figyelmetesek.

Seneca lib. de beata vita c. 26.

Propositio.

Jol lehet ugyan, hogy az erősségébűl ki venni az ellenséget a' mint győzedelmes, ugy dicsiretes; de viszontag el veszteni, és ujjobban birtokában bocsátani mind

gyalázatosſabb, s' mind ártalmaſſabb, e' pedig leg hamaréb meg-történik, ha a' kapuk nyitva tartatnak, a' báſtyákon nincſen vigyázo, és annak oltalmára valo vitéz nem lakja. Igy a' lélekből ki venni az ördögöt, mely a' vétek által férkezet be, dicsőséges, és oly örvendetes állapot, a' mennyej Király udvarában, hogy annak udvar népe, az Angyali Fejedelmek kimondhatatlanul örvendezzenek rajta, *Dico vobis gaudium erit coram Angelis Dei*
Lucæ 15. *ſuper uno peccatore pœnitentiam agente. Lucæ 15.* Mondom
v. 7. néktek örömök léſzen az Angyaloknak egy pœnitentia tarto emberen. az az, egy viſzſza vett Iſteni lako helyen, mely az emberi lélek, örvendeznek az Angyalok, s' val-
v. 10. lyon mennyit örvendeznek? *Ita gaudium erit ſuper uno peccatore pœnitentiam agente, quàm ſuper nonaginta novem juſtis, qui non indigent pœnitentiâ.* Ah! annyit örvendeznek egy viſzſza vett erőſségen, egy lelken, a' mely ki ſzabadult az ördög hatalmából, a' mennyit örvendeznek kilenczven kilenczen, a' kik ſoha még az ellenség kezében nem eſtenek. De viſzontag, ha iſmég fel adatik, ah! a' leg nagyobb ſzomoruságok az Angyaloknak, mert e' miatt *Angeli pacis flebant amarè.* ez keſeriti-meg őket annyira, hogy keſerveſſen ſirjanak, de magának-is leg ártalmaſſabb az embernek, mert *Fiunt noviſſima hominis illius pejora prioribus.* utolſo rabsága nehezebb léſzen az elsőnél, s' kegyetlennyebbül bánik véle az ellenség, mint az előtt bánt volt; bé kell azért zárni a' kapukat, a' külső érzékenségeket, hogy ezek által bé ne férkezheſsék; vigyázásban kell lenni, ugy mint az emberi okoſságnak, hogy távulrul-is eſzében veheſſe honnan jő ellensége; de mind ezeken felyül nem üres, hanem vitézlő, és őrző rendel tele légyen.

Réá tanitott az elsőre Szent Jób, a' ki vévén eſzében,

ben, hogy a' fel nyilt kapu veszedelmes, azt mondotta: *Pepigi fœdus cum oculis meis ut ne cogitarem quidem de virgine; quam enim partem haberet in me Deus, & hæreditatem omnipotens de excelsis. Numquid non perditio est iniquo? cap. 31.* Szövetséget vettettem szemeimmel, hogy csak ne is gondolkodnám aszszonyrul, az az, tisztátalan gondolattal, mert micsoda része volna ugy bennem az Istennek, és micsoda öröksége a' mindenhatonak a' magasságbul? Nem de nem az istentelenek veszte-é? az az, ha szemejmet, mellyek lelkemnek egy részrûl valo kapuja, nyitva tartom a' véteknek, bé jô rajta az ördög, és a' mely az Istené volt, el veszтem az erősséget, lelkemet. *Job. c. 31. v. 1. & 2.*

Réá tanitott a' másodikra a' vigyázásra, amaz ártatlan Joseſ, a' ki Ægyptusban gonosz aszszonyának vigyázot incselkedésére, a' mint ezt elméssen vette eszében *Nyssenus oration. de fornicatione.* a' ki igy szoll: *Illa dicebat dormi mecum. Adolescenti autem contra proclamabat temperantia, vigila mecum, & re ipsâ ostendit vigilantiam.* Ellene küldötte volt az ördög a' gonosz aszszonyt, a' mely mind csak aluvásra hitegette, de azonban, a' mely vigyázót, és istrását helyheztetett volt bástyájára, kiáltot a' tisztaság réá, vigyáz! vigyáz én velem, ugy mint a' tisztaság, és mértékletesség, e' kiáltot réá, hogy vigyázzon, a' mint hogy ugy-is vigyázot, hogy erőt rajta csalárdsággal nem vehetne ellensége. *Nyss. orat. de fug. fornicat.*

Réá tanitott a' harmadikára, a' mely leg szükségesebb a' vitézeknek bé helyheztetésére, az az, a' jo cselekedeteknek bé rakására. Mind Szent Pál, a' ki szünteln jovallya a' fegyverben valo öltözést, és a' jo cselekedeteket, mind pedig a' százados, a' ki hatalmárul szolván igy beszéllet, *Nam & ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites, & dico huic vade, & vadit, veni, &* *Matt. 8. v. 9.*

venit, & ſervo meo fac hoc, & facit. Matt. 8. En-is hatalom alatt lévő ember vagyok, vitézek vadnak alattam, és egynek azt mondom eregy menny el, és el mégyen, máſnak jő el, és el jő, és a' ſzolgámnak cſeleked ezt, és meg cſelekſzi. A' mely ſzókbul ki tetzik, hogy vitéz nélkül nem volt, hanem változtatta őket, a' roſzon, ki adot, és jót vett bé helette, és lelki értelemben annyit tett, mint ha azt mondotta volna, én az én lelkemet őrizem joſzágos cſelekedetek által, ha pedig roſzat látok bennem, ki vetem, és jót téſzek helette lelkemben; a' mint ſzépen magyarázza azt Nyſſen. Szent Gergely hom. 10. in Cant. Quædam philoſophia eſt in voce centurionis, quòd eum, qui fuit amandatus, non amplius ad ſe reducit, ſed cùm is abiviſſet, domum pro ipſo admittit alterum. Nam cùm ei dixiſſet, vade & vadit, dixit ſe alium accerſere, non eum quem amandavit. Kivált képpen valo bőlcſeség vagyon ſzázados beſzédében, mikor azt beſzélli, hogy a' kit el küldőt többé viſzſza nem fogadta, hanem helette máſt bocsátott bé lelke házába; s' kicſodát véltek hogy el küldött? és el bocsátott? hanem a' vétket és a' helett joſzágos cſelekedeteket vett bé, mert ha illyen őrzője vagyon, könnyen parancſol ſzolgájának, a' teſtnek, s' azt kell annak mivelni, a' mit eſze parancſol. Quando expulſus fuerit miles vitij ſocius, ejus autem loco ingreſſus fuerit miles virtutis, loricâ juſtitiæ indutus, & in manibus ferens gladium ſpiritûs, munitus aptis ad regnandum armis, nempe galeâ ſalutari, & ſcuto fidei, & in ſe ferens omnem ſpiritualem armaturam; tunc timet ſuum Dominum, nempe mentem, ſervus ſcilicet corpus, promptóque animo exequitur imperium ejus, qui dominatur. Mert (ugy mond Szent Gergely) mikor ki verettetik a' kárhozatra vitézkedő vétek, és a' helett más vitéz fogadtatik, ugymint a' joſzágos cſelekedet, a' mely fel légyen fegyverkezve az

S. Gregor. Nyſſ. hom. 10. in Cant.

S. Gregorius hic.

igaz-

igazságnak vasderekával, kezében légyen a' lélek pálloſſa az Iſtennek igéje, fejében üdvöſségének ſiſakja, jobnál jobb gondolatok, és ſzándékok, karján a' hitnek pajſa, és egyéb lelki fegyverrel erös; Akkor fél a' ſzolga és enged! ugy mint a' teſt a' léleknek, s'leg hamaréb végben viſzi ennek parancſolattyát.

Semmire ugy nem kell gondot viſelnünk, mint arra, hogy a' gonoſzság helett, joság férkezzék bé lelkünkbe. S'azért mondotta *Cæſar Arelatenſis. Ideo cum Dei adjutorio laborandum eſt, ut expurgatis, vel mortificatis omnibus peccatis, in poſſeſſionem vitiorum virtutes introeant locum, quem tenebat ſuperbia, humilitas occupet, quem vaſtabat avaritia, obtineat eleemoſyna, quem luxuria ſordidabat, caſtitas mundet, atque recipiat, quem tenebat invidia, poſſideat benevolentia, ubi mendacium eſſe videbatur, veritas dominetur. hom. 23. tom. 2. bybl. vet. patrum.* Azért kell az Iſteni ſegitséggel munkálkodnunk, hogy ki hányván a' vétkeket, azok helett a' joſzágos cſelekedetek férkezzenek belénk. A' mely helt a' kevélység foglalt, az alázatoſság foglallya el, a' mellyet puſztitott a' fösvénység, tartſa meg az adakozás, a' mellyet a' tiſztátalanság mocskolt, a' tiſztaság tiſztitſa ki, és vegye viſzſza, a' mely az irigységnek eſet kezébe, birja azt a' jo akarat, a' hol a' hazugság láttatott lenni, veſſe ki onnan azt az igaſzság, és ö uralkodgyék helette.

Cæſar Arelaten. hom. 23. tom 2. bybl. vet. patrum.

Mert ugyan-is mit haſznál eggyikén-is, maſikán is ki adni a' tőredelmes gyonás által? ha cſak üreſſen hagyattatik a' helye? cſak addig léſzen az ellenségtül megmenekedve, mig el nem érkezik, de mihelt késérteti altal oſtromollya, viſzſza véſzi, mert nem talált benne ellene állót; Nem gondol az ördög azzal annyit, hogy ki vettetik a' vétkekkel eggyütt, mint ha helette más jo

helyheztetik bé, mert a' mint ki vettetik egy felől, úgy csak kerül, fordul, s' más felől bé tér ő, mert mindenkor szemtelen, mindenkor minket gyűlölő, mindenkor halálos ellenségünk: s' vagy mehet viszsza, vagy sem, de csak méreszen azt kiáltya, *Revertar in domum meam.* Viszsza térek az én házamba, s' jaj annak, a' kit másodszor vészen birtokába, mert ha az előtt egy vétekre vette, az után számtalanra vészi, és napoként sullyosittya dolgát, nagyobb adóra kénszeriti; Bár ne volna ez igaz, nem hallanánk kérkedését, *Prævalui adversùs eum.* Imé erőt vettem rajta, de mivel nem fáradunk a' joságnak megszerzésében, leg hamarébb meg-esünk, és csak nem minden késértetre kezet adunk az ördögnek. Ma könyvezünk, bánnyuk vétkünket, de ha ez ki vettetik, mindgyárt holnap más alkalmatossággal viszsza esünk, mert nincsen kitül, s' mitül vegyünk oltalmat, a' ki a' joságtul akar meg-tartatni, bé vegye azt elsőben szivébe, mert ha ben nem lészen, kivül nem segithet.

Szintén ugy vagyon a' pœnitentia tartásnak állapottya, mint az el vetett magnak, a' mely (ha nedvessége szüntelen nincsen) bátor ki csirázzék-is, el szárad a' sütő verőfénytül, igy bár jo fogadásink legyenek, hogy többé nem vétünk, de ha valamely johoz nem fogunk, leg hamarébb oda vagyon minden fogadásunk; ellenkező képpen pedig, a' ki bünejnek ki vetése után mindgyárt valamely johoz fogott. Ah! állando lészen ez, a' mint Sz. Pál szollott: *Faciet cum tentatione proventum.* 1. *Cor.* 10. Annál több haszsnot hajt, mennél többet késértetik. S' ez volt oka, mért kiáltott Szent Pál *ad Ephes.* 4. *Nolite locum dare diabolo; Qui furabatur, jam non furetur, magis autem laboret operando manibus suis, ut habeat unde tribuat necessitatem patienti.* Ah! ne adgyatok helt az ördögnek! a' ki lopot,

1. *Cor.* 10. v. 13.

ad *Ephes.* 4. v. 27.

azu-

azután ne lopjon, hanem inkáb maga kezével munkálkodgyék, hogy legyen néki a' mit adhaſſon ůdejében a' ſzůkölkődőnek.

Ugy de, (ugy mond) Iſten ne adgya, hogy az ördőgnek helt adnánk ſzivůnkben? ne adgya Iſten, énis azt kivánom, de valahányſzor a' véteknek helt adtz, annyiſzor helt adtz az ördőgnek. Nem hallottátok-é, micſodás lovaſt látott Szent János? halovány lovat látott ő, mely a' vétek, mert halálra viſzen, a' ki rajta ůl pedig maga az ördőg; valahová azért bé bocsáttatik ennek a' lova, maga-is bé fér oda, s'bé-is mégyen, mert rajta ůl, *Et ſequebatur infernus.* Es a' pokol kőveti vala. Igy férkezett bé az árulo Judásba, *Poſt buccellam introivit in eum ſatanas. Joan. 13.* Mihelett bé vette a' falatot, mindgyárt belé ment a' sátán, mert fel tévén azt, hogy el adgya a' Jeſuſt, mindgyárt hatalmába eſett a' véteknek, és az által az ördőgnek. Oh veſzedelmes állapotu Judás! cſak egy ördőgnek engedett, s' mindeneſtůl el veſzett! mit mondgyák tehát azok felől, a' kik nem egy vétekkel, hanem cſak nem ſzámlálhatatlannal vannak megtelve? mit várhatnak ezek? hanem hogy naprul napra, tőbb ördőgők léſznek, s'a' ki az előtt helye volt az Iſtennek, helye leſzen a' sátánnak, oly ſzomoruságára Iſtennek, (hogy a' mi modunk ſzerént ſzollyak) hogy Iſaiás Proféta által keſerveſſen panaſzolkodgyék az ollyan lélekrůl, *Erit cubile draconum &c.* A' sárkányok helye léſzen, vagy a' mint máſok olvaſsák: *Facta eſt habitatio dæmoniorum, & cuſtodia omnis ſpiritůs immundi Iſaiæ c. 34.* Imé helye lett az ördőgőknek lakására, és minden tiſztátalan léleknek erőſége. s'mit véltek mit mivel az ördőg maga lako helyében a' bůnős emberben? hanem a' mit mond Szent János azon titkos látásának *c. 6. Interficiet gladio*,

Apoc. 6. v. 8.

Joan. 13. v. 27.

Iſaiæ c. 34. v. 14. & ſequent.

Apoc. c. 6. v. 8. *& fame, & morte, & beſtijs terræ.* Minden felé vág, kardal ôl, éhséggel, és halállal, és a' földnek fenevad állatival. Semmit elevenen meg nem hágy emberben, megôli a' lelki életét, puſztittya az Iſteni malaſztokat, el rontya a' Szent Lélek ajándékit, minden jo cſelekedeteket, a' mellyeket mivelt igaz voltában meg-ôli, és ſemmi érdemet nem hágy benne, halva hadgya a' hitet, meg fojtya a' reménséget, ki hánnya a' joſzágos cſelekedeteket. s' honnan történik ez? hanem onnan, hogy a' ki vetett vétkek helett joſzágos cſelekedetek nem vétettek bé ſzivedbe eleinten;

Hogy ha azért értyük a' kárt, hogy azután el kerûllyük, cſelekedgyük azt, a' mit joval Szent *Cyprianus lib. de zelo, & livore. Sit in ſenſibus dominica cogitatio, oratio omnis jugis non ceſſet, ſalutaris operatio perſeveret, ſpiritualibus ſemper actibus occupemur, ut quotiescunque inimicus acceſſerit, quoties adire tentaverit, & clauſum adversus ſe pectus inveniat.* Légyen, ne más, hanem Iſteni gondolat a' mi elménkben, a' ſzûntelen valo imádság meg ne ſzûnnyék, maradgyon meg álhatatoſſan az ûdvôſséges munkálkodás, mindenkor lelki dolgokban foglalatoskodgyunk, hogy valahányſzor el jô az ellenség, valahányſzor késért, mindenkor, és mind annyiſzor ellene bé téve találya ſzivûnket, és minden joſzágos cſelekedetekkel, mint annyi vitézekkel meg rakva, és fel fegyverkezve. Igy léſzen, hogy nem cſak gonoſzabbakkal nem jô el, de maga ſem férkezik hozzánk az ártalmas, és halálos ellenség. Amen.

S. Cyprian. lib. de zelo, & livore.

BŐJT HARMADIK VASARNAP,

MASODIK PREDIKACZIO.

Egéſz orſzágnak meg-tartására való, és haſznos a' jóban való eggyeſség.

Omne regnum in ſe diviſum deſolabitur. Lucæ 11. Lucæ 11.

Minden magában meg-haſonlot orſzág el puſztul.

MIre való légyen az egyenlő értelem, egyeſség, és egymás kőzőtt valo ſzeretet, ki tetzik tulajdon gyűmőlcsébűl és haſznábul, ki tetzik annak fogyatkozásának kárábul; *Caſſiodorus lib. 1. variorum. epiſt. 1.* gyűmőlcsét és haſznát, e' képpen beſzélli. *Omni regno deſiderabilis debet eſſe tranquillitas, in qua & populi proficiunt, & utilitas gentium cuſtoditur. Hæc eſt enim bonarum artium decora mater, hæc mortalium genus, reparabili ſucceſſione multiplicans facultates protendit, mores excolit, & tantarum rerum ignarus agnoſcitur, qui eam minimè quæſiſſe ſentitur.* Caſſiod. l. 1. variarum. ep. 1. Minden orſzágban kedveſnek kell lenni a' cſendeſségnek, a' melyben előmenetelét véſzi a' kőzség, és a' nemzetségeknek haſzna meg-tartatik és őriztetik. Mert ez a' jo tudományoknak ékes annya, ez az embereknek napouként, fogyo nemét ſokaſittya, egyikét a' máſiknak helyében viſzſza tévén, neveli a' gazdagságot, az erkőlcsőt jobra, s'meg jobra igazgatván pallérozza, a' mellyet valaki kereſni nem láttatik, jelét adgya, hogy ezek felől ſemmit ſem tud. *Saluſtius* pedig rővideden azt mondgya haſznárul, *Concordiâ res parvæ creſcunt.* az egyeſséggel, Saluſtius.

és egyenlő értelemmel a' kisded dolgok nevelkednek, a' hol pedig hejával vannak, *Discordiâ maximæ dilabuntur.* az egyenetlenség által a' leg nagyobb dolgok el fogynak, semmivé lésznek. Ennek fogyatkozásábul oly károk következnek, hogy miatta egész országok el pusztullyanak, a' mint minden bizonyságoknál leg igazabb mondással maga erősíti üdvözitőnk, *Omne regnum in se divisum desolabitur.* Minden, magában meg-hasonlot ország el pusztul; A' mely Urunk mondása annyira igaz, hogy nem csak a' földi országokrul tellyesedgyék bé, a' mint naponként szemeinkkel láttyuk, hanem még mennyeknek országárul-is, a' melyben egyetlen egy garázda Angyalnak viszsza vonása leg nagyobb kárt tett. Micsoda kárt? azt; hogy harmad része le verettetvén a' mennyej lakosoknak, pusztává tétetett, és annyira el pusztult, hogy az embereket a' földön egybe kellene keresni az Isten Fiának, és azokat oda telepiteni, a' honnan az Angyalokat győzedelmes harczal ki kergette, s' azért mondgya üdvözitőnk *Lucæ 15. In deserto.* hogy a' pusztában kilenczven kilencz juhát hadta el, az az, az el pusztult mennyországban, az angyaloknak egy részét, hogy igy, a' mely boldog lakást fel bontott a' viszsza vono angyaloknak egyenetlensége, helyre hozza az embereknek egyesége, s' egyenlő értelme és egybe kapcsolt szeretete.

Lucæ 15. v. 4.

Ő nékik mondatott volt az üdején meg, a' mit az után ki jelentett Szent Dávid *Psalm. 81. Dij estis, & filij excelsi omnes, vos autem sicut unus de principibus cadetis.* Imé jo állapototok vagyon, merő Istenek vattok, és a' magasságbélinek fiaj, de ha nem egyeztek, mint egy a' fejedelmek közzül le szakadtok. Oh meg-szédült fejű *Luciper*, miért nem tudtad becsülleni az egyességet halván veszedelmedet? Fejedelem volt ő, az angyali fejedelmek közül,

Psalm. 81. v. 6.

zûl, de áz ártot néki, hogy egy volt a' fejedelmek kôzzûl, s'nem egy a' fejedelmekkel, az az, nem egyezô, ô volt a' puſztuláſnak magánoſságával oka, és eredete; Sz. *Anaſtaſius Sinaita* gondolattya ez, a' *ki lib. 7. Examer.* igy ſzoll: *Fuit aliquando quoque Satanas in cœlis diſcipulus Chriſti, cum cæteris ſanctis diſcipulis, (angelicis virtutibus) ſed erat unus de principibus, de eo enim ſcriptum eſt, tanquam unus de principibus cadetis.* Volt oly ûdô, a' melyben a' ſatan-is tanitványa volt Kriſtuſnak mennyégben, a' Szent tanitványokkal, ugy mint az Angyali erôkkel, mert ô felôle irattatott meg, mint egy a' Fejedelmek kôzzûl, le eſtek, le ſzakattok. Mivel azért nem volt egy a' fejedelmekkel, hanem cſak egy kôzzûlôk, vegye haſznát maga ki vonyásának, eggyék, eggyek akarunk mi lenni, s' azért az egyeſségnek mind haſznárul, mind gyûmôlcsérûl, mind annak fogyatkozásábul kôvetkezendô kárajrul ſzollok ma, hogy mi miattunk orſzágunk el ne puſztullyon. Legyetek figyelmeteſſek.

S. Anaſtaſ. Sinait. l. 7. Examer.

Propoſitio.

Nincſen ritkább dolog mint azt hallani, vagy olvaſni, hogy az emberek eggyek, egy akaratuak, egy ſzeretûek: mihelett két ôrôkôs Ura a' fôldnek, egy atyatul, egy anyátul ſzármazot atyafiak fel nevelkedtenek, mindgyárt meg-haſonlottak, eggyik az ô marhájnak jovajbul kedveskédet Iſtennek, a' máſik cſak a' fôldnek ſoványabb gyûmôlcsébûl, s'mivel kedveſſebb volt az igaz ſzivûnek áldozattya, mind addig incſelkedett a' máſik utánna, mig a' mezôre ki cſalván agyon nem verte Cain Abelt, de mi haſzna kôvetkezett belôle, ki tetzik panaſzábul, *Ero vagus & profugus in terra, omnis igitur, qui invenerit me, occidet me. Geneſ.* 4. Bujdoſo, és tétova lézzegô léſzek a' fôldôn, és a' ki réám talál, meg-ôl engem. Oh gyilkos Cain! ki mert volna ûldôzni téged? ki kergetni?

Geneſ. 4. v. 14.

ha egyet értettél volna atyád fiával? de mivel el szakattál az egyességtûl, mélto rajtad bûntetésed, hogy magad örökségében se lehes bátorságos, tiéd volt a' világnak hason fele, most egy szegletiben sem maradhatz meg, magad joszágiban bujdosol, mert nyomodban lévén gonoszságod ki szorit mindenekbûl. Ennek maradéki azok, a' kik e' máj napig nyughatatlankodnak, és bujdoso számkivettetteknek nevezik magokat, mert midôn a' másét kivánták, magok örökébûl-is ki rekesztettenek, s' mind addig sem lészen bátorságos meg-maradások, mig viszsza nem térnek a' jokkal valo egyességre.

Ôszve veztek volt az után sok esztendôkkel egy méhben két alig foganodott gyermek, de a' ki hamáréb kereste a' meg egyesûlést, és békeséget, végtére is ô lett gyôzedelmes, és a' mely elsôséget a' szûletésében nem engedett meg adta néki atyafiuj szeretete. Hallottátok mit miveltek Esau, és Jákob Rebecca méhében, még elôbb, hogy sem a' napnak látnák világát, elôbb, hogy sem mint ki szabadultak, volna annyok méhe tômleczébûl, immáris viaskodtanak, *Collidebantur in utero. Genes. 25.* Egyben ûtközni vala méhében a' kisdedek, ugy mond az irás. Oly fájdalmára az Annyoknak, hogy azt mondaná, ha igy kölle lenni dolgomnak, mi szûkség volt méhemben fogadnom? Tudni illik, vette azt eszében a' jo anya, hogy ennek egyike jövendôben-is meg-károsodik, a' kik felôl *Tertullianus* szépen szollott: *Portentosa forsitan petulantia infantiæ, antè certantis, quàm viventis, antè animosæ, quàm animatæ, si tantummodò matrem subsaltando turbâsset.* Csudálatos csintalansága a' kisded gyermekségnek, a' mely elôbb viaskodott, mint élt e' világon, elôbb volt méresz majd, mint lelkes, de tûrhetô lett volna, ha csak szôkdécseléssekkel busitották volna annyokat, de a' volt a' nagyobb

Genes. 25. v. 22.

Tertullianus.

gyobb fajdalom, hogy jövendőben nyilván való ellenkezésre volt ezen dolog ki fakadando.

Busult azonban Rebecca, és addig nem hatta nyugodni az Urát Isaákot, mig ki nem tanulta az Istentől, mit jelentene az az üdétlen versengés. Meg tanulta Isaák, és igy magyarázza meg néki: *Duæ gentes sunt in utero tuo, & duo populi ex utero tuo dividentur, populúsque populum superabit, & major serviet minori.* Két nemzet vagyon méhedben, és két nép oszlik el méhedből, és egyik nép a' másikát meg-győzi, és a' nagyobbik a' kisebbiknek szolgálni fog. Oh keserves hir! gondolta magában Rebecca, tehát én vagyok az a' boldogtalan anya, a' ki a' viszsza vonyokat szülem, de mellyik lészen immár győzedelmes? kétség nélkül a' ki előbb születik a' világra, a' lészen első, öregjébb, ennek fog a' másik szolgalni, de más képpen vagyon az Istennek itélete. A' ki utol született, a' lett első, a' lett győzedelmes, Esau született elsőben, utánna Jákob, s' mégis e' vette el első születségét Esaunak, a' ki felől *Tertullianus* igy kiált fel, *O infantem! & æmulum, & validum & olim contentiosum! lib. de anima. c. 26.* Oh! ellenkező és jövendőben versengő gyermecske! de miképpen diadalmas? a' veszekedés azért volt, hogy ki ki előbb akart születtetni, azt Esau meg-nyerte, mert előbb láttatott e' világon, és utánna jött Jákob, *Protinus alter egrediens plantam fratris tenebat manu.* Azonnan ki jövén a' másik, a' báttyának talpát tartya vala kezével, mind azon által *Origenes*-is Jákobot nevezi diadalmasnak *hom. 4. in Psalm. 36. Dabo tibi Athletam, qui antè luctatus sit, & vicerit priùs, quàm inter homines emiserit vagitus: Jacob adhuc intra uterum matris suæ luctatus cum fratre suo Esau, supplantavit eum, & vicit.* Kivánsz-é csudát látni? mutatok egy bajnokot, a' ki előbb viaskodot, és győzedelmet

Tertullian. l. de anima c. 26.

Origenes hom. 4. in Psalm. 36.

met vett, hogy sem mint az emberek között síráſa hallatott volna. Jákob még annya méhében viaskodott bátyával Esauval, és meg-csalta ötet, s' meg-győzte. De miben győzte-meg? abban győzte, hogy előbb mint születtetnének, Jákob meg-békéllett Esauval, és azért bocsátotta előtte, melynek jelenségére talpát ragatta bátyának; de mért ragatta a' talpát? azért (ugy mond egy nevezetes Doctor,) mert kezét kereſte, hogy meg-békéllyék, s' azonban kezei immár kin lévén, a' talpát fogta; s' bizony nem-is haſzontalanul alkudott-meg, mert ugyan jövendőben Jákobnak egy kevés ételért el adta első ſzülőtségét, és eskűvéſſel erősſitette, hogy oda engedi néki Esau. Oh győzedelmes békeſség! hatalmas egyeſség! a' mit az űdő nem adott, a' mit a' terméſzet nem engedett, helyre hozta a' ſzeretet, mert jövendőben-is Jákob vette el űdővel Attyának áldását, és Urává tétetett Esaunak.

Annyi haſzna vagyon az egyeſségnek, és annyi kára az egyenetlenségnek, hogy ama' győzedelmeſsé tégyen bennűnket, e' pedig ſzolgálatra hajt minden víſzſza vonyokat. Oh mennyin vannak, a' kik előre ſietnek! de meg-csallyák magokat, mert a' kik nagy csendeſséggel utób mennek, előre érkeznek, és ſzintén ugy járnak amazok, mint ama' kocſis, a' ki eſtve felé jutván közel a' várashoz, kérdé az elő talált úton járotul, a' ki-is ugyan oda igyekezett, hogy ha bé érkezhetik-é kapu tétel előtt, ki látván ſebes hajtását, azt mondgya vala, ha laſſabban mégy bé érkezel, de ha igy ſietz, kin reketz. Oh! egyűgyű ember! meg-neveti ezt a' kocſis, és annál inkáb ſzágottattya a' lovakat, azonban, ugy rántyák ſzekerét egy törsökben, hogy kerekej őſzve romlánac, és a' nap tovább nem mehetne, azonban nagy nevetséggel

mel-

mellette el mégyen a' gyalog ember, és bé mégyen a' várasba: ſzintén igy járnak, a' kik máſokkal verſengenek valamely tiſztért, méltoságért, vagy joſzágért, ſietnek minden dühöſséggel ellenkező viaskodáſokkal, s' azonban oly akadált vét elejekben az Iſten, a' mely miatt hátra maradnak, és gyalázatot vallanak;

Igy előre ſietett Saul, nem egyezhetett-meg Dávidal, de ugyan el veſzett Saul, és Dávid orſzáglott, előre ſietett Abſólon pártot ütvén Attya ellen, de meg-akadott a' fán, és annyira hátra maradott, hogy ſoha többé előre ne ſieſſen. Előre ſietett Pharao, nem akart egyezni Moyſeſſel, fegyvert bocsátott az ártatlan nép után, de hátra maradott, és éppen meg-fuladáſáig kinſzerittetett levét meg-innya a' veres tengernek.

Valamint káros az egyenetlenség és gyülölség, ugy haſznos, és győzedelmes az egyeſség, egyenlő akarat, és ſzeretet. Melynek ha bizonyito példáját kiványátok, tekintſetek bé Pharao palotájába, mit mivel Moyſes és Aáron, meg-kellett jelenteni Pharaonak, az Iſten akarattyát, hogy a' népet el bocsáſſa, s' micſoda beſzéddel, kezdének hozzá? talán előbb magokat mentegető prémezet udvari ſzokkal? nem, hanem cſuda tétellel kezdik beſzédeket *Tulit Aaron virgam coram Pharaone, & ſervis ejus, quæ verſa eſt in colubrum. Exodi 7.* Vévé Aáron az ő veſzejét Pharao előtt, s' az ő ſzolgaj előtt el veté, és kigyová változék, s' mit nyert véle? még ſemmit ſem; mert elő hivatván Pharao minden bűbájos ördöngőſit, meg-hagyá nékik, hogy haſonlot cſelekednének, végben viſzik a' parancſolatot, ki ki veſzſzejét el veti, és azonnal kigyová válik, de ne örvendez ennek ő Király! majd gyalázatot vallanak a' kigyok; fordul Aáronnak veſzeje, és azokat a' kigyokat mind el nyeli; minden meſterségeket meg-

Exod. 7. v. 20.

gya-

gyalázta Aáronnak veſzeje, mert ſemmit ollyat nem cſelekedhettenek. Honnan lett oly győzedelmes az a' veſző? Szent Agoſton azt mondgya, mert az a' veſző mind Moyſesé, s' mind Aároné volt, és mivel a' veſző birodalmat jelent, a' két emberben a' világi, és egyházi birodalomnak egyeſségét jelentette. *Nunc virga Domini dicitur, quæ priùs dicta eſt virga Aaron, poſteà verò Moyſis, in ea enim deſignabatur utriusque brachij, & ſæcularis, & Eccleſiaſtici unitas, & animorum concordia. quæſt. 6. in quæſt. Exod.* Azon Urnak veſzeje, majd Aáron, majd Moyſes veſzejének mondatott, a' mely által az egyházi és világi birodalomnak egyenlő értelme, és egyeſsége értetett, légyen cſak ezek kőzzűl egyenlő akarat, a' mit Iſteneſſen akar az egyházi birodalom, ſegitſe réá a' világi hatalom, minden kigyokat, minden ellenségeket el nyél veſzeje és hatalma; Igy mikor Aáron kezeit tartotta az imádkozo Moyſesnek, két keze kőzőtt lévén egyenlő veſzeje, valameddig fel tartotta, mind addig vágta Joſué Amalek népét, ugy annyira, hogy *Joſeph. lib. antiq. 3. c. 2.* azt irja. *Nemo Hebræorum mortuus eſt, hoſtium verò tanti, quantos ne numero quidem comprehendere poſſibile eſt.* A' Zſidók kőzzűl ſenki meg nem holt, de annyi eſett el, az ellenségből, hogy ſzámban ſem vehetni.

S. Auguſt. quæſt. 6. in quæſt. Exo.

Joſeph. lib. antiq. 3. c. 2.

De nem volna annak ma vége, ha elő hoznám tőrtént haſznait az egyeſségnek, elégendő légyen az, a' mit *Diodorus in catena græca.* vett eſzébe, hogy az egyeſség még az átkot is áldáſra fordittya. *Geneſ. 49.* Jákob meg-átkozta halála előtt Ruben Fiát, mert atyáj ágyát meg-ſzeplőſitette, *Ruben meus primogenitus non creſcas.* Te első ſzűlőttem Ruben ne nevelkedgyél. Azonban érkezik Moyſes. *Deuter. 33. Vivat Ruben, & non moriatur.* éllyen Ruben, és el ne veſzen. s' miért menti meg az átoktul? mert

Diodorus.

Geneſ. 49. v. 4.

Deuter. 33. v. 6.

Jo-

Josefel egyes volt, s' báttyaj kezeibűl ki mentette, *Non poterat Jacob non maledicere filio intemperanti, ad deterrendos posteros. Debuit autem Moyses criminis culpa illum liberare, qui fratri Joseph semper pepercerat.* Kevesebbet semmit nem cselekedhetet Jákob, mint hogy meg átkozná Rubent gonoszságáért, maradékinak rettentésére. De ki kellett Moysesnek őtet, az átok alol venni, mert Josefet szerette, s' mindenűt meg-mentette. Oh! dicséretes, és haszpos szeretet! egyenlő akarat, és értelem! mely mind a' földön, mind mennyekben mindeneket végbe vihetz! igen igaz az, a' mit fogadott Jesus. *Matt. 18. Si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re, quamcunque petierint fiet illis, à Patre meo, qui est in cœlis.* Ha ketten meg eggyeznek közzűlletek ea' földön, valamit kérnek mind meg-nyerik az én mnnyej Atyámtul. a' mely helyre *Chrysologus serm. 132. Audistis quantum possit, & prævaleat sanctæ postulationis assensus, non dixit, illud, vel illud, sed totum, quid quid unitas postulationis concupiverit præsciturum.* Hallotátok é mennyit vihet végbe a' meg-eggyezet kőnyőrgés, nem mondotta ezt, avagy amazt, hanem mindenestűl a' mit a' kőnyőrgésnek eggyesége kiván meg-engedi.

Matt. 18. v. 19.

Chrysolog. serm. 132.

S' mi dolog tehát hogy nem eggyezűnk? a' szakadás, a' tévelygés, a' szabad és senkitűl nem bűntettetett gonosz élet, a' melyben annyan eggyeznek, hogy a' joknak eggyességét meg-haladgyák. *Sunt multi congregati, sed non in nomine Domini, quorum consensus in fraudulentia, in malitia, in vanitate, in augendis divitijs, in cubilibus, & injurijs suis ulciscendis. Hugo Card.* Sokan gyűlnek egyben, de nem az Urnak nevében, a' kiknek eggyesége a' csalárdságban, a' gonoszságban, hivságban, a' gazdagságoknak szaporitásában, s' a' szemtelenségekben, és a' boszu állásokban eggyes. Eggyeznének csak abban, fogdoznák a' tolvajokat,

Hugo Cardinalis.

bűntetnék az uſuráſokat, igazság ſzolgáltatnék egy aránt, a' ſzegénynek, és gazdagnak, nem puſztulna el orſzágunk, hanem épűlne, de mivel a' gonoſzban eggyezűnk, és a' joban meg haſonlunk, nem cſuda puſztulása. Igy a' Gog, és Mogog nem vehettek győzedélmet, mert a' Szentek táborára űtöttek.

Ah! tehát ha jovát akarjuk mind orſzágunknak, s' mind ki ki maga lelkének, cſelekedgyűk azt, a' mit Sz. Pál jovallott *ad Epheſ. 4. Obſecro vos ego vinctus in Domino, ut dignè ambuletis vocatione veſtrâ, quâ vocati eſtis, cum omni lenitate animi, cum patientia ſufferentes invicem in charitate, ſollicitè ſervantes unitatem ſpiritûs in vinculo pacis.* Kérlek azért titeket én fogoly az Urban, hogy méltán járjatok a' hivatal ſzerint, a' mellyel hivattattatok, minden alázatoſsággal, és ſzelidséggel, békeſséges tűréſſel, el ſzenvedvén egymáſt ſzeretettel, ſzorgalmatoſok léven megtartani, a' léleknek eggyeſségét, a' békeſségnek kőtelében; mert valamint a' Martyromokat egyben kőtőzte az egyes hitnek láncza, ugy kőtőzi egyben, a' hiveket a' békeſségnek kőtele. Mellyet engedgyen az Atya, Fiu, és Szent Lélek Iſten. Amen.

ad Epheſ. 4. v. 4.

BŐJT HARMADIK VASARNAP,

HARMADIK PREDIKACZIO.

Az eggyeſség, és egyenlő hit meg tartya az orſzágokat, a' tévelygés és eretnekség el veſzti.

Omne regnum in ſe diviſum deſolabitur. Lucæ 11. Minden magában meg haſonlo orſzág el puſztul.

Lucæ 11.

Me-

MEnnyit haſznállyon mindeneknek az eggyeſség, és többekkel valo egyenlő értelem, elméſſen képzette ki az a Király, avagy Fejedelem, a' régi Scyták közűl *Scilurus* nevű, a' kinek nyolczvan fia lévén, halála előtt őket elejbe hivatván, egy tegez nyilat adott rendrűl rendre kezekbe, azt parancſolván, hogy törnék el, s' minek utánna ſenki közűllők annyi erővel nem birt volna, hogy el törhetné, kezébe vévé az Attyok a' tegzet, és eggyenként nyujtá nékik a' nyilakat, hogy el törnék, eggyenként el-is tördelték, amazok pedig várván oktatását Attyoknak, azt mondá nékik, ha eggyeſek léſztek, és ſenki magát ki nem véſzi közűlletek az egyenlő jo akaratbul, ſenki titeket meg nem győzhet, meg nem törhet, mint ti a' kötés nyilat, de ha meg-ſzakadoztok, és annyi felé oſzoltok a' mennyen vattok, a' leg erőtlennyebbek-is erőt véſznek, és hatalmat ti rajtatok, és el rontanak, mert eggyeſséggel tartatik meg a' közönséges jo, a' ſzabadság, és orſzág; és az egyenetlenséggel el rontatik, el veſztetik. *Plutarch. in apoph. Nobilium ſerm. 22.*

E' pedig nem csák a' világon az emberek előtt hanem Iſten előtt-is ugy történik, mert a' mig, még eggyeſek, még az Iſteni harag ſem ronthattya meg az embereket, de mihelett viſzſza vonók, és egyenetlenek, megrontya őket. Mire nézve ama' jámbor Patriárcha Jákob, nem csák éltében, de holta után-is az ő népével kivánkozot lenni, ſok fáradsági, és hiv ſzolgáláſi után halála előtt azt mondván: *Ego congregor ad populum meum. Gen.* 49. En az én népemhez gyűjtetem, temeſsetek engemet az én Atyáimmal; hogy az Attyajval eggyűtt akar lenni illendő, de hogy a' nép közé egyelitteſsék, a' ki fejek *Geneſ. 49. v. 29.*

volt, talán nem helyes kivánság? sőtt inkáb fölöttébb-is bölcs gondolat, eſzes kivánság? mert nem azzal veſztette-é el minden érdemét a' Phariſæus, hogy ki vette magát a' kőzségből? *Non ſum, ſicut cæteri hominum. Luc. 18.* Oh eſztelen ember! éppen az a' te veſzted, hogy magános vagy, te böjtölſz kétſzer egy hétben, de máſoknak cſak nem egéſz életek böjt, azért vélek nem-is jutalmaztatol, hanem magános kevélységedben meg-rontatol.

Lucæ 18. v. 11.

Okoſſabb volt ennél a' Ninivé várasának Királlya, a' ki halván a' Profétától, hogy el kell veſzni néki, és a' népnek, nem vette ki magát, hanem eggyűtt fogott vélek a' böjthöz, mert mindgyárt azt hirdette: *Homines & jumenta, & pecora non guſtent quidquam. Jonæ 3.* Se az emberek, ſe a' barmok, ſemmit ne egyenek, s' mindgyárt azt nyerte, hogy a' bűntetéſre kéſzen állo Iſtennek haragja ſemmit nem tehetne. Tetzet tudni illik Iſtennek, az eggyeſség kőzőttők, a' Királynak a' néppel, és Ninivé lakoſinak mindenekkel. Mert ugyan-is ha cſak a' böjtölés tartoztatta volna meg az Iſtennek haragját, az Izraël fiaj is meg-tartoztatták volna, de több kellett annál, a' mint ki tetzik az ő panaſzokbul, és az Iſtennek feleletibűl, ők igy panaſzolkodtanak, *Quare jejunavimus, & non aſpexiſti? humiliavimus animas noſtras, & neſciviſti. Iſaiæ 58.* Miért böjtöltünk, és réánk nem tekéntettél? meg aláztuk lelkűnket, és te nem tudtad? az az, tudni ſem akartad. De meg volt feleletek az Iſtentől, *Ecce ad lites, & contentiones jejunatis.* Azért nem vészem tekéntetbe böjtöléſteket, mert pőrre, és verſengéſre, kőtődéſre böjtöltők. *Græca legit, in judicium, & pugnas jejunatis.* Ti törvényre, és viaskodáſra böjtöltők, ki veſzitek magatokat a' kőzségből, azért nincs haſzna böjtöléſteknek, gonoſzságtok ſzerént meg-bűntetlek, el vetlek. A' honnan nyil-

Jonæ 3. v. 7.

Iſaiæ 6. 58. v. 3.

ván

ván vagyon, hogy az eggyeſség tartya, és az egyetlenség veſzti el az orſzágokat, de még azt adom hozzá, attul-is veſznek, és pusztulnak, mert az igaz hittûl el ſzakadnak, és az Iſtenes áétatoſságtul el hajulnak az orſzágok lakoſi. Mellyet meg-is mutatok. *Propoſitio.*

Ottobertus nevû Groff hadi Fejedelme a' tábornak, elejbe akarván adni mindeneknek miben volna az ô ereje, egy képet iratott, a' mellyen egy karvaſos kéz citharát tartott, alája pedig ezen ſzókat tétette, *Hæc mihi tuba.* ez az én trombitám, az az, valamint a' trombita harſogás egybe gyûjti a' ſeregeket, és erôſsé téſzi, ugy az én népejmet mindenkor egy tagban tartya az eggyeſség, mellyet az egybe igazitott cithara jelentett. s' jol-is gondolkodott, mert akár mennyi ezerbûl állyon a' tábor, akár minémû vitézek állyanak rendben, akár mennyi meſterségek légyen az ellenségnek meg-verésében, de ha tanácsban kûlômbôznek, s' ki ki más felé vony, nem cſak meg nem verik az ellenséget, de magokat-is el rontyák. Es ugyan azért noha Moyſes bottya alatt hatſzáz ezer férfiunál tôbb volna, ugyan nem azzal bátoritották ôtet a' ſeregek kapitányi, hadnagyi, és tiſzt-viſelôj, hogy ſokan vannak, hanem hogy eggyeſek, a' mint *Origenes* a' Gôrôg bôtûbûl fordittya ama' ſzokat, *Recenſuimus numerum pugnatorum, quos habuimus ſub manu noſtra, & nec unus quidem defuit. Num. 31.* Meg ſzámláltuk a' hadakozók ſzámát, a' kik kezûnk alatt voltanak, és egy hijával ſem volt, a' Gôrôgbûl igy olvaſſa, *Non diſſenſit ex nobis quisquam.* Meg-ſzámláltuk ſereginket, és mind annyi népség kôzûl ſem találtunk cſak eggyet-is a' ki eggyet nem értett volna mindenekkel, annyira eggyeſek, egy akaratuak, hogy a' mit egy akar, máſok-is azt akarják, a' mit tôbben, azt egy-is. S' bizony volt-is látattya, mivel mind *Num. 31. v. 49.*

addig győzedelmeſſen mentenek hátokon ellenségeknek, mig eggyeſek voltanak, de minek utánna a' gonoſzság őket meg ſzaggatta, ők-is ezerenként veſztenek.

Es talán ebből vettenek példát azoknak a' maradéki, minek utánna a' meg-igért földön le telepedtenek, és váraſokba ſzállottanak a' sátorok alatt; mert a' mint meg-vagyon irva *Deutor. 16.* Egyenlő akarattal el végezték azt egymás között, hogy a' várasban ſoha törvény ſzék ne ſzolgáltatnék, sőtt még csak helye ſe lenne a' törvénynek oda bé, hanem ha villongás, vagy pőrlekedéſre való állapot támadna, oda ki a' kapu előtt láttatnék meg; annak okáért nem volt az ő váraſokban törvényt tarto ház, hanem a' birák a' kapu előtt ültenek le, s'ott halgatták meg a' panaſzokat, ott tettenek törvényt, a' mint ki tetzik 2. *Reg. 15. Mane conſurgens Abſolon, ſtabat juxta introitum portæ, & omnem virum, qui habebat negotium, ut veniret ad Regis judicium, vocabat ad ſe Abſolon.* Reggel fel kelvén Abſolon a' kapu elejben álla, és minden embert, a' kinek dolga volna és ügye, hogy a' Király elejbe jönne, magához hivá Abſolon, s'ugy hizelkedék nékik, hogy kinek kinek azt mondaná, *Videntur mihi ſermones tui boni & juſti, ſed non eſt, qui te audiat conſtitutus à Rege. Quis me conſtituat judicem ſuper terram, ut ad me veniant omnes, qui habent negotium, ut juſtè judicem.* A' te beſzédid joknak, és igaznak láttatnak lenni, de nincſen ſenki arra rendeltetett a' Királytul, a' ki meg-halgatna. Oh! ki ádgya azt nékem, hogy minnyájan én hozzám jőjenek, a' kiknek valami ügyek vagyon, hogy igaz itéletet teheſſek felőle. Azon felyűl parancſolat is volt felőle, hogy a' kapuk előtt légyen a' törvény. *Judices & magiſtros conſtitues in omnibus portis ejus. Deutor. 16.* Minden városod előtt birákat, és törvény tudo meſtereket rendely.

Deutor. 16. v. 18.

S'val-

S' vallyon miért cselekedték ezt? nem volt volna-é bátorságosſabb a' városban bizonyos háznál tőrvényt látni? a' városon kivűl ha kinek kedve szerént nem volt a' tőrvény, zenebonát indithatott, veszedelembe ejthette a' birákat? Ezek mind ugy vannak, de inkáb akarták a' birákat veszedelembe ejteni, mint a' városba a' pőrlekedőket bé bocsáttani, el hitetvén azt magokkal, hogy csak addig lehet kezeknél a' város, mig benne minnyájan egy értelműek, és eggyesek. A' mint bőlcsen vette ezt eszébe Szent Gergely Pápa *lib. 10. mor. cap. 13.* igy szolván: *Ut tantò esſet pacificus Urbis populus, quantò ad hanc diſcordes ingredi non liceret.* Azért nem bocsáttak bé senkit a' városba azok kőzűl, a' kik pőrlekedni jőttek, ha annál nagyobb békeségben élne a' város népe, mennél inkáb tiltatnának a' pőrősők bé menni. Oh áldott szokás! bár a' máj napig-is meg-tartatott volna! nem birná a' pogányság a' Keresztyének országit, nem volna annyi vér ontás, nem volna annyi gonoszság a' városokban, hanem vagy válogatott emberek laknák, vagy hatalmasſabbak mint most lakják. Valami veszély érte országunkat, és városinkat egyedűl annak tulajdonithattyuk, hogy nem eggyesek annak lakosi. Még maga-is Idvőzitőnk, hogy az igaz hit, mellyet ő kezdet hirdetni, nevelkednék s' állandobb lenne, nem hivot az Apostolságra akár kit is, hanem ollyanokat, a' kik Atyafiak voltanak, igy, *Matt. 4. Vidit duos fratres.* Láta két Atyafiat, és hivá őket, és viszontag, *Vidit alios duos fratres*, láta más két Atyafiat, hitta Judás Tadæust, de ő ismég Jakabnak attyafia volt, a' mint maga vallya: *Judas ſervus Jeſu Chriſti, frater autem Jacobi.* Judás a' Kristus Jesus szolgája, Jakabnak pedig attyafia; sőt nem csak arra vigyázot, hogy atyafiak volnának, hanem arra-is, hogy egy várasbul, egy mesterse-

S. Greg. lib. 10. moral. cap. 13.

Matt. 4. v. 18. v. 21.

Judæ 1. v. 1.

ségűek volnának, *Erant enim piſcatores*, mert ezek halászok valának. A' hová Szent *Chryſoſtomus hom. 7. in Matt.* azt mondgya. *Erant habitatione cives, dilectione concordes, officio pares, fraternitate conjuncti: ideo ſic vocavit, & iſtos, ne bonis rebus conjunctos diſſimilis vocatio ſeparet.* Ezek egy helynek lakoſi voltanak, váras béli polgárok, ſzeretettel eggyeſek, tiſztel haſonlok, attyafiuſsággal egybe kapcſoltattak: és azért hitta ezeket is, hogy a' kik jo dologban eggyeſek voltanak, kűlömbőző hivatalok el ne válaſztaná egymáſtul. Mert az el válás, az egyeſségben valo fel bomlás, utolſo romláſa minden orſzágnak, váraſnak, és kőzségnek.

S. Chryſoſt. hom. 7. in Matt.

És ugyan azért az Antikriſtus űdejében, azért véſz el a' világ, mert meg haſonlanak egy más kőzőtt a' nemzetségek, orſzágok, és népek, *Surget gens in gentem, & regnum in regnum. Lucæ 21.* A' nemzetség nemzetség ellen támad, és az orſzág orſzág ellen, de még az Atya-is fia ellen, és a' fiu Attya ellen, s' mi léſzen belőle? Oh! leg ártalmaſſabb gonoſzság! *Tunc veniet conſumatio. Matt. 24.* Akkor vége léſzen a' világnak, a' mint pedig vége léſzen itt a' verſengéſnek, ugy jővendőben a' gonoſzak őrőkké kőtődnek, egyik a' máſikát átkozza, egyik a' máſikra fogja veſzedelmét, de késő léſzen ottan a' békeſségről gondolkodni, a' hol eleje léſzen az őrők viſzſzavonyáſnak.

Lucæ 21. v. 10.

Matt. 24. v. 14.

Eggyik derekas oka azért az egéſz világ veſztének, és nem csak egy orſzágnak vagy váraſnak, az egyenetlenség léſzen; de a' máſodik oka moſtan is, az igaz hittől tőrtént el ſzakadáſok, tévelygéſek, és az Iſteni ſzolgálatnak, és előbbi Kereſztyén ájtatoſságnak félben hagyáſa; mert valamint az igaz hit győzhetetlenné téſzi a' nemzetségeket, és orſzágokat, ugy a' tévelygés el veſzti.

Szé-

Szépen szóll errûl *Zeno*, *serm. 3. de Abraham. Sola fides deambulat intra gladios tuta, inter esurientes feras, amica, in ignibus frigida.* Egyedûl az igaz hit az, a' mely a' fegyver kőzőtt bátorságos, az éh vadak kőzőtt barátságos, a' tûzben is hives. az az, a' ki igaz hitben vagyon, igazán hiszi az Istent, meg-marad az éles kardok kőzőtt-is, nem árthatnak néki a' fenevadak, a' tûz meg nem emésztheti. *Zeno ser. 3. de Abrahã.*

Igy mikor Jákob Bételbe fel ment volna, azon voltak a' Cananeusok, és Fereseusok, hogy meg-ôllyék Jákobot cselédével eggyûtt, de mivel Jákob fel szedvén a' bálványokat, és idegen Isteneket, mellyeket magával hozott volt el Lábántul az ô cseléde, a' terpentina fa alatt el ásta, hogy soha többé senki ne láthatná, és oltárt emelt, a' mellyen Istennek áldozhatna, senki sem mert belé kapni, *Cumque profecti essent terror invasit omnes per circuitum civitatis, & non sunt ausi persequi recedentes. Gen. 35.* Minek utánna el mentek volna, az Istennek rettentése esék minden kőrnyûl valo váraſokra, és nem merék kergetni az el menőket; s' miért rettentette meg őket az Isten? azért, mert Jákob az Isteni szolgálathoz fogott, és cselédet-is annak imádságára fogta. mellyet Damián Szent Péter *serm. 50. de Sancto Mathia.* igy bizonyittya. *Scriptura testatur, dederunt ei domestici sui omnes deos alienos, quos habebant, ubi protinus infertur. Cumque profecti essent, timor Domini invasit omnes per circuitum civitatis. Constat ergò, quia mox ut Dominum placavit; terreni furoris arma non timuit.* Maga (ugy mond) az irás bizonyságot tészen mondván azt, az ô cselédе oda adá néki az idegen Isteneket, és mindgyárt utánna tészi. Mikor pedig el mentenek volna, az Istennek rettentése esék minden kő- *Genes. 35. v. 5.* *S. Petrus Damian. serm. 50. de S. Mathia.*

rűl valo váraſokra; Tehát nyilván vagyon, hogy mihelett az Urat meg-engeſztelte áldozásával, a' főldi haragnak fegyverétűl ſemmit nem félt, annyira igaz az, a' hit a' kardok kőzőtt-is bátor. A' fenevadak kőzőtt emlékezzetek meg mint volt Daniel, és réá állatok beſzédemre; de a' három Babyloniaj iffiak-is a' tűz kőzepén lévén, nem meleget, hanem hiveſitő harmatot érzettenek; mindenűtt azért, ment az, a' ki igaz hitű.

A' kik pedig őtet el hatták, őket-is el vette az Iſten, Achábot meg-verte, orſzágát el vette, minden hozzá tartozandókat meg-őlettetvén, *Interficiam de Achab omnem mingentem ad parietem, & clauſum, & ultimum in Iſraël. 3. Regum 21.* Meg-őlem Akábbul a' falra vizellőtt, és a' bé rekeſztettett, és az utolſot Iſraëlben. Ugy de miért haragudtál meg annyira én Iſtenem Akábra? egy ſzőlőért-é? avagy Nábod haláláért-é? *Quia peccare fecit Iſraël.* Ezek is bűntetéſt érdemlettek, de leg inkáb a' haragitott meg, hogy vétkeztetted Iſraëlt. Miben? abban, hogy Jézabel kedvéért a' Baált fel emelted, és hozzá hájlott Iſraël. Valahová bé férkezett a' tévelygés, oda érkezett a' romlás és veſzedelem-is.

3. Reg. 21. v. 22.

Innen mondotta Szent Ambrus *in proëmio ad libros. de S. Spiritu. Quamdiu venena Arianorum ſuis fovebat incluſa viſceribus Conſtantinopolis, bellis finitimis inquieta, murus armis, circumſonabat hoſtibus, poſteà verò poſtquam fidei exules abdicabat, hoſtem ipſum Judicem Regum, quem ſemper tremere conſveverat, deditum vidit, ſupplicem recepit, morientem obruit, ſepultum poſſidet.* Valameddig az Arianuſok mérgét magában tartotta Konſtancinápoly, nyughátatlan volt a' hadak miatt, falait oſtromlották az ellenségek; azután pedig, hogy az eretnekeket ki verte, magát az ellenséget, a' Királyok biráját, a' kitűl féltenek meg-

S. Ambr. in proëmio ad lib. de S. Spiritu.

meg-alázta, mert magát meg-adta, és kőnyörgéſre vette dolgát, hogy pedig meg holt, el boritotta földét, és az el temettettett moſtan is birtokában tartya. Adná Iſten minden Fejedelmeknek nyilnék fel erre ſzemek, nem hallanánk, a' ſok ſzegények panaſzát, és ſirását. &c.

De mind többb az, hogy a' leg drágább, és kedveſſebb országot-is el veſzti, mellyiket? magát az emberi lelket, mert errűl mondatott. *Regnum Dei intra vos eſt.* Kőzőttetek vagyon az Iſten országa. *Fecit nos regnum. Apoc.* 1. Országgá tett minket; e' felől mondotta Szent Pál. azért jőtt volt Urunk, *Ut eriperet nos de poteſtate tenebrarum & transferret in regnum filij dilectionis ſuæ.* Hogy ki ſzabaditana minket a' sötétség hatalmából, és által vinne az ő ſzerelmes Fiának országába. *ad Coloſſ.* 1. s' azonban egy tévelygés által el véſz, egy hamis tudománnak kővetéſe miatt oda vagyon tőlünk, egy gonoſz elme ſzerént félre cſigázott irás magyarázáſa miatt tellyeſséggel el idegenittetik. és a' következik, a' mit Szent János látott. *Habeant ſuper ſe Regem Angelum abyſſi, cui nomen Hebraicè Abbadon, Latinè exterminans.* Vala ő fölöttök Király, a' mély kietlenségnek Angyala, kinek neve zſidoul Abbadon, Deákul ki vető, avagy ki irto, valoban ſzép királyra akattának, a' páſztor helett tolvajra, Kriſtus helett az őrdőgre, tudni illik, nem tudgyák az oſtobák becsűlleni a' lelket, de tudgya az, a' ki mindenét, és életét-is érette adta Kriſtus Urunk; a' mint Szent *Chryſoſtomus* ſzoll *hom. 3. in primam. ad Cor. tom.* 4. *Nihil eſt, quod animæ poſſit æquiparari, nec univerſus quidem mundus. Apud Deum, viſibilium nihil homini par, cœlum, & terram, & mare propter eum fecit, & in eo magis, quàm in cœlo delectatur inhabitans.* Nincſen ſemmi ollyan, a' mi a' lélekhez haſonlittathaſsék, még az egéſz világ ſem. Az Iſtennél mindenek kőzőtt, a' mik ſzemeink

Apoc. 1. *v.* 6.

ad Coloſſ. 1. *v.* 13.

S. Chryſoſt. hom. 3. *in prim. ad Cor. tom.* 4.

meink elött vannak hozzá foghato nincsen, az eget és földet, és tengert, ő érette alkotta, és inkáb gyönyörködik ő benne lakozván, mint mennyekben. s'mind azon által mégis, oh! meg-veszett elmêjû, viszsza vonyo eretnekségek! egy fürt fejûnek, szájok izi szerént elejekben adott tudománya miatt el veszti. Ah! ne legyünk mi illyen el bitanglo, és tékozlo sáfári lelkünknek! hanem, a' kik még eddig el nem veszteték, tartsuk-meg a' joban valo eggyességgel, egyenlő értelemmel, és igaz hittel, s'fogadom mindeneknek, hogy soha örökké egymástul el nem szakasztatunk.

Amen.

BÖJT NEGYEDIK VASARNAP,

ELSŐ PREDIKACZIO.

Ugy fordittyuk Istenünknek szemeit magunkra, a' mint mi vigyázunk a' szegényekre.

Joan. 6. *Cùm sublevâsset ergo oculos Jesus, & vidisset. Joan. 6.*
Mikor azért fel emelte volna Jesus szemeit, és látta volna.

SOkan néznek a' világnak szükségire szemessen vigyázo verőfényre, de nem többen, mint ő mindenekre, a' mely valamint egyre, ugy mindenekre egyenlő képpen veti sugárit, el tekinti a' földet, és szaporodásra neveli az elvetett magot benne, mert láttya, hogy ha ő melegével a' ki keléstre nem segiti, soha temető helyébül a' szánto földbül fel nem csirázik, bé tekint a' tenger-

gerbe, és minden folyo vizekbe, s'látván azoknak fel zavarodott habjaiban a' dógleletes párát, ugy veri által fugárival, hogy azt onnan ki vonván egéfségeffen élteffe a' halakat; láttya a' Strucz madárnak tojását el takarva a' fövenyben, s'maga válik annak ki kóltó annyává, s' mind addig melegiti, mig lelket nem éleſzt benne; ſzüntelen nézi az egéſz földnek ſzinét, s'mindeneknek ugy vigyáz magános ſzükségére, hogy minnyájan általa táplálodgyanak.

De csák árnyéka ez a' mi réánk vigyázo Istennek irgalmas ſzemének, a' melyre ugy figyelmez mindennek ſzeme, hogy reménségek ſzerént bóven is vegyék áldáſokat, a' Proféta mondáſa ſzerint, *Oculi omnium in te ſperant Domine, & tu das eſcam illis in tempore opportuno, & imples omne animal benedictione. Pſalm. 144.* Mindenek ſzemei te benned biznak Uram, és te adcz eledelt nékik alkalmatos üdőben, és minden állatot bé tőlteſz a' te áldáſoddal, a' kire valamint minnyájan, ugy ő mindenekre egyaránt veti ſzemeit, Szent Agoſton tudománya ſzerint a' ki *lib. ſolil. c. 24.* igy ſzoll felőle. *Deus ſicut omnia, ſic unum, & ſicut unum ſic ſingula, totus ſimul ſine diviſione vel commutatione, vel diminutione conſiderat.* Az Isten valamint mindenekre, ugy egyre, és valamint egyre ugy mindeneſtül minnyájunkra fel bomláſa, változáſa, és fogyatkozáſa nélkül vigyáz, mert ő az, a' ki mindenikének magánoſon meg-igérte, *Firmabo ſuper te oculos meos. Pſalm. 31.* Réád ſzegezem az én ſzemeimet. ő az, a' ki felől Szent Dávid azt éneklette, *De cœlo reſpexit Dominus, vidit omnes filios hominum. De præparato habitaculo ſuo reſpexit ſuper omnes, qui habitant terram. Pſalm. 32.* Le tekintett az Ur az égből; látta az embereknek minden fiait az ő el kéſzitett lako helyéből, le tekintett mindenekre, a' ki a' földet lakják.

Pſalm. 144. v. 15.

S. Auguſt. lib. ſolil. cap. 24.

Pſalm. 32. v. 8.

Pſalm. 32. v. 13. & 14.

S'mi végre? hanem arra, a' mit mondott azon Próféta,
Pſalm. 32. v. 19. *Ut eruat à morte animas eorum, & alat eos in fame. Pſalm. 32.* Hogy azoknak lelkeit ki vegye a' halálnak markából, és az éhségben táplállya őket. Oh! Iſtennek kegyes gondviſeléſe! bizony ha valamikor bé tellyeſedett ez, bé tellyeſedett akkor, mikor őt ezer meg-éhült emberen ugy könyörült, hogy mindenekre ſzemeit réá vetvén ſenkit el nem bocsátana, a' kit meg nem elegitett volna; fel emelte ſzemeit Jeſus, s' mit látott? látta a' ſzükséget; s' mit cſelekedett? a' kezéhez nyujtott kenyeret ugy meg-ſzaporitotta, hogy cſudálatos képpen őt kenyér, őt ezernek elégendő lenne; bé akarta ma tellyeſiteni azt, *Oculi ejus in*
Pſalm. 10. v. 5. S. Bonav. in Joan. *pauperem reſpiciunt. Pſalm. 10. Id eſt dona in pauperem diriguntur. S. Bonavent. in Joannem.* Az ő ſzemei a' ſzegény ſzükölködőre néznek, az az, az ő ajándéki a' ſzegénynek rendeltetnek, kétség nélkül arra a' végre, hogy te-is Kereſztyén ember ne forditanád el ſzemeidet a' ſzegényekről, hanem rajtok könyörülvén, nyujtanál azok által Kriſtuſnak kezéhez valamit, mert mind az ő cſuda tétele ugy történik, mind pedig te read ugy léſzen néki ſzeme ſzükségedben, a' mint te vigyázz irgalmaſon a' ſzegényekre. Mellyet meg-mutatván el végezem, cſak a' mit hallatok
Propoſitio. cſendes és üdvöſséges halgatáſſal vegyétek, a' kiknek jovára tanitáſommal vigyázok.

Minden cſuda tétele Kriſtuſnak nyilván valo tanuſága, sőt tanitoja a' Kereſztyén embernek; s' azért mondotta Szent Agoſton. *Interrogemus ipſa miracula quid nobis*
S. Auguſt. tract. 24. in Joan. *loquantur de Chriſto? habent enim ſi intelligantur lingvam ſuam. Nam quia ipſe Chriſtus Verbum Dei eſt, etiam factum verbi, verbum nobis eſt. tract. 24. in Joan.* Kérdezzük-meg magokat a' cſudákat mit beſzéllenek Kriſtus felől? mert ha érteni akarjuk ezeknek-is vagyon nyelvek, mivel a' Kriſtus

ſtus Igéje levén Iſtennek, az igének cſelekedete-is nékünk ige, és ſzollo tanitás; a' mely annyit téſzen cſak arra vigyázzunk mi végre, és mi okbul cſelekette azokat, mint ha fűllel hallanánk ugy értyük akarattyát. Mire nézve minek utánna mindenekre kegyes ſzemeit vetette volna, és azon ſzorgalmatoskodnék kérdvén Fileppet hol vehetne kenyeret ezeknek ſzámára, hogy meg-elégitſe, mit véltek? mondgyátok meg, miért kért tanitványátul kenyeret, ha cſudát akart tenni? Mindennek ſegitsége nélkűl végbe vihette azt, hogy ſemmibűl alkotná az eget és főldet, ſenki kezében nem adott ſemmit, s' mégis fel rakta a' firmamentumra a' cſillagokat, holdat, és napot, ſenki tárházábul ſe formát, ſe ékeſséget nem vett, s' mégis fel tudta dicsőſséggel ékeſiteni a' menyorſzágot, ſemmibűl magának őrökkén udvarlo népet, ſzámtalan Angyalt teremtett; mikor pedig őt ezer embert akar meg-elégiteni kenyeret kér, a' mellyet ſzaporitſon. Meg-felel erre Szent *Chryſoſtomus hom. 59. in Geneſ. tom. 9.* s' azt mondgya: azért kért itten konyeret, hogy meg tanitana arra, ha ki akarja venni az ő Iſteni ajándékát, és adakozását, maga nyujtſon elsőbben valamit magáébul Iſtennek, mint ha inkáb győnyőrködnék abban, hogy mi réſzeſek vagyunk cſuda tételében, mint hogy cſak magától tégyen cſudákat, *Volens aliquam occaſionem accipere, ut ſuam declaret liberalitatem, expectat ut offeramus, quæ à nobis ſunt.* Megakarván hozzánk valo jo akarattyát, és bőv adakozását mutatni, akalmatoſságot keres, hogy a' magunkébul adgyunk valami keveſſet kezébe. Példában adta ezt eleinten Iſaák Patriárcha által, a' ki noha meg-áldhatta volna fiát annak minden gondgya nélkűl is, mégis előbb nem akarta meg-áldani, mig fáradsága, és vadáſzáſa munkájábul falatott nem kivánt. *Affer mihi de venatione tua, & benedi-*

S. Chryſoſt. hom 59. in gen. tom. 9.

Geneſ. 27. v. 1.

nedicam tibi coram Domino antequam moriar. Geneſ. 27. Hozz (ugy mond) énnékem a' te vadáſzáſodbul, és imé meg-áldalak az Ur előtt előbb, hogy ſem mint meg hallyak. Oh jámbor Patriárcha! mit gyujtod kivánságát ſzerelmes fiadnak! bizonytalan, avagy késő falatod léſzen abbul, a' mit ő mezőn fogna; vagyon házadnál eledeled, ne halazd áldáſodat, mond ki, a' mit reá ſzántál! De nem cſelekſzi ezt Iſáák, hanem ugyan cſak meg-kivánnya, hogy veheſſen valamit fiától. tudni illik *Ne deſides & ſupini ſimus vult nos aliquid conferre.* Képe volt ebben az Iſtennek, azért kivánta fáratságát fiának, mert nem akarja Iſten, hogy reſtek és henyélők legyünk, ugy mond *Chryſoſtomus*, hanem magunkébul is kiván valamit, hogy bővebben adhaſſon. Ah! halgaſſon erre, és láſſa a' jo akaratuakat el tántorito eretnekség! ha nem igaz-é az, hogy üdvőſségre valo a' mi jo cſelekedetünk? vond meg kezedet minden jo cſelekedettől, és imé meg-vonnya tőlled Iſten-is az ő áldását, mely ha rajtad nem léſzen, átok ér, és őrökségedbül ki vettetéſed; mert ſenkit nem táplál őrökké, a' ki ötet ideig nem táplállya, mivel jövendőben-is az üdvőzülendőknek azt mondgya, *Eſurivi, & dediſtis mihi manducare. Matt. 25.* Eheztem, és én nékem a' magotokébul ennem adtatok, birjátok az őrök boldogságot. Ugy de, *Quando te vidimus eſurientem?* Mikor láttunk Urunk tégedet éhezni, a' ki nállunk nélkül is mindeneket táplálſz? mikor láttuk ſzükségedet? a' ki a' mi jovaink nélkül nem ſzükölködől, sőt *Omnibus dat affluenter, & nemini improperat, Jacob. 1.* ugy mond az Apoſtol, te dolgod az, hogy minden ſzükölködőknek bőven adgy, és ſenkitül viſzſza nem kivánſz ſemmit, ſenkinek ſzemére nem hányod jo tételeményidet. *Amen dico vobis, quamdiu feciſtis uni ex fratribus meis minimis, mihi feciſtis. Matt. 25.* Bizony mondom

Chryſoſtomus hic.

Matt. 25. v. 35.

Jacobi 1. v. 5.

Matt. 25. v. 40

dom néktek valameddig egyikével cſelekedtétek az én leg kiſſebb atyámfiaj kőzzűl, nékem cſelekedtétek.

S' kicſodák azok a' leg kiſſebbek ? hanem azok a' ſzegények, a' kik máſoknál ſzűkőlkődőbbek ? ezeknek add kezében a' mit bővebben kivánſz kezed kőzött látni, és magának adtad Iſtennek, a' ki nem annyit a' menyit adtál, hanem ezer annyit ád érette, ſoha más képpen nem terjeſztvén adakozását, hanem ha magadébul nyujtottál kezébe. Minden cſuda tételéhez meg-kivánnya a' mi munkánkat; hogy a' fejſze fel uſzék a' viznek fenekérűl, nyelét kéri a' fejſzének *4. Reg. 6.* hogy édeſſebb legyenek a' keſerű vizek egy darab fát kér hogy abba beesáſſa, *Nonne à ligno indulcata eſt aqua amara ? Eccleſ. 38.* Nemde (ugy mond Salamon) a' fatul édeſettek é meg a' vizek ? hogy Ezekiás Király pokol varátul meg ſzabadullyon, fűgébűl cſinált falaſtromot kiván réá tétetni *4. Reg. 20.* hogy halottajbul fel támaſzhaſſa a' gyermecskét, a' Prophétának reá kell lehelleni, s' más czeremoniákkal élni *4. Reg. 4.* Hogy az őzvegynek olaja ſzaporodgyék edént kell adni, hogy liſzte ſzaporodgyék kőzleni kéll a' Prophétával, *4. Reg. 4.* noha pedig ſem a' fejſze nyelnek ereje arra nem volt, hogy fel ſzija a' vaſat, ſem a' fának nem volt annyi édeſsége, hogy annyi vizet édeſitſen, ſem a' Próféta lehelletében nem volt a' gyermek lelke, ſem az edények nem ſzaporithatták az olajt, ſem a' meg-ett falat bővebbé nem tehette a' liſztet, ſem a' fűge falaſtrom nem gyogyithatta a' pokol vart ; de hogy az emberek magokébul adnának valamit cſuda tételéhez, meg-kivánta azokat.

4. Reg. 6. *Eccleſ. 38. v. 5.* *4. Reg. 20.* *4. Reg. 4.*

Mellyek, ha ugy vannak, azt kérdem én is tőlled kereſztyén ember, a' mit Eliſæus kérdet a' ſzegény őzvegytűl, *Quid habes in domo tua ?* Magad-is érzed fogyat-

kozásodat; de még-is mid vagyon házadnál? vagyon-é egy szelet kenyered? Ah! ha vagyon ne vond meg a' szegénytúl! hanem ozd fel véle, s' bizonyossan szaporodását érzed; Nem szollok én itten a' gazdagokhoz, mert ritkább dolog az, hogy azok adakozzanak, mint a' szegények, hanem a' kőz rendet bátoritom, s' ezeknek mondom Urunk szavajt *Date & dabitur vobis. Luc. 6.* adgyatok és adatik néktek; mert ugyan is gyakortább él Isten a' kőz rendűek adakozásával, mint a' gazdagokéval. Egy gyermeknél voltak az árpa kenyerek, s' attul vette el Jesus, *Est unus puer hic, qui habet quinque panes. Joan. 6.* ugy mond az Evangelium, vagyon itt egy gyermek, a' kinek őt kenyere vagyon. Oh boldog gyermek! boldog szolga! a' kinek kevesét kéri Jesus, hogy sokat adhasson! hogy Danielnek enni adhasson Isten, nem kűldi a' fejedelmeket, és Urakat, hanem egy gazda embert ragad meg Angyala által, ennek kéri szegény étkét, a' mellyet az aratoknak viszen vala, mert látván a' gazdagok fősvénységét, inkáb tészen csudát a' szegénnyel.

Lucæ 6. v. 38:

Joan. 6. v. 9.

Tudgyátok-é micsoda a' szegénynek valo adakozás? annyi, a' mennyi nincsen a' csuda tételben, a' betegek gyogyitásában, a' halottak fel támasztásában. *Major est gratia potestas largiendi pauperi, quàm miraculorum patrationis gratia, quia hic tu debes Deo; ibi Deus tibi debet. S. Chrysost. hom. 7. de pœn. tom. 5.* Nagyobb ugy mond az adakozásra valo hatalom, mint a' csuda tételekre vett malaszt; mert az adakozásért adósod az Isten, a' csuda tételek malasztyáért te vagy adós Istennek. De vallyon miért? megmondgya azon arany beszédű Szent Atya; *Hic in eleemosyna beneficium Christo tribuis; in gratia miraculorum ille tibi. In eleemosyna Deum tibi facis debitorem, & si quid ipsi debes compensas.* Mert az alamisnálkodásban te adtz Kristus.

S. Chrysost. hom. 7. de de pœn. tom. 5.

Idem S. Pater.

ſtuſnak, de a' ciuda tételekben ô ád néked; te az alamiſnával adóſoddá téſzed az Iſtent, és a' mi leg órvendeteſſebb hired ha te adós vagy néki, alamiſnáddal mind meg-fizetz.

Nem kérkedhetnek ezzel azok, a' kiknek fülében kin a' ſzegények kéréſe, a' kiknek ſzemében tövis az igyefogyott ſzegény, s' nem is mondhattyák ezeknek azt, *Anteibit ante faciem tuam juſtitia tua. Iſaiæ 58.* Elôtted jár a' te igazságod, az az, alamiſnád; hanem a' mondatik, elôtted jár a' te bûnöd, s' máſt nem várhatz, hanem bûntetéſt: a' hová rettegve mégyen a' fôſvény, oda bátran ſiet az adakozó, mert elôtte járván az alamiſnája, elôbb megmentette, hogy ſem mint félni kellene, ha igaz az, a' mit azon Szent Atya mondott; *Fruſtra accuſant peccata, quem excuſant pauperes.* haſzontalanul vádollyák azt bûnei, a' kit elôre mentenek a' ſzegények. *Iſaiæ 58. v. 8.*

Valahányſzor látom a' templom elôtt a' ſzegényeket, ugy tetzik énnékem, hogy valamint a' Csáſzárnak, és más Fejedelmeknek udvara kapuja elôtt állanak a' darabantok, hogy látom ezeket állani Iſtennek háza elôtt, mint ha ezek volnának kapu álloj Iſtennek, a' kik bé bocsáttyák az embereket jövendôben-is az Iſteni palotába, s' nem-is fundamentum nélkûl gondolkodom igy felôlök, mert ha kapun állojnak nem tartya Iſten ôket, miért mondotta azt? *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut cùm defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula. Lucæ 16.* Clináliyatok magatoknak, avagy ſzerezzetek barátokat a' hamiſságnak mammonájából, hogy mikor megfogyatkoztok, bé fogadgyanak benneteket az örök hajlékokba! bizony, a' kiket ezek ki taſzigálnak, nem mehetnek azok bé, de a' kiket bé bocsáttanak, bé mennek. *Lucæ. 16. v. 9.*

Emellyétek fel tehát idején ſzemeteket Kereſztyénnek

nek és könyörûllyetek rajtok, mert késô léſzen ottan fel emelni, és reájok nézni, a' hol a' duſgazdag haſzontalanul emelte fel ſzemeit. Mikor bé mentek a' templomba, akkor halgaſsátok-meg kéréſeket, mert titeket-is ugy halgat meg a' templomban Iſten, a' mint a' templom elôtt ezeket meg-halgattátok. Bizonyittya ezt *Chryſoſtomus* a' ki igy ſzoll, *Vides illos pauperes in paupertatis camino ab omnibus quidem petentes, & à paucis accipientes. Cùm orans deſeſſus fueris, & non acceperis, cogita quoties audiveris pauperem te vocantem, & non exaudiſti. hom. 28. in lib. 1. Reg. c. 1.* Nem látod-é azokat a' ſzegényeket a' ſzegénységnek inségében, a' kik mindentûl kérnek ugyan, de keveſlektûl véſznek; tehát ne csudáld, ha minek utánna imádságodban el fáradtál, s' mégis nem vettél ſemmit, hanem gondold-meg hányſzor hallottad a' ſzegént, és te nem halgattad meg. Eggyeſségedért imádkozol, s' nem nyered meg, mi az oka? hanem, hogy nem tekintettél azokra kegyes ſzemmel, gyermekedért imádkozol, s' nem halgattatol meg, nem onnan vagyon-é, hogy te ſem halgattad azokat meg? &c.

S. Chryſoſt. hom. 28. in l. 1. Reg. c. 1.

Valamint te ezekhez kemény, vagy kegyes voltál, ollyan az Iſten te hozzád; melynek mégis nagyobb bizonyságára; Juſſon eſzetekbe az, hogy ſemmi kûlsô ſzinben, vagy ábrázatban nem jelent meg a' templomban az Iſten, hanem a' kapun belôl tûkröket helyheztetett, arra a' végre, hogy kiki belé tekintvén látná magát micſodás, ha kegyes volt, kegyeſnek találllya Iſtenét a' templomban, ha könyörûletlen, ollyan léſzen az Iſten-is. Igy magyarázza ezt Szent Agoſton *Qualis apparueris Deo, talis oportet, ut appareat tibi Deus, ſvavis, mitis, & miſericors, ſvaves, mites, & miſericordes reſpicit. in manuali c. 24.* A' minémûnek te láttatol lenni az Iſten elôtt, ſzûkség hogy

S. Auguſt. in manual. c. 24.

az

az Isten-is ollyannak láttassék lenni te hozzád; ô kegyes, szelid, és irgalmas, de hasonlo kegyes, szelid, és irgalmasokra veti szemejt.

Hallyátok Tobiás oktatását, *Noli avertere faciem tuam ab ullo paupere, ita enim fiet, ut nec à te avertatur facies Domini. quomodo potueris ita esto misericors.* Tobiæ 4. Tekénts a' szegényre, s'ne forditsd el rola szemedet, és te tûled sem fordul el az Istennek orczája; a' mint lehet tûled irgalmas légy, kevésbûl keveset, sokbul sokat adgy. Egy szóval forditsátok szemeteket a' szegényekre, hogy Szent Chrysologussal *serm. 39. de perseverantia orationis.* bátran mondhassátok halálotok orájan, *Redde quod promisisti, quia feci, quod jussisti, tibi credidi dicenti, date, & dabitur vobis.* Add meg, add meg én Istenem, a' mit igértél, mert meg-cselekedtem, a' mit parancsoltál, hittem néked, mikor azt mondottad, adgyatok, és adatik nékûnk. Attam én a' mennyit lehetett, adgy te-is a' mennyi tôled lehet. Add magadat, és örökké áldom igazságodat, dicsirem irgalmasságodat, magasztalom bôv adakozásodat. Amen.

Tobiæ 4. v. 7. & 8.

S. Chrysolog. ser. 39. de perseverant. orat.

BÔJT NEGYEDIK VASARNAP,

MASODIK PREDIKACZIO.

Senki ugy ne támaszkodgyék csak Istenre, hogy csuda tételét várja szûkségében, hanem a' mint lehet maga-is magát segitse.

Accepit ergo Jesus panes, & cùm gratias egisset distribuit discumbentibus. Joannis 6.

Joan. 6. Vévé azért Jesus a' kenyereket, és mikor hálákat adott volna el osztá a' le telepedetteknek.

VAlaki hallotta sok féle irgalmas cselekedetit Istennek, és az igaz hittûl el nem szakadott, meg engedi azt, hogy mindenekre Atyaj szemmel vigyáz, és gyakortább elôbb segiti a' szûkölködôtt, mint maga szûkségét elejbe terjesztette. A' minek üdvözitônk nyilván valo példáját a' tékozlo fiu Attyának emlitett cselekedetiben elégendô értelmünkre adta, a' ki elôbb, hogy sem az ô fia házát érné, elôbb, hogy sem nyomorusága felôl panaszolkodnék, elôbb, hogy sem mint könyörögne, immár-is meszünnen látta, és meg-szánta, s'ugy adta jelét könyörületességének, hogy maga menne elejbe, s' kérése nélkûl-is mezitelenségét nem csak bé nem födözné, de ékessen-is fel öltöztetné; Maga beszéde ez a' mi *Lucæ 15. v. 20.* szerelmes Meg váltónknak *Lucæ 15. Cùm autem adhuc longè esset, vidit illum Pater ipsius, & misericordiâ motus est, & accurrens cecidit super collum ejus, & osculatus est eum.* Mikor pedig még távul volna meg látá ótet az ô Attya, Oh! valoban Atyáj vigyázo szem! és irgalmasságra indittaték, és hozzája futván a' nyakára esék, és meg csokolá ôtet. Hogy hogy? mi modon tôrtént az, hogy meszérûl távul létében is meg-látta? csak a' volt-é a' gondgya, hogy minden felé nézzen? és vigyázzon, ha mely felôl jöne fia hogy láthatná? kétség nélkûl minden nap vigyázta, s'várta meg térését, s'azért távul létében-is ô látta elsô meg az el távozott fiát. A' mely Atyaj szemes vigyázásárul

sárul és irgalmaſságárul gondolkodván *Euthymius* fel kiált *O! viſum compatientis acutiſſimum! ſimul ut quis reſipiſcere cogitavit, hunc etiam ſimul ipſe vidit: paratus ſemper ad eorum, qui convertuntur ſuſceptionem.* Oh! fölöttébb vigyázo és éleſſen láto ſzeme a' könyörülőnek! mihelett ki csak gondolta-is meg-térését, immár láttya, kész mindenkor bé fogadni kedvébe, a' ki ő hozzá folyamodik; a' mi annyit téſzen; az irgalmas Iſten minden ůdőben vigyáz nyomoruságinkra, mind teſti, s' mind lelki ůgyünkben, s' azért nem csak hozzá közelitésünket, de ſzándékunkat-is láttya, s' kész mindgyárt ſegitségünkre. *Euthym. hic.*

Ki jelentette Urunk ezen vigyázását, mikor immár teſtben volt Nathanaëlnek *Joan. 1.* a' kinek igy ſzolla, *Cùm adhuc eſſes ſub ficu vidi te.* Mikor még a' fűge fa alatt volnál, akkor-is láttalak. A' hol ne gondollyatok, hogy Nathanaëlt magát, hanem minden bűnös embert látott, még a' paradicsomi fűge fa alatt, mikor első Atyánk ottan lappangott. Akkor-is immár látta ſzükségünket, és könyörült rajtunk; a' mint Szent *Rupertus* magyarázza mondását. *Vidit enim non ſolum Nathanaëlem, ſed & omnes electos ſuos, cùm eſſent ſub ficu, vidit miſericordiæ ſuæ oculis, id eſt, cùm primus parens illorum factus mandati tranſgreſſor, conſutis ficûs foliis ſe contegeret. Jam tunc vidit eos, & miſeratus eſt, jam diſponebat miſericorditer, quo illos ordine à prævaricationis reatu liberaret.* Látta ő nem csak Nathanaëlt, de minden el válaſztottait, mikor a' fűge fa alatt volnának, látta irgalmaſságának ſzemejvel, az az, mikor az első Atyánk bűne után a' fűge fa levelejvel fődözte mezitelenségét. Abban látta, és könyörült, s' kegyelmeſſen el rendelte, mi modon ſzabadithaſſa a' bűnnek bűntetésétűl. *Joan. 1. v. 48.* *Rupertus lib. 2. in Joannem.*

Nem kűlömben ma előbb, hogy ſem mint valaki kért

kért volna tőlle kenyeret, fel emelvén szemeit, látta szükségét a' népnek, és könyörült. De azt vészem eszembe, hogy csupán csak magaébul nem akarta őket meg elégiteni, hanem elő kérte a' kenyereket, a' mellyek nálok vóltanak, ezzel arra tanitván, hogy soha ugy ne támaszkodgyunk Istenre, hogy csak csuda képpen tőlle várjuk segitségünket, hanem a' mint lehet mi-is munkálkodgyunk. Mellyet tovább-is meg-mutatok.

Propositio.

Jol lehet ugyan, hogy a' régi üdőben az ó testamentumban szorgalmatos gondviselése volt Istennek az ő népére, ugy annyira, hogy ha a' verőfény sütötte, ő boritaná el fölhőjvel annak hév sugárit, ha a' szegént el nyomoritotta a' hatalmassabb, ő vált annak oltalmára, és ha ki szorongattatott, ő segitette ki háboruságibul; a' mely atyaj jo voltáért Isaias Prophéta sziveszen áldgya, dicséri és magasztallya, *Domine Deus meus es tu, exultabo te, & confitebor nomini tuo, quoniam feciſti mirabilia.* *Isaiæ 25.* Uram! az én Istenem vagy te, fel magasztallak téged, és áldom a' te nevedet, mert csudálatos dolgokat cselekedtél nyomorult népeddel. *Factus es fortitudo pauperi, fortitudo egeno in tribulatione ſua, ſpes à turbine, umbraculum ab æſtu;* Te erőssége lőttél a' szegénynek, erőssége a' szükölködőnek az ő háboruságában, a' szélvész előtt reménsége, a' hévség előtt árnyéka. Ezeket mind meg-cselekedte az Ur Isten, de azon fellyül elejét vette éhségeknek, és az égbül mannát adott elejekbe, ha meg-szomjuhoztak a' száraz kősziklábul-is vizet veretett ki elejekbe Moyses által, a' hideg előtt födőzte, és ugy ruházta, hogy negyven esztendeig senkinek csak meg sem kopnék rajta ruhája. De ugyan a' kegyelemnek idejében, minek utánna közinkbe le szállott, sokkal nagyobbakat cselekedett, mert amazokat mások által, ugy mint vagy Angyali

Isaiæ 25. v. 1.

gyali által, vagy Próféta szolgaj által cselekedte, mostan pedig maga tulajdon kezeivel. Hol olvasta valaki, hogy ő kenyeret osztott volna a' régiek elejbe? ki hallott oly csudát, hogy őt kenyérrel őt ezernek éh gyomra megtellyék? most pedig nem csak azt hallyuk, hogy maga kezeivel osztotta a' kenyereket, az Evangelista beszéde szerént, *Accepit Jesus panes, & cùm gratias egisset, distribuit discumbentibus. Joan 6.* Vévé Jesus a' kenyereket, és hálákat adván el osztá a' le telepetteknek, hanem azt-is hallyuk, *Distribuit quantum volebant.* annyit osztott, a' mennyit kivántak, kinek-kinek szüksége szerént és fölösleg is jo lakásokra; a' hol el gondolhattyátok azt, hogy nem csak kenyér ize volt azoknak a' kenyereknek, hanem mint régenten a' mannának, más jo ételek ize is, a' mellet kinek kinek magános belső vigasága. Melyről Emlekezvén *Cellensis* Apátur *lib. 3. ep. 4.* igy beszélget Istenével. *O Jesu! convivatoribus quis sapor in faucibus? quis odor in naribus? quis splendor præ oculis? quæ auditûs modulatio? quæ cordis jubilatio? Nihil infra votum, supra omnia abundant gaudia. Explicat se voluntas ad volendum, vel etiam ad volandum, & non sufficit, supervenit oleum, quia vasa deficiunt.* Oh! édes Jesusom! mit gondolhatok én mást, mikor a' máj lakozást hallom, és felőle elmélkedem, hanem azt, hogy mind meg-voltanak abban azok, a' mik az emberektől sok költséggel szerzett lakodalmakban szoktanak lenni oly formán, hogy ha nem kivül is, de belől bizonyossan minnyájan érzenék. Ki mondhattya meg micsoda iz volt az ő szájokban? k- gondolhattya ki micsoda illatott érzettek az ő szagláſok? ki látott ollyan fényeſséget mint ők akkor szemléltek? ki hallott oly gyönyörkőttető vig muſikát, mint az ő fülekben zengett? ki magyarázhattya meg minémű örömök volt belől az ő

Joan. 6.

Cellenſis Abbas lib. 3. ep. 4.

ſzivekben? Az akarat ki terjeſzti magát a' menyire lehet, ſokat kivanni többet nem elégséges, fellyûl foly el az olaj, mert el fogynak az edények? s'honnan vannak ezek? Ah! bizony egyedûl az édes Jéſus kezébûl; ez adgya meg izit, illattyát, fényeſségét, vigaságát, bővségét a' máj lakozáſnak. *Hic manus dantis largior, & accipientis rarior; ſola hæc miniſtrorum indignatio, quia pauci ſunt, quibus fiat ferculorum diſtributio. Abbas Cellen. ibidem.* Itten bővebb volt az adakozonak, mint a' vévőknek keze. Es ha, miért boſzonkodtak a' lakodalomban ſzolgálok, azért boſzonkodtak, hogy kevesſen voltak, a' kik kőziben oſztattathatnék az eledel.

Abbas Cell. ibidem.

Ne emlitteſsék ehez képeſt Salamon bőv adakozáſa, a' ki annyit adott Sába Királynénak, a' mennyi magának tetzet, a' Királyi ajándékokbul, sőt még azokon felyûl többet-is adott, ne emlitteſsék ez, mert ott kevésbûl ſokat nem adott, hanem ſokbul ſokat, és csak emberi kéz adta, a' mely ſemmit hozzá többet nem adhatott; de itten kevesbûl ſokat adott Jeſus, és annyit, a' mennyit el ſem kőlthetnének, mert az ő keze tele minden adománnyal, minden áldáſſal; amarrul az Irás igy emlékezik *3. Reg. 10. Dedit Reginæ Saba omnia, quæ voluit, & petijt ab eo, exceptis his, quæ obtulerat munere regio.* Mindeneket adott Sába Királynénak, valamiket akart, és tőle kért, azokon hivûl, a' miket Királyi ajándékul adott volt néki; a' hetven tolmács olvaſſa *Præter ea, quæ dederat ei per manum Regis.* azokon kivûl, a' miket a' Király kezei által adott, azzal akarván bőcsûjét emelni ajándékinak, hogy maga kezejvel adta. De micſoda Salamon keze, az Iſten Fia kezéhez? ſemmi. mert ez ſemmibûl ſemmit ſem vehet, de a' mi Iſtenünk keze kevésbûl ſokat, és ſemmibûl-is vehet valamit ki, mert Szent Ambrus mondáſa

3. Reg. 10.

Septuagin. Interp.

ſze-

szerént, *Manus ejus plenitudo bonitatis est. in Psal. 43.* Az ő keze a' joságnak tellyesége, valamit ki gondolhatz, valamit kívánhatz, fel találod azt az ő kezében. *S. Ambros. in Psal. 43.*

Mind azon által jol vette azt eszében *Didacus Stella in Lucam.* hogy nem akarta semmibűl teremteni akkor az eledelt, hanem azokat kérte elő, a' mellyek készen voltanak, s' azokat szaporitotta. *Vult namque nos ei offerre id, quod ex parte nostra possumus, ipse verò reliquum perficiet.* Mert azt kivánnya, hogy mi-is elő adgyuk azt, a' mit adhatunk, a' többit ő végben viszi, az az, mi ne vonnyuk meg magunkat a' jo cselekedettűl, s' ő-is reá segit annak érdemére, mert nálunk nélkűl nem akar üdvőziteni, s' magunk' jo igyekezete nélkűl nem akar segiteni. ne talántán csak ő reá támaszkodván semmi jot ne mivellyünk. *Didacus Stella in Lucam.*

Igy noha Jerikó várasát csak a' Papi trombiták harsogására rontotta el, de Háj nevű váraſt Josuéra, és az ő vitézire hadta, hogy ők-is harczollyanak, s' ugy várnák segitségét. A' hová *Theodoretus q. 10. Docet fideles etiam usos esse commentis humanis nempe ut auxilio suo. Cùm enim solo tubarum sono primam Urbem cepissent, merito sanè discunt certare, labori incumbere, & suppetias divinas expectare, confestim ergo illis dimicantibus succurrit Deus.* Ezzel azt tanittya a' Szent Irás, hogy az ő hivej magok találmányával-is éltenek, nem kűlőmben mint az Isten segitségével. Mert ugyan-is mivel el rontotta Isten az első váraſt a' trombiták harsogására, mélto volt, hogy ők-is a' munkához fognának, s' magok-is hadakoznának, a' mint hogy azt cselekedvén, mindgyárt jelen volt az Istennek segitsége. *Josuæ 8.* *NB. Refer casum ibi positum, & Josuæ insidias. Theodoret. q. 10.*

Meg-őrizhet az Ur magunk házában fal nélkűl-is ha akarja, de ugyan errűl parancsolatot adott, hogy ki

ki házát bé keritſe, és nem csák azt, hanem hogy a' héjázatot-is kőrös kőrül bé keritſe, ne talántán valaki az onnan le hullo daraboktul meg-sértődgyék, *Cùm ædificaveris domum novam, facies murum tecti per circuitum, ne fundatur sanguis in domo tua. Deutor.* 22. Mikor uj házat épiteſz, a' héjázatnak keritést csinály kőrös kőrül, hogy vér ne ontaſsék a' te házadnál. Boldog Isten! miért kell ily alá valo dologért parancsolatott adni? nem elég é hogy valaki házát el-végezte? hanem még a' hejázatot-is kőrül kell venni? ha szánnya az embert, nem oltalmazhattya é meg? hogy ſoha ſenkinek fejére ſemmi darab cserép ne eſsék? kétség nélkül meg-őrizhetne mindeneket; de arra valo az a' parancsolat, hogy felebarátunk jovára mi-is igyekezzünk, s'ugy ſegit ő-is reá, hogy miattunk ſenki kárt ne vallyon; mert a' mit mi magunk-is végben vihettünk,, ott csudát ne várjunk, hanem inkáb, ha ſegitség kell akkor reménlyük azt, mikor nem hadgyuk mindeneſtül Istenre azt, a' miben mi-is munkálkodhatunk.

*Deutor.*22. v. 8.

Igy magyarázza ezt *Author catenæ Græcæ*, *Murus verò circa domum novam exſtruendus eſt ad devitanda pericula. Non enim quemadmodum ſtulti & ignari homines opinantur, omnia curæ divinæ committenda. Tunc exoptandum à Deo auxilium, quando ipſi nobis non defuerimus.* A' ház kőrül falt kell fel vinni, a' veſzedelmeknek el távoztására; Mert nem kell mindent csák az Isten gondviſelésére hagyni. a' mint némely oſtoba emberek vélik. Akkor kell az Istentül ſegitséget kérnünk, mikor mi magunk-is erőkődünk.

Author catenæ Græcæ.

Mely ha mibül nyilván ki tetzik, ki tetzik a' Tobiás dolgábul; Reá bizta volt Isten az Angyalra, hogy útában vezérellye, és minden gonoſztul meg-oltalmazza, s'gondgyát viſellye; de ugyan mind annyi veſzedelmek kőzött-is, a' mennyiben forgott, ſohul az Angyal maga nem munkálko-

kodott, hanem ő ugyan tanácsot adott, s' jelen volt, de magának kellett magát segiteni Tobiásnak. Eggyet egyedül ki vévén, hogy Ráges városában egyedül ment az Angyal, mert az Ipa Tobiást nem bocsátotta. Igy a' viz mellett menvén ki lővellet ellene egy nagy goromba hal, kiált féltében az Angyalra, *Domine invadit me. Tobiæ 6.* édes társom segély ! mert ellenem jön a' hal, magam talán nem birok véle! de segitette-é ? hozzá sem nyul, se más képpen meg nem segiti, hanem biztattya, és azt mondgya néki, *Apprehende branchiam ejus & trahe illum ad te, exentera hunc piscem.* Fogd meg az ő kopottyoját és vond hozzád, és hasogasd fel. *Tobiæ 6.*

Házánál lévén Ipának, a' hol a' gonosz lelkek immár hét férfiat meg-fojtottanak volt, félt a' nyomorult Iffiu, de ott-is csak tanácsot adott néki, hogy a' halnak belső részét tenné tűzre, és azzal füstölné meg a' házat; Haza menetele után vakon találllya mégis jámbor Attyát, nála annak meg-gyogyitására a' halnak epeje, de ottan sem nyul hozzá az Angyal, hanem ő néki hagyá meg, hogy kennye meg annak szemeit, s' mikor mind meg cselekedte, a' mit ő meg-cselekedhetett Tobiás, akkor az Isten is mindenikére reá segitette, a' halat el vesztette, az ördögöket ki kergette, a' vak Attyát meg gyogyitotta, s' ki dolga volt ez? bizony nem Tobiásé, hanem az Istené, mert ezekben csak eszköz volt Tobiás, de meg-szabadito és gyogyito maga az Isten, Angyala által. E' szerént mondotta az Isten azt, *Venite & arguite me. Isæiæ 1.* Jőjetek, és fedgyetek meg engem. a' hol Aranyszáju Szent János azt igy magyarázza, *Quiddam ipsi facite, & quod reliquum fuerit ipse adjiciam. Exiguum aliquid mihi date, & solidam totius rei summam vobis impertiar gratuito.* Valamit ti-is cselekedgyetek, és a' mi hijával lészen, hoz- *Ibid. 14.* *Isaiæ 1.* *Chrysost.*

zá adom. Kevesét valamit adgyatok nékem, és én annak tellyes summáját ingyen meg adom.

Nem heában helyheztette Illyést a' viz mellé, mert a' mint ő a' hollo által kenyérrel tartotta, azt akarta, hogy ő is italára vizet meritene. *3. Reg. 17.* Igy szol *Josephus lib. 8. c. 7. Ad torrentem quendam degebat, unde potum haberet, nam cibus ei quotidiè per corvum afferebatur.* Patak mellé helyheztette, hogy magának innya meritene, mert mindennapi eledele a' hollo által hozattatik vala. Ha tehát ki segittetni akar, maga-is munkálkodgyék, s' ugy folyamodgyék Kristushoz, mert Szent Ambrus szava az. *Omnia est Christus nobis, si vulnus curare desideras, medicus est, si febribus æstuas fons est, si gravaris iniquitate justitia est, si auxilio indiges virtus est, si mortem times, vita est, si cœlum desideras via est, si tenebras fugis, lux est, si cibum quæris alimentum est; Gustate igitur, & videte. S. Ambros. lib. 3. de Virgin.* A' Kristus nékünk mindenünk, ha sebedet gyogyitatni kivánod ő orvos, ha a' hévség miát égsz, ő forrás kut, ha a' hamisságtul el nyomattatol ő igazság, ha segitség kel ő erő, ha a' haláltul félsz, ő élet, ha a' menyországot kivánod, ő út, ha futod a' sötétséget, ő világosság, ha ételt keresz, ő eledel, tehát kóstollyátok meg, és lássátok, mert mind most, s' mind jövendőben meg-elégit. Amen.

3. Reg. 17.

Joseph. lib. 8. cap. 7.

S. Ambros. lib. 3. de Virgin.

BÖJT NEGYEDIK VASARNAP,

HARMADIK PREDIKACZIO.

Nem hadgya azt ſzükölködni a' Kriſtus, a' ki ötet halgattya, és követi, mert ő adhat mindeneknek mindent leg bővebben.

Ut autem impleti ſunt. Joan. 6. Hogy pedig bé telének. *Joan. 6.*

Külömb külömb üdökben majd éhezését, majd ſzomjuságát üdvözitönknek ha meg tekéntem, és felőle gondolkodom, azt tapaſztalom benne, hogy ſzegény volt, ha pedig máſokkal jo tétemenyét visgálom, fölöttébb gazdagnak látom lenni; Nem ſzegény volt-é akkor, mikor mellette annyira el éheztek tanitványi, hogy mentekben a' kalaſzokat kénſzerittetnének kezekben morſolni, és ugy vetni valami falatocskákat el éhült gyomrokban? *Abijt Jeſus per ſata Sabbatho, diſcipuli autem ejus ceperunt vellere ſpicas, & manducare. Matt. 12.* A' vetemé- *Matt. 12.*
nyeken méne által Jeſus Szombaton, az ő tanitványi pedig kezdik vala tépni a' kalaſzokat, és enni, avagy talán azt gondollyátok, hogy csak az ő tanitványi éheztek? Ah! nem volt ő oly magát keresö ember! hogy tanitványi nélkül ennék, vagy innék! hanem ha lakodalomban hitták tanitványival ment, ha pénzen kereſet ételt, mint Samária várasában, mikor nagy étlensége miat el fáradván a' kutra ült, tanitványit küldötte bé, hogy ők elégittetnének előbb meg; ſzegény volt tehát, és oly ſzegény, volt hogy csak tulajdon annyi

nyi hellye se volna, a' hol fejét le hajthatná. Nem szegény volt-é? mikor csak vizet is mástul koldult? ugy mint egy bűnös aszszonytul mondván, *Da mihi bibere.* *Joanni 4.* *Joan.* 4. Aszszony adgy innom? igy maga szükségében szegény volt, mert Szent Bernárd szerént maga szükségével akart minket gazdagitani.

De tekentsétek el mások szükségekor, mint viselte magát? és gazdagságát meg-tapasztallyátok, ugy mint a' kinek hatalom adatott mennyégben, és a' földön; Kána Galileában kivántatik lakadalomba, s' nem annyira ő tartatott, mint ő másokat tartott, és vendéglet, mert hamar el fogyván a' bor, annyi vizet változtatott borrá, a' mennyit tőlthettek az ott állo vedrekben; Tul ment a' tengeren, és utánna toldult a' népség, s' mikor éhezéseket kegyessen fel emelt szemmel látná, azon szorgalmatoskodott honnan vehetne eledelt nékik, noha ő tudta mit volna cselekedendő, s' mikor mások lehetetlen dolognak itéllenék lenni, hogy valamit csak keveset is éhessenek minnyájan, őt árpa kenyérrel közél őt ezer embert, ugy meg-elégitet, hogy minnyájan meg telnének. s' még annyi maradna meg, a' hulladékbul, hogy tizenkét kosárt tőltenének meg belőle: s' nem gazdag é; a' ki a' kevésbűl sokat szaporithat? Nem ehettek tudni illik annyit az emberek, a' mennyivel szaporodtanak a' kenyerek. A' mint errűl elmélkedvén *Eusebius Emyssen. bâc Dom.* szépen szoll, *Eusebius Emyssenus bâc Dom.* *Certamen fit inter panes & homines, homines manducant, panes crescunt, vincunt panes, superantur homines, Illi sufficiunt, hi deficiunt, nisi enim homines manducare cessassent, fortasse in infinitum panes crescerent.* Versengés, és mint egy viaskodás kezdődik a' kenyerek, és emberek között, esznek az emberek, szaporodnak a' kenyerek, győzedel-

met veſznek a' kenyerek, az emberek meg-győzettetnek, amazok elégségeſſek, ezek el fogynak, mert ha az emberek enni meg nem ſűnnének, talán véghetetlenűl ſzaporodnának a' kenyerek. Oh! hatalmas gazdagságu Jeſus! nem tartlak én téged ſzegénynek, hanem gazdag Urnak, a' ki ſoha ſenkinek annyit nem adhatz, a' mennyinél mindenek többet, és jobbat nem adhatnál: te táplálod a' teſtet te a' lelket, de hogy ſokan éheznek ki dolga? hanem azoké magoké, a' kik tanitáſodat nem halgattyák, és példáid útajban nem kövétnek, magok gonoſzsága ſzerzi minden fogyatkozáſokat, a' mint bölcſen mondotta Salamon *Prov. 13. Juſtus comedit, & replet animam ſuam, venter autem impiorum inſaturabilis.* Eſzik az igaz, és meg-tölti az ő lelkét, de az iſtenteleneknek gyomra telhetetlen. Hogy azért ſenki ne ſzűkölkogyék, halgaſſa, és köveſſe az Iſtent, mert egyedűl ő oly gazdag, a' ki mindent leg bővebben adhat. Legyetek figyelmeteſek. *Prov. 13. v. 25.* *Propoſitio.*

Eppen azon Iſten lévén a' mi édes üdvözitőnk, a' ki régenten bőségeſſen táplálta hiveit, valamit arrul mondok erre értsétek. Es hogy ne csak azokkal láttaſſam bizonyitani, a' mik hitünk ágazattya ſzerént, az irásba előnkbe vannak adva, illik azoktul-is értekeznünk, a' kik terméſzet ſzerént meg-világoſitott elmével okoskodtanak, a' kik közzül egyet kérgyetek meg *Seneca* bölcſet, mit tart az Iſtennek adakozáſa felől, és imé azt hallyátok tőle, *Uſque ad delicias amamur.* Ugy látom (ugy mond) hogy nem csak ſzükségünk ſzerént ſegittetünk, hanem azon felyül ugy ſzerettetünk, hogy kényeſſen-is nevelteſsünk, ſzájunk izi ſzerént gyönyörűségre. *Seneca.*

Nem-is ok nélkül mondotta, mert el tekéntette az egéſz világot, és egy vetett aſztalu vendégséget latott

rajta; A' vizek, és tengerek eledelünkre alkotot halakkal oly bőven gazdálkodnak, hogy ſoha ki ne üreſíttetheſſenek világ végezetéig, noha pedig ezernyi tartományokban és helységekben minden üdőben halászíatnak; de azon felyül az emberi teſtnek fel ékeſítésére, a' mi a' ſzemet gyönyörkötteti bőven adgyák kezünkben, mert a' folyo vizekből ſzedik a' drága gyöngyöt, a' tengerek kedveskednek a' piros kaláriſokkal, és más válogatott ſzuda kincſekkel.

A' levegő ég nem elégſzik azzal meg, hogy eledelünkre jobnál jobb ételű madarakkal, fajtokkal, és ſok más külömbőző gyönge madarakkal, kedveskedik hanē azō felyül ollyanokat nevel a' mi gyönyörüségünkre, mellyeknek némellyike ſzines tollaival, némellyek hangos énekléſekkel füleinket gyönyörkötteſsék. A' hegyek, és erdők vadakat nevelnek, a' mellyek aſztalinkat táplállyák, mint az őzek és ſzarvaſok, gyönge huſu vad kecskék, és nyulacskák, de azon felyül játekunkra alkotott majmokat, melegitésünkre alkalmatos bőrű rókákat, neſteket, nyuſztokat, és heuzokat, mind addig rejtegetnek, mig kezünkben nem ejtik.

A' föld a' veteményeken kivül magától terem édes gyümolcsű fákkal, de hogy ne cſak egy helybéli gyümölcſel kénſzerittetnénk élnünk, költségre valo ezüſtöt és aranyat rejt el gyomrában, hogy azzal idegen földekről azokat-is meg-ſzerezhetnénk, a' mellyek helységgel távul eſtenek tőlünk.

Igy az egéſz világ elönkben teritet kéſz aſztal, és vendégség; s' ki dolga ez? magoktul ſzármaztanak-é ezek vagy máſtul? magoktul nem, mert volt oly üdő, a' melyben nem voltanak, tehát máſtul, s' kitül egyébtül hanem a' mi hatalmas, és minket ſzerető Iſtenünktül,

tûl, a' ki példában kőzöttünk létében azt mondotta; *Ecce prandium meum paravi, tauri mei, & altilia mea occisa sunt, & omnia parata, venite ad nuptias. Marci* 22. Imé az én ebédemet el készitettem, és az én ökreim és madaraim meg ölettetenek, mindenek készek, jöijetek a' lakodalomra. A' mely szokra *Galfridus in Matt.* 12. igy szoll, *Carne quidem taurorum cibo fortium, altilium esus delectabilior est, utraque ergò videtur suis Dominus nuptijs & parata suis enumerare convivis, quæcúmque vel ad necessitatem spectant, vel appetenda sunt ad voluptatem.* Az erősek ételével, az ökrök, és szarvasok husával gyönyörkőttetőbb a' madarak étele; de mind a' két félét el készitette az Ur, az ő lakodalmába, hogy vendéginek kedveskedhessék, nem csak azokkal, a' mik az életnek meg-tartására szükségesek, hanem a' miket gyönyörűségünkre-is szolgáltathat. Oly bőv, oly gazdag, oly kegyes hiveihez a' mi jo Istenünk.

Matt. 22. *v.* 4.

Galfridus in Matt. 12.

Meg éhezet egykor Sámson, és az oroszlánynak szájában találta a' lépes mézet, meg-szomjuhozott, és a' szamárnak záp fogábul vizet fakasztott ki, a' mely nem csak szomjuságának el oltására volna elégendő, hanem az után-is minden által menőknek meg-hivesitésére szüntelen forrása lenne, a' mint meg vagyon irva *Judic.* 15. *Aperuit Dominus molarem dentem in maxilla asini, & egressæ sunt aquæ, quibus haustis refocillavit spiritum, & vires recepit, idcircò appellatum est nomen loci illius, fons invocantis de maxilla, usque in præsentem diem.* Meg nyitá az Ur a' szamár állacsontyának záp fogát, és vizek jövének ki belőle, mellyeket meg-iván meg-enyhitette lelkét, és meg élede, és erőt vőn, azért annak a' helynek neve nevezetik, a' segitségül hivo áll csontya forrásának e' jelen valo napig. s'mi szükség volt ennyi vizet fakasztani? ha

Judic. 15. *v.* 19.

nem arra a' végre cselekedte, hogy valakik iszák jövendőben-is eszekben juttassa gazdag adakozását, ugy mint a' ki nem csák szükségünkre valót ád, hanem gyönyörüségünkre-is.

Nem hozom én itt elő ama' hihetetlen népet, a' mely meg-unván a' mannát hust kivánt, mert jol tudgyátok, hogy nem csak hust adott nékik, hanem ugyan gyönge fürj madár hust adott az Isten oly bővségesen, hogy kőzikben nem külőmben esnék le a' levegő égből mint a' földnek pora. Szent Dávid bizonyságából, *Pluit super eos, sicut pulverem carnes, & sicut arenam maris volatilia pennata. Psalm. 77.* Ugy eset kőzikben a' hus mint a' por, és mint a' tenger fövénye a' madár. Egyél immár telhetetlen nép! előtted a' mit kivántál, de ismérd meg a' te Urad Istened gazdag adakozását! ezt kellett volna cselekedniek, de mivel mind annyi jora-is idegenek voltanak az Urhoz, torkokon akasztotta, s'mikor szájokban volna falattyok, akkor fojtotta meg, nem azért, hogy adománnyát meg-bánta volna, hanem azért, hogy látván hozzájok valo szeretetét az Urnak ők mégis háttal fordultanak hozzá, a' mint parancsolkodik keserveseu. *2. Paralip. 29.* Errül Ezechiás Király mondván: *Peccaverunt patres nostri, & fecerunt malum in conspectu Domini Dei nostri derelinquentes eum, averterunt facies sum à tabernaculo Domini, & præbuerunt dorsum.* Ah Uram! vétettek a' mi atyáink, és gonoszat miveltek, a' te szined előtt, vétettek el hagyván az ő Urokat Isteneket, és el forditották orczájokat az Urnak hajlékától, s'háttal fordultak hozzád. e' miat szállott reájok az Urnak haragja, és nagy háládatlanságokért büntette.

Psalm. 77. v. 27.

2. Paral. 29. v. 6.

Mellyet mikor beszéllek, a' jut eszemben; Boldog Isten! hogy ha azokat ezerenként veszteted el, csak azért,

azért, hogy háttal fordultak hozzád, miért nem tőrlőd el most nagyobb részét e' világnak? mikor annyi ezer történt példákbul sem jobbul semmit? naponként láttyuk, érezzük, és veszük áldásodat, s' mégis inkáb fordulunk a' testhez, a' világhoz, és a' mi rutabb az őrdőghöz, mint te hozzád? mennyen vannak, a' kik a' porbul emeltettenek fel? s' mégis mihelett egy kis tisztecskére akadtanak, azonnal leg távullyabb járnak az Istentűl, nem látod őket a' templomban, nem látod őket a' Krisztus nyomdokában, szájokbul jot nem hallasz, szivekben nincsen az Istennek szeretete, minden igyekezetek hamisságra, és istentelenségre indult; oh! háládatlan emberek! mit vettetek a' testűl, hanem éhséget és szomjuságot, nyavalyát, és betegséget? mit adott a' világ? hanem but és gyötrelmet? valamit igért abban csalt meg? mit vettetek az őrdőgtűl! hanem hazug igéretekkel gyönyörűséget igért, és gyötrelembe hozott? tisztességet, és gyalázatban ejtett, gazdagságot, és el nyomoritott, mert az ő tulajdonsága az, hogy mindeneknek nyakát szakasza, s' mind azon által mégis sokan inkáb mennek a' veszedelem után az őrdőg nyomába, mint az udvősségnek úttyán Krisztus kövétésére; bizony méltók arra, a' mit meg-jövendőlt felőlők Szent Jób *cap. 8. Qui oderunt te induentur confusione, & tabernaculum impiorum non subsistet.* A' kik téged gyűlőlnek, gyalázatban őltőznek, és az istentelenek hajléka állando nem lészen. Hogy pedig nem siet, az illyen tűle el szakattaknak veszteségével, vagy azért vagjon, hogy az ő irgalmassága tovább hallasztya büntetéseket várván meg-téréseket, vagy pedig hogy büntetése annál sullyosabban essék rajtok, mennél inkáb szájokon bocsátotta. Egyéb aránt nem az ő akarattya a' mi vesz- *Job. cap. 8. v. 22.*

tünk, hanem azon vagyon, hogy adományival magához édesgessen.

Mit kivánhattak kevessebbet a' régiek, mint a' harmatnak gyönge cseppeit az égből, mikor azt kiáltották, *Rorate cœli desuper.* Isaiæ 45. Harmatozzatok onnan fellyül ti egek, az az, bár csak oly vékonyon vegyük a' te áldásodat, mint a' harmat esik le a' földre, de az Urnak bőv adakozása, mást felel erre, s' nem csöppenként, hanem folytában adgya áldását, *Effundam aquas super sitientem, & fluentem super aridam: effundam spiritum meum super semen tuum.* Isaiæ 44. Vizeket töltök ki a' szomjuhozora, és folyását a' szárazra: ki öntöm az én lelkemet a' te magodra, és az én áldásomat a' te gyökeredre; Mely mind annyiszor történik, a' menyiszer szent malasztyával fel költ a' jora, és a' Szent Sacramentumok által tölti meg szent malasztyával lelkünket, magát közölvén velünk adott szent adományiban. Mert az ő szava az, *Aqua, quam ego dabo ei, fiet in eo fons salientis aquæ in vitam æternam.* Joan. 4. Joan. 4. A' mely vizet én adok néki, az örök életre serkedező forrás lészen ő benne. A' hol Szent Ambrus azt mondgya fölibe. *Dominus fons aquæ vivæ appellatur, quia ex eo sitientia corda cœlestis aquæ gratiâ irrigantur.* S. Ambros. lib. de Filij Divin. c. 6. *lib. de Filij Divin. c. 6.* Az Ur eleven viz forrásának mondatik, mert a' szomjuhozo szivek a' mennyei vizeknek malasztyával öntöztetnek, az az, nem csak fogyatkozása nem lészen a' hozzá folyamodo szivnek, hanem maga-is merő forrás kuttá válik, mert másokkal-is közölheti vett adományit, és igy nem csak maga szüksége szerént vészi, hanem fölösleg-is nagy gyönyörüségére.

Vette ezt eszében ama' Cananeabéli aszszony nyomorult leányának fel szabadulását kérvén Urunktul, de mind addig sem halgattatott meg, mig a' kenyér nem emlit-

emlittetet, annak neve alat, nem kûlömben, mint a' viz neve alat, kegyelmét, és malaſztyát értvén Udvözitönk, azért mikor azt hallaná, hogy nem kell a' fiak kenyerét, az ebeknek vetni, nagy alázatoſsággal azt felelé, *Nam & catelli edunt de micis, quæ cadunt de menſa Dominorum ſuorum. Matt. 15.* Oh! Uram nám még a' kölykökis eſznek abbul a' morſalékbul, a' mely le hull az ô Urok aſztalárul. Mely felelet, és bizodalmas kérés ugy meg tetzet, hogy nagy dicséretével valamit kért meg nyerné. *O mulier magna eſt fides tua, fiat tibi ſicut vis.* Oh aſzony állat nagy a' te hited, légyen ugy, a' mint akarod. El hitted, hogy ſzükségedben ſegithetlek, ſegitelek, el hitted, hogy meg nem vonom adományomat vedd el, s-ha egéſséget kérſz légyen meg, ha ſzabadulást az ördögtûl, légyen meg, nem morſalékkal, hanem kenyérrel tartalak. és annyit mondot ezzel Urunk, mint ha azt mondaná, ugy mond Baſilius *Seleu: Orat. 20. Ideo tibi gratificari diſtuli, ut fidem tuam in exemplum proponerem, totam tibi curationis menſam explico, non ut cani, micas, ſed ut filijs totum panem largior.* Azért hallaſztottam el kedveskedésemet, hogy én téged például adnálak máſoknak, azért tellyes gyogyitáſomnak aſztalát elôdbe adom, s-nem adok morſalekot, mint az ebnek, hanem mint a' fiaknak egéſz kenyeret téſzek elôdben. Igy ſzükségûnk fölôt gyönyörûségekkel vendégel az Isten; Valaki tehát ſzükös teſtében vagy lelkében, kövеſſe Jeſuſt, tôle várjon, s-bôségesén meg nyeri, mert ſzeme vagyon minden hozzá folyamodokra. Ugy mint a' ki ſegitség, erô, élet, és eledel. Amen.

Matt. 15.

Baſilius Seleu: orat. 20.

BÖJT

BÖJT ÖTÖDIK VASARNAP,

ELSŐ PREDIKACZIO.

Az el tűrt gyalázat világos sötétségében, fénylik az ártatlanság, jo cselekedetiben.

Ego honorifico Patrem meum. Joan. 8.

En tiſztelem az Atyámat

Sullyos ütéſeket, vagy halálos ſebeket fel venni, és azoknak fáidalmiban meg nem jajdulni, nem közönséges erőſége az emberi ſzivnek. De valamint külömböz a' teſt a' lélektül, ugy ennek sérelme ſokkal fellyebb valo annak sérelménél, s-azért a' ki a' gyalázatos ſzidalmakra, és tekélletlenül ki gondolt gyalázatokra csak vállat vonyit, békeſségeſſen el tűrvén, s-meg ſem moczanik, vagy ha mit ſzoll nagy ſzelidséggel maga oltalmára mentségét adgya elő, ugy teczik énnékem, meg halatta az emberi erőt, s-méltán Iſten fiának mondattathatik, mert abban követi Szent Attyát, hogy a' kiken boſzut álhatna, enged azoknak, s-maga tűr erőſſen. A' mellyet ha jol eſzekben vettek volna a' dühös ſidok, nem hiſzem, hogy az ártatlan Jeſuſt oly méréſzen merték volna ſzemtül ſzemben gyalázni, a' mint gyalázták, mikor Iſtentelenül, és éppen orczátlanul aſzt kiálták reá. *Dœmonium habes, ſamaritanus es.* Ordögöd vagyon, te Samaritánus vagy. az az eretnek, a' ki nem hiſzeſz az Iſtenben. Oh Szemtelen nép! tudodé terméſzetét az Iſtennek? a' ki leg többet tűr az emberektül? ha aſzt tudod? miért nem ismered fiának azt, a' ki ily nagy bócſtelenségre viſza nem ſzid, nem átkoz,

átkoz, hanem ízeliden csak azt feleli, *Ego dæmonium non habeo, sed honorifico Patrem meum.* En nékem ördögöm nincsen, hanem tiſztelem az én Atyámat, volna ô néki a' mit viſza mondhatna, ſzemetekre hányhatná csalárdságtokat, képmutatáſtokat, gyilkoſságtokat, gonoſz ſzándéktokat mert. *Ille ſciebat quid eſſet in homine*, ô tugya vala mi volna kinek kinek ſzivében és ſzándékában. Csak a' fövenyben a' földön irdogált egykor uijával, mikor egy bûnös aſzonyra ſententiáját kivántátok, s nem pirultatoké el? ki maradot meg elôtte? ſenki: mert egyik a' máſik után ki ment elôle, s-miért? mert kiki a' maga gonoſzságát látta eleibe irattatni, s mit cſelekednétek, hová, reitenétek el magatokat ha ſzollana? ô gyalázhatna, igazán ſzemetekre vetett bûneitekkel, s nem ti ôtet hamis nyelvétekkel.

De mivel a' tûzben tetzik meg valosága az aranynak, a' békeſséges tûrésben az Iſteni fiuiság, és ártatlansag, halgat. *Cùm maledíceretur, non maledicebat, cùm pateretur non comminàbatur.* 1. *Petri.* 2. Mikor átkoztatnék, nem átkozot, mikor ſzenvedne, nem fenyegetôzôt ugy mond Szent Péter, s-miért? kétség nélkûl mind magának nagyobb mentségére, mind nékünk nyilvább tanuságunkra Mentségére magának, mert a' mint Szent Thamás ſzavait Urunknak magyarázza, abban a' ſzoban *honorifico Patrem meum.* tiſztelem az én Atyámat, nyilván meg mutatta, hogy ördöge nincſen; mert a' kiben e' vagyon, vagy a' ki véle eggyet ért, nem tiſzteleti az az Iſtent, hanem káromlya, ſzidgya, és bôcſteleniti, mint ellensége. *Honorifico Patrem meum, diabolus autem honori Dei reſiſtit, qui ergo quærit Dei honorem, alienus eſt à diabolo.* En tiſztelem az én Atyámat, az ördög pedig ellene tôr, tehát, a' ki az Iſteni tiſzteletet kereſi, nincſen az az ördöggel, s-csak azértis,

1. *Petri.* 2, *v.* 23.

S. Thomas hic.

hogy gyalázására halgat, nyilván ki mutattya, hogy nem ördöngös; mert a' kevély ördög, nem halgat meg alázására, ugy mond Salmeron de halgatot Jesus a' mi tanitásunkra. *Exemplum dedit nobis, ut cùm adversarij mala nobis falsè impingunt, vera eorum mala taceamus*, arra valo volt az ő halgatása, hogy tanulnánk meg tűle, mi-képpen halgassuk el ellenségeinknek valoságos gonoszságokat, mikor ők minket hamissan gyaláznak.

Salmeron. hic.

Nincsen nagyobb mentsége az ártatlanságnak, mint a' csendes halgatás, nincsen nagyobb dicsérete, mint maga tekélletes viselése. Jgaz: nagy a' mocska a' gyalázatnak, nagy az ő el sötétitése, de az is igaz: hogy annál fényesebb az ártatlanság, mennél nagyobb körűle a' sötétség, akkor ragyognak a' csillagok, mikor nagy a' sötétség, akkor nyeri bőcsületit az ember, mikor jo cselekedetével bizonyit. Mellyet meg mutatván el végezem beszédemet. Legyetek figyelmetesek.

Propositio.

Minden szint el borit a' sötétség, s nincsen oly szépség, a' melynek diszit le ne vonnya rola, semmi kűlömbözést nem engedvén tenni a' szemnek a' fejér, fekete, zöld, veres, sárga, és akár minemű szinek közöt, mind a' fejér gyémánt, mind a' piros rubin, mind a' kék sáphir, feketének tetzik a' sötétben, mert a' sotétség maga homállyának mindenikére reá keni feketeségét, de ugyan, azzal se eggyikét se másikát feketévé nem teszi. E's erre nézve, ehez a' sötétséghez hasonlonak mondatik a' gonosz nyelvnek gyalázása, a' mely a' jo hirt nevet minden tehetségével mocskollya, hogy igy homállyositthassa bőcsületit, ocsálhassa joságát, feketithesse fejér tisztaságát; de valamint a' fejér gyémánt és a' több drága kövek, azzal el nem vesztik természet szerént valo szineket, ugy meg tartya kellemetességét a' joság, s-mennél nagyobb

üldö-

ûld ôzéſek kôzé akad, annál inkább ki tettzik mint a' világ a' sététben. Nincſen tudni illik oly sûrû fôlyhôje a' hamiſságnak, a' melybûl ki ne mutaſſa magát az igazság, s-ki ki a' minémû magában ûdôvel meg tetzik.

Melynek példájára ſzebb és aklalmatoſſabb nem lehet, mint a' Moyſes dolga, a' ki felôl igy emlékezik az irás. *Exod. 2. v. 9. Suſcepit mulier, & nutrivit puerum, adultumque tradidit filiæ Pharaonis. Quem illa adoptavit in filium, vocávitque nomen ejus Moyſes, dicens: quia de aqua tuli eum.* El vivé az aſzony, és fel tartá a' gyermeket, és hogy fel tartá ôtet, adá a' Pharao leányának, ki fiává fogadá, és hivá ôtet Moyſeſnek, mondván, mert a' vizbûl vettem ki ôtet. Nézzétek el immár Moyſeſt a' palotában, ôltôzete ægyptius forma, nyelve és ſzolláſa ægyptius, erkôlcſe ollyan a' minémûre tanittatott, minden tekéntete, tudománnya, ollyan, mint az ægyptum béli fejedelmeké. Ugy, hogy valaki látná, el hitetné magával, hogy Pharao leányának ſzûlôt gyermeke. *Exod. 2. v. 9.*

De várjatok ûdôtûl, hadd nevelkedgyék cſak, a' mint a' zsákbul ki tettzik a' ſzeg, ugy ô ki mutattya alkalmatoſsággal ki légyen. *In diebus illis, poſt quàm creverat Moyſes, egreſſus eſt ad fratres ſuos, viditque afflictionem illorum, & virum ægyptium percutientem quendam de hebræis fratribus ſuis, cumque circùmſpexiſſet huc atque illuc, & nullum adeſſe vidiſſet percuſſum ægyptium abſcondit in ſabulo.* A' napokban minek utánna fel nôtt volna Moyſes, ki méne az ô attayfiaihoz, és látá nyomoruságokat, és hogy egy ægyiptiai férfiu verne egyet a' Zſido attyafiai kôzûl, és mikor kétfelé tekéntet volna, és ſenkit jelen nem látott volna, meg ôlvén az ægyiptiuſt a' homokba reité.

Mit cſinálſz Moyſes? miért nem fogz inkább az ægyiptius mellet? nem tôbbet érdemletté tôled az ægyip-

tius? annak kenyerével éltél, annak házánál nevelkedtél, annak erkölcsét vetted fel, az által lőttél Urrá, mit tudcz benne mellyik vétkes, mi közöd a' Zsidokhoz? Ah! nem titkolhatta el végtére, hogy ki ne mutatná, ki volna ő, ki tört a' természet belőle, és noha öltözete és nyelve ægyiptum béli, de valóságossan Zsido nemből valo ő, s-azért indult meg benne a' vér, azért szánta meg a' meg vert Zsidót, ázért állott boszut helette.

Chrysostomus operis Imperfect. hom. 25. in Matt.

A' mellyen elmélkedvén Szent *Chrysostomus in opere imperfecto hom. 25. in Matt.* igy szoll, *perdidit beneficium suum ægyptus, non potuit nutriendo facere suum, qui melius nascendo fuerat alienus*; Minden jo tételményét benne veszteté az ægyiptus Moysesben, nem tehette magáévá felnevelésével azt, a' ki jobb szűletésével másé volt és idegen. az az, akar ki minek tarcsa, de ki tetzik cselekedetéből, hogy nem pogány, hanem Istent imádo Zsido Moyses. pogány öltözete, és nevelése pogánynak mutatta, de csak fődözte és meg nem változtatta hivségét. El mulik a' sötétség, és a' szinek kűlömböztetnek. Vége vagyon valamikor a' gyalázatnak, és fel derül az ártatlanság; meg ijedet volt Szent Dávid a' gyalázatnak sötétségétül, leg fő képpen mikor egy nyelves *Semei* azt kiáltá rea, *Egredere vir Beliál, vir sangvinum.* menyki, menyki Beliál fia, ördöngös és vér onto férfiu, de üdővel meg menekedett tőle, és magától is meg dűcsöittetet az Urtul, hogy szive szerént valo férfiu.

Pf. 138. v. 11.

Ő maga errül igy szoll, *Pf. 138. Dixi, forsitan tenebræ conculcabunt me, & nox illuminatio mea in delicijs meis.* Mondék, talám a' sötétség el lép engem, és az éi az én világositásom, az én gyönyörűségimben. Az az, mikor gyaláztanak, Ah! akkor azt vélem vala, hogy el nyom a' sötétség, de ugjan békeséges el tűrésem után, láttam,

hogy

hogy nem csak el nem nyom, de még az éj is világosítássomra válik gyönyörűségemben, mert ki nyilatkozott az engemet gyalázok hamisága, és az én igazságom ki tetzet; Annyira nem árthatott Szent Dávid bőcsületinek az illyen sötétség, hogy inkább világosſabban ki mutatná. A' mely szokra Szent Chrysostomus igy szoll; *Non dixit nox deleta est, sed nox fuit lucida, hoc est, nox, manens nox, mala scilicet & calamitates non potuerunt me conculcare, sed fuit lux in nocte, hoc est mei extitit defensio.* Nem mondotta Szent Dávid, az éj el tőröltetett, vagy el vétetett, hanem az éj világos volt, mivel világosításra szolgált, hanem az éj, éj maradot, az az meg voltak ugyan üldőzőim, és gyalázoim, de ugyan le nem tapodhattak engem, hanem mind annyi sötétségbenis volt vilagositom, az az fen maradot az én oltalmam tudni illik igazságom és békeséges turésem. Csak lehetetlen dolog az, hogy a' joság el titkoltathasék, a' melynek ki nyilatkozására az éj, és sötétség világos nap gyanánt szolgál: sőtt maga világosíttya magát a' joság, és azoknakis szemekben tűnik, a' kik sötétségben ülnek, a' gonoszaknak. *Chrysost. hic.*

S talán innen történt az, hogy az Istennek kegyesse, éjjel kezdette keresni szerelmesét, *Per noctes quæsivi, quem diligit anima mea, Cant. 3.* E'jjel sötétben kerestem azt, a' kit az én lelkem szeret, noha pedig az előtt nappal tudakozta hol légyen? hogy legelteſſen délben, *Indica mihi ubi pascas, ubi cubes in meridie.* Nehezen tűrőm távul létedet, azért mond meg hol nyugszol? hol legeltetz, délben? szerelmes Jesusom? Oh! boldog lélek! nappal, nappal keresſed szerelmesedet talám hamarébb reá akadz? reá vézetnek azok, a' kik az ő házának bőségetül tápláltatnak? avagy haynalba reggel keresſed, meg mutattyák az égi csillagok, a' mellyek üdején reggel arra kelnek fel, hogy őtet áldgyák *Caut. 3. v. 1.*

és dicsírjék, ha éjjel keresed, felő netalán reá netalály, eltapodgya a' sötétség, el tapodgya akkor, mikor Caifás házában sötét tömleczben tartatik étszakán, el tapodtatik, és el födöztetik, mikor minnyájan gyalázzák, pokdösik, csufollyák, s-maga vérével ugy bé borittyák, hogy emberi ábrázatot se láthas raita; De nem hallya ezt az okos lélék, hanem éjjel keresi, az az, ezen gyalázatiban kinszenvedésiben, tudván azt, hogy leg hamarébb reá akad, mert ezek közöt fénylik az ártatlanság; bizik ő abban, hogy *nox illuminatio in delicijs*, az éjjs világositoja lészen gyönyörüségére, mert mind annyi gyalázási közötis csendes halgatásával ki jelentette, hogy Istennek fia, a' miért Pilátus is fölöttébb csudálkozot rayta.

Ad ugyan világosságot a' nap, mikor *dies diei eructat verbum*, a' nap a' napnak meg beszélli az igét, de *nox nocti indicat scientiam*, az éij az éjnek meg jelenti a' tudományt, s-többet tud felöle mondani gyalázása, mint dicsöreti, és a' napnál fényesebben mutat reá az éij, az az, sok szenvedése: a' mint hogy ugy találta fel a' jo lélek, *Inveni, quem diligit anima mea*, meg találtam, a' kit szeret az én lelkẽ, kitül ha kérdezkedem, hol találtad? azt feleli, *sub umbra illius sedi*, tötétségben, szenvedésben, ottan árnyékában reá akadtam, s-el sem hagyom örökké kedvesemet. Oh! leg okossabb keresöt! Meg csalatkozol tehát Körösztyén ember, valaki Jesusodat a' gyönyörüségekben keresed, az az, mindenek dicsérésében, minden dolgaidnak jo folyásában, ottan ottan keressed ahol szenvedez, ahol ártatlanul türsz, s-bizonyossan reá akadcz meg kedvellet Istenedre.

Jussón eszetekbe Urunk szine változása minémü nagy világosság fogta el, mikor az ő orczája ollyan lön, mint a' nap, és az ő ruhája fejér mint a' hó, ugy, annyira,

hogy

hogy a' nagy világoſság miatt nemis láthatnának az Apoſtolok, hanem arczal borulnának a' földre, de ugyan honnan jôt az a' dûcsôſséges ſzozat, *Hic eſt filius meus dilectus*, Ez az én kedves fiam. a' verôfénybûlé? avagy a' világoſságbul? Ah! nem abbul! hanem, *ecce vox de nube dicens: hic eſt filius meus.* A' fölyhôbûl hallaték az a' ſzo, ez az én fiam, az az a' ki ôrôme az angyaloknak, a' kiben kedvem tôlt; s-ki hitte volna, hogy a' sôtét fölyhôbûl jôjjôn ki dicſiretes ajánlása? de mivel ez a' felyhô az ô gyalázatit jelentette, azzal akarta az Iſten meg mutatni, hogy az ô fia az, a' ki ſzenved. *Matt. 17. v. 5.*

Mennyetek elmétekkel Pilátus házában, s-láſsátok végét ſzenvedésének, *Poſtquam illuſerunt ei, exuerunt eum clamyde, & induerunt eum veſtimentis ejus, & duxerunt eum, ut crucifigerent.* Mezitelen volt a' pitvarban, mezitelenûl ſzenvedte a' csufságokat egy rongyos bárſony alat, de hogy minnyájan meg iſmérnék ki volna, maga ruhájában ôltôztették; Nem volt tudni illik az ôrdôgnek annyi meſtersége, hogy el reicſe éppen Jéſuſt, akarattya ellen-is maga ruhájában ôltôztették a' vitézek, s-abban-is mutatták meg ki volna, a' ki ſzenved. Ugy mint az, a' ki mindenekkel jol tett. &c. hogy azokat emlitvén, látnák ártatlanságát, dicsérnék tûrését, csudálnak ſzelidségét, és hozzánk valo ſzeretetét abbul iſmernék meg. A' mint hogy, mihelet fel feſzitették, mindgyárt fel háborodtak az élémentumok, neheſztelléſeket mutatván, hogy az Iſten fiával igy bánnának.

De mivel még ſem volt vége sôtétségének, *Prætereuntes blaſphæmabant moventes capita ſua.* Az által menôk káromlyák vala, fejeket haytogatván, a' kövétkezet belôle. *Tenebræ factæ ſunt ſuper univerſam terram.* Sz. Lukács irja, *ſol obſcuratus eſt*, a' nap meg homállyoſodot. *Matt. 27. v. 39.*

S' val-

S' vallyon mi végre reiti el magat a' nap? Oh! fényes verőfény! ály meg! s' ha valamikor ſzolgáltál világoddal moſt ſzolgály! mutaſd meg a' világnak meg váltoját, ne reicſd el ſugáridat, hanem láſſuk ki feſzittetet meg mi érettünk! de éppen ez az oka, miért reiti el magát, mert mihelet igy el sőtétedet dűcsősége a' Jeſuſnak, ah! akkor nẽ volt immár ſzűkſége a' napra ezẽ sőtetsége ki mutatta ártatlanságát, s' a' mit az előtt a' nap fénynnél nem hallot a' Zſidoság, akkor kezdette hallani, a' sőtétségben, mert *Revertentes percutiebant pectora ſua dicentes: verè filius Dei erat iſte.* Bizony Iſtennek fia volt ez, mert lehetetlen, hogy cſupán cſak ember annyit ſzenvedne ártatlanul, békeſséges tűréſſel.

Ne kivánd tehát annyira máſoktul dicséretedet, jo-ságodrul valo bizonságodat, mint ártatlanul ſzenvedett gyalázatidban kereſſed, mivel ſoha ugy el nem reitetik jo-ságod, hogy valamikor ki ne nyilatkozzék.

Az igaz dicséret a' valoságos joságban áll, s' nem abban, hogy máſok jonak vélnek, *Fides tua te ſalvam fecit*, ahol Szent Hieronymus *ad Demetriadem de Virgin.* igy ſzoll, *Habes hic quo meritò alijs præponaris, nam corporalis nobilitas, atque opulentia tuorum intelliguntur eſſe, non tua; in his ergo meritò laudanda es, merito præcellis, quæ niſi in te, & ex te tua eſſe non poſſunt.* Örvendezz azon, hogy magad joságodban dicſekedhetel Iſtenned előtt, mert a' kűlső nemeſség, és gazdagság a' te eleidé, nem tiéd, de békeſséges tűréſed tiſzta életed &c. ugy tiéid, hogy te kivűled, és nálad nélkűl tiéid ne leheſſenek.

S. Hieron. ad Demetriadem de Virgin.

Deutor. 10. v. 21. *Ipſe laus tua eſt Deus tuus. Deutor. 10.* Az Iſten légyen a' te dűcsősséged, dicſíreted, a' ki veled kőzli dicséretét. s' azért Naziánzénus, *Orat. 1.* Azt mondgya, *Summæ, ac ſingularis Dei bonitatis eſt argumentum, facere, ut virtus noſtra,*

Nazianz. Orat. 1.

ſtra, ex parte noſtra ſit. Nagy Iſtennek ajándéka az, hogy a' joság a' mi részünkről légyen, nem máſok ſzájából eregyen.

Nem irigyli az Iſten bennünk a' joságot, hanem a' mint ő kezdője, és el végezője, ugy azt akarja, hogy véle eggyűt mijs munkalkodgyunk: akar mi történnyék tehát ellenkező, a' mi ſanyargat, tűrd el békével, és cſelekedeteddel mutaſd meg hazugſágokat gyalázoidnak, és eleget bizonyitod joságodat.

De oh! undok állapot! gyakortább magunk gyalázzuk magunkat gonoſzságinkal, magunk ſötétityük el jo nevünket. s-kicſoda hozhattya helyre világoſságunkat? nem más kétség kivül, hanem az, a ki a' jora kalauzunk Kriſtus Jeſus.

Kiálcſunk hozzá tehát Szent Dáviddal, *Illumina tenebras meas.* Ah! Uram! világoſicſd meg ſötétségünket, hogy a' te világoſságodnál jarhaſſunk! mert ha te arra nem ſegiteſz, miképpen fénylik a' mi jo cſelekedetünk? ſőtt inkább félő, *Ne tenebræ nos comprehendant.* Hogy a' ſötétség el ne boricſon, ha pedig te ſegiteſz, utánnad megyünk, minden ellenkező dolgainkban, te példádtul viſeltetvén minden gonoſz nyelvet el tűrünk, és igy előtted fénylünk itten lelkünkben, jövendőben pedig mind teſtünkben, mind lelkünkben az egéſz világ előtt. s-abban léſzen utoljó örömünk, hogy ki ki aſzt mondhattya békeſséges türéſeben, *Honorifico Patrem meum*, azért ſzenvedem el moſt gyalázatomat a' gonoſzaktul, mert azzal akarom tiſztelnem Szent Atyámat, a' kitül várom örök dicséretemet, és változhatatlan örömömet. Amen.

BÖJT ÖTÖDIK VASARNAP,

MASODIK PREDIKACZIO.

A' jo lelki iſméret mindenűt bátor, a' gonoſz ellenben, mindenűt félénk.

Quis ex vobis arguet me de peccato? Joan. 8.
Ki fedd meg kőzűletek engemet a' bűnről?

NEm csak az ellenségnek de máſoknak kőzönségeſſen fogyatkozo, s' meg csálatkozhato az itélete, ugy annyira, hngy gyakorta fejér helet feketét, jo helet gonoſzat itéllyen, s' valamint a' ſzem meſzirűl látván a' ſzépen zőldellő erdőket nem zőldeknek, hanem fekete erdőknek láttya, ugy az emberi itélet meg csalatkozik, és az ártatlantis ártalmaſnak itelli, a' jo ſzándékot gonoſzra magyarázza, és ha mit lát, vagy ért, hamarébb balra forgattya, nem kűlőmben, mint a' tűkőr, a' melyben mikor belé tekéntűnk, aſzt véllyűk, hogy igazán mutat, s' azomban ha jol meg viſgállyuk, leg hamiſſabban mutat, mert éppen meg fordittya ábrázatunkat, a' bal ſzeműnket jobra, és a' jobbik ſzeműnket balra fordittya, és ugy tetteti, mint ha a' jobb réſzűnk bal felől volna; a' drága onix nevő kő is pallérozot ſimaságában ki ábrázollya az embert, de fel forditva, ugy hogy a' lábait az ég felé, a' fejét pedig le, a' főld felé mutaſſa a' belé tekéntő embernek; éppen igy jár a' mi vélekedésűnk, és itéletűnk, felebarátunk cſelekedetit, ſzándékát, hamarébb magyarázzuk gonoſzra, mint jora, mert vagy a' gonoſzaknak rágalmazására vigyázván, vagy elégendő iſmeretsége nálunk nem lévén

vén az ártatlannak, hamarébb roſznak, mint jonak itellyük.

E's erre nézve a' Corinthusbélieket arra kérte Szent Pál, hogy ſenkit ők meg ne itéllyenek járásából, maga kűlső viſeléséből, vagy máſok balog beſzédére, mert mikor aſzt vélik, hogy jo itéletet tettenek felőle akkor cſalatkoznak meg. *Nolite ante tempus judicare quoadusque veniat Dominus, qui & illuminabit abſcondita tenebrarum, & manifeſtabit conſilia cordium, & tunc laus erit unicuique à Deo.* 1. *Cor.* 4. Űdő előt ne itéllyetek ti ſenkit meg, valameddig az Ur el nem jő, a' ki a' sötétségnek reitekit meg világoſittya, és ki nyilatkoztatya a' ſziveknek tanácſit és ſzándékit, s' akkor léſzen kinek kinek az ő dicsérete az Urtul. 1. Cor. 4. v. 5.

A' hol Szent Ambrus aſzt mondgya: várakozzatok mig az igazán itélő biro el nem jő, mert ti moſt meg cſalatkoztok, de akkor *Apparebit ſimplicitas, & hypocriſis, ut qui deſpectus habebatur, fortè appareat dignus, & qui aliquid eſſe putabatur, inveniatur improbus: omnia enim erunt nuda in die judicij, & tunc erit laus bona cogitanti, vel agenti.* Akkor meg tettzik az egyűgyű joság, és a' képmutatás, ugy, hogy a' ki itten el vetetnek lattatott, ott méltonak találtaſsék, és a' ki itt valaminek vélettetett, ott ſemmire kellőnek, el vetetnek tapaſztaltaſsék, azon a' napon, mindenek nyilván léſznek, és dicsérete léſzen a' jot mivelőnek, vagy jot gondolonak. S Ambroſ. hic.

Nem cſalatkozotté meg ama jámkor Héli fő papnak itélete? mikor Annának ſzaporán forgo nyelvét, és mozgo ajakit látta, a' templom előtt? E ſirva, és zokogva kőnyőrgőtt Iſtennek, hogy magtalanságát venné el; Héli pedig azt vélte, hogy réſzeg, s' azért hirtelen itélettel azt mondá a' nagy jámbor, és ne nemes ſzemélynek ke-

1. Reg. c. 1. v. 14. ſerûségére: *Uſque-quo ebria eris? digere paulliſper vinum, quo mades.* 1. *Reg. c.* 1. Meddig léſzeſz réſzeg? emézd meg egy keveſsé a' bort, a' melytûl meg áztál. Oh! ſemmire kellő itélet! Nem ugy vagyon Héli, nem, mert én (ugy mond) ſe bort, ſe ſemmit máſt réſzegitőt ſoha ſem ittam, hanem ſzivemet ki öntottem keſerûségemben Iſtenem előtt. Ugyé? meg bannya itéletét Héli, és azért azzal álgya meg; Adgya meg Iſten, a' mit tőle kivánſz, halgaſſa meg kőnyörgéſedet.

Ezek azért igy lévén, hogy minnyájunknak meg cſalatkozhato itélete, minémű léſzen a' gonoſzaké, és ellenségeké? Sokat probálſz édes Jéſuſom, hogy a' reád dühődőt Zſidoktul kérſz ártatlanságodrul bizonyságot, ſoha még eddig jot nem mondottanak felőled, s' hogy gondolod moſt dicsérjenek, mikor kőveket kapdoznak agyon veréſedre? *Quis ex vobis arguet me de peccato?* Ki fedd meg engemet kőzűletek a' bűnrûl? Mi ugyan meg nem mernénk probálnunk, mert jol mondotta Salamon. *Proverb.* 20. *Quis poteſt dicere? mundum eſt cor meum purus ſum à peccato? nullus, niſi ſolus Deus.* Kicſoda az, a' ki azt mondhaſſa? tiſzta, és macula nélkûl az én ſzivem, tiſzta vagyok a' bűntûl? bizony ſenki ſem, hanem egyedûl az Ur Iſten. A' volt ő, *Qui peccatum non fecit*, ſoha bűnt nẽ cſelekedett, a' volt ő, *Qui tollit peecata mundi*, a' ki el vette e' világ bűneit. De elég tanuságunk a' nékűnk, hogy az ártalan lelki iſméret, mindenût bátorságos, a' gonoſz pedig mindenût félénk. A' mint ezt meg mutatván el végezem beſzédemet.

Salamon Prov. 20. v. 9.

Propoſitio.

Valamint a' fekete és fejér ſzin, az édes, és keſerû ellenkeznek, ugy ellenkeznek a' gonoſzok a' jokkal, a' gonoſzok valamit látnak jot a' jokkban, azon vannak, hogy meg mocskollyák, és gonoſzra magyarázzák, a' jok

pedig

pedig ha mit roſzat látnak a' gonoſzokban, minden moddal ſzépitik, és mentegetö dicséretekkel födözgetik, tartanak tudni illik a' gonoſzák a' joktul, s' félnek tőle ne találntán tőlök vádoltaſſanak, a' jok pedig ártatlanságokban bizván, egyedül csak jo lelki iſméretekre támaſzkodnak, s' valamint a' paiſal bé födöt vitéz, nem fél a' nyilaktul, ugy ők a' gonoſzak nyelvétül ſemmit ſem tartanak, mert ezeknek josága világoſságon vagyon, amazoknak pedig cſelekedete mindenkor sötétséget keres.

Tudgyátoké? mit cſelekedet az alkoto Iſten akkor, mikor az égnek födnek napnak, holdnak, és cſillagoknak teremtéséhez fogot? mindenek elöt világoſságot teremptet, és az után alkotta a' napot, és holdat, és a' cſillagokat? *Dixitque Deus, fiat lux. & facta eſt lux. Et vidit lucem quòd eſſet bona. Gen.* 1. És monda az Ur: légyen világoſság, és világoſság lett; és látá az Iſten, hogy a' világoſság jo volna. Miért kellet a' napnál elöbb terempteni a' világoſságot? (kérdi Hugo *de S. Victore:*) nemde a' nap nem eredetee a' világoſságnak? mihelet ő fel kél, és fényes ſugárit ki teregeti, mindgyárt teli a' levegő ég világoſsággal, s' még is a' világoſság meg előzte a' napot, elöbb alkottatott, mint a' verőfény? ő erre igy, felel. *Incipiens Deus opera ſua ut perficeret primum, fecit lucem, ut cætera omnia poſtmodum faceret in luce. Significavit enim nobis ſe non amare opera, quæ in tenebris fiunt, quoniam mala ſunt, quia omnis, qui malè agit odit lucem.* Munkájához kezdvén az Iſten, a' menynek és földnek teremptéſe után, elsöben világoſságot teremptet, arra a' végre, hogy a' következendő munkái mind világoſságnál lennének; ezzel azt akarván elönkben adni, hogy ő nem kedvelli azokat a' cſelekedeteket, a' mellyek sötétségben miveltetnek, mivel roſzak azok, mert valaki gonoſzat mivel gyülöli a' világ-

Gen. 1. *v.* 3.

Hugo de S. Victore.

világoſságot, annyit akar mondani, elöbb alkotta a' világoſságot, hogy a' napnak, holdnak, és cſillagoknak joságának a' világoſság volna bizonyságok, hogy jok, mert nyilván, világoſságnál alkottattanak.

Tudta Iſten, hogy jok léſznek a' miket alkot, ázért nem feltette a' világoſságtul, mind a' mi oktatáſunkra, hogy ollyat mivellyünk, a' mellyet nem ſzégyenlünk mindenek láttára mivelnünk, cſak jo légyen cſelekedetünk jo lelkünk iſmérete, nem fel ſemmit a' rágalmazo nyélvektül.

Mely Iſtennek cſelekedetét annyira követte Julius Druſus a' Romai népnek elöl jároja, a' ki az egéſz nép képében ſzollot a' tanácsban, mint ha hittel tudta volna azokat, a' mellyeket példánkra cſelekedet a' menynek, és földnek teremtöje. Mert ſok ablakra lévén épitve a' háza, gondolván az épitö és fundálo meſter, hogy kedvét találja, azt mondá néki: Uram, ez a' te házad alkalmatlanul vagyon épitve, mert a' ſzomſzédok mindenünnen bé látnak, azért ha tettzik, adgy öt tálentum ezüſtöt, és én ugy épitem, és ugy forditom, hogy mind ablaka elégendö légyen, mind pedig ſenki bé ne láthaſſon; de máſt hallott töle, mint vélt volna, sött inkább ugy mond Druſus, ha ugy épited, hogy minden felöl által, s' meg által láthaſsák házamat, és abban minden cſelekedetimet, az én ſzomſzédim, és polgár társaim tiz tálentomot adok; Nem fél az a' világoſságtul, a' ki világoſságra mélto dolgot cſelekeſzik, ezzel jo lelki iſméretét akarván jelenteni, hogy abban bizván ſenkitül nem tart ſemmit. Oh! minden kereſztyén emberhez leg illendöbb tudomány! adná Iſten minnyájan ugy tanácskoznának, ollyakat mivelnének, ollyakat ſzollanának, a' mellyeket nyilván, mindenek hallatára, mindenek láttára, ki mernének teriesſzteni;

nem

nem volnának viſza-vonyáſok, ſem arultatáſok, ſem egymás kőzőt valo gyűlőlségek, ſe pedig ártalmas gyanoságok; de mivel többen kedvellik a' sőtétséget mint a' világoſságot, többen-is mivelnek gonoſzat.

Annak okáért ki akarván Üdvőzitőnk tanitványit e' féle veſzedelembűl venni, mikor a' világra ki tzéleſztette azt adá tanáczſul, *Sint lumbi veſtri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus veſtris. Luc.* 12. Legyenek a' ti ágyékitok fel övedzve, és égő lámpáſok a' ti kezetekben, az az, magatok vigyetek égő lámpáſt ugy mint a' jo cſelekedeteket kezetekben, hogy minngyáijan láſſanak ártatlanságtokban: igy magyarázza ezt *Chryſologus* Szent Péter. *Ser.* 22. *Beati in quorum manibus bonorum operum lucent lucernæ. Sic enim luceat lux veſtra, ut videant opera veſtra bona.* O boldogok azok, a' kiknek kézében jo cſelekedetek égő lámpái fenylenek, mert meg vagyon irva: ugy fényljék, és világoskodgyék a' ti világoſságtok, hogy láſsák a' ti jo cſelekedetiteket. Mivel azért jo cſelekedeteknek mivelésére tanittatnak, jol adatik az it tanáczſul, hogy légyen égő lámpáſok, láſsák minnyájan mit mivelnek, mert igy bizonyságok lévén a' világoſság, nem fér hozzájok ſénki gonoſz nyelve. *Lucernæ ardentes in manibus veſtris.* Ugy mond *Raven. Ser.* 124. *Quia ſemper ad innocentiæ teſtimonium lucernæ nocturno tempore portantur: & ſicut vitijs amicæ ſunt ſemper tenebræ, ita lucernæ ſemper inimicæ criminibus: ſociæ boni operis ſunt ſemper lucernæ.* Egő lámpáſok legyenek kezetekben, mert az ártatlanságnak bizonyságára hordoztatnak sőtétben a' lámpáſok kézben. és a' mint a' sőtétség baráttya a' véteknek, ugy ellensége a' világoſság; a' jo cſelekedeteknek mindenkor baráttya az égő lámpás. Nem fél azért a' sőtétségtul, az az, a' gonoſztul, a' ki jo lelki iſmérettel bir.

Luc. 12.

S. Petrus Chryſol. Ser. 22.

Raven. ſer. 124.

Meg

Meg eſet volna Joſefnek, ha ehez nem bizot volna, a' ki nem tudom mit akarván Ura dolgában végben vinni, magánoſſan találtʼ, de nappal bé menni; *Accidit autem quodam die, ut intraret Ioſeph domum, & operis quidpiam abſque arbitris facere, ut illa aprehensâ laciniâ veſtimenti ejus diceret &c. Gen. 39.* Történt pedig egy nap, hogy bé menne Joſef a' házban magánoſſon valami dolgot végben vinni, és az aſzonya meg ragadá ruhája ſzélit, és ollyat monda, a' minemût Joſef nem várt volt. De el ſzaladott Joſef, ott hatta paláſtyát, csák hogy azzal vádollya az aſzonya: Imé erőſzakot akart tenni, és mikor kiáltanék kezemben lévén paláſtya, itt hagyván ki ſzaladott. Mit mivelſz immár Joſef? ſenkivel nem bizonyithatz, idegen földrûl jövevény vagy, magánoſſan voltál? hirével eſik Urának ez a' panaſz; tömlöczben tétetik, s' még is halgat; miért? mert, *Accidit quodam die*, nappal fényes világgal történt bé menetele, nem fel ſemmit, a' kinek a' világoſság bizonysága; a' mint Szent Ambrus *Lib. de Joſeph.* jol mondotta. *Cap. 5. Illum ſatis dixerim ornatum, ſatis defenſum, cujus vox non audiebatur; & innocentia loquebatur.* En azt vélem, hogy elégedendő képpen fel volt az ékeſitve paláſt nélkûl-is, elégendő képpen védelmeztetett, a' kinek ſzava nem hallatot ugyan, de az ártatlansága eleget ſzollott, s' ugy-is történt, világoſságra jött Joſefnek tiſztasága; és e' világra ki terjedett tiſztátalan kivánsága gonoſz aſzonyának.

Gen. 39. 11.

S. Ambroſ. lib. de Joſeph. cap. 5.

De magával is mi történt az Iſten fiával Pilátus előtt, ſenki nincs a' ki nem hallotta volna. *Cæperunt autem illum accuſare dicentes: hunc invenimus ſubvertentem gentem noſtram, & prohibentem tributa dare Cæſari, & Dicentem ſe Chriſtum Regem eſſe. Luc. 23.* Kezdék őtet vádolni mondván: ezt találtuk; hogy fel forditotta nemzetségünket, és meg tiltot-

Luc. 23.

tiltotta a' Császárnak az adot adni, és magát Krisztus Királynak mondotta lenni. Nagy dolgok ezek, a' mellyekben vádolnak, mit felelsz réá ártatlan Jesus? mivel mented magadat? ô ugyan halgatott, de az elôtt mondotta volt, *Ego palàm locutus sum.* nem szûkség magamat mentenem, mert fényes nappal nyilván mindenek hallatára szollottam, bizonyságom a' világosság, én soha titkon rejtekbe nem tanitottam, s' bizony elegendô is volt mindenek elôtt valo tanitása mentésére; mert senki nem találkozot igaznak lenni azok kôzzûl, a' kik vádolták, *Non erat conveniens testimonium eorum.* nem egyezett bizonyitások. A' mely helyre Szent Ambrus *in cap. 23. Lucæ* azt mondgya: *Accusatur Dominus, & tacet, & bene tacet, qui defensione non indiget; Ambiant defendi, qui timent vinci; Non ergo accusationem tacendo confirmat, sed despicit non refellendo.* Vádoltatik az Ur, és halgat, s' jol-is halgat, a' kinek mentségre nincsen szûksége. Azok kiványák az oltalmat, a' kik félnek, hogy meg-gyôzettetnek; Azért mikor halgat, halgatásával vádolásokat nem bizonyittya, hanem réá nem felelvén meg-veti. Eleget védelmeztetik az, a' kinek szoszolloja az ártatlanság.

S. Ambros. in cap. 23. Lucæ.

Igen jol mondotta Salamon: *Non contristabit justum, quidquid ei acciderit, impij autem implebuntur malo (id est dolore) Prov. 12.* Akár mi érje az igazat, meg nem szomorittya; de az istentelenek gonoszal, az az, fájdalommal telnek meg. A' melyre Szent *Chrysostomus hom. 1. in cap. 2. ad Cor.* azt adgya: *Ut igitur justus, qui gaudio bonæ conscientiæ fruitur, mœrore accipi non potest, sic, qui illud minimè amplexus est, à quibusvis arripi, & expugnari potest.* Valamint azért az igaz, a' ki jo lelki ismérettel bir meg nem szomorodhatik, ugy a' gonoszak mindenektûl elô ragadtatnak, és meg-gyôzettethetnek. Nincsen, nincsen semmi

Salamon Prov. 12. v. 22.

S. Chrysost. hom. 1. in c. 2. ad Cor.

jobb, a' jo lelki iſméretnél, a' mint Szent Bernárd ſzépen ſzoll, *Quid dulcius, aut quietius bonâ conſcientiâ? quæ*
S. Bernard. in medit. *nec damna, nec verborum contumelias, nec quidquàm aliud formidat.* Mi lehet kedveſſebb, édeſſebb, vagy nyugodalmaſſabb, mint a' jo lelki iſméret? a' mely ſe károktul, ſe gyalázáſoktul, ſe ſemmitûl máſtul nem fél? Ezzel dicſe-
2. ad Cor. kedett Szent Pál. *Gloria noſtra hæc eſt teſtimonium bonæ conſcientiæ. 2. ad Cor.* A' mi dicsôſségûnk, a' mi lelki iſméretûnknek bizonysága.

De más képpen vagyon a' gonoſz lelki iſméret, mert
Joſue c. 11. ez mindenûtt fel. Igy *Joſue cap. 11.* Jábin halván, hogy Iſraël győzedelmeſen járt, mindgyárt magát féltvén a' ſzomſzéd Királyokhoz folyamodott, noha pedig ſemmi bántáſa nem volna. Mert a' mint a' Bölcs mondotta:
Sap. c. 17. v. 10. *Sap. c. 17. Cùm ſit timida nequitia, dat teſtimonium condemnationis, ſemper enim præſumit ſæva, perturbata conſcientia.* Mivelhogy felénk a' gonoſzság, bizonságot téſzen a' kárhoztatáſrul, mert mindenkor kegyetlen dolgokat vár fejére a' meg-háborodott lelki iſméret. s' ha ſzintén halladis bûntetéſe, de ô naponként fél. *Mens enim dura ſibimet*
S. Leo ſer. 5. de Epiph. *ipſi ſupplicium eſt, & in conſcientia ſua patitur quidquid Dei bonitate differtur. S. Leo ſerm. 5. de Epiph.* Mert a' kemény elme maga győtrelme, és ugyan azt ſzenvedi lelki iſméretében, a' mit az Iſteni joság el hallazt; Vendégeld,
Job. 20. v. 22. búſul ô, vigaztald, ô ſzomorkodik mivel, *Cùm ſatiabitur arctabitur, æſtuabit, & omnis dolor irruet ſuper eum. Job. 20.* Mikor meg-elegitetik ſzorongattatik hevûl, és minden fajdalom réá rohanik.

Igy a' rabok, máſok vigaſága kőzött-is ſzomoruak, &c. Igy Balthazar a' vendégség kőzepén-is reſzketett, és térdei ôſzve verdőttek, &c. hányan ôlték magokat a' vizben? hányan verték által? hányan akaſztották fel, pénzel

zel gazdagito ták Judáſt a' Zſidók, de ô kôtelet vasárlott maga fel kôtésere. &c. Hogy tehát ezeket el kerûllyûk, ki ki maga indulatitul kérdeſzkedgyék. *Quis ex vobis arguet me de peccato?* Mellyik fedd meg közûletek engem a' bûnrûl, meg indult a' harag bennem, de mond-meg te harag vétettem-é én? meg-indult más jovának kivánsága, de mond-meg te rendetlen gondolat réá állottam-e jovallásodra? &c. mert ha gyakorta magunkat visgállyuk, el kerûllyûk máſok viſgálását, itéletét, és gyanakodását, el kerûllyûk a' ſzomoruságot, és itten vigan élvén, jôvendôben-is ôrôkké ôrvendezûnk.

Annak okáért ha kôlletik a' mentség ſzollyatok, de *Cum modeſtia & timore, conſcientiam habentes bonam, ut in eo quod detrahunt vobis confundantur, qui calumniantur veſtram bonam in Chriſto converſationem. 1. Petri 3.* Szollyatok, de ſzelidséggel, és felelemmel, jo lelki iſméretettek lévén, hogy a' miben rágolmaznak titeket, meg-ſzégyenûllyenek a' kik ſzidalmazzák a' ti Kriſtusban valo jo magatok viſelését. Igy azt a' dicséretet érdemellitek, a' mellyet ſoha tôletek ſenki el nem veſzen ôrôkké. Amen. 1. Petri 3. v. 16.

BÔJT ÔTÔDIK VASARNAP,

HARMADIK PREDIKACZIO.

Akár mint tetteſſe magát jonak a' gonoſz, de ellene kiált gonoſzsága, mert kiálto nyelve vagyon a' gonoſzságnak; a' jonak pedig nem árthat.

Quis ex vobis arguet me de peccato? Joan. 8.

Joan. 8.

Ki fedd meg közzülletek engemet a' bűnrűl?

HA valaki tud beszélleni a' tűznek sebességérűl, és kegyetlen irgalmatlanságárul, ez a' nemes, de szerencsétlen város leg többet tudna mondani, mert ő látta, mely hamar kapja a' házakat, mint siet előre, mely telhetetlenűl emészt mindeneket, minémű hatalommal emelkedik fel a' magasságban, minémű kegyetlenséggel személy válogatás nélkűl égeti a' kicsinyeket a' nagyokkal, a' bűnősöket a' bűntelenekkel egyűtt. De mivel ennek kár tétele csak a' kűlső dolgokat illeti, és a' lélekhez nem fér, még sebesslebb és kegyetlenebb tűz a' gonoszoknak nyelve, a' mellyet Szent Jakab Apostol-is tűznek nevez, *Lingva ignis est. Jacobi 3.* A' nyelv ugy mond tűz, mert ez, se jonak, se gonosznak meg nem enged, hanem égeti, és emészti még a' jonak becsűletét-is, és azon kivűl, hogy a' földön széleslen terjed, s' mindeneket megragad, fel űtt a' magasságban, és még a' Szenteknek, az ártatlan életűeknek sem enged-meg. *Inflammat rotam nativitatis nostræ.* Sőt gyulasztya életűnknek tellyes folyását; a' Syrus olvassa: *Incendit series genelogiarum nostrarum, quæ currunt in modum rotarum, & ipsa quóque accenditur igne.* A' nyelv nemzetűnk rendit, gyujtogattya, a' melynek forgása ollyan, mint a' keréknek, az az a' gonosz nyelv eleinket keresi, atyánkat, őreg atyánkat, és még annak az elejét is, hogy ha valamit homállyossat találhat fel bennek, azzal gyalázzon minket a' kik élűnk; magasson emelkedik ez a' tűz Szent Dávid mondása szerint *Psalm. 72. posuerunt in cœlum os suum, & lingva eorum*

Jacobi 3.

Syrus

Psalm 72. v. 9.

transi-

transivit in terra. Az égre tátották szájokat, és az ő nyelvek által járta a' földet. az az (*Joan. Campesius in sua paraph.*) *Eum, qui cœlos habitant ore blasphœmo irritare audent, & lingva illorum virulenta per eos, qui terram incolunt obambulat.* Azt, a' ki menyégben lakik, káromkodo szájjal boszszontyák, és azoknak mérges nyelve, azokat járja által, a' kik a' földön laknak. *Genebrardus* olvassa: *Laxant in omnes lingvam suam, nemini parcunt, de rebus omnibus temere loquuntur.* Meg-ereszti nyelveket, senkinek meg nem engednek, mindenekrůl vakmerően beszéllenek. Oh! átkozot nyelv! valoban sebes tůz vagy te! a' mely válogatás nélkůl mindeneket égetz.

Joan Campesius in sua Paraph.

Genebrardus hic.

Illyen nyelvůek voltanak a' Fariseusok, és a' Zsidoságnak gyůlevész népe, annak sem engedett meg, a' ki a' Szenteknek Szentye volt, a' kinek sok jo tételményét vették, s' mégis szemtelenůl azt merék mondani, *Dæmonium habes.* ördögöd vagyon. Oh! édes Jesusom! meddig tůred el ezt a' hihetlen népet? meddig kedvesz nékiek? meddig mulatz közöttök? Soha nem látta az erejét, és ártását a' tůznek, a' ki tőle magát nem ojja; tůzes nyelvůek a' Zsidók, ojjad tőlök magadat ártatlan Meg-váltóm! De éppen e' bátorittya ötet a' vélek valo társalkodásra, hogy ártatlan, *Qui peccatum non fecit*, a' ki soha bůnt nem tett, soha semmi gonoszság hozzá nem fért, és azért valamint az ártatlan gyermek nem tud félni a' tůztůl, ugy ůdvözitönk sem tartott a' zsidók égető nyelvétůl; sőt inkáb réájok hatta magát mondván: *Quis ex vobis arguet me de peccato?* Ki fedd meg engem bůnrůl? az az, *Quis convincet?* ki probálhat ellenem gonoszat? mert ugyan-is szolhat akár mit-is a' gonosz nyelv, de igazsággal nem mondhat a' jo felől gonoszat, ellenben akár mint tetteſſe magát jonak a' gonosz, de gonoszsága ki nyilat-

koztattya, ki kiáltya mivoltát, mert kiálto nyelve vagyon a' gonoſznak; Mellyet, mind kettőt mig meg-mutatok, legyetek figyelmeteſek.

Propoſitio.

A' mi az erős vas, a' tűz ellen valo állásban, az a' ſok űdeig valo maga jo viſeléſe embernek a' gonoſz nyelvek ellen. égeti, és tűzeſiti a' vaſat a' tűz, de ugy meg nem eméſzti mint a' fát; ſzintén ugy gyalázhattya a' gonoſz nyelv a' jot, de az okoſſak előtt hitelt nem találhat, s' nem-is árthat néki.

Eſther c. 3. v. 8.

Olvaſsátok Eſzther könyvének harmadik réſzét, mit nem nyelveskedett Amán az akkor béli Iſtennek kedves népe ellen, s' meg-láttyátok mint sutőgette. *Eſt populus per omnes provincias regni tui diſperſus, & à ſe mutuo ſeparatus novis utens legibus & ceremonijs, inſuper & Regis ſcita contemnens.* Vagyon országodnak minden tartományiban el ſzéledett nép, és egy máſtul el oſzlott, uj törvényekkel és czeremoniákkal élvén, annak fölőtte a' Király törvényét-is meg-vetvén. Oh! tűzes nyelv! majd azt vélném porrá hamuvá égeti őket, a' mint láttattya volt az ellenek ki nyert parancſolatban, hogy el veſzteſſenek, de mivel hazudott benne, hogy uj törvényel élnek, fejére fordult űdővel gonoſz ſzándéka, mert nem az a' nép, hanem ő, és minden nemzetsége el tőröltetett, s' maga lett párt fogojok, és dicsérőjők a' Király, mikor a' ki adott parancſolat ellen, máſt kűlőmbet bocsátott ki, és azt irta, *Judæos, à peſſimo mortalium, neci deſtinatos, in nulla penitùs culpa reperimus: ſed è contrario juſtis utentes legibus, & filios altiſſimi, & maximi ſempérque viventis Dei.* *Eſther c. 16.* Mi a' gonoſz embertűl halálra rendeltetett Zſidókat tellyeſséggel ſemmi vétekben nem talállyuk, hanem inkáb, hogy igaz törvényekkel élnek, és a' fölséges, és örökké élő Iſten fiaj. Cſudálatos dolog! ki mon-

Eſther c. 16. v. 15.

dotta

dotta a' pogány Királynak, hogy Istennek fiai ? hanem az Istennek tôrvénye szerint valo életek ? kiálthat tudni illik a' gonosz nyelv, de haszna nincsen kiáltásának, nem sokáig ki mutattya magát az ártatlanság és joság. Oh! áldot ártatlan igaszság ! ne fély te semmi gonoszok igyekezetétûl, mert el temetôdik ez, és te élsz ! kiáltott a' gonosz nyelv Susánna ellen, de benne maradott hazugságában ; a' mint jol mondotta a' Romai ékessen szollo Mester *Cicero orat. pro Roscio. Nonne ut ignis in aquam conjectus restingvitur continuo, & refrigeratur : sic refervens falsum crimen, in puriſſimam, & caſtiſſimam vitam collatum, ſtatim concidit, & extingvitur.* Nemde nem mint a' tûz a' vizbe vettetvén meg hûl, és el oltatik, ugy a' hamisan kôltôtt vétek a' tiszta életûre vettetvén el oltatik és el aluszik. Jobban mondotta a' Szent Lélék : *Qui nititur mendacijs, hic paſcit ventos, & idem ſequitur aves volantes. Prov.* 10. A' ki hazugságokra támaszkodik, a' szeleket táplállya az, ugyan azon pedig a' rôpûlô madarakat kôveti, az az nincsen állandosága a' hazugságnak, mert valamint a' szél hamar által mégyen, és a' madarak sebessen rôpûlnek, ugy a' gonoszok kôltése, nem sokáig tart, el mulik és hitele nincsen ; az álhatatos jo élet pedig gyôzedelmet vészen, és gyalázatban hadgya a' hazugot ; melyrûl Szent *Epiphanius* azt mondotta : *Etiamſi iniquitas per indulgentiam inducta veritatis firmitati ſe opponat, cùm mendacium non habeat ſubſtantiam, néque fundamentum, veritas ſubverti non poteſt. lib. 2. contra hæreſes. tom. 2. exempl. Marcelli ad Manichæum.* Nem forgattathatik fel az igazság, ha szintén a' gonoszság a' szemtelenség által az igazság erôsége ellen áll-is. mert a' hazugságnak se állattya, se fundamentuma nincsen : akár mint kiáltson azért a' gonosz a' jo ellen, csak annyi hitele vagyon, mint a' sebes szél-

Cicero pro Roscio in orat.

Prov. 10. v. 4.

S. Epiph. l. 2. contra hæreſes tom. 2. exem. Marcell ad Manichæum.

ſzélnek állandosága, maga ég a' gonoſzság, de nem árthat a' jonak. Annak okáért halgaſſon bár a' jo életű ember, eleget ſzoll helette, és védelmezi jo cſelekedete. Mert ez nem kűlömb, mint a' fényes verőfény, a' mellyet az által menő felyhők űdeig homályoſitanak ſzemeink előtt, de kevés vártatva által hat ſugárival, és tiſzta fényeſségét ki mutattya, s' annyi nyelvel hirdeti tiſztaságát, a' mennyi ſugárral tűndöklik.

Ellenben pediglen nagyobb nyelve vagyon a' gonoſzságnak, mert a' mit titokban cſelekedik ember, ki kŕáltya ő azt, és ki nyilatkoztattya; nem volt ſoha nagyobb gonoſzság a' világon, mint az árulo Judáſnak árultatáſa, a' ki az ártatlan Iſten Fiát cſalárdul el adta a' Zſidóknak, a' vér ſzopo gyilkoſoknak, és vélek meg-alkudván a' barátságnak ſzine alatt cſókkal mutatott réá, kit kellene halálra ragadni, ez mind titokban volt, ſem a' Fariſæuſok, ſem a' fő Papok, ſem azoknak ſzolgai ſenkinek nem mondották-meg, Judás halgatott, s' még utolſo vacſorán-is egy tálbul ett Urunkkal, de ki kiáltotta maga gonoſzsága vétkét, mert ſenkitűl nem kinſzerittetvén, viſzſza vitte a' pénzt, a' templomban eleikben hajtotta, és azt kiáltotta magára, *Peccavi tradens ſanguinem juſtum.* Vétettem el árulván az igaz vért. Oh! eſztelen Judás! halgaſs! ki tud felőled valami gonoſzat? tanitványa vagy, sőt a' mi kevés kőltsége vagyon az Apoſtoli collegiumnak te nálad tartya Meſtered, ki gondolhat a' felét felőled? sőt azt gondolhattyák, hogy leginkáb meg hitt baráttya vagy Kriſtusnak, hiſzem te ellene ſoha ſem ſzollottál ellenségi előtt, ő ſem vétett te ellened, ki tudgya azt, hogy a' te cſokod méreg volt, a' te kőſzöntéſed árulás, a' te ölelgetéſed kézben adáſa? halgaſs! Ah! nagy nyelvű vétek! halgatná Judás, és ha lehetne

hetne a' földbe bujnék, vagy a' kőszíklák barlangjaiba, csak bűne ne vádolná, de e' kiált réá, e' nem hagya szunnyadni, s' azért azt kiáltattya véle, *Peccavi tradens sangvinem justum.* En dolgom az, hogy az ártatlan szenved, én dolgom a' csalárdság, én dolgom az el árulás, én dolgom, hogy gyalázatos halálra vitetik Jesus. Oh pokoli kinra mélto gonoszság! Ugy é? te vagy árulo? te vagy a' gyilkos? a' ki egy kenyéren voltál Jesussal? a' kitűl hatalmat vettél volt az ördögökre? nem hitte volna ezt el senki, de mivel magad nyelve vallása, eredgy magad légy hohérod-is, a' ki magadat vádoltad, magadat meg-is itélted. S' ugy-is lőn, *Abiens laqueo se suspendit.* El menvén fel akasztá magát, hogy a' ki életében nem tudta, holta után is meg-tudná istentelenségét, és a' ki szoval nem hallotta, hallaná gyalázatos gyilkosának kiáltását. Es igy ugy mond *Drogo de passione. Quod fecit in occulto palam omnibus innotuit.* A' mit titkon cselekedett, mindeneknek tudtára lett. *Ea enim est peccati proprietas, ut seipsum prodat tacentibus omnibus & loquente nemine.* Mert az a' bűnnek tulajdonsága, hogy maga magát ki kiáltsa, bátor máſok ne szollyanak, bátor minnyájan halgassanak. *Drogo de passione.*

Nem akarta Farao, hogy valaki eszébe vegye az ő kegyetlenségét, és az ártatlanoknak vére szomjuzását, azért nyilván nem ölette-meg az Israël népe fiait, hanem csak azt parancsolta, hogy a' férfiu gyermekeket mind a' vizbe vessék, a' mint ugy-is lett, mihelet szűletett a' gyermek, a' folyo Nilus vizébe vetették. *Exod. 1. Præcepit ergo Pharao omni populo suo dicens: Quidquid masculini sexûs natum fuerit, in fluvium projicite.* Meg parancsolá Farao az ő népének, hogy valami férfiu szűletik vessék a' folyo vizbe. Oh rettenetes gyilkosság! iszonyu kegyet- *Exod. 1. v. 22.*

lenség! s' véled-é istentelen Farao, hogy titokban marad gyilkosságod? kegyetlen szándékod? a' kiáltya ki kegyetlenségedet, a' kivel közlötted, a' ki által vitetted végbe. S' ugy-is lett, mert nem akarván engedni az Ur Isten parancsolattyának, meg ûté Moyses az ô veszejével a' folyo vizet, és vérré válék, *Elevans virgam percussit aquam fluminis coram Pharaone, & servis ejus, quæ versa est in sangvinem. Exodi* 7. Fel emelé Moyses veszejét, megûté a' folyo vizet Farao, és az ô szolgaj elôtt, és vérré válék.

Exodi 7. v. 21.

A' hol gondolkodgyatok felôle, miért vált vérré a' viz, hogy senki belôle ne ihasék? de hiszem, ha csak keserûvé vált volna-is, meg-ôlhette volna szomjuval, kétség nélkûl vagy el száraizthatta volna azt az Isten, vagy ha belé akarta ôlni Faraot, ugy meg-áraszhatta volna, hogy Faraot népével egyûtt el merithetné. Másért vált tehát vérré, ugy mint azért, hogy a' mint a' vizre bizta a' gyermekek meg-ôlését, ugy azon viz volna hirdetôje gyilkosságának. *Theodoretus* magyarázása ez, a' ki igy szoll: *Fluvius ille mutatus in sangvinem conqueritur de cæde puerorum commissa. quæstion. 19. in exod.* Az a' folyo viz vérbe borulván, a' gyermekek megôletését kiáltya, és vér szinével arrul panaszolkodik; Valamint tudni illik Abelnek vére kiáltott a' földrûl Cain ellen, ugy kiáltott a' véres viz Farao ellen; Hasonlo gondolatban volt *Origenes hom. 3. in exod. Ut is fluvius, cui Hebræorum parvulos crudeli nece tradiderant, authoribus sceleris poculum sangvinis redderet, & cruorem polluti gurgitis, quem parricidali cæde maculaverant, potando sentirent.* Azért vált vérré, hogy a' mely Zsidók gyermeki halálát ô réá biztak, a' gyilkosoknak véres italt adhatna, és a' mely ôrvént vérrel mocskoltak, és fertôztettek meg, azon viznek

Theodoret. quæst. 19. in Exodû.

Origenes hom. 3. in Exod.

nek italátul érzenek gyilkoſságokat; akár mint titkollya tehát Farao gonoſzságát, de ki kiáltya az a' viz, a' mellyel meg-ôlette.

Szintén igy jártak elsô bûnôs atyáink, csak ketten voltak e' világon, mikor vétettek, s' minnyájan tudgyuk, ki kiáltotta ki? az irás azt mondgya: *Cùm cognovissent se esse nudos, consuerunt folia ficûs, & fecerunt sibi perizomata. Gen.* 3. Mikor meg-ismérték volna, hogy mezitelenek, a' fûge fa leveleit aggatták egybe, és lábravalókat csinálta-nak belôle. A' hol Sz. Bernárd fordittya beszédét a' bûnôsre, és azt kiáltya: *Frivolum nimis tegumentum quæris anima misera, prorsus inutile tegumentum, folia sunt ista, quæ consuis. Operiunt, sed non calefaciunt, celant vulnera, sed non sanant, an diu tegere poterunt? Absit! fluent certè, & fluent folia. Ad primum radium siccabuntur, & dispergetea flatus tenuis auræ. Nihil enim occultum, quod non reveletur.* Igy vagyon a' te dolgod! bûnôs lélek, fôdôzôd bûnôdet, de haszontalanul, minden fôdeled csak levél, fôdôz, de nem melegit, fôdôz, de nem gyogyittya sebedet, s' véled-é, hogy sokáig; le szakad rolad ez a' levelek fôdele és leple! egy keveſsé sûti a' nap, el szárad, és a' szél meg-ragadgya, és el fuja; mert nincsen oly titok, a' mely ki ne nyilatkozzék.

Gen 3. *v.* 7.

S. Bernard. hic.

S' nem ugy vagyon-é Keresztyének? magatok tudgyátok mint fôdôzik sokan gonoszságokat, de nem fôdôzhetik ugy, hogy ki ne tudodgyék. Némellyek kôzôtt titkos alku vagyon, barátság szine alatt a' házasság tôrés, és az egész váras tudgya, pôki, és gyalázza. Oh rut fertelmesség! be nagy nyelved vagyon te néked, vékonyon fôdôd, de nagy kiáltással kiáltod ki az undokságot; Valamint Herodes maga kiáltotta ki gyilkoságát mondván: *Quem ego decollavi Joannem, hic à mortuis resurrexit. Matt.* 6. A' kinek én fejét vettem Jánosnak, a' támodott

Matt. 6.

fel halottaibul. Ugy kiáltya ki magát mindeneknek vétke.

Ne bizzál azért se a' sötétben, se szolgádban, se meg hitt barátodban, mert ha azt kérded. *Quis ex vobis arguet me de peccato.* minnyájan réád kiáltanak; De ambár kiáltanának, csak az Isten ne hallaná, de fel hatt ezeknek kiáltása, le szállittya a' bűntető Istent, és tűzzel emészt-meg mint Sodomát, ha nem itt is, de jövendőben bizonyossan, s' azon vétkednek, a' mellyet titkoltál tűzes nyelve meg éget. Mely, hogy senki ne vádolhassón, hanem inkáb bizonyságot tehessenek minden szegletek ártatlanságtokrul, s' ugy lészen, hogy őrökké azzal dicsőittettek, a' kit a' gonoszok nyelve nem vádolhatott Kristus Jesussal. Amen.

VIRAG VASARNAP,

ELSŐ PREDIKACZIO.

Ez után csak egy Urnak szolgáluńk, a' kinek, ha ki nem őrvendez, jele el vesztének.

Dominus his opus habet. Matthæi 21.

Matt. 21. Az Urnak ezekre szűksége vagyon.

MIkor e' mái bé menetelét Urunknak Jerusálem várasába, ollyan moddal látom elmémmel, a' minéművel soha senki annak Királyi kőzűl mind addig sem ment volt bé, kűlőmbőző dolgokat látván, és beszédeket halvan eggyik felől azt a' kiáltást. *Ecce Rex tuus venit.* Imé a' te Királyod jő, s' másik felől azt látom, hogy egy

egy joſtoba állaton ûl a' ſzamáron, egyik felől keſerves ſirását ſzemlélem ûdvözitönknek Szent Lukács beſzéde ſzerint, *Ut appropinquavit videns civitatem, flevit ſuper illam. c. 19.* Hogy el közelgete, látván a' váraſt ſirt rajta; más felől a' ſeregek énekelnek s' azt kiáltyák, *Benedictus qui venit in nomine Domini.* Aldott a' ki az Ur nevében jö, mikor mondám illyen külömbözö dolgokat látok egy proceſſioban, nem tudom mellyik réſzel tartsak? a' népel-é? a' mely örvendezz? hogy ezzel örvendezzek biztatnak a' Próféták; Iſaiás azt mondgya: *Ecce ſalvator tuus venit, ecce merces ejus cum eo, & opus ejus coram illo. Iſaiæ c. 62.* Imé a' te üdvözitöd el jö, az ö jutalma ö véle, és az ö cſelekedete ö elötte. Zacharias Próféta még nyilvábban bátorit. *Exulta ſatis filia Sion, jubila Jeruſalem, Zach. 9.* Igen vigadgy Sion leánya, örvendezz Jerusálem! ezeknek biztatására vigadhatnék ugyan, de miképpen vigadgyak akkor, mikor a' ſir, és ſzomorkodik, a' kinek kedvéért vigadnak máſok, és minden vigaſztalását tőle várják? egyet hallok én, és a' miatt meg-rémülök; parancſolatod ád, és a' mit ſenki ſzájából az előtt nem hallott, Urnak neveſzteti magát. Ha ki (ugy mond) valamit mondana, miért viſzitek el a' ſzamárt? mondgyátok azt, az Urnak vagyon réá ſzüksége. Jaj néked nyomorult Jerusálem! mert vége vagyon eddig tarto gonoſzságodnak, nem fél az te tőled, a' ki ugy jö, mint az Ur, te ugyan meg-ölted annak ſzolgait, üldözted Prófétáit, a' mint immár-is emlegeti, azt mondván: *Jeruſalem Jeruſalem, quæ occidis Prophetas, & lapidas eos, qui ad te miſſi ſunt. Matt. c. 72.* Jerusálem Jerusálem, mely meg-ölöd a' Prófétákat, és meg-kövezed azokat, a' kik te hozzád küldettettek. Jaj néked, mert mit gondolhatz máſt? hanem, hogy moſt *Veniet ſuper vos omnis ſanguis juſtus, qui effuſus*

Luc. 19.

Iſaiæ c. 62. v. 11.

Zach. c. 9. v. 9.

Matt. 72. v. 37.

v. 35.

fusus est super terram. v. 35. Réátok jő minden igaz vér, mely a' földre ontatott, most borittatik fejetekre, és minden lakosi Jerusálemnek el veſztek.

Jut-é eszetekbe? mint jart Sodoma, mikor az ő Angyali képében oda érkezett az Ur. *Subversa est in momento. Thren. 4.* Egy szempillantásban fel forgattatott, s' kicsoda esedezik érettetek? Sodomáért esedezet Abrahám, de gonoszságok nagysága miatt meg nem menthette őket, mivel *Pluit Dominus super Sodomam & Gomorrham sulphur & ignem à Domino, de cœlo, & subvertit civitates has. Gen. c. 19.* Bocsáta az Ur Sodomára és Gomorrára kénkőves, és tüzes esőt az Urtul, az égből: mind rettenetes szok! mert mindenüt az Ur neve hallatik, s' azért félhet Jerusalem-is, mert az Ur jő, es annak-is nevezteti magát. Mind azon által, ha szabad kérdezkedni? felely meg édes Meg-váltóm - arra kérdelek, a' mire Samuelt kérdették a' Bethlehembéliek, *Pacificus ne est ingressus tuus? 1. Reg. 16.* Békeséges-é a' te bé meneteled? ugy tetzik, hogy azt hallom tőle, *Pacificus, ad immolandum Domino veni.* Igenis békeséges, mert én az Urnak áldozni jöttem. O keserves áldozat! maga lészen ő, az az áldozat a' Kereszt fan, azért jő, hogy meg-feszitessék, meg-ölettessék, de mégis örvendgyetek, mert más képpen ki nem vethetnénk nyakunkbul az igát; mind addig sok Ura volt a' bűnös emberi nemzetnek, mig ő el nem jött, mindenik kőtőzte, mindenik faraszotta, de ő az az Ur, a' ki egyedül Uralkodik az után rajta, leg nagyobb kegyeséggel, s' azért mindgyárt azt parancsollya *Solvite*, odozzátok fel, mert az Urnak vagyon szüksége réá, ugy mint maga dicsőségére, és a' mi üdvősségünkre: örvendgyetek, mert ez után csak egy Urnak szolgálunk, a' kiket sokan nyomorgattanak. Mellyet mig meg-magyarázok vigadgyon

Threnor. 4.

Gen. c. 19. v 24.

1. Reg. 16. v. 4. 5.

szi-

ſzivetek az Ur nevére, mivel a' ki erre nem órvendez, bizonyos jele veſztének. *Propoſitio.*

Nincſen nyomorultabb ember, mint az, a' kinek ſok Ur parancſol, mert a' ſok külömbözö parancſolatok miatt nyughatatlan, és minden erejébül, s' végtére tehetségébül is ki vétetik, és illyen a' bünös, a' kit a' meg-kötött ſzamár jelentett; az közös lévén a' kereſzt útra köttetett, hogy annál hamarébb kaphaſſa, valakinek kell ſzolgálattya, mindenike kötözi, mindenike terheli, és fáraſztya; A' mint ki tetzik Szent Lukács beſzédébül. *Lucæ 19.* a' hol látván a' ſzamár vemhének Urai, hogy az Apoſtolok meg-oldozzák, mindgyárt meg-ſzollitták öket, miért oldozzák-meg? *Solventibus autem pullum dixerunt Domini ejus ad illos. quid ſolvitis pullum?* Látván a' vemhének urai, hogy meg-oldoznák, mondának: miért oldozzátok-meg? nyomorult állat! ſenki nem bánta, ha kötözték, minnyájan neheztelették az urai, ha ki oldozta; a' mint pedig ennek volt dolga, ugy vagyon a' bünöſnek, mert *Homo cùm in honore eſſet, non intellexit, comparatus eſt jumentis inſipientibus. Pſalm. 48.* Mikor az ember becsületben volna, nem értette, s' az oktalan állatokhoz haſonlittatott. *Vanus in ſuperbiam erigitur, & tanqàm pullum onagri ſe liberum natum putat, ſed alligatus dicitur funibus peccatorum. S. Bonaventura hic.* A' ki hivságos, fel fualkodik kevélységében, azt vélvén, hogy oly ſzabad ö, mint a' mezei vad ſzamárnak vemhe, s' azonban pedig, az ö büneinek köteleivel le vagyon kötve, ugy mond Szent Bonéventura. Igy a' fösvént le köti az ö telhetetlen kivánsága, a' fajtalant le köti az égtelenség.

Lucæ 19. v. 33. *Pſalm. 48.* *S. Bonaventura hic.*

Csak akkor vélte a' világ, hogy a' fösvény és árulo Judás le vagyon kötve, mikor a' fán függött fel akaſztva, de ha a' bölcſeket kérdem felöle azt felelik, régen nyakára volt

volt a' kötél szoritva, de minek utánna halva láttatott a' fán, csak akkor látzótt-meg a' kötél, a' mint ama' tudós Drogo szoll felőle *lib. 1. de Sacrat. m. pass. Jam diu erat quidem, quòd à Christo discesserat, & avaritiæ laqueo se suspenderat, sed quod fecerat in occulto, palam omnibus innotuit.* Régen el hatta volt Kristus Urunkat Judás, és a' fővénységnek kötelével, régen fel akasztotta volt magát, de a' mit titokban cselekedett, az után mindenek láttára ki tetzet; az az, vele járt éltében Kristussal testével, de lelkével immár el távozott volt, ugymint még akkor mikor az ördög szivét meg-szállotta, és magában el tekéllette, hogy el adgya, és el árullya, szabadon láttatott járni külső képpen, de még akkor fel akasztotta lelkét, mikor az alkuvásrol gondolkodott.

Drogo l. 1. de Sacrat. Pass.

Igy ama' tisztátalan tékozlo fiu egy szerelmes Attyát nem akarta urallani, s' nem akart tiszta eledelével élni, de arra jutott, hogy egy helet sok ura lenne, és az uri eledel helett moslékra akadna, mert ugyan is, a' kinek sok ura vagyon, sokaktul nyomorgattatik, de senkitűl nem tápláltatik, maga vétkével le kötötte magát gyalázattyára, és végtére kárhozattyára, amarrul az Irás azt mondgya: *Cupiebat implere ventrem de siliquis, quas porci manducabant, & nemo illi dabat. Lucæ 15.* Kivánnya vala hasát a' disznok moslékából meg-tőlteni, de senki nem ada néki; Oh nyomorult iffiu! minnyájan parancsoltak néki, kergette az Ura, hajtotta a' major gazda a' disznok után, de arra senkinek nem volt gondgya, hogy enni adna. Vedd hasznát immár el távozásodnak uradtul Atyádtul, nyerj vele, tőle el távozásoddal! fertelmes disznó életen kaptál, most azoknak sem ehetel moslékából! *Quàm crudele ministerium*, kiált Szent *Chrysologus* Péter. *quia neque convivit porcis, qui vivit porcis. Ser. 1.* Oh mely kegyetlen szolgálat

Lucæ 15. v. 16.

S. Chrysolog. Ser. 1.

gálat ez! mert a' diſznokkal ſem étettetik, a' ki azoknak él! az az, a' ki az ő Urát Iſtenét buja kivánságáért el hadgya, azzal ſem telhetik meg az undoksággal, a' mellyet meg-kedvellet, undok állat gyanánt él, de undok eledele, ugy mint cſelekedete, a' ſem elégséges.

Eleven képe volt a' vétkeknek adott embernek ama' nyomorult Sámſon, a' ki az ő Dalilájának ſzerelméért arra jutott, hogy ſok Urnak eſnék kezébe: némellyek ſzemeit vájatták ki, némellyek tömlőczben ſanyargattak, némellyek mint a' ſzamárral buzát hordattanak véle a' malomba, némellyek véle forgattatták a' malmot, mindenike ſanyargatta, ſenki nem táplálta, nem könnyebbitette munkáját. A' kit a' bűnőſre magyarázván Szent *Paulinus* igy ſzoll: *Stat in via peccatorum compeditus vinculis cupiditatum, & ipſe ſibi carcer eſt, obſeſſus tenebris erroris ſui, in ſemetipſo piſtrini ergaſtulum portat, farinam hoſtibus ſuis de corrupta animæ ſuæ fruge conficiens.* A' bűnős ember az úton áll, maga kivánságinak békojában, maga magának tömlőcze, a' kit maga tévelygéſe sötétitett el, magában hordozza sötét házát, és a' maga meg veſztett lelkének gyümölcsébül őről liſztet, az ő ellenséginek. Nem birnának tudni illik véle az ördögök, de mivel teſtének gyönyörűségéért lelkét el adta, cſufjává tette önnön magát az ördögöknek, a' kik nem külömben bánnak véle, mint a' Filiſteuſok Sámſonnal, mert ſzemeit el vakittyák, hogy az igazságnak világoſságát ne láſſa, mikor a' felől, (hogy meg-jobbullyon) ſemmit nem akar érteni, sötétségben üll, és ugy el vakult, hogy a' sütő pokolnak tüzét előtte ne láthaſſa, és mivel a' bűnnel lelkét meg-veſztegette, azzal ád eledelt az ördögnek, mert maga léſzen az örök tüznek eledele. Oh! türhetetlen ſzolgálat! mig jámbor életével Iſtennek ſzolgált, addig feltenek tőle az

S. Paulinus de Samſon:

ő ellenségi, de mihelett többeket urallott, mindenek kinzására hatta magát.

S' vallyon kicsoda szabadithattya fel ebből a' nagy inségből? bizony nem más, hanem a' ki a' meg-holt Lázárt ki szabaditotta a' halálnak fogságából, mondván: *Joan. 11.* *Solvite eum & sinite abire. Joan. 11.* Oldozzátok-meg, és bocsássátok el, nem más hanem az, a' ki a' bűnősnek képét a' máj nap fel oldoztatta. A' ki noha Ur nevet vett fel, de leg szelidebben jött, mindenek szabaditására, s' azért biztat, és sürget bennünket Zachariás, hogy vigadgyunk; mert a' mi szelid üdvözitő Urunk jő. *Zacharia 6, 9. v. 9.* *Exulta satis filia Sion, jubila Jerusalem, quia Rex tuus venit tibi. cap. 9.* Fölöttébb-is örvendezz, igen vigadgy Sion leánya Keresztyén lélek, mert néked jő a' te fel szabadulásodra a' te Királyod, a' kinek nagyobb becsület szolgálni, mint országolni, e' világon; Nem nevezte régenten is Dávidot Náthan előtt nagyobb névvel, mint szolgája nevével, *2. Reg. 7. v. 5.* *Vade & loquere ad servum meum David. 2. Reg. 7.* Eregy és szollisd-meg Dávidot az én szolgámat, azzal kedvét keresvén, hogy szolgájának mondaná, mert nagy becsület, az Ur szolgájának lenni. *Theodoretus* értelme ez: *Theodoret. q. 22.* *Primum quidem delinivit eum appellatione servitutis Dei, est autem summus honor appellari servum Dei. q. 22.* Elsőbben-is azzal lágyitotta szivét Dávidnak, hogy szolgájának neveztette, mert nagy tiszt, nagy becsület az ő szolgálattya. Mondhatta volna, eregy szoly az én jövendő Atyámnak, a' mint meg-is jelentette volt néki, hogy az ő vérébül vészi fel az emberi testet, de mégis inkáb adta a' szolga nevet szájában Profétának mint az Atyaj nevet, mert tudta azt, mennyire becsülli Szent Dávid az Isteni szolgálatot.

De az Angyalok Királynéja-is minek utánna a' Sz.

Há-

Háromságnak követségét meg-halgatta, nem Annyának, hanem szolgálonak nevezte magát, *Ecce ancilla Domini.* *Lucæ 1.* Imè az Urnak szolgáloja. A' kinek méltoságát Szent *Epiphanius* hogy meg-magyarázza, azt mondgya: *Virgo sublimior Angelis facta est, superior ipsis Cherubinis, placens Christo Regi, adeò in honore habita tanquàm ancilla digna.* Az a' Szűz az Angyaloknál fellyebb becsűletett, fellyebb a' Cherubinoknál, ugy mint a' ki az Istení Királynak, és Urnak meg-tetzett, és oly becsűletben vétetett, mint néki mélto szolgáloja.

Lucæ 1. v. 38.

S. Epiphanius hic.

Akár ki mivel dicsekedgyék azért, akár ki miben örvendezzen gazdagságában, fejedelemségében, minden javaiban e' világnak; abban, örvendgyünk mi, hogy a' mi Urunk jó e' világnak meg váltására, abban vagyon dicsekedésünk, hogy ő Ur, és mi az ő szolgai vagyunk, mert tudgyuk bizonyossan, hogy nem csak nem kinoz ugy, mint a' világnak gonosz Urai, hanem kedveskedik-is, és maga jovajbul részesít, ő könyörül, és irgalmaz, ő üdvözit, és minden veszedelembűl fel szabadit.

Azért elméjében tartván ezt Szent Dávid azt kiáltya: *Psalm. 101. Annuntient in Sion nomen Domini, & laudem ejus in Jerusalem.* Ah! jelentsétek-meg Sionban az Urnak nevét, és az ő dicsíretét Jerusálemben! mihelett hallyák nevét az Urnak, mindgyárt vigadgyanak, mert annyit érthet rajta, a' ki hallya az Ur nevét, mint ha azt hallaná, az irgalmazo, és könyörűlő Ur jó. A' mint Sz. Gergely magyarázza: *Quid aliud est nomen Domini annunciare, nisi Dei misericordiam prædicare? Dominorum est enim misereri. Hinc namque de Christo dicitur, Benedictus qui venit in nomine Domini. Qui si venisset in nomine Judicis, nemo profectò foret, qui pœnam evaderet æternæ damnationis.* Micsoda más az Ur nevét meg-jelenteni, hanem az ő irgalmasságát

Psalm. 101. v. 22.

S. Gregorius hic.

gát hirdetni, mivel az igaz Urakat illeti az irgalmaſság, és kegyeſség. Innen mondatik Urunkrul, hogy aldott az, a' ki az Ur nevében jô; a' ki ha biro nevében jönne, ſenki az örök kárhozatot el nem kerülné. *Venit ergo in nomine Domini, quia venit, ut peccata dimitteret, non ut peccatores damnaret. S. Gregorius hom. in Pſalm. 4.* Azért jött tehát az Ur nevében; mert azért jött, hogy a' mi bûneinket meg-bocsátaná, s' nem azért, hogy a' bûnösöket el kárhoztatná. Oh fölséges Ur Iſten! be áldott Ur vagy te, és nem tudtunk becsülleni, valamennyi Urat válaſztott a' mi gonoſzságunk, mind veſztünkre váltanak, de te vagy egyedül, a' ki fel ſzabaditáſunkra jöttél, néked örvendünk, és Daniellel arra kérünk, *Ne tradas nos in perpetuum propter nomen tuum. Daniel. c. 3.* Ha ſzintén mi el adtuk volna-is magunkat, ne hagy te el örökké a' te Uri nevedért! mert hogy *Theodoretus* ſzavaival élyek, *Multa pignora tuæ bonitatis habemus, primum ipſum nomen tuum, nomen, quo te Dominum vocamus.* Sok zálogi vannak nálunk a' te joságodnak, de mindenek felett nálunk a' te neved, a' mellyel téged Urunknak hivunk, és nevezünk.

S. Gregor. hom. in Pſalm. 4.

Daniel. c. 3.

Theodoretus.

A' kinek nevén, ugy mint Uri nevén, valaki nem örvendez, veſztének adgya jelét; bizonyitom ezt az árulo Judás dolgából. Urunk azt mondá: *Unus veſtrum me traditurus eſt. Matthæi 26.* Egy közzületek el árul engem. s' mindgyárt mindenik az Apoſtolok közül azt kérdé. *Numquid ego ſum Domine?* Nemde én vagyok-é Uram? csak azzal a' névvel-is vigaſztalván magokat, hogy Urok a' Jeſus. De nem gyönyörködött abban a' Judás, hanem csak igy ſzolla: *Numquid ego ſum Rabbi?* Nemde én vagyok-é Meſter? a' hol Szent *Rupertus lib. 7. in Matt. 26. Judas impius ſic appellat, cæteris ſingillatim dicentibus. Numquid ego ſum Domine? ille ut erat cordis perfidi, diceret. Numquid*

Rupertus lib. 7. in Matt. 26.

quid ego ſum Rabbi? & quidem bonum eſt, & ſvave dicere utrumque Magiſter, & Domine. Et bene dicitis. Sed ſolùm dicere: Magiſter. cordis eſt longè remoti à familiaritate dilectionis. Az iſtentelen Judás igy nevezi; noha a' többi minnyájan azt mondgyák: Nemde én vagyok-é Uram? ő mind az által, mivel hitetlen ſzivű volt az mondá: Nemde én vagyok-é Meſter? jo ugyan, és gyönyörűséges mind a' kettőt mondani, mind azt, hogy Meſter, mind azt, hogy Uram. (a' mint ő maga bizonyittya üdvözitönk:) de csak azt mondani: Meſter. a' Kriſtus ſzeretetétől meſze távozott ſzivhez illendő. Hogy azért ſzeretetünket tapaſztallyad azt kiáltyuk, *Veni Domine, & relaxa facinora plebis tuæ &c. Benedictus, qui venit &c.* örvendezünk neveden, mert a' te Uraságod alatt fel ſzabadulunk a' vétkeknek és ördögnek ſzolgálattyából. *Veni & ſalva nos &c.* Jöjel Uram, és ſzabadits fel minket minden más idegen Urnak ſzolgálattyától.

Amen.

VIRAG VASARNAP,

MASODIK PREDIKACZIO.

Mindenekben álhatatlan, és csalárd lévén a' világ, ſenki magát réá ne bizza.

Plurima autem turba ſternebat veſtimenta ſua in via. Matt. 21. Matt. 21.

A' ſok ſereg pedig le terité az ő ruháit az úton.

VAlami emberben eshetik az egy vétken kivül, mind azért, hogy valoságos emberségét meg-mutatná, mind pedig, hogy minket oktatna, által akart rajta menni üdvö-

zitônk, és azért minek utánna hideget, meleget, éhséget, szomjuságot, kergetést, és gyûlölséget több esztendeig tûrt, a' tiszteleten, és gyalázaton-is által akart menni; A' tiszteleten azért, hogy annak rövidségét megmutatván el idegenitene a' világtul, a' mely ûdeig hizelkedik, s' végtére kinzásra fordittya hizelkedését. A' gyalázaton pedig tisztelete után, azért vállalta fel, hogy megvetnénk e' világnak fenyegetéſit, mert minden tehetsége csak ûdeig valo, és hamar el mulo, mellyekrûl, mindenekrûl az Apoſtol illyen bizonságot tészen: *Non enim habemus Pontificem, qui non poſſit compati infirmitatibus noſtris: tentatum autem per omnia pro ſimilitudine abſque peccato.* Hebræor. 4. Hebræ. 4. v. 15. Nincs oly fô Papunk, a' ki nem szánakodhatnék erôtelenségünkön, hanem a' ki meg-késértetett mindenekben hasonlo képpen a' bûnön kivûl, az az, akár minémû változásban legyünk, majd az emberek kedvében, majd gyûlölségében, majd becsûletben, majd gyalázatban, majd bôvségben, majd szûkségben. Ah! ne hadgyuk el az egyszer meg-kedvellett jot, a' békeséges tûrést, az álhatatoſságot Isteni szeretetünkben, mert nem vagyunk mi elsôk, hanem az Istennek Fia is által ment ezeken, maga cselekedetivel, és példájával bátoritván minden állapotinkon hozzá valo folyamodásra. Mert ugyan-is ô tudgya mi kinozhat szivünkben: mi esik leg nehezebben életünkben, mivel magán probált mindeneket.

Es mivel leg nehezebb a' nagy becsûletrûl, mindgyárt leg nagyobb gyalázatra szállani, elôbb, hogy sem mint érettünk gyalázatos halálra engedné magát vitetni, fel vette azt a' nagy becsûletet, a' minémûvel, soha senkit a' Királyok közûl nem fogadtanak, mert noha megvoltak a' kiáltások, pálma fák ágai hordozása, de soha senkinek lova, vagy szamára elejben ruhájokát az útra nem

nem teritették. Csak hogy, oh (álhatatlan világ! mire czéloſz te ezzel a' nagy becsülettel? bizony nem arra, hogy nagyobra nevellyed, hanem, hogy nagyobb gyalázatot fordithaſs fejére! ôt nap leſz annak a' kôzi, és nem csak ruhájokat nem teritik elejben, de a' magáét-is levonnyák rola, a' mint keſerveſen elmélkedvén *Didacus Stella* igy ſzoll: *Propter Chriſtum omnia Judæorum veſtimenta fuerunt in terram proſtrata, & ab hinc quinque diebus Dominum proprijs expoliaverunt, ut nudus crudeliſſimis flagellis vapularet: viridibus ramis ei occurrerunt, & paulò poſt caput ejus ſiccis arundinibus plectebant; cantant Judæi Hoſanna Filio David benedictus, qui venit in nomine Domini, & quinque poſt dies clamoribus magnis dicunt: crucifige, crucifige eum: quid hoc aliud ſignificat, niſi variam & inſtabilem mortalium conditionem, nec aliquid firmum, aut ſtabile in vita reperiri poſſe.* A' Kriſtusért minden ruházattyokat a' Zſidók a' fôldre teritették, de ôtôd nap mulván magáébul is ki vetkeztették Urunkat, hogy mezitelenen oſtoroztatnék, zôld ágakkal mentenek eleibe, de kevés vártatva Szent Fejét ſzáraz nád pálczákkal verték, moſt azt éneklették: Aldott a' ki az Ur nevében jôtt, ſzabadits-meg bennünket Dávidnak Fia, de ôtôd nap után, nagy kiáltáſſal azt kiáltották: feſzitsd meg, feſzitsd-meg: s' mit téſzen az máſt? hanem az embereknek álhatatlan állapottyát mutattya, és hogy nincſen ſemmi ezen a' világon állando, hanem csak ollyan, mint a' villámás, egy ſzempillantáſik fénylik, és azonnan el mulik. *Didacus Stella hic.*

Hogy azért ſenki kôzzülünk magát el ne hidgye, vagy tiſztében, vagy gazdagságában, vagy ſzerencséjének jo folyásában. ezen alkalmatoſsággal meg-mutatom a' világnak álhatatlanságát, és csalárdságát. *Propoſitio.*

Vala-

Valamint a' Comædiában sok féle personákat, és személlyeket látunk, gazdagot, szegént, fejedelmeket, és kolduſokat, aranyos kóntósóket, és rongyos ruházatokat, ugy ezen a' világon hasonlo kűlömbözéſeket szemlélűnk, éppen oly változáſſal, mint a' comædiáſok személlyi között, a' kik minek utánna el mult a' comædia, ki ki maga ruhájába öltözvén sokkal kűlömböz az előbbi személytűl; előbb, a' ki király volt, moſt szegény legénnek ismértetik, és a' ki ottan koldus volt, moſt Urfinak találtatik, és a' képezet királyoknak, vagy gazdagoknak, csak űres nevék marad fön, meg-csufolasárá a' szegénnek. Es ez-is le vont ruhájával eggyűtt el vétetik tőlők.

Illyen comædiás személy volt a' dus gazdag, a' kinek holta után csak neve sem emlittetik, annak a' szegénynek pedig, a' ki nála nyomorgott, fen maradott. *Homo quidam erat dives, induebatur purpurâ, & byſſo, & epulabatur quotidie ſplendidè.* *Lucæ 16.* Vala egy gazdag ember, a' ki biborban, és bársonyban öltözik vala, és minden nap fényeſſen lakozék. Oh! Iſtennek titkos irodéákja Szent Lukács! miért nem jedzetted től nevét ki volt? kinek hitták azt a' gazdagot, vagy méddig tartott Urasága? *Homo quidam.* egy ember. Nincsen semmi neve, mert a' mint föl emelte a' világ, ugy le vonta rola, nem csak bársony köntősét, de még a' nevét sem hatta rajta, jol lakot, de csak rövid űdeig, moſt pedig éhezik, szomjuhozik, és örökké fog kinlodni, mert el bizván magát gazdagságában, meg-jaczoltatott a' világtul; nem ád hidgyétek el ez, semmit örökösſen, hanem azért vigaſztal űdeig, hogy örökké győtrődgyűnk. A' hol Szent *Chryſoſtomus* azt mondgya: *hom. de divite tom. 2. Propterea dicit, quidam, quia quaſi umbra præterijt.* Azért mondatik némelynek, mert mint az árnyék el mult, oda vagyon, mind neve,

Lucæ 16.

S. Chryſoſt. hom. de divite tom. 2.

ve, és a' mely fényes kőntőſt adott réá, cſak kőltsőn adta, ůdeig valo játekos comædiára, s' nem ſokáig le vonta rola. A' mi pedig ezzel tőrtént, naponként a' tőrténik máſokkal, fel emeltetnek, és le vettetnek, majd megbecsůltetnek, majd meg-gyaláztatnak; Oh tekélletlen világ! ki hihet te néked? a' melynek álnok meſtersége, cſak abban forog, hogy hánnyad, veſſed, az embereket.

Nem heába kezdi, a' világra lett gyermek ſiráſſal életét, mert immár is érzi, mennyi változás alá vettetett azzal, hogy a' világra lett. A' mint *Tertullianus* ſzollott: *Mentior ſi non ſtatim infans ut vitam ſalutavit, hoc ipſum ſe teſtatur ſenſiſſe, atque intellexiſſe, quod natus eſt. lib. de anima cap. 19.* Bár én hazudgyak, ha mindgyárt akkor, mikor a' világra lett a' gyermek, és ſiráſſal kőſzőntőtte az életet, nem azt bizonyitotta, hogy érzette, és értette ſzůletését. Haſonlót mond Szent Agoſton; a' ſiráſſal ſzůletett gyermekrůl. *lib. 21. de civitat. cap. 14. Quæ quidem, quòd non à riſu, ſed à fletu orditur hanc lucem, quid malorum ingreſſa ſit, neſciens, prophetat quodammodo.* A' gyermek nem nevetséggel, és kaczagáſſal, hanem ſiráſſal kezdi életét, mint ha azzal jővendőlné-még, mennyi nyomoruságokra ſzůletetett légyen. s' valosággal ugy is vagyon, mert noha ůdővel kůlőmb kůlőmb vigasága érkezik embernek, de ſoha keſergés nélkůl el nem mulik Salamon mondáſa ſzerint. *Prov. 14. Riſus dolore miſcetur.* A' nevetség fájdalommal egyelittetik, a' hol nem mondgya azt, hogy a' fájdalom nevetséggel, hanem a' nevetség fajdalommal egyelittetik, mert vagyon ugyan cſupán cſak tiſzta ſzomoruság, minden vigaságnak egyelitéſe nélkůl, de ſoha nincſen oly vigaság, a' mely ſzomorusággal ne egyelittetnék, ha nem elején-is, de végin bizonyoſſan, mert *Ultima gaudij luctus occupat.* Cſalhatatlan igazság az, vége az őrőmnek búſulás, és bánat.

Tertullian. lib. de anima. c. 19.

S. Auguſt. lib. de civitat. c. 14.

Prov. 14.

Láttatok kénnyén, kedvén nevelt embereket éjjel; nappal vigadni, s' mit mondatok felőlők, hanem a' mit a' deák példa beszéd mond, az illyenek felől, *Natant in lacteo mari.* Ezek a' tejes tengerben uszkálnak, az az, hamisság minden vigaságok, mert valamint a' tenger mindenűt sós, és keserű, ugy e' világon, minden vigaság keserűséggel egyeles; Vagyon (ugy mond Szent Bernárd) valami szép, és jo e' világon, de rut, és gonosz nélkűl nincsen; szép a' lilium, szép a' rósa, de tővis kőzőtt találtatik. Oh mennyi tőviſſe vagyon a' szűléknek, mikor rosz erkőlcsű magzattyokat láttyák, egy felől vagyon vigaságok, hogy meg-áldattanak gazdagsággal, és kiː csel, becsűlettel, és tisztel, de más felől furdallya elméjeket az a' gondolat, kié lészen keresét kincsűnk? mert az őrőkős, a' kié lenne haszontalan, rosz, tudatlan, és semmi jo erkőlcse nincsen, mit várhatunk máſt? hanem bolondul el tékozlását jovainknak? Vagyon a' nagy méltoságnak vigasága, látván, hogy mindenek térdet fejet hajtanak, de oh! mely kegyetlenűl furdallya őket egésségtelenségek! mindenek vagyon, de nincsen egésségek, vagyon enni, innya valojok, és belőle nem részesűlhetnek, mert nyavalyájok tiltya, vagyon vigaságok a' győzedelmes fejedelmeknek, mikor ellenségeket megverték, de oh! mely hegyes tővis vagyon utánnok, a' szerencsének egy forduláſa, a' mit sok izben nyert, egy órában életével eggyűtt el veszti; a' mint immár a' mi űdőnkben történyt Gustavus Aldolphussal ama' nevezetes vitéz Királlyal, a' ki minek utánna száz huszon két váraſt csak hamar meg-holditot, meg-vett Német országban, és minnyájan rettegtek előtte, egy nap egy órában egy szem pillantásban, egy kőz vitéztűl két golyo-

bissal

bissal által lövettetett, meg-holt, s' minden dücsősége véletlen keserűséggel mult el véle eggyütt.

Emlekezzetek csak a' régi üdőkre, s' annyit találtok oly egyeles vigaságot a' szomorusággal, hogy végét nem érthetitek. *Euripides* vacsorát vigan ett *Archelaus* Királlyal, és vacsora után ki menvén az ebektül el szaggattatott, ugy mond *Livius lib. 22.* A' mely nap *Julius* Császárt ki menetelekor nyakára esvén az Annya, leg nagyobb anyai szeretettel csokolgatta, azon a' napon által verettetett meg ölettetett. Hallottátok hirét a' vitéz Hannibálnak, a' ki országát nem csak meg nem tartotta, de másokat is dicsősségesen nyert, s' volt-é tövis nélkül? vagy keserűség nélkül vigasága? végtére oly gyülölségében esett mindeneknek, hogy bujában maga a' miatt magát által verné, s' maga lenne magának gyilkosa. *Livius lib. 22.*

Soha senki felyül nem haladgya a' nagy nevű Pompejust, dicsősségében, a' ki huszon két Királyt győzött-meg a' nap keleten, s' mégis oh! mely keserves vége volt, maga alatta valoitul feje vétetett. Domitianus Császárt a' kik vigasztalták, és véle eggyütt tobzottak, azok ölték meg. Bizony igaz az Isten mondása: *Deutor. 32. Uva eorum uva fellis, & botri amarissimi*, Az ő szőllő gerezdek nem egyéb, hanem az epének gerezde, az ő szőllőjök leg keserűebb. s' azért Szent *Damianus* fel ébresztt bennünket, s' azt kérdi, *Numquid & ipsis regibus, à quibus mundus iste diligitur, & quibus captiosâ fraude blanditur, non quantocius in amaritudinem vertitur.* Nemde keserűség nelkül vannak-é még a' Királyok-is? a' kik szeretik a' világot, és a' világ hamis álnoksággal hizelkedik nékik, s' azonban vigaságokat leg nagyobb keserűségre fordittya; Ma győzedelmesen térnek-meg a' harczrul, s' holnap gyalázatos sza- *Deutoron. 32. v. 32.* *Damianus.*

ladáſſal akarván meg-menteni életeket, vagy kézbe eſnek, vagy meg-ölettetnek.

Valaki a' világra lett, mindenikének azt kiáltya *Eccleſiaſt. c. 9. Communionem mortis ſcito, quoniam in medio laqueorum ingredieris.* Valaki ſzületel a' halál kőz voltát tudgyad, mert a' tőrők kőzőt járſz; nincſen tudni illik oly állapot, oly rend, oly élet, a' melyben tőrét ne veſſe a' világ, mennél nagyobb ſzabadságot igér, annál ſullyoſſabb fogságba ejt, *Laqueos poſuit in divitijs*, (ugy mond Szent Agoſton) *laqueos in paupertate, laqueos in cibo, & potu, in voluptate, in ſomno, in vigilia, laqueos in verbo, & in opere, & in omni vita noſtra. ſoliloq. c. 5.* Hidgyétek el, tőrt vetett a' világ a' gazdagságban, tőrt a' ſzegénységben, az ételben és italban, a' győnyőrűségben, az álomban, a' vigyázásban, a' beſzédben, és cſelekedetben, az egéſz életünkben. Oh! álnok világ! kit nem ejthetz-meg? de miképpen lehet mindenekben tőre? meg-mondom; A, gazdagságban tőre vagyon, mert a' gazdagság által kevélységre fujja fel az embereket, és végtére kegyetlenségre, s' más ſzabad életre, tőre vagyon a' ſzegénységben, mert a' ſzegényeket lopáſra ingerli, a' kereskedésben hamis eskűvéſekre, hazugságokra, s' még undok életre is. Tőre vagyon az ételben, és italban, mert abban mértékletlenségre bátorittya az embert, és a' miatt ſokaknak cſak teſtét, ſokaknak lelkét-is el veſzti; tőre vagyon a' győnyőrűségekben, mert a' mellyek ſzabadok volnának tiſztaſségeſſen, fertelmeſségre fordittya. Tőre az álomban, mert még abban is oly bolond álmokkal jádzik, a' mellyekben, ha ki emettében győnyőrkőttetnék, bűnbe ejtik; tőre vagyon egy ſzoval a' vigyázásban, mert nap eſtig gonoſzra hajtogattya az elmét, a' ſzoban, és beſzédben pedig oh! én Iſtenem! kicſoda, a' ki meg nem bot-

Eccleſ. c. 9. v. 20.

S. Auguſt. ſoliloq. c. 5.

lik!

lik! Igy mind teſtben, s' mind lélekben ártalmas a' cſalárd világ, s' nem keſerű-é minden édeſsége? nem tövis-é? minden virága? nem ſzomoruság-é minden vigasága? nem ſirás-é minden nevetsége? *Ultima gaudij luctus occupat.* minden örömének vége buſulás, bánat, és keſerűség.

Erre vigyázot a' régiek bölcſeſsége, és azért mikor a' Királyokat pompás, és győzedelmes ſzekereken vitték bé a' várasba, az igézésnek Iſtenét, avagy bálványát vitték előtte, a' kit az igézés ellen hittak ſegitségűl, a' mellet egy felől egy cſengetőt, más felől oſtort és veſzőt tettenek, arra a' végre, hogy látván ezeket a' Király, el ne bizná magát, hanem meg-gondolná, hogy forog a' ſzerencſe, változik adománnya; ma becsűltetik, holnap gyalázatba eshetik, mert az a' cſengető a' volt, a' mellyel a' halálra ki állana, és ne illetné a' halálra itélt embert, a' veſző pedig a' gyalázatos életűek bűntetését jelentette, hogy igy ezektűl mind tartana és félne, a' mellyeket hamar előre fordit a' világ. A' melyben valaki bizott, ugy járt, a' mint Szent Dávid meg-mondota: *Mox ut honorificati fuerint, & exaltati, deficientes quemadmodum fumus deficient. Pſalm. 36.* Mihelyen tiſzteltetnek, és fel magaſztaltatnak, el fogyván, mint a' füſt el fogynak. A' füſt mennél magaſſabban emelődik, annál hamarébb el oſzol. *Ita felicitas temporalis, quo magis augetur, eo magis attenuatur. Lyranus hic.* Igy ſzintén az ůdeig valo boldogság mennél inkáb nevelkedik annál inkáb vékonyodik.

Pſalm. 36. v. 20.

Lyranus hic.

Bizonyitotta ezt ama' jámbor Fejedelem *Simon* nevű *Machabæus*, a' ki temető helyt épitvén magának, és attyafiainak illyen formán épitette. *Circumpoſuit columnas magnas, & ſuper columnas arma ad memoriam æternam, & juxta arma naves ſculptas, quæ viderentur ab omnibus navi-*

1. Machab. 13. v. 29.

gantibus mare. 1. Mach. 13. Hét oſzlopot állata, eggyiket a' máſik ellenében, az Attyának, és az Annyának, és az attyafiának, és ezek kőrűl nagy oſzlopokat helyheztete, és az oſzlopokra fegyvereket őrők emlekezetre, és a' fegyverek mellett ki foragot hajokat, mellyek a' tengeren minden evezőktűl láttatnának. Mi végre? illyen formán, micſoda kőze vagyon a' hajonak az oſzloppal? Az oſzlop állandoságot, a' hajo ingadozo álhatatlanságot jelent.

Ezzel azt akarta tanitani, hogy valamint a' hajo, akár mely nagy-is leg kiſſebb ſzéltűl-is meg indul, és hányattatik, a' vizen, ugy e' világon, akár mely erős oſzlop légyen-is valaki, meg-tudgya a' világ hánni. Nagy oſzlop volt Szent Dávid, a' ki azt merte mondani: *Non movebor in æternum. Pſalm. 29.* Meg nem mozdulok őrökké. de ugyan ſok változáſi után keſerves panaſza az; *Tempeſtas demerſit me.* A' ſzélvész nem csak meg nem hánt, de éppen el meritett. Mire nézve a' világon valo életet igy feddi Szent Agoſton. *O vita, quæ tantos decipis, de proprijs tantos ſeduxiſti, tantos excæcâſti? quæ dum fugis nihil es, dum videris umbra es! dolus es ſtultis, & amara ſapientibus. Qui te amat, non te cognoſcit, qui te contemnunt ipſi te intelligunt. Timenda es, fugienda es, væ, qui te credunt, beati, qui te contemnunt.* Oh élet! a' mely annyi ſzámtalant csalſz-meg! mennyit hitegettél magadhoz? ménnyit vakitottál-meg? ki midőn ſzalatz ſemmi ſem vagy? midőn láttatol árnyék vagy! édes a' bolondoknak, keſerű a' bőlcſeknek. A' ki téged ſzeret, még meg nem iſmért, a' kik téged meg-vetnek, azok értenek téged. Félendő vagy és el kerűlendő, jaj azoknak a' kik téged hiſznek, boldogok, a' kik téged meg-vetnek.

Pſalm. 29. v. 7.

S. Auguſtinus.

És iſmég *Alijs oſtendis te longam ut perdas in finem, alijs brevem, ut dum pœnitere volunt non permittas, alijs lon-*

longam, ut faciant, quod volunt, alijs anguſtam, ut non faciant bonum. ſerm. 49. ad fratres in Eremo. Némellyeknek hoſzunak mutatod magadat lenni, hogy végre el veſzeſſed, máſoknak rövidnek, hogy mikor bűneiket megakarják bánni, te ne engedgyed, némellyeknek hoſzunak, hogy azt mivellyék, a' mit akarnak, máſoknak ſzűknek mutatod magadat, hogy jot ne mivellyenek. eddig Szent Agoſton. *S. Auguſt. ſer. 49. ad fratres in Eremo.*

De mivel ezekből ki akart ſegiteni a' mi ſzerelmes Meg-váltónk réá hatta magát a' világra, becsűltette, de jol tudta, hogy majd meg-gyaláztatik, a' mint jol mondotta egy *Poëta:*

Frondentes hodie tantùm Chriſte accipe ramos.
Truncum, qui ſupereſt, cras tibi turba dabit.
Virágzo ágait csak ma vedd el Kriſtus.
Azok fáját holnap hozzá adgya a' kőſség.

Te rajtad történnek ezek, s' ki hidgyen tehát a' világnak? Szent Bernárd mondáſa az, *Quis ergo jam ſperare debeat in incerto gloriæ temporalis, cùm videat in ipſo quoque, qui peccatum non fecit, creatore temporum, & conditore univerſitatis, poſt exaltationem tantam, tantam nihilominus humilictionem ſequi? in eadem civitate laudibus honoratus, poſtmodum interrogatus contumelijs & tormento, & cum ſceleratis computatus. ſerm. 2. de palmis.* Ki bizzék tehát az ideig való bizontalan dicsőſségben? mikor láttya, hogy azt-is, a' ki bűnt nem tett alkotoja az udőknek, és az egéſz világnak illy nagy fel magaſztaláſa után illyen nagy meg-alázáſa követi? azon várasban, a' melyben meg tiſzteltetett, az utan győtrelemmel kinokkal, és gyalázatokkal illettetett, és a' latrok közzé ſzámláltatott. Oh álnok, és átkozot világ! ámbár hidgyen néked, a' ki gyalázatot akar vallani! én azt jovallom mindeneknek, ne épitsűnk az ő a- *S. Bernard. ſerm. 2. de palmis.*

ján-

jándékin, ſe gazdagságin, ſe tiſztein &c. hanem ahoz ragaſzkodgyunk, a' mi állando, ugy mint a' josághoz, és igazsághoz, mert akár mint bánnyék velünk a' világ, ezek leſznék örökké valo dicsőſségünkre, és életünkre, azzal a' ki ſzántſzándékkal vette fel gyalázattyát a' világnak. Amen.

VIRAG VASARNAP,

HARMADIK PREDIKACZIO.

Szeliden jő a' Kriſtus, mint a' Bárány, de abban valo biztában ſenki bátran ne vétſen, mert oroſzlánnyá válik néki.

Matt. 21. *Ecce Rex tuus venit tibi manſvetus. Matthæi 21.*
Imé a' te Királyod jő néked ſzeliden.

Zach. c. 9. v. 9. Ennek ſzollot légyen Zachariás Proféta, mikor vigaságra bátoritván azt kiáltá a' Sion leányára: *Exulta ſatis filia Sion; Jubila filia Jeruſalem. Ecce Rex tuus veniet tibi juſtus, & Salvator. cap. 9.* Igen vigadgy Sionnak Leánya, örvendezz Jerusálemnek Leánya. Imé a' te Királyod el jő néked igaz, és üdvözitő, beſzédébül könnyen által értyük, de ha az Evangeliſta ſzavaival egybe vettyük, a' ki csák azt téſzi fel, imé el jő a' te Királyod néked ſzeliden, gondot ád értelmében: mert ha ugy jő, mint igaz, jaj léſzen mind Jerusálemnek, mind annak nevében foglalt Kereſztyén léleknek, mivel ki ki bűntetést érdemlő gonoſzságiért máſt nem gondolhat hanem *Pſalm. 93. v. 1.* hogy *Deus ultionum. Pſalm. 93.* Szent Dávid mondásábul, a' bo-

a' boszu állásnak Istene jó el, s' mi végre másra? hanem hogy némellyeket a' földel nyeleſſen el, mint Dátánt, Corét, és Abiront, másokat vizzel boritſon el, mint Noë ůdejében e' világot, némellyeket tűzzel égeſſen ki a' világbul, mint a' Sodoma bélieket; másokat éhséggel bůnteſſen, mint Illyés Próféta ůdejében, vagy dög halállal, mint Szent Dávid királyságában, vagy pedig Angyala keze által vágattaſſon le, mint a' Senacherib hadát, mert az igaz Istentůl bůntetésnél egyebet nem várhatunk, s' mi képpen örvendezzünk? hanem ha talán arra magyarázzuk, hogy mi mellettünk támad fel, és ellenségeinknek romlására jő, mint Király, a' ki erős és hatalmas a' hadakban; a' mint Szent Dávid mondotta felőle: *Dominus fortis, & potens, Dominus potens in prælio.* Pſalm. 23. Erős az Ur, és hatalmas, hatalmas a' harczon. *Pſalm. 23. v. 8.*

Illyen vélekedésben volt felőle a' Zſidoság, és azért a' mit Szent Dávid lélek ſzerint mondott, ő teſt ſzerint vévén értelemben azt kiáltá réá. *Accingere gladio tuo ſuper femur tuum potentiſſime: ſagittæ tuæ acutæ, populi ſub te cadent.* Pſalm. 44. Ha jősz ugy jőj leg hatalmaſſabb Ur, hogy oldalodra légyen kőtve a' kardod, a' te nyilaid éleſſek, el eſnek alatta a' népek, annak okáért, *Apprehende arma, & ſcutum, & exurge in adjutorium mihi.* Pſalm. 34. Ragadgy fegyvert, és paiſt, és támadgy fel az én ſegitségemre. De nem értette az Isteni titkot a' teſtben merült Zſidóság, mivel Szent Pál mondáſa ſzerint: *Animalis homo non percipit, quæ ſunt ſpiritûs Dei.* 1. Cor. 2. A' teſt ſzerint valo ember nem fogja-meg azokat, a' mik az Isten lelkéé. *Pſalm. 44.* *Pſalm. 34. v. 2.* *1. Cor. 2.*

Félre tette ő moſt egy ůdeig, mind hatalmaſságát, mind igazságát: oh! meg-foghatatlan kegyeſség! nem jő Királyi ſeregivel, nem jő fegyverben, le tette oldalárul a' kardot, viſzſza tette nyilait a' tegezbe, le bocsátotta

kéz-iján az inat, mert tudta jol, hogy ha személlyét meg nem változtattya, nem vigaságot, hanem szomoruságot, nem barátságot, hanem félelmet indit szivünkben, s' nem hogy eleibe mennénk, de inkáb távulrul kerûllyük, hogy személlyében ne lássuk, hogy szemeit el kerûlhessük, és meg-érdemlett bûntetését el távoztathassuk.

Azért mással biztat Szent Máte. *Ecce Rex tuus venit tibi manſvetus.* Imé a' te Királyod szeliden jô néked, nem jô mint ama' kegyetlen Nabugodonozor, a' ki fegyverrel az egész földet birodalma alá akarta hajtani. *Judit. 2.* Nem jô, mint ama' telhetetlen Nagy Sándor, a' kinek nem elég volt egy részét a' világnak meg-holditani, hanem mindenestûl fegyvere alá akarta hajtani, mert ezek fenevad modgyára jöttenek, mint Tigrisek, mint oroszlányok; e' pedig ugy jô, mint a' szelid bárány: e' lészen az, a' ki felôl Jeremiás azt jövendôlte: *Quaſi agnus manſvetus, qui portatur ad victimam. Jerem. 11.* Mint a' szelid bárány, a' mely az áldozatra vitetik. E' lészen az a' bárány, a' mellyet maga bûneivel terhelt-meg a' világ, és ô azokat fel vévén ki viszi a' földrûl, de midôn illyen szelidségét láttyatok, abban biztotokban tovább ne vétsetek, mert a' ki bárány a' jokhoz, oroszlány lészen a' gonoszokhoz, ô szeliden jô, hogy mi-is szelid ártatlansággal, és fedhetetlen élettel kedveskedgyünk. Mellyet mig meg-beszéllek, legyetek figyelmetesek.

Judit: 2.

Jerem. 11.

Propoſitio.

Minden cselekedetit Urunknak, elôbb, hogy sem mint a' világ látná a' régi szolgaiban, és Profétáiban, ki képzette az Atya Isten, bôjtölését, és teste sanyargatását Illyés Profétában, a' halottaknak fel támadására valo hatalmát Elizæusban, szenvedését Jeremiásban, bôlcseségét Salamonban, de szelidségét kiváltképpen Moysesben; mert valamint ez közben jároja lévén a' Zsidó népnek,

leg

leg többet tűrt el tőle, és haragját látta az Istennek, magára kivánta azt forditani; ugy a' mi szerelmes Meg-váltónk mindenekkel jol tett, s'még azon fellyűl azoknak bűntetését magára forditotta.

Moysesről a' Szent Lélek azt jedzette fel; *Num. 11. Erat Moyses vir mitissimus, super omnes homines qui morabantur in terra. Num. 12.* Moyses leg szelidebb férfiu vala minden embereknél, kik a' földön laknak vala, és azért, *Dilectus Deo, & hominibus.* mind az Isten előtt, s'mind az emberek előtt kedves volt, ugy mond a' Sirák fia. *Eccl. 45.* Es ugyan ezért a' szelidségéért inkáb választotta őtet a' nép előljárojának, mint magát az Istent, mert mikor ez kőzikben le jőtt, menydőrgésben, villámásban tűzben jőtt le, kitől meg ijedvén azt kiálták egyenlő szoval: *Loquere tu nobis, & non loquatur Dominus, ne fortè moriamur.* Hallad é Moyses? a' te szelidségedet immár ismérjük, kit ha meg-bántunk-is, kesz vagy meg engedni, sőt te esedezel érettünk, azért te szoli, te járj előttünk nem az Ur, mert ez retteneteſnek látzik, félünk tőle, ne talántán, ha véttünk, mind meg-őllyőn bennünket. Mely rendetlen kéréseket eleibe terjesztette ugyan Moyses az Istennek, s'mégis nem csak azt nyerte-meg, hogy ő lenne elől járojok, és szoszollojok, hanem azon felyűl azt-is igérte, hogy holta után-is hasonlo szelid fejedelmet, és kalauzt ád elejekben, *Prophetam suscitabo eis similem tui. Deutor. 18.* Te hozzád hasonlo Profetát támasztok utánnad, *qui autem verba ejus, quæ loquetur in nomine meo audire noluerit, ego ultor exiſtam.* a' kinek szavait, és igéit, mellyeket mond, valaki nem halgatná, én lészek boszu állo érette

Num. 12. v. 3.

Eccleſ. 45. v. 1.

Deutoron. c. 18. v. 15.

S'kit véltek máſt annak lenni? hanem a' mái szelid Jésust, ez az, a' ki nem csak hasonlo, hanem meg-is haladgya Moyseſt szelidségével, mert e' felől mondatott

Isaiæ c. 42. v. 2. *Isaiæ 42. Ecce puer meus non clamabit, neque audietur vox ejus foris, calamum quaſſatum non confringet, & linum fumigans non extingvet.* Imé az én ſzolgám oly ſzelid, és cſendes, a' ki nem kialt, ſe nem hallatik oda ki az ô ſzava; A' meg-repedezet nádat el nem rontya, és a' fûſtölgô gyertya belet meg nem oltya. Szent János beſzédébûl pedig *Agnus Dei.* Iſtennek Báránnya.

Ki tetzik ennek ſzelidsége kûlômben mint Salamonnak cſak abbul-is, hogy mikor pompával vitetik bé Jerusálembe, nem lovon, hanem ſzamáron mégyen bé, a' mint hogy Salamont-is maga ſzamárára, vagy ôſzvérére ûltette Szent Dávid, mikor Királyságra fel kenettette, illyen parancſolatot adván felôle: *Imponite Salamonem filium meum ſuper mulam meam; ungat eum Sacerdos Sadoch,* 3. Reg. 1. v. 33. *canetis buccina, atque dicetis: vivat Rex. 3. Reg. 1.* ûlteſsétek fel Salamont az én fiamat az én ôſzvéremre, és kennye fel a' Pap Sadoch, és trombitát fuijatok, s' azt kiáltsátok: éllyen a' Király. Meg-becsûlletek ôtet a' ſzamár hátán-is, és minnyájan áldotnak kiáltották, Királynak vallották, mert mikor ſeregekkel és hadakkal jôhetett volna, ſzeliden fegyvertelenûl, ſzeliden jôtt; melyrûl Sz. Chryſoſt. hom. 23. ex div. in Matt. tom. 2. *Chryſoſtomus* igy ſzollott: *Vis cognoſcere manſvetudinem venientis? conſidera ſpeciem adventûs ejus. Non ſedens in curru aureo, pretiosâ purpurâ fulgens, neque aſcendit ſuper equum fervidum amatorem diſcordiæ & litis, qui de longinquo odoratur bellum, & cùm viderit ſangvineam pugnam, dicit in corde ſuo, bene factum eſt: ſed ſedet ſuper aſinam, tranquillitatis & pacis amicam. Hom. 23. ex div. in Matt. tom. 2.* Kivánod-é tudni annak ſzelidségét, a' ki jô? tekinthetze bé jövetele modgyára. Nem ûlt aranyas ſzekérbe, nem ôltözik bárſonba, ſem tajtékot hányo lora nem ûl, ugy mint arra, a' mely kedvelli a' viſzſza vonáſt, és harczot, a' mely

me-

meſzűnnen meg-érzi a' hadat, őrvendez a' trombita harſogására, és ha véres harczot lát, azt mondgya ſzivében: jol eſett: hanem ſzamárra ült arra, a' mely a' cſendeſséget, és békeſséget kedvelli.

Ez a' Király, a' ki néked jő, és ſzeliden jő, az az, nem cſak a' Zſidó népnek, nem Jerusálemnek, nem egéſz orſzagnak, hanem néked, Péternek és Pálnak, s'miért nem áldod? a' ſeregekkel mondván: *Benedictus, qui venit in nomine Domini.* áldott, a' ki az Ur nevében jő! hanem ha azt tartod, el mult annak jővetele, kit becsűllyek? oh! értetlen elme! nem tudod-é Szent Tamás tanitását, hogy ennek, mint Iſtennek valosága minden űdővel egy aránt vagyon, és érkezik, a' ki volt, a' moſt-is, és a' léſzen jővendőben is! Nem hallottad-é Szent Páltul, *Jeſus Chriſtus heri, & hodiè, & ipſe in ſecula. Hebr. 13.* A' Jeſus Kriſtus tegnap, és ma, és őrökké; Még nem ſzűletett volt a' földön, és immár-is látta Abrahám, s'őrvendezet rajta mint jelen valo Urának, *Abraham exultavit, ut videret diem meum, vidit, & gaviſus eſt. Joan. 8.* őrvendezve kivánta látni Abrahám az én napomat (ugymond az igazság) látta, és őrvendezett rajta. Ezer hatſzáz, és egy néhány eſztendeje mult halálának a' földön, de kérd-meg Szent Jánoſtul kicſoda, s'mikor őlettetett meg, és meghallod tőle, *Agnus, qui occiſus eſt ab origine mundi. Apoc. 12.* Ez az a' ſzelid Bárány, a' ki a' világnak kezdetétől fogva őlettetett-meg, az az, minden űdőben, ugy volt, ugy vagyon, és léſzen, mint mindenkor jelen lévő meg-váltod te néked jött, régenten, néked jő moſt, néked jővendőben, mert a' mint Szent Ambrus tanit: *Sicut enim ſemel pro nobis omnibus immolatus eſt, ita quotiescunque peccata donantur, corporis ejus Sacramentum ſumimus, ut per ſanguinem ejus fiat remiſſio peccatorum.* A' mint egyſzer min-

Hebr. 13.

Joan. 8.

Apoc. 12. v. 8.

S. Ambroſius hic.

nyájunkért fel áldoztatott, ugy valamenyiszer a' bűneink meg-bocsáttatnak, az ő testének szentségét és titkát veszűk, hogy az ő vére által légyen bocsánattya a' mi bűneinknek. Erted-é ezt értetlen ember? bizony ugy mond Szent *Chrysostomus*: *Si intellexeris, venit tibi; si non intellexeris, venit contra te*; ha érted, néked jő, ha nem érted, ellened jő, az az, ha becsűllőd, és szavát hallod, parancsolatinak engedtz, néked jő, de ha meg-veted, mint ha többé nem volna az, a' ki volt, ellened jő, sőt boszut áll érette az Atya Isten, *Ego ultor existam*. én ugy mond, én leszek érette boszu állo.

S. Chrysost.

Oh meg-bomlott eszű ember! valaki e' mái napugy nem becsűllőd, mint ha ma látnád szeliden valo jövetelét; mert attul féltelek én; a' mi Jerusálemen történt, meg-romlasz, és a' földhöz veretettel. Látta őtet szelidségében Jerusálem, de mivel meg-ismérni nem akarta előbb, mint meg romlanék, sirásra inditotta Urunkat, a' ki sirása közőtt zokogással azt mondá: *Si cognovisses & tu, & quidem in hac die tua, quæ ad pacem tibi.* Lucæ 19. Ah! nyomorult Jerusálem! ha meg-ismértél volna engem, leg főképpen ezen, a' te napodon, a' mely a' te békeségedre rendeltetett, de mivel nem ismértél-meg; a' te ellenségid környűl vésznek téged, és a' földhez vernek, mert a' te látogatásod napiát nem ismérted meg.

Lucæ 19.

Igaz, hogy egy felől eleibe ment a' város népe pálma fa ágakat hintett eleiben, de más felől törte elméjét, hogy ejtse kézben, hogy ölhesse-meg Jesust, az ártatlan szelid Bárányt; igy némellyek külső képpen mint Keresztyének becsűllik el jövetelét, űllik az ünnepét, de más felől arrul gondolkodnak, hogy, és miképpen vihessék végbe gonosz szándékokat, némellyek mi modon ejthessék-meg felebaráttyokat, némellyek mint nyomhassák el

az

az árvákat, és szegényeket, másók miképpen, és mely helyen szerezzenek alkalmatosságot a' bűnre.

A' mivel mit cselekesznek mást, hanem azt, hogy meg-feszitésére igyekeznek a' szelid Királynak Szent Pál mondása szerint: *Rursus crucifigentes sibimet ipsis Filium Dei, & ostensui habentes.* Viszontag meg-feszitik magoknak az Isten Fiát, és csúfúl tartyák. Miképpen lehet az, meg-tanit Szent Tamás. *lection. 1. in cap. 6. ad Hebr. Christus pro peccatis nostris semel mortuus est, cùm ergo peccas baptizatus; quantum in te est, das occasionem, ut iterum Christus crucifigatur, & sic contumelia fis Christo, in cujus sangvine te totum maculas.* Minnyájunk bűnért egyszer holt-meg a' Krisztus, tehát mikor bűnt tészesz a' ki meg-kereszteltettél, gyalázattyára válsz a' Krisztusnak, a' kinek vérében mindenestűl magadat bé kevered. Mely ha ugy vagyon lássad valaki vétz, a' szelid Krisztus ellen vétz, de soha annak kezét el nem kerűlöd, a' ki érette boszu állo, ki ha ûdeig halgat-is és el szenved, ugyan lesz ûdeje, a' melyben meg-bűntett, mert az ô szavaj azok, *Tacui, & semper silui, ut parturiens loquar. Isaiæ cap. 42.* Mindenkor halgattam, nem panaszolkottam ellenem tett gonoszságodrul, de, el jô ûdeje, hogy mint a' szűlô aszszony fájdalommal kiáltok, ki kiáltom az én szelid irgalmasságomat, ki kiáltom a' te kegyetlenségedet, és mindenek elôtt bűntetlek. Oroszlánnyá válik tudni illik akkor, az a' ki az elôtt szelidségével bárány volt.

S. Thomas lect. 1. in cap. 6. ad Hebræos.

Isaiæ c. 42. v. 14.

Nem jo az az okoskodás, szelid az Istennek Fia, nem ôrômest bűnteti a' bűnôst, sôt a' mint maga megvallya, nem azért küldötte Szent Fiát az Atya Isten, hogy ô általa itéltetsék, és veszteltsék el a' világ, hanem hogy ô általa ûdvôzűllyön, tehát én kegyetlen lészek, ô fölôttebb szeret engem, tehát én gyűlölôm, ô kegyelmes, és irgal-

irgalmas, tehát én bűneimmel boſzontom, legyen oka az irgalmaſságra. *Qui ſic de miſericordia ejus ſibi blandiuntur, ut à peccatis ſuis non emendentur, erunt maledicti.* A' kik úgy hizelkednek magoknak a' Kriſtuſnak ſzelidségével, hogy bűneikből ki ſe gondolkodgyanak térni, átkozottak léſznek. ugy mond Sz. Bernárd *ſer. 29. in Cant.* átkozot-tak, mert mind addig nevelik gonoſzságokat mig tellyeſséggel magokra nem haragittyák az Urat, és azért ő-is meg-vonván malaſztyát tőlök, arra jutnak, hogy a' kik jádzottak véle ſzelidségéért, végtére kétségbe eſvén meg ſzaporodott bűneiknek meg-bocsánattya felől, el kárhozzanak.

S. Bernard. ſer. 29. in Cant.

Nem tudom én ugyan, ha ma vannak-é illyenek közöttünk, de voltanak *Nazianzenus* Szent Gergely ůdejében, s' azért moſt is lehetnek, a' kikre felettébb nehéz tellett. *orat. 31. Irâ, & mœrore compleor propter meum Chriſtum.* Haraggal és buſulálſſal telem meg az én Kriſtuſomért ugy mond. Ugy de nem buſulſz azon; hogy a' miért ſzeretni kellene azért gyűlőlik, a' miért kedve ſzerint kellene járni, ellene vannak, a' miért inkáb becsűlleni kellene, azért inkáb meg-vetik, ő hallaſztya bűntetéſeket, és ők ſzaporittyák bűnőket, ő ſzelid, és az emberek kegyetlenek, ő pártokat fogja, és ezek vádollyák őtet, ő éleſzti őket, és ők meg-akarják feſziteni, *Irâ-& mœrore impleor, propter meum Chriſtum.* Ezekért haragſzom, és buſulok az én Kriſtuſomért. Igaz, a' mit Szent Pál mondott *ad Eph. 2. Eſt dives in miſericordia.* Gazdag a' Kriſtus az ő irgalmaſságában, de oh! mennyit vitt ezzel a' kárhozatra a' hamis őrdög, ezzel ki veſzi a' félelemnek zabolájat ſzájokból, és minden gonoſzra fel ſzabaditván, veſztére viſzi. Jol mondotta a' bőlcs, *Svavis eſt panis mendacij, ſed os ejus implebitur calculo. Prov. 3.* Edes a' hazugságnak kenyere, de a' ki azt éſzi, kővel tőlti-meg a' ſzáját.

Ephes. 2.

Proverb. 3. v. 20.

Igaz

Igaz Szent Dávid mondása: *Dulcis, & rectus Dominus.* de azért nem bátorságos ellene véteni, s' azért Szent Agoston *in Psalm.* 4. arra int: *Gaude, quia dulcis; time, quia rectus.* Örüly azon, hogy édes, és szelid; de fély attul, hogy igaz. Biztat üdeig az ördög, de miért? meg-mondgya *Eusebius Emissen. hom. de latrone. Immittit diabolus securitatem, ut inferat perditionem.* Bátorit az ördög, hogy el veszessen, dicsiri az Istennek irgalmasságát, de azért, hogy te szabadabban vétsz, és kézébe essél az igazságnak.

S. Auguſt. in Pſal. 4.

Euſebius Eniſſenus de latron.

Eszébe vette ezt Szent Dávid, s' azért igy szollott: *Misericordiam, & judicium cantabo tibi Domine. Psalm.* 100. Irgalmasságot, és itéletet éneklek néked én Uram. a' hol Szent *Hieronymus* azt kiáltya: *Audiant canticum misericordiæ peccatores, qui de salute sua desperant, audiant canticum judicij, contemptores, qui dicunt: misericors est Dominus, peccemus, indulgebit nobis Dominus. Venit tibi Rex tuus mansvetus.* Hallyák meg az irgalmasságnak énekét a' bűnösök, a' kik az ő üdvösségek felől kétségesek, hallyák viszontag az itéletnek énekét a' meg-utállók, a' kik azt mondgyák: Irgalmas az Ur Isten, csak vétsünk, meg-bocsáttya nékünk az Ur. Szeliden jött néked a' te Királyod.

Pſalm. 100. v. 1.

S. Hieron. hic.

Ah! te-is mutasd emberségedet! csendes lelki ismérettel fogadgyad, mert egyéb aránt, *Leo rugiet, quis non pavebit?* oroszlánnyá válik, a' bárány orditani fog; s' ki nem reszket belé? hogy örökké szelid légyen hozzád, egy kevés üdeig mig élsz, légy kegyes hozzája, s' megtapasztalod, hogy néked jött üdvösségedre szelidségével. Amen.

HUSVET NAPIAN,

ELSŐ PREDIKACZIO.

A' meg győzőtnek győzedelme.

Marci cap. 16. *Surrexit. Marci cap. 16.* Fel támadott.

A' Kinek szűletésekor szolgálattyára seregessen jöttenek volt le mennyégből az Angyalok, mire jutott végtére, elegendő képpén, és bővségesen meg érthettétek az el mult keserves napokban, a' mellyekben véres bajvivását az olajfák tetejétűl fogva, éppen a' Cálvária hegyének tetejéig láttátok, félre állottak volt tudni illik azok az énekes Angyalok egyen kivűl, s'ez-is nem arra a' végre állott melléje, hogy vagy mint a' paradicsom ájtaját tűzes pallossal oltalmazná, és őrizné, vagy mint egy ůdőben cselekedett az Izraël Királlya megszabaditására, ezereket ólne-meg ellenségi kőzzűl, hanem csak a' magános harczra való bátoritásra jelent meg, *Lucæ 22.* *Apparuit autem illi Angelus de cœlo confortans eum. Lucæ 22.* Jelenék pedig néki egy Angyal menyből bátoritván ótet (ugy mond Szent Lukács:) de o! keserves vigasztalás! bátorittya a' véres verettékkel el ázott ártatlan Jesust, de nem ád segitséget, könnyű néked biztatnod, Istennek Angyala, de vaj ki nehéz magánossan szembe szállani, hatalmas ellenségével, el fogta szivét a' szomoruság, el rémitette a' félelem méretségét, hozzá közelitett a' halál, O! rettenetes tekéntett! Nem heába izzadot bizony készűletekor a' harczra, mert által látta mi vége lészen bajvivásának, s' azért a' halálos veriték minden fe-

lől

lől ki ûtött testébûl. Félre állottak a' kardos Apostolok, a' kik igen ajánlyák vala szolgálartyokat, mikor ûdeje volt volna a' segitségnek, egy sem láttatott. Magánosson ment azért, mert a' kivántatott, hogy egyetlen egy ût. kûzzék-meg mindenek helett a' halállal, mint Dávid a' Goliáttal; melliyet mikor láték, el gondolám magamban, oda vagy édes bajnokom, mert még eddig soha senki győzedelmet nem vett a' halálon, s' más felől-is minden felől kiáltatik: *Expedit ut unus moriatur, quàm ut tota gens pereat.* Maga szava a' fő Papnak, jobb hogy egy hallyon-meg, hogy sem mint az egész nemzetség el veszen. Ki ment azért az el rendelt harcz helyre, s' mind addig kûszkôdött az el tûrhetetlen fájdalmak kőzött a' halállal, mig nagy kiáltások kőzött meg nem halna, *Clamans voce magnâ.* S' mit kiáltott? Szent Márk fel jedzette. *cap. 15. Exclamavit Jesus voce magnâ Deus meus, Deus meus ut quid dereliquisti me?* Nagy szoval kialta En Istenem, én Istenem miért hadtál el? *Et emissâ voce magnâ expiravit.* Es igy még az Attyátul is el hagyattatván fel adta lelkét, meg-holt. El temettetett, és koporsója ajtaja pecsét alatt zárattatott bé; oh! édes Jesusom! bár csak egyszer láthatlak vala még! hadd csokolgattam volna kezeiden, lábaidon ejtett sebeidet, hadd tôrôlgethettem volna Szent orczádat a' meg-alutt vérbûl ki! De min busulok? maga veszedelmére vett győzedelmet rajta a' halál: őrizzék bár a' Zsidók, vigyázzanak a' pogányok, kérkedgyék a' halál: mást beszéllenek az Angyalok, mást hirdetnek az Aszszonyok, mást látnak az Apostolok, *Surrexit.* Fel támadott. Oh! leg őrvendetesebb hir! fel támadott, hidd el a' te romlásodra válik ez, o halál! mert meg-jövendôlte ezt régen *Oseas* Próféta *cap. 13. Ero mors tua, ô mors!* Eddig te voltál az én halálom, de ez után én leszek a' te *Mare. c. 15.* *Osea c. 13.*

meg-rontód, a' te halálod. Nem tartoztathattya tudni illik a' koporsójára hengeritett nagy kő, mert ha Sámsont Gáza városának bé zárt kapui nem tartoztatták, annál kevesebbet tartoztattya ezt a' sullyos kő. Sámson néki állott a' város kapujának éjjel, és sarkából ki vetvén magával el vitte. A' mi dicsőséges Jesusunk pedig, a' halálnak, és pokolnak kapuit éppen őszve tőrte. *Lapidem sepulchri amovit, portas ferreas contrivit, portas mortis confregit, Patriarchas eliberavit. S. Gregor. hic.* Félre vetette a' követ, a' vas kapukat őszve rontotta, őszve tőrte a' halál kapuit, és a' halál rabságából a' Pátriárkákat ki szabaditotta, ugy hogy mikor fel támadását láttyátok, azt irhassátok alája, *Nil obstat virtuti.* Semmi nem álhat az erő ellen. Hozzá adgya Szent Gergely ezt a' magyarázását: *Samson mediâ nocte non tantùm non exivit, sed etiam portas tulit, quia videlicet Redemptor noster ante lucem resurgens, non solùm liber de inferno exivit, sed & ipsa inferni claustra destruxit. Hom. 21. in Evang.* Samson éjfelkor nem csak ki ment a' városbul, de annak kapuit is el vitte, mert a' mi Meg-váltónk, viratta előtt fel támadván, nem csak szabadon jőtt ki pokólbul, de pokolnak kapuit is el rontotta. Egy szoval *Absorpta est mors in victoria.* el nyelettetett a' halál a' győzedelemtűl, ugy mond Szent Pál *1. Cor. 15.* Hogy azért őrőmőtőknek oka legyen, meg-mutatom győzedelmét, a' meg-győzőtnek,

S. Gregorius hic.

S. Gregor. hom. 21. in Evang.

1. Cor. 15.

Propositio.

Több egyéb jeles ünnepek vannak ugyan, a' mellyekben kivált képpen valo vigaság illeti a' hiveket, de a' mái napon mind nagyobb okot ád réá a' lelki vigaságra, mert Szent *Chrysostomus* mondása szerint *hom. 5. de resurrectione. Omnes alij dies viventium in se tantùm continent gaudium, hæc etiam lætitiam defunctorum.* Más egyéb napokon csak azok vigadnak, a' kik még élők, ezen a' vigon,

S. Chrysost. hom. 5. de resurrect.

lágon, ma pedig azok-is vigadnak, a' kik ki multak e' világbul, mire nézve egyik a' Szent Atyák kőzzűl, mint Naziánzi Szent Gergely az emberi természetnek szűletése napiának nevezi, más az Isteni malasztok, és gratiák napiának; mellyek mind ugy vannak ugyan, a' tőlők adott okokért, de inkáb tartom én, a' meg-győzőtt győzedelme napiának, és azért nagy vigaság napiának, mert a' kik azt vélték, hogy hatalmat vettenek, hatalom vétetett rajtok, meg-győzettettek. Mi volt hatalmassabb az emberi nemzeten mint a' halál? mi volt inkáb rontója, mint a' bűn, mi volt kegyetlennyebb a' világon, mint az őrdőg, és imé oh! nagy győzedelem! ma mindenike megromlott, meg-győzettetett üdvőzitőnktúl. A' bűnt ugyan maga vállán vitte ki a' világbul; Az őrdőg felől-is Sz. *Chryſoſtomus* azt mondgya: *Sicut merebatur extinctus eſt, & quod laudum illi congruum epitaphium canemus. orat. 2. de Paſchate.* a' mint meg-érdemlette, ugy ki végeztetett, s' micsőda halotti dicsíretet mondgyunk felőle, hanem azt: *Crux te proſtravit, vitæ author tibi necem attulit, exanimis es, mortuus, immobilis, iners, ſerpentis licèt figuram ſerves, in ſublimi loco ignominiosè pendes.* Eregy gyalázatos őrdőg, kérkedgyél hatalmaddal! a' Kereszt le vert téged, az életnek alkotója meg-őlt, halva fekszel, meg-mozdulhatatlanná, fegyvertelenné lettél, kigyo formád vagyon, de rézzé váltál, és gyalázatossan függesz. *S. Chryſoſt. orat. 2. de Paſchate.*

A' bűnről Szent Pál azt irta: *ad Roman. 8. de peccato damnavit peccatum in carne.* Az istennek Fia a' bűnős testnek hasonlatosságában, a' bűnből kárhoztatá a' bűnt a' testben. az az, Szent Agoston szerint, *Per hoſtiam expiatricem peccati, ſcilicet per corpus ſuum crucifixum, abolevit, ſuſtulit peccatum.* A' bűnt el törlő áldozat által, a' fel fe- *ad Rom 8. v. 3.* *S. Auguſt. hic.*

szitett teste által el tőrlötte, el vesztette; avagy, a'mint Szént Anselmus magyarázza: *De morte sua, quæ erat effectus peccati damnavit id est destruxit.* Az ő halála által, mellyet okozott a' bűn, el tőrlötte a' bűnt; oh! vigadgyatok bűnösök! mert nem szükséges immár a' sok véres áldozat a' bűnért, *Sangvis Domini nostri Jesu Christi emundat nos ab omni iniquitate. 1. Joan. 1.* Az Ur Jesus vére ki tisztit bennünket minden bűnből.

S. Anselmus hic.

1. Joan. 1. v. 10.

De a' halálnak-is el rontására volt halála, mert noha ugyan lehetetlennek láttatott a' hitetlenek előtt dicsőséges győzedelme, de ugyan végbe ment, maga eszközével, és fegyverével ölte-meg üdvözitőnk. Mire nezve bölcsen mondotta *Basilius orat. 38. Deo nihil impossibile pronuntiatur, nam ubi opus molitur, impossibile Deus demolitur.* Azt szoktuk mondani, semmi nincsen lehetetlen az Istennél, mert a' hol mit szándékozik cselekedni, ottan el rontya a' lehetetlenséget, ő vesszedelemmel bátorságot, és bátorsággal vesszedelmet tud szerzeni, ő a' fel oldással megtud kőtözni, és a' meg-kőtözéssel fel oldozni, az élettel meg-ölni, és a' halállal meg-eleveniteni, és az ellenséget maga fegyverével meg-ölni. Nézd el a' régi üdőket, mivel ölte-meg Dávid Goliátot? hanem maga tulajdon kardgyával, mivel vette fejét Holofernesnek a' fel ékesitett Judith? hanem maga fejénél függő fegyverével. Valoban ugy mond *Ennius, Speciosa victoria æmulum suis telis conficere, ut pugnatoris arma tuis videantur militare trophæis.* Szép és dicsőséges győzedelem az ellenséget maga fegyverével el veszteni, ugy hogy, az ő fegyvere a' te dicsőségednek szolgállyon.

Basilius orat. 38.

Nagy bátorság volt az őrdőgtől, egy nagy halat késeziteni Tobiásnak el nyelésére, de oh! mely nagy haszna-ra vált Tobiásnak! nem elégedett-meg véle Tobiás, hogy

azon

azon halat ki vonta a' pártra, meg-ôlte, hanem azon halnak belsô részivel, a' mellyekben ôtet el akarta az ôrdôg temettetni, magát az ôrdôgôt azokkal fûstôlte ki Jegyesének Sárának házából, és a' ki több férfiat ôlt-meg az elôtt, mihelett Tobiás a' halnak belsô részeit kezdette pörsölni a' tûzôn, el kergettetett, gyalázatot vallott, és maga fegyverével veszteteti el. *NB. potes referre casum.*

Szintén igy bánt a' mi dicsôséges Meg-váltónk, mind egyik, s' mind máſik ellenségével, mert fel támadásával földhöz verte ôket, fegyvereket el vette, és magok fejére, s' veszténe forditotta. Nem tudta ama' jámbor Joſef mit csinál, mikor koporsóba tette az életet, de tudta az, a' ki meg-holt, hogy maga életével kell a' halálnak meg-halni, és el temettetni, az ô el temetése az el temettetteknek fel támaſztására fordul, *Mortuos certè erat liberaturus Chriſti tumulus, & mors futura mortis exitium, & paſſio paſſionum, officina medica.* A' Kriſtus temetése máſokat volt ki ſzabaditando temetésekbûl, az ô ſzenvedése máſok ſzenvedésének orvos patikájává lett. *Baſilius Seleuc. orat. 11.* mert azon ſzempillantásban, a' melyben meg-holt, poklokra ſzállott le, és az ott valo foglyokat-is ki ſzabaditotta a' halálnak tômleczébûl, *Venit jubere, non ſuccumbere. Illuſus eſt prœliator noſter in mundo, neſcivit, quam hic ſtragem procuraret inferno.* Alá ſzállott (ugy mond *Eniſſenus hom. 1. de Paſchate.*) de parancsolni, nem engedni; Meg csufoltatott a' világon a' mi bajnokunk, de nem tudta a' világ, minémû csapáſt tészen poklokban, nem elég volt tudni illik Kriſtus Urunknak, hogy ezen a' világon bujdosó ôrdôgôket ſanyargatta, ûzte, kergette az emberekbûl, hanem tulajdon lako helyekben is meg-rontotta, gyôzedelmeſen jôtt fel dicsôségben; *Per conditionem quidem mortis traditus putabatur inferno, ſed de inferis redijt cum ſui*

Baſil. Seleuc. or. 11.

Eniſſenus hom. 1. de paſchat.

Eniſſenus hom. 6. de paſchat.

sui triumpho, ut sic dixerim, gladio percussoris armatus. Enissenus hom. 6. de Pasch. Azt vélték vala, hogy a' halál poklokra adta volna Kristust, de nagyobb dicsőséggel tért-meg a' világra, mert ugy jött viszsza, mint az ő meg-ölőjének fegyverével fel fegyverkezett. Oh! örvendetes nap! a' melyben ezek történtenek! Nem lehet nagyobb győzedelem, mint mikor az ellenségnek fegyvere kezéből ki vétetik, és azzal ölettetik-meg, ki vette Jesus, és meg ölte. Nem lehet semmi dicsőségesebb, mint az ellenséget maga országába bé kergetni, és ottan-is minden erejéből, hatalmából ki forgatni, bé kergette Jesus, a' halált, és az ördögöt, s' tulajdon helyekben-is hatalmokbul ki forgatta.

Csak árnyék volt Sámsonnak ereje a' Kristus erejéhez, és győzedelméhez képest, mert noha nagy erő volt a' réá rohant oroszlányt meg ragadni, és meg-fojtani, s' az után nagy dicsőség azon meg-ölt oroszlánynnak szájából életre valo mézet szedni ki, de mind nagyobb volt a' halálbul életet ki hozni; Juthat eszetekbe Sámson cselekedete *Judicum cap. 14.* Le ment volt ő Tamnatába, és imé úttyában, eleibe jő egy rettenetes oroszlány, szikrázo szemekkel, fel borzatt serénnyel, foga csikorgatásával, nagy orditással; s' mit csinálsz, mi tévő leszesz jo Sámson? ha meg-futamodol, el ér, ha meg-várod, el szaggatt, ha meg-visz véle meg-győz; Ah! nem fél semmit Sámson! maga ugrik eleiben, agyarát meg-ragadgya, csak ugy bánik véle, mint egy kossal, minek utánna azért meg-ölte volna, egy néhány nap mulva viszsza tér Sámson, hogy lássa a' meg-ölt oroszlányt, és imé a' szájában egész raj méhet talál, mézet vészen ki belőle, s' azt eddegeli jártában; Illyen mesét támasztván belőle: *De comedente exivit cibus, & de forti dulcedo.* Az évőbül étel,

Judicum cap. 14.

és

és az erősbûl édesség jött ki: kicsoda fejtheti ezt meg? Akkor senki sem, de meg-fejtyük mi ma minnyájan, mert láttuk kicsoda, s' kivel vitt-meg ugy mint Krisztus Urunk a' halállal, de győzedelmet vévén rajta, oh! mely édes eledelt talált benne! maga szent Testét ki vette, minnyájunk eledelére, és oly életet hozott ki belôle, a' mely ôrôkké soha meg nem hal, valamint a' Sámson a' szájbul ett, a' mely száj ôtet meg-akarta enni, ugy a' mi Meg-válto bajnokunk, azon halálbul vett életet, a' mely ôtet el nyelte.

A' Rhinoceros fene állatrul azt irják, hogy akár mely más erôs fenevaddal harczollyon, mindenkor ô vészen győzedelmet, s' azért képe alá azt irták a' tudósok: *Non redeo nisi victor.* más képpen nem térek-meg, hanem győzedelmesen. Illyen volt a' vitéz Fejedelmek közzûl Julius Császár, Nagy Sándor, Nagy Károly, és Theodoricus, a' kinek dicsiretire *Ennodius* igy szollott: *Si Regis mei bella numero, tot invenio quot triumphos, congressui suo nullus hostium, nisi qui laudibus adderetur occurrit, tuis militavit trophæis, qui tuæ restitit voluntati, nam semper aut pietatis tuæ peperit subjectus gloriam, aut qui præsumpsit tela virtuti*; Hogy ha én az én Királyomnak számlálom hadait, annyit találok, a' mennyi győzedelme volt, soha senki te veled meg nem ûtközött, a' ki meg-győzettetvén dicsiretedet nem nevelte volna, csak a' te dicsôségednek vitézkedett, valaki ellened állott; mert vagy dicsôséget szerzett néked tôled meg-győzetvén, s' magát meg-alázván, vagy ha vakmerô képpen szembe szállott, a' te erôdnek fegyvert adott kezébe. De jobb igazsággal mondhatom én ezeket a' halottaibul fel támadott Urunkrul, mert minden ellenségit meg-tapodta, és azért nem csak azt irom képe alá, *Non redeo, nisi victor*: nem *Ennodius.*

térek meg, hanem győzedelmesen; de azt-is oda teszem, *Non ego revertor inultus.* boszu állás nélkül nem térek meg, hogy így valaki ezeket olvasla, eszébe jusson erős harcza és dicsőséges győzedelme az én Jesusomnak. s' ki ne örvendezzen? *Triumpha Jesu!* Erőtlennek láttatott lenni szenvedésében ő, de hallyad felőle Sz. Pált, *Quod infirmum est Dei, fortius est hominibus. 1. Cor. 1.* A' mi Istenben erőtlenség, erősebb az embereknél; A' mely szókra Szent Ambrus D. így szoll: *Infirmum Dei, non est infirmum, quia infirmitas Christi magna victoria est, vicit enim cùm victus videretur.* Az Isteni erőtlenség, nem erőtlenség, mert a' Krisztus erőtlensége nagy győzedelem, mivel akkor vett győzedelmet, mikor meg győzettetett.

1. Cor. 1. v. 25.

S. Ambrosius D.

Igaz ugyan meg-holt Jesus, de hallyátok mit mond felőle *Chrysologus* Szent Péter: *Resurrectionis gloria sepelivit morientis injuriam.* A' fel támadásnak dicsősége el temette a' meg-hólton történt boszuságot, az az, rettenetes volt, és iszonyu az ő Szenvedése, rettenetes és iszonyu az ő halála, de oly nagy az ő fel támadásának dicsősége, hogy azok mind feledékenségbe meheszenek ehez képest. Mert jol tudgyátok, hogy ő csak magánoson holt-meg, de sokad magával támadott fel, *Descendit:* ugy mond Sz. Ignátz. M. *ep. 5. ad Trallensem. Christus in infernum solus, ascendit verò cum multitudine, & disrupit maceriam quæ erat à sæculo.* Maga szállott le poklokra, de nagy sokasággal jött fel, minden zárjait, és sövényit, erősségit el rontván, a' mellyet világ kezdetétől fogva soha senki el nem ronthatott. *triumpha, &c.*

S. Ignatius M. ep. 5. ad Trallens.

Ollyannak láttatik én nékem most Krisztus, mint ama' tengeri hal, Xiphiás nevű, a' melynek ollyan az orra, mint a' pallos, és meg-hadgya magát fogni a' hálóval, s' mikor immár a' tele hálot vonszák, annak sinyegit által vágja, s' nem csak magát, de a' több halakat-

kat-is ki szabadittya, és azért a' mondatik felôle : *Discerpens exit :* szaggatván mégyen ki ; Igy a' mi dicsôsséges Urunk-is hatalmának pallosával ki vágta magát a' halálnak hálójából, s' nem csak magát, de sokakat szabaditott, s' talán ezt látta Szent János, mikor két élû pallost látott a' szâjában, mert Szent Agoston szerint *in Psalm. 56. Noli attendere inermes manu, sed os armatum, habet ille gladium bis acutum, & occidentis, & resurgentis, & resurgens percussit eos, & divisit ab eis, quos faceret fideles suos.* Ne nézd te az ô fegyveretlen kezeit, hanem fegyveres szâját, vagyon ô néki két élû pallossa, mind meg-ôlônek, s' mind fel támadónak pallossa ; ezzel csapta-meg ellenségit, és el választotta tôlôk az ô hiveit. Oh! boldog vigasság ! félre állyatok most minden bus gondolatok ; *Resurrectio mortuorum non sinit nos lugere. Chrysost. hom. 2. in ep. ad Cor.* A' meg-nyert halottak fel támadása, nem engedi, hogy szomorkodgyunk ; Vigadgyunk tehát, és Szent Hieronymussal azt adgyuk a' hálát : *Gratias tibi Christe Salvator tuæ agimus creaturæ, quòd tam potentem adversarium nostrum, dum occidereris occidisti. in epitaphio Nepotiani.* Kôszônnyük, és hálát adunk érette néked, édes meg-vált Kristusunk, hogy oly hatalmas ellenségünket, mikor meg-ôlettetnél, meg ôlted. Légyen dicsôsségedre, *Victoria victo.* gyôzedelem a' meg-gyôzettetnek.

S. Augusst. in Ps. 56.

S. Chrysost. hom. 2. in ep. ad Cor.

Ti pedig Keresztyének min búsulhattok ez után, mert eddig csak a' volt a' búsulásunk oka, hogy meg kell halnotok, de immár játék a' halál, mert a' mint el nyél, ugy ki kell adni gyomrából ; a' min kivált képpen ôrvendezvén Isaias Próféta lelki, és profétiai látásában azt mondotta: *Vivent mortui tui, interfecti mei resurgent, expergiscimini, & laudate, qui habitatis in pulvere. cap. 26.* Meg-elevenednek a' te halottaid, az ên meg-ôletteim fel tá-

Isaiæ c. 26. v. 19.

madnak, serkennyetek fel, és dicséretet mondgyatok, a' kik a' porban laktok.

Nincsen immár okunk a' haláltul félelmünkre, mert *Capitis gloriam sequentur membra. Gregor. lib 14. mor.* A' fejünk dicsőségét követik az ő tagjai-is *Omnium enim revixit saluti, qui pro omnium peccatis addictus est passioni.* Minnyájunk üdvösségére támadott fel, a' ki minnyájunk bűniért adatott a' kinszenvedésre. örvendezzetek azért, és halálig örvendgyetek, senki azért meg ne szomorodgyék, hogy üdeig teste meg rothad, halomba hányatik csontya, mert igaz az Istennek fogadása: *Ossa vestra quasi herba germinabunt. Isaiæ cap. 66.* A' ti csontaitok mint a' fű fog cserázni. fel támadnak. &c. örvendezz én lelkem, mert te kedvedért támadott fel a' Krisztus, el távozol valamikor kedves társadtul testedtül, de jo reménségben légy, mert ezen csontokban te ujitod-meg a' velőt, ezen ereimben te melegited-meg véremet, ezen testemet te emeled fel a' porbul, mert minden hatalmát el rontotta a' halálnak, a' meg-győzött győzedelmes Istenünk; Ezt áldgyátok, ezt dicsérjétek minnyájan, és soha azt mondani meg ne szűnnyetek: *Gloria victori, victoria victo.*

Gregor. kb. 14. moral.

Isaiæ c. 66. v. 14.

Dicsőség a' győzedelmesnek, és győzedelem a' meggyőzettetnek, ki él, és uralkodik mind örökkön örökké. Amen.

HUSVET NAPIAN,

MASODIK PREDIKACZIO.

Vig ki keletünk a' Krisztus fel támadása napia, mert azon cserázott ki a' mi üdvösségünk.

Sur-

Surrexit. Marci cap. 16. Fel támadott. *Marci cap. 16.*

EL kedvetleníti a' szánto vető embert, a' kertészt, és major gazdát a' hoszu télnek fergetege, sokáig tarto fagya, és el tűrhetetlen hidege, de ugyan ûdő jártával, mikor vélekedésén kivűl hirtelen egy meleg déli szél támad, a' mely meleg fuvatalával mint egy élő lélekzettel mind addig fujja a' földnek szinét, mig a' megolvasztott havat bé nem itattya a' földel, mig a' fenekig jéggé vált vizeket meg nem higgasztya, mig a' hoval bé boritott, és mint egy el őszült mezőket gyönyörkőttető zöldségre, mint egy meg-iffiudott állapotra viszsza nem téríti. Mikor az előre vető verőfény ki ád rajta a' sötétségen, s' tűzes hajnala után maga-is aranyas öltözetében nagy fényeſségben ki mutattya az égen dicsőſségét, s' le szegezvén a' földre sugárit, minden fáknak, füveknek, és virágoknak gyökerit melegiti, és éleszti. Ah! akkor simább homlokkal mosolygobb tekéntettel, vigabb szivel, kél fel a' gazda ember, ki fordul a' mezőkre, kerteit el járja, és azon őrvendez, hogy mindenek élete meg-tért- Igy a' mi tekélletes Anyánk is az Anyaszentegyház valameddig a' hitétlen szíveknek hideg fagyát emlitette, a' kegyetlen kinzásoknak fergetegét beszéllette, és a' gyilkosoknak tolvaj cselekedeteket, ugymint az ártatlan Jesusnak meg-ölését, és annak halálát szemlélte, minden vigaságtul meg-szűnt, keserves volt az ő éneke, s' minden öltözete szomoru gyász; mert egynek halálával mindenek élete el fogyott, de minek utánna el mult a' fergeteg, vége lett a' kinoknak, meg-győzettetett a' halál, azzal vigad, a' mivel vigasztallya szerelmese, *Jam hyems* *Cant. 2.*

transiit, imber abiit & recessit surge. Cant. 2. El mult immár a' tél, el távozott a' fergeteg, kely fel, és örvendezz. De micsoda tél mult el? micsoda fergeteg? *Origenes* Kristus képében meg-fejti. *Ego pro te sustinui rabiem tempestatum, ego fluctus, qui tibi debebantur excepi, tristis est facta anima mea propter te usque ad mortem, surrexi à mortuis, fractis mortis januis, & inferi vinculis dissolutis, ideo dico tibi surge. hom. 2.* El mult a' Kinszenvedésnek tele, mert te éretted én szenvedtem a' fergeteg dühősségét, a' mely habok tégedet boritottak volna el, azok te heletted engemet vertenek, én reám omlottanak, te miattad halálig szomorkodott lelkem, de most fel támadtam halottaimbul, fel törvén a' halálnak kapuit, és el szaggatván kőteleit pokloknak, azért mondom kely fel, és örvendezz. Ennek kedvéért fel serkenti a' gyümölcsöket, és a' virágokat. *Eccles. c. 39.* és azt kiáltya reájok: *Audite me divini fructus, & quasi rosa plantata super rivos aquarum fructificate. Quasi libanus odorem suavitatis habete, florete flores quasi lilium, & date odorem, & frondete in gratiam, & benedicite Dominum in operibus suis.* Halgassátok engem szent gyümölcsök, és mint a' vizek folyási mellet plántáltatott rosa gyümölcsözzetek. Mint a' libanusnak, gyönyörüséges illatotok légyen, virágozzatok virágok, mint a' lilium, és illatozzatok, és ágazzatok kedvessen, és áldgyátok az Urat az ő cselekedetiben. El mult a' győtrelmeknek tele, ki költ, ki csirázott az el vetett mag Kristusnak szent teste, dicsőséggel virágzik, a' mint Szent *Maximinus* szoll: *serm. de Resurrectione. Refloruit caro Domini, cum de sepulchro germinavit, & in floris modum cunctis hominibus immortalitatis efflavit odorem.* Ujjobban virágzott Urunk szent teste, mikor a' koporsobul fel csirázott, és virág modgyára minden emberekre a' halhatatlanságnak szagával illatozott. Becsüllyétek minnyájan, és tisztel-

Origenes hom. 2.

Ecclesiast. cap. 39.

tellyétek, mert kőzőnséges kiáltása oda fel a' Szenteknek, *Dignus eſt Agnus, qui occiſus eſt accipere honorem, & gloriam, & benedictionem. Apoc. 5.* Mélto a' Bárány, a' mely megőlettetett, minden tiſzteletnek, dicsőſségnek, és áldáſnak fel vételére; őrvendeztetek a' minap előtte zőldellő ágak kőzőtt, moſt annál inkáb őrvendgyetek, mert az ő fel támadásával ki cſirázott, és ki kőlt üdvőſségünk. Mellyet mig meg-beſzéllek. legyetek figyelmeteſek. *Apoc. 5.* *Propoſitio.*

Ama' édeſdeden folyó beſzédű Szent Bernárd kivált képpen valo vigaſságra akarván a' hiveket inditani, üdvőzitőnk fel támadáſa napján, azzal biztattya, és mint egy bizonyos fogadáſokat téſzen, cſak őrvendgyünk, megléſzen üdvőſségünk, orſzágot nyerünk, dicsőſséget, és gazdagságot, s' minden győnyőrűséget. *Dabit Jeſus ſalutem, quia ſalutaris eſt, dabit Chriſtus regnum, in quo gloria, cum divitijs habetur, quia unctus eſt, dabit Nazarenus delicias, quia florens eſt.* Ah! őrvendezzetek, mert üdvőſséget ád a' Jeſus, a' ki üdvőſséges; orſzágot ád a' Kriſtus, a' melyben minden gazdagsággal eggyűt vagyon a' dicsőſség, mivel ő fel kenetett Király, minden győnyőrűséget ád, mert Názáretbéli, az az virágzo. Nem heába irattatott fel feje főlibe a' Kereſzten *Jeſus Nazarenus.* Názáretbéli Jeſus, az az virágzo Jeſus, mert a' mint akkor piros vérében virágzot, ugy dicsőſséges fel támadásával gyűmőlcsét termette üdvőſségünknek.

Volt ugyan eleinten győnyőrűségeſſen illatozó virágokbul kőtőtt koronánk, az az, ártalanságunknak illatozó ékeſsége, de ki eſett fejünkbűl, s' azért keſergette Jeremiás *Threnor. 5. Cecidit corona capitis noſtri.* Oda vagyon, ki eſett fejünkbűl az ékes kórona, de fel tétetett Urunktul fel támadáſakor, mert akkor tellyeſedett bé a' mit Szent Dávid által mondott *Pſalm. 131. Inimicos ejus in-* *Threnor. 5. v. 16.*

Psalm. 131. v. 18.

induam confusione, super ipsum autem efflorebit sanctificatio mea. Hebræa legit, efflorebit corona mea. Az ő ellenségét gyalázatba öltöztetem, ő rajta pedig meg-virágzik az én meg szenteléſem, avagy: meg-virágzik az én koronám. A' mely szot fel vévén Szent Ambrus azt kérdi *ser. 15. in Psalm. 118. Quæ est corona, quâ coronatur Christus, nisi gloriæ corona? Joseph coronam habuit castitatis, Paulus justitiæ, Petrus fidei singularium virtutum coronæ sunt, solus Christus habuit coronam gloriæ. In hac corona omnes coronæ sunt, quia gloria non portio unius coronæ, sed præmium coronarum est.* Mellyik az a' korona, a' mellyel Kriſtus koronáztatik, hanem a' dicsőſségnek koronája? Volt Joſefnek tiſztaság koronája, Szent Pálnak az igazságnak koronája, Szent Péternek a' hitnek koronája, minden magános joságnak meg-vagyon az ő koronája, de csak egyedül Kriſtusé volt a' dicsőſség koronája. Ebben foglaltatnak minden koronák, az ártatlanságnak, békeſséges türéſnek, szelidségnek, alázatoſságnak, koronáj, mert ez nem réſze a' koronának, hanem minden koronáknak jutalma, és igy fel támadásával meg-téritette el veſztetett ártatlanságunknak koronáját, s' véle fel ékeſitett, s' nem mélto-é? hogy vigadgyunk, és tiſztellyük? *Dignus est accipere honorem, & gloriam, & benedictionem:* Mélto a' tiſzteletnek, dicsőſségnek, és áldáſnak fel vételére.

S. Ambr. Serm. 15. in Psalm. 118.

Volt nékünk a' virág mellett jo izű gyümölcsünk-is üdeig valo boldogságunk a' földön, az után örökké valo mennyégben, de magva szakadott, mert egy torkos alma harapásával tellyes üdvőſségünk nyelettetett el, s' mibül remélhettük szaporodását? oh! átkozott torkoſság! buſult rajta az első kertnek alkotója, a' Paradicſomnak kertéſze maga az Iſten, s' mivel benn nem talált, kivül kereſett, és maga kebelében talált egy mag szemet, a' melyrül

rûl elégendô képpen szaporodhatnék az ûdvôsség, de nagy munkába állott, mennyekbûl a' földre, és a' földön annak gyomrában kellett el vetni, onnan fellyûl hozzánk által plántálni, bizony nagy kegyesség, és elmés szeretet, hogy a' mi ûdvôségünk fel kellyen, az Istennek Fia temettetik el; De nyertes ajándék, mert ô sem idegenittetett el Szent Atyától, s'a' mi ûdvôségünk-is ki csirázott, *Surrexit*, fel kôlt a' föld gyomrábul, s'minket is fel ébresztett *in spem resurrectionis*, a' fel támadásnak reménségére, a' mint mindgyárt meg is bizonyitották ezt, a' kik halva fekûttek, *Surrexerunt multa corpora Sanctorum*, Sok Szenteknek testei támadtanak fel; ezt bizonyitotta a' föld alatt való tômlóczbûl ki szabaditott foglyoknak sokasága, *Captivam ducens captivitatem*, mikor véle eggyûtt hordozta szabadságban a' régi foglyokat.

Régen meg volt ez fogadva, és igirve Krisztusnak, hogy ha el temettetik, s'fel vállalya az ûdeig valo halált, fel támad, és szaporán kél ki vele a' hiveknek-is gyûlekezete ûdvôsségre, *Si posuerit animam suam pro peccato, videbit semen longævum, & voluntas Dei in manus ejus dirigetur. Isaiæ c. 53.* Ha a' bûnért lelkét adgya, az az, meghal érette, hoszu életû magot lát, és az Ur akarattya az ô keze által szerencsés lészen. Az az Szent Hieronymus ként, *Videbit Ecclesias in toto orbe consurgere, & earum saturabitur fide.* A' lészen haszna, hogy az Anyaszent-egyházat szaporittya a' világon, és a' hiveknek hitivel meg-elégittetik; sôt *Fortium dividet spolia.* az erôsektûl vett prédáját el osztya, az az, a' világtul, és ôrdôgtûl a' kik erôsek, el vonnya a' hatalmát, a' bûnôst meg-tériti; a' hivalkodót méveséé tészi, az ôrdôg rabját az Isteni fiak szabadságára jutattya, és igy *Dividet præmia Sanctis*; annyira meg-szaporittya az ûdvözûlendôket ugy mond Szent

Isaiæ c. 53. v. 10.

S. Hieronym. hic.

Cyrillus Alex.

Cyrillus Alex. hogy ajándékit bőven oszthassa ki közöttök.

Nagy dolog volt ugyan arra reá állani, hogy másokért hallyon-meg, másokért temettessék el, de könnyen el hitette vele a' fel támadásnak dicsősége, és annak számlálhatatlan haszna, mert maga mondása volt: *Nisi gramen frumenti cadens in terram mortuum fuerit ipsum solum manet, si autem mortuum fuerit, multum fructum affert. Joan. 12.* Ha a' buza mag a' földbe esvén meg nem hal, magán marad, de ha meg-hal, sok gyümölcsöt hoz. A' mely szokat Urunkra magyarázván Szent Agoston azt mondgya: *Ipse Dominus Jesus erat granum mortificandum in infidelitate Judæorum, & multiplicandum in fide populorum.* A' pedig a' mag maga volt az Ur Jesus, a' kinek meg-kellett halni a' Zsidók hitetlenségében, hogy szaporodhatnék a' népeknek, és nemzetségeknek hitiben; meg-kellett halni, mert ha csak a' föld szinén maradott volna, vagy kevés, vagy semmi gyümölcse nem lett volna, és azért maga sem elégedett-meg azzal, hogy közinkbe le szállott, hogy a' Próféta mondása szerint: *Inclinavit cœlos, & descendit*, le hajtotta az egeket, és le szállott; nem elégedett azzal meg, hogy *Reclinavit eum in præsepio*, a' jászolban tétetett, hanem *mortuus est*, meg-is holt, és el temettetett, *Neque enim nobis nasci profuisset, nisi & mortuus esset*: Mert egyéb aránt (ugy mond *Toletus*) Nékünk születése halála nélkül nem használt volna, tehát eltemettetett, *ut officia mortis impleret, & mors morte moreretur, ut ex illius semine corporis, omnis humanorum corporum satio vitalem surgeret & levaretur in messem. serm. 19. de symbolo.* Hogy a' halálnak eleget tenne, és maga a' halál halállal halna-meg, és az ő teste el temetésébül, mint arra valo magbul az egész em-

Joan. 12. v. 25.

S. August. hic.

Toletus ser. 19. de symbolo.

beri

beri nemzetnek teſte eleven aratáſra kelne fel, és az őrök üdvőſségre fel emeltetnék, el kellett temettetni.

Oh! bóldog temetés! a' melybűl oly dicsőſséges fel támadás kővetkezik, *Surrexit*, fel támadott, fel kőlt ő és ime telik az Anyaſzent egyház hivekkel, telnek az Angyali el puſztult karok ſzentekkel, és minden felől csak az egy meg-holt Jeſuſnak hallatik dicsérete, dicsőſsége láttatik, tiſztelete nevelkedik, s' minnyájan azt kiáltyák, *Dignus eſt, qui occiſus eſt, accipere virtutem, honorem, & gloriam.* Mélto a' ki meg-ölettetett az erőnek, dicsőſségnek, és tiſzteletnek el vételére. Oda volt igaz életünknek, és üdvőſségünknek, a' jonak iſméretsége fájának magva, de a' ki azt plántálta, jobbat tudott helyébe tenni, ugy mint a' melybűl oly fa nőne, a' melynek gyűmőlcsébűl minnyájan élnénk, és alatta nyugodnánk; Annak okáért ugy rendelte (mert maga hatalmában állott, el temettetett) hogy a' kertben lenne; bizonyságom Szent Ambrus D. *lib. 7. in Lucam. Seminari voluit velut granum, quod acceptum homo miſit in hortum ſuum, in horto enim Chriſtus & captus, & ſepultus eſt, in horto crevit, ubi etiam reſurrexit, & factus eſt, ſicut ſcriptum eſt, ſicut arbor mali, inter ligna ſylvarum, ita frater meus in medio ſylvarum.* Ugy akart el vettetni mint a' mag, a' mellyet vévén az ember kertében vetette el, mert a' kertben fogattatott meg, és ott temettetett el Kriſtus, a' kertben nevelkedett, ott kőlt ki, ott támadott fel, és a' mint meg vagyon irva, ollyanná lett, mint az erdei vad fák kőzőtt, az alma fa, az én atyámfia az erdők közepén *Cant. cap. 2.*

S. Ambroſ. l. 7. in Luc.

Cant. c. 2. v. 3.

Nevelkednek az erdei fák, árnyékot tartanak üdeig, de csak tűzre nevelkednek végtére, az alma fa pedig mind árnyékot hajt, s' mind gyűmőlcsőzéſre nevelkedik, hogy ne csak győnyőrkőtteſſe árnyékával, hanem gyűmőlcsé-

vel táplállya-is az embert, ugy az emberek fiai kûlsô képpen nevelkedtek, méltoságokban árnyékot tartván, de nem gyûmôlcsöztenek, mihelett pedig az én Jesusom, a' földbûl ki nevelkedett fel támadása által, és fel kôlt; Ah! mint az alma fa gyûmôlcsel, ugy termett ûdvôsségûnkel, mert ha kérded Salamont micsoda az igaznak, ugymint Kristusnak gyûmôlcse, tehát meg-felel. *Fructus justi, lignum vitæ. Prov. 11.* az igaznak gyûmôlcse, az életnek fája, annyit tészen: az ô gyûmôlcse minnyájunk élete. Hadd dicsérjem tehát, engedgyetek meg azonban, *Dignus est accipere honorem.* mélto tiszteletre a' fel támadott Kristus.

Prov. 11.

Hozzá szoll ehez Szent *Anselmus*, és azt mondgya: *Occultus de præsenti sæculo mortuus est, sed per resurrectionem glorificatus crescit in totam latitudinem mundi, in quo & multum fructum affert. in Epist. ad Rom. 6. Si enim complanati &c.* Meg-kellett halni a' világon, de fel támadása által dicsôjtetvén, az egész világnak széleisségére terjedett ki, és sok gyûmôlcsôt hoz.

S. Anselm. in Epist. ad Rom. 6.

A' mely fárul mit jövendôlt *Ezechiel* az Isten fogadásábul ki tetzik *cap. 17. In monte sublimi Israël plantabo illud, & erumpet in germen, & faciet fructum, & erit in cedrum magnam, & habitabunt sub ea omnes volucres, & universum volatile sub umbra frondium ejus nidificabit.* Israëlnek magas hegyén plántálom, és ûltetem, ottan ágakat nevel, és gyûmôlcsôt terem, és nagy czédrus fává lészen, és alatta minden féle madarak laknak, és minden rôpûllô állatt feszket rak az ágainak árnyéka alatt, a' Zsidó bôtû forditya: *Suspendam illud.* fel fuggesztem ôtet magas hegyen, az az, meg engedem, hogy oda vitessék, és el oltattassék: de micsoda magass hegyre? *Theodoretus* igy fejti meg. *Excelsus autem mons Golgothas est ubi salutaris Crux*

Ezech. cap. 17. v. 23.

infi-

infixa est, deinde post passionem, & resurrectionem plantabo eum, & producet germen & fructum, faciet, quem orbis terrarum vindemians & depascens æternam vitam sperat. Az a' magas hegy Golgotha hegye, a' hová az üdvösséges Keresztet tétetett, szenvedése, és fel támadása után pedig bé tellyesedik az Isten szava, hogy ágakat nevel, gyümölcsöt hoz, mert az egész világ szedi, és eszi, és ételébül örök életet remél, s' nem-is ok nélkül szoll igy, mert a' czédrus fa rothatatlan képe az örökké valóságnak, hogy igy értessük, valaki ennek a' fel költ, és fel nevelkedett fának Krisztus Jesusnak ágai, sőt kezei alá folyamodik, kedvesebbet nem várhat, mint üdvösségét. *Theodoret. hic,*

Vétett légyen tehát bátor szegény Adám Atyánk, meg-téritettük immár kárunkat, egy halálnak alma fájábul, örök életnek csendes fájára akattunk, a' mellyet a' mi gonoszságunk ásott ugyan le, de az ő hatalma oly javunkra támasztotta fel, hogy valakik alatta legeltetünk, meg ne hallyunk. El kellett ő néki temettetni, hogy a' mi üdvösségünk ki csiráznék, fel kellett magasztaltatni, mert mi el estünk volt, meg-kellett halni, hogy mi élnénk. Csak azért is mélto, dicsőségre. Ellyen a' fel támadott Krisztus.

Ennek utolso dolgait visgálván *Gregorius Nazianzenus* a' gyilkos Zsidókra támad, oh! esztelen Zsidóság! a' mely kegyetlenségeddel haszontalanul agyarkodol, mit árthatz immár néki? nem nyomhatod el azt az élet fáját, ugy hogy fel ne kellyen, nem rejtheted ugy el, hogy ki ne tesék, nem ölheted ugy meg, hogy ne éllyen, sőt annál inkáb él, hogy ölöd, annál inkáb emelkedik, hogy tapodod, annál inkáb gyümölcsözik, hogy vagdalod, és sebessited, eddig magán volt, ezután minnyájan véle, és tőle függünk; Tudod-é mi végre történt, és en- *Gregorius Nazianz.*

gedtetett meg fel magaſztaláſa? tóviſſel koronázattya, halála, koporſójában ſötétsége? Nem arra a' végre, hogy a' te dühöſségednek elég tételsék, nem hogy boſzudat álhaſſad, nem hogy hatalmad láttaſsék, hanem *Sublimitas adverſus lapſum, fel adverſus guſtum, ſpinea corona adverſus mortem, & tenebræ propter lumen, & ſepultura adversus illam in terram reverſionem.* Azért lett fel magaſztaláſa, hogy minket el esésunkből magaſſan fel emelne, azért ivot epét, hogy a' mi meg-veſzet ſzánk izit meg-hozza, azért koronáztatott tóviſſel, mert mi bolondul akartunk uralkodni, halálunk ellen ő hojt meg, és azért temettetett el, hogy mi többé a' földbe viſza ne térnénk.

S. Gregor. hic. Ezek pedig (ugy mond Szent Gergely) mind orvoſság gyanánt történtenek, hogy a' mi nyavalyánkat gyogyitſa, mind oda czélozván, hogy a' honnan a' régi Adám ki esett, oda viſza vinne. De mit mondgyák többet dicsőſségére, hanem csak azt, *Surrexit*, fel támadott, tehát *dignus eſt &c.* ő fel támadott, de fel támadásával mire tanitott? mond-meg te dicsőſséges Sz. Pál, titkainak tanátſa, kétség nélkül, virága virágot, gyümölcſe gyümölcsöt, fel nevelkedet faja, elő menetelt kiván tőlünk, virágot, és illatozó virágot kiván, *Ut Chriſti bonus odor ſimus*, hogy példás életünkel Kriſtuſnak jo illattya legyünk, gyümölcſe jo cſelekedetünknek gyümölcsét, *Quomodo Chriſtus ſurrexit à mortuis per gloriam Patris, ita & nos in novitate vitæ ambulemus. ad Rom. 6.* Valamint ugy mond Kriſtus fel támadott halottajbul az Attyának dicsőſsége által, ugy mi is az életnek ujságában, vagy meg-ujjtásával járjunk. Mert ugyan-is ha életünket nem ujittyuk roſzrul jora, jorul jobra, veſzedelmeſen aluttunk el, nem halván kiáltását a' fel támadott Kriſtuſnak, *Surge, qui dormis, & illuminabit te Chriſtus.* Ah! méllyen el alutt Kereſz-

ad Rom. 6. v. 4.

reſztyén lélek! sőrkeny fel, imé fel támaſztottalak, ne aludgyál ugy el, hogy a' holthoz haſonlo légy! hallyad Uradat, tekints fel, és kőveſſed.

Fel támadott Kriſtus, ſoha többé viſzſzá nem tér koporſójába, fel támadtál te-is malaſztya által, ne térj viſza előbbi bűneidbe, hogy ha éppen meg nem holtál, de el ſzunnyattál, sőrkeny fel jorul jobra, mert a' tunyaság gyakor álom úttya a' halálnak, ſokſzor a' kik el aluttak, ſoha életekre fel nem sőrkentenek, azért félő, ha csak ſzunnyadozva élſz, az az, ſe meleg, ſe hideg nem vagy, hirtelen meg-is ne hally. Kely fel, és félre tévén ſzokott gonoſzságidat, űlly alája ennek a' fel nevelkedett gyűmőlcsős fának, koſtollyad kinſzenvedésének gyűmőlcsét, s' meg látod, hogy édes léſzen torkodban. *Fructus ejus dulces gutturi. Cant.* 2. űlly alája', és mondgyad Szent Agoſtonnal: *Obſecro mi Jeſu, ut mihi omnia amareſcant, ut tu ſolus dulcis appareas animæ meæ.* Ah! kérlek én ſzerelmem édes Jeſuſom! mindeneket tégy keſerűé, a' mik te kivűled vannak, hogy egyedűl te teſsél, téged ſzereſſelek mindenek felett, a' ki az én űdvőſségemet annyi változáſokkal kereſted. *Cant.* 2.

Altal mentél a' kegyetlen télnek fergetegén, ki keletre jutottál, érzettük virágod jo illattyát, édesdeden koſtoltuk gyűmőlcsét fel támadáſodnak, haſznát vettük fel nevelkedett fádnak, árnyéka alatt meg nyugottunk, és űdvőſségűnket meg-nyertük, élly őrőkké, s' ha kedves a' mi őrvendezésűnk, néked őrvendűnk, néked kivánunk őrőkké dicsőſségedre élnűnk; mert *Dignus es*, mélto vagy őrőkké valo dicséretre, és ſzeretetre.

Engedd azt, hogy őrőkké ſzereſsűnk.

Amen.

HUS-

HUSVET NAPIAN,

HARMADIK PREDIKACZIO.

Mélto annak ôrvendeznünk, a' ki két erôs ellenségünket meg-jádzotta, és erejekbûl ki forgatta.

Marci 16. *Surrexit, non eſt hic. Marci 16.* Fel támadott, nincs itt.

AKit az Angyaloknak nagy vigaſsága, és ôrömmel éneklett dicsérete között, az emberi nemzetnek kezébe bizott volt az Atya Iſten, annak jelen létét kedvelvén-é? avagy maga ſzükségét ki fizethetetlen adóſságiban tekintvén, mindgyárt kicſinységében pólyákkal kötöztette a' mi emberségünk, bizonyos reménsége lévén abban, ha kötözve tartya, minden adoſságibul ki menekedik, s' még azon felyûl országát-is el nyeri; de mivel harmincz három eſztendeig késlette meg váltságunkat, nem tudván kéſedelmet a' ſzeretettel, *Neſcit amor moras*, a' köz beſzéd ſzerint; a' kegyetlenségnek adta, a' mely mint ha elégtelen volna ennek meg-ſarczoltatására, kettôt vett társul, az ôrdögöt, és a' halált, hogy a' mit maga nem vihet végbe, ezek végeznék el. Oh! valóba bé kötött ſzemû ſzeretettel czimborált emberség! tudod-é kiknek adtad el Meg-váltodat? eggyiknek annak, a' ki el olthatatlan tûzzel gyujtya a' haragot ellene, a' máſiknak annak, a' ki az elevenek közzûl csöppig ki ſziván vérét, meg-hidegült teſtben a' koporſoban a' halottak közibe sûrgeti le tenni. Csak hogy nem tudta még

en-

ennek erejét sem eggyik, sem másik, jádzott az Istennek Fia a' kegyetlenséggel, jádzott az ördöggel, jádzott a' halállal, s' annyira meg is jádzottatta őket, hogy minek utánna mindent el követtek rajta, lánczokkal kötözték, lelkét belőle ki vették, el temették, Ah! akkor erejének győzhetetlenségével mindenikétűl fel szabadula, mert ugyan-is csak árnyéka volt ennek amaz erős Sámson, a' ki szerelmesétűl el adattatván a' Filistæusoknak, mind meg-várta azt, hogy erősebb, s' még erősebb kötelekkel kötözzék, s' mikor azok vigadozva clusolnák, álmából hirtelen fel sörkenvén, ugy őszve szaggatta minden köteleket, mint ha czérna szállal kötözték volna meg; valamit ki gondolhatott az ördög, el követte azt a' Zsidók dühősége által, valamit tehetett rajta, a' halál megcselekedte, ugy annyira, hogy többet semmit nem mivelhetne, *Vis tota mortis impleta est*, minden erejéből ki fogyván a' halál ugymond Szent *Chrysologus serm. 63.* a' kinek valamint Lázárra, ugy adott magára hatalmat, *Locum dat morti, licentiam sepulchro, ut tartarus habeat admittit, quatenus quod facturus est, divinum sit non humanum.* Enged a' halálnak, szabadságot ád a' koporsónak, és a' sirnak, megengedi pokloknak, hogy bé vigyék és nálok légyen, de mivel arra a' végre, hogy a' mit cselekedendő volt, nem emberi, hanem Isteni dolognak, és erőnek itéllye lenni. Meg-kellett áradni Jordánnak a' Josuë tábora előtt, oly bővön, hogy harmad napig mind nevelkednék arra a' végre, hogy mennél nagyobb viz száradna el előttők, annál nagyobb hatalmát látnák Istennek. *In hoc scietis, quòd Dominus Deus vivens est in medio vestri. Josue 3.* Ha csak kevés, és el apadott viz száradna el, talán nem értenék a' csudát, de mivel a' meg áradott viz fogy el hirtelen, abban tudgyátok-meg ugy mond, hogy ti közepettek

Chrysóleg. serm. 63.

Josue 3. v. 10.

elő az Isten. Meg-kellet szaporodni a' Farao kegyetlen kinzásinak ; *Ut mirabilius vincerentur.* hogy csudálatossabban győzettetnék-meg népével, ugymond Szent Agoston: *lib. 10. de civ. c. 8.* Meg-kellet sokasodni Israël halálának Babylonban, hogy hatalmát tudnák annak, a' ki a' halállal bir, s' akkor mondotta *Ezechiel* által *cap. 37. Ecce ego aperiam tumulos vestros populo meus, & educam vos de sepulchris vestris, quia ego Dominus cùm aperuero sepulchra vestra, & eduxero de tumulis vestris, & dedero spiritum meum in vobis & vivetis.* Imé én fel nitom a' ti temetésteket én népem, és ki vezetlek a' ti koporsoitokbol, mert én vagyok az Ur, s' meg-ismériték azt, mikor ki hozlak a' koporsókbul, és az én lelkemet adom belétek, és éltek. Igy meg-kellett a' mi szerelmes Jesusunk kinnyainak szaporodni, meg-kellett halni, és el temettetni elsőben, s' az után mutatni Isteni hatalmát, és erejét; Mellyek, mihelt végbe vitettek, mint ha álmábul sórkent volna fel, meg-hallotta régi kiáltását Szent Dávidnak: *Domine, Domine, exitus mortis! Psalm. 67.* Ah! Uram végezete vagyon a' halálnak, meg-hallotta sürgető sórkentését, *Exurgat Deus, & dissipentur inimici ejus, & fugiant, qui oderunt eum à facie ejus. ibidem.* Ah! támadgyon fel az Isten, és oszollyanak el az ő ellenségi, és szaladgyanak, a' kik őtet gyülőlték az ő szine elől. Meg hallotta a' Szentek busulását, s' mindgyárt oly dicsősségesséen támadott fel halottajbul, hogy nyilván valo győzedelmét az ördögön és halálon bizonyitaná a' föld meg-rendülésével, bizonyitanák a' halottak fel támadásokkal, a' poklokban lévők ki szabadulásokkal, bizonyitanák az Angyalok, *Surrexit, non est hic.* Ne keressétek a' koporsoban, mert fel támadott, nincsen itt. Kit, hogy örömmel dicsőithessünk, tovább is meg-mutatom győzedelmét, mind az ördögön, mind a'

S. Auguſt lib. 10. de civ. cap. 8.

Ezech. cap. 37. v. 12.

Pſ. 67. v. 1.

Ibidem.

a' halálon, a' kiknek hatalmából maga fel támadásával fel szabaditott minket. *Propositio.*

Mennél erősebb és hatalmasabb az ellenség, annál nagyobb dicsősége vagyon annak győzedelméért, a' ki bajt mert véle vini; Eleitől fogva pedig győzedelmes Meg-váltónknak oly két ellensége volt, a' melynek mása soha nem volt, nem-is lehet; az elsőről, ugymint az ördögről bizonyságot tészen Szent Job, és maga Krisztus Urunk, hogy mind földön, mind vizen, mind a' levegő égen leg hatalmasabb; A' földön, gondold el Sámsont, gondold el Dávidot, a' kik az oroszlányokkal, és medvékkel, mint az erőtlen bárányokkal csak ugy bántak, és ha az elmét gyönyörkőttető poëtáknak helt adtz beszédekben, a' kik a' valóságos erősséget képtelen hasonlatosságokkal állittyák, gondold el Herkulest, a' ki három fejű czerberusnak meg-romolhatátlan gyémánt fogait ősve tőrte, s' meg-ölte; gondold el Józont, a' ki a' fel háborodott tengereken vakmerő által evezése után reá ütött az arany almát őrző sárkányra, s' bőréből-is ki forgatta, s' mikor ezeknek meg-értetted erejét, hitesd el magaddal, hogy csak árnyékot láttal, mert nem mese, hanem Isteni igazság a' mit mondott e' felől Szent Job: *Non est potestas super terram, quæ comparetur ei. cap. 41.* Nincsen a' földön oly erő, és hatalom, a' melly ő hozzá hasonlithatsék, a' kirül, hogy kevessel sokat mondgyon üdvözitőnk, *Fortis armatus*, Fel fegyverkezett erősnek nevezi. *Luc. 11.* Nem fél ez a' viznek se mély örvényétül, se hajót rontó habjaitul, mert csak elejbe áll a' folyo viznek, s' mint ha csak egy kalánnal volna, fel hörpenti, meg-issza, és el nyeli, a' Szent Lélek bizonyságából, *Absorbebit fluvium, & non mirabitur & habet fiduciam, quod influat Jordanis in os ejus. Job. cap. 40.* El nyeli a' folyo vizet, s' csak nem-is ál- *Job. c. 41.* *Lucæ 11. v. 21.* *Job. c. 40. v. 18.*

mélkodik rajta, sőt reménsége vagyon benne, hogy még a' széles és mélly Jordán-is bé foly az ő szájába. A' levegő égen ki terjedett hatalma, mert annak fejedelme, Szent Pál mondásábul, *Ambulâstis secundùm Principem potestatis aëris hujus. ad Ephes. 2.* Ti eddig ugy mond a' levegő ég hatalmaságának fejedelme szerint jártatok; de maga-is Urunk a' sötétség fejedelmének nevezi, annyi az első ellenségnek ereje. A' máſiknak pedig, annak sem kevessebb, mert a' mint Szent Pál szoll felőle birodalmat vett mindeneken, *Regnavit mors etiam in eos, qui non peccaverunt. ad Rom. 5.* Országlott a' halál még azokon is, a' kik nem vétettek. Szent Dávid győzhetetlennek itéllette lenni, *Quis est homo, qui vivit, & non videbit mortem, eruat animam suam de manu inferi. Psalm. 88.* Kicsoda az az ember? a' ki él, el kerülheti, és halált nem lát? kicsoda az? a' ki meg-menti lelkét a' pokol kezébül? se Királyok, se Patriárkák, se Próféták, ezzel nem birtak. De oh! őrvendetes hir! meg-romlott ezeknek ereje, hatalmok el vétetett, és el vesztenek, a' mi győzedelmes Meg-váltónknak fel támadása által, *Inimici defecerunt.* őrvendezve kiált Szent Dávid. *Psalm. 9.* minnyájan vigadgyunk! mert el fogytanak, meg-romlottak az ellenségek; és a' mint azon Apostol beszélli, *Expolians principatus, & potestates traduxit confidenter, palam triumphans illos in semetipso. ad Coloss. 2.* Meg-foszt ván fejedelemségeket, és a' hatalmaságokat bátorságoſſan által vitte, nyilván dicsekedvén azokban önnön maga által, a' hol az a' szó *Traduxit* által vitte, annyit tészen ugymond Szent Agoston, mint, *publicæ ignominiæ exposuit*, nyilván valo gyalázatban hatta, és meg-jádzottatta őket; Minden fegyvere az ördögnek a' földön a' mi vétkeink voltanak, de ezeket mind fel ragadván, vállain vitte el előle, mert ő az, a' kire ujjal muta-

ad Ephes. 2. v. 2.

ad Rom. 5. v. 14.

Psalm. 88. v. 49.

Ps. 9. v. 7.

ad Coloss. 2. v. 15.

tatott Szent János, *Qui tollit peccata mundi.* ô az, a' ki el véſzi a' világ bûneit, akkor tudni illik, mikor a' Kereſztnek ſullya alatt, ki vitte a' Cálvária hegyére, hogy ottan temettetnének el, a' hol azoknak kezdôje Adám Atyánk temettetett volt el. Abban bizott volt az ôrdôg, hogy el nyeli a' Jordánt, de torkán akadott, csak elsô csöppe-is Kriſtus vérének, el merûlt abban a' vizben, a' mellyet oldalábul fakaſztott a' kegyetlenség, mert mind vizen, mind véren egyaránt ment elejbe, véle meg-vini ûdvôzitônk, *Jeſus Chriſtus venit non in aqua ſolùm, ſed in aqua & ſangvine.* 1. *Joan.* 5. Kriſtus Jeſus mind vizen, mind véren egyaránt jôtt; kétség nélkûl mindenûtt gyalázatban akarta hadni a' kevély ôrdôgôt, mivel nem csak magát nem féltette tôle, de azokat-is ki vette kezébûl, a' kiken uralkodott, s' azért ugy mond *Chryſoſtomus: Rectè dixit, traduxit, quia nunquam tam turpiter, & indecorè ſe geſſit diabolus, nam cùm eum ſe habere expectaret, etiam quot quot habuit perdidit.* Jol mondatik, hogy meg-jádzottatta, mert ſoha oly rutul, és gyalázatoſſan nem viſelte magát az ôrdôg, mivel mikor magát reménlené a' Kriſtuſt, akkor azokat-is el veſztette, a' kik hatalmában voltanak, belé veſzett tudni illik ô a' Kriſtus ſzenvedéſe, és véré tengerében, de a' kik véle voltak, mint a' romlott hajonak táblájához a' Kereſzthez ragaſzkodván ki uſztak ûdvôſségekre. A' levegô égen csûdálta ennek leg inkáb erejét Szent Job, és azért mondotta: *Nunquid illudes ei, quaſi avi. Job.* 40. Haſzintén meg-esik-is a' fôldôn, meg-esik a' vizen, és a' tengeren, de a' levegô égen véled-e, hogy meg-jádzottatod, mint a' madarat? Oh! eggyûgyû ember! csak te néked láttatott annak ereje hatalmaſnak a' levegô égen! Igen-is meg-jádzottattya ôtet, a' ki mindenûtt meg-gyôzi.

1. Joan. 5.

Job. 40. v. 24.

Tudgyátok-é mint ejtik-meg a' madarászok, a' levegő égben rőpdőső kőrmes kányát ? kelepczét emelnek fel néki magassan, és abban husst tesznek, mellyet a' magasságrul látván a' kánya, hozzá kap éles kőrmeivel, s' mikor a' husst ragadgya, akkor elik tőrbe, akkor csappanik réá a' kelepcze, mellyet meg-fogván a' madarászok, kőrmét el metélik, el metzik hegyét az orrának, és ugy adgyák a' gyermekek kezébe, hogy kedvek szerint sértések nélkül véle jádzanak; szintén ugy bánt ezzel a' mi szerelmes Meg-váltónk, emberi testet vett fel, azt tévén elejbe, hogy hozzá kapjon, el rejtvén Istenségét, mint a' tőrt, vagy félre fel állitván, mint a' csaloka kelepczét, tudván bizonyossan, hogy meg ragadgya testét, de mikor a' Zsidók által, mint éles kőrmeivel meg-ragadta, meg-szaggatta, és meg ölte; Ah! akkor réá csappant az Istenségének hatalma, meg-szedte kőrmeit, és minden erejét el vette, mert fel támadván dicsősségessen, gyalázatban hatta, ugy annyira, hogy minden gyermek sértése nélkül jádzék véle. Szent Gergely gondolkodása ez, a' ki igy szoll: *Quasi more avis illusus, divinitatis ejus laqueum pertulit, dum humanitatis ejus escam momordit. in lib. Job.* Mint a' madarat meg-jádzotta, mert Istenségének esett tőrébe, mikor emberségének eledeléhez, és tisztéhez kapott, azt meg-marván. Avagy ha tetzik, talán koporsoja volt az a' kelepcze, a' melyben meg-esett az őrdőg, mert a' mint szoll Josefrul, *Posuit illud in monumento suo novo. cap. 27.* ő tette volt testét Kristusnak az ő maga uj koporsojába, a' hol, hogy bizonyossan meg-fogódnék, *Advolvit saxum magnum ad ostium monumenti.* Nagy kővet hengerite a' koporso ajtajára, s' mi végre ? hanem hogy reá csappantaná arra, a' ki tolvajul szaggatta azon Szent testét, és igy, ha valahol bé tellyesedett Simon profétálása,

S. Gregor. in lib. Job.

Matt. c. 27.

lása, itten tellyesedett bé, a' mellyel *Lucæ* 2. azt mondotta: *Ecce positus est in ruinam, & resurrectionem multorum.* Imé ez sokaknak romlására, avagy meg esésére tétetett, és sokaknak fel kelésére, avagy fel támadására, az Ördögnek, és minden hozzá tartozando hatalmának, fel kelésére, és támadására a' benne bizó embereknek. *Lucæ 2.*

Ma tellyesedett bé, a' mit Szent Mátéнak *cap.* 21. mondott életében üdvözitönk, *A Domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris.* Az Urtul lett, ő cselekedte ezt, és imé minnyájunknak csudálatos dologgnak látzik. Micsoda ollyan csudálatos? az, a' mit nem értett az Ördög felőle, *Qui ceciderit super lapidem istum, confringetur, super quem verò ceciderit conteret eum.* Valaki belé ütközik, és reá esik erre a' kőre, meg-töretik az, de a' kire esik öszve töri azt. Kérdheti immár az Ördög azt a' mit az Aszszonyok más értelemmel kérdettek, *Quis revolvet nobis lapidem?* Ah! kicsoda hengeriti el a' követ? de késő azután arrul kérdezkedni, minek utánna bé tellyesedett, *Ipse conteret caput tuum. Genes. 3. v. 15. ex tern. 70.* önnön maga töri bé a' fejedet, ő rontya meg, s' azért jol mondotta *Enissenus Hom. 1. de Pasch. Confusus est prælior noster in mundo, nescivit, quam hic stragem procuraret inferno.* Megjádzottatott ez a' bajvivo a' világon, mert nem tudta minémű romlást, és kárt tészen poklon a' mi Meg-váltónk. Mely győzedelmére mit mondhatok jobbat, mint a' mit énekel az Anyaszent egyház, *Hæc dies, quam fecit Dominus, exultemus, & lætemur in ea.* Ez a' nap az, a' mellyet alkotott az Ur, vigadgyunk, és örvendgyünk benne, mert *Victor subactis inferis trophæa Christus explicat, cælóque aperto subditum regem tenebrarum trahit. Idem.* Meg-győzvén a' poklot, győzedelmes zászlóját ma terjeszti ki a' Kristus, és fel nyilván az ég elejbe, s' utánna vonnya a' sötétségnek meg-fogott királyát. *Matt. c. 21.* *Gen. 3. v. 15. ex tern. 70.* *Enissen. hom. 1. de Pasch.* *Idem.*

De

De nem kűlőmben járt a' máſik ellensége-is a' halál. Mert ennek-is| ugy meg-rontotta minden erejét, hogy immár ſenkit meg ne ölheſſen a' Szentek kőzzűl, hanem tſak jobb életre valo által menetelekre légyen eſzkőzők, s' azért a' Szentek halála nem halálnak, hanem ſzűletéſnek mondatik az Anyaſzent-egyháztul, mert az a' nap *Paſcha*, avagy Husvét, *tranſitus*, által menetelnek, mondatik, a' melynek eſtére hatta halálát űdvőzitőnk, Szent János bizonyságából, *Ante diem feſtum Paſchæ, ſciens Jeſus,* *Joan. 19.* *quia venit hora ejus, ut tranſeat ex hoc mundo ad Patrem. Joan. 19.* Husvét űnnepe előtt történt, bajviváſa a' halállal: tudván Jeſus, hogy el jőtt orája, hogy abba által mennyen ebből a' világbul az Attyához. De nem cſak ő, *Joan. 5.* hanem *Qui credit in me tranſijt de morte ad vitam, Joan. 5.* Valaki benne hiſzen, immár-is által ment a' halálrul életre, az az, a' halál által, a' melynek ugy meg-romlott ma ereje, hogy nyereſségének tartſa Szent Pállal, valaki által eshetik rajta, *Mihi vivere Chriſtus eſt, & mori lucrum.* *1. ad Phil. v. 21.* *1. ad Philip.* Ennékem ugymond életem a' Kriſtus nyereségem a' halál. Es azért mint ha boſzontaná ugy kiált reá *1. Cor. 15. v. 55.* Szent Pál. *1. ad Cor, 15. Abſorpta eſt mors in victoria, ubi eſt mors victoria tua, ubi eſt mors ſtimulus tuus?* El nyeletett a' halál győzedelemben. Hol vagyon oh halál a' te győzedelmed? hol vagyon oh halál a' te őſztőnőd? oda vagyon, *Iſaiæ c. 25. v. 8.* meg-romlott, mert meg-volt jővendőlve, *Præcipitabit mortem in ſempiternum. Iſaiæ 25.* Nyakra, főre taſzittya a' halált mind őrőkké. avagy nyakát ſzakaſztya őrőkké; Nem kűlőmben járt tudni illik a' halál, mint Sámſon oroſzlánnya. *Judicum 14.* a' mely el akarván ſzaggatni Sámſont, *Judic. 14. v. 14.* el ſzaggattatott, s' a' mely ſzájjal akarta meg-enni, azon ſzájban talált eledelt Sámſon, mert *De comedente exivit cibus, & de forti egreſſa eſt dulcedo.* Az évőkből étel jőtt ki,

és

és az erősből édeſség, a' mely helyre *Lyranus* azt téſzi: *In illa parte leonis invenit mel, quod eſt comeſtibile, quæ eſt inſtrumentum comeſtionis ſcilicet in ore.* Az oroſzlánynak azon részében talált mézet, a' mellyet meg-ehetni, a' mely része az évésnek eſzköze volt, ugy mint a' ſzájában. *Lyranus hic.*

Szintén igy járt a' halál, a' hol ölni akart, ottan éleſztet, s'maga fegyverével veſzett, mikor lelkét fel adván általa Jeſus, ugy támadott fel az életre, hogy ſoha többé hozzá a' halál ne férhelſen. Fülemben zőng itt az Angyalok mennyei örőme, mikor azt kiáltyák: *Nunc facta eſt ſalus, virtus, & regnum Dei noſtri, & poteſtas Chriſti ejus. Apoc. 14.* Moſt, moſt lett az üdvőſség, és erő, és orſzága a' mi Iſtenünknek, és hatalma az ő Kriſtuſsának. *Apoc. 14.*

A' mely Szent Irás helyét visgálván Szent Rupertus azt mondgya: *Quando raptus eſt, de paſſione, & reſurrectione Filius, qui tranſibat de hoc mundo ad Patrem, perditionem & mortem, corporum quoque mortalium corruptionem deſtruxit, tunc facta eſt ſalus, & virtus, ſalus, id eſt remiſſio peccatorum noſtrorum, quæ eſt reſurrectio animarum noſtrarum: & virtus, id eſt reſurrectio reſurgentium corporum noſtrorum. Tunc inquam, & ex tunc factum eſt regnum, imò facti ſumus regnum Dei noſtri, & poteſtas Chriſti ejus in cælo, & in terra, quemadmodum non ante, ſed poſt reſurrectionem ipſe adſtruens data eſt mihi inquit omnis poteſtas in cælo, & in terra. Matt. 28.* Mikor kinſzenvedésébül, és fel támadásábul el ragattatott a' fiu, a' ki errül a' világrul által mégyen vala az Attyához, akkor mind az el veſzéſt, mind a' halált, mind a' halando teſtnek rothatságát el rontotta, s'akkor lett üdvőſség, az az, a' mi bűneinknek bocsánattya, a' mely a' mi lelkeinknek fel támadása; akkor lett erő: az az, a' mi teſtünknek fel támadása. Akkor lett, és attul fogva orſzága, sőt mi lettünk orſzága a' mi Iſtenünknek, és hatal- *S. Ruperus hic.* *Matt. 28.*

ma az ô Kristusának az égen, és földön, a' mint hogy, nem fel támadása előtt, hanem utánna mondotta Kristus: hatalom adatott nékem, az égen, és a' földön.

Hallom én örömökőt az Angyaloknak, mert azt kiáltyák: *Projectus est acusator fratrum nostrorum. Apoc. 12.* El vettetett a' mi atyánkfiainak vádoloja, mely szot fel vészen *Sylveira* s' azt mondgya: *Ergò antequam projiceretur, in terra non erat virtus, non erat salus, sed perditio, & mors; Non erat virtus, sed infirmitas, & corruptio, non erat apparens regnum Dei nostri, sed peccati, & mortis; Non erat potestas Christi ejus, sed tenebrarum harum, quæ huic mundo dominabantur, at postquam surrexit Dei Filius ex morte, tunc princeps tenebrarum ejectus est, regnum peccati, & mortis destructum, & salus, virtus, & potestas Dei nostri in nobis facta est.* Tehát előbb, hogy sem mint el vettetnék, nem volt erő a' földön, nem volt üdvősség, hanem el veszés, és halál; Nem volt erő, hanem erőtlenség, és rothadás megveszés, nem tetzet ki az Istennek országa, hanem a' bűn, és halálnak országa, nem volt az ô Kristusának hatalma, hanem ezen sötétség fejedelmének, a' ki ezen a' világon uralkodott. De minek utánna fel támadott halottajbul, akkor ki vettetett a' sötétségnek fejedelme, el rontatott a' bűnnek, és halálnak országa, és lőn mi bennünK üdvősség, erő, hatalom és országa a' mi Istenünknek, s' annak Kristusának.

Apoc. 12.

Sylveir. hic.

Kinek, ha jol meg-fogtad elméddel győzedelmét, és nyert hatalmát, ne kérd többé. *Quis est iste Rex gloriæ?* Kicsoda ez, a' dicsősségnek Királlya? mert kevés szoval meg-felelek mind erre Szent Dáviddal: *Dominus fortis & potens, potens in prælio. Psalm. 23.* Maga az erős Ur, és hatalmas, az, a' ki a' harczon hatalmasságát meg-mutatta, leg erősebb ellenségit meg-győzvén érettünk. Mely di-

Psalm. 23.

csős-

csôsséges gyôzedelme, hogy minnyájunknak haſznállyon, csak azt jovallom, a' mit Sz. Dávid jovallott: *A cuſtodia matutina uſque ad noctem, ſperet Iſraël in Domino. Pſalm. 129.* A' reggeli vigyázattul fogva éjjeleig, bizzék Iſraël az Urban. De ne véllyed, hogy csak ma estvélig tarcson, Nem, hanem, *A cuſtodia matutina reſurrectionis Dei noſtri Jeſu Chriſti, uſque ad noctem finis tui, ut quod præceſſit in capite, hoc in ſe ſperent omnia membra faciendum, & omnis Iſraël, quouſque de hac vita exeat, hoc, quod in Domino factum eſt, in ſe quoque ſperare non deſinat. S. Proſper. hic.* A' Kriſtus fel támadása reggelétûl, utolsó végednek éjjeleig, hogy a' hová elôl ment a' mi fejûnk, minden tagja azt reménlye, hogy oda érkezik. Mivel *Traditus eſt propter delicta noſtra, & reſurrexit, propter juſtificationem noſtram. ad Rom. 4.* El árultatott és meg-holt bûneinkért, de fel támadott a' mi igazuláſunkért, fel támadott, hogy fel támaſzon, és véle eggyûtt uralkodtaſſon ôrôkké.

Pſal. 129. v. 6.

S. Proſper. hic.

ad Rom. 4. v. 25.

Amen.

HUSVET NAPIAN,

NEGYEDIK PREDIKACZIO.

Fô generáliſságra mélto a' halottajbul maga erejébûl fel támadott Kriſtus, azért arra-is mélto, hogy záſzloja alá bé irattaſſunk.

Surrexit. Marci cap. 16. Fel támadott.

Marc. c. 16.

EL kôzelgetvén viſzontag az az ûdô, a' melyben a' Királyok dobot ûttetnek, trombitát fujatnak, záslokat emelnek, ſeregeket állitanak ki a' mezôre, táborokat vernek, és ha-

hadakat inditanak, mindenek előtt azon tanácskoznak, és búsúlnak, kit válaszanak az egész hadi fegyver fejének; s'kőzönségesſen olyanra voxolnak, a' kinek gyakortább probált vitézsége mindeneknél tudva vagyon, tanács adásban elméje gyors, szive bátor, termete láttato, fegyverben rettenetes, a'harczon győzedelmes, mindeneknél kedves, mert ha vitézsége ismeretes, mint az elő járo oroszlány után, még a' felénk szarvasok-is bátorságosſak, ugy a' vitéz hadi fejedelem alatt senki nem retteg, ha tanácsa gyors, és okos, minden fordulásban magát fel találllya, elejt tudgya venni az ellenségnek, és mesterséggel meg-ejti; ha szive bátor, nem tart az ellenségnek sokaságátul, ůdőt haszontalanul nem tőlt, hanem mindenůt alkalmatosságot keres az ůtközetre, és csak azért-is rettenti az ellenséget, hogy mindenůt nyomában vagyon; ha testének termete láttato, mindenek szemeit magára fordittya, s'nem csak az ellenségtůl, de az ő alatta valoitul-is félteti magát és becsůlteti; ha fejében fénylik a' sisak, oldalán a' vas derék, kezeit oltalmazza a' karvas, czombjait, és lábait el borittya a' meg hajlo vas saru, oldalán a' kard, kezében dárdája, mindeneſtůl fegyveres, mindenek előtt rettenetes; ha a' harczon győzedelmes, el hiresedik, és minden felől szaporodik tábora, ha a' kőz népnél kedves, mindenek néki engedelmesſek, s'nem csak ősztőnőzését nem, de szeme hunyoritására-is omolnak az ellenség hátára.

Illyen volt a' Filistæusok kőzőtt ama' nevezetes Geti Goliát nevů Orias, a' ki sok esztendőkig győzedelmesen hordozta pogány népét a' Zsidóság rettentésére, a' kinek magasága hat kőnyőkni, és egy araszni volt, ennek ugy mond az Irás: *Cassis ærea super caput, & loricâ squamatâ*

matâ utebatur, ocreas æreas habebat in cruribus, & clypeus æreus tegebat humeros ejus, haſtile autem haſtæ erat quaſi licitatorium texentium. 1. Reg. c. 17. Az ô fejében réz ſiſak volt, és hal héju pánczélba öltözik vala, réz ſaruk valának a' ſzárain, és réz pajs fődözi vala bé vállait, az ô dárdája nyele mint a' ſzövők zugoly fája vala, vaſa pedig hat ſzáz ſikluſni vasbul vala; kinek csak tekintetére-is az egész Iſraël népe meg rezzent. *Omnes viri Iſraëlitæ cùm vidiſſent virum, fugerunt à facie ejus, timentes eum valdè:* Minnyájan az Iſraëliták, midőn látták volna a' férfiat, el futának az ô ſzine elől, igen félvén tőle. 1. Reg. 17.

Illyen kellene nékünk a' következendő üdőkre, s' még erőſſebb, mert a' mi ellenségünk-is erőſſebb, ugy, hogy Szent Jób azt mérje felőle mondani, *Non eſt ſuper terram poteſtas, quæ comparetur ei. cap. 40.* Nincſen a' földön oly hatalom, a' mely hozzá haſonlittaſsék, s'hol vegyünk, kit válaſzunk ellene? Ah! bizony alkalmatoſſabbat nem találok én, mint azt, a' ki harmadnapi álmábul a' halálnak fel sörkenvén, félre forditotta a' ſullyos követ, a' mellyet fekűvő helyének ajtajára emeltenek volt ellenségi, ki mikor fel kezdett kelni, holt ſzámban maradtanak az ôtet őrizö vitézek, a' föld meg-rendült, félre vonták magokat félelmekben az elevenek, meg-elevenedtenek a' halottak, meg-jelentenek az Angyalok, minnyájan záſzloja alá kivánkozván, mert noha engedett az ellenségnek, de azzal csak fáraſztotta, meg-hanyatlott a' a' halál előtt, de azzal csak közelebb hitegette, mardoſo harapását maga gégéjére viſzſza forditván, ki nyujtozott a' földön, de azzal csak búcsút vett tőle, ugy mint, a' ki az után, nem a' föld hátán, hanem a' ſzelek ſzárnyain járna, bé rekeſzkedett a' sötétségben, de azzal csak világoſsâgának fényeſségét duplázta, mert ſokkal fényeſſebb Jób. 40.

volt fel keléſe, mint le nyugotta homállyos, azon őrűlvén le fektében, hogy fel kőltében minden ellenségi el enyéſznének; mert ha tudgyátok ez az, az Ur, a' ki felől bizonyságot tett a' Királyi Profeta: *Dominus fortis & potens, Dominus potens in prælio. Pſalm. 23.* Hatalmas, és erős Ur az, hatalmas a' harczon. Mélto arra, hogy minnyájan záſzloja alá irattaſſunk, mert maga erejével nem cſak meg nem rontotta ellenségit, de halhatatlan cſudával halottajbul is fel támadott. Mellyet mig tovább is meg-mutatok, legyetek figyelmeteſek.

Pſalm. 23.

Propoſitio.

Nem moſtani tőrtént dolog az, a'mit *Plutarchus* beſzéll egy nevezetes vitéz Generalis emberről, kinek vitézsége, és okoſsága tudva lévén az Athénásbéliek-nél, fejévé tették minden hadaiknak, el hitetvén magokkal, hogy noha három kűlőmbőző ellenséggel kellene meg űtkőzni, de mindeniket győzedelmeſſen végbe viſzi, mert hire el ment, mind vitézségének, mind azon tiſzthez illendő tulajdonságinak. Kiknek kivánságokat meg értvén, a' hadi fejedelem, ment az Apollo templomába áldozatot tenni, hogy az által végére mehetne, minémű ki menetele léſzen, az el kezdendő hadnak, s'mikor az Apollo oltára előtt áj tatoſságát el kővetné, imé a' falrul egy fel függeſztett vas pais fejére ſzakad, és fejét néki be tőri. Oh! ſzerencsétlen fejedelem! ki lehetett ennél buſſabb ember? mindgyárt arra magyarázta, tehát nem léſzen jo ki menetele hadakozáſomnak, s'oda léſzen eddig ſzerzet jo hirem, nevem, jobb meg ſem indulnom, mint gyalázatoſſan harczolnom; illyen gondolatok fárasztották elméjét, de mikor igy tőrődnék, ſzozatot halla az Apollo képébűl, a' mely azt kiáltá: fordiesd a' paiſt, mely ſzora meg-bátorodván fordittya, s'nézi, és imé három koronát lát belől reá le irva, ezen iráſſal: *In hoc vinces.*

ces. Ezzel véſzeſz győzedelmet; a' mely irás látására, oly ſzivet vett, hogy vagy harczolt az előtt, vagy ſem, de az után ſokkal bátorságoſſabban, a' mint hogy mind eggyikét, s' mind máſikát, s' azután a' harmadik ellenség hadait is meg-verte, győzedelmet vett, és előbbi hirét, nevét inkáb terjeſztette.

Haſonlit ez a' példa valamenyire a' mi igyűnkhőzis; ſok kárt tettenek az emberi nemzetben annak ellenségi, a' bűn ki ſzoritotta eleinket boldog lakásából, mert azt okoſzta, hogy Uraságbul ſzolgálatra, nyugodalombul fáratságra, a' nyájas paradicſombul a' ſzáraſz, és sértegető tőviſes világra ki vettetnének; s' ki áll boſzut érette? más felől bé rohant az őrdög, minden helyeket gyujtogatott, és azon felyűl a' halált is nyakunkra bé hozta, mert a' mint Salamon beſzélli: *Invidiâ autem diaboli mors introivit in orbem terrarum. Sap.* 2. ő kűldőtte az irigységet elejbe a' halálnak, és az által jőtt bé a' földnek kerekségére a' halál, s' ki ment meg illyen hatalmas ellenségektűl? probált vitéz légyen az, és erőſſen fel fegyverkezve, a' ki diadalmat vehett rajtok. *Sapient.* 2.

De mivel világ kezdetétűl fogva el hireſedett a' mi Meg-váltónknak neve egyenlő voxal őtet kivánták a' Sz. Atyák, s' reá-is állott kéréſekre, le ſzállott Uri lakásábul mennyégbűl, de előbb, hogy ſem mint meg-útkőznék, Szent Attya előtt ájtatos imádsága, és áldozattya alatt, mint egy ſullyos vas pais fejére esék, az az, elméjébe tűnék valosága ſzerint ſullyos Kereſzte, és ſzenvedéſe, s' ugy meg-véreſité, hogy csőppenként gördűlne le rola Szent Vére a' földre. Oh ſzomoru jelenség! micſoda végét várhatod harczoláſodnak? mikor azért el ſzomorodott volna, mert az Evangeliſta bizonyságábul, *Cœpit tædere, pavere, & mœſtus eſſe.* Unalkodni, félni, és ſzomoru kezde len-

lenni, ihon jó az Angyal, *Apparuit Angelus de cœlo confortans eum.* *Lucæ 22.* meg-erősíté, és bátoritá őtet, s' micsoda beszéddel? kétség nélkül azzal: *In hoc vinces.* Ne félj, mert ez által vészesz győzedelmet. *Accingere gladio tuo super femur tuum potentissime.* *Psalm. 44.* Kösd fel a' kardodat a' te oldalodra leg hatalmassabb. *Specie tuâ, & pulchritudine tuâ, intende prosperè, procede, & regna.* A' te ékeslégeddel, és szépségeddel induly-meg, szerencséssen járj, és országoly.

Nem kellett ő néki ennél több, mindgyárt meg-indult, oly formában, a' minémûben soha senki nem láttatott, nem kellett ő néki sisak a' fejében, mert a' nélkül is *Cant. 5.* *Caput ejus aurum optimum.* *Cant. 5.* Az ő feje finum aranybul állo, *Manus ejus tornatiles aureæ plenæ hyacinthis. Venter eburneus. Crura illius columnæ marmoreæ, quæ fundatæ sunt super bases aureas.* Nem kellett karvas az ő kezeire, mert az ő kezei gyömbölyűek, tele hyacinthusokkal, az ő hasa, az az mellye, és oldala élephánt csontbul valók, az ő száraj márvány kőbûl való oszlopok, mellyek arany talpakra fundáltattak, mindenestûl tekintete szép, de a' mellett rettenetes-is; Rettenetes a' bûnnek, mert ezt mindgyárt ugy meg-rontotta, hogy Adámtul fogva addig valo birodalmábul ki forgatná, â' mint Szent Pál azzal biztatta hiveit, *Peccatum vobis non dominabitur, non enim sub lege estis, sed sub gratia.* *ad Rom. 6. v. 14.* *ad Rom. 6.* Nem ez után immár, nem uralkodik rajtatok a' bûn, mert nem vadtok többé a' törvény alatt, hanem a' kegyelem alatt,

Rettenetes az ördögnek, mert mihelett Urunk ki szálla á' harczra, mindgyárt szaladásra vette dolgát, és bé tellyesedett Habakuk Prófeta jövendőlése, *Egredietur diabolus ante pedes ejus.* *Habac. c. 3.* *c. 3.* Ki szalad előtte, ki mégyen lábai előtt az ördög. Hanem szembe szállott vélé a' hármadik

dik ellenség, mérges nyilában bizván, tudni illik a' halál; de vakmerőségének gyalázattyát vallotta, mert bé tellyesítette azt a' mi dicsőséges hadi Fejedelmünk, a' mit meg mondott előre Isaiás Profeta: *cap. 25. Præcipitabit mortem in sempiternum, & auferet Dominus lachrymam ab omni facie, & opprobrium populi sui auferet de universa terra.* Le taszittya, és nyakát szakasztya a' halálnak örökké, és el vészi az Ur a' kőnyhulláſt minden orczárul, és az ő népének gyalázattyát el vészi az egész földrül. Oh! dicsőséges Fejedelem! te néked mélto, hogy elődbe menvén kűlőmben dicsirjűnk, mint Szent Dávidot dicsírték az énekesek, minek utánna le verte a' Goliátot, te vagy arra mélto, hogy azon Királlyal azt kiáltsuk: *Vicit Leo de tribu Juda. Dominus regnavit, decorem induit, induit fortitudinem. Psalm. 92.* Ellyen az Ur, és országollyon, mert ékeszégbe öltőzött, erősséggel fegyverkezett fel, *Sæviant inimici quantum possunt, quid sunt facturi Regi regnorum? Domino omnium regum, creatori omnium sæculorum. S. Augustinus in Psalmum 92.* Ambár kegyetlenkedgyenek ellenségi, a' menyire tőlők lehet, mit ártanak az országok Fejedelmének, és Királlyának? mit árthatnak a' minden Királyok Urának? mit árthatnak a' minden űdők alkotojának? semmit. Isaiæ c. 25. Psalm. 92. S. Augustin. in Psal. 92.

Kevés ártalmára voltanak, sőt semmire sem a' tatár halálnak nyilai, mert a' mint Szent Dávidtul hallom, *Sagittæ parvulorum factæ sunt plagæ eorum. Psalm. 63.* Csak annyit ártot néki mind a' halálnak, mind más ellenséginek csapása, mint az erőtlen gyermekek ijábul ki lőtt nyilak, az az, semmit. Mert ugyan is akár mint czélozta a' halál, akár mellyik tagját, mindenűnnen visszża ugrott nyila. Ha fejét irányozta, annak nem árthatott, Psalm. 63.

mert az tiszta aranybul volt, mivel ha tudni kivánnyátok micsoda volt a' Kristus feje? meg-mondgya Szent Pál Apostol *1. ad Corint. 11. Caput Christi Deus*, A' Kri-
1. Cor. 11. stus feje az Isten. Oh! meg-sérthetetlen arany fő! ez az a' tiszta finum arany, a' mely nem tud semmi elegyitést, nem szenved a' rosdátul, hanem mindenkor egyaránt fénylik, azért errûl, mint az Anyaszent-egyháznak vôlegénnyéről jol mondotta Szent Gergely: *Sponsi caput aurum dicitur, quia ejus humanitas ex Divinitatis suæ claritate nobis principatur. apud Cornelium à lapide in Cant. hic in cap. 5.* Aranynak mondatik az ô feje, mert az ô emberségе, az ô Istenségének fényességébûl uralkodik rajtunk, onnan vette fejedelemségét.

Cornelius in Cant. hic in cap. 5.

Nem árthatott kezének, mert gômbôlyûek lévén, minden felé ugy forgatta, mint az esztergában forgattya gômbôlyû fáját az esztergálos, és annál kevessebbet fogott rajta a' halálos nyil, mennél finomabb aranybul voltanak, *Manus Christi sunt aureæ, quia quidquid exterius operabatur, interius in divinitatis pulchritudine disponebatur. S. Gregorius ibidem.* Gômbôlyû aranybul voltanak kezei, ugy mond Szent Gergely, mert valamit mivelt kivûl, belôl származott annak rendelése, az ô Istenségének szépségébûl. Igaz, hogy a' Keresztnek esztergáján faraszttattak, ott verettettek szegekkel által, onnan tétettek le a' koporsoban, de csak ugy láttattak, mint kincses ládában, mert *Plenæ erant hyacinthis, legunt alij Tharsis, id est negotiatione, vel lucro animarum.* Tele voltak drágà hyaczinthusokkal, avagy nyerességgel, mert a' nemzetségek megtérését szoritotta volt markában.

S. Gregor. ibidem.

Nem árthatott az ô hasának, mert ez Saphirral volt meg-rakva, az az, annak belsô részei csupán csak irgal-

maság-

maſságbul állottanak, a' mint Zachariás meg-mondotta felőle, *Per viſcera miſericordiæ Dei noſtri, in quibus viſitavit nos oriens exalto.* A' mi Iſtenünknek irgalmaſsága által, avagy annak belső réſzei által látogatott-meg minket a' magaſságbul támadó, annyit akar mondani: a' rajtunk valo kőnyőrűléſe cſelekedte azt, hogy ſzenvedne annyit, a' mennyit, és addig, meddig akarna, és erőſzakot ſenki rajta nem tehetett, a' mint maga meg-vallotta, *Nemo tollit animam meam, ſed ego pono eam.* Senki erővel az én lelkemet belőlem ki nem véſzi, hanem én adom fel irgalmaſságomtul viſeltetvén, hogy az által mindeneket élteſſek.

Eléfánt cſontbul álló tetemnek mondatik ez, mert a' mint az Eléfánt cſont, és tetem, a' Királyok ékeſségére alkalmaztatik, ugy a' Kriſtus halandosága halhatatlanságra vitetik által, *Venter Chriſti eburneus eſſe dicitur, quia mortalitas Chriſti ad immortalitatem perducitur, dum per reſurrectionem ad gloriam Patris ſui, regis videlicet æterni, in vita æterna collocatur. S. Gregorius hic.* A' Kriſtus haſa Eléfánt tetemnek mondatik, mert az ő halandosága, halhatlanságra vitetik, mikor fel támadáſa által az ő Attyának dicsőſségébe ugy mint az őrők Királynak dicsőſségébe az őrőkké valo életbe helyheztetik. S' mi képpen árthat néki a' halál? oh! győzhetetlen Fejedelmünk! a' kinek midőn nem árthatna a' halál, ſzánt ſzándékkal ejteti le magát, hogy hatalmas fel kelésével, mindenhato Iſtenségét mutathatná. S. Gregor. hic.

A' mint azért Eléfánt tetemű, és Sáphirral meg-rakott hasának nem árthatott a' halál, annál keveſſebbet vállajnak, a' mellyekben fekſzik az egéſz egeknek terhe.

Hanem ha lába ſzárait sérthetné-meg? de márvány

oszlopok ezek, és arany talpokon vannak fundálva, mind azon által ámbár ejtse le testének lábairul, de a' mit azok jelentenek ahoz nem férhetett. Mert ha én kérdem, mit jelentenek az ő márvány lába szárai, tehát Szent Rupertus meg felel, *Crura illius viæ sunt illius scilicet, misericordia, & judicium, seu veritas.* Az ő lába száraj, az ő útaj, ugy mint az ő irgalmassága, és itélete, vagy igazsága. S'ki férhet ezekhez? ki indittya-meg? *Non est qui eas possit infirmare, aut justè reprehendere.* Nincsen senki, a' ki azokat vagy meg-erőtlenithesse, vagy igazán fedhesse. Függőt ó a' Kereszten, és a' vele függő tolvajok kőzzül eggyiket paradicsomba vitte, a' másikat pokolra taszitotta, s'ki mondhat ellene? Annak okáért arany talpon fundáltattanak, mert az Isteni tanácson, és bőlcsességen fundáltatnak, s'ki veheti le? fejétül fogva talpig meg-vagyon azért oltalmazva, a' mi dicsőséges Fejedelmünk, a' halálnak nyila előtt titkos értelmű testében.

S. Rupertus hic'

De ugyan emberi szenvedhető testében, rajta esett a' seb, meg-holt, és a' koporsóban temettetett; De azzal senki meg ne szomorodgyék. E' miatt lészen romlása a' halálnak, mert a' meddig teste a' koportóban, addig az ő lelke bé űt a' halál tartományába, és az ott lévő hallottakat-is ki szabadittya. Oh! elmés, és bőlcs tanácsu hadi Fejedelmünk! *Mortuos certè erat liberaturus Christi tumulus, & mors futura, mortis excitium, & passio passionum officina medica. Basilius Seleucus oration. 11.* Nem heába tétette magát a' koporsóba, mert az ő koporsója és el temettetése, a' halottakat volt fel szabaditandó, a' halál, a' halálnak vesztére vált, és a' szenvedés a' szenvedések gyogyito mihelyévé. Meg-holt, de harmad nap

Basil. Seleuc. or. 11.

mulván

mulván dicsőſségeſſen fel támadott, s' viszſza tért kőzinkbe; Hirdeſsétek Szent Angyalok minden réſzein e' világnak, mindenűtt azt kiáltsátok: *Surrexit, Surrexit.* Fel támadott, fel támadott. őrvendezzetek, *Per conditionem quidem mortis traditus putabatur inferno, ſed de inferis redijt, cum ſui triumpho, ut ſic dixerim, gladio percuſſionis, armatus.* Mert a' mint *Eniſſenus homil. 1. de Paſchate.* ſzoll, a' halál által, ki ki azt véli vala, hogy el merűlt poklokban a' Kriſtus, de meg tért onnan nagy győzedelmével, és hogy ugy ſzollyak, az ellenség kardgyával fel fegyverkezve. Mellyet, ha az Angyaloknak nem hinnétek, magát hallyátok, Imé, azt kiáltya: *Sum vivus, & fui mortuus, & ecce ſum vivens in ſæcula ſæculorum, habeo claves mortis, & inferni. Apoc. 1. v. 18.* Meg-holtam volt, de immár élek, és imé élek őrőkkőn őrőkké, nálam a' halálnak, és pokolnak kulcſa. Oh! győzedelmes Jéſuſom! Ely, és őrőkké ély! ugyan-is éppen azt vártuk, hogy győzedelmet veheſs ellenségiden, mert a' te ellenségid, a' mi ellenségink, őrvendezűnk győzedelmeden, és őrőkké fejedelműnknek válaſztunk, oly engedelmeſséggel záſzlod alá irattatván magunkat, hogy valaki téged nem hall, nem engedd, és nem ſzerett. Atok légyen.

Eniſſenus hom. 1. de Paſch.

Apoc. 1. v. 18.

Azért *Exultet jam Angelica turba cælorum, gaudeat & tellus tantis illuſtrata fulgoribus.* őrvendezzen a' mennyej Angyalok ſerege, őrvendezzen a' főld, ily dicsőſséges Fejedelem fényeſségét látván. Minnyájan őrűllyenek, mert Szent Agoſton mondáſa ſzerint, *Dies reſurrectionis Chriſti, defunctis vita, peccatoribus venia, Sanctis eſt gloria.* Ma vagyon a' Kriſtus fel támadásának napja, a' halottaknak élete, a' bűnősőknek bocsánattya, a'

S. Auguſt. hic.

Szenteknek dicsőssége. Mindeneknek oltalmára a' fel támadott Kristusnak ki hirdettetett fejedelemsége ; kivel, hogy örökké éllyünk, azzal erősitsük naponként hitünket, *Scio, quòd Redemptor meus vivit, & in carne mea videbo Deum Salvatorem meum.* Tudom, hogy az én Meg-váltóm él, és én-is ezen testben meg látom az én üdvözitő Istenemet.

Amen.

VEGE ELSEO RESZENEK.

AKADÉMIA KÖNYV-TÁRA

Fogyatkozáſok, a' nyomtatásban.

Pag. 209. mongyatok. *olvasd* mongyátok.
pag. 329. érte. *olv.* érté.
pag. 361. Epulaquatur. *olv.* epulabatur.
pag. 468. igz. *olv.* igy.
pag. 531. de divitijs. *olv.* de vitijs.
pag. 638. mirr. *olv.* miért.
pag. 539. uſeg. *olv.* meg.
pag. 545. noctdm. *olv.* noctem.
pag. 605. hivság. *olv.* hivség.
pag. 608. eſzetekben. *olv.* eſzeteken.
pag. 613. s'ki ellen. *olv.* ſenki ellen.
pag. 830. fog. *olv.* fognak.
pag. 831. vetô. *olv.* ſietô.

Többeket e' féleket, a' nyelvet értô ember kônnyen meg-jobbithat.

Szenteknek dicsőssége. Mindeneknek oltalmára a' fel támadott Kristusnak ki hirdettetett fejedelemsége; kivel, hogy örökké éllyünk, azzal erősitsük naponként hitünket, *Scio, quòd Redemptor meus vivit, & in carne mea videbo Deum Salvatorem meum.* Tudom, hogy az én Meg-váltóm él, és én-is ezen testben meg látom az én üdvözitő Istenemet.

Amen.

VEGE ELSEO RESZENEK.

AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

a' nyomtatásban.

k. *olvasd* mongyátok.
érté.
tur. *olv.* epulabatur.
gy.
s. *olv.* de vitijs.
miért.
meg.
olv. noctem.
v. hivség.
n. *olv.* eſzeteken.
olv. ſenki ellen.
'ognak.
ſietô.

a' nyelvet értô ember
neg-jobbithat.

Centimetres Inches
TIFFEN® Color Control Patches © The Tiffen Company, 2007
Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

M. T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

REICHARD JÓZSEF
KÖNYVKÖTŐ
IV. GRÓF-KÁROLYI U. 16.